CORNELII IANSENII EPISCOPI IPRENSIS AVGVSTINVS

SEV DOCTRINA

SANCTI AVGVSTINI

DE HVMANÆ NATVRÆ SANITATE, ægritudine, Medicina aduersus Pelagianos & Massilienses,

TRIBVS TOMIS COMPREHENSA

ACCESSIT HVIC EDITIONI TRACTATVS F. Florentij Conrij Archiepiscopi Thuamensis de statu paruulorum sine baptismo decedentium, iuxta sensum B. Augustini.

TOMVS PRIMVS.

In quo hæreses & mores Pelagij contra naturæ humanæ sanitatem, ægritudinem & Medicinam ex S. Augustino recensentur.

Cum duplici Indice Rerum & S. Scripturæ.

ROTHOMAGI,

Sumpt. IOAN. & DAVIDIS BERTHELIN, fratr.

M. DC. LII.

CVM APPROBATIONE.

SYNOPSIS VITÆ AVTHORIS.

CORNELIVS IANSENIVS natus est anno M. D. LXXXV. Leerdami, modico Bataviæ oppidulo, sed tanti viri natalibus iam magno. Parentes, & tota familia circùm, Catholici inter feruentißimos, & auitæ fidei retinentißimi. Vltraiecti puerilibus & humanitatis litteris eruditus, Philosophia Louanij in Pedagogio Falconis, & anno M. DC. IV. in Licentia Artium, quatuor Pædagogiorum primus renunciatus. Theologiæ mox operam daturus, in Collegium Adriani VI. Pont. Max. à Moderatore eius Iacobo Iansonio, viro pietate & doctrina illustri adscitus est. Post acre & aßiduum aliquot annorum studium, in tabis & vitæ periculum incidit; unde Medicorum consilio, solum & aërem vertere & in Galliam peregrinari constituit. Lutetiæ, per litteras Græcas, quas Louanij sine Præceptore magno & ærumnali labore didicerat, viris genere & doctrina nobilibus insinuatus, familiæ etiam vni insertus ingenuorum adolescentum studia rexit. In Cantabriam deinde migrauit, vbi eruditißimorum virorum consuetudine, & familiari studiorum communione, in SS. Patrum, & præsertim sancti Augustini intelligentia magnos progressus fecisse, sæpe testatus est. Louanium postea reuocatus, & nouo S. Pulcheriæ Collegio Præfectus, fundos & reditus, suppeditata à Dominis Prouisoribus pecunia emit, ædificia construxit, totumque Collegium antea informe, ad eam quam hodie cernimus, formam composuit; vt meritò fundator, licet alienis opibus, haberi poßit. Cùm verò postea cura familiari & regimine iuuentutis, multum temporis studiis suis deperire animaduertisset, statuit relicto Collegio, priuatim sibi & sacris Musis vnicè viuere. In ista solitudine, aut admisso vnius tantùm familiaris Doctoris cœtu, plusculos annos egit: inter quos à Lectione Sacræ Theologiæ Ordinaria, ad Regiam Sacræ Scripturæ, à Catholica sua Majestate est assumptus. Quo fructu & eruditionis fama, Academia, discipuli, Commentarij typis editi loquuntur. Præter enim ingentem, è SS. Patribus collectam, rerum sacrarum supellectilem, linguæ quoque Græcæ & Hebraicæ insignem addiderat peritiam. Unde cùm Siluæducenses Ministri Caluinistæ Catholicos prouocassent ad disputationis certamen, delectus ipse in primis est, qui & scientia rerum & intelligentia linguarum armatus, tutò conferret pedem.

Vir autem studiorum & Scholarum vmbris sic immersus incredibile est, quomodo in publica negotiorum luce non caligaret, sed actionem contemplationemque ex æquo factus esse videretur. Hoc Academia Louaniensis experta domi, forisque, cùm his Legatus in Hispaniam missus, difficultates Academicas ex aduersariorum manibus fœlicißimè extricauit.

In rebus enim semel prudenter destinatis, magnanimus, acer, & instans, per omnia impedimenta & obstantia ad exitum facile penetrabat. Sed magnanimitas eius præcipuè initio Episcopatus emicuit, cùm noui Palatij Episcopalis magnificam molem statim auspicatus, & multa per Diocesim Iprensem reformare aggressus, aut meditabatur, haud dubiè perfecisset, nisi morte contagiosa intra alterum Episcopatus annum oppressus esset 1638. prid. Non. Maij.

Quantum verò ad totum eius ingenium, mores, & eruditionem, hæc paucis Lector accipe.

Ingenti & rarissimo Dei beneficio, ingenium acerrimum, iudicium grauissimum, memoria in eo fuit capacissima. Subtilis enim cholerae nonnihil habuit, quam flammulae salpetrae lepidè comparare solebat, quae momento incenditur, & sine nidore & fumo, momento in nihilum dispergitur. Ab hoc igniculo modicus calor, & splendidus quidam fulgor totam acuebat & illuminabat animam. Ad istas naturae dotes accesserat studium noctu diuque infatigabile, & veritatis immensus amor. Rogatus aliquando à sodali, quodnam Dei attributum maximè ei esset cordi & veneraretur, Veritatem *respondit. Et sæpè inter horti sui spatia & solitarias meditationes, visus auditusque oculis in cœlum sublatis erumpere in hanc vocem.* O veritas!

Ab initio studij Theologici, cum Scholasticis legere cœpit SS. Patres, sed præcipuè Augustinum; statimque aduertit, vt fatebatur, plurimos Scholasticos in materia illa capitali de Gratia & libero arbitrio, longè abire à Sanctissimi Doctoris mente. Creuit cum ætate amor id certiùs noscitandi; nec ab eo tempore ad finem vitæ omisit hanc curam & assiduam Augustini lectionem. Familiaribus quandoque fassus est, se decies & ampliùs vniuersa Opera Augustini, attentione acri, adnotatione diligenti, libros verò contra Pelagianos facile trigesies à capite ad calcem euoluisse. Patres cæteros vtiles esse, sed Augustinum necessarium, imò vnum pro omni materia Theologica sufficere aiebat. Vbertatem enim eius & fæcundum illud pectus cum stupore admirabatur, & vnde ei, statim etiam à conuersione, ante studium Theologicum, abundantia illa rerum diuinarum, quæ in primos eius libros manauerunt. Quæ enim postea in libris Retractationum deleuit, parui momenti, & vocum fere magis quàm rerum maculas esse censebat. Nullum aut Aristotelis, aut Archimedis, aut cuiuscumque sub cœlo ingenium, dicebat æquale Augustino; & tale à Deo factum, vt Ecclesia haberet, quem subtilissima omnium Pelagianæ hæresi opponeret, cui vllum cæterorum SS. Patrum negabat fuisse parem. Dicentem non semel audiuimus: vitam sibi iucundissimam fore, si in Insula aliqua aut caute Oceani, extra omne humanum consortium, cum solo suo Augustino deponeretur. Breuiter, post Deum & sacram Scripturam, omnia ei erat Augustinus, adeo, vt etiam lætaretur, se ad eum Episcopatum electum esse, in quem authoritate Pontificia conuersum fuisset Monasterium Regularium S. Augustini. In Opere isto, quod AVGVSTINVM *vocat, componendo, vbique ad preces & opem S. Augustini identidem recurrebat, & sæpe familiaribus testabatur, se euidens eius adiutorium in magnis difficultatibus persentire.*

Multis tamen annis cum veteribus suis opinionibus luctatus est, antequam in totum exueret, & perueniret ad intimam S. Augustini mentem. Aiebat enim Augustinum à discipulis, non à Magistris velle intelligi, & falli quisquis alia opinione occupatus accederet ad eius lectionem. Addebat deinde, omnia pendere ab vno primo principio, vnde tota doctrina eius de Gratia, catena deuincta esset; & hinc factum, vt qui eo aberrant, extra viam & spem inueniendæ veritatis vagentur. Vnde subridebat potius, non mirabatur, quod contrariarum & diuersissimarum opinionum Scholastici, omnes tamen Augustinum ad se traherent; quia vnus hunc, alter istum annulum medium catenæ arriperent, nemo teneret primum illum & capitalem.

Rem tamen istam ingentis momenti & fructûs in Ecclesia esse censebat, nec vitam perfectè spiritualem formari posse, nisi ad illam doctrinæ S. Augustini normam. Christianam tamen præcipue humilitatem in ea fundari, nec in ea qua debet, id est altissima sui demissione haberi posse, nisi extrema illa diuinæ gratiæ necessitas, & profundissima creaturæ à Creatore suo, quam prædicat Augustinus dependentia ei subiiciatur. Vnde animas spirituales & profundè humiles sæpe consulebat,

quid de tanta diuini adiutorij, etiam in minimis bonis actibus, necessitate, & liberi arbitrij infirmitate existimarent: quos plerosque omnes admirabatur & gaudebat, doctrinæ S. Augustini consentanea respondere. Hæc doctrina est, inquiebat, quæ Augustinum supra omnes Doctores, & fere mortales: in illo culmine scientiæ, humilem fecit: imo putabat neminem sine ea vere & ex corde humilem fieri posse. Hinc viri multi spirituales & eruditi seculares, Regularesque currenti sæpissime calcar addiderunt, vt opus inchoatum deproperaret, ne quod Veneri Apellis accidit, morte interceptus, non inueniret qui ad præscripta lineamenta auderet succedere. Ipse quoque huic operi vnice natum, & vbi absoluisset, paratissimum se mori dictitabat. Quod et profectò euenit. Nam pestilenti & lethali morbo correptus, moribunda manu nouissimas lineas duxit, & in fine ac ipso puncto perfecti operis (res admiranda, & prouidentiæ Dei argumentum singulare) finiuit & vitam. Nec alia testamenti eius cura sollicitior, quam vt fideles amicos rogaret, ne fœtus instinctu, vt credebat, diuino tot vigiliis & laboribus à se efformatus supprimeretur, & non veniret ad partum.

Antequam extingueretur, inter lachrymas & singultus (audita à Capellano qui eius excepit confessionem, narro) totius vitæ delicta Sacramentali pœnitentia expiauit. Mors vitæ simillima. Hanc enim pie semper & religiosissime traduxerat. Nec superstitiosus tamen, aut scrupulosus erat, sed mascula pietate, & feruenti præsertim charitate in Deum & propinquos ardebat. In pauperes largus, restrictus in se. In mensa cum lepore siccus tamen semper: & cùm interdum ad prandia, quæ detrectare non poterat, inuitaretur, aiebat, se ire ad pœnitentiam. *In epulis enim luctam animi eius facile aduertisses, ne pars superior, pruritu; voluptatis delaberetur in concupiscentiam. Omnibus verò tentationibus meditatione matutina se præparabat, quam quotidie hora quarta aut maturius, studiis præmittebat, repetebatque vesperi ante quietem, & totus reuera dies nihil fere aliud erat, quàm iugis Dei, meditatio, aut diuinorum.*

COPIA TESTAMENTI PERILLVSTRIS AC Reuerendissimi Domini Cornelij Iansenij Episcopi Iprensis ab ipso dictati vix media hora ante mortem.

EGO Cornelius Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Iprensis de mea libera voluntate do & dono omnia mea scripta, ad explicationem sancti Augustini spectantia Capellano meo Reginaldo Lamæo, partim quia magno labore ea scripsit, vel dictauit, partim quia sine originali, Copia corrigi non potest. Hac tamen mente hanc donationem facio, vt cum doctissimis viris Magnifico Domino Liberto Fromondo & Reuerendo Domino Henrico Caleno Canonico Mechliniensi conferat, & disponat de editione quàm fidelissimè. Sentio enim aliquid difficulter mutari posse. Si tamen Romana Sedes aliquid mutari velit, sum obediens filius, & illius Ecclesiæ, in qua semper vixi vsque ad hunc lectum mortis obediens sum. Ita mea postrema voluntas est. Actum sexta Maij 1638.

Infra scriptum erat CORNELIVS Episcopus Iprensis, & impressum sigillum eiusdem.

Ita testor.

HENRICVS CALENVS.

APPROBATIONES.

SVMMA cum animi voluptate legi Illustrissimi ac Reuerendissimi Episcopi Iprensis Augustinum; opus est eruditum, sanum, nec vsquam à Regula Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, & Romanæ dissentit; publici proinde iuris quod fiat longè dignissimum censeo. Parisiis die tertia Decembris Anno Christi Seruatoris millesimo sexcentesimo quadragesimo.

H. BACHELIER.

OPVS absolutissimum de gratia ex mente Beati Augustini à Reuerendissimo Domino CORNELIO IANSENIO Iprensi Episcopo conscriptum legi & probaui; Sapit enim in omnibus Orthodoxiam Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ & Romanæ, & ad eius solatium subsidiumque doctè omnino & opportunè componitur, in laudem gloriæ gratiæ Seruatoris nostri Iesu Christi; nec immerito lucubrationes huiusmodi noui Augustini nomine indigitantur. Ita syngraphe subiecta attestor ego Doctor Sorbonicus, & in Ecclesia Carnotensi Dunensis Archidiaconus. Datum die 10. Nouembris 1640.

LE FERON.

EGO infra scriptus Doctor Theologus testor me attente perlegisse Illustrissimi ac Reuerendissimi D. D. CORNELII IANSENII Episcopi Iprensis Augustinum: ad cuius commendationem hoc vnum dixisse sufficiat opus esse suo titulo dignissimum, atque in eo nihil haberi contrarium doctrinæ, quam Sancta Ecclesia Catholica, Apostolica & Romana profitetur. Hoc spondeo. Datum apud Sorbonam tertia die Decembris Anno Christi millesimo sexcentesimo quadragesimo.

FLEVRY.

INCERTAM de prostrato errore Pelagiano victoriam fere iam reddiderat quorumdam incauta sentiendi & scribendi libido; nisi Illustrissimus & Reuerendissimus Episcopus Iprensis. D. D. CORNELIVS IANSENIVS singulari Dei prouidentia extitisset, qui piis multorum desideriis satisfaciens antiquæ saniorisque doctrinæ placita reponeret in suo Augustino: quo quidem in libro quod in Ecclesiæ fide, & quotidianis precibus, profundissimoque omnium Theologorum Magistro latebat, aperuit, thesaurosque gratiæ & charitatis absconditos fidelium intelligentiæ tam luculenter patefecit, vt ausim dicere vix aliquem à B. Aug. temporibus extitisse, qui naturæ stantis vires, lapsæ vulnera, & gratiæ per Iesum Christum liberatricis naturam, efficaciã, necessitatem penitius viderit, eruditiusque explicarit: quamobrem cum hoc Magnum opus fundatissimam in Scripturis doctrinam contineat, nihilque alienum doceat à mente Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, & Romanæ, dignum profectò est, quod ab omnibus quam studiosissime legatur; vt homines propriæ infirmitatis conscij humilientur sub potenti Dei manu, & ingenita vulnera agnoscentes ad Medicum recurrant, quò Christianos se re & verbis profiteantur. Datum apud Sorbonam tertia die Decembris Anno reparatæ Salutis 1640.

M. BEAVHARNOIS.

NOS infra inscripti in alma Facultate Parisiensi Doctores Theologi Illustrissimi Episcopi Iprensis CORNELII IANSENII, Augustinum accurate euoluimus, quem Orthodoxæ fidei congruere, & germanam sancti Augustini doctrinam continere reperimus: qoapropter dignum iudicauimus, qui in lucem prodeat. Datum Parisiis in maiori Conuentu & Collegio Carmelitarum die septima Decembris, Anno 1640.

F. STEPHANVS MOLIN Prior Carmelitarum Parisiensium.

F. TVSSANVS RICHARD Doctor Regens.

CENSVRA.

QVam in hoc suo AVGVSTINO Perillustris ac Reuerendissimus Dominus CORNELIVS IANSENIVS, Episcopus Iprensis tradit doctrina, videtur mihi esse non terrena, sed cœlestis; non tam sapientiæ humanæ verbis aut rationibus, quam diuinis authoritatibus firmata; non Aristotelica, sed Apostolica, non de nouitate suspecta, sed ab antiquitate commendata; ab ipso Theologorum omnium Magistro S. Augustino, Spiritu Dei reuelante, pridem tradita & publicata, multorum Conciliorum sanctionibus definita, ab ipsa Sede Apostolica, totaque Ecclesia recepta & approbata; à multis sanctis Patribus prædicata & propugnata; septem sanctissimorum pariterque doctissimorum Vrbis & Orbis Pontificum Ecclesiastico & infallibili iudicio confirmata; à præstantissimis Episcopis laudata, tanquam *Orthodoxa, Cœlestis, Apostolica, Euangelica, defæcatissima, saluberrima, & indubitata, tanquam à Magistro optimo, & summo in Ecclesia viro, quem nunquam aliquis sinistræ opinionis rumor* (vt loquitur Cœlestinus Papa) *aspersit*; profecta; ad quam etiam ipsi Pontifices dubios & in fide fluctuantes miserunt, vt ex ea discerent *quid Romana, hoc est Catholica, sequatur & asseueret Ecclesia*, inquit Hormisda: *Quam secundum prædecessorum suorum statuta Romanam Ecclesiam sequi, & probare* Ioannes II. profitetur: quam *qui impugnant & vana obiicere, & recta impugnare, & praua defendere, & diuinis atque humanis constitutionibus rebellare* asserit Prosper: *cui cum adhæret, securum se* existimat Bernardus. Et verè sicut in SS. Trinitatis mysterio nemo errabit sequendo Athanasium; sic nec in altissimis gratiæ mysteriis sequendo Augustinum: *Cui non solum Romanam & Africanam Ecclesiam, sed per omnes mundi partes vniuersos promissionis filios sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere*, idem testatur Prosper. Et hic quidem Augustinus, tanquam alter Abraham, primus fodit puteos, è quibus purissima gratiæ Dei aqua, in salubrem Pastorum ouiumque potum educta fuit. Sed inuidi Palæstini, id est, Pelagiani (qui in Palæstina primò exorti, & damnati sunt) eosdem variis calumniarum & errorum fascibus iniectis opplere conati sunt; adeò vt & hostes, & aliqui etiam filij Ecclesiæ, non potuerint amplius haurire aquam puram, sed turbidam & lutulentam. Rem proinde necessariam & Ecclesiæ vtilissimam mihi fecisse videtur *Eruditissimus hic Author*, qui tanquam alter Isaac, obstructos illos puteos ab ingestis ruderibus expugnauit; & iterum latitudinem, & abundantiam, & aquam viuam inuenit; puram scilicet & defæcatam sancti Augustini doctrinam. Hanc autem & clarissimè & fidelissimè repræsentauit, omniaque & singula, quæ sanctissimus Doctor in variis libris de statu naturæ integræ, lapsæ, nudæ, reparatæ; de peccato originali, eiusque effectibus; de natura, efficacia, & necessitate gratiæ Saluatoris nostri Dei, aliisque altissimis fidei nostræ mysteriis docuit, & pro occasione alibi latenter, alibi patenter sparsit, magno studio & indefesso 22. annorum labore, insigni ordine & methodo in hos tres Tomos redegit, tantoque argumentorum & diuinarum rationum densitate stipatam exhibuit, vt quemvis Lectorem, veritatis amicum, passionibus non præuentum pondere ipso quasi opprimere, & dulci quadam violentia in suam sententiam trahere videatur. Itaque cum hic non exhibeatur doctrina aliqua noua, ex humano cerebro, aut placitis Philosophorum (quos merito Tertullianus Patriarchas hæreticorum vocat) conficta, sed à Principe Theologorum omnium sancto Augustino pridem tradita, & à sancta Catholica Romana Ecclesia (quæ columna est veritatis) approbata; existimo non solum expedire vt ea atramento voluminibus characteris exprimatur, sed tabulis quoque cordis carnalibus imprimatur, totoque orbe Christiano publicetur. Verum sicut Author totam suam doctrinam, ita & ego hanc censuram sanctæ Sedis Apostolicæ Iudicio humillimè submitto. Hac S. Thomæ Aquinatis, Anni 1638.

Aug. l. 1. de prædest. SS. c. 4. Prosp. Epistola ad Ruff. Vide Leon. Epist. 80. Prosp. cont. Coll. Cælest. ad Episc. Gall. Hormisda Epist. 70. Ioan. ad quosdam Senat. Prosp. cont. Coll. Bern. Ep. 77 Prosp. cōtra Coll. & Epist. ad Ruff. Genes. 26.

Tertull. Lib. de ani. cap. 3. L. Proœm. cap. 29.

HENRICVS CALENVS *S. Theol. Licent. Metropolitanæ Ecclesiæ Mechliniensis Canonicus, Archipresb. Bruxell. Librorum Censor.*

CENSVRA.

HOc opere, per Reuerendissimum D. CORNELIVM IANSENIVM Episcopum Iprensem, de hæresi Pelagiana, de statu naturæ innocentis, lapsæ, puræ, reparatæ, singulari miráque eruditione concinnato, arcanissima diuinæ prouidentiæ circa creaturam rationalem dispositio panditur, liberique arbitrij naturæ & gratiæ vires explicantur, vbique conformiter ad Diui Augustini doctrinam: cuius principiis Author sic inhæret, vt non tam suum quàm ipsius Augustini sensum exprimat & explanet. Quamobrem opus hoc prælo ac publicâ luce dignissimum censeo, fructusque eximios solidarum virtutum Orbi Christiano allaturum confido. Datum Louanij 15. Kal. Iulij M. DC. XXXX.

IACOBVS PONTANVS *S. Theol. Doctor, Pontificius ac Regius Librorum Censor.*

TOMI PRIMI.

ELENCHVS LIBRORVM ET CAPITVM.

LIBER PRIMVS.

Liber Secundus.

Liber Tertius.

Liber Quartus.

Liber Quintus.

Liber Sextus.

FINIS.

PRÆFATIO IN PELAGIVM.

DE Pelagiana & Semi-Pelagiana hæresi scripturus, nihil ordinatius à me fieri posse arbitratus sum, quam si ante omnia distinctè totam naturam istius hæresis Lectorum intelligentiæ exponerem. Frustrà enim in refellendis erroribus laboraueris, nisi omnes anfractus eius penetrando; fallaciam eius omni ex parte perspectam habeas. Quod non nisi partim ex ipsa historica rerum gestarum fide, partim ex dogmatum vniuersorum serie & genuino sensu, prout eum & Hæretici ipsi tradiderunt, & oppugnatores eorum Catholici Doctores expresserunt, obtineri posse censui. Itaque historiam Pelagianam, velut totius operis basim sternam: cui mox omnium dogmatum Catholicorum & veram eorum intelligentiam, quanta potuero veritatis cura subtexam. Neque enim exigua aut vilis de nonnullis eorum controuersia est, dum alij aliud eos asseruisse, alioue quæ docuerunt sensu intellexisse contendunt. Quo effectum est, vt quædam Pelagianis non ignobiles huius æui Scriptores imposuerint: quæ nunquam vel per somnium cogitauerunt; quædam itidem ab eorum sententiis remouerint quæ pertinacissimè docuerunt. Quod quidem forsitan non tam Pelagianæ hæreseos declarandæ, quàm suæ opinionis astruendæ conatu, neque tam sincerissimæ veritatis, quàm partium studio, subinde factitatum esse facilè credi potest. Vt enim quodque vel sententiæ quam arripuerant fulciendæ seruire videbatur; vel aduersariæ infamandæ opportunum, mox idem Pelagio adimendum vel tribuendum esse censuere: vsque adeò, vt etiam nonnullas eius capitales opiniones, & à Conciliis Ecclesiæ Catholicæ condamnatas, quas somnolenta quadam Augustini inspectione, illis Sancti disputationibus defensas fuisse nonnulli existimarunt, etiam sibi tuendas, doctrinæque suæ veluti fulcra substituendas esse iudicauerint. Quæ siue licentia, siue negligentia, in rebus tam arduis delicatisque, quam sit fidei Christianæ periculosa, nihil opus est verbis exaggerare. Hoc enim agitur, vt tales dogmatis cuiuspiam Pelagiani ignorantiâ abrepti, vel dissimulata facie seducti, quo securius in suis disputationibus velificantur, eò inopinatius naufragium faciant: ac dum fidem suam integerrimam esse sentiunt, subitò detectâ veritate, doctrinam suam errori cuipiam vicinam vel obnoxiam esse mirentur. De quo iam inde ab initio saluberrimè monuit ille: *Prosp. carm. de ingratis.*

——— Fronte placent, quæ fine latent.

Et causam exprimens.

——— Ab honesto
Principio in vitium exitur plerumque tumoris.

Tanta est enim dogmatum istorum superbissimorum cum corrupta per superbiam ratione consensio, tantum in illis quasi Syrenibus prurientium in suam laudem & admirationem animorum lenocinium, vt nisi cœlestis illa gratia quam illa à fronte, à tergo, à lateribus impetunt, aures eorum qui in hoc perturbatissimo doctrinarum confusissimarum pelago prærernauigant, obturauerit, animumque eorum authoritati immobili D. Augustini veluti malo alligauerit, vix, vel nullo prorsus modo fieri possit, quin aliqua ex parte pestifera eorum dulcedine seducamur. Quod multò luculentiùs tot insignium, siue doctrinâ, siue pietate virorum lapsus iam inde à condita Christi Ecclesia & ante conditam (vt suo loco dicendum est) patefecerit, quam ego differendo persuasero.

Accedit aliud non minus periculosum, quod hæresi Pelagianæ inter omnes quæ in Ecclesia grassatæ sunt, singulare esse demonstrat ratio, & qui cum illa luctati sunt grauissimi sanctissimique diuinæ gratiæ defensores, veluti tesseram eius propriam tradiderunt. Obseruatum est enim tantam inter errores Pelagianos esse connexionem, vt si vel vnica vnius Semi-Pelagiani dogmatis tenuissima extremaque fibra, quamvis oculis assequaris Lyncæis, reseruetur, tota superbissimi illius erroris moles cum omnibus dogmatum pestiferorum ramis reuiuiscat, & prodeat. Vt nullibi fortassis aptius *Iacobi 2.* veriusque dici possit. Quicunque totam doctrinæ Catholicæ veritatem seruauerit, *offendat autem in vno factus est omnium reus*. Hinc D. Leo: *Nouimus hanc eorum esse versutiam, vt in quacunque particula dogmatis execrandi, qua se à damnatorum societate discreuerint, nihil sibi sensuum suorum existiment esse non saluum.* Quod *Carm. de* ante ipsum obseruauerat, atque à totius Africæ vigilantissimis Antistitibus perspectum fuisse cecinerat Prosper: *ingratis c.8*

—— Mille senum prudentia peruigil olim
Perspicuum notúmque tenens, quod tota nefanda
Hæreseos summa exigua sub parte tegatur,
De qua plena mali labes renouetur, & omne
Commenti corpus per singula membra resurgat.

Nam quemadmodum ansulæ catenarum sibi innexæ sunt & perplexæ, vt qui vnam arripuerit, etiam cæteras attrahat; ita si Pelagio tantillum dederis, danda sunt omnia; vsque adeò, vt qui vnicam anguis illius mortui palpitationem quouis verborum præstigio, vel erroris minus perspecti fuco delusus, in sinu fouerit, omnem ille veram gratiam extinguere, veram pietatem interficere, peccatum originale tollere, scandalum crucis euacuare, Christum ipsum abiicere, diabolicæ supremæque superbiæ thronum velit nolit, erigere conuincatur. Quæ sententiarum scelera, sicut Christiano sensu detestamur & exhorrescimus, vt etiam intelligentiæ viuacitate fugiamus,

operæ pretium me facturum esse arbitratus sum, si ante omnia cunctas dissimulatissimi erroris ambages rimando, omnes anfractus, quantum Deus dederit vires excuterem, tortuosissimque colubrum suis latebris extractum soli exponerem, ne quis licentius vel minus cautè fortassis per plausibilis alicuius doctrinæ campos vagando à latente in herbis angue mordeatur. Etenim re- *Hieron. Ep. ad Cresi.* ctissimè iam olim dixit magnus quidam istius hæreseos Antagonista: *Ecclesiæ victoria est vos apertè dice-* *Ibid. infra.* *re quod sentitis, sententias vestras prodidisse.* Qua de causa obsecro? *Patet prima fronte blasphemia. Non necesse habet conuinci, quod suâ statim professione blasphemum est.* Vt nihil mirum videri debeat, si quis in assequenda versipellium istorum mente fallatur. Familiare namque huic callidissimo errori semper fuit per mille viarum insidias iter opertum agere, & sub doctrinæ sanæ verbis latitando in publicum Catholicâ larua prodire. Hinc cùm Iulianus aliquando hæretico studio *Lib. 4. cont. Iul. c. 3.* ambiguam sententiam protulisset: *Tu autem*, inquit Augustinus oculatissimus eius delector, *quanta arrogantia & vestræ præsumptione virtutis hoc dixeris, ille non agnoscit, qui dogmata vestra non nouit. Sed tanquam tibi ipse de nimia vestra præsumptione erubueris, ita sententiam temperasti, vt & vestra & nostra posset* *Lib. de pecc. orig. c. 18.* *voce defendi. Sed qui scimus*, vt adiicit statim, *quid sentiatis, nescire non possumus quomodo ista dicatis.* Et aliam ipsius Pelagij hæresiarchæ exagitans: *Videte latebras*, inquit, *ambiguitatis falsitati præparare refugia, offundendo caliginem veritati, ita vt etiam nos cùm primum ea legimus recta vel correcta propemodum gauderemus.* Denique totâ disputationis mole de summa rei cum Pelagio Cœlestióque decernens, vi- *De grat. Christi c. 47* dete quid dicat: *Potest Pelagius se latebris obscuritatis huius inuoluere, vt etiam ea quæ à S. Ambrosio conscripta posuimus, consentire se dicat, & ea se quoque sentire proclamet, sempérque sensisse, atque ita singula conetur exponere, vt etiam eius sententiæ conuenire credentur.* Omninò verissimè, nam præter ista affectata ambiguitatis latibula, ex quibus hæreticus prosiliebat sensus, alia in hoc argumento peculiaris obscuritas occurit, sub qua non modo Pelagiani, sed quotquot etiam postea Catholico nomine diuinæ gratiæ struxerunt insidias, imperitorum oculis latuerunt. Nam ista quæstio vbi de libero arbitrio & gratia disputatur; ita est ad discernendum difficilis, vt quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri. Ex quo artissimo liberi arbitrij gratiæque nexu fiebat olim, vt cùm Pelagiani, imprimisque Massilienses Catholicorum de gratia voces exponendo, pro se raperent, Catholici verò liberi arbitrij officia, compellente veritate faterentur, Hæretici veræ gratiæ munera, Orthodoxi arbitrij vires in speciem extollerent: cumque esset inter eos de tota possessione contentio, de solis terminis quodammodo esse videretur. Ex qua etiam discernendi difficultate, similitudine vocabulorum quibus vtrimque sine veritatis præiudicio vtuntur, nascitur, vt nisi eruditissimi cuiusque vigilantia solerter despiciat, quid in sensu Hæreticorum adimat etiam vera gratia, quid liberi arbitrij concursus iuxta S. Augustinum afferat, ludificatis oculis error sese loco veritatis insinuet, ita vt nesciendo quid alterutri senserint, quid alteri in alteris reprehenderint loco antidoti ipsum pestilentiæ virus hauriant. Quid enim aliud causæ fuisse suspicemur, cur quidam libri erroribus Pelagianis refertissimi in hodiernum vsque diem à doctissimis quidem viris, sed minus quàm oporteret Pelagianas versutias penetrantibus, Catholicissimi esse censeantur? Quid item aliud, cur palam dogmata quædam antiquitus reprobata, tanquam nullo errore inquinata tueantur, nisi quòd nesciant, præclari alioquin pietate viri, lepræ candorem à sanitatis luce discernere? Neque enim vt in aliis plerisque erroribus vsu venit, sensus Pelagianorum verbis, sed verba sensu *Lib. 4. cont. Iul. cap. 3.* plerumque metienda sunt. Nam latius, quam vulgò putatur, patet, quod August. dixit: *Qui scimus quid sentiatis, nescire non possumus quomodo ista dicatis.*

Istæ igitur causæ sunt, cur hunc laborem, quem non inutilem fore spero, suscipiendum esse iudicaui, vt detectâ laruâ totum fucatissimi illius erroris corpus, cum omnibus ossibus atque neruis quibus sustentatur, & venis, quibus incrementum sumpsit, vsque ad vltima lineamenta, quibus, dignosci potest, omnium oculis subiiciatur. Addam & ætates varias quibus adoleuit, status, quibus instar Prothæi vultum mutauit: genus denique ac maiores, quibus præfatus est; progeniem indolem ac machinationum omnium scopum. Quam sententiarum Pelagianarum telam ab ipsa hominis conditione orsus, per lapsum eius & reparationem quæ per Christum facta est quam breuissimè & veracissimè potuero octo libris pertexam: quorum primus rerum ab Hæreticis istis gestarum historiam, ac damnationis modum complectetur; septem reliqui in eruendis, & intelligentiæ subiiciendis eorum dogmatibus versabuntur.

CORNELII

CORNELII IANSENII EPISCOPI IPRENSIS DE HÆRESI PELAGIANA

LIBER PRIMVS.

PELAGIVS Patriam habuit Britanniam. [illegible] co-gnominatus est, [illegible] Pe-[illegible] qui [illegible] ab Augu-stino. [illegible] Prosper [illegible] Britanni [illegible] Hieronymus [illegible] manifestatum [illegible], inquit, [illegible] Britanno-[illegible] Hierony-[illegible] vt illo [illegible] eius [illegible]. Si enim [illegible] Cælestium [illegible] & corporis [illegible] nation-[illegible] blam [illegible] *habet enim* [illegible] *de Britan*[illegible] *vicinia.* Quis [illegible] esse corporis effigie S[illegible] quod Britanni, vnde [illegible] Scoti es-[illegible] ad ipsum Pelagium [illegible], qui propter viciniam Britanniæ Scotos etiam eodem sensu Scotiæ gentis originem [illegible] habere dicere-[illegible]. Non tamen propriæ Scotiam sed Britanniam [illegible] atione [illegible] Prosper indi-[illegible], cum dicit de Cælestino Pontifice: *Nec segniore* [illegible] *ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando* [illegible] *insulas gratiæ, solum* [illegible] *occupantes, etiam ab illo secreto* [illegible] *Oceani. Et ordinato Scotis* [illegible] *Romanam Insulam studet seruare Catholi-*[illegible] *fecit* [illegible] *Christianam.* [illegible] iam intel-ligit, [illegible] P[illegible].

Pro[illegible] Monachus quo [illegible] fere semper com[illegible] latur a Patribus Concilij Diospoli-tani, qu[illegible] ecclesiastici ordinis esset præro-[illegible] spectabilis. N[illegible] qui post monachatum [illegible] Ecclesiastico ordini [illegible], iam [illegible] nomine, Episcopus [illegible] Augustinus, vel [illegible], vt Hieronymus, vel Diaconus, vt Pe-[illegible] vocabatur. Hinc Augustinus: *Post veteres ha-resis, multas etiam modo* [illegible] *(excitata est)* [illegible] *Episcopus* [illegible], *vel quibuscumque* [illegible] *à quibusdam* [illegible] *Monachis, qui* [illegible] *Dei* [illegible] *putaret.* Vnde vterque [illegible] Cælestius [illegible] Pela-gius Laici videntur fuisse. An monachatum [illegible] fessus sit in Ægypto non satis liquide constat, sicuti quod ibidem peregrinatus est. Nam Isidorus Pe-lusiota litteris ad eum scriptis incorrigibilem & simul vagum eius animum, de monasterio ad mo-nasterium auolantem, vt [illegible], ciborum-que lautitias [illegible] perstringit [illegible]

[illegible]

[illegible] *inquit, atque* [illegible] *animum ha-bes, ex alio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas* [illegible] *atque explorans. Quamobrem si* [illegible] *cur* [illegible] *iis qui* [illegible] *gerunt potius* [illegible] *atque* [illegible] *carnis* [illegible]. *Neque enim homines* [illegible] *facultates* [illegible] *habent, vt te quemadmodum cibo, gratum* [illegible] *excipere valeant.* Hæc Pelusiota. Ex quibus videmus [illegible] senem Pelagium in heresin fuisse ab[illegible] cùm iam animo parturiret, abiecta [illegible] Catholi-ca, mores etiam religiosos abiecisse iuxta Isidori testimonium verisimile est. Nam vt alibi dicturi sumus Pelagiani omnes de laxiori vita culpati sunt. Quamquam quoad integer fide vixit non paruam sanctitatis opinionem adeptus fuit. Te-stis eius rei locuples est Augustinus: *Nam, inquit,* [illegible] *meipso potissimum dicam, prius absentis & Romæ* [illegible] *Pelagij nomen cum magna eius laude cognoui.* Et luculentius alibi. *Post pauc*[illegible] *dies legi Pelagij quædam scripta, viri vt audio sancti, & non* [illegible] *Christiani.* Quem prouectum [illegible] castitatis & paupertatis professionem vt ex epi-stola octogesima-nona claret, propter quam Pelagij vita à multis prædicabatur. Ex quo effe-ctum est vt sanctus Ioannes Chrysostomus [illegible] ma-gno dolore se tactum diceret cum vi[illegible] tam piè

a Prosper [illegible] *Aug.* [illegible] *Prosper Carm. de ingratis* [illegible]

Hiero. præf. in 3. lib in Ieremiam.

Prosp. contra Collat. in fine.

Aug. lib de gestis Pelag. c. 35.

Isidorus Pelusiota li. 3. Epist. 314.

Lib de gestis Pelag. c. [illegible]

Lib. 3. de peccatorum meritis c. 2.

Chrysost. Epist. 4.

ac ſanctè, tantaque cum tolerantia viuentes in fraudem abripi cerneret.

a Epiſt.106. ad Paulin. b Lib.2.ad Bonif. c.3. c Lib. de nat. & grat. c.6. d Ibid. c.35. e Lib 2. ad Bonif. c.3. f De geſtis Pelag. c.25. g Epiſt.143. ad Iulianã.

Ingenio fuit tum ipſe tum Cæleſtius præſtanti, acuto atque acri, quod Auguſtinus multis in locis commendauit. Hinc vno loco vocat a *Magna & acuta eorum ingenia*, alio b *non contemptibilia*, alio c *fortiſſima atque celeberrima*. Ipſum Pelagium nominat d *acutiſſimum* e Cæleſtium *hominem acerrimi ingenij*. Tanto impetu ferebatur Pelagius in concionibus, vt eas *vehementes & ardentes* fuiſſe f idem Auguſtinus confirmet, libroſque Pelagianorum g *propter acrimoniam atque facundiam à plurimis fuiſſe lectos*. Hieronymus tamen paſſim ingenia Pelagianorum deſpicit & acumen vellicat, & tãquam Barbaros atque elingues ridet; *Vnus*, inquit, *diſcipulorum eius* (Cæleſtius) *imo iam Magiſter & totius ductor exercitus, per ſolœciſmorum, & non, vt ſui iactitant, per ſyllogiſmorum ſpineta decurrens, ſic Philoſophatur & diſputat*. Et alibi cum Pelagium ironice vocaſſet Demoſthenem eorum: *Tam enim*, inquit, *inuolutus dictator eſt, & nimio verborum ſquallore coopertus, vt ſuſpicionem magis quam intelligentiam lectori præbeat*. Stylum Pelagij quem alibi vt *putidum & elinguem ridet*, mirum in modum exagitat inferiùs: *Quædam*, inquit, *capitula orationis & laudis ſoles cum tuis iurare diſcipulis non eſſe tua, cum perſpicuè in eis ſtyli tui ſplendor eluceat, & tanta ſit venuſtas eloquij Tulliani, vt teſtudineo incedens gradu, quæ ſecreto doces, mitiſque venalia, publicè non audeas profiteri: Et quis illè tanti erit ingenij, vt leporem tui ſermonis poſſit imitari?* Et infra, *Ab[illegible] nimium diſertus eſſe cœpiſti, vt non dicam eloquen[illegible], poſtquam diſcipuli tui verſi ſunt in Magiſtros*, &c. Et alio loco vocat Pelagium a *indoctum calumniatorem* eumque cum diſcipulo ita elinguem & miſerum, vt b *ne maledicere quidem ſuis verbis potuerit*. Sed ſaluâ pace ſancti Hieronymi, acutiſſimi ingenij eos fuiſſe, & ſtyli non contemnendi, non tantum ſancti Auguſtini teſtimonio credere malumus, verum etiam ipſa rei veritate conuincimur. Nam præterquam quod eorum argumenta præſtantiſſimum ingenium, quod Eccleſia Chriſti habuit, non mediocriter fatigauerunt, vel ſolus ille libellus, contra quem liber de iuſtitiæ perfectione conſcriptus eſt, ita vigentibus neruoſiſque ratiocinationibus contextus eſt, vt cuiuis emunctæ naris homini, eos ſubtilitate ingenij præcelluiſſe, & accuratiſſimè Philoſophicis diſciplinis excultos fuiſſe manifeſtum ſit. Vnaque Epiſtola quam Pelagius ad virginem ſanctam Demetriadem exarauit, aliaque nonnulla exigua fragmenta librorum de libero arbitrio veriſſimum eſſe Auguſtini iudicium de Pelagij facundia conteſtantur. Tanti enim nitoris & facilitatis eſt illa Epiſtola, vt à multis ſeculis ſub nomine & Auguſtini & Ambroſij, & ipſius Hieronymi quorum operibus intexta circumferebatur, lecta fuerit. Cuius erroris non alia videtur fuiſſe occaſio niſi quod non tam rerum ſoliditas, quam quædam ſtyli facilitas aut dignitas tantorum virorum ſimilitudinem mentiretur.

Hieron. Epiſt. ad Cteſiph.

Lib.2. Dial. aduerſus Pelag.

Præfat. in lib. Dialog.

Præfat. in lib. Dialog. in fine.

Ibidem.

a Præfat. in lib. primum in Ierem.

b Præfat. in lib.4. in Ierem.

Porrò lapſus eſt Pelagius in hæreſin in ſenectute ſua, vt ex Epiſtola Iſidori Peluſiotæ ad eum ſcripta colligitur, τῷ Ἐφραῒμ ἐξήνθησαν πολιαί, ἀλλ' οὐκ ἔγνω, νεάζων τοῖς πάθεσι· καὶ σὲ πολὺς ὄχλος ἐρώτων πελιὸν ἐποίησεν(?), ἀλλ' ἔτι ἀκμαῖον ἔχεις τὸ φρόνημα, ἄλλην μόνην ἐξ ἄλλης ἀμείβων, &c. *Cani*, inquit, *effuſi ſunt in Ephraim & ipſe ignorauit, vitioſis nimirum affectionibus iuueneſcens. Eodem modo quoque t[illegible] ingens amorum turba caniciem inuexit: & tamen rigidum atque inflexum animum habes*, ex alio

Iſidorus Peluſiota lib.1. Epiſt.314.

monaſterio ad aliud ſubinde migrans, &c.

Ad rationem temporis quod attinet videtur impietas eius innoteſcere cœpiſſe circa annum quadringenteſimum quartum vel quintum. Conſtat hoc ex Epiſtola ſancti Ioan. Chryſ. ad Olympiadem, in cuius calce ſic attexit de Pelagio: σφόδρα ἤλγησα ὑπὲρ Πελαγίου τοῦ μονάζοντος, ἐννόησον τοίνυν πόσων ἄξιοι στεφάνων οἱ γενναίως ἑστῶτες, ὅταν ἄνδρες ἐν τοσούτῳ ἀσκήσει συγγενόμενοι καὶ καρτερίᾳ, οὕτω φαίνωνται καταφερόμενοι. *De Pelagio Monacho magno dolore affectus ſum. Cogita igitur quot quantiſque coronis digni ſint, qui forti animo in acie ſteterunt, cum viros tam piè ac ſanctè tantaque tolerantia viuentes, abripi atque in fraudem impelli videamus*. Idem tempus ab ipſo Pelagio deſignatur in Epiſtola purgationis, quam ad Sanctum Innocentium Romanum Pontificem ſcripſit, quæ cum eum ſuperſtitem non reperiſſet Zozymo eius ſucceſſori tradita eſt. Vnde ſcripta eſt ſub mortem Innocentij anno quadringenteſimo decimo ſeptimo. Vt ergo ſeſe purgaret, quod de gratia male ſentiret: *Legant*, inquit, *illam Epiſtolam quam ad ſanctum virum Paulinum Epiſcopum ante duodecim fere annos ſcripſimus, quæ trecentis fortè verſibus nihil aliud quam Dei gratiam & auxilium confitetur*. Hanc Epiſtolam ſe legiſſe teſtatur Auguſtinus, & fermento Pelagiani erroris, vt cætera poſteriora ſcripta, eſſe corruptam. Cum igitur annus ille duodecimus in quadringenteſimum quintum incidat conſtat eum iam tum vel etiam ante de diuina gratia perperam ſenſiſſe, ſcripſiſſe atque docuiſſe. Scripſit & alia circa idem tempus, & paulo poſt partim Epiſtolas partim opuſcula, de quibus ſuo loco dicturi ſumus, omnia nouis dogmatibus reſperſa; ſed ita cautè vt oculatiſſimos quoſque falleret. Quod ſibi ipſi quoque penè contigiſſe in operibus eius poſterioribus teſtatur Auguſtinus: *Mihi*, inquit, *penè perſuaſerat, hanc illum gratiam de qua quæſtio eſt, confiteri. Sed cum in manus meas & alia veniſſent quæ poſterius latiuſque conſcripſit, vidi quemadmodum potuerit etiam illic gratiam nominare, ſub ambigua generalitate quid ſentiret abſcondens, gratiæ tamen vocabulo frangens inuidiam, offenſionemque declinans*.

Chryſoſt. Epiſt.4. ad Olympiad.

Apud Aug. li. de gratia Chriſti c.35.

Ibid. c.37.

Hæc enim erat hæretici iſtius verſutia ſingularis, vt clam ſuis diſcipulis virus detegeret, palam autem ſiue verbo ſiue ſcripto tegeret, vel generalibus vocabulis gratiæ, celando ſententiam, vel ſolius naturæ laudibus inculcando. Vbi ſi quis offenſus gratiæ derogari quereretur, reſpondebat: egone abnuo gratiam, qui rem confitendo, fiteamur neceſſe eſt & per quid res effici poteſt? Vt ex ipſo Pelagij opere refert Auguſtinus. Hinc Innocentius Pontifex Epiſtola ad Patres Concilij Carthaginenſis; *Qui peruerſis*, inquit, *inſtructi verborum argutiis, ſub imagine Catholicæ fidei diſputantes, velut peſtiferum exhalantes virus totam veri dogmatis quærunt euertere diſciplinam*. Hanc Pelagij fraudulentiam etiam ſanctus Hieronymus commemorat; *Noſti*, inquit, *quid intrinſecus diſcipulos tuos doceas, aliud ore commemorans & aliud celans conſcientia: nobiſque alienis & indoctis loqueris per parabolas, tuis autem myſteria confiteris, & hoc iuxta ſcripturam te facere iactas, quia dictum eſt, turbis Ieſus in parabolis loquebatur, & ad diſcipulos in domo dicit: Vobis datum eſt ſcire myſteria regni cœlorum, et illis autem non eſt datum*. Nempe, vt infra idem Hieronymus explicat, quia vulgus indoctum non poterat arcanorum eius onera ſuſtentare, nec capere ſolidum cibum quod infantiæ lacte

Lib. de natura & gratia c. 10.

Epiſt. ad Cteſiph.

lacte contentum est. Itaque conqueritur multum Sanctus ille Doctor omnibus hæreticis, Eunomianis, Arrianis, Macedonianis, nullum nobis laborem [illegible] quia quod sentirent apertè loquerentur, *Sola [illegible] hæresis [illegible], quæ publicè loqui [illegible] [illegible] tradere non [illegible]eret.* Propter quod clan[illegible] eos disseminandæ [illegible] contra eum [illegible] Apostoli contra eum vsurpat, [illegible] Pelagius enim [illegible], vt tutiùs hominum animos te[illegible] vacillantes ad ruinam impellerent, sub [illegible] obtentu difficultates suas contra [illegible] proferebant, neque quid à se, sed quid ab aliis contra moueretur scriptis suis inserebant. Cuius fraudis luculentius habemus exemplum apud Augustinum libro tertio de peccatorum meritis, qui difficultatibus quas Pelagius quasi aliquorum nomine protulerat, dissoluendis destinatus est.

Epist. ad Ctesiph. — *Proœm. in lib. [illegible] Hierem. [illegible] aduers. Pelag.*

B Accedebat alia serpentina calliditas, quod ad imitationem Simonis Magi, Nicolai, Marcionis, A[illegible], Donati, aliorumque hæreticorum mulierculis [illegible] peccatis vtebatur, per quas errores suos latiùs [illegible] quæ prurientes auribus, hæreses iam sæpè damnatas & vetustissimum cœnum quasi nouam temperaturam suscipiebant. Quibus [illegible], vt mirum in modum breui te[illegible] error ille diffunderetur. Testatur hoc C Augustinus in Epistola ad Hilarium quam initio [illegible] scripsit: *Plures*, inquit, *sunt quam spe[illegible] non redarguuntur, etiam alios ad [illegible], & sic crebrescunt, vt nesciam [illegible]*: quibus, vt inquit alibi: *vsquequaque [illegible] omnia.* Causam autem tantæ multi[illegible] fuisse illud fraudulentum silentium [illegible]mus: *Ideò*, inquit, *creuit vestra hære[illegible] plurimos, maximeque eos qui adhærent [illegible], & sciunt se peccare non posse: quia semper discunt, semper negant.*

Aug. Epist. 89. ad Hilarium. — *Epist. 95. ad Innocent.* — *Hieron. ad C[illegible]*

H[illegible]c [illegible] astutia vt fœliciùs ac tutiùs Pe[illegible] vteretur, nihil ipse palam de dogmatibus [illegible] verbo prodebat, siue scripto; sed per discipu[illegible] imbutos errores suos propagabat, eo sa- D [illegible] consilio, vt si à libentibus auditoribus susciperentur, in laudem Magistri doctrinæ applausus [illegible] adasset, sin minus discipulorum ignorantiæ error ignosceretur: *O te fœlicem*, inquit, Hieronymus, *cuius præter discipulos nemo conscribit libros, vt quicquid videris displicere, non tuum, sed alienum esse contendas.* Et hoc est quod alibi dicit: *Ipse [illegible] latrat per [illegible] canem grandem & corpulentum, & qui calcibus magis [illegible] sæuire quàm dentibus.* Qua periphrasi Cælestium discipulum Pelagij suo colore depingit. Fuit enim inter discipulos Pelagij Princeps Cælestius, tum acumine disserendi, tum audacia proferendi, tum pertinacia asserendi. E Nam vt Augustinus loquitur. *Erat vir acerrimi ingenij*, Philosophiæ non imperitus; quam ob causam Pelagianis per syllogismatum, vt suprà diximus, spineta decurrere ferebatur. Itaque Augustinus ratiocinationes illas acutas, tenues atque contortas, quæ libro de perfectione Iustitiæ insertas videre licet, testatur à Cælestij ingenio non abhorrere: quod in alio eius opere inspexerat, cuius eum esse constabat authorem.

Lib. 3. Dialog. aduersus Pelag. — *Hieron præfat. in lib. 3. in Hierem.* — *Aug. lib. 2. ad Bonif. c. 3.* — *Aug. lib. de perf. iustit. cap. 1.*

Hanc indolem ci[illegible] respiciens Hieronymus: *M[illegible]virorum*, inquit, *silentia præferi rabies discipulorum, quod audierunt in cubiculis, in tectis prædicant.* [illegible] Augustinus genium vtriusque & Magistri & discipuli breuibus exprimens: *Quid inter istum*

Hieron. Epist. ad Ctesiph.

A (Pelagium) *& Cælestium in hac quæstione distabit, nisi quod ille apertior, iste occultior fuit, ille pertinacior, iste mendacior, vel certè ille liberior, hic astutior? Ille, enim nec in Ecclesia Carthaginensi damnare voluit, quod in Romano postea se tenere confessus est.* Ex qua prædicandi libertate id assecutus est, vt facile quadriennio ante Magistrum in Concilio Carthaginensi tanquam hæreticus detestatus ibi [illegible]erit. & Cæ[illegible] nomine [a] *hæresis Cælestiana* non minus quàm Pelagiana indigitata sit, [b] & Cælestius seu *Cælestiani* haud secus ac Pelagiani sectatores illius dogmatis nuncuparentur.

Aug. lib. de peccato orig. c. 12. — *a Hieron. Epist. 79. ad [illegible] & August.* — *b Aug. hære. 41. & 48.*

Cæterum Pelagius quo faciliùs efficaciùsque venenum suum diffunderet, Ægypti peragratis B Monasteriis Romæ sibi delegit domicilium. Testatur enim Augustinus eum diutissimè Romæ esse commoratum, multisque in ea vrbe fuisse notissimum, ita vt quid sentiret ac diceret, per mysteria scilicet, eos latere non posset, vti in his fuerat sermonibus contentionibusque versatus. Vbi cum à quodam Augustini Coepiscopo illa verba ex libris confessionum fuissent commemorata, *Da quod iubes & iube quod vis*, *Pelagius ea ferre non potuit, & contradicens aliquanto vehementius, penè cum eo qui ea commemorauerat, litigauit*, vt ab ipso Augustino refertur. Quod necesse est contigisse sub huius hæresis initia, nam vt mox dicturi sumus, paulò post in Palestinam migrauit, nec Ro- C mam ad se purgandum reuerti ausus est. Familiaritate autem videtur iunctus fuisse Ruffino, & ex illo nonnulla etiam hæresis suæ fundamenta traduxisse, inde colligas, quod Cælestius paucis annis post Ruffinum peccatum originale negantem Romæ se audiuisse fateatur, vt ex actis iudicij Episcopalis Carthaginensis Augustinus commemorat. Itaque sicut quædam doctrinæ capita, ita odium quo Ruffinus in sanctum flagrabat Hieronymum, ex ipso in Pelagium & Cælestium quasi hæreditate transfusum est. Statim enim post mortem Ruffini, quæ circa Christi annum quadringentesimum decimum accidit in Sicilia, iam suo cortice natare incipientes Pelagius at- D que eius discipuli, sanctum Hieronymum acerrimè calumniis persecuti sunt. Queritur hoc multis ipse sanctus. De Ruffino enim defuncto loquitur quando dicit: *Scorpius inter Enceladum & Porphyrium Trinacriæ humo premitur, & hydra multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessauit.* De Pelagianis vero eius successoribus: *Putabam quod medio serpente confosso non viuiscerent hydræ nouella plantaria, & Scyllæ mortua, nequaquam in me Scyllæi sæuirent canes qui latrare non cessant, &c. hæresis ipsa non moritur, hæreditarii contra nos odiorum suorum catulis derelictis.* Quænam vero fuerint quæ in sancto Hieronymo reprehenderent, declarat alibi: *Nuper*, inquit, *indoctus calumniator erupit, qui com-* E *mentarios meos in Epistolam Pauli ad Ephesios reprehendendos putat, nec intelligit nimia stertens vecordia leges commentariorum, &c.* Item: *In quibus contra Iouinianum voluminibus, dolet virginitatem nuptiis, & nuptias bigamiæ, & bigamiam polygamiæ esse prælatam.* Vt autem Pelagium designaret, vocat præcursorem Magistrum eius Grunium, hoc est Ruffinum qui eadem in se olim carpserat, & Scotorum pultibus esse prægrauatum: quo scommate Britanniam Pelagii patriam exprimit. Nam Commentarios in Epistolam ad Ephesios etiam à Ruffino olim fuisse culpatos, ex libro primo Apologiæ sancti Hieronymi aduersus Ruffinum, liquidò constat. Hinc alio in loco: *Cui* (Grunio seu Ruffino)

Aug. Epist. 94. ad Innocent. & de peccato orig. c. 8. & 21. — *Hier. præf. in primum lib. Comment. in Ezech.* — *Præfat. in lib. 6. Comment. in Ezech.* — *Præfat. in Comment. lib. 1. Ierem.* — *Ibidem.*

duobus, inquit, *respondi libris, quæ iste quasi sua profert, quo alio iam calumniante purgata sunt.* Et infrà respondens alteri de nuptiis damnatis impactæ sibi calumniæ: *Legat*, inquit, *eiusdem operis Apologiam, quam ante annos plurimos aduersus Magistrum eius gaudens Roma suscepit, & tunc animaduertet alienis se vocibus blasphemare, & in tantum esse imperitum, vt ne maledicta quidem habeat propria, sed inimicorum etiam olim sepultorum contra nos vtatur rabie.* Hæc Hieronymus. Quo verò pacto intelligendum sit, quod Ruffinus Pelagianorum præcursor fuerit, suo loco demonstrabitur.

Interea Roma capta per Barbaros circa annum quadringentesimum decimum, Pelagius cum Cælestio discipulo inde quoque diffugit, eodemque circiter tempore in Africam videntur appulisse. Nam de Pelagio quidem sic Augustinus: *Vt de me ipso*, inquit, *aliquid loquar, prius absentis & Romæ constituti Pelagij nomen magna cum laude cognoui: postea cœpit ad nos fama perferre quod aduersus Dei gratiam disputaret: quod licet dolerem, & ab eis mihi diceretur quibus crederem, ab ipso tamen aliquid, vel in eius aliquo libro nosse cupiebam, vt si inciperem redarguere, negare non posset.* Quæ omnia manifestè tempus illud respiciunt de quo egimus, cum Romæ vsque ad captam à Gotis vrbem, lupus sub ouina pelle latitaret, sic tamen vt iam fama peruersitatis eius erumperet. Quæ verò post captam vrbem, hoc est post annum quadringentesimum decimum, post quem statim contra discipulos eius, atque ipsum agi & scribi cœptum est, consecuta sunt, sic idem Augustinus prætexit: *Postea verò*, inquit, *quam in Africam venit me absente, nostro, id est, Hipponensi littore exceptus est, vbi omnino sicut nosti, nihil ab illo huiusmodi auditum est, quia & citius quam putabatur, inde profectus est.* Hæc de primo Pelagij in Africam aduentu, postquam iam hæresin suam disseminare cœpisset, ita vt publica vbique fama innotesceret. De secundo verò aduentu eius agens Augustinus, vel certè si in ipsa Africa (vt planè verisimile est) diutius hæserit, de occursu quem cum Pelagio habuit, sic subiungit: *Postmodum eius faciem Carthagini, quantum recolo semel vel iterum vidi, quando cura Collationis, quam cum hæreticis Donatistis habituri eramus, occupatissimus fui, ille vero etiam ad transmarina properauit.* Contigit hæc Collatio anno quadringentesimo vndecimo, primo videlicet postquam Roma à Barbaris fuisset spoliata, quæ calamitas etiam Pelagianos vrbe fugauit. Nullo enim decreto publico hactenus condemnati fuerant. Porrò ex Africa ad transmarina properans in Palæstinam videtur appulisse, vbi ante congregatam Synodum Diospolitanam satis diu cum hæsisse certum est. Nam eo quod ibi fixisset domicilium, à fratribus ad Concilium Episcoporum illius Prouinciæ tractus est. Sed hæc longè posterius contigerunt. Commorationem vero eius in Palestina circa hoc tempus videtur & Hieronymus perstringere, qui in Bethleem circiter biennio scribens Commentarios in Hieremiam, antequam adhuc vllo iudicio publico tanquam hæretici Pelagiani innotuissent: *Hic*, inquit, *tacet, alibi criminatur, mittit in vniuersum orbem Epistolas biblinas prius auriferas, nunc maledicas & patientiam nostram de Christi humilitate venientem malæ conscientiæ signum arbitratur.* Ex quo manifestum est tempus illud designari quo necdum contra Pelagianos Hieronymus silentium ruperat. Sed paulò post eodem circiter anno in quo versamur quadringentesimo vndecimo, vel certe sequenti antequam tamen Cælestius Carthagine ferret dignam suâ peruersitate sententiam, suppressis adhuc authorum nominibus cœpit primus aduersus serpentem hæresim scribere. Cùm enim interpellatus fuisset à Ctesiphonte, missa ad eum solâ illa de impeccantia, seu apathia quæstione, in quam stabiliendam initio suæ hæreseos omnes ingenij sui neruos Pelagiani contulerant, fontes illius doctrinæ detegit, Ruffinum, Iouinianum, Euagrium, Origenem, & Philosophos Zenonem atque Pythagoram, & repulsis breuiter eorum argumentis præcipuis, in hoc penè totus incumbit, vt colubrum tortuosum, qui mille per mæandros & fluxus, omni calliditatis artificio palam per alienas quæstiones, clam per assertiones, quas palam suas esse pernegabat, se insinuare nitebatur, & plerosque iam etiam in Oriente deceperat, è cauernis in publicum produceret, quod monstrum hoc nosse esset confecisse. Hinc Hieronymus: *Necdum*, inquit, *scripsi, & comminaris mihi rescriptorum tuorum fulmina, vt scilicet hoc timore perterritus, non audeam ora reserare. Et non animaduertitis idcirco nos scribere, vt vos respondere cogamini, & apertè aliquando dicere quod pro tempore, personis & locis, vel loquimini vel tacetis. Nolo vobis liberum esse negare, quod semel scripseritis. Ecclesiæ victoria est vos apertè dicere quod sentitis. Aut enim idem responsuri estis quod & nos loquimur, & nequaquam eritis aduersarij, sed amici: aut si contraria nostro dogmati dixeritis, in eo vincemus quod omnes cognoscent Ecclesiæ, quid sentiatis. Sententias vestras prodidisse superasse est. Patet prima fronte blasphemia.* Et hæc quidem in Oriente Hieronymus; quo tempore iam ita feruere cœperant huiusmodi contentiones, vt iam discipuli Pelagiani inciperent appellari. Testis est locuples idem Sanctus, in eadem Epistola, vbi cùm dixisset; *Nullius in hoc opusculo nomen propriè tangitur, aduersus Magistrum peruersi dogmatis locuti sumus.* Infrà subiungit: *Fratrum inter se cernis iurgia & rides atque lætaris, quod alij tuo nomine, alij Christi appellentur.*

In Occidente verò cum hoc anno quadringentesimo vndecimo, quo Pelagium in Africam venisse & ab Augustino cura Collationis occupatissimo, aliquoties Carthagine visum fuisse diximus, eodem etiam Cælestius cum suo magistro fuisset delatus, cœpit confestim acriter de Pelagianis quæstionibus disputare, & quaqua versum noua dogmata maximè in Carthaginensi vrbe diffundere, vnde perturbati boni nonnulli Ecclesiastici maximeque Paulinus Diaconus, cùm animaduerterent eum, vt maiori authoritate propagandis huiusmodi doctrinis incumberet, clandestina calliditate conari, vt ad Presbyterij gradum eueheretur, Christiana vsi libertate ad Episcoporum iudicium Carthagine Cælestium detulerunt, vbi accusatus atque damnatus, excommunicationis sententia ab Ecclesia Carthaginensi pulsus est. Author historiæ est Augustinus, qui cùm dixisset anno Collationis cum Donatistis Pelagium fuisse Carthagine, statim hæc de Cælestio: *Interea*, inquit, *per ora eorum qui eius discipuli ferebantur, dogmata ista feruebant, ita vt Cælestius ad Ecclesiasticum iudicium perueniret, & reportaret dignam sua peruersitate sententiam.* Et in Epistola ad Hilarium: *Nam vnus*, inquit, *eorum nomine Cælestius in eiusdem ciuitatis* (Carthaginensis) *Ecclesia iam ad presbyterij honorem subrepere cœperat: sed fidelissima libertate fratrum propter has ipsas contra Christi gratiam disputationes vsque ad iudicium Episcopale*

Lib. de gestis Pelag. c. 22.

De gestis Pelag. c. 22.

Hieron. præfat. in lib. 3. Hier.

Ita Hieron. testatur Epist. ad Ctesiph.

Ibid. versus finem.

Epistola ad Ctesiph. in fine.

Lib. de gestis Pelag. c. 22.

Epist. 89. ad Hilarium.

Episcopale perductus est. Contigerunt hæc non ipso illo anno quadringentesimo vndecimo quo propter Collationem cum Donatistis multis Antistites in illam vrbem confluxerant. Augustinus enim qui inter primos molem istius Collationis sustinuit, testatur se cùm Cælestius damnabatur Carthagine non fuisse, sed eam ab Aurelio aliisque Episcopi peractam esse. Hæc, inquit, ad Aurelium Augustinus *ita obiecta sunt* (scilicet ex doctrina Cælestij) *vt etiam apud Carthaginem, à tua sanctitate & ab aliis tecum Episcopis dicerentur audita, atque damnata, vbi quidem vt nosti ipse non fui, sed postea cùm venissem Carthaginem eadem gesta recensui.*

Lib. de gestis Pelag. c. 11. Et lib. 2. Retract. 33

Non etiam contigerunt anno præcedenti quadringentesimo decimo, quia idem Augustinus desfatetur in libris de peccatorum meritis & remissione, qui post Cælestium damnatum scripti sunt, *sibi cum esset Carthagine*, nempe in ista Collatione (nam damnationi Cælestij non interfuit) *cursim aures à transitoriè colloquentibus fuisse perstrictas, non ideò paruulos baptizari, vt remissionem accipiant peccatorum, sed vt sanctificentur in Christo, eaque nouitate permotum, & quia opportunum non [illegible], vt contra aliquid diceret* (quia scilicet cura [illegible]tionis, vt suprà diximus, occupatissimus [illegible] & *non [illegible] mihes erant, de quorum esset authoritate sollicitus, [illegible] hoc in transactis atque abolitis habuisse.* [illegible] omnia manifestè conuincunt, tempore illius [illegible] Collationis, nihil adhuc de Cælestio [illegible] se tractatum. Cùm ergo Patres Concilij [Mil]euitensis, quod anno quadringentesimo [decim]o sexto celebratum fuit, in Epistola, [illegible] ad Innocentium testentur *se recensendo [illegible]e, quod ante fermè quinquennium* super Cælesti[j] nomine apud Ecclesiam Carthaginensem fuisset [agi]tatum, superest anno quadringentesimo duodecimo, sequenti nempe anno post Collationem, Cælestium ab Africanis Episcopis fuisse damnatum. Acta porrò contra Cælestium in ist[o Concili]o confecta perierunt præter exiguum fragmentum quod in operibus Augustini conseruatum est, aliaque nonnulla quæ hinc inde colliguntur. Fragmentum vero sic se habet: *Aurelius Episcopus dixit.* Sequentia recitentur, & recitatum est: *Quod peccatum Adæ ipsi [soli] obfuerit, & non generi humano.* Et cùm recitatum esset, Cælestius dixit: *Dixi de traduce peccati me dubium esse; ita tamen vt cui Deus donauit gratiam peritiæ consentiam, quia diuersa ab eis audiui, qui vtique in Ecclesia Catholica constituti sunt Presbyteri.* Paulinus Diaconus dixit: Dic nobis nomina ipsorum. Cælestius respondit: *Sanctus Presbyter Ruffinus Romæ qui mansit cum sancto Pammachio. Ego audiui illum dicentem, quia tradux peccati non sit.* Paulinus Diaconus dixit: Est aliquis alius? Cælestius dixit: *Audiui & plures dicere.* Paulinus Diaconus dixit: Dic nomina ipsorum. Cælestius dixit: *Non tibi sufficit vnus sacerdos?* Et post aliqua alio loco. Aurelius Episcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum est, *Quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo fuit Adam ante transgressionem* vsque in finem libelli minoris superius inserti. Aurelius Episcopus dixit: Docuisti Cælesti, aliquando, vt dixit Diaconus Paulinus, quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint in quo Adam ante transgressionem. Cælestius dixit, *exponat, quid dicit ante transgressionem.* Paulinus Diaconus dixit: [Tu] nega hoc te docuisse. Vnum est ex duobus, [au]t neget se docuisse, aut iam damnet istud. Cælestius dixit. *Iam dixi, exponat, quomodo dixit ante transgressionem.* Paulinus Diaconus dixit: nega te illa docuisse: Aurelius Episcopus dixit: Rogo, quid collegerim ego ex huiusmodi obiectione, dico Adam constitutus in Paradiso, quod ante dicatur inexterminabilis factus, postea per transgressionem precepti factus sit corruptibilis. Hoc dicis frater Pauline. Paulinus Diaconus dixit: Hoc Domine. Aurelius Episcopus dixit: Status certè infantium hodie baptizandorum, vtrum talis sit, qualis fuit ante transgressionem Adæ, an certè de eadem origine peccati, de qua nascitur, transgressionis culpa trahat? Hoc vult Diaconus Paulinus audire. Paulinus Diaconus dixit. Vtrum docuit hoc an non, neget. Cælestius dixit: *Iam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audiui destruere, nec non & alios astruere, licet quæstionis res sit ista, non hæresis: infantes semper dixi egere baptismo, ac deberi baptizari. Quid quærit aliud?*

Lib. 3. de peccatorum meritis & remiss. c. 6.

Epist. 90. apud Aug.

Lib. de peccato orig. cap. 3.

Capit. 4.

Præter illos duos articulos de paruulorum innoxia puritate, qui gestis illis comprehenduntur, etiam alij nonnulli Cælestio obiecti sunt. Nam isti duo iam allati articuli, erant secundus & quintus. Omnes autem simul breuiter recensentur ab Augustino libro de gestis Pelagij, ex ipsis actis Concilij Diospolitani, quod quadriennio post contra Pelagium celebratum est. [Verba] Augustini sunt huiusmodi: *Hic enim sequuntur* (nempe in actis Concilij Diospolitani) *obiecta Pelagio, quæ in doctrina Cælestij discipuli eius referuntur inuenta. Adam mortalem factum, qui siue peccaret, siue non peccaret, moriturus esset. Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum. Quoniam lex sic mittit ad regnum, quemadmodum Euangelium. Quoniam ante aduentum Christi fuerunt homines sine peccato: Quoniam infantes nuper nati, in illo statu sint, in quo Adam fuit ante præuaricationem. Quoniam neque per mortem vel præuaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Hæc ita obiecta sunt vt etiam apud Carthaginem à Sanctitate tua & aliis tecum Episcopis dicerentur audita atque damnata. Vbi quidem vt nosti ipse non fui, &c.* Hæc ita Augustinus.

Lib. de gestis Pelag. c. 11.

Præter ista vero quæ dicta sunt, aliunde constat libellum quendam, quo fidem suam profiteretur, Episcopis obtulisse Cælestium; atque inter cætera falsum esse, redemptionem paruulis esse necessariam, etsi nullo peccato originali infectos esse censeret. Testis huius antilogiæ est Augustinus in lib. de peccato originali: *Nam & Cælestius apud Carthaginem, inquit, in libello suo confessus est redemptionem paruulorum, & tamen noluit confiteri ex Adam in eos transisse peccatum.* Hinc alibi: *Redemptionem etiam ipsis* (paruulis) *opus esse concedunt, sicut cuidam eorum libello breuissimo continetur, quo tamen ibi remissionem alicuius peccati apertius exprimere noluit.* Et apertissimè in Epistola ad Hilarium, vbi cum ea de Cælestio apud Carthaginem quæ suprà diximus, retulisset: *Coactus est*, inquit, *confiteri propter baptizandos paruulos: quod & ipsis redemptio sit necessaria; vbi quamquam noluerit de originali peccato aliquid expressiùs dicere, tamen ipso redemptionis nomine, non paruum sibi præscripsit.* Quæ omnia etiam ex consilio adduximus, vt ostenderemus falli scriptorem quendam qui putat Epistolam illam ad Hilarium itemque libros de peccatorum meritis & remissione, anno superiori quadringentesimo decimo ante damnationem Cælestij esse conscripta. Nam præter euidentissima testimonia quæ produximus, ipse Augustinus alibi expressis verbis dicit quod cum [illegible] *de peccatorum meritis scriberet, Cælestius Pelagij discipulus iam*

Lib. de peccato Orig. cap. 19.

Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. cap. 34.

Epist. 89. ad Hilar.

Lib. 2. Retract. c. 33.

propter tales assertiones apud Carthaginem in Episcopali iudicio, vbi ego, inquit, *non interfui, excommunicationem meruerat.*

Neque verò mouere debet id quod scriptorem illum in transuersum abripuit, quod nulla in hac Epistola ad Hilarium Pelagij fiat mentio, quasi propterea ante hoc de Cælestio iudicium tanquam adhuc latitante, conscripta esse iudicanda sint: Nam Epistola ad Hilarium potiùs contra doctrinam Cælestij exarata est, cuius etiam idcirco tanquam damnari mentionem fecit. In libris de peccatorum meritis à Pelagij acerbiore commemoratione supersedendum esse arbitratus est, non quod non satis essent vtriusque propalata ac diffamata nomina, sed ne tam aperta oppugnatione offensi, insanabiliores redderentur. Ista enim charitatis Christianæ modestia faciliùs eos corrigi posse sperabat, vt Augustinus ipse de suo hoc animo testatur. Idem namque propositum etiam in libro de natura & gratia persecutus est, quem tamen iam aliquot annis ab ista Cælestij damnatione conscripsit. De quo libro modestiæ suæ scopum exprimens, sic ipse loquitur: *Nec sic tamen operi meo* (de natura & gratia) *quo eundem librum refelli, Pelagij nomen inserui, facilius me existimans profuturum, si seruata amicitia, adhuc eius verecundiæ parcerem, cuius litteris iam parcere non debebam.*

Lib. de gestis [...]

Sed quis tandem exitus istius accusationis Cælestij & Iudicij Episcopalis? Nempe & ipsa dogmata ab Episcopis audita atque [a] damnata sunt, & author eorum aut propugnator Cælestius dignam reportauit [b] *sua peruersitate sententiam*, hoc est vt alibi dicit [c] *excommunicationem.* Qua percussus quidem pulsusque Carthagine, animo tamen peruicaciam non deposuit, *magis enim conuictus*, inquit, Augustinus, *& ab Ecclesia detestatus, quam correctus & pacatus abscessit.*

a *Testatur August. lib. de gestis Pelag. c. 11.*
b *Ibid. c. 22.*
c *Lib. 2. Retract. c. 33.*
Epist. 89. ad Hilar.

Hac ergo ignominia fugatus ex Africa, in Siciliam se videtur contulisse. Nam circa hoc tempus nouis Pelagianorum doctrinis, hæc insula perturbata est. Ex quo consecutum est vt Hilarius quinque Pelagianorum quæstiones Augustino soluendas mitteret, quæ apud Syracusas magna contentione disputabantur. Dissoluit eas accuratissimè tota Epistola octogesima nona quam ad Hilarium dedit, vbi cum eum inter cætera de recentibus gestis circa Cælestium certiorem fecisset: *Veritus sum*, inquit, *ne forte sit ipse qui vestram fidem perturbare conatur, ideo nominis ipsius commemorationem putaui esse faciendam.* Aliquamdiu enim eum in Sicilia docuisse, satis ex initio libri de perfectione iustitiæ & inscriptione chartulæ quæ ad Augustinum ex Sicilia, delata est, coniici potest. Nimirum huc respicit Hieronymus, dum docet hæresin iugulatam cœpisse reuiuiscere, & non solum in Occidentis, sed & in Orientis partibus sibilare, & in quibusdam insulis præcipue Siciliæ & Rhodi maculare plerosque. Et quanquam non liqueat quis in Rhodo insula venenum sparserit, tamen in Palestina Pelagium, in Sicilia Cælestium aliquamdiu sedem fixisse, vbi præcursor eorum Rufinus diem clauserat, satis certum est. Nempe vt partito Orientis & Occidentis imperio, quasi noui Apostoli terrarum orbem nouæ doctrinæ sacramentis imbuerent.

Epist. 89. ad Hilar.
Hieron. præfat. in 4. Comment. Hierem.

Porrò antequam istas litteras ad Hilarium dedisset Augustinus, damnato iam fugatoque Carthagine Cælestio, missæ sunt ei quæstiones nonnullæ soluendæ, maximè de peccato originali, baptismo paruulorum & perfectione virtutis Christianæ in hac vita à Marcellino, *Qui eas*, inquit, *quotidie molestissimos disputatores patiebatur.* Quibus quæstionibus dissoluendis conscripsit tres ad eundem Marcellinum libros de peccatorum meritis & remissione, quod primum omnino opus fuit, vt ipse testatur quo contra Pelagianos exerceri cœpit. Cùm verò Marcellinus, difficultate quadam in secundi libri sexto capite occurrente moueretur, quomodo possibile esse dixisset, vt homo viueret in hac vita sine peccato, cùm nullum istius rei dari posset exemplum, adiecit quartum librum ad eundem Marcellinum, quem de spiritu & litera inscripsit, in quo ex diuinis litteris, & sine exemplo esse perfectam iustitiam, nec tamen Deo esse impossibilem, magna virium contentione confirmat. Nec tamen interea cessabant istæ in Africa maximeque Carthagine quæstiones, quæ tanto feruore agitabantur, vt quidam talia sentientes ea nonnullis Fratribus ita persuadere conarentur, vt de Orientalibus comminarentur Ecclesiis, quod nisi hæc tenerent, earum possent iudicio condemnari. Hinc Augustinus postea, cùm venisset Carthaginem, & antea gesta contra Cælestium recensuisset, iubente Aurelio in Basilica maiori, gestans quoque in manibus Epistolam gloriosissimi martyris Cypriani, & de hac re verba eius recitans atque pertractans, sermonem habuit, vt error iste nefarius de quorumdam cordibus auferretur. Testatur hæc omnia ipsemet Augustinus in libro quem de gestis Pelagij in Palestina conscripsit. Extat ille sermo luculentissimus inter eos quos de verbis Apostoli conscripsit, decimus quartus Carthagine recitatus.

Lib. de gestis Pelag. c. 11.
Lib. 2. Retract. c. 33.
Lib. de gestis Pelag. c. 11.

Cæterùm Pelagius cùm ex Africa recessisset, litteras ad sanctum Augustinum dedit adulatione plenas, vt tantum virum sibi conciliaret, cuius doctrinam & calamum verebatur. Magnis enim laudibus extollebat in Augustino dona, quibus eum Deus cumulauerat præcipueque iustitiam, quemadmodum ex ipso Augustino hæc referente constare possunt. Multum enim ab Augustino dilectum esse Pelagium, quamdiu rectæ fidei esse videbatur, ex litteris ad Sanctum Paulinum Nolanum Episcopum, qui cum eo quoque non vulgari amicitiæ nexu colligatus fuerat, abundè liquet. Litteris istis Pelagij hunc in modum Augustinus respondit:

Lib. de gestis Pelag. c. 26.
Epist. 106. ad Paulin. in initio.

Domino dilectissimo & desideratissimo Fratri *Pelagio Augustinus* in Domino salutem.

Gratias ago plurimùm quod me litteris tuis exhilarare dignatus sis, & certum facere de salute vestra. Retribuat tibi Dominus bona, quibus semper sis bonus, & cum illo æterno viuas in æternum, Domine dilectissime & desideratissime Frater. Ego autem etsi in me non agnosco præconia de me tua, quæ tuæ benignitatis Epistola continet, beneuolo tamen animo erga exiguitatem meam, ingratus esse non possum, simul admonens vt potius ores pro me, quo talis à Domino fiam qualem me iam esse arbitraris. Et aliâ manu memor nostri incolumis Deo placeas Domine dilectissime & desideratissime Frater.

Ex

EX hoc litterarum contextu vides totas ea intentione esse dictatas vt Pelagium ab errore reuocaret, quo dona Dei viribus humanis dicebatur asserere. Idcirco verò desideratissimũ eum vocat, quoniam valde cupiebat cum eo præsente aliquid colloqui: iam enim audierat contra gratiam quâ iustificamur, quando huic aliqua commemoratio fieret, aperta cum contentione conari. Quem illarum litterarum scopum atque sensum alibi ipse Augustinus luculente exponit.

Lib. de gestis Pelagij c. 26. & 29.

Eodem verò anno finiente quadringentesimo duodecimo, vel certe initio quadringentesimi decimi tertij, scripsit Augustinus libros illos, de quibus supra diximus, ad Hilarium & de peccatorum meritis & remissione, itemque alium connexum præcedentibus de Spiritu & littera. Cùm enim ad Marcellinum tribunum tres postremi scripti sint, qui tyrannide Heracliani anno quadringentesimo decimo tertio, octauo Idus Aprilis cæsus fuit, necesse est vt ad hoc tempus referantur. In quibus cum quasdam refellat Pelagij argumentationes quæ Commentariis in Epistolas Pauli elaboratis intextæ, post paucissimos, vt inquit Augustinus, dies venerant in eius manus, liquet illas Pelagij in Apostolum lucubrationes ante præsentem annum perfectas esse. Porrò quod adhuc sub Catholico nomine lateret, dubitationes suas contra Catholicam de peccato originali fidem, non ex sua, sed ex alio um persona indidit scriptis suis, vsque adeò [illegible], inquit Augustinus, *hanc nescio quam esse nouitatem, vt eam ipse confiteri aut verecundatus aut veritus fuerit.* Quam ob causam circumspectum virum eum appellat.

Lib. 3. de peccat. merit. cap. 2.

Lib. 3. de peccat. merit. cap. 1.

Lib. 3. de peccat. merit. cap. 1.

Capit. 10.

Sed anno sequenti quadringentesimo decimo tertio occasio oblata est, qua se reiecta paululum larua luculentiùs proderet, dum propria contra Dei gratiam dogmata non amplius dubitando, sed asserendo propagare conatus est. Demetrias cilli ex Aniciorum stemmate virgo nobilissima, propter Gotorum inuasionem in Africam fugerat, vbi sancti Augustini exhortatione ad offerendam Deo virginitatem incitata, hoc circiter anno, toto orbe mirante, conuersa repente animo desiderio cælestium nuptiarum, declinauit mortale coniugium, & vt omnem prosapiam suam pudicitiæ titulo consecraret, primam stirpis suæ perpetuam virginem virginum sponso dedicauit. Quod factum miris elogiis & epithalamiis a sanctissimis iuxta doctissimisque Patribus celebratum est, [a] Hieronymo, [b] Augustino, [c] Innocentio Pontifice, [d] Prospero. Pelagius igitur quod hactenus à minus perspicacibus vir sanctus haberetur, à Iuliana Demetriadis matre (si verum est ipsius Pelagij hac de re testimonium) interpellatus est, vt aliquid ad sanctam Virginem confirmandam scriberet. Quam aptissimam occasionem ratus, quâ tam illustri sese familiæ coluber ille vaferrimus insinuaret prolixam ad Demetriadem epistolam scripsit, vt eam ad perfectionem vitæ Christianæ institueret: habetur illa inter opera Diui Augustini, itemque Hieronymi, sub cuius nomine multis seculis lecta est, iam inde à temporibus Bedæ, qui cùm eam à dignitate nominis Hieronymiani remouisset, adductis ac refutatis non paucis hæresibus, quibus infarta est, eam attribuit Iuliano illi Pelagianorum antesignano, contra quem sanctus Augustinus multis annis luctatus est, vnde nescio quid Baronio in mentem venerit, dum dicit istam Epistolam à Beda agnitam fuisse tanquam Pelagij fœtum. Refutata est aliquot annis post à sancto Augustino, qui ei Epistolam centesimam quadragesimam tertiam ad Iulianam Demetriadis matrem opposuit. Porrò esse verissimum ipsius Pelagij fœtum, sine vlla ambiguitate confitetur ipse Pelagius in litteris purgationis quas abhinc quinquennio ad Innocentium Papam dedit: cuius verba libro Augustini de gratia Christi intexta sic se habent: *Legant etiam*, inquit Pelagius, *quam ad sacram Christi virginem Demetriadem in Oriente conscripsimus Epistolam, & inuenient nos ita hominis laudare naturam, vt Dei semper gratiæ addamus auxilium.* Quibus adductis Pelagij verbis, multa loca ex eadem Epistola citat ac refutat Augustinus: quæ verbotenus, in eadem in hunc vsque diem reperiuntur. Ex hoc autem Pelagij testimonio videre licet, in Oriente seu Palestina, non in Sicilia circa hæc tempora hæsisse Hæresiarcham vt suprà retulimus.

Lib. de gestis Pelag. c. 26. Epist. 106. ad Paulinum initio.

a Hieron. Epist. 8. b August. Epist. 179. c Innocent. Epist. Rom. Pontif. Epist. 11. d In Epistola illa ad Demetriad.

Erat. Epist. 142. nunc reiecta in appendicem. Vide Bedam præf. in Canticum Canticor.

Baron. tomo 5. annal ad annum 413.

Quemadmodum verò nobilissimæ virginis pectus miris laudum atque adulationis blanditiis in illis litteris demulsit, ita & aliam quandam viduam cuius nomen neque apud Augustinum, neque apud Hieronymum exprimitur, imò neque in libro expressum fuit, vt inquit Augustinus, eodem fuco iam ante deliniuerat, vt ei non modo à sancto Hieronymo paulò pòst falsissimè exprobratum est, sed etiam in Concilio Diospolitano tanquam crimen obiectum, quod nisi negando id se scripsisse vel dixisse, purgare non potuit, quemadmodum ab Augustino ex actis istius Concilij commemoratur. Non autem erat hæc Epistola quam ad viduam scripsit, vt putauit Baronius, sed plures libri exhortatorij vel consolatorij vt ab Augustino vocantur, quorum fragmenta nonnulla in vtrisque operibus videre licet. Præterquam verò quod viduam istam enormibus laudum encomiis extulisset, superbissimam orandi ei formam præscripsit, quæ tantam Pelagio inuidiam suscitarunt, vt illa duo capitula orationis & laudis, iurare cum suis soleret discipulis, ea non esse sua, vt Hieronymus testis est. Scripti autem fuerunt illi libri facilè ante biennium vt ex Augustino colligitur.

Lib. de gestis Pelag. ca. 6. Hieron. Dialog. 3. contra Pelag.

Lib. de gestis Pelag. ca. 6.

Ibidem.

Hieron. lib. Dialog. aduersus Pelag.

Circa annum verò quadringentesimum decimum quintum videtur contigisse quod Augustinus narrat de Timasio & Iacobo honestis & religiosis adolescentibus seruis Dei. Qui cùm in Pelagium incidissent, erroribus eius imbuti sunt, & ipsius Pelagij exhortatione, spem quam habebant in seculo reliquerunt. Deo verò misericorditer inspirante per sancti Augustini operam ex illa hæresi liberati sunt: qui cum eius admonitionibus inciperent emendari, tradiderunt ei librum quem ipsius Pelagij esse dixerunt; vbi hominis naturam contra Dei gratiam qua iustificatur impius, quanta potuit argumentatione defendit, zelo ardentissimo accensus eos, qui cùm in suis peccatis humanam voluntatem debeant accusare, naturam potiùs accusantes humanam, per illam se excusare conabantur, & vt illi libro responderet Augustinus cum impendiò rogauerunt. Qui cùm hactenus de Pelagij sententia fluctuasset, accepto hoc eius libro, vbi apertissimè obiectam sibi à seipso tanquam ab aduersario quæstionem, non aliter sibi soluere visus est, nisi vt naturam cum libero arbitrio conditam Dei diceret gratiam, aliquando, idque tenuiter nec apertè ei coniungens vel legis adiutorium, vel remissionem etiam peccatorum; tum

Aug. lib. de gestis Pelag. in fine. Lib. de gestis Pelag. c. 10. & 23. & Epist. 91. & 252.

Lib. de gestis Pelag. c. 23.

verò sine vlla dubitatione ei claruit, quam esset Christianæ saluti venenum illius peruersitatis inimicum. Quare contiouò instantibus Timasio atque Iacobo, libro isti Pelagij, altero libro, quem de natura & gratia inscripsit, respondendum esse iudicauit, vt eo modo error ipse nefarius de cordibus eorum perfectiùs auferretur. Neque hic tamen operi suo Pelagij nomen inseruit, *Ne offensus insanabilior redderetur; facilius se existimans profuturum, si seruata amicitia, adhuc eius verecundiæ parceret, cuius litteris iam parcere non deberet.* Quamquam illius eum postea consilij pœnituerit, quod animaduerteret se dum dolorem Pelagio timeret facere, tumorem eius auxisse silentio. Cùm ergò illi ad quos liber scriptus atque directus fuit Timasius & Iacobus eum accepissent, mirum in modum recreati hasce litteras Augustino rescripserunt:

Epist. 106. ad Paulin.
Lib. de gestis Pelag. c. 23.
Ibid. c. 25.

Domino verè Beatissimo & meritò Venerabili Patri Episcopo Augustino *Timasius & Jacobus* in Domino salutem.

Apud Aug. lib. de gestis Pelag. c. 35.

Ita nos refecit & recreauit gratia Dei ministrata per verbum tuum, vt prorsus germanè dicamus, mittit verbum suum & sanauit eos, Domine beatissime & meritò venerabilis Pater. Sanè ea diligentia ventilasse sanctitatem tuam textum eiusdem libelli reperimus, vt ad singulos apices responsa reddita stupeamus, siue in his quæ refutare detestari aut fugere deceat Christianum, siue in illis in quibus non satis inuenitur errasse, quamvis nescio qua calliditate, in ipsis quoque gratiam Dei credidit supprimendam. Sed vnum est quod nos in tanto beneficio afficit, quia tardè hoc tam præclarum gratiæ Dei munus effulsit. Siquidem contingit absentes fieri quosdam, quorum cæcitati tam perspicua veritatis illustratio deberetur, ad quos etsi tardiùs, non diffidimus propitio Deo eandem gratiam peruenire qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Nos verò etsi olim Spiritu charitatis qui in te est, docti subiectionem eius abiecerimus erroris, in hoc etiam nunc gratias agimus, quod hæc quæ ante credidimus, nunc aliis aperire didicimus, viam facilitatis vberiore sanctitatis tuæ sermone pandente. Et alia manu: Incolumem beatitudinem tuam nostrique memorem, misericordia Dei nostri glorificet in æternum.

VBI quod dicunt vno se affici, quia *tardè hoc præclarum Dei munus effulsit* propter quorundam abs[illegible]ciam quibus veritatis illustratio deberetur, Pelagium præcipue significabant, quem visa tam accurata omnium apicum refutatione, ab errore liberari posse sperabant. Sed tantum abest vt Pelagium cœpti pœnituerit, vt ad solitas conuersus ludificandi strophas inuidiosissimè questus sit libros suos ex quibus error innotuit *inemendatos sibi fuisse surreptos, alios verò omninò suos esse* negauerit. Quam querimoniam etiam diu post etiam apud Zozymum Innocentij successo-

Lib. de gratia Christi cap.

rem refricuit, vt ex litteris eiusdem ad Episcopos Africanos liquet. Ludibrium huius versutiæ iam ante Augustinus præuiderat. Hinc misso libro tum Pelagij tum suo ad Innocentium Romanum Pontificem, vt loca quædam quæ signis erant notata, inspicere non grauaretur, quo quam malè de diuina gratia sentiret Pelagius, deprehenderat, sic Pontificem præmunierat: *Si autem hunc esse suum librum negat aut eadem in libro loca, non contendimus, Anathematizet ea & illam confiteatur apertissimè gratiam, quam doctrina Christiana commendat. Ego enim,* inquit alibi, *idoneos testes habeo honestos & fideles viros, & eius sine dubio dilectores, quibus attestantibus purgare me possum quod eumdem librum ipsi mihi dederint, eumque Pelagij esse dixerint, vt saltem hoc mihi sufficiat, ne dicat à me fuisse siue corruptum siue falsatum.* Innocentius verò perfidiam hæretici detestatus, iudicium suum Augustino de libro illo Pelagij rescripsit in hunc modum: *Librum sanè qui eius esse diceretur nobis à vestra Charitate transmissum voluimus, in quo multa blasphemia, nihil quod placet, nihil quod non penitus displiceret, à quovis damnandum atque calcandum, cui similia, nisi qui ista scripserat, nemo al[illegible] [illegible]nuentem reciperet atque sentiret.*

Epist. 95.
Epist. 252.
Epist. 96. ad August.

Eodem porrò tempore quo hæc scribebat Augustinus, Hieronymus crebra fratrum e[illegible]ulatione fatigatus, cur post Epistolam ad Ctesiphontem, promissum opus vltra differret, in quo pollicitus fuerat, se ad cunctas eorum qui Apathiam prædicant quæstiunculas responsurum, tandem operi se accinxit & tria dialogorum volumina condidit, Socraticorum seruata consuetudine, vt ex vtraque parte quod dici posset, exponeret, & ita veritas magis elucesceret. Quod consilium ea de causa contra Pelagium cepit, quia semper docendo doctrinamque suam negando sæpe suo se atramento tegebat, vt quod sentiret, agnosci non nisi ab oculatissimis posset. Et quanquam apertè significet Hieronymus se contra Pelagij sensus ac doctrinam scribere, ne tamen m[illegible]s homines quam errores odisse videretur, vel [illegible]iquorum infamiam quærere, Attici & Critobuli nomina induxit, per quos vtraque pars quid sentiret exprimeret. Hinc Pelagius teste Augustino non solebat contra Hieronymum iactitare, nisi quod ei tanquam æmulo inuideret; à qua calumnia se tuetur ipse Hieronymus in præfatione Dialogorum. Scripsisse autem statim ante Synodum Diospolitanam ex multis capitibus fit valde verisimile. Non enim tantum nullam vnquam facit Synodi mentionem in toto decursu Dialogorum, sed multa doctrinæ capita, quæ ab Occidentalibus Pelagio obiecta in Synodo attinguntur, Hieronymus adhuc tum prorsus videtur ignorasse. Et sanè cum Hieronymus in his Dialogis hoc potissimum spectet, vt Pelagij doctrina nosceretur, frustra id exegisset post celebratam Synodum, vbi quo pacto ea sentiret exposuerat, nisi ver[illegible]as eius interpretationes quibus in alios sensus suas sententias detorquebat, aliqua ex parte voluisset attingere, & ex eius libris quos frequenter citat, fraudolentiam eius conuincere. Quod cum ante omnia esset post istud Concilium necessarium, summum tamen ea de re apud Hieronymum silentium: quod apertè argumento est, nondum ista interpretandi ludibria in publicum fuisse propalata. Accedit quod sententiæ illæ Pelagij, quas Hieronymus oppugnat (quidquid sit de ipso Pelagio) apertissimè fuissent condemnatæ; cuius tanti

In Prolog. Dialogorum.
Lib. 2. contra Iul. cap. vlt.

præiudicij

præiudicij cum in illis reuincendis magna contentione laboraret, nunquam recordatus est. Hinc per Orosium qui paulò post absolutam mense Decembri Synodum in Africam soluit, scribens Augustino; *Certè*, inquit, *in Dialogo quem nuper edidi, tuæ Beatitudinis, vt dignum fuerat recordatus sum*: vbi significat iam aliquamdiu dialogos illos lucem vidisse. Quod ergò Prosper Synodum Diospolitanam meminit Dialogorum Hieronymi, quibus hostem dissecuit, noscique dedit, non arguit eos post Synodum esse scriptos. Non enim dicit, post Synodum, sed: *Tunc etiam Betlei præclari nominis hospes Hieronymus libris valde excellentibus hostem dissecuit, &c.*

Epist. 30. apud Aug.

Prosper Carm. de ingrat. c. 2.

Quod significat circa idem tempus cum scripsisse. Non mediocriter verò Pelagius Hieronymi scriptis offensus fuit, vt ex iis liquebit, quæ postea paulò post dicturi sumus. Hinc Annianus quidam Diaconus Celedensis post Concilium Palestinum Epistolam ad Ctesiphontem, vt videtur, edito responso confutare conatus est. De quo scripto ita ipse Hieronymus ad sanctum Augustinum: *Quod autem quæritis vtrum rescripserim contra libros Anniani Pseudodiaconi Celedensis qui copiosissimè pascitur, vt alienæ blasphemiæ verba friuola subministret, sciatis me ipsos libros in schedulis missos à sancto Fratre Eusebio Presbytero suscepisse non ante multum temporis, & exinde vel ingruentibus morbis, vel dormitione Sanctæ & Venerabilis filiæ vestræ Eustochij ita doluisse, vt propemodum contemnendos putarem. In eodem enim luto hæsitat, & exceptis verbis tinnulis atque emendicatis, nihil aliud loquitur. Tamen multum egimus, vt dum Epistolæ meæ respondere conatur apertius se proderet, & blasphemias suas omnibus patefaceret. Quicquid enim in illa miserabili Synodo Diospolitana dixisse se denegat, in hoc opere profitetur, nec grande est ineptissimis næniis respondere. Si autem Dominus vitam tribuerit, & notariorum habuerimus copiam, paucis lucubratiunculis respondebimus, non vt conuincamus hæreticum mortuum, sed vt imperitiam atque blasphemiam eius nostris sermonibus confutemus. Meliusque hoc faceret Sanctitas vestra ne cogamur contra hæreticum nostra laudare.* Ita Hieronymus. Quis iste fuerit Annianus Pseudo-diaconus Celedensis, non constat nisi quod quidam putant scribi debuisse Valerianum, qui cùm esset hæreticus & seruus Comitis Valerij ex Occidente Alexandriam post damnatos Pelagianos migrauit, vt se Cyrilli Episcopi Alexandrini insinuaret amicitiæ; quemadmodum ex Eusebij Epistola apud Cardinalem Baronium apertè colligitur. Si coniecturæ locus detur haud scio, an non ipse Pelagius ista circumlocutione insinuetur. Nam apertè dicit, eum in eodem luto hæsitare, scilicet quo in Synodo Diospolitana, & quicquid in illa se dixisse denegauerat, in eodem opere confiteri. Quis enim nisi Pelagius in Synodo Palestina se peruersa illa dogmata docuisse denegauit? Nec est inusitatum Hieronymo confictis nominibus personas insinuare, sic enim Scorpium & Grunium, Ruffinum etiam defunctum appellare solet. Fauet & nomen Pseudo-diaconi quo indicat illum Annianum Pseudonymum fuisse & ementita Diaconi dignitate latere voluisse. Fortassis libri de quibus loquitur Sanctus Hieronymus, sunt illi quatuor, quos de libero arbitrio scripsit Pelagius, in quibus teste etiam Augustino quæ in Synodo Palestina negauerat palam docuit ac professus est. Sed ista faciliè coegerunt vno anno post: nec nisi pro coniectura haberi volo.

Epist. Hier. 24. apud August.

Lib. de peccato Orig. c. 13. & contra Iul. cap. 5.

Cùm ergò doctrinæ Pelagianæ fundamenta ab Hieronymo in Oriente, ab Augustino in Occidente conuellerentur, ipse Pelagius à viris bonis qui disputationibus eius offensi fuerant ad Episcopale Iudicium, sicut à triennio Cælestius in Africa perductus fuit. Nam quod ad tempus attinet, hoc anno quadringentesimo decimo quinto, mense Decembri, hanc Synodum esse celebratam, ex Epistola Luciani Presbyteri, quæ in appendice operum Augustini habetur, manifestum est: quæ cum huius anni consules habeat, mentionem facit Episcopi Hierosolimytani Ioannis, in eius celebratione occupati. Libellum accusationis contra eum dederant duo Episcopi Galli, Heros & Lazarus, qui vt refert Augustinus, propter grauem vnius eorum ægritudinem, de qua sese excusarunt, ad diem Synodi occurrere & præsentes esse non potuerunt. Celebrata est autem Synodus ista Liddæ quæ alio nomine Diospolis vocabatur, à quatuordecim Episcopis Palestinæ, quarum recenset nomina Augustinus sæpius in libris contra Iulianum: *Habemus*, inquit, *alios Orientales Episcopos quatuordecim, Eulogium, Ioannem, Ammonianum, Porphyrium, Eutonium, Porphyrium, Fidum, Zozymum, Zeboenum, Nymphidium, Chromatium, Ioninum, Eleutherium, Clematium, illos ipsos qui Pelagio iudices præsederunt, eumque vt homines nullo ex altera parte vrgente aduersario putantes Catholicum tanquam Catholicum pronunciarunt.* Quibus vltimis verbis significat Augustinus in ista Synodo accusatores illos Episcopos non affuisse; sed ex solo eorum accusationis libello dogmata Pelagij fuisse perlecta. Ex quo fiebat vt cum vel libros vel dogmata esse sua negaret, vel ea quoquomodo in Catholicum sensum flecteret, nemo astaret qui eum vel mendacij vel fraudis argueret, vel verborum Latinorum vim, quæ ex Pelagij operibus decerpta legebantur, accuratius Græcis Episcoporum auribus redderet. Libellus porrò accusationis traditus fuerat Eulogio Episcopo, vt indicat Augustinus in libro de gestis Pelagij. Ex quo colligitur eum fuisse Primatem Palestinæ Cæsariensis. Quæ autem acta sunt in illo Concilio, quam breuissimè fieri potest, ex libro Augustini de gestis Pelagij colligemus.

Lib. de gestis Pelag. c. 1. & 31.

Lib. 1. contra Iul. cap. 5. & 7.

Cùm Synodus Diospolin conuenisset Pelagio in consessum inducto, inter ea quæ libello sunt recitata obiecta Pelagio, illud fuit primum quod in libro suo quodam scribit: *Non posse esse sine peccato, nisi qui legis scientiam habuerit.* Quo recitato Synodus dixit: *Tu hoc edidisti Pelagi?* At ille respondit; Ego quidem dixi, sed non sicut illi intelligunt; non dixi non posse peccare qui scientiam legis habuerit, sed adiuuari per legis scientiam ad non peccandum, sicut scriptum est, *Legem in adiutorium dedit.* Synodus dixit, Planè aliena non sunt quæ respondit.

Lib. de gestis Pelag. c. 1.

1. Obiect. Primum Capit.

Synodus dixit: Legatur aliud Capitulum. Et lectum est in eodem libro dixisse Pelagium: *Omnes voluntate propria regi.* Quo lecto Pelagius respondit. Et hoc dixi propter liberum arbitrium. cui Deus adiutor est eligenti bona, homo verò peccans, ipse in culpa est quasi liberi arbitrij. Episcopi dixerunt: neque hoc alienum est ab Ecclesiastica doctrina.

2. Capit. 2. Obiect.

Item recitatum est quod in libro suo Pelagius posuit, in die iudicij iniquis & peccatoribus non esse parcendum, sed æternis eos ignibus

3. Capit. 3. Obiect.

exurendos. Respondit Pelagius: Hoc secundùm Euangelium dixi vbi dicitur de peccatoribus, Isti ibunt in supplicium æternum, Iusti autem in vitam æternam. Et si quis aliter credit Origenista est. Quo audito Catholica sententia Episcopis placuit.

4. Capit. 3. Obiect. Deinde obiectum est & illud Pelagio tanquam in suo libro scripserit, *Malum nec in cogitationem venire.* Respondit Pelagius: Hoc non ita posuimus, sed diximus debere studere Christianum ne malè cogitet. Quam responsionem Episcopi approbarunt.

5. Capit. 5. Obiect. Recitatum est & aliud quod in suo libello scripsit: *Regnum caelorum etiam in veteri Testamento promissum.* Respondit Pelagius: Hoc & per Scripturas probari possibile esse, hæretici autem in iniuriam veteris Testamenti hoc negant. Ego verò Scripturarum authoritatem secutus dixi, quoniam in Propheta Daniele scriptum est, & accipient sancti regnum Altissimi. Qua accepta responsione, Synodus dixit neque hoc alienum est à fide Catholica.

6. Capit. 6. Obiect. Post hæc obiectum est quod Pelagius dixit in eodem libro suo: *Posse hominem si velit, esse sine peccato.* Et quod scribens ad viduam adulatoriè

7. dixit: *Inueniat apud te pietas, quæ nusquam inuenit locum, inueniat ubique peregrina in te locum iustitia, veritas ... amica fiat, & lex Dei quæ ab omnibus propè hominibus contemnitur à te sola honoretur.* Et iterum ad ipsam: *O te fœlicem & beatam si iustitia quæ in cælo tantum esse credenda est, apud te solam inueniatur in terris.* Et in alio ad ipsam libro, post orationem Domini & Saluatoris nostri, docens quemadmo-

8. dum debeant Sancti orare ait: *Ille ad Deum dignè eleuat manus, ille orationem bona conscientia effundit, qui potest dicere: Tu nosti Domine quàm sanctæ & innocentes ... mundæ sunt ab omni malitia & iniquitate & rapina, quas ad te extendo manus, quemadmodum iusta & munda labia, & ab omni mendacio libera, quibus offero tibi deprecationem, vt mihi miserearis.* Ad hoc respondens Pelagius ait: Posse quidem hominem sine peccato esse, & Dei mandata custodire si velit, diximus: Hanc enim possibilitatem Deus illi dedit. Non autem diximus, quod inueniatur aliquis ab infantia vsque ad senectutem qui nunquam peccauerit. Sed quoniam à peccatis conuersus proprio labore & Dei gratia possit esse sine peccato; nec tamen per hoc in posterum inconuertibilis. Reliqua verò quæ subiecerunt, neque in libris nostris sunt, neque talia vnquam diximus. His autem Synodus dixit: Quoniam negas te talia scripsisse, anathematizas illos qui sic tenent? Pelagius respondit: Anathematizo quasi stultos, non quasi hæreticos, siquidem non est dogma. Episcopi dixerunt, Nunc quoniam anathematizauit Pelagius incertum stultiloquium rectè respondens, hominem cum adiutorio Dei & gratia posse esse sine peccato, respondeat & ad alia capitula.

7. Obiect. Deinde obiecta sunt Pelagio, quæ in doctrina Cælestij discipuli eius reperiuntur inuenta:

9. Capit. *Adam mortalem factum qui siue peccaret, siue non*

10. *peccaret moriturus esset: Quoniam peccatum Adæ ipsum*

11. *solum læserit & non genus humanum ... lex sic*

12. *mittit ad regnum quemadmodum Euangelium ... ante Aduentum Christi ... pec-*

13. *cato ... quoniam infantes ... in illo ... in*

14. *quo Adam ... neque per ... omne genus hominum ... surgat.* Hæc ita obiecta sunt vt etiam apud Carthaginem ab Aurelio & aliis Coepiscopis diceretur audita atque damnata. Deinde obiecta sunt & alia quædam capitula commemoratione nominis Augustini interposita, quæ ei de Sicilia missa fuerant cùm ibi fratres Catholici huiusmodi quæstionibus turbarentur. Ista sunt autem:

Posse hominem sine peccato esse, si velit. 15.

Infantes etsi non baptizentur habere vitam æternam. 16.

Diuites baptizatos, nisi omnibus abrenuncient, si quid boni visi fuerint facere non reputari illis, neque regnum Dei ... habe... Ad hæc sibi obiecta Pelagius 17.

ita respondit: Posse quidem hominem sine peccato esse, dictum est superius. De eo autem quod fuerint ante aduentum Domini homines sine peccato, dicimus & nos, quoniam ante aduentum Christi vixerunt quidam sanctè & iustè secundùm Scripturarum Sanctarum traditionem. Reliqua verò & secundùm ipsorum testimonium à me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo: sed tamen ad satisfactionem sanctæ Synodi, anathematizo illos qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt. Synodus dixit: Ad hæc prædicta capitula sufficienter & rectè satisfecit per se Pelagius anathematizans ea quæ non erant eius.

Deinceps obiectum est Pelagio quod diceret: *Ecclesiam hic esse sine macula & ruga.* Respondit Pelagius: Dictum est à nobis, sed licet ita, quoniam Lauacro ab omni macula & ruga purgatur Ecclesia, quam velit ita Dominus permanere. Ad quod Synodus dixit: Hoc & nobis placet. 18. Capit. 8. Obiect.

Deinde obiecta sunt ex libro Cælestij quid in vno quoque capitulo ... tur magis secundùm sensum quam secundùm verba, quæ quidem ille latius exsequitur, sed tunc subiicere omnia qui libellum aduersus Pelagium dederant, se non potuisse dixerunt. Ergo in primo capitulo libri Cælestij hoc scriptum esse: *Quoniam plus facimus quàm in lege & Euangelio iussum est.* Ad quod Pelagius respondit: Hoc quasi nostrum posuerunt: Dictum est verò à nobis secundum Apostolum de Virginitate, de qua Paulus dixit: *Præceptum Dei non habeo.* Synodus dixit: Hoc & Ecclesia recipit. 9. Obiect.

Deinde obiiciuntur Pelagio alia Cælestij capitula capitalia. In tertio capitulo scripsisse Cælestium: *Gratiam Dei & adiutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse vel in lege ac doctrina.* Et iterum: *Dei gratiam secundùm merita nostra dari, quia si peccatoribus illam det videtur esse iniquus.* Et his verbis intulisse: *Propterea & ipsa gratia in mea voluntate posita est, siue dignus fuerim siue indignus. Si enim per gratiam omnia facimus, quando vincimur à peccato, non nos vincimur, sed Dei gratia, quæ voluit nos adiuuare omnimodò, non potuit.* Et iterum ait: *Si gratia Dei est quando vincimus peccata, ergo ipsa est in culpa quando à peccato vincimur, quia omnino custodire nos aut non potuit aut noluit.* Ad hæc Pelagius respondit: Hæc vtrum Cælestij sint, ipsi viderint, qui dicunt ea Cælestij: Ego verò nunquam sic tenui, sed anathematizo qui sic tenet. Synodus dixit: ... sancta Synodus ita verba reproba... [illegible] 10. Obiect. 19. Capit. 10. Capit. 21. 22. 23. Capit.

Deinde de quinto capitulo Cælestij Pelagio obiectum quod affirmet: *Vnumquemque hominem omnes virtutes posse habere & gratias, & auferre diuersitatem gratiarum quam Apostolus docet.* Pelagius respondit: Dictum est à nobis, sed maligne & imperitè reprehenderunt. Non enim auferimus gratiarum diuersitatem: sed dicimus donare Deum ei qui fuerat dignus accipere omnes 11. Obiect. 24. Capit.

nes

nes gratias, sicut Paulo Apostolo donauit? Synodus dixit: Consequenter & Ecclesiastico sensu & ipse sensisti de dono gratiarum, quæ in sancto Apostolo continentur.

11. Obiect. Post hæc in sexto capitulo libri Cælestij positum obiectum est: *Filios Dei non posse vocari, nisi*
25. Capit. *omnimodo absque peccato fuerint effecti.* In septimo:
26. *Obliuionem & ignorantiam non subiacere peccato, quoniam non secundùm voluntatem eueniunt, sed secundùm necessitatem.* In decimo capitulo: *Non esse liberum*
27. *arbitrium, si Dei indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habet vnusquisque aut facere aliquid aut non facere.* In duodecimo capitulo: *Victoriam nostram*
28. *non ex Dei esse adiutorio, sed ex libero arbitrio.* Quod inferre dictus est his verbis: Nostra est victoria, quoniam propria voluntate arma suscepimus; sicut è contrario, nostrum est quando vincimur quoniam armari propria voluntate contempsi-
29. mus. Et de Apostolo Petro posuit testimonium: *Diuinæ nos esse consortes naturæ.* Et syllogismum
30. facere eum: *Quoniam si anima non potest esse sine peccato, ergò & Deus subiacet peccato, cuius pars, hoc est, anima, peccato obnoxia est.* In decimo tertio capi-
31. tulo dicit: *Quoniam pœnitentibus venia non datur secundùm gratiam & misericordiam Dei, sed secundùm merita & laborem eorum qui per pœnitentiam digni fuerunt misericordia.* His recitatis Synodus dixit: Quid ad hæc quæ lecta sunt capitula dicit præsens Pelagius Monachus? Hoc enim reprobat sancta Synodus & sancta Dei Catholica Ecclesia. Pelagius respondit. Iterum dico, quia hæc etiam secundùm ipsorum testimonium non sunt mea, pro quibus, vt dixi, satisfactionem non debeo. Quæ verò mea esse confessus sum, hæc recta esse affirmo. Quæ autem dixi non esse mea, secundùm iudicium sanctæ Ecclesiæ reprobo, anathema dicens omni contra venienti & contradicenti sanctæ Catholicæ Ecclesiæ doctrinis. Ego enim in vnius substantiæ Trinitatem credo, & omnia secundum doctrinam sanctæ Catholicæ Ecclesiæ. Si quis vero aliena ab hac sapit, anathema sit.

Synodus dixit: Nunc quoniam satisfactum est nobis prosecutionibus præsentis Pelagij Monachi, qui quidem piis doctrinis consensit, contraria vero Ecclesiæ fidei reprobat & anathematizat, communionis Ecclesiasticæ eum esse & Catholicæ confitemur. Hæc Synodus. In qua sententia proferenda hoc intuiti sunt Episcopi, quid verbis coram Pelagius profiteretur, non quid sonarent & sibi vellent ea quæ de libris eius recitabantur. Hoc enim Episcopi, Græci homines, & ea verba per interpretem audientes, discutere non curarunt, id dumtaxat considerantes, quod ille qui interrogabatur sensisse se diceret, non quibus verbis eadem sententia in eius libris scripta diceretur. Alia est enim causa fidei non sanæ, alia locutionis incautæ, vt meritò contra quoquo modo vrgentibus Pelagius dicere potuisset: Hæc se quidem & ante sensisse, quæ nunc in Ecclesiastico dixit examine, sed suæ sententiæ non se satis circumspecta verba posuisse, & ideò fidem suam omninò esse approbandam, librum emendandum. Quod si dixisset, quis eius verbis incautiùs, negligentiùsque conscriptis non facillimè ignosceret, cùm sententiam quam illa verba continent non defenderet, sed diceret suam, quam veritas approbaret? Hæc ergò pios Iudices cogitasse credendum est, cùm Pelagium verbis sanam fidem coram ipsis profitentem, neglectis librorum eius quos per

A interpretem audiebant, discussione, Catholicæ Communionis esse dixerunt.

Et hactenus quidem de gestis Pelagij quæ dogmatum condemnationem spectant. A quibus vt se purgaret luculentius, plenus iactantia multorum Sanctorum litteras in laudem suam scriptas protulit, atque inter cæteras etiam illas à sancto Augustino ad se datas, quas superiùs inseruimus. Antequam verò in Synodi consessum introduceretur, grauis altercatio Pelagio cum fratribus eum accusantibus intercesserat, præsente Ioanne Episcopo Ierosolymitano, prout hoc Antistes iste in pleno Concilio commemorauit: *Fratribus enim instantibus,* inquit Ioannes Lib. de gestis Pelag.
B Episcopus, *& dicentibus quia hæreticus est, dicit enim, quoniam potest homo si voluerit, esse sine peccato, & de hoc interrogantibus nobis eum, respondit, non dixi, quoniam recipit natura hominis vt impeccabilis sit, sed dixi, quoniam qui voluerit pro propria salute laborare & agonizare vt non peccet, & ambulet in præceptis Dei, habere eum hanc possibilitatem à Deo. Tunc quibusdam susurrantibus & dicentibus, quòd sine Dei gratia diceret Pelagius posse hoc perfici, culpam, inquit, super hoc etiam intuli, quia & Apostolus Paulus multum laborans, sed non secundùm suam virtutem, sed secundùm gratiam Dei dixit: Amplius omnibus laboraui, non ego autem sed gratia Dei mecum. Et iterum non est volentis neque currentis sed mi-*
C *serentis Dei. Et illud: Nisi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam. Hæc & alia multa similia diximus, inquit, de Scripturis sanctis. Illis autem non suscipientibus quæ dicebantur à nobis de sanctis Scripturis, sed adhuc susurrantibus dixit Pelagius; Et ego sic credo, Anathema sit, qui dicit absque adiutorio Dei posse hominem ad profectum omnium venire virtutum.* Hæc Ioannes Episcopus narrauit suis Coepiscopis in Concilio, astante Pelagio, qui nihil contradicens silentio suo cuncta vera esse confessus est.

Hæc sunt vera gesta istius Synodi. Quæ namque à Baronio qui librum vnde ista collegimus, nondum viderat, tanquam ex Cresconiana colle-
D ctione afferuntur, non sunt desumpta ex actis Synodi Diospolitanæ, vt ipse existimauit, sed sunt omnia ipsissima verba Diui Augustini ex Epistola centesima sexta ad Paulinum, neque continent nisi pauca damnatorum articulorum capita; vt parum scitè Gabriel Vasquez sibi persuaserit, se inuento in quadam Bibliotheca isto fragmento, Synodi Diospolitanæ acta inuenisse.

Porrò non solum Heros & Lazarus, qui libellum obtulerant aduersus Pelagium, non affuerunt Synodo, sed neque Paulus Orosius, qui circa hoc tempus Augustini hortatu ex Africa in Palestinam traiecerat. Testis est huius rei ipse Augustinus: *Nam quidquid dixit,* inquit,
E *Ioannes Episcopus de absentibus fratribus nostris siue Coepiscopis, Herote ac Lazaro, siue de Presbytero Orosio, siue de aliis quorum ibi non sunt nomina expressa, credo quod intelligat ad eorum præiudicium non valere. Si enim præsentes essent, possent eum fortasse, absit vt dicam, conuincere de mendacio, sed fortè commemorare quod fortè fuisset oblitus.* Quæ Augustini verba idcirco adduximus, vt ostenderemus falsa esse illa, quæ sub nomine Orosij in quadam oratione operibus eius subiuncta commemorantur, quod ipse coram in Concilio Diospolitano Pelagium accusauerit, aliaque nonnulla à vero dissidentia. Videtur enim ista oratio ab aliquo exercitationis causa esse conscripta, qui nihil pene eorum sciuerit quæ in ista Synodo acta Lib. de gestis Pelag. c. 15.

fuerant. Nam extrema istius orationis, partim ex libro Augustini de perfectione iustitiæ, partim ex libro de natura & gratia per multas paginas perturbatè sine ordine iudicioque corrosa sunt: vt nihil dicam quod Augustinus non nisi biennio aut triennio post, librum istum ad Ioannem Episcopum Ierosolymitanum destinauerit, quod non fecisset, si tunc temporis ab Orosio fuisset in illas oras delatus. Neque enim videtur tempore profectionis Orosij fuisse absolutus, sed aliquanto post.

Ex his vero manifestum est, quanta arte vaferrimus Hæresiarcha suam absolutionem surripuerit, excusando enim dogmata sua, palliando, tergiuersando, & adhibitis mente l'unitationibus verborum suorum, mentiendo, absolutionem suam furatus est. Quod nemo adesset qui coram Græcis Iudicibus verborum Latinorum sensum exequeretur, librorumque vnde proferebantur, eum authorem esse conuinceret. Quam ob causam Hieronymus eam miserabilem Synodum appellat. Ipsa tamen hæresis luculenter damnata, & Pelagij lingua tanquam prostrati gladio detruncata est, vt Augustinus [...] euenter Pelagio & Iuliano exprobrauit. Discipuli itaque Pelagij illud fraudulentum nefas toto capite annuentes, nebulis istis astutarum interpretationum, quarum nonnullæ ab Augustino referuntur, iudicium illud illusum, ac 10 Episcopos [...] eo [...] os esse videbant: ipse vero de huius[...] m [...] iumphans victoria, mox ge[...]orum tarditate procurata, litteras ad quendam amicum suum Presbyterum, qui eum benignè admonnerat, ne per eius occasionem aliquis à corpore Ecclesiæ separaretur, magna celeritate præmisit, in quibus inter cætera de isto iudicio se gloriando iactitans: *Quatuordecim*, inquit, *Episcoporum sententia definitio nostra comprobata est, qua diximus posse hominem sine peccato esse, & Dei mandata facilè custodire si velit. Quæ sententia contradictionis ora confusione perfudit, & omnem in malum conspirantem societatem ab inuicem separauit.* In quibus verbis duplici fuco rerum gestarum ignaris illusit [...] & facilitatem posuit non peccandi, de qua [...] in tota hac Synodo quæstio fuit, quasi iu[...] etiam de isto verbo placuisset, & gratiam Dei non posuit, quam confitendo & addendo, pœnam Ecclesiasticæ damnationis euaserat. Quin etiam vt totum Occidentem de sua [...] Pelagius imbueret, Chartulam q[...] dam [...]æ defensioni, qua se dicebat obiectis respondisse Gallorum, & quæ tanquam pro gestorum Synodalium breuiatione s[...]sequaque [...]curreret, ad Augustinum in Africam per ciuem quendam Hipponensem, Diaconum autem Orientalem transmisit. Quæ quidem ea versutia erat concinnata, vt non putaretur esse ablata quamlibet earum sententiarum defendendi licentia, quasi vhdelicet e[...] tantummodo obiectæ, nec eius esse probatæ [...] non tamen anathematizatæ, atque [...] Ali[...] etiam nonnullos articulos ita co[...] ac si quis illorum adhuc post istam Sy[...] li itè defendi potuisset, tanquam non d[...] d se de his rebus sapere quod Ecclesia [...]dicasset, sed quod in posterum fuisset iu[...]x. Hinc est quod Augustinus Pelagio re[...]ens, Epistolam ad Innocentium Pontificem [...]uenti anno miserit, rogans eum, vt ei illam mittere non grauaretur: *Sic enim*, inquit, *eam legere potius non dedignabitur, magis in illa eam qui misit, quam qui scripsit attendens.* Simul adiecit

A fama i[...] ita i gesta in Oriente esse confecta, quibus Pela[...]us absolutus esse perhiberetur. Cui rescribens Innocentius sic iudicium de Pelagij purgatione pronunciauit: *Nobis tamen*, inquit, *nec persuaderi potest eum esse purgatum, quamuis ad nos à nostris quibusdam laicis sint gesta perlata quibus ille auditum se crederet & absolutum, quæ vtrum vera sint dubitamus, quod sub nullius illius prosecutione venerunt, nec eorum aliquas accepimus de hac re litteras apud quos ipsius rei præstiterit causas, &c.* Et infra: *Cum sint aliqua in ipsis posita gestis, quæ obiecta partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo tota obscuritate confudit, aliqua magis falsis argumentis, quam vera ratione, vt ad tempus poterat*

B *videri, purgauit negando, alia falsa interpretatione vitando.* Hæc Innoc.

Cum ergo Pelagius callida damnatione aut fallaci interpretatione fallendo Iudices furatus fuisset absolutionem suam & Catholicæ communionis esse iudicatus, multo acriùs clam incubuit, vt ea dogmata quorum omnium defensionem sibi reseruauerat, sub Catholicæ nomine propagaret, & noua defensione stabiliret. Hoc est enim quod Hieronymus paulò post absolutam Synodum per eundem Orosium in Africam reuertentem scribit Augustino: *Magis dentes quorum vt perniciosissima hæresis de Ecclesiis auferantur, quæ se inter simulas pœnitentiam ve docendi in Ecclesiis*

C *habeat facultatem, ne si ap[...]e[...] in luce prodiderit, foris expulsa moriatur.* V[...] pœnitentiam appellare mihi videtur illam fallaciam aliter quam libris [...] continebat, sentiendi simulationem atque hypocrisin. Nam in tota Synodo Palestina nullum vel confessionis alicuius erroris nedum pœnitentiæ dedit indicium. Statim itaque quatuor libros composuit, quos de libero arbitrio inscripsit, vbi cum id ageretur de diuinæ gratiæ rectè sentire crederetur, velis remisque ea dogmata [...]truere conabatur, quæ in Palestina Synodo damnasse videbatur, tanta quidem impudentia, vt teste Augustino, & apertè peccatum originale tolleret, & simul de gestis Palestinæ

D Synodi gloriaretur. Imò cum omnem diuinam gratiam vel prorsus tolleret, vel ad legem doctrinamque reuocaret, tamen sequenti anno missis litteris ad Innocentium Pontificem, cuius illæ successori traditæ sunt, sic tamen de fidei suæ integritate hæretica fronte gloriando loquitur: *Legant*, inquit, *recens nostrum opusculum, quod pro libero nuper arbitrio edere compulsi sumus, & agnoscent quàm iniquè nos negatione gratiæ infamare [...]ierint, qui per totum penè ipsius textum operis perfectè atque integrè & liberum arbitrium confitemur & gratiam.* Porrò quatuor fuisse illius operis libros testatur Au[...]inus, apud quem variis in locis ex eorum primo, tertio & quarto, nonnulla fragmenta citata reperiuntur. [...] itos autem fuisse à Pe-

E lagio post Palestinam Synodum, ex eiusdem Epistola ad Paulinum patet. Ita hæretici semper solent in peius proficere, errantes & in errorem mittentes.

Neque vero furtiua huiusmodi coram hominibus absolutione damnatorumque à seipso dogmatum manifesta defensione contentus fuit, sed palam in vindictam exarsit aduersus eos qui ipsum tanquam hæreticum fuerant persecuti. Tempestas in sanctum Hieronymum potissimum in easque religiosas fœminas, quæ sub eius cura Deo seruiebant Eustochiam & Paulam incubuit, vt Pel[...]lus vel certè Pelagiani eruditatem stomachi, quam ex illis Dialogorum libris, pleriq;ue

Lib. 3. contra Iul. c. 1. & lib. 1. c. 5. & alibi.

Lib. 1. contra Iul. c. 5.

Lib. de gestis Pelag. c. 30.

Ibid. c. 32. & sequent.

Epist. 252.

Epist. 95. ad I[...]

Epist. Innocent. Papa ad Aug. 96.

Epist. 20. apud Aug.

Lib. 2. de peccato Orig. c. 24.

Apud Aug. lib. de gratia Christi c. 41.

Lib. de gratia Christi cap. 41.

Ibid ca. 5. 7.

41. de pecc. Orig. cap. 13.

Epist. 106. ad Paulinum.

A plerique anfractus, hæreseos Pelagianæ patefacti fuerant, in eorum Authorem euomerent. Rem ipsam ac tempus breuiter tangit Augustinus: *De his autem*, inquit, *quæ post hoc iudicium ibi à nescio quo cuneo perditorum qui valde in peruersum perhiberetur Pelagio suffragari, incredebili audacia perpetrata dicuntur, vt Dei serui & ancillæ ad curam sancti Hieronymi presbyteri pertinentes sceleratissima cæde afficerentur, Diaconus occideretur, ædificia monasteriorum incenderentur, vix ipsum ab hoc impetu atque incursu turris munitior tueretur, tacendum nobis video & expectandum quid illic fratres nostri Episcopi de his tantis malis agendum existiment, quibus eos dissimulare posse quis credat?* Hæc Augustinus. Videntur ea porro dissimulatione Ioannis Episcopi Hierosolymitani

[Lib. de gestis Pelag. cap. vlt.]

B fuisse perpetrata, qui Pelagium multum diligebat, vt ex Augustini Epistola ad eundem Ioannem scripta colligitur. Nam & in eodem ipso Concilio Palestino in absentes accusatores Pelagij tanquam calumniatores inuectus est: *Quidquid dixit*, inquit Augustinus, *de absentibus fratribus nostris siue Coepiscopis Herote ac Lazaro, siue de presbytero Orosio, siue de aliis, quorum ibi non sunt nomina expressa, credo quod intelligat ad eorum præiudicium non valere. Si enim præsentes essent, possent eum fortasse, absit vt dicam, conuincere de mendacio, sed forte commemorare, quod forte fuisset oblitus, aut in quo eum fefellerit Latinus interpres, &c. Si quis autem memoratis fratribus nostris ex hoc aliquid quæstionis intulerit, eosque ad iudicium Episcopale vocauerit, sibi vt poterunt aderunt.* Ex quo vides Lector iamtum in ipso Concilio Ioannem Episcopum Fautorem Pelagij vel ipsum quoque Pelagium in accusatores Herotem, Lazarum, Orosium absentesque alios, & in primis Hieronymum stomachatos, vt nihil mirum sit, si Episcopo loci dissimulante vel fauente, in sanctum virum & creditas ei virgines facinora illa perpetrauerint. Qua de re cum querimoniæ ab ipso Hieronymo & sanctis illis virginibus ad Papam Innocentium essent perlatæ sine expressione Authorum, grauiter Pontifex litteris apud Ioannem expostulauit: *Direptiones*, inquit, *cædes, incendia, omne facinus extremæ dementiæ, generosissimæ sanctæ Virgines Eustochium & Paula deplorauerunt in locis Ecclesiæ tuæ perpetrata à diabolo: nomen enim hominis causamque reticuerunt. Quod etsi ambiguum non sit; & à quo commissum; oportuit tamen custodire germanitatem tuam, & gregi illius sollicitius prouidere, ne quid huiusmodi oriretur, quod cum aliorum periculo tua lacessit negligentia admittere in gregem Domini, & tales agnos quos incendio, armis & persecutionibus nudos debiles post suorum cædes & mortes vix viuere audiuimus. Nihil monet pietatem illam Sacerdotij tui de tanta diaboli in te atque in tuos potestate admissa: In te inquam: Prorsus enim Sacerdotij grauitatem condemnat tantum nefas in Ecclesia fuisse completum. Vbi prouisiones tuæ? Vbi certè, si casus euenerant, auxilia vel consolationes? Cum plus se adhuc metuere dicant quam conquerantur esse perpessas.* Hæc & plura Innocentius.

[Epist. Aug. 252.]

[Lib. de gestis Pelag. c. 15.]

C [Epist. Innoc. 22. in tomis Concil.]

D Cum ergo pronum istum Ioannis Episcopi animum & conniuentiam erga Pelagium audiuisset Augustinus, litteras ad eum dedit, quibus ei suggessit, hanc exhiberet Pelagio dilectionem, vt homines qui eum non nouerant, & diligenter audiuerant, non ab eo ipsum existimarent falli. Simul instruxit ipsum quam malè de diuina gratia, qua Christiani sumus sentiret Pelagius. Quod vt vberius intelligeret librum ei misit & Pelagij & suum de natura & gratia, quo

[Epist. 253. August. ad Ioannem Hierosolym.]

A sensus ac dicta Pelagiana confutauerat. Cum autem gesta Pelagij in Palestina Synodo confecta quibus perhiberetur esse purgatus, nondum in Africam essent perlata, eadem instanter à Ioanne petiit. *Quod*, inquit, *ex multorum Episcoporum desiderio peto, quos mecum de hac re fama incerta perturbat. Sed ideo solus hoc scripsi, quia occasionem perlatoris festinantis à nobis, quem cito ad nos audiui posse remeare prætermittere nolui.* Hæc gesta paulo post ad Augustinum transmissa sunt, de quibus librum composuit, quem de gestis Pelagij inscripsit: qui cum diu latuisset, tandem nostro tempore Fæsulis in Abbatia sancti Bartholomæi Canonicorum Regularium Lateranensium inuentus est.

B Atque hactenus de Pelagio in Oriente.

Cælestius interim post damnationis sententiam qua Carthagine percussus fuerat ad Sedem Romanam appellauit, vt ex libello Paulini Diaconi accusatoris eius, quem post damnatos Pelagianos ad Zozymum Papam misit, perspicuum est. Sed quia nihil ab Innocentio Papa tanquam proprio iudicio condemnatus sperabat subsidij, velificatione mutata in Asiam contendit, vbi testibus litteris Concilij Carthaginensis & Mileuitani ad Presbyterium, vnde fratrum libertate in Africa repulsus fuerat, Pelagiana fraude surrepsisse ferebatur.

[Epist. 90. & 92. apud August.]

C Porrò duo illa memorata Concilia celebrata fuerunt anno Domini quadringentesimo decimo sexto Theodosio septimo & Palladio consule, hoc est mox sequenti anno post Synodum Diospolitanam. Colligitur hoc euidenter ex litteris Innocentij Pontificis, quas acceptis iam relationibus Synodalibus, ad vtriusque Concilij Patres dedit; datæ sunt enim illæ quas ad Mileuitanos scripsit, sexto Calendas Februarias Honorio & Constantio consulibus, qui anno quadringentesimo decimo septimo gesserunt consulatum: illæ vero quas ad Carthaginenses, quinto Calendas vbi supplendum videtur simili modo Februarias. Simul enim vtrisque respondisse, quas simul eodem perlato-

D re Iulio Episcopo acceperat plane verisimile est.

Celebrata est autem Synodus Carthaginensis paulo post Mileuitanam, quæ illam se dicit in scribendo ad Apostolicam Sedem imitari: Causa congregationis non tam fuit (vt videri posset) hæresis Pelagij, quam aliæ diuersæ necessitates Ecclesiasticæ, propter quas cum Patres in vnum Carthagine confluxissent, superuenit Orosius ex Palestina, qui porrectis litteris Herotis & Lazari Episcoporum Gallorum qui Pelagium in Palestinam vsque fuerant persecuti, Ecclesiæ proceres contra periculosam istam

[Ex Epist. 90. apud August.]

E hæresim excitauit. Sic enim loquuntur in litterarum suarum exordio: *Cum ex more ad Carthaginensem Ecclesiam solemniter conuenirenms, atque ex diuersis causis congregata ex nobis Synodus haberetur, Compresbyter noster Orosius nobis litteras fratrum & consacerdotum nostrorum dedit Herotis & Lazari, quorum formam his constituimus esse subdendam.* Hæc ibi. Acta tamen Concilij Diospolitani nondum in Africam perlata fuerant, vt testis est Augustinus non modo in Epistola quam ad Paulinum dedit, sed etiam in illa quam ad Innocentium vnà cum Synodalibus transmisit. Vt autem narrant in eadem sua ad Innocentium relatione Patres Concilij Carthaginensis, cum ex litteris ab

[Epist. Conc. Carthag. ad Innocent.]

[Epist. 106. initio ad Paulinum. Epist. 95. ad Innoc.]

Ex Epist. Patrum Carthag. ad Innoc. 90. apud Aug.

Orosio ad se perlatis Pelagium atque Cælestium Authores nefarij prorsus erroris aduerterent, recensendum petierunt quid ante fermè quinquennium super Cælestij nomine apud Ecclesiam Carthaginensem fuisset agitatū. Quo recitato, quamuis illo tempore hoc vulnus ab Ecclesia excisum esse videretur, nihilominus tamen id communi deliberatione censuerunt, & huiusmodi persuasionis Authores, nisi hæc apertissimè anathematizauerint, ipsos anathematizari oportere, vt si ipsorum non potuerit, saltem eorum qui ab eis decepti essent vel decipi possent, cognitâ sententiâ quæ in eos lata esset, sanitas procuraretur. Quibus verbis iam tum suggesserunt Innocentio id quod postea Zozymo Pontifici ex plenario Africæ consilio inculcauerunt, apertis verbis sine fuco ac tergiuersatione eos anathematizare debere dogmata quæ vel ipsis obiicerentur vel ab eorum discipulis docerentur. Hinc est enim quod propter eorum iam vsurpatas in Palestina Synodo versutias in fine subiiciunt: *Vnde etiam si Pelagius Cælestiusque correcti sunt, vel se ista nunquam sensisse dicunt, & quæcumque scripta contra eos prolata fuerint, sua esse negabunt: nec est quemadmodum de mendacio conuincantur, generaliter tamen quicumque dogmatizat & affirmat, humanam sibi ad vincenda peccata & mandata Dei facienda sufficere posse naturam, & eo modo gratiæ Dei, quæ Sanctorum euidentius orationibus declaratur, aduersarius inuenitur: & quicumque negat paruulos per baptismum Christi à perditione liberari & salutem percipere sempiternam, Anathema sit.* Quibus verbis breuiter comprehendunt quicquid in illa Synodo contra illos constitutum est, nempe quod de diuina gratia & baptismo fidelibus esset tenendum; & quo loco essent habendi qui istis duobus capitibus aduersarentur. Cætera namque quæ in Synodo Palestina Pelagio atque Cælestio obiecta dicerentur, iudicio Innocentij Pontificis reliquerunt, vt tum de illis, tum de gestis illius Synodi, tum etiam de personarum absolutione quæ confecta esse dicebantur, rectene an perperam facta fuisset, diiudicaret, vnde omnes in Dei misericordia gauderent. Vnde etiam Pelagius atque Cælestius in hac Synodo non nisi sub conditione damnati sunt, nempe nisi dogmata sua peruersa damnarent. Numerus autem eorum qui Carthaginem conuenit Antistitum, non septuaginta septem vt putauit Baronius, sed sexaginta octo dumtaxat fuit, quot etiamnum litteris ad Innocentium scriptis nomina præfixa recensentur. Quod vero etiam addit Baronius de Canonibus in hac Synodo constitutis qui perierunt, de magisterio in docendo exhibito, aliisque ex carminibus Prosperi adductis, quantum in eis hallucinetur, paulo post commodius differemus.

Ibidem.

Quinetiam Numidiæ Antistites intellecto periculo, quod ex gliscente Pelagiana pernicie magis magisque augebatur, Mileui conuenerunt numero sexaginta & vnus, vbi damnatis pari prorsus modo duobus istis capitibus, de adiutorio gratiæ ad bene viuendum negato, & de baptismo paruulorum euacuato adiutores istius impietatis Pelagium atque Cælestium etiam damnandos esse iudicarunt, si necessitas ita postularet, malle se tamen, vt in Ecclesia sanarentur authoritate Innocentij, cui facilius crederent quam vt desperata salute ab Ecclesia resecarentur. Hæc per Epistolam Synodalem quæ extat, Pontifici Innocentio insinuarunt, id se facere significantes ad imitationem Coepiscoporum Prouinciæ Carthaginensis, quod ad Sedem Apostolicam de hac rescripsisse compererant. Quod per ipsum Carthaginensium litterarum perlatorem Iulium Episcopum eos comperisse verisimile est, quia idem ipse vtriusque Synodi litteras simul ad Innocentium pertulit, vt ea responso Pontificis ad litteras Synodi Mileuitanæ liquet. Adiecerunt etiam priuatas litteras ab Augustino scriptas quinque Antistites, Aurelius, Alipius, Augustinus, Euodius & Possidius, quibus eandem causam accuratius tractauerunt, variis documentis ea diuina Scriptura depromptis erroris istius impietatem conuallentes, qua noui hæretici diuinam gratiam tollere conabantur. Et quia necdum gesta Palestina in Africam perlata fuerant, solliciti ne cum absoluto Pelagio, etiam dogmata ipsa absoluta putarentur, exponunt quo pacto Orientales Episcopi eum absoluere potuerint, quod scilicet simul cum libero arbitrio diuinam gratiam fateretur: quæ ab illis ex Ecclesiastica consuetudine nulla alia intelligi potuerit, nisi quam in libris Dei legere & populis prædicare consueuerant. Postulant autem in primis atque sollicitè ad opprimendam illam hæresin auxilium Innocentij, propter sinistram famam quæ de illo Pontifice sparsa fuerat. *Audiuimus enim*, inquiunt, *esse in vrbe Roma, vbi ille diu vixit, nonnullos qui diuersis causis ei faueant, quidam scilicet, quia vos talia persuasisse perhibent, plures verò quia eum talia sentire non credunt, præsertim quia in Oriente vbi degit, gesta Ecclesiastica facta esse iactantur, quibus perhibetur esse purgatus.*

Epist. 95. ad Innoc. apud Aug.

Innocentius acceptis per Iulium Episcopum litteris vtriusque Concilij, collaudatoque in omnibus Catholicæ fidei studio, vehementer errorem illum vtrumque Pelagianum detestatus est, & Pelagium atque Cælestium, id est, inuentores vocum nouarum ab Ecclesiæ communione submouit, donec resipiscerent à diaboli laqueis. Iussit tamen simul vt si vnquam sani deposito praui dogmatis errore resipuerint, damnarintque ea quorum seipsi præuaricatione damnarunt, eis medicinam solidam id est receptaculum suum ab Ecclesia non negari: *Hæc igitur*, inquit, *fratres charissimi in supradictos maneat fixa sententia, absint atriis Domini, careant custodia pastorali, ne duarum ouium dira contagia serpant forsan per vulgus incautum.* Litteræ verò quibus hæc constitutio continetur, datæ fuerunt sexto Calendas Februarij Honorio & Constantio consulibus, quem annum incidisse in annum Christi quadringentesimum decimum septimum suprà diximus. Postridie verò hoc est quinto Calendas Februarij responsum dedit ad litteras eodem acceptas perlatore, illorum quinque Episcoporum, idque in eandem ferè sententiam. Quod verò de Pelagianis in vrbe latitantibus quasi se fauente suggesserant, respondit se istud neque manifestare posse, neque negare, cùm *etsi sint*, inquit, *lateant, nec aliquando audeant vel illum prædicantem ista defendere, vel talia aliquo nostrorum præsente iactare*, credere se tamen vbicumque terrarum degant facilè eos, audita eius damnatione esse corrigendos.

Innocent. In Epist. ad Concil. Mileuit. Epist. 93. apud Aug.

Ex his quæ de duobus istis Conciliis hactenus narrata sunt manifestissimè constat Cælestium atque Pelagium ab Innocentio Pontifice fuisse damnatum & Ecclesia pulsum, hoc ipsiusmet Innocentij testificatione in litteris ad Concilium Mileuitanum & ad quinque Episcopos non semel

repeti-

repetitur, vt prætermittam quod & Gennadius aduersus eosdem decretum ab Innocentio scriptum esse testatur, & à Zozymo promulgatum. Quæ promulgatio comparatione totius Orbis scriptis publicis litteris intelligenda est. Nam Africanis ea satis iam suprà dictis litteris innotuerat. Hinc est enim quod post biennium scribentes Episcopi Africani ad Zozymum: *Constituimus*, inquiunt, *in Pelagium atque Cælestium per venerabilem Episcopum Innocentium de beatissimi Apostoli Petri Sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei per IESVM Christum, &c.*

Apud Prosp. aduersus Collator.

Cùm autem viderent Patres illi Carthaginenses & Mileuitani, hæresin istam magis magisque clanculum serpere & inualescere, ad eam suffocandam & expugnandam sanctum Augustinum communi suffragio selegerunt. Testantur hoc gesta Ecclesiastica quæ postea pro successore Augustini Eradio in Episcopatum Hipponensem substituendo vtroque præsente coram Clero & populo Hipponensi confecta sunt. Vbi sic ipse Augustinus: *Nostis*, inquit, *ante aliquot annos quid facere voluerim & non permisistis. Placuit mibi & vobis propter curam Scripturarum quam mihi fratres & patres mei Coepiscopi duobus Conciliis Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt, placuit, acclamastis, recitatur placitum vestrum & acclamatio vestra: paruo tempore seruatum est circa me, & postea violenter irruptum est, & non permittor ad quod volo vacare. Ante meridiem & post meridiem in occupationibus hominum teneor.* Hæc gesta illa. Quam quidem curam quanta sedulitate & gloria & fructu executus sit, sole clariùs testantur eius opera, & inter cæteros luculentissimis versibus sanctus Prosper ita canit:

Gesta Eccl. Epist. Aug. 110.

Istius ergò inter cunctos qui de grege sancto
Insanas pepulere feras, industria maior
Maius opus, totum præstantius imbuit Orbem.
Nam quocunque gradum conuertit callidus hostis,
Quaque per ambages anceps iter egit opertus
Huius ab occursu est præuentus, mille viarum.
Insidiisque aditum non reperientibus vllum.
Cumque foris rabies auidorum expulsa luporum.
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes
Ne mentes vllarum ouium corrumpere posset,
Nec dubia obliquis turbaret corda querelis;
Istius ore viri fecit Deus: istius ore
Flumina librorũ Mundum effluxere per omnem
Quæ mites humilesque bibant, campisque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.

Hæc Prosper.

Prosp. Car. de ingratis cap.

Hinc etiam alibi: *Viginti*, inquit, *amplius annis contra inimicos gratiæ Dei, Catholica acies huius viri ductu pugnat & vincit.*

Prosp. lib. contra Collat. initio.

Atque hactenus quidem ea quæ in duobus istis Conciliis Carthaginensi & Mileuitano gesta sunt recensuimus, quibus addit Baronius canones quosdam in Concilio tam Carthaginensi quàm Mileuitano esse constitutos, sed illos desiderari, hos verò esse octo numero qui scilicet de gratia Dei sub nomine Concilij Mileuitani vulgo circumferuntur. Sed vt dicam quid sentio, vtrumque

A caput mihi vehementer suspectũ est, vt non dicam falsum. Extant enim Epistolæ Synodales seu relationes ad Apostolicam Sedem vtriusque Concilij, in quibus accuratè recensetur quid in Conciliis actum sit contra Cælestium atque Pelagium, eos nempe ab Apostolica Sede esse excommunicandos; nisi hæc duo capita fateantur, gratiæ adiutorium ad operandam iustitiam cauendaque peccata esse necessarium & paruulis gratiæ Sacramentum ad consequendam vitam æternam prodesse vt à perditione liberentur, & nihil prætérea. Vtrumque petit vtraque Synodus ab Innocentio confirmari. *Hoc itaque gestum*, inquiunt Carthaginenses Patres, *charitati tuæ intimandum*
B *duximus, vt statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ Sedis adhibeatur auctoritas pro tuenda salute multorum, & quorundam peruersitate etiam corrigenda.* Et Mileuitani, allatis eisdem duobus de gratia atque baptismo capitulis: *Hæc*, inquiunt, *insinuantes Apostolico pectori tuo, non opus habemus multa dicere, & tantam impietatem verbis exaggerare, cum procul dubio te ita permoueant, vt ab eis corrigendis ne latius serpant, &c. dissimulare non possit.* Et infrà: *Quodlibet autem ipsi eligant* (Cælestius atque Pelagius, siue cedant authoritati Innocentij siue non cedant) *certè vel aliis, quos plurimos possunt, si ab eis dissimuletur, suis laqueis implicare, cernit Venerabilitas tua instanter & celeriter prouidendum.* Innocen-
C tius etiam Papa dum vtriusque Synodi litteris accuratè respondet vtrumque hæreseos caput tam de gratia quàm de baptismi necessitate euacuata damnat, & authores vinculo excommunicationis innectit. Quis autem credat si qui Canones essent contra hæresin conditi, illos non ante omnia ad Apostolicam Sedem fuisse referendos, vel ab eadem Sede roborandos? vel certè rem tanti momenti tanto silentio fuisse transeundam, vt ne verbulo quidem siue à Synodis siue ab Innocentio attingeretur.

Epist. 47. ad Valens.

Accedit quod Augustinus cùm sæpe vtriusque Concilij mentionem faciat, nusquam in omnibus operibus suis vllorum Canonum vel verbo
D meminit, sed cùm vellet & Valentinum, & Paulinum de diuina gratia instruere, relationum istarum quas dixi Synodalium meminit & responsi Sedis Apostolicæ litterarumque familiarium quinque Episcoporum, quibus aliquando diutius causa gratiæ cùm Innocentio acta fuerat, eaque omnia ad eorum instructionem transmisit, nulla prorsus Canonum istorum facta mentione, cùm tamen illis tota quæ cum Pelagio Cælestio que intercedebat causa contineretur, nec quicquam maioris ponderis ad eos erudiendos posset afferri. Sed quid euidentius, quam quod Cælestius Papa citans tertium, quartum & quintum Canonem, quos putet esse Concilij huius Mileuitani, expres-
E sis verbis dicit, eos esse Concilij Carthaginensis. Sic enim loquitur: *Illud etiam quod intra Carthaginensis Synodi decreta constitutum est, quasi proprium Apostolicæ Sedis amplectimur*, & continuo citat ipsissimis verbis tres istos Canones quos attulimus. Nec tamen quod sciam quisquam dixit vnquam, eos esse istius Concilij Carthaginensis quod hoc anno celebratum est. Nam præterquam quod Baronius potius Canones istos periisse putat, nullum est in antiquitate talis opinionis vestigium. Et ex ipso ordine quo Cælestius probationes adducit, constat diu post hoc Conciliũ esse conditos. Nam primo citat Epistolam Innocentij ad hanc Carthaginensem Synodũ, tum aliam ab Mileuita-

Epist. 94. ad Hilar. Epist. 106. ad Paulin.

In Epist. ad Episc. Gallos.

na, deinde Epiſtolam Zozymi ad totius Orbis Epiſcopos, reſcriptumque Antiſtitum Africanorum, ac denique Canones Concilij Carthaginenſis, qui ordo cùm in cæteris ſit omnino temporis quo edita fuere, certe in ipſorum etiam Canonum allegatione videtur ſeruatus. Quid quod Proſper, cuius authoritate motus Baronius arbitratur in his Conciliis Canones eſſe conditos, longe plures Epiſcopos nominet quàm ad ea conuenerunt.

Carm. de ingrat. *Et trecentenis*, inquit, *procerum ſunt edita linguis.* Conſtat vero ad Carthaginenſem non niſi ſexaginta octo, ad Mileuitanam ſexaginta & vnum confluxiſſe, vt ex Epiſtolis Synodalibus ad Pontificem Innocentium ſcriptis manifeſte liquet, qui omnes non conficiunt niſi centum & viginti nouem. Nam ideo aſſerere quod tanto plures affuerint, diuinare eſt. Fundamenta igitur duo, quibus iſta nititur opinio videntur eſſe ruinoſa. Primum eſt quod Proſper ita canat:

Ibidem.

Conuenere tui de cunctis vrbibus almi
Pontifices, geminoque ſenum celeberrima cœtu
Decernis quod Roma probet, quod regna ſequantur.
Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas, &c.
Cōditæ ſunt & ſcripta manent, quæ de cataractis
Æterni fontis fluxere vndante meatu
Et trecentenis procerum ſunt edita linguis, &c.

Et infrà: *An alium in finem poſſet procedere Sanctum Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque Auguſtinus erat.*

Ex his confici putat Baronius, in gemino cœtu ſenum, id eſt vtroque illo Patrum Africanorum Concilio, quorum Carthaginenſi præfuit Aurelius, Mileuitano affuit Auguſtinus, Canones eſſe conditos, quorum illi perierint, hi octo ſuperſint. Sed falli Baronium non obſcurè conuinci videtur ex eo, quod Proſper non loquatur de illo gemino cœtu Patrum, qui anno quadringenteſimo decimo ſexto, ſed potius de illo qui aliquanto poſt celebratum eſt, quando Pelagiani toto orbe damnati ſunt, quod ex eo euidenter liquet quod ibi in medium afferat contra Semi-Pelagianos omnia præiudicia, quibus eorum parentes Pelagiani condemnati ſunt. Quis autem credat eum tacitum Africana illa Concilia prætermiſiſſe, quibus Zozymo cooperantibus, hæreſis vna cum ſuis authoribus proſtrata eſt? Hoc autem omnino dicendum, erit ſi iſti duo cœtus ſint iſta duo Concilia, Carthaginenſe & Mileuitanum. Iſta enim aſſeruntur ibi à Proſpero, tanquam quorum authoritate vltimò tandem peſtis illa oppreſſa, & ſuffocata eſt. Cùm tamen non iſtis Synodis Carthaginenſi & Mileuitana, ſed biennio poſt magno molimine, duabus aliis in Africa Synodis & Zozymi authoritate profligata ſit. Nec ſanè trecenti Epiſcopi, quod Proſper aſſerit, in duabus iſtis prioribus Synodi confluxere, ſed tant[illegible]m centum viginti nouem vt ſuprà de[illegible]laratum [illegible]. Neque verò putandus eſt Proſper iſta hu[illegible] anni quadringenteſimi decimi ſexti duo Concilia, de quibus agimus, penitus in illo carmine prætermiſiſſe: ſed illa inſinuauit quando [illegible]xit:

Peſtem ſubeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri quæ paſtoralis honore, &c.

Hoc enim intelligendus eſt Proſper dicere de illa condemnatione Pelagij atque Cæleſtij quæ facta eſt à Pontifice Innocentio poſt auditas relationes Concilij Carthaginenſis & Mileuitani. Poſt quam condemnationem ſemper ſolet Proſper ſubiungere Synodum illam Dioſpolitanam, quo Pelagius dogmate ſuo propria lingua ſuffocato, vt Catholicus abſolutus eſt. Hoc ne commento potius ingenioſo me finxiſſe, quàm ſolida ratione collegiſſe lector exiſtimet, alia Proſperi loca intuenda ſunt. Nam contra Pelagianos inculcans præiudicia, ſic alibi loquitur: *Secundùm tuam cenſuram errauit Papa Innocentius & Petri Sede dignißimus, qui cùm de iſtis loqueretur qui in libero arbitrio gloriantur*: *Contra Collat. initio.* *Nam quid*, inquit, *nos de eorum poſt hæc rectum mentibus exiſtimemus, &c. Errauerunt Orientales in quorum iudicio, &c. Errauerunt Africana Epiſcoporum Concilia, quæ decretis conſtituere vtrumque Dei donum eſſe, & ſcire quid facere debeamus & diligere vt faciamus, &c.* Qui eſt Canon quartus de quo agitur. Vbi vides eodem planè ordine primo loco poni Cenſuram Innocentij quam edidit poſt relationem iſtorum duorum Conciliorum, tum Synodum Orientalem Paleſtinam, denique Concilia Africana. Nec verò in iſtis poſtremis verbis eum de iſtis Conciliis Carthaginenſi & Mileuitano loqui, de quibus agimus, ex eo manifeſtum eſt, quod iſtum Canonem dicat eſſe duorum Conciliorum Africanorum, cum tamen certum ſit Patres Concilij Carthaginenſis non affuiſſe decretis Mileuitanis, ſed ante Concilium Mileuitanum diſceſſiſſe, cujus Epiſcopi in Epiſtola ad Innocentium ſe dicunt imitari Epiſcopos Prouinciæ Carthaginenſis, quos ad eandem Sedem Apoſtolicam *Epiſt. Synodali ad Innocent. 92.* ſcripſiſſe compererant, nempe per Iulium Epiſcopum Mileuo tranſeuntem, cui vtriuſque Concilij litteræ ſimul ea occaſione Romam perferendæ traditæ ſunt. Deinde ipſe Proſper vt magis declaret ſe de aliis loqui Conciliis Africanis, mox addit: *Errauerunt ducenti quatuordecim Sacerdotes qui in Epiſtola quam Conſtitutionibus prætulerunt, ita Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem beatum Zozymum ſunt allocuti, Conſtituimus in Pelagium, &c.* Vbi facta mentione Epiſtolæ quæ conſtitutionibus ſeu decretis illis Africanis præfixa fuerat, apertè dicit eos illam Epiſtolam ad Zozymum deſtinaſſe. Fieri ergò non poteſt, vt loquatur de Conciliis duobus prædictis quæ ad Innocentium ſcripſerunt, ſed de aliis quæ biennio vel triennio poſt Carthagine congregata ſunt. Et pleniſſimè in alio eiuſdem libri loco, eodem ordine recenſens omnia iſta præiudicia: *Tunc*, inquit, *iſtorum machinæ fractæ ſunt, tunc in ſuperbiæ ſociis ac principibus corruerunt, quando beatæ memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apoſtolico mucrone percußit.* Et mox ſubiungit: *Quando Pelagium ad proferendam in ſe ſuoſque ſententiam Paleſtinorum Epiſcoporum Synodus coarctauit: quando Africanorum Conciliorum beatæ recordationis Papa Zozymus ſententiæ ſuæ robur annexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armauit Antiſtitum.* Vbi iterum primo loco ponit cenſuram Innocentij, quam poſt auditas relationes vtriuſque Concilij Carthaginenſis & Mileuitani, de quo agimus, in hæreſeos auctores tulit, ſecundo Synodum Paleſtinam, ac denique decreta illa Africanorum Conciliorum, quæ [illegible] Zoz[illegible]mo confirmata ſunt. Ex quo enumerandi ordine quem perpetuò ſeruat Proſper euidenter colligitur, etiam illo loco libri de Ingratis, quo peſtem ſubeuntem prima recidiſſe

dicitur

dicitur Sedes Roma Petri, intelligi illam excommunicationem Innocentij, quam post Synodos Carthaginensem & Mileuitanam tulit, geminos autem illos cœtus Africanorum Patrum, quos post commemoratam Synodum Palestinam attingit, esse illa Africana Concilia quæ sub Zozymo celebrata sunt. Si cui verò mirum esse videatur, cur Innocentius semper ab eo primo loco dicatur hæreticos istos prostrauisse, cum; vt videtur, Concilia ista duo Africana in eius condemnatione præcesserint, is animaduertere debet, Patres vtriusque illius Synodi non tam excommunicationem in Pelagium Cælestiumque pronuntiasse, quam ab Apostolica Sede pronunciandam concepisse atque postulasse. Quid enim eos in homines non Afros in Palestina vel Asia commorantes iuris? Hinc in suis relationibus dicunt Patres Mileuitani authores illius hæreseos facilius Innocentij authoritati esse cessuros, petuntque instanter ab eo celeriter prouideri. Carthaginenses verò hoc apertius indicantes: *Hoc itaque gestum*, inquiunt, *Domine frater Sancte, Charitati tuæ intimandum duximus, vt statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ Sedis adhibeatur authoritas.* Videbant enim exigui roboris in refractarios istos suam habendam esse censuram, nisi Romani Pontificis authoritate firmaretur. Vnde sententiæ istius robur videtur per ipsos Patres ab Apostolicæ Sedis nutu fuisse suspensum.

Alterum verò fundamentum quo dixi putarit nonnulli ad hoc Concilium Mileuitanum hos Canones pertinere, est quod in collectione Conciliorum hanc quam diximus Synodum, referantur. Cui respondemus, plures errores eum qui totum Concilia commisisse, dum ad idem Concilium Mileuitanum res diuersissimis temporibus gestas contulit. Retulit enim istos de quibus agimus Canones ad Concilium Mileuitanum, quod sub consulatu Arcadij & Honorij celebratum est, verum nullo modo esse posse, nemo nisi hæresis Pelagianæ imperitissimus potest dubitare. Initium enim istud facile decennio ante celebratum est quam Pelagius in Ecclesia Africana audiretur hæreticus, vel vllum contra hæresin illam Ecclesiasticum iudicium esset exercitum. Accedit quod huic nostro Mileuitano præfederit Syluanus Primas Numidiæ, illi vero Aurelius Carthaginensis, qui tamen eodem tempore, quo hæc Mileuitana Synodus contra Pelagium celebraretur, Carthagine contra eandem hæresin cum suis Episcopis decertabat. Illud Mileuitanum fuit vniuersale Concilium, hoc ad quod Canones ab aliquibus referuntur, Prouinciale Numidiæ. Qui errores tam crassi apertè conuincunt, Collectorem ignorasse rationem temporum, rerum gestarum ordinem, atque authores, & in vnum corpus contulisse diuersos Canones, vt optimè notauit Baronius, qui quorum authoritate essent conditi, nesciebat. Vt nullo fundamento subnixum sit, ideo eos ad secundum Mileuitanum velle referre, quia ad istud primum tanta absurditate congesti sunt. Sed hactenus de istis Canonibus. Ad quam vero Synodum reuocandi sint, paulo post accuratius dicendum erit.

Cæterum Cælestius atque Pelagius omnibus modis allaborandum sibi duxerunt, vt antiquatis ijs quæ contra se acta fuerant, Catholici declararentur atque haberentur. Hac de causa Cælestius, tantum in Asia factus presbyter eo anno Honorio vndecimum & Constantinus secundum agebat consulatum, qui erat Christi quadringentesimus decimus septimus, Romam profectus est, Nam vt ex litteris diuersis Zozymi Papæ qui successerat Innocentio, ad Africanos Episcopos constat, appellauerat à sententia Concilij Carthaginensis, quo eum olim damnatum fuisse diximus. Neque tamen tam de Iudicio illo abhinc quinquennio contra eum lato, quam de superrimo anni quadringentesimi decimi sexti conquerebatur. Suggerebat enim Zozymo omnia ibi per festinationem esse facta, ad solas litteras Herotis & Lazari absentium, quas ex Palestina per Orosium ad Concilium Carthaginense perlatas fuisse supra retulimus. Cum illis autem aiebat nunquam sibi de talibus quæstionibus fuisse sermonem nec ante sane quam de se scriberent vel visu compertos: Lazarum iam in transitu cognitum, Herotem verò etiã satisfactione interposita quod secus de ignoto atque absente sensisset à se cum gratia recessisse. Proinde accusatores suos vltro deposcens, omnia in se crimina falso iactabat illata. Itaque Zozymus Papa posthabitis omnibus in Basilica sancti Clementis causam instituens, omnia quæ prius fuerant acta discussit. Nam primum intromisso Cælestio libellum eius quem dederat, fecit recitare. Libelli istius non extant nisi quædam fragmenta apud Augustinum, in quibus apertè quidem negabat peccatum originale, sed ne propterea hæreticus putaretur, initio libelli de huiusmodi quæstionibus locuturus, præfatus fuerat; *Si forte vt hominibus, quispiam ignorantiæ error obrepserit, vestra sententia corrigatur.* Hanc eius prælocutionem tenens Venerabilis Papa Zozymus vt narrat Augustinus, egit cum homine quem falsæ doctrinæ ventus inflauerat, vt ea quæ illi à Diacono Paulino fuerant obiecta damnaret, atque vt Sedis Apostolicæ litteris, quæ à Sanctæ memoriæ suo prædecessore manauerant præberet assensum. Vbi obiecta Paulini intelliguntur illa propter quæ anno quadringentesimo duodecimo Carthagine in iudicio Episcopali, & iterum anno præcedenti in Concilio Carthaginensi, vbi ea gesta, vt diximus repetita relecta atque examinata fuerant, sententiam damnationis exceperat. Præcipuum autem caput quod ei obiiciebatur erat de peccato originali, de quo olim Carthagine se dubitare dixerat, hic autem illud apertè in suo libello destruebat. Et hæc causa fuit, cur beati Innocentij litteris, illis nempe quas ad Concilium Carthaginense & Mileuitanum hoc eodem anno quadringentesimo decimo septimo dederat, assentire vrgeretur. Quo autem hæc modo gesta sint coram Zozymo, apertius patent ex libello eiusdem Paulini quem sequenti anno in gratiarum actionem ad Zozymum misit, vbi ex actis Ecclesiasticis narrat fuisse Celestium ab eodem Zozymo fuisse interrogatum: *Damnas ergò illa omnia quæ in libello Paulini continentur, hoc est de quæstionibus?* Et in alio loco: *Cognouisti quales litteras dederit Sedis Apostolicæ ad fratres & Coepiscopos Africanæ Prouinciæ?* Et adiectum: *Damnas illa omnia quæ damnauimus, & tenes quæ tenemus?* Et iterum: *Illa omnia damnas quæ iactata sunt de nomine tuo?* Et iterum: *Vel ea quæ in libello suo exposuit Paulinus?* Et cum diceret Paulinum posse ex his quæ illi obiecta, hæreticum approbari; Zozymus respondit: *Nolo nos circuitu ducas, damnas ea omnia quæ tibi obiecta à Paulino siue per famam iactata sunt?* Hæc ex libello Paulini. At Celestius: *Noluit quidem*, inquit Augustinus, *Paulini Diaconi obiecta damnare, sed beati Papæ Innocentij litteris non est ausus obsistere, imò se omnia quæ Sedes illa damnaret, se damnaturum esse promisit.*

Litteræ Zozymi data ad Conc. Carthag. anno. 418. 12. Calendis Aprilis & anno 417.

Lib. de pecc. orig. c. 15.

Aug. ibid. c. 7.

Ex libello Paulini gratulatorio misso ad Zozymum anno 418.

De peccato orig. c. 5.

Epist. Synodali ad Innocent.

A Isti tam apertæ professioni, qua & verbo & simul etiam oblato libello se Apostolicæ Sedis sententiæ in omnibus assentire velle & eius iudicio sua corrigere paratum esse asseruerat, credens Zozymus libellum eius, vt ait Augustinus: *Catholicum existimauit, quia & hoc Catholicæ mentis, si qua fortè aliter sapit quam veritas exigit, non ea certissimè definire: sed detecta ac demonstrata respuere. Non enim hæreticis, sed Catholicis Apostolus loquebatur, vbi ait: Quotquot ergò perfecti, hoc sapiamus, & si quid aliter sapitis, id quoque Deus vobis reuelabit. Hoc in illo factum esse putabatur quando se litteris beatæ memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re* (nempe peccato originali) *dubitatio tota sublata est, consentire respondit. Verumtamen à vinculis excommunicationis nondum est creditus esse soluendus, sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur in Africa, vbi eius calliditas aliquanto euidentius innotuerat, resipiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiæ lenitate concessus est.* Hæc Augustinus.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3.

Lib. de pec. Orig. cap. 7.

B Itaque Zozymus hominem innocentem calumniis appetitum putans, litteras ad Aurelium & vniuersos per Africam Episcopos dedit, quibus eos de rebus cum Cælestio actis, certiores facit, litteris ipsa gesta Ecclesiastica de Cælestij iam dicta purgatione coniunxit. Interim non leuiter perstrinxit Africanos Antistites, quod solis rumoribus & litteris Herotis & Lazari absentium tantam fidem adhibuerint, vt authoritatem testimonij in re tanti momenti mererentur.

Litteræ Zozymi ad Aurelium & Episc. African. datæ Honorio & Constantino Consulibus.

C Duos illos Antistites Gallos esse homines facinorosos, etiam olim à Sacerdotali communione submotos, Cælestium se præsentem tueri, fidem suam exponere, accusatoresque suos prouocare: *Quare*, inquit, *intra secundum mensem aut veniant qui præsentem redarguant aliter sentire, quam libellis & confessione contexuit, aut nihil post hæc tam aperta & manifesta quæ protulit, dubij post hæc Sanctitas vestra resedisse cognoscat.* Citatus est etiam Paulinus Diaconus à Zozymo Papa misso Carthaginem Basilisco Diacono quarto Nonas Nouembris, vt adesset ad Apostolicam Sedem. Suggestum enim fuerat eum fugam arripuisse. Ita testatur ipse Paulinus in libello se-

D quenti anno ad Zozymum misso. Ex quo patet sub finem huius anni quadringentesimi decimi septimi omnia ista fuisse gesta. Nam sub initium sequentis anni Cælestius & Pelagius condemnati sunt.

Acceptis litteris illis Zozymi Papæ Antistites Africani grauiter perturbati sunt, quod versipellis hæreticus serpentina versutia innocentiam simularet. Quare Pontificem obtestati sunt, vt causa illa tantisper suspenderetur, donec plenius ipsi res [illegible]berent. Miserunt & alias litteras per Marcellinum Diaconum quibus conqueri videbantur, quasi Cælestio commodauerit in omnibus fidem,

E verbisque eius non discussis, ad omnem syllabam præbuisset assensum. Quibus rescripsit Zozymus, nihil se post illas quas priores acceperat ab Africanis litteras, immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, cùm hoc eis per litteras suas indicaret. Colliguntur hæc omnia clarè ex litteris quas sequenti anno ad Episcopos Carthagine congregatos Zozymus dedit. Ex quibus apertum est frequentes litteras inter Zozymum & Africanos Episcopos in hac causa intercurrisse, prout idem Augustinus testatum relinquit. Vt ergò plenius & manifestius Cælestij vel fides vel perfidia innote[sce]ret, *Expectabatur*, vt narrat Augustinus *ex venturis ex Africa litteris, in qua prouincia eius aliquanto calliditas euidentius in-*

Litteræ Zozymi ad Aurelium & Episcopos Carthag. congreg. 12. Cal. Aprilis Honorio 12. Consule.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3.

A *notuerat. Quæ Romam litteræ postea quàm venerunt, id continentes non sufficere hominibus tardioribus & sollicitioribus quod se generaliter Innocentij Episcopis litteris consentire fatebatur: sed apertè eum debere anathematizare quæ in suo libello praua posuerat, ne si id non fecisset, multi parum intelligentes magis in libello eius illa fidei venena à Sede Apostolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat eius libellum esse Catholicum; quàm emendata propter illud quod se Papæ Innocentij litteris consentire ipse responderat. Tunc ergò cum eius præsentia posceretur vt certis ac dilucidis responsionibus vel astutia hominis vel correctio dilucesceret, & nulli ambigua remaneret, se subtraxit & negauit examini. Nec differendum iam fuerat quod aliis prodesset, si nimium peruersorum pertinacia dementiaque non posset.*

Ibidem.

B Videntur verò illæ litteræ Africanorum circa finem mensis Martij Romam esse perlatæ, iuxta quas continuo condemnatio Pelagij atque Cælestij consecuta est. Nam mense Majo accepto condemnationis nuncio Concilium Carthaginense eiusdem hæreseos condemnationem conclamauit. Veruntamen istam quam retulimus Zozymi cunctationem & consecutam ex Africanorum litteris mutationem, acerbè Pelagiani Catholicis iam damnati tanquam præuaricationem exprobrarunt. Testatur id Augustinus qui cum refutaret calumnias Iuliani: *Quale est autem*, inquit, *quod beatæ memoriæ Zozymum Apostolicæ Sedis Episcopum*

Lib. 6. contra Iul. c. 12.

C *præuaricationis accusas: qui non recessit à suo prædecessore Innocentio quem tu nominare timuisti, sed maluisti Zozymum quia egit primitus leniùs cum Cælestio; quoniam se in his sensibus vestris si quid displiceret, paratum esse dixerat corrigi, & Innocentij litteris consensurum esse promiserat.* Ita Augustinus. Sed antequam ad sententiam quæ in vtrosque lata est Cælestium atque Pelagium progrediamur, breuiter etiam res Pelagij perstringendæ sunt.

Pelagius igitur cùm in Synodo Palestina absolutus, cùm quod contra se in Africa gereretur, intelligeret, omnes vires adhibuit, vt quemadmodum Palestinos iudices præsentes, ita & Innocentium absentem falleret, atque ita vtriusque

D Concilij Africani vim eluderet, quorum robur, prolatæque sententiæ vigor à iudicio atque ore Pontificis Innocentij ad quem relata fuerat, quasi suspensa fluctuabat. Eadem itaque qua Cælestius fallendi vsus astutia litteras simul & libellum fidei ad Innocentium misit, quem defunctum esse nesciebat, atque ideò Zozymo eius successori traditæ sunt, vt pluribus in locis Augustinus testatur. Ea verò tum litteras suas tum ipsum libellum seu professionem fidei, arte & verborum ambiguitate digesserat, vt non nisi ab oculatissimis animaduerti posset ex eis hæreticos posse prosilire sensus, quando nullo existente qui respondere posset, tanquam in solitudine aliquis inueniretur in-

Lib. de grat. Christi cap. 30. & de pecc. Orig. cap. 17.

E firmus. Litteræ, vt putatur, non extant integræ, fragmenta tamen passim apud Augustinum dispersa repe[r]iuntur, vt non difficile ex eis coagmentatis sensus eorum possit intelligi. Quæ ad lectoris commoditatem hic ordine suo consuta subiecimus: *Sunt*, inquit Pelagius, *de quibus me homines infamare conantur; vnum quod negem paruulis baptismi Sacramentum, & absque redemptione Christi aliquibus cælorum regna promittam. Nunquam* (verò) *ego vel impium aliquem hæreticum audiui qui hoc de paruulis diceret. Quis enim ita Euangelicæ lectionis ignarus est, qui hoc non modo affirmare conetur, sed qui vel leniter dicere aut etiam sentire possit? Deinde quis tam impius qui paruulos exortes regni cælorum esse velit, dum eos baptizari & in Christo renasci putat.* (Scriptura dicente.)

Lib. de grat. Christi cap. 30.

De peccato Orig. c. 18.

cente.) *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Quis ille tam impius qui cuiuslibet ætatis paruulo interdicat communem humani generis redemptionem: & in perpetuam certamque vitam renasci vetet eum qui natus est ad incertam? Aliud est, quod ita dicam posse hominem vitare peccatum vt Dei excludam auxilium & in tantum libero confidam arbitrio, vt gratiæ repellam adiutorium.*

De gratia Christi cap. 30.

Hîc interpositis inuidiosis contra suos inimicos querelis sic loquitur.

Ibid. c. 31.

Ecce, inquit, ad beatitudinem tuam Epistola ista me purget in qua purè atque simpliciter ad peccandum & ad non peccandum integrum liberum arbitrium habere nos dicimus, quod in omnibus bonis operibus diuino semper adiuuatur auxilio.

Hîc cum quædam de hominis conditione & ad peccandum & non peccandum naturali eius probitate interposuisset, adiunxit.

Ibidem.

Quam liberi arbitrij potestatem dicimus in omnibus esse generaliter, in Christianis, Iudæis, atque Gentilibus. In omnibus est liberum arbitrium æqualiter per naturam, sed in solis Christianis iuuatur à gratia. In illis nudum & inerme est conditionis bonum; in his vero qui ad Christum pertinent, Christi munitur auxilio. Illi ideo iudicandi atque damnandi sunt, quia cum habeant liberum arbitrium, per quod ad fidem venire possent, & Dei gratiam promereri, malè vtuntur libertate concessa: Hi verò remunerandi sunt, qui benè libero vtentes arbitrio merentur Domini gratiam, & eius mandata custodiunt.

Colligitur ex lib. de grat. Christi cap. 32.

Deinde cùm ad librum fidei suæ iussisset transire lectorem, de aliis opusculis sic subiungit.

Ibid. c. 35.

Legant, inquit, illam Epistolam, quam ad sanctum virum Paulinum Episcopum ante duodecim ferè annos scripsimus, quæ trecentis fortè versibus nihil aliud quam Dei gratiam & auxilium confitetur nosque nihil omninò boni facere posse sine Deo. Legant etiam ad sanctum Constantium Episcopum, vbi breuiter quidem, sed planè libero hominis arbitrio Dei gratiam auxiliumque coniunxi. Legant etiam quam ad sacram Christi Virginem Demetriadem in Oriente conscripsimus: Et inuenient nos ita hominis laudare naturam, vt Dei semper gratiæ addamus auxilium. Legant etiam recens meum opusculum quod pro libero nuper arbitrio edere compulsi sumus, & agnoscent quam iniquè nos negatione gratiæ infamare gestierint, qui per totum penè ipsius textum operis perfectè atque integrè & liberum arbitrium confitemur & gratiam.

Ibid. c. 36. Ibid. c. 37. Ibid. c. 41.

A Tque ista quidem sunt fragmenta litterarum Pelagij quæ inuenire potuimus. Litteris porrò libellum fidei suæ coniunxit qui integer reperitur inter opera sancti Hieronymi tomo quarto Editionis Parisiensis Mariani Victorij quasi esset Epistola decima septima hoc titulo *Symboli explicatio ad Damasum*. Esse autem ipsissimum Pelagij symbolum non solùm ex eo patet quod ea quæ Augustinus ex eo citat diuersis in locis ad verbum in eo reperiuntur, sed etiam quod in omnibus ad vnguem cum eo conueniat, quod Baronius ex codice Vaticano descriptum protulit. Quod verò mirabilius est, idem libellus fidei Pelagij vsque in hunc diem legitur in operibus sancti Augustini tanquam sermo centesimus nonagesimus primus de tempore: sed ei impostor aliquis caput apposuit & caudam, vt sermonis præ se ferret effigiem. Et loco eius quod Pelagius dixerat *Beatissime Papa*, posuit ipse, *Dilectissimi fratres*. Vltima verò Pelagij verba resecuit quibus professionem suam hoc modo concluserat: *Hæc est fides Papa Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus & tenemus. In qua si minus peritè aut parum cautè aliquid fortè positum est, emendari cupimus à te qui Petri & fidem & Sedem tenes. Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui Iudicio comprobatur, quicumque me maculare voluerit, se imperitum vel maleuolum vel etiam non Catholicum, non me hæreticum comprobabit.* Ita Pelag. Hæc fidei professio tanta erat dexteritate concinnata, vt nullam non tantùm hæresin apertè contineret, omnemque hæreseos suspicionem per vltimam illam clausulam à suo autore tolleret, quòd in omnibus si quid minus peritè aut parum cautè fortè posuisset, ad nutum Apostolicæ Sedis cuperet emendari; sed etiam vt plerique fidei articuli contra quos nouam hæresin condidisse ferebatur, ipsa sua expressione & Catholici essent, & simul argumentum iuxta sensum Pelagij suppeditarent ad fidem Catholicam expugnandam. Nam iisdem ipsis postea eodem planè verborum ordine Pelagiani vsi sunt ad conuellenda dogmata, quæ Pelagius fassus esse videbatur. Itaque vt Catholicus confitetur, [a] animas à Deo dari ab ipsoque factas esse, sed idcirco sic expressit vt negato traduce animas inquinari non posse in ipsa conceptione, & Christi animæ animas paruulorum æquales esse crederetur. [b] Nihil homini dicit præceptum esse impossibile, vt iustitiæ perfectio & vita immaculata sine peccato transigi posse putaretur: [c] Dei Filium carnis necessitate mentitum negat, vt eum non venisse in similitudine carnis peccati, & consequenter nullam carnem peccati esse conuinceret. [d] In cœlo nos diffitetur habituros esse virtutes, quas hic habere neglexerimus vt iustitiam in hac vita tantam, quanta est Beatorum astrueret. [e] Errare dixit eos qui cum Manichæis dicerent peccatum vitari non posse, & cum Ioniniano, nos non posse peccare, vt duos fidei articulos clam subuerteret, vnum quo Augustinus docuerat, non omnia peccata in hac vita nos posse vitare; alterum, gratiam ita agere voluntatem, vt non peccaret [f] Hominem fatetur & peccare posse & non peccare, cùmque [g] semper esse liberi confitetur arbitrij, vt eo quasi duplici telo, quo hæresis ista semper vsa est, omnem adiutorij diuini necessitatem euerteret, prout omnium istorum argumentorum vim sensumque Pelagianum variis in locis hic annotatis Augustinus expendit atq; confutat.

Lib. de grat. Christi c. 33. & de pecc. orig. cap. 21.

a Lib. 4. ad Bonif. c. 2. b Lib. de gratia & lib. arb. c. 16 c Lib. 1. ad Bonif. c. 12. & lib. 3. c. 6. d Lib. 3. ad Bonif. ca. 7. & lib. 4. c. 7. e Lib. 1. contra Iul. oper. imperf. f Ibidem. g Lib. de gestis Pelagi cap. 18. & l. ad Bonif. cap. 15.

Cùm ergò tanta versutia fallacissimus hæresiarcha fidem Catholicam simulasset & hypocrisim

suam litteris Patriarchæ sui Prailij Hierosolimitani adornasset, facilè ab omnibus qui strophas & ludibria Pelagiana minus penetrauerant, Catholicus existimatus est. Hinc lectis Pelagij litteris Romæ ingens lætitia oborta est. Testatur id ipse Zozymus Papa in litteris quas hac de re ad Episcopos Africanos duodecimo Calendis Octobris dedit: *Vtinam*, inquit, *vllus vestrum, Dilectissimi Fratres, recitationi litterarum interesse potuisset: quod Sanctorum virorum qui aderant gaudium fuit? Quæ admiratio singulorum! vix fletu quidam se & lachrymis temperabant. Talem etiam absolutæ fidei infamari potuisse? Estne vllus locus in quo Dei gratia vel adiutorium prætermissum sit?* &c. Litteris autem suis coniunxit eas quas diximus litteras purgationis Pelagij, libellumque confessionis, vt omnibus quàm rectè de fide sentiret, innotesceret, & earum lectione parem haberent de absoluta eius fide lætitiam. Grauissimè verò inuehebatur in Herotem & Lazarum, quos tanquam improbos iam olim calumniatores fratrum suorum Episcoporum & communione submotos accusat, quod vbi de Episcopatu Brixij Turonensis abdicando ageretur, mari terráque lustrarentur, nec vlla suffragia prætermitterent: vbi verò Innocentium Pelagij atque Cælestij fama percelleretur, otiosi ac delicati siue accusatores siue testes (in vtroque enim fallentibus nomen infame est) in cubilibus & lectulis suis litteris abuterentur & totam Africam vniuersumque tranquillum Catholicæ serenitatis duæ istæ pestes ad suas libidines obnubilarent. Tantæ quoque Africanos Episcopos leuitatis arguit, quod famæ dumtaxat ac litteris Herotis ac Lazari, quia superioribus Conciliis Carthaginensi & Mileuitano, præsentes non affuerant, itemque Timasij ac Iacobi scripta quædam tanquam Pelagij Augustino tradentium assertionibus credidissent, quia non deceret Episcopalem authoritatem ad leuium susurronum scripta pendere. Hæc & similia Zozymus Papa in re factià vaferrimis impostoribus circumuentus, quorum subdolas calliditates, simulatamque professionem, & versutissimos dictorum suorum interpretes needum pernouerat. Nihilominus quantumcumque speciosa se orthodoxæ fidei larua tam Pelagius quàm Cælestius induissent, non ante iudicati sunt excommunicationis vinculo, quo per defunctum Innocentium innexi fuerant, esse soluendi, quam rescripta [illegible] Episcoporum Concilio, quæ Zo[illegible]erat, mitterentur.

Litteræ Zozymy.

Porrò litteras istas Zo[illegible] Baronius primus ex vaticano codi[illegible], nonnulli commentitias esse docuerunt, quod nonnulla contineant quæ Augustino repugnare videantur, ista nempe quod Cælestius fuisset à Zozymo receptus, fides eius probata, negati ab eo errores de quibus accusabatur, euocatum fuisse ex Africa Paulinum, ex Gallia Herotem & Lazarum, termino duo[illegible] mensium præfixo, qui etiam plaustris conui[illegible]m à Zozymo obruuntur. Sed hæc pro a[illegible]ctu allegari videntur. Nam in primis e[illegible] Augustino constat Cælestium benignè h[illegible]m fuisse à Zozymo, ita vt libellus quem [illegible]erat etiam Catholicus esse ab eodem Ponti[illegible] iudicaretur. Quod ideò factum docet, atque excusat Augustinus, quia & hoc Catholicæ menti est, si fortè aliter sapit quàm veritas exigit, non ea ce[illegible]issime definire, sed detecta ac demonstrata respuere. Vsque adeo autem hæc lenitas Zozymi cum Cælestio magna fuit, vt inde nata

Lib. 2. ad Bonif. c. 3. De peccato Orig. c. 7.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3.

A sit illa Pelagianorum prædicatio, quod Clerici Romani, qui ante gestis Catholico dogmati affuerant, postea præuaricatores essent Cælestiumque damnassent. Vbi quamvis veris falsa permisceant, satis tamen indicatur lenitatem Zozymi fuisse talem, vt hominem non prorsus hæreticum esse censeret. Vnde & Augustinus addit supra citatis verbis: *Hoc in illo factum esse putabatur quando se litteris beatæ Memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, se consentire respondit. Et hoc vt plenius & manifestius in illo fieret expectabatur venturis in Africa litteris.* Ex quibus manifestissimum est, Zozymum Papam Romanosque Clericos existimasse ipsum Cælestium humano

Ibid. c. 3

B fortassis errore lapsum; iam esse Catholicum, & professionem fidei eo sensu esse Catholicam, & errores, si quos habuisset, consentiendo litteris Innocentij, satis superque reuocasse. Vt immeritò planè litteræ illæ quæ germanissimè stylum Zozymi aliis eiusdem litteris collatum referunt, tanquam spuriæ reiiciantur, quasi ab Augustino dissonent, cui apprime consentiunt. Quod verò addunt, & hoc aduersari Augustino, quod Paulinus ex Africa, Heros & Lazarus ex Gallia euocati sunt, duplici ex capite non videtur verum, tum quod Epistolæ illæ hominem nominatim citent, neque Paulinum, neque Herotem, neque Lazarum, sed dumtaxat in genere: *Quare intra secun-*

C *dum mensem aut veniant qui præsentem redarguant aliter sentire quam libello & confessione contexuit, aut*, &c. Vbi nihil aliud præscribit, nisi vt Catholicus habeatur Cælestius, nisi intra duos menses veniat si quis eum accusare voluerit. Veruntamen id quod hic tanquam falsum litteris istis & Augustino dissonum impingitur, aliundè constat esse verissimum, nempe Paulinum ad Sedem Apostolicam fuisse euocatum. Hoc enim testatur ipsemet Paulinus in libello gratulationis, quem post damnatos Pelagianos, ad Zozymum dedit: *Quem* (libellum) inquit, *ideo direxi, quia me, licet sermone, Basilascus Subdiaconus tuæ beatitudinis cum gestis Sedis Apostolicæ directis, Carthagine conuenit quarto No-*

Ex libello Paulini ad Zozymum.

D *uembris die, vt adessem ad Apostolicam Sedem, & tuæ iudicio Sanctitatis, ad quam me fugisse suggestum est.* Quid euidentius dici potest contra eos qui hunc ipsum libellum tanquam suæ causæ firmamentum citant? Iam verò quod de Herote & Lazaro tanta perstrictos acrimonia adiiciunt, nemini mirum videri debet qui considerauerit aliam eiusdem Pontificis Epistolam de ordinationibus duorum Episcoporum absque consensu Patroculi Arelatensis Antistitis susceptas, in qua eodem prorsus modo Lazarum perstringit: *Sed Lazarus*, inquit, *dudum in Taurinensi Concilio grauissimorum Episcoporum sententiis pro calumniatore damnatus, cum Brixij Innocentis Episcopi vitam falsis obiectionibus*

In Epist. ad Aurelium & Epist. Africanos.

E *appetisset; post vero indebitum ab eodem Proculo, qui inter cæteros Synodo damnationis eius accesserat, Sacerdotium consecutus est, à quo se ipse vitæ suæ conscius datis litteris in abdicationem sui sponte submisit.* Hæc Zozymus. Quæ ad amussim litteris istis de quibus agimus consonant, vt potius hoc quod affertur vt falsitatis iudicium, robustum sit veritatis testimonium.

Iam vero quod & hoc falsi arguunt quod de tempore duorum mensium supra ex litteris illis citauimus, sine dubitatione falluntur. Testatur enim Augustinus illos duos menses fuisse præfixos donec ex Africa rescripta reciperentur, vt interea daretur ei resipiscendi locus, nempe plenius, cuius resipiscentiæ iam testimonia tam aperta edidisse

ediditse putabatur. Quibus nihil continent, litteræ illæ in contrarium, sed maxime consonum, vt quæ præscribant vt intra duos menses venirent, qui eum redarguerent, & aliunde constat Paulinum ad hoc ipsum ad Apostolicam Sedem fuisse euocatum. Præstiterunt vtrumque Episcopi Africani intercurrentibus litteris, vt inane sit idcirco litteris istis calumniam concitare falsitatis, imprimisque quod præ se ferant Pelagium fefellisse Romanum Pontificem, ita vt Catholicus putaretur, Augustinus verò testetur, inquiunt, Pelagium Romanam Ecclesiam fallere non potuisse. Sed potius falluntur ipsi. Hæc enim sunt verba sancti Augustini: *Romanam verò Ecclesiam, vbi eum esse notißimum scires, fallere vsquequaque non potuit. Quamvis & hoc fuerit vtcumque conatus.* Vbi potius litterarum istarum textui consentit Augustinus. Indicat enim fefellisse ex parte, vsquequaque tamen non potuisse, nempe quia postea melius imbutus recoluit ea quæ recenset ibidem Augustinus, Iudicium Innocentij, sensum Romanorum, discipulum eius fuisse Cælestium, quibus accuratius ponderatis Pelagius cum Cælestio sententia damnationis plexus est. Atque hæc ad astruendam litterarum illarum authoritatem dicta sufficiant.

Ibid. c. 9

Lib. de peccato Orig. cap. 8.

Cæterum quod ad Africanos attinet Antistites, quibus strenuissime cooperantibus sententia in fidei perduelles prolata fuit, constat non modo, vt supra diximus, varias intercurrisse litteras inter Zozymum Papam & Africanos, sed etiam diuersa Concilia. Nam plerumque vbi de ista condemnatione fit mentio tam Prosper quàm Augustinus plurium Conciliorum Africanorum meminerunt. Hinc Prosper: *Errauerunt Africana Episcoporum Concilia, quæ decretis constituere vtrumque Dei donum esse, &c.* Et in eodem libro: *Quando*, inquit, *Africanorum Conciliorum decretis beatæ Recordationis Papa Zozymus sententiæ suæ robur annexuit.* Et Augustinus: *Posteaquam*, inquit, *Pelagiana hæresis cum suis authoribus ab Episcopis Ecclesiæ Romanæ prius Innocentio, deinde Zozymo cooperantibus, Conciliorum Africanorum litteris conuicta atque damnata est, &c.* Et ne quis Prosperum atque Augustinum intelligat loqui de Conciliis Carthaginensi huius anni sub Consulibus Honorio & Theodosio & aliis Carthaginensi & Mileuitano ante biennium celebratis omnem scrupulum eximit ipse Augustinus, qui Epistola ad Valentinum enumerans omnia quæ contra Pelagianos acta & constituta sunt sic loquitur: *Quod enim scriptum est ad Papam Innocentium Romanæ vrbis Episcopum de Concilio Prouinciæ Carthaginensis & de Concilio Numidiæ, & aliquanto diligentius à quinque Episcopis, & quæ iste ad tria ista rescripsit. Item quod Papæ Zozymo de Africano Concilio scriptum est, eiusque rescriptum ad vniuersos totius orbis Episcopos missum. Et quod posteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipsum errorem breuiter constituimus, &c. per eos misimus vobis.* Vbi distinctissimè præter Concilia duo superius commemorata, duo alia sub Zozymo attexuntur. Quare vt quo hæc ordine peracta videantur meliùs intelligatur, recolendum est quod supra diximus, Zozymum anno superiori quadringentesimo decimo septimo Honorio vndecimum, & Flauio Constantino secundum Consule ad Aurelium cæterosque Africanos Antistites dedisse litteras, quibus significabat non sine leuitatis eorum reprehensione, causam Cælestij Romæ coram se esse instaurandam. Datæ verò videntur fuisse facilè media æstate. Nam posterioribus litteris eodem anno vndecimo Calendas Octobris

Lib. contra Collat. initio.

Ex libello Paulini ad Zozymum.

Epist.

Epist. ad Aurelium & Episc. Africanos.

datis, significat eidem Aurelio & Africanis, cum iam apud se Cælestius esset auditus, superuenisse Pelagij & Praylij Hierosolymitani litteras, eiusque similiter causam coram se esse tractandam, præsertim cum solis rumoribus non sine leuitate, negotia illa discussisse viderentur. His litteris excitati Antistites Africani confestim Carthaginem sub finem eiusdem adhuc anni quadringentesimi decimi septimi confluxerunt vbi primo per litteras Zozymum obtestati sunt, vt omnia in eodem statu permanerent, donec accuratius de re tanti momenti rescriberent. Paulò verò post missis per Marcellinum Subdiaconum litteris subinfenso se animo tulisse indicant; quod nimis credulus in omnibus Cælestio commodasset fidem. De quo se purgat Zozymus litteris ad eos mense Martio datis anni sequentis, Consulibus Honorio & Theodosio. Denique sub initium anni sequentis scilicet quadringentesimi decimi octaui statim post litteras illas quas diximus per Marcellinum missas, omnibus circa Cælestium atque Pelagium ritè examinatis atque perpensis scripserunt Episcopi Africani ex Concilio Carthaginensi illas litteras, quas condemnatio istius hæresis consecuta est. Continebant autem teste Augustino, non sufficere quod Cælestius generaliter se Innocentij Papæ litteris consentire fatebatur, sed ipsa omninò verba quæ in suo libello prauè posuerat esse anathematizanda, quod inter cætera his verbis, vt narrat Prosper, Zozymo Papæ significauerant: *Constituimus in Pelagium atque Cælestium per Venerabilem Episcopum Innocentium de beatißimi Apostoli Petri Sede prolatam manere sententiam, donec apertißima confeßione fateantur, gratia Dei per* IESVM *Christum Dominum nostrum non solùm ad cognoscendam verum etiam ad faciendam iustitiam nos per actus singulos adiuuari.* Simul etiam teste Augustino detexerunt fraudem qua Pelagius sensus suos in libello texerat, dum iisdem Sacramenti verbis diceret, baptismum in infantibus quibus & in maioribus esse celebrandum. Ad postremum vero illud contigit, vt retulimus ex Augustino, quod in plenario Concilio posteriori totius Africæ contra ipsum errorem breuiter constitutum est. Quæ proinde omnia partim sub finem anni quadringentesimi decimi septimi, partim anno quadringentesimo decimo octauo Honorio & Theodosio Consulibus peracta sunt. Posterius vero illud ab Augustino Concilium vocatur, quia Episcopi qui sub finem superioris anni conuocati fuerant post moram aliquam dilapsi, denuo reuocati sunt: vel potius aliâ nouâ sessione de ipsis Pelagianis dogmatibus tractaturi conuocati sunt. Sic enim eadem ratione sequenti anno duo Concilia enumerantur sextum & septimum Carthaginense, quæ eosdem eodemque numero ducentos & septemdecim habuerunt Episcopos, & non nisi vno mense post se inuicem celebrata sunt. Vt clarissimum sit vnum & idem diuersis sessionibus celebratum aut continuatum fuisse Concilium. Porrò celebratum fuit hoc Concilium ipsis Calendis Maiis, vt disertis verbis in fronte Concilij annotatur. Ex quo conficitur damnatos esse Romæ Pelagianos vel sub finem mensis Martij, vt diximus, vel initio Aprilis, vt interea certiores ante Calendas Maias de eorum condemnatione fieri potuerint Africani acceptis illis Zozymi litteris, quas ad vniuersos totius Orbis Episcopos scripserat. Hoc enim ipsum satis indicat ille ordo quem seruat Augustinus in recensendis monumentis contra Pelagianos sub Zozymo conditis, inter quæ primo loco ponit

Lib. 2. ad Bonif. c. 3.

Lib. de peccato Orig. cap. 21.

rescriptum ad Zozymum ex Concilio Africano, nempe de forma examinandi Cælestiū atque Pelagium, secundo rescriptum Zozymi ad vniuersos totiùs Orbis Episcopos missum, scilicet de damnatis à se Pelagianis ex informatione Africanorum, tertio posterius Concilium totiùs Africæ Calendis Maiis celebratū vt diximus, nempe postquam hæresin damnatam esse accepissent. Vt impossibile sit id quod putat Baronius, iisdem Calendis Maiis hæresiarchas illos Romæ esse damnatos. Quod & ex ipsa Honorij constitutione apertissimum est. Sanxit enim illam contra Pelagium atque Cælestium vt inter hæreticos haberentur, postquam eos ab Ecclesia damnatos esse intellexisset, vt testatur Possidius. Et tamen sanctio eius pridie Calendas Majas eiusdem anni quadringentesimi decimi octaui data deprehenditur, hoc est vno die prius quam fuissent damnati.

Quid verò fuerit illud quod contra errorem illum Africani constituère nihil probabilius dici potest, quam esse Canones illos, quos octo sub nomine Mileuitani Concilij male circumferri suprà probauimus. Idcirco enim non contra Pelagium atque Cælestium, sed contra ipsum errorem se aliquid constituisse dicit. Nec enim aliud quicquam inueniri potest quod contra errorem ipsum ab Africanis Episcopis constitutum est. Hoc autem ita se habere ex ipso Concilio Carthaginensi sub illis Consulibus celebrato aperte liquet Nam sine ambagibus dicit Honorio duodecimum & Theodosio octauum Consulibus Calendis Maiis, cum Aurelius Episcopus Carthagine in Secretario Basilicæ Fausti in vniuersali Concilio consedisset, omnibus placuisse, vt quicumque dixerit Adam primum hominem, &c. & recensentur octo illi vulgati Canones de quibus quæstio est. Testatur Binius in tomo decimo quinto Conciliorum In vetusto codice Monasterij sancti Bauonis in Gandauo, alioque vetustissimo Anglicano Monasterij Vintoniensis, tertioque impresso à centum amplius annis Moguntiæ, eosdem Canones ad hanc Synodum Carthaginensem fuisse relatos. Eodem eos refert Compendium Canonum Ecclesiæ Africanæ, quod Hadrianus primus Carolo Magno donauit. Quin etiam cum anno sequenti post Consulatum Honorij rursum Concilium ex tota Africa confluxisset, in quo difficilis illa quæstio de appellationibus ad Sedem Apostolicam & Canonibus tricenis agitata fuit, omnibusque visum fuisset, Concilia priora multorum annorum esse lustranda & Canones colligendos, iterum clarè dicunt in eo Carthaginensi Concilio Canones istos fuisse constitutos, nulla duorum illorum Carthaginensis & Mileuitani, quæ anno quadringentesimo decimo sexto celebrata sunt, factâ mentione, idcirco videlicet quod nulli in eis, vt supra probauimus, neque de gratia, neque de aliis rebus Canones constituti sunt. Accedit his Prosper in Chronico, qui disertis verbis sub eisdem Consulibus: *Concilio*, inquit, *apud Carthaginem habito ducentorum decem & septem Episcoporum ad Pontificem Zozymum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* Ne verò illa decreta Synodalia aliud quippiam præter istos Canones esse arbitreris, occurrit ipse Prosper libro contra Collatorem: *Errauerunt*, inquit, *Africana Episcoporum Concilia quæ decretis suis constituere, vtrumque Dei donum esse & scire quid facere debeamus, & diligere vt faciamus.* Vbi inter decreta ista Synodalia ponit Canonem quartum eorum de quibus nostra vertitur quæstio. Quibus constitu-

A tionibus mox Epistolam Africanorum ad Zozymum dicit fuisse præfixam, vt ad aliud Carthaginense Concilium sub Innocentio referri non possit. Omnem enim scrupulum amouet Cælestinus Pontifex qui in Epistola quam ad Antistites Gallicanos scripsit, Canonem tertium, quartum & quintum expressis verbis sub nomine Carthaginensis Synodi allegat: quæ alia profectò esse non potest nisi ista huius anni de qua tractamus. Nam illi Synodo quæ anno quadringentesimo decimo sexto celebrata fuit Augustinus non interfuit, qui tamen se cum aliis Episcopis contra errorem Pelagianum aliquid constituisse testatur: numerusque Episcoporum quem Prosper memioit, illi non

B conuenit, cum non nisi sexaginta & vnus fuerint. Quocirca hoc videtur sine vlla dubitatione tenendum.

Nec moueat quod Prosper vbique dicat ducentos quatuordecim Episcopos Carthagine affuisse, & decreta contra illam hæresin condidisse, in Chronico verò dicantur affuisse ducenti & septemdecim. Error enim irrepsit in numerum ex eo quia per Arithmeticos characteres expressus est hoc modo ccxii. Vbi nihil fuit faciliùs quàm characteres ii. coire in vnum v. vt ita loco xiiii. euaserit xvii. Neque vanam esse coniecturam ex eo patet quod Arnoldus Pontacus Episcopus Vazatensis in quinque exemplaribus se numerum il-

Vt initio lib. contra Collat. & in fin.

In notis ad Chronicon Prosperi.

C lum ccxiiii. deprehendisse testetur. Erroris causam fortasse dedit, quod in Concilium Carthaginense anni sequentis istum numerum Antistitum ccxvii. confluxisse crebra testificatione in istius Concilij scriptis liqueat. Sed ibi Canones esse conditos nullius quod sciam authoris suffragio nititur; nec verò fieri potuit, cum ipsummet illud Concilium eos reuocet ad Synodum anni præcedentis. Probati tamen ibi secundo fuerunt, ita vt non immerito etiam illis ducentis septemdecim Episcopis attribui possint. Hinc enim est quod Prosper contra Collatorem ea decreta Africanis Episcoporum Conciliis tribuit.

Cum igitur à Zozymo Papa plenius de fraudi-

D bus istorum versipellium hæreticorum per Antistites Africanos imbuto, Cælestius ad anathematizanda illa quæ à Paulino Diacono ei obiecta fuerant, atque ipsemet claris verbis in suo Libello prauè inseruerat, cogeretur, subtraxit se examini, fallaciterque emendationem pollicitum fuisse omnibus constitit. Tunc quoque nonnulla scripta Pelagij in vrbe Roma, vbi ditissimè vixerat, atque in his fuerat prius sermonibus contentionibusque versatus, cura fidelium fratrum prolata patuerunt, ex quibus eius peruersitas euidenter innotuit. Quare nihil vltra differendum ratus imitando prædecessorem suum Innocentium *repetita*, inquit Augustinus, *eos authoritate damnauit*. An

Aug. lib. de peccato orig. c. 21.

E Iulianus simul damnatus fuerit non ita constat, nullibi enim fit illius aperta mentio nisi quod Augustinus alicubi Iuliano dicat: De hoc interim (idest Zozymo) taceo, ne animum tuum quem sanare potius cupio, quam irritare, laudibus tui damnatoris exulcerem. Damnator enim eius vocatur, quia Pelagianam hæresin omnesque damnauit qui ab illa peste non resipiscerent. Nam ante hoc tempus nihil prorsus Iulianus pro illa hæresi scripsisse legitur. Quo verò pacto sententia concepta fuerit declarat Prosper:

Lib. 2. ad Bonifac. c. 3. & 4.

1. Contra Iul. c. 4.

Sic, inquit, *moderante suā legem bonitate seuera*
Vt qui damnato vellent de errore renati,
Acciperent pacem pulsis qui praua tenerent.

Carm. de ingrat. c. 2.

Ex

Et hoc est quod Augustinus dicit duos istos Pelagium atque Cælestium *aut in locum pœnitentiæ redactos, aut si id recusauerint, omnino esse damnatos.* Scripsit itaque Zozymus litteras ad vniuersos totius orbis Episcopos, vt eos de damnatione certiores faceret, cuius sententiæ vt omnibus iustitia patesceret, scripta quædam blasphema Pelagij, teste eodem Augustino, attexuit, vbi Epistolam Pauli Apostoli ad Romanos velut exponens argumentatur ac dicit: *Si Adæ peccatum etiam non habentibus nocuit, ergo & Christi Iustitia etiam non credentibus prodest*, & cætera huiusmodi. Fragmenta dumtaxat nonnulla istarum litterarum extant apud [a] Augustinum, [b] Prosperum & [c] Cælestinum Papam per insignia: quas postea rescribentes Zozimo Africani Antistites magnis præconiis extulerunt, vt eorundem testificatione & fragmento rescripti quod extat abunde constat.

De peccato Orig. c. 22.

a *Aug. Epist. 157. ad optatum.* b *Prosper lib. contra Collat. initio.* c *Cælestin. Epist. ad Gallos c. 8. Apud Prosp. contr. Collat. ibid. & Cælest. ibid. cap. 7. Epist. 104. & 105.*

Sic ergo damnato Pelagio atque Cælestio cum Sectatoribus suis, Sixtus Presbyter postea Pontifex successor Bonifacij, qui paulo ante, vt inquit Augustinus, magni momenti Patronus suæ doctrinæ à Pelagianis ferebatur, prior anathema eis in populo frequentissimo pronunciauit, quem reliquus Clerus consecutus est. Quam ob causam acerbissime à Pelagianis crimine præuaricationis accusati sunt, quasi qui ante Pelagianis dogmatibus, fauentes, terrore perculsi peccatum originale in humana natura agnouissent. Sed quam improba fuerit ista & impudens calumnia, luculenter ostendit Augustinus: *Quin etiam*, inquit, *Romanos Clericos arguunt, scribentes eos iussionis terrore perculsos non erubuisse crimen præuaricationis admittere, vt contra priorem sententiam suam qua gestis Catholico dogmati affuerant, postea pronunciarent malam hominis esse naturam. Imò vero Pelagiani spe falsa putauerunt nouum & execrabile dogma Pelagianum vel Cælestianum persuaderi quorundam Romanorum Catholicis mentibus: quando illa ingenia quamvis nefando errore peruersa non tamen contemptibilia, cùm studiose corrigenda potius quam facile damnanda viderentur, aliquanto lenius, quam seuerior postulabat Ecclesiæ disciplina, tractata sunt.* Hæc ille. Origo calumniæ totius erat quam supra de Zozymo quoque attulimus, quod cùm Cælestius in suo Libello posuisset, hominem sine originali vitio nasci inter ea dumtaxat de quibus se adhuc dubitare & instrui velle & paratum corrigi dixerat, Libellus eius fuisset Catholicus dictus. Quo verbo in homine acerrimi ingenij, qui si corrigeretur plurimis profuisset, *Voluntas*, inquit Augustinus, *emendationis non falsitas dogmatis approbata est.* Itaque Sixtus vt iactatam de se famam dissiparet qua de amicitia eius Pelagiani sese efferebant, litteras ad Aurelium Carthaginensem dedit, breues quidem quæ tamen vigorem eius contra pestem illam satis loquerentur. Descripserunt eas magna alacritate certatim Episcopi Africani, & circumquaque quibus poterant magno studio prælegebant, Postea verò prolixius iusto opere contra dogmata ista disseruit, quo in Africa accepto, tanta exultatione Augustinus, cæterique Coepiscopi eius efferebantur, vt non solùm illud tristitiæ nubilum quod falsa fama pepererat, de cordibus eorum fugeret; sed nihil in eis mœror iste egisse videretur nisi successurorũ ampliorem flagrantiam gaudiorum. Quibus excitatus Augustinus paulò post reposuit ei responsi loco Epistolam centesimam quintam, vbi monet eum vt docendis instaret, quibus terrendis satis institerat. Non enim deerant qui iustissimè damnatas impietates, quas in aperto clamare metuebant, Romæ in secreto seminare satagebant.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3.

Neque solùm aduersus tam nefarij erroris authores Episcopalia Concilia, & Apostolica Sedes totaque Romana Ecclesia, sed etiam Romanum Imperium commotum fuit. Testatur id non solùm Augustinus atque Possidius, sed ipsa etiam extat Sanctio Imperialis, qua decernit Honorius eodem hoc anno vt pulsis ex vrbe capitibus dogmatis execrandi Cælestio atque Pelagio, quicumque Sectatores eorum de eadem hæresi sermones serere deprehenderentur, ad Iudicium à quocumque deferantur & accusentur, ita vt probationem, inquit, conuicti criminis stylus publicus insequatur, ipsis inexorati exilij deportatione damnatis. Atque huiusmodi decretum iussit per vniuersum Imperium promulgari. Datum id fuit pridie Calendas Majas, consulibus Honorio duodecimum & Theodosio octauum, hoc est eodem anno quo Romæ damnati sunt, quadringentesimo decimo octauo, postquam, vt inquit Possidius, prolatum iudicium audiisset. Hanc autem Sanctionem cùm sit apertissima, nescio qua ludificatione pro se interpretati sunt, Iuliano non modo dicente, sed scribente, pro se potius ab Imperatore esse responsum. Cui Augustinus: *Cur ergò non in medium prosilitis, & hoc vltro publicis potestatibus allegatis, vos esse monstrantes, quorum Christianus Princeps approbauit fidem? Verum si Dei legem non sicut sese habet, sed sicut vobis placet intelligitis, quid mirum si & de lege Imperatoris hoc facitis?* Quæ verba malè à Baronio attributa sunt Iuliano, cùm apertissimè sint insultantis Iuliano Augustini.

Lib. de pecc. Orig. c. 17. Possidius in vita Aug.

Lib. 3. cont. Iul. c. 1.

Damnatis itaque toto Orbe Pelagianis, manus omnium fidelium contra eos vnanimiter insurrexit, & eorum contra omnes. Statim enim ab eorum proscriptione videtur contigisse quod narrat Prosper eos & Sicilia & Epheso fuisse pulsos:

Præterea, inquit, *quanto fuerit benè mota tumultu*
Clara Ephesus, non passa suis consistere tectis
Vasa iræ, & morbi flatus, & semina mortis:
Quaque fide tellus etiam Trinacria feruens
Agmen vipereum propriis exegerit oris.

Carmine de Ingrat. c. 2.

Ipsi vicissim sicut post Synodum Palestinam in Hieronymum qui eis aduersatus fuerat, ita nunc in Constantium, vicaria præfectura functum furorem suum euomuerunt. Hoc tempore nempe eodem hoc anno Consulatus Honorij atque Theodosij, inquit Prosper: *Constantius seruus Christi ex Vicario Romæ habitans & pro gratia Dei Pelagianis deuotißimè resistens, factione eorundem multa pertulit, quæ illum sanctis Confessoribus sociarunt.*

In Chronico.

Cælestius Roma pulsus adiisse videtur Constantinopolim, ibique secundam damnationis sententiam accepisse, cùm causam Pelagianam ageret apud Atticum Patriarcham Constantinopolitanum. Narrat enim Prosper Legatos Pelagianorum ab Attico fuisse confutatos:

Quid loquar & curam magna quam gessit in vrbe
Constantinopoli docto bonus ore Sacerdos
Atticus, antiqua Legatos hæreticorum
Confutando fide? De qua tunc impia corda
Quamvis se obducta tegerent velamine formæ
Iudicij, & tacitæ tolerant tormenta repulsæ;

Carmine de Ingrat. c. 2.

A Ducem enim legationis huius egisse Cælestium ex eo fit verisimile, quod testetur Augustinus eum Constantinopoli fuisse debellatum. In Occidente enim damnati Orientem tentarunt, non modo illa legatione quam diximus, sed etiam scriptis litteris ad Episcopum Thessalonicensem, quibus in auxilium sui pro Catholica fide, vt loquebantur, contra Manichæorum profanitatem, consensionem Orientalium exposcebant, nihil aliud nitentes, nisi vt horribili hæresi abiecta laterent inimici gratiæ in laude naturæ. Quas litteras ab octodecim Pelagianis velut Episcopis missas ad Episcopum Thessalonicensem sua calliditate tentandum, Augustinus paulo post confutauit. Porro

Lib. 1. ad Bonif. c. 1.

Lib. 1. ad Bonif. c. 1.

B acta Constantinopoli contra Pelagianos, à Catholico Antistite Attico Romam directa sunt, vt hisce ipsis verbis Cælestinus Papa affirmat in Epistola ad Nestorium.

Pelagius verò grauissime conquestus est, immeritò se absentem esse damnatum, qui coram auditus in Synodo Palestina quatuordecim Episcoporum suffragio fuisset Catholicus declaratus. Hinc etiam tum sub Catholico pallio se tegere quantis potuit viribus conatus est. Rogatus enim ab Albino & Melania in Palestina commorantibus, vbi degebat quoque Pelagius, vt quæcumque aduersus eum dicerentur scripto damnaret, ore gratiæ necessitatem ad singulos actus singulaque momenta ita confessus est, vt ab eis Catholicus esse putaretur. Sed Augustinus eodem damnationis eorum anno, litteris eorundem prouocatus, libros duos contra Pelagium atque Cælestium dictauit adhuc existens Carthagine, de gratia Christi & de peccato originali, in quibus ostendit quanta fraus sub illius confessionis ambiguitate latitaret: immerito etiam Pelagium conqueri, vt qui Palestinos Iudices fefellerit, id scriptis libris docendo, quod se damnare simulauerat. De ipso igitur potissimum Pelagio videtur intelligi quod Hieronymus Augustino scribit: *Quæ* (hæresis) *ita infecit corda multorum, vt cum superatos damnatosque esse se sentiant, tamen venena mentium non omittant, & quod solum possunt nos oderint, per quos putant se libertatem docendæ hæreseos perdidisse.* Quantumcumque tamen simularet se etiam tum esse Catholicum, testatur tamen Augustinus animum non fuisse mutatum, sed ipsum non minus quam Cælestium, & [a] recenti iudicio in sua damnatione perstitisse, [b] & adhuc octennio circiter post, cum libros contra Iulianum scriberet, nondum cessisse.

Lib. de gratia Christi cap. 2.

Ibidem. c. 2.

Hieron. Epist. 24. apud Aug.

a Epist. 200. ad Asellicum.

b Lib. 2. contra Iul. cap. vlt.

Porrò quod Baronius eodem hoc anno damnationis eorum quadringentesimo decimo octauo ab Augustino putat librum scriptum de gratia & libero arbitrio, duasque Epistolas ad Valentinum & Monachos Adrumetinos, longissimè fallitur. Nam facile decennio post lucubrationes illas esse exaratas ex Augustino & Prospero non dubiis argumentis colligitur. Nam imprimis ex supradictis indubitatum est, teste etiam ipso Baronio, damnatos esse Pelagianos à Zozymo Papa vel circa mensem Majum, vel paulo ante, vt probabilius demonstrauimus, quo tempore Augustinus cum cæteris Africanis Episcopis Carthagine in celebrando Concilio quo eorum damnatio conclamata fuit, occupabatur. Liber autem de libero arbitrio, illæque Epistolæ quæ Concilij istius Carthaginensis, damnatæque hæresis faciunt mentionem, ante tempus Paschale scripti sunt, vt ex vtraque Epistola aperte constat, fieri ergo non potuit vt eodem anno conscriberentur.

Ad annum 418.

Ibidem.

Deinde in libris retractationum, vbi libri Augustini secundum ordinem temporum recensentur, liber iste de gratia & libero arbitrio, penultimus eorum omnium ponitur, quos Augustinus vsque ad finem vitæ quo rettactationes suas lucubrabat ediderat. Vixit Augustinus facile duodecim aut tredecim annos post damnatam hæresin Pelagianam. Et quamvis infirmum hoc esset temporis documentum, aliundè tamen constat statim post editum illum librum, alium ad eosdem Monachos de correptione & gratia fuisse conscriptum, qui non modo fuit vltimus omnium quos Augustinus retractauit, sed etiam occasio hæreseos Semi-Pelagianæ & tumultuum quos in Galliis excitarunt, vt testis est Prosper in Epistola ad Augustinum. Semi-Pelagianos autem non esse natos nisi sub occasum vitæ sancti Augustini omnibus notum est. Ex quo factum vt idem Prosper cum Semi-Pelagiani pernegarent vltimos illos Augustini libros, quorum eos doctrina offenderat, à Cælestino Pontifice esse comprobatos, duos illos tanquam controuersiæ istius occasiones omiserit, & alios allegauerit diu ante scriptos, inter quos non pauci sunt, qui quatuor, quinque aut sex annis post hæresin Pelagij profligatam exarati sunt.

Ex c. 1. lib. de Cor. & gratia.

Sub finem lib. contra Collat.

C Cùm ergo fremerent Pelagiani se iniustè damnatos esse, intellexit Augustinus eos nescio quid ad Valerium Comitem litterarum conscripsisse, quibus Catholicos asserendo originale peccatum damnatores esse nuptiarum operisque diuini quo ex maribus & fœminis Deus hominem creat, inuidiosissime clamitabant. Quare zelo resistendi eorum insidiis incitatus librum ad eundem dedit de nuptiis & concupiscentia inscriptum, quo accuratissime bonum distinguit nuptiarum, quarum homines fructus sunt, à malo concupiscentiæ, vnde trahitur originale peccatum. Scriptum autem esse post eorum damnationem testatur ipse Augustinus, idque hoc eodem damnationis anno ex eo colligi videtur quod sequenti anno à Iuliano refutatus fuerit, vt mox dicemus.

Lib. 2. Retract. c. 53. & lib. 1. de nup. & Conc. cap. 7.

Lib. 1. ad Bonif. c. 5.

D Porrò iste Iulianus [a] iuuenis erat confidentissimus, plenus animositate [b] & ingenio, eloquio perquam disertus, litteris secularibus mirum in modum inflatus. Patrem habuit [c] Memorem seu Memorium Episcopum qui cum Augustino non paruam inierat amicitiam colloquio litterarum, & Iulianum ei carissimum fecerat. Extat ad eundem Memorium Diui Augustini [d] Epistola, qua significat ei se mittere sextum librorum suorum de Rythmo seu musica, quos instantissimè ille postulauerat, in qua eiusdem Iuliani iam Diaconi militiæque cælestis commilitonis mentionem facit, cuius ardentissimo videndi desiderio se teneri scribit. Initio [e] coniugatus fuit, vt idem Augustinus testis est, deinde siue defuncta siue dimissa

E vxore [f] Ecclesiasticus factus est, & [g] Episcopus, quem [h] Gennadius vult fuisse Episcopum Capuanum, [i] Petrus Diaconus eum vocat Edanensem [k] Beda citat opuscula Iuliani sub nomine Celanensis Episcopi à Campagnia, [l] Prosper in Chronico vocat Iulianum Eclanensem. In quo tamen ipso loco infinita est lectionum varietas, aliis præferentibus Athelenensem, aliis Athelensem, aliis Eehlanensem, aliis Eclanensem, aliis Attelanensem. Verisimilius est esse legendum Eclanensem, vel vt Baronius legit, Attelanensem. Constat enim & Eclanum & Attellam vrbes esse Campaniæ. Vnde nihil certi confici posse videtur, an fuerit Episcopatu an natione Capuanus, an Eclanensis, an Attelanensis. Episcopum tamen Capuanum

a Aug. lib. 6. contr. Iul. c. 6. & lib. 3. c. 8. lib. 6. cap. vlt.

b Gennad. de viris Illustribus.

c Aug. lib. 1. contra Iul. cap. 4.

d Epist. 131.

e Lib. 3. contra Iul. c. 4. & 21.

f Lib. 5. c. 5.

g Lib. 4. c. 12

h Lib. de viris Illust.

i Petrus Diac. in lib. ad S. Fulg. c. vlt.

k Beda lib. 1. in Cantic. Cantic. de gratia Dei.

l Epigram. ante lib. de Ingrat.

puanum fuisse ex restimonio Gennadij penè coætanei verisimilius est, patria verò Eclauensem vel Attellanensem itidem Capanum vnde: Prosper, doctrinam Iuliani *gramen Campaniæ* vocat: Iulianus ergò nactus librum illum Augustini quæ in eo infirmiora existimauit, quatuor grandiorum voluminum strepitu, quasi quadrigarum impetu, prosternere & conculcare molitus est; sed vix quarta parte librì arrosa, eos saltus in prætereundis Augustini disputationibus fecit quasi omninò desperasset vtriusque operis quenquam esse posse lectorem qui ista deprehenderet vt Augustinus ei subinde exprobrauit. Ingressus est autem palestram illam, vt ipsemet confitetur, tanquam qui destitutam à Pelagianis veritatem tueretur cōtra præcipuum Catholicæ Religionis propugnatorem. Nempe iuuenis animosissimus, & nouæ doctrinæ vento inflatus magis de certamine nominari desiderabat, quàm formidabat in certamine superari, famam de prælato præferens infamiæ de amissa victoria. Hinc vana insanáque cordis sublatione sibi blandiendo fingebat, lætéque sibi gratulabatur, se esse Dauid, Augustinum Goliat, qui ad Monomachiam egressus in se vno summam prælij optasset intelligi: *Oblato*, inquit, *placuit componi fœdere bellum, vt pugnas omnium contentio nostra dirimeret.* Cui Augustinus modestissimè: *Quis tibi promisit meum singulare certamen? Vbi, quando, quomodo, quibus præsentibus, quibus arbitris? Absit vt mihi apud Catholicos arrogem, quod tibi apud Pelagianos arrogare non pudet. Vnus sum è multis, qui profanas vestras nouitates, vt possumus, refutamus.* Tantâ verò arrogantiâ Augustinum inuasit, tot contumeliis & conuitiis, tum ipsis quatuor libris, tum aliis octo quos postea conscripsit, Augustinum lacerauit, vt omnium Pelagianorum rabies per os vnius Iuliani euomi videretur. Nec Augustinum tantùm contumeliosissimè proscidicisse contentus, in Catholicos omnes, totámque Ecclesiam eadem feritate debacchatus est. Nihil verò inuidiosius pro Pelagianis passim tam in illis libris quàm aliis scriptis suis querebatur, quàm examen sibi & Episcopale Iudicium denegari. Apud Iudices se propterea non potuisse suam causam agere, quia nemo de rebus dubiis bene consultat, nisi qui ab odio, ira & inimicitia vacuum pectus attulerit, quales non fuissent, qui de causa sua iudicassent, quia prius eam cœpissent odisse quam nosse. Toto penitus Occidente non minus stultum quam impium dogma esse susceptum, & simplicibus Episcopis sine congregatione Synodi in locis suis sedentibus ad hoc subsignandum subscriptionem fuisse extortam. Hinc alibi dicit omnia per surreptionem esse contra Pelagianos acta, ideoque se tanto negotio Iudices dari vociferatos, vt quæ surreptionibus acta constaret, emendarentur potius quàm ponerentur examini. Quibus querelis atque calumniis variis in locis respondet Augustinus, ostendens causam eorum iam apud competens Iudicium communium Episcoporum esse finitam: neque amplius cum eis agendum esse, quantum ad jus examinis pertinet, nisi vt prolatam de hac re sententiam cum pace sequerentur, quod si nollent, à turbulenta vel insidiosa inquietudine cohiberentur: *Aut vero*, inquit, *congregatione Synodi*, nempe vniuersalis *opus erat, vt aperta pernicies damnaretur? Quasi nulla hæresis aliquando nisi Synodi congregatione damnata sit: cum potius rarissimæ inueniantur propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint atque incomparabiliter plures, quæ vbi extiterunt, illic improbari damnarique meruerunt.*

Lib. 1. contra Iul. c. 1.
Lib. 2. c. 10.
Lib. 6. contra Iul. c. 8.
Apud Aug. lib. 2. contra Iul. c. 1.
Lib. 1. oper. imperf.
Lib. 11. apud Aug.
Lib. 3. contr. Iul. c. 1.
Lib. 4. ad Bonif. c. vlt.

A *Verum istorum superbia hanc etiam gloriam captare intelligitur, vt propter illos Orientis atque Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente peruertere nequeunt, commouere conantur, cum potius vigilantia & diligentia pastorali post factum illis competens sufficiensque Iudicium, vbicumque isti lupi apparuerint conterendi sint, siue vt sanentur atque mutentur, siue vt ab aliorum salute atque integritate vitentur.* Hæc Augustinus.

Propter hanc ergo denegatam sibi noui Episcopalis Iudicij authoritatem, passim stomachabatur & calumniabatur Iulianus seditionum popularium decreto se esse damnatos, vulgique iudicio, qui sententiæ meritum de prosperitatibus B ponderans eam veriorem æstimat, quam pluribus placere conspexerit: *Pro se*, inquit, *sursum deorsum plebecularum aut ruralium aut theatralium scita commendant, quæ quo sint promulgata Concilio historia nulla commemorat.* Hæc vero ipsa causa est, cur tam contumeliose populum Christianum, quem consonantibus studiis contra Pelegianos flagrare cernebat, tractet Iulianus, vocans eos *de plebeia fece sellulariorum opificum, qui in suam inuidiam essent concitati, milites, scholasticos auditoriales, nautas, tabernarios, cetarios, coquos, lanios, adolescentes ex Monachis dissolutos.*

Lib. 2. oper. imperf. contra Iul. n. 3.
Ibid. n. 14.

Quin etiam ipsam sanctionem Imperialem contra se latam in fauorem causæ suæ torquebat, mi- C serrimo vsus argumento, quo vniuersali vtuntur hæretici, quos à perniciosa licentia leges Imperatorum Catholicorum premunt. Dicebat enim *laborare illam partem rationis inopia, quæ in disserendo cum terrorem surrogat, nullam à prudentibus impetrat, sed cæcum à meticulosis extorquet assensum.* Quasi vero esset consequens vt qui conferre in aliquo iudicio non sinuntur, putari debeant de veritate confidere. Nec vero ipse Augustinus inuidia apud Pelagianos caruit quod librum illum suum de nuptiis & concupiscentia Comiti Valerio dedicasset: quod Iulianus idcirco factum dicebat, quia nihil haberent Traduciani, hoc est, Catholici, quod vi rationis qua protererentur opponerent. *Vt alia*, D inquit, *eorum scripta, ita hi contra quos agimus testantur libelli, qui directi ad militarem virum aliis magis negotiis quam litteris occupatum, impotentiæ contra nos precantur auxilium.* Cui Augustinus: *Non impotentiæ contra vos precamur auxilium, sed pro vobis potius vt ab ausu sacrilego cohibeamini, Christianæ potentiæ laudamus officium.* Porro libros illos suos quatuor Iulianus Turbantio inscripsit quem fraterni & consacerdotem dilectissimum vocat, & Episcopum magno virtutum fulgore conspicuum. Eum vero à Pelagianorum errore postmodum fuisse liberatum Augustinus tradit.

Lib. 3. contr. Iul. cap. 1.
Lib. 2. cont. Iul. oper. imper. n. 14.
Ibidem.
Lib. 5. cont. Iul. c. 17.
Lib. 1 oper. imperf. n. 1.

Eodem tempore scripsit & alia nonnulla idem Iulianus contra Ecclesiam, Epistolas nempe duas, E quarum alteram Romam misit vt per illam quos posset suos aut inueniret aut faceret, alteram vna cum aliis octodecim Episcopis eiusdem erroris consortibus Thessalonicā ad eiusdem vrbis Episcopum sua calliditate tentandum, & ad suas partes si fieri posset traducendum. Scatebat vtraque enormibus & intolerandis calumniis non modo contra Augustinum, sed imprimis contra Catholicam Ecclesiam, cuius lenitate fuerant ante tolerati & seueritate damnati. Nam omnia pœnè dogmata erroribus Pelagianis aduersaria, in peruersum sensum detorta proponebant, & inuidiosissime Ecclesiam Catholicā arguebant hæreseos. Refutat eos accuratè Augustinus libris quatuor, quibus Bonifacij Papæ nomen præfixit, quod

Aug. lib. 1. ad Bonif. c. 1

vtramque Epistolam singulari beneuolentiæ testimonio ad se misisset, in quibus inuenisset calumniose interpositum nomen suum, & vt eis responderet ab Augustino petiisset. Cum verò dicat initio illius Epistolæ Iulianus, se modo quatuor libellis Augustini libro primo de nuptiis respondisse, eodemque tempore constat esse conscriptos. Quod videtur incidisse in initium Pontificatus Bonifacij Papæ anno circiter quadringentesimo decimo nono. Alipius enim qui tunc temporis Romæ fuit, Epistolam illam sibi traditam à Bonifacio in Africam tulit, vnà cum quibusdam excerptis ex libris illis quatuor quos contra librum primum de nuptiis Iulianus exarauerat. Nam Pelagianus quidam cum sperasset se Comitem Valerium à Christiana fide ad errorem suum posse euocare, magna diligentia loca quædam ex illis quatuor libris maximeq; primo corraserat, & tãquam spongiam libri Augustini Comiti direxit hoc titulo prænotata *Capitula de libro Augustini quem scripsit contra quæ de libris* (nempe Iuliani) *pauca decerpsi.* Misit ea Valerius ad Alipium iam Rauennà profectum Romam, vt ea in Africam ab Augustino confutanda deferret. Præstitit id accuratissimè Augustinus alio libro quem itidem de nuptiis & Concupiscentia prænotatum, eidem Comiti inscripsit.

Quid verò Alipio Legationis Rauennam suscipiendæ, vbi Imperator morabatur, causa fuerit, non ita liquet nisi quod vehemens suspicio sit contra Pelagianos in Africa latitantes, eum nomine Africanorum Antistitum remedium postulasse. Inuenimus enim eodem anno quadringentesimo decimo nono, quinto Idus Iunias Rauennæ Monaxio & Plinta Consulibus ab Imperatoribus Honorio & Theodosio rescriptum datum ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, quo post primum edictum quo Pelagius atque Celestius Roma pulsi fuerant iterata constitutione sanxerunt, vt si quis eos in quacumque Prouinciarum parte latitare non nesciens aut propellere aut prodere distulisset, præscriptæ pœnæ velut particeps subjaceret. Præcipuè tamen collimabant ad quorũdam Episcoporũ pertinaciam corrigendam, qui prauas eorum disputationes tacito consensu assererent, vel publica oppugnatione non destruerent. Hinc eos per Aurelium Carthaginensem moneri iubent hanc definitionem esse præfixam, vt quicumque damnationi supra memoratorum subscribere impia obstinatione neglexerint, Episcopatus amissione mulctati, interdicta in perpetuũ expulsi ciuitatibus communione priuentur. Ita Sanctio Imperatoria. Quã planè verisimile est ad instantiam Africanorũ Antistitũ legatione Alipij esse conditam, ab eo denique in Africam fuisse perlatam. Paruit ei continuò Aurelius, & litteris Episcopos suæ prouinciæ certiores fecit, quæ datæ leguntur eodem hoc anno Calendis Augusti.

Interea Augustinus non contentus excerpta illa ex libris Iuliani refutasse, libros ipsos, sex aduersus eos conditis voluminibus, operosissima lucubratione protriuit. Duo primi quod Iulianus crebro Catholicis manichæorum nomen & crimen impingeret, adductis antiquorum Patrum autoritatibus, hoc agunt vt ostendant non posse dogma Catholicum de peccato originali, vel Augustinum ipsum istius dogmatis propugnatorem tam execrabili criminatione aspergi, nisi tot sancti Patres Ecclesiæ Doctores eidem opprobrio subjacerent. Reliqui quatuor singuli singulis Iuliani libris oppositi, quidquid in eis validum firmumque occurrit, magna eloquentiæ vi & rationum impetu

A scripturarumque prosternunt. Dedicauit illud tantum *tamque elaboratum*, vt ipse Augustinus illud vocat, *opus* Claudio Episcopo, à quo sibi volumina ista quatuor Iuliani missa fuerant. Cuius quidem operis suscipiendi causam sibi fuisse dicit, quod comperisset illum qui nonnulla ex Iuliani libris decerpserat, & ad Valerium Comitem miserat, non omnia ita posuisse vt in ipsis Iuliani libris legebantur. Vnde, inquit, videri poterit Iuliano vel cuilibet eorum me potius fuisse mentitum, quia non vtique sicut hi quatuor libri, ita illa quæ de his excerpta & memorata Comiti missa sunt, innotescere potuerant. Sicut Augustinus auguratus fuerat, prorsus ita contigit. Iulianus

Lib. de Retract. ca. 62.

In Epist. ad Claudium libris contr. Iul. præfixum.

B enim accepto illo secundo libro de nuptiis & concupiscentia, quem illis excerptis ex Iuliani opere obiectum fuisse diximus, tantam inde concitauit Augustino inuidiã quasi ex pura obstinatáque malitia librorum eius falsator esse voluisset. Hinc plaustra conuiciorum in eum euomuit: impudentiam Augustini se non posse satis mirari, induratam esse Numidæ frontem, turpissimæ leuitatis, luminibus inuolutis in certamen Andabatarum more procedere, falsitate & malignitate eius excerpta illa esse composita, & Ciceronis verbis in Catilinam declamatis, quasi in parricidam publicum contra Augustinum debacchatus est. Itaque sicut aduersus primum Augustini librũ de nuptiis

Vide lib. 1 oper. imperf. contra Iul.

C & concupiscentia quatuor suos euomuerat, ita contra secundum alios octo conscripsit, quorum duo primi vnà cum refutatione Augustini à clarissimo viro Claudio Menardo Andium Proprætore nuper inuenti sunt, & luci publicæ dati. Ex quibus sine vlla dubitatione liquet, illos octo Iuliani libros non aduersus sex Augustini volumina contra eum scripta esse conditos, vt malè opinatus est Baronius, ipséque Inuentor Claudius, aliique nonnulli, sed vt dixi, aduersus librum secundum de nuptiis & concupiscentia, quem quanta potuit facundia, subtilitate, fraudéque Iulianus, citatis ex eo verbis, confutare conatus est. Contigit hoc autem aliquot annis post, sub ipsum finem vitæ

Ad annum 419.

D Diui Augustini, teste Prospero, qui cum libris Iuliani inter impetus obsidentium Wandalorum in ipso dierum suorum fine respondisse confirmat. Quin & ipse Augustinus testatur in Epistola ad quod vult Deum, se cura refutandi eos à suorum opusculorum retractatione (quam in fine vitæ elucubrauit) fuisse distractum. Agebat autem tum temporis Romæ Alipius, qui cum eos Iuliani libros accepisset, oblatam occasionem noluit prætermittere per quam August. priores quinque transmisit, promittens alios tres cito se esse missurum, & multum instans ne respondere differret. Cùm autem in eadem Epistola fateatur Augustinus se

E iam quarto Iuliani libro respondere quintóque absoluto se de hæresibus, vt poscebatur scripturum esse, istúmque de hæresibus tractatum vno libro absoluto imperfectum reliquerit, manifestò liquet, quinque saltem Iuliani libris totidem oppositis Augustini voluminibus responsum fuisse: adeóque cũ duos duntaxat prædictos habeamus, tres reliquos vel periisse vel latere. Quod autem de Alipij transmarina commoratione tetigit, noli lector de illius primæ legationis tempore intelligere. Illa enim facilè octennio ante contigit circa annum quadringentesimum decimum nonum, qua absoluta constat viuente adhuc Bonifacio Pontifice Alipium in Africam rediisse, & Epistolas Iuliani, excerptáque illa prima ad Augustinum detulisse. Fuit ergo istud secundum eius

iter

Lib. de h tract. cas.

In Epist. a Claudium libris con. Iul. praef. xum.

ster in Italiam, an iterum institutum contra Pelagianos non facilè diuinauerim. Non abhorrere tamen à vero illud suadet quod tam impudenti calumniandi audacia Iulianus illam profectionem eius lacerauerit, vt non sit veritus dicere & scribere, tantum esse Catholicorum pauorem, vt contra Pelagianorum sanguinem pecuniarum effusione, hæreditatum largitate, equorum transmissione, populorum seditione, potestatum corruptione pugnauerint. Quibus verbis Alipij conatus calumniosissimè insinuat, vt luculentiùs se declarat aliquanto superius, vbi dicit: *Vociferans cum fœminis, cunctisque Calonibus & Tribunis, quibus octoginta aut amplius equos tota Africa saginatos collega tuus nuper adduxit Alipius.* Cuius calumniæ effrontem impudentiam stoliditatémque retundens Augustinus: *Quid nequius*, inquit, *si hoc ipse finxisti? Quid stolidius si fingentibus credidisti? Iam verò quid etiam scribere ausus es, neque veritus, ne ad ea loca libri peruenirent tui, quæ terra marique transeuntem seu venientem Collegam meum Alipium susceperunt, vbi legi apertissima tua falsiloquia sine tua irrisione vel potius detestatione non possunt, cui non dico impudentiæ, sed dementiæ comparatur?* Porrò Alipius qui anteà Augustino chartam illam excerptorum Rauenna tulerat, hac secunda profectione librum Augustini secundum de nuptiis, quo illa refutata sunt, & cui Iulianus octo suos opposuit, in Italiam retulit. Testis est huius rei ipsemet Iulianus, qui compellans Florum quemdam Episcopum, cui octo libros suos inscribebat: *Quia*, inquit, *id impendio poposcisti, imò indixisti authoritate patris, vt libro Tractatoris Pœni, quem ad Valerium Comitem, vernulla peccatorum eius Alipius nuper detulit obuiarem, hinc vbi est longior facta responsio.* Et hæc quidem extra ordinem temporum dicta sint, vt clarius ordo scriptorum inter Augustinum & Iulianum intelligeretur: nunc ad seriem temporum redeamus.

Lib. 1. contra Iul. imperf. F. 113.

Ibid. L. 35.

Vide lib. 1 oper. imperf. contra Iu.

Ex lib. contra Iul. oper imperf. F. 8.

Ad annum 419.

Iam suprà diximus Pelagium atque Celestium statim post suam damnationem Honorij Edicto Roma pulsos fuisse. Sed cùm hæretica pertinacia, eorum alter Celestius iterum sese vrbi insinuaret, iterato rescripto Constantij Imperatoris pelli iubetur. Contigit hoc non ante consulatum Theodosij nonum & Constantij Cæsaris tertium, hoc est quadringentesimo vigesimo; quo ex Cæsare Augustus ab Honorio, teste Prospero, renuntiatus est. Edictum illud ad Volusianum Præfectum vrbis transmissum est, qui mox sub pœna proscriptionis interdixit, ne quis eidem Celestio quem secreta reis amica hactenus iudiciis subduxerant, latebram putaret esse præbendam. Quæ quidem Edicta videtur Prosper significare cùm dicit: *Sanctæ Memoriæ Bonifacius piissimorum Imperatorum Catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei, non solum Apostolicis, sed etiam regiis vtebatur Edictis.* Et his quidem Edictis magnopere compressi fuerunt Pelagiani. Cæterum cum Augustinus hactenus cum iis fuisset luctatus, vt diuinam gratiam, quam abolere nitebantur contra superbiam liberi arbitrij stabiliret, paulò antè quàm librorum suorum retractationem inciperet, mutata velificatione ipsum liberum arbitrium quod tot scriptis videbatur depressisse, tueri coactus fuit, edito commentario de gratia & libero arbitrio. Contigisse hoc videtur circa annum quadringentesimum vigesimum sextum, cuius mense Septembri Theodosio duodecies & Valentiniano iterum Consule, Eradium sibi asciuit socium seu Coadiutorem Episcopatus, vt plus spinosis negotiis superesset, ad retractanda vt iam multis annis

Prosp. contra Collat. in fine.

proposuerat, opuscula sua, inter quæ vltimi recensentur libri illi de quibus loquimur, vnius de gratia & libero arbitrio, & alter de correptione & gratia. Rem ipsam breuiter narrat ipse Augustinus ad Valentinum in, cuius monasterio Adrumeti in Africa hac de re cœperat esse contentio. *Venerunt*, inquit, *ad nos duos iuuenes Cresconius & Fœlix, de vestra congregatione se esse dicentes qui nobis retulerunt monasterium vestrum nonnulla dissensione turbatum, eo quod quidam in vobis sic gratiam prædicent vt negent hominis esse liberum arbitrium: & quod grauius est dicant quod in die iudicij non sit redditurus Deus vnicuique secundum opera eius.* Occasionem erroris dederat quorundam Monachorum ignorantia, quibus cùm vnus eorum Florus nomine librum seu Epistolam Augustini ad Sixtum scriptam prælegeret, difficillimámque quæstionem & paucis intelligibilem soluere atque enodare conarentur, in alterum extremum inciderunt, putantes eum docere, quod sola gratia omnia perficerentur, destructo penitus libero arbitrio: cùm potius cum recta sentientem docentemque non intelligerent. Colligitur hoc ex duobus locis inter se collatis Diui Augustini. Cùm enim ad se missi petiisset eum à quo se dicerent Monachi fuisse turbatos, eo quod fortè vel ipse non intelligeret librum suum, vel ab aliis non intelligeretur, & cum eo de recta liberi arbitrij & gratiæ fide contulisset, de eodem sic loquitur: *Hinc*, inquit, *fidem quæ sine dubio vera & Prophetica & Catholica est, etiam in fratre nostro Floro inuenisse me gaudio: Vnde hi potius corrigendi sunt, quo quidem propitio Deo correctos esse iam existimo qui eum non intelligebant.*

Lib. de cor. & grat. c. 1.

Correcti ergo quidem videntur fuisse, vt gratiam simul & liberum arbitrium non alterum sine altero ad bona opera concurrere faterentur, sed cum vnus eorum gratiam secundum nomen suum à gratuita Dei beneuolentia pendere intelligeret, ex vera opinione in alium errorem præcipitatus est, asserens vt ipse Augustinus refert, neminem corripiendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo, vt faciat tantummodo orandum. Quam falsam opinionem vt ab eius & quorumuis errantium mentibus tolleret, scripsit alium ad eosdem Monachos Adrumetinos librum de correptione & gratia; quo ostendit neque gratia prohiberi correptionem, neque correptione negari gratiam: & ideo sic præcipiendam esse iustitiam, vt à Deo gratia, qua id quod præcipitur fiat, fideli oratione poscatur: & hoc vtrumque ita faciendum esse vt neque iusta correptio negligatur. Atque hoc pacto Adrumeti omnia pacata sunt.

Lib. 2. retr. c. 67.

Interim in Italia res nouas mouere cœpit circa eadem hæc tempora Celestius. Nam quia Iulianus toties suis libris inuidiosè conquestus fuerat, quod Pelagianis Episcopale Iudicium negaretur, hoc ille denuò retractando acrius vrgere cœpit. Tradit hoc breuiter Prosper his verbis: *Venerabilis memoriæ Pontifex Celestinus, cui ad Ecclesiæ Catholicæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, sciens damnatis non examen iudicij sed solum pœnitentiæ remedium esse præstandum, Celestium quasi non discusso negotio audientiam postulantem, totius Italiæ finibus iussit extendi: adeo & prædecessorum suorum statuta & decreta synodalia immobiliter seruanda censebat, vt quod semel meruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari.* Hæc Prosper. Quo verò se proripuerit haud planè constat. Coniiciunt aliqui eum vna cum Pelagio in Britanniam natale solum Hæresiarchæ se contulisse. Inuenimus eum circa annum quadringentesimum vigesimum nonum illam Insulam ab

Prosp. contra Collat. in fine.

eodem Pelagio eiusque discipulis hæreseos istius disseminatione fuisse deprauatam atque turbatam. Hinc est quod eodem loco Prosper adiungit: *Nec vero segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit* (Celestinus Pontifex) *quando quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes etiam ab illo secreti exclusit Oceani, & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam Insulam studet seruare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam.* Exprimit hoc paulo distinctius in Chronico sub Consulibus Florentio & Dionysio his verbis: *Agricola Pelagianus Seueriani Episcopi Pelagiani filius Ecclesias Britanniæ dogmatis sui insinuatione corrupit. Sed ad actionem Palladij Diaconi Papa Celestinus Germanum Antissiodorensem Episcopum vice sua mittit, & deturbatis hæreticis Britannos ad Catholicam fidem dirigit.* Vbi cum deturbatos hæreticos memorat, satis indicat plura fuisse perturbationis istius capita, quam vnum illum Agricolam. Et sanè Constantius Presbyter postea Episcopus inter scriptores huius temporis perillustris; dum vitam sancti Germani Episcopi Antissiodorensis pertexit, & Legationis istius in Britanniam acta percenset, non obscurè ipsum Pelagium in Britannia sancto Germano restitisse docet. Ex quo paulò accuratius res ista illustranda est. Sic ergo historiam illam narrat. *Eodem tempore ex Britanniis legatio Gallicanis Episcopis nuntiauit Pelagianam peruersitatem in locis suis latè populos occupasse, & quamprimum fidei Catholicæ debere succurri. Ob quam causam Synodus numerosa collecta est: omniumque iudicio duo præclara Religionis lumina vniuersorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lupus Apostolici Sacerdotes, terram corporibus, cælum mentibus possidentes. Et quanto necessitas laboriosior apparebat, tanto eam promptius heroes deuotissimi susceperunt, celeritatem negotij fidei stimulis maturantes.* Et infra post descriptum eorum iter sic prosequitur: *Interea Britannorum Insulam quæ inter omnes est vel prima vel maxima, Sacerdotes Apostolici raptim opinione, prædicatione, virtutibus impleuerunt. Et cum quotidie irruente frequentia stiparentur, diuinus sermo non solum in Ecclesiis, verum etiam per triuia, per deuia fundebatur, vt passim & fide Catholici firmarentur, & deprauati viam correctionis agnoscerent. Erat in illis Apostolorum instar gloria & authoritas per conscientiam, doctrina per litteras; virtutes ex meritis. Accedebat præterea tantis authoribus assertio veritatis. Itaque regionis vniuersitas in eorum sententiam prompta transierat; latebant abditi sinistræ persuasionis auctores, & more maligni Spiritus gemebant perire sibi populos euadentes. Ad extremum diuturna meditatione concepta præsumunt inire conflictum. Procedunt conspicui diuitiis, veste fulgenti circumdati, assentatione multorum contentionisque subire aleam maluerunt, quam in populo quem subuerterant pudorem taciturnitatis incurrere, ne viderentur se ipsi silentio damnauisse. Illic planè immensa multitudinis numerositas etiam cum coniugibus ac liberis excitata conuenerat. Aderat populus Spectator futurus & Iudex. Astabant partes dispari conditione dissimiles: hinc diuina authoritas, inde humana præsumptio: hinc fides, inde perfidia: hinc Christus, inde Pelagius author. Primo in loco beatissimi Sacerdotes præbuerant aduersariis copiam disputandi, quæ sola verborum nuditate diu inaniter & aures occupauit & tempus. Deinde Antistites venerandi torrentes eloquij sui cum Apostolicis & Euangelicis tonitruis profuderunt. Miscebatur sermo proprius cum diuino & assertiones frequentissima lectionum testimonia sequebantur. Conuincitur vanitas, & perfidia confutatur, ita vt ad singulas verborum suis obiectiones se dum respondere nequiuerunt, faterentur. Populus arbiter vix manus continet, Iudicium suum clamore testatur. Cùm subitò vir tribunitiæ potestatis cum coniuge procedit in medium, decem annorum filiam cæcam finibus ingerens Sacerdotum, quam illi offerri aduersariis præceperunt, sed illi conscientia puniente deterriti, iungunt cum parentibus preces, & curationem paruulæ à Sacerdotibus precantur. Qui exspectationem populi, & inclinatos aduersarios intuentes, orationem breuiter fundunt. Ac deinde Germanus plenus Spiritu sancto, Sanctam inuocat Trinitatem, & protinus inhærentem lateri suo capsulam cum Sanctorum reliquiis collo auulsam, manibus comprehendit, eamque in conspectu omnium puellæ oculis applicauit: quos statim euacuatis tenebris lumine veritatis impleuit. Exultant parentes, miraculo populus contremiscit. Post quam diem ita ex animis hominum persuasio iniqua deleta est, vt Sacerdotum doctrinam sitientibus desideriis sectarentur.* Hactenus Constantius. Qui quod à Synodo Gallicana missum dicit sanctum Germanum in Britanniam, non repugnat Prospero. Idem enim potuit mitti à Synodo & à Pontifice probari & potestate muniri. Ex qua narratione vides iam tum superfuisse Pelagium quem hæreseos illius authorem dicit Christo restitisse, nisi fortè sit figura loquendi, quia in suis discipulis Christo resistebat. Nec sanè vsquam posthac reperio quò Pelagius vel Celestius se contulerint vel quo fine, vbi, quando disiuncti sint. Sed quia perturbatores illi Britanniæ non tam fugati quam conuicti fuerant, hinc sub Sixto Pontifice qui Celestino successit, iterum latibulis suis prorepentes, populum Pelagiana prauitate inficere cœperunt. Quare sanctus Germanus secundo in Britanniam reuersus est adiuncto Seuero qui Treuiris ordinatus fuerat Episcopus. Vbi cum prædicatione populum de præuaricationis emendatione commonuisset, omnium sententia prauitatis authores Insula expulsi sunt. Narrat hanc secundam legationem fusius ille Cōstantius quem vitam sancti Germani scripsisse diximus.

Neque segnius verò Augustinus in Africa Pelagianorum conuersioni intentus, vt Leporius quidam suo exemplo testatum facit, de quo ita Gennadius: *Leporius adhuc Monachus postea Presbyter præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantum & conatu proprio non Dei se adiutorio obtinuisse credebat, Pelagianum dogma cœperat sequi. Sed à Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum à Deo emendatus scripsit emendationis suæ libellum, in quo & satisfacit de errore; & gratias agit de emendatione. Simul & quod de Incarnatione Christi malè senserat corrigens, Catholicam sententiam tulit dicens: Manentibus in Christo in sua substantia duabus naturis, vnam reddi Filij Dei personam.*

Quinam autem illi Galliæ Doctores fuerint qui Leporium admonuerint, declarat Cassianus cum ita de eodem scribit: *Leporius tunc Monachus modo Presbyter, qui ex Pelagij, vt supra diximus, institutione, vel potius prauitate descendens apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus* (nempe per Augustinum in Africa vt ex Gennadio diximus) *ita malè conceptam persuasionem magnificè condemnauit, vt non minus penè admiranda sit correctio illius, quam illæsa multorum fides: quia primum est errorem penitus non incurrere, secundum benè repudiare. Is ergo in se reuersus, non solum in Africa vbi tunc erat, atque nunc est, tam errorem suum cum dolore, quam sine pudore confessus est, sed etiam ad omnes Galliæ ciuitates admodum flebiles confessiones ac planctus sui literas dedit: scilicet vt vbi deuiatio eius prius cognita erat, illic etiam emendatio nosceretur. Et qui testes erroris antea fuerunt iidem postea correctionis essent.* Ita Cassianus qui partē deplorationis ejus libro suo primo intexuit. Error

eius

Ibid. contra Collat.

In Chronico.

In Catalogo de Illustribus viris.

Cassian. lib. 1. de Incar. Christi.

eius præcipuus circa Christum Dominum versabatur, quem non Deum natum, sed pro meritis factum cum Pelagianis asserebat. Hinc Nestorium eius discipulum fuisse quidam contendunt, quod non aliter videtur esse verum nisi quia ante exortum Nestorium, errorem illum docuit quem tam solemni pœnitentia retractauit.

Nec minorem diligentiam Augustinus adhibuit in corrigendo quodam Vitale Carthaginensi, qui docere cœperat non esse aliter diuini muneris vt prædicato Euangelio consentiamus, nisi quia credere non possumus, nisi prædicatio externa veritatis antecesserit. Quem errorem accuratissimè redarguit, scripta ad eum Epistola centesima decima septima, ex precibus Ecclesiæ, quæ non tantum pro eis funduntur, qui prædicatione veritatis carent, sed pro eis maximè qui prædicationi obdurato collo resistunt. Ex quo concludit credentium à non credentibus discretionem, non prædicationi nec libero arbitrio, sed diuinæ gratiæ esse tribuendam. Hinc eos corrigas qui malè putauerunt Vitalem docuisse, non esse orandum pro idololatris vel aliis non credentibus. Quin potius ex orationum firmissimo fundamento ab errore suo reuocetur. Videtur autem hæc Vitalis exorbitatio (quia annus incertus est) circa hæc extrema vitæ Augustini tempora contigisse. Tunc enim passim Pelagiani propter negatam Dei gratiam condemnati illud dogma mordicùs conati sunt astruere, quod saltem gratia detur secundum meritum, vt ex libris Augustini ad Bonifacium & contra Iulianum sæpè liquet. Hoc autem meritum in eo solebant ponere, quod audita Euangelij prædicatione ex libero arbitrio vellemus credere, itemque peteremus, quæreremus, pulsaremus, vt gratiam inueniremus. Quam doctrinæ Pelagianæ partem, quæ sub occasum Pelagianismi maximè vrgeri cœpit, postea ambabus manibus Semipelagiani amplexi sunt. Cuius hæreseos prima exordia iam tempus est videamus.

Baron. ad annum Christi.

Cùm ergo tot tantisque voluminibus Pelagianum errorem prostrauisset Augustinus, & de omnibus diuinæ gratiæ aduersariis victor triumphasset, ex ipsis iam penè deletæ hæresis cineribus alius periculosissimus emersit error, tanto vtique nocentior, quod nō à damnatis Ecclesiæ hostibus, sed ab eius probatis filiis promeretur. Quidam enim in Gallia Presbyteri non penetrantes profunditatem veræ gratiæ, & quasi duritiâ illius doctrinæ offensi, qua docebat Augustinus, non ex hominis, sed ex Dei proposito vnum præ alio diligentis gratiam & salutem hominibus obtingere, nouam viam explicandæ gratiæ moliti sunt qua inter Pelagium & Augustinum incedentes medij neque peccati originalis gratiæq; negatione in damnatum errorem cum Pelagio prolaberentur, neq; diuini illius propositi prædicatione quo cuius vellet misereri, & quem vellet obdurare, nulla propriorum operum in ista discretione habita ratione, putabatur quasi fatum quoddam cum Augustino fatalemque necessitatem proferre viderentur. Quo ruinoso principio subnixi, talem diuinæ gratiæ œconomiam commenti sūt vt contra Pelagiū assererent totam humanam naturam in Adamo fuisse perditam, nec nisi gratia posse reparari, ad eam tamen tenuissimo quodam motu virium naturalium, quæ tanquam generalis istius ruinæ ac stragis reliquiæ ex dono Dei superessent, præeunte diuina vocatione, posse perueniri. In quam gratiæ prædicationem se contulerunt, ne prædicatio fidei & bonorum operum irrita & superuacanea esse videretur, si nihil in humanis viribus superesset, quod admonentis Dei vel hominis cohortatione posset excitari. Hi iam ante contra doctrinam Diui Augustini clam murmurauerant, sed edito illo de Correptione & gratia commentario, quo retectis gratiæ penetralibus, luculentissimè istius diuini propositi immutabilis constitutio firmabatur, apertè cœlesti illi tubæ obtrectare cœperunt. Sed dilata in alium librum de eorum dogmatibus disputatione, historiæ seriem ex Prospero pertexamus: *Multi ergò*, inquit, *seruorum Christi, qui in Massiliensi vrbe consistunt in Sanctitatis tuæ scriptis quæ aduersus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni & Ecclesiæ sensui, quicquid in eis de vocatione Electorum secundum propositum disputasti. Et cum aliquandiu tarditatem suam culpare maluerint, quam non intellecta reprehendere; quidamque eorum lucidiorem super hoc atque apertiorem Beatitudinis tuæ expositionem voluerunt postulare, euenit ex dispositione misericordiæ Dei vt cum quosdam intra Africam similis mouissent, librum de correptione & gratia plenum diuinæ authoritatis emitteres. Quo in notitiam nostram insperata opportunitate delato, putauimus omnes querelas resistentium sopiendas; quia vniuersis quæstionibus de quibus consulenda erat Sanctitas tua, tam plenè illic absolutèque responsum est, quasi hoc specialiter studueris, vt quæ apud nos erant turbata componeres. Recensito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut in Sanctam atque Apostolicam doctrinæ tuæ authoritatem antea sequebantur intelligentiores multo instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, auersiores quam fuerant recesserunt. Quorum tam abrupta dissensio primum propter ipsos metuenda est, ne tam præclaris tamque egregiis in omnium virtutum studio viris Spiritus Pelagianæ impietatis illudat: deinde ne simpliciores quique apud quos horum magna est de probitatis contemplatione reuerentia, hoc tutissimum sibi æstiment, quod audiunt eos quorum authoritatem sine iudicio sequuntur, asserere.* Hæc Prosper.

Epist. ad August.

Autores istarum contentionum erant nonnulli non modo Præsbyteri, verum etiam Episcopi, vt ex Prosperi Epistola colligitur, sed præcipuus Ioannes Cassianus natione Scyta, exercitatione Monachus, in qua non exiguum profectum fecerat: qui peragratis variis Ægypti & Thebaidis Monasteriis Patrum illorum Sanctorum Collationes stylo prosecutus est: quo ex operè non exiguam laudem promeruit. Iste tandem Massiliæ in Gallia fixit domicilium, & inter suos quibus propter eruditionem atque eloquentiam cultui & admirationi erat, cœpit Augustini doctrinam de gratia & prædestinatione non sine multorum astipulatione reprehendere. Obiecit se illorum disputationibus inter cæteros Prosper & Hilarius, quorum ille posteà Regiensis, hic Arelatensis fuit Episcopus: ille libris Augustini, hic etiam disciplina institutus, sicut hoc ipsemet testatur cùm dicit: *Sufficiat mihi pœna mea, quod à præsentiæ tuæ deliciis exulatus, vbi salubribus tuis vberibus nutriebar, non solum absentia tua crucior, verum etiam peruicacia quorundam qui non tantum manifesta respuunt, verum etiam non intellecta reprehendunt.*

In Epist. Hilar. ad August.

Hi duo igitur cùm non possent vsquequaque querimoniis istorum satisfacere, totam eorum opinionem scripto complexi sunt, & ad Augustinum transmiserunt, rogantes eum, vt quid de singulis illis esset sentiendum atq; tenendum, quam lucidissimis expositionibus aperire dignaretur. Præstitit id quidem primò solus Hilarius, deinde iteratis litteris vterque seorsim. Nam bis de eadem re Hilarium scripsisse ex fine posterioris

Epistolæ colligitur (prima enim videtur intercidisse) vbi dicit: *Nec mireris quod aliter vel aliqua in hac Epistola addidi quantum puto, quæ in superiore non dixeram.* Et hæc est causa, cur aliqua in Augustini refutatione inueniuntur citata Gallorum verba quæ in Epistolis quas habemus Prosperi & Hilarij non extant.

Ibidem.

Acceptis illis litteris Augustinus quanquam tot libris suis atque epistolis abundè satis putaret egisse, quæ ad stabiliendam Dei gratiam pertinerent, arripuit calamum, & duos illos postremos libros de prædestinatione Sanctorum & dono perseuerantiæ in vltima senectute composuit: vbi tanta vbertate argumentum illud pertractauit, vt nihil addi posse, & diuino Spiritu ea profudisse videretur. Hæc Cygnea vox fuit de diuina gratia & prædestinatione Sanctissimi Antistitis, quam etiam post retractationum suarum libros emisit. Sic enim ipsemet de istis libris loquitur: *Cùm mea cuncta opuscula retractarem, eumque retractationem stylo prosequerer, cuius operis iam duos absolueram libros, antequam scripta vestra prolixiora sumpsissem,* &c. Cùm ergò Prosperi testimonio constet, vt supra diximus Augustinum libros contra Iulianum scripsisse inter impetus obsidentium Wandalorum in ipso dierum suorum fine, & Augustinus ipse testetur hoc contigisse eodem tempore quo scribendis retractationibus incumbebat, ita vt vni operi noctem, alteri diem attribueret quas in hisce libris iam absolutas esse confirmat, manifestò liquet, inter vltima morientis verba hosce libros censendos esse. Quæ causa fuit vt neque retractatione indigerent, neque libris istis retractationum inserti sint. Defunctus est autem Sanctissimus Episcopus, teste Prospero Theodosio decimum tertium, & Valentiniano tertium Consulibus, quinto Calendas Septembris gloriosè in confessione diuinæ gratiæ perseuerans, idque tertio Wandalicæ obsidionis mense, qui annus incidit in Christi quadringentesimum trigesimum. Ex quo patet quam verum sit quod dicit Prosper: *Viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius viri ductu pugnat & vincit.* Nam ab anno quadringentesimo decimo quo cœpit innotescere hæresis Pelagiana, etsi non scriptis voluminibus, sermonibus tamen & disserrationibus priuatis publicisque ab Augustino refutata est, sicut ipse hoc disertè testatur, cùm dicit in primorum librorum, quos contra Pelagianos scripsit retractatione: *Venit etiam necessitas quæ me cogeret aduersus nouam Pelagianam hæresin scribere, contra quam prius cum opus erat, non scripturis, sed sermonibus & collocutionibus agebamus, vt quisque nostrum poterat aut debebat.*

Lib. de præ-dest. Sanct. cap. 3.

anno 430.

Lib. contra Collat. init.

Lib. 2. retract. ca. 33.

Cùm verò paulò ante obitum Diui Augustini Nestorius res nouas moliri cœpisset, & malum quotidie gliscerct, & vires acquireret, coëgit necessitas Celestinum Romanum Pontificem Ephesi Concilium Oecumenicum indicere. Quod Concilium vt piissimus Imperator pro sua in res diuinas obseruantia promoueret, communes ad Episcopos litteras dedit, quibus eos ad Synodum conuocat datas Constantinopoli decimo tertio Calendas Decembris eiusdem anni; aliasque priuatas ad nonnullos celebrioris famæ Antistites. Imprimisque teste Liberato, scripsit beato Augustino Hipponensi Episcopo per Ebagnium Magistrianum, vt ipse Concilio præstaret suam præsentiam: qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam audiuit à Capreolo vrbis ipsius Antistite Aurelij Successore, beatum Augustinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum. Sed non opus erat

In Breuiaro cap. 5.

A alio Augustini calculo, quam eo quem ante mortem sæpius de condemnandis in Ephesina Synodo dogmatibus tulerat. Tanta enim luce Nestorianam hæresin in suis libris confutatam reliquit, vt vix aliquid luculentius post ipsum Concilium reperiri queat. Nam quasi præsagus Augustinus, quam facile sit violata Christi gratia etiam Christum ipsum è medio tollere, frequenter in suis postremis contra Pelagianos lucubrationibus inculcauerat, ex natura humana atque diuina vnam personam mediatoris coalescere, idque non merito bonorum operum aut liberi arbitrij, sed gratia Dei: *Est etiam,* inquit, *præclarissimum lumen prædestinationis & gratiæ ipse Saluator, ipse Mediator Dei* B *& hominum homo Christus* IESVS: *qui vt hoc esset, quibus tandem sui vel operum, vel fidei præcedentibus meritis, natura humana quæ in illo est comparauit? Respondeatur quæso, ille homo vt à verbo Patri coæterno in vnitatem personæ assumptus, Filius Dei vnigenitus esset, vnde hoc meruit? Quod eius bonum qualecumque præcessit? Quid egit ante? Quid credidit? Quid petiuit vt ad hanc ineffabilem gratiam perueniret?* Quibus verbis vtramque hæresin iugulauit propter quam ab Imperatore Ephesum accersebatur. Nestorius enim cùm iam personam Christi diuidere & perniciosissimum dogma in Ecclesiam inferre meditaretur, Pelagianos exules Iulianum, Florum aliosque nonnullos ex Occidente pulsos Episcopos C Constantinopoli excepit & fouit, vtpote quorum Magisterio illam doctrinam hauserat. Nam & isto errore Pelagianos laborasse fidem facit, tum recens illa Leporij conuersio, qui cum reliquis Pelagij erroribus etiam istud dogma retractauit, tum verò Prosperi Cassianique testificatio, qui Nestorianam hæresin Pelagianæ filiam fuisse testantur, idémque de Christo dogma ambas tenuisse, quasi ex merito ad illam dignitatem pertigisset.

De prædest. Sanct. c. 15.

Prosper in Epitaphio hæresis Nestor. & Pelag.

Cassian. lib. 1. & 7. de Incarnat.

Itaque Nestorius confugientibus ad se velut ad azylum suum consanguineis Pelagianis, humanitatem non modicam, quamuis non ita palam, exhibuit. Nam imprimis cùm Theodosio Imperatori autor fuisset vt noua Sanctione cõtra plerasque nouas hæreses insurgeret, Pelagianos tamen D solemniter condemnatos, qui ante oculos eius Constantinopoli versabantur, omisit, quod haud dubiè Nestorij persuasione factum est. Paulò post etiam ipsum Pontificem Romanum pluribus literis pro Pelagianis Episcopis interpellare ausus est. Fraudem enim simulatione tegens sic loquitur: *Fraternas nobis inuicem debemus collocutiones, vt vna inter nos secundum obtinentes concordia pugnaturis, diabolum pacis inimicum. Quorsum hoc antiloquium? Iulianus quidam & Florus & Orontius & Fabius dicentes se Occidentalium partium Episcopos, sæpe & piissimum, & prædicatissimum Imperatorem adierunt, ac causas suas defleuerunt, tanquam Orthodoxi temporibus* E *Orthodoxis persecutionem passi; sæpe eadem & apud nos lamentantes, ac sæpe reiecti, eadem facere non desierunt, sed insistunt per dies singulos implentes aures omnium vocibus lachrymosis. His quidem ad eos sermonibus, quibus oportuit, vsi sumus, cum negotij eorum veram fidem nesciremus. Sed quoniam apertiore nobis de causis eorum notitia opus est, piissimus & Christianissimus Imperator noster molestiam sæpe ab his sustineat, ne nos ignorantes eorum causas, circa negotij defensionem diuidamur, dignare nobis notitiam de his largiri; ne vel quidam ignorando iustitiam veritatis, importuna miseratione contabescant, vel canonicam indignationem Beatitudinis tuæ, quæ contra eos pro sectis religionis forte probata est, aliud quicquam quam hoc æstiment.* Hactenus Nestorius ad Celestinum de Pelagianis.

Epist. Nestorij ad Celestin. in Concilio Ephes. Græcè non videtur extare.

Huiusmodi

Huiusmodi querimonias eundem sæpius apud eundem Pontificem ingeminasse, testes sunt aliæ litteræ, quibus eum sic alloquitur: *Sæpe scripsi Beatitudini tuæ propter Iulianum, Orontium & cæteros, qui sibi Episcopalem dignitatem, & celeberrimam adeptionem apud piissimum & prædicatissimum Imperatorem faciunt, nosque concutiunt frequentibus lamentationibus, tanquam temporibus orthodoxis de Occidente proiecti. At hucusque scripta de his à tua veneratione non suscipimus: quæ si haberem possem eis respondere, dareque eos cum sensum responsionis lucidibus eorum. Nunc enim ab incertis de his eorum non habet quis ad quid se conuertat, aliis hæreticos eos vocantibus, & ideo de Occidentalibus partibus proiectos esse dicentibus; ipsis vero iurantibus calumniam se sustinuisse, & periculum pro orthodoxa fide ex surreptione pertulisse. Quorum vtrum certum sit, nobis grauis est ignorantia. Nam condolere eis, si veri hæretici sunt, crimen est; & iterum non condolere, si calumniam sustinent, durum & impium est. Dignetur ergo amantissima Dei anima tua informare nos, qui ad vtrumque manentem hucusque diuidimur, id est, & ad odium & ad miserationem eorum. Doceri autem volumus quam de his sententiam tenemus. Detinebamus enim eos vt viros per dies singulos dissimulantes spe & expectatione Beatitudinis tuæ, &c.* Ita callidus Hæresiarcha fuorem dissimulationis nomine prætexit. Sed Celestinus vafritiem odoratus in hunc modum hæreseos Pelagianæ patrocinium in eo [illegible]: *Aliquantis diebus vitæ nostræ post nefandum & sæpe damnatum dogma Pelagij atque Celestij Catholicæ fides quietem habuit, quando eos cum suæ disputationis sequacibus, telis mutatis, sententia Oriens, Occidensque percussit. Denique Sanctæ Recordationis Atticus Catholicæ Magister fidei, & vere beati Ioannis etiam in ista Successor, eos ita persecutus est pro re communi, vt eis nec standi quidem illic copia præstaretur.* Et aliquanto inferius: *Hos quoque Hæreticos, de quibus nos, velut eorum quæ gesta sunt nescios, consulere voluisti sedibus suis, iniusta dicentes expulit iusta damnatio, quam illic inuenisse requiem non putamus esse mirandum. Innocentes enim impiam prædicationem [illegible] comparantes se existimant innocentes. Legimus quam bene sentias originale peccatum qualiter ipsum natura asseras diluitricem & cum dilectum merito reddere, qui defendit. Quid tecum facimus, qui sunt hæc [illegible] damnati? nunquam fore sufficiente ea quæ sibi sunt aduersa conuenimus. Etiam veniat denique, si tibi [illegible] similia displicerent. Cur tamen ea quæ in his sunt [illegible] acta quærantur, cum certum sit illinc ad nos à Catholica tunc Antistite Attico gesta directa? cur non Sanctæ memoriæ Sisinnius quæsiuit? Quia vtique sub decessore suo profanauit eos iure damnatos. Defleant infœlices spe se hominum fuisse deceptos, quibus iam potuit propter communionem sola pœnitentia subuenire. Ecce scire de his incipis signa quæ nescisti. Causam tamen magis modo quam alterum Catholica & festina deliberatione curato, quia conuenienter dicitur, medice cura teipsum, &c.* Hactenus Celestinus in litteris ad eum datis tertio Idus Augusti iisdem consulibus sub quibus Augustinum defunctum Prosper posuit.

Porrò qui ad Nestorium Constantinopolim fugerant, & ab eo tuti fuerant Pelagiani, sequenti anno quadringentesimo trigesimo primo, ad Synodum Ephesinam eundem comitati sunt, sperantes eius ope se quicquid in Occidente contra se actum fuerat posse infringere. Itaque Ioannes Episcopus Antiochenus, qui serius post condemnatum Nestorium ad Synodum venerat, corrogata [illegible] synodi Episcoporum fece, ipsum Concilium Ephesinum ausus est communione priuare; rem narrat his verbis sanctus Cyrillus Alexandrinus Episcopus: *Cum vix, inquit, iam distitisset Ioannes, cubiculumque ingressus esset, adhuc puluerulentus, sententiam putidam & stultam cum iis tulit quos consentientes habebat. Erant autem viri agrestes & Celestiani depositi, & qui Nestorij dementiam tuebantur, ex vehementi stupiditate in blasphemia contra Christum culpa cum illo communicabant.* Hæc Cyrillus. Quorum nonnullos extorres vagari solitos, nec habuisse Ecclesias, alios sæpe numero grauibus de causis à Metropolitanis suis fuisse depositos atque inter illos Celestianos, Pelagianosque fuisse ipsa Sacrosancta Synodus ad Celestinum Papam scribens affirmat, eosque numero fuisse hominum circiter triginta. Itaque cum tam strenuam Pelagiani præclaramque Nestorio atque Ioanni Antiocheno Episcopo nauassent operam in suffulcienda causa damnata, paulo post vicem illis reddendam censentes, prostratam hæresim Pelagianam denuò execrerunt sancitoque Canone statuerunt; *Adæ originem minime per peccatum esse, & consequenter nullum peccatum in posteros propagari.* Qui Canon cum etiam sancto Gregorio tanquam Synodi Ephesinæ obtrusus fuisset, tanquam spurius ab eo reiectus est, eo quod nec in Romanis Codicibus, nec in eo quem de Rauennate Ecclesia per uetustum afferri curauerat inueniri potuisset. Additque alibi, vt Chalcedonensem, ita & Ephesiam Synodum esse falsatam quod certo constaret in ea Pelagium damnationis sententiam accepisse. Fraude igitur hæreticorum videntur acta Conciliabula istius Satanici, cui Ioannes Episcopus Antiochenus Nestorij patronus præerat, cum legitimis fuisse permixta. Sed gaudium hypocritarum fuit ad punctum. Paulò post enim lectis Commentariis Romæ sub Celestino conscriptis, & hæresis ipsa Pelagiana, & Authores Fautoresque eius Episcopi ab œcumenica Synodo iterum condemnati sunt. Testatur hoc ipsum Concilium in Epistola ad Celestinum his verbis: *Cæterum vbi lecti sunt in Sancta Synodo Commentarij de depositione impiorum Pelagianorum Celestij, Pelagij, Iuliani, Persidij, Flori, Marcellini, Orontij, & reliquorum eadem cum illis sentientium, iudicauimus & nos solida & firma permanere debere, quæ à pietate tua sunt decreta, sumusque omnes eiusdem sententiæ.* Hæc Synodus.

Hinc est quod nonnulli Canones in Synodo Ephesina conditi perinde de Celestio ac Nestorio decernunt. Sic enim loquitur Canon primus: εἴ τις ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ἀποστατήσας τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, προσέθετο τῷ τῆς ἀποστασίας συνεδρίῳ, ἢ μετὰ τοῦτο προστεθείη, ἢ τὰ Κελεστίου ἐφρόνησεν ἢ φρονήσει, οὗτος κατὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων διαπράττεσθαί τι οὐδαμῶς δύναται, πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς συνόδου ἐκβεβλημένος, καὶ ἀνενέργητος ὑπάρχων. *Si quispiam Metropolita prouinciæ derelicta Sancta & Oecumenica Synodo, aut accessit ad illorum defectionis consessum, aut accedet inposterum, siue cum Celestio sentit aut senciet, ipse nihil amplius poterit agere aduersus Prouinciæ Episcopos, vt qui iam inde à Synodo totius Ecclesiasticæ communionis expers sit factus & prorsus inutilis.* Et Canon quartus: εἰ δέ τινες ἀποστατήσαιεν τῶν κληρικῶν, καὶ τολμήσαιεν ἢ κατ' ἰδίαν, ἢ δημοσίᾳ τὰ Νεστορίου, ἢ τὰ Κελεστίου φρονῆσαι, καὶ τούτους εἶναι καθῃρημένους ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου δεδικαίωται. *Si qui autem Clericorum desciuerint, & ausi fuerint vel priuatim vel publicè quæ sunt Nestorij aut Celestij sapere, sancitum est à sancta Synodo istos quoque depositos esse.*

Hoc modo cum vna eademque sententia duo consanguinei errores Pelagianus Nestorianusque cecidissent, dignum memoria ac relatione seri-

Marginal notes: Nestoriani Græce vitium Græce [illegible] — Litteræ Celestini Pontificis ad Nestorium 3. Idus Augusti Theodosii & Valentin. Consulibus. — Extant etiam in Græca lingua [illegible] in Concilio Ephesi. — Cyrill. Alexand. — Epist. Synodali 12. apud Cyrill. & in actis Synodi Ephesinæ. — Epist. Synodalis in actis Conc. Ephes. & Epist. 12. apud Cyril. — In actis Conc. Ephes. Can. 1. — Canon 4.

psit Prosper eorum Epitaphium, quod sic se habet:

Prosper in Epitaph. Nestor. & Pelag. hæreseon.

Nestoriana lues successi Pelagianæ,
Quæ tamen est vtero progenerata meo.
Infœlix miseræ genitrix & filia natæ,
Prodiui ex ipso germine quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,
Congrua bellandi tempora non habui:
Et consanguineæ post tristia vulnera fraudis,
Aspera conserui prælia fine pari.
Me tamen vna dedit victam sententia letho
Illa volens iterum surgere, his cecidit.
Mecum oritur, mecū moritur, mecūq; sepulchrū,
Intrat, & inferni carceris ima subit.
Quo nos præcipites insana superbia mersit,
Exutas donis & tumidas meritis?
Nam Christū pietate operū & mercede, volentes
Esse Deum, in capitis fœdere non stetimus:
Sperantesque animi de libertate coronam,
Perdidimus quam dat gratia iustitiam.
Quique igitur geminæ miseraris busta ruinæ,
Ne nostro exitio consociere caue.
Nam si quæ Domini data munera sero fatemur
Hæc homini credis debita, noster eris.

Atque ita quidem in Oriente totius Orbis Concilio quod tantis clamoribus tantaq; Catholicorum inuidia Pelagiani postulauerant, hæresis ista cum suis authoribus proscripta est. In Occidente verò delatis illis postremis duabus lucubrationibus Augustini, de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseuerantiæ in Galliam, animi presbyterorum illorum qui iam ante sanctissimi Antistitis doctrinæ obtrectauerant magis quā ante ab ea alieni facti sunt, & Augustino palam obluctati sunt. Restitit eis magno animo Hilarius quem supra diximus. Et Prosper. Et primo quidem Prosper viuente adhuc, vt videtur, Augustino, Epistolam scripsit ad Ruffinum, qua cum de statu totius quæstionis instruit, & cōtra rumores innuit, ne quid ei formidinis vel anxietatis inferrent. Et quia non tam Catholicam fidem, quam sancti Augustini doctrinam quasi ab eo exorbitantem videre volebant reprehendere, inter cætera hæc de ipsorum conatibus, de que ipso tanto Doctore scribit: *Cui* (Augustino) *inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas ad illuminationem Ecclesiæ, & ad gloriam Christi, qua ipse illustratus est, præfulgenti, quidam nostrorum (quod de ipsis multum dolendum est) occultis sed non incognitis susurrationibus obloquuntur. Et prout sibi noxias aliquorum aures opportunasque reperérint, scripta eius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus submouere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem. Adiicientes etiam duas illas humani generis massas & duas credi velle naturas, vt scilicet tantæ pietatis viro Paganorum & Manichæorum ascribatur impietas. Quæ si vera sunt, cur ipsi tam negligentes, ne dicam tam impij sunt, vt tam abruptam perniciem ab Ecclesia non repellant? Tam insanis prædicationibus non resistant? nec saltem aliquibus scriptis eum, à quo talis emanat doctrina conueniant? Magna enim gloria sua humano generi consuluerint si Augustinum ab errore reuocauerint. Nisi forte modesti homines, nonique censores magnorum prius meritorum*

In Epist. ad Ruff.

A *seni honorabiliter ac misericorditer parcunt, & securi quia libros eius nemo vsquam recipiat, conquiescunt atque ignoscunt. Imo nouerunt non solum Romanam Africanamque Ecclesiam, & per omnes mundi partes vniuersos promissionis filios cum doctrina huius viri, sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere: sed etiam in ipsis his locis, in quibus aduersis eum querimonia concitatur, esse propitio Deo plurimos qui ad perceptionem Euangelicæ, Apostolicæque doctrinæ, saluberrimis eius disputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Christi, in quantum ea ipse multiplicat dilatantur. Si rectè reprehendimur, cur non constanter arguimur? Si arguendi non sumus, cur occulta obtrectatione mordemur? Sed quis nescit cur ista priuatim de stomacho*
B *garriant, & publicè de consilio conticescant? Volentes enim sua iustitia magis, quam in Dei gratia gloriari, molestè ferunt, quod his quæ aduersus excellentissimæ authoritatis virum, inter multas collationes asseruere, resistimus. Nec dubitant, si quam hinc mouerint quæstionem, in qualibet frequentia Sacerdotum, in qualibet congregatione populorum, contenis sibi Augustini voluminibus obuiandum.* Hæc Prosper. Ex quibus non obscurè colligitur, hæc, Diuo Augustino adhuc superstite, esse scripta.

Sed simul atque defunctus esset Augustinus, non iam amplius priuatim de stomacho, sed publicè, voce, scriptis calumniis doctrinam sancti Augustini infirmare & exagitare cœperunt. Et
C primo quidem Presbyteri Galli iuncto studio capitula excogitarūt quindecim, quæ in libris eius damnabilia se reperisse iactabant: vt tali commento & detestationem eius quem impeterent obtinerent, & ab his quæ infamassent curam exterriti lectoris auerterent. Hanc ne quis temere persuasionem reciperet, & tamen putaret sensum scriptis Catholici inesse doctoris, qualem eum qui frustra calumniabantur ostentarent, singulis capitulis quæ Rationis titulo prænotarant, breuiter Prosper & absolutâ responsione respondit, in nullo recedens à tramite earum definitionum, quæ in sancti Augustini scriptis continentur.

Sed tantum abest vt eis Prosper satisfecerit, vt
D potius hæreseos apud eos suspicionem incurrerit coactusque fuerit, non ab Augustino tantum, sed à seipso quoque tam atrocem propulsare calumniam. Quidam enim ex eis Vincentius nomine, obiectiones commentus est sexdecim contra ipsum Prosperum quibus totidem errores vel blasphemiæ comprehendebantur, quasi quæ in doctrina eius fuissent inuentæ. De quibus sic ipse Prosper: *Quidam Christianæ ac Fraternæ charitatis obliti in tantum existimationem nostram quoque modo studens lædere, vt suam se euertere nocendi cupiditate non videant. Contexunt enim & qualibus possunt sententiis comprehendunt ineptissimarum quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia: eaque ostendenda & ingerenda*
E *multis publice priuatimque circumferunt, asserentes talia in nostro esse sensu qualia diabolico continentur indiculo: quæ falso in nos ad excitandam inuidiam iactitari, facile & sufficienter subscriptione vnius probaremus anathematis, nisi malignitas eorum, qui se grauari putant, si de nobis benè sentiatur, ipsam subscriptionis nostræ breuitatem suspectam esset habitura*, &c. Hæc Prosper. Propositis igitur sigillatim sexdecim capitulis, sub vnoquoque eorum sensus sui verba subiunxit, vt euidenter: *Omnes*, inquit, *agnoscant, impiarum profanarumque opinionum, nullum cordibus nostris inhæsisse vestigium: & blasphemias quas perspexerint, nostra professione damnari, in earundem repertoribus, credant debere puniri.* Sed hæc Prosperi lucubratio, videtur post eius à Celestino reditum

Præfat. in respons. ad Capitula obiect. Vincent.

Ibidem.

Ibid. in præfat.

esse

esse elaborata, quod fidem se dicat ex Apostolicæ Sedis autoritate defendere, Fuit autem Vincentius ille, quantum colligere licet ex Gennadio, vnus ex Presbyteris illis offensioribus, item Gallus, quem dicit in diuinis Scripturis exercitatum, linguam habuisse vsu loquendi & majorum lectione politam. *In Catalogo Illust. viror.*

Porrò quod Camillus atque Theodorus presbyteri Genuenses excerpta quædam ad Prosperū ex libris Diui Augustini miserunt, obtrectandi eius doctrinæ sed discendi studio factum est, vt ex responsionibus ipsius Prosperi patet, qui eos non tanquam calumniatores, sed tanquam fratres tractat, idque cum humili admodum præfatione, ne potiùs de doctrina præsumpsisse, quam eorum voto simpliciter obediisse putaretur, dum suum (quod ipsi postulauerant) de istis locis sensum exponit.

Inter Presbyteros verò Gallicanos qui doctrinam sancti Augustini carpebant, præcipuus videtur fuisse Ioannes Cassianus Presbyter Massiliensis, qui quod ingenio stilóque cæteris antecelleret, libro edito doctrinam nouam non longè à Pelagiana abhorrentem, quantum ad gratiam attinet liberumque arbitrium in medium adduxit, idque alieno nomine vt à se inuidiam nouitatis amoueret. Quorum omnium autoritati cùm Prosper & Hilarius resistere non possent, Romam ad Apostolicam Sedem profecti sunt, querelasque de Gallorum petulantia apud Celestinum Pontificem exposuerunt. Scripserat ille nuper in eadem causa litteras ad Thuentium Episcopum, quibus omnia pacatum iri putauerat: sed cùm nouas perturbationes ortas ex Prospero Hilarióque percepisset, alias litteras dedit ad Venerium, Marium, Leontion, Auporium, Arcadium, Philtatium & cæteros Gallianos Episcopos, quibus eos negligentiæ accusat, quod apud eos presbyteris tantum liceret, vt supra ipsos Episcopos haberent copiam disputandi. Quin etiam Episcoporum conniuentiam dogmatum esse consensum interpretatur: *Timeo*, inquit, *ne conniuere, sit hoc tacere; timeo ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis tantum loqui. In talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurret, si falsitas displiceret.* Hæc & plura Celestinus contra eos, mandans vt huiusmodi presbyterorum garrulitati imponant silentium. *Celestin. Epist. ad Episc. Gall.*

Quia verò duo erant contra illos presbyteros munienda capita, scilicet quod sancti Augustini scripta incesserent & quod prædicarent (vt inquit) aduersantia veritati, hinc vtrique malo præparauit Antidotum D. Augustino enim sic loquitur: *Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec inquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor aspersit: quem tantæ scientiæ olim fuisse inuenimus, vt inter magistros optimos etiam à meis semper decessoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune senserunt, vt pote qui vbique cunctis & amori fuerit & honori.* Hæc de Augustino. Veritatem verò quam de diuina gratia sequi deberent, paucis Romanorum Pontificum & Africanorum Conciliorum sententiis, quas Apostolici Antistites comprobando suas fecerant, comprehendit, atque in Galliam transmisit quod Presbyteri illi necessarium modum Augustinum excessisse dicerent, eaque tantummodo se sequi & probare profiterentur, quæ Sacratissima Beatissimi Apostoli Petri Sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxisset atque docuisset. Et quia ante hæc doctrinæ capita, litteræ Celestini sua quasi epistolari apprecatione (*Deus vos incolumes custodiat fratres charissimi*) videntur esse conclusæ, & stylus nonnihil à cæteris dissidere, hinc aliqui Celestinum non esse illius partis authorem arbitrantur. Sed quidquid sit de authore collectionis istorum capitum atque styli, malè idcircò à Celestini autoritate vel etiam illa Epistola remouentur. Nam litteras etiam Pontificias ab aliis concipi atque exarari, maximè si operosa dogmatum & Conciliorum examinatione & collectione indigeant, ab aliis verò legi, examinari, mitti & autoritatem suam sortiri, frequentissimum est. Hinc est quod etiam qui proximi fuerant Celestini Papæ temporibus doctissimi viri, totam etiam illam partem Celestini esse, indubitatum habuere. Nam Petrus Diaconus vnà cum reliquis ex Oriente Romam fidei causa missis, postremam partem, vsque ad extrema verba Epistolæ sub nomine Celestini allegant, neque à sancto Fulgentio cæterisque Africanis Episcopis quibus scribebant, propterea reprehensi sunt: sic enim loquuntur: *Terminat autem idem magister* (Celestinus) *hanc ipsam Epistolam, atque concludit ita dicens: Quia ad confitendum gratiam Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt, vt prorsus non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixis sententiis esse contrarium.* Quibus ipsis verbis finitur Epistola Celestini. Quanquam Prosperum styli esse authorem non videtur esse diffitendum, multum enim dissentit à superioribus, totius tamen Epistolæ par est autoritas. *Pet. Diac. ad Fulgent.*

Sed non tantum in Occidente contra Presbyteros Galliæ, verum etiam in Oriente Pontificis istius laudatissimi industria in comprimendis Pelagianis enituit. Cum enim Maximinianus deposito è Constantinopolitana sede successisset Nestorio, sic ei inter cætera de inquietissimis illis totius Ecclesiæ perturbatoribus scribit; *Locum impietas nouella non habeat, & compresso olim per totum Orbem suâ damnatione noto Celestiano errori à tua vigilantia resistatur, vt quicumque huius dogmatis sunt sequaces ab omni societate hominum repellantur. Obsistat illis per te Spiritus sanctus bis in omnibus, qui ad has quascumque conantur Prouincias peruenire, ne eorum impia prædicatio resurgat. Obsistite eis: ita enim vt damnetur quocumque peruenient innotescunt, & tanquam non illis sententia toties repetita sufficiat, longinquas terras remotasque Prouincias inquietant. Sed eos ille persequitur, cuius fidem suâ prauitate persequi nituntur. Sed quò se abscondant, ad quas latebras confugiant, sua se impietate prodentes* (inuenire) *non possunt.* Hæc Celestinus, quibus ingentem sollicitudinem suam prodit, ne vaferrima illa pestis sese incautis insinuaret, atque resurgeret. Datæ sunt autem hæ litteræ Idibus Martiis Flauio Ætio & Valerio Consulibus, qui annus incidit in quadringentesimum trigesimum secundum Domini, vno mense ante mortem eius. Ex quo colligi videtur, vel hoc eodem anno, vel certè præcedenti quadringentesimo trigesimo primo Prosperum atque Hilarium Romam contendisse, obtentisque litteris illis Celestini Gallos repressos esse. *Epist. ad Celestin. & Maximianum.*

Sed non diu Ecclesiæ pax illa constitit. Nam paulo post suffecto Sixto Pontifice, illo inquam qui olim contra Pelagianos primus Anathema conclamauerat, doctissimisque Scriptis eos insectatus fuerat, cauillationibus contra Epistolam illam Celestini Papæ excipere cœperunt, iisdem

Præfat. in respons. ad Capitula objectt. Vincent.

Ibidem.

Ibid. in præfat.

que calumniis sancti Augustini postremos libros impetere, vt scilicet, quia in Epistola Celestini Papæ librorum pro quibus actum est, non esset expressus titulus, hinc eos appareret non probatos, & istam in sanctum Augustinum laudationem pro anteriorum Scriptorum meritis fuisse collatam. Nempè quia inuidiosum fuisset apertè diuinam gratiam oppugnare, tutius arbitrati sunt eius acerrimum propugnatorem Augustinum criminari, vt eo tanquam qui excessisset in gratia asserenda modum, amoto, sine repagulis effreni licentia quidquid humanæ superbiæ arrideret, sub prætextu saluandæ libertatis inueherent. Quibus acerrime restitit idem Prosper: *Maneat*, inquit, *plane maneat ista conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, si in eadem causa eiusdem viri dissentit antiquitas, & vt inutile aut incongruum iudicetur, quod ab his quæ contra Pelagianos condidit dissonans inuenitur.* Et mox ostendit libros Augustini anteriores eandem prorsus atque postremos doctrinam comprehendere. *Agnoscant*, inquit, *calumniatores superfluò se obiicere, quod his libris non speciale, neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apostolica enim fides, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit laude non diuidit. Qui ergo hos proximè libros refutant, anterioribus acquiescant, & iis quæ pro gratia Christiana prius sunt scripta consentiant. Sciunt enim omnia Pelagiana sibi esse contraria, & nihil sibi posse competere ad consequentiam resolutionem, si confiteantur in præcedentibus consistere veritatem.* Hæc Prosper.

Lib. contra Collat. in fine.

Neque tantum eorum murmurationes contra Diuum Augustinum, & Epistolam illam quod diximus Celestini Prosper retudit, sed etiam librum contra vnum eorum condidit quem Collatorem nominat. Fuit iste quem supra meminimus Ioannes Cassianus, qui in quadam Collatione cuius de Protectione Dei inscriptio est, nouam planè & à cæteris Gallicanis Presbyteris differentem de gratia sententiam explicuit. Et vt minori istius nouitatis inuidia premeretur, Abbatem induxit Cheræmonem ad eum modum quo ipse sentiebat de gratia & libero arbitrio disserentem. Hunc enim ipsum fuisse sensum Cassiani ostendit Prosper, dum asserit istius Abbatis eum per omnia probasse ac suscepisse sententiam. Vt iam non cum isto Abbate Catholicis esset negotium, qui fortè tales opiniones suas, aut negando refutaret, aut corrigendo dilueret; sed cum eo ipso qui ad instrumentum inimicorum gratiæ Dei talem studuerat proferre doctrinam. Quam periculosum autem esset hoc quotidie augescens malum, inde est facilè conijcere quod teste Prospero in magna & virtutis & scientiæ existimatione haberetur, eo quod non dubium esset, omnibus eum in sanctarum Scripturarum studio antecellere. Hinc enim fiebat vt ab indoctis & parum cautis misero peruersoque successu facilem mendacio consensum eliceret, quia reuerentiam sibi præsumptione pepererat. Nec enim credebatur vllo modo tarditate intelligentiæ aut temeritate iudicij in superfluæ querelæ conclamationem potuisse prorumpere; ac non potius magno ingenio ac vehementi studio laborasse; vt subtilissimi tractatoris disputationibus comprehensis, censura districtior & inspectio sagacior inueniret, quod antea securus fauor & benignitas iniuriosa non viderat. Vt ergò huic malo occurreret Prosper, libro edito collationem illam Cassiani accuratè refutauit, ostenditque eum pedetentim

Epist. 13.

Lib. contra Collat. paulo post initium.

A in ipsissima Pelagij dogmata apertè decidere. Quod cum iis, qui in doctrina sancti Augustini versati atque innutriti sunt, luce meridiana clarius luceat, mirandum quomodo viri nonnulli doctissimi in eam sententiam induci potuerint, vt doctrinam Cassiani quæ in illa decima tertia collatione traditur, excusauerint, palliauerint, & Catholicam esse arbitrati sint. Quod inde contigisse suspicor quod viderint multas de diuina gratia sententias hoc tempore, Ecclesia conniuente, agitari, asseri & publicè tradi, quæ à Cassiani definitionibus sententiisque non magnoperè discrepant. Sed probare Cassianum non est aliud quam Prosperum improbare. In quo præcessit eos olim Gennadius fuligine tinctus Pelagiana, qui, Cassiani recensens monumenta sic loquitur: *Legi & librum Prosperi in personam Cassiani aduersus opuscula Cassiani sub persona Collatoris, quæ Ecclesia Dei salutaria probat ille infamat nocina.* Sed non mirum si ille qui & ipsum Augustinum ex multiloquio ausus est dicere contraxisse peccatum, Prosperum sanctissimo Magistro suo in censura coniunxerit. Fuit enim & ille Gennadius, vnus, vt videtur, ex istis perturbatoribus Presbyteris Gallicanis, tametsi tempore aliquanto posterior. Scripsit autem hoc opus Prosper sub Sixto Pontifice vt ex calce libri patet; vbi adductis in medium verbis Augustini, quæ olim in Epistola ad eundem Sixtum

Gennad. de viris Illust.

C adhuc Presbyterum data illius auribus insonuerant, cum hortatur, vt autoritatis priuilegio versutiis eorum obsistendo, prostrati dogmatis Pelagiani nullum membrum sinat assurgere: *Vbi enim non habet aliud summa quam portio, non est denotionis dedisse propè totum, sed fraudis retinuisse vel minimum. Quod ne hypocritarum*, inquit, *obtineatur insidiis, confidimus Domini protectione præstandum, vt quod operatus est in Innocentio, Zozimo, Bonifacio, Celestino, operetur & in Sixto: & in custodia Dominici gregis hæc sit pars gloriæ huic reseruata pastori, vt sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos.* Hæc Prosper. Occultos autem lupos calumniatores, Hypocritas quidem in isto opere eos nominat, non tamen hæreticos: quin vero expressis ver-

Prosp. contra Collat. in fine.

D bis eos adhuc in Catholica vixisse communione testatur: *Quorum tamen*, inquit, *dum adhuc non sunt à fraterna societate diuisi, toleranda magis est intentio, quam desperanda correctio, donec Dominus per Ecclesiæ Principes, & legitimos iudiciorum suorum ministros hæc quæ per paucorum superbiam & quorundam imperitiam sunt turbata componat.*

Ibidem.

Porrò quàm gnauiter iste Pontifex fallacissimis versutiis Pelagianis, occultisque lupis in figuram ouium se transfigurantibus restiterit, argumento

E est euidenti id quod idem Prosper sub Consulibus Theodosio & Festo, hoc est sexennio post accidisse scribit. Illa namque tempestate, Iulianus Eclanensis iactantissimus Pelagiani assertor erroris, quem dudum amissi Episcopatus intemperans Cupido exagitabat, multimoda arte fallendi correctionis spem præferens, molitus est in communionem Ecclesiæ irrepere. Sed his insidiis Sixtus Papa Diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit, & ita omnes Catholicos de reiectione fallacis bestiæ gaudere fecit, quasi tunc primum superbissimam hæresin Apostolicus gladius detruncasset. Tradit vero de eodem Iuliano Gennadius quod eleemosynis tempore famis & angustiæ indigentibus omnibus suis prærogatis, multos miserationis specie nobilium, præcipue religiosorum, illexerit hæresique suæ sociauerit. Mortuum

Prosper in Chronico.

In Catal. virorum Illustr.

tuum vero esse Valentiniano Constantij Filio imperante. Quo vero ad amussim anno defunctus sit, haud liquido mihi constat, nisi quod testificatione Prosperi vsque ad tempora sancti Leonis Papæ vitam produxisse videatur. Dicit enim se apud Campaniam constituto, venerabilem & Apostolico honore nominandum Papam Leonem Manichæos & Pelagianos contriuisse, maximeque Iulianum. Vbi quod de quodam Floro adiungit, videtur ille omnino esse, cui supra diximus postremos octo Iuliani libros fuisse dedicatos, vnaque cum cæteris Pelagianis Episcopis in Ephesina Synodo damnatum. De quibus sicuti nec de cæteris hæreseos Pelagianæ antesignanis Pelagio atque Celestio, nec item de reliquiis eorum Semipelagianis Cassiano & gallicanis presbyteris quicquam præterea in libris vel Augustini vel Prosperi quod ad rem nostram spectet, inuenio. Ex quibus potissimum cum nobis hæresis ista producenda, intelligenda, refutandaque proposita sit, finem huic historicæ narrationi faciam. Posteriores enim reliquiæ Semipelagianæ nihil alicuius momenti protulerunt, quod non ab Antecessoribus Pelagio, Celestio, Iuliano & Massiensibus præformatum fuerit. Scriptores autem Catholici qui post Augustinum & Prosperum Catholicam fidem contra hæresim istam defenderunt, illorum Doctrinâ ad amussim æmulati sunt: vt sane ad intelligendam naturam hæreseos Pelagianæ nihil opus sit seriem historiæ ad nostra vsque tempora pertexere. Pro complemento tamen huius operis paucos Pelagianorum libros quibus fidem impugnauerunt recensebo.

Prosper de promiss. & prædic. Dimid. temp. c. 6.

Vt autem ab ipso Pelagio incipiam pleraque ipsius opuscula in historiæ contextu attigimus. Inter quæ recenset ipsemet in litteris purgationis ad Innocentium Papam datis, quæ propter Innocentij obitum Zozymo eius successori traditæ sunt, Epistolam vnam ad Paulinum Episcopum, aliam ad Constantinum item Episcopum, libros quatuor de libero arbitrio, quibus cum vellet fidei suæ integritatem ostendere, hæresim suam luculentius prodidit. Suis item locis attigimus libros eius ad viduam adulatione plenos, quos sanctus Hieronymus multum exagitat, litteras eius ad Augustinum Chartulam defensionis eius post Concilium Palestinum ad eundem sine litteris transmissam, Epistolam quam eodem tempore ad presbyterum amicum misit, qua de victoria in Synodo obtenta gloriabatur, litteras eius ad Innocentium vnà cum libello seu confessione fidei.

Lib. de gratia Christi c. 3. & seqq.

Lib. 1. Dialog. contra Pelag.

Præter hæc ergò, antequam proderetur hæreticus, scripsit, inquit Gennadius, *Studiosis tres necessarios de fide Trinitatis libros.* De istis libris, quod sciam, nullum extat apud antiquos vestigium. Addit Gennadius: *Et pro actuali conuersatione Eulogiarum ex diuinis Scripturis librum vnum, Capitulorum indiciis in modum sancti Cypriani Martyris præsignatum:* Nempe ista putat à Pelagio adhuc inter Catholicos versante esse conscripta. Propterea enim subiicit: *Postquam hæreticus publicatus est, scripsit hæresi suæ fauentia.* Vbi magis credo Gennadium illos ab eo libros editos velle ante hæreseos eius publicationem, quàm ante hæresim. Constat enim illum librum, quem Eulogiarum vocat, hæreseon penè omnium quas postea pertinacissimè defendit, fuisse seminarium. Nam liber ille Eulogiarum idem ille est quem Augustinus sæpius vocat Capitulorum, & ita vocatum fuisse testatur, ex quo in Synodo Palestina hæreses

Gennad. Catalog. de viris illust.

Ibidem.

Lib. de gestis Pelag. c. 3. & c. 30.

A eius detectæ ipsique Pelagio obiectæ sunt. Causam autem nomenclaturæ tangit Gennadius, quod per varia Capitula distinctus esset, quibus probandis Scriptura subiiciebantur. Fecerat hoc ad imitationem sancti Cypriani qui simili forma libros Testimoniorum ad Quirinum scripserat. Ex quo fit vt Augustinus eundem Pelagij librum Testimoniorum vocet his verbis: *Beatissimum Cyprianum etiam ipse hæresiarches istorum Pelagius cum debita certè honore commemorat, vbi Testimoniorum librum scribens eum asserit imitari, hoc se dicens facere ad Romanum quod ille fecerit ad Quirinum.* De qua ambitiosa eius affectatione etiam sanctus Hieronymus: *Cumque se imitatorem*, inquit, *imò expletorum operis Beati Martyris Cypriani scribentis ad Quirinum esse fateatur, non*

Lib. 4. ad Bonif. c. 8 & 9.

Lib. 1. Dialog. aduers. Pelag.

B *intelligit se in eodem opere dixisse contraria*, nempè beato Cypriano. Porrò citat titulos seu Capitula istius operis Hieronymus vltra centum & septuaginta, inter quæ multa sunt omninò eadem cum illis quæ Pelagio ex libro Capitulorum in Synodo Palestina, tanquam quæ eius hæreses continerent, obiecta sunt; vt in dubium reuocari nullo modo possit, quin liber ille Eulogiarum, Testimoniorum & Capitulorum, vnus idémque sit, quem omnes tres Augustinus, Hieronymus atque Gennadius ad imitationem sancti Cypriani ab eo scriptum esse testantur.

Scripsit præterea quædam opuscula quæ inemendata sibi quosdam surripuisse, inuidiosissimè C questus est. De quibus Augustinus libro de gratia Christi: *Quisquis hæc audit*, inquit, *& sensum eius ignorat, quem in libris suis satis euidenter expressit, non illis quos dicit inemendatos sibi fuisse surreptos, aut omninò suos negat, &c.* Qui fuerint illi libri, nullibi apertè asseritur, nisi quod vehementissima sit suspicio, illum esse librum quem tantò molimine refutauit Augustinus, obiecto ei libro de natura & gratia. Videtur enim illud Augustini opus magnam ei conflasse inuidiam, quod apertas in ea aduersus Christianam fidem hæreses astruxisset. Hinc est quod vbi Pelagius operum suorum texit catalogum, librum illum ab Augustino refutatum D silentio prætermittit, maximè quia grauissimo Innocentij Pontificis testimonio non ignoraret his verbis fuisse damnatum: *Librum sanè qui eius esse diceretur, nobis à vestra charitate transmissum, euoluimus in quo multa blasphemia, nihil quod placeret, nihil quod non penitus displiceret, & quonis damnandum atque calcandum, cui similia, nisi qui ista scripserat, nemo alter in mentem reciperet atque sentiret.* Hoc tam illustri præiudicio condemnatum opus, & ab Augustino tam luculente refutatum, non est ausus amplius suo nomini vendicare.

Lib. de grat. Christi c. 35. & seqq.

In Epist. ad quinque Episcopos Aurel. Alip quæ est 96. apud Aug.

Præter hæc omnia citantur ab Augustino Pelagij quædam scripta, quæ in Pauli Apostoli Epistolas, expositiones breuissimas continerent: ex E quibus loca quædam adducit sibique refutanda proponit. Sed quænam hæc scripta Pelagij? Qui Commentarij in Epistolas Pauli? Nisi multum & cum nonnullis ante me fallor, illi ipsi omnino sunt, qui sub nomine sancti Hieronymi in fine operum eius circumferuntur. Indignum profectò qui tam illustri Catholicæ fidei propugnatori tantoque Pelagij aduersario ascripti sunt, cum non sint aliud quam lerna quædam omnium hæreseon Pelagianarum, & cloaca Ipsissimarum sordium, quas ille impurus Hæresiarches euomuit. Vt non immerito de illis Commentariis illud sancti Innocentij de alio Pelagij libro iam iam pronuntiatum dici queat: *Quibus similia, nisi qui ista scripserat Pelagius, nemo alter in mentem reciperet*

Lib. 3. de pecca. merit. & remis. c. 1.

atque sentiret. Quod sanè multis iisque non obscuris rationibus euinci potest.

Nam primò quæ apud Augustinum de Pelagij Commentariis in Epistolas Pauli consignata sunt sic ad amussim reperiuntur. Primò enim vocat expositiones breuissimas. Hę verò ita breues sunt, vt plerúmque non nisi notationes quædam esse videantur. Deinde testatur Augustinus locum illum ad Romanos capite nono: *Non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei,* à Pelagio in istis Commentariis ita fuisse interpretatum, vt hoc non ex persona Pauli dictum assereret, sed eum voce interrogantis & redarguentis vsum fuisse cum hæc diceret. Quæ sanè interpretatio in istis expositiónibus iisdem planè verbis, quibus eam Augustìnus retulit, habetur expressa. Sic enim loquitur: *Vnde intelligitur, quia hic interrogantis voce vtitur, & redarguentis potiùs quàm negantis.* Tertiò idem Augustinus dicit Pelagium eum illum locum Apostoli tractaret: *Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem,* sic exposuisse quod exempla iam præcesserant & virorum quos vxores, & fœminarum quas mariti lucrifecerant Christo & paruulorum, &c. Quæ omnia ad amussim sic habentur in illius loci Commentario. *Exemplum,* inquit Commentator, *refert quia sæpe contigerit, vt lucrifieret vir per mulierem.* Et infrà: *Sæpe non contingeret vt filij illos parentes qui crediderant sequerentur. Sub qua spe credi voluit alterum saluari posse tam liberorum exemplo, quam coniugis.* Quarto Augustinus ostendens quam diuersis modis illud Apostoli quo Adam dicitur forma futuri, exponi possit: *Et nos,* inquit, *aliud inde aliquando diximus, & aliud fortasse dicemus, quod tamen huic intellectui non sit aduersum, & ipse Pelagius non vno modo id exposuit.* Quibus verbis quid aliud quam hosce Commentarios digito ostendere voluit, in quibus tribus diuersis modis ille locus exponitur, Catholicam vero expositionem non nisi nomine quorundam quasi per contemptum prętererit. Vnus tantum locus est qui difficultatem ingerit, quod Augustinus testetur in Commentariis Pelagij super locum Apostolicum capitis quinti ad Romanos: *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, &c.* quandam argumentationem fuisse comprehensam his verbis: *Hi autem qui contra traducem peccati sunt, ita illam impugnare nituntur. Si Adæ, inquiunt, peccatum etiam non peccantibus nocuit, ergo & Christi iustitia non credentibus prodest, quia similiter, imò & magis decet per vnum saluari, quam per vnum ante perierunt.* Nihil autem huius argumentationis vel horum verborum in istum Apostoli locum, vel in toto istarum expositionum volumine nunc reperitur.

Lib. 3. de peccat. meri. & remiss. ca. 1.

Lib. de gestis Pelag. c. 16.

In c. 9. Rom.

Lib. 3. de pecca. meri. c. 12.

In Expos. cap. 7. 1. ad Cor.

Lib. 3. de pecc. meri. & remiss. ca. 4.

Lib. 3. de pecc. meri. c. 1. & 2.

Ad quam difficultatem respondendum videtur Pelagium vaferrimi ingenij hæresiarcham eandem artem adhibuisse in suis istis Commentariis quam cæteris dictis suis ac factis. Quamdiu enim sub ouina Catholici pelle lupus latuit, quicquid perperam dixerat aut scripserat in Catholicum torquebat sensum, vel suum esse, vel ex persona sua dictum negabat. Ita namque in Synodo Palestina omnes hæreses suas etiam apertissimis verbis comprehensas tali industria palliauit, excusauit, inuertit, negauit, vt à plena Synodo Catholicus iudicatus fuerit. Testatur item sæpè tum Augustinus tum Hieronymus, vt suprà latè deduximus, huic heresi id fuisse peculiare, vt quod clam docebant, palam negarent, vel certè sub aliena persona suos errores per modum quæstionum exprimerent. Postea verò ex successu assumpta audacia & ex amisso pudore pertinacia, maximè

A postquam Ecclesiæ Catholicæ communione præcisi fuerant verbis scriptisque audaciter asseruerunt quidquid ante à sua persona remouerant: *Eos qui sentiunt ista,* inquit Augustinus, *damnauit* (Pelagius) *cum eis quos damnauit profectò damnandus, quia id quod negauit ore, corde seruauit. Nam quod verbis eius anathematizatur, in litteris eius inuenitur.* Quod ipsum ex professo demonstrat Augustinus in libro de peccato originali. Pelagius igitur ex solemni hæreticorum consuetudine proficiens in peius, dubitationem illam supra relatam postea sustulit, atque eius loco sententiam definitiuam apertámque substituit, non alieno iam sed suo nomine. Sic enim nunc habet Commentarius; B *Quomodo potest vnius delicto Adæ omnes homines condamnare cum nec vnius Christi iustitiâ omnes homines iustificati sint?* Quanquam & alia forsan istius mutationis causa fuerit, nempe quod illa ipsa verba Pelagij à Zozyma Papa litteris quas ad totius Orbis Episcopos damnationem dedit, tanquam impia ac detestanda subiuncta fuerunt, quæ propterea vt totius Orbis inuidiam declinaret, videtur Commentariis suis erasisse.

Lib. 1. contr. Iul. ca. 5. Vide & lib. de peccato orig. cap. 12. 13. 14.

Sed iam videamus accuratius, quomodo dogmata de quibus Pelagius redargutus fuit, plerâque clarissimis verbis sine vllis ambagibus, in his breuissimis expositionibus contineantur, vt nemini dubium sit ipsum eundem hæresiarcham, illius C esse commentationis autorem. Primò capitale dogma Pelagij fuit, non esse vllum peccatum origine in homines traductum. Audite quanto conatu illud destruat in istis Commentariis: *Si cum lex non esset, peccatum mortuum est; insaniunt qui de Adam per traducem asserunt ad nos venire peccatum.* Hinc inferebat Pelagius exemplo duntaxat Adam posteris nocuisse, peccatum & mortem non nisi imitatione traductum, Christum similiter non nisi exemplum esse iustitiæ, mortem esse naturalem, apud Apostolum, proinde mortem animæ intelligi non corporis quæ pertransiit. Videte quam bellè hæc omnia in suis Commentariis expresserit. De exemplo Adæ & Christi: *In hunc mundum,* in-D quit, *peccatum intrauit, Exemplo seu forma.* Et mox infrà: *Sicut Adam primus mandatum Dei præuaricans, exemplum est legem Dei præuaricare volentibus, sic & Christus voluntatem Patris complens, exemplum est imitari eum cupientibus.* Et mox, *Non inuenit Adam multam iustitiam quam suo exemplo destrueret.* Et, *Sicut exemplo inobedientiæ Adæ peccauerunt multi, ita & Christi obedientia iustificantur multi.* Et infrà: *Christus iustitiæ dedit exemplum.* De imitatione audi: *Ostendere vult propterea Christum passum, vt qui sequentes Adam discesseramus à Deo, &c.* Et: *In omnes homines mors pertransiit dum ita peccant & similiter moriuntur.* De morte naturali: *Vnius delicto multi mortui* E *sunt, quia communi & naturali morte non solum peccatores, sed & iusti moriuntur.* Et alibi: *Manifestè nunc ostendit, quia non de communi & naturali morte superius fecerit mentionem.* Et alio in loco. *Si ante aduentum Domini vel passionibus vel conditione naturæ* (corpus) *fuerit dissolutum.* Quod mors animæ apud Apostolum intelligitur in illo ad Romanos: *In omnes mors pertransiit: Nunc Apostolus mortem animæ significat, quia Adam præuaricans mortuus est.* Hæc de peccato originali, in quo plures alias cum doctrina Pelagij exactissimas consonantias possem ostendere, nisi prolixitatis tædium vererer.

In ca. 7. ad Rom. n. 18.

In cap. ad Rom.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

In c. 8. ad Rom.

In cap. 5. 2. ad Cor.

In cap. 5. ad Rom.

Iam verò de Concupiscentia peccati frutice, loco cuius Pelagius non nisi consuetudinem prauam agnoscit, Paulúmque ad Romanos septimo in aliena persona loqui contendit. Audite de iisdem

istum

In c. 7. ad Rom. istum Commentatorem: *Mandatum quod erat ad vitam datum, hoc mihi in mortem inuentum est prurítia consuetudine & more peccandi.* Et in illud Apostoli: *Ibid.* *Velle adiacet mihi, est voluntas sed non est effectus, quia carnalis consuetudo voluntati resistit.* Et in illud: *In c. 5. ad Galat.* *Caro concupiscit aduersus Spiritum: Carnalis*, inquit, *consuetudo aduersus spirituale desiderium.* Et, *Quis me* *In c. 7. ad Rom.* *liberabit de corpore mortis huius, id est, de consuetudine mortifera corporali.* Et infrà: *Vnde probatur, quia Paulus ex alterius persona hæc loquitur.* Et paulò supe- *Ibid.* rius in illud: *Scio quia non habitat in carne mea bonum: Hoc,* inquit, *ex persona eius dicitur qui peccandi consuetudinem habet & carnis vitiis tenetur obnoxius.* De quibus omnibus doctrinæ articulis Augustinus Pelagium impugnat, vt facilè si necesse esset, posset ostendi.

Lib. 1. cont. Iul. ca. 3. Vide & lib. de peccato orig. cap. 11. 13. 14.

De lege verò quid? Mirabilis in omnibus consonantia. Pelagius docebat doctrinam & legem esse gratiam qua bene viueretur: hinc distinguebat tempora, alios volens lege naturæ, alios lege Moysi, alios denique Christi gratia esse iustificatos, legem ex qua nemo iustificatur non esse Decalogum, sed circumcisionem cæterasque cæremonias, & quod nunc lex moralis non sufficiat, hoc esse propter inueteratam consuetudinem peccandi, quam Christus suo exemplo superare facit. Omnia hæc, aliaque non pauca eodem spectantia ad nauseam vsque in his expositionibus inculcantur. Nam exponens illud: Gratia Dei per IESVM *In c. 7. ad Rom.* Christum: *Quia,* inquit, *quæ Moyses & naturalis lex non docuit, hæc docuit Dominus noster IESVS Christus, contemnere mundum & superare vitia*: Et in illud, Qui cœpit in vobis opus bonum: *Cœpit,* in- *In c. 1. Phil.* quit, *doctrinam sine gratiam scientiæ largiendo, perficiet, perficiendo quod docti fuerint vt doceant.* Et infrà in illud: Vobis donatum non solum vt in eum credatis: *Occasio fides*, inquit, *à Deo donata est, quia si* *Ibid.* *non venisset Christus & docuisset non vtique crederemus.* *Ad Rom. 8.* Et in illud: Primitias Spiritus habentes: *De Sanctis dicit qui Deo placuerunt naturali lege & lege Moysi.* *Ad Rom. 2.* Et in illud: *Naturaliter quæ legis sunt faciunt: Siue de his dicit qui naturaliter iusti fuerunt ante legem, siue qui etiam nunc boni aliquid operantur.* Et in Caput ter- *In c. 3. Rom.* tium: *Ex operibus legis modo nemo iustificatur*: indicans olim lege fuisse iustificatos. Et ibidem: *Opera legis* (ex quibus nemo iustificatur) *circumcisionem dicit, Sabbatum & cæteras ceremonias, quæ non tam ad iustitiam quam ad carnis lætitiam pertinebant.* Idem repetit paulò inferius in illud Capitis tertij: Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis, *scilicet circumcisionis vel sabbati.* Et *Ad Rom. 8.* in Capitis octaui, quod impossibile erat legi: *Infirma erat quia nos volebamus, non enim impossibilia mandata. In illis infirmabatur non in se.* Et alibi: *Deus de-* *1. Cor. 15.* *dit victoriam illius peccati, in quo lex per carnalem nostram voluntatem fuerat infirmata.*

Ad gratiam quod attinet nullam eam nisi vel remissionem peccati, vel doctrinam Christi atque exemplum ponit, vel denique ipsam arbitrij libertatem, sicut hæc ipsa solemnis Pelagij doctrina fuit. Nam in illud ad Romanos: Ex operibus le- *Ad Rom. 3.* gis nemo iustificatur: *Lex*, inquit, *nouit punire noxia, non dans veniam pœnitenti: Christus autem remissionem peccatorum donat credentibus, & docet quomodo debeant carnis vitia vitari.* Et in Caput sextum: *Ad Rom. 6.* *Qui enim sunt participes gratiæ, didicerunt quemadmodum oportet vincere passiones & Deum diligere & proximum, sicut scriptum est: Non enim estis sub lege sed sub gratia, gratiam vincendi & doctrina præbuit exemplum.* *Ibid.* Et infrà: *In doctrina & exemplo Christi* (scilicet sumus liberati à peccato) *qui non solum peccata, sed* *vitam occasiones auferre docuit peccatorum.* Cuiusmodi loca innumera occurrunt. Et in illud Capitis vndecimi: Dedit illis Deus Spiritum compunctionis: *Diuina Scriptura hoc habet vt cum vnusquisque habeat libertatem faciendi bonum vel malum, Deus dicat* *Ad Rom. 11.* *tradere aut dare, propterea quia ipse est qui dedit libertatem.* Hinc sicut Pelagius fidem & charitatem ad libertatem hominis reuocat, tanquam gratia vim inferret arbitrio, nec aliter statuit Deum operari in homine velle & perficere, nisi docendo, non in voluntate operando, negatque Deum facere homines bonos nisi præcedente vocatione: ita & omninò author harum expositionum. Videte quomodo eandem orbitam iisdem planè lineis terat. *Voluntate Dei*, inquit, *vocatur quisque ad fidem, sed sua sponte & suo arbitrio credit, sicut ait in Acti-* *In c. ad Cor.* *bus: Non fui incredulus cœlesti visioni.* Et alibi: *Occa-* *In Philip. 2.* *sio fidei à Deo donata est: quia si non venisset Christus & docuisset non vtique crederemus. Cæterum & fidem voluntariam in Actibus legimus.* Et in illud: Qui omnes homines vult saluos fieri. *Hic*, inquit, *probatur, nemini oportere ad credendum vim inferre, nec tollere arbitrij libertatem, & ad agnitionem veritatis venire, si ipsi tamen vocanti consentire voluerint.* De Charitate verò in illud ad Corinth. Excellentiorem *In 1. Cor. 12.* viam demonstro vobis: *Charitatem*, inquit, *per quam peruenitur ad Deum. Vult nos magis illa quærere quæ in nobis sunt & ad vitam prosunt quam signa quæ non sunt in nostra potestate posita.* Et in Caput decimum ter- *In 1. Cor. 13.* tium: *Charitas verò ex nobis est & omnem possidet fructum.* Et in Caput primum ad Colossenses: *Si-* *In cap. 1. ad Coloss.* *mul exposuit quod frequenter obscure dicebat, hoc est, quomodo Deus det velle vel adiuuet & confirmet, docendo scilicet sapientiam & intellectum gratiarum tribuendo, non libertatem arbitrij auferendo.* Et in illud ad Romanos: Nunquid iniquitas apud Deum: *Timuit ne non intelligentes putarent eum dicere, quod alios Deus bonos faceret, alios malos.* Vbi phrasi Pelagiana vult negare, quod Deus faciat aliud vas in honorem, aliud in contumeliam, vt ex libro primo contra *In fine.* Iulianum imperfecto manifestè liquet.

In c. 3. Phil. De perfectione verò iustitiæ quanta in omnibus similitudo, quanta conformitas? *Quomodo*, inquit, *negat* (Apostolus) *se esse perfectum si alij sunt, nisi humilitatis gratia hoc dictum accipias? Quicumque perfectus est hoc sentiat, vetera scilicet obliuiscendo & noua sectando, quia perfecti debent esse discipuli Christi.* Et in illud, Veruntamen ad quod peruenimus. *Perfectionem* (scilicet, inquit) *noui Testamenti.* Hinc illud, Non quod iam perfectus sim, *De immortalitate resurrectionis* exponit. Et paulò superiùs: *Ideò surrexit vt nos similiter resurgamus, qui autem hoc verè cognoscit, satis agit, si omninò non peccet.*

De diuitiis censebat Pelagius, nisi prorsus dimittantur hominem non posse saluari: quo Commentatorem istum respicere nemo non videt, quãdo dicit in illud Capitis primi ad Corinthios: Nunquid Paulus crucifixus est pro vobis? *Potest* *In cap. 1. 1. Cor.* *illud dici his qui relicto Christi exemplo Sanctos veteris Testamenti in solis diuitiis cupiunt imitari, nunquid Abraham crucifixus est pro vobis, aut in nomine Iob baptizati estis? Et illud Domini, vbi docemur non quærere quid alij discipuli iubeantur, dicentis Petro, quid ad te? Tu me sequere.* Quo omnino modo eos elusisse exempla veterum Patrum, qui diuites fuerant testatur Augustinus, quia videlicet nondum Christus *In Epist. 89. ad Hilar.* hoc imperauerat antiquis Patribus, sicut nobis.

Constat item docuisse Pelagium nullo modo *Vide Epist. Aug. 89.* esse iurandum, audite breuem huius Commentatoris aphorismum: *Adiurare*, inquit, *permittitur,* *In cap. 5. 1. ad Thess.* *non iurare.* Rursum dogma Pelagij fuit, Ecclesiam

non constare nisi perfectis & immaculatis. Quid Commentator? *Ostendit*, inquit, *qui sunt Ecclesia Dei, Sancti scilicet & immaculati, quia Ecclesia neque maculam habet, neque rugam, & ideo his scribit qui ante gratiam adhuc seruabant, non qui perdiderant hanc sanctitatem.* Et in Caput secundum secundæ ad Timothæum: *Magnam domum non Ecclesiam dicit vt quidam putant, quæ non habet maculam neque rugam, sed mundam.*

In capit. 1. 2. ad Cor.

In cap. 2. 2. ad Timot.

Iam quid opus est cætera attingere, de prædestinatione propositoque Dei quæ non nisi ex præscientia fidei ac meritorum esse contendit, de modo quo Deus tradit atque indurat, nempe sola patientia, de honestate membrorum, cæterisque non paucis, cum in omnibus ad amussim cum doctrina Pelagiana conueniat? Vnum tamen non possum silentio prætermittere, Iuliani plerasque expositiones in loca Apostoli, quibus contra Augustinum & Ecclesiam vtitur, ex hocce commentario, subinde iisdem quoque seruatis verbis depromptas esse. Longum hoc esset exemplis ostendere tædioque lectoris plenum, verissimum tamen ac demonstratu facile iis qui libros Augustini sex cōtra Iulianum maximeque duos postremos operis imperfecti legerint. Quid sane aliud istud clamat, nisi Iulianum strenuissimum fidelissimumque Pelagij discipulum magistri sui triuisse vestigia, doctrinæque ipsius similitudinem vsque ad ipsa verba affectasse? Ex quibus omnibus euidentissimum factum, puto non alium horum Cōmentariorum esse authorem quam ipsum hæresiarcham Pelagium. In quibus tamen obseruandum est, magnam partem expositionis in caput decimum quintum primæ ad Corinthios, item totum commentarium in caput decimum sextum, rursumque initium in caput primum secundæ ad Corinthios verbotenus conuenire cum alio Commentario in eadem loca, qui sub nomine Ambrosij circumfertur. An hic ex illo, an ille ex hoc mutuatus sit, eruditorum sit iudicium. Et hæc hactenus de libris Pelagij. Veniamus nunc ad eius primogenitum in blasphemiis & impietate Celestium.

In catalogo de viris illustr.

Celestius, inquit Gennadius, *antequam ad Pelagium conuerteret, imò adhuc adolescens scripsit ad parentes suos de Monasterio Epistolas in modum libellorum tres omni Deum desideranti necessarias. Moralis siquidem in eis dictio: nihil ibi vitij postmodum proditi: sed totum ad virtutis incitamentum tenuit.* Hæc Gennadius. Postquam in hæresim Pelagianam lapsus est, tam strenuè eam verbo scriptoque propugnauit, vt perinde Celestina hæresis atque Pelagiana nominata sit, etiam vtroque viuente, in primisque in Concilio Ephesino. Operum eius nihil extat, nisi breues illæ ratiocinationes, conglobatæque sine conciliatione Scripturæ contrariæ, quas Augustinus libro de Iustitiæ perfectione refutauit, & eius nomine prænotatas fuisse testatur: *Neque istæ breues*, inquit, *definitiones vel potius ratiocinationes ab illius* (Celestij) *abhorrent ingenio, quod in alio eius opere inspexi, cuius eum constat esse authorem: Et non frustra istos fratres, qui hæc attulerunt, in Sicilia existimo audiuisse, quod iste docuerit ista, vel scripserit.*

Aug. lib. de perfect. iust. cap. 1.

Ad quem verò librum Celestij respexerit hic Augustinus, nihil probabilius dici posse puto, quàm librū quendam capitulis distinctum, quem imitatione Pelagij Magistri sui fortè conscripserit, ex quo multa capitula capitalia Pelagio etiam obiiciuntur in Synodo Palestina; & quem Augustinus se legisse confirmat. *Si tamen*, inquit, *eum esse non negat.* Vbi tamen infra addit, non habuisse authoris sui titulum, sed qui perhiberetur esse

Lib. de gestis Pelag. c. 13. & 14.

A Celestij. Ex quibus sanè breuibus Capitulis, & contortis ratiocinationibus liquet hominem Philosophico acutóque viguisse ingenio, vsque adeò vt à Pelagianis per Syllogismorum spineta, teste Hieronymo decurrere perhiberetur. Allegauit autem idem Celestius nonnullos libellos suos vel opuscula gestis Ecclesiasticis Romæ apud Zozymum, vt author est Augustinus, etsi nihil specia- tim designet, nisi se ad Albinum & Melaniam illa transmittere. Nam quem infrà dicit libellum ibidem fuisse allegatum, non nisi libellus seu confessio fidei fuit. Sicut & ille libellus breuissimus, quem se in libris ad Marcellinum legisse dicit, libellus duntaxat fidei fuit, idemque Celestij vt

Ibid. ca. 15.

Epist. ad Cusiph.

Lib. de grat. Christi c. 30.

Ibid. c. 33.

Lib. 2. de peccat. meri. & remiss. cap. 34.

B non obscurè ex libris de peccato originali capite decimo nono, libro tertio contra Iulianum capite tertio, libro secundo de peccatorum meritis capite vltimo, & Epistola octogesima nona ad Hilarium inter se collisis exprimitur. Præter quæ nihil aliud sub nomine Celestij hactenus me legisse memini.

Iulianus ingenio declamatorio styloque pompatico & inflato, nimia loquendi abusus facilitate multa contra Ecclesiam loquacissima prolixitate, quam ei Augustinus sæpe exprobrat, elucubrauit. Maximam eorum partem in ipsa rerum gestarum serie, prout se offerebat occasio, annotauimus, nempe quatuor libros contra librum

C primum Augustini de nuptiis & concupiscentia, octo alios contra librum secundum, Epistolam quam misit Romam vt per eam suos aut inuenirer aut faceret, aliam in Orientem ad Episcopum Thessalonicensem, quam vt suam Iulianus agnoscit. Omnibus istis ab Augustino responsum est. Præter quæ fatetur ipsemet alias se duas Epistolas scripsisse. *Ad Zozimum*, inquit, *quondam illius ciuitatis* (Romæ) *Episcopum super his quæstionibus duas Epistolas destinaui: verum eo tempore quo adhuc libros* (quatuor primos contra Augustinum) *exorsus non eram.* Vbi tamen aliam illam quam dixi ab eo Romam scriptam Epistolam pro sua non agnoscit. Dua illæ Epistolæ non extant nec Augusti-

Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. n. 177.

Apud Aug. lib. 1. oper. imperf. n. 8.

D no videntur fuisse cognitæ. Denique scripsit opuscula in Canticum Canticorum quæ Venerabilis Beda cautissime legenda monuit, ne lector per copiam eloquentiæ blandientis, in cœnum incideret doctrinæ nocentis, sed vt dici solet, ita carperet botrum vt & spinam caueret: *Est enim*, inquit, *homo vt Rhetor peritissimus, ita gratiæ Dei post Pelagium impugnator acerrimus, vt apertius scripta eius, quibus contra strenuissimum eiusdem gratiæ propugnatorem Augustinum insaniuit ostendunt. Cuius confodaculi, primum de amore libellum composuit sub obtentu, quasi hunc à fœda foret voluptate secreturus, re autem vera suam confirmaturus hæresim.* Hæc Beda. Vbi videtur indicare Commentariis illis in Canticum Canticorum fuisse

Beda in Cãticum Canticorum.

E præfixum libellum de amore, si non fuit aliud opusculum, idque vt illo obtentu destrueret gratiam. Libellus ille ab eodem Venerabili Beda magna ex parte refutatur & Pelagianis erroribus plenus ostenditur. Porrò quod Epistola illa longa ad Demetriadem Deo dicatam virginem, perperam à Beda Iuliani esse existimata sit, cùm neque ipsius sit neque Hieronymi, vt tempore Bedæ putabant aliqui, sed Pelagij, iam alibi fusius declarauimus. Non contentus autem multa scribere Iulianus, plura adhuc passim se scripturum esse comminabatur, vt testis est Augustinus, qui verba pugnacis illius belluæ referens: *Premitti*, inquit, *cum libri illi* (nempe quos Augustinus scripserat de gratia Christi & peccato originali) *ventilari cœperint*

Aug. lib. 4. contra Iul. cap. 8.

quod

quod abs te illa sententiarum mearum & nudabitur & confodietur impietas? Cui reponit Augustinus: *Quis non exspectet sapientiam disserentis, qui fidem cognouerit mentientis?* De alio verò quodam opere, quod contra Catholicam Ecclesiam parturiebat, sic ipsemet Iulianus loquitur: *In libris quos ad fratrem nostrum Turbantium Episcopum virum magno virtutum fulgore conspicuum contra Augustini dictaui scripta* (id est in libris quatuor contra librum primum de nuptiis & concupiscentia) *pollicitus sum, si nihil quod studiis obsisteret, eueniret incommodi, occursurum me protinus eorum argumentis omnibus, qui ex sententia Manichæorum traducem peccati, id est, malum naturale defenderent: à quo sum hactenus varia & indissimulabili necessitate suspensus. Verum vt primum tempus rata licuit, consilium erat, quantum maxime tulisset* A *ipsius rei naturæ breuiter promissa complere, nisi me actuosiorem denuò ingredi prouinciam, beatissime Pater Flore voluisses.* Hæc ille. Sed *nubes & ventus & pluuiæ non sequentes.* Tumidus enim ille vterus non aliter videtur peruenisse ad partum, nisi quia in postremis contra Augustinum libris, Scripturarum quarundam explicationes latiores inseruit. Atque hæc sunt quæ de scriptis Iuliani indagare potui, quæque de rebus gestis Pelagianorum dicenda iudicaui.

Apud Aug. lib. 2. operis imperf. contra Iul. — Prou. 25.

Nunc ipsa dogmata Pelagiana & Semipelagiana recensenda sunt & sensus eorum genuinus, prout eum ipsi authores hæreseos istius tradiderunt & explicuerunt, & Augustinus ac Prosper intellexerunt: accuratius ac vberius declarandus est.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER SECVNDVS.

Quo continentur dogmata ad naturam primi hominis spectantia.

DE LIBERO ARBITRIO PRIMI HOMINIS.

CAPVT PRIMVM.

PELAGIANOS nimia liberi A arbitrij laude cecidisse, notum est, à qua solemni more omnes exhortationes suas ordiri solebant; *Quoties*, inquit Pelagius, *mihi de institutione morum & Sanctæ vitæ conuersatione dicendum est, soleo prius humanæ naturæ vim qualitatemque monstrare, & quid efficere possit ostendere.* Nimirum, vt mox subnectit, *prima Sanctæ & spiritualis vitæ fundamenta sunt, vt virgo,* cui scribit, *vires suas agnoscat, quas demum bene exercere poterit, cùm eas se habere didicerit.* Quæ superbissima prædicatio vt idoneis fulcris niteretur, & probabilior Christianis auribus animisque influeret, totam humanæ naturæ conditionem & statum inaudito in Christi Ecclesia cō- B mento ipse cum discipulis perturbauit. Et à libero protoplastorum arbitrio rem exorsi hominem primum arbitrio quidem, vt fas erat, liberrimum conditum esse statuerunt, sed in libertatis explicandæ ratione, proprietatibus, potestate, in multos errores præcipitati sunt: Quod vt dilucidè percipiatur, tota liberi arbitrij essentialis definitio, & vberior explicatio ipsorum Pelagianorum verbis, maximéque Iuliani, qui eam ex professo tradidit, atque acerrimè contra Augustinum propugnauit, in medium proferenda est. Sic igitur ipse loquitur: *Sicut supra de iustitiæ & peccati definitione disseruimus, nunc quoque videamus, quæ libertati arbitrij definitio competat; vt planum fit quis nostrum consentiat quis repugnet. Libertas arbitrij, qua à Deo emancipatus homo est, in admittendi peccati & abstinendi à peccato possibilitate consistit. Factum est enim animal rationale mortale capax virtutis & vitij, quod posset ex concessa sibi possibilitate vel seruare mandata vel transgredi, vel magisterio naturali conseruare ius humanæ societatis, liberumque haberet alterutrum velle, vel partem in quo peccati & iustitiæ summa est. Et boni igitur possibilitas, & mali bona est, quoniam per se bonum facere laus virtutis est, posse malum facere testimonium libertatis. Per hoc igitur suppetit homini habere proprium bonum, per quod ei subest posse facere malum. Tota ergo diuini plenitudo iudicij tam iustum habet negotium cum libertate hominum, vt hanc qui vitam agnouerit, ambas nouerit. Sic igitur & libertas humani custodiatur arbitrij, quemadmodum diuina æquitas custodit. Vtrasque vt horum vnum qui violauerit, ambas violet. Hic intellectus liberi arbitrij est, qui & Fatorum opinionem, & Chaldæorum supputationem & Manichæorum phantasias, veritate Ecclesiastica subiugauit. Hic intellectus est qui cum illis quos enumerauimus vos etiam à Christo monstrat alienos. Libertas igitur arbitrij possibilitas est, vel admittendi vel vitandi peccati expers cogentis necessitatis quæ in suopte iure habet vtram suggerentiæ partem sequatur, id est, vel ardua asperaque virtutum, vel demersa & palustria vitiorum.* Quæ Iuliani verba & Pelagianorum sensus vt accuratius intelligantur, paululum lustranda & illustranda sunt.

Pelag. in Epist. ad Demetr. — Lib. 1. contra Iul. operis imperf. Fol. 118. — Fol. 120.

A Et primò, possibilitatis verbum apud Pelagianos peruulgatum est, quo non tam potestas passiua, à qua res aliqua possibilis dicitur, cui non repugnat vt fiat; sed actiua potius significari solet, nec quàm causa dicitur posse aliquid facere. Declarat hæc satis ipse Iulianus dum quasi exponens hanc possibilitatem subiicit, hominem esse animal rationale, *Quod posset ex concessa sibi possibilitate vel seruare mandata, vel transgredi.* Et infra clarius, *voluntas & ante Baptisma in vnoquoque delinquit, quæ illo ipso tempore quo peccat, potestatem habet recedere à malo.* Sic Pelagius: *Dicimus cuiusque rei possibilitatem non tam in arbitrij humani potestate, quàm in naturæ necessitate consistere. Vt puta loqui possum, quod loqui possum, meum non est, quod loquor* B *meum est.*

Apud Aug. lib. de natura & gratia c. 45.

Deinde hæc possibilitas seu potestas liberi arbitrij essentialiter consistit in quadam indifferentia ad plura, quod sæpius in citatis verbis repetitur. Idem Iulianus: *Non minore planè stultitiæ professione, quam profanitate liberum vocas, quod dicis nisi vnum velle non posse.* Et alibi: *Voluntas non pronunciatur rea, quæ aliud velle non potuit.* Quam indifferentiam non tantum libertati, sed etiam voluntati, eo ipso quo voluntas est essentialem esse decernunt. *Voluntas*, inquit Iulianus, *motus est animi in iure suo habentis vtrum sinisterior ad praua decurrat, an dexterior ad celsa consendat.* Quod magis explanat subiiciendo: C *Nec est prorsus voluntas, antequam velit, nec potest velle, antequam potuerit & nolle.* Hauserat hanc voluntatis definitionem, etsi Pelagiano sensu adulteratam, ex Augustino qui libro de duabus animabus dixerat: *Quanquam si liberum non est*, hoc est, ita indifferens vt pro solo libitu velle possit & abstinere, *nec voluntas*, hoc est, volitio, *dici potest.* Nam de voluntatis motu seu de volitione definienda tractabatur.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 150.
Ibid. f. 158.
Lib. 1. operis imperf. fol. 38.
Aug. lib. de duabus animabus c. 10.

Et quidem in actionibus indifferentibus, vt sunt loqui, videre, ingredi, & similibus, indifferentiam cōtradictionis, quam vocant, ad agendum & non agendum censebant ad rationem libertatis sufficere, Pelagius: *Quod loquor meum est*, id est, propriæ voluntatis: *& quia quod loquor meum est, vtrumque facere possum, id est, & loqui, & non loqui: Quia verò quod loqui possum, meum non est, id est, arbitrij mei atque voluntatis, necesse est me semper loqui posse.*

De natura & gratia c. 45.

D Cùm verò ad virtutem ac vitium ventum erat, prorsus necessariam statuebant indifferentiam contrarietatis, siue quæ est ad agendum bonum & malum. Hoc etiam in superioribus Iuliani verbis multis modis tangitur, disertisque verbis omnes Pelagiani inculcant. Pelagius: *Volens Deus rationabilem creaturam voluntarij boni munere & liberi arbitrij potestate donare, vtriusque partis possibilitatem homini inferendo proprium eius fecit esse quod velit, vt boni & mali capax naturaliter vtrumque posset, & ad alterutrum voluntatem deflecteret. Neque* E *enim aliter spontaneum habere poterat bonum nisi æquè etiam malum habere potuisset.* Et iterum in eadem Epistola: *liberum est vnum semper ex duobus* (bonum aut malum) *agere, cum semper vtrumque possimus.* Et Iulianus: *Clauderis vndique disputationis tuæ laqueis, arbitrium ante Baptisma liberum fuit: facultatem habuit faciendi boni, sicut facultatem habuit faciendi mali.*

Epist. ad Demetr.
Lib. 1. contr. Iul. Imp. fol. 131.

Hanc porrò indifferentiam contrarietatis ad bonum & malum, vt indicat in iisdem verbis Iulianus, tam essentialem esse censebant libertati, vt sine illa neque bonum neque malum in moribus vel actibus intelligi posset. Hinc Pelagius, A *Nec esset omninò virtus vlla in bono perseuerantis si is ad malum transire non potuisset.* Et paulò inferius: *Neque enim aliter spontaneum habere poterat bonum nisi æquè etiam malum habere potuisset.* Et infrà: *Malique facultatem ad hoc tantum dedit vt voluntatem eius ex nostra voluntate faceremus.* Hoc est, vt posset verè voluntas dici qua Dei voluntatem faceremus. Hoc est enim quod mox adiungit: *Nec est quo magis rationabilis creatura cæteris præferatur, nisi quod cum omnia alia conditionis tantum ac necessitatis bonum habeant, hæc sola habeat etiam voluntatis.* Succinit & accuratè Iulianus non modo in verbis quæ excutimus, dum dixit: *Per se bonum facere laus virtutis est, posse malum facere, testimonium liber-* B *tatis*, quasi nempe aliter non esset libertas in faciendo bono, nisi adesset simul potestas ad oppositum malum. Sed adhuc luculentius infra sese euoluit: *Si ergo est vt ratio prodidit, arbitrij libertas propulsatrix necessitatum, vt nemo sit vel bonus vel malus, cui non sit liberum esse contrarium.* Et clarissimè citra vllum fucum, & tergiuersationem: *Catholici, id est, nos dicimus*, inquit, *quod ab initio vsque ad finem sine aliquo naturalium coactu voluntas & ante baptismum in vnoquoque delinquit, quæ illo ipso tempore quo peccat, potestatem habet recedere à malo & facere bonum vt constet ratio libertatis.* Hoc est quod sæpius idem Iulianus cæterique Pelagiani C dicunt libertatem comprehendere potestatem peccandi & non peccandi. Nam etsi hoc sonare videatur indifferentiam contradictionis, nihil tamen significat aliud quam illam contrarietatem quam designauimus: quippe per peccare & non peccare intelligunt, vt supra dixit Iulianus, seruare mandata diuina vel transgredi & facere malum & bonum, peccatum & iustitiam, sequi ardua asperaque virtutum, vel demersa & palustria vitiorum. Hinc est enim, quod cum exprobrasset Augustino quod diceret liberam esse voluntatem, sed: *vt malum tantommodo faciat, non autem in hoc esse liberam, vt malum desistat operari*; hoc est vt non peccet; mox dilucidius hoc aperiens *desinis ergo*, inquit, *genus hominum per liberum arbi-* D *trium, nihil aliud quam peccare, nec aliud posse facere; per quod absolutè pronuncias, humanam naturam vnum semper cupere, quod malum est, & velle non posse contrarium.* Neque minus manifeste aliquanto inferius cum dixisset: *Si ergo responderis, sic fieri post baptisma liberam voluntatem, vt & peccare & non peccare possit, hoc ipso pronunciabis liberam non fuisse, cum vtrumque non poterat*: continuò exponens quid intelligat per non peccare, subiicit quasi contrarium Augustino: *Facultatem habuit faciendi boni, sicut facultatem habuit faciendi mali.*

Epist. ad Demet.
Ibid.
Lib. 1. operis imperf. fol. 122.
Iulian. Fol. 146.
Fol. 143.
Fol. 151.

Eodem plane modo Pelagius multis annis ante Iulianum ex vi libertatis hoc collegerat: *quia non peccare nostrum est*, hoc est, vt paulò ante exposue- E rat nostri arbitrij & voluntatis, *possumus peccare, & non peccare.* Et vt intelligeremus per hæc duo, quæ contradictoria videri possent, non nisi contraria intelligi, exprimit alibi clarius: *Quod bene vel agimus vel loquimur vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus.* Nec mirum sane, qui enim deliberata voluntate nō peccat, maxime inter vetitum præceptumque constitutus, (prout ille conflictus de libertate cum Pelagianis intelligitur) quid eum, nisi rectè agere iudicauerimus?

Lib. de natura & gratia, cap. 49.
De gratia Christi, c. 4.

Ex hoc ergo fonte proficiscitur, quod cum Diuus Augustinus in libris de duabus animabus istam primi peccati, quale primi hominis fuit, definitionem

Lib. de duabus animab. c. 11. definitionem protulisset: *Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat & vnde liberum est abstinere*, auidissime Iulianus eam contra *Iul. lib. 1. oper. imperf. fol. 37.* peccatum originale arripuit: *O lucens*, inquit, *aurum in stercore! Quid verius, quid plenius dici à quoquam vel orthodoxo potuisset?* nimirum quod inde sequi videbatur non tantum primum, sed omnino peccatum esse debere liberum ad con- *Ibid. F. 38.* traria. *Voluntas enim*, inquit, *est motus animi in iure suo habentis, vtrum sinisterior ad praua decurrat, an dexterior ad celsa contendat.* Et inferius: *Hac igitur voluntas quæ alternatur, originem possibilitatis in libero accepit arbitrio, ipsius vero operis existentiam à se suscepit: Nec est prorsus voluntas antequam velit, nec potest velle antequam potuerit & nolle. Nec vtrumque habet in parte peccati, id est, velle & nolle antequam vsum rationis adipiscatur; quibus collectis, apparet te verissime definiisse peccatum esse voluntatem retinendi vel adipiscendi* (ita legendum loco amittendi) *quod iustitia vetat & inde liberum est abstinere.* *Lib. 1. operis imperf. fol. 122.* Quibus verbis luce meridianâ clarius exprimit, libertatem in moribus humanis vtramque contrarietatis partem amplecti, & hoc sensu à pec- *Iulian. Fol. 146.* catis liberum esse abstinere, quia non ei necessitas imponitur partis alterius, sed dum peccat voluntate mala bonam voluntatem potest suscipere. Imo ne quidem voluntatem esse posse, siue volitionem, nisi adsit illa potestas oppositi boni & mali.

Ex eisdem initio citatis Iuliani verbis vides, istam indifferentiam contrarietatis ita ab ipsis fuisse prædicatam, vt etiam ipsam mali perpetrandi potestatem vtilem atque bonam esse constituerent, nempe quia, inquit, *testimonium est libertatis*, in bono scilicet, adeoque ex ea digniorem hominem fieri. Audi Pelagium fidissimum *Epistola ad Demetr.* suæ sententiæ interpretem: *Quod cum ita sit hoc quoque ipsum quod etiam mala facere possumus, bonum est, bonum inquam, quia boni partem meliorem facit. Facit enim ipsam voluntariam sui iuris non necessitate deuinctam, sed iudicio liberam.* Audin præcinentem discipulo præceptorem? Eius est & illud: *Si diligenter retractes & ad subtiliorem intellectum cogas animum, hinc* (scilicet hac indifferenti possibilitate) *tibi melior status hominis ac superior apparebit, vnde putabatur inferior.*

Autor qq. vtriusque Testam. 109. Huc respexit ille limpidissimus Pelagianismi fons, qui dixit: *Natura quæ potest peccare, sicut & non peccare, si semper vinceret illi naturæ præponenda erat, quæ ideo non peccat, quia impassibilis est,* (hoc est Deo) *non enim magnum videretur non peccare, quia non potest. Magnificum autem si cum posset peccare non peccaret.* Vides diabolicam illam superbiam hic emicare, quasi vero Angeli qui steterunt, quia cadere siue peccare potuerunt Deo idcirco præferantur.

Huic igitur libertati ad bonum & malum, nihil perinde repugnare statuebant quam necessitatem. Hinc namque est, quod eius essentiam Iulianus in possibilitate vtriusque partis collocat, quam *expertem cogentis necessitatis* nuncupat; quod eam fato, *Chaldæorum supputatione & Manichæorum* phantasiis, qui malum naturaliter fieri *Lib. 1. operis imperf. F. 120.* non libera voluntate somniabant, superiorem esse gloriatur. Hinc est quod vocat eam *propulsatricem necessitatum*, quod *neminem velit ab intentione propria necessitate reuocari.* *Fol. 140.* Quod absurdissimè putet exclusa libertate boni vel mali cuiquam *necessitatem incumbere*: *Fol. 153.* Quod Augustino exprobrat acerbissimè, liberum ab eo arbitrium, *ante mali, postea boni necessitate subuerti.* Hinc est quod omnem arbitrij A *captiuitatem ad vnam partem* siue boni siue mali exhortet, tanquam isti vtriusque partis naturali possibilitati, & libertatis quasi æquilibrio ex diametro repugnantem. *Possibilitas*, inquit, *est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatum à quoquam impellatur, vel à peccato abstrahatur voluntate captiua, quam non posse capi, si dedi ipsa noluerat testatur fortitudo.* Et iterum alibi: *Vt enim ipsa verba* *Fol. 123.* *iungamus quod liberatur captiuum est, quod captiuum est, liberum non est, quod liberum est, captiuum non est.* Ecce quàm capitalem inimicitiam inter libertatem arbitrij & captiuitatem in bono, aut in malo esse docet. Et insultans propter illam contradictionem manifestam Augustino, *duo istæ quæ iun-* B *gis*, ait, *liberum & non liberum est, id est, liberum & captiuum, illi quidem rei de qua agimus* (libero arbitrio) *conuenire non possunt. Tibi vero stultitiam singularem, impudentiam nouam, impietatem veterem* (Manichæorum significatam vult) *adesse testantur.* De qua necessitate vide plura vbi de peccati definitione tractaui.

Hanc autem necessitatem subinde *coactionem* vocat. Non enim tam intelligit coactionem proprie dictam quæ fit renitente voluntate, quàm illam ad vnam partem addictionem, siue captiuitatem, qua liberum arbitrium non nisi bonum, vel non nisi malum velle posse diceretur; siue voluntate suâ reniteretur, siue non. Nam Pelagius: C *Quem tantum*, inquit, *iustitiæ executorem Dominus* *Epist. ad Demetr.* *voluntarium esse voluit non coactum: Et ideo reliquit in manu consilij sui.* Et ne quis hæreret quid coactio sibi in voluntate vellet, facem ipse prætulit: *Prouidendum est ne ideo non vere bonum factum hominem putes, quia is facere malum potest, nec ipsa naturæ violentia astringatur ad immutabilis boni necessitatem.* Vbi omnia confundens & naturam, & violentiam, & astrictionem, & necessitatem, & immutabilitatem actionis bonæ, satis superque docet hoc se vocare coactionem, quæ ad vnam siue boni, siue mali partem affigit, ita vt ad contrarium, vt ipse latius diducit, transire non possit. Cui consentit in eadem intelligentia Iulia- D nus. Nam quodam loco: *Vos*, inquit, *dicitis Ca-* *Lib. 2. operis imperf. con. Iul. F. 215.* *tholicam hanc fidem esse, vt liberum confiteatur arbitrium, sed per quod homo malum facere cogatur, & bonum velle non possit.* Vbi *bonum velle non posse*, est idem quod *cogi malum facere.* Quod alibi sæpe vo- *Lib. 1 F. 153 & 154.* cat *necessitatem mali*: alibi, *in peccatum carnis suæ necessitate cogi.* Alibi permiscet omnia, coactionem, necessitatem, naturam, & vnum tantum posse: *Si*, ait, *libertas arbitrij primo est euersa pecca-* *Lib. 1. ad Bonif. c. 2. Lib. 2. F. 30.* *to, & in omni deinceps hominum genere, manca adeo remansit, vt non sit ei possibile nisi tantummodo malum facere, non hoc habeat in facultate electionem partis alterius, id est, recedere à malo & facere bonum, sed iniquitatis necessitate depressa appetentiæ criminum parere* E *compellatur: Si facta sunt naturalia quæ fuerant voluntaria.* Et quodam loco exponens id quod reprehenderet, voluntatem sic esse liberam, vt vel malum tantummodo velle cogeretur: *Si*, inquit, *Lib. 1. operis imperf. F. 151.* *responderis, sic fieri post baptisma liberam voluntatem vt & peccare & non peccare possit, hoc ipso pronunciabis liberum arbitrium non fuisse, cum vtrumque non poterat,* pro iisdem habens *cogi* & *vtrumque non posse.* Itaque male vocari coactionem ad bonũ, quando malum velle non potest. Declarat idem Augustinus, quia *151.* *qui cogitur, non vult, & quid absurdius quam vt dicatur nolens velle quod bonum est?* Vnde ipse Iulianus interpres sui factus coactionẽ necessitatemque coniunxit, cum dixit: esse possibilitatem illam *exper-* *Loco supra citato.* *tem cogentis necessitatis*, vt pote, *quæ in suo sponte iure habet*

viram ſuggerentiæ partem ſequatur. In hoc enim libertatem illam arbitrij eſſentialiter collocarunt vnanimiter Pelagiani, quod homo habeat; vt ipſi loqui ſubinde ſolent, *vt ſuopte iure, in ſuaque poteſtate*, vtramlibet partem ſequi, & nemine in alterutrum *impellente* neceſſitatis alicuius impulſu, maneat *voluntaria, ſui iuris, non neceſſitate deuincta*, ſed *iudicio libera* electio boni aut mali.

In libertate arbitrij imago Dei, ideo inamiſſibilis. Quædam de naturali poſſibilitate boni.

CAPVT SECVNDVM.

NEQVE vero mirum cuiquam videatur Pelagianos ita de arbitrij libertate decernere; in hac enim indifferentia ad eligendum bonum aut malum imaginis illius rationem ad quam homo conditus eſt, & humanæ conditionis decus ſupra cætera animantia conſtitutum putant. Pelagius non obſcurè præfert: *Epiſt. ad Demetr.* *In hoc gemini itineris diſcrimine, in hac vtriuſque libertate, rationabilis animæ decus poſitum eſt. Hinc, inquam, totus naturæ honor conſiſtit, hinc dignitas, hinc denique optimi quique laudem merentur, hinc præmium.* Nec aliud ſane voluit Iulianus, cum ad aſtruendam illam boni malique libertatem quaſi rationem ex ipſa hominis conditione petens, addidit: *Iul. lib. 2. operis imperf. F. 118.* *Factum eſt enim animal rationale, mortale, capax virtutis & vitij.* Sed clarius longe alibi: *Fol. 138.* *Secundum* (gratiæ munus) *quod vt viuentibus ſenſu, ita ſentientibus ratione præſtamus, quæ impreſſa eſt animæ, vt conditoris imago diceretur. Ad cuius æque reſpicit dignitatem arbitrij conceſſa libertas.*

Cum igitur ſui conditoris imaginem nullo conatu ſiue hominis ipſius, ſiue dæmonis deleri ex homine poſſe cum Catholicis faterentur, ex hoc fonte fluxit quod iſtam iam deſcriptam hominis conditi libertatem ſeu naturalem poſſibilitatem boni quam acceperat nullo peccato amitti poſſe, ſed ſub quibuſcumque tandem delictis delictorumque conſuetudinibus integram perſeuerare contenderent. Audite hoc identidem inculcantem Iulianum: *Lib. 1. ad Bonif. c. 15.* *Nos dicimus liberum arbitrium in omnibus eſſe naturaliter, nec Adæ peccato perire potuiſſe. Quod ſcripturarum omnium authoritate firmatur.* Quæ erat omnium Pelagianorum inuidioſiſſimis vocibus frequentata cantilena. Vnde grauiſſimè Auguſtino & Eccleſiæ Catholicæ tanquam Manichæorum tinctis fuligine exprobrabant, quod liberum arbitrium primi hominis peccato periiſſe confirmarent. *Cap. 2.* Vt eodem libro: *Dicunt illi Manichæi, quibus modo non communicamus, id eſt, toti illi cum quibus diſſentimus, quia primi hominis peccato, id eſt, Adæ, liberum arbitrium perierit.* Et petulantius alibi: *Non parum hic immorati ſumus, vt oſtenderemus, certiſſimum eſſe quod dixeram, quia negarent* *Lib. 1. operis imperf. contra Iul. 164.* *liberum arbitrium homines qui veſtro fuiſſent ſermone deterriti, & in vtrumque exitium vana formidine truderentur, teque eſſe præcipuum arbitrij liberi negatorem.* Quo opprobrio non idcirco Catholicam Eccleſiam eiuſque defenſorem ſtrenuiſſimum Auguſtinum aſpergebant, quod dicere putarentur, facultatem illam quæ liberum arbitrium nuncupatur ex humana natura peccato periiſſe, ſed quod poſſibilitatem iſtam naturalem boni, ſeu illam indifferentiam ac libertatem ad bonum ac malum, quam ei Pelagiani vt vidimus eſſentialem eſſe ſtatuebant, ſublatam crederent ac docerent. Contra iſtam Catholicorum opinionem clamabat Iulianus, *Deum iuſtum ſiue ante peccatum Adæ, ſiue poſt, ad bonum opus liberum hominem condidiſſe*; *Lib. 2. operis imperf. contra Iul. 215.* & ne quid ſcrupuli ſubeſſet quid ſibi vellet illa libertas conditionis, adiicit: *Et eſſe in vniuſcuiuſque poteſtate recedere à malo ac ſtudiis ſplendere virtutis.* Et iterum alibi: *Lib. 1. f. 131.* *Liberum autem arbitrium & poſt peccata tam plenum eſt, quam fuit ante peccata.* Multò fortius & clarius; *Nos dicimus peccato hominis non naturæ ſtatum mutari*, *Ibid. f. 142.* quaſi aliquid in ipſa liberi arbitrij natura internisque ac naturalibus dotibus mutaretur, *ſed meriti qualitatem*, nempe vt fiat ex iuſto iniuſtum, & vt naturalem illam boni malique poſſibilitatem atque indifferentiam ſaluam illæſamque eſſe intelligeremus, ſeipſum exponit: *id eſt, & in peccante hanc eſſe liberi arbitrij naturam, per quam poteſt à peccato deſinere* (rectè viuendo) *quæ fuit in eo vt poſſet à iuſtitia deuiare.* Hinc eſt quod vociferabatur *nullum malum* quo arbitrium eſſet vitiatum, *homini eſſe congenitum.* *Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. F. 166.* Hinc inculcabat non aliter reddi poſſe libertatem arbitrij ſi peccato fuiſſet læſum, niſi reddita illa poſſibilitate ad bonum quæ eſt ad malum. *Si*, inquit, *Adam præter voluntatis opus, ipſius naturæ inſtituta ſubuerterat, per Chriſti gratiam liberum baptizatis eſſe reddendum arbitrium, vt per correctionem naturæ expulſa lege peccati tam poſſibile confiteremur eſſe mortalibus nitere ſplendore virtutum, quam ſordibus horrere vitiorum.* *Lib. 2. F. 292.* Quæ verba magna ex parte ex magiſtro Pelagio mutuatus eſt Iulianus. Tradidit enim Pelagius hanc doctrinam tanquam dogmati vniuerſo præcipuam & capitalem; *Habemus*, inquiebat, *poſſibilitatem vtriuſque partis à Deo inſitam, velut quandam vt ita dicam radicem fructiferam atque fœcundam, quæ ex voluntate hominis*, (ſolo ſcilicet nutu eius, *diuerſa gignat & pariat, & quæ poſſit ad proprium cultoris arbitrium vel nitere flore virtutum, vel ſentibus horrere vitiorum.* *Pelag. lib. 3. de lib. arb. apud Aug. lib. de grat. Chriſti c. 18.* Quare vt omnem Chriſtianæ gratiæ neceſſitatem funditus tolleret, illam naturalem bene viuendi, ſiue non peccandi poſſibilitatem, quæ homini in ſua conditione perinde vt delinquendi conceſſa fuerat, auferri peccato nullo modo potuiſſe commentus eſt: *Dicimus*, inquit, *cuiuſque rei poſſibilitatem non tam in arbitrij humani poteſtate, quam in naturæ neceſſitate conſiſtere.* *Lib. de natura & gr. c. 45.* Quam ſententiam cum naturalium ſenſuum viſus audituſque exemplo probauiſſet; *ſimili ergo modo*, ait, *de non peccandi*, hoc eſt bene viuendi *poſſibilitate intelligendum eſt: quod* *Ibid. c. 48.* *non peccare noſtrum ſit, poſſe vero non peccare non noſtrum. Quia vero poſſe non peccare noſtrum non eſt, etſi* *Ibid. c. 49.* *voluerimus non poſſe non peccare, non poſſumus non poſſe non peccare.* Hoc eſt vt planius exprimit Auguſtinus, *ſeu velimus ſeu nolimus poſſumus non peccare. Quia*, addit Pelagius, *nulla adimere voluntas poteſt, quod inſeparabiliter inſitum probatur eſſe naturæ.* *Ibid. c. 50.* Et ſenſum Pelagij dilucidis verbis expreſſum: quod illa naturalis non peccandi poſſibilitas, ſiue illa poſſibilitas bene viuendi per liberum arbitrium, quam ſicut & male viuendi homini Deus in ortu ſuo contulerat, nulla adimi poſſet voluntate, quia inſeparabiliter humanæ naturæ cohæreret. Quam ſuam ſententiam vt planiſſimè caperemus aliis verbis in opere ſuo poſtremo quod ad Pontificem Innocentium de libero arbitrio quatuor libris comprehenſum ſuæ purgationis ergo deſtinauerat, luculentè conſignauit; *Lib. de grat. Chriſti c. 4.* *Liberum, mihi eſt, nec voluntatem bonam habere, nec actionem, nullo autem modo poſſum non habere poſſibilitatem bonam. Ineſt mihi etiam ſi noluero, nec otium ſui aliquando in hoc natura recipit.* Vides hanc poſſibilitatem bonæ voluntatis & actionis naturalem,

lem, ideoque inseparabilem statui. Neque mirum profectò. Nam hoc est, quod Pelagium supra dixisse diximus: [*Epist. ad Demetr.*] *Quod volens Deus rationabilem creaturam voluntarij boni munere & liberi arbitrij potestate donare, vtriusque partis possibilitatem homini inserendo, proprium eius fecit esse quod velit, vt boni & mali capax naturaliter vtrunque posset.* Et quod [*Infra ibid.*] *vtrumque nos posse voluit optimus creator*, Et *vnum liberum est, cum semper vtrumque possumus.* Si enim naturaliter vtrumque possumus, certe naturalis erit possibilitas boni, naturalis erit possibilitas bonæ voluntatis atque actionis; naturalis erit possibilitas non peccandi, qua nihil aliud quam bene agendi possibilitatem, seu bonæ voluntatis atque actionis significari, & tam supra monstrauimus, & hoc ipso quem versamus loco Pelagius suggerit. Quod enim bonam voluntatem atque actionem nominauerat, mox eodem loco non peccandi possibilitatem, dicit: [*Apud Aug. lib de grat. Christi c. 4.*] *Cum dicimus hominem esse sine peccato confessione possibilitatis acceptæ, laudamus Deum qui nobis hoc posse largitus est.* Ex quibus omnibus manifestum esse arbitror, quanto conatu Pelagiani naturalem illam boni malique capacitatem ac possibilitatem siue indifferentiam ad bonum ac malum, in qua liberum arbitrium conditum fuerat, stabilire etiam post hominis lapsum, tuerique niterentur: vt si illam internam liberæ facultatis integritatem illæsam perstitisse defendi posset salus hominis non minus post peccatum quam ante à flexu voluntatis humanæ & *volendi fonte*, vt Prosper loquitur, suspenderetur. [*Lib. de ingrat. c. 6.*] Hoc est enim quod Pelagius velut errorem impegit Augustino, quasi docuisset: [*Lib. de nat. & gratia c. 23.*] *Sic hominem factum, vt de iustitia quidem posset in peccatum ire & de peccato ad iustitiam* (eâdem illâ libertate) *redire non posset.* Hoc est quod dici volebant negantesque vehementer arguebant: [*Lib 2. operis imperf. f 292.*] Et vi liberi arbitrij, *tam possibile esse mortalibus nitere splendore virtutum quam sordibus horrere vitiorum.* Hoc est quod vno ore omnes consonabant: [*Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. fol. 131.*] *Liberum arbitrium & post peccata tam plenum est quam fuit ante peccata.* Huc omnes illas scripturas magno studio congerebant, quæ possibilitatis illius naturalis siue libertatis flexum ad bonum exigebant, deflexumque arguebant: [*Ibid. f. 133.*] *Aut facite arborem bonam & fructum eius bonum, aut facite arborem malam & fructum eius malum.* Et iterum: *Si mihi non vultis credere, operibus credite.* Et: *Quoties volui congregare filios tuos sicut gallina pullos suos sub alas, & noluisti.* Et: *Si volueritis & audieritis me, quæ bona sunt terræ comedetis; Si nolueritis & non audieritis, gladius vos comedet.* [*Ibid. & lib. 4. ad Bonif. c. 2.*] Et: *Deus ab initio constituit hominem & reliquit eum in manu consilij sui.* Per quas & similes Scripturas illam boni possibilitatem, quæ conueniebatur, vel integram perstitisse colligebant, vel stolidè ab exhortante, iubenteque conueniri. [*Lib. de perf. iust. c. 19. Et Pelag. Epist. ad Demet.*] *Ecce*, inquit Pelagius, *vbi velle videmus & nolle eligere & refutare, ibi non vis naturæ*, hoc est determinatio aliqua quasi naturali ad alteram siue boni siue mali partem ad quam arbitrium est indifferens, *sed libertas intelligitur voluntatis.* [*Ibid. infra*]

Neque vero hac solum de causa inamissibilem illam boni malique potestatem astruebant, quod eam ad primigeneam naturæ humanæ dignitatem, qua natura rationalis est, spectare crederent, sed etiam quod alioquin nulla esse possent vel bona vel mala merita; neque iustitiæ diuinæ æquitatem defendi posse iudicarent: *Hinc*, inquit, Pelagius, *optimi quique laudem merentur, hinc præmium. Nec esset omnino virtus vlla in bono perseuerantis si is ad malum transire non potuisset.* [*Epist. ad Demetriad.*] Et quod superius allega- A uimus ex Iuliano: *Tota ergo diuini plenitudo iudicij tam iunctum habet negotium cum hac libertate hominum*, videlicet cum ista indifferentia contrarietatis ad bonum & malum, *vt harum qui vnam agnouerit, ambas nouerit. Sic igitur & libertas humani custodiatur arbitrij*; [*Lib. 1. operi. imperf. fol. 120.*] videlicet ad bonum & malum, *quemadmodum diuina æquitas custodit. Vnde fit vt harum vnam qui violauerit, ambas violet, &c.* Hinc omnem præcepti æquitatem tolli penitus credebant, omnem auferri exhortationis instantiam, nisi esset in homine talis arbitrij indifferentia ad bonum & malum. Qua de re alibi plura dicturi sumus, quando causas propalabimus, cur Dei gratiam, quæ liberat arbitrium nostrum & facit nos operari bonum, tanto horrore aduersarentur. B

De viribus liberi arbitrij quibus omnes motus animi bonos ac malos compesceret suo nutu, & moderaretur.

CAPVT TERTIVM.

IAm de viribus concreatæ libertatis videamus. Quæ quoniam, vt supra vidimus, eadem est in omnibus hominibus siue stantibus, siue lapsis in sensu Pelagianorum, quidquid de vnis dictum fuerit, idem omnino de alteris intelligendum est. Nullū enim in iis quæ hominis naturam atq; imaginem Dei naturalem spectant discrimen agnoscunt. C Sentiebant ergo Pelagiani vno omnes consensu, tantas esse vires in hac naturali libertate, bonique ac mali possibilitate constitutas, vt quæcunque tandem à rebus siue extrinsecus irruentibus, siue intrinsecus se commouentibus vel cogitationes phantasiæque mouerentur, vel animi desideria motusque cierentur, quidquid tandem siue homines, siue Angeli, siue Dæmones, adeoque Spiritus ipse Sanctus suaderet atque suggereret, quicunque vel pietatis vel iniquitatis motus inciderent, quibuscunque passionum bonarum auris animus propelleretur vel malarum fluctibus procellisque turbaretur, nihil de suo imperij principatu domina illa libertas amitteret; sed plenissima discernendi potestate penes vim rationis ac D voluntati, permanente, sola fieret ad malum bonumque suasio ac prouocatio, nutus verò probandi vel improbandi, vtendi & repellendi, in illa naturalis indifferentiæ libertate ac naturali possibilitate persisteret. Hanc esse mentem eorum de primo hominis, imo etiam de lapsorum hominum libertate plenissime & Augustinus & eorum ipsorum scripta testantur. Et quidem quanta liberrimi illius nutûs potestas fuerit supra omnes animi motus atque passiones quæ ad terrena prouocarent, audite fidelissimum doctrinæ Pelagianæ testem Augustinum: *Tantum dicunt valentem* (humanam naturam) *vt suis viribus in origine suæ creatio-* [*Epist. 95. initio.*] E *nis acceptis, possit per liberum arbitrium nihil vlterius adiuuante illius gratia qui creauit, domare & extinguere omnes cupiditates tentationesque superare.* Nec diffitentur sanè huius testimonij veritatem Pelagiani: *Sufficit*, inquit Iulianus, *bono ingenitis sibi motibus dare leges.* [*Lib. contra Iul. ca. vlt.*] Et paulo ante de ipso & Pelagianis omnibus Augustinus: *Ideò homines acutissimi, non modum, non genus, sed excessum voluptatis* (hoc est concupiscentiæ) *arguitis & exprobandum censetis obscœnum: quia eum nostis, vt dicis, intra concessos fines animi potestate posse retineri.* [*Lib. 5. cont. Iul. cap. 16.*] Cui consonat quod procaciter eidem Augustino insultando dicat Iulianus *eum mentiri, tantas esse libidinis vires, vt tam* [*Lib. 3. cont. Iula. apud*]

A *ratio regere ac frenare non poßis* significans huiusmodi impulsus quamtumlibet violentos naturalis illius possibilitatis nutu humanæque libertate rationis posse frenari. Vnde alibi Augustinus: *Non viribus nostræ voluntatis, vt putas: huic* (concupiscentiæ) *obsistimus, nisi diuinitus adiunemur.* Neque vires istas libertatis in solis dumtaxat nudisque animi motibus coercendis, nutúque suo superandis sufficere arbitrantur: etiam in grauissimis corporis doloribus perferendis, dummodo illa nollet cedere, aut sese dedere vincendisque prædicabant. *Possibilitas,* ait Iulianus, *est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatum à quoquam impellatur vel à peccato abstrahatur voluntate captiua, quam non posse capi si dedi ipsa noluerit testatur fortitudo, cuius lacerti in contemptu dolorum & per Gentiles & per Christianos assiduè claruerunt.* B Ex quibus satiatissime constat nullos siue dolores, siue passiones animi, quæ corporum dolores solent cruciatúsque comitari, posse, authoribus Pelagianis imperium illius naturalis possibilitatis infringere, aut ad alteram partem quasi captiua voluntate rapere aut inclinare. Quod non minus exertè Pelagius inculcat: *Duo sunt ex omnibus vitia quæ, maxime homines decipiunt, gula, scilicet, & libido quæ deponere eo difficilius est, quo eis vti dulcius. Et tamen hæc vitia tam molesta, eamque delectationis sui periculosa, ita à multis calcari vidimus, vt tota ætate virgines manserim in summa abstinentia.* Et vt vires illius ingenitæ possibilitatis agnosceremus. *Da,* inquit, *tantam in cæteris magnitudinem animi, & vide quid non poßis efficere.* C *Sed nos, proh pudor! quadam delectatione peccati cum in quibusdam ostendimus, quandam vim naturæ, in aliis omninò torpescimus.* Et clarius paulò superius contra querelas difficultatum: *O profanam temeritatem, duplici ignorantia accusamus Deum scientiæ vt videatur nescire quod fecit, nescire quod iussit, quasi oblitus fragilitatis naturæ, cuius author ipse est, imposuerit homini mandata quæ ferre non poßit.* Et vt nihil dubitationis de naturalis illius possibilitatis facultate remaneret: *Nemo magis nouit mensuram virium nostrarum quam qui ipsas vires nobis dedit. Nec quisquam melius, quantum poßimus, intelligit, quam qui ipsam virtutem, qua poßit donauit,* largieudo videlicet tantæ potestatis naturam ac libertatem.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 105.
Ibid. f. 121.
Epist. ad Demetriad.
Ibid. infra.
Ibidem.
Ibid. supra.

D Cæterùm quid de potestate libertatis in passionibus quæ ad terrena incitant frænandis asserebant, idem omninò fieri intelligebant in iis quæ nos ad bona & cælestia capienda prouocabant. Eandem enim omninò in omnibus coercendis animi naturalem possibilitatem esse statuebant, nam hinc est quod Pelagianorum omnium vox erat: *Hominem opus Dei defendimus, nec ex vllius potentia vel in malum vel in bonum inuitum aliquem cogi.* Et iterum illa omnium clarissima, quam iam reddimus apud Iulianum: *Poßibilitas est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatum à quoquam impellatur* (nempe per concupiscentiam) *vel à peccato abstrahatur* (per vllos immissos bonos animi motus) *voluntate captiua: quam non posse capi, si dedi ipsa noluerit* E *testatur fortitudo.* Quid euidentius dici potest de illa possibilitate in vtramque partem supra omnes siue bonos siue malos animi motus qui ad alliciendum extorquendumve voluntatis nutum sæuiunt aut blandiuntur? Sic enim trahi in alteram partem vt quasi in illam captiuata voluntas inclinetur, fieri non posse disertissimè confitetur.

Lib. 1. ad Bonif. c. 18.
Lib. 2. operis imperf.

Indeliberatos animi Motus bonos ac malos salua manente libertate admittunt Pelagiani.

CAPVT QVARTVM.

NAM huiusmodi etiam bonos motus ac desideria in animum incidere posse, nulla erat omnino apud Pelagianos disceptatio. Hinc est enim quod Iulianus admittit amorem boni quem homo suæ libertatis possibilitate concepit, etiam à Spiritus sancti inspiratione magis inflammari: *Ad eam,* inquit, *magnitudinem atque pulchritudinis eum studiis procedit ac meritis, vt generosum eius ignem gratia Spiritus sancti incipiat ventilare.* Hoc est, vt Beda exponit, sicut lucentem ignem ventus spirando iuuat vt amplius ardeat, & magis magisque flammescat. Sed ne quis suspicaretur aliquid per hoc naturali isti animi possibilitati ac libertati in vtrumque detrahi, ibidem præmonet amorem nostrum ad solius animi moueri arbitrium, *& in actibus suis habere iucunditatem vt perturbationis immunem, ita etiam libertate gaudentem.* Hoc est, Beda quoque interprete, *in arbitrio animi nostri situm, cui se amori, vel quantum subdiderit.* Illos enim boni malique titillationis ac motus *breues impetus,* vocabat Iulianus, post quos deliberato animi appetitu surgente virtutis, vitiique libera electio emicaret. Audi Iulianum hoc disertè C tradentem: *Cum vero desit facultas per quam in proximos vis secretæ voluntatis erumpat, in ipsa tamen voluntate, quæ aliquid vel boni vel mali non impetu breui, sed cogitatione appetituque patrauerit, vel benignitatis est ratio impleta vel malignitatis.* Vbi impetus illos breues indeliberatorum motuum deliberatæ cogitationi atque appetitui opponit.

Iul. lib. quem scripsit de amore apud Bedam in cantica.
Ibidem.
Lib. 1. oper. imperf. fol. 119. & 120.

Et sane quomodo de hac Pelagianorum opinione, qua bonos animi motus ac desideria salua manente illa indifferentiæ libertate admitterent, ab iis qui principia doctrinæ Pelagianę penetrarunt vel dubitari possit ignoro. Nam in primis quidquid ante liberum voluntatis nutum in animum incideret, non nisi prouocationem quandam vel adiutorium vel occasionem datam ad bonum & D malum, minimè verò coactionem, vt loquebantur, vel necessitatem alterius partis impositam esse censebant. *Motus animi* (scilicet, liber, ait Iulianus) *eius iam est, qui per ætatem iudicio rationis vti potest, cui cum pœna monstratur & gloria, aut contra commodum vel voluptas, adiutorium & velut occasio offertur, non necessitas imponatur partis alterius.* Quod de ipsis internis etiam cupiditatibus eum intelligere clarissime explicat in eodem libro inferius: *Hanc voluptatem & concupiscentiam ante peccatum in Paradiso fuisse, res illa declarat, quia ad delictum via per concupiscentiam fuit. Quæ cum pomi decore oculos incitasset spem etiam iucundi irritauit saporis: non ergo potuit hæc concupiscentia quæ cum intra limitem concessorum tenetur affectio naturalis & innocens est, fructus* E *esse peccati, quæ docetur non suo quidem vitio, sed voluntatis, occasio fuisse peccati.* Quod Augustinus mox exponit, prouocationem fuisse peccati. Qui igitur malas cupiditates tantum occasiones peccatorum esse sentiebāt quibus libertas prouocata nutus suos exereret, quis ambigat eos etiam bonas cupiditates veluti adiutorium, & prouocationem occasionesque virtutis, vtpote saluo illo libertatis nutu non respuisse. Cum attestante omnium sanæ mentis hominum experientia longe facilius sit, bonos motus quibus animus erigitur & eleuatur,

Lib. 1. operis imperf. fol. 38.
Ibid. f. 100.
Fol. 101.

uatur, solo libertatis nutu premere, ne sursum A euolet, quam illos sequientium passionum impetus saluâ naturali possibilitate frænare atque comprimere, ne deorsum ruat. Quod clarè Iulianus indicat eodem libro cum negat gratiam operari vt adiutoriis fabricetur quæ fuerat distincta libertas, vt aliquando, ea exclusa, vel boni vel mali cuipiam necessitas credatur incumbere, verum vt arbitrio omne adiutorium cooperetur. Vult enim nullos gratiæ, quam Augustinus prædicabat motus, sic incidere in arbitrij libertatem vt ea quasi ante non esse suscitata fabricaretur, sed ita vt arbitrij libertas in suo vigore imperioque permanens, per eam prouocata, si vti vellet cooperante iuuaretur, non necessitate aliqua in al- B teram partem flecteret. Quam doctrinam & exprimendi modum hauserant ab Origene qui accuratissime hoc natiuæ libertatis imperium eodem prorsus modo supra omnes animi incidentes motus, velut boni malique occasiones exponit. Nam cum late deduxisset, quosdam in humana natura insitos esse libidinis, tristitiæ, cupiditatis, iræ, motus, ab inimica virtute docet eos promoueri ac dilatari, nobis hominibus occasiones & initia præbentibus peccatorum. Quibus animi motibus ad bonum malumue nos concitantibus nutu rationis dicit nos aduersari atque eos ad bona vel mala gubernari. Et omnium clarissime sub finem C capitis secundi libri primi: *Nihil aliud putandum est accidere nobis ex ipsis quæ cordi nostro suggeruntur bonis vel malis nisi commotionem solam & incitamentum prouocans nos ad bona vel mala. Possibile autem nobis est, cum in aliquo virtus nos cœperit ad malum incitare, abiicere à nobis prauas suggestiones, & resistere suasionibus, & nihil prorsus culpabiliter gerere.* Et rursum: *Possibile est vt cum nos diuina virtus ad meliora prouocauerit, non sequamur, liberi arbitrij potestate in vtraque nobis seruata.* Quo verisimile est respexisse Pelagium quando locum illum Apostolicum, caro concupiscit aduersus spiritum, interpretatur carnalis consuetudo aduersus spirituale desiderium. Quæ quidem eo consilio ex Origene addu- D ximus vt ex conformitate doctrinæ phrasium ac verborum eluceret, quo pacto iuxta Pelagianos arbitrium non minus bonis quam malis motibus in animo suscitatis natiuæ libertatis imperio dominaretur, atque resisteret. Quod sane principiis Pelagianis de animi quibuscumque passionibus ad amussim respondet. Nam sicut cibus & potus cæteræque res externæ omnes de sese indifferentes arbitrij libertati subiacent vt iis naturali sua potestate atque nutu modum tenendo vtatur, vel excedendo abutatur, ita prorsus internos animi motus eiusdem imperio substratos manere decernebant. Quo profecto non rarò allusisse Iulianum facile est scripta eius voluenti ani- E maduertere, contra quem Augustinus: *Vt quod eam comparamus vino & cibo & aliquid nobis dicere videmur, quia dicimus, nec vinum ebrietas, nec cibum condemnat crapula, nec concupiscentiam infamat obscœnitas*: videlicet quia ibidem Iulianus solum in omnibus istis excessum, qui voluntate fieret, in culpa esse dicebat.

Lib. 3. Periarchon, cap. 2.

Lib. 2. Periarch. cap. 2. Lat.

Idem, lib. 3. cap. 2.

Ibid.

Lib. 4. cont. Iul. cap. 14.

Idem vberius ex Principiis Pelagianorum declaratur de motibus bonis.

CAPVT QVINTVM.

DENIQVE quid causæ excogitari posset cur Pelagiani potiùs motus animi ad bonum incitantes quàm ad malũ exhorrescerent, planè non video: an fortè quod illa naturalis libertas in discrimen vocaretur? At illa in malis victrix & illæsa persistebat. An quod naturalis illa boni possibilitas læderetur? At illa potiùs occasione bonorum motuum adiuta & B prouocata expeditius vires explicabit ingenitas. An quod ita diuinę gratię adiutorium bonis operibus interponerent? Qui ita censet, nondum vsque ad fundum Pelagianorum principia penetrauit. Pelagiani namque Philosophi non absimiles, hominem naturaliter bonum conditum statuebant, qui sicuti naturæ possibilitate & viribus poterat indifferenter bonas actiones facere non minus ac malas, ita desideria ac motus, qui ad vtramque partem cierentur vt iis concitatus animus vel virtutem coleret, vel se blanditiis carnalibus dederet, itidem prorsus naturales esse na- C turæque consentaneos arbitrabantur: quorum ista ex ea parte qua brutis sociamur, illa ex ea qua Deo atque Angelis iungimur veluti ex suo quæque fonte scaturiat. Hæc enim sunt illa decantata virtutum semina, quæ omnes Semi Pelagiani animo naturaliter insita fuisse tradebant: *Est enim* (ait Pelagius) *in animis nostris naturalis quædam vt ita dixerim sanctitas, quæ velut in arce animi præsidens, exercet mali bonique iudicium, & vt honestis, rectisque actibus fauet, ita sinistra opera condemnat*: Quæ de seminibus istis virtutum naturalibus, naturalique sanctitate, doctrina omnibus Pelagianis communis fuit, vt infra videbimus, tamquam dogmatibus nouis firmandis aptissima. D Hęc tamen semina docebant vocatione aliqua externa vel interna suscitari & prouocari, vt ex naturali illa possibilitate opus bonum sequeretur. Atque ita vocatio quidem & prouocatio erat gratuita, sed ipsæ boni cupiditates ac desideria ex bono naturæ fundo prosilientia, sicut ipse voluntatis nutus, quo probaret ea vel improbaret, naturæ ipsius erat & naturalis arbitrij fœtus. Neque enim vlla sinebat rerum ratio, vt sensitiuus appetitus solo aspectu visibilibus prouocatus illecebris incongenitos sibi impetus ex rerum cognatarum titillatione emicaret, & illa nobilior animi pars, naturalis institutionis beneficio, vt aiebant ad omnem, æquitatem propensa atque iustitiam E ita esset siue sterilis siue maledicta, vt lege culta, minarum terrorumque commotionibus agitata, promissionum rore perfusa, nubibus Apostolicæ prædicationis compluta, rerum denique pulcherrimarum luce perstructa & calore fota, non vicissim posset per luculenta illa naturalium virtutum semina in aliquod huiusmodi exile germen *naturalis illius sanctitatis* erumpere. Quis enim non videt longè sublimioris esse potestatis argumentum plena voluntate iudicioque in ipsum virtutis apicem inuolare, quam indeliberata, imperfectáque quadam voluntatis motitatione, & quasi suspirio, quemadmodum voluntatis inefficaciam, ita naturæ bonitatem, propensationem, sanctitatemque testari? Quis enim, siue consuetudine, siue naturali institutione propensus est animus,

Epist. ad Demetr.

Pelag. supra in cit. Epist. ad Demet.

eò etiam vel sola cogitatione perstrictus nescio qua vi magnetica velut ad polum suum delectabili quodam nutu vergit, suasionibus verò & promissis accensus magno impetu rapitur, nisi fræno arbitrij violentiori reprimatur.

Quod quidem quemadmodum rerum probat experientia & naturalis ratiocinationis consequentia, non tamquam abstrusum erat, sed velut in promptu positum certissimumque intuetur, ita celerrima illa ingenia tanquam principiis doctrinæ suæ quam maxime consentaneum vidisse non est dubium, imo monumentis litterarum suarum sæpius insinuasse, quia ex professo nunquam in disputationem venerant, adeoque expressisse satis dilucidè deprehenduntur. Quid enim aliud vult indicare Iulianus quando in gentilium excusationem clamat; *Vt magis rei videantur qui fuerint præcepta transgressi, quam qui sine legis admonitu actionis ingenitæ dissimulatione deliquerint, nisi quod affectus quidam naturalis honestatis ingeniti sint, quos gentiles contemnendo deliquerint.* Continuo namque quasi se exponendo subiungit: *vt quibus lex data non est, intelligantur non esse præcepta transgressi, rei autem conuincantur, quoniam negligentes rationem quam proprij in vnoquoque protestantur affectus vel humanæ societatis vel pudoris iura temerauerint?* Quid aliud conuenientius ab ipso Pelagio significatum iudicabimus, quando dixit: *Caro concupiscit aduersus spiritum, hoc est, carnalis consuetudo aduersus spiritale desiderium. Quamdiu vero duplex in nobis est desiderium vel voluntas non perficimus quæcunque volumus vno ædificante in nobis & alio destruente.* Quid denique apertius hac de re intelligentibus dixeris, quam quod Pelagius quodam loco dixit: *Operatur in nobis* (Deus) *velle quod bonum est, velle quod Sanctum est, Dum nos, &c. futuræ gloriæ magnitudine & præmiorum pollicitatione succendit, dum reuelatione sapientiæ in desiderium Dei stupentem suscitat voluntatem, dum nobis suadet omne quod bonum est.* Vbi quidem nullam Dei gratiã in animo operantem, nisi promissionis, reuelationis, sapientiæ, & suasionis agnoscit, sed per hæc ipsum animum naturaliter bonum, & semina illa virtutum in desiderium Dei per seipsa videlicet suscitari. Quemadmodum hæc ex principiis Pelagij necessario suscitari ante demonstrauimus, satis liquido videtur profiteri. Sed luculentius hoc declarauit Cassianus seminum istarum virtutum naturalium peritissimus artifex, exponens Apostolicum locum, caro concupiscit aduersus spiritum & spiritus aduersus carnem: *In hoc loco carnem non hominem, id est, hominis substantiam sed voluntatem carnis & desideria debemus pessima accipere: sicut nec spiritum quidem aliquam rem substantialem, sed animæ desideria bona, & spiritualia designari.* Et latius depicta ista luctationis miseria: *inter has igitur vtrasque concupiscentias* (addit) *animæ voluntas* (hoc est liberum arbitrium) *in meditullio quodam vituperabiliore consistens, nec vitiorum flagitiis oblectatur, nec virtutum doloribus acquiescit.* Describit enim statum hominis quasi tepidi qui neutris vult ex toto, vi libertatis acquiescere. Sed omnium accuratissime Pelagianorum omnium origo Origenes hæc mysteria propalauit: *Frequenter in Scripturis inuenimus & à nobis sæpe dissertum est, quod homo spiritus, & corpus, & anima esse dicatur, verum cùm dicitur quia caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, media procul dubio ponitur anima, quæ vel desideriis Spiritus acquiescat, vel ad carnis concupiscentias inclinetur.* Quid manifestius? Spiritum enim vocat non more Catholico Spiritum sanctum, sed Pelagiano, legem naturæ,

Lib. 2. operis imperf. con. Iul. fol. 396
Ibid. f. 397.
Lib. de grat. Christi c. 10.
Collat. 4. c. 11.
Orig. in Ep. ad Rom. in illud c. 1. Tradidit eos Deus in desideria, &c. fol. 302.

A quam mentibus Spiritu Dei viui ex institutione, vt ipse loqui solet, creatoris impressum gerimus. Vt tamen magis ista caperemus duos Angelos bonum ac malum hinc inde suum cuique parti colluctanti apponit, vt anima quasi in medio collocata cui velit adhæreat: *Non enim vi*, inquit, *res agitur, neque necessitate in alteram anima declinatur: alioquin nec culpa eius nec virtus posset ascribi, nec boni electio præmium, nec declinatio supplicium mereretur: sed seruatur & in omnibus libertas arbitrij vt in quodcumque voluerit ipsa declinet.* Quibus quam belle in omnibus concinat Cassianus, audite: *Dubitari ergò non potest inesse quidem omni animæ naturaliter virtutum semina beneficio creationis inserta, sed nisi hæc opi-* B *tulatione Dei fuerint excitata* (exhortatione scilicet angelica vel humana) *ad incrementum perfectionis non poterunt peruenire. Adiacere autem homini in quamlibet partem arbitrij libertatem, etiam liber ille qui dicitur pastoris apertissime dicet, in quo duo Angeli vnicuique nostrum adhærere dicuntur, id est, bonus ac malus, hominis vero optione consistere vt eligat quem sequatur.* Quæ omnia ex Origenis periarchon esse deriuata, qui librum eius secundum legerit facilè deprehendet. Ne quis verò benignior suspicaretur more Catholico, illum Spiritum qui istos bonos ac spirituales affectus suscitat esse Spiritum sanctum per veram gratiam cordibus sui desideria inspirantem, ex eodem Origene, quem Cassia- C nus imitatus est purissimum, putissimumque Pelagianismum accipite: *Ideo namque in quo concupiscit caro aduersus Spiritum, id est, aduersus legem, quæ dicit non concupisces, etiam aduersatur ei, & certamen quoddam erit.* Vbi non nisi legem naturalem vult esse, Spiritum, contra quem concupiscit caro. De quo paulò superius dixerat cur Spiritus vocaretur: *Illa lex*, nempe naturalis, *non concupisces, de qua frequenter diximus, quæ in hominum cordibus scripta est, non atramento, sed Spiritu Dei viui, & docet quid agendum sit, quid cauendum: ipsa est ergo per quam cognoscit homo peccatum suum.* Et rursum alibi: *hoc est quod sentire* (gentes) *naturaliter possunt, verbi gratia, ne homicidium, ne adulterium faciant*, &c. Fortas- D sis & quod Deus vnus creator sit omnium scriptum est in cordibus gentium, &c. *Hoc est ergo opus legis, quod etiam gentes*, dicit Apostolus, *implere naturaliter posse. Cum enim agunt quæ leges sunt, scripta videtur lex in cordibus eorum à Deo, non atramento sed Spiritu Dei viui.* Naturalis, scilicet, conditionis beneficio: quod sine ambiguitatis fuco, alio in loco dicit: *Magis ergo illud in hoc loco debet intelligi esse (vt sæpè iam diximus) legem naturæ, quæ scripta est non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus, non atramento sed Spiritu Dei viui.* Sed quid opus est pluribus? Origenes passim huiusmodi doctrina plenus est, vt non sit opus pluribus commemorandis immorari. Neque verò Pelagij tan- E tùm, Cassiani atque Origenis fuit ista de affectibus naturalibus bonis ac malis ex lege naturali atq; carne prodeuntibus, ac de anima inter vtrosque media istius Apostolici loci expositio, sed omnium omnino Pelagianorum quorum scripta videre potui, nam & Commentarius in Epistolas Pauli apud Ambrosium & author quæstionum veteris ac noui Testamenti apud Augustinum Pelagianis fecibus omni ex parte sordidissimi eandem prorsus explanationem tradunt: vbi etiam suasiones diuersas carnis & spiritus ante consensum, & gaudia horroresque post cõsensum prædicant, quibus nihil nisi affectus quosdam naturales prouocantes, consequentesque consensum illum natiuæ libertatis Pelagiano more indicant.

Ibid.
Cassian. Collat. 13. c. 12.
C. 2. vers. fin, & alibi passim in Orig.
Orig. in c. 7. ad Rom. lib. 6. ad illud, Quod ergò dicimus lex peccatum est. fol. 361. 8.
Ibid.
In c. 2. ad Rom. lib. 2. fol. 209. C. D.
Lib. 5. in c. 5. Epist. ad Rom. in fine.
In illum locum Epist. ad Galat. in 2. parte q. 61.

Ex

Ex quorum omnium consonantibus vocibus, A quæ principiis Pelagianis omni ex parte concinunt, li[illegible]idissimè ostenditur bonos haud secus ac [illegible] animi motus, quæ rationem antecederent, [illegible]gianis agnitos: sic tamen vt naturalis illa [illegible]ilitas seu ingenitæ libertatis potestas vtrosque frænaret & nutu suo veluti domina neutris seruiendo, se quocumque vellet, inflecteret. Vnde nata sunt illa verba Prosperi de Pelagianorum reliquiis disserentis, & eorum sententiam explicantis:

Ibid.

Cassian. Collat. 13. c. 12.

Mens sponte monetur
Et pro more suo quantum se exercuit istis
Transit in affectum quem confirmauerit ex se
Illa volendo sequens, istis nolendo resistens, &c.

Prosp. lib. de ingrat. c. 25.

Ad quos effectus se extenderit illa liberi arbitrij possibilitas.

CAPVT SEXTVM.

RESTAT videndum ad quos effectus se extenderit ista primæua & libera facultas hominis in qua per creationem constitutus fuit. Neque enim necesse est vt in Pelagij opinione omnia omninò potuerit. Nam in primis non ita absurdus erat vt omnes omninò hominis actiones sola vi voluntatis fieri posse crederet sine cuiusquam alterius vel potentiæ vel instrumenti subsidio: Neque enim hoc inter Catholicos Pelagianosque in quæstione vertebatur, vtrum libero arbitrio huiusmodi naturales actiones, à primo homine vel eius posteris fieri possent; sed istud, vtrum actiones iustæ ac bonæ. Etenim de non peccando ac bene viuendo, non de volendo currendoque agebatur.

[illegible] c. 2. vers. [illegible], & alii passim in Orig.

Orig. in c. 5. ad Rom. lib. [illegible] ad illud, Quod ergò [illegible] peccatum [illegible] fol. 361. B. Ibid.

Quia in re duo spectari possunt, voluntas, ac potestas, hoc est, velle & posse, quæ à se mutuo facilè possunt separari dum contingit nos velle aliquid quod non possumus, & contra quod nolle possimus, de quo fusius alibi disputandum est: Pelagius igitur vtrumque homini per primam naturæ integritatem collatam esse statuebat, ita nempe, vt à voluntatis eius nutu bene viuere seu non peccare penderet. Hæc enim erat definitiua sententia: *Quod Deus tam bonus quàm iustus talem hominem fecerit, qui peccati malo carere sufficeret, sed si voluisset*. Vnde Augustinus Pelagij sensum aliis verbis repetens, *habet*, inquit, *posse per naturale subsidium, habet velle per liberum arbitrium*, quod eodem sensu mutatis verbis Pelagius ita expresserat, *voluntate non est, quod natura potest*. Hoc est, id quod naturali institutione homo potest, nempe esse iustus, seu esse sine peccato & iustè viuere, si non fit, hoc solius liberæ voluntatis culpâ contingit, ex quibus liquet, vt vno verbo dicatur, eam firmam Pelagio authore conditam fuisse naturam hominis, vt omnia Dei mandata, quibus vel facere iubetur bonum vel à malo declinare, siue dilectionem ipsius Dei, siue proximi spectes, quibus impletis iustè viuitur, & omnis lex impletur. Volendo dumtaxat implere potuisset: atque istam bonam seu bene viuendi voluntatem, perinde ac malam ab hominis arbitrio vtriuque pependisse. Qua de re, quia nullum in Pelagij sensu inter Adamum & posteros eius discrimen facit, paulò vberius forsan, cùm ad hominis lapsi vires ponderandas ventum fuerit, differemus.

In c. 2. ad Rom. lib. 2. fol. 209. C. D.

Lib. de nat. & gratia. c. 43.

Ibid. c. 58.

Lib. 5. in c. 5. Epist. ad Rom. in fin.

Ibid. c. 43.

In illam [illegible] Epist. ad Galat. in 2. parte q. 62.

Quo gratiæ adjutorio fultus fuerit Adam & primò de gratia habituali.

CAPVT SEPTIMVM.

CONSEQVENTER autem inquirendum est, vtrum aliquod gratiæ adiutorium Pelagius ad benè viuendum primi hominis arbitrio necessarium existimauerit. Neque enim illa sibi aduersantur, vt à nutu liberi arbitrij iustamque iniustamque vitam pendere, & simul tamen gratiam omninò necessariam esse iudicaret. B Si enim gratiam illam necessariam semper voluntati præsto assistere fingeretur, rectè à nutu voluntatis gratiam adhibentis vel negligentis pendere iustitiam, & tamen sine gratia iustè viui non posse diceremus. Quemadmodum sanis oculis in perpetuo sole versantibus rectè dicitur lumen ad videndum omninò esse necessarium, & tamen planè à libero pendere arbitrio voluntatis, vt videant. Cùm ergò duplex gratia sit, habitualis, & actualis, de vtraque quæstio discutienda est.

Gratiam habitualem hic nihil nisi charitatem seu dilectionem Dei esse suppono qua voluntas eius cæteræque facultates rectæ fiunt. Et quamquam perparum Pelagius de homine primo disseruerit. C Ex iis tamen quæ de posteris eius ab eo fusius disputata sunt, mens eius satis superque colligitur & à discipulis eius luculentissime proditur. Nam imprimis inter sententias quas Pelagius ficto animo in Concilio Palestino damnauit, hæc vna capitalis fuit: *Quoniam infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante præuaricationem*. Quod si fecisset, ait Augustinus, *corde veraci, iam fortassis vestra hæresis interiisset*. Est enim veluti basis qua totus ille error nititur: & quam ita peruicaciter mente seruauit, vt eodem Augustino teste diceret, ideò se sententiam illam in ista Synodo condemnasse, quia *paruuli præceptum capere nondum possunt: ille autem potuit, mandatumque vtuntur* D *rationalis voluntatis arbitrio, quo ille nisi vteretur, non ei præceptum daretur*. Paruulos autem neque bonos neque malos nasci, sed esse rude opus Dei, innocentiæ quidem dote locupletes, sed capaces dumtaxat virtutis & vitij Pelagius atque Iulianus vt suo loco tradendum est, pertinacissime tenuerunt. Ex quo manifestè sequitur nullam habitualem gratiam qua in primis & sola homo fit bonus, vt neque paruulis, ita nec primo homini cùm conderetur in eorum opinione collatam esse. Sed id quod euidenti illa & certa ratiocinatione tanquam consequens colligimus, hoc author quæstionum veteris ac noui Testamenti, qui in tradenda Pelagianismi sinceritati etiam Pelagium E plerumque superat, apertissime propalauit. Docet enim Adam terrenum esse conditum, sed sine Spiritu sancto, sine adoptione in Filium Dei, sine iustitia, hoc enim esse reseruatum aduentui Christi, per quem non tantùm restauramur in statum Adæ per peccati remissionem, sed insuper adoptamur & melioribus donis ornamur. Sed ipsum delirantem audiamus: *Comperi quosdam ex fratribus nostris non plenè discussisse Scripturas, sed simplicitate animi asseuerare, quod Adam factus Sanctum acceperit Spiritum, quem peccans amisit, sicut nunc datur credentibus*. Et post longam disputationem allato Scripturæ testimonio, factus est primus homo Adam in animam viuentem, secundus homo in spiritum viuificantem. Primus homo de terra

Lib. de gestis Pelag. c. 11. & 33.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. f. 142.

Lib. de pecc. orig. c. 15.

Author qq. veteris & noui Testamenti 2. part. q. 123.

terrenus,&c. *Quid tam apertum*, inquit, *quàm quod Adam non habuit Spiritum sanctum? Factus est enim in animam viuentem, per Christum autem in spiritum viuificantem, vt homo in aliquo similis sit creatori quem credit. Quia enim mysterium fidei quod ad salutem datum est, trinum est, trinus fit, corpore, anima, & Spiritu sancto per quem dicimur filij Dei: quod minimè Adam probatur vocatus, & terrenus enim factus est: Filij autem Dei non carnaliter sed spiritualiter nati, cælestes dicuntur esse.* Et infrà: *Adæ certè terrena & carnalis fuit factura non spiritualis, Non enim ex Deo sine carne & sanguine natus est, sed de terra à Deo factus est: ideóque non potuit Spiritum sanctum accipere qui non erat spiritualis, & cui concessum non erat Patrem Deum vocare in oratione.* Hæc ille. Ex quibus absolutissime tradit sine vlla sententiarum caligine, nullam habitualem gratiam in cuius infusione Spiritus sanctus; Spiritus adoptionis, Spiritus filiorum Dei, datur, Adamum in sua creatione accepisse. Hinc alibi per inspirationem illam in faciem Adæ, animam, non Spiritum sanctum vult esse traditum: *Tunc credentes accepto Spiritu sancto* (post Christi aduentum) *fiunt filij Dei: nam inspiratio quæ dicitur facta à Deo in Adam, animæ traditio est.* Neque aliud omninò arbitror Origenem voluisse significare quando docet: quod in initiis homo cum propositum fuisset vt ad imaginem & similitudinem Dei fieret, ad imaginem quidem factus est, similitudo autem dilata est, ob hoc, vt prius consideret in Deo, & ita fieret similis ei. Quam opinionem etiam aliis in locis subinde significat, & omnes Pelagiani ex eo haustam secuti videntur. Hinc enim est quod Pelagius passim docet etiam imaginem Dei in actibus consistere, & sine virtute ac vitio hominem procreari, vt infrà dicetur.

Parte 2. qq. vet. test. q. 3.

Lib. 4. in Epist. ad Rom. in c. 4. F. 334.

Vt 3. peria, c. 6. In c. 3. ad Coloss. num. 16. & in c. 5. Ephes. apud Hieron.

De scientia primi hominis.

CAPVT OCTAVVM.

NEQVE voluntas Adæ tantummodò secundùm Pelagianos omnis expers sanctificationis, per Spiritum sanctum fuit, sed & intellectus omnis scientiæ. Nam ostendere nitens idem author, Adam quamuis sine Spiritu sancto fuerit conditus, tamen fuisse perfectum, *Omnia*, inquit, *genera animalium in suo genere perfecta sunt vt impleant id ad quod sunt facta: ita & homo in suo genere perfectus est, vt potens sit discernere mala à bonis, praua à rectis. Est enim animal intelligibile, perfectum ad id ad quod factum est. Capax est enim dicendi, excogitandi, & faciendi vt quæ virtute non potest; impleat sensu. Et quomodo ausi sunt dicere, hominem perfectum nasci debere, & totum scire quem vident, nil vltra nosse quam hic discat? Quod enim discit, nescit. Denique quoniam qui hic non discit, qualis sit nescit. Qui se ergo nescit, qualis sit, quomodo omnia nouit, cùm minus sit se nosse quam cætera? Nam si sic perfectus factus esset vt nullius egeret, non fuerat homo, sed Deus, neque circumuentus præuaricasset.* Vbi satis apertè perfectionem Adæ, quam ex conditione suscepit, in eo collocat, quod esset potens discernere bona à malis, capax discendi, non in eo quod plenus scientia institutus sit: sic enim quod scire vellet, addiscendo vt cæteros, comparare debuisse. Cui prorsus consonat quod Pelagium de differentia primi hominis & cæterorum tradidisse diximus. Cum enim maxima inuidia laboraret, quod etiam post Synodum Palestinam damnato à se dogmati adhæreret quo

q. 117. cit.

A paruulos in eo statu esse dixerat in quo ante præuaricationem Adam fuit, quasi magnam attulit differentiam, non quod Adam plenus scientia fuisset conditus, sed quod præcepti capax: *Quid enim vobis prodest*, inquit Augustinus, *quæ scio quas ansas, atque vncos, arte nescio cuius per plu... tis inseritis nesimplicia pateant, & clara lateant?* &c. *Et tamen dicere potuistis infantes nuper natos non in eo statu esse in quo fuit Adam ante peccatum, quod ille præcepti capax fuerit, isti adhuc non sint.* Cui subterfugio cum aliam differentiam non inuenirent etiam illud addidisse de diuersitate staturæ firmitatisque corporeæ, idem Augustinus indicat: *Cum hoc iste sic exponit, ideo non in eo statu esse in quo Adam fuit ante*
B *peccatum, quia nondum sunt in eadem firmitate mentis aut corporis, respondeatur ei*, &c. Ex quibus clarè liquet, quantum ad scientiam infusam nullum eos inter Adamum & paruulos discrimen agnouisse.

Lib. 1. cont. Iul. c. 3. & de peccato orig. c. 15.

Lib. de pecc. orig. c. 16.

An Adamo aliquod actualis gratiæ adiutorium datum fuerit.

CAPVT NONVM.

C DE gratia actuali, qua Adam ad benè viuendum adjutus fuit, vix vllus cum Pelagio conflictus fuit. Sed ex iis quæ de viribus hominis, post peccatum tradidit; nihil dubitationis de primi hominis adjutorio superest. Cùm enim ab Augustino fortissime ad agnoscendam gratiam adjuuantem premeretur, nihil aliud extorquere potuit nisi vel gratiam creationis vel legem atque doctrinam. Ideò dicebant Pelagiani, quidquid etiam bonæ voluntatis habet homo Deo tribuendum esse, quia & hæc in illo esse non posset si homo ipse non esset. Et hoc propter liberum eos arbitrium intellexisse, ibidem Augustinus exposuit. Hinc Innocentius Papa ad Concilium
D Carthaginense: *Nam quid tam mortiferum, tam præceps videatur ad casum, tam expositum ad omnia pericula si hoc solum nobis putamus posse sufficere quod liberum arbitrium cùm nasceremur accepimus, vltra iam à Domino nihil quæramus.* Et paulò antè: *Et qui nos adiutorio negas indigere diuino quasi ex nostra in totum Possibilitate perfecti.* Vnde in Epistola ad Patres Mileuitanos Pelagianis tribuit; *quod ad omnia vitæ perficienda mandata sola tantummodo libertate contenderemus.* Et Augustinus refutat illam gratiam creationis: *Non irritam facio gratiam Dei, sine dubio gratiam qua iustificamur ab iniquitate, & qua saluamur ab iniquitate. Non qua creati sumus cum propria voluntate.* Et infrà: *Qui orat & dicit ne nos inferas in*
E *tentationem, non vtique id orat vt homo sit, quod est natura, neque id orat vt habeat liberum arbitrium quod iam accepit cùm crearetur ipsa natura.* Ipse Pelagius gratiam humanæ naturæ communem explicans: *habemus autem possibilitatem vtriusque partis à Deo insitam velut quandam, vt ita dicam, radicem fructiferam atque fæcundam, quæ ex voluntate hominis diuersa gignat & pariat, & quæ possit ad proprij cultoris arbitrium vel nitere flore virtutum, vel sentibus horrere vitiorum.* Et alibi rationem reddens cur primis hominibus per tot sæcula data non esset lex; *quia*, inquit, *se talem sciebat hominum fecisse naturam, vt eis pro lege ad exercendam iustitiam sufficeret.* Vbi etiam ipsum Adamum cum cæteris comprehendit.

Lib. 2. de pec. meritis & remiss. c. 18.

Epist. 95.

De gratia Christi c. 18.

Epist. ad Virg. Demet.

Et verò cùm possibilitatem istam vel naturalem, vel vt multa daret scientia legis, & rerum agendarum

agendarum instructam etiam hominibus peccatoribus sufficere iudicaret, quanto magis Adamo integro adhuc vitæ scelerisque puro, cui peccatorum remedio ab ipso Pelagio denique excogitata non erant necessaria? Sed author quæstionum veteris ac noui Testamenti, retecto Pelagianæ versutiæ velo, primi hominis gratiam clarius videtur expressisse, dum eum indicat Dei mandato præter legem naturæ & liberum arbitrium fuisse munitum. Cùm enim tradidisset, vt sæpe solet, multos creatoris deuotione & reuerentia vitam suam naturæ lege frænasse, posteáque legem Moysi in adiutorium missam, vt Pelagiani delirare solent, ad Adam veniens; *Cùm diabolus*, inquit, *superbiret, homo factus à Deo positus est in munitus, vt auxilio Dei munitus* (*quia impar erat*) *resisteret ei, accepto mandato.* Quo Dei mandato sicut Adam instructum atque adiutum esse voluerunt, ita conformiter legem naturæ & Moysi veluti posterorum Adami adiutorium magnis præconiis extulerunt. Vtriusque autem hominis & stantis & lapsi auxilium complexus est idem author, cùm de prima institutione rationalis creaturæ fatagens, dicit: *Deus bonus, qui fecit existere quod non exteterat: iustus, quia quæcumque fecit vt proficerent propriæ libertatis arbitrio dimissa sunt: quia tamen non tam perfecta sunt vt labi non possint seminaria bis legis inesse decreuit, naturaliter addens auxilium manifestatæ legis vt authoritas eius perfecta esset hominibus.*

Quæst. 83. ex nouo Test. 3. parte.

Aut. qq. veter. ac noui Test. q. 1.

De concupiscentiis animi.

CAPVT DECIMVM.

PERTRACTATIS iis quæ ad liberum arbitrium, ipsumque mentis apicem spectant, deinceps de cupiditatibus atque passionibus, quibus eius serenitas perturbari solet disserendum est. Et quidem commune Pelagianorum dogma fuit, primum hominem eodem prorsus vt nunc fieri videmus modo, cum voluptatum cupiditatibus, omniumque sensuum libidinibus creatum fuisse. De videndi & gustandi libidine, sic Iulianus: *Hanc autem voluptatem & concupiscentiam ante peccatum in paradiso fuisse res illa declarat, quæ ad delictum via per concupiscentiam fuit, quæ cum pomi decore oculos in[illegible] spem etiam iucundi irritauit saporis.* Vbi & ad videndum & ad gustandum, mulierem quadam libidine sentiendi irritatam fuisse arbitratur. Sic enim & verba apertè sonant, & ea exponit Augustinus: *Ergone & in paradiso ante malesuadi venena serpentis, ante corruptam sermone sacrilego voluntatem illiciti cibi libido iam fuit? Et videbant illi homines fructum ligni prohibiti & concupiscebant?* Neque per visum tantùm & gustum, sed per cæteros etiam sensus naturalem fuisse animo sentiendi libidinem, apertè profitetur: *Naturalem omnium sensuum voluptatem testimonio vniuersitatis docemus.* Vbi per voluptatem more suo libidinem intelligit. Mox enim exponendo subiicit, *hanc autem voluptatem & concupiscentiam*, &c. Quam etiam continuò *affectionem naturalem* vocat. Nisi enim naturalis esset illa per omnes sensus concupiscentia & libido cùm ante peccatum à Deo collata diceretur, *consequens esse* existimabat, *vt sensum videndi, audiendi, gustandi, olfaciendi, atque tangendi non à Deo sed à diabolo nobis fateremur esse collatum*, nimirum vt Augustinus obseruat, hic ignorabat vel ignorare se fingebat per quemlibet corporis sensum *aliud esse sentiendi viuacitatem qua verum à falso*

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. f. 200.

Ibid. f. 100.

Lib. 4. cont. Iul. c. 14.

Ibidem.

A *in rebus corporalibus magis minusque discernimus, aliud sentiendi libidinem, quæ nos ad sentiendum etiam repugnantes appetitu carnalis voluptatis impellit.* De cæteris animi cupiditatibus seu libidinibus, excellentiæ honoris & gloriæ, cæterarumque rerum, siue corporalium, siue spiritualium eadem sine dubio omnium apud eos ratio fuit. Omnes enim huiusmodi tanquam *naturales & innocentes* affectiones vt Iulianus huiusmodi motus vocat, ad obiecti quasque sui præsentiam per seipsas ex bonitate naturæ pullulantes protoplastis tribuere cogebantur, nisi vellent notissimis suis principiis dissonare. Si enim sensus externi diabolum authorem habere censendi sũt, nisi libido sentiendi naturalis, Deoque authore collata sit; voluntas etiam & intelle-
B ctus eodem opprobrio aspergenda sunt, nisi cupiditates eorum quas diximus ab ipso creatore insertæ statuantur. Neque de hac re inter hominem stantem & lapsum posterosque eius vlla differentia, siue libidines vt cõcupiscentias animi spectes, siue reliquas animi passiones: Eodem enim prorsus modo tam ante quam post peccatum humanam naturã istis omnibus perturbationibus agitatam atque obnoxiam fuisse, docuerunt. Generale quippe inter Pelagianos principium, certissimumque fuit, illud esse hominibus naturale quod etiam post sublatam Baptismo culpam, collatamque Christi gratiam perseuerat. *Alioquin*, inquit Iulianus, *grande testimonium imbecillæ artis nihilque profuturæ, nec locum ægritudinis inuenisse, & languentibus
C cæterisque naturalibus inertia fomenta voluntatis admouisse.* Et vnus ex capitalibus eorum erroribus fuit: *infantes nuper natos in eo statu nasci, in quo Adam ante præuaricationem fuit*: quos tamen omnibus huiusmodi cupiditatibus obnoxios esse, & simul ac tantillum adoleuerint & ratione vti cœperint perturbari solere compertissimum est.

Lib. 1. operis imperf.

Vide lib. 2. oper. imperf. fol. 292. & seqq. Ibid. f. 344.

Lib. de gestis Pelag. c. 11.

De libidine membrorum & coniugio primorum hominum.

CAPVT VNDECIMVM.

D NEQVE verò animi tantùm, sed etiam corporis illam vulgarissimam primis hominibus ab ipso creatore insitam fuisse, & in paradiso viguisse docuerunt. Testis est multis in locis Augustinus: *Et non erubescit istum morbum, vel quod tu quamuis pudibundus fateris, istam libidinem introducere in paradisum, & tribuere coniugibus ante peccatum.* Et iterum: *Naturalem esse libidinem & ego dico, quia cum illa nascitur omnis homo, & tu multo amplius, qui dicis, quod cum illa sit conditus primus homo.* Nec diffitetur suam sententiam Iulianus, sed fronte perfricta ne vel inuitus pudore suffunderetur, his verbis expressit: *Non enim dictum est erunt duo homines in homine vno, sed erunt duo in carne vna, quo vnitionis nomine voluptas illa coëuntium & libi-
E do quæ sensum afficiens membra consternat, ac sicut ille prudens intellexit, vnam carnem gestit efficere, à Deo instituta & corporibus ante peccatum docetur inserta.* Nihil enim in corporibus vel corporis libidine credebant per peccatum esse vitiatum. Vnde non tantùm imperiosam illam libidinem, sed etiam fœdissimam istam à spiritu dissensionem paradisi incolis tribuebant: August. *Verum vos pro susceptis vestra tam fideliter laboratis vt vim patiamini, nisi eam qualis nunc est etiam in paradiso collocetis, non ibi de peccato dicentes talem factam, sed talem nullo peccante fuisse mansuram, cum qua in illa pace dimicaretur aut ne dimi-*

Lib. 4. cont. Iul. cap. 10.

Lib. 5. c. 7.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 268.

Lib. 4. cont. Iul. c. 11.

[...]etur quotiescumque fin[...]erct [...]retur. In quam ef-frontem op[...]ne[...] [...]ane[...] meritò excla-mat, *O fanctas paradisi delicias, O frontem qualemcumque Epi[...]oporum [...]* Sed sententiam istam rei [...] rationibus nonnullis ex Philosophia accer[...] firmabant & fulciebant. Primò, quod [...] *[...] naturaliter.* Proinde affe[...] naturali [...] innocens dummodo intra limitem conceditum teneretur? Secundò, quia *futurus erat concubitus etsi peccatum non praecessisset.* Itaque, inquit, *si poterat virile membrum & antea moveri, nihil ergo novi eos invexit delictum.* Nam fine libidine membra moveri non posse tamquam ex Philosophia certissimum supponebant. *Motum,* inquit Iulianus, *genitalium, id est, ipsam virilitatem, sine qua non potest esse commixtio, à Deo dicimus in-situm.* Hinc est ergò quod Augustini *motum &* mollem diceret opinionem, qua creditur *in Paradiso ad nutum voluntatis genitalia potuisse servire.* Tanto enim illi tanquam viro casto effeminatior videbatur esse animus, quanto plus habebat potestatis in corpus. Hinc etiam vocabat Iulianus *membrorum potentatum.* Apto sine dubio, licet praeter intentionem eius vocabulo. Quid enim potentius membris hominis, quando non seruiunt voluntati hominis? Hinc impacta Augustino calumnia quod persuaderet *Deum in Paradiso* [...] quia sine libidine, *[...] constituisse coniugia.* Nam de nuptiis Paradisi pertinacissimè sic statuebant: *Nec alia prorsus in Paradiso fuit commixtionis conditio quam qualis nunc in coniugiis agitur: quae à se instituta Deus tam ipsorum conditione sexuum & qualitate membrorum, quam si quenitata benedictione perdocuit.* Quod cum etiam de pudenda illa membrorum libidine intellexisse planius aperit libro sequente: *Ad quam (nuptiarum) conciliationem & ministerium & instrumentum pertinet à Deo instituta & benedicta sexuum cum voluptate commixtio.*

[Margin notes: Lib. 1. operis imperf. fol. 201. — Lib. 4. cont. Iul. c. 11. — Ibid. c. 13. — Lib. 4. ad Bonif. c. 18. — 5. cont. Iul. c. 7. — Lib. 2. de nupt. & concup. c. 7. — Lib. 4. cont. Iul. c. 9. — Lib. 1 operis imperfecti. Iul. fol. 97. — Lib. 2. f. 246]

De confusione primorum hominum.

CAPUT XII.

NUNC dicendum de pudore. Hunc enim tanquam indiuiduum concupiscentiae carnalis comitem tanquam [...] in Paradiso floruisse docuerunt. Augustinus: *Et tamen Iuliano tales nuptias in Paradiso constituere non pudet, ubi coniugium confiteris pudorem.* Inuictum enim putabat ille esse argumentum naturalis & concreati hominibus primis pudoris quod per baptismi gratiam à fidelibus *non recederet.* Docebant itaque ab ipso Deo *sic membra à nostra fuisse formata, ut alia verecundia, alia libertate gauderent.* Ad quod astruendum genitium citabant Magistrum qui ad Corinthios scribens diceret, Deum sic temperasse corpus, ut ea quae verecunda sunt nostra, maiorem honestatem haberent. Vnde putabat confici, verecundiam illam seu pudorem quo tegumento honestate quaedam membra velantur ex Dei institutione promanasse. *Nihil sibi,* inquit Iulianus, *vel de iucunditate eius, vel de verecundia potest diabolus vendicare* quasi scilicet diaboli persuasione inuecta esset. Sed quia historiam Genesis, de confusione post peccatum orta, secutoque ex inde per perizomata tegumento, vehementer sibi obstare sentiebant, magna loquacitate contra sensus nitebantur omnium hominum & eos multiloquij strepitu perstringere cupiebant. Nam in primis quia Scriptura dicit, *Aperti [...] ambeorum, cumque co-*

[Margin notes: Lib. 1. operis imperf. f. 293. — Ibid. f. 291. — Iul. apud Aug. lib. 4. cont. Iul. c. 16. — Genes. 3.]

A *gnoscerent se esse nudos,* &c. Putant nos oculos prius clausos habuisse nempe *vt caeci creati [...] ficus [...] quia [...] caecitate [...] quid peccati adiqui sunt visum.* Deinde [...] indicebat quod diceret vt apertè proferretur, primos illos homines qui ante nudi [...] & non confundebantur post peccatum, *nihil* [...] *(in membris) indecens nunquam sensisse, nec opus fuisse ut vestimentis tegerentur.* Ex quo sequebatur ante peccatum cum essent nudi, simul in eis amicas & socias habitasse innocentiam & impudentiam. Vnde *à picturibus Augustinum didicisse* ridebat, *quod Adam & mulier eius pudenda contexerunt. Hoc attentim illud decantatum audire iubent.*

[Margin notes: Refert Aug. l. 2. de nupt. — Lib. 5. cont. Iul. c. 2. — Lib. 2. de nupt. c. vlt. — Ibidem.]

B *Pictoribus atque Poetis*

Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.

[Margin note: Horat. in arte Poet.]

Quasi quisquam pictor aut poëta tale aliquid ridendum ausus fuisset fingere quale Iulianus credendum, ausus fuerat disputare, vt scilicet tantae innocentiae, tanta impudentia iungeretur.

Itaque vt perizomata quibus se texerant post peccatum eluderet multa commemorabat quae in nostro corpore naturaliter tecta sunt, ostendere nimirum volens non omnia quae teguntur ex peccato erubescenda putari oportere. *Quia ipse,* inquiebat, *opifex noster nullum suae artis crimen agnoscit vt vitalia nostra tam diligenter occuleret.* Deinde

C ne sola genitalia perizomatibus tecta fateri cogeretur, scriptum esse dicebat: *& fecerunt sibi vestimenta, vestimenta vero totius corporis indumentum intelligi posse. Quod si illi,* inquit, *interpretationi quae perizomata, id est, praecinctoria posuit, faueret, latera magis dicam tecta fuisse quam femora.* En frontem haeretici. Ita enim erat sui dogmatis amore caecatus vt non videret, siue vestimentis totum corpus, siue perizomatibus lumbi post peccatum tegerentur, vtrumque fuisse vel pudoris officium, si simul cum lateribus quam spatiosissime foemora velarentur, vel singularis impudentiae testimonium, si nuda relinquerentur. Conditos ergo volebat *homines primitus nudos, quia ad solertiae humanae operam vt se tegerent, pertinebat, quae nondum in illis*

D *fuit;* tegumentumque perizomatum non pudore, sed timore post delictum esse quaesitum. Hinc Iulianus: *Non igitur quia peccauerant, genitalia vel diabolica vel inhonesta fecerunt, sed quia pauitabant, in ea qua primum fuerant honestate permanentia membri texerunt.* Nec deerat ficulneum ex scripturis folium, quod suspicioni isti praetexeretur! *Cur enim* (dicebat) *audita voce Dei deambulantis in Paradiso abscondentur se Adam & mulier eius tum praepararata sufficere potuisse ut si de genitalium nuditate erubuissent?* Vides arbitror non minus Pelagianos confusionis istius post peccatum, quam primos homines ipsius peccati confessionem horruisse. Videbant

E enim ab ea sola toti suo dogmati vt suo loco demonstrabitur interitum imminere.

[Margin notes: Lib. 5. c. 2. — Lib. 4. cont. Iul. c. 11. — Lib. 4. cont. Iul. ca. 16. — Ibidem. — Ibidem.]

De corpore primi hominis.

CAPUT XIII.

NUNC de primi hominis corpore eiusque siue bonis, siue malis quid senserint Pelagiani, pauca dicenda sunt. Quia in re dogma eorum capitale fuit & veluti cardo caeterorum: *Adam mortalem factum:* quod vt plenius exponeretur quomodo dictum esset, addebant declarante Augustino, *qui sine peccaret siue non peccaret moriturus.*

[Margin note: Lib. de gestis Pelag. c. 11.]

moriturus esset. Quam clausulam ita interpretatur A idem Augustinus & Concilium Carthaginense, quo dogmata eorum iugulata sunt, vt mors Adamo obuentura fuisse significaretur, *non peccati merito, sed necessitate naturæ. Mortalitatem enim*, aiebat Iulianus, *caro animalium de naturæ institutione suscepit*, vt significaret, eandem esse carnis humanæ brutorumque rationem. Vnde mors illa corporis *communis* & *naturalis* à Pelagio vocabatur. Quam suorum sententiam (qua erat impudentia Iuliani) etiam Augustino impegit: *In libris*, inquit, *quos ad Marcellinum edidisti, mortalem Adam factum fuisse professus es.* Hanc calumniam Sanctissimus doctor ita acerbam sensit, vt exclamaret: *nusquam sic apparuit dolus tuus, & per scientiam damnata conscientia.* B Non enim distinguebat *possibilitatem moriendi* à *necessitate moriendi.* Mortalem enim Augustinus Adamū hactenus dixerat, *quia poterat mori, poterat namque peccare*; non autem quasi nulla etiam iniquitate commissa esset naturæ necessitate vt cætera animantia moriturus. Hoc igitur perniciosum dogma vt tutiori munitione defenderent, alia tria in eius subsidium contra Catholicorum tela commenti sunt: Primum, *quod peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum.* Alterum, *quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.* Tertium, *quod neque per mortem vel præuaricationem omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem omne genus hominum resurgat.* In quibus dogmatibus Augustinus *totam hæresim constitisse* testatur. C Ex singulis enim eorum non modo illud de Adæ mortalitate dogma, sed cætera pœnè omnia certa quadam colligatione sequebantur. Cæterum primus videtur palam hæc quatuor dogmata professus esse, & quia acerrimo erat ingenio etiam excogitasse Celestius, vt essent quasi basis totius hæresis Pelagianæ. Nam & illi solent ab Augustino peculiariter tribui: & quinquennio antequam Pelagius hæresis accusationem pertulisset Celestius ita mordicus ea tenuit ac professus est, vt ipsemet Carthagine damnari, quam damnare illa maluerit.[a] *Cum vero eadem fuissent obiecta Pelagio*, vt refert Augustinus, *quod ea cum Celestio etiam ipse sentiret*, [b] *ficto licet corde, sine vlla tamen retractatione damnauit.*

Lib. de hæres. Hæres. 88. Concil. Carth. canone 1. — *Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 82. & 89.* — *In Comment. c. 5. ad Rom.* — *Lib. 1 operis imp. fol. 90.* — *Lib. de gestis Pelag. c. vlt.* — *Lib. de gestis Pelag. c. 11. & vlt. & lib. de pecc. orig. 3. & 4.* — *Lib. de pecc. orig. c. 4. & 10.* — *a Lib. de pec. orig. ca. 10. & Epist. 106.* — *b Li. 1. oper. imperf. cont. Iul. fol. 89.*

De cæteris miseriis humanæ naturæ.

CAPVT XIV.

VT mortem ita & cætera magno numero mala quibus natura humana atteritur in hac vita, non tantum nobis, sed primo homini naturalia fuisse, fateri cogebantur. Fateri, inquam, nusquam enim hoc in eorum doctrina expressum video, sed ex doctrinæ Pelagianæ principiis necessario connexum religatumque sequebatur. Omnium enim malorum corporalium terminus atque apex mors, ad quam cætera non nisi viam ancillando parant: quam si caro hominis vt cæterorum animalium *de naturæ institutione suscepit*, profecto & omnes carnis ægritudines atque miserias, quarum ex mortalitatis conditione est capax. Vidit hoc & expressit acriter contra Iulianum Augustinus: *Mortem vos homini, etiamsi non peccasset, dicitis naturaliter fuisse venturam. Vnde sequitur, vt non solam illam imperiosam libidinem qua nimium delectamini, verum etiam molestissimam febrem cæterosque innumerabiles morbos quibus videmus afflictos paruulos, mori, in Paradiso futuros fuisse dicatis* A *etiamsi nemo peccasset, quia nec vllius peccati merito hæc perpeti paruulos dicitis.* Ex quibus sententiarum Paradoxis, noua sanè & mira nascebatur Paradisi Pelagiani facies, vbi cum tantis malis etiam beatitudo consisteret. En eum graphicè depictum & derisum ab Augustino: *Cogeris implere Paradisum etiamsi nemo peccasset dolore parturientium, labore nascentium, gemitibus languentium, funeribus morientium, mœrore lugentium. Quid igitur mirum si & de ipso Paradiso quod est Ecclesia, foras istis, qui Paradisum illum, de quo foras ierunt, qui nos in istas miserias peccando miserunt, talem fecistis, qualem non dico Christianorum nullus, sed nec hominum quisquam suspicari auderet si non sit insanus.* Quod de dolore parturientium affert Augustinus ingenuè agnoscit ille fidelis Pelagianismi interpres author quæstionum veteris ac noui Testamenti, vult enim *modicum doloris in partu mulierem fuisse habituram, amplificatum verò fuisse peccato.* Itemque Adamum non ad labores esse damnatum, *sed ad id reuocatum ad quod fuerat factus, & ad institutum pristinum cum laboris dispendio, vt terra ei secundum laborem minime responderet.* Quæ temperamenta à posterioribus Pelagianis vel abrepta vel excogitata sunt.

Ita Iul. l. 1. oper. imperf. apud Aug. contr. Iul. fol. 82. — *Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. in fine.* — *Lib. 1. operis imperf. con. Iul. fol. 89.* — *Aut. qq. veter. ac noui Test. 127.*

De aliis nonnullis dogmatibus. Redditur ratio ordinis ac propositi.

CAPVT XV.

POssent & aliæ nonnullæ quæstiones de statu primorum hominum disputari, vt quid de meritis ipsorum & præmiis Pelagiani senserint, de prædestinatione hominum in statu innocentiæ, de corporum propagatione aliisque non paucis. Sed quia nihil peculiare de similibus in Pelagianorum monumentis traditum inuenio, putaui esse supersedendum: ex aliis enim Pelagianæ doctrinæ fundamentis quæ de Adami posteritate dicturi sumus facile dissoluuntur. Vnum namque ex præcipuis eorum dogma fuit, vt etiam D superius diximus, *infantes nuper natos in eo esse statu in quo Adam ante præuaricationem fuit.* Ex quo manifestissime sequitur quod & palam profitebātur, eandem Adami & posterorum esse rationem, nec dissimiliter de vtrisque, maxime si naturam spectes esse statuendum. Vt facile quæcunque de statu naturæ & gratiæ posteritatis Adæ deinceps ex Pelagianorum sensu disserenda sunt, iis quæ ante de primis hominibus dicta sunt cōiungi vnâ disputatione potuissent. Duabus tamen de causis, quædam separanda esse iudicaui. Primò quod ipsa rerum distinctio per se maximè grata sit. Deinde quod omnia quę separatim de primis hominibus asserta reperi atque deduxi, ea semper E atque constanter de illis sine vlla fluctuatione, vel dogmatum mutatione tenuerunt. Et quamuis in primo istius hæreseos ortu paria quoque de illorum posteritate sentirent, vt tamen quæque dogmata paulatim Catholicorum argumentis pulsata atque concussa sunt, ita respectu lapsorum hominum multis ea modis immutando, mitigarunt, ac de nimia superbia erubescentes, suffocanti eos veritati magis magisque cesserūt. Quare ne quis mutationū vel statuum istius hæresis confusione turbaretur, arbitrando quascunque dogmatum commutationes ad omnem quoque statum humanæ naturæ pariter esse referendas, ea maioris lucis & commoditatis causa disiunxi. Separatim in hominis lapsi statu traditurus ac suppleturus,

Lib. de gestis Pelag. c. 11. & vlt. & lib. de pec. orig. c. 3. & 4. & Epist. 106. & alibi.

à quid quoquò modo mutatum vel diuersum ab iis quæ iam superius commemorata sunt, vel alioqui in homine vt nunc nascitur dignum consideratione protulerint. Nã in cæteris eandẽ vtriusque status esse rationem atque huc esse recurrendum lectorem admonendo suggeremus. Deinde cum error addisci debeat non vt sciatur tantum, sed vt veritatis luce caueatur, ac robore conteratur: Non alio scopo Pelagianorum dogmata recensenda suscepi, nisi vt quid Catholica improbet fides ac doctrina, constaret. Cuius quidem vestigiis inhærendo, nonnulla Pelagianorum asserta si ad statum innocentiæ, primorumque hominum integritatem viresq; referantur, tanquam rectè dicta doctrinæque Catholicæ consentanea comprobanda sunt, sin verò ad status illius ruinas lapsorumque infirmitatem, erroribus plena. Quare cum necessario in Catholicæ veritatis assertione seorsim de innocentiæ statu disputandum sit, seorsim etiam malui præcipuas aduersantium opiniones afferre, vt in quo consentianr, aut dissentiant accuratè ipsa collisione erroris & veritatis appareat.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER TERTIVS.

Quo continentur dogmata Pelagianorum ad statum naturæ lapsæ spectantia.

De peccato originali. Variæ Scripturarum corruptelæ.

CAPVT PRIMVM.

NVNC quid de hominis lapsi siue ex Adam propagati statu Pelagiani senserint, deinceps considerandum est, & quidem primum hominem mandatum Dei transgrediendo peccasse, nulla inter ipsos fuit dubitatio, vel à Catholica veritate dissensio; de peccati illius effectu, propagatione, & pœnis maxima, de quibus ordine suo disseremus.

Itaque dogma Pelagianorum veluti cæterorum omnium basis erat, *Quod peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum*, cui erat consectaneum, *Quod infantes nuper nati in isto statu sint in quo Adam fuit ante præuaricationem*. Quæ quidem tanta docuerunt ab initio vsque ad finem præsumptione & peruicacia vt Pelagius diceret eos *insanire, qui de Adam per traducem asserunt ad nos venire peccatum*. Nam quamuis apud Palestinos Episcopos accusatus eos anathematizasset qui ita sentirent, versuta tamen expositione totum retinens quod abiecisse videbatur, discipulis suis dixit, ideo se illa quæ Celestius nunquam neque Carthagine neque Romæ nec ipsius damnationis metu damnare voluit, sibi obiecta damnasse, quia & ipse diceret *etiam humano generi primum illud obfuisse peccatum, non propagine, sed exemplo*: hoc est, *non propagatione, sed imitatione*. Imitatio enim ista erat *nouicium Pelagiani erroris machinamentum*, quam, inquit Augustinus, *in magnis angustiis constituti & persequente vos veritate, coarctati inuenisse vos putatis, qua exire possetis*, à scripturarũ videlicet maximeque Apostoli authoritate qua premebantur. Cùm enim antiquo illo peccato, *sicut nihil est ad prædicandum notius, ita nihil sit ad intelligendum secretius*. Parum etiam constituebat Augustinus in naturali ratione præsidij, sed scripturis inhærens apertissimis, hoc saltem agebat apud eos qui scripturas quoquo modo venerabantur, vt si mens nondum esset idonea quæ posset illud vel demonstratum cernere vel abstrusum inuestigare, saltem sine vlla hæsitatione crederetur. Contra vero Pelagiani totum argumentorum suorum robur in obscurata tenebris originalibus corruptaque ratione collocantes, scripturas omnes sibi aduersantes, quamuis diuina luce clarissimas in nescio quos nouos sensus prauosque conuertebant: easque vt Iulianus venditabat ex certissima rationis regula explanabant. Nam imprimis per illud Iob, *Nemo mundus à sorde, &c.* Pelagius probare conabatur *sordes pannorum significari in infantia non vitia peccatorum*. Expositio non minus ridicula, quam illa extorta translatio quæ locum Apostoli ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς, *eramus natura filij iræ*, *nouo more, sed impudentissimo ore interpretati sunt, eramus prorsus filij iræ*, ne humana natiuitas iræ Dei ab ortu suo obnoxia crederetur. Prorsus autem iræ filios dici volebant propter contractam iam inde à teneris annis *peccandi consuetudinem*.

Sed præ cæteris scripturis operosam illam Apostoli ad Romanos disputationem verebantur: cuius nexibus vt quoquo modo elaberentur, omnia pœne verba eius tam recta & tanta luce fulgentia tenebrosis ac tortuosis interpretationibus obscurare ac deprauare nitebantur. Quo vt commodiorem sternerent viam *luce clarius* esse clamitabant, illo loco Apostolum *de peccato voluntatis humanæ*

Marginal notes:
Lib. de gestis Pelag. c. 11. & vlt. & de pec. orig. c. 3. 4. & 13.
In c. 7. ad Rom. n. 18.
Aug. lib. de pecc. orig. c. 15. lib. 1. cont. Iul. c. 5.
Ibid. ca. 7.
Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 427.
Aug. lib. de morib. Eccl. ca. 22.
Lib. 1. & 2. contra Iul. oper. imperf. passim.
Hieron. li. 2. dial. aduersus Peleg.
Ephes. 2.
Aug. lib. 2. cont. Iul. oper. imperf. fol. 452.
Apud Hier. in Comment. 2. c. ad Eph. & Aug. l. 6. cont. Iu. c. 10.
Pelag. in c. 2. ad Ephes. cap. 5. propterea sicut per vnum hominem peccatum intrauit, &c.

Lib. 2. cont. Iul. oper. imperf. f. 447. Cont. Iul. libello 2. circa f. 451.

humanæ quæ in vnoquoque peccante est, locutum fuisse, non de illo peccato *quod ante voluntatis tempora, ante obedientium studium, ante scientiæ & conscientiæ ætatem ipsi superuolasse seminibus à Manichæis hoc est Catholicis fingeretur*. Cùm enim ibidem exhortetur

Rom. 6. Ibid. lib. 2. fol. 448.

Apostolus: *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum, &c.* inferebant *omnimalo maius fore malum insaniæ qua Apostolus teneretur, si deuotionem in rebus naturalibus cauendis exigeret*. Hoc iacto fundamento, totum Apostoli sensum peruertebant.

Pelag. in Comment. & Iul. lib. 2. oper. imperf. fol. 384.

Nam, aiebant, ob hoc mentionem facit *vnius hominis*, non à quo peccatum separat, constat enim, inquiunt, prius mulierem *Euam* deliquisse, *sed* qui per priuilegium sexus magisterium occupasset delicti. Per hunc ergo *intrauit peccatum*, imitando non generando.

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. fol. 263.

Generatio enim non per vnum sed per duos efficitur, imitationi verò vel vnus sufficit. *Et per peccatum mors*, non corporis

Ibidem.

quæ naturalis est, sed *sine dubio quæ peccatoribus*, id est, *æterna promittitur*. Quæ transiuit forma vel exemplo, siue imitatione non generatione.

Ibid. lib. 2. fol. 381. & lib. 6. cont. Iul. c. 24.

Subdit enim *in quo omnes peccauerunt*, hoc est, quia omnes peccauerunt secundum illud Dauidicum: *In quo corrigit Adolescentior viam suam*, omnes autem pro multis ponit quia paulò post multi vocantur, tamen in omnes mortem transire dicit *quia in multitudine peccatorum non excipiuntur pauci iusti, sicut ibi: Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum.*

Pelag. in Comment.

C

Quia ergo multi peccauerunt vnũ hominem Adamum imitando, ideò etiam in illos mors animæ transiuit. Nam si generationem peccato aut infectam aut obnoxiam voluisset ostendere, non dixisset per vnum hominem intrasse peccatum sed per duos, quibus constat generatio:

Lib. 2. operis imperf. fol. 394. Pelag. in Comment. Et Iul. loco cit. fol. 398.

Vsque ad legem enim Moysis *peccatum erat in mundo*, non præuaricatio, quia contra legem naturæ non Moysi peccando homines, peccati, non præuaricationis erant rei. Vsque ad legem autem peccatũ regnasse dicens, ostendit regnum peccati legi lata cecidisse, vnde cum peccatum non potuerit manere post legem, actionis illud non natiuitatis esse conuincit.

Iul. ibid. fol. 407. & 438. Iul. ibid.

Sed regnauit mors, &c. æterna, quam Adæ si peccasset, se ascripturum Deus spoponderat.

D

Igitur illa mors peccato debita, pœnalis, non naturalis regnauit non solum post legem, sed etiam ante legem:

Pelag. ibid. & Iul. fol. 399. & 400

Ab Adam vsque ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ; quia videlicet nullam legem sibi datam præuaricando transgressi sunt sicut Adam Dei mandatum, sed sola naturali lege redarguente & conuincente deliquerunt,

Iul. lib. 2. oper. imperf. fol. 403. & 402. Et Pelag. in Comment.

Qui est forma futuri, id est, Christi: verum forma à contrario, vt sicut ille peccati ita & hic iustitiæ forma, hoc est, exemplum imitantibus propositum esse credatur. Sed sicut incarnatio Christi iustitiæ fuit forma non prima sed maxima: quia & antequam caro fieret, in multis sanctis fulsere virtutes, ita etiam Adam dicitur

E

Pelag. in Comment.

forma peccati non prima sed maxima: *Sed non sicut delictum ita & donum*, ne in forma æqualitas putaretur:

Iul. fol. 413. & 418.

Si enim vnius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia in plures abundauit. Superari dicit malum delicti copia gratiæ, & eorum qui saluantur numerum, illis quos præuaricatione sicut Adam periisse asserit qui soli Iudæi sunt, anteponit.

Pelag. in Comment.

Per quod ostenditur, nec mortem illam communem & naturalem intelligi quæ non multos tantum, sed omnes etiam iustos capit: nec Apostolum de peccato naturali loqui.

Iul. lib. 2. oper. imperf. fol. 417.

Si enim illo peccato omnes mortui, & inde in extrema ætate mũdi, aliqui per Christum liberati putantur, quæ veritas est, aut quæ authoritas eius magistri qui

A

contra tam clarum testimonium totius mundi, dicit in plures iustitiam abundasse quàm culpam?

Iul. ibid. fol. 423. & 24.

Si enim ob vnius delictum mors regnauit per vnum, Adam, qui fuit exemplum peccati, & in cuius similitudinem præuaricantur sub lege peccantes, *multo magis qui abundantiam gratiæ accipiunt*, quæ gratia virtutem Christi imitantibus prodest, *in vita regnabunt*, vita in qua regnabunt Sancti, æterna monstratur, ergo & mors quæ iniquitatem voluntariam sequitur æterna credatur:

Iul. ibid. fol. 426.

Itaque sicut per vnius delictum in omnes homines, &c. sic, &c. sicut enim per vnius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita & iusti constituentur multi. Omnis hic est soluta perplexitas: impudenter de vniuersitate

B

calumnia concitatur, ineptissimè in scirpo nodus quæritur. Pronuntiat Apostolus non omnes esse sed multos qui per inobedientiam primi hominis peccata didicissent: & multos esse non omnes qui per alterius obedientiam iustitiam essent adepti. Nihil hic de exortu humanitatis agitur, mores in diuersis studiis publicantur, inobedientia & obedientia studiorũ operam non generationis ostendunt. Ac per hoc destruit opinionem peccati naturalis & docet alias esse causas substantiæ, alias voluntatis. Atque istis quidem peruersissimarum interpretationũ ludificationibus veluti scuto contra præcipuas Scripturas quibus eos Ecclesia suffocabat vtebantur quibus velut tecti confidentis-

C

Iul. lib. 2. apud Aug. contra Iul. oper. imperf. fol. 349.

sime asserebant nemini esse credendum *tam stultam, tam insanam, tam impiam sententiam Apostoli volumine continere, vt æstimet amorem & necessitatem criminum substantiæ suæ causis, id est, ipsis adhæsisse seminibus.*

Rationes quibus peccatum Originale oppugnant.

CAPVT SECVNDVM.

AD expugnandam verò Catholicam de peccato originali fidem: mirum, quot humanis ratiunculis, velut parricidalibus pu-

D

giunculis armati prosilierint; ex quibus potiores vt accuratius res tota percipiatur, ad duo capita reuocari possunt. Aliæ namque quandam speciem præferebant ostensiuæ probationis, aliæ ad absurditatis impietatisque prærupta ducebant.

Et prima quidem capitalis ratio, qua penitùs rem confici non dubitabant, ex peccati definitione petebatur. Nullum enim peccatum esse vel esse posse statuebant nisi esset *voluntas adipiscendi vel retinendi id quod iustitia vetat & vnde liberum est abstinere.*

Ita definit Iul. ex Aug. lib. 1. operis imperf. f. 37. & 38. Ibid. fol. 43.

Voluntas autem cum sit motus animi liber, eius est qui iam per ætatem iudicio rationis vti potest: qui sicut habuit voluntatem malam, ita potuit non habere, qui autem nascuntur vsum

E

rationis non habent, igitur nec eligendi facultatem, ac per hoc nec voluntatem; atque his irrefutabiliter concessis nec aliquod omnino peccatum.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 70.

Nam, inquit Iulianus, *nihil esse peccati in homine si nihil est propriæ voluntatis, vel assensionis, hoc mihi hominum genus quod vel leuiter sapit sine dubitatione consentit.*

Lib. 3. cont. Iul. c. 1. & 5. & lib. 6. c. 9. & 10. Lib. 4. ad Bonif. c. 2. Celest. lib. de pec. orig. c. 6 Pelag. lib. de pec. orig. c. 13.

Quod argumentum multis in locis ad fastidium repetit. Inuidiosissime enim passim inculcabant *peccatum non posse nasci cum homine, quod postmodum exercetur ab homine: quia non naturæ delictum sed voluntatis esse demonstratur. Atque ante actionem propriæ voluntatis id solum in homine est quod Deus cõdidit. Nemo enim naturaliter malus est, sed quicumque reus est, moribus, non exordiis accusatur.* Nam *ante voluntatis propriæ vsum, innoxia in vnoquoque naturæ laudem aut*

Iul. lib. 1. oper. imperf. fol. 176. Lib. 2. f. 225 Lib. 6. cont. Iul. ca. 1. Lib. 1. cont. Iul. operis imperf. fol. 44. Vide lib. 1. cont. Iul. c. 1 lib. 2. de nup c. 3. & 29. & alibi sæpissimè. Apud Aug. lib. 1. operis imperf. f. 23.

reprehensionem ex proposito accedente meretur. Ex quo fit vt *deformis sit & vana sententia quæ conscientiam sine scientia paruulis conatur ascribere. Absolute enim vindicatur à crimine qui ipsa rei impossibilitate defenditur.* Ex hoc itaque principio acerbas illas calumnias connectebant & impingebãt Catholicis, quod fingerent *malum*, siue *peccatum* esse *naturale*, & impietate Manichæa naturalem malitiam imo, naturam malam assererent. Quod & sexcenties calumniosissime repetunt. Ita Iulianus quasi vnicam affert notam qua Catholici à Pelagianis discernendi sunt. *Hæc semper fuit maximis inter Manichæos* (seu Catholicos) *Catholicosque* (id est Pelagianos) *discrimen, & limes quidam latissimus quo à se mutuo piorum & impiorum dogmata separantur; imo magna moles, quasi cœli à terra profunditate disiungens, quod nos omne peccatum voluntati malæ, illi vero malæ eorum naturæ* (tribuunt.) *Qui cum diuersos sequuntur errores, sed veluti de capite fontis istius effluentes consequenter ad sacrilegia flagitiaque perueniunt.*

Lib. 2. cont. Iul. operis imperf. fol. 284. Lib. 3. cont. Iul ca. 18. Lib. 1. cont. Iul. operis imperf. f. 85

Isti primæ rationi cohærent aliæ: vna, quia *quod admoneri non potest vt caueatur, imputari non potest vt puniatur. Nunquam autem legislator ad hanc venit amentiam, vt præceperit cuiquam, noli ita, vel ita nasci.* Altera etiamsi præciperetur vt tamen præceptum obliget, debet esse possibile. *Amittit enim authoritatem indicandi, qui modum non tenuit imperandi.* A paruulis autem nullum præceptum impleri potest. Tertia, non potest iure imputari quod non potest caueri: *Nemo autem potest cauere naturalia; igitur nullus prorsus habere potest de naturæ necessitate peccatum.*

Lib. 6. cont. Iul. c. 9. & lib. 2. cont. Iul. operis imperf. fol. 286. & fol. 230.

Quinta ratio est, fieri non potest, *vt res arbitrij, studiorum & voluntatis conditioni hominum misceatur.* Peccatum autem est res arbitrij, studij, voluntatis; non potest igitur seminatione transfundi.

Lib. 5. cont. Iul. c. 24.

Sexta, *Res quæ in subiecto est, sine illa re esse non potest, in qua subiecta est,* malum autem est in parente vtique in subiecto, igitur *alij rei, id est proli, ad quam non peruenit, reatum non potest transmittere.*

Lib. 6. cont. Iul. c. 6.

Septima, *Naturalia per accidens conuerti non possunt*, id est, id quod in parente est, accidens voluntatis vitium, non potest fieri filio naturale. Sed peccatum Adæ fuit eius ex accidente vitium, non igitur potuit innasci naturaliter filio.

Lib. 6. cont. Iul. c. 7. & Lib. 3. de pec merit. c. 3. Lib. 2. cont. Iul. c. 1. & 9 Aug. Epist. 105 ver. fin. Lib. 6. cont. Iul. c. 24.

Octaua, tametsi peccatum posset generatione propagari, à duobus tamen coniugibus baptizatis non potest: *Per rerum enim naturam fieri non potest vt illud probentur tradere parentes quo caruisse creduntur, in coniugibus autem baptizatis nullum remanet malum ex quo generentur mali*, quia quidquid in eis mali erat, baptismo dimissum est. Hoc sane argumentum Pelagiani *acerrissimum* esse censebant. Cui accedit quod *corpus mulieris baptizatæ sit templum Dei.* Incredile est autem *in vtero eius hominem subdiabolo futurum, nisi renascatur ex Deo, posse formari.*

a Lib. 4. con. Iul. c. 2. b Lib. 1. ope. imper. cont. Iul. f. 100. & alibi sæpè. c Lib. 3. con. Iul. c. vlt.

Nona, si dicatur superesse in baptizatis cõcupiscentiam seu libidinem cuius motu in prolem culpa transfunditur, è contrario, illa est a *naturalis & bona probabilis in genere suo* b, *affectio naturalis & innocens*, c *nec vlla mali necessitas in carne*, ergo per illam non potest peccatum tradi. Quam rationem tanti facere Pelagiani vt ad eam destruendam nati sint omnes libri, quos Augustinus contra Iulianum scripsit.

Lib. 2. de pec. meris. & remiss. c. 27. Lib. 3. de pec. meris. c. 8. & li. 1.

Decima, *Si nec parenti post conuersionem obsunt peccata propria, quanto magis filio eius obesse non possunt? nullâ enim ratione conceditur vt Deus qui propria peccata remittit, imputet aliena.*

Vndecima, *Hæc forma etiam in homine malo obseruari debuit, quæ seruatur in diabolo*: sed diabo-

A

oper. imperf. cont. Iul. fol. 65. Lib. 6. cont. Iul. c. 20. Lib. 6. cont. Iul. c. 25. Ezech. 18.

lus *non damnatur nisi ex vitijs propriæ voluntatis*, ergo, &c.

Denique ne scripturarum authoritate destitui viderentur, causæ suæ quasi fortissimum firmamentum Iulianus esse voluit propheticum testimonium, quo per Ezechielem dictum legimus, *quod non erit parabola quæ dicebant, parentes vuas acerbas edisse & dentes obstupuisse filiorum, nec morietur filius in peccato patris, nec pater in peccato filij; sed anima quæ peccat ipsa morietur.*

B

Absurda quæ ex Originalis peccati fide à Pelagianis inferuntur.

CAPVT III.

Li. 2. de pec. merit. & remiss. c. 9. & 25. Ibid. c. 25. 3. Contra Iul. c. 23. Indicatur lib. 5. contra Iul. c. 1. Lib. 5. c. 11. Lib. 1. cont. Iul. oper. imperf. fol. 70. & lib. 2. fol. 283. Lib. 2. cont. Iul. c. 1. & 9. Lib. 4. cont. Iul. c. 7. Lib. 5. cont. Iul. c. 10. & lib. 3. c. 24.

ABsurditates vero quas ex originali peccato consequi putabant erant istæ.

Primò, *Si peccator genuit peccatorem, iustum quoque iustum gignere debuisse*; sed hoc absurdum, ergo & illud. Cui simile & istud, *quod natus de baptizato habendus esset velut baptizatus.*

Secundò, sequeretur *peccata omnium parentum omnibus filiis imputari.* Tertiò, *peccatum esse substantiam.* Quartò, *paruulis melius esse non nasci.* Quintò, *à paruulis auferri non posse; quoniam quod naturale est & innascitur vsque ad finem eius, cui à principio-*

C

rum causis inhæserit perseuerat. Sextò, desperationem perfectionis seu perficiendæ virtutis ingeri: *quia ingenerata vitia incredibile est posse consumi, quæ iam nec vitia deputanda sunt; non enim peccat qui non potest alius esse quam creatus est.* Septimò, imo nunquam hominem fieri posse bonum, vnde Iulianus: *Si aliquis malus condi posset nunquam in bonum ablutione transiret.* Octauò, *Parentes esse iure damnabiles, imo comparari parricidis, in quibus sit causa, vt filij cum damnatione nascantur: & vt ad dominatum exercendum in homines diabolus perueniret.* Nonò, tanquam certissimum inferebant nuptias vel etiam nuptialem concubitum damnari & à diabolo esse institutum, *si aliquid vnde damnabiles generentur ha-*

D

Lib. 2. cont. Iul. c. 1. Lib. 3. cont. Iul. c. 24. & 23. & lib. 2. de nup. c. 26. & 27. & alibi passim. Lib. 1. oper. imperf. contra Iul. f. 71. Lib. 2. de nupt. & concup. c. 26.

bere credantur. Si trahitur de nuptiis origine malum, inquit Iulianus, *causa mali est conuentio nuptiarum. Omnis autem causa mali est expers boni. Accusari ergo possunt, excusari non possunt.* Et alibi: *nusquam sine commixtione nuptiæ corporales, tu dicis, quicunque ex illa commixtione nascuntur, ad diabolum pertinere, dubio procul pronuncia nuptias ad ius dæmonis pertinere.* Huc trahebant & illud Christi, *ex fructibus suis arbor cognoscitur: necesse est enim malum esse per quod & ex quo malus fructus apparuit. Quomodo, ergo, tu audiendus putaris, qui dicis bonum esse coniugium, de quo nihil aliud quàm malum prodire definis? Constat igitur mala esse coniugia si peccatum inde originale deducitur, nec posse deffendi nisi fructus eorum innocens ap-*

E

probetur.

Lib. 2. de nupt. & concup. c. 28. Ita passim Iul. toto lib. 2. de nupt. & lib. 2. oper. imperf. Aug. lib. 2. de nupt. & concup. c. 26.

Decimò, simili modo arguebant: *peccatum originale est vel ex* voluntate vel ex natura: *Si ex voluntate, mala est voluntas quæ peccatum facit, si ex natura mala natura.* Supponebant autem non esse ex voluntate, qua paruuli carent, ergo ex natura. Nec dissimiliter inferebant malam esse cõmixtionem, sexus corporã, fœcunditatem vt libro secundo de nuptiis passim videre licet; vel si illa bona sunt, paruulos omnes esse iniquitatis immunes. Quò vt pertingerent, insinuare se nitebantur cordibus parum intelligentium laude operum diuinorum, hoc est *laude naturæ humanæ, laude seminis, laude nuptiarum, laude vtriusque sexus commixtionis, laude fœcunditatis, quæ omnia bona sunt.* Quin etiam

A laule libidinis, per quam dicebatur culpa propagari: vt inter tot præsidia innocentiæ nulla pateret rima qua peccatum fingi posset ingressum. Nam hinc illæ eorum voces[a]: *De hoc opere quod non habet culpam, nasci culpa non potest, de ea re quæ à peccato libera est non nascuntur peccata.* [b] *Mala ex bonis esse non possunt; Per opus Dei opus diaboli transire non sinitur. Non potest malè radicitùs collocari quod donum Dei est. Rerum ratio non finit, vt de bono malum & de iusto iniquum aliquod proferatur.*

a Lib. 5. cōt. Iul. cap. 16. b Lib. 2. cōt. Iul. cap. vlt. (d) lib. 6. cont. Iul. 21.

Vndecimo[c], *Hominem non esse opus Dei*[d]: sed à diabolo duci originem nascentium[e]: erit enim creator & author hominum, *si ex hoc vulnere creantur, quod natura, quæ primum condita est influxit humanæ.* Quâ calumniosa ratiocinatione passim inculcabant naturam esse malam, diabolicam, nec imaginem Dei. Vnde Iulianus quodam loco: *Sapientiæ ratiocinanti credo, quod naturam videlicet diabolicam sine ambiguitate definias. Nam si in ea, vel per eam est, propter quod homo à diabolo possidetur, irrefutabiliter diaboli est, per quod Dei imaginem sibi potuit vendicare. Imò nec imago Dei est, quæ per exortum suum in regno diaboli est.* Quare cum constet creationem hominum Deo esse tribuendam etiamsi nascentes mali aliquid ex parentibus trahere possent, addit Iulianus: expiarentur *manibus Dei & opificis maiestate.*

c Lib. de pec. orig. cap. 33. d Lib. 3. cont. Iul. e Lib. 2. cōt. Iul. cap. 1. Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 172. Lib. 5. cont. Iul. cap. 15.

Duodecimò, Deum iniustissimum fore & crudelissimum: *Quemadmodum autem,* inquit Iulianus, *non est iniquus Deus cum baptizatis dimittat peccata propria, paruulum damnat, quia cum ab ille crearetur, nesciens nec volens etiam ex illis parentibus quibus remissa fuerant, traxit aliena?* Vnde alibi exaggerat iniustitiæ illius immanitatem: *Apud quem igitur impollutam innocentiam scelus grauauit externum? Quis ille fuit qui hos* (paruulos) *adiudicaret reos? tam exors, tam trux, tam oblitus Dei, & æquitati barbarus perduellis? Laudamus prorsus ingenium tuum: apparet eruditio. Non potuisti aliter dignum odio generis humani iudicis nescio cuius, imo tyranni allegari personam, quam iurando non solum eum pepercisse his qui nihil peccauissent, verum etiam his qui nec peccare potuissent.* & plura Iulianus. Reum denique, *non Deum* vocat sententiamque Catholicorum *immanem, sacrilegam, funestam.*

Lib. 2. cont. Iul. c. 2. & alibi passim. Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. fol. 43. Fol. 5.

Decimotertiò, *Deum homines fecisse diabolo.* Hoc est, vt exponit Augustinus *Deum hoc creando intendere hoc curare, hoc sui operis ratione prouidere, vt habeat diabolus seruos quos ipse sibi diabolus facere non potest.* Nullum enim videbat fructum aut finem, *cur hoc crearet bonitas Dei, quod malignitas diaboli possideret.* Vnde Deum vocat Iulianus: *Ad inimici, sui lucrum semper industrium.* Itemque, *hoc inter se fœdus iniisse diabolum & Deum, vt quicquid perfunditur Deus, quicquid nascitur diabolus sibi vendicet; ea tamen lege, vt ipsam commixtionem quam diabolus instituit Deus obnoxia virtute fœcundet.*

Fol. 45. Lib. 2. de nupt. & concup. cap. 26. Lib. de pec. orig. cap. 40. Lib. 6. cont. Iul. cap. 9. Ibidem.

Decimoquartò, magnis argumentationibus nitebatur Iulianus ad illud impietatis abruptum perducere, *vt Christi caro nihil distaret à carne peccati,* hoc est, similiter esset peccati originalis reus, nempe, *quia de Maria natus est, cuius virginis caro sicut cæterorum omnium ex Adam fuerat propagata.* Sic enim putabant Christi, qui venisset *in similitudine carnis peccati,* & cæterorum hominum nullam statui debere differentiam.

Lib. 5 cont. Iul. cap. 15.

Denique, *Ita esse animarum traducem in Tertulliani olim & Manichæi profanitate damnatam, sicut etiam corporum. Quod tam nefarium est,* inquit Augustino Iulianus, *vt cum à nobis in epistola quam ad Orientem misimus fuisset obiectum, tu his libris quos nuper Bonifacium misisti, neganda à te propulsare non eris.* Nouam enim singularium animarum creationem acerrimè Pelagiani ex *rationis & sacræ legis Ecclesiæque Catholicæ*, vt venditabant, *authoritate* tuebantur: vt ita si constaret *nihil eam debere semini corporali* nihil etiam culpæ in eam posset corporali propagatione transfundi. Quamquam illam de origine animæ *non necessariam quæstionem* eos mouisse dicit Augustinus, non tam vt peccatum originale destruerent quam, *vt res manifestas aliarum rerum obscuritate turbando molirentur latendi locum.* Vnde odioso nomine Catholicos passim vocitabant sicuti *Manichæos* ita etiam *Traducianos*, & Augustinum, *Traducianæ nationis primatem*: Non solum propter traducem animarum quam eis B calumniando tribuebant, sed maximè peccati originalis de quo hactenus.

Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. fol. 390. Lib. 3. ad Bonif. c. 10. Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. fol. 231. Ibid. fol. 419. Lib. 3. ad Bonif. c. 10. Passim lib. 1. & 2. operis imperf. cont. Iul.

Pelagiani præcones & patroni libidinis.

CAPVT QVARTVM.

NVNC de pœnis eius, quas partim *in hac vita, partim in futura* luimus, deinceps videndum quid sentirent. Sunt verò vel animi vel corporis. In animo concupiscentia & ignorantia: in corpore miseriæ mortalitatis ac deni- C que mors.

Concupiscentiam, quæ alio nomine libido dicitur hic intelligimus non tantum illam quæ in carne sentitur; sed omnes omnino cupiditates quibus etiam animus in vita sæpius voluntate turbatur, quas omnes in Pelagianorum opinione sicut cæteras animi passiones naturaliter homini tam ante quàm post peccatum pari plane ratione, vt nunc in hac mortalitate experimur à Deo inseri iam supra sufficienter dictum est.

De illa vero corporis quasi concupiscentia, quæ vsitatius libido dicitur, *& corpus*, vt Augustinus loquitur, *non solum extrinsecus, verum etiam intrinsecus vendicat, totumque commouet hominem, animi simul affectu cum carnis appetitu coniuncto atque permix-* D *to*, idem omnino iudicandum. Quod etsi suprà vtcunque significatum fuit, tamen in illa depingenda magnopere linguam suam Iulianus exercuit multaque dixit quæ veritas improbat, attexenda nonnulla sunt vt Pelagianorum hac de re sententia clarius elucescat. Solemne Pelagianis fuit magnis præconiis in huius affectionis prædicatione effundi. Testatur hoc sexcenties & stomachando exprobat Augustinus: *Non vsque adeo putandum est periisse frontem de rebus vt hoc dedecus* (laudandi libidinem) *nisi in tali forte auditorio fieret, vbi te recitaturo* (laudes eius) *considentibus discipulis suis magister Celestius aut Pelagius præsideret.* E Et alibi: *iste autem audet in Ecclesia Christi ante magistrum in cælo sedentem recitare libidinis laudes.* Nec vero id Iulianus inficiatus est. Hæc enim sunt verba eius quodam loco: *Merito itaque & in bene vtentibus genus concupiscentiæ modusque laudatur, & in turpibus excessus eius punitur.* Hinc est quod eos passim vocet[a] *patronos, defensores,* [b] *fautores,* [c] *impudentissimos laudatores* libidinis, de qua *Pelagiani etiam litibus gloriantur tanquam de aliquo bono,* & [d] *vehementer arguentibus irascuntur.* Hinc ipsam libidinem [e] *susceptam* Pelagianorum vocare solet à iudiciis forensibus petita metaphora, vbi susceptos dicunt, quibus aduocati patrocinantur. Quod patrocinium eos concupiscentiæ carnis non tam veritatis quam voluptatis causa præstitisse

Lib. 14. de ciuit. Dei cap. 16. Lib. 2. cont. Iul. cap. 6. Lib. 6. c. 11. Lib. 2. de nupt. c. 29. a Lib. 4. cōt. Iul. cap. 11. b Lib. 4. c. 14. c Lib. 2. c. 3. d Lib. 4. c. 14. e Lib. 4. cōt. Iul. c. 2. 11. 12. 15. & lib. 5. c. 8. & lib. 6. c. 9. & alibi sæpissime.

Aug. lib. 2. de nupt. & concup. cap. vlt.

A suspicari pronum est, *vt eius si non vsibus, saltem laudibus oblectarentur quicunque eorum proposito continentiæ carnali coniugio non fruebantur.* Hinc enim est quod cos frequenter in suspicionem collusionis vocat; *Itane habere tecum libido & amicitiam meretur & bellum, vt abs te & expugnetur in te & defendatur aduersus me? bellum vestrum latet, amicitia patet. Ex hoc quod patet suspectum facis esse quod latet, &c. Quomodo vis vt arbitremur aduersus aculeum te dimicare libidinis, cum libros impleas laude libidinis?* Et rursum pressius alibi: *Cui malo tantum licere posse quis crederet, vt sibi laudatorem etiam de suis expugnatoribus prouideret? Absit quidem vt antiquorum aliquem vel Apostolorum, vel quorumcunque Sanctorum; mirabiliter tamen, si vel quemquam hæreticorum nouorum qui simul vtrumque se esse profitetur inexplicabilibus modis, expugnatorem scilicet defensoremque libidinis.*

Lib. 3. cont. Iul. c. vlt. — Lib. 4. cont. Iul. cap. 2. — Lib. 3. operis imperf. cont. Iul. fol. 260. — Lib. 5. cont. Iul. c. 5. & Lib. 4. c. 9. & 12.

Sed quantumuis libidinem Iulianus sine pudore diligeret & eius laudes impudenter spargeret subinde tamen ipsis naturæ legibus victus *pudendam* eam esse fatebatur, & quadam inuerecunda verecundiæ præfatione ignosci *necessitati suæ libertatique* postulabat. Ex quo profectum est, vt quantumuis eam speciosis nouisque titulis extolleret, quædam tamen eius nomina quæ naturæ nescio quid pudoris incutiunt, velut scopulos exhorresceret. Vocauit enim eam in suis scriptis sæpius [a] *voluptatem* [b], *voluptatem carnis* [c], *sensum* [d], *commixtricem seminum & confectricem* [e], *appetitum mutuum* [f], *appetitum naturalem* [g], *calorem genitalem* [h], *membrorum potentiam* [i], *virilitatem* [l], *generationum potentiam* [m], *membrorum vigorem* [n]; *concupiscentiam* [o], *ignem vitalem* [p], *concupiscentiam naturalem*: sed vt obseruat [q], Augustinus, *pudebat eam appellare libidinem, sine sicut eam diuinus sermo appellare consueuit concupiscentiam carnis.* Et cur obsecro? nempe [r], *vt aliquid aliud, non ipsam laudare videretur.* Quem enim non pudeat id laudare, quod pudet & putet? Pudet enim ex ipso rationalis naturæ sensu *carnem* contra spiritum *concupiscere*, neglectoque naturali mentis imperio membra incentiuo *libidinis* commoueri. Quod genus infirmitatis atque rebellionis quoniam ipsis vocabulis *libidinis* & *concupiscentiæ carnis* exprimitur, aliis vocabulis libentius vtebatur, quibus naturalis quædam vel bonitas, vel perfectio designari videretur.

a Lib. 2. de nupt. cap. 9. & lib. 6. cõt. Iul. cap. 24. b Lib. 5. cõt. Iul. cap. 8. c Lib. 4. cõt. Iul. c. 14. & lib. 6. c. 18. d Lib. 2. de nupt. c. 13. e Lib. 5. cõt. Iul. cap. 16. f Lib. 2. de nupt. cap. 7. g Lib. 4. cõt. Iul. cap. 2. h Lib. 2. de nupt. cap. 7. i Lib. 5. cõt. Iul. cap. 15. l Lib. 2. de nupt. c. 13. m Lib. 2. de nupt. ca. 19. n Lib. 2. de nupt. c. 10. o Lib. 3. cõt. Iul. cap. 13. p Lib. 3. cõt. Iul. cap. 21. q Lib. 4. cõt. Iul. cap. 20. r Lib. 2. de nupt. c. 26.

Libidinem non esse malam variis argumentis astruunt & Scripturas soluunt.

CAPVT QVINTVM.

VT igitur morbidam istam humani, animi simul & carnis affectionem quæ permixto vtriusque appetitu concitatur, in tuto ab omni argumentorum impugnatione collocarent, ante omnia peruicacissimè negabant eam malam vel quoquo modo vitiatam. [a] *Concupiscentia*, inquit Iulianus, *mala qualitas non est*: Et alibi: [b] *Non esse in natura malum defendimus*, & rursum: [c] *Non est in carne mali necessitas.* Malitiam verò ab eo omnem remouebant multis argumentis. Primò quidem, quod ille esset error Manichæi, qui duas statuens in vno homine permixtas esse naturas bonam & malam, carnis concupiscentiam non tanquam accidens vitium, sed tanquam malum naturale culpabat, hinc grauem inuidiam concitabat Augustino Iulianus, quod *naturale* siue *originale* defenderet. *Perfectè*, inquit, *Manichæus est qui malum Originale defendit.* Quæ criminatio non tantùm ex peccati originalis defensione, sed etiam libidinis vituperatione nascebatur. Vnde alibi Augustinus: *Non sicut insimulas cum Manichæis dicunt*, Catholici, *inesse carni suæ mali necessitatem quod malum illi substantiale, & Deo coæternum esse mentiuntur; sed dicunt sanè cum Apostolo: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ.*

a Lib. 6. cõt. Iul. cap. 18. b Lib. 3. cõt. Iul. c. vlt. c Ibidem. — Vide lib. 6. cont. Iul. c. 6. & alibi passim. — Lib. 2. de nupt. ca. 29. — Lib. 5. cont. Iul. cap. 6.

Secundò, quod Deus eam vt magnum donum Abrahæ & Saræ contulisset: *Certè* (ait Iulianus) *hanc concupiscentiam, sine qua nulla fœcunditas, malum naturale definisti, vnde ergò per donum cœleste in senibus excitatur? Astrue iam hoc si potes ad opus diaboli pertinere, quod Deum vides conferre pro munere.* Et rursum quod eam supplicio subtraxisset Abimelech, placatusque reddidisset; *Vide ergo, vtrum naturale malum dici debet quod interdum aufert exasperatus Deus, redditque placatus.*

Lib. 2. de nupt. ca. 10. & 12. — B Ibid. c. 13.

Tertiò, *quia carnem suam nullus odit*, nihil igitur in ea mali quod odium mereatur.

Lib. 6. cont. Iul. cap. 15.

Quartò, *si posset calor genitalis*, hoc est, *concupiscentia carnis malum esse naturale, extirpandus erat non componendus*, hoc est, non frænandus tantùm & ad modum adigendus, sed penitùs vt mentis è corpore auferendus erat. Quia, inquit, *nihil ad innocentiam promouet modestia* (hoc est moderatio) *rei per ipsum genus nocentis.*

Quintò, *si malum esset concupiscentia, carerent ea qui baptizantur*, ita Iulianus. Baptizati enim, inquiebant, sunt *Templum Dei*, in quo non tantum nihil potest esse mali, sed *nec aliquid quod mortificetur*: vel si aliquid in baptizatis superest mali, sequitur sanè, quod absurdissimum est, *non innouari homines per baptismum, sed quasi innouari; non liberari, sed quasi liberari; non saluari, sed quasi saluari*: iuxta Epicurum qui negauit *esse corpus Deorum, sed tanquam corpus; nec sanguinem, sed tanquam sanguinem.* Imò *Baptisma non dare omnium indulgentiam peccatorum, nec auferre crimina, sed radere, vt omnium peccatorum radices in mala carne teneantur quasi rasorum in capite capillorum, vnde crescant iterum resecanda peccata.* Præter quam absurditatem, alia grauissima incommoda si mala esset libido sequi conquerun-D tur, videlicet.

Ibid. c. 16. — C Ibid. c. 14. — Ibid. c. 14. — Ibidem. — Lib. 1. ad Bonif. c. 22.

Sextò, *per Deum creatum esse vnde homines nascerentur, per diabolum autem vnde parentes commouerentur* ad concubitum scilicet. Hoc est quod alibi dicit *motum genitalium à diabolo esse repertum.*

Lib. 3. cont. Iul. c. 26. & li. 2. de nup. cap. 34.

Septimò, *commixtionem coniugum à diabolo fuisse repertam.* Ideóque *ante peccatum nullum futurum fuisse concubitum.*

Lib. 1. ad Bonif. cap. 5. & 2. cont. Iul. operis fol. 432.

Octauò, *aliunde quam vnde totum est, esse genitalem corporis partem*, hoc est, non ex Deo, sed ex diabolo.

Lib. 1. ad Bonif. c. 5. & 5. cont. Iul. cap. 9.

Denique irrefragabili vinculo putabant sequi nuptias esse damnandas ac diabolo authore institutas. Iulianus, *si non sunt nuptiæ sine libidine, & E generaliter à vobis libido damnatur, damnatis & nuptias.* Quas posteriores absurditates maximeque postremam ita inferebant sequi vt eas etiam ab Augustino & Catholicis asseri confirmarent. Hinc enim illæ natæ in Augustinum calumniæ: *Baptisma non verè homines nouos facere asserunt*, id est, *non plenam dare remissionem peccatorum, sed ex parte filios Dei fieri, ex parte autem filios sæculi*, id est, *diaboli remanere contendunt.* Et alibi: *Illæ nuptiæ quæ sine concupiscentia, sine motu corporum, sine necessitate sexuum, vt dicis esse potuerunt, à te pronunciantur laudabiles. Ista verò coniugia quæ nunc aguntur à diabolo definis inuenta & profiteris mala diabolica, morbum postremò deberè non coniugium nuncupari.* Hinc item illa quod *diabolo coniugia transcriberet*, quod eam *genitalium* commen-

Indic. lib. 4. cont. Iul. c. 10. & 11. — Lib. 6. cont. Iul. cap. 11. — Lib. 4. cont. Iul. cap. 10. — Lib. 3. ad Bonif. cap. 3. & lib. 1. cap. 13. — Iul. lib. 2. de nupt. ca. 31. — Iul. lib. 6. apud Aug. cont. Iul. 8.

A *Fomentaretur artificem* quod *excitatorem virorum asseueret*. Contra quæ opinionum quasi portenta Catholicarum sic Iulianus definiebat : *Fugienda opinio est quæ putat, vel in membris hominum, vel in sensibus membrorum aliquid diabolum condidisse.* Quod verò Augustino exprobrat nuptias ab eo morbum non coniugium esse nuncupatas, inde natum est quod Augustinus illo loco Apostolico *non in morbo*, vt ipse legit, *desiderij*, contra libidinem vteretur. Concupiscentiam enim siue libidinem non esse humani animi morbum neque pœnam, omnibus disputandi viribus contendebat, cum tamen *nuptiarum remedium*, ei prouisum esse fateretur: *Laudat*, pudicitia coniugalis, *tali remedio non egentes*. B Per morbum itaque apud Apostolum, peccatum fornicationis intelligebat : Non libidinem, quia, inquit, *non potest dici morbus, sine quo non est connubium, quia potest esse connubium præter peccatum, morbus autem peccatum dicitur.* Et alibi : *In Sanctorum connubio & in omnium honestorum nullus omnino morbus est, quia nec Apostolus morbum pro remedio concessit, cum per reuerentiam nuptiarum à morbo fornicationis Ecclesiæ homines muniebat* humiliter ab alio Ioannis Apostoli loco, quo *concupiscentia carnis non esse à Patre* dicitur, se Iulianus expediebat. Luxuriam enim significatam voluit non libidinem.

[Lib. 4. cont. Iul. c. vlt. — 1. Thess. 4. — Lib. 1. de nupt. c. 8. — Lib. 3. cont. Iul. c. 15. & 21. — Lib. 4. cont. Iul. cap. 10. & li. 5. c. 9. — Iul. lib. 1. oper. imperf. apud Aug. cont. Iul. fol. 90. — 1. Ioan. 2. — Lib. 4. cont. Iul. cap. 13.]

C *Admittunt malas consuetudines : eas esse legem in membris ; & caput septimum ad Romanos peruertunt. Multasque calumnias in Catholicos comminiscuntur.*

CAPVT SEXTVM.

SED quia præ cæteris scripturis eos stringebat & vrgebat operosa illa disputatio qua conflictum hominis contra internos siue animi, siue corporis concupiscentiæ luctantis motus depingit Apostolus: vt eam euaderent dogmatum suorum vestigiis inhærendo vnanimi consensu hoc fundamentum iecêre Pelagiani aliis quoque D erroribus suis tuendis necessarium, nihil quidem mali siue peccati, siue vitiosæ concupiscentiæ ex parentibus trahi à nobis ; veruntamen peccandi frequentatione malas consuetudines contrahi quibus etiam renitente quodammodo voluntate præcipitemur in malum : has solas esse, quæ bene viuendi resistant voluntati, *Neque vero*, ait Pelagius, *alia nobis causa difficultatem benè faciendi facit quam longa consuetudo vitiorum.* Item : *Omne illud tempus quo negligenter edocti, id est, ad vitia eruditi sumus, nunc nobis resistit, contraque nos venit & nouam voluntatem impugnat vsus vetus.* Et infra dicit, *vago peccandi vsu homines quodammodo bonum naturæ obruere.* E Et rursum alibi: Est *voluntas, sed non est effectus, quia carnalis consuetudo voluntati resistit.*

[Ad Rom. cap. 7. — Epist. ad Demetr. — Ibidem. — Ibidem. — In Comment. c. 7. ad Rom.]

Hanc verò consuetudinem non solum benè viuendo dicebant posse superari, sed etiam credi volebant, baptismi Sacramento penitus tolli, ita vt post baptismum nihil in carne superesset quod contra spiritum niteretur. Vnde Pelagius cum sibi obiecisset ; *Sed caro secundum Apostolum contraria est inquies*, ita respondet : *qui fieri potest vt cuicumque baptisato sit caro contraria, cùm secundum eundem Apostolum in carne non esse intelligatur ? Ita enim ait: Vos autem in carne non estis.* Vbi omnem carnis resistentiam quam Pelagiani in consuetudine solent agnoscere vult per baptismum esse sublatam. Hine enim nata est & illa calumnia quam supra vidimus, quod Catholici dicerent, *Baptismate non plene homines innouari.* Quo sensu & Iulianus dixit: *Ille* (Apostolus) *in membris legem per flagitiorum vsum Sanctis Conciliis inter principia tamen emendationis rebellem consuetudinem malam vocabat, quæ ab eruditis etiam seculi dici solet esse secunda natura.* Rebellionem enim consuetudinis non agnoscit Iulianus nisi inter principia emendationis ante baptismum, quæ vt consuetudinis malo liberetur, diuinam gratiam implorari decet. Et clarius exprimens quid sibi vellent, Augustinus ; *Sed ne fortè*, inquit, *istam Catechumeni existimes vocem lauacrum regenerationis adhuc sperantis, post quod lauacrum nullam legem peccati resistentem legi mentis habiturus esset, recole*, &c. Et alibi : *Responde ergo cur sic ista faciat, qui omni malo in baptismate caruit ?* (scilicet secundum te.) *Cur audet liuidum facere templum Dei ?* Quid vt clarius caperemus quam vocem, inquit, *Scio quia non habitat in carne mea bonum, baptizati esse cur negas?* Apertè enim Iulianus dicebat : *Baptizatus non habet aliquid quod mortificet.* Ex his igitur persuasissimis sibi principiis totum illud caput septimum ad Romanos, vbi Apostolus mortalitatis huius ærumnas quas ex conflictu carnalium desideriorum, quibus cum nascimur Sanctissimi quique patiuntur & gemunt in hæreticum suum sensum torquendo peruertebant. Cum enim viderent, vt Augustinus notat, totam ibi hæresim suam qua nullum in homine peccatum aut malum nasci statuebant, *Funditus subrui, non aliter ex Apostoli vocibus exire conabantur nisi quanta possent contentione asseuerarent, non illic ipsius Apostoli accipiendam esse personam, sed adhuc sub lege nondum sub gratia positi cuiuspiam Iudæi ; contra quem suæ malæ conuersationis consuetudo pugnaret.* Sensum Pelagianorum omnium luculentissime ipse Dux gregis Pelagius expressit: *Hoc quod tu de Apostolo intelligere cupis omnes Ecclesiastici viri in peccatoris & sub lege adhuc positi asserunt cum dixisse persona, qui nimia vitiorum consuetudine velut quadam teneretur necessitate peccandi ; & quamuis bonum appeteret voluntate, vsu tamen præcipitaretur in malum. In persona autem vnius hominis designat populum sub vetere adhuc lege peccantem, quem ab hoc consuetudinis malo dicit liberandum esse per Christum, qui credentibus sibi primò omnia per baptismum peccata dimittit, deinde imitatione sui ad perfectam incitat Sanctitatem & vitiorum consuetudinem virtutum vincit exemplo.* Succinit præceptori discipulus Iulianus! *Iudæum sub lege positum describebat Apostolus.* Et alibi : *Exasperat Apostolus vim consuetudinis.* Itaque omnes illas Apostoli voces : *Ego carnalis sum venundatus sub peccato : non ego operor illud ; sed quod habitat in me peccatum. Scio quia non habitat in me ; hoc est in carne mea bonum. Video aliam legem in membris meis resistentem legi mentis meæ* : Et similes, sic accipiebant non quasi aliqua peccandi concupiscentia ex parentibus tracta significaretur in Apostoli iam baptizati & Sancti corpore vel animo superesse, motusque libidinis suscitare, sed sola peccandi consuetudo, quam vsu sibi Iudæus & quisque peperisset. In cuius persona mox Apostolus ingemiscendo & baptismum postulando subiecerit: *Infœlix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius*, hoc est, *à consuetudine videlicet mortifera corporali*, inquit Pelagius. Iudæorum enim superbia quos *in se transfigurabat* Apostolus *contemnebat*, inquit Iulianus, *dona Christi velut sibi non necessaria, quod veniam daret ille peccatis per baptismum quæ ipsi legis admonitione vitassent.* Quem sensum latius prosequitur & inculcat commendatque alibi idem Iulianus ; corpus mortis exponens peccatorum

[Lib. 1. cont. Iul. operis imperf. fol. 94. — Lib. 3. cont. Iul. cap. 26. — Aug. lib. 6. cont. Iul. cap. 16. — Ibidem. — Lib. 6. cont. Iul. cap. 24. — Lib. 2. cont. Iul. c. 2. & c. 5. & lib. 1. ad Bonif. cap. 8. — Lib. de grat. Christi. c. 39. — Iul. lib. 3. cont. Iul. cap. 23. — Lib. 6. c. 23. — In Coment. Loci. — Iul. lib. 6. apud Aug. cont. Iul. cap. 23.]

reatum, quæ consuetudine, hoc est, *improborum* A *imitatione* collecta sunt, quibus per baptismum liberamur. Legem in membris *consuetudinem malam.* Hæc enim capitis illius commemorata interpretatio non solum est [a] *Iuliani* carptim multis locis, sed etiam continuata ipsius [b] *Pelagij*. Cum ergò velut interitum erroris sui exhorrescerent aliquid mali istis Apostoli verbis intelligere quod ex parentibus propagaretur in prolem in peccandi libidines æstuaret, consequenter Augustini interpretationem qua totum illum locum de ipso Paulo cunctisque Sanctis, cum interno vitiorum innatorum exercitu, in hac mortalitate luctantibus exponeret, grauissimis calumniis infamarunt: vt quod doceret *Apostolum hic ista dixisse (non habitat in carne mea bonum) non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum, quasi qui se vellet intelligi renitentem in scorta, aliqua manu pestiferæ voluptatis abduci*; atque hac de causa *Apostolum etiam Paulum vel omnes Apostolos semper immoderata libidine fuisse pollutos.* Item *nec in carioso quidem corpore libidinem posse frenari.* Quin etiam *substantiam corporis ab eo & naturam carnis accusari.* Hanc esse Manichæorum opinionem, quam Augustinus à Fausto præceptore didicisset: qui per *legem membrorum resistentem legi mentis, naturam malam significatam fuisse voluit.* Denique *non esse dubium*, dicebat iactando Iulianus, *euersionem sanctitatis contaminationem pudicitiæ, morum labem Augustini conuenire, imo inesse dogmatibus qui ideo in naturæ inuidiam malæ conuersationis sordes refunderet vt peccantibus metum demeret, quorum obscænitates Apostolorum & Sanctorum omnium consolaretur iniuriis eo quod vas aureum Apostolum Paulum sæpe dixisse commemoraret, non enim quod volo bonum hoc ago, sed quod odi malum illud facio.*

Iul. lib. 1. oper. imperf. f. 82. 83. 84. & seqq.
Fol. 94.
a Lib. 6. cit. Iul. cap. 23. lib. 3. c. 26.
lib. 1. operis imperf. fol. 82. & 94. & alibi.
b In Comment. c. 7. ad Rom. latè.
Ita Iul. lib. 6. apud Aug. cont. Iul. cap. 23.
Lib. 1. ad Bonif. c. 8.
Lib. 6. cont. Iul. c. 11.
Indicatur lib. 6. cont. Iul. cap. 23. in fine.
Iul. lib. 1. oper. imperf. fol. 91.
Lib. 3. cont. Iul. cap. vlt.

Bonam esse libidinem multis probant.

CAPVT SEPTIMVM.

SED non contenti Pelagiani ab omni malitia siue culpæ, siue pœnæ purgasse concupiscentiam, etiam bonitatem atque innocentiam eius magno studio Philosophicis fucatisque armati rationibus defenderunt, vt etiam solidis more suo fundamentis, assereret Iulianus, definiendo, diuidendo, ac disserendo, originem, speciem, modum, qualitatemque eius quasi medicinaliter indagauit.

Et primò quidem esse voluit nihil aliud eam quam sensum. Vt enim id quod Augustinus dixerat, augeri concupiscentiam minuique conuelleret, *Sensus est*, inquit, *concupiscentia & mala qualitas non est, ergo quando minuitur, concupiscentia sensus minuitur.* Vbi tam ipse quam Augustinus de habitualiter illa manente concupiscentia loquuntur, quæ cum omni homine nascitur, atque vnde animi carnisque actuales motus ac desideria pullulant. Hanc statuit esse sensum, hoc est potentiam quandam hominis illam, vt videtur, quam Philosophi appetitum sensitiuum nuncupant, vel aliquem certè sensum externum. Clarius hæc indicat alio loco: *Caro concupiscit*, scilicet motibus actualibus inhiando rebus desideratis: *Quia carnaliter anima concupiscit. Siquidem sine anima caro nec sentiat. Concupiscere autem viuentis sentientisque naturæ est, sine quo sensu membra moueri non possunt, id est, per semetipsa concupiscere nequeunt, qui sensus concupiscit etiam sine membris vt in spadonibus.* Quod Augustinus tanquam verum exponit de irritis concupiscendi conatibus & concupiscentiæ carnalis affectibus, quibus & spadones mouentur etsi destituti carnis effectibus. Vnde etiam supra sensum esse dixit idem August. non ipsam habitualem concupiscentiam, siue vinolentiæ, siue incontinentiæ: sed illum, *Quo nos eam maiorem minoremue habere sentimus.* Quem sanè non alium quam ipsam partem animæ sensitiuam esse manifestum est, quæ quatenus ex apprehendendi & concupiscendi sensu conflatur, proprios suos etiam in bestiis non solum externos, sed etiam interiores percipit motus. Et alibi, consequens esse putat *ipsum sensum videndi, audiendi, gustandi, olfaciendi, atque tangendi non à Deo, sed à diabolo nobis fateamur esse collatum, si* B *concesserimus eam concupiscentiam carnis, cui per continentiam repugnamus ex illo accidisse peccato quod primum primo homini diabolus persuasit.* Nempe ex actuum malitia malitiam potentiæ colligit, sed quia non semper siue caro, siue animus istiusmodi concupiscentiæ motibus quatitur, causam eorum indagans Iulianus: *Genus*, inquit, *concupiscentiæ est in igne vitali, species in motu genitali, modus in opere coniugali, excessus in intemperantia fornicandi.* Vbi per genus Porphyriana phrasi originem concupiscentiæ intelligit, sic enim alio libro iustitiæ *genus* inquirens, *quo nomine*, ait, *nihil aliud quam originem intelligi volo*: Et sic subiungit, *merito igitur concupiscentiæ origo definitur in igne vitali, quo collecto necesse est vt &* C *reputetur concupiscentia carnalis per quam constituta est vita carnalis.* Vnde alibi: *calorem genitalem* vocat.

Ibid. c. 14.
Lib. 6. cont. Iul. cap. 18.
Cap. 18. lib. 6.
Lib. 4. cont. Iul. cap. 14.
Lib. 3. cont. Iul. c. 13.
Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 31.
Lib. 4. cont. Iul. cap. 2.

Ex hac igitur carnalis libidinis descriptione bonitatem eius quasi certissimo consequentem asserens, subnectit ac dicit: *Huius itaque appetitus non in genere suo, non in specie, non in modo culpa est, sed in excessu quia genus eius & species ad conditoris operam pertinent.* Vbi libidinem concreatam homini & insitam esse definit, atque idcirco bonam. Cuius argumenti vim studiosissime multis in locis inculcat: *Voluptas ergo ista*, ait Iulianus, *quam tu diabolicam vis videri, iam in supradictis etiam coniugibus habebatur, quæ vt institutione bona, ita etiam benedictione permansit.* Et alia Pelagiana phrasi idem tamen significante D *motum genitalem, id est, ipsam virilitatem siue qua non potest esse commixtio, à Deo dicimus institutam.* Vnde quasi in pietatem hac de re dedocens Augustinum, *Vere*, inquit, *credito quia per IESVM Christum facta sunt omnia & sine ipso factum est nihil.* Quæ sane causa fuit, vt passim eam vocarent *concupiscentiam naturalem*, pro suo modo *bonam* atque *laudabilem. Concupiscentiæ naturalis*, inquit Iulianus, *qui modum tenet bono bene vtitur, qui modum non tenet bono male vtitur.* Et rursum: *bona igitur concupiscentia, naturalis.* Iterumque: *Probabilis est in genere suo.* Et hoc est quod Augustinus sæpe testatur concupiscentiam illam à Pelagianis veluti [a] *bonam naturaliter*, ac [b] *bonum naturale* esse laudatam, E atque ideò eos hortando castitatem docuisse *noli vinci à bono, sed vince in bono bonum.*

Lib. 2. de nupt. c. 9.
Lib. 1. ad Bonif. c. 15.
Lib. 2. de nupt. c. 34.
Lib. 3. cont. Iul. cap. 21.
Ibid. cap. 2.
a Lib. 5. c. 7.
b Lib. 6. c. 17.
Lib. 5. cont. Iul. cap. 7.

Multis porrò rationibus præter illam quam ex Dei institutione petitam diximus, suam sententiam astruebant. Imprimis igitur veluti acutissimo vtebantur argumento bestiarum libidine quam sine dubitatione à Creatore Deo illis insertam esse constabat, vnde quasi in re manifestissima deridet Augustinum Iulianus: *Quo enim es deceptus intuitu vt commixtionem corporum, quæ Deus instituit, & conciliatricem cõmixtionis voluptatem quæ tam in hominibus quam in pecoribus vigent, diaboli opus & fruticem vocares?* Sed telum illud brutum multis in locis ab Augustino retunditur. Vt tamen hanc rationem quam ex Philosophia didicerant maiore colore proba-

Lib. 2. cont. Iul. operis imperf. fol. 329.
Lib. 4. cont. Iul. c. 5. & 14. in fin. & de peccat. orig. ca. 40.

[illegible] persunderent statuebât hominem A e [illegible] bonorum genere conflatum esse, naturæ [illegible] et rationalis & irrationalis. Huic subiectionem, i[llegible] imperium ita conuenire, vt blandi[illegible] inferiori illius boni non deberet ratio subiugari. Aperuit mentem eorum August. *Ho[...]ne ... quidem ... inferius, tamen bonum hominis esse censes corporis voluptatem.* Et eodem libro: *Si hæc* (libidines in quas animus pronus est) *tanquam minora ... defendis in quæ non debet à superiore animus inclinari, non quia libido vitium est, sed quia infimum bonum ... di,* &c. Quam suam sententiam satis dilucide expressit verbis Iulianus, vnde Augustinus eam perceperat: *Quoniam,* ait: *ex imparibus bonis compositi sumus, animum corpori debere dominari. Quorum alterum cum Diis, alterum cum belluis est commune. Et id o id quod est melius, id est, animum virtute præditum & membris corporis bene, & cupiditatibus imperare.* Vbi libidines per cupiditates indicat quibus velut imparibus menti bonis animus virtute præditus imperet. Quod sanè doctrina vtrumque Pelagianismum sicut Ethnicis Philosophis debet ita citata verba Sallustio. B

Lib. 4. cont. Iul. ca. 14. Ibid. l. c. 12. Capit. 5. In Prologo Catilin.

Vt verò magis libidinis bonitatem aperiret nullam inter eam cæterasque creaturas differentiam in bonitate statuebat, sed sicut panis & vinum à Deo creata sunt ideoque bona, ita & carnis libidinem vtriusque verò abusum pariter culpandum esse. Ita diserte testatur Augustinus; sed C accipe ipsa verba Iuliani, *Si puta accusandum membrorum vigorem* (hoc est libidinem) *quoniam per ipsum Sodomitæ flagitiis obliti sunt, accusabis etiam creaturam panis & vini, quoniam hunc quoque eos peccasse Scriptura diuina significat.* Et ista quidem sunt veluti capita rationum vnde totum libidinis patrocinium eam[...] suspendunt: Quibus alia nonnulla veluti leuioris armaturæ argumenta connectunt. Putabat enim, Augustino teste, Iulianus commendatiorem fieri pulcherrimam istam concupiscentiam, *quod ei,* tanquam dominæ scilicet, seruiunt & ardentius excitentur etiam cæteræ corporis partes, siue oculi videntes ad concupiscendum siue alia membra in osculis & amplexibus. Quin etiam quia & aliis concitatur stimulis, & quod narrat Cicero: furens olim adolescentum petulantia, grauitate cantus, modorumque tarditate resederit, bonum aliquod concupiscentiam esse concludit. D

Lib. 3. cont. Iul. cap. 20. Lib. 2. de nupt. ca. 9. & lib. 4. cont. Iul. c. 14. in fine. Lib. 5. cont. Iul. cap. 5. Ibidem.

Deinde *fieri non potest,* inquit, *vt quod bonum est non habeat communem cum eo laudem sine quo esse non potest.* Ex quo confici vult ita libidinem & nuptias esse bonas vt quæ sine libidine esse non possunt.

Lib. 1. cont. Iul. cap. 8.

Denique argumento ex aduersarii dictis sumpto *in ... (ait idem Iulianus) hæc fuit libido à Deo facta esse monstratur, & per hoc bona quoque ... defenditur.* Et hæc quidem de bonitate libidinis Pelagiani. Quæ causa fuit vt etiam Christo Domino in carne versanti ne à principio rum [...] filo aberrarent laudabilem concupiscentiam illam ascribere non erubuerint. Sed quid mi[...] *si naturalem & innocentem affectionem,* vt eam Iulianus vocat, naturæ authori & innocentiæ restitutori tribuant. Duabus tamen ex causis aliunde ad illam impietatem impulsi sunt. Vna quod vererentur ne si illa Christo defuisset, Apolinaris errore tenerentur, qui sensum & carnem eripuerat. *Comparas me,* ait August. *& coæquas Apollinaris errori qui carnis sensum negant in Christo.* N[...] vndecumque nebulas imperitis offunderent, libidinem & sensum, vnum idemque esse

Lib. 4. cont. Iul. ca. 12. Lib. 2. oper. imperf. ... Lib. 5. cont. Iul. ca. 15.

persuadere nitebantur vt iam supra fusius declaratum est. Altera, quod *non potuit ... exemplum dare natura dissimilis* nobis: Quasi si concupiscentiis nostris dissimilis fuisset Christus, fuisset etiam natura dissimilis. Noua sanè impudentium istorum Cynicorum exorbitatio: quam eò vsque progressuram subuerebatur Augustinus, vt libidinem etiam corporibus à resurrectione gloriosis ascriberent, sicut hoc eorum principia postulare videbantur. *An istam,* interrogat quasi asserendo, *libidinem sic sanctis vt quomodo eam prius ante peccatum in Paradiso positis, ita etiam resuscitatis corporibus ingeratis?* De quo & supra nonnihil diximus.

Iul. apud Aug. lib. 5. cont. Iul. c. 15. Lib. 4. cont. Iul. cap. 9.

De bonitate aliarum cupiditatum.

CAPVT OCTAVVM.

NEQVE verò isti carnis libidini tantum, quam isto nomine vsitatius vocant, sed omnibus omnino humanis affectibus, quibus animus bonis à Deo creatis ac delectationibus inhiat parem laudem bonitatemque tribuebant. Nam vt probaret Iulianus illam de qua egimus hactenus libidinem esse bonam, generaliter omnium sensuum voluptatem testem aduocauit: *Naturalem,* inquit, *esse omnium sensuum voluptatem testimonio vniuersitatis docemur.* Et mox etiam *in Paradiso* ante corruptam sermone sacrilego voluntatem *illicti cibi libidinem* vt Augustinus eum exponit; seu vt ipse Iulianus loquitur *concupiscentiam fuisse* sine vllis ambagibus vel ambiguitate confirmat *quæ cum pomi,* inquit, *decore oculos incitasset spem etiam iucundi irritauit saporis.* Hanc ipsam quod & supra attulimus *affectionem naturalem & innocentem* nuncupat, nec *sui vitio, sed voluntatis occasionem,* non causam, *fuisse peccatum.* Quam doctrinam & Cassianus in libris institutionum tradit. Quod si argumenta Pelagiana quæ supra de libidinis laude & bonitate recensuimus ponderentur, omnia de quacumque alia concupiscentia eandem prorsus obtinent vim, etsi de vnica illa laudanda propter peccatum originale potissimum satagant: vt in re manifesta comprobanda non sit operosior à nobis adhibendus labor.

Iul. lib. 1. oper. imperf. apud Aug. cont. Iul. fol. 100. Fol. 103. Lib. 7. ca. 3. 4. & 5. Cassiani.

Indagantur causæ cur libidines velut naturaliter bonas commendarent.

CAPVT NONVM.

QVID verò Pelagianos mouerit vt libidinem seu concupiscentias tanta neruorum contentione, verborumque garrulitate laudarent operæ pretium est considerare.

Prima quidem eaque capitalis causa fuit, vt peccati originalis traductionem à parente in prolem funditus tollerent, ipsam traductioni succidendo radicem. Videbant enim non posse fieri vt tantum malum generatione traiiceretur in prolem quin aliquid in causa generationi superesset mali. Quam suspicionem vt ab hominum animis remouerent, omnia quæ in homine nascente & maxime baptizato sunt, bona esse & laude digna persuadere conati sunt. Augustinus *Quam* (carnis concupiscentiam) *curauimus à nuptiarum bonis tam prolixa disputatione distinguere propter nouos hæreticos, qui cum hæc reprehenditur, calumniantur*

Lib. 1. de nupt. & concup. cap. 35.

quasi nuptias reprehendamus: vt scilicet eam tanquam bonum naturale laudans, suum perniciosum dogma confirmet, quo asserunt prolem quæ per eam nascitur nullum trahere originale peccatum. Quæ disputatio tanquam de summa rei tanta vtrinque virium contentione incaluit vt duodecim illa libros Iuliani aduersus Augustinum totidem vel plures Augustini in Iulianũ, quibus eius proterit argumenta pepererit. Vnde idem Augustin. cum conuicisset aliquid in Apostolo Paulo iam baptizato remansisse mali, quod pugnando comprimeretur. *En*, inquit, *tota vestra causa impulsa, prostrata, contrita, & sicut puluis quem proiicit ventus à facie terræ, sic à cordibus eorum quos decipere cœperatis, si hæc voluerint deposito studio contentionis cogitare, proiecta est.* Et infra luculentius: *Manet lex in membris, quia operatur desideria, contra quæ dimicant & fideles. Hoc est quod funditus subruit hæresim vestram. Quod vsque adeo videtis & timetis, vt non aliter ex his Apostoli vocibus exire conemini, nisi quanta potestis contentione astenueretis, &c.*

Lib. 2. cont. Iul. cap. 3. — *Ibidem.*

B

Secunda causa quam libidinis patrocinio prætexebant, hæc est, vt ab Apostolis & sanctis viris iniuriam propulsarent qua dicerentur, vt ipse calumniabatur, *semper immoderata libidine fuisse polluti*, quasi impetum concupiscentiarum ferre & libidine pollui vnum idemque esse credendum sit. Hinc enim illo improba criminatio quod Augustinus: *Peccantium, obscœnitates, Apostolorum & sanctorum omnium consolarentur iniuriis*, ac mentiretur *tantas obscœnæ libidinis vires esse vt eam ratio regere ac frenare non possit, cui nec Apostolorum legio repugnauerit.*

Lib. 1. ad Bonif. — *Iul. apud Aug. lib. 3. contr. Iul. c. vlt.*

C

Tertia, ne Augustino *credentes homines emendationis desperatione frangerentur, & recederent ab eruditione Christi, quasi ea præcipientis quæ capere mortalium natura non possit, quippe malo aggrauata congenito.* Nam, vt supra obseruatum est eorum vox erat, *ingenerata vitia incredibile est posse consumi*; itemque illa, *si lex peccati in membris est inserta naturaliter, sane lex & cogens & naturalis & nunquam recedens superari vtique à voluntate non potest.* Hinc & illud: Non esse aliam Augustini intentionem quam *ad inferendum virtutibus bellum in vitiorum sacramenta iurare, & ad excidium ciuitatis Dei, omni astu, omni furore conniti, adipiscendæ castitatis desperatione, repugnantes turpitudini terricare.* De quo latè videndus est liber secundus contra Iulianum operis imperfecti.

Iul. apud Aug. lib. 1. oper. imper. contr. Iul. fol. 166. — *Lib. 2. cont. Iul. cap. 1.* — *Lib. 1. operis imper. cont. Iul. f. 101.* — *Lib. 3 cont. Iu. ca. vlt.* — *Lib. operis imperf. fol. 214. 215. 216. 218. &c.*

D

Quarta, quæ ex præcedente nascitur, vt virtutum omnium facilitatem afferrent. *Eo proposito non esse in natura malum defendimus*, inquit Iulianus, *vt ad virtutum studia homines incitemus, &c. atque ab hoc dicimus non esse in carne mali necessitatem, vt erubescat vnusquisque laudabiliter conditus deformiter viuere, ac sic pudor turpi occurrat ignauiæ de commendatione nobilitatis ingenitæ.* Quam cantilenam sexcentis locis repetit.

E

Quinta denique eaque non infima, vt omnibus concupiscentiæ bonæ motibus obsequendum esse statuerent, *obsequendo* videlicet *naturæ cum sine magistro*, vt ait Cicero, *senseris quid natura desideret.* Notauit hoc acute Augustinus: *Quam tu* (libidinem) *cum bonum naturaliter dicis, astute illi semper consentiendum esse decernis, ne renisu improbo repugnetur naturali bono. Ita quippe potest facillime vera esse etiam illa vestra sententia qua dicitis hominem sine peccato esse, si velit quando licet quidquid libet quia bonum est quod naturaliter libet.* Quæ sane spectasse Iulianum ex eo nõ obscure [illegible]gas quod contra Augustinum, qui malos esse libidinis motus asse-

In Hortensio. — *Lib. 5. cont. Iul. ca. 7.*

A

rebat apte acuteque intulisse sibi videbatur: *Nec peccant eos omnino qui peccare dicuntur: siquidem à quocumque creati sunt necesse habent viuere, nec sinæ repugnare naturæ.* Si enim vera est illa consequentia aduersus eos qui illos naturæ motus veluti malos improbant, quanto erit in eorum opinione firmior, qui eos naturaliter bonos & laudabiles putant.

Lib. 2. cont. Iul. cap. 2.

De vsu vel fruitione libidinis, & quid nuptia.

CAPVT DECIMVM.

B

VT vero accuratius Pelagianorum mens de libidinum, & cupiditatum vsu intelligatur, sciendum est frequenter eos docuisse, concupiscentias illas de quibus egimus non tantum esse naturales & bonas, sed etiam vsum earum per se laudabilem, solum excessum in eis vtendis esse vitiosum atque culpandum. Iulianus: *Merito itaque & in bene vtentibus genus concupiscentiæ modusque laudatur, & in turpibus excessus eius punitur.* Illius *voluptatis excessus à lasciuientibus perpetratus*, inquit alibi, *& quasi de insolentia non de natura contingit iure damnatur.* Quod similitudine panis & vini cum explicuisse supra diximus, in quorum vsu excedendo peccatur. Hinc illud crebro ab eorum antesignano repetitum: *Concupiscentia naturales qui modum tenet bono bene vtitur, qui modum non tenet bono male vtitur.* Et illud: *Bona igitur concupiscentia naturalis, quæ cum intra modum suum tenetur nulla mali aspersione turbatur.* Itemque *excessus eius in culpa est.*

Lib. 2. de nupt. c. 19. — *Lib. 3. cont. Iul. cap. 14.* — *Ibid. c. 20.* — *Iul. lib. 2. nupt. c. 19. & lib. 3. cont. Iul. c. 21.* — *Lib. 4. cont. Iul. cap. 8.* — *Ibid. c. 24.*

C

In figendis verò limitibus, intra quos modus ille teneretur vel committeretur excessus, laxissimus erat Iulianus. Docebat enim quod ad illius libidinis carnalis vsum spectat, de qua propter peccatum originale maxime agebatur, modum eius seruari quamdiu intra thori coniugalis limites teneretur: excessum vero committi siquis illum adulterio vel fornicatione transiliret; *Modus huius est in opere coniugali*, inquit, *excessus in intemperantia fornicandi.* Et iterum: *In coniugibus cum honestate exercetur.* Hoc est, interprete Augustino, honestus est ille appetitus semper in coniuge. Vnde clarius eius sententiam exponens Augustinus sic loquitur: *Tibi autem libido non nisi præter vxorem videtur esse culpabilis.* Et infrà: *In quibus* (nuptiis) *libidini licentiosissimum spatium tribuisti ne fortassis offenso defensorem [illegible] prouideret.* Per illud igitur quod Apostolus monuit, ne in morbo desiderij suum vas quisque possideat, non vsum immoderatum coniugis, sed fornicationem vetitam arbitratus est: *Atque ita*, inquit Augustin. *temperantiæ totam honestatem de concubitu coniugum abstulit, vt nemo sibi videretur in morbo desiderij suum vas possidere, quantacumque libidine in vxoris genitalibus permisisset insanire.* Sentiebat videlicet *nunquam in eis frænari concupiscentiam, sed quotiescumque se commouerit satiari auidam, regnare securam.* Quam suam sententiam inde fucabat quod prolixâ disputatione probaret *mulierem non nisi generandi causa esse institutam*; & quod Apostolus vocasset *naturalem vsum fœminæ*. Itaque commentus coniugalis voluptas necessario *pudicitia* deberet nominari, quandoquidem inpudicitia non posset dici.

Lib. 3. cont. Iul. cap. 23. — *Ibid. c. 24.* — *Lib. 2. cont. Iul. cap. 7.* — *Lib. 5. cont. Iul. cap. 9.* — *Ibid.* — *Test. Aug. 2. cõt. Iul. c. 7.* — *Lib. 2. de nupt. c. 19. & 3. cont. Iul. cap. 20.*

D

E

Ex qua sua sententia trahebat aliud tanquam consectaneum Iulianus, nuptiarum essentiam in sola carnali coniugum commixtione consistere. *Quam commixtionem*, inquit, *de nuptiarum conditione*

Indicat. lib. 4. cont. Iul. cap. 8. — *Lib. 1. cont. Iul. fol. 78.*

& natura

Lib. 5. cont. Iul. c. 16. *& natura venire perspicuum est, imo in qua sola quantum ad consilium nostrum respicit, nuptiarum veritas est.* *Lib. 3. cont. Iul. c. 23.* Augustinus: *Nihil aliud dicis esse nuptias quam corporum commixtionem.* Et alibi: *Non enim nuptiale, sicut putas, propter carnis concupiscentiam instituta est.* *Lib 2. operis imperf. cont. Iul. f. 234.* Vnde veluti Synonimis vtebatur nuptiis & corporum commixtione: *ne nuptias, id est, commixtionem corporum diaboli opus vocares.* Imò eo vsque progrediebatur impietatis vel impudentiæ vt contra Augustini sententiam probare conaretur inter sanctissimam Virginem MARIAM & Ioseph *Lib. 1. cont. Iul. c. 12.* *quia concubitus defuit, nullo modo fuisse coniugium.* Neque Sacræ scripturæ testimonium veritus, *quasi maritus*, inquit, *Ioseph in opinione omnium erat*, *Ibidem.* Et, *secundum hanc opinionem* volebat intelligi, *non secundum veritatem locutam fuisse scripturam, vt Virginem* MARIAM *eius coniugem diceret.*

De cæterarum carnalium voluptatum fruitione, & cuius Philosophicæ secta Iulianus.

CAPVT XI.

EX iis quæ de carnalis libidinis fruitione inter cõiuges diximus facile intelligi potest, quid de cæterarum voluptatũ fruitione quibus terrenæ cupiditates inhiant, Pelagiani senserint. Nam quamuis de illis vix vlla cum eis intercesserit disputatio, manifestè tamen sequitur, nisi à suis notissimis certissimisque principiis discrepare velint, omnes omnino carnalium desideriorum motus, quibus in ciborum delicias atque potuum, odorum suauitates, sonorum concentus, oculorum blanditias aut spectacula, in diuitiarum splendorem atque abundantiam, in honorum pompas cæteraque terrena bona concitamur & exardescimus, in eorum opinione fuisse bonos atque laudabiles: eorumque motuum voluptatibus, quæ in bonorum istorum adeptione percipiuntur, secundum se spectatæ, veluti naturalibus bonis ad satietatem vsque nos posse frui. Neque enim est ratio cur coniugis corpore & voluptate commixtionis, etiam sine vlla spe prolis, securissime liceret frui, & cæteris nemini noxiis voluptatibus non liceret. Nimirum vt istic, ita & hic dicerent solum excessum esse culpandum. Quem quibus limitibus terminarent, nullis expressis verbis eorum liquet. Credo nullum excessum committi dicerent cum illis per se delectandi duntaxat causa quemadmodũ corporibus mutuis coniugis, fruuntur homines, sed cum aliis per iniuriam auferuntur. Sic enim & adulteria, fornicationes, & stupra prohibebant. Fatebantur enim *Lib. 6. cont. Iul. c. 16.* teste Augustino *aliam illicitam, aliam licitam esse voluptatem.* Ex quibus conficitur Pelagianorum doctrinam, partim Epicuræam, partim Stoicam fuisse. Humanum enim bonum non in sola voluptate, sed aliquam eius portionem in virtute collocabant. *Lib. 3. cont. Iul. c. 21.* *Quid si ego*, inquit August. *laudantem corporis voluptatem? Hoc enim tu satis eloquenter facis quod inerudite atque impolitè faciebat Epicurus, quasi propterea sis eius aduersarius quia disertè dicere non nouerat ille quæ tu dicis.* Et ostendens in quo ab inuicem vtriusque secta discreparet, *rursus*, ait, *vt sentio laboraturus es, vt ostendas te & laudatorem voluptatis esse, & Epicuræum non esse. Non es Epicuræus, quia ille totum hominem in corporis posuit voluptate, tu autem magnam partem humani boni ponere in virtute conaris.* Nam quantum ad virtutem ac voluptatem attinet tres fuerunt sectæ Philosophorum quarum vna virtuti voluptatem subdidit, vt nunquam voluptas posset, nisi in vsum virtutis assumi. Secunda prætulit vt voluptas appeteretur propter se: virtus autem nihil ageret, nisi ad illam aut consequendam aut retinendam. Postrema duo ista coniunxit, ita scilicet vt neutra earum propter alteram, sed propter se ipsas ambæ quærerentur. Hæc Diuomachum patronum & Calliphontem habuit. De quo Tullius, *Hominem iungunt cum bellua*, vt Calliphon *Lib. 4. acad. qq.* qui *voluptatem cum honestate coniungit.* Et Augustinus: *Lib. 1. cont. Iul. operis imperf. fol. 77.* *Etenim cum ille (Calliphon) putauerit in virtute animi & voluptate corporis esse hominis bonum, ea eumdicis virtutes & vitia voluisse coniungere.* Hanc porro Calliphontis & Diuomachi sectam defendisse Pelagianos aliquoties idem Augustinus est testis: *Lib. 6. cont. Iul. c. 15.* *Si autem, vt aliquo loco significasti placet tibi secta Dinomachi, honestatem voluptatemque coniungens quod Philosophi quoque huius nominis qui honestiores vocantur, Scyllæum bonum esse dixerunt, ex humani scilicet natura, belluinaque compactum: si ergo hoc monstrum tuá opinione sectaris satis est nobis quod confiteris aliam esse illicitam aliam licitam voluptatem.* Et luculentius Diuomachi istius *Lib. 6. cont. Iul. c. 15.* adeoque Iuliani sententiam explicans: *Non enim*, inquit, *te aduersus istos* (Philosophos honestiores) *defenderet, non dico Epicurus qui totum bonum hominis in voluptate corporis posuit quia non quod ille tu sentis; sed Dinomachus, huius quippe dogma tibi placuit. Nam ipse coniungendam voluptatem arbitratus est honestati vt quemadmodum honestas ita voluptas per se ipsa appetenda videretur.* Cum ergo consensu illorum Philosophorum duo ista Pelagiani coniungerent existimarunt voluptatis per se spectatæ appetitum tanquam naturalis cuiuspiam boni fuisse licitum atque laudabilem, nempe quoad alicuius alterius virtutis præcepto concurrente vetaretur. Hoc est enim quod Augustinus dicit, vt quemadmodum honestas ita voluptas per seipsam appetenda videretur, eo scilicet modo quo hoc de carnalibus voluptatibus in coniugio solo delectationis intuitu præcisa etiam spe prolis appetendis Iulianum sensisse declarauimus.

De ignorantia paruulorum quid senserint.

CAPVT XII.

COMMVNE omnium Pelagianorum dogma fuit, ignorantiam sicuti & difficultates, quas patitur omnis homo ab initio natiuitatis suæ nullo modo ad miseriam iustæ damnationis, sed ad naturæ institutionem pertinere. Testis est Augustinus multis locis: *Lib. 1. Retract. c. 9.* *Quam miseriam difficultatis & ignorantiæ, volunt Pelagiani ex iusta damnatione descendere negantes originale peccatum.* Et plenius alibi: *Lib. de bono pers. c. 11.* *Etiamsi verum esset quod dicunt Pelagiani ignorantiam & difficultatem, sine quibus nullus homo nascitur, primordia non supplicia esse naturæ, vincerentur tamen Manichæi.* Neq; verò qui tot laudibus carnis concupiscentiam in cœlum tulerant, ab ignorantiæ quoque encomiis abstinendum putarunt. Eo quippe dementiæ prorupit Iulianus, *Lib. 3. contra Iul. c. 19.* *vt perfectam ignorantiam* etiam iustitiã nominari diceret: *Lib. de pecc. merit. & remiss. c. 36. ibid.* Alij, *nullum esse ignorantia malum & ideò nec purgandam, eo quod natura sit hominis sic incipere*: Alij, alio stultitiæ genere delirantes *paruulos cum in vteris matrum prudentes vixerint, nimia negligentia in hac vita in illas tenebras esse submersos.* Sed hæc postrema opinio non videtur passim vel diu inter Pelagianos viguisse, sed potius illa altera, quæ ignorantiam illam paruulorum non esse malam asserebat. Vnde Iulianus vocabat eam *simplicitatem* quam

instituta à Deo natura susciperet: *Qui* (paruulus, inquit,) *infucatâ primanitate fœlicior bonum simplicitatis suæ vitare non potuit, hoc solum retinens quod tanti opificis dignatione possedit.* Explicuit hanc paruulorum iguorantiam, seu vt loquebantur *simplicitatem* accuratiùs fidelissimus ille Pelagianorum interpres author quæstioonum veteris ac noui Testamenti docens esse ignorantiam sine malitia. Nam cum quasi Scripturæ testimonium adduxisset quod paruuli israelitarum intraturi essent in terram Chanaam *eo quod nesciret bonum aut malum. Nescire autem bonum vel malum*, adiicit, *simplicitas quædam est naturalis quæ neque ad bonum neque ad malum erudita est: hoc est, ignorantia sine malitia: sine sensu enim nascimur, sed nostra natura capax est ediscere veritatem.* Et inferiùs: *Sic enim Deus instituit genus nostrum, vt sine sensu nasci possimus, tamen eruditi ad vtrumque.* Itaque ignorantiam hanc paruulorum negasse videntur esse priuatiuam vel culpabilem, sed esse tantummodo innocentem quandam nescientiam, qualis fortè est etiam bestiarum in quibus cum ætatis prouectu etiam sagacitas illa naturalis adolescit. Atque hæc de ignorantia cum qua nascimur.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 62.

Author qq. vet. ac noui Test. p. 1. q. 8. & p. 7. q. 41.

De ignorantia adultorum, inuincibili, & vincibili.

CAPVT XIII.

De adultorũ verò ignorantia celebris fuit Pelagianorũ sententia, *ignorantiam non esse culpabilem.* Docuit eam in libro quodam suo Celestius, vnde & magistro eius iu Synodo Palestina reo his verbis obiecta est: *Oblinionem & ignorantiam non subiacere peccato.* Hoc antem eos intellexisse de ignorantia quam inuincibilem vulgo nuncupant ex eo manifestè liquet quod continuo rationem ex necessitate petitam subiicit: *Quoniam non secundùm voluntatem eueniunt, sed secundum necessitatem.* Sed longè clarius hoc patefecit Critobuli tanquam Pelagiani cum Attico apud sanctum Hieronymũ disputatio. Etenim probare volens ignorantiam non habere peccatum: *Rogo*, inquit, *quæ est ista iustitia vt in peccato tenear erroris, cuius reatum non habet conscientia? Nescio me peccasse, & eius rei quam nescio pœnas luo? Et quò plus faciam si sponte peccauero?* Quæ sanè locum non habent vbi spontaneæ voluntâtis negligentia peccato locum dedit. Et libro secundo idem Critobulus: *videris hominum*, ait, *accusare naturam ac per hoc inuidiam referre in Deum, si tales homines condidit, vt oblinione & ignorantiæ peccato carere non possint, &c. vbi autem aufertur possibilitas, aufertur & vitium.* Et paulò post: *Numquid & de Euangelio poteris hoc approbare, vt puniatur quispiam pro eo quod nesciat & ante pœnas luat, quam reus sit conscientia?* Et adhuc inferiùs, *Da testimonium non instrumenti* (veteris) *vbi error & ignorantia & impossibilitas mandati teneatur in crimine.*

Aug. lib. de gest. Pelag. c. 18. & 35.

Apud Hier. aduers. Pelag. lib. 1. vers. finem.

Apud eundem lib. 2. aduer. Pelag. init.

Ibidem.

Ibidem.

Quod autem ista omnia de inuincibili quam dicunt ignorantia & errore intelligant, omnem tergiuersationem ac scrupulum tollit alia Pelagianorum sententia, qua vincibilem ignorantiam culpæ obuoxiam esse sine vllis ambagibus cõstanterque docuerunt. Nam imprimis Iulianus grauiter culpabat non minus sciendi negligentiam, quam culpandi ignoratam temeritatem. *Ecce*, ait August. *meritò reprehendisti eos qui supersederunt scienda cognoscere vel non formidant ignorata culpare.* Ex

Lib. 6. cont. Iul. c. 1.

A professo autem scientiæ studio esse vacandum, ac viocibilem illam seu contractã negligentiam voluntatis ignorantiam non esse sine culpa in Epistola ad Demetriadem Pelagius probat. *Prima igitur*, inquit, *virginis cura primumque studium sit scire voluntatem domini sui, & quid ei placeat quidve displiceat diligenter inquirere, &c. impossibile est enim ei quemquam placere, cui quid placeat ignorat, fierique potest vt etiam obsequendi voto offendat, cui quomodo obsequi debeat, ante non didicit.* Et infrà: *Vnde Propheta dicit; Et tu Israel noli ignorare. Et Beatus Paulus: Qui autem ignorat ignorabitur. Idemque alibi: Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. Initium obedientiæ est quod præcipiatur velle co-*
B *gnoscere, & pars est obsequij didicisse quod facias.* Nempe vbi præcipi dicitur vt velimus cognoscere, & nolimus ignorare, negligentiam voluntatis, secutamque ex negligentia iguorantiam culpabilem asseri, dubitari nullâ ratione potest. Nam obsequendi voto offendere contra præceptum; obedientiam uolle cognoscere; imprudentem esse; ignorando efficere vt ignoremur à Deo, culpa vacare nemo dixerit. Et ne quis de sensu Pelagij remaneret scrupulus, cum ipse expressis verbis alio in libro promit: Nam tractans de peccatis ignorantiæ dicit: *hominem præuigilare debere ne ignoret, ideoque esse culpandam ignorantiam, quia id homo nescit negligentia, quod adhibita diligentia, scire debuisset.*
C Nec mirum, cum peccata quæ ex tali ignorantia proficiscuntur potius negligentiæ quam ignorantiæ peccata nominanda sint.

Lib. de natura & gratia c. 17.

De morte quid sentiant.

CAPVT XIV.

Mortem corporis esse naturalem iam supra diximus sentire Pelagianos. Et quia facilè videbant naturalia non posse esse peccati supplicia, hiuc mortem velut pœnam inflictam esse pernegant. Vnde aliud eorum dogma:
D *quoniam neque per mortem vel præuaricationem Adæ omne genus humanum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat.*

Lib. de gestis Pelag. c. 11.

Ad negandum autem, cogebantur ex dogmatum suorum cohærentia, ne si mors velut peccati pœna transiret, & peccatum transisse sequeretur. Notauit hoc Augustinus: *Mortem qua morimur, non vis ex peccato in omnes fecisse originaliter transitum, ne cogaris fateri, simul etiam originaliter transisse peccatum: sentis quippe quam iniquum sit sine merito transisse supplicium.* Hinc Pelagius: *Dominum*, dicebat, *sine peccato mori potuisse.* Vt etiam Adam & posteros eius sine peccato mori potuisse verisimile videretur. Cæterum ne ex ipso acerbo mortis sensu pœna-
E lis esse putaretur, mortem statuerunt non esse malam. *Mors*, inquiunt apud Augustinum, *non semper est malum cum & Martyribus sit causa præmiorum, & vel bonam vel malam mortem dici faciat; non resolutio corporum, quæ excitabitur in omni genere hominum sed meritorum diuersitas quæ de humana libertate contingit.* In qua opinione peripateticos duces deserunt, quos in plerisque suis dogmatibus alioquin sequi solent. Stoicorum enim proprium fuit, morbos, imbecillitatem, ac mortem per se neque bona neque mala deputare, sed ea vocare neutra, media, interiecta adiaphora seu indifferentia, ita vt nonnulli cum Pyrrhone atque Aristone Chio *inter optime valere & grauissime ægrotare, viuere atque mori nihil dicerent interesse.* Quæ peripatetici omnia

Lib. 2. operis imper. cont. Iul. f. 275.

Lib. de nat. & grat. c. 24.

Lib. 4. ad Bonif. c. 2.

Cicero 2. de finibus.

[*a Lib. de pec. merit. cap. 8. & 9. b Lib. 2. cont. Iul. operis imperf. fol. 398. c Lib. 2 fol. 276.*] omnia mala esse confirmant. Distingunt itaque A inter [a] mortem æternam & temporalem, illam mortem animæ vocant [b] *pœnalem* & [c] *iudicialem*; quòd iusto Dei iudicio tam Adamo quam omnibus eius peccatum imitantibus infligatur; hanc *communem* & *naturalem*, *qua non solum peccantes, sed & iusti moriuntur*, illam volunt intelligendam in [*Pelag. in Comment. c. 5. ad Rom. num. 32.*] eo quod dicit: *Et per peccatum mors*, *quia mors animæ in peccato fit*, & quoniam Adamum reum & damnationi *mortis perpetuæ* destiuatum mundus aspexit: *Et ita in omnes homines pertransiit*, quia *vna forma* [*Lib. 1. de pec. merit. cap. 8. & 9.*] *iudicij*, inquit Iulianus, *præuaricatores quosque etiam reliquæ comprehendit ætatis*. Hanc in illo ad Corinthios loco, *per hominem mors*, non quidem peccati [*Iul. lib. 2. oper. imperf. fol. 274.*] ipsius merito, sed *quia primus ipse est mortuus*, sicut, B *per hominem*, Christum, *resurrectio mortuorum*, *quia* [*Ibidem. Pelag. in Comment. 1. ad Cor. 15. num. 35.*] *primus resurrexit*. Pari modo cæteras quoque corrumpebant Scripturas quibus premebantur. Nam illud *in quocumque die comederis ex eo morte morieris*, [*Genes. 2.*] non ad mortem corporis, sed ad mortem animæ quæ in peccato fit retulêre. Illud verò *corpus quidem mortuum est propter peccatum*, eo modo dictum [*Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. cap. 2.*] esse voluere quo dicit Apostolus, mortificate membra vestra quæ sunt super terram propter peccatum; hoc est, *vt peccatum non fiat*. Nonnulli [*Ibid. cap. 6.*] tamen Episcopi Pelagiani post damnationem illius erroris, illam sententiam mitigarunt. Docuerunt enim Augustino testante, *ex Adam nihil* [*Lib. 4. ad Bonif. c. 2. & 4.*] *mali transisse per cæteros nisi mortem*. Portam aperuit C illi opinioni, vt aliis multis, Origenes; qui libro quinto Commentarij in Epistolam ad Romanos, ita de transitu peccati in omnes disputat, vt cum Pelagio totum imitationi tribuat, mortem tamen communem qua omnes morimur in posteros transisse arbitretur. Imitatus est eum author quæstionum veteris ac noui Testamenti: [*qu. 127.*] *Quod quidem, peccatum Adæ, nihil obest homini, si tamen legi Dei obediat, nisi quod moritur*. Accessit eidem opinioni propiùs Ambrosiaster ille commentator in Epistolas Pauli: sed in quo differat fusius alibi declaratum est.

Sed præter istas quas recensuimus alia mirabilis quorumdam tempore Augustini fuit nouitas. D Docuerunt enim *omnem hominem etiam nunc immortalem creari à Deo*; quod autem moriuntur etiam [*Refert. Aug. serm. 7. de verb. Apost. cap. 6.*] paruuli in vteris constituti, non ex peccato Adæ, sed ex proprio; quod ab eis vel in vteris matrum perpetratur accidere: quæ sententia tametsi in originalis peccati negatione, & actualis in vtero affirmatione, Pelagiana sit, à principiis tamen Pelagianis penitus in astruenda nascentium immortalitate dissentit. Et quia nullam eius præterea inter antiquos mentionem reperi, videtur eodem tempore nata simul & mortua.

De cæteris miseriis humanæ naturæ.

CAPVT XV.

DE cæteris humanæ vitæ ærumnis idem prorsus quod de morte senserunt, nempe non esse illas vllius peccati pœnam. Au- [*Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 209. Lib. 2. infra.*] gustin: *Iudicia Dei vos euertitis, qui generis humani miserias incipientes à paruulis sine vllo peccati merito fieri dicitis*. Et alibi: *Nec vllius peccati merito hæc perpeti paruulos dicitis*. His autem tam euidentibus calamitatibus cùm istam mortalitatem affligi & conteri cernerent, malas tamen esse contentiosissime pernegabant, quasi naturæ ipsius sub earum pondere gementis, voces velut maris fremitum possent vel negando tollere, vel clamando superare. A Constans enim eorum vox fuit: *Paruulus nec in animo nec in carne vllum habet malum*; vnde peruicaciæ [*Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. fol. 20. Ibid. fol. 96.*] eorum obsistens Augustinus: *Profectò illas omnibus apertas à paruulis incipientes humanæ vitæ miserias, cum tuis decerptoribus non negares, sed vnde in eas collapsa sit nostra natura cum Catholicis doctoribus diceres*. Et irridens stultam illam negandi res apertissimas pertinaciam, *Hæc autem mala paruulorum*, inquit, *non* [*Lib. 3. cont. Iul. c. 3.*] *ea quæ habere negantur à vobis, sed quæ perpeti cernuntur ab omnibus nobis, tu prætermittis omnino nec respicis: expatiaris ibi vir disertissimus & exerces ingenium ac linguam tuam in laude naturæ*. Negabant igitur miserias illas paruulorum, non quasi nullo earum B sensu eos tangi dicerent, quod ipsa experientia conuincente fateri cogebantur, sed quod eas perinde vt mortem omnium miseriarum terribilissimam, non esse mala vt supra diximus, sed neutra vel adiaphora, cum Stoicis sentirent. Quo sensu Augustinus dixit humanam naturam habere Pelagianos *malorum suorum negatores*. [*Lib. 4. ad Bonif. c. 4.*]

Synopsis de prædictis defectibus.

CAPVT XVI.

C PORRÒ de omnibus illis quos recensuimus humanæ naturæ defectibus ac vulneribus definitiua eorum sententia fuit: *Quod peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum*. [*Lib. de gestis Pelag. c. 11. & vlt.*] Nam quamquam post Pelagij in Palestina Synodo damnationem aliquam generis humani læsionem Adæ peccato factam esse faterentur, ea tamen *imitationis* dumtaxat, non *propagationis* in sensu [*Lib. 1. cont. Iul. cap. 5.*] eorum fuit. Quam pestilentissimam opinionem inde potissimum vel hauserant vel persuadere nitebantur, quod nulli istorum vulnerum Christi baptismus & gratia in ista vita mederetur. Audi eorum de morte ratiocinationem: *Si primi hominis peccato factum est vt moreremur: Christi aduentu fieret* [*Lib. de pecc. merit. & remiss. c. 30. & 33.*] *vt credentes in eum non morerentur*. Et addunt quasi D rationem: *Neque enim præuaricatoris transgressio plus nobis nocuit, quam incarnatio vel redemptio profuit saluatoris*. Sed exsertis viribus hoc agit instantissime Iulianus: *Si Adam præter voluntatis opera ipsius naturæ instituta subuertit, nihil debuit magis Christus quam ea quæ ab illo fuerant elisa reparare, his videlicet vestigiis, quibus ille subruerat, id est, & in nuptiis baptizatorum neutiquam sentiretur libido, nec eodem modo quo etiam cæterarum gentium genitalia mouerentur, recederet postremo post donum gratiæ coëuntium pudor, nec iret per membra quietis imitatio nec paterentur sensu senera dulcedinis, liberum postremo baptizatis redderetur arbitrium; imo penitus nec mortales qui sacramentis imbuuntur esse deberent*. [*Lib. 3. oper. imperf. cont. Iul. fol. 250. & seqq.*] *Si enim pugnat medicina cum vulnere*, E *& mors peccato dicitur accidisse ablationem mortis amotio peccati debet operari, &c.* Et infrà perficiens argumenti cursum: *Verum nihil horum quæ diximus baptizatorum constat euenire corporibus. Non potuisse autem aliter, id est, non debuisse quam his medicina monstraueris confitendum tibi est, aut illa quæ prius enumerauimus accidisse peccato, & ideo nec vulnera fuisse naturæ vt constet ratio gratiæ; per quam manifestum est illa de suis ordinibus mota non esse: aut certè negandum in mysteriis Christi quicquam esse medicinæ, qui de tot secundum te morbis, ne vnum quidem sanare potuerit*. Et breuiter glomeratimque alibi: [*Fol. 346.*] *Si aliquid in motibus genitalium, in sensibus coeuntium, in obscœnitate membrorum, in infœlicitate nascentium antiquum crimen effecerat, immutationem horum quæ diximus, remedia contulissent, alioqui grande*

testimonium imbecillæ artis, nihilque profuturæ, nec locum ægritudinis inuenisse, & languentibus, euersisque naturalibus, ineptia fomenta voluntatibus admonisse. Vbi sub *infælicitate nascentium*, quam ita in sensu Augustini non suo nuncupat, omnes reliquas siue mortis, siue corporalium ægritudinum atque afflictionum, siue animi perturbationum miserias, cum quibus omnes obnoxij nascimur, comprehendit. Et hæc de vulneribus quæ naturæ humanæ negant per peccatum Adami esse inflicta sufficiant.

De statu nascentium, omne malum ab eo remouent.

CAPVT XVII.

NVNC paucis tangendum, in quo statu paruulos ex Adamo nasci putent.

Solemnis Pelagianis consuetudo fuit paruulorum integritatem magnificis elogiis prædicare, quibus vel *mala* ab eis tollerent, vel *bona* tribuerent; eaque siue *naturæ*, siue *morum*. De singulis aliquid delibandum est.

Ex eadem massa omnes creatos esse paruulos libentissime confitentur, hoc enim veluti scuto se protegunt, contra illam diuinæ prædestinationis discretionem, ex qua necessario duas hominum massas siue naturas vnam bonam alteram malam in Catholicorum opinione sequi credunt, quarum alteri salus, alteri damnatio ex necessitate deberetur. Hinc illa eorum apud Augustinum obiectio, *numquid ergo hominum naturæ duæ sunt?* contra quos alibi idem: *quorum certe omnium* (paruulorum) *vnam esse malam non potestis negare qualemlibet eam putetis.*

Lib. de dono perf. c. 8.
Lib. 1. cont. Iul. operis imperf. fol. 195.

Primò igitur ab hac massa paruulorum remouent omne omnino malum siue corpus, siue animum spectes, siue culpam quæ in alicuius peccati traductione consisteret, siue pœnam. De peccati malo quæ mors est animæ, quo eos in Adamo periisse negant iam supra satis diximus. Vnde Augustinus: *Sed vos egregij Christiani respondete Christo; si quod perierat quærere, & saluare venisti, ad paruulos non venisti.* De ægritudine quæ ad operandum debiles facit sic idem Augustinus: *Cernitisne quo tendat & quo manus porrigat hæc disputatio, vt omnino frustra dictum putetur, vocabis nomen eius Iesum ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Quomodo enim saluum faciet vbi nulla est ægritudo. Peccata quippe secundum istum vitiare non possunt.* Quamquam sub ægritudinis nomine aliquando etiam simul ipsum peccatum ægritudinis causa intelligatur iuxta illud eiusdem: *Si nulla originalis peccati ægritudine sauciati sunt, quomodo ad medicum Christum; hoc est, ad percipiendum sacramentum salutis æternæ suorum currentium pio timore portantur.* Vnde breuiter eorum sententiam de malorum omnium immunitate comprehendens: *Vos peius*, inquit, *quam Manichæi sæuitis in paruulos, quia quem nec in anima nec in carne vllum malum habere dicitis, per Christum sanari nulla ex parte permittitis.* Et hæc est causa cur toties Augustin. illam ingeminet querimoniam quod paruulis Christum negarent esse IESVM, quia nihil in eis vel in corpore, vel in anima saluandum sanandumque reperirent: *Et præclari prædicatores sic eum prædicatis Christum, vt eum negetis paruulorum esse Iesum, quia*, vt alio in loco, *Iesus saluator interpretatur. Quod enim paruulis esse non vultis, quia nihil eos habere vnde illos saluos faciat, prædicatis.*

Lib. 2. de nupt.
Lib. de natura & gratia c. 20.
Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. c. 18.
Lib. 1. cont. Iul. operis imperf. fol. 27.
Ibid. fol. 28.
Lib. 1. cont. Iul. cap. 4.

Sed inter elogia quibus paruulorum à malis omnibus puritatem extollunt maximè prædicant

A innocentiam quasi contra omnes eorum accusationes sola sufficeret. Augustin. *Naturam decus humanam in exordiis nascentium innocentiæ dote locupletem.* Et ipse Iulianus *apud quem igitur impollutam innocentiam scelus grauauit externum? Pande igitur quis est iste innocentium addictor?* & rationem illius innocentiæ reddit alibi: *Ex quibus necessario conficitur nos rectissime defendere neminem cum peccato nasci, & Deum reos non posse iudicare nascentes & ante voluntatis propriæ vsum, innoxiam* (id est innocentem) *in vnoquoque naturam.* In cuius commendationem *naturalis innocentiæ*, vt ipse loquitur paruulos prædicare solet, & vocare *nouos homines*, & *rude opus Dei*, quod tantæ puritatis esse statuit vt nec in corpo-

Lib. 3. cont. Iul. cap. 4.
Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. fol. 43.
Lib. 2. f. 224.
Ibid. f. 234.
Ibid. f. 250. & 413.

B re nec in anima ipsi Christo cedat. *Inflas*, inquit Augustin. *vt nulla sit caro peccati ne hoc sit & Christi.* Clarius mens eorum promitur in libris Augustini ad Bonifacium, vbi cum dicerent Christum *Dominum nulla macula peccati fuisse respersum quantum attinet ad eius infantiam*: interpretem impietatis illius agens Augustinus, subiicit: *Quia ne eius carnem ab omni peccati contagione purissimam non excellentia propria & gratia singulari, sed communione naturæ quæ omnibus inest infantibus asseuerant.* Et alibi: *Iste Pelagius carnem omnis infantis carni Christi conatur æquare.* Eò spectat quoque quod de animæ origine plerumque quæstionem ingerunt, *Sic animæ Christi coæquare molientes omnes animas paruulorum.* Con-

Lib. 5. cont. Iul. cap. 15.
Lib. 4. ad Bonif. c. 2.
Ibid. & infrà cap. 4.
Serm. 31. de verb. Apost. cap. 8.
Aug. ibid. cap. 2.

C tra quas impias comparationes Pelagianis proprias sic Augustinus intonat: *Quisquis carnem Christi ita carni comparat nascentium hominum cæterorum, vt asserat vtramque esse puritatis æqualis detestandus hæreticus inuenitur.* Ex his ergo intelligi potest alterius cuiusdam dogmatis Pelagiani sensus quo Cælestius dicere solitus erat: *Quoniam neque per mortem vel præuaricationem Adæ, omne genus hominum moriatur: neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat.* Resurrectio enim illa intelligitur quæ non mortem tantum corporis, sed etiam animæ quod est peccatum absorbet. Illa quippe respondet morti & præuaricationi Adæ quæ præcesserat. Cuius dogmatis Pelagiani ratio est, quia si-

Lib. 5. cont. Iul. c. 25.
Lib. de gest. Pelag. c. 11.

D cut neminem Adæ peccato putabant morte corporis mori, ita nec opus esse Christi gratia vel resurrectione resurgere, sed vtrumque accidere per naturam. Anima verò non nisi peccato moritur, quo quandoquidem omnes paruuli carent & adulti per naturam aut legem possunt carere si velint, perspicuum est *neque per resurrectionem Christi quantum ad animam omne genus hominum resurgere.*

Multis titulis naturam paruulorum ornant, imò fælicitatem tribuunt.

CAPVT XVIII.

E

SED parum est Pelagianis à paruulorum carne atque animæ sordes omnes, atque omnia sustulisse mala, nisi etiam in eos cornu copiæ bonorum ac fœlicitatis effunderent. Nam quamvis, quantum ad intelligentiam spectat, neque [a] *scientiam eis neque conscientiam* tribuant, illam tamen esse [b] *ignorantiam sine malitia*, & proinde neque [c] *purgandam* quasi esset *malum*, sed etiam [d] *simplicitatis naturalis bonum* imò [e] *iustitiam* esse delirant. Quantum ad voluntatem seu illam rationalis animæ partem qua bonos vel malos etiam paruulos dicimus, ipsi eos quasi in medio perfecte collocant, vt neque [f] *iusti sint neque iniusti seu peccatores*, neque [g] *credentes neque increduli filij.*

a *Lib. 5. cōt. Iul. c. 1. & 2. cont. Iul. oper. imperf. fol. 451.*
b *Aug. qq. vet. & noui Test. p. 1. q. 8*
c *Lib. 1. de pecc. merit. cap. 36.*
d *Aug. qq. vet. & noui Test. loco cit. & Aug. l. 1. oper. imperf. fol. 61.*
e *Lib. 3. cōt. Iul. cap. 15.*
f *Lib. 1. de pecc. merit. c. 19. & 3. cōt. Iul. c. 19.*
g *Ibid. c. 20.*

nihil

a nihil de proprio boni merentes aut mali b capaces tamen ad vtrumque erudiri. Audite Pelagium discipulis suis præcinentem. c *Omne bonum ac malum quo vel laudabiles, vel vituperabiles sumus, non nobiscum oritur, sed agitur à nobis: capaces enim vtriusque rei non pleni nascimur, & vt sine virtute ita & sine vitio procreamur. Atque ante actionem propriæ voluntatis id solum in homine est, quod Deus condidit.* Quid sit autem hoc, quod Deus condidit, clarius & fusiua differit alio in loco, nempe, d *possibilitas vtriusque partis à Deo insita, velut quædam radix fructifera atque fœcunda quæ ex voluntate hominis diuersa gignat & pariat.* Accipite iam discipulum fidelissime præceptori succinentem: e *Homo igitur innocentia quidem plenus sed virtutis capax nascitur, aut laudem aut reprehensionem ex proposito accedente meriturus.* Et luculentius alibi: *Ille enim* (adultus) *innocentiam quam exortus acceperat, praua actione corrupit: hic vero* (paruulus) *sine laude sine crimine voluntatis hoc solum habet, quod à Deo conditore suscepit; qui infucata primæuitate fœlicior, bonum simplicitatis suæ vitare non potuit, nullum habens de actibus meritum sed hoc solum retinens, quod tanti opificis dignatione possedit.* Ex quibus sanè manifestè liquet ita Pelagianos naturam hominis recenter nati capere, quemadmodū eam Ethnici capiunt, vt nihil prorsus in eo sit quod vel vitij vel peccati nomine vel vlla reprehensione maiorique naturæ exaltatione dignum sit sicut hoc Catholici de nascentibus ac baptizatis credunt, sed tantum pura quædam mali alicuius moralis bonique capacitas ac possibilitas, quorum vtrumuis à voluntate atque actione secutura sortiatur nempe vt integra cum suis omnibus membris ac potentiis nascuntur bruta ita & hominem cum naturalibus suis facultatibus omni bono ac malò, laudabili ac vituperabili vacuis prodire arbitrantur: quæ quidem omnia illo duntaxat sensu bona sint sicut omnis creatura secundū id quod habet à Deo condita atque instituta est, bona dici solet. Hòc est ergò illud quod Iulianus dicit: a *Deum imaginem suam, id est, omnes homines bonos condere:* b *filios ex coniugio susceptos esse naturaliter bonos.* Hoc illud quod Pelagius: c *Sani sunt propter quos medicum quæritis.* Hoc illud, quod d *saluos* dicerent. Itemque quod viuos sanosque laudando viuificari, sanarique non vellent. Hoc illud quod tantopere prædicabant e *bonum inuiolatæ inculpatæque naturæ.* Hæc illa eorum argumenta f *de laudabili sanitate & puritate naturæ argumentatio*, quam Augustin: *repercussam confractamque dissilire* confirmat. Hæc denique illa g *sanctitas*, quam *nascentibus adscribendam* docent. Vbi ne quis veram sanctitatem accipiat qualem primo homini in sua conditione datam credimus occurrit alia doctrina sæpius repetita Iuliani qua tradit postmodum per baptismum h *bono infantium naturalis bonum sanctificationis accedere*; nempe vt ita i quos Deus fecerat sic alibi loquitur, *condendo bonos facit innouando adoptandoque meliores.* Quam bonitatis naturalis atque gratuitæ distinctionem ne quis in Pelagianorum opinione confundi putaret dilucidis verbis tollit hanc suspicionem cum dicit: *ad Ecclesiam deferuntur* (paruuli baptizandi) *vt laudent Deum quem & bonorum naturalium & donorum spiritualium protestantur amorem.*

Quod ergo inter quosdam Pelagianos iactatum legimus, *paruulos propria per liberum arbitrium habere peccata*, idque inde confici quod Iacob & Esau intra viscera materna luctati sunt: inter alios vero *huius ætatis meritum à Domino esse laudatum*, vbi ait, *sinite paruulos venire ad me, &c.* inter alios denique,

a Lib. 6. cōt. Iul. c. 20. & Lib. 1. operis imper. cont. Iul. fol. 303.
b Aug. 99. tom. ac noui Test. pars 2. quæ. 8.
c Pelag. l. 1. de lib. arb. apud. Aug. lib. de pecc. orig. ca. 13.
d Lib. de gest. c. bristi cap. 18.
e Iul. apud Aug. lib. 3.
Lib. 1. operis imper. cont. Iul. fol. 61.

a Lib. 1. ope. imper. cont. Iul. fol. 181.
b Lib. 2. de nupt. ca. 19.
c Lib. de nat. & grat. c. 21 & ser. 8. de verb. Apost. cap. 6.
d Lib. 2. cōt. Iul. operis imp. fo. 579.
e Lib. 6. cōt. Iul. cap. 1.
f Lib. de pec. orig. cap. 4.
g Lib. 3. cōt. Iul. ca. 26.
h Lib. 6. cōt. Iul. cap. 16.
i & lib. 3. cap. 3.
Lib. 1. cont. Iul. operis imper. f. 70.
Aug. Epist. 106. & ser. 7. de verb. Apost. c. 6.

A *paruulos mox natos illuminari*, ab eo qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; vituperationis quidam fuit & laudis excessus, ad quem non tam dogmatis sui electione, quam connexione quadam, & alterius hæreseos tuendæ necessitate cogebantur, vt propria liberi arbitrij merita etiam in paruulis gratia & pœna sequerentur, nam perpetua eorum sententia & constans & ex professo suscepta defensaque fuit quam hactenus de naturali paruulorum innocentia, puritate, bonitate, & sanctitate explicuimus. In quibus prædicandis ita facundiam suam exercuit Iulianus, vt etiam, quod bonitatis fastigium est, eia *fœlicitatem*, in hac mortali vita tribueret. *Qui paruulus* (vt ille) *infucata primæuitate fœlicior, bonum simplicitatis suæ vitare non potuit.* Et expressius alio in libro vocat paruulos *Innocentes infucata primæuitate fœlices* eorum statum, *statum innocentium*. Nec mirum. Cum enim omnium consensu etiam Pelagianorum primus homo ante omne peccatum in statu fœlicitatis cuiusdam & innocentiæ conditus fuerit, & *infantes nuper nati* iuxta aliud eorum dogma capitale, *in illo statu sint in quo Adam ante præuaricationem fuit*, quid aliud sequi potest, nisi eos esse in statu primæ fœlicitatis & innocentiæ.

Iul. lib. 5. apud Aug. cont. Iul. fol. 61.
oper imper. Lib. 2. cont. Iul. operis imper. fol. 323. & 324.

Paruulis sine baptismo morientibus Pelagiani tribuunt vitam æternam. Quid illa, an beatitudo naturalis? Quid regnum cælorum.

CAPVT XIX.

Et quidem mirum esset, si fœlicitas manente eadem paruulorum innocentia in illa ætate morientibus post hanc vitā tolleretur qui enim Deus infelicitatis siue miseriæ author esse potest, nisi peccato perpetrato huiusmodi pœna debeatur, viderunt hoc expresseruntque sæpius Pelagiani: *punire non peccantes*, inquit Iulianus, *non potest Deus sine euersione iustitiæ*. Quapropter celeberrima est eorum sententia: *Infantes etsi non baptizentur habere vitam æternam.* Quod in Epistolis Augustini sic exprimitur: *Infantem non baptizatum morte præuentum perire non posse meritò, quoniam sine peccato nascitur.* Et in libris de peccat. merit. & remissione, *salutem vitamque æternam habituri sunt quoniam nullius peccati vinculo obstricti sunt.* Quid autem per vitam æternam, & salutem æternam Pelagiani intelligant, magna & difficilis disputatio est. Quædam certa sunt, quædam incerta. Certum est vitam æternam non esse regnum cœlorum quod Sanctis cum Christo regnantibus in resurrectione tribuetur. Constanter enim adhærent diuinæ sententiæ qua pronuntiauit Christus: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei.* Certum deinde vitam æternam æternę morti esse contrariam, quid enim priuatio vitæ nisi mors? per quam tam ipsi quàm Catholici æternam illam damnationem quæ peccatoribus in inferno infligetur intelligunt, hanc à paruulis non baptizatis asseuerantissime remouebant. Hinc contra Iulianum Augustinus: *Verum vos quoque qui eos velut liberos ab omni damnatione defenditis, &c.* Nam hoc est illud quod supra dixerunt, *eos perire nō posse* qui sine peccato sunt, & quia perire sine peccato iniustū est. Vnde August. *Nam & hi quibus videtur iniustum, vt paruuli sine gratia Christi de corpore exeuntes non solum regno Dei, quo & ipsi fatentur, nisi per baptismum renatos intrare non posse,*

Lib. 2. operis imp. fo 344.
Lib. de gestis Pelag. cont. & vlt. & alibi.
Epist. 88. Hilarij ad Aug. & Epist. 89. Lib. 1. c. 30.
Ioan. 3.
Lib. 5. cont. Iul. ca. 11.
Epist. 88. apud Aug.
Lib. 1. de pec. merit. c. 12.

Epist. 106. ad Paulin. Lib. 2. ad Bonif. c. 4.

verum etiam vita æterna & salute priuentur, *qua negata, quid*, inquit idem, *nisi mors æterna remanebit?* Et pressius alio loco: *Non accipientes vitam, vtique consequenter æterna morte damnantur? Quis enim negabit id esse consequens vt mortem habeant qui non habent vitam?* Itaque vita illa æterna & salus aliquod erat tertium inter regnū Dei in cœlo seu regnum cœlorum & damnationem æternam. Quod Augustinus significauit cum dixit *lege nobis vbi præter regnum bonis & supplicium malis tertium locum præparauerit, & promiserit non regeneratis innocentibus suis*. Et in libris de anima & eius origine vocat eum *inter damnationem regnumque cœlorum quasi medium locum*, quem paruulis *hæresis Pelagiana promisit*. Et alibi, *nescio quam medietatem*. Eos verò qui locum illum medium occuparent merito innocentiæ suæ, vocat *Tertium genus vasorum quod nec in honorem nec in contumeliam fiat*.

Lib. 1. cont. Iul. operis imp. fol. 52. Lib. 1. ca. 9. vid. & 4. cont. Iul. c. 2. & 4. & l. 1. oper. imperf. fol. 29. Lib. 1. de pec merit. c. 28. Lib. 2. oper. imp. fo. 325. & fol. 196.

Certum denique est Pelagianos per istam vitam æternam aliquod genus non tantum *vitæ*, & quoquo modo *perpetuæ* sed semper *fœlicitatis ac beatitudinis sempiternæ* intelligere. Nam & hoc testatur Augustinus multis in locis, quæ in decursu huius citationis citabuntur.

Lib. 4. cont. Iul. c. 3. l. 1. de anima cap. 9. Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 182. & 319. & alibi.

Sed vtrum hæc beatitudo siue fœlicitas sit purè naturalis in eorum sensu, an verò visio beatifica seu contemplatio clara Dei quæ extra regnum cœlorum illis innocentibus detur, non ita manifestum est. Quibusdam enim visum est, Pelagianos per illam vitam æternam beatitudinem quandam naturalem, extra regnum cœlorum paruulis tribuisse. Hi moti sunt hoc argumento, quod Augustinus de Pelagianis dicat: *Promittunt eis extra regnum quidem Dei, sed tamen æternam & beatam quandam vitam suam*. Itaque, inquit quidam, Pelagiani non vitam æternam simpliciter, quæ supernaturalem illam in visione Dei sitam indicat, sed *quandam suam vitam æternam* non baptizatis paruulis promittebant. Nam vt idem Augustinus dicit, Pelagiani alienabant paruulos nōn baptizatos à vita Dei, cum alienarent à regno Dei: Quid est autem vita Dei nisi visio Dei? Sed firmioribus argumentis ac testimoniis res ista facilè probari potest. Nam imprimis constanter Pelagiani docuerunt idcirco paruulos baptizari vt adoptarentur in filios Dei, *Regenerationis lauacro adoptari ex filiis hominum in filios Dei non negatis, imò etiam prædicatis*, inquit Augustinus. Quod multis in locis fatetur gloriaturque Iulianus. Item consequenter idcirco, *vt baptizati ipsius regni cœlorum participes fiant, eo modo filij & hæredes Dei, cohæredes autem Christi*. Si ergo tantummodo baptismo fiant paruuli filij Dei, & hæredes Dei, non baptizati autem hominis filij remanent, quomodo poterunt beatifica visione in illa vita æterna frui, cum illa visio intrinsecè perfectam adoptionem & filiationem, & hæredem Dei, esse vel implicet vel supponat? Quid enim est esse hæredem Dei nisi beatissima illa visione Deum ipsum totamque hæreditatem eius fruendo possidere vel iis possidendo frui? Hoc autem esse magnæ & excellentis gloriæ, longeque naturæ vires superare, nemo dubitauerit. Et tamen Pelagiani vtrumque ab illa sua vita æterna remouent, hoc est neque quicquam eam continere statuunt quod naturæ paruulorum gloriam afferat, contenti eos esse ab omni damnatione liberos, neque etiam quicquam quod naturæ vires exsuperet. Primum constat ex Augustino contra Iulianum vbi dicit Pelagianos statuisse paruulos *vasa nec in honorem nec in contumeliam*, idque non solum in hac vita sed etiam in futura,

Lib. de Hæres. Hæres. 88.

Lib. 1. cont. Iul. c. 11.

Lib. 2. ad Bonif. c. 6.

Lib. 1. de pec merit. c. 28.

Lib. 1. cont. Iul. operis

A *Ex eadem*, inquit, *massa medium locum vasis, vbi nec in honorem fiant nec in contumeliam quem non dedit Apostolus non damus, quod vos faciendo, &c.* Et clarissime ipse Iulianus distinguit salutem futuri sæculi, hoc est, vitam æternam, à *sempiternis gaudiis & gloria*, quæ per reconciliationem, id est, baptismum mediatoris afferuntur: *Post reconciliationem*, scilicet baptismi, *quam cum Deo habere promeruimus per operam videlicet mediatoris debemus percipere animo sempiterna gaudia, & non solum salutem sperare, sed etiam gloriam*. Vbi quamuis de adultis loquatur, satis tamen ex eius verbis apparet quomodo in paruulis, salutem æternam hoc est vitam æternam à gloria & gaudiis æternis, quæ scilicet ex Dei percipiantur

Imp. fo. 158. Ibid. f. 204.

Lib. 2. cont. Iul. operis imp. fol. 381.

B tur contemplatione, distinguerent. Alterum Cælestius apertissimè profitetur: *Dominus*, inquit, *statuit regnum cœlorum non nisi baptizatis posse conferri, quod quia vires naturæ non habent, conferri necesse est per gratiæ largitatem*. Quid clariùs dici potest? ad regni enim collationem ideò gratiam baptismi putat necessariam, quia naturæ vires hoc non habent. Et cur non etiam ad vitam æternam ex Pelagianorum sententia impertiendam, nempe quia hoc naturæ vires habent. Quod nihil est aliud dicere, nisi quod vita illa æterna sit naturalis. Neque enim putandū est naturę vires regnum cœlorum propter locum superare, vel Christi Sanctorumque consortium. Nam neque illo loco Sanctorum bea-

C titudo astricta est, neque propter materialem locum gratia necessaria, neque ita eos credendum est delirasse, vt naturæ viribus Dei ipsius consortium, beatissimam illam visionem & fastigium humanæ fœlicitatis ascriberent, consortium hominum eas contenderent superare. Nam magnifica illa baptismi elogia quibus eum, vt infra dicemus extollere nitebantur, tanquam viam ad assequendum regnum cœlorum, non externum locum Sanctorumque cōsortium, sed interna baptizatorum dona celebrabant. Vnde Augustinus, vt ex externi loci & ipsius beatitudinis Pelagianæ internam differentiam à notissima illa beatitudine quæ Sanctis in regno cœlorum per claram visionem

D Dei conferenda est indicaret, libratissimis verbis dicit: *Non baptizatis paruulis nemo promittat inter damnationem regnumque cœlorum quietis vel fœlicitatis cuiuslibet, atque vbilibet quasi medium locum, hoc enim eis hæresis Pelagiana promisit*. Accedit quod regnum cœlorum seu *regnum Dei* vt illud Christus de baptismo loquens vocat non sit aliud quam vbi in hominibus regnat Deus. Accipite hac de re disputantem contra Pelagianos Augustinum: *Vos respondete qui sitis, qui tot imagines Dei sine vllius peccati merito separatis à regno Dei, & facitis duas æternas fœlicitates, vnam quæ sit in regno Dei, alteram quæ sit extra regnum Dei. Dicite obsecro, in ea fœlicitate quæ extra Dei regnum erit, vllus ne regnabit an nullus? Si nullus*

Lib. 1. de anima & de eius orig. ca. 9.

Ioan. 3.

Lib. 2. cont. Iul. operis imp. fo. 318.

E *liberior erit procul dubio sine vllo rege illa fœlicitas. Si vero vllus in ea regnabit quis erit rex imaginum Dei qui non erit Deus?* Vbi nihil aliud ad regnum Dei requirit nisi vt in aliquibus regnet Deus, in quocumque hoc fiat materiali loco. Nam statim adhuc annectit: *quod si Deus ipse regnabit* (scilicet in illa vita æterna paruulorum) *cuius illæ imagines sunt, etiam ipsæ imagines eius, in Dei sui regno fœlices erunt* (sic enim *in*, non *sine*, legendum, vt ex Scriptura subiecta patet.) *Et vbi erit Euangelica vox, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnū Dei? Ac tandem aliquando*, scilicet compulsi absurditate, *extra regnum Dei infœlices futuros fatemini* (id est fateamini) *paruulos non relatos*. Nóne apertissimè cōcludit August. Si Deus in illa paruu-

Serm. Domini in monte.

A parulorum fœlicitate regnet etiam ibi futurum regnum Dei? Deus autem nunc obtinet in Sanctis regnum suum, quando æternæ suæ veritatis & sapientiæ contemplatione animo sibi subiecto vbicumque locorum constitutus fuerit perfectè sine rebellione dominatur. Docet hoc idem alibi: *Pacifici in semetipsis sunt qui omnes animi sui motus componentes & subiicientes rationi, id est, menti & spiritui, carnalesque concupiscentias habentes edomitas fiunt regnum Dei.* Quod regnum quomodo fiat exponens *in quo*, inquit, *ita sunt ordinata omnia vt mens & ratio* (cui cætera subiecta dixerat) *subiiciatur potiori, quod est ipsa veritas, vnigenitus Filius Dei. Neque enim imperare inferioribus potest, nisi superiori se ipse subiiciat.* Et paulò post: *in primo sicut oportebat positum est regnum cælorum quod est perfectæ summæque sapientiæ animæ rationalis.* Et sine vllo ambiguitatis obscuro: *Regnum tradet Patri cum per id regnabit in contemplantibus veritatem quo æqualis est Patri, & per se vnigenitum per speciem faciet videri Patrem.* Et mox: *Per speciem qua æqualis est Patri cum Patre regnat in contemplantibus veritatem.* Si ergò per claram sui contemplationem Deus in æterna vita in hominibus obtinet regnum suum, qui fieri potest vt Pelagiani vitam illam æternam diuinæ visionis paruulis dederint, & eos Dei regno, hoc est, à Deo illis regnante separauerint? Quæ sanè absurditas eo elucet manifestior, quod dilucidis sæpiusque repetitis verbis Augustinus doceat, non aliud esse regnum Dei regnumq; cœlorum quam ipsos homines in quorum scilicet animo Deus hic vt creditus, ibi clara veritas regnat. Quid enim sibi vult aliud quod dicit: *Regnum suum dicit quod multis locis appellat regnum cælorum, regnum autem cælorum est regnum Sanctorum. Cæli enim* (hoc est vt explicat) Apostoli aliique Sancti prædicatores, *enarrant gloriam Dei.* Quid sibi vult aliud quod dicit: *Quod est enim eius regnum nisi credentes eum?* Nec mirum sanè cum regnum Dei non sit aliud eodem Augustino doctore nisi domus Dei, templum Dei, ciuitas Dei. Audi eundem; *Cum dixerit in domo Patris mei mansiones multæ sunt quid putabamus esse domum Dei nisi templum Dei. Templum enim Dei Sanctum est quod estis vos. Hoc est etiam regnum Dei quod Filius traditurus est Patri, &c. Hoc est regnum cælorum.* Totamque doctrinam suam in summam colligens. *Hæc ergò domus Dei, hoc templum Dei, hoc regnum Dei, regnumque cælorum adhuc ædificatur.* Et in Enchiridio; *Ordo poscebat* (inquit Augustinus) *vt Trinitati in Symbolo subiungeretur Ecclesia, tanquam habitatori domus sua & ideo templum suum, & conditori ciuitas sua.* Et sermone quadragesimo nono de tempore: *Dominus dicitur habitatoris domus.* Et librò secundo de Symbolo: *possumus explicare quomodò ipse Filius cum tradiderit regnum Deo & Patri, id est, Sanctam congregationem fidelium, claritatem quam habet ipsis fidelibus demonstrare non differat.* Sicut ergò vt idem loquitur, *ciuitas in ciuibus est non in parietibus: Et Roma non perit, si Romani non pereant; Roma enim quid est nisi Romani?* Ita regnum cœlorum non in expansis illorum voluminibus deputandum est, sed in ipsis hominibus sub Deo regnantibus, & in quibus regnat Deus. Vt verò etiam ipsam rationem formalem regni cœlorum non esse aliud quam cõtemplationem illam æternæ veritatis, seu visionem claram Dei intelligeremus, *nondum*, inquit, *regnat hoc regnum. Proinde sic iam est regnum, vt cum de illo collecta fuerint omnia scandala tunc perueniat ad regnum, vt non solum regni nomen sed etiam regnandi habeat potestatem. Huic quippe regno ad dexteram stanti in fine dicetur: venite benedicti Patris mei percipite regnum.* Quibus verbis nihil aliud nisi ipsa æterna beatitudo traditur, hoc est clara diuinitatis contemplatio. Nam clarius hoc in Psalmis explicans: *Quid sequitur*, inquit, *quod dixerat, percipite regnum? Tunc ibunt impij in combustionem æternam, iusti autem in vitam æternam. Quod dixerat, regnum, hoc dixit, vitam æternam, quo non ibunt impij. Videte si quædam visio est vita æterna. Hæc est autem vita æterna vt cognoscant te, &c.* Vide quam apertè visionem ipsam vocat vitã æternam, vocat ipsum regnum, regnum inquam quia visio æternæ veritatis est ratio qua Sanctorum animis & sibi & corpori suo vniuersæque creaturæ in æternum imperturbabili imperio & potestate regnabit. Cùm ergo regnandi ratio sit ipsa Dei clara contemplatio, & vita æterna, regnum verò non sit aliud quàm ipse Sanctorum per eam regnansium cœtus, fieri nulla ratione potest vt Pelagiani regnum cælorum regnumque Dei paruulis sine baptismo decedentibus denegauerint, & tamen beatitudinem illã supernaturalem dederint, quæ in eadem clara Dei contemplatione consistit. Naturalis est ergo illa beatitudo longeque inferior clarà visione Dei, quam paruulis sine baptismo abreptis pollicentur. Quod alio clarissimo testimonio videtur Diuus Augustinus astruxisse cum dixit: *Hoc si auderent Pelagiani, non iam laborarent: ne quando originale peccatum, quærere paruulis extra regnum Dei nescio cuius suæ fœlicitatis locum, maxime quando conuincuntur non eos habere posse vitam æternam, quia non manducauerunt carnem nec biberunt sanguinem Christi?* vbi per *suam*, id est, Pelagianorum propriam *fœlicitatem* indicat eam planè distinctam fuisse ab ea quam Catholici credunt & per vitam æternam in Scripturis significatam volunt. Hoc autem discrimen in eo situm fuisse quod esset clara Dei contemplatione vilior atque dilutior, contra Iulianum satis luculentè his verbis profitetur: *Aut ei suggere si videtur, vt tot millia paruulorum, &c. rapiat ex hac vita dum sunt innocentes & boni, vt si non in regno eius certe in loco aliquo secundæ fœlicitatis, quem talibus ædificauit hæresis vestra teneat sempiternum.* Hoc est in sempiternum vel potius teneant sempiternam, vt sit sensus, vt ex hac vita rapti teneant alibi vitam sempiternam. Quid est secunda fœlicitas nisi inferioris notæ ac naturalis? Quæ quidem aptissime paruulorum statui respondet in quo Pelagiani eos in hanc vitam prodire confingunt. Ille enim vt supra vidimus, ita est naturalis vt ei nihil gratiæ vel supernaturalis muneris adiungatur, nec vlla in eis ratio vel operis vel naturæ suppetat, cur sublimia illa dona, *adoptio Filiorum Dei, illuminatio spiritualis, municipatus Ierusalem, possessio denique regni Dei*, quæ non nisi baptismo tribuunt, post hanc vitam non baptizatis paruulis conferrentur. Vt merito contra omnia Pelagianorum principia videri debeat, aliam quam naturalem eis beatitudinem polliceri.

Marginal notes, left column: Lib. 1. de serm. Domini in monte c. 2. — Ibid. c. 4. — Lib. 83. qq. q. 69. — Serm. 69. de diuers. init. — Tract. 115. in Ioan. — Tract. 69. in Ioan. — Enchirid. c. 56. — Cap. 4. — Cap. 2. — Tract. de vrb. excid. c. 6. — Serm. de scand. apud August.

Marginal notes, right column: Lib. de prædest. SS. ca. 13. — Lib. 1. operis imper. cont. Iul. fol. 58. & 59.

Section letters in the margin: A, B, C, D, E.

Argumenta, quod per vitam æternam Pelagiani intelligant beatitudinem claræ visionis Dei.

CAPVT XX.

QVOD quamquam allegatis rationibus clarè confici videatur, non desunt tamen argumenta non leuia, quibus alicui persuaderi posset beatitudinem illam claræ visionis Dei

Pelagianos paruulis non baptizatis vitam æternam tribuendo post hanc vitam ascribere. Nam Diuus Augustinus vbicumque totis ingenij sui neruis nititur ex Scripturis Sacris Pelagianorum sensum euertere, Scripturas illas & ratiocinationes adhibet, quas certò constat nil nisi de supernaturali vita æterna Catholicæ Ecclesiæ nota concludere. Nam in primis illa ex Ioanne Euangelista ratio : *Qui de ouibus meis sunt, vocem meam audiunt, & ego noui illos, & ego vitam æternam do eis; & non peribunt in æternum. Quoniam ergò de ouibus eius esse non incipiunt paruuli nisi per baptismum, profectò si hoc non accipiunt, peribunt. Vitam enim æternam quam suis dat ouibus non habebunt.* Quid probat aliud nisi paruulos illa æterna vita supernaturali quam Christianis velut ouibus suis Christus impertit, cariturosʔ Et illa ex Apostolo Petro; *qui vos de tenebris vocauit in admirabile lumen, &c. Et sic & vos simili forma baptisma saluos facit. Ab hac ergò salute & lumine alieni sunt paruuli, nisi per adoptionem populo Dei fuerint sociati.* Quid aliud probat nisi paruulos illa salute & lumine supernaturali, quæ per adoptionem datur, esse cari turos. Et illa ex Apostolo Ioanne, *& hoc est testimonium, quia vitam æternam dedit nobis Deus, & hæc vita in Filio eius est. Qui habet Filium, habet vitam; qui non habet Filium, non habet vitam. Non solum igitur regnum cœlorum, sed nec vitam paruuli habebunt, si filium non habebunt, quem nisi per baptismum eius habere non possunt* : Quid probat aliud nisi vita æterna supernaturali ad quam obtinendam baptismus necessarius est, esse cariturosʔ Et illa ex eiusdem Euangelio, qua & Pontifex Innocentius vtitur; *nemo præter regnum Dei salutem ac vitam poßidebit æternam, quoniam qui non manducauerit carnem eius & qui incredulus fuerit Filio, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum*; quid probat aliud nisi paruulos illa salute & æterna vita supernaturali propter quam mysterium corporis & sanguinis Domini institutum est, esse cariturosʔ Cui similis est & illa ex eodem argumentatio: *Panis quem ego dedero, caro mea est pro seculi vita. Ac per hoc etiam pro paruulorum vita caro data est.* Et sanè pleræque Scripturæ, quibus in eodem libro & aliis passim hæresim illam Augustinus oppugnat, nihil aliud probant, quam illam æternam vitam, quam Catholica fides in clara Dei visione constituit, paruulis esse denegandam. Vnde de huiusmodi Scripturis generaliter ipse Augustinus concludens : *Si ergo*, inquit, *vt tot & tanta diuina testimonia concinnunt, nec salus nec vita æterna sine baptismo & corpore & sanguine Domini cuiquam speranda est, frustra sine his promittitur paruulis.* Illa ergò promittebatur à Pelagianis paruulis, quæ per baptismum, corpus & sanguinem Domini, ex Catholicæ fidei institutione speratur. Et quæ illa, nisi vita æterna claræ visionis Deiʔ Nec verò amplius etiam cæteræ Diui Augustini rationes efficiunt. Nam quod tantis viribus sermone decimo quarto de verbis Apostoli premit, vitam æternam nemini esse tribuendam nisi qui intrauerit in regnum cœlorum, imò regnum cœlorum esse ipsam vitam æternam, ac proinde si paruuli sine baptismo regnum cœlorum intrare non possint, vt fatentur Pelagiani, etiam vitam æternam eos sine baptismo habere non posse; nihil aliud conficit, nisi vitam claræ visionis Dei non esse paruulis tribuendam. Quid item illud quod in libris de peccatorum meritis profertʔ *Optimè Punici Christiani baptismum ipsum nihil aliud quàm salutem, & sacramentum corporis Christi nihil aliud quam vitam*

Lib. 1. de pecc. merit. cap. 27.

Ibidem.

Ibidem.

Lib. 1. de pecc. merit. cap. 23. & Innocens. Papa apud Aug. Ep. 93.

Ibid. c. 20.

Lib. 1. de pecc. merit. cap. 24.

Lib. 1. c. 24.

A *vocant*: vndè, nisi ex antiqua, vt existimo, & Apostolica traditione, qua Ecclesiæ Christi insitum tenent præter baptismum & participationem mensæ dominicæ, non solum ad regnum Dei, sed nec ad salutem & vitam æternam quemquam hominem peruenireʔ Nonne clarissime hoc tantùm efficiunt, quod & Scripturæ superius allegatæ probant, ad vitam illam & salutem supernaturalis visionis Dei neminem sine illis mysteriis peruenireʔ Quid item illud, quod multis in locis contra Pelagianos obiicit, ad vitam illam æternam, quam paruulis promittebant; sine fide Christi non posse pertingi, per illam posse: atque ideò nisi paruuli in Christum quoque modo credant,
B nullam spem eis assequendæ vitæ æternæ superesseʔ Hinc enim illud: *qui credit*, inquit, *in Filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus est Filio, non habebit vitam. In quo igitur horum genere ponemus infantesʔ &c. Profectò illi quibus sacramentum defuerit* (quo credentes fiunt) *in eis habendi sunt qui non credunt Filio: atque ideo si huius inanes gratiæ de corpore exierint, sequetur eos quod dictum est, non habebunt vitam.* Quid, inquam, illud argumentum cæteraque iam dicta omnia ad rem faciunt, si nouerat Augustinus nil nisi fœlicitatem quandam naturalem Pelagianos paruulis polliceriʔ Neque enim Christus in hunc mundum venit, vel nos credimus Christiana fide, baptizamur, &
C Christiani efficimur, vt naturali aliqua fœlicitate sine dolore, sine molestia, in loco aliquo corporei Paradisi, causas rerum naturalium contemplandi perfruamur. Denique quid illud efficit, quod Innocentius Papa contra Pelagianos inuictum putat, baptismum scilicet cassari atque esse superfluum, si qua præter illum vita æterna possit obtineriʔ Nonne hoc tantummodo, illam vitam æternam non posse à paruulis sine baptismo obtineri, quam hominibus per baptismum tribui Catholica Ecclesia profiteturʔ Nam si eis naturalis dumtaxat sine baptismo, iuxta Pelagianos, competat, supernaturalis verò iuxta Catholicos per baptisma tribuatur, nullo pacto esse poterit, etiam
D in Pelagianorum opinione, superfluum, cuius ope tam singulare beneficium conferetur. Sed accipe ipsum Innocentij Pontificis testimonium: *Illud vero quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, paruulos æternæ vitæ præmiis, etiam sine baptismatis gratia, posse donari, perfatuum est. Nisi enim manducauerint carnem filij hominis, & biberint sanguinem eius, non habebunt vitam in semetipsis. Qui autem hanc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle cassare, cum prædicant hos habere, quod in eos creditur non nisi baptismate conferendum. Si ergo nihil volunt officere non renasci, fateantur necesse est, nec regenerationis sacra fluenta prodesse.* Quomodo *Baptismum videntur velle cassari* si paruulis naturalem
E dumtaxat beatitudinem sine baptismo tribuuntʔ Quomodo *prædicant eos habere quod in eos creditur non nisi baptismate conferendum*, si nihil eos habere nisi naturalem beatitudinem sine baptismo prædicantʔ Quomodo *nihil volunt officere non renasci*, si non renascendo paruulos supernaturali illa beatitudine cariturosʔ dicuntʔ Quomodo *necesse est fateantur, nihil regenerationis sacra fluenta prodesse*, si per illa claram visionem Dei tribui, sine iis non nisi naturalem beatitudinem, volunt. Illud ipsum vero, quod baptismi necessitatem tollerent, Pelagianis Augustinus sæpius exprobrat: *Vbi est libertas & fortitudo animi vestriʔ quare timetis dicere, quod credere non timetis, paruulos in Christo baptizari non oportere, quos peccatum, cui moriantur, dicitis non alibi.*

Lib. 1. de pec. meris. c. 20.

Innocent. Papa ad Concil. Mileuit. Epist. 93. apud Aug.

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 383. & 384. &

habere? Et rursum: *Cur non apertè dicitis baptizari in Christo paruulos non debere?* Cur enim propterea paruulos baptisari non oportere sentirent quod eos peccato carere dicerent, si per baptismum vitam æternam claræ visionis Dei eis conferendam esse decernerent, alioqui nil nisi naturali quadam fœlicitate fruituris?

Ex quibus omnibus aliisque pluribus, quæ proferri poterant, necessario alterutrum videtur confici, vel Pelagianos paruulis non baptisatis, vitam salutemque æternam tribuendo, vitã illam æternam supernaturalem quæ in clara Dei contemplatione sita est intellexisse ac tribuisse, propter quam solam fides Christi, baptismus, Eucharistia, ipsaque per illa mysteria in Christum incorporatio non propter naturalem alicuius corporei Paradisi fœlicitatem necessaria sunt; vel certè si non nisi naturalem intellexerint, Innocentium Papam maximéque Augustinum tot laboriosas disputationes in arena fundasse, atque adeo in re tam seria esse nugatum, vt qui de bobus interrogatus, de asinis responderit, & per viginti circiter annos quibus cum isto Pelagiano errore luctatus est, in manifesta æquiuocatione persistendo aërem verberasse, quod asserere quia absurdum, & sanctissimo doctissimoque viro ipsique Sedi Apostolicæ iniuriosum est, restat vt Pelagiani per vitam æternam quam paruulis sine baptismo morientibus tribuunt, nihil aliud intellexerint quam vitam illam æternam quam supra omnes naturæ vires Deus electis suis in mortuorum resurrectione largietur.

Vtrum Pelagiani sententiam suam de vita æterna paruulis non baptizatis danda tandem mutauerint?

CAPVT XXI.

VIR quidam illustris & magnopere in Augustini lectione versatus nonnulla ex istis argumentis vidit: quibus fractus existimauit sine sancti Augustini iniuria negari nullo modo posse quin id quod conficere videntur prorsus verum sit, nempe Pelagianos vitam illam æternã supernaturalem seu claram visionem Dei paruulis sine baptismo ex hac vita raptis promisisse. At verò eum non minus manifestũ esse videatur, eos per vitam illam æternam non nisi quandam fœlicitatem ordinis naturalis intellexisse, vtramque sententiam eos diuersis temporibus tenuisse arbitratur. Nunquam enim Augustinus, ait ille, ad conuincendos Pelagianos eis obiiceret ex Scripturis vitam æternam quam paruulis promittebant, non dari neque à Deo promitti in prædictis Scripturis, nisi baptizatis & Christi membris, si Pelagiani de beatitudine tantum naturali loquerentur aut per vitam æternam, illam solam naturalem fœlicitatem intelligerent. Vult itaque Pelagium eiusque discipulos initio suæ hæresis docuisse, paruulis sine baptismo decedentibus, quia sine peccato nascerentur dari extrà regnum cœlorum gaudia vitæ æternæ; qua in societate Christi ac Sanctorum beati perfruuntur: *Vt constat*, inquit, *ex Innocentio Pontifice in Epistola ad Patres Concilij Mileuitani*, quam supra de manducatione corporis & sanguinis Domini ad vitam æternam necessaria allegauimus & Augustino etiam visum paulò ante ostendimus. Contra hunc igitur Pelagianorum errorem vult omnia Augustini argumenta quæ proximè recensuimus militare: quibus, conuictos & à primo illo sensu depulsos, aliam beatitudinem naturalem dari paruulis prædicare cœpisse. Probat hanc eorum mutationem ex illo de prædestinatione Sanctorum loco quem supra vidimus: *Hoc si audirent Pelagiani non iam laborarent, quærere paruulis extra regnum Dei, nescio cuius suæ fœlicitatis locum, maximè quando conuincuntur non eos habere posse vitam æternam qui non manducauerunt carnem nec biberunt sanguinem Christi.* Vbi apertè iam conuicti falsitate dogmatis, quo beatitudinem supernaturalem quæ per manducationem illam obtinetur, paruulis promittebant; recurrere Pelagianos putat ad aliam naturalem, quæ per illud, *nescio cuius fœlicitatis locum*, significetur. Si autem ab illo doctissimo viro quæreremus quo tempore inducta fuerit illa mutatio, responderet, arbitror, vel statim atque hæresis Pelagiana damnata est, vel certè paulò ante, cùm Pelagius in Concilio Palestino retractauit hanc propositionem, *Infantes etsi non baptizentur habent vitam æternam.* Dilucidis enim verbis dicit iam eo tempore quo Augustinus contra Iulianum scriberet, quod contigit paulò post, Pelagianos illam sententiam de supernaturali quæ paruulis extra regnum cœlorum daretur fœlicitate mutasse. Sed pace illius dixerim non rectè mutationem illam ex Augustino colligit, imò sine dubio in illa asserenda hallucinatur. Eandem enim vitam æternam eandemque fœlicitatem siue naturalis ea fuerit siue supernaturalis, ab initio vsque in finem Pelagiani paruulis tribuerunt.

Nam si authores illius mutationis inuestigemus qui conuicti argumentis Augustini naturalem illam fœlicitatem induxerint, illi fuerint necesse est qui cum sancto illo Doctore de ista difficultate cõgressi sunt quos alios nullos inuenimus nisi Pelagiũ aut Iulianum: siue mutationem illam propria ingenij dexteritate commenti sint, siue Celestium aliumue comminiscendi artificem secuti. At verò Pelagius itemque Iulianus, in eadem prorsus sententia quam ante Concilium etiam Palestinum, hoc est hæresi emergente, tenuerant, sine mutatione perstiterunt etiam tum, cùm illam iam inuectam fuisse contendunt, hoc est, luctante cum Augustino Iuliano. Testatur hoc expressis verbis Augustinus in illis ipsis contra Iulianum libris, qui hæresi iam proscripta damnataque conscripti sunt: *Sed nunquid infantes etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam, vlla calliditate in aliud detorquere vel vllis foliis ficulneis operire potuistis?* Exponendo scilicet aliter quam à iudicibus capiebatur. Nonne apertè indicat, eos ne quidem distinctionis illius calliditatem de duplici vita æterna seu fœlicitate extra regnũ cœlorum reperire potuisse; per quam sententiam suam in aliud detorquendo palliarent? Nam subdit: *Eos enim qui hoc dicunt, non potuit apud Catholicos iudices nisi damnare Pelagius, & quod sentiebat damnauit coram hominibus, damnari metuens ab hominibus.* Ecce habes apertissime, non solum id quod dicebat, *infantes etiamsi non baptizentur habere vitam æternam*, sed etiam quod sub illis verbis sentiebat, coram iudicibus Palestinis damnasse Pelagium; vbi mutatio illa emersisse existimari posset. Sed iam audi reliqua: *Nam si hoc non sentitis, nobis vtique consentitis, Sed quia nobis non consentitis, illud sine dubitatione sentitis.* Et quomodo illud quæso sequitur cum detur medium, beatitudo scilicet illa

Lib. 1. de pec. meri. c. 20.

Innocent. Papa ad Concil. Mileuit. Epist. 93. apud Aug.

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 383. & 384 & alibi.

Capit. 13.

Cap. 23. sui lib.

Lib. 2. cont. Iul. ca. 5.

recenter excogitata naturalis, quam paruulis nūc mutata priore sententia tribuendo; neque cum Catholica fide consentient quæ damnandos asserit, neque cum eo quod ante senserant, & in Synodo Palestina damnarunt? sed pergit Augustinus, *Ac per hoc Orientales vos iudices damnent, à quibus Pelagius damnari timens, eos qui sentiunt ista damnauit, cum eis quos damnauit profectò damnandus, quia id quod negauit ore, corde seruauit.* Videmus illud ipsum quod ante sentiebat & ore negatum fuerat, corde esse seruatum, ac propterea etiam secundo ab iisdem iudicibus posse damnari? quod non ex coniecturis incertis Augustinus suspicatur. Nam, addit, *quod verbis eius anathematizatur, in litteris eius inuenitur.* Et statim etiam ipsum Iulianum, strinxit dilemmate quo cōficiat, quod si post Pelagij damnationem adhuc dicat, *infantes non baptizatos habere vitam æternam*, à Palestinis iudicibus etiam ipse damnatus sit: sin autem neget; pœnam sine culpa paruulis infligere conuincatur. Nonne futilis est ita Augustini ratio & stramineum in Iulianum vinculum, si aliam iam vitam æternam quam tempore Palestinæ Synodi paruulis fabricauerint? Nonne vna distinctiuncula, qua se non nisi vitam fœlicitatis cuiusdam naturalis nunc paruulis polliceri diceret ex iudicum illorum sententia & manibus laberetur?

Sed iam fundamentum illud inspiciamus quo nunquam Augustinus putatur vsurus fuisse illis rationibus ac scripturis, quibus fides, baptismus, manducatio corporis ac sanguinis Domini ad vitam æternam obtinendam necessaria esse dicuntur, si Pelagiani paruulis naturalem tantum fœlicitatem ascriberent. Vt plane necesse sit eos aliquando saltem initio sui erroris, supernaturalem illam claræ visionis Dei beatitudinem paruulis promisisse. At ego vicissim refero: si recta illa firmaque consequentia, necesse est igitur, vt etiam in medio & in fine sui erroris hoc est ab initio vsque ad finem, eandem illis supernaturalem fœlicitatem attribuerint. Nam Augustinus iisdem semper armis in illud monstrum vsus est, iisdem scripturis, iisdemque rationibus errorem illum à primo eius ortu in Pelagio vsque ad eius occasum in Iuliano oppugnauit, strauit & interemit. Nam in Epistola ad Paulinum quæ statim à Pelagij damnatione conscripta est, sic eodem argumento vtitur: *Cogitur itaque respondere quod Pelagius in Ecclesiastico iudicio vt aliquo modo Catholicus pronunciaretur, anathematizare compulsus est, infantes, etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam, &c. Ac per hoc contra sententiam Domini disputabit dicentis: Nisi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis: illam vtique quæ post hanc vitam futura est, & contra Apostolicæ Sedis authoritatem,* scilicet Innocentij qui illa scriptura vsus est. *Et contra ipsius Pelagij verba apud Episcopos, à quibus audiebatur expressa vbi anathematizauit eos qui dicerent infantes, &c.* Et in libris ad Bonifacium qui post Epistolam illam paulo ante libros contra Iulianum exarati sunt, sic eodem argumento vtitur: *Datis eis extra regnum Dei locum salutis & vitæ æternæ etiamsi non fuerint baptizati, Nec attenditis quod scriptum est: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, qui vero non crediderit condemnabitur, &c.* Nec illud cogitatis eos vitam habere non posse qui fuerint expertes corporis & sanguinis Christi, dicente ipso, nisi manducaueritis, &c. Aut, *Si Euangelicis vocibus cogimini confiteri, nec vitam salutemque posse habere paruulos de corpore exeuntes nisi fuerint baptizati, &c.* Quod idem argumentum contra Cælestium reperit libro secundo ad eundem Bonifacium capite quarto, etiam Innocentij Pontificis nomine interposito qui eodem telo Pelagium iugulauerit. Et in ipsis libris aduersus Iulianum, vbi iam conuictos Pelagianos ad aliam beatitudinem naturalem confugisse dicitur, sic eodem argumento vtitur: *Sancto Innocentio vide quid respondeas qui nihil aliud de hac re sapit, quam, &c. Qui denique paruulos definiunt, nisi manducauerint carnem filij hominis vitam prorsus habere non posse. Huic responde, imò ipsi Domino, cuius ille Antistes vsus est testimonio, & dic vnde imago Dei tam capitali supplicio puniatur, si peccatum à nascentibus originale non trahitur?* Denique in vltimis & imperfectis aduersus eundem Iulianum libris quos vicinissimus morti scripsit, sic eodem vsus est argumento; *Cur ministratur Sanguis qui de similitudine carnis peccati in remißionem fusus est peccatorum quem bibat paruulus vt habere possit vitam, si de nulla peccati origine venit in mortem? &c. Iam dic euidenter quod latenter sentis, quoniam satis prodis tua disputatione quid sentis, dic, inquam, paruulos frustra fieri Christianos* (per baptismum) *sed vide vtrum te ipsum debeas dicere Christianum.* Nec vero, si omnia Diui Augustini scripta reuoluerimus, quibus errorem illum etiam in fine vitæ prostrauit, nullum facile inueniemus argumentum quo non ante sæpius vsus fuerit, quando adhuc supernaturalem illam putantur fœlicitatem paruulis promisisse, neque vllum antea, quod non post modum etiam adhibuerit, vt merito dici debeat, si in initio Pelagiani non mendaciter Augustino opponere potuissent, vt ille author putat, eum in sua disputatione nugari, nisi beatitudinem illam claræ visionis Dei quam baptismus & scripturæ illæ respiciunt, paruulis tribuissent, etiam in fine nugationem illam & exprobrare potuisse vt qui contra homines iam naturalem dumtaxat fœlicitatem paruulis pollicentes, tanquam quid vlterius diceret non inueniens; iisdem adhuc scripturis & argumentis nihil ad Rhombum concludentibus vteretur.

Quid igitur, inquies, his angustiis vndique coarctantibus pro dissoluendo hoc nodo dici debet. Antequam eum tentem soluere, adhuc paulo arctius interposita aliquanto latiori de paruulorum statu disputatione stringendus est.

[Margin notes: Epist. 106. ad Paulin. — Lib. 1. c. 22. — Lib. 1. cont. Iul. cap. 4. — Ioan. 6. — Lib. 5. cont. Iul. operis imperf. fol. 237.]

Iisdem argumentis probari potest, Pelagianos paruulis nascentibus supernaturalem innocentiam dare, quibus aliqui probari putantur morientibus sine baptismo vitam æternam supernaturalem promisisse.

CAPVT XXII.

NAM quod de vita æterna futuri seculi, quam paruulis promittunt Pelagiani disquisiuimus, eodem penè modo, de vita & statu quem eis in præsenti seculo tribuunt, disputari potest, vtrum eos in naturali dumtaxat integritate, sanctitate, & statu nasci velint an in supernaturali quæ per solam diuinam gratiam conferatur.

Et quidem si illa respiciamus, quæ hactenus de paruulorum conditione in hac præsenti vita disputata & stabilita sunt, non videtur esse posse dubium, quin secundùm Pelagianos in quodam puro putoque naturali statu & integritate sine omni vitio, omnique supernaturali gratia nascerentur.

Quod

a Iul. lib. 1. oper. imperf. apud Aug. cont. Iul. f. 214 & alibi sæpius. b Ibid. f. 166 c Aug. q. q. vet. & noui Test. q. 2. q. 8 & Iul. lib. 2. oper. imperf. fol. 33. d Lib. 2. de nupt. c. 19. e Iul. lib. 2. oper imperf. fol. 70. f Lib. 6. cōt. Iul. cap. 17. g Lib. de pec. orig. cap. 13.

Quod vsque adeò verum est vt ipsimet sæpius expressis verbis vocent paruulorum. [a] *Innocentiam naturalem*, quam dicunt [b] *creari bonam simplicitatem* item prædicent [c] *naturalem*, paruulos [d] *naturaliter* statuant esse *bonos*, bona eorum [e] *naturalia* ita distinguant à *spiritualibus*, vt [f] *bono naturali* cum quo nascuntur *bonum sanctificationis* per baptismum velint accedere: denique sine vllis ambagibus clarè definiant, [g] *ante actionem propriæ voluntatis, id solum in homine esse quod Deus condidit.* De quibus latius paulò ante disseruimus.

Serm. 14. de verb. Apost. cap. 5.

E contrario verò si sancti Augustini rationes tuetinemus, quibus eorum sententiam impugnat atque suffocat, nihil profectò minus iudicabimus, B quam eos nascentibus paruulis supernaturalem quandam vitam, innocentiam, sanitatem, bonitatemque tribuisse, quæ non nisi per diuinam ac gratuitam gratiam dari potest. Nam imprimis ex hoc solo quod paruuli nascuntur cum ista innocentia naturali, sicut hoc sentit Pelagius, hoc est, vt Augustinus exponit, cum *immunitate ab omni delicto* tam proprio quam originali sæpissimè concludit Augustinus, prorsus iniustum esse non tantùm vt paruulus vita æterna priuetur siue æterna morte mulctetur, quod sine damnatione quæ soli peccato debita est, fieri nullo modo posse manifestum est, sed etiam, vt ei regnum cœlorum auferatur eo quod illud naturali eiusmodi innocentiæ paruulorum per iustitiam Dei omninò debeatur. Per istud autem regnum cœlorum seu regnum Dei supernaturalem Christianorum beatitudinem in scripturis intelligi nullus ne quidem Pelagianus, nedum Catholicus negat. Accipe pauca, ex sexcentis quæ passim occurrunt, loca:

Lib. 2. operis imperf. aduers. Iul. f. 325.

Nunquam dicturus es vnde sit iustum vt paruuli nulla sua, nulla plerumque etiam suorum culpa sine baptismate mortui à parentibus & propinquis fidelibus separentur & ad Dei regnum non admittantur. Et ex professo expansis velis hoc agit Sermone decimo quarto de verbis Apostoli:

Capit. 5.

Quoniam vos aliquando contra euidentissimam authoritatem ratiocinatio humana delectat, proferte ipsam regulam rationis vestræ, & asserite quantis viribus valueritis, vnde deuincatur iste qui D *paruulus propter merita innocentiæ, propter nullam sicut dicitis culpam, hoc est originale peccatum dare volueris etiam non baptizatis non solum vitam æternam, verum etiam regnum cœlorum.* Et infrà: *Quare enim patrimonium regni cælorum abripis innocenti, &c. quæ est ista iustitia, hic defende iustitiam Dei. Responde si potes. Sed rationem affer, hac enim te gloriari delectas.* Vide quam hoc inuictum argumentum putet, vt nec ex ratione quicquam ei responderi posse arbitretur.

Ibid. c. 7.

Et paulò inferius: *Huic responde qui tibi dicit, prorsus innocens paruulus & immunis ab omni peccato & proprio & originali, non solum vitam æternam habebit, sed etiam regnum cælorum. Hoc est iustum qui nihil mali habet quare aliquid boni non habet?* E Quæ argumentandi ratio quomodò non friuola & absurda est, si Pelagiani illam à peccatis immunitatem non per gratiam veramque iustitiam, sed per solam naturalem innocentiam afferri putant? Nam ipsemet Augustinus idem istud de paruulis argumentum versando sententiam definitiuam tulit, non posse de paruulis nisi iusti fuerint dici: *Talium est enim regnum cælorum, cum esse non possit nisi iustorum.* Et in libris contra Iulianum prouocans eum vt vel vni respondeat indocto ex vulgi fæce dicenti;

Lib. 5. cont. Iul. cap. 1.

Iustus est Deus, quid mali est, quod innocentem hanc eius imaginem prohibet intrare in regnum eius, si non est peccatum quod per vnum hominem intrauit in mundum? Puto, inquit Augustinus, *quod nulla tibi* A *aderit sapientia, qua tibi videaris illo indocto homine doctior; sed si à te decesserit impudentia, illo infante remanebit infantior.* An ita subitò oblitus erat Augustinus Pelagianos non nisi naturalem quandam innocentiam, non illam quæ per iustitiam charitatemque infusam datur, paruulis polliceri? Quo sanè posito, cur Iulianus infante remaneret infantior in tuenda iustitia Dei, cum consequenter veraciterque respondere posse videatur, regnum illud cœlorum; hoc est, fœlicitatem claræ visionis Dei non naturæ, sed infusæ cœlitus gratiæ ideoque baptismo esse repositum, quibus cùm paruuli prorsus careant sine vllo diuinæ iustitiæ præiudicio posse denegari. Nonne hanc responsionem penè conceptis verbis à Celestio magno Pelagianorum Doctore præformatam acceperat:

Lib. de pecc. orig. cap. 5.

Dominus statuit regnum cœlorum non nisi baptizatis posse conferri, quod quia vires naturæ non habent conferri necesse est per gratiæ libertatem. Ecce quam clarè gratiam agnoscit, quia naturæ vires superat regnum cœlorum, atque ideò naturæ per iustitiam nullo modo deberi potest. Ex quo proinde manifestè videtur consequi, vel delirare Augustinum qui de huiusmodi ratiocinatione tanquam inuicta gloriatur, vel si eius authoritas istud suspicari non sinit, supernaturalem esse illum statum quem Pelagiani paruulis tribuunt, & cui soli per iustitiam debitum est regnum Dei. Talibus enim tanquam filiis C debetur *patrimonium* regni Dei, quia talium tantummodò veluti adoptatorum filiorum est pater Deus. Quid quod eodem modo, vt super de vita æterna diximus, etiam superfluum esse baptismum ipsis Pelagianis iudicibus putet, si paruuli in illa naturali innocentia, bonitateque sine vlla peccati originalis vel actualis labe nascuntur:

Lib. 3. de pec. merit. c. 13.

Id enim agit illa disputatio, ait Sanctus Doctor, *contra cuius nouitatem antiqua veritate nitendum est, vt infantes omnino superfluo baptizari videantur. Sed apertè hoc non dicitur, ne tam firmata salubriter Ecclesiæ consuetudo violatores suos ferre non possit.* Et in sermonibus de verbis Apostoli; *Quid necessarium ergo habet infans Christum si non ægrotat?* Et in operibus contra Iulianum:

Serm. 10. cap. 2. Lib. 2. oper. imperf. fol. 414.

qui est forma futuri, quia ita Christus traiicit in eos (paruulos) *iustitiam, sicut Adam peccatum; ita Christus vitam sicut Adam mortem: alioquin à forma Christi alieni erunt, & Christiani non erunt. Quod quidem sentitis, sed apertè dicere formidatis.* Vbi apertè docet Augustinus ex hoc ipso, quod paruulis nihil peccati in baptismo dimitteretur, consequi, neque vitam, neque iustitiam ab eis in baptismo accipi, nec eos fieri Christianos, atque hoc ipsum tacitè sentire Pelagianos tanquam qui id consectaneum esse ex illa sua opinione perspicerent. Cuiusmodi ratiocinationis quas tandem contra Pelagianos vires habent, si non nisi naturalem quandam à peccatis immunitatem qualem E in brutis cernimus paruulis tribuunt, vitam verò atque iustitiam sancti Spiritus, cui regnum cœlorum & supernaturalis fœlicitas debeatur, tantummodò per baptismum afferri volunt? Nam istos multoque splendidiores affectus tribuisse baptismo Pelagianos, postea fusius demonstrandum est. Hac ergò vnica distinctione facilè est eis omnia huiusmodi Augustini tela retundere, & eius conatus insignes vanitatis arguere atque conuincere; vel certè necessario fatendum est Augustinum nullo modo latuisse quod supernaturalem quandam vitam, sanctitatem atque iustitiam in illa naturali paruulorum innocentia includerent.

Quod quidem ex alio capite magis adhuc euidenter videtur sequi. Nam etiam vitam illam

ſupernaturalem animique ſanitatem, quæ baptiſmo infunditur paruulis, fruſtra eis impertiri docet, ſi paruuli iuxta Pelagium per illam à peccatis innocentiam ſine morte peccati viui, ſine peccati ægritudine ſani ſunt. Et qui hoc ſequitur, ſi non niſi vitam ſanitatemque naturalem intelligunt, cui per baptiſmum vita gratiæ & ſanitas ſpiritus aſſeratur? Audi cum ſtomacho ferientem Pelagianos: *Vt quid cum eis ad baptiſmum viuificatoris & ſaluatoris ſimulatione damnabili curritis, quos viros ſanoſque laudando viuificari ſanarique non vultis?* Nonne vitam paruulos ſanitatemque illam quæ in baptiſmo datur, iam antequam baptizentur eos habere contendit? Ex quo fit vt de iiſdem paruulis dici poſſe arbitretur: *Auferte hinc innocentes iſtos non eſt opus ſanis medicus, ſed malè habentibus: Non enim venit Chriſtus vocare iuſtos, ſed peccatores.* Nonne apertè in Pelagianorum ſententia conſtitutum putat, etiam ſanos iuſtoſque eſſe paruulos, ea iuſtitia atque ſanctitate quæ baptiſmate conferuntur? Nam ſi aliam intelligunt quid ad rem argumentum Auguſtini facit?

Lib. 2. cont. Iul. operis imperf. fol. 386.

Serm. 10. de ver. Apoſt. cap. 2.

Quin etiam quod toties Auguſtinus & Innocentius premunt ſine participatione corporis & ſanguinis Domini vitam æternam paruulis obtineri non poſſe, non tantum ſupernaturalem fœlicitatem in futuro ſeculo, ſed etiam ſupernaturalem vitam atque iuſtitiam in præſenti eos paruulis adſcripſiſſe conuincit. Locus enim, niſi manducaueritis & non habebitis vitam in vobis, e vtriuſque ſeculi vita ſupernaturali apertè intelligendus eſt. Ideò enim ille qui non manducauerit carnem & ſanguinem Domini non habebit vitam æternam in futuro ſeculo quia ſine illa manducatione non habebit vitam iuſtitiæ in præſenti ſeculo. Atque ita de vtraque promiſcuè eum contra Pelagianos Auguſtinus intorquet: *Cur*, inquit, *miniſtratur ſanguis qui de ſimilitudine carnis peccati in remiſsionem fuſus eſt peccatorum, vt habere poſſit vitam ſi de nulla peccati origine venit in mortem, &c. Iam dic euidenter quod latenter ſentis, quoniam ſatis prodis tua diſputatione quid ſentis; dic, inquam paruulos fruſtra fieri Chriſtianos.* Quomodo in Pelagiana opinione ſequitur, *paruulos fruſtra fieri Chriſtianos*, niſi id totum eos habere ſtatuant, quod Chriſtiano baptiſmo datur? Quid hoc autem, niſi adoptio filiorum & iuſtitia quam infundit ſpiritus Dei.

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. fol. 257.

Ex quibus profectò, aliiſque pluribus quæ afferri poterant, manifeſtè liquet pleraque Auguſtini argumenta ſupponere pari paſſu Pelagianos vitam ſupernaturalis iuſtitiæ paruulis in hoc ſeculo tribuiſſe, & vitam æternam ſupernaturalis viſionis Dei in futuro promiſiſſe. Vel certè ſi neutrum eorum verum eſt atque vtrobique non niſi naturalis innocentiæ vitam paremque æternæ vitæ fœlicitatem intelligunt, vtrobique Auguſtinum ineptiſſime diſputaſſe, & aduerſariam ſententiam atque diſtinctionem diſſimulando, tenebraſque offundendo fraudibus potius luctatum eſſe quàm viribus. An & ſic dicemus Pelagianos interpretaſſe ſuam ſententiam? Sed nullum talis mutationis extat veſtigium. Vna quoque in iſta opinione refutanda apud Auguſtinum apparet facies, non minus in fine vitæ quo pleraque quæ adduximus argumenta conſcripta ſunt, quàm cum primum hæreſis iſta oriri cœpit.

Soluuntur difficultates ab Auguſtino motæ.

CAPVT XXIII.

A QVIS igitur ex iſto labyrintho euadendi modus? Breuiter ſi poſſum, dicam, quia profundior veritatis illius vſque ad radices inueſtigatio multa præmitti poſtulat, quæ hic inſeri ordo doctrinæ vetat, & oportunius in libris de ſtatu puræ naturæ deducenda ſunt.

Fixum firmumque eſſe debere arbitror, Pelagianos non niſi naturalem quandam innocentiam
B ac vitam ac ſanitatem in hac vita naſcentibus aſcripſiſſe, nec vitam æternam aliam quam naturalis cuiuſdam fœlicitatis ſine baptiſmo decedentibus promiſiſſe. Quorum vnum expreſſis verbis in terminis ſæpius dicunt, alterum ita indicant, vt res ipſa ſententiæ eorum clamare videatur. Et ſane hoc ita poſtulat vniuerſa doctrinæ Pelagianæ facies atque connexio, vt eos qui Pelagianos vitam fœlicitatemque ſupernaturalem paruulis vnquam promiſiſſe contendunt, non ſatis Pelagiana principia penetraſſe ſine iniuria dixeris. Quod quamquam vtcumque ſupra declaratum eſt, infra vberius demonſtrandum eſt. Quæ vero pro ſupernaturali vita fœlicitateque
C ex Auguſtino proferuntur, non niſi nuda conſequentiarum eſt obſeruatio atque collectio, quæ ſi authorum principia lateant, fallere minus perſpicacem ſoleat. Neque enim vllibi Auguſtinus expreſsè dicit eos, vel in futura vita beatitudinem ſupernaturalem claræ illius viſionis Dei ſine baptiſmo paruulis eſſe pollicitos, vel in præſenti iuſtitiam veram atque adoptionem filiorum Dei: hanc enim ſexcentis locis non niſi baptiſmo paruulis conferri docent, vt ſuo loco de effectibus baptiſmi iuxta Pelagianos dicturi ſumus.

Vt igitur quid ſibi Auguſtinus velit intelligatur, ſciendum eſt, ſtatum illum quem poſſidere paruuli ſiue in præſenti, ſiue poſt hanc vitam in
D quadam æternæ vitæ fœlicitate ſinguntur, ex Pelagianorum quidem ſententia vt diximus non eſſe niſi puri putique ordinis naturalis, ad quem natura humana ſolis ſuis viribus aſſurgere poſſit: duplicis tamen generis complecti conditiones. Aliæ prærogatiuæ tam ſingulares ſunt, vt ab homine obtineri nullo modo queant; niſi eas Deus gratuita ſua & ſupernaturali gratia largiatur: aliæ tam enormes humanæ naturæ contumeliæ, vt peccatum aliquod propter quod infligantur præceſſiſſe conuincant.

Prioris generis ſunt, eſſe innocentem ac ſine peccato, non eſſe mortuum animo, eſſe ſaluum
E ac ſanum, ac ſine vlla peccati ægritudine, denique naturaliter ſiue in præſenti, ſiue in æterna vita ſine animæ damnatione & perditione eſſe fœlicem. Poſterioris ſunt ignorantiæ, libidinibus, morbis, omnibus huius vitæ calamitatibus, diaboli vexationibus, morti ipſi eſſe obnoxium: ac denique poſt hanc vitam ſeparari à regno Dei. Monſtrum igitur fuit ille commentitius Pelagianorum ſtatus ex humano corpore belluinoque compoſitum, hoc eſt ex diſparibus & repugnantibus membris, natura & gratia peccato atque natura conflatum. Quod quam verum ſit de ſingulis ſuo loco fuſiori diſputatione declarandum eſt. Cum ergo Diuus Auguſtinus cœleſtis ingenij profunditate cerneret ſtatum illum ſiue æternæ vitæ poſt mortem corporis, ſiue temporalis

A illius quem in hoc mundo paruuli obtinere fingerentur propter prioris generis prærogatiuas non posse cuiquam sine diuina gratia & consequenter sine fide Christi, sine baptismo, sine manducatione corporis & sanguinis Domini, hoc est, sine incorporatione in Christi corpus obtingere, hinc est quod illis vsus sit argumentis quæ supernaturalem statum atque beatitudinem paruulis à Pelagianis tribui, supponere ac persuadere videantur, cum ipsi ex semetipsis & de proposito nil huiusmodi vnquam senserint, sed tantummodo istud ex eorum opinione præter intentionem consequatur. Nam simili planè modo propter posterioris generis conditiones illius status sexcenties Augu-B stinus consequi docet aliquod omnino peccatum in paruulis, siue originale præcessisse cuius merito eorum innocentia graui isto iugo temporalis vitæ puniatur, nec tamen rectè inde sequi dixeris Pelagianos hanc totam vitam hominibus pœnalem & supplicij loco impositam docuisse. Hoc enim in eorum opinione non explicite iuxta eorum mentem continetur, sed implicite contra mentem inuenitur; neque tam verbis exprimitur, quam argumentis extorquetur.

Quæ si vera sunt sicut vestra esse tantisper hic supponimus donec alibi, vbi proprius locus est, ita esse demonstremus, manifestum erit non esse necessarium vt vel Pelagiani supernaturalem paruulis beatitudinem ac statum siue in præsenti, siue C in futuro seculo, siue oriente siue occumbente hæresi paruulis tribuant, vel si naturalem dumtaxat tribuerint, vt Augustinus in arguendis Pelagianis intolerabili absurditate vrgetur. Non enim quid dicant aut sentiant, sed quid eorum dicta atque sensa contineant respicit & examinat: atque ex vno capite impossibilem esse videt huiusmodi fœlicitatem ac statum quem illi naturalem statuunt nisi eum per supernaturalem gratiam diuina bonitas largiatur: ex alio capite itidem impossibilem, nisi per diuinam iustitiam peccantibus tanquam supplicium imponatur. Quam suam absurditatem cum Pelagiani argumentis fracti animad-D uerterent in miris angustiis constituti æstuabant vt suam sententiam quoquo modo siue status supernaturalis in naturalem mutatione tuerentur; quod cum difficillime fieri posse cernerent, hinc est quod Augustinus dixit eos *laborasse vt quærerent paruulis extra regnum Dei nescio cuius suæ fœlicitatis locum, maxime quando conuincuntur non eos habere posse vitam æternam quia non manducauerunt carnem nec biberunt sanguinem Christi.* (Lib. de prædest. SS. c. 13) Non enim indicat vllam in eis beatitudinis supernaturalis in naturalem mutandæ cogitationem, sed eiusdem sententiæ tuendæ sollicitudinem & angustias cum etiam illam ipsam æternam vitam, quam eis quasi naturalem ascriberent eos habere non posse sine Christi gratia & extra corporis eius vnitatem conuincerentur. Si enim, cum hoc diceret Augustinus, indicare vellet iam eos opinionem suam abiecta vitæ illius supernaturalis defensione mutasse, stultè sanè post illum etiam librum in ipso vitæ suæ fine, iisdem rationibus, scripturisque ad eos debellandos vteretur. Difficultates igitur quas in tuenda illa naturali, quam putabant, beatitudine paterentur, non mutationem vllam ex supernaturali in naturalem iudicare Augustinus voluit: Quos æstus eorum etiam aliis non paucis locis exprobrando commemorat. Hinc in libris contra Iulianum: *Et quid vobis est de quæstione baptismatis laborare, vtrum sit vita æterna præter regnum Dei, an vita æterna finanda sint innocentes tot imagines Dei, ac per* (Lib. 6. c. 8.)

A *hoc æterna morte plectendæ*; Vbi simul vtrumque difficultatis caput tangitur tam ex parte gratiæ quam peccati, sine quibus ille status constitui nequit. Et in libris de peccatorum meritis, qui tamen in ipso hæresis illius ortu scripti sunt cum adhuc beatitudinem vitæ æternæ supernaturalem paruulis promisisse creduntur, *à quibus tamen cum quæritur vtrum non baptizati & non effecti cohæredes Christi regnique cælorum participes habeant saltem beneficium salutis æternæ in resurrectione mortuorum, laborant vehementer nec exitum inueniunt.* Et omnium apertissimè in libro de peccato originali perhibetur, Pelagius ita solitus respondere quærentibus, vt diceret: *Sine baptismo paruuli morientes quo non* (Lib. de pecc. orig. c. 21.)

B *eant, scio, quo eant, nescio.* Hoc est interprete Augustino: *Non ire in regnum cælorum scio; quo verò eant se nescire dicebat, qui dicere non audebat in mortem illos ire perpetuam, quos & sic nihil mali commisisse sentiebat, & originale traxisse peccatum non consentiebat.* Vides Pelagium apertè profiteri solitum suas angustias atque ignorantiam de statu ac fœlicitate paruulorum: quia mortem perpetuam innocentibus suis infligere vetabat iustitia, vitam æternam hoc est qualemcumque fingeret naturalem beatitudinem eis polliceri Augustini argumenta prohibebant, talis enim qualiscumque vita, atque beatitudo obtineri non potest nisi anima viuat, mors enim animæ beatitudo esse non potest: viuere autem

C non potest anima, nisi viuat ex Deo. Nam vt anima corporis, sic animæ vita Deus est: *Viuit,* autem *anima ex Deo,* vt Augustinus, *cum viuit bene: non enim potest bene viuere, nisi Deo in se operante quod bonum est.* (Lib. 13. de ciuit. Dei cap. 2.) Ex quo manifestum est veram vitam animæ qualemcumque siue temporaneam in hoc seculo, siue æternam in regno vel extra regnum Dei, gratiam omnino, ideoque baptismum omnis gratiæ ianuam & incorporationem in Christo, in D. Augustini sententia postulare. Nam vt alibi dicit, *vitam æternam, id est, sine vllo fine fœlicem* (neque enim aliud æterna vita supra vitam ex Deo nisi perpetuitatem dicit) *solus ille dat qui dat veram fœlicitatem.* (Lib. 6. de ciuit. c. vlt.) Sed vberior sententiæ D. Augustini indagatio & veri-

D tatis eius demonstratio non est huius loci. Hoc tamen in verbis Pelagij citatis QVO EANT NESCIO, obseruandum puto, quod cum illis etiam ante condemnationem hæresis suæ soleret vti (nam statim à *condemnatione* liber ille Augustini scriptus est) (Lib. de pecc. orig. c. 21) iam tum initio eum de natura, fœlicitatis illius quam paruulis promittebat, æternæque illius vitæ conditione fluctuasse & apertè suam ignorantiam confessum esse. Quid mirum igitur si neque nos, quid ipse senserit, liquido demonstrare nequeamus: Nam & Augustinus quamvis naturalem ab illis prædicari statum non ambigeret & reipsa tamen propter conditiones quas inuoluerat, sine supernaturali gratia obtineri nullo modo posse (Lib. 2. de retract. c. 50)

E sentiret, verum tamen secundum eorum sententiam in clara vel obscura vel etiam nulla Dei visione consisteret: semper hæsitans incertusque fluctuauit, hinc enim illæ locutiones hæsitationis indices, quibus illum statum vocat, [a] *nescio cuius fœlicitatis locum:* & [b] *beatam quandam vitam suam;* item, [c] *quietis vel fœlicitatis cuiuslibet atque vbilibet, quasi medium locum.* Vsque adeò vt etiam dubitet verum Pelagiani Deum in illo fœlicitatis loco paruulis regnare constituant: [d] *Dicite obsecro,* inquit, *in ea fœlicitate quæ extra Dei regnum erit, vllusne regnabit an nullus?* Et cætera quæ supra commemorauimus. Nec mirum cum nunquam suā sententiam plenè legantur clarisque verbis explicuisse. Hoc solum videtur certum de Pelagianorum sensu tenuisse,

a Lib. de prædest. SS. cap. 13.
b Lib. de Hæresibus Hæres. 88.
c Lib. 1. de anima & de eius orig. cap. 9.
d Lib. 6. cont. Iul. operis imperf. post. 319.

Lib. 6. cont. Iul. cap. 3. in vers. finem. Sed vna grauis hic difficultas nascitur, nam Iulianus paulò post ex alio pulsatus latere: *Ego*, inquit, *steriliter bonos dixi homines qui non propter Deum faciendo bona quæ faciunt non ab eo vitam consequuntur æternam.* Vbi apertè negat eos vitam æternam à Deo suis operibus promereri: eo quod steriliter bona sunt, atque ideò vt supra dixerat, *Quia ad temporalia diriguntur, præmij exilitate frustrantur*. *Ibid. supra.* Duo sunt quæ ad hanc difficultatem responderi possunt. Primum quidem sui ipsius, doctrinæque suæ oblitum esse Iulianum. Hæreticis enim omnibus maximéque Iuliano frequens est, dum vnum dogma tueri studet, in alio sectam suam lethaliter vulnerare. Vt ij qui latus vnum conantur pugnando tegere, ictui in alio latere præbent locum. Non ergo consentaneè hoc dicendo Pelagianis principiis loquebatur. Quod vigilanter aduertens statim etiam exprobrando in frontem eius Augustinus illusit: *Iustus ergo Deus & bonus, bonos est in mortem missurus æternam? Piget iam dicere quam multa te sequantur insana talis sentientem, talia dicentem, talia scribentem, &c.* Alterum fortasse melius dici potest notanter dixisse Iulianum, *non ab eo vitam consequuntur æternam*, velut præmium videlicet bonorum operum. Vita enim æterna quam Deus velut præmium bene operantibus reddit, nihil est aliud quam *regnum cælorum*, seu *regnum Dei*, quod nemini datur in præmium nisi qui propter Deum ipsum bene fuerit operatus. Vnde Augustinus quasi exponens quid per illam vitam æternam à Deo dandam intelligeret Iulianus, statim subiicit: *Quoniam saltem concedis opera infidelium, quæ tibi videntur bona, non tamen eos ad salutem sempiternam regnumque perducere*, veluti merces sci-

A licet talibus meritis reponenda. Nam vita æterna qualem paruulis adultisque moraliter bene viuentibus pollicentur, non est præmium bonorum operum quæ fecerunt, sed dos quodammodo naturam consequens innocentium. Nulla enim æquitas videtur pati, vt innocentia naturalis morte damnetur. Hanc autem innocentiam cum Gentiles huiusmodi bene moraliter ex naturæ lege viuendo seruasse statuantur, quid mirum si illis etiam in ista bona vita decedentibus æterna vita, siue æterna quædam fœlicitas nō veluti præmium operum rependatur, quod non nisi in temporalium bonorum affluentia Iulianus collocat, sed velut donum innocenti bonæque naturæ consonum tribuatur.

Quam sententiam videtur ab Origene paululum interpolando suxisse Iulianus. Nam ille ex professo docet, vitam æternam quam & regnum
B cœlorum vocat, *nullius esse, nisi qui credat in Christum renatusque fuerit ex aqua & spiritu.* *Li. 2. in c. 2. ad Rom.* Quod si quis tamen siue Iudæus, siue Græcus legem naturæ seruando *iustitiam teneat, misericordiam diligat, castitatem & continentiam seruet, modestiam lenitatemque custodiat*, quas eadem serie virtutes tangit Iulianus, *atque omne bonum operetur, bonorum operum gloriam, & honorem & pacem perire non posse.* Hoc tantum inter illos discrimen video, quod Origenes fidem saltem vnius Dei postulet, Iulianus etiam sine fide Dei fœlicitatem illam suam pro Pelagiana liberalitate largiatur. Illis enim qui cum fide vnius Dei propter ipsum, bona quæ fecerint operantur, etiam *vitam à Deo æternam consequi*, hoc est, intrare in regnum Dei seu regnum cœlorum vt supra dictum est fusius, arbitratur.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER QVARTVS.

In quo continentur dogmata ad vires naturales benè viuendi ſpectantia.

PRÆFATIO.

HACTENVS eas qualitates & conditiones hominis lapſi conſiderauimus, cùm quibus naſcitur in hoc ſeculo, & quæ ad naturam eius videntur quodammodò pertinere. Nunc ad ea transeundum eſt, quæ operationes eius ſpectant, ſiue bonas, ſiue malas.

Vbi primò quidem diſquirendum occurrit, quid Pelagiani de libero arbitrio ſentiant, ſine quo nec benè nec malè viui poteſt: ſed quia latè ſententiam eorum ſuperius expoſuimus, cùm de primi hominis libertate tractaremus, nihil addi opus fuerit, cùm idem omninò de poſterorum quoque viribus ac libertate ſit iudicium, vtpote quam inſeparabilem eſſe ab humana natura nulloque peccato amitti poſſe decernunt. Hoc autem eos de illa intelligere libertate contrarietatis, hoc eſt de indifferentia ad bonum & malum, ſiue de poteſtate peccandi & bene viuendi, vitij virtutiſque ſectandæ. Et quantopere neceſſitatem omnem ſeu determinationem ad vnam dumtaxat iſtius contrarietatis partem quam coactionem dicunt horreant: quas liberi arbitrij vires ſupra omnes animi motus ſtatuant generaliter demonſtrauimus. Nunc alia nonnulla magis particulatim de peccato & bonis operibus & vtrorumque principiis adiuuantibus tam internis quam externis indaganda ſunt, in his enim propriè hæreſis Pelagiana conſiſtit.

QVID PECCATVM.

CAPVT PRIMVM.

MAGNVS Auguſtino cum Iuliano omnibuſq; Pelagianis atque acerrimus fuit de natura peccati ac definitione conflictus. Definiuerat illud olim Auguſtinus, cùm ante ortam hæreſim Pelagianam contra Manichæos primam originem inueſtigaret mali: *Eſſe voluntatem retinendi vel conſequendi quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere.* Arripuit hanc peccati deſcriptionem auidiſſime Iulianus, ac velut machinam inuictam tuitus eſt, qua peccatum omne, vt ab Auguſtino aſſerebatur, euerteret. *O lucens aurum in ſtercore!* inquit ille impudens, *quid verius, quid plenius dici à quoquam vel orthodoxo potuiſſet?*

Lib. de duabus anima. ca. 11.

Lib. 1. oper. imper. cont. Iul. fol. 37.

A Porrò tota hæc definitio, ſicut eam Pelagiani intelligunt, in illa pleniſſima humani arbitrij indifferentia ad bonum & malum quam ipſi libertatem vocant, inculcanda verſatur: vſque adeo vt niſi ipſo illo momento, quo mouetur animus ad retinendum aliquid quod iam habet, aut conſequendum quod non habet, ſit liber, hoc eſt, indifferens vt abſtineat ab illo animi motu, nullo modo peccatum imo nec voluntas, hoc eſt volitio eſſe poſſit. Voluntas enim, hoc eſt volitio ſecundum Iulianum, nihil eſt aliud niſi *motus animi in iure ſuo habentis vtrum ſiniſterior ad praua decurrat, an dexterior ad celſa contendat.* Quod ita eſſentialiter

Ibid. f. 38.

volitioni

volitioni vult competere vt subdat postea: nec est prorsus voluntas, antequam velit, nec potest velle antequam potuerit & nolle. Ex quo fit vt per illam solam particulam, *voluntas*, idem plane significari velit quod per illam vltimam, *vnde liberum est abstinere*. Itaque reddens eundem definitionem propriis verbis: *Peccatum*, inquit, *nihil est aliud praeter voluntatem excedentem ab eo calle cui debet insistere, & vnde liberum est non deflectere.* Quem vltimam partem exponendo subiungit: *Et nusquam esse nisi in eo homine qui & habuit voluntatem malam, & potuit non habere.* Plus tamen intelligit, quam dicit. Vult enim non tantum posse non habere illam voluntatem malam, sed etiam eodem momento haberi posse bonam. Nec mirum, cum ille qui voluntariè abstinet à voluntate mala iam illo ipso habeat voluntatem bonam. Hoc enim est quod supra dixerat, in iure voluntatis esse positum, *vtrum sinisterior ad praua decurrat, an dexterior ad celsa contendat*. Itemque quod adiunxerat, *nec potest velle, antequam potuerit & nolle*. Vnde alio in loco definitiuam edens sententiam docet *non esse libertatem, si non supperit facultas eligendi boni & cauendi mali*. Et sine vllis ambagibus aut ambiguitatis cuiusquam fuco: *Nos dicimus quod ab initio vsque in finem sine aliquo naturalium coactu voluntas & ante baptisma in vnoquoque delinquit, quae illo ipso tempore quo peccat, potestatem habet recedere à malo & facere bonū* VT CONSTET RATIO LIBERTATIS. De qua indifferentia essentialiter ad libertatem in Pelagianorum opinione requisita plura diximus cū de primi hominis libertate tractaremus. Hoc enim Philosophicum dogma basis est totius doctrinae Pelagianae. Vnde in summam colligeos quae de peccati definitione dixerat: *Si nullum est sine voluntate peccatum, si nulla voluntas, vbi non est explicata libertas, si non est libertas vbi non est facultas per rationem electionis, &c.* Vtriusuis scilicet partis siue boni siue mali.

Folio 39.
Lib. 1. operis imp. fol. 428
Lib. 3. operis imp. fol. 146
Lib. 1. operis imp. fol. 43.

Ex ista peccati descriptione duo consectanea tamquam certissima colligit Iulianus. Primum, nullam prorsus esse vel esse posse peccandi necessitatem seu arbitrij captiuitatem ad vnam partem vtpote quae ex diametro libertati arbitrij, atque isti ad bonum & malum indifferentiae aduersetur. *Cum apud iustitiam*, inquit, *causa agitur voluntatis, non pronunciatur rea quae aliud velle non potuit*, nempe bonum. Et iterum: *In necessitatis azilo collocatos non potest malè conuincere voluntatis*: quod per oppositum magis illustrando, subiungit: *Rea voluntas conuincitur peccatoris, quae potuit vtique tam bonum velle, quam malum voluit.* Et alio in loco: *Sin autem* (arbitrium) *liberum ante ad bonum non fuit, & factum est post baptisma liberum vt malum facere non possit, nunquam quidem ei adfuit arbitrij libertas, & probatur sine reatu antea peccasse, & postea sine cura sanctitatis gloriam possidere. Quo collecto conuinceris inficiari dogmata tua, vt promittas te liberum arbitrium non negare, quod ante mali postea boni necessitate subuertis.* Ex quibus satiatissimè, vt arbitror, liquet, & pluribus si opus esset liquere posset Pelagianos essentialem omni peccato statuere illam indifferentiam arbitrij ad malum & bonum, idque ideo quia essentialis est libertati, sine qua neque peccatum neque ipsa voluntas siue volitio esse aut cogitari potest: Atque hoc esse quod in peccati definitione dicunt, *vnde liberum est abstinere*.

Ibid. f. 118.
Ibid. f. 53.
Ibid. f. 38.

Alterum quod ex illa peccati ratione colligunt ex priore sequitur non posse per iustitiam peccatum homini imputari nisi illo quo dictum est modo sit liberum: *Quae definitio*, ait Iulianus, *ad intelligendam quoque iustitiam Dei aperuit viam, vt constet eam aequitatem diuini nequaquam stare iudicij, nisi illud imputasset vnde liberum fuisset ei qui propter hoc affligitur, abstinere*: quod saepissime in iisdem libris replicatur. Vnde vtrumque definitionis suae corollarium vna sententiae complexione coniungit: *Nam si non imputat iustitia, nisi vnde liberum est abstinere, & ante baptisma necessitas mali est, quoniam voluntas sicut dixisti ad faciendum bonum non est libera perque hoc aliud agere non potest, nisi malum ab infamia mali ipsa quam patitur necessitate defenditur, quoniam apud eam iustitiam grauari operibus suis non potest, quae non imputat malum nisi vnde liberum est abstinere.* Ex quibus verbis etiā luculentius id elucet quod supra monstrauimus, per *mali necessitatem* apud Pelagianos nihil aliud intelligi nisi talē arbitrij determinationem ad malū, vt non adsit ei potestas faciendi boni: per quā vti putant, libertatem opprimi atque tolli, ita & peccatū penitus euanescere.

Lib. 2 operis imper. cont. Iul. f. 285.
Lib. 1. fol. 154.

Hinc est quod *fractam* esse *libertatem* clament, si illa bicornis auferatur indifferentia ad bonum & malum. Hinc *euersam* adeoque *mancam* esse libertatem quasi altero pede claudicantem, si *non sit ei possibile tantummodo malum facere; non hoc habeat in facultate, electionem partis alterius, id est, recedere à malo & facere bonum, sed iniquitatis necessitate depressa appetentiae criminum parere compellatur*. Hinc est quod si talis ingruat peccandi necessitas, *naturalia* conquerantur *fieri quae fuerant voluntaria*.

Lib. 2. operis imper. fol. 310.
ibid. & l. 1. fol. 147.
Lib. 2. f. 309
Ibidem.

Ex quibus facilè est intelligere, eandem indifferentiae libertatem ad voluntatem etiam bonam & opus bonum, esse prorsus necessariam. Cum enim & illa omninò voluntas sit, necesse est etiam *vt sit motus animi in iure suo habentis, vtrum sinisterior ad praua decurrat an dexterior ad celsa contendat*, quam voluntatis esse apud Pelagianos definitionem supra dictum est. Necesse est vt in illa quoque locum habeat quod Iulianus dicit: *Non potest velle antequam potuerit & nolle.* Vnde ne quid de illa scrupuli remaneret sine vllo discrimine de vtraq; voluntate pronunciat: *Quod*, arbitrium liberum, *ante mali, postea boni necessitate subuertis.* Indicans eadem penitus ratione vti mali necessitate rationem peccati, ita boni necessitate boni operis rationem extingui. Nam isti indifferentiae ad bonū simul & malū aequè capitaliter alterutrius partis necessitas inimica est; quod significat Iulian. quando dicit non ita *gratiā operari vt fabricetur quae fuerat adiutorij destructa libertas vt aliquando ea exclusa vel boni vel mali cuiquam necessitas credatur incumbere, verum vt arbitrio libero omne adiutorium cooperetur.* Et quando alio in loco clamat: *Possibilitas est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatū à quoquam impellatur, vel à peccato abstrahatur voluntate captiua, quam non posse capi si dedi ipsa voluerit, testatur fortitudo, &c.* Quod alibi efficacissimè breuissimeque expressit: *Quod captiuū est, liberū non est, quod liberum est, captiuū non est.* Nam *captiuum*, hoc est ad vnam partem boni vel mali esse necessitatum siue determinatum, ita vt non possit cōtrarium, vult esse cōtradictorium liberi: *duo ista quae iungis*, inquit idem Iulianus, *liberum, & non liberum, id est, liberum & captiuum, illi quidem rei de qua agimus* (id est libero arbitrio) *conuenire non possunt. Tibi vere stultitiam singularem impudentiam nouam, impietatem veterem adesse testantur.*

Vide supra.
Lib. 1. operis imp. fol. 53.
Lib. 1. operis imper. cont. Iul. f. 140.
Ibid. f. 121.
Folio 123.
Folio 124.

Ex quibus iam facilè est intelligere cur tantopere Pelagiani diuinae gratiae necessitatem horruerint, ad volendum atque operandum bonum. Duas namque istius rei causas inuenio, de quibus latius alibi disserendum erit. Vna est gratiae illius *absentia*, nam cum illa gratia Dei à liberrima

donantis voluntate pendere doceretur, paucisq; concedi, atque ita tamen esse necessaria vt sine illa nihil penitus appeti vel agi posset boni, necessario consequi videretur, altera illius bicornis indifferentiæ parte sublata, solam superesse in homine qui caret gratia necessitatem mali. Quem Pelagianorum sensum noonulla loca, quæ iam iam allegauimus, sine vlla ambiguitate declarant, & sæpius Iulianus in libro primo operis imperfecti aduersus Augustinum stomachatur. Altera est, gratiæ istius *præsentia*, præsertim si voluntatem nolentem obstinatamque præueniat (hæc siquidem pre cæteris omnibus Pelagianam torquet superbiam.) Videtur enim apertè sequi, hominem inuitum ad bonum cogi, hoc est determinari, captiuari, necessitari, si nolentem gratia voluntatem impellat ad bonum. Quid enim est aliud cogi, nisi ad aliquid faciendum ab alio inclinari, reluctante voluntate? Vnde ex opposito capite libertas tollitur, quia si sic ad bonum voluntas à Deo per gratiam cogitur & impellitur, iam nulla superest in illo momento indifferentia ad faciendum aut volendum malum, quia voluntas ponitur per gratiam determinata ad bonum. Sed de vtroque capite infra fusius. Hic enim annotasse sufficit.

A *tantummodo iniuria vindicamus, ne eius vitio ad malum videamur impelli.* Tantam enim statuit subinde naturæ integritatem & ad bene viuendum facilitatem, antequam consuetudinum peruersarum pondere degrauetur, vt eam *teste Augustino* cum peccandi facilitate æqua lance perpenderet. Quo sanè sensu illam secularis authoris vocem; *falsò queritur de natura sua genus humanum*, toto libro quem refellit Augustinus, quantis potuit disputandi viribus, exaggerauit. Hinc illæ communissimæ contra Catholicos inuectiuæ, quod *in natura inuidiam conuersationis sordes refunderent. Quod delectaret eos causari imbecillitatem naturæ, dicere carnem congenitis obnoxiam esse peccatis nec in voluntate hominis* B *emendationis effectum locare.* Sola enim voluntate facilè hoc fieri posse dicunt, cum *perfacile voluntas possit voluntate mutari.* Nam si pœna cuipiam ostenderetur aut gloria, aut contra, incommodum, aut voluptas quorum acerbiore sensu animus inhorresceret, aut leuiore mulceretur, hoc non tam vehementem impulsum, aut necessitatem partis alterius, quam *occasionem* dumtaxat esse volunt, qua pro nutu suo in quamcumque placuerit partem voluntas vtatur. Hoc enim vult illud *occasionis*, vocabulum, quod lubentissime vsurpare Pelagiani solent. Vnde contra istam Pelagianam superbiam Augustinus: *Sed tu tanquam in cælo iam inter Angelos immortaliter habitans verba infirmitatis & mortali-* C *tatis irrides.*

Epist. 106. ad Paulin. versus fin.
Salust. in prolog. Iugurtino.
Lib. de nat. & gratia.
Lib. 3. cont. Iul. c. vlt.
Lib. 2. cont. Iul. operis imp. f. 2. 4.
Cælest. lib. de perf. Iust. cap. 6.
Iul. lib 1. oper. imperf. fol. 36.
Lib. 6. cont. Iul. cap. 13.

Nulla peccandi infirmitas in homine.

CAPVT II.

QVæ cùm ita generaliter statuant Pelagiani de ista indifferenti ad peccandum & non peccandum libertate, dubitari non immerito potest quid de peccandi facilitate atque pronitate, quam infirmitatem dicimus, sed benè agendi difficultatem, sentiant.

Iam supra diximus, cùm de ignorantia tractaremus, Pelagianos, Augustino teste, docuisse; *Ignorantiam & difficultatem, sine quibus nullus homo nascitur, primordia, non supplicia, esse naturæ.* Quod non ita intelligendum est, quasi significare voluissent aliquam ex ipsa natura bene viuendi difficultatem D inseri, vel adnasci ignorantiam, per quam in peccatum præcipitaremur, sed tantummodo ipsas concupiscentias atque passiones & ignorantias paruulorum, ex quibus secundum Catholicos bene viuendi difficultas & peccandi pronitas oritur sic esse naturales, vt tamen nullam bene viuendi difficultatem afferant. Verba namque quæ citauimus non Pelagij sunt, vel discipulorum eius, sed Augustini. Magno enim vaniloquio loquacitas Pelagiana contendit, laudabilem illam naturam hominis nihil in se prorsus continere quo præcipitemur in malum, vel quod spiritui repugnando ab ascendendo virtutum omnium culmine remo- E retur. Audi Pelagium inuicta, vt putat, hoc ratiocinatione colligentem: *Quis fecit homini spiritum? sine dubio Deus. Carnem quis creauit? Idem credo Deus. Bonus est qui vtrumque creauit Deus? Nulli dubium est. Et vtrumque, quod bonus author creauit, bonum est? Confitendum est. Si igitur & spiritus bonus, & caro bona, vt à bono authore condita; qui fieri potest, vt duo bona possint sibi esse contraria?* Ecce sublatam radicem omnis difficultatis, contrarietatem carnis & spiritus: qua remota, quid homini arduum esse possit, cum quidquid agendum sibi proposuerit, solo id voluntatis nutu fiat? Nihil enim spiritui bonum volenti contrarium est, quod reluctante, seu in malum impellente, non fiat. Vnde Pelagius in Epistola ad Demetriadem: *Ab hac eam* (naturam) *tan-*

Lib. de bono persev. c. 11.
Apud Aug. li. de anima & gratia c. 54.

Peccandi infirmitas non potest infligi à Deo in pœnam præcedentis peccati.

CAPVT III.

NEQVE verò tantùm nullam peccandi infirmitatem homini insertam esse, sed neque veluti pœnam peccati præcedentis à Deo infligi posse, contendunt. Nam *medicus*, inquit Pelagius, *ad curandum iam vulneratum paratus esse debet; non debet autem vt sanus vulneretur optare.* D Addit, *non debuisse hanc ægritudinem contrahi peccatis, ne ad hoc esset ista pœna peccati, vt committerentur plura peccata.* Nam quod valde absurdum videtur, sequeretur, *materiam peccati esse vindictam si ad hoc peccator infirmatus est vt plura peccaret.* Sed longius multo pergit discipulus eius Iulianus. Nam de libidine disserens, quæ inter concupiscentias peccandique ægritudines non postrema est, eam etiam laudabilem fore putat velut vltricem sceleris, ac ministram Dei, si iniquitatem veluti pœna consecuta crederetur. *Iusta libido*, ait error ille, *& laudis præconio prædicanda, si eum qui Deo non obedinit, illi non obediendo* (hoc est sua contra voluntatem aut spiritum rebellione) *puniuit.* Et E paulò post: *quia nihil ea potest laudabilius æstimari, si iniquitate vlta commissa est* (*iniquitatem vlta commissam*, legendum puto.) *Si vindicauit iniuriam Dei & quia ita consortium peccati non habuit vt officium vindicantis assumeret.* Et quia pudicitia contra istam infirmitatis plagam dimicat, sic arguendo inferebat: *Si libido pœna peccati est abiiciendam esse pudicitiam ne rebellis in Deum castitas illatam ab eo dicatur eneruare sententiam.* Qua subtilitate, pistillo videlicet obtusiore, dicit alibi: *Si res quæ decenter ordinata est, ad Deum pertinet, & res quæ ad Deum pertinet bona est, bonum est itaque subditum esse diabolo, quoniam institutus à Deo per hoc ordo seruatur; sequiturq; vt malum sit rebellare diabolo quoniam per resultationem institutus à Deo ordo turbatur.* Quæ verba eo tendunt, vt

Lib. de nat. & grat. ca. 26.
Ibid. c. 22.
Cap. 22.
Lib. 5. cont. Iul. ca. 4.
Ibidem.
Ibid. ca. 3.
Lib. 6. cont. Iul. c. 20.

probet neque diabolo neque libidini esse resistendum si Deo ordinante atque puniente peccatum, homo dæmoni atque libidini veluti pœnæ diuinitus inflictæ subditus nascitur. Ne verò sine graui causa negasse viderentur peccandi infirmitatem esse posse peccati pœnam fundamentum huius opinionis Pelagius protulit: *Primò*, inquit, *de eo disputandum est quod per peccatum debilitata dicitur & immutata natura. Vnde ante omnia quærendum puto, quid sit peccatum, substantia aliqua, an omninò substantia carens nomen, quo non res, non existentia, non corpus aliquod, sed perperam facti actus exprimitur.* Deinde adiungit: *Credo ita est. Et si ita est quomodo potuit humanam debilitare vel immutare naturam, quod substantia caret?*

Lib. de nat. & grat. cap. 19.

Mala consuetudines difficultatem bene viuendi afferunt.

CAPVT IV.

QVæ quamquam ita generaliter Pelagiani statuant, vnanimi tamen consensu iam inde ab initio hæresis vsque in finem docuerunt, malorum hominum imitatione & actuum frequentatione malas consuetudines contrahi, quæ animo ita firmiter inhærerent, vt etiam secunda natura vocarentur. Has esse solas quæ voluntati bonæ resisterent; *Neque verò*, ait Pelagius, *alia nobis causa difficultatem benefaciendi facit, quam longa consuetudo vitiorum, quæ nos infecit à paruo, paulatimque permultos corrupit annos, & ita postea obligatos sibi & addictos tenet, vt vim quodammodo videatur habere naturæ. Omne illud tempus, quo negligenter edocti, id est, ad vitia eruditi sumus; &c. Nunc nobis resistit, contraque nos venit & nouam voluntatem impugnat vsus vetus.* Et post ipsum Iulianus: *Ille enim in membris legem per flagitiorum vsum Sanctis Consiliis, inter principia tamen emendationis rebellem consuetudinem malam vocabat, quæ ab eruditis etiam seculi dici solet esse secunda natura.* Nempe propter inhærendi firmitatem, propter quam generaliter de omni affectionali qualitate, quo nomine & consuetudo comprehenditur, definit idem Iulianus, eàm *ex maioribus ortam causis ita inhærescere, vt aut magnis molitionibus, aut nullis omninò separetur.* Hinc maximas bene viuendi difficultates nasci, cum vel sobrij tantisper essent à Pelagiana vertigine, vel premerentur acrius ingenuè fatebantur. Nam Pelagius confitetur: *Humanæ rationi velut quandam caliginem longo vsu peccandi obduci.* Confitetur per eum *bonum naturæ quodammodo obrui.* Confitetur hominem *nimia vitiorum consuetudine velut quadam teneri necessitate peccandi, & quamuis bonum appeteret voluntate, vsu tamen præcipitari in malum.* Confitetur in plenitudine temporis *neminem potuisse legem per malam consuetudinem custodire.* Confitetur hoc sensu nos esse *natura filios Iræ*, quia, *ita nos fraternæ traditionis consuetudo possederat, vt omnes ad damnationem nasci videremur.* Et sanè quid aliud sibi vult secunda natura, quod consuetudini nomen vterque Pelagius & Iulianus tribuunt, nisi tam pertinacem esse consuetudinis contra voluntatis impetus resistentiam, quasi naturæ ipsius cardines conuellere ac transferre niteretur? Quam doctrinam eorum intuebatur Augustinus, quando retorquens eorum tela dicit ipsos Pelagianos quandam peccandi infirmitatem imò necessitatem inducere, adeoque liberum bene viuendi arbitrium tollere: *Sed vos*, inquit, *istà*

Epist. ad Demetr.

Lib. 2. operis imp. f. 94.

Lib. 6. cont. Iul. c. 18.

In Epist. ad Demetr. ch. Ibidem. Pelag. lib. de lib. arb. apud Aug. lib. de grat. Christi c. 39. In Comment. c. 4. ad Gal. num. 3. In Comment. cap. 2. ad Ephes. num. 3.

A *peccata (consuetudinis) ex illis venire peccatis quæ nulla à necessitate commissa sunt in illo saltem concedetis qui dicit, quod nolo malum hoc ago. Qui enim vt istam patiatur necessitatem non nisi peccandi consuetudine premitur, procul dubio priusquam peccaret nondum necessitate consuetudinis premebatur. Ac per hoc etiam secundum vos peccandi necessitas vnde abstinere liberum non est illius peccati pœna est, à quo abstinere liberum fuit quando nullum pondus necessitatis vrgebat.* Ex libro secundo operis imperfecti: *Sed & tu cum dicere soleas in his Apostolicis verbis violentiam malæ consuetudinis exprimi, quid est quod modo dicere voluisti, &c. cum videas quam sit voluntas ei infirma qui dicit, non quod volo ago. Iustum saltem quæso permitte diuinum*

B *poscere auxilium in quo defecisse cernitis suæ voluntatis arbitrium.* Ex quibus liquido apparet, quam splendidè sibi ipsis contradixerint Pelagiani, in asserendis peccatis consuetudinis eiusque superandæ difficultate. Tria enim sua simul dogmata vno ictu subruunt, quibus docent, primò nullam esse peccandi infirmitatem multoque minus necessitatem; Deinde, eam præcedentis peccati esse supplicium; Deniq; semper liberum remanere arbitrium quo quælibet peccata superentur. Notauit & alibi hanc dogmatum suorum suffocationem Augustinus: *Nam sibi malæ consuetudinis voces esse concediris, atque ita voces vestri dogmatis suffocatis, dic, si audes, quomodo voluntati hominis liberum sit ab-*

C *stinere à malo vbi audis non quod volo ago. Aut nega malum, vbi audis, non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago.* Et alio in loco: *Si propter malam consuetudinem, sicut sapitis, clamat homo, non quod volo bonum, facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago: certè vel in iste fatemini humanam voluntatem vires bonorum operum perdidisse. Cui nisi diuinæ gratiæ subueniat adiutorium quid ei prodest copiosum & ornatum cuiuslibet exhortantis eloquium.* Sed in istas angustias præcipitati sunt; dum clarissimæ veritatis lumen fugiendo fateri nolunt, in illo Apostoli loco, *scio quia non habitat in carne mea bonum*, totoque illo disputationis contextu significari concupiscentias aliquas malas siue libidines, veluti pœnam à Pa-

D rentibus tractã in membris delitescere quæ militent aduersus animam, ac spiritui resistendo prælium suscitent, contra quos Christianus miles inuocet Saluatoris auxilium vt liberetur à corpore mortis huius. Totum enim errorem suum Pelagianum hac vnica confessione iugulassent, vt Augustinum libro secundo contra Iulianum notasse iam supra diximus.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 156.

Folio. 222.

Lib. 2. operis imperf. fol. 245.

Lib. 2. fol. 2.

Capit. 3.

Vnum peccatum non est pœna alterius, & quomodo Deus tradat hominem desideriis suis.

CAPVT V.

E QVæ sanè Antilogia Pelagianorum quà peccandi necessitatem ex consuetudine venientem illius peccati pœnam esse confitentur à quo abstinere liberum fuit, quandò nullum pondus necessitatis vrgebat eo notabilior est, quod magno argumentorum strepitu contendere soleant ad dirumpendos originalis peccati laqueos, falsissimam esse doctrinam Catholicorum, qua ex scripturis docent; vnum peccatum diuino iudicio sæpè alterius esse supplicium siue damnandi prædestinati sint; in quibus ita vindicat Deus propter iniquitatem superbiæ, siue contra ipsam superbiam iudicandi & erudiendi, si filij sint misericordiæ. Sic enim contra Pelagianorum

factum dicimus, necessarium fuisse homini ad auferendum superbiæ vel gloriæ occasionem, vt absque peccato esse non possit. *Absurdissimum*, inquit Augustinus, *& stultissimum putat peccatum fuisse necessarium, ne peccatum esset*, hoc enim perinde esset ac si diceretur, *necesse est peccare ne pecces*: Nam & ipsa superbia sine dubitatione peccatum est, imò verò, inquit Pelagius, *tam peccare superbire est quàm superbire peccare*.

Lib. de nat. & grat. c. 27. Ibid. c. 28.

Capit. 29. Quod Pelagius ita probat: *Omne peccatum, nisi fallor, Dei contemptus est, & omnis Dei contemptus superbia est. Quid enim tam superbum quàm Deum contemnere? Omne ergo peccatum & superbia est, etiam Scriptura dicente, initium omnis peccati superbia est.* Adhibet & similitudinem ad demonstrandam absurditatis magnitudinem: *quid amplius dicam nisi quia potest credi, quod ignes ignibus extinguuntur, si credi potest, quod peccatis peccata curentur.*

Tribus vero potissimum argumentis nititur vt istam veritatem expugnet. Primum est, quia, *nullum malum boni alicuius est causa*. Alterum, *quia Deus omnia potest sanare*. Tertium quia non potest humilis homo fieri propter peccatum quod ipse non facit. Quod Pelagius his verbis exequitur, *quomodo Deo pro illius peccati reatu subditus esse poterit, quod suum non esse cognouerit? suum enim non est, si necessarium est*, nempe per Dei vindictam illatum. Aut si suum est, voluntarium est, & si voluntarium, vitari potest.

Lib. de nat. & gratia c. 24. Ibid. c. 27. Ibid. c. 30.

Sed Apertissimus ille Apostoli locus, quo toties dicit inculcatque vehementissime, *propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam; propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiæ. Tradidit illos Deus in reprobum sensum*; magnopere oculos eorum feriebat, pertinaciamque terrebat. Quem propterea multis modis eludere ac detorquere studuerunt. Nam Iulianus primo ea voluit hyperbolice esse dicta: *Cum inueheretur*, inquit, *in impiorum crimina, pœnarum ea nominibus aggrauauit, quantumque pictori suo vitiorum omnium domicilio turpitudo horreret ostendens, non tam reos quàm damnatos sibi tales ait videri.* Probans autem nullam hic intelligi posse veram traditionem: *Iam enim*, inquit, *Flagitiorum desideriis æstuabant. Quomodo ergo per potentiam tradentis Dei putandi sunt in talia facta cecidisse.* Deinde verum etiam traditionis modum ex officina Pelagiana proferens subiungit postea: *Cum desideriis suis traditi dicuntur, relicti per diuinam patientiam intelligendi sunt, non per potentiam in peccata compulsi.* Hoc est vt Augustinus infra videtur exponere, *Deus non tradit vt mala fiant, nisi patientem bonitatem præbendo cum fiunt.* Ad hoc enim afferebat illud Apostoli; *Bonitas Dei ad pœnitentiam te adducit*, quasi diceret, hæc ipsa bonitas Dei & patientia qua tradit hominem desideriis nolendo peccatorem huic vitæ in ipsa scelerum perpetratione subtrahere, non modo non est peccati pœna, sed potius beneficium quo ad pœnitentiam adducatur. Quem esse Iuliani sensum clarius ex libris operis imperfecti colligas: vbi cum eundem Apostoli locum adduxisset per bonitatem Dei illam ipsam patientiam ac longanimitatem intelligit, *quæ exercetur cum non exigui*, inquit, *tempore expectatur humana conuersio.*

Rom. 1. Lib. 5. cont. Iul. c. 3. Ibidem. Ibidem. Ibid. c. 4. Ibid. c. 4. initio. Lib. 1. oper. imperf. fol. 83.

Eundem traditionis modum, quo *per longanimitatem & patientiam non inducendo vindictam patitur eos Deus secundum cordis sui agere voluntatem.* Iuliano præformauit Pelagius, & aliquoties in expositione illius Apostolici contextus inculcat. *Quod facit*, inquit, *volens eos ad pœnitentiam conuerti.* Quamquam & alium traditionis modum Pelagius in

In Commen. c. 1. ad Rom. nu. 60. & 67.

A iisdem Commentariis designauerit ac protulerit. *Tradere*, ait ille, *in Scripturis dicitur Deus, cum non retinet delinquentem propter arbitrij libertatem, sicut in Psalmo dicit: Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum.* Quod alio in loco clarius exprimit, nam vt exponeret quo pacto det spiritum compunctionis Deus, Deum dicit ex vsu Scripturarum *tradere aut dare propterea quia ipse est qui dedit libertatem*: quâ scilicet non à peccatis retinendo nec peccatorem vitæ succisione sceleribus subtrahendo peccare permittit. Nullum ergo iudicium Dei in huiusmodi traditione vel datione spiritus compunctionis agnoscunt: nec alio ferè hoc modo fieri putant quam quo dat etiam spiritum fidei, libertatem

B videlicet ad vtrumque largiendo. Nam Pelagius cum dixisset: *Dei ergo dare*, spiritum compunctionis, *permittere est*, mox subiungit, *nam si voluissent spiritum fidei accepissent.* Et paulo post cum Deum tradere dixisset, *quia libertatem dedit*, quæ nempe suo se arbitrio flecteret in quamcumque partem videretur, adiicit etiam pro vtraque: *Hæc non facit eius patientia quia non statim peccantibus infert vindictam, nec bonis præmium.*

Ibid. n. 60. In c. 11. ad Rom. In c. 11. Rom. n. 17.

Ex quibus iam facile intelligas quid sibi velit Iulianus quando *Deum* dicit *tradere deserendo*. Non enim intelligit phrasim illam vt Catholici solent, quasi Deus gratiam suam subtrahendo, diabolum immittendo, aliisque occultis ac mirabilibus mo-

C dis ex profundo iudicio potentiaque venientibus peccatores ita suis desideriis traderet vt fiant eadem peccata, & peccatorum supplicia præteritorum, & suppliciorum merita futurorum; sed hoc duntaxat quod eos trudat sinendo libertatem datam sine retinaculo, sine pœna, perpetrare quidlibet quasi hominem deseruisset Deus: non bonitatem aliquam subtrahendo sed potius longanimitatem largiendo quâ delinquentes ad pœnitentiam præstolatur. Hæc enim omninò principia Pelagiana postulant: quæ sicut hominis arbitrio nihil à Deo veræ internæque gratiæ immitti statuunt, ita nec deserendo subtrahi, sed irretitam solummodo impunitamque libertatem Deo lon-

D ganimiter expectante pro sua indifferentia huc illuc volui atque reuolui. Hoc est enim quod Pelagianam illam subtilitatem irridendo dicit Augustinus: *Quis vero ita desipiat, vt cum audierit quod in Psalmo canitur: ne tradas me Domine à desiderio meo peccatori: hoc dicat orasse hominem ne Deus sit patiens erga illum, si Deus non tradit vt mala fiant, nisi patientem bonitatem præbendo cum fiunt?*

Lib. 5. cont. Iul. c. 3. Lib. 5. cont. Iul. c. 4. Psal. 139.

Sed quantalibet cœcitate & peruicacia Iulianus aduersus veritatem niteretur, subinde tamen tenebris eius, veluti fulgure intermicante, vel inuitus vel imprudens ad eius confessionem impulsus est. Nam quodam loco laudat altitudinem sapientiæ & scientiæ Dei, *qui extra futuram operum*

E *retributionem ex multa parte liberum arbitrium formam voluit implere iudicij. Iustissime enim sibi bonus homo malusque committitur, vt & bonus se fruatur* vtique in opere bono, *& malus seipse patiatur* vtique in opere malo. *Quod profecto illi & peccatum est, quia malum facit, & pœna peccati quia malum se patitur*, vt notat August. Quod clarius professus est ipse Iulianus alio in libro cum dicit: *Inuidia protinus ipsum de quo oritur vexat authorem.* Et cum dissensionem populi Romani quæ libero arbitrio facta fuerat insultabundus vocat *vltionem Dei*. De quibus tam luculentis antilogiis Augustinus: *An tandem aliquando concedis quod obstinatissima contentione negaueras, occulto Dei iudicio fieri vt in ipsis hominum voluntatibus inueniatur aliquid quod & peccatum sit, & pœna*

Lib. 5. cont. Iul. c. 9. Ibidem. Lib. 6. c. 1. Capit. 12. Ibidem.

peccati

peccati? hoc enim nisi in ista tua sententia sapuisse, nullo modo factum hominum vltionem Dei esse dixisses. Et alibi: *Meministi-ne quamdiu disputaueris contra lucidissimam, quæ per Apostolum deprompta est veritatem, affirmans nullo modo esse posse aliquid, quod & peccatum sit & pœna peccati? Quid est ergo nunc quod oblitus tantæ loquacitatis tuæ? &c.* nempe Hæretici dum arma sua vana & obtusa iactanter ventilant, qua feriantur, nudare solent, & seipsos, dum alios territant, grauiter vulnerare.

Lib. 5. c. 9.

De virtute & operibus bonis.

CPAVT VI.

SED sicut in peccati intelligentia, ita & in explicatione virtutis ac boni operis nouam doctrinam sectati sunt Pelagiani. Quæ vt intelligatur obseruandum est in omnibus fere bonis operibus maxime externis duo posse distingui officium & finem. Officium est id quod agitur, vt vestire nudum, pascere pauperem, concupiscentiam continere, & similia quæ esse videntur bona: Finis, id propter quod agitur. Pelagiani igitur bonum opus esse statuunt officium nudum per se consideratum, & ab omni finis intentione seiunctum, ex cuius appositione volunt fieri vt homo vel temporale præmium vel æternum in cœlo consequatur, prout in creaturam aliquam vel creatorem veluti finem opere suo collimauerit. Hoc dicebant esse *fructuose bonum*, illud *steriliter*. Quapropter Augustinus de Iuliano: *Quæ tu non attendens, fines ab officiis separasti, & virtutes veras officia sine finibus appellandas esse dixisti.* Sed ipsum audiamus diserte hoc explicantem Iulianum: *Cunctarum*, inquit, *origo virtutum, in rationabili animo sita est & affectus omnes per quos aut fructuose aut steriliter boni sumus, in subiecto sunt mentis nostræ, prudentia, iustitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum vis cum insit omnibus naturaliter, non tamen ad vnum finem in omnibus properat, sed pro iudicio voluntatis cuius nutui seruiunt, aut ad æterna aut ad temporalia diriguntur. Quod cum sit, non in eo quod sunt* (nempe virtutes, seu affectus virtuosi ac boni) *non in eo quod agunt* (bonum scilicet opus) *sed in eo solo variant quod merentur. Nec nominis sui possunt nec generis substinere dispendium* (quasi non essent veræ virtutes vel eo nomine non essent nuncupandæ) *sed solius quod appetiuerunt præmij aut amplitudine ditantur aut exilitate frustrantur*, hoc est, vt exponit Augustinus, *terrenorum commodorum fructu non cœlestium præmiorum.* Ex quibus clare videmus ad discernendum iuxta Pelagianos vtrum aliquid sit vera virtus & verum opus bonum, hoc tantummodo intuendum esse quod agitur, non caussam quærendam esse cur agatur. Affectus enim illos quos homini vult esse naturaliter insitos, etiam tunc dicit esse bonos & per eos hominem bonum, quando ad temporalia commoda diriguntur: eosque etiam tunc vocari atque esse prudentiam, iustitiam, temperantiam, ac fortitudinem. Vnde sane consequens est quod Augustinus obseruat, vt vera sit auarorum prudentia, qua excogitant genera lucellorum; & auarorum iustitia, qua grauium damnorum metu facilius nonnunquam sua contemnunt quam vsurpant aliquid alienum: & auarorum temperantia, qua luxuriæ quoniam sumptuosa est cohibent appetitum, soloque necessario victu tegumentoque contenti sunt: & auarorum fortitudo, qua vt ait Horatius: per mare pauper iem fugiunt, per saxa per ignes. Nec aliud erit quam vera iustitia Catilinæ comprehendere multos amicitia, tueri obsequio, cum omnibus communicare quod habebat: & fortitudo vera erit eius, quod frigus, famem, sitim ferre poterat; & vera patientia quod patiens erat inediæ, algoris, vigiliæ, supra quam cuiquam credibile est. Ex quibus principiis apud Pelagianos fixum atque indubitatum erat, inter Ethnicos veras esse posse & fuisse virtutes. Nam de Fabriciis, Camillis, Regulis ac Scipionibus agens Iulianus: *Erunt ergo*, intertogat, *in damnatione sempiterna, in quibus erat vera iustitia?* quasi diceret, nequaquam. Ideoque tam absurdum esse negare illas esse veras virtutes ac si quis corpus Ethnici, corpus esse negaret. *Si dicatur*, inquit, *quia castitas infidelium castitas non est, eadem fronte dicetur, quia corpus Paganorum corpus non sit, & oculi Paganorum sensum non habeant intuendi: & frumenta quæ in Paganorum nascuntur agris frumenta non sint: & multa alia quæ tantæ absurditatis sunt, vt risum possint intelligentibus commouere.*

Lib. 4. cont. Iul. cap. 3. — Lib. 4. cont. Iul. cap. 3. — Lib. 5. cont. Iul. c. 4. Psal. 13. — Lib. 5. cont. Iul. c. 9. — Lib. 4. cont. Iul. cap. 3.

Ex hac virtutum ac boni operis descriptione originem habet quod ad veram virtutem siue ad bonum opus nullo modo Christi fidem statuerent esse necessariam. Nam & Iulianus & omnes communiter Pelagiani impiorum exempla proferebant & Catholicis opponebant, quos dicebant *alienos à fide Christi abundare virtutibus, in quibus sine adiutorio gratiæ solum est naturæ bonum, licet superstitionibus mancipatum, qui solis libertatis ingenitæ viribus, & misericordes crebro & modesti & casti inueniuntur & sobrij.*

Ibid. cap. 3.

Multò verò magis vera peccata esse Pernegabant, si quod talium operum moralium sine fide Christi Ethnici facerent. Hinc idem Iulianus: *Si gentilis nudum operuerit, periclitantem liberauerit, ægri vulnera fouerit, diuitias honestæ amicitiæ impenderit, ad testimonium falsum nec tormentis potuerit impelli, nunquid quia non est ex fide peccatum est?* Fatebantur tamen non esse opera perfectè bona sed sterilia, imperfecta ac defectiua, quia temporalis dumtaxat præmij meritoria quod operans intendendo spectauerat. Hoc enim supra claris verbis Iuliani expressum est, & sese explicando inculcat quando dicit: *Ego steriliter bonos dixi homines qui non propter Deum faciendo bona quæ faciunt non ab eo vitam consequuntur æternam.* Cui prorsus consonat quod dicit Ambrosiaster Pelagij erroribus refertissimus, *Iustitiam naturaliter seruans custos legis est. Si enim iusto non est lex posita sed iniustis, qui non peccat, amicus legis est, huic sola fides deest per quam fiat perfectus: Quia nihil illi prodesit apud Deum abstinere à contrariis, nisi fidem in Deum acceperit, quia illa temporis iustitia est, hæc æternitatis.* Temporis iustitiam vocat quia valet ad assequenda temporalia quorum intuitu facta fuerat, defectu cognitionis Dei; quem si fuisset fide intuita, æternitatem apud Deum promereri potuisset. Quod nihil aliud est nisi quod Iulianus dixit: *Iustitiam illam temporis* esse *sterilem* & imperfectam respectu æternitatis. Vnde huius distinctionis insinuandæ causa videtur studiosè dixisse Pelagius: *Seruitium propter Deum exhibitum cœlesti remuneratione pensabitur.* Quibus omnibus lucidissime demonstratur ita Pelagianos voluisse officium aliquod morale sine vlla consideratione boni finis esse virtutis opus atque opus bonum, sicut officia nonnulla, in se mala atque peccata fiunt, ad quemcunque tandem finem operantis intentione referantur. Sicut autem peccata non ideò fiunt bona tametsi ad bonum dirigantur finem; si tamen ad malum, pœnam

Ibid. virtus finem c. 3. — In cap. 2. ad Rom. ad illa Quicunque enim sine lege peccat. — In Comment. cap. 3. ad Colossen. 43.

grauiorem mereantur; ita opus moraliter bonum intentione rei creatæ non per se malæ, non fieri malum, sed si ad Deum vel creaturam referatur, pro finis oobilitate vel ignobilitate præmio augustiore vel angustiore ditari.

De seminibus virtutum naturalibus.

CAPVT VII.

Ex hoc fonte fluxit illa Pelagianorum maximeque Semi-Pelagianorum doctrina de virtutum seminibus. Docent enim omnium virtutum semina, etiam fidei ac dilectionis Dei, humanæ naturæ inserta esse naturaliter, quæ lege & voluntate prouocata bonorum operum ac virtutum omnium fructum ferunt. Hoc est enim quod ex Iuliano suprà commemorauimus: [Lib. 4. cont. Iul. c. 3.] *Cunctarum origo virtutum in rationabili animo sita est.* Virtutum enim origo nihil aliud est nisi virtutum semen, ex quo per voluntatis nutum & cultum originem sumendo pullulant. Hoc est illud quod Pelagius in vltimis suis libris dixit: [Lib. 1. de li. arb. apud Aug. li. de grat. Christi c. 18.] *Habemus autem possibilitatem vtriusque partis à Deo insitam; velut quandam, vt ita dicam, radicem fructiferam atque fœcundam, quæ ex voluntate hominis diuersa gignat & pariat, & quæ possit ad proprij cultoris arbitrium vel nitere flore virtutum, vel sentibus horrere vitiorum.* [C] Nam istiusmodi fructifera & fœcunda radix, oihil aliud est quam semen imo plus quam semen, vt pote iam in stirpem germinans. Hoc est quod idem ille ad Demetriadem scribit: [Epist. ad Demet. paulò post initium.] *Est enim in animis nostris naturalis quædam vt ita dixerim sanctitas, quæ velut in arce animi præsidens exercet mali bonique iudicium: & vt honestis rectisque actibus fauet, ita sinistra opera condemnat.* Neque enim sanctitas potest humanæ naturæ esse naturalis nisi in ea vt minimum aliqua semina reperiantur vnde sanctitatis opera proferantur. Hoc est quod multo luculentius dicit Cassianus: *Dubitari ergo non potest inesse quidem omni animæ naturaliter virtutum semina beneficio Creatoris inserta.* Et collatione vigesimâ quartâ: [D] [Cap. 11.] *Quarum* (cogitationum) *aculei naturalia virtutum semina præfocant.* Hoc est quod ille multarum hæresium seminator Ambrosiaster: [In c. 5. ad Ro. ad illud, Lex subintrauit.] *Quia ipsi naturæ quodammodo inserta sunt iustitiæ semina addita lex est, cuius authoritate & magisterio ingenium naturæ prosiorer ad fructum iustitiæ faciendum.* Hoc est quod post vtrumque Faustus Lirinensis: [Lib. 2. de grat. Dei & li. arb. c. 10.] *Talem faciamus* (hominem) *cui bonitas in natura, malitia vero contra naturam sit, qui bonum in voluntate, malum habeat in potestate, qui bonum naturaliter velit, malum actualiter possit.* Et libro primo eiusdem operis: [Lib. 1. c. 13.] *Inter hæc sollicitè nobis apud hæreticos* (hoc est Catholicos) *requirendum est, verum homo bonum non possit, an nolit insita homini bonæ semina voluntatis.*

Porrò hæc semina virtutum duo iuxta mentem hæreticorum comprehendunt, vnum ex parte rationis, alterum ex parte voluntatis. Io ratione naturale quoddam Iudicium quo animus inter boonum discernit ac malum, hoc improbat, illud probat, hoc supplicio, illud præmio dignum putat. Quod nihil est aliud quam illa omnium Pelagianorum vocibus decantata lex naturalis, quæ medullis intimis mentis impressa inter quæuis flagitia & facinora perseuerat. Hanc supra vocauit Pelagius, [Epist. ad Demetriad.] *naturalem quandam sanctitatem quæ velut in arce animi præsidens exercet mali bonique indicium.* De hac dicit idem: [Ibid. paulò superius.] *Quid illud obsecro est, quod ad omne peccatum erubescimus aut timemus, &c. nisi quod* [A] *testimonio sibi est ipsa natura quæ hoc ipso declarat bonum suum, quo ei malum displicet, & dum in bono opere confidit quod solam eam deceat ostendit?* De cuius laudibus propterea omnes Pelagianorum libri pleni sunt vt non sit opus pluribus lectorem testimooiis fatigare. Ex parte voluntatis semina illa virtutum dicunt quosdam affectus bonos seu voluntates operis boni qui naturaliter in affectiua rationalis mentis parte plantati sunt, vt ipsi putant. Voluit hoc significare Iulianus cum gentes dicit *actiones ingenitæ dissimulatione delinquere.* Ideoque reos cooiuinci, [Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 396. Ibid. f. 397.] *quoniam negligentes rationem, quam proprij in vnoquoque protestantur affectus vel humanæ societatis vel pudoris iura violauerint.* Sed ex- [B] pressa eius doctrina est in primo contra Diuum Augustinum opere: [Apud Aug. Lib. 4. cont. Iul. c. 3.] *Cunctarum origo virtutum in rationabili animo sita est, & affectus omnes per quos aut fructuosè aut steriliter boni sumus in subiecto sunt mentis nostræ, prudentia, iustitia, temperantia, fortitudo.* Et adhuc luculentius; *Horum igitur affectuum vis cum insit omnibus naturaliter, non tamen ad vnum finem in omnibus properat.* Voluit hoc idem Semi-Pelagianorum antesignanus Faustus cum in primo libro de gratia & libero arbitrio inculcat: *Nisi ei* (homini) *bonum ad meliora contulisset affectum, mali ei non interdiceret appetitum.* Et libro secundo: [Cap. 13.] *Qui bonum in voluntate, malum habeat in potestate, qui bonum naturaliter velit.* Et apertissimè: [Cap. vlt. Faustus lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 8.] *Numquid penitus* [C] *interiit innocentia quia, in primo eius gradu possessor eius stare neglexit?* Et infra: *Ita hoc genere bonorum* (sanctitatis videlicet innocentiæ iustitiæ) *illorum quæ male securus paradisi incola à benigno authore susceperat non periit actio, etsi est amissa perfectio. Non, inquam harum virtutum periit castitas, etsi est temerata virginalis integritas.* Voluit hoc Ambrosiaster cum scribit: [In c. 8. ad Rom. ad illa Velle adiacet mihi.] *Tam bona asserit quæ iubet lex vt natura iter sibi placere dicat & velit facere.* Et manifestissime Pelagianorum Patriarcha Origenes: *Inuenitur quidem Deus dedisse homini omnes affectus, omnesque motus quibus ad virtutem niti possit & progredi: insuper etiam vim rationis inseruisse, quo agnosceret quid deberet agere, quid cauere.* [Lib. 3. in c. 3. ad Rom. fol. 322. m.] Vbi vtrumque quod in illis semi- [D] nibus includi diximus vna sententia complectitur. Denique voluit hoc idem Diuus Prosper dum sententiam Cassiani refutando explicans dicit: [Lib. cont. Collat. c. 13.] *Et ne possimus opinari, ideo dilectionem dictam ex Deo, quia in natura hominis hic satus esset affectus paulo post ait, &c.* Et ipse Cassianus: [Collat. 13. c. 9.] *Vt autem euidentius clareat etiam per naturæ bonum quod beneficio creatoris indultum est nonnunquam bonarum voluntatum prodire principia.* Nam illa principia voluntatum non sunt aliud nisi semina virtutum, *quæ*, vt ibidem addit, *nisi à Deo dirigantur ad consummationem virtutum peruenire non possunt.* Hæc igitur semina in intellectu hominis & voluntate naturaliter sata nihil aliud erant nisi lex naturæ rectum de virtutis [E] operibus iudicium coostanter proferens, & affectus quidam naturales ad ea sectantia. Quos quidem affectus atque iudicium si homo voluntate sua sequeretur & excoleret, in veras virtutes illa semina formari atque adolescere. Cum enim nihil sit virtus nisi firmata quædam & efficax voluntas operis boni, meritò istius voluntatis perfectæ iochoatio, semen & quasi germen virtutis nuncupari debet, quod solo voluntatis nutu & cultu verè boni alicuius operis nulla peccatis fœditate maculati & consequenter veræ virtutis siue inchoatæ siue perfectæ fructum ferat, iuxta illud Ambrosiastri: [In c. 10. ad Rom. ad illud Propè est verbum.] *In ipsa enim natura inserta sunt velut semina, quæ auditu & voluntate exculta fructificant testimonium creatoris.* Eo videlicet ferè modo quo Catholici

tholici statuunt homini post ruinam Adæ naturaliter esse insitos affectus malos quæ quasi vitiorum semina in diuersa peccata atque opera verè mala, pullulant, eo ipso quo cupiditatibus istis voluntas obsequitur, factumque perpetrat. Declarat hoc accuratè Origenes seminum istorum totiusque Pelagianismi Architectus peritissimus: *Euidens igitur ratio est*, inquit, *quia sicut in rebus humanum propositum per seipsum imperfectum est; ad consummationem boni* (hoc est virtutis) *adiutorio namque diuino ad perfecta quæque perducitur: ita etiam in contrarium initia quædam & velut quædam semina peccatorum ab his rebus quæ in vsu naturaliter habentur accipimus*, nempe *cupiditatis, iræ, tristitiæ, intemperantiæ. Cum vero indulserimus vltra quam satis est, & non sustinuerimus aduersus primos intemperantiæ motus, tunc primi huius delicti accipiens locum virtus inimica instigat & perurget omnibus modis; studens profusius dilatare peccata, & quidem nobis hominibus occasiones & initia præbentibus peccatum, inimicis autem potestatibus latius & longius, si fieri potest absque vllo fine propagantibus.* Quod statim exemplis in medium adductis luculentè comprobat.

Lib. 3. Periarch. c. 2.

Est tamen aliqua de his virtutum seminibus inter Semi-Pelagianos, Pelagianosque differentia. Nam illi volunt esse quasdam primæ integritatis per peccatum violatæ reliquias, vt in verbis Fausti supra citatis vidimus, & Cassianus ex professo docet: hi ipsam primæ conditionis integritatem. Ex quo vlterius conformiter suis quique principiis, illi docebant ea semina diuinâ gratia debere excitari atque adiuuari, vt in virtutum perfectarum fruges possint maturescere; Hi contra solo voluntatis arbitrio in perfectionis apicem prouehi. Quæ tamen differentia non tam ipsa semina quam eorum originem & ad proferendos fructus efficaciam respicit.

Ex lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 8. Coll. 13. cap. 12.

Et ista quidem de seminibus virtutum paulo accuratius persecuti sumus iuxta mentem Pelagianorum, ne quidam alij orthodoxi Patres eodem aspergendi errore putarentur [a], Athanasius, [b] Basilius [c], Chrysostomus [d], sanctus Hieronymus [e], Damascenus, quia naturalium subinde seminum meminerunt. Sed non aliud intelligere censendi sunt, nisi legem naturæ, quæ bonum probat atque improbat malum, ex qua licet quædam opera legis atque officia speciem honestatis præ se ferentia fieri queant, iuxta illud Apostoli quod plerumque citant, *cum enim gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt faciunt, &c.* nihil tamen operis boni ex illis seminibus veræque virtutis, siue perfectæ, siue imperfectæ, nihil bonæ voluntatis aut boni affectus proferri volunt nisi per cœlestem gratiam diuinitus inspirentur.

a In vita S. Antonij. b Hom. 9. in Hexam. & Regul. fusius disp. cap. 2. c Hom. 2. in Epist. ad Ephes. d In cap. 1. ad Galat. e Lib. 3. Ortho. fid. cap. 14. ad Rom. 1.

De laude naturæ & fructibus illorum seminum naturalium in infidelibus.

CAPVT VIII.

ISTA igitur semina diuinis manibus in naturæ gremio plantata causam dedere Pelagianis cur tot laudibus passim naturam extollerent, vtpote quæ virtutum omnium initia, sanctitatis etiam & sempiternæ fœlicitatis quasi compendium in seipsa complecterentur: *Quoties*, inquit Pelagius, *mihi de institutione morum & sanctæ vitæ conuersatione dicendum est, soleo prius humanæ naturæ vim qualitatemque monstrare, & quid efficere possit ostendere, &c.* Et infrà: *Ne tanto remissior sit ad virtutem animus ac tardior, quanto minus se posse credat, & & dum quod inesse sibi ignorat* (nempe virtutum omnium radicem & potestatem) *id se existimat non habere.* In quam sententiam plurima eadem Epistola videri possunt. Et Augustinus de Iuliano: *Expatiaris ibi vir disertissimus, & exerces ingenium ac linguam tuam in laude naturæ.* In cuius commendationem à Pelagio liber scriptus fuit, quem Augustinus libro de natura & gratia confutauit. Et prima quidem naturalis illius fœcunditatis germina primosque quasi fœtus illorum seminum in infidelibus emicare & apparere decernunt. Solent enim Pelagiani negantes Dei dona esse virtutes quibus rectè viuitur, & eas naturæ voluntatique humanæ tribuentes, hoc vti argumento quod eas nonnunquam habeant infideles. Nam vt Pelagius, naturæ bonum *ita generaliter cunctis institutum est, vt in gentilibus quoque hominibus qui sine vllo cultu Dei sunt, se nonnunquam ostendat hæc proferat.* Et vt intelligeremus ex fructibus quos natura profert quantis ad bene viuendum viribus polleat, adiungit Pelagius: *Quam multos enim Philosophorum & audiuimus & legimus & ipsi vidimus castos, patientes, modestos, liberales, abstinentes, benignos, & honores mundi simul & delicias respuentes, & amatores iustitiæ non minus quam scientiæ? Vnde quæso hominibus* ALIENIS A DEO *ista quæ Deo placent?* Quibus penè ad verbum consonat ea quæ supra ex Iuliano commemorauimus; quibus ille statuit, *Alienos à fide Christi abundare virtutibus, in quibus sine adiutorio gratiæ solum est naturæ bonum, licet superstitionibus mancipatum, qui solis libertatis ingenitæ viribus & misericordes crebro & modesti & casti inueniuntur & sobrij.* In cuius rei testimonium proferebat Fabricios, Fabios, Scipiones, Regulos, quorum nominibus tamquam in antiqua Romana curia loqueretur putauit Augustinum esse terrendum. Ne verò ad solos aliquos Romanæ Reipublicæ principes vel Philosophos hanc naturæ fœcunditatem restrictam esse suspicaremur, sic occurrit Pelagius: *Et cum ista quæ dixi vel omnia in vno vel singula in singulis haberi videamus, cum omnium natura vna sit, exemplo suo inuicem sibi ostendunt omnia in omnibus esse posse, quæ vel omnia in omnibus, vel singula in singulis inueniantur.* Hanc suam doctrinam in illo potissimum Apostoli loco fundant, quo dicit in Epistola ad Romanos: *Gentes quæ legem non habent naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, &c.* Nam & Iulianus per hunc locum probat etiam alienos à fide Christi veram posse habere iustitiam, & Pelagius veluti fulcrum ac basim doctrinæ superius allegatæ supponit. Hinc legis naturæ quam Apostolus respicit profusissima inter Pelagianos commendatio; vsque adeò vt Pelagius eam *naturalem quandam sanctitatem* vocaret, *quæ velut in arce animi præsideret.* Et Origenes totius erroris fons hanc legem in gentium cordibus scriptam asserit, *non atramento, sed Spiritu Dei viui.* Aliis elogiis passim scripta Pelagianorum aspersa sunt vt non opus sit pluribus commemorandis immorari. Quam sint autem ista dissonantia à doctrinæ Ecclesiasticæ veritate fusius suo loco declarandum est.

In Epist. ad Demet. paullò post initium.

Lib. 3. cont. Iul. cap. 3.

Epist. ad Demetriad. non procul ab initio.

Ibidem.

Ex lib. 4. cont. Iul. cap. 3.

Epist. ad Demet.

Rom. 2.

Lib. 4. cont. Iul. cap. 3.

Epist. ad Demetriad.

Ibidem.

Epist. ad Rom. lib. 2. in cap. 2.

Vires naturæ ad cognoſcendum, diligendum & colendum Deum.

CAPVT IX.

LEGIS huiuſce naturalis adeoque naturæ vires maximas conſequenter ſtatuunt Pelagiani ad ea perficienda, quæ ad benè beateque viuendum pertinent.

Et primò quidem eam ſufficere docent ad aſſequendam ipſam pietatis baſim cognitionem ſiue fidem vnius ac veri Dei. Hæc enim erant Pelagij ac diſcipulorum eius teſte Auguſtino verba
B atque ſententia; *Tunc*, nempe ab Adam tam longa ætate qua lex nondum erat data, *duce ratione cognoſcebatur creator, &c. quemadmodum eſſet viuendum ſcriptum gerebatur in cordibus.* Et Iulianus: *Quæ gentes per vim rationis ingenitæ etſi non ritum ceremoniarum Iudaicarum, tamen Deum innoteſcentem operibus, ſubſtantiæ verò profunditate ſecretum, potuerunt ex his quæ ab eo ſunt facta cognoſcere.* Et alibi contendiſſe Pelagium dicit idem Auguſtinus, *Et ipſam viam*, nempe Euangelicam, *quæ nobis prædicatur tanquam via demonſtrata qua ambulare debeamus, ſolâ inueniri poſſe naturâ.* In qua ſanè via præcipua eſt cognitio Dei, adeoque ipſius mediatoris Dei ac hominum Chriſti IESV. Quod multò luculentius deducit Ambroſiaſter, & ad fidem etiam claris verbis extendit, quia Chriſtiani in Deum & Chriſtum credunt: *Gentes*, inquit, *Chriſtianos dicis qui, &c. duce natura credunt in Deum & Chriſtum, id eſt, in Patrem & Filium.* Et infrà: *Ipſa ergò natura proprio iudicio creatorem ſuum agnoſcit, non per legem, ſed per rationem naturæ, opus enim opificem cernit in ſe.* Et paulò poſt: *Dum duce natura credunt, opus legis oſtendunt, non per litteram, ſed per conſcientiam. Opus autem legis eſt fides quam cum dictis exhibet Deo, naturali iudicio oſtendit ſemetipſum legem ſibi eſſe quia quod mandat lex, vltro facit vt credat in Chriſtum.* Vnde & Origenes: *Fortaſſis & quod Deus vnus creator ſit omnium ſcriptum eſt in cordibus gentium.*

Lib. de pecc. orig. c. 26. — *Lib. 2. operis imperf. fol. 358.* — *Lib. de grat. Chriſti c. 41.* — *In c. 2. ad Rom. ad illa* Cū enim Gentes. *Ad illa verba* Ipſi ſibi ſunt lex. — *In cap. 2. Epiſt. ad Rom. ad illa* Cū enim Gentes.

Sub hac autem vnius Dei & creatoris cognitione non nudam & ſterilem illam notitiam Dei, ſed eius ſimul dilectionem, cultum ac reuerantiam complectuntur. Vtrumque enim pari ratione in cordibus gentium atque omnium omninò hominum ſcriptum volunt. Hoc eſt enim quod in ſuperioribus verbis poſt ſtabilitam Dei creatoris notitiam Pelagius ſubiicit: *Et quemadmodum eſſet viuendum ſcriptum gerebatur in cordibus non lege litteræ, ſed natura.* Cùm enim omnis vitæ bonæ ſit fundamentum amor & cultus vnius ac veri Dei, neceſſario ſequitur in cordibus gentium ſcriptum eſſe quemadmodum ſit diligendus & colendus Deus, ſi ibi generaliter ſcriptum eſt quemadmodum ſit viuendum. Et quamvis tergiuerſando ſi verba ſola ſpectemus dici poſſet, nihil Pelagium velle niſi natura duce dumtaxat ſciri, quemadmodum ſit diligendus Deus & vita conformiter præceptis eius inſtituenda, non tamen ita, vt eadem natura ſuis viribus poſſit in Dei creatoris dilectionem aſſurgere; qui tamen animaduerterit verbis illis conatos eſſe Pelagianos *à gratia mediatoris iuſtos excludere antiquos tanquam Dei & illorum hominum non fuerit mediator homo Chriſtus* IESVS vt Auguſtinus notat, facilè videbit, eos etiam dilectionem eiuſdem Dei creatoris naturæ generoſitati tribuiſſe. Hæc enim eſt, propter quam præcipuè gratia mediatoris eſt neceſſaria. Totam enim diſputationem cum Pelagianis Auguſtinus in ſummam colligens: *Si charitas Dei & proximi*, inquit, *non ex Deo* (eſt in hominibus) *ſed ex hominibus vicerunt Pelagiani; ſi autem ex Deo, vicimus Pelagianos.* Et ſenſum eorum ſine ambagibus in lucem proferens: *In Pelagianis*, ait, *tenebræ dicunt, dilectio nobis ex nobis eſt.* Et paulò inferius: *Pelagiani etiam ipſum Deum, non ex Deo, ſed ex ſemetipſis habere ſe dicunt: & cum ſcientiam legis ex Deo nobis eſſe fateantur, charitatem ex nobis ipſis volunt.* Quæ potiſſimum de amore illo Dei creatoris intelligunt, vt quem natura duce cognoſci poſſe paulò ante audiuimus.

Loco citato. — *Lib. de pecc. Orig. c. 26.* — *Lib. de grat. & lib. arb. cap. 18.* — *Ibid. c. 19.*

Vires naturæ ad exercendas omnes virtutes Cardinales.

CAPVT X.

CVM tantam itaque naturæ poteſtatem tribuant vt ſuis viribus ad cognoſcendum Deum, diligendum, colendumque ſufficeret, vbi omnis veræ iuſtitiæ eſt initiū & finis, quid mirum ſi & virtutes reliquas quibus boni excoluntur & formantur mores eadem præſumptionis liberalitate concedant?

C Cùm igitur duo omninò ad agendam vitam bonam ſint neceſſaria, lumen quo facienda nouerimus, & robur quo cognita faciamus; ad vtrumque naturæ poteſtatem abundè inſtructam eſſe arbitrantur. Nam quod ad vitæ ex virtutis norma peragendæ ſcientiam; hoc eſt, prudentiam pertinet, apertè Auguſtinus Pelagium docuiſſe tradit *etiam ipſam viam qua ambulare debeamus*, quam doctrinam Euangelicam nominat, *ſola inuenire poſſe natura, ſed facilius ſi adiuuat gratia.* De qua paulò ante dixerat ſecundum Pelagium, *ſcientiam reuelari ſpiritus per doctrinam, quam vel non poſſumus vel difficile habere poſſumus per naturam.* Sed hæc difficultas tandem ad palliandam hæreſis deformitatem excogitata fuit. Initio verò ad omnia ſcienda
D quæ iuſtitiæ perficiendæ neceſſaria lex naturæ ſola ſufficiebat. Sic enim ad Demetriadem virginem cum adhuc ſub Catholica pelle latitaret Pelagius; *Vt facile intelligas quantum ſit naturæ bonum, cum eam legis vice* (nempe Moſaicæ) *docuiſſe iuſtitiam probaueris* ab Adam videlicet vſque ad Moyſem. Quod etiam poſtea apud Auguſtinum idem cum ſuis diſcipulis dicit: *Quemadmodum eſſet viuendum ſcriptum gerebatur in cordibus.* Vnde definitiua Pelagij ſententia: *Omnes voluntate propria regi.* Neque verò tantummodo ad ſciendum quid agi debeat, ſed etiam ad implenda ſingula virtutum præcepta ſolum naturalis arbitrij vigorem poſtulant. De temperantia ſiue continentia humanis
E viribus difficillima ſic expreſſit Iuliani ſenſum Auguſtinus: *Tuum dogma non deſeris inimiciſſimum gratiæ. Dicis enim quod Dominus continentiæ gloriam libertate electionis honorauerit, dicens, qui poteſt capere capiat, tanquam hoc capiatur non Dei munere, ſed arbitrij libertate.* Quo ſenſu gratiæ inimicus inſtat Auguſtino Iulianus: *Si fideliter inuitas homines ad ſtudium continentiæ, fateris ergò ita virtutem pudicitiæ à volentibus poſſe ſeruari, vt ſit quicumque voluerit, corpore ſanctus & Spiritu.* Sed omni retecta larua Pelagius cum periculoſam gulæ atque libidinis delectationem ſummaſque in ſuperandis illis vitiis moleſtias demonſtraſſet, *Da tantam in cæteris*, inquit, *magnitudinem animi & vide quid non poſſis efficere.* Et ne quis magnitudinem animi à Spiritu ſancto

Lib. de grat. Chriſti c. 41. — *Ibid. c. 40.* — *Lib. de grat. Chriſti c. 26.* — *Lib. de geſtis Pelag. c. 3.* — *Lib. 5. contr. Iul. cap. 9.* — *Matth. 19.* — *Lib. 5. contr. Iul. c. vlt.* — *Epiſt. ad Demetriad.*

ſancto inſpiratam ſuſpicetur, ſtatim ſubiicit: *Sed nos proh dolor! quadam delectatione peccati cùm in quibuſdam oſtendimus quandam vim naturæ noſtræ, in aliis omninò torpeſcimus.*

De patientia hoc eſt fortitudine tertia virtute Cardinali, ita perſpicuè Iulianus: *Quam* (voluntatem) *non poſſe capi, ſi dedi ipſa noluerit, teſtatur fortitudo cuius lacerti in contemptu dolorum & per Gentiles & per Chriſtianos aſſiduè claruerunt.* Et Auguſtinus Pelagianos digito indicans: *Sunt enim*, inquit, *qui eam* (patientiam) *tribuant viribus voluntatis humanæ non quam habent ex diuino adiutorio, ſed quas ex libero arbitrio. Error autem iſte ſuperbus eſt.* Fulciebat errorem ſuum hoc arundineo ratiocinationis fulcro: *Sicut voluntas hominis ſine vllo Dei adiutorio viribus liberi arbitrij tam multa grauia & horrenda perfert, ſiue in animo, ſiue in corpore vt mortalis vitæ huius & peccatorum delectatione perfruatur: cur non eodem modo eadem ipſa voluntas hominis eiſdem viribus liberi arbitrij non ad hoc expectans ſe diuinitus adiuuari, ſed ſibi naturali poſſibilitate ſufficiens quidquid laboris vel doloris ingeritur, pro iuſtitia & vita æterna patientiſſimè ſuſtineat?* Quam Pelagiani erroris argumentationem latius Auguſt. proſequitur.

De Iuſtitia quarta virtute capitali, quam non in aliqua perturbationum moderatione ſed in voluntate nuda Philoſophi ſtatuunt, res apud Pelagianos difficultate caret. Vnde de omnibus iam recenſitis quatuor virtutibus Iulianus: *Affectus mentis, per quos aut fructuosè aut ſteriliter boni ſumus, in ſubiecto ſunt mentis noſtræ prudentia, iuſtitia, temperantia, fortitudo.* Subiectum mentis intelligit poteſtatem voluntatis humanæ. Quam longè facilius ad cæteras minoris notæ virtutes extendunt. De veracitate Cæleſtij ſenſum ſic Auguſtinus exprimit: *Ipſe autem quomodo ſit accipiendum quod ſcriptum eſt, omnis homo mendax, omninò non ſoluit, nec ſoluere poterit niſi correcto errore, quo credit hominem ſine adiutorio gratiæ Dei per ſolam propriam voluntatem poſſe eſſe veracem.* Et de quouis præcepto virtutis implendo, *Pelagiani dicunt etiam hominem malum ſufficienter habere liberum arbitrium ad faciendum præceptum bonum.*

[Margin: Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. ſ. 121. — Lib. de patientia c. 15. — Ibid. c. 4. 16. — Lib. 4. cont. Iul. ca. 3. — Lib. de perfect. iuſt. c. 4. 13. — Lib. 2. ad Bonif. c. 12.]

Iuſta vita, ſalus, vita æterna & regnum Dei per naturæ vires.

CAPVT XI.

EX hac ſuperba virtutũ Cardinalium arrogatione fluxit vlterius illa Pelagianorum doctrina qua patres antiquos antedatam legem Moyſi ſola natura duce iuſtè vixiſſe ac Deo placuiſſe delirant: *Hac lege* (naturæ, inquit Pelagius) *vſi ſunt omnes quos inter Adam atque Moyſem ſancte vixiſſe atque placuiſſe Deo ſcriptura commemorat, quorum tibi exempli cauſa aliqui proponendi ſunt, vt facile intelligas quantum ſit naturæ bonum cum eam legis vice docuiſſe iuſtitiam probaueris.* Et ſtatim magnum ſanctorum accerſit numerum qui ſola naturę lege inſtructi, propriæque viribus libertatis adiuti, perfectæ ſanctitatis exempla poſteris prætulerunt, Abel, Enoch, Melchiſedech, Abraham, Loth, Iſaac Iacob, Ioſeph, Iob, de quo viro diſſerens, præclaro ſui erroris concludit epiphonemate: *O virum ante Euangelia Euangelicum! & Apoſtolicum ante Apoſtolica præcepta diſcipulum Apoſtolorum qui aperiens occultas diuitias naturæ & in medium proferens, ex ſe quid omnes poſſumus oſtendit docuitque quantus ſit ille theſaurus animæ quem nos ſine vſu poſſidemus, & quod proferre nolumus nec habere nos credimus.* Et in Commentariis Epiſtolarum Pauli exponens illum ad Romanos locum:

[Margin: Epiſt. ad Demet. — Ibidem.]

A *Naturaliter ea quæ legis ſunt faciũt; De his dicit*, inquit, *qui naturaliter iuſti fuerunt ante legem, ſiue qui etiã nunc boni aliquid operantur.* Vnde eoſdem dicit in iiſdem Commentariis, *Deo naturali lege placuiſſe ſimiliter & Moyſis.* Quam ſuperbiſſimam naturæ prædicationem hoc fuco palliabant, & tanquam veritati maximè conſentaneam fulciebant, quod lex Moyſi tam ſerò patribus data ſit: *Nec illud eſt paruum argumentum*, ait Pelagius, *ad comprobandum naturæ bonum, quod illi primi homines per tot annorum ſpatia abſque vlla admonitione legis fuerunt, non vtique quod Deo aliquando creaturæ ſuæ cura non fuerit, ſed quia ſe talem ſciebat hominum feciſſe naturam vt eis pro lege ad exercendam iuſtitiam ſufficeret.*

B Ex qua doctrina manifeſta neceſſitate conſequitur, etiam æternam ſalutem in regno Dei vitamque æternam per naturæ vires à primis hominibus obtineri potuiſſe. Si enim per naturam iuſtitia, ergo & iuſtitiæ præmium, vita, ſalus, & regnum Dei: *Non enim iniuſtus Deus qui iuſtos fraudet mercede iuſtitiæ* vt contra illos dicit Auguſtinus. Quod clarius liquet, ſi meminerimus quod ſupra diximus inſinuaſſe vel docuiſſe Pelagianos, opus bonum Dei intuitu factum, cœleſtia præmia vitamque æternam promereri. Naturæ autem viribus opus quodcunque bonũ illis auctoribus fieri poteſt. Vnde latentem in Pelagianis principiis impietatem explicans & euoluens Auguſtinus,

C etiamſi aliquid Chriſto tribuere compulſi clamoribus incœpiſſent: *Veſtrum autem dogma*, inquit, *id perſuadere conatur vel in inculpatæ prædicatione naturæ & potentiæ liberi arbitrij, & legis ſiue naturalis ſiue per Moyſen datæ vt etſi opus ſit* (id eſt vtile ſeu operæ pretium) *neceſſe tamen non ſit ad Chriſtum pro æterna ſalute tranſire, eo quod per Sacramentum mortis & reſurrectionis eius, ſi tamen vel hoc putatis, commodior via ſit, non quod alia via eſſe non poſſit.* Et paulo ſuperius in eodem loco: *ſi enim ſalui erunt aliqui ſine Chriſto & iuſtificantur aliqui ſine Chriſto, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt. Erit enim & alius modus, ſicut vultis, in natura, in libero arbitrio, in lege naturali ſine cõſcripta, quo poſſent ſalui & iuſti eſſe qui vellent. Iuſtas autem imagines*

D *Dei quis niſi iniuſtus prohibeat à regno Dei?* Quod etiam apertis verbis nonnunquam profeſſi ſunt. Nam Pelagius exponens illum Apoſtoli locum, *qui fecerit homo viuet in ea*, nempe legis iuſtitia, *vnde intelligimus*, inquit, *quod qui ſuo tempore legem ſeruauit, vitam habuit æternam.* Suo tempore, inquit, nam hoc tempore propter cõſuetudinem non putat legem poſſe ſeruari. Et quamquam iſta quidem ſe ita haberent in doctrina Pelagiana, ſibi ipſis tamen de nimia ſuperbia ita erubeſcebant, vt ſub finem hæreſis palam non auderent tantam in populum proferre impietatem. Exprobrat hoc Iul. Aug. in poſtremo conflictu: *Iam*, inquit, *erumpite in apertam inimici crucis Chriſti. Quid timetis magnum populũ, & Chri-*

E *ſti magnum iudicium non timetis? Aperte dicite, iuſtificari natura, iuſtificari lege poſſumus, gratis mortuus eſt Chriſtus. Sed formidantes multitudinem Chriſtianam Pelagianum verbũ ſupponitis, & quærentibus à vobis quare mortuus ſit Chriſtus, ſi natura vel lex efficit iuſtos, reſponderis, &c.* nempe quod facilius per Chriſtum. Quam reſponſionem eorum alibi proſequemur.

[Margin: In Comment. c. 2. ad Rom. — In c. 8. n. 39. — In Epiſt. ad Demet. — Lib. de nat. & grat. cap. 2. — Supra c. 6. — Lib. 6. cont. Iul. c. 24. — Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. ſ. 407.]

Vires ad pœnitendum & redeundum ad iuſtitiam naturalem; & quid illa ſit?

CAPVT XII.

NEque vero apud Pelagianos quicquam refert, quod ille inchoatus iuſtitiæ curſus, vel

[Margin: Lib. de geſtis Pelag. c. 18.]

peccatis aliquibus ex humana fragilitate inter A currentibus possit intercipi, vel etiam quod peccator vitæ præteritæ sceleribus, contractisq; prauitatis vsu cõsuetudinibus premi & impediri quo minus ad iustitiam conuertatur. Tantam enim naturæ potestatem arrogant, vt etiam pœnitentiam & peccati cuiusque remissionem in humano arbitrio collocent. Hæc est enim Cælestij manifesta sententia quæ & Pelagio in Palestina Synodo obiecta fuit: *Quoniam pœnitentibus venia non datur secundum gratiam & misericordiam Dei sed secundum merita & laborem eorum qui per pœnitentiam digni fuerunt misericordia.* Quibus verbis vtrumque statuit: Non esse peccati pœnitentiam expectandam ab inspiratione spiritus Dei, vt ad quam humana voluntas B humanusque sufficiat labor, & per hunc laborem pœnitentię naturæ viribus partim hominem fieri dignum remissionis misericordia. Nã aliquo modo misericorditer dandam esse peccati remissionem, tum aliis in locis quæ postea citaturi sumus expresse Pelagiani docent, tum etiam his quæ diximus vtcumque declaratur. Qui enim in peccati remissione Dei misericordiam fatetur eam aliquo modo misericorditer dandam esse, nec humanas vires vsquequaque sufficere diffiteri nequit. Ipsa namque ab offenso Deo veniæ impetratio clarissima est misericordiæ diuinæ in peccato remittendo testificatio, iuxta illud sanctissimi Augustini: C *Impetrando oratio quidquid impetrat, euidenter donũ Dei esse ostendit, ne homo existimet à seipso sibi esse; quod si in potestate haberetur, non vtique posceretur.* Verumtamen vt idem sanctus Doctor in eadem Epistola, *nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est si fides hanc impetrat.* Ex quo consequitur, vt qui fidem istam impetrantem, totumque laborem pœnitentiæ, vt Cęlestius, humanis viribus tribuit, ille totam peccati remissionem naturæ potestati cogatur ascribere, quantumuis dilutam aliquam Dei misericordiam ex alio capite interuenire fateatur. Quod ex Pelagianis principiis rursus sequi etsi Cælestius non dixisset, optime in suis carminibus obseruat Prosper quando ita canit:

Lib. de gestis Pelag. c. 18.

Epist. 105. ad Sixtum.

Ibid. supra.

D *Nam si nunc etiam illæsis vigor ille maneret,*
In quo insons natura fuit sua quemque voluntas
Conciliare Deo, pœnâque absoluere posset:
Ne quicquam Christus mortem moriendo piaret,
Nec genus humanum generari rursus egeret.

Carm. de ingrat. c. 42.

Sed sicut ante diximus eos non ausos fuisse palam dicere gratis Christum esse mortuum, ita nec illud, sua quemque voluntate conciliari Deo & pœnis absolui, sed quasi peccati reatus in aliquo naturam labefecisset humanam, ita remissione impetrata à Deo, iam per seipsam laudabilem illam naturam in suas vires vigoremque, sublato scilicet impedimento, regredi. Sic enim eorum sententiam in initio libri Prosper exprimit. E

Vt sponte attractam venia soluente reatum,
Sponte sua in vires proprias natura rediret.

Carm. de ingrat. c. 2.

Et hoc vocabant *ad iustitiam regredi naturalem*, quæ peccati scilicet labe temerata fuerat. Hic *si resipiscat*, inquit author qq. veteris ac noui Testamenti, *ad naturalem regressus iustitiam recipiens fidem Christi erit Filius Dei.* Vbi per *iustitiam* illam *naturalem* nihil intelligit aliud, nisi naturalem illam innocentiam naturæque integritatem, in qua ipse sicut & primus Adam sine peccato natus fuerat. Exponit hunc sensum alibi luculentius, vbi dicit: *Solet asseuerari à plurimis, quia per fidem instauratus est homo, ita vt ad pristinum redditus statum hoc omne acciperet quod inter initia Adam fuerat consecutus.* Quam A sententiam plurimorum & ipse sequitur hoc addito corollario, quod fides integritati primi hominis aliquid adiiciat prærogatiuæ: *Videamus*, inquit inferius, *si hæc instauratio nihil vltra doni habeat diuini, quam fuerat consecutus Adam.* Quæ quidem non eo sensu intelligenda sunt quasi solo peccati reatu aliquid vigoris aut viriũ ad operandam iustitiam natura perdidisset, quas eiusdem remissione recuperaret: sed illo dumtaxat quod sola peccati deletione, præsertim si nulla adhuc peccandi cõsuetudo hęsisset, natura quę vires omnes etiam sub peccato retinuerat cũ pristina sua emergeret integritate & puritate. Pelagianorũ enim doctrina constans fuit quam & supra suis locis fusè prosecuti sumus: B *Peccatum non potuisse humanam debilitare vel mutare naturam*: Atque adeò ad operandam iustitiam *liberum arbitrium & post peccata tam plenum esse quam fuit ante peccata.* Vt non sit existimandum remissionem aliquid pristini vigoris contulisse naturæ, sed tantum vindictæ reatum ac solicitudinem abstulisse.

Aut. qq. vet. Test. p. 2. q. 91.

q. 1. q. 123.

Ibidem.

Pelag. lib. de nat. & grat. c. 19. Iul. lib. 1. oper. imper. fol. 131.

Vires ad superandas malas consuetudines & impetus passionum.

CAPVT XIII.

QVOD si quam peccandi consuetudinem longo vsu natura contraxisset & illam putant quibuscumq; radicibus quacumque vetustate roboratam præeunte instructione legis qua sciatur quid faciendũ sit, sola voluntatis mutatione posse submoueri iuxta sententiam cuiusdam eorum definitiuam: *Per facile potest voluntas voluntate mutari.* Hinc Pelagius in Commentarium Epistolarum D. Pauli: *Cum viderint eas* (vxores) *in melius commutatas, cognoscant omnes per Dei legem ita consuetudine inueterata potuisse mutari.* Sed multò arrogantius in Epistola ad Demetriadem: *Nã si etiam illi qui longo peccandi vsu bonum quodammodo obruere naturæ instaurari per pœnitentiam possunt* (obtinendo videlicet peccati veniam) *& mutata voluntate viuendi* D *consuetudinem consuetudine extinguere, quantò magis tu potes illa superare, &c.* Ex quo fit vt consequenter omnes omninò passiones ac motus propter quos maximè violentia malæ cõsuetudinis molesta esse solet, solo liberi arbitrij nutu coërceri posse decernerent. *Cuius* (fortitudinis) *lacerti*, ait Iulianus, *in contemptu dolorum & per Gentiles & per Christianos assiduè claruerunt.* Qua de causa motibus carnalis concupiscentię quæ omniũ cupiditatum rapidissima est *viribus voluntatis* tradit *obsisti*. Et *voluptatis illius excessum intra concessos fines animi potestate posse retineri.* Ex hac superba præsumptione fluxit procax illa & mordax insultatio qua propter inculcatam gratiæ necessitatem contra cupiditatis illius E impetus, *Augustinum mentiri* dicit, *tantas esse libidinis vires vt eam ratio regere ac frænare non possit.* Ipsius enim & omnium Pelagianorum breuis, fixa & generalis de toto hoc genere est sententia: *Sufficit homo ingenitis sibi motibus dare leges.*

Lib. de perf. iust. cap. 6.

In c. 7. 1. ad Cor. nu. 17.

Circa medium.

Lib. 1. operis imper. cont. Iul. f. 121.

Ibid. f. 105.

Lib. 4. cont. Iul. ca. 16.

Lib. 3. cont. Iul. ca. vlt.

Lib. 5. cont. Iul. ca. vlt.

Quod homo possit per naturam liberi arbitrij esse perfectus & non peccare si velit.

CAPVT XIV.

QVIBVS fundamentis nixi, vlterius docent hominem in hac mortali vita ad perfectã iustitiam posse peruenire si velit. Quæ Pelagia-

lagianorũ ſententia diuerſis modis ſed in eandem impietatem conſpirantibus exprimi ſolet. Nam aliquando vt hoc ſignificent clamant vt Auguſtinus ait: *Perfectio nobis virtutis à nobis eſt*, aliquando dicunt: *Non ſolum ad facienda, verum etiam ad perficienda mandata diuina per liberum arbitrium humanam ſufficere naturam.* Aliquando ſimpliciter, *hominem hic perfici.* Aliquando cum Deo quodammodo diſputantes: *Tu*, inquiunt, *nos feciſti homines, iuſtos autem ipſi nos fecimus.* Quod hac ſuperba phraſi breuiter dicunt; *Si volo iuſtus ſum*: a *In poteſtate habeo iuſtum eſſe.* Quam exponens Auguſt. quodam loco: b *Tu veſtro more*, ait, *qui de veſtro deſcendit errore non agnoſcis gratiam niſi in dimiſſione peccatorum, vt iam de cætero homo ſeipſum fabricet iuſtum.* Nam iuſtum eſſe apud Pelagianos, idem eſt, quod ſine omni peccato viuere. Auguſtinus: *Pelagiani dicunt iuſtos in hac vita ideò eſſe vel fuiſſe, quia ſine vllo peccato vixerint.* Atque hinc eſt quod vſitatius hanc hæreſim inferre ſatagentes dicere ſolent. Sicut Pelagio in Synodo Palæſtina obiectum fuit: *Poſſe hominem ſi velit, eſſe ſine peccato.* Quod non ita intelligendum eſt quaſi tantummodo vellent hominem aliquo tempore ita mũdum fieri vt omni prorſus peccato careat. Hoc enim ſæpè contingere quando per baptiſmi vel pœnitentiæ gratiam omnia peccata remittuntur, non eſt dubium, ſed hoc eſt quod perſuadere moliuntur, ita hominem virtutum omnium exercitatione poſſe proficere ad iuſtitiæ perfectionem vt omnia Dei mandata implendo *ſine vllo peccato*, vt Auguſtinus exprimit, *viuat* vel vt alibi: *vitam ſine vllo peccato perfectã ducat.* Vnde Pelagius ſententiam ſibi obiectam repetens, ait: *Poſſe quidem hominem ſine peccato eſſe, & Dei mandata cuſtodire, ſi velit diximus.* Pro iiſdem habens, *eſſe ſine peccato*, & *Dei mandata cuſtodire.* Veriſimile namque ſine omni peccato viuere dicendus eſt, qui omnia Dei mandata cuſtodit. Hinc Hilarius Auguſtino quæſtiones Pelagianorum proponens velut vnam duntaxat profert: *Poſſe hominem eſſe ſine peccato, & mandata Dei facile cuſtodire ſi velit*; & velut vnam duntaxat eandemque perſequitur Auguſtinus. Quod ſanè quia nemo præſtare poteſt, niſi virtutum omniũ perfectionem aſſecutus fuerit, hinc Pelagius accuſatus quod hominem ſine peccato eſſe poſſe diceret, ſententiam ſuam veluti damnans coram hominibus: *Anathema*, inquit, *ſit, qui dicit, abſque adiutorio Dei poſſe hominem ad profectum omnium venire virtutum.* Satis quippe intelligebat, ad illã iuſtitię perfectionem, quæ ſine peccato agitur, omnium virtutum perfectionem eſſe neceſſariam. Quamobrem & ſanctus Hieronymus cum Pelagianis diſputans perfectum eſſe, & omnes habere virtutes ſine diſcrimine vſurpat. Atque hac de cauſa illa quoque ſententia Cæleſtij damnabilis iudicibus Paleſtinis viſa eſt; *vnumquemq; hominem omnes virtutes poſſe habere & gratias*: non ſolùm quod auferrent, vt ibi dicitur, gratiarum diuerſitatem, ſed maximè propter aſſertam vnicuique iuſtitiæ perfectionem. Quam ſimilibus verbis Pelagius Demetriadem docuerat: *Exemplo ſuo inuicem ſibi oſtendũt, omnia* (id eſt omnes virtutes) *in omnibus eſſe poſſe, quæ vel omnia in omnibus, vel ſingula in ſingulis inueniantur.* Eadem ergo prorſus ſunt, & pro iiſdem vſurpantur. a *Omnes habere virtutes*, b *Ad perfectionem omnium venire virtutum*: c *Eſſe, vel fabricare ſe iuſtum*, d *Habere plenam perfectamq; iuſtitiam*: e *Implere iuſtitiam*: f *Mandata Dei cuſtodire*: g *Seipſum ſanare*: h *Seipſum iuſtificare.* Et quod omnium frequentiſſimum eſt: i *Eſſe, ſeu viuere ſine peccato.* Et nihil aliud ſignificant niſi hominem ad perfectionem venire iuſtitiæ quę tunc perficitur ſine dubio, cum

A omnium diuinorum mandatorum impletione ita viuitur, vt peccando nihil committatur iniuſtum. Quod ne cui fortaſſis incredibile videretur, impiam ſententiam quaſi probaturus addebat Cæleſtius: *Quoniam plus facimus quam in lege & Euangelio iuſſum eſt.* Hoc eſt exponente Auguſt. *Quoniam perpetua ſeruatur à pleriſque virginitas, quæ præcepta non eſt, cum ad non peccandum præcepta implere ſufficiat.* Quaſi ille qui virginitatem ſeruauerit non præceptam, omnia etiam præcepta ſeruauerit. Hinc & Pelagius: *Dum virgo amplius ſtatuit facere quam præceptum eſt, oſtendit minus ſibi præceptum eſſe quam potuerit.*

Arma porrò, quibus rem tantam impleri poſſe volunt, ſunt illud vnicum *ſi velis*, hoc eſt vt Auguſt. B *ſi voluntas adſit*, non potentia, inquam, ſed actus, hoc enim voluntas paſſim apud antiquos & maximè Auguſt. denotat. Et quamuis veriſſimum ſit tunc omnem omninò impleri iuſtitiam cùm tanta voluntas adeſt, quanta ſufficit ad implenda mandata, quod fit vt idem Auguſt. docet, cum *valdè perfecteq; voluerimus*: intereſt tamen vnde iſta voluntas habeatur. Pelagiani enim, tantum præſumunt *de libero humanæ voluntatis arbitrio vt ad non peccandum*, ſiue ad habendam illam validam perfectamq; mandata cuſtodiendi voluntatem, *nec adiuuandos nos diuinitus opinentur, ſemel ipſi naturæ noſtræ conceſſo liberæ voluntatis arbitrio.* Vnde cum dicerent hominem viuere poſſe ſine peccato & mandata Dei cuſtodire, ſtudioſè omittebant gratiam qua voluntas illa datur C ac roboratur, ſed tantummodo *ſi velit*, tanquã hoc in ſola poteſtate eſſet hominis per liberum arbitrium: *Hoc quippe*, vt notat Auguſtinus, *arguebatur ſenſiſſe* Pelagius in Synodo Palæſtina, *dicendo ſi velit*, vt videlicet, *tacita, pro qua vehementiſſime pugnabatur diuina gratia, nec nominato Dei iuuante, reſiſteret ſola infœlix, & ſeipſam decipiens humana ſuperbia.*

Ex quo facilè eſt intelligere, quid per naturam Pelagius intellexerit quando *hominis naturam contra Dei gratiam qua iuſtificatur impius quanta potuit argumentatione defendit.* Et paſſim diceret, *per naturam eſſe iuſtitiam.* Itemque, *Non peccandi poſſibilitatem in naturæ neceſſitate eſſe poſitam.* Intelligebat enim ipſam liberi arbitrij potentiam naturalem, cuius D ſubſidio fieret, vt homo ſemper nõ peccare poſſet, atque etiam reipſa non peccaret ſi tantum vellet: vellet autem quandocumq; videretur: *Habet poſſe*, inquit Auguſtinus, *per naturale ſubſidium*, ſcilicet potentiæ liberi arbitrij, *habet velle per liberũ arbitrium quid quærit baptiſmatis Sacramentum?* Quam doctrinam ex profeſſo tradit Pelagius in opere ſuo poſtremo quod pro liberi arbitrij defenſione conſcripſit: *Nos*, inquit, *ſic tria iſta diſtinguimus, & certum velut in ordinem digeſta partimur. Primo loco poſſe* (ſcilicet eſſe ſine peccato) *ſtatuimus, ſecundo velle, tertio eſſe. Poſſe in natura, velle in arbitrio, eſſe in effectu locamus. Primum illud, id eſt poſſe, ad Deum propriè pertinet, qui illud creaturæ ſuæ contulit: duo vero reliqua, hoc* E *eſt, velle & eſſe, ad hominem referenda ſunt quia de arbitrij fonte deſcẽdunt.* Quid clarius? Et paulo inferius: *Poteſt itaque illud vnum* (poſſe ſcilicet) *eſſe, etiamſi duo iſta* (velle & eſſe) *non fuerint, iſta vero ſine illo eſſe non poſſunt. Itaque liberum mihi eſt, nec voluntatem bonã habere nec actionem, nullo autem modo poſſum non habere ipſam poſſibilitatem boni: ineſt mihi etiamſi noluero, nec etiã ſui aliquando in hoc natura recipit*, natura, inquam, hæc eſt enim illa à Deo accepta non peccandi poſſibilitas, de qua ſubiicit conformiter paulo poſt: *Cum dicimus hominem poſſe eſſe ſine peccato, confeſſione poſſibilitatis acceptæ laudamus Deum, qui nobis hoc poſſe largitus eſt* (largiendo ſcilicet naturam) *nec eſt ibi vlla laudandi hominis occaſio, vbi ſolius Dei cauſa tracta-*

Lib. 2. cont. Iul. cap. 8. Aug. Epiſt. 95. Lib. 2. cont. Iul. cap. 8. Epiſt. 95. & ſerm. 36. de verb. Domini c. 3. & ſerm. 11. de verb. Apoſt. c. 2. & de Spir. & litt. c. 8. a Hom. 44. c. 9. b Li. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 450. Lib. 4. ad Boniſ. c. 11. Lib. de geſtis Pelag. c. 6.

Epiſt. 89. ad Hilar. Lib. 2. cont. Iul. c. 8. De geſt. Pelag. c. 6.

Epiſt. Hila. apud Aug. 88. Epiſt. 89.

Lib. de geſtis Pelag. c. 14. in fine.

Lib. 1. adverſ. Pelag. fol. 832.

Ibid. initio.

Epiſt. ad Demet. non procul ab initio.

a Li. de geſt. Pelag. c. 14. b Ibid. c Lib. 4. ad Boniſ. c. 11. d Lib. 2. op. imperf. e Lib. de ſpir. & litt. c. 1.

f Lib. de geſtis Pelag. c. vlt. g Ibid. c. 6. & paſſim alibi. h Li. de nat. & grat. c. 23. i Ibid. c. 31. & Epiſt. ad Valent. & paſſim. Lib. de geſtis Pela. de nat. & grat. de perf. iuſt. paſſim. Lib. de geſtis Pelag. c. 13. Epiſt. ad Demet. Epiſt. 88. & 89. lib. de geſt. Pelag. c. 6. & alibi paſſim. Lib. de nat. & grat. c. 3. Lib. de grat. & lib. arb. c. 15. Aug. lib. 2. de pec. meri. & remiſſ. c. 2.

Lib. de geſtis Pelag. c. 31. Ibid. c. 30.

Lib. 2. retract. c. 42. Vt lib. de grat. & lib. arb. c. 13. & alibi. Lib. de nat. & grat. c. 51. Ibid. c. 55.

Pelag. lib. 2. de lib. arb. apud Aug. li. de grat. Chriſti c. 4.

tur. Non enim de velle, nec de esse, (quæ videlicet ho- A
minis sunt) *sed tantummodo de eo quod potest esse disse-*
ritur. In quibus Pelagianis mysteriis intelligendis
ne quis adhuc fortasse caligaret, sic sensum eorum
breuiter Augustinus expressit. *Cum tria constituat*,
Pelagius, *atque distinguat, quibus diuina mandata di-*
cit impleri, possibilitatem, voluntatem & actionem; pos-
sibilitatem scilicet qua potest homo esse iustus, hoc est non
peccare, *voluntatem qua vult esse iustus, actionem qua*
iustus est. Horum trium primum, id est, possibilitatem da-
tam confitetur à creatore naturæ, nec esse in nostra potesta-
te, sed eam nos habere etiamsi nolumus, duo vero reliqua,
id est, voluntatem & actionem nostra esse asserit atque ita
nobis tribuit, vt non nisi à nobis esse contendat. Vnde ad
varietatem locutionis pertinet, non ad aliquam B
sententiæ varietatem vel intelligentiæ subtilita-
tem quod aliquando naturæ adiungitur liberum
Ibidem. arbitrium: *Non est quidem parum aduersus illam falsam*
defensionem tanquam sibi sufficientis naturæ, & potestatis
liberi arbitrij. Aliquando solum liberum arbitrium,
capit. 62. siue libertas arbitrij exprimitur, *posse esse hominem*
mundo corde testatus est, &c. sed gratia Dei non sola arbi-
capit. 63. *trij libertate*. Aliquando sola voluntas: *Ita illi volun-*
tas diuinitus non adiuta non sufficit. Aliquando sub
capit. vlt. disiunctione natura vel voluntas. *Non tamen diffun-*
ditur, charitas, *in cordibus nostris, vel naturæ vel volunta-*
tis opibus, quæ sunt in nobis. His enim omnibus idem
insinuatur; nisi forte hac differentia, quod nomi-
ne *naturæ* significetur potestas bene viuendi seu C
non peccandi nullo modo communicari per gra-
tiam Dei; nomine *liberi arbitrij* determinatũ prin-
cipium ratione cuius illa potestas competat; no-
mine *voluntatis* ipse actus potestatis. Vnde alibi
clarius indicare volens Augustinus, non habere
naturam hominis iuxta Pelagium hanc bene vi-
uendi potestatem nisi propter liberum arbitrium
naturaliter insitum, pressius & accuratius hoc
Lib. de gestis Pelag. modo loquitur: *Verumque iam habebat* (scilicet vo-
luntatis arbitrium quod Pelagius asserebat) *in na-*
Ibid. cap. 32 *tura, aliud in doctrina*. Et clarius, *quæ Dei gratia neque*
natura est cum libero arbitrio. Itemque in Epistolis:
Epist. 107. ad Vital. *Non est igitur gratia Dei*, vt Pelagiani delirabant, *in*
natura liberi arbitrij. Et paulò post: *Qui putant gra-* D
tiam Dei esse naturam liberi arbitrij cum qua nascimur.
Sed omnium luculentissime sententiam inimico-
rum gratiæ Dei exprimit quando Pelagium di-
Lib. de gestis Pelag. c. 10. xisse dicit: *Quod possibilitatem non peccandi natura no-*
stra cum conderetur accipit, quoniam condita est cum libero
arbitrio. Quod sæpius repetitur Epistola ducente-
sima quinquagesima secunda ad Ioannem Episco-
Ibid. ca. 13. pum. Et de Cælestio: *dixit hoc, quo videlicet persuade-*
ret tantam nos habere per naturam liberi arbitrij non pec-
candi possibilitatem, vt &c. Imo claris verbis ipse-
Lib. de perf. iust. cap. 11. met Cælestius, *non peccandi possibilitatem* & arbitrij
libertatem pro iisdem se habere declarat. *Testimonia*
scripturarum, inquit, *quæ è diuerso ponenda sunt his, qui*
arbitrij libertatem vel non peccandi possibilitatem impe- E
rite existimant se scripturarũ authoritate posse destruere.
Quoniam igitur hæc liberi arbitrij naturalis po-
tentia ad naturã hominis pertinet, dicente ad Iu-
lianam viduam Augustino: *In eodem libro*, Pelagij,
Epist. 143. *inuenite aliquid, si potestis, vbi excepta natura excepto*
quod ad eandem naturam pertinet arbitrio voluntatis, &c.
tale Dei adiutoriũ confiteatur. Pelagius, *quale confitetur*
ille qui dixit, &c. Hinc fluxit quod aliquando dicit
Augustinus nihil aliud Pelagianos ad nõ peccan-
dum requirere nisi quod homines nati sumus. Cũ
enim vt supra diximus, Pelagianos putare retulis-
set, *gratiam Dei esse naturam liberi arbitrij cum qua na-*
Epist. 107. ad Vital. *scimur*, continuò contradicendo subiicit: *Non enim*
hoc oramus pro infidelibus, vt fiat eorum natura, id est, vt

A *homines sint*. Et lib. de gestis Pelagij vbi sæplus di-
xerat Pelagij gratiam esse *naturam cũ libero arbitrio*, capit. 10.
eandem vocat *gratiam qua homines creati sumus*. Quod Epist. 95. ad Innocent.
plenius exponit alibi: *Tantum enim dicunt valentem*,
naturam humanam, *vt suis viribus in origine suæ crea-* initio.
tionis acceptis, possit per liberum arbitrium domare, &c.
Et quia ad mentis rationalis naturam ac Dei ima-
ginem liberi arbitrij dignitas pertinet, hinc ean-
dem Pelagianorum sententiam referens: *Nam &*
hoc, inquit, *Pelagiani ausi sunt dicere gratiam esse natu-* Lib. de grat. & lib. arb. ca. 13.
ram in qua sic creati sumus, vt habeamus mentem rationa-
lem qua intelligere valeamus, facti ad imaginem Dei, vt
dominemur piscibus maris & volucribus cæli, & omnibus
pecoribus quæ repunt super terram.

B Hæc igitur causa est cur illam bene viuendi &
non peccandi potestatem nullis peccatis amitti
posse statuant, cum neque liberum voluntatis ar-
bitrium atque imago Dei ex mente rationali de-
leri queat, neque potestas volendi, seu voluntatis,
qua sola iuxta Pelagianos negotium illud agitur
& peragitur, ex libero voluntatis arbitrio possit
amitti. Fortissimè hoc agit Pelagius apud Augu- Lib. de nat. & grat. ca. 45. & seqq.
stinum libro de natura & gratia per multa capita,
vbi dicit *nulla adimere voluntas potest, quod inseparabi-*
liter insitum probatur esse naturæ. Ipsa, autem, *nõ peccan-* cap. 50. capit. 51.
di possibilitas non tam in arbitrij potestate quam in natu-
ræ necessitate est, hoc est, ita necessario naturæ inest,
vt nulla arbitrij potestate etiamsi velit amitti
C possit. Et in opere suo postremo quod suppra ad-
duximus: *Nullo modo possum non habere possibilitatem*
boni, inest mihi etiamsi noluero, nec otium sui aliquando in Pelag. lib. 3 de lib. arb. apud Aug.
hoc natura recipit. Audis *naturam non recipere in hoc*
otium sui? Et quamuis tam aperta confessione hanc lib. de grat. Christi c. 4.
inamissibilem non peccandi potestatẽ non astrue-
ret, ex principiis tamen Pelagianis iam superius
declaratis apertissime sequitur. Nam & liberum
arbitrium pertinere docent ad naturam hominis
ac rationem imaginis Dei, & potestatem vtriusq;
partis, hoc est, eligendi boni & mali, ad naturam
liberi arbitrij; & naturam hominis nullis peccatis
posse vitiari atque debilitari: & siquid forte ma-
læ consuetudinis inoleuerit sola voluntate posse
D superari. Quæ omnia & in superioribus late de-
ducta sunt & aperte conficiunt inseparabilem ina-
missibilemque bene perfecteque viuendi esse po-
testatem.

Tollunt orationem fidelium pro obtinenda ten-
tationum victoria & peccatorum venia.

CAPVT XV.

IN hac igitur præsumptuosa superbaque Pela-
gianorum sententia tria dogmata à Christiana
religione remotissima comprehenduntur. Pri-
E mum est, omnes omninò tentationes quantumli-
bet vehementes siue carnis, siue mundi, siue dæ-
monis, siue ignorantiæ, siue concupiscentiæ, ea-
dem liberi arbitrij potestate posse superari. Hoc
enim ad viuendum sine omni peccato necessarium
est. Quem sensum proferens Augustinus docero
nonam istam hæresim dicit: *Cauendis futuris vincen-* Epist. 94.
disque peccatis, omnibusque peccatis virtute superandis si-
ne vllo deinceps adiutorio gratiæ Dei naturali possibilita-
te humanam sufficere voluntatem. Vbi per *cauenda* signi-
ficat peccata ignorantiæ: per *vincenda*, concupis-
centiæ. Vnde vtrumque Improbans: *Si enim*, inquit, Lib. de nat. & gratia. cap. 40.
possibilitas naturalis per liberum arbitrium & ad cogno-
scendum quomodo viuere debeat, & ad bene viuendum
sufficit sibi, ergo Christus gratis mortuus est.

Alterum

Alterum est ex priore consectaneum, non esse rogandum Deum *ne nos inducat in tentationem*: hoc enim esse humanæ potestatis: *Consideret ergo Sanctitas tua*, inquiunt Patres Concilij Carthaginensis ad Innocentium Papam, *& pastoralibus nobiscum compatiatur visceribus, quam sit pestiferum & exitiale ouibus Christi, quod istorum sacrilegas disputationes necessario sequitur vt nec orare debeamus, ne intremus in tentationem*, &c. Rationem subiicit: *Si enim possibilitate naturæ & arbitrio voluntatis in potestate sunt constituta, quis non ea vidit à Domino inaniter peti & fallaciter orari, cum orando poscuntur quæ naturæ nostræ iam ita condita sufficientibus viribus obtinentur?* Quam cæcitatem vel stoliditatem eis exprobrat Augustinus: *Nec donum Dei poscitis*, inquit, *ne intretis in tentationem, hoc est, ne peccetis: in vestra enim virtute confiditis & vos in Psalmo notatos esse atque damnatos, vel non videtis cæci, vel stolidi non doletis*. Deplorat hanc pestilentissimã eorum arrogantiam cum lachrymis in libro de bono viduitatis. Nam eo vsque progressa est impudentiæ vt dicerent ad corporales casus auertendos Dominicam orationem fundi. Testis locuples est ipse idem: *Illud verò quod sequitur ne nos inferas in tentationem, non sic accipiunt, tanquam Deus orandus sit, qui nos ad superandas tentationes adiuuet peccatorũ, sed ne quisquam irruens corporaliter nos humanus casus affligat, quoniam peccatorum tentationes vincere ita sit iam in nostra positum potestate possibilitate naturæ, vt hoc inaniter impetrandum orationibus arbitremur*. Vnde cũ Vrbanus Siccensis Episcopus Romę cum quodam tali assentiente confligeret, eumque Dominicæ orationis põdere vrgeret, quare, si in nostra esset positum potestate, omnes peccatorum tentationes solis voluntatis viribus superare, Deo diceretur, ne nos inferas in tentationem? *Rogamus*, inquit aduersarius, *ne nos inferas in tentationem ne aliquid mali patiamur, quod non habemus in potestate: ne ruam de equo & ne frangam pedem, ne latro me interficiat, & quid huiusmodi. Hæc enim, inquit, nõ habere in potestate: nam vincere tentationes peccatorum meorum, si volo, & possum, nec Dei adiutorio possum*. Videntur autem ad hunc arrogantiæ gradum non initio prosiluisse, sed paulatim profecisse. Idcirco enim Augustinus Epistola nonagesima citata dixit: *Hoc eorũ sacrilegas disputationes necessario sequi vt nec errare debeamus ne intremus in tentationem*. Nempe quia nondũ hoc tunc aperte profitebãtur. Vnde ad Anastasium apertius hoc declarans *non quia audent*, inquit, *hoc aperte dicere, sed eorum sententiam velint nolint hoc vtique sequitur*. Postea tamen audaciores vel impudentiores facti etiam sermone professi sunt, quod corde sentiebant, & ex sententia sua religatum esse cernebant.

Tertium dogma, quod illa perfectionis doctrina consequitur, est, non esse itidem rogandum Deum pro peccatorum remissione, nam quamuis peccata, si qua voluntatis libertas commisisset, à Deo dimittenda fateantur, eò tamen perfectionis peruenire posse statuunt, vt hoc nihil opus sit amplius dici: *Quæ impietas*, ait Augustinus, *contradicit etiam orationibus nostris, concedens quidem vt dicamus, dimitte nobis debita nostra, &c. & hoc ita concedens vt asserat hominem in hoc corruptibili corpore quod aggrauat animam posse suis viribus ad tantam iustitiam peruenire vt neque hoc illi sit dicere necessarium, dimitte nobis debita nostra*. Vnde insultabat Augustino Iulianus, *quod in populo, & cum populo Dei pectus tunderet*. Cui sanctus Doctor: *Nec insultetis hinc nobis, inde quippe estis hæretici quia hæc displicẽt vobis*. Ipsi verò, quia istam orationis formulam Apostolis à Christo traditam negare non poterant nouis excogitatisque tergiuersationibus superbiam suam palliabant. Dicebant enim eam Apostolis cum adhuc infirmi erant fuisse præscriptã. Pelagiani enim sunt, quos insinuat Augustinus quãdo dicit: *Forte dicet hoc aliquis quando illos docuit Dominus IESVS orationem, adhuc paruuli erant, infirmi erant, carnales, nondum erant spiritales qui non haberent peccatum*. Cũ verò conuincerentur eandem omninò orationem ab Apostolis post resurrectionem Domini cùm iam perfecti essent frequentatam alio suffugio vim veritatis quidã eludentes: *Etsi orabant eam*, inquiunt, *sancti & perfecti iam Apostoli, nullum omninò habentes peccatum, non tamen pro seipsis sed pro imperfectis adhuc peccatoribus dicebant, dimitte nobis debita nostra, sicut, &c. vt per hoc quod dicerent nostra in vno esse corpore demonstrarent, & illos adhuc habentes peccata, & seipsos qui iam carebant omni ex parte peccato*. Alij ita volebant eam à *sanctis dici ut humiliter, nõ veraciter diceretur*. Vtramque euasionem Carthaginenses Patres referunt & septimi octauique canonis authoritate condamnant.

Propter istas igitur duas causas sublatæ pro dimittendis peccatis, & pro vincendis tentationibus orationis, August. cum Patrib. Mileuitanis queritur, quod noua hæresis & nimium perniciosa tentaret surgere inimicorum gratiæ Dei, *qui nobis*, inquiunt, *etiam Dominicam orationem impiis disputationibus conantur auferre*. In cuius rei fidem vtriusque dogmatis impietatem tangunt, quæ nec pro præteritis peccatis diluendis, nec pro futuris cauendis fideles deprecari sinit.

Apud Aug. Epist. 90. — Lib. 1. operis imper. cont. Iul. f. 109. — Capit. 17. — Epist. 94. — Refert. Aug. in fragmento 1. post Ser. de temp. Tom. 2. ex Fragm. Ab Tom. 2. — Epist. 144. — Epist. 94. — Lib. 3. cont. Iulia. 21. — Hom. 43. c. 7 — Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. c. 10. — Concil. Carthag. can. 8. — Epist. ad Innoc. Pap. 92. apud Aug.

Argumenta nonnulla quibus non peccandi possibilitatem asserunt.

CAPVT XVI.

ARGVMENTA verò quibus perfectionis illius possibilitatem astruunt, vt homo sine peccato, si velit, viuat, non pauca ex medio Philosophiæ penu proferũt. Imprimis quod peccato non possit vllo modo natura debilitari atque vitiari. Instanter hoc agit Pelagius apud August. magna parte libri de natura & gratia, vt supra suo loco fusius demonstrauimus. Quod si ita est, manifestè sequitur sine peccato quemlibet si velit posse viuere. Voluntas enim primi hominis non natura vt à Deo primitus facta est, culpabilis fuit: Nã ita sine omni infirmitate fuerat cõdita, vt posset non peccare si vellet. Eius verò *posteros*, dicit Pelagius, *non solũ illo non esse infirmiores, sed etiam plura impleuisse præcepta cum ille vnum implere neglexerit*. Atque istam naturæ integritatem seu non peccandi possibilitatem per Christi aduentum demonstratũ volunt, *qui de peccato damnauit peccatũ*, quia, inquit Pelagius, *de illius carnis substantia quæ ante seruiebat peccato vicit nunquam peccando peccatum & in eadem carne damnauit peccatũ, vt ostenderet voluntatem esse in crimine non naturam, quæ talis à Deo facta est, vt possit non peccare si velit*.

Deinde familiarissimũ eorum argumentum est ac præcipuum ad asserendam iustitiæ perfectionem quia præcipitur homini vt sit perfectus ac sine peccato: Dei autem præcepta sunt possibilia: *Dominus ait*, inquiunt Pelagiani, *estote perfecti, sicut Pater vester cœlestis perfectus est: quod non præciperet si sciret fieri non posse quod præcipit*. Nihil enim, *præciperet Deus homini quod esset humanæ impossibile voluntati*. Cuius argumenti vis per modum dilemmatis proponitur apud Hieronymum: *aut possibilia*, inquit, Critobolus, hoc est Pelagianus, *Deus mandata dedit aut impossibilia*. Si possibilia, in nostra potestate est ea facere si velimus: *Si impossibilia, nec in hoc rei sumus*

Vide c. 19. — Lib. de nat. & gra. ca. 21. — Rom. 8. — In Comment. ca. 8. Rom. — Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. ca. 15. — Ibid. ca. 3. — Lib. 3. aduers. Pelag. fol. 833.

si non facimus, quod implere non possumus, ac per hoc sine possibilia dedit Deus mandata sine impossibilia, potest homo sine peccato esse si velit. Quod argumentum & in Epist. ad Ctesiph. paulò breuius tangit. Vnde cum Catholici nonnulli dicerent leuia quædam peccata ipsa multitudine quod sæpe irruant non posse cuncta vitari, negabant Pelagiani *debere argui ne leui quidem correptione si vitari omninò non possent.* Nam si illi qui peccasse ponebantur, *idcirco*, inquiebant, *tales fuerunt quia aliud esse non potuerunt, culpâ carent.* Ex quibus patet non tantum de singulis præceptis hoc argumentum vsisse Pelagianos, sed etiam de omnibus simul sumptis: atque ex eorum omnium possibilitate, possibilem homini perfectionem iustitiæ conclusisse. Itaque Cælestius cum scripturas tantum adduceret quibus homini præceptum est vt sit perfectus & sine peccato viuat, satis superque se probasse putat, hominem in hac vita posse esse sine peccato. *Testimonia*, inquit, *quibus probatur præceptum esse homini vt absque peccato sit.* Atque ita magnum catalogum earum pertexit quæ præscribunt homini vt sit *immaculatus, Sanctus, irreprehensibilis, sine peccato atque perfectus.* Et Pelagius ad illa scripturæ verba: *Exibere vos Sanctos & immaculatos. Vide*, ait, *sciebat se impossibilia præcepisse.* Tractat hoc argumentum sæpius Iulianus non tantum vt probet hominem sine peccato posse viuere sed etiam vt ipsum quoque peccatum originale, præceptorum possibilitate subuertat.

Pel. 812. — Lib. de nat. & grat. ca. 12. — Ibid. ca. 7. — Lib. de perf. inst. c. 8. vide & ca. 3. ratiocin. 6.

Per hanc Apostolicam, ait ille, *sententiam, demonstratur propterea rectè iudicari homines, quia præcepta possibilia non fecerunt, iniuste autem iudicarentur, si ea non fecissent quæ impossibilia iuberentur.* Neque enim *ab homine iustum est aliquid amplius flagitare quam potest.* Instantissime hoc idem inculcat Pelagius vt virgini Demetriadi possibilitatem perfectionis persuadeat. *Ascribimus*, inquit, *iniquitatem iusto, pio crudelitatem dum eum primo impossibile aliquid præcepisse conquerimur.* Et post multa in eandem sententiam: *Nec impossibile aliquid voluit imperare qui iustus est: nec damnaturus hominem fuit pro eo quod vitare non potuit, qui pius est.* Quæ verba grauiter reprehendit refellitque Beda, tametsi perperam putet esse verba
D Iuliani. Vides, arbitror, quanti hoc argumentum facerent Pelagiani, quod & ex Augustini verbis manifestum est, quibus dicit: *Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt, Non iuberet Deus quod sciret non posse ab homine fieri.* Neque enim existimant aliam esse posse præcepti rationem, nisi vt eo audito homo faciat. Cùm enim his non obstantibus Catholici constanter tuerentur, neminem in hac vita sine peccato viuere: *Cur ergo iubet*, inquiunt, *quod scit nullum hominem esse facturum?*

Lib. 5. cont. Iul. c. 18. — Ibid. ca. 12. — In Epist. ad Demetr. — Lib. 1. Cant. Canticorum — Lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. — Lib. de pecc. merit. & remiss. cap. 16.

Tertium eorum non infimum argumentum, ex ratione peccati petitur: *Ante omnia*, inquit Cælestius, *interrogandus est, qui negat hominem sine peccato esse posse, quid sit quodcumque peccatum quod vitari potest,*
E *an quod vitari non potest? Si quod vitari non potest, peccatum non est; si quod vitari potest, potest homo sine peccato esse quod vitari potest. Nulla enim ratio vel iustitia patitur, saltem dici peccatum quod vitari nullo modo potest.* Ad quod conficiendum tres alias ibidem rationes ex natura peccati accersitas promit, quia *voluntatis est nō necessitatis*, quia *accidens est nō natura*, quia *actus est non res.* Multas alias rationes si videre lubet, quibus armati prosiliebant vt sine peccato vitam transigi posse conficerent, consule librum de perfectione iustitiæ, qui ex professo in hunc errorem refellendum scriptus est. Nam pleraque in eo cōglobata sunt, quæ passim alibi sparsa reperiuntur. Inter quæ illud non postremum est, quod om-

Lib. de perf. inst. c. 2. ratiocin. 1. — Ratiocin. 2. 3. 4. — Toto c. 3. 4. 5. 6. 7.

A nium Pelagianorum ore, scriptisque inculcatur, ac veluti gigantæa moles assertoribus Catholicæ veritatis opponitur, quod mandata Dei custodire seu non peccare sit voluntatis: Ergo, inquiunt, fit si volumus, non fit si nolumus: *Quod si volumus*, aiunt apud Augustinum, *non peccamus.* Quod quidem innumeris scripturis voluntatem hominis compellentibus, vel exigentibus, & accusantibus persuadere moliuntur, vt quod Apostolus dicit: *Quod vult faciat*, Quod Ecclesiasticus: *si volueris mandata seruare, conseruabunt te.* Et, *apposuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris porrige manum tuam.* Et similia. Sed omnium ore frequentatum est, illud Isaiæ: *Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis; quod si*
B *nolueritis & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos.* His etenim & similibus multis quæ aceruatim congerunt, sine vlla dubitatione confici putant, solo voluntatis nutu rem illam peragi, & hominem nō peccare si velit, cum velle & nolle in nudo ipsius arbitrio collocetur. Vnde Cælestius vrgens dilemmate: *Quærendum est*, inquit, *quomodo non potest homo sine peccato esse, voluntate, an natura? Si natura, peccatum non est: Si voluntate, perfacile potest voluntas voluntate mutari.* Cum itaque Catholicus quærit, quandoquidem homo sum instructus libertatis arbitrio, quomodo cum velim satisque cupiam non peccare, delinquo? Respondent, vt Hieronymus notat, *quia voluntas imperfecta est: si*
C *enim vere velles, vere vtique non peccares.* Quod nihil est aliud, nisi, si efficaciter velles, non peccares. Cum enim velle in solo hominis nutu collocatum putent, etiam quam efficacissime velle à solo eius arbitrio pendere arbitrantur, atque irrefragabiliter confici *hominem sine peccato esse posse, si velit.* Si enim velle non potest, iam eo ipso destruitur liberum voluntatis arbitrium: *Quod*, inquiunt Pelagiani, *aliter liberum non erit, nisi fecero quod voluero.*

Ibid. de voluntate c. 19. — Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. cap. 3. — 1. ad Cor. 7. — Ecclesi. 15. — Vide lib. de perf. inst. c. 19. lib. 4. ad Bonif. c. 2. lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. fol. 133. L. 5. de grat. & lib. arb. c. 10. & c. — Lib. de perf. inst. ca. 6. — Lib. 1. Dial. aduers. Pelag. f. 824. — Apud Hier. Epist. ad Ctesiph. fol. 810.

Discrimen statuunt inter esse, & posse esse sine peccato.

CAPVT XVII.

D PORRÒ obseruatione dignum est, Pelagianos vt scripturas euadant quæ neminem in hac vita sine peccato esse conuincunt, sæpe magis potestatem non peccandi, quam effectum illius potestatis asserere. Nam quamuis magnum eorum quos sine peccato vixisse putant, subinde prætexant numerum; vt inter viros *Enoch, Melchisedech, Abraham, Isaac, Iacob, Ioseph, Iesum Naue, Phineem, Samuel, Nathan, Heliam, Helizæum, Michæam, Daniel, Ananiam, Azariam, Mizael, Ezechiel, Mardochæum, Simeon, Ioseph cui desponsata erat Virgo* MARIA, *Ioannem*: interque fœminas, *Delboram, Annam Samuelis matrem, Iudith, Esther, alteram*
E *Annam filiam Phanuel, Elizabeth, ipsam etiam Domini Saluatoris nostri Matrem, quam sine peccato confiteri necesse esset pietati*: maximeque a *Abel*, b *Iob*, quia dicitur, *verax, sine crimine, iustus, Dei cultor, abstinens se ab omni re mala* & c *Zachariam cum Elizabeth*, quia dicuntur *iusti ambo in conspectu Domini, & in omnibus mandatis incedentes & iustificationibus Domini sine querela*: non tamen illos veluti partem aut cardinem sui dogmatis, sed veluti exempla dumtaxat proferunt, de quorum tamen non sunt multum veritate solliciti. Aperte quippe non raro profitentur, non se defendere, quod quisquam sine peccato sit vel fuerit, sed tantū esse posse si velit. Audi ipsum Hæresiarcham dogmatis sui ac distinctionis interpretē: *Aliud est quærere, an possit aliquid esse,*

Lib. de Nat. & grat. ca. 36. vide & Hieron. l. 2. Dial. aduer. Pelag. plane in fine. — a Ibid. c. 37. — b Lib. 1. de pecc. merit. c. 12. & lib. de perf. inst. c. 11. & 12. — c Lib. de perf. inst. ca. 17. & lib. de grat. Christi c. 48. — Lib. de nat. & grat. c. 7.

esse, quod ad solam possibilitatem pertinet, aliud virumne sit. Neque ego dico hominem esse sine peccato, neque tu dicis, non esse hominem sine peccato. De posse & non posse, non de esse & non esse contendimus. Ex quo capite ad omnes illas scripturas, quibus dicitur *nemo mundus à sorde, non esse qui non peccet, si dixerimus quia peccatum non habemus*, & similes, vno verbo respondent, *huiusmodi exemplis ostendi quales homines quidam tempore aliquo fuerint, non quod aliud esse non potuerint, vnde & iure inueniuntur esse culpabiles. Nam,* inquit, *si idcirco tales fuerunt, quia aliud esse non potuerunt, culpa carent.* Et inferiùs cùm ad illum Apostoli locum, *omnes peccauerunt*, Respondisset hoc de illis intelligi qui tunc erant Iudæis & Gentibus, hoc est, non de omnibus omninò, subiungit: *Sed esto consentiam, quia omnes peccatores fuisse testatur. Dicit enim quod fuerint, non quod aliud esse non potuerint. Quamobrem etsi omnes homines peccatores possent probari, definitioni tamen nostræ nequaquam id obesset, qui non tam quid homines sint, quam quid possint esse defendimus.* Quam potestatem tam pertinaciter in illo toto libro asserit, vt apertissimam illam scripturam, *linguam autem nullus hominum domare potest*, addita interrogationis nota corrumpat, quasi per exprobrationem diceretur, *ergò ne linguam nullus hominum domare potest? Tanquam obiurgans*, inquit Augustinus, *& dicens, domare feras potestis, linguam non potestis? Quasi facilius sit linguam domare quam feras.* Nec dissimiliter Cælestius libro de perfectione iustitiæ, multis rationibus hoc tantùm astruit, hominem sine peccato esse posse. *Da mihi* (inquit, ex persona aduersarij sui) *hominem sine peccato.* Et respondet: *Do tibi qui esse possit.* Et rursum interroganti: *Quis est?* Respondet: *Ipse tu. Quod si dixeris*, inquit, *ego esse non possum; respondendum est: Cuius culpa est? Quod si dixeris, mea, dicendum est: & quomodo tua est si ipse sine peccato esse non potes?* Notauit & Diuus Hieronymus hanc eorum versutiam. *Illud quoque argumentum vestrum*, inquit, *ferre quis possit? Dicitis his verbis: aliud est esse, aliud esse posse. Esse non est in nostra positum potestate, esse autem posse, generaliter dici: quod licet alius non fuerit, tamen possit esse qui esse voluerit.* Vbi tamen cum eos docere dicit, esse non est in nostra positum potestate, non rectè sensum eorum cœpisse vel explicuisse videri potest, quod & in aliis nonnullis ipsi contigit. Nam hoc ipso quo docebant nos sine peccato esse posse, si volumus, sentiebant, ipsum esse sine peccato, in nostra esse positum potestate. Vt enim rectissime docet Augustinus: *Hoc quisque in potestate habere dicitur quod si vult facit, si non vult non facit.*

[Margin: *Iob. 14. iuxta 70.* — *3. Reg. 8.* — *1. Ioan. 1.* — *Lib. de nat. & gratia c. 7.* — *Rom. 3.* — *Lib. de nat. & grat. c. 42.* — *Iacob. 3.* — *Lib. de nat. & grat. c. 15.* — *Lib. de perf. iust. c. 7.* — *Epist. ad Ctesiph. vers. finem.* — *Lib. de spir. & lit. c. 31.*]

Plerumque tamen non contenti solam non peccandi possibilitatem humanæ vendicasse voluntati, acerrimè solent pro ipsa adepta perfectione dimicare. Hinc enim scripturas omnes quibus omnes homines peccatores esse referuntur, studiosissimè conantur soluere quemadmodum paulò ante aliqua ex parte diximus, vt multos perfectionem iustitiæ adeptos esse, se sentire declarant. Vnde de Apostolo Paulo imperfectum se profitente dicit Pelagius: *Quomodo negat se esse perfectum, si alij sunt, nisi humilitatis gratia, hoc dictum accipias?* Oblitus nempe sui est, qui de eadem alibi quæstione disputans acutissimè dixit atque verissimè: *In qua magis parte humilitas collocanda est sine dubio falsitatis, si in ea quæ veritatis probatur esse superbia est.* Et alio in loco eiusdem Apostoli perfectionem asserens & probans: *Apostolus dicit*, inquit, *bonum certamen certaui, fidem seruaui, cursum consummaui, superest mihi corona iustitiæ: quod non diceret si haberet vllum peccatum.* De Sanctorum verò orationibus, quibus passim sua peccata deprecantur, & illa Danielis apertissima, *peccauimus, inique egimus, iniustè gessimus, & recessimus à mandatis & iustitiis tuis*, & cæteris huiusmodi solent (quod Hieronymus obseruat) dicere: *Quod & Dauid & Daniel & omnes Prophetæ non pro se qui Sancti erant, sed ex persona populi sunt locuti.* Quam eorum peruersam sententiam & Augustinus insinuat: Et eodem ferè modo illam Dominicæ orationis partem *dimitte nobis debita nostra*, eos peruertisse iam supra diximus. Hinc illa fluxit calumnia qua Catholicos insectantur quasi dicerent Apostolos ac Prophetas quos peccasse asserunt, *non plene Sanctos definiri, sed in comparatione peiorum minus eos malos fuisse: & hanc esse iustitiam cui Deus testimonium perhibet, vt quomodo dicit Propheta, iustificatam Sodomam comparatione Iudæorum; sic etiam criminosorum comparatione dicerent aliquos Sanctos exercuisse virtutem.* Ita Pelagiani religionis amatores & laudatores videntur sibi esse Sanctorum, si non audeant dicere imperfectæ illos fuisse virtutis.

[Margin: *In Comment. c. 3. ad Philipp. n. 30.* — *Lib. de nat. & grat. c. 34.* — *Daniel 9.* — *Lib. 2. dial. aduers. Pelag. in fine.* — *Lib. 2. de pec. merit. & remiss. c. 10. sup. c. 15.* — *Lib. 3. ad Bonif. c. 5.*]

Subinde tamen hanc moderationem videntur adhibere velle suæ sententiæ, quod nemo per totam vitam sine peccato fuerit, sed tantum post longum perfectionis studium ac laborem, cum enim in Synodo Palestina Pelagio fuisset obiectum quod in libro Capitulorum docuisset: *Posse hominem si velit esse sine peccato*, ita se defendendo respondit: *Non diximus, quod inueniatur aliquis ab infantia vsque ad senectam qui nunquam peccauerit, sed quoniam à peccatis conuersus proprio labore & Dei gratia possit esse sine peccato.* Vbi cùm dicit, *à peccatis conuersus*, ostendit priorem vitam in peccatis agi, quo sensu hanc impeccantiam Diuo Hieronymo teste, Origenes docet. Subinde verò nonnullos per totam vitam nihil omninò deliquisse confirmat. *De illis*, inquit Pelagius, *quorum iustitiæ scriptura meminit; & peccatorum sine dubiò meminisset, si qua eos peccasse sensisset.* De hominibus primis loquitur: ex quibus cum Adam, Euam, Cain Scriptura eadem teste peccasse commemorasset, de Abel subiicit: *Quod si & Abel peccasset, & hoc sine dubio Scriptura dixisset, si non dixit ergò nec ille peccauit.* Et generalis est sententia Cælestij: *Quoniam ante aduentum Christi fuerunt homines sine peccato.* Notauit hanc eius Antilogiam Augustinus, vni ex iudicibus Pelagij Palestinis scribens: *Fateatur ergo*, inquit, *quod peccauerit Abel, &c. & respiciat librum suum vbi eum dixisse constat, quod ait in hac defensione* (in Synodo Palestina) *non diximus.*

[Margin: *Lib. de gest. Pelag. c. 6.* — *In proemio dial. aduers. Pelag.* — *Lib. de nat. & grat. c. 37.* — *Ibidem.* — *Lib. de gestis Pelag. c. 11.* — *Epist. 250. ad Ioan. Episc. Hier.*]

Non peccandi non modo possibilitatem, sed etiam facilitatem asserunt.

CAPVT XVIII.

SEd parum Pelagianis fuit possibilitatem viuendi absque peccato omnibus hominibus tribuere, etiam magnam tantæ rei facilitatem asserunt: Hinc Hæresiarcha ad Demetriadem: *Quid ideò à nobis faciendum fuit* (laudanda scilicet natura) *vt tibi planiorem viam ad perfectam iustitiam sterneremus; quam eo facilius currere possis, quo in ea nihil asperum; nihil inaccessibile esse cognoueris.* Quam sententiam infra latius ita prosequitur, vt eos qui de duritie præceptorum & humana fragilitate conqueruntur, Deum duplicis ignorantiæ accusare dicat, quasi nesciret quid faciendo hominem

[Margin: *Epist. ad Demetr.*]

A fecerit quid iubendo præceperit. Familiaris namque Pelagianorum consuetudo est, præceptorum facilitatem inculcare. *Facilia*, inquit Hieronymus, *dicis Dei esse mandata & tamen nullum proferre potes qui vniuersa compleuerit*. Et cum in illo scripturæ loco, *quis gloriabitur castum se habere cor, &c.* *Quæ* pro *difficili* vsurpari respondisset; *tolle ergo sententiam* infert Hieronymus, *& rade de libro tuo facilia Dei esse mandata.* Nam facilia esse mandata & facile vitam absque peccato transigi, eadem esse indicant Pelagiani, vel vnum ex altero consequi. Vnde Cælestius iustitiæ perfectionem cum se probasse sufficienter putat probando ex Apostolo Ioanne *quod mandata eius grauia non sunt*. Et

Epist. ad Ctesiph.
Prou. 20.
Lib. 2. dial. aduers. Pelag. non procul a fine.
Lib. de perf. iust. c. 1. apud Aug. 1. Ioan. 5.

B quamuis in Synodo Palestina, nunquam Pelagio obiectum fuerit, quod *facile* hominem sine peccato esse posse dixisset, sed tantummodo quod posset esse sine peccato & mandata Dei custodire si vellet, hoc tamen accusatorum putatur contigisse negligentiâ *qui nescio qua incuria*, inquit Augustinus, *minus posuerunt verbum de quo non parua est controuersia.* Nam & in libro Capitulorum qui in ipso exordio hæresis nascentis exaratus est, apertissime Pelagius asserit posse hominem sine peccato esse, & mandata Dei *facile* seruare. Quomodo etiam quæstionem illam proposuit August. Hilar. cum primum Syracusis inciperent illa zizania pullulare: & in quadam Epistola quam Pelagius

Lib de gestis Pelag. c. 30.

C post Palestinum iudicium ad quemdam presbyterum amicum dedit, palam teste Augustino ita gloriari ausus est, *vt non solum possibilitatem non peccandi, sed etiam facilitatem sicut in libro Capitulorum eiusdem Pelagij positum est, indicantibus quatuordecim Episcopis se persuasisse iactaret.*

Epist. 88. apud Aug. vide & Ep. 95. vers. fin. & lib. de gest. Pelag. c. 35. vbi ostenditur illā Pelagij fuisse doctrinam.

Neque ab hac facilitatis prædicatione etiam post Concilia Palestinum atque Africana quibus hæresis illa succisa est, discessit Iulianus, Nam in primo quod aduersus Augustinum exarauit opere: *Per facile*, inquit, *studio sanctitatis, quod Deus adiuuat, potest homo carere peccatis.* Et in postremo ad facilitatem iustitiæ ostendendam, Pauli Apostoli verba pertractans; *ne quid arduum*, ait,

D *& inaccessum homini præcipere videretur, verbum de consuetudine vsurpauit, vt humanum diceret, id est, facile, tractabile & quod cunctorum comparatione mitescat.* Quod enim apposito Dei adiutorio impietatem tantillum temperat, mirum est astutiæ versipellis ludibrium, quo legem atque doctrinam pro diuinæ gratiæ adiutorio minus cautis conatur obtrudere.

Lib. de gest. Pelag. c. 30. & 31.
Aug. cont. Iul. c. 3.
Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 454.

Ex hac igitur facilitatis iustitiæ opinione quam tota illa hæresis contra Catholicos plenis buccis prædicat, gloriatio illa nascitur qua passim iactitare solent, quod cum se audiunt, *accenduntur homines ad virtutem*; cum autem Catholicos doctores audiunt, *desperatione franguntur ac renuntiant*

E *studiis perfectionis.* Itemque se *propter perfectionis prædicationem inuidiam pati.*

Aug. lib. 2. cont. Iul. c. 8. vide & lib. 3. c. vlt. & lib. 1. operis imperf. fol. 166.

Quæ quidem perfectionis facilitas duobus apud eos cardinibus vertitur. Primus est quod concupiscentiam quæ omnium tentationum nostrarum seminarium est eiusque motus quibus terrenis rebus inhiat, malos esse pernegarent. *Eo proposito*, ait Iulianus, *non esse in natura malum defendimus, vt ad virtutum studia homines incitemus; inculcantes nullum culmen ita arduum esse virtutis, vt non ad illud,* adiuuante Deo, *mens queat fidelis euadere.* Et alibi: *homines commonemus, ne vobis credentes, emendationis desperatione frangantur, & recedant ab eruditione Christi, quasi ea præcipientis quæ capere mortalium natura non possit, quippe malo aggrauata congenito.* Qua de re

Ibid. lib. 2. c. 8.
Lib. 3. cont. Iul. c. vlt.
Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 166.

A plura supradiximus. Videbant enim difficillimam esse perfectionem viuendi absque peccato si homini ab ipso ortu ingeniti sint motus mali, contra quos perpetua contentione dimicandum sit; facilem vero si motus huiusmodi statuantur naturaliter boni. Aduertit hanc eorum versutiam scopumque, sugillatque Augustinus dicens: *Ita quippe potest facillime vera etiam esse vestra sententia qua dicitis hominem sine peccato esse si velit, non est enim quomodo faciat quod non licet, quando licet quidquid libet, quia bonum est quod naturaliter libet, &c.*

Alter cardo quo facilitas illa nititur, est naturalis possibilitas & flexibilitas voluntatis. Non peccare enim fit voluntatis arbitrio; quidquid ex

B voluntatis pendet arbitrio, censent illi, hoc fit si velis, non fit si nolis. Vnde Cælestius, *si voluntate fit vt sine peccato non simus, perfacile potest voluntas voluntate mutari.* Et vsitata illa inter Pelagianos ratio & vox, *Si nolumus non peccamus*, quæ profecto si vera est, omnes omnino bene viuendi difficultates velut fulmen proterit. Sed de hac liberi arbitrij potestate plura superius consulenda sunt.

Lib. de perfe iust. c. 6.

Ἀπάθειαν inducunt quid illa sit, & vnde hausta. Differentia inter impeccantiam & impeccabilitatem: inter sine peccato esse & ἀναμάρτητον.

C

CAPVT XIX.

EX hac non peccandi facilitate ad asserendam perfectam ἀπάθειαν progrediuntur. Quo nomine nihil aliud significatur, quam perturbationum quibus animus humanus inquietari solet seu passionum impassibilitas: nimirum vt non tantum fracto impetu regantur ac temperentur, sed etiam funditus exstirpentur, vel ita certè domentur rationis fræno, vt nunquam homine commoueantur inuito. Hunc fuisse Pelagianorum

D sensum luculentè declarat Augustinus. Nam cum beati Ambrosij præclara verba ab omnibus Christianis audienda laudasset, quibus in libro de fuga seculi docet, *non esse in potestate nostra cor nostrum & nostras cogitationes quæ improuiso effusæ mentem animumque confundunt, atque alio trahunt quam tu proposueris, ad secularia reuocant, mundana inferunt, voluptuaria ingerunt, illecebrosa intexunt, ipsoque in tempore quo eleuare mentem paramus insertis manibus cogitationibus ad terrena plerumque deiicimur*; de arrogantia sententiæ Pelagianæ subiicit: *Hæc si vos non patimini ignoscite, non vobis credimus, &c. Vobis autem etiamsi credamus & dicamus, orate pro nobis vt nec nos ista patiamur, ita vos inuenimus elatos & alta sa-*

Lib. 2. cont. Iul. cap. 8.

E *pientis, vt respondeatis nobis, non solum ista vos non pati, verum etiam in hominis esse potestate ne ista patiatur, nec esse causam cur ad hoc Dei poscatur auxilium.* Vera esse sensu Pelagianorum quo Augustinus hic ipsis tribuit, etiam Diui Hieronymi clarescit testimonio: *Pollicitus sum*, inquit, *me ad cunctas eorum qui ἀπάθειαν prædicant, quæstiunculas responsurum.* Et Pelagij orationem scriptis suis inserit: *Hæres*, inquit, *Ioniniani loquitur, sine omni peccato sum, &c. Alij clausis cellulis & fœminas non videntes, quia miseri sunt & verba mea non audiunt torquentur desideriis: ego etiamsi mulierum vallor agminibus, nullam habeo concupiscentiam. De me enim dictum est: Lapides sancti voluuntur super terram: & ideo non sentio quia in liberi arbitrij potestate sum.* Insolentissimam magistri

In proœm. Dialog. aduers. Pelag.
Lib. 2. Dia. aduer. Pelag.

sui

sui arrogantiam videtur imitatus fuisse inueteratus quidam dierum malorum Seneca, qui tempore Gelasij Papæ tantam dicebat inesse homini potestatem liberæ voluntatis, vt si vellet, inter adolescentulas posset versari, contrectare & tamen nullatenus inquinari ex hoc sensu ἀπαθείας illa opinor fluxit sententia, quæ Pelagio in Palæstina Synodo obiecta & in alium ab eo sensum detorta fuit, *malum nec in cogitationem venire*. Quamuis enim vt damnationem Episcopalem euaderet tantummodo significari diceret, *debere studere Christianum ne mala cogitet*, amplius tamen voluisse verisimillimum facit Origenes omnium Pelagianorum fons, qui simili prorsus modo docet: *Virum Sanctum cum ad virtutum venerit summitatem ne in nocte quidem ea pati quæ hominum sunt, nec cogitatione vitiorum aliqua titillari.* Atque huius Origeneanæ doctrinæ Pelagianum esse ramusculum sanctus Hieronymus tradit. Quamquam nec Origenes huius impassibilitatis primus author fuit. Nam vt nihil de Manichæo dicam, *qui suos electos*, inquit idem Hieronymus, *quos inter animas Platonis in cælestibus collocat, dicit omni tempore carere peccato, nec si velint posse peccare. Ad tanta enim eos virtutum culmina transcendisse vt carnis operibus illudant*, iam olim Stoici putantur fuisse illius ἀπαθείας sine impertubationis authores. Illi enim passiones animi asserunt exstirpari posse de mentibus, & nullam fibram radicemque vitiorum in homine omninò residere, meditatione & assidua exercitatione virtutum. Quamquam nonnulli putent, atque inter eos Augustinus, aut nihil aut penè nihil distare inter Stoicorum aliorumq; Philosophorum opinionem de passionibus & perturbationibus animorum. *Vtrisque enim*, inquit, *mentem rationemque sapientis ab earum dominatione defendunt, & ideò fortasse dicunt Stoici eas in sapientem non cadere, quia nequaquam eius sapientiam qua vtique sapiens est vllo errore obnubilant aut labe subuertunt. Accidunt autem animo, salua serenitate sapientiæ, propter ea quæ commoda vel incommoda appellant.* Cui planè consentire videtur Seneca Stoicæ Philosophiæ peritissimus, multis in locis. Sed siue sapientum siue vulgi tantum opinione Stoici ἀπαθείας putentur amatores, Pyrrhonem tamen aliosque nonnullos Philosophiæ Principes eam ante Pelagium astruxisse testis est Plinius: *Exit*, inquit, *hic animi tenor* (æqualitas) *aliquando in rigorem quendam toruitatemque naturæ duram & inflexibilem affectusque humanos adimit: quales ἀπαθεῖς Græci vocant, multos eius generis experti: quodque mirum sit authores maximos sapientiæ Diogenem Cynicum, Pyrrhonem, Heraclitum, Timonum.* De Pyrrhone etiam Cicero; *Aristoni summum bonum est in rebus mediis neutram in partem moueri: quæ ἀδιαφορία ab ipso dicitur Pyrrho autem ea ne sentire quidem sapientem, quæ ἀπάθεια nominatur.* Quibus Stilponem addit Seneca & Pythagoram sanctus Hyeronimus.

Gelas. in Epist. ad vniuers. Episc. per Picenum. Ep. 1. Tho. 1 Epist. Rom. Pontif. — August. lib. de gestis Pelag. c. 4. — Hier. Epist. ad Ctesiph. — Ibidem. — Lib. 9. de ciuit. c. 4. — Epist. 71. & lib. de prouid. c. 2. de ira lib. 1 c. 16. — Lib. 7. c. 19. — Lib. 4. Acad. — Epist. 9.

Ex his ergò fontibus hausit ἀπάθειαν perfectorum virorum Origenes, & plerique Origenistæ, inter quos Euagrius Hyperborita, teste eodem Hieronymo librum περὶ ἀπαθείας condidit. Accessit istis paulò ante Pelagium Iouinianus, *cuius*; inquit idem, *O Pelagi, à te nunc hæresis suscitatur*. Et alibi: *Ioniani secunda quæstio tui ingenij disciplina est.* Quod an ita se habeat merito dubitari potest. Nam secunda Iouiniani propositio eodem Hieronymo authore, hæc est: *Eos qui fuerunt baptizati non posse tentari*, & consequenter non posse peccare, hanc enim Iouiniani esse sententiam, scripturæ quas allegat probant. Pelagius vero tametsi fieri posse dicat vt in perfectionis atque adeò ἀπαθείας

Epist. ad Ctesip. init. & lib. 2. Dial. aduers. Pelag. fol. 862. — In proemio dial. aduers. Pelag. — Epist. ad Ctesiph. — Lib. 2. aduers. Iouinian.

A culmine constitutus non tentetur neque peccet amplius nunquam tamen ei peccandi possibilitatem adimit, quasi si etiam vellet peccare non posset. Hoc enim capitalissimo totius doctrinæ Pelagianæ principio à diametro aduersatur. Nihil enim diligentius commendant inculcantque Pelagiani quam dominatricem illam arbitrij libertatem, qua in vtramuis siue boni siue mali partem homo flectitur, & quam humanæ naturæ essentialem & inamissibilem prædicant vt suo loco fusissimè demonstrauimus. Quid quod disertis verbis hunc sui dogmatis esse sensum Pelagiani negant? Nam primus hæresis illius architectus cùm in Concilio Palæstino premeretur quod hominem

B sine peccato esse posse dixisset, hoc ita se dixit intelligere: *Quoniam à peccatis conuersus proprio labore & Dei gratia* (natura) *posßit esse sine peccato: nec per hoc tamen in posterum inconuertibilis*, quid est, *inconuertibilis* nisi non carens potestate ad peccata se conuertendi? Quem sui magistri, totiusq; hæresis esse sensum totis ratiocinandi viribus agit demonstratq; Iulianus, falsissimū esse clamans quod post baptismū hominibus boni necessitas imprimatur. Quamobrem, quod salua tanti viri reuerentia ac pace dixerim, minus accuratè videtur D. Hieronymus in ipsis initiis nascentis hæresis sensum eorum latebrasque penetrasse; verborumque vicinitate delusum, *posse non peccare*, & *non posse peccare*,

C pro iisdem vsurpasse. Quod duobus indiciis liquido declarari potest. Vno, quod libro secundo Dialogorum dicit: *Successor Iouiniani audet loqui, eos qui plenum baptisma consecuti sunt, non posse tentari, imò aliis verbis posse hominem baptizatum, si voluerit, nequaquam vltra peccare.* Vbi posse non peccare, seu non peccare, & non posse tentari indifferenter pro iisdem sumit. Altero, quod etiam Origenis sententiam esse dicit, *ad tantam fortitudinem hominem peruenire, vt vltra peccare non posßit.* Vbi nisi illud; *peccare non posßit*, ita accipiamus, vt tantum significet fieri posse, vt homo perfectus, *non peccet amplius*, dogma traditur capitaliter ipsis cardinibus Origenicæ doctrinæ contrarium. Quid enim

D apud ipsum certius, stabilius, inculcatius, quam inamissibilem esse illam voluntatis indifferentiam qua semper in bonum ac malum flectere arbitrium potest? Vsque adeò vt ex hoc solo principio perpetuos illos saluandorum damnandorumque circuitus, etiam in dæmonibus ac sanctis Angelis fabricauerit, vt ex libro primo περὶ ἀρχῶν perspicuè patet. Addi potest & tertium, quod cum Hieronymus alicubi dicat Pelagium cum Iouiniano sentire, quod homo perfectus vltra peccare non possit, in ipsa tamen cum illo dogmata velitatione atque congressu, passim nihil impugnat aliud quam quod hominem *sine peccato esse posse deliret*.

Lib. de gestis Pelag. c. 6. — Vide lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. fol. 145. & seqq. — In proemio Dialog. aduers. Pelag. — c. 5. & 6. & alibi.

E Quam vocabulorum Latinorum indifferentiam Hieronym. fortassis ex Græco mutuatus est. Nam quod nos *non peccare*, atque etiam *non posse peccare* dicimus, hoc Græci vno verbo ἀναμάρτητον εἶναι vel ἀναμαρτησίαν vocant vt à Scapula & Henrico Stephano obseruatum est: pari ferè modo *impeccabilem esse* latinus vtrumque significare potest, & eum qui in eo perfectionis statu est vt vltra non peccet, & eum qui peccare non potest. Hæc ergò causa est, cur Pelagius quando peruicacissime hominem *sine peccato esse posse* confirmabat, & acerrimus erat *impeccantiæ prædicator*, negaret tamen se ἀναμαρτησίαν aut impeccabilitatem inducere aut profiteri. Nam cum quidam paulò ante iudicium Palæstinum corā Ioanne Hierosolymorum Epis-

In verbo ἀναμάρτητος. — Hieron. lib. 1. Dialog. aduers. Pel.

copo Pelagium accusaret quod hominem si voluerit sine peccato esse posse diceret, respondit ipse: *Non dixi, quoniam recipit natura hominis vt impeccabilis sit, sed dixi: quoniam qui voluerit pro propria salute laborare & agonisare vt non peccet, & ambulet in praeceptis Dei, habet hanc possibilitatem à Deo.* Hoc est habet à Deo vt possit non peccare. Ecce quam apertum discrimen inter *possibilitatem non peccandi* seu etiam *impeccantiam* quam prædicabat, & *impeccabilitatem* Pelagius ponit. Nam impeccabilem esse non nudam impeccantiam sed peccare non posse significat, auferendo non solum peccatum ex vita hominis, sed ipsam etiam peccandi potestatem. Quod ne quis ex eius doctrina suspicaretur sequi, ideò superius dogmati suo præmuniendo addidisse diximus: *Non tamen in posterum inconuertibilis.* Simile quid & in Græco eum fecisse testatur Hieronymus: *Aiunt*, inquit, *posse hominem sine peccato esse si velit, quod Græci dicunt ἀναμάρτητον. Et quia hoc Ecclesiarum per orientem aures ferre non possunt, simulant se sine peccato quidem dicere, sed ἀναμάρτητον dicere non audere.* Nimirum, vt arbitror, quoniam etsi *sine peccato* & ἀναμάρτητον idem omninò esse videantur, vt sæpius Hieronymus docet, subinde tamen ἀναμάρτητον εἶναι ἀναμαρτησία, non pro nuda *impeccantia*, sed pro ipsa *peccandi impotentia*, seu *impeccabilitate* sumuntur. Vidit hoc notauitque etiam iustus Lipsius, dum Laertij in Zenone verba ἀναμαρτήτους τοὺς σοφοὺς τῷ ἀπεριπτώτους εἶναι Latinè reddit, *Impeccabiles sapientes esse quia labi non possunt*, & Cynicorum effatum τὸν σοφὸν ἀναμάρτητον sapientem sine peccato, imò impeccabilem esse.

Lib. de gestis Pelag. c. 30. — *Lib. de gest. Pelag. c. 6. Epist. ad Ctesiph.* — *Ibid. & lib. 2. dial. aduers. Pelag.* — *In manud. ad Stoic. Philos. li. 3. c. 15.*

Ecclesia tota ex solis iustis & non peccantibus conflatur.

CAPVT XX.

NEQVE verò paucos aliquos hic illic sparsos inueniri perfectos viros volunt, sed eo prorumpunt superbiæ vt Ecclesiam totam in hoc mundo peregrinantem ex solis huiusmodi iustis constare, hoc est sine vllo peccato viuentibus constituant. Augustinus; *Etiam hoc audent Pelagiani dicere hominem iustum in hac vita nullum habere omninò peccatum, & in talibus hominibus esse iam in præsenti tempore Ecclesiam non habentem maculam neque rugam aut aliquid huiusmodi, quæ vna & sola sponsa sit Christi.* Et fastum eorum depingens alibi: *Sunt quidam*, inquit, *inflati vtres, spiritu elationis pleni, non magnitudine ingentes, sed superbiæ morbo tumentes, vt dicere audeant inueniri homines absque peccato. Dicunt ergo iustos prorsus in hac vita nullum habere peccatum*, scilicet, *nec facto*, *nec verbo*, nec *cogitatione*, vt ibidem explicat. *Hæretici autem sunt Pelagiani itemque Cælestiani qui hoc dicunt.* Et paulò post: *Et cum eis dicitur, qui sunt isti iusti qui sine peccato sunt? Respondent & dicunt; tota Ecclesia. Mirari potuissem, si inuenirem vnum, duos, tres, decem; quod quærebat Abraham: Abraham enim à quinquaginta ad decem descendit: Tu hæretice respondes. & dicis mihi totam Ecclesiam. Vnde hoc probas? Probo, inquis, &c.* Nempe illo Apostoli ad Ephesios loco, ad quem alludendo, *obiectum est Pelagio* in Synodo Palestina, *quod diceret: Ecclesiam hic esse sine macula & ruga.* A qua sententia non videntur procul abfuisse Donatistæ: quamquam aliquod discrimen agnoscat Augustinus quando dicit: *Vnde etiam Donatistæ diuturnum nobiscum habuerunt in nostra collatione conflictum; sed illos de permixtione malorum*

Lib. de dono perseu. c. 5. — *Serm. 29. de verb. Apost. c. 2.* — *Lib. de gest. Pelag. c. 12.* — *Ibid. c. 12.*

A *rum hominum tanquam paleæ cum frumentis propter arcæ similitudinem potius vrgebamus: qua similitudine etiam istis respondere possumus, nisi Ecclesiam in solis bonis vellent fortasse intelligi, quos nullum omnino asserunt habere peccatum, vt possit Ecclesia hic esse sine macula & ruga.* Vbi hoc discrimen inter vtrosque videtur statui, quod Donatistæ illam esse Christi Ecclesiam faterentur, quæ eadem areâ comprehenditur, eodem reti Sacramentorum concluditur; quorum ambitu sine dubio palea & triticum, mali pisces & boni continentur: Pelagiani verò dicerent quantumuis iisdem Sacramentis & verbo Dei boni & mali, iusti iniustique pasci viderentur & eâdem areâ contineri, in solis tamen iustis

B Ecclesiam perfectisque consistere. Ex hac ergò vena videtur fluere & istud Pelagij pronunciatum quod Augustinus & Hieronymus vehementer carpunt: *In die iudicij iniquis & peccatoribus non esse parcendum sed æternis eos ignibus exurendos.* Quodquamuis Pelagius à Synodo Palestina pressus de peccatoribus illis exposuerit, quibus fulmen iudicis Dei intorquebitur: *Ite maledicti in ignem æternum*: generalius tamen illa verba sonant: quæ propterea Sancti illi tanquam ex hæretico sensu quo Dei misericordia omnibus omninò peccatoribus in Iudicio interdiceretur, prolata confutant. Nimirum omnes ita perfectos esse debere statuunt, vt omnibus omninò peccatis careant, alioquin

C tanquam extra Ecclesiam constitutos cum Ethnicis & Paganis sententia damnationis esse feriendos.

Aug. lib. de gestis Pelag. c. 3. Hieron. lib. 1. Dial. aduers. Pelag. colum. 838.

Perfecti viri in hac vita æquales beatis & Angelis Dei.

CAPVT XXI.

QVAM quidem perfectionem eò vsque decernunt in hac vita progredi vt nec in futuro quicquam adiici posse videatur. *Pelagiani dicunt*, ait Augustinus, *iustos in hac vita ideo*

D *vel esse vel fuisse, quia sine vllo peccato vixerunt in tantum vt vita futura quæ in præmio speranda est prouectior & perfectior esse non possit.* Ex quo fit vt inter hominem iustum in hac vita & inter Angelos quantum ad iustitiæ perfectionem attinet, nihil interesse arbitrentur, sed sola dumtaxat resurrectionis immortalitate distare. Testis illius insolentiæ Augustinus, qui allatis Apostoli verbis: *Non quia iam acceperim aut perfectus sim*, Pelagianam responsionem subiicit. *Adhuc contradicitur* (à Pelagianis) *& dicitur: Dicebat ista Apostolus; quia nondum peruenerat ad immortalitatem non quia non peruenerat ad iustitiæ perfectionem. Iam ergò tam iustus erat quam sunt Angeli, sed nondum immortalis sicut*

E *Angeli.* Quam illorum verborum interpretationem etiam in Commentariis suis Pelagius profert. Illum verò apertissimum locum: *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ qui me colaphizet*, quo suam Apostolus confitetur infirmitatem, ita peruertunt vt dicant: *Confitetur infirmitatem, sed carnis non mentis: confitetur infirmitatem sed corporis non animi. In animo autem est perfecta iustitia non in corpore.* Vnde Augustinus de Iuliano ambulante in mirabilibus supra se. *Sed tu tanquam in cœlo iam inter Angelos immortaliter habitans verba infirmitatis & mortalitatis irrides.* Atque ideò humilitatis causa volunt Apostolum dicere se non esse perfectum. Detestatur hanc eorum superbam arrogantiam humillimus

Lib. 4. ad Bonif. c. 11. — *ad Philip. 3.* — *Serm. 5. de verb. Apost. c. 3. vide & c. 5.* — *Comment. in c. 3. Philip. n. 24. & 25.* — *Serm. 5. de verb. Apost. c. 4.* — *Lib. 6. contra Iul. c. 13.*

lissimus Doctor in libris ad Bonifacium: *Quam vero* A
Lib. 3. c. 7. *est* (ait) *non dico impudens sed insana superbia nondum esse æquales Angelis Dei & putare se iam posse habere iustitiam æqualem Angelis Dei.* Quod quia Augustinus atque Catholici manifestissimis scripturarum testimoniis edocti pernegant, hinc nata illa calumnia:
Ibidem. *Quod post resurrectionem tales processus futuros esse dicant, vt ibi incipiant homines quæ hic noluerint, Dei mandata complere*, nempe quia Catholici dicunt non in hac vita, sed in futura, nullum omninò futurum peccatum, neque cum aliqua peccati cupiditate conflictum.

Homo per liberum arbitrium fit in hac vita B *æqualis Deo. De superbia Pelagianorum.*

CAPVT XXII.

VT verò nihil desit, quo minus omnium iudicio præsumptionis atque superbiæ palmam ferant, eo vsque extendunt indomitæ illius libertatis vires virtutumque profectum efferunt, vt mortalem hominem, ipsi Deo tandem æqualem fieri dicant. Nam de Pelagianis loquitur quando cum stomacho Hieronymus dicit:
Epist. ad Ctesiph. *Quæ enim potest alia maior esse temeritas, quam Dei sibi non dicam similitudinem sed æqualitatem vindicare & breui sententia omnium hæreticorum venena complecti?* C
De Pelagianis loquitur quando fontes detegens vnde suas hauserunt blasphemias:
In proœmio Dialog. aduers. Pelag. *Quorum omnium* (hæreticorum) *ista sententia est*, inquit, *posse ad perfectionem & non dicam ad similitudinem sed æqualitatem Dei humanam virtutem & scientiam peruenire ita vt asserant se ne cogitatione quidem & ignorantia, cùm ad consummationis culmen ascenderint, posse peccare.* Quamquam istud de asserta Dei æqualitate (vt quod verum est fateamur) non tam doctrinam eorum proferendo, quam ex doctrina eorum colligendo atque inferendo Hieronymus tradere videtur. Quod alius ipsius locus perspicuum facit, vbi sic loquitur:
Lib. 1. dial. aduers. Pel. *Vestrum decretum huc usque peruenit, vt dum singula calumniantur, manum iniiciant Deo, cur solus Deus sit, cur inuiderit creaturæ vt non omnes eadem polleant maiestate. Quod licet non dicatis (neque enim tam insani estis vt aperte pugnetis Deo) tamen aliis verbis loquimini, rem Dei homini copulantes vt sit absque peccato, quod & Deus est.* Nimirum inde colligit eos hominis cum Deo æqualitatem trahere; quod hominem haud secus ac Deum sine peccato esse constituant. Quod non ita ab illo sancto Doctore intelligitur vt verba sonant, quasi hoc ipso quod quispiam sine peccato viuat sit confestim æqualis Deo, quod falsum esse &
Lib. de nat. & grat. c. 33. sanctus Augustinus docet & Angelorum in beata vita status testatur. Sed tunc tantum si istam perfectionem suapte natura (vt Pelagiani ponunt) propriisque viribus consequatur. Hoc enim sine dubio est soli proprium Deo. Quem sensum suum ipse Hieronymus multis in locis indicat, vt quando dicit: *Ille* (Christus) *nihil potest ex se facere, vt hominis indicet veritatem. Tu potes omnia*
Lib. 2. dial. aduer. Pel. *peccata vitare* (scilicet per te sine adiuuante Deo) *vt adhuc in corpore constitutus ἄπτωτον* (id est æqualem Deo) *esse te doceas.* Et clarius libro primo: *Non intelligis quæ proposueris. Neque enim homo potest esse sine peccato, quod tua habet sententia; sed potest, si voluerit, Deus hominem seruare sine peccato &*
Lib. 3. dial. aduers. Pelag. paulo post init. & lib. 2. *immaculatum sua misericordia custodire.* Vnde aliquoties repetit; *Tolle posse* nempe per suas vires, *& ego esse concedam. Quomodo enim potest, qui per se non*

A *potest.* Quod apertissime aliquanto post in fine libri tertij declarat, adductis verbis Domini: Nemo potest venire ad me nisi Pater meus traxerit eum.

Sed quod Pelagium aduersus quem Hieronymus dimicat, non ausum fuisse dicit vt diuinam sibi æqualitatem arrogando apertè pugnaret Deo hoc discipulus eius Cælestius præstitit. Eo namque insaniæ progressus est, vt ex illo quod ait Petrus diuinæ nos esse consortes naturæ, consequens esse diceret, *vt ita possit esse anima quemadmodum* Lib. de gestis
Deus. Syllogismum enim iustum facere accusa- Pelag. c. 35.
tur apud Iudices Palestinos: *Quoniam si anima non* Ibid. c. 18.
B *potest esse sine peccato ergò & Deus subiacet peccato, cuius pars hoc est anima, peccato obnoxia est.* Quod quidem in vndecimo capitulo libri qui Cælestij esse ferebatur, his verbis legisse se sanctus Augustinus dicit: *Quomodo quispiam illius rei consortium susce-* Ibid. c. 35.
cepit, à cuius statu & virtute extraneum esse definitur. Vnde qui ista in Palestina Synodo Pelagio tanquam magistro Cælestij obiecere, sic acceperunt tanquam eiusdem naturæ Deum atque animam esse diceret. Hausit impietatem istam & stultitiam à Stoicis: quorum istud effatum fuit, *Sapientem Deo parem.* Audi efferentes sese sapientiæ humanæ voces: *Sapiens ille plenus gaudio, hilaris & placi-* Senec. Epist.
dus, inconcussus, cum Diis ex pari viuit. Et ineptius 59.
delirantis: *Solebat Sextius dicere Iouem plus non posse* Epist. 73.
C *quam bonum virum. Plura Iupiter habet quæ præstet hominibus, sed inter duos bonos non est ille melior qui locupletior.* Quibus paria Cicero cum stoicizat & Cicero 2. de nat. Deorum
Epictetus habent. Et in apice stultitiæ insanien- Epict. diss.
tis: *Deus non vincit sapientem fœlicitate etiamsi vincat* c. 12. & diss.
ætate. Imò verò (horror est vel audire) *est ali-* 2. c. 15. Epi.
quid quo sapiens antecedat Deum, ille naturæ beneficio 35.
non suo sapiens est. Ecce res magna, habere imbecillitatem hominis, securitatem Dei. Nonne istud est quod vertiginosa illa superbia eructauit, quando hominem si sine peccatis viueret, *Deo meliorem fieri arbitratur? Quia natura*, inquit, *quæ potest peccare,* Author qq.
si cui & non peccare, si semper vinceret, illi natura præ- vet. & noui
ponenda erat quæ ideò non peccat, quia impassibilis est. Test. q. 109.
D Et ne sine ratione delirasse videatur: *Non enim* (adiicit) *magnum videretur non peccare, quia non potest: magnificum autem si cum posset peccare, non peccaret.*

En tandem limitem insaniæ Pelagianæ & culmen gyganteæ superbiæ, esse natura, hoc est essentia, consortes, virtute pares, si non superiores Deo. Quid ipse Lucifer hæreseon omnium architectus, arrogantius & detestabilius comminisci & persuadere potuisset? Nonne istud ipsum telum fuit, quo primos homines in paradiso vulnerauit, strauit atque interfecit? *Aperientur*, inquit, Genes. 3.
oculi vestri; & eritis sicut Dij scientes bonum & malum. Quod tanto impetu in eorum viscera vibratum
E est, vt cuspis in ipsas intimas fibras nondum natæ posteritatis penetrauerit. Hinc ille fastus perpetuus humani generis morbus quo ab initio ineffabilis illius ruinæ nonnulli suæ virtutis, suæ iustitiæ, suæ fœlicitatis authores esse voluerunt; videlicet vt tantæ potestatis scientiæque testimonio posteri ostenderent, id quod diabolus maioribus suis pollicitus fuerat non imprudenter eos aut temere credidisse. Quod malum quamuis in omnium hominum cordibus inquietissimos tumultus excitet mundumque perturbet, in Stoicis tamen, Iudæis, atque Pelagianis in fœdissimas erupit fœditates. Omnes enim isti, *ignorantes Dei iusti-* Rom. 10.
tiam, & suam volentes constituere, iustitia Dei eiusque gratiæ adiutorio *subiecti* esse noluerunt. Hinc illi

Deum è libero arbitrio, isti Christum per crucem ex mundo, hi IESVM seu Saluatorem ex Ecclesia sustulerunt: Omnesque suum vel sapientem vel Pharisæum, vel perfectum ad omnem omninò virtutem atque impeccantiam sufficere arbitrantes, ipsi sibi tanquam primogeniti Satanæ persuasoris siui & apertis oculis scientes bonum & malum certatim se Deos esse non tantum voluerunt sed etiam nonnulli blasphemando dixerunt. Quo meracissimo vino inebriati Pelagiani, superbiam istam alia superbia volentes tegere, eam turpius denudarunt. Cùm enim ab eis quæreretur verum ipsi essent illi perfecti, Angelici atque diuini viri qui sine vlla peccati macula aut ruga viuerent, se peccatores esse ficta humilitate respõdebant, cum tamen se *Sanctos esse*, vt aduertit Hieronymus, *& omni peccato carere* vellent intelligi. Vnde Augustinus: *Propter humilitatem ergò mentiris?* Quam superbissimam hypocrisim eis nonnunquam exprobrans: *Dolus*, inquit, *abundat in ore vestro. Vbi enim virtus non est, & tanta iactantia est, hypocrisis est.* Et Paulò superius loco citato contra Iulianum: *Dolus est in ore vestro sive peccatores vos esse dicatis & iustos credi velitis, siue profiteamini perfectionem iustitiæ quam profectò in vobis non esse sentitis.* Sed hæc de superbia Pelagianorum sufficiant.

Epist. ad Ctesip. vers. finem.
Serm. 29 de verb. Apost. c. 3.
Lib. 2. cont. Iul. c. 8.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER QVINTVS.

Quo continentur tres primi status Pelagianismi.

PRÆFATIO.

NVNC ad cardines ipsos Pelagianismi propius accedendum est, & in medium proferenda lustrandaque dogmata de Dei gratia, propter cuius negationem potissimum innotuerunt Pelagiani & ab Ecclesia separati sunt. Quod vt maiori luce fiat diuersi status istius hæreseos distinguendi sunt, accurateque annotandum, quomodo diuersis coloribus eandem errorum suorum impietatem palliando, à seipsis paulatim in multis discrepare visi sint, ac tandem in nonnullis articulis Semi-Pelagianismi vultum induerint.

Primus Pelagianismi status Ethnicismus: nudam naturam prædicat.

CAPVT PRIMVM.

PRIMVS itaque Pelagianismi status ille ipse est quem hactenus toto libro superiore depinximus. Hic sanè omnium purissimus fuit, nulla omninò gratiæ temperatione dilutus: quam tunc ne nomine quidem tenus in suis disputationibus agnouerunt. Quidquid enim de cauendis omnibus peccatis diximus, quidquid de superandis tentationibus, delendis consuetudinibus, frænandis exstirpandisque passionibus: quidquid denique de operibus bonis exercendis, ac diligendo Deo, quidquid de iustitiæ facilitate, & vita sine vllo ducenda peccato, quidquid denique de assequenda ἀπαθείᾳ ipsaque Angelorum ac Dei æqualitate recensuimus, hoc totum solis ingenitæ libertatis viribus, ac naturali lege ita obtineri posse statuerunt, vt nullam omninò gratiã adiutorium opus, siue legis, siue remissionis, siue exempli, siue cuiuscumque alterius, quæ postea commenti sunt sibi non solùm postulandam sed neque nominandam esse censerent. Hunc statum hæresis ista in ipsis suis habet incunabulis quando primo à Pelagio proferri & prædicari cœpit. Tunc enim puram putamque naturam sicut à Deo conditur, & ex vtero matris prodit, nullo externo siue scientiæ siue potentiæ munitam præsidio, sed solo liberæ voluntatis arbitrio & naturali illa possibilitate, ad omnia omninò quæ ad bonam beatamque vitam magna facilitate cõsequendam pertinent, abundè sufficere docuerunt. Luculentissime hoc testatur Innocentius Papa ad patres Concilij Carthaginensis: *Et, qui nos adiutorio negas indigere diuino quasi ex nostra in totum possibilitate perfecti.* Et paulò post: *quid tam mortiferum tam præceps*

Epist. 91. ad August.

videatur ad casum, tam expositum ad omnia pericula si hoc solum nobis putantes posse sufficere quod liberum arbitrium cum nasceremur accepimus, vltra iam à Domino nihil quæramus? Id est, authoris nostri obliti, eius potentiam vt nos ostendamus liberos adiuremus, quasi iam amplius quod possit dare non habeat qui te in tuo ortu liberum fecit. Similia in litteris ad Patres Concilij Mileuitani videre licet & passim in diuo Augustino occurrunt. Indicat primum istum fuisse Pelagianismi statum sanctus Hieron. *Illud verò quod ad decipiendos homines quosque postea huic sententiæ coaptarunt non absque Dei gratia, cum prima legentes fronte decipiat introspectum & diligentissime ventilatum decipere non potest. Ita enim Dei gratiam ponunt vt non per singula opera eius vtamur & regamur auxilio, sed ad liberum referunt arbitrium, &c.* Si postea suæ sententiæ coaptarunt (*non absque Dei gratia*) eamque gratiam ac liberum arbitrium retulerũt, ergo initio ne quidem liberi arbitrij gratiam cõmendarunt aut meminerunt, sed solam naturam hominis ita conditam cum libertatis arbitrio. Indicat idem apertius Augustinus. Cùm enim Pelagianorum verba protulisset, quibus dicere soliti erant; *iustos nos libera voluntate fecimus. Quando conditi sumus liberum arbitrium accepimus.* Atque ea prolixius disputando retulisset, tandem adiicit: *Hæc enim est disputatio eorum quando primo exiriri cœperunt, & contra gratiam disputare, &c. Disputantes ergo contra gratiam pro libero arbitrio fecerunt auribus piis & Catholicis offensionem, &c. inuenerunt ad reuelandam istam inuidiam tale commentum. Non, inquit, contra gratiam Dei disputo.* Et mox ostendit quomodo ipsum liberum arbitrium Dei gratiam esse defenderent, vt sic gratiæ qualiscumque nomine disputationum suarum inuidiam frangerent. Ex quo constat inuentum illud quo *gratia libero arbitrio coaptata est*, non fuisse omninò primum, sed ad imperitos decipiendos tollendamque præcedentis impiæ prædicationis inuidiam posterius excogitatum.

Epist. ad Ctesiph. — B — Serm. 11. de verb. Apost. c. 3. — ibid. c. 7. — C

Porrò primus iste Pelagianismi status nihil est aliud nisi purum putumque Ethnicæ Philosophiæ somnium vt potius Paganismus quã hæresis nuncupari posse videatur. Quid enim egerunt tanto disputationum impetu Philosophi huius mundi maximéque Stoici, nisi vt hominem ipsum sibi repudiato omni siue Dei, siue alterius adiutorio, ad omnem virtutem, sapientiam, fœlicitatemque sufficere persuaderent? Audi genuinum Philosophum Pelagio præcinentem: *Est aliquid quo sapiens antecedat Deum, ille naturæ beneficio, non suo sapiens est. Ecce res magna habere imbecillitatem hominis, securitatem Dei.* Ecce suo beneficio non Dei hominem sapientem fieri putat. Et alibi: *Hæ cogitationes tuæ tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus, vt contentus sis temetipso & ex te nascentibus bonis. Quæ potest esse fœlicitas Deo propior?* Quasi cæterorum bonorum vota Deo essent remittenda, ad parandas verò animi opes solus homo sibi ipse sufficeret. Vnde alibi luculentius: *Tunc beatum esse te indica, cum tibi ex gaudium omne nascetur.* Nimirum quia vt ipse delirat *vnum bonum est quod beatæ vitæ causa & firmamentum est SIBI FIDERE.* Quo fonte hausta credo illa Pelagij quæ tantopere Augustinus detestatur. *Spirituales diuitias nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo iure laudanda es, in his merito cæteris præferenda es, quæ nisi ex te & in te esse non possunt.* Hinc celebris impietate Ciceronis vox in persona Cottæ quia sibi quisque virtutem acquirit, *neminem vnquam acceptam Deo retulisse, propter virtutem enim iure laudamur*, inquit, &c.

D — Seneca Epist. 13. — Epist. 20. — E — Epist. 142. — Epist. 31. — In Epist. 143 ad Iul. — Pelag. Epi. ad Demet. — lib. de nat. Deorum.

A *de virtute rectè gloriamur, quod non contingeret, si id donum à Deo non à nobis haberemus.* At paulò post, *iudicium hoc omnium mortalium est, fortunam à Deo petendam, à seipso sumendam esse sapientiam.* Quem Pelagianorum cum Philosophis Ethnicis similitudinem Augustinus intuens non immerito dixit: *Quibus vtique, quoniam Christiani appellantur magis obseruandum est quam Iudæis, de quibus hæc dixit Apostolus, ne offendant in lapidem offensionis velut argute defendendo naturam & liberum arbitrium; quemadmodum Philosophi huius mundi, qui vehementer egerunt vt putarentur vel putarent sibi beatam vitam virtute propriæ voluntatis efficere.* Epist. 106. ad Paulin. in fine. Rom. 9.

B Vnicum fundamentum huiusce status comminiscendi & quo tota doctrina Pelagiana nititur, est *naturalis* illa *possibilitas* siue *libertas arbitrij ad bonum & malum.* Quam quia secundum Philosophos huius mundi erectam putant, propulsatricem necessitatum, indomitam, nullis vel amoribus, vel terroribus, vel erroribus superabilem, nec vllo modo *capi posse, si dedi ipsa noluerit*, hine veluti inexpugnabili atque insolubili argumento persuasi, nihil aliud ad quæuis ardua vel aggredienda vel perficienda virtutum opera, superandasque tentationes requiri arbitrantur, nisi hoc vnicum dumtaxat, vt arbitrium *velit*, iuxta illam vulgatissimam eorum vocem; *Si volo iustus sum, si nolo iustus non sum. In potestate habeo iustum esse & iustum non esse.* Hanc machinam, quia nulla vi rationum frangi Celestius & Pelagius crediderunt, nulla arte subuerti, non magis atque hominem ex homine tolli, hinc factum est vt quascumque tandem gratiæ nomenclaturas impietati suæ prætexuerint vel vires naturæ peccandi vsu docuerint esse debilitas, nunquam tamen penitus ab illo primo doctrinæ suæ statu tuendo corde discesserint, sed eum semper per ambages occultosque circuitus repetiuerint. Nec tamen diu in eo sine vllo impietatis velo palam nudeque prædicando perstiterunt: Sed statim post ipsa initia aliquam *gratiæ* laruam assumere Catholicorum offensione compulsi sunt, ita vt vix vllus Pelagij vel liber vel Epistola superstes sit vbi ille sine aliquo gratiæ pallio in medium prodeat.

Ita Iul. l. 1. oper. imperf. — Aug. Hom. 44. c. 7. — C — D

Secundus Pelagianismi status, Semi-Ethnicismus: gratiam naturæ extollit.

CAPVT SECVNDVM.

SECVNDVS itaque Pelagianismi status est, quo *naturam ipsam tanquam gratiam* agnoscere & prædicare cœperunt. Vt enim Augustinus notat: *ad eamdem naturam pertinet arbitrium voluntatis*: nempe quia naturæ hominis naturaliter concreatum est. Quem quidem statum, & causam vnde natus est, Augustinum exponentem audiamus? *Disputantes ergo contra gratiam pro libero arbitrio* (secundum ea quæ iam de primo statu diximus) *fecerunt auribus piis & Catholicis offensionem: cœperunt horreri, cœperunt vt certa pernicies deuitari, cœpit de illis dici quod contra gratiam disputarent: & inuenerunt ad reuelandam istam inuidiam tale commentum. Non, inquit, contra gratiam Dei disputo. Vnde probes? Eo ipso, inquit, non contra gratiam Dei disputo, quia liberum arbitrium defendo. Videte acumen, sed vitreum, quasi lucet vanitate, sed frangitur veritate.* Et infra commentum suum interpretantes Pelagiani dicunt: *Quia hominem Deus creauit,*

E — Epist. 143. ad Iuliand. — Serm. 11. de verb. Apost. c. 7.

& liberum donauit arbitrium, quidquid homo potest de libero arbitrio, cuius gratiæ debetur, nisi eius qui eum condidit cum libero arbitrio? Et in libro de gratia &

Epist. 13.

libero arbitrio: *Et hoc Pelagiani ausi sunt dicere gratiam esse naturam in qua sic creati sumus, vt habeamus mentem rationalem, qua intelligere valeamus, facti ad imaginem Dei vt dominemur piscibus maris.* Quam

Epist. 90. apud Aug.

ideò gratiam appellabant vt exponunt Patres Concilij Carthaginensis; quia talem instituisset quæ per propriam voluntatem legi Dei posset implere, siue naturaliter in corde conscriptam, siue in litteris datam. Alibi hanc gratiam non aliter ad naturam referunt nisi quia à Deo est con-

Lib. de pecc. merit. & remiss. c. 18.

ditus homo: *Quidquid,* inquiunt, *etiam bonæ voluntatis habet homo, Deo tribuendum est, quia & hoc in illo esse non posset, si homo ipse non esset. Cum vero vt sit aliquid, atque vt homo sit, non habeat nisi à Deo, cur non tribuatur authori Deo etiam quidquid in illo est bonæ voluntatis, quod non esset nisi esset in quo esset, hoc est, nisi est bonæ voluntatis causa atque subiectum.* Eadem ergò omnino significatur gratia quam Deo acceptam ferunt, quia *hominem fecit,* quia *naturam dedit,* quia *liberum donauit arbitrium,* quia *fecit vt habeamus mentem rationalem,* quia *nos in ortu nostro liberos fecit,* quia *naturæ author est, cui possibilitatem non peccandi dedit,* quia *per propriam voluntatem legem Dei possit implere,* & si quo alio modo exprimatur. Nihil enim aliud volunt, nisi iustitiam nostram Dei gratiæ esse tribuendam, quia naturæ humanæ Deus liberum inseruit arbitrium, quo naturaliter po-

Lib. de grat. Christi sæpe Ibid. c. 25. & 35.

test, si tantum velit omnia Dei mandata implere: quæ propterea *non peccandi possibilitas* eaque *naturalis* dicitur.

Status iste ex professo à Pelagio defensus fuit

Epist. 252. ad Ioan. Hieros. & Epist. 95. ad Innoc. Papã Lib. de gestis Pelag. c. 23. Epist. 106. Apud Aug. lib. de nat. & grat. c. 44.

in libro cui Augustinus suum de natura & gratia opposuit: *In hoc libro,* ait Augustinus, *ille Dei gratiam non appellat nisi naturam, qua libero arbitrio conditi sumus,* quod in libro de gestis Pelagij repetit. Et initio Epistolæ ad Paulinum. Nam cum sibi ipse Pelagius illam, in qua intollerabilis videbatur cordibus Christianis, obiecisset his verbis quæstionem: *Sed hoc est quod multos mouet, quod non per Dei gratiam homines sine peccato esse posse defendis:* Sic se ab illa obiectione expedit: *O ignorantiæ cæcitas! ô imperitæ mentis ignauia, quæ id sine Dei gratia*

Cap. 48. & 51.

defensari existimat, quod Deo tantum audeat debere reputari. Nam cum dicitur, inquit, *ipsum posse* (hoc est illam naturalem *non peccandi possibilitatem,* vt infra eam nominat) *arbitrij humani omninò non esse, sed authoris naturæ, Dei scilicet, ecqui fieri potest vt absque Dei gratia intelligatur, quod ad Deum propriè pertinere monstratur?* Quod vt manifestius eluceseret, continuò cuiusque rei possibilitatem, vti loquendi, audiendi, videndi, ita & non peccandi, quam naturæ propter liberum arbitrium inseparabiliter insitam esse tradit, ad naturæ authorem Deum, adeòque vt declinaret Christianorum inuidiam ad Dei gratiam pertinere declarat. Vnde Augustinus quasi vulpecula extra latibulum depreben-

Lib. de nat. & grat. c. 51.

sa exclamat: *Expressa est sententia quæ latebat, non est quemadmodum possit abscondi, ideò Dei gratiæ tribuit non peccandi possibilitatem, quia eius naturæ Deus author est, cui possibilitatem non peccandi inseparabiliter insitam dicit:* nempe *quoniam,* vt alibi exponit,

Lib. de gestis Pelag.

condita est cum libero arbitrio quod auferri non potest.

Porrò hæc gratia naturæ seu liberi arbitrij omnibus hominibus est communis, piis & impiis,

Serm. 11. de verb. Apost. & Epist. 95. Pelag. in

Gentilibus atque Christianis, vt sæpe Augustinus docet & Pelagius confitetur; *Quam liberi arbitrij potestatē dicimus in omnibus esse generaliter in Christia-*

A *nis Iudæis atque Gentilibus. In omnibus est liberum arbitrium æqualiter per naturam.* Atque ideò omnes impios meritò iudicandos damnandosque censet, quia cum *habeant liberum arbitrium per quod tanquam per gratiam primam Dei ad fidem venire possent, male vtuntur libertate concessa.*

Epist. ad Innoc. Papã apud Aug. Lib. de grat. Christi c. 31. Ibid.

Secundus iste Pelagianismi status in rei veritate non nisi solo nomine distat à primo. Easdem enim omnino naturæ vires prædicat, hoc tantum discrimine quod secundus causam proferat quæ naturæ tantas vires gratis dedit, ne gratiam omninò neglexisse videretur. Quam si quis in ipso initio à Pelagio postulasset: mirum si negare vel etiam reticere potuisset. Nam talis gratia etiam à

B Gentilibus nonnullis Philosophis prædicata fuit etiamtum cum liberi arbitrij potestatem superbissime ventilabant: vt merito hic status *Semi Ethnicismus* vocari posset. *Quis dubitare potest,* ait ille Stoicus, *quin Deorum immortalium munus sit quod viuimus, Philosophiæ quod bene viuimus? Itaque tanto plus nos debere huic quam Diis, quanto maius beneficium est bona vita quam vita.* Audin superbiam extollentem sese aduersus ac supra Deum? Ne tamen diuinæ gratiæ omninò oblitus videretur quasi puduisset eum arrogantiæ, corrigendo subiicit, *pro certo deberetur, nisi ipsam Dij Philosophiam tribuissent.* Gratularer sapientiæ ô bone Stoice: nisi quod vna manu Deo dederas, confestim quasi pœnitens ad

Seneca Epist. 90.

C te ipsum altera reuocasses. *Cuius,* (inquis Philosophiæ) *scientiam nulli dederunt, facultatem omnibus.* Nempe Philosophiæ hoc est sapientiæ, bonæ beatæque vitæ facultas à Deo omnibus data est, ipsa verò sapientia, vel vt Stoica phrasi loquar, Philosophiæ beatæque vitæ scientia quam nos virtutem dicimus, nemini. Nonne istud ipsum est quod Pelagius aliis verbis dicit; *Non peccare,* vbi est culmen omnis sapientiæ, *nostrum est, posse verò non peccare non nostrum?* Et iterum; *In voluntate & opere bono laus hominis est, imò & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiæ suæ adiuuat semper auxilio,* sed hoc adiutorium postea adiectum fuit. Neque enim diu

Lib. de nat. & grat. c. 48. Lib. de grat. Christi c. 4.

D in ista sola naturali gratia profitenda perstitit, eo quod statim homines intelligerent sibi fucum fieri & gratiæ nomine eandem iterum naturam obtrudi. Vnde in nullo Pelagij opere, quod vel etiam-num superest, vel à sancto Augustino citatum legere potui, nuda illius gratiæ professio inuenitur, nisi in illo libro quem in naturæ commendationem scriptum & ab Augustino refutatum diximus: quem fortassis ideò sibi vel *inemendatum* questus est *fuisse subreptum,* vel omninò *negauit suum.* Quanquam & in illo ipso libro cum ex professo naturam tanquam gratiam assereret, *aliquando idque tenuiter* (ita legendum puto) *nec apertè ei coniungeret vel legis adiutorium vel remissionem etiam*

Aug. lib. de grat. Christi c. 2. Aug. lib. de gestis Pelag. c. 23.

E *peccatorum.* Scriptus est autem ille Pelagij liber sub ipsum initium hæresis Pelagianæ vt alibi declaratum est.

Tertius Pelagianismi status Iudaismus: quando inductus.

CAPVT III.

CVM igitur illa gratiæ confessio à Catholicis veluti prorsus fraudulenta damnaretur aliam excogitarunt, quæ communiter gratia *legis* atque *doctrinæ* dici solet. Cui quoq; remissionem peccatorum addiderunt. Augustinus: *Eam esse Dei gratiam* (dicit hæresis Pelagiana) *quia sic conditi*

Lib. de gestis Pelag. c. 35.

conditi ſumus vt hoc voluntate poßimus: & quod adiuto- A
rium legis, mendatorumque ſuorum dedit, & quod ad ſe
conuerſis peccata præterita ignoſcit. In his ſolis eſſe Dei
gratiam deputandam, non in adiutorio noſtrorum actuum
ſingulorum. Quod tanquam pro tempore Concilij
Palæſtini dictum intelligi debet. Hæc verò quo-
que non tanquam dogmatis illius capitalis de na-
turali poſſibilitate non peccandi, mutatio, ſed
additio quædam & palliatio fuiſſe exiſtimanda
eſt. Idque ex duobus capitibus, primo quod
quamuis arbitrium per legem adiuuari dicant ad
faciendam iuſtitiam, tantū tamen valere putant
vt etiam per ſe, tametſi difficilius ad eandem im-
Lib. de grat. Christi c. 40 plendam poſſit ſufficere: *Quod qualecumque*, inquit
Auguſtinus, *& quantulumcunque adiutorium eum cre-* B
dibile eſt in hoc conſtituere quod nobis additur ſcientiæ,
reuelante ſpiritu per doctrinam, quam vel non poſſumus,
Ibid. c. 41. *vel difficile habere poſſumus per naturam.* Et apertius
paulo poſt: *Quamuis & ipſam viam* (quæ per legem
& Euangelium nobis reuelatur) *contendat etiam*
ſola inueniri poſſe natura, ſed faciliùs ſi adiuuet gratia.
Secundò, quod etiam obtento iam legis adiuto-
rio, id eſt, habita præcepti & iuſtitiæ faciendæ
cognitione, non ipſa lex, ſed ſolum arbitrium
ſine vllo alio adiutorio, per ſe ſufficiat ſibi ad
Ibidem. adipiſcendam iuſtitiæ perfectionem: *Vt videlicet*,
ait Auguſt. *tanquam via demonſtrata*, doctrina, ſci-
licet, Euangelica, *qua ambulare debeamus, iam viri-*
bus liberi arbitrij adiutorio nullo alterius indigentes ſuf- C
ficiamus nobis ne deficiamus in via. Et alibi, *putant*
enim ſe arbitrij ſui viribus implere legem iubentem. Hæ
Serm. 2. de verb. Apoſt. c. 3. namque erant Pelagianorum voces: *Iam ambulo*
viam iſtam: opus erat vt diſcerem, opus erat vt per do-
ctrinam legis ſcirem quid agerem, habeo liberum volun-
tatis arbitrium; quis me ab iſta via ſeparabit? Vnde
hæc eſt apud Pelagianos differentia inter gratiam
liberi arbitrij & legis, vt Auguſtinus inſinuat,
Lib. de Hæreſib. Hæreſ. 88. quod liberum arbitrium ſit *illa gratia, ſine qua ni-*
hil boni poſſumus facere: Lex verò atque doctrina ad-
iuuet quidem hominem, atque liberum arbitrium
Ibidem. *vt diſcamus quæ facere & quæ ſperare debeamus*, ſic ta-
men vt ſine illa per nos ipſos etiam multa vel
omnia ſcire poſſimus atque agere vt ſupra dictum D
eſt. Hæc etiam gratia legis atque doctrinæ ſtatim
in exortu ipſius erroris inuenta eſt. Quidquid
enim librorum vel Pelagij, vel Celeſtij, vel Iulia-
ni exſtat, vel Auguſtinus contra illam peſtem con-
ſcidit, de illo genere gratiæ mentionem facit: ar-
gumento non dubio iam ſtatim ab initio, quo ſal-
tem ſcriptis libris contra Pelagianos diſſertatum
eſt, iſtud commentum viguiſſe: atque in eo perui-
caciſſime perſtitiſſe. Nunquam enim eos plene ab
illo dogmate receſſiſſe legimus, quidquid tandem
fuci ad deludendos imperitorum oculos Pelagius
& Iulianus affricuerint.

Porrò ad vtriuſque iſtius gratiæ confeſſionem
naturæ inquam & legis ſeu præceptorum, non ve- E
ritate perſuadente, ſed pudore ſuperbiæ extor-
quente compulſi ſunt, quia inuidiam negatæ gra-
Lib. de Spirit. & litt. c. 2. tiæ non ferebant. Auguſt. *Sed cum vrgeri cœperint,*
quomodo id præſumant aſſerere fieri ſine ope diuina, repri-
munt ſe, nec hanc vocem audent dimittere, quoniam vident
quam ſit impia & non ferenda. Sed aiunt, ideò iſta ſine ope
diuina non fieri, quia & hominem Deus creauit cum libe-
ro voluntatis arbitrio, & dando præcepta ipſe docet quem-
Ibid. c. 13. *admodum homini ſit viuendum.* Et inferius: *Neque quiſ-*
quam cum verecundatus fuerit dicere per nos ipſos fieri nos
iuſtos, &c. Quia videt hoc à fidelibus & piis credi non poſ-
ſe cum dicitur, ad hoc ſe conuertat vt dicat, ideò ſine opera-
tione gratiæ Dei, nos iuſtos eſſe non poſſe, quia legem dedit,
quia doctrinam inſtituit, quia bona præcepta mandauit.

A Iſte ſtatus Pelagianiſmi omnium eſt celeberri-
mus, acerrimeque defenſus: quamquam non aliud
niſi purus ac putus *Iudaiſmus* eſſe videatur. Iudæis
enim proprium eſt *in lege gloriari*, & Chriſti gra- Rom. 2.
tiam, ipſumque gratiæ fontem tanquam ſibi non
neceſſarium tollere: *Ignorantes enim*, prorſus vti Rom. 10.
Pelagiani, *iuſtitiam Dei, & ſuam quærentes ſtatuere,*
iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti. Notauit hanc ſimilitu-
dinem Pelagianorum ac Iudæorū ſanctus Augu-
ſtinus, *Nam & illi* Iudæi, *quibus*, inquit, *ſunt iſti* Epiſt. 106. ad Paulin. in fine.
in hac cauſa omnino ſimillimi, de quibus hoc dixit Apo-
ſtolus, quod ignorantes Dei iuſtitiam, &c. ſuæ volunta-
tis vitio non credebant. Et alio in loco: *His autem* Epiſt. 200.
(Iudæis) *ſimiles ſunt, qui cum profiteantur ſe eſſe Chri-*
B *ſtianos, ipſi gratiæ Chriſti ſic aduerſantur, vt ſe humanis*
viribus diuina exiſtiment implere præcepta, &c. & non
quidem nomine, ſed errore iudaiſant. Quiſquis ab iſto car-
nali & animali, atque ideò non immerito reprehenſibili
atque damnabili Iudaiſmo eſſe quærit alienus, &c. Cu-
iuſmodi genus hominum errantium Pelagium at-
que Celeſtium illius impietatis *aſſertores acerrimos*
ſibi capita inueniſſe declarat.

Legis laudes & vires, effectus, eius iuſtitia, vita æterna ad regnum cœlorum.

CAPVT IV.

NAM vt incantis hominibus facilius legis
atque doctrinæ gratiam pro vera gratia
obtrudant, magnifica verborum pompa
vires legis ad afferendam bene viuendi facilita-
tem efferunt, & effectus enumerant, vſque adeò
vt quidquid à ſacris paginis illi intimæ charitatis
inſpirationi tribuitur, quidquid Spiritui ſancto
in abditiſſimis cordis viſceribus operāti aſſigna-
tur, hoc totū per legis atque doctrinæ efficaciam
fieri fraudulenter perſuadeant. Quam verſutiam
notans Auguſtinus: *Nuſquam*, inquit, *iſti inimici* Lib. 4. ad
gratiæ ad eandem vehementius oppugnandam occultiores Bonif. c. 5.
moliuntur inſidias, quam vbi legem laudant, quæ ſine
D *dubitatione laudanda eſt.*

Hinc in laudibus legis illos nobiliſſimos gratiæ
effectus ponunt, vt quod lex ſit illa quæ nos *con-*
fortat vt omnia poſſimus, dando, vt ait Pelagius,
intelligentiam. Quod lex ſit illa per quam Deus
ſit *potens nos confirmare*, ſignis ſcilicet atque *doctri-* In c. 16.
nis. Quod lex faciat vt *nulla tentatione moueamur.* Rom. nu. 17.
Idem Pelagius: *Pax multa diligentibus legem tuam,* In Cōment.
& non eſt illis ſcandalum; hoc eſt qui conſolatione legis c. 25.
vtuntur, moueri vlla tentatione non poßunt. Quod lex Rom. nu. 7.
reſtinguat peccatum. Iulianus: *Quod* (peccatum) *in-* In lib. 2. op.
fregit cenſura legis, & infringendo ex multa parte re- imperf. cont.
ſtrinxit. Quod lex facit vt *regnum peccati cadat.* Ite- Iul. fol. 278.
rum Iulianus: *Poſt hoc autem intulit vſque ad legem* Ibid. f. 407.
E *regnaſſe peccatum, oſtendens regnum peccati lata lege ce-*
cidiſſe. Quod lex tollat *peccatum mundi.* Idem Iu- Ibid. f. 408.
lianus: *Peccatum de quo Apoſtolus pronunciat quia vſ-*
que ad legem fuerit, nec potuerit manere poſt legem actio-
nis non natiuitatis eſſe conuincitur. Et alio in loco: Fol. 278.
quod dicit vſque ad legem fuiſſe; peccatum videlicet,
oſtendit non eſſe poſt legem.

Neque magnam tantum liberandi à malis ha-
bet lex poteſtatem, ſed etiam *operandi in nobis vo-*
luntatem atque opus bonum. Dilucidis enim verbis Pe-
lagius dicit: *operatur in nobis* (Deus) *velle quod bonum* Lib. de grat.
eſt, velle quod ſanctum eſt, dum, &c. reuelatione ſapientiæ Chriſti c. 10
in deſiderium Dei ſtupentem ſuſcitat voluntatem: dum
nobis, &c ſuadet omne quod bonum. Et in Commenta-
riis in Epiſtolas Pauli, exponens illud ad Epheſios: In c. 5. n. 18.

fructus lucis in omni bonitate & iustitia & veritate: A *Talem*, inquit, *habet scientia fructum*. Vnde Augusti- *Lib. 4. ad Bonif. c. 3.* nus Pelagij & Orthodoxi viri sensum quantum ad bonum & malum in hac vita comparans docet, Catholicum sic legem bonam à Deo datam defendere, *vt eam dicat & peccatum ostendere, non tamen tollere, & iustitiam iubere, non tamen dare: quod contra Apostolum negat Pelagius.* Hinc illa Pelagianorum aduersus Ecclesiam grauis accusatio, *quod legem veteris Testamenti* diceret *non ob hoc datam fuisse, vt iustificaret obedientes*, quo volebant ipsi significari *ex lege homines iustificari.*

Singularia sunt illa iuxta sectarios illos legis atque doctrinæ in præsenti sæculo beneficia, sed quanto illa magnificentiora ad quæ fideles glori- B ficatos perducit? Nam secundum Pelagianos lex *vitam æternam tribuit.* *Lib. 2. ad Bonif. c. 5.* Augustinus: *Pelagiani dicunt veterem legem secundum Apostolum iustam & sanctam & bonam custodientibus mandata sua, ac per fidem iustè viuentibus, sicut Prophetis & Patriarchis, omnibusque Sanctis vitam potuisse conferre perpetuam.* Vbi verum falsò permiscendo callidissime verba sua posuerunt. Nam secundum illos eosdem Pelagianos lex non minus ac noui Testamenti gratia *perducit ad regnum Dei.* Vna enim Celestij quæ & Pelagio in Concilio Palestino obiecta est, senteotia fuit: *Lib. de gestis Pelag. c. 11.* *Quoniam lex sic mittit ad regnum quemadmodum Euangelium.* Quo sensu & illud à Pelagio in libro Capitulorum dictum arbitror: C *Regnum cœlorum etiam* *Ibid. ca. 5.* *in veteri Testamento promissum*, vt significare voluerit promissiones spiritales ad regnum cœlorum pertinentes non minus veteri Testamento, ac legi quæ in Sina data est, esse proprias, quam nouo: quamquam ipse tergiuersando verba sua in alium sensum torqueat, quo spectat etiam quod contra Apostolicam veritatem satis indicat se sentire Iu- *Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. fol. 366.* lianus, etiam *promissionem & hæreditatem esse ex lege.* Hinc itaque tanta legis commendatio vt diceret *Lib. de gestis Pelag. c. 2.* *sine peccato esse non posse nisi qui scientiam legis habuerit.* Quod quidem dogma cum ei tanquam capitale *Ibidem.* in Palestina Synodo fuisset obiectum, tergiuersando in aliam sententiam flexit, quasi nihil aliud *Ibidem.* significasset nisi D *adiuuari hominem ad non peccandum per legis scientiam*, cum longe aliud verba ista postularent, prout animaduertit Augustinus, & ante illum Hieronymus. *Lib. 1. dial. aduer. Pela. fol. 856.* *Qui prædicatores impeccantiæ*, inquit, *omnes propè peccatores esse pronuncias. Quotus enim quisque Christianorum habet legis scientiam; quam in multis Doctoribus Ecclesiæ aut raro aut difficulter inuenias.* Verum ille dogmatum suorum filum sequens magna liberalitate adiecit aliud: *Ibidem.* *Scientiam legis etiam fœminas habere debere*, videlicet vt *fauorem* sibi *apud Amasonas suas conciliaret*, inquit Hierooymus. Hinc ipsas orationes nostras quibus Dei gratiam supplicibus votis imploramus ad nihil aliud volunt esse adhibendas, ac necessarias, *Lib. de grat. Christi c. 41.* E *nisi vt nobis doctrina etiam diuina reuelatione aperiatur*, *Ibid. c. 30.* nempe vt ita *ostendatur homini quid concupiscat & diligat: non vt adiuuetur mens hominis, vt quod faciendum* *Cap. 41.* *esse didicerit dilectione & actione perficiat.*

Quid mirum igitur si tam profusi legis præcones magno id egerint studio, vt si quid Apostolus ad deprimendam quorundam gloriationem in lege dixisset, homines dumtaxat culpasse, non legis infirmitatem demonstrasse videretur. Nam quod *In Comment. cap. 8. Rom. cap. 8.* Apostolus de lege dicit; *in quo infirmatur per carnem: In illis*, inquit Pelagius, hominibus scilicet *infirmabatur non in se.* Illud verò apertissimum: *Lex iram* *Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. fol. 369.* *operatur*, sic exponunt vt nihil aliud significari putent, nisi quod lex peccatoribus pœnam statuat. Iulianus: *Talibus* (præuaricatoribus) *lex iram* A *operatur: non vitio suo, sed eorum iniquitate qui peccata virtutibus anteponunt.* Quasi iram non operetur *Fol. 370.* etiam iustis, nisi spiritu adiuuentur. Vnde vt commodum hæresi suæ sensum ex illis verbis exsculperet: *Lex subintrauit vt abundaret peccatum*: ad *Rom. 5.* eas teste Augustino, blasphemias se impingit, vt dicat, *opinionem diuini consilij, quo data lex fuerat,* *Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 436.* *inimicam pertulisse, tanquam aliud factum sit quam Deus fuerat opinatus; neque hoc peruenerit data lege quod lator legis intenderat.* Nimirū quia Deus legem dando hoc spectauerat vt à peccatis suis illâ legis gratiâ sanarentur, sed vt Iulianus loquitur, *delinquentium prauitas eos ferro quo curari debuit, vulne-* *Fol. 435.* *rauit obstititque consilio Dei, vt inde periclitaretur* ex B lege scilicet, *vnde debuerat sanari.*

Legis scopus. De tribus statibus generis humani, sub natura, sub lege, & sub gratia.

CAPVT V.

HIc ergò secundum Pelagianos est legis datæ scopus, vt sanitas morbis, & moribus delinquentium per legem afferatur. Expressit hoc improbante licet vehementer Augustino idem ille Iulianus cum dixit: *Ambigi non* *Lib. 2. oler. fol. 281.* *potest hanc fuisse causam maximam promulgandæ legis vt* C *proderetur, & caueretur peccatum, quod prius latebat.* Non enim per legem prodi tantum peccatum iuxta illud Apostolicum, *per legem cognitio peccati*: & *Rom. 3.* *peccatum non cognoui nisi per legem*; sed etiam *caueri* volunt. Quod si non fiat non legis insufficientia *Rom. 7.* sed hominum culpa contingere. Ipsi enim, ait Pelagius, *ad maiorem mercedem accipientes legem per suam negligentiam non custodientes, in maius ciciderunt delictum.* Sic videlicet ipso authore, *Lex* ad salutem data *subintrauit, vt abundaret delictum.* Quo autem ordine lex istud præstet, & qua occasione fuerit necessaria, operæ pretium est ex Pelagianæ doctrinæ fundamentis expendere.

Cùm Pelagiani ab ista nimia oaturæ & liberi D arbitrij defensione repellerentur, per quam supra diximus eos omnem iustitiam, iustitiæque perfectionem angelicam ac diuinam, naturalibus humanę naturę ac liberi arbitrij viribus, (quas Deus videlicet gratis dederat) ascripsisse, non facile inuenire potuerunt, cur natura illa quæ sine peccato, sine vitio, sine pœna, integra & fortis nascitur, aliud adiutorium, atque hoc ipsum non nisi legis doctrinæque postularet. Cui necessitati naturæque imbecilitati vt aliquod velum dogmate suo saluo prætenderent, tres in humano genere status commenti sunt, vnum sub lege naturæ, alterum sub lege Moysis, tertiū denique sub gratia, illa nempe quę propriè Christi dicitur. Nam alio- E quin & natura secundum ipsos, & lex ipsa Moysis gratia vocatur, etsi non propria Christi. Sub lege naturæ vixisse docent homines primos vsque ad tempus datæ legis. Tunc enim propter illam primæ conditionis integritatem, nulla omninò gratia nisi natura indiguisse, ex qua propter vigorem naturalis legis naturalemque arbitrij libertatem, quam homini Deus creando contulisset iustè sanctèque viuere possent, *& omnia mandata Dei facilè custodire si vellent.* Sic ergò quod ante generaliter per omnes hominum ætates, vbique locorum per solam illam primam naturæ, & liberi arbitrij gratiam fieri posse docuerant, ad solam illam primorum hominum vitam mitigando restrinxerunt. Audi ipsos differentes, atque ita diuidentes

tempora

18. de pec. orig. c. 26.

tempora Pelagianos; vt dicerent; *Primum vixisse iustos homines ex natura, deinde sub lege, tertio sub gratia. Ex natura scilicet ab Adam tam longa ætate qua lex nondum erat data. Tunc enim*, aiunt, *duce ratione cognoscebatur creator, & quemadmodum esset viuendum scriptum gerebatur in cordibus, non lege litteræ, sed naturæ.* Et luculentius ipsemet Pelagius; *Nec illud est paruum argumentum ad comprobandum naturæ bonum, quod illi primi homines per tot annorum spatia absque vlla admonitione legis fuerunt, non vtique quod Deo aliquando creaturæ suæ cura non fuerit, sed quia se talem sciebat hominum fecisse naturam, vt eis pro lege ad exercendam iustitiam sufficeret.* Quod non mirum esse sentiunt, eo quod sicut apud Prosperum dicunt.

In Epist. ad Demet.

Lex insita cordibus, intus
Hoc moneat quod scripta foris.

Carm. de ingrat.

Addunt verò, peccandi licentiam & consuetudinem magis paulatim magisque inualuisse. Ex quo factum sit, vt natura à teneris educatione deprauata exemplisque corrupta, legis instructione poliri debuerit: & veluti limâ ignorantiæ rubigo deteri, vt naturali integritati restituta, vi legis iustitiam implere sufficeret. Hunc esse secundum hominis sub lege Moysi statum. *Quando*, ait Pelagius, *recentioris adhuc naturæ vsus viguit, nec humanæ rationi velut quandam caliginem, longus vsus peccandi obduxit, sine lege dimissa est natura, ad quam Dominus nimiis iam vitiis obrutam, & quadam ignorantiæ rubigine infectam, limam legis admouit, vt huius frequenti admonitione expoliretur, & ad suum posset redire fulgorem.* Et in Commentariis in Epistolas: *Pene lex in obliuione erat naturalis, quæ suggerebat quod sit peccatum; idcirco lex litteræ super inducta est, vt commoueret oblitos.* Subscribunt magistri sui verbis discipuli: *Verum*, inquiunt, *vitiatis moribus vbi cœpit non sufficere natura iam decolor, lex ei addita est, quæ velut lima fulgori pristino, detrita rubigine redderetur.* Vnde Prosper Pelagianorum iam prostratorum voces Semy Pelagianis præformans canit:

Epist. ad Demet.

In c. 7. Rom. nu. 18.

Lib. de grat. Christi c. 26

Dicite multos
Arte & sponte sua sanctos ab origine mundi
Absque Deo placuisse Deo.

lib. de ingrat. c. 21.

Ecce habes statum legis naturæ.

Decretaque legis
Tunc data cum peior mos & corruptior ætas,
Terrore instanti, & formidine legis egeret.
Dicite plectentes apices mortisque ministros
Hoc expresse operis, quod gratia viuificatrix.

Ecce habes statum sub lege. Ex quibus liquet ex duobus capitibus legem fuisse necessariam, vno, vt rubiginem ignorantiæ velut lima detereret: altero, vt contra contractam & inualescentem peccandi consuetudinem homo legis exhortatione pœnaque muniretur. Vtrumque breuiter tangit Pelagius: *Lex*, inquit, *propterea data est vt nos non transgredi vel cogeret vel doceret; vsque dum Christus veniret.* Sic enim exponit illud Apostoli; *Propter transgressionem posita est* (lex) *donec veniret semen cui promiserat.*

In c. 3. Gal. num. 3.

Adiiciunt denique, cum propter nimiam humani generis corruptionem, quæ peccandi consuetudine inoleuerat, lex non sufficeret amplius ad iustificandum, ad implendam mandatorum iustitiam, Christus tanquam tanti mali medicus venit qui homines aduentus sui medicina sanaret. Pelagius: *Sed postquam nimia peccandi consuetudo*

Lib. de grat. Christi c. 26.

A *præualuit, cui sananda lex parum valet, Christus aduenit, & tanquam morbo desperatissimo, non per discipulos sed per ipsum medicus ipse subuenit.* Et in Commentariis, Christum venisse docet vt iustificatio legis impleretur in nobis, nempe: *vt quod in illis* (Iudæis) *repugnante carnali consuetudine implere non potuit, in nobis saltem impleatur, qui exemplo Christi mortificabimus carnem.* Et ideò qui hoc tempore ex operibus legis sunt, sub maledicto esse decernit, *quia ita præualuit consuetudo peccandi, vt nemo iam perficiat legem.* Atque isto sensu docet, in *plenitudine temporis* missum esse filium Dei, *quia*, inquit, *iam impletum erat tempus quando legem per malam consuetudinem nemo poterat custodire.* Nam olim ipso delirante,

In c. 8. Rom. nu. 9.

In c. 3. Gal. nu. 14.

In c. 4. nu. 3.

B hoc homines poterant: *sine fide autem Christi* vt alibi garrit, *sacræ litteræ*, legis & Scripturarum, *iam non sufficiunt ad salutem.* Hinc Pelagius apud Augustinum hominem sub lege positum, qui etsi bonum appeteret voluntate, vsu tamen præcipitaretur in malum, vult ab Apostolo induci clamantem, quis me liberabit à corpore mortis huius? *Quem*, inquit, *ab hoc consuetudinis malo dicit liberandum esse per Christum qui credentibus sibi primo omnia per baptismum peccata dimittit: Deinde imitatione sui ad perfectam incitat sanctitatem, & vitiorum consuetudinem virtutum vincit exemplo.* Hi sunt igitur tres illi diuersi ac celebres status, sub quibus variis temporibus homines iustè vixisse cõtendunt;

c. 3. Epist 2. ad Timot. nu. 28.

Lib. de grat. Christi c. 39.

C quos breuiter omnes indicat & eorum totam sententiam explicat quodam loco August. *Hoc vos non vultis inimici gratiæ Christi vt eadem gratia* IESV *Christi salui facti credantur antiqui; sed distribuitis tempora secundum Pelagium, in cuius libris hoc legitur, & ante legem dicitis saluos factos esse per naturam, deinde per legem, postremo per Christum, quasi hominibus duorum superiorum temporum ante legem scilicet & in lege, sanguis Christi non fuerit necessarius.* Qua in re quamuis verbis aliam doctrinam ab illa prima proferre videantur, dum tandem Christi gratiam videntur agnoscere, re tamen vera si bene eorum doctrina ponderetur, vnum idemque per ambages docent. Eò quippe tendunt omnia, vt per na-

Lib. 1. ad Bonif. c. 21.

D turam & liberum arbitrium, sine vllo veræ Christianæq; gratiæ adiutorio iustitia statuatur. Nam siue dicant per legem esse iustitiam, quam veluti viam demõstratam arbitrij sui viribus homo ambulet; siue dicant ad hoc hominem per Christi doctrinam magis exactæ viæ pericula, anfractus, ac diuerticula declarantem, adiuuari, nihil aliud profecto dicunt quam si aperte profiterentur per naturam, hoc est naturales liberi arbitrij vires, quicquid faciendum cauendumque didicerit, facientis atque cauentis esse iustitiam. Quod tunc constabit plenius, cum causas effectusque aduentus Christi totamque naturam gratiæ quam hominibus per incarnationem suam attulit, ex do-

E ctrina Pelagiana protulerimus.

In tribus situm est adiutorium gratiæ Christi; & primo, de remissione peccatorum.

CAPVT VI.

TRIA sunt adiutoria propter quæ peccatoribus afferenda Christum venisse, perfectamque vitam ac mortem hominibus exhibuisse profitentur: *Remissionem peccatorum, doctrinam Euangelicam, & virtutis exemplum.* Quod ad primum attinet, fatentur Pelagiani, *diuinitus esse ex-*

Lib. de nat. & grat. c. 18.

A *pianda peccata commissa, & pro eis Dominum exorandum esse, propter veniam scilicet promerendam: Quia id quod factum est, facere infectum, multum ab ipso* (Pelagio) *laudata potentia naturæ & voluntas hominis non potest,* inquit Augustinus. Et alibi: *Dicunt etiam gratiam Dei, quæ data est per fidem* IESV *Christi, quæ neque lex est neque natura, ad hoc tantum valere vt peccata præterita dimittantur, non vt futura vitentur, vel repugnantia superentur.* Hoc autem secundum ea quæ diximus cum ista moderatione intelligunt, vt illa Christi gratia sit necessaria non omnibus, sed iis tantum qui peccauerunt. Posse enim hominem ita perfectè viuere, vt nulla peccati cuiusquam remissione indigeat. Ad hoc igitur Christum venisse docent, vt peccata quæ effræni legis transgressione commissa fuerant, non sicuti lex comminando, vlciscendoque puniret, sed credentibus liberalissime condonaret, & male viuendi consuetudinem baptismi sui gratia tolleret. Luculente declarat hoc Iulianus cum Augustino disputans, de illo Apostoli Pauli loco, *quis me liberabit de corpore mortis huius.* Hoc enim Apostolum retulisse docet; *ad consuetudinem delinquendi, à quo reatu post incarnationem Christi per Testamentum nouum quisque liberatur.* Quam Christi gratiam accuratius explicando subiicit. *Ostendit vnicum esse in illa tempestate subsidium, si crederent Christo, qui sic indicebat cautionem de futuris, vt veniam condonaret peractis, nec insistebat legi in tentatione supplicij, sed concurrentes liberalissimo gremio confouebat, non exanimans terrore depressos, sed reparans benignitate correctos.* Vbi per *veniæ condonationem* perque benignitatem qua gremio liberalissimo fouentur, nihil intelligit aliud, nisi remissionem quę per fidem peractis peccatis datur. Quod multo clarius paulò post explanat vbi differentiam Christi & legis in Synopsim contrahit: *Commendans ergò,* inquit, *hanc gratiam Iudæis, quia lex punit sceleslos, nec habet illam efficientiam misericordiæ quam Baptisma: in quo confessione breui, actuum delicta purgantur, ostendit debere illos currere ad Christum, implorare opem huius indulgentia & aduertere quod lex morum vulneribus comminetur, gratia verò efficaciter celeriterque medeatur.* Ecce discrimen legis & gratiæ Christi, quatenus remissionem peccatorum complectitur, quod ante ipsum eodem ferè modo Pelagius expresserat: *Non ex lege hæreditas, sed ex fide, lex enim non donat peccata sed damnat.* De qua remissionis gratia in Pelagianorum scriptis sæpissime fit mentio, vt non sit operæ pretium pluribus testimoniis lectorem onerare.

Ibidem.
Lib. de grat. & lib. arb. ca. 13.
B
Lib 1. operis imperf. com. Iul. fol. 82.
C
Fol. 84.
D
In c. 4. ad Rom. nu. 25.

Hanc itaque gratiam illam *liberatricem* esse volunt, quam suppliciter implorat Apostolus & cum Apostolo tota Christi Ecclesia vt liberetur à corpore mortis huius. Aperte enim dicit Iulianus Apostolum illa verba referre *ad consuetudinem delinquendi,* à quo reatu quisque liberatur. Et alio in loco: *Quis me liberabit à corpore mortis huius, id est;* inquit, *quis me liberabit à reatu peccatorum meorum quæ commisi cum vitare potuissem, quæ legis seueritas non donat, sed vlciscitur.* Idemque inculcant omnes Pelagiani cum suo authore Pelagio vt supra fusius declarauimus. Neque enim intelligunt hominem per aliquam gratiam à peccato illo quod in membris habitat, hoc est, à concupiscentia sua liberari sicut in Catholica doctrina intelligitur, ne scilicet voluntati suæ peccatum istud & omnis iniustitia dominetur: quia hoc volunt per liberũ hominis arbitrium fieri, vtpote qui *sufficit ingenitis sibi motibus dare leges* vt Iulianus loquitur, & initio libri primi demonstratum est.

Lib. 1. operis imperf. com. Iul. fol. 82.
E
Ibid. fol. 85.
Lib. 2. huius operis c. 3. 4. 8.

Cùm ergò remissio non futura peccata, sed præterita respiciat, à quorum vltione homo per veniam liberatur, nullum quoque homini ad cauenda peccata superandasque peccatorum tentationes præbet auxilium, sed relinquitur homo sibi vt si quid mali non facit vel boni facit, vt iustus sit, hoc à solo arbitrio eius exspectandum sit. Hoc indicat apertè Iulianus: *Peccatum,* inquit, *dominabatur vobis cum reatum impendebat vltio, postea autem quam gratiæ beneficia consecuti estis, & depositis reatuum ponderibus respiratis, ingenuo pudore commoniti debetis gratiam referre medicanti.* Nempe, per vos ipsos *naturamque,* vt Pelagius loquitur, *in melius per Christum instauratam,* bonum in posterum operando. Quod manifestissimis verbis interpretem agens Iuliani Augustinus ostendit: *Tu vestro more* (subiicit) *qui de vestro descendit errore, non agnoscis gratiam nisi in dimissione peccatorum, vt iam de cætero per liberum arbitrium ipse homo seipsum fabricet iustum.* Et in sermonibus, cum bene operandi gratiam inculcasset, Pelagium, Pelagianumve quempiam respondentem introducit: *Sed sufficit mihi quod in baptismo accepi remissionem omnium peccatorum:* Nempe ad operandum deinceps mea libertate ac potestate iustitiam. Ex quibus profectò constat etsi remissio peccatorum vera Christi gratia sit, si tamen alia nullo libero superaddatur arbitrio perinde esse ac si per nudas naturæ vires perfectio iustitiæ assereretur.

Lib. 2. operis imperf. com. Iul. f. 450.
Lib. de grat. Christi c. 37.
Lib. 2. operis imp. com. Iul. f. 450.
Serm. 2. de verb. Apost. ca. 6.

Remissio peccati propriè gratia per fidem Christi data. Et tribus modis iuxta Pelagianos gratuita. Pauca de differentia iustitiæ hominis, factorum ex lege, & iustitiæ fidei seu ex fide.

CAPVT VII.

HÆc autem remissio fidei seu ex fide peccatorum, est propriè illa gratia iuxta Pelagianos, quam toties Apostolus prædicat gratis *per Iesum Christum,* hoc est, *per Christi fidem* dari. Declarant hoc allegata superius diui Augustini verba: *Dicunt etiam gratiam Christi, quæ data est per fidem Iesu Christi, quæ neque lex est, neque natura, ad hoc tantum valere vt peccata præterita dimittantur.* Quod autem gratuita sit, sæpissime in suis commentariis inculcat Pelagius. *Gratia,* inquit, *plusquam abundauit, vt non solum à morte redemptis, gratis peccata dimitteret, sed etiam &c.* Et in Epistolam ad Timotheum propositum Dei vocat *quo proposuit nos gratis saluare per Christum,* nempe per gratuitam veniam, quæ per fidem datur. Quam veniam ideo in Epistola prima *sine meritis tribui* dicit. Vnde eandem remissionem etiam *Dei misericordiam* vocant, quæ nobis necessaria sit, *non vt non peccemus, sed quia peccauimus.* Et sic vbicumque Pelagiani gratuitam Dei commendant gratiam, quæ credentibus, siue per fidem Christi datur, non nisi illam remissionem vel certe simul doctrinam Euangelicam intelligunt. Ex quibus certissimum esse debet remissionem non tantum peccati, sed etiam sub nomine & ratione gratiæ Pelagianos fuisse confessos. Quod ex illo quoque Augustini loco perspicuum est, vbi tradit *Pelagianos dicere, hanc esse solam non secundum merita nostra gratiam qua homini peccata dimittuntur: illam verò quæ datur in fine, id est, æternam vitam, meritis nostris præcedentibus reddi,* Et sane tametsi nihil aliud diceret nisi quod Pelagius dicit, *pro peccatis Dominum esse exorandum,* satis eandem remissionem gratiam esse

Lib. de grat. & lib. arb. ca. 13.
In c. 1. ad Ephes.
In c. 1. n. 20.
In c. 1. n. 31.
Lib. de nat. & grat. ca. 26.
Lib. de grat. & lib. arb. c. 6. vide & c. 13. supra cit. vide & Epist. 105.
De nat. & grat. c. 18.

Epist. 95. faterentur, iuxta illud Augustini: *Ipsa igitur oratio, clarißima est gratiæ testificatio.*

Istam autem remissionem peccatorum non eo sensu gratuitam ac sine meritis, quo Catholici putant, nempe quod gratis homini spiritus pœnitentiæ sine vllo operum bonorum merito inspiretur, sed aliis tribus de caussis. Primò quod illa detur etiam gentibus illis qui nulla legis, hoc est ceremoniarum opera perfecerunt, sed tantummodo in Christum fide crediderunt. Audi luculente
In c.3. Rom. num. 42. hoc tradentem Pelagium: *Sine quibus operibus*, inquit, *Legis, Apostolus iustificari hominem per fidem dixisse credendus est, scilicet circumcisionis vel sabbathi & cæterorum huiusmodi, non absque iustitiæ operibus de quibus beatus Iacobus dicit; fides sine operibus mortua est: hic autem de illo dicit, qui ad Christum veniens sola, cum primum credit, fide saluatur.* Nam *opera legis* illo sensu vult distingui contra *opera gratiæ*, quæ scilicet homo facit implendo mandata iustitiæ. Et paulo superius exponens quo sensu dictum
Ibid. n. 32. sit *ex operibus legis non iustificari omnem carnem: opera legis circumcisionem, dicit sabbathum & cæteras ceremonias quæ non tam ad iustitiam quam ad carnis letitiam pertinebant.* Et hoc est quod mox dicit sine lege iu-
num 34. stitiam Dei esse manifestatam, quia *nobis gratis à Deo donata est, non nostro labore*, scilicet per ceremonias legis *quæsita*. Per istam enim fidei & legis oppositionem distingunt tempus Christi & legis: & significant olim fuisse datam peccati remissio- C nem, vel per naturæ opera, vel per legis ceremonias, nunc autem singulari Christi liberalitate, per solam Christi fidem sine vllis legalibus cere-
In c.4 Rom. num. 14. moniis: *Vult*, inquit Pelagius, *istam beatitudinem* (scilicet remissionis peccatorum) *tribus temporibus aßignare, naturæ & circumcisionis, & Christianitatis.* Quam doctrinam & alibi aperte & constanter tradit. Nam illud Pauli ad Petrum inter-
In Epist. ad Galat. c. 2. num. 27. pretans: *Gentiliter viuis & non Iudaicè. Non ex operibus*, inquit, *legis, sed sola fide sicut gentes, vitam in Christo inuenisse te nosti.* Et confestim post opera illa legis ex quibus non iustificatur homo, *circumcisionem* esse dicit *& sabbathum, dies Festos, &c. quæ non*
num. 30. *propter iustitiam, sed ad edomandam populi duritiam* D *sunt mandata.* Et isto plane sensu sexcenties repe-
Ibid. n. 4. & 31. & in c. 1. n. 6. 22. tit, *sola fide hominem iustificari*: Et *Spiritum sanctum sola fide accipi.* Vult enim excludi tantummodò legis ceremonialis opera, non moralis: nam etiam
In c. 3. Galat. n. 9. sine fide Christi totam legis moralis iustitiam à gentibus seruari olim potuisse, & iam magna ex parte posse, supra iuxta Pelagij dogmata commonstrauimus.

Secunda itaque caussa cur remissio peccatorum gratis detur, propriè tempus aduentus Christi respicit, Putant enim Pelagiani olim tempore legis naturæ atque Moysi, non fuisse illam peccatorum remissionem quæ sola fide credentibus in Christum datur, necessariam, propterea quod E homines poterant propter naturæ & liberi arbitrij integritatem, totam legem custodiendo si vellent, omnem omninò implere iustitiam. Nunc autem quia peccandi nimia consuetudo præualuit, non amplius vt supra ex ipsorum verbis ostendimus totam posse seruari legem, ideoque peccata, quæ per illam consuetudinis infirmitatem præcipitata voluntate perpetrata sunt, gratuita remissione per fidem Christi, quæ à cuiuslibet nuda voluntate pendet, esse delenda: *Modo*,
In c. 3. ad Rom. num. 32. inquit Pelagius, *ex operibus legis non iustificatur omnis caro*, significans olim fuisse iustificatam. Et exponens quo pacto nunc sola fide iustificaremur, *quia*, inquit, *nemo illam* (legem) *fernat, ideo dictum*
A *est, quod sola fide iustificandi essent credentes.* Et di-
In c. 3. Galat. n. 16. sertis verbis ad illud Apostoli: *Qui fecerit homo viuet in ea: nemo enim*, inquit, *illorum viuit: quia in*
In cap. 10. Rom. num. 6. *hoc tempore nemo perfecit legem sine Christo, quia & ideo legis est vt ipsi credatur.* Vnde mysterium gratiæ & fidei Christi præfinitum putat, *hoc tempore quando*,
In cap. 3. Ephes. n. 22. inquit, *iam homines aliter saluari non poterunt, nisi Christi fide saluentur.* Nam quod omnes homines dicantur mendaces & peccatores, hoc vel ad Iudæos tantùm, vel ad tempus Christi pertinere contendunt, quibus propterea gratuita remissio erat necessaria. Neque sine magna discriminis ponderatione dixit Pelagius, *homines naturaliter*
In c. 2. ad Rom. n. 10. *fuisse iustos ante legem*, nunc autem, *boni aliquid* B *operari.*

Ex quo facilè intelligitur, quo fundamento Pelagius & Iulianus conformiter docent, ideò Iudæos ab Apostolo reprehensos, quod *suam iustitiam vellent statuere*, & per Christum nollent *liberari à corpore mortis huius*; quia præ superbia remissionem peccati non putarent sibi esse necessariam quam Christus gentibus afferebat. Nempe hoc volunt, omnes homines tempore Christi propter peccandi consuetudinem legem esse aliqua ex parte præuaricatos, & ideò fidem Christi eis fuisse necessariam vt ab eo veniam impetrarent. Quasi de cætero ad bene viuendum vel veræ iustitiæ opera facienda, Christi gratia intus operans nul- C lo pacto requireretur. *Ignorantes*, inquit Pelagius,
In cap. 10. Rom. num. 3. *quod Deus ex sola fide iustificat, & iustos se ex legis operibus, quam non custodierunt, esse putantes, noluerunt se remißioni subiicere peccatorum, ne peccatores fuisse viderentur.* Et Iulianus in Iudæorum superbiam
Lib 6. contr. Iul. c. 23. conatur illa verba transferre, *quis me liberabit, &c.* tanquam illos in se transfigurarit Apostolus, *qui*, inquit, *contemnebant dona Christi, velut sibi non neces-*
Lib. 6. contr. Iul. cap. 23. *saria; quod veniam daret ille peccatis, quæ ipsi legis admonitione vitassent.*

Tertia caussa cur remissionem peccatorum sine meritis esse statuunt est ista, quia à Gentibus ad fidem conuersis, nulla laboriosa pœnitentiæ ope-
In cap. 4 ad Galat. n. 21. ra in baptismo postulantur: *Magna beatitudo est* D (ait Pelagius) *sine labore legis & pœnitentia Domini gratiam promereri* nempe remissionis peccatorum.
In cap. 11. Rom. num. 56. Et sic Apostolum dixisse docet *sine pœnitentia esse dona Dei*; nempe quia *sine afflictione pœnitentiæ, si crediderint saluabuntur.* Ex quibus facile intelligitur quid Pelagiani intelligant per *iustitiam ex fide*, quam tantopere contra *iustitiam hominis*, & *iustitiam ex lege* inculcat Apostolus, & quantopere in hoc à Catholica fide aberrauerint. Nihil enim intelligunt aliud, nisi remissionem peccati, quæ ex fide Christi, sine operibus legis, vt supra explicuimus, credentibus datur: *Talis enim*, ait Pela-
In cap. 10. Rom. num. 4. gius, *est ille qui Christum credidit, die qua credidit, qualis ille qui vniuersam legem impleuit.* Cum verò to- E tam homo legem per seipsum impleuerit, quod olim quidem, non item hoc tempore fieri potest, illam esse, iustitiam ex lege, & iustitiam hominis,
Vide c. 10. ad Rom. n. 3. & iustitiam factorum: *Quia*, inquit, *iam non Dei est sed ipsorum*; quasi diceret, quia illam Deus non dedit per fidem remittendo peccata, sed ipsi eam sibi suis viribus & bonis operibus pepererunt.

De alia Christi gratia, doctrina, & exemplo Christi. Quæ vires, & effectus eius, & quamdiu à Pelagianis asserta.

CAPVT VIII.

SED cum peccatorum remissio solis præteritis peccatis medeatur, tota vero Christi Ecclesia in suis precibus ipsaque Dominica oratione quoddam aliud bene viuendi adiutorium ad eauendas superandasque peccatorum futurorum tentationes imploret, ad aliam gratiam Christi adacti sunt confitendam. Adiecerunt enim gratuitæ remissioni, *doctrinam & virtutis exemplum*, quod mundo perfectissima conuersatione sua exhibuit Christus, & in doctrina Euangelica continetur atque proponitur. Dilucide tradit hoc Augustinus his verbis: *Solent dicere nobis, in eo Christum ad non peccandum præbuisse adiutorium, quia iuste ipse viuendo, iusteque docendo reliquit exemplum.* Et allatis verbis Pelagij quibus dicit, *in omnibus est liberum arbitrium* (hoc est gratia illa creationis quam primo docuit) *æqualiter per naturam, sed in solis Christianis iuuatur à gratia*: mentem eius indagando, & proferendo subnectit: *Iterum quærimus, quæ gratia? Et adhuc poterit respondere lege atque doctrina Christiana.* Cùm vero & lex Pelagianis gratia sit eaque Iudæis in adiutorium data, quid sibi vult quod iam in solis Christianis liberum arbitrium à gratia iuuari tradit? Audi nodi solutionem totumque gratiæ Pelagianæ mysterium ex Augustino; *Hoc adiutorium legis atque doctrinæ etiam Propheticis fuisse temporibus; adiutorium autem gratiæ quæ proprie gratia nuncupatur, in Christi esse arbitratur exemplo. Quod*, inquit vlterius, *nihilominus ad doctrinam pertinere perspicitis quæ nobis Euangelica demonstratur.* Iudæis enim & peccatoribus secundum ea quæ paulo ante ex Pelagij mente tradidimus: *Non sufficit*, amplius *sola lex propter nimiam peccandi consuetudinem nisi Christi accedat non inspiratio charitatis per Spiritum sanctum, sed intuendum & imitandum in doctrina Euangelica virtutis eius exemplum.* Vnde Iulianus docet: *Incarnationem Christi iustitiæ normam* (hoc est exemplum) *fuisse non primam, sed maximam. Quia & antequam Verbum caro fieret, ex ea fide quæ in Deum erat, & in Prophetis, & in multis aliis Sanctis fulsêre virtutes. Veniente autem temporum plenitudine exacta in Christo iustitiæ norma resplenduit.* Hæc est ergo proprie gratia Christi, qua iuuantur soli Christiani. Nam antiquorum iustitiam defendebant *esse potuisse*, vt Augustinus dicit, *per naturam & legem*, tanquam per gratiam illius temporis propriam.

Lib. de grat. Christi c. 2. — Capit. 31. — Aug. lib. de grat. Christi cap. 39. — Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 401. — Ibidem.

Habentur ibid. cap. 35. Ex quibus & aliis sancti Doctoris verbis etiam patet, exemplum Christi, atque doctrinam Euangelicam idem omnino gratiæ censeri genus, eo quod exemplum in ipsa doctrina Christi contineatur. Nam quamvis doctrina Christi quam tradebat cum ipse in hoc mundo viueret, & exemplum conuersationis eius manifeste differrent, posteaquam tamen ex hoc mundo ad patriam iuit, exemplum virtutum eius non amplius oculis hominum, actiones conuersationis eius intuentium, & imitantium obiicitur, sed ex doctrina Euangelica per Apostolos, eorumque successores prædicata humano generi innotescit, quamquam & alia consideratione exemplum Christi ad doctrinam referunt, nempe quia exemplum cum doctri-

A næ sit testimonium, quod verbis doctrina præcipit, idem quodammodo vita & factis docet. Quod significat Augustinus in Epistola ad Iulianum: *Quod nobis*, inquit, *in gratia vel adiutorio Dei dicunt, Dominum Christum bene viuendi propositum exemplum, ad eandem doctrinam reuocant: quia scilicet in eius exemplo discimus, quemadmodum viuere debeamus.* Epist. 143. vers. finem.

Hanc ergò gratiam tanquam singularissimam supra legem plenis buccis passim Pelagiani inculeant & prædicant. Audi ipsum Hæresiarcham sui dogmatis agentem defensorem, *Nam si ante legem vt diximus, &c. iustè quidam & sanctè vixisse referuntur, quanto magis post illustrationem aduentus eius* B *nos id posse credendum est, qui instaurati per Christi gratiam* (nempe remissionis peccatorum) *& in meliorem hominem renati sumus, qui sanguine eius expiati atque mundati ipsiusque exemplo ad perfectionem incitati iustitiæ, meliores illis esse debemus, qui ante legem fuêre: meliores etiam quam fuêre sub lege, dicente Apostolo: Peccatum vobis non dominabitur; non enim estis sub lege, sed sub gratia.* Quasi idcircò, vt obseruat Augustinus, peccatum aliis dominatum fuerit, qui sub lege fuerunt, vel etiamnum sunt, *quia exemplum Christi non habuerunt sine non credunt.* Ostendit hunc eundem sensum clarius in commentariis in hunc Apostoli locum; *Non estis sub lege, sed sub gratia*, vbi interpretando dicit: *Gratiam vincendi* C *& doctrinæ præbuit exemplum.* Et ne quis illam vincendi gratiam intelligeret, quæ à Spiritu sancto cordibus inspiratur, paulo ante præmuniendo dixerat: *Qui participes sunt gratiæ Christi didicerunt quemadmodum oportet vincere passiones & Deum diligere & proximum.* Quas passiones ad peccata concitantes alibi vocat *occasiones peccatorum.* Liberatos enim nos esse docet à peccato per Christum, hoc est, *In doctrina & exemplo Christi, qui non solum peccata, sed etiam occasiones auferre docuit delictorum.* Et paulò post; *Nunc autem gratia Spiritus sancti docti passiones vincere, in carne non sumus: quia mortui sumus legi, quæ doctrinam gratiæ non continet*; scilicet quia lex peccata punit. Et sine vllo fuco alibi; D *Lex iusto non est posita, quia Christianis non opus est, qui sunt iustificati per Christum: qui didicerunt & occasiones fugere peccatorum. Nam vt quid dicitur, non occides, quibus irasci non permittitur?* Ecce prærogatiuas doctrinæ Christi supra legem, vt quæ occasiones peccatorum internas passiones ac desideria vitare non docuit, & iden neque peccatorum inolitam consuetudinem vincere. Consonat sibi Pelagius in libris de libero arbitrio: *Quem* (populum sub veteri lege peccantem) *ab hoc consuetudinis malo dicit liberandum esse per Christum, qui credentibus sibi, primo omnia per baptismum peccata dimittit: deinde imitatione sui ad perfectam incitat sanctitatem, & vitiorum consuetudinem virtutum vincit exem-* E *plo.* In qua loci Apostolici & liberatricis gratiæ expositione, ita sibi Pelagius placuit, vt diceret in Commentariis: *Admirabiliter intulit, dicens, gratia Dei per IESVM Christum, Dominum nostrum: quia quæ Moyses, & naturalis lex non docuit, hæc docuit Dominus noster IESVS Christus, contemnere mundum, & superare vitia.* Vnde definitiua Pelagij sententia: *Exemplum Christi in vobis sufficit ad vitam etiamsi aliquid interim minus scientiæ habetis.*

Lib. de grat. Christi c. 38. — Rom. 6. — Ibidem. — In Comment. ad cap. 6. Rom. n. 22. — Ibid. n. 28. — In c. 1. Epist. 1. ad Tim. num. 15. — Ibid. c. 39. — In c. 7. Rom. num. 48. — In c. 2. Colos. n. 6.

Tanti vero fecit hoc suum de exemplo Christi doctrinâque commentum, vt pleraque quæ Scriptura singularissimæ Christi gratiæ tribuit, ad illa detorqueat. Quid enim illo loco clarius: *Qui nos reconciliauit sibi per Christum?* Hoc tamen illo authore non est factum nisi *per Christi doctrinam* 2. Cor. 5. num. 32.

pariter & exemplum. Sic enim & Christum *ab ira venturа nos eripuisse* tradit, *dimittendo* scilicet *peccata, doctrinâ suâ & exemplo.* Quid illo ad asserendam veram victricemque gratiam luculentius? *Deo gratias qui dedit nobis victoriam per Dominum, &c.* Hanc tamen non dedit nisi voluntates nostras infirmas *cruce & exemplo destruendo.* Quid illo pro ista occulta Christi gratia efficacius: *Ministratur à nobis Spiritu Dei viui in tabulis cordis carnalibus?* Hoc tamen illo delirante fit quia *non quasi absentes* (vti Iudæi) *tabulis scriptis, sed præsentes per auditum Domini verba corde suscepimus.* Quid illo ad comprobandum bonæ operationis gratiam notius: *Qui cœpit in vobis opus bonum perficiat?* At ille, cœpit, inquit, *doctrinam siue gratiam scientiæ largiendo: perficiet perficiendo quod docti fuerint vt doceant.* Quid denique illo loco pro gratia Christi cordibus dominante firmius, *qui Spiritu Dei aguntur hi sunt Filij Dei?* Hoc tamen *ad doctrinam* spiritus iuxta cuius prescriptum viuunt, & ad *gubernationem* eius, quam scilicet confert scientia, ab illo detorquetur. Sic enim putat etiam dari ipsam fidem à Deo, *quia si non venisset Christus, & docuisset, non vtique crederemus.* Adiuuare vero, confirmare, ipsumque velle in homine operari, *docendo sapientiam, & intellectum gratiarum tribuendo.* In hac gratiæ confessione, Pelagij quoque discipuli in finem vsque mordicus perstitêre. Nam Iulianus quia Christum ad hanc gratiam mundo impertiendam venisse sentiret, hinc probat Deum eiusdem atq; nos naturæ debere esse participem: *Non potuit,* inquit, *exemplũ dare natura dissimilis.* Et in vltimo plane opere paulo ante mortem Diui Augustini exarato in eadem persistit sententia: *Nemo præmia virtutis meretur, nisi qui ad ea, post incarnationem tamen Christi, sanctitatis eius imitatione contenderit.* Quod occultum virus hæreseos Pelagianæ Augustinus esse dicit, eo quod vellent, *gratiam Christi in exemplo eius esse non in dono eius.* Vigilanter tamen addebant, *Post incarnationem Christi,* propter antiquos scilicet, *quos sine gratia Christi dicitis fuisse iustos,* dicit exponendo Augustin. *eo quod non habuerint eius exemplum.* Hoc ergo est quod alibi Iulianus dicit, quod *incarnatio Christi iustitiæ fuit norma* (hoc est exemplum) *non prima, sed maxima,* quia tametsi & Prophetæ & Patriarchæ ex natura & lege iuste vixerint, *exacta tamen in Christo iustitiæ forma resplenduit.*

In c.15.1. ad Cor. num.91. — In c.3.2. Cor. num.7. — Ad Philipp. 1.n.11. & 12. — 2. ad Rom. num. 25. — In c.1. Philipp. nu.57. — Lib.5. cont. Iul. c.13. — Lib.2. oper. imperf. cont. Iul. f.350. — Fol. 351. — Fol. 401.

Ex quibus arbitror manifestum esse hac doctrinæ Christianæ atque exempli commendatione Christianis auribus tantummodo ludificatos esse, nec aliam, efficaciorem ve reuera gratiam attulisse quam *legem.* Neque enim idcirco ad bene viuendum insufficiens atque infirma lex, quia est lex; hoc est quia facienda cauendaque iubet ac vetat, sed quia docendo tantum hoc præstat, vt facienda cauendaque nouerimus, non etiam vt cognita faciamus atque caueamus. Quo sane nihil amplius præstat doctrina illa Christi, & quod in ea continetur exemplum eius. Forinsecus enim haud secus ac lex auribus insonat, non intrinsecus tangit aut immutat cor. Ex quo fit vt reuera etiam hoc ad primum Pelagianismi statum, quo solus homo per liberum arbitrium naturaliter inditum omnia mandata perficere, & perfectionem assequi dicitur, per ambages tandem redeatur. Per prædicationem enim exempli Christi, doctrinæque Euangelicæ *tanquam via,* vt Augustinus notat, *demonstratur* nobis, *qua ambulare debeamus, vt iam viribus liberi arbitrij nullo alterius adiutorio indigentes, sufficiamus nobis, ne deficiamus in via.* Et Iulianam Demetriadis matrem instruens, Pelagium docet in natura, in doctrina, & reuelatione scientiæ gratiam consti-

Lib. de grat. Christi c.41.

A tuere: *ad habendam verò,* inquit, *voluntatem bonam, vbi est hoc ipsum quod iustè viuimus* & vbi propriè vis potestatis operantis & mandata facientis exeritur & ostenditur, *nolunt nos diuinitus adiuuari, sed nos ipsos dicunt ad ista sufficere.* Epist.143.

Variis nominibus gratiam legis & doctrinæ prædicant. Vbi de reuelatione sapientiæ, oculorum apertione, præmij promissione, insidiarum detectione, cælesti illuminatione, suasione, scientia.

B

CAPVT IX.

QVAPROPTER vt hunc scopum fugere, neque solam *legis* nudæque doctrinæ gratiam prædicare videantur, doctrinæ generaliter acceptæ latitudine & nominum quibus eam efferunt varietate, tenebras imperitis offundere conantur: vt quoquo modo inimici gratiæ, sub larua gratiæ delitescant: *Gratiam,* ait sanctus Doctor, *diuersis locutionibus Pelagiani nolunt nisi legem videri, vt videlicet non ad faciendum quod cognouerimus, sed ad agnoscendum quid faciamus nos Deus adiuuare credatur.* Quanta hoc fecerint versutia, perspicacissimus ille omnium anfractuum Pelagianorum C inuestigator prodit: *Nunquam isti inimici gratiæ, ad eandem gratiam vehementius oppugnandam occultiores moliuntur insidias, quam vbi legem laudant, quæ sine dubitatione laudanda est. Legem quippe diuersis locutionibus & varietate verborum in omnibus disputationibus suis volunt intelligi gratiam.* Quod nullis opportunius quam ipsius hæresiarchæ clarescet verbis quæ in vltimo suo consignauit opere quod pro libero conscripsit arbitrio. Ad hoc enim tanquam ad accuratissimum gratiæ Patrocinium vult Pelagius esse recurrendum; ex quo *agnoscent,* inquit, *quam inique nos negatione gratiæ infamare gestierint, qui per totum pæne ipsius textum operis, perfectè atque integrè & liberum arbitrium confitemur & gratiam.* Itaque D vt gratiam explicaret, quam in auxilium hominis subministrat Deus: *Quam,* inquit, *nos non, vt tu putas, in lege tantummodo, sed & in Dei esse adiutorio confitemur.* Qua exspectatione suspensi quid addiderit intuemini, *adiuuat enim nos per doctrinam & reuelationem suam dum cordis nostri oculos aperit: dum nobis ne præsentibus occupemur futura demonstrat, dum diaboli pandit insidias, dum nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœlestis illuminat.* Et quod in alio loco adiicit loco: *Dum nobis suadet, omne quod bonum est.* Hic multipliciter gratiæ adiutorium supra legem insinuat vocans eam *doctrinam* & *reuelationem* Dei oculorum cordis *apertionem*; *demonstrationem futurorum*; *apertionem diabolicarum insidiarum*; *gratiæ cœlestis illumi-* E *nationem, suasionem* vt aliquid aliud quam legem commendare videretur.

Lib. 4. ad Bonif. c. 11. — Lib. 4. ad Bonif. c.5. — Lib. de grat. Christi c.41. — Ibidem. — Ibid. c.43.

Per doctrinam autem & reuelationem intelligit non tantum eam qua veritas in auribus prædicatur foris, sed etiam intus animo Spiritu sancto reuelante manifestatur. Hoc enim significant illa verba quibus *nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœlestis illuminari* tradit. Hoc item illa: quibus *cordis nostri oculos aperiri,* dicit, adeoque doctrinam Dei nobis *reuelari.* Nam tanquam exemplum *reuelationis sapientiæ,* sicut eam paulò inferius nuncupat, profert statim sanctus Augustinus illam altissimam reuelationem quæ sancto Paulo data fuit. Hæc autem sine dubio intus non foris facta est; Deo intrinsecus manifestante veritatem. Quod

Capit. 10. — Ibid. c.15.

quia nequaquam ad bene viuendum sufficit, nisi intus simul etiam affectus ipsos voluntatis operetur, hinc infrà Pelagianam illam opinionem refellendo dicit: *Intueantur atque fateantur, non lege atque doctrina insonante forinsecus, sed interna atque occulta mirabili ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solum veras reuelationes* (quemadmodum scilicet Pelagiani putabant fieri atque esse satis) *sed etiam bonas voluntates.* Denique idem istud sine vlla ambiguitatis nebula significat, quando Pelagium opinari dicit ipsas orationes, *Ne intremus in tentationem*, esse adhibitas, *vt nobis aperiatur intelligentia veritatis vbi discamus quid facere debeamus.* Item, *vt nobis doctrina etiam diuina reuelatione aperiatur*; atque ita gratiam in lege atque doctrina constituere, vt eam fateatur *nobis etiam sancto Spiritu reuelari.* Dicendo namque, *etiam diuina reuelatione; etiam sancto Spiritu*, manifestè reuelationem illam tanquam internam, opponit externæ quæ ab homine forinsecus fieri potest. Hinc Pelagius exponens in Commentariis illud Apostoli: *Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum: Nobis*, inquit, *qui fide meruimus Spiritum Dei accipere, qui nobis voluntatem eius ostendit.* Et paulò post, *Sensum Domini qui est in viris spiritualibus sine Spiritu Dei neminem cognouisse* dicit; Quæ internam spiritus manifestationem indicant: Sicut & ista, quod diuitias gratiæ in omni sapientia superabundasse in nobis tradit, *Quia tantam nobis sapientiam donauerit, vt voluntatis eius occulta mysteria nosceremus.* Et quod bonum opus in nobis Deum cœpisse confirmat, *doctrinam siue gratiam scientiæ largiendo.* Hoc est ergò primum gratiæ Pelagianæ munus *oculorum cordis apertio*, hoc est *doctrinæ* non solum externa, sed etiam interna reuelatio.

[Lib. de grat. Christi c. 24. — Epist. 143. — Ibid. c. 41. — In c. 2. 1. ad Cor. nu. 17. — num. 27. — In cap. 1. Ephes. n. 19. — 1. Philipp. num. 11.]

Alterum est, quod Deus per gratiam *futura demonstrat*, quo verbo cœlestis præmij siue *beatitudinis promissionem*, intelligendam cupit. Quod clarius in alio eiusdem operis loco significat, vbi velle hominis à Deo fieri dicit, dum nos terrenis cupiditatibus deditos *futuræ gloriæ magnitudine, & præmiorum pollicitatione succendit.* Expressit hoc breuiter Augustinus quando Pelagianos arbitrari asserit, Deum per suam legem atque doctrinam adiuuare *vt discamus quæ facere & quæ sperare debeamus.* Quorum alterum præsentis vitæ laborem, alterum futuræ præmium respicit. Inculcat hanc *promissionis* gratiam circa quam versatur, creberrimè diligentissimeque Pelagius, non solùm futuræ gloriæ intuitu acerrimè excitando, sed etiam eam tamquam præcipuam Spiritus sancti gratiam & adiutorium commendendo: *Spiritus*, inquit, *in commentariis, secundum hanc spem adiuuat vt non terrena, sed cœlestia postulemus; infirma enim est nostra possibilitas, nisi doctrina spiritus adiuuetur*, præmium scilicet promittendo docentis. Quid quod ipsum *Spiritum sanctum* hac gloriæ cœlestis ostensione secundum Apostolum *nobis dati* tradit, *& charitatem Dei diffusam esse in cordibus nostris? Quomodo nos*, inquit in illum locum, *Deus diligat, ex hoc cognoscimus quia non solum nobis Filij sui mortem peccata dimisit, sed & Spiritum sanctum nobis dedit, qui iam ostendat gloriam futurorum.* Vbi quod iam à Spiritu sancto futurorum gloriam ostendi dicit, emphaticè dictum puto, vt etiam illam esse propriam Christi gratiam innuatur, siue quatenus cœlestem beatitudinem in Testamento nouo, non terrenam carnalemque vt in veteri, suis dilectoribus pollicetur, siue quatenus eam Christus ipse omnibus omnium ætatum Sanctis reipsa in fine largietur. Huc enim respicere videtur Iulianus, cum Chri-

[Lib. de grat. Christi c. 10. — Lib. de Hæresibus, Hæres. 88. — Epist. ad Demet. Laud. — In c. 8. Rom. n. — In c. 5. Rom. num. 9.]

A sti gratiam ac medicinam efferens in eo illam eluxisse confirmat quod *& crimina voluntatis ignouit & sui imitatione, qui erat virtutum forma & norma correctis, gloriam beatæ æternitatis indulsit.* Quam suam opinionem apertius alibi tradit: *Veniente temporum plenitudine, exacta in Christo iustitiæ norma resplenduit; & qui prædictus fuerat Pater futuri sæculi, tam præcedentium Sanctorum, quam etiam sequentium remunerator emicuit.*

[Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 360. — Ibid. f. 401.]

Tertium gratiæ munus ac nomen est, quod *diaboli pandit insidias*; quartum, quod *nos multiformi & ineffabili dona gratiæ cœlestis illuminat*; quintum, quod *nobis suadet omne quod bonum est.* Quibus alia æquipollentia subinde occurrunt; sed non ferè
B nisi in libris qui vel à Iuliano, vel à Pelagio post damnationem hæresis in Synodo Palestina conscripti sunt. Eos namque qui gratiam Dei dicerent *in libero arbitrio esse vel in lege atque doctrina*, Pelagius in isto Concilio ne à Catholicis iudicibus damnaretur propria voce damnauerat. Hac igitur excogitata nominum varietate significationem legis, ac doctrinæ versando latere volunt, & caliginem quandam intelligentiæ lectoris offundere, ne amplius solam legis atque doctrinæ gratiam attulisse videantur. Sed reuera merus illusionis fucus est. Nam siue gratiam voces reuelationem, siue oculorum cordis apertionem, siue futurorum demonstrationem, siue gloriæ ostensionem, siue præmiorum pollicitationem, siue
C insidiarum detectionem, siue gratiæ cœlestis illuminationem, siue denique suasionem, non aliud sanè commendatur Dei adiutorium, quam quo adiuuet, vt diuina præcepta facienda, & promissa appetenda & pericula fugienda discamus; non quo adiuuet vt ea quæ didicimus faciamus. Hoc est ergò Dei gratiam ponere in lege atque doctrina. Nam in lege atque doctrina sanctarum Scripturarum præsertim Euangelica, cordis nostri oculi per mysteriorum cœlestium prædicationem aperiuntur, & diaboli multiplices panduntur insidiæ & cœlestis cognitionis dono illuminamur. In ea Dei lege atque doctrina vt rectè Augusti-
D nus obseruat: *Futuræ gloriæ & præmiorum promittitur magnitudo. Ad doctrinam pertinet etiam quod sapientia reuelatur; ad doctrinam pertinet cum suadetur omne quod bonum est: Et si inter docere & suadere, vel potius exhortari distare aliquid videtur, etiam hoc tamen doctrinæ generalitate concluditur, quæ quibuscumque sermonibus vel litteris continetur. Nam & sanctæ Scripturæ docent*, inquit, *& exhortantur, & potest esse in docendo, & exhortando etiam hominis operatio.* Neque quicquam refert ad gratiæ istius hoc est ad legis doctrinæque diuersitatem, siue foris in auribus, siue intus in intellectu docendo operetur Deus. Vtrouis enim modo doctrina suggeratur veritatis orietur non dilectio, sed cognitio. Co-
E gnitio autem, siue scientia est proprius effectus doctrinæ ac legis: *Hoc est ergò*, vt Augustinus dicit, *gratiam Dei ponere in lege atque doctrina*; siue voce per aures, siue scripto per oculos, siue pictis per imaginationem phantasmatibus, siue denique ipsa intus lucescente sine imaginibus veritate illa doctrina ad intelligentiam transeat. Finis enim doctrinæ est non vt doceatur tantum, sed vt intelligendo scientia consequatur. Vnde gratia Pelagiana sæpe nomine scientiæ exprimitur: *Cœpit Deus in vobis opus bonum, doctrinam, siue gratiam scientiæ largiendo*, inquit Pelagius. Et Augustinus: *Cum scientiam legis ex Deo nobis esse fateantur, Pelagiani, charitatem ex nobis ipsis volunt.* Nempe homine seipsum in charitatis actum promouente, post-

[Lib. de gestis Pelag. c. 14. — Aug. lib. de grat. Christi c. 5. — Lib. de grat. Christi c. 10. — Ibid. cap. 7. — In Comment. c. 1. ad Philipp. nu. 11. — Lib. de grat. & lib. arb. cap. 23.]

quam,

quam, quod diligendum sit, Deo docente atque illuminante didicerit. Et alibi Pelagium docere tradit: *Quod nos ita condiderit Deus, vt vltra, præter quod … reuelat … nihil nos adiuuet, vt ea quæ facienda discendo nouimus, etiam diligendo faciamus, naturam atque doctrinam definientes tantummodo esse gratiam Dei.* Vnde præclara illa gratiarum actio, quam Pelagius pro accepta charitate offert Deo: *Gratias ago Deo meo qui*, inquit, *nos talem in alter vtrum docuit charitatem.*

Epist. 143.

Comment. in c. 1. Epist. 2. Tim. nu. 1.

Pro hac ergò gratias legis atque doctrinæ sic explicatæ, hoc est pro gratia sciendi, non pro viribus diligendi & faciendi Pelagiani Deum etiam orandum esse decernunt. De Celestio Augustinus dicit ex eius scriptis diligenter inspectis aduerti posse: *Non eum ponere Dei gratiam præter naturale arbitrium voluntatis, nisi in lege atque doctrina, ita vt ipsas quoque orationes ad hoc asserat necessarias, vt ostendatur homini quid concupiscat & diligat.* Pelagium verò qui diligentissimè sese explicare ac purgare nititur ita gratiam fateri dicit: *Vt nullo modo à verborum ambiguitate discedat, quam discipulus suis sic posset exponere vt nullum auxilium gratiæ credant, nisi in lege atque doctrina, ita vt ipsas quoque orationes vt in scriptis suis apertissimè affirmat ad nihil aliud adhibendas opinetur, nisi vt nobis doctrina etiam diuina reuelatione aperiatur.* Hoc enim sensu eos orasse ne *intremus in tentationem*, quatenus pulsantibus nobis *aperiatur intelligentia veritatis, vbi discamus quid facere debeamus*, idem testatur Augustinus. Atque ista quidem de gratia naturæ, liberi arbitrij, legis, atque doctrinæ, remissionis peccatorum & exempli Christi dicta sufficiant in quibus commendandis hæresis Pelagiana magnoperè occupata est. Nunc vlterius quid de vera illa internàque gratia Christi senserint, quæ à Diuo Augustino defenditur, in Catholica Ecclesia concinentibus vndique Scripturarum sanctarum testimoniis prædicatur, paulò diligentius quantum gratiæ author dederit, indagandum est. Et primò quidem discutiandum est quid senserint de illa gratia quæ ad singulos actus iuxta doctrinam orthodoxam datur ac necessaria est.

B

Lib. de grat. Christi c. 30.

Ibid. c. 41.

Epist. 143.

C

Negant Pelagiani gratiam Dei, & adiutorium ad singulos actus dari: Quo tacite duo Christianæ doctrinæ capita conuellunt.

CAPVT DECIMVM.

ITAQVE isti dogmati, quo gratiam naturæ, legis, atque doctrinæ defendunt, aliud arctissime copulatum est: *Gratiam Dei non ad singulos actus dari.* Hoc istis verbis Pelagio coram iudicibus Palestini obiectum est: *In tertio capitulo scripsisse Celestium gratiam Dei & adiutorium, non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina.* Qua oppositione seu aduersandi particula significatur adiutorium liberi arbitrij legis atque doctrinæ nullo modo illam gratiam esse posse, quæ ad singulos actus datur. Negauit istam doctrinam suam esse Pelagius, planisque verbis anathematizauit *eos qui sic tenent.* Posteaquam verò Pelagiana hæresis cum suis authoribus à Papa Zozymo & Conciliis Africanis conuicta esset atque damnata à Piniano atque à Melania, de sua fide interrogatus accuratius sic professus est: *Anathematizo qui vel sentit vel dicit, gratiam Dei qua Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere; non solum per singulas horas aut per singula momenta, sed etiam per singulos actus nostros non esse necessariam: & qui hanc conantur auferre pœnas sortiuntur æternas.* Quis non putaret eius hac de re omnes tergiuersationes esse coniunctas? Sed in libris quos edidit pro libero arbitrio, quorum mentionem facit in Epistola quam ad Innocentium Romam misit, *nihil aliud sentire monstratur*, inquit Augustinus, *quam in illud in Palestina Synodo damnasse videbatur.* Ita enim ibi disputat vt debeamus habere etiam ista eius verba suspecta. Etenim duo sunt quæ istis verbis tanquam Catholicæ veritati contraria simul damnasse videri voluit, eos damnando qui dicerent *gratiam Dei non ad singulos actus dari.* Vnum est, quod gratia Dei non daretur tunc, seu illo ipso tempore, cum singuli actus ab homine fiunt; alterum, quod gratia Dei non ad singulos ipsos actus, sed ad naturalem tantùm possibilitatem adiuuandam detur: Quorum contraria Catholici illis paucis optimeque libratis verbis asserunt cum dicunt: *Gratiam Dei ad singulos actus dari*, vt suo loco demonstrabitur.

Lib. de gest. Pelag. c. 14. & 31.

E

Ibidem.

Lib. de grat. Christi c. 2.

A

Ibidem. c. 31.

B

Pelagius igitur neutrum sincerè, vt facere debebat anathematizando damnauit. Non primum: nam hoc ipso quo in sola legis atque doctrinæ gratia, vel etiam remissionis asserenda perstitit, reipsa negat tunc adiutorium Dei tribui cum singuli actus fiunt, quantumcumque gratiam ad singulas horas, momenta actusque necessariam esse fateantur. Nam remissio peccatorum semel in baptismo data est, nec ad singulos actus aut momenta repetitur. Lex etiam atque doctrina cum semel hominis animum imbuendo fugauerit ignorantiam non ad singulos actus iterari debet. Non igitur ista tria illud adiutorium esse possunt, quod secundùm Catholicam fidem in precibus Ecclesiæ manifestatam ad singulos actus datur, sed ad multos actus illa semel data sufficiunt. Neque satis est si dixerimus remissionem peccati semel datam: legem item, doctrinamque semel prædicatam animoque susceptam ad singulos actus posse roborando hominem dirigendoue concurrere. Non enim ille Catholicæ doctrinæ sensus est, sed nouam distinctamque gratiam quæ precibus impetrari solet, atque ante data nondum fuerat, ad singulos actus esse necessariam. Hunc enim illius doctrinæ sensum tanquam indubitatum cum Pelagius intelligeret, etiam remissionis ac doctrinæ gratiam eo detorquere nitebatur, vt noui aliquid homini ad actus singulos conferretur. Quod quo sensu fieret, vel fieri posset à Pelagio, de singulis ostendit Augustinus. De gratia remissionis, quidem, dicendo: *Ideò eam per singulas horas, per singula momenta, & per actus singulos necessariam, vt semper in memoria retinentes & reminiscentes dimissa nobis esse peccata, non peccemus vlterius, adiuti non aliqua subministratione virtutis: sed viribus propriæ voluntatis, quid sibi remissione peccatorum præstitum fuerit* PER ACTVS SINGVLOS RECORDANTIS. De gratia verò legis doctrinæ Christianæ, qua & Christi exemplum comprehenditur: *Possunt*, inquit, *etiam ad hoc ista verba coaptare, vt dicant per singula momenta, per singulos actus necessariam nobis esse huiusmodi gratiam, id est, vt in omni conuersatione nostra intueamur Dominicæ conuersationis exemplum.* Et alio in loco cum Pelagius nos in omnibus bonis operibus *diuino semper auxilio adiuuare* fateremur: *Si quæras*, inquit, *cur dixerit*, SEMPER, *poterit respondere, quia dictum est, & in lege eius meditabitur die ac nocte.* Vides, arbitror, singula Pelagij suffugia, quibus gratiã Dei ad singulos actus exponit dari;

C

D

Lib. de grat. Christi c.

E

Ibidem.

Capit. 31.

eo nimirum tendere, vt aliquid non habituale & permanens singulis operibus ostendatur influere, vt de habituali gratia à nonnullis dici solet; sed remissionis per singulos actus recordationem, exempli Dominici in omni conuersatione nostra intuitum, Legis Domini meditationem die ac nocte. Nouum scilicet aliquid inculcat & actuale, quod non nisi cum singuli actus eliciuntur per illas gratias Pelagianas detur.

Neque minus sincerè etiam illud alterum de sola naturali possibilitate non ipsis actibus singulis per gratiam adiuuandis vt Catholica doctrina tenet, anathematizando Pelagius reprobauit. Nam in postremo opere quod pro liberi arbitrij defensione scriptum diximus, solam possibilitatem non actus singulos Dei gratia adiuuari, aperte profitetur & accurate docet. Cùm enim tria ista, *Posse* iustum esse seu rectè viuere, *Velle* atque *Esse* distinxisset; & *Posse* in natura quam Deus dedit, *Velle*, in arbitrio, *esse* in effectu seu in opere ipso collocasset, ita videlicet vt primum ad solum Deum, duo vero reliqua ad ipsum hominem referrentur, tandem inferendo colligit; *Ergo in voluntate & opere bono laus hominis est, imo & hominis & Dei qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiæ suæ adiuuat semper auxilio.* Et paulò inferius; *Vt generaliter vniuersa complectar, quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donauit, qui hoc posse adiuuat, quod vero bene vel agimus vel loquimur vel cogitamus nostrum est.* Ecce adiutorium solius *possibilitatis* in officina Pelagiana fabricatum, non *voluntatis aut operis*, quod in Catholica Ecclesia commendari solet. Sic enim accepit ea Pelagij verba, sic explicuit sententiam eius Augustinus: *Cum tria Pelagius constituat atque distinguat quibus mandata diuina dicit impleri, possibilitatem, voluntatem & actionem: possibilitatem scilicet qua potest homo esse iustus,* hoc est iustum opus facere, *Voluntatem qua vult esse iustus, Actionem qua iustus est: horum trium primum, id est, possibilitatem datam confitetur à creatore naturæ nec esse in nostra potestate, sed eam nos habere, etiamsi nolimus: Duo verò reliqua, id est, voluntatem & actionem nostra esse asserit, atque ita nobis tribuit vt non nisi à nobis esse contendat. Denique gratia Dei non ista duo quæ nostra omnino vult esse, id est, voluntatem & actionem; sed illam quæ in potestate nostra non est, & nobis ex Deo est, id est, possibilitatem perhibet adiuuari; tanquam illa quæ nostra sunt, id est, voluntas & actio tam sint valentia ad declinandum à malo & faciendum bonum vt diuino adiutorio non indigeant: illud verò quod nobis ex Deo est, hoc est, possibilitas tam sit inualidum vt semper gratiæ adiuuetur auxilio.* Et iterum paulò post interposita Pelagij verba: *Possibilitatem*, inquit, *voluntatem, actionem, tanta subtilitate curauit distinguere, vt quandocunque legimus vel audimus diuinæ gratiæ adiutorium confiteri, siue in lege atque doctrina, siue vbilibet constituat, sciamus quid loquitur nec hæremus, aliter eum intelligendo quàm sentit. Scire quippe debemus quod nec voluntatem nostram nec actionem diuino adiuuari credit auxilio, sed solam possibilitatem voluntatis atque operis, quam solam in his tribus nos habere affirmat ex Deo: tanquam hoc sit infirmum quod ipse Deus posuit in natura, cætera verò duo quæ nostra esse voluit ita sint firma & fortia & sibi sufficientia, vt nullo indigeant eius auxilio: & ideò non adiuuet vt velimus, non adiuuet vt agamus, sed tantummodo adiuuet vt velle & agere valeamus.* Ecce totum sensum Pelagij Augustini verbis diligenter expressum quem & paulò ante initio libri ac tandem in fine, vt omnis dubitationis nebula abstergatur ab eodem in eandem planè sententiam latè deductum videre licet.

Lib. de grat. Christi c. 4.
Ibidem.
Lib. de grat. Christi c. 3.
Ibid. c. 5.
Cap. 3. & 31. & 47.

Quid sit adiutorium possibilitatis, & adiutorium voluntatis & actionis: & quatuor vtriusque differentiæ.

CAPVT XI.

QVID autem inter adiutorium possibilitatis & adiutorium voluntatis atque actionis sit discriminis operæ pretium est paulò diligentius discutere, vt Pelagianorum sententia accuratius intelligatur.

Adiutorium possibilitatis, sicut nomen ipsum præ se fert, non est aliud quam adiutorium quo possibilitas, vt Pelagius loqui solet, hoc est potentia adiuuatur & roboratur, vt vel omninò possit, vel facilius possit velle vel agere. Datur enim vt sit quoddam supplementum potentiæ non satis instructæ in actu primo ad agendum. Clarè designant hoc verba tum Pelagij tum Augustini superiori capite allegata.

Adiutorium voluntatis & actionis est illud, quo ipsa voluntas, hoc est volitio, & actio ita iuuantur seu promouentur vt in actu secundo fiant. Nam August. illud auxilium ita solet exprimere vt dicat esse auxilium quo fit, *vt velimus & agamus*: non quasi tantū eo fine adhiberetur, vt voluntas & actio consequantur, sed quia per illud fit vt reipsa consequantur. Ita videlicet vt ista particula (reipsa) non significet finem tantum, sed effectum. Nam etiam adiutorium possibilitatis eo fine adhibetur vt velimus & agamus sicut & ipsa possibilitas eo fine homini data est. Vnde sanctus Augustinus Pelagij sensum exponens: *Et ideo*, inquit, *non adiuuet vt velimus; non adiuuet vt agamus, sed tantummodo adiuuet vt velle & agere valeamus.* Et statim explicans quid per adiutorium *vt velimus & agamus* intelligat, Apostolicum locum citat: *Deus est qui operatur in vobis & velle & perficere*, id est, inquit, *& velle & operari, Deum in nobis dixit operari.* Et paulo post vocat illud, gratiam *qua Deus donat atque adiuuat vt agamus*, hoc est donat atque adiuuat ipsum agere. Et paulo superius per illud nos *diuinitus adiuuari* dicit, *non tantum in eo quod operari possint, sed etiam in eo quid operantur*, & sine vlla caliginis nebula in fine libri dicit per illud adiutorium, *ipsam quoque voluntatem seu volitionem & actionem, id est, vt bene velimus & agamus quæ non sunt in homine nisi quando bene vult & bene agit, diuinitus adiuuari.*

Lib. de grat. Christi c. 5.
Ibidem.
Cap. 6.
Cap. 5.
Cap. 47.

Ex his nascitur & patefit multiplex vtriusque adiutorij differentia. Prima est quod adiutorium possibilitatis, sit adiutorium *actus primi*, adiutorium voluntatis & actionis, sit adiutorium *actus secundi*. Illud enim facit vt potentia in actu primo potens fiat, & ad volendum agendumque habilis & præparata: hoc vero, vt in actu secundo velit atque agat.

Secunda differentia ex prima consequitur quod adiutorium possibilitatis indeterminatum est ad velle & non velle, ad agere & non agere: adiutorium voluntatis & actionis nunquam à voluntate atq; actione separatum est. Tetigit hanc differentiam Augustinus; *Si consenserit*, inquit, *nobis non solam possibilitatem in homine etiamsi nec velit nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem atque actionem, id est, vt bene velimus & bene agamus, quæ non sunt in homine nisi quando bene vult & bene agit, diuinitus adiuuari*

adiuuari, &c. Vbi quod Augustinus possibilitatem adiuuari dicit, *etiamsi nec velit nec agat bene*, significat etiam fieri posse, vt etiamsi homo velit & agat bene, non tamen propterea voluntas & actio, sed sola possibilitas adiuuetur. Neq; enim existimandum est adiutorium illud, quod possibilitatis, adeoque solius possibilitatis dicimus, ita ab omni voluntate & actione semper manere separatum, sicut adiutorium voluntatis & actionis semper cum voluntate & actione coniunctum est: vt quid enim possibilitatem adiuuaret, si nunquam possibilitas ista ad voluntatem actionemve pertineret atque in illas influeret? Sicut igitur ipsa possibilitas ad agendum & non agendum sese indifferenter habet, neque enim desinit esse nuda possibilitas, etiamsi per illam homo velit aut agat; ita & possibilitatis illius adiutorium: vtpote quod eandem prorsus rationem respectu voluntatis & actionis obtinet, quam ipsa possibilitas in cuius supplementum datur. Hinc apertis verbis fatetur Pelagius & constanter docet, adiutorium illud possibilitatis etiam in voluntatem & actionem quando reipsa consequuntur influere, quia idcirco etiam in Deum possibilitatis & adiutorij illius largitorem referendæ sint. *Ergo*, inquit, *in voluntate & opere bono laus hominis est, imo & hominis & Dei qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiæ suæ adiuuat semper auxilio.* Hinc voluntatem & actionem etiam ad Deum refert quia possibilitas eaque adiuta, quia scilicet voluntatis & actionis efficiens causa fuit, Deum authorem habet: tametsi simul etiam ad hominem qui voluit atque egit referatur. Sicut ergo nemo sanæ mentis sic aberrauit vnquam, vt putaret, possibilitates seu potentias operandi, sic esse potentias vt vel nunquam operari possent, vel quando operantur, potentiæ esse desinant, & actus fiant: ita nec Pelagiani tam stolide delirarunt, vt adiutorium possibilitatis nunquam ad agendum applicari posse sentirent; vel cum applicaretur ad agendum non iam esset solius possibilitatis adiutorium, sed voluntatis & actionis. Verum siue illo voluntas ad volendum agendumque vteretur, siue non vteretur pro libertate sua, perinde semper illud adiutoriũ solius possibilitatis permanere credebant, sicut ipsa possibilitas quam complebat, semper manet in agendo cessandoque possibilitas. Quo sane modo reuera de natura adiutorij possibilitatis ratiocinandum est.

Lib. de grat. Christi c. 4.

Lib. de gr. Christi c.

Ibidem.

Cap. 8.

Cap. 5.

Cap. 47.

Discriminis istius ratio est, quod adiutorium possibilitatis, naturam ipsius possibilitatis consequatur. Possibilitas autem seu potentia rationalis est ad volendum & non volendum, ad agendum & non agendum indifferens, adeoque & illius possibilitatis adiutorium. Neque enim naturam possibilitatis mutat, aut cardinibus suis mouet è possibilitate suâ ad actum pertrahendo, hoc enim adiutorio voluntatis & actionis proprium est, sed tantum roborat, vt si velit velle vel agere, nihil ex parte possibilitatis desit. Vnde etiamsi in infinitum illud adiutorium augeretur, nunquam propterea voluntas, vel actio, sed sola volendi agendique possibilitas haberetur. Quod in adiutorio lucis corporeæ respectu oculorum cognitionis & habituum (omnium inditio) est apertissimum. Nam neque lux corporis, quantumuis cum acie videntis influat, ipsam visionem actualem facit, Augustino dicente: *Etiam vt conuertamur ipse Deus adiuuat*: QVOD CERTE OCVLIS LVX CORPORIS IPSA NON PRÆSTAT: nec scientia agendi atq; habitus voluntatem seu volitionem & actionem inserunt, sed facultatem præbent vt facile, si tamen velis, agas. Habitibus enim, vt dici solet, multoque magis agendi scientiâ & oculorum luce vtimur cum volumus: tametsi quando illis vtimur, simul ad voluntatem actionemve cum ipsa possibilitate concurrant. Quod & Augustinus ex mente Pelagij significat, quando ita singula illa adiutoria quæ præferebat, exponit, vt aliquid actuale, quemadmodum superiori capite diximus, ad actus singulos conferre putarentur. Porrò quemadmodum possibilitas voluntatis non desinit esse possibilitas, etiam quando actu & reipsa operatur, ita nec adiutorium istius possibilitatis esse desinit adiutorium possibilitatis, etsi reipsa influat in opus voluntatis, quod in omnibus Pelagij adiutoriis, lege doctrina sapientiæ reuelatione, peccati remissione, exemplo Christi, indeliberatis voluntatis motibus qui iuxta Pelagianos naturaliter ex concione & præmij cœlestis pollicitatione sequebantur, manifestum est. Ista quippe omnia Pelagiana adiutoria, manebant adiutoria possibilitatis naturalis non minus operante voluntate quam cessante. Imò tunc propriè & genuinè possibilitatem eius adiuuabant, quando reipsa illis adiutoriis vti sola sua libertate statuebant.

Lib. de pec. merit. c. 5.

Tertia differentia est, quod adiutorium possibilitatis est simile adiutorio *sine quo non*; adiutorium vero voluntatis atque actionis, adiutorio *quo fit actio*. Exprimit hanc differentiam his nominibus Augustinus, exemplisque declarat, *Ipsa adiutoria*, inquit, *distinguenda sunt. Aliud est adiutorium sine quo aliquid non fit, & aliud est adiutorium quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus viuere, nec tamen cum affuerint alimenta, eis fit vt viuat, qui mori voluerit. Ergò adiutorium alimentorum est sine quo non fit, non quo fit vt viuamus. At verò beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuò fit beatus. Adiutorium est enim non solum sine quo non fit, verum etiam quo fit propter quod datur. Quapropter hoc adiutorium & quo fit est, & sine quo non fit, &c.* In eo verò consistit similitudo, quod sicuti de alimentis, quod est adiutorium SINE QVO NON, Augustinus dicit, quod *non, cum affuerint alimenta, eis fit, vt viuat qui mori voluerit*; ita adiutorium possibilitatis non est illud quo velit aut agat is qui cessare voluerit, quantumcunque possibilitas adiuuetur ac roboretur: adiutorium verò voluntatis & actionis illud sit, quod qui habuerit, cõtinuò vult atque agit. Vnde alia quoque emergit adiutorij *possibilitatis* & *sine quo non* similitudo; quod sicut cùm aliquis agit cum adiutorio sine quo non, vt cum aliquis volendo comedere alimentis vtitur & vtendo viuit, nõ propterea desinit esse adiutorium sine quo nõ, tametsi per illud actu fiat actio, ita quoq; tametsi adiutorium possibilitatis vi voluntatis ad agendum applicetur, non propterea naturam suam exuet vt adiutorium possibilitatis esse desinat, atque in adiutorium voluntatis actionisve mutetur. Nam quamuis tunc ad voluntatem atque actionem influendo cõferat, non tamen adiutorium possibilitatis est id quod facit vt homo actu velit aut agat, sed nutus liberi arbitrij cuius imperio possibilitas adiuta ex non agente fit agens, & ab actu primo in secundum perducitur, vt in potentia, scientia, habitu, luce, respectu actionum paulò ante declaratum est. In hoc igitur adiutorij illius *sine quo non* & adiutorij *possibilitatis*, accurata similitudo est. In vno tamen videri possent differre, quod tamen ad explicandam naturam influxus vtriusque adiutorij nihil facit.

Lib. de Corr. & grat. c. 12.

Nimirum quod adiutorium *sine quo non* negationem includit, per quam significatur illud esse huiusmodi, vt sine illo nequaquam actio fieri possit: hoc est illud esse adæquate seu vniuersaliter ei necessarium. Adiutorium verò possibilitatis illam necessitatem concurrendi ad actionē nomine suo non includit. Duplex enim dari potest possibilitatis adiutorium; vnum *sine quo non*, hoc est, sine quo illud ad quod adiuuat effici non potest: sicut sine naui nauigat nemo, nemo sine pedibus graditur, nemo sine luce intuetur, & multa huiusmodi: aliud quo sic adiuuamur, vt etiam si desit, possit alio modo fieri, propter quod illud requirimus hoc est, non est adæquate seu non vniuersaliter actioni necessarium; vt tribula ad fruges terendas, Pædagogus ad puerum docendum; medicamentum humana arte confectum ad recipiendam salutem; quæ exempla vtriusque adiutorij à Diuo Augustino proferuntur. Ex mente igitur Pelagij adiutorium illud quo possibilitas bene viuendi adiuuatur, respectu hominum sub lege naturæ viuentium tale est, vt sine illo per solum liberum arbitrium ac naturam bene velle possent & agere: Nunc verò propter peccandi insolitam consuetudinem tale est, vt *sine illo non* amplius possent bene viuere, peccatorum enim remissio, lex atque doctrina Christiana ita iam necessaria sunt vt nemo sine illis iustitiam possit implere: quemadmodum illa superius fusè declarata sunt. Sed vt dixi, hæc ad naturam influxus vitiosque variandam nihil conferunt. Eodem enim modo, cum possibilitate in actum influunt siue actus sine illo fieri possit siue non, siue adæquatè necessaria sint siue non.

Lib. de gestis Pelag. c. 1.

Quarta eaque capitalis differentia est, quæ ex prioribus sequitur atque in illis comprehenditur, & quam maximè omnium Pelagiani vrgent & postulant: quod adiutorium possibilitatis arbitrij voluntatis humanæ ita in agendo & non agendo subiectum & attemperatum maneat, vt in eius nutu pendeat, & quodammodo exspectet voluntatis imperium, quoad agendum vnà cum adiutorio illo propellatur vel ab agendo frænetur. Cum enim eadem sit adiutorij illius & possibilitatis ratio, cuius naturæ illud penitus accommodatum atque commensum est, hinc fit, vt cum possibilitate siue potentiâ ad actionem vi voluntatis impulsa etiam adiutorium illud impellatur, cum reuocata reuocetur, nullo quippe modo audire vel ferre possunt Pelagiani vllum adiutorij genus, quod voluntati quodammodo dominetur, aut operetur in ea voluntatem aut actionem, hoc est, vt ex nolente, vel non volente fiat volens: hoc enim solius arbitrij seu possibilitatis illius sese ipsam impellentis, quocumque tandem modo adiutæ officium esse statuunt. Audi Iulianum: *Hæc igitur voluntas* (id est volitio) *quæ alternatur, originem possibilitatis in libero accepit arbitrio, ipsius vero operis existentiam à se suscipit.* Audi & Celestinum: *Nostra est victoria quoniam propria voluntate arma suscepimus,* (id est gratia velut armis vsi sumus) *sicut è contrario nostrum est quando vincimur, quoniam armari propria voluntate contempsimus*: qua de re multa libro primo diximus, cum de libertatis Pelagianæ natura tractaremus. Audi & ipsum erroris authorem Pelagium: *Quasi Deus gratia suæ aliquid imperauerit, & non illis quibus imperauit, etiam gratiæ suæ auxilium subministret, vt quod per liberum homines facere iubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam.* Audis clarè genus gratiæ quod maiorem facilitatem afferat ac robur vt possit, vt cum possibilitate ipsa, scilicet cum homo voluerit quod iubetur facere, simul in actionem & voluntatem influendo concurrat. Hinc illæ passim apud Pelagianos phrases, quod Deus aut gratia p[illegible] voluntatem, quod *alliciat*, quod *exspect*[illegible] adiutorium libero arbitrio, hoc est natur[illegible] illi possibilitati, siue potentiæ *cooperetur*, & huiusmodi: illarum vero phrasium, quibus Deus dicitur *præparare*, hoc est facere voluntatem, *operari velle, atque perficere*, hoc est adiuuare ad ipsam voluntatem & actionem (cuiusmodi voces vim gratiæ prædominantis extollunt) vel magnum inter eos silentium; vel velut fatalem quandam necessitatem, captiuitatem, & oppressionem afferentium detestatio. *Adhortationibus*, inquit Iulianus, *exemplis, promissionibus vel munerum, vel pœnarum ad fidem voluntas sine inductione necessitatis* (sic Christianam gratiam passim indigitat) *allicitur; & per hæc instituta, per dona, non oppressa, sed exspectata; sed libera, sed prouocata curatur.* Et reprehendens adiutoria quæ Augustinus afferebat, non talia esse debere inuidiose contendit, *vt aliquando libertate exclusâ vel boni vel mali cuiquam necessitas credatur incumbere*: vt scilicet sentit Augustinus, secundum quem Deus operatur & velle: *verum vt arbitrio libero omne adiutorium cooperetur.* Hoc est vt supra Pelagianos sentire diximus, vt omne adiutorium cū naturali illa arbitrij possibilitate simul in opus influendo cooperetur. Cuiusmodi loquendi formulis plenus est Cassianus, cæteriq; Semi-Pelagiani, de quibus aliquid fortassis alibi dicturi sumus.

Lib. 1. operis imper. f. 38.

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 343.

Vt Collat. 4. c. 5. & Coll. 3. c. 10. de prouocatione per inspirationem

Hinc omnis gratiæ blandientis motus non nisi *occasio* apud Pelagianos voluntatis esse decernitur, quia videlicet, naturalis illa possibilitas prouocata pro naturali sua indifferentia vtitur, vel non vtitur, prout visum fuerit. Nam illum efficacissimum pro vera gratia locum; *Vobis donatum est pro Christo non solum vt in eum credatis*, sic peruertendo exponit Pelagius: *Occasio fidei à Deo donata est, quia si non venisset Christus & docuisset, non vtique crederemus.* Et timorem suum prodens ne alioqui illa possibilitatis indifferentia læderetur, *cæterum*, adiicit, *& fidem voluntariam in actibus legimus.* Et Iulianus: *Cui cum pœnas monstratur & gloria, aut contra commodum aut voluptas, adiutorium, & velut occasio offertur, non necessitas imponitur partes alterius.* Et Cassianus occasionū illarum diligentissimus præco: *Itaque sicut occasionem salutis diuersis modis Deum cognoscimus operari, ita nostrum est occasionibus à diuinitate concessis, vel enixius, vel remissius famulari.* Hæc autem occasio Cassiano etiam non solum externa exhortatio, sed etiam, vt infra explicat, *ipsum initium voluntatis bonæ, quod nobis Domino inspirante conceditur,* nempe per inspirationem bonorum motuum; *cum, inquit, aut per se, aut per exhortationem cuiuslibet hominis, aut per necessitatem nos ad salutis attrahit viam: nostrum verò esse & exhortationem auxiliumque Dei vel remissius vel actius exequamur.* De quibus salutis occasionibus sexcenta exempla in Cassiano occurrunt. Hoc sub occasionibus nomen propter plenissimam libertatis indifferentiam, vt ea vel possibilitatis adiutorio ad faciendum malum vtatur, vel non vtatur, passim etiam concupiscentiæ internis motibus tribuunt. Idem Iulianus: *Quia concupiscentia, cum pomi decor oculos incitasset* (id est vt Augustinus exponit *ad malum prouocasset*) *spem etiam iucundi irritauit saporis. Non ergò potuit hæc concupiscentia fructus esse peccati, quæ docetur non suo quidem vitio sed voluntatis occasio fuisse peccati.* Et Cassianus, cum naturales quosdam iræ, libidinis, [illegible] motus nobis insertos esse docuisset: *Dicimus itaque, inquit, quædam vitia sine vlla præcedenti*

Ad Phil. 1. In Comment. Ibid. nu. 55.

Ibidem.

Lib. 5. operis imperf. f. 38

Collat. 3. c. 12.

Collat. 3. c. 19.

Ibid. f. 101. Fol. 106.

Lib. 7. Instit. c. 3. & 5.

naturali

naturali OCCASIONE *concrescere, sed solius corruptæ ac malæ voluntatis arbitrio.* Plura phraseos illius exempla supra ex Pelagianorum sensu protulimus: quia idcirco tā studiosè vti solent, vt manifestius indicent huiusmodi, siue bonis, siue malis, siue gratiæ, siue concupiscentiæ, siue internis, siue externis motibus, non voluntatem aut actionem, vt Catholica veritas per Augustinum prædicata docet, sed possibilitatem solam sic affici atque adiuuari, vt illis omnibus plenissima indifferentia ac potestate tanquam nudis rei agendæ vel volendæ OCCASIONIBVS dominetur. Neque enim facile vocabulum aliud excogitari potest, quod magis internorum externorumque motuum impetum ad infringendam illam indifferentem arbitrij *possibilitatem* vel *ad adimendam inserendamque ei* VOLVNTATEM *&* ACTIONEM *extenuet.*

Supra cap. 8.

Indagantur causæ, cur adiutorium voluntatis & actionis *abhorreant, solo auxilio* possibilitatis *contenti. Prima, quia tollitur liberum arbitrium, cum tale adiutorium homini non datur.*

CAPVT XII.

DIVERSAS Pelagiani causas sibi confingunt & magnopere exaggerant, cur omnis gratia, siue adiutorium voluntatis & actionis pænitus abiiciendum sit: quæ tamen omnes possunt ad tria ferè capita reuocari.

Prima eaque capitalis est, quod dominatrix illa, atque indifferens potestas volendi & nolendi, hoc est libertas hominis per illud adiutorium voluntatis & actionis certissimum interitum pateretur: Per adiutorium possibilitatis non item. Cùm autem necesse sit, vt huiusmodi gratia seu adiutorium vel adsit homini vel desit, ex vtroque capite hanc libertatis cladem accidere putant tam *ex absentia* talis adiutorij quam *præsentia.* Pro cuius intelligentia opinionis, memoria repetendū est id quod initio libri secundi fusissimè demonstrauimus, libertatem hominis in Pelagianorum sensu atque doctrina essentialiter esse bicipitem, seu bicornem, hoc est indifferentem ac potentem ad bonum ac malum. Certissima namque & indubitata Pelagio & Pelagianis regula est, eo ipso quo agere ac velle NOSTRVM est, hoc est, liberi arbitrij, nos posse velle & nolle agere & non agere. Hæc est enim Pelagij irrefragabilis definitio: *Quod loquor* MEVM *est, id est, propriæ voluntatis; & quia quod loquor meum est, vtrumque facere possum, id est loqui & non loqui.* Itemque & illa: *Quia non peccare* NOSTRVM EST; *possumus peccare & non peccare.* Et illa, *Quod bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus* NOSTRVM EST, *quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus.* De quibus in superioribus latè disseruimus. Iam verò adiutorium illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus iuxta Scripturarum sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi vt solam volendi agendique boni sufficientiā ac possibilitatem, siue compleat, siue tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendū & agendum inclinetur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque vltro docent Pelagiani à Deo tribui, optiméque putant cum humana libertate consistere; vtpote per quam ostenditur apertissime iuxta doctrinam & verba Pelagij: *Solius esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere bono laudem esse hominis, imò & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiæ suæ adiuuat semper auxilio.* Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, *quia* data semel; adeoque etiam adiuta per talis gratiæ adiutorium possibilitate, *liberum* adhuc *mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod* enim etiam tunc *bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est; quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus*, vt Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, vt non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspicionem cadere possit, vt putet huiusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subiacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim vnquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitauit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somniando delirauit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene viuendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium adeoque ad singulos actus necessarium statui, quod non sola possibilitas seu potestas, sed ipsa voluntas, seu volitio & actio subiuuentur vt [a] *præparet*, id est, faciat *voluntatem*; vt [b] *auferat cor lapideum*, hoc est, Augustino interprete, [c] *durissimam voluntatem, & aduersus Deum omnino inflexibilem*; vt [d] *det cor nouum*, hoc est, voluntatem nouam, & *spiritum nouum ponat in medio* nostri: *Faciat vt in præceptis ambulemus, & iudicia Dei custodiamus: vt nemo possit venire ad Christum nisi fuerit ei datum* (ipsum scilicet venire) *à Patre: vt det timorem in corde, vt non recedant* à Deo; *vt non ipsi sint qui loquantur, sed spiritus Patris qui loquitur in eis*; Denique *vt operetur* in homine etiam nolente & repugnante *velle & perficere*, dum eum ex nolente volentem facit; & sexcenta huiusmodi, quæ videntur nescioquod inseparabile dominium & imperium super humanas voluntates exprimere, nec illam relinquere indifferentiam quam arbitriū habere solet, cum sola possibilitas adiuuatur, sed illam ipsam possibilitatem potentissime in alteram partem flectere & inclinare. Tale igitur adiutorium (vt dicere cœperam) duplici ex capite libertati repugnare putant: *Primò*, ex parte *absentiæ siue defectus* talis adiutorij. Hoc enim adiutorium non omnibus hominibus dari à Deo, ita certum atque perspicuum est; vt nec Pelagiani illud vnquam negare ausi fuerint, nec vllo pacto negari queat, nisi pertinacia pugnaces neruos aduersus constantiam compertę veritatis intendat. Cum enim ad singulos actus necessarium esse statuatur; quis non videt omnibus illis deesse qui non faciūt quod iubetur, siue facere illud ipsum pro duritia cordis omninò nolint, siue non ita velint vt possint. Ideò enim vt profundissimus ille Doctor tradit, tribuitur istud adiutorium, vt *duritia cordis primitùs auferatur*: ideò denique, *vt ipsa bona voluntas quæ iam esse cœpit augeatur; & tam magna fiat vt possit implere diuina mandata quæ voluerit, cum valde perfecteque voluerit.* Iam vero, inquiunt Pelagiani, quicunque caret adiutorio ad cauendum malum, & volendum agendumque bonum necessario, ille libertate volendi & nolendi consequenter caret, hoc enim liberum est quod est in potestate: in potestate autem esse non potest;

Marginal notes: Lib. 4. imperf. (?); Vt ibid. 4. c. 58. Coll. 3. de protectione (?); Ad Phil. In Com. Ibidem; Ibidem; Lib. 3. imperf.; Coll. 3. c. 12.; Lib. de nat. & grat. c. 45.; Ibid. c. 49.; Lib. de grat. Christi c. 4.; Lib. de grat. Christi c. 4.; Ibidem; a Philip. 2.; b Prou. 8. iuxta 70.; c Lib. de grat. & lib. arb. c. 14.; d Ezech. 36; Ioan. 6.; Hierem. 32.; Matth. 10.; Philipp. 2.; Lib. de præd. Sanct. c. 8.

si deest adiutorium per quod potest; & quod sibi dare non potest, sed tanquam gratia pure gratuita ab alterius pendet arbitrio, qui [a] *vbi vult spirat*; & [b] *quos dignatur vocat, & quem vult religiosum facit.* Hæc est summa primæ illius machinæ, quam Pelagiani ad destruendum illud adiutorium voluntatis & actionis erigunt. Hoc enim vult illud celebre Celestij Pelagianorum acutissimi pronunciatum quo dicit: *Non esse liberum arbitrium si Dei indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habeat vnusquisque aut facere aliquid aut non facere.* Quo significat hominem hoc ipso quod est cum libero arbitrio creatus, vi potestatis semel concessæ posse facere, vel non facere quod voluerit, alioquin hoc ipso quo alterius alicuius adiutorij indiget, quod per modum gratuitæ gratiæ detur, sine quo hoc ipsum velle habere non potest, destrui libertatem. Quod ex sancto Hieronymo, disputationibus contra Pelagianos manifeste liquet. Hanc enim eorum velut acutam ratiocinationem profert: *Frustra dedit arbitrij potestatem, quam implere non possum, nisi ipse me semper adiuuerit. Destruitur enim voluntas quæ alterius ope indiget, sed liberum dedit arbitrium Deus; quod aliter liberum non erit, nisi fecero quod voluero. Ac per hoc, ait, aut vtor semel potestate, quæ mihi data est, vt liberum seruetur arbitrium, aut si alterius ope indigeo, libertas arbitrij in me destruetur.* Et rursum paulò post: *Quis destruit arbitrium? Ille qui semper Deo agit gratias, & quodcunque in suo riuulo fluit, ad fontem refert? An, qui dicit, Recede à me quia mundus sum, non habeo te necessarium? Dedisti enim mihi semel arbitrij libertatem, vt faciam quod voluero: quid rursum te ingeris, vt nihil possim facere nisi tu in me tua dona compleueris?* Et in tertio Dialogorum libro sic loquitur Pelagianus: *Quomodo seruas liberum arbitrium qui dicis hominem nihil posse facere nisi Deus semper adiuuerit?* semper, inquit, hoc est vt Hieronymus alibi exponit, *per singula opera* suum præstando *adminiculum*, pro quo scilicet impetrando *omnes Sanctorum voces nihil sunt nisi ad Deum in cunctis operibus deprecatio.* Ideo enim talis auxilij indigētiâ libertatem tolli putat, quia vt idem sanctus Hieronymus loquitur: *Quidquid ex alterius pendet arbitrio, non eius est, quem posse contendis, sed illius sine quo eum non posse perspicuum est.*

a Ioan. 3.
b Amb. lib. 7. in Luc. 9. sæpe citatus ab Aug. & lib. de perf. iust. c. 19. & alibi.
Lib. de gestis Pelag. c. 18. & vlt.
Epist. ad Ctesiph.
Ibidem.
Lib. 1. Dial. non procul ab initio.
Lib. 3. Dial. initio.

Neque sane vnius Celestij tantum fuit ista vel opinio, vel ratiocinatio, quod per absentiam talis adiutorij quo voluntas ipsa & actio adiuuantur, ac dantur, & pro quo impetrando intelligantur preces fundi, libertas arbitrij penitus subruatur, sed omnium Pelagianorum communis. Declarant hoc Patres Concilij Carthaginensis in Epistola ad Innocentium. *Si ergo voluerimus*, inquiunt, *benedicendo super populum dicere: da illis Domine virtute corroborari per spiritum tuum: istorum nobis disputatio contradicit, affirmans negari liberum arbitrium, si hoc à Deo poscitur, quod in nostra est potestate, virtute enim corroborari si volumus*, inquiunt, *possumus ea possibilitate naturæ, quam* NVNC *non accipimus, sed cum crearemur accepimus.* Per illa namque verba: *negari liberum arbitrium si hoc à Deo poscitur quod in nostra est potestate*: significant, fieri non posse vt libertas arbitrij salua maneat, si hoc ipsum quod libero arbitrio proprium est, nempe *virtute corroborari*, hoc est, *fortiter velle*, tanquam absens, & ab alio gratis tribuendum precibus imploretur. Oratio enim clarissima est protestatio, non esse rem quam petimus nostræ potestatis. *Nam quid stultius*, inquit Augustinus, *quam orare vt facias quod in potestate habeas?* Fortiter autem velle, seu virtute corroborari *si volumus*, inquiunt,

Apud Aug. Epist. 90.
Lib. de nat. & grat. c. 18.

A *possumus*, non virtute aliqua quæ actum afferat, & nunc per preces impetretur, sed ipsa iam olim accepta arbitrij nostri libertate. Illa enim est, quæ ex seipsa pro suo nutu atque arbitrio fortiter aut languidè vult, aut non vult, nec tanquam ab alio extrinsecus inferendum exspectare debet ipsos voluntatis actus, qui suę sunt potestatis. Nec aliud quam istam Pelagianorum persuasionem Augustinus respicit, quando dicit: *Non autem ideò pro istis non orare debemus, quia si non corriguntur, eorum imputandum est voluntati, qui nolunt credere, etiam ad hoc ipsum sibi necessariam gratiam saluatoris, quod putant consistere in solis viribus voluntatis.*

Epist. 106. ad Paulin.

Neque verò suspicandum est, Celestium atque B Pelagianos hæc etiam de illo intellexisse adiutorio, quo sola arbitrij possibilitas non ipsi actus voluntatis adiuuantur. Nam præterquam quod tale auxilium, quocunque tandem illud appellent nomine, ex professo Pelagiani statuant, & necessarium esse fateantur: nulla profectò veri apparet similitudo, quod per auxilium possibilitati sufficientiam afferens ac semper præsens, & arbitrij libertati semper subditum, & ab ipsa liberi arbitrij possibilitate impulsum in actionem semper exspectans, libertatem sibi tolli, actionem & voluntatem sibi eripi, ac soli Deo tribui debere, eumq; solum coronandum esse suspicentur. Hæc enim Pelagianos inde sequi existimasse & inuidiosè inculcasse, idem Sanctus crebrò testatur & C mox latius declarabitur.

Secunda causa, quia tollitur liberum arbitrium quando tale adiutorium homini datur.

CAPVT XIII.

SECVNDO itaque & maximè illud adiutorium voluntatis & actionis abhorrent & libertati repugnare censent ex parte præsentiæ. Nihil enim certius, nihil euidentius esse putant, quam libertatis interitum sequi, imò nec D esse voluntatem, aut actionem hominis; sed alterius, si ab alio voluntas & actio per gratiam aut adiutorium fiant. Grauissimæ sunt hac de re Pelagianorum frequentesq; querimoniæ, hoc enim sibi vult Pelagius quando stomachando dicit. *Hic nos imperitissimi hominum putant iniuriam diuinæ gratiæ facere, quia dicimus eam sine voluntate nostra nequaquam in nobis perficere Sanctitatem. Quasi Deus gratiæ suæ aliquid imperauerit, & non illis quibus imperauit, etiam gratiæ suæ auxilium subministret.* Ecce sine nostra voluntate fieri putat quod secundum Augustinum fit per gratiam. Hæc sibi vult Celestius quando dicit: *Victoriam nostram non ex Dei esse adiutorio, sed ex libero arbitrio.* Nempe, quia alioqui E sine propria voluntate vinceremus. Quam eius mentem manifestè Augustinus refellendo prodit: *Fateatur*, inquit, *quando contra tentationes concupiscentiasque illicitas dimicamus, quamuis & illic habeamus propriam voluntatem, non tamen ex illa, sed adiutorio Dei nostram prouenire victoriam.* Hoc sibi volunt illi, qui Augustino adiutorium voluntatis & actionis prædicanti ex omnium Pelagianorum sensu dicunt: *Vt quid nobis prædicatur atque præcipitur, vt declinemus à malo & faciamus bonum, si hoc nos non agimus, sed id velle & operari Deus operatur in nobis?* Hoc denique sibi vult Augustinus, quando Pelagianis istis cogitationibus occurrendo sexcenties docet, repetit & inculcat bonum opus tametsi in homine per gratiam illud operetur Deus,

Lib. de grat. Christi c. 7.
Lib. de gestis Pelag. c. 18. & vlt. & Epist. 106.
Epist. 106. in fine.
Lib. de Corr. & grat. c. 2.

Deus,

Deus, non esse propterea alienandum à propria voluntate. Nam proximè citatis Pelagianorum verbis sua breuissima & efficacissima opponens: *Aguntur vt agant, non vt ipsi nihil agant.* Et in sermonibus de verbis Apostolis: *Dicet mihi aliquis,* inquit, *ergo agimur non agimus. Respondeo, imò & agis & ageris, &c. adiutorem vtique inuocas Deum. Nemo adiuuatur si ab illo nihil agatur.* Et in libro de gratia & libero arbitrio: *Nemo cum aliquid secundum Deũ operatur, aliener hoc à propria voluntate.* Et in Epistola centesima sexta: *Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei: Non quia nullus est hominum atque voluntatis cursus, sed quia nihil potest nisi ille misereatur.* Et rursum: *Non ego autem sed gratia Dei mecum, id est, non quia ipse nihil boni agebat, sed quia nihil ageba si illa non adiuuaret.* Et in Epistola centesima septima. *Non est volentis neque currentis, &c. non quia velle non debemus & currere, sed quia ipse in nobis & velle operatur, & currere.* Et in libro de gratia Christi ipsam Pelagianam possibilitatis gratiã excludens, aliamque contra suspiciones eorum defendens: *Non solum enim Deus posse nostrum donauit, atque adiuuat, sed etiam velle & operari, operatur in nobis. Non quia nos non volumus aut nos non agimus, vt* Pelagiani putant, *sed quia sine ipsius adiutorio nec volumus aliquid boni nec agimus.* Et vt alia infinita loca prætercam, in libro de peccatorum meritis & remissione apertissime: *Nec adiuuari potest, nisi qui etiam aliquid sponte conatur, quia non sicut in lapidibus insensatis, aut sicut in eis, in quorum natura rationem voluntatemque non condidit, salutem nostram Deus operatur in nobis.* Quibus & similibus infinitis locis (de quibus alibi plura) Pelagianorum argutiones Augustinus interimit, existimantium voluntatem per adiutorium voluntatis extingui. *Quia optaui,* inquit idem, hoc est quia verbum optandi, quod ab alterius arbitrio, aut adiutorio rem pendere insinuat, vsurpaui: *Dei quidem commendaui gratiam, non tamen arbitrium voluntatis extinxi.* Atque ista omnino causa est cur locum illum, *spiritus interpellat pro nobis,* & *Spiritus Patris qui loquitur in vobis:* Exponens præmunire lectorem soleat, ne solus hoc spiritus agere sine nostra voluntate credatur. *Ita dictum est,* inquit, *interpellat, quia interpellare nos facit, nobisque interpellandi & gemendi inspirat affectum, sicut illud in Euangelio: Non enim vos estis qui loquimini sed spiritum Patris vestri qui loquitur in vobis. Neque enim & hoc ita fit de nobis tanquam nihil facientibus nobis.*

Ibidem. — *Ser. 13. c. 1.* — *Capit. 2.* — *Vers. fin.* — *In m dio.* — *Capit. 25.* — *Lib. 2. ca. 5.* — *Vide infra lib. 8. de grat. Christi Saluatoris c. 5. vsque ad 12.* — *Lib. de gestis Pelag. c. 29.* — *Rom. 8.* — *Epist. 105.* — *Matth. 10.*

Cum ergo Pelagiani per tale adiutoriũ voluntatis & actionis omnem omnino hominis voluntatem tolli & extingui putent, hinc fit, vt argumentum illud inuertere soleant, & ex voluntatis concursu, talis adiutorij impossibilitatem arguere. Vnde frequentissima eorum ratiocinatio, nos volumus, nos facimus, tacite vel expresse inferendo, ergo non facit hoc Deus in nobis per tale voluntatis adiutorium; siue, ergo liberum arbitrium non est extinctum, ita vt voluntas per talem gratiam dari debeat. Nam Celestius cum sibi à Catholicis notissimus ille locus opponeretur: *Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei:* Respondendum esse dicit id quod Apostolus de quodam ait: ᵃ *Quod vult faciat.* Item, ᵇ *Elige vitam vt viuas.* Item, *ad quod vis porrige manum.* Item, *si voles, præcepta seruabunt te.* Et, *si volueritis & audieritis me.* Tanquam illa loca directè illi adiutorio voluntatis quo voluntas locis istis significata tolleretur, repugnarent. Quam suspicionem auferens Augustinus: *Non quia,* inquit, *hoc sine nostra voluntate agitur,* quando miseretur per tale adiutorium Deus, *sed quia voluntas non implet quod agit, nisi diuinitus adiuuetur.* Et inculcatius aduersus easdem Pelagianorum opiniones disputans: *Certum est,* inquit, *nos mandata seruare, si volumus, sed quia præparatur voluntas à Domino, &c. certum est nos velle cum volumus, sed ille facit vt velimus bonum: certum est nos facere cu facimus, sed ille facit vt faciamus.* Ex eadem vena fluit illa non infrequens Pelagianorum argumentatio, & tacita illius adiutorij voluntatis criminatio, quod velle & agere præcipitur nobis, ergo voluntas & actio nostra est, nec datur à Deo. Quod enim à nobis iubendo postulatur, hoc etiam à nobis exspectatur, & à volentibus & agentibus datur. Eademque prorsus de admonitionibus & exhortationibus ratio est. *Vt quid,* inquiunt Pelagiani, *nobis hoc præcipitur,* nempe vt diligamus inuicem, *nisi quia ex nobis habemus, vt inuicem diligamus?* Et rursum de illis ipsis Augustinus: *magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt: non iuberet Deus quod sciret non posse ab homine fieri.* Alibi: *Acute autem sibi videntur dicere, quasi nostrum hoc vllus ignoret: non præciperet Deus homini quod esset humanæ impossibile voluntati.* Sic nempe, vt illud velle quasi non esset nostrum, ab alio exspectandum sit, & nihil nostra voluntas, vt supra dictum est, agat. Sic enim istam obiectionem à Pelagianis intelligi, ex multis Augustini locis patet, vbi eam tacite refellendo ad sensum istum respicit. Cum enim varia præcepta contra hoc adiutorium obiecisset Celestius, orationem ei Augustinus opponens: *Hoc vtique orat,* inquit, *vt præcepta Dei faciat. Quæ nec fierent, nec iuberentur, si nihil ibi nostra voluntas ageret, nec oraretur, si sola sufficeret.* Et in libris ad Valerium: *Vnde intelligimus, cum hæc præcipiuntur vt fiant, nihil aliud ostendi, quam inesse nobis oportere ad hæc accipienda & habenda etiam propriam voluntatem. Cum vero Dei dona esse monstrantur, &c. nostras voluntates ad hæc petenda, sumenda, retinenda, parum valere, nisi diuinitus adiuuentur.* Audis voluntates ipsas, hoc est ipsas volitiones, quod molestissime ferunt, non possibilitatem volendi debere diuinitus adiuuari.

Rom. 9. — *Lib. de perf. iust. c. 19.* — *a 1. ad Cor. 7.* — *b Deut. 30. Eccles. 15. Isaiæ 1.* — *Eodem lib. de perf. iust. c. 19.* — *Lib. de grat. & lib. arb. c. 16.* — *Lib. de grat. & lib. arb. c. 18.* — *Ibid. c. 16.* — *Lib. de pecc. merit. & remiss. c. 3.* — *Lib. de perf. iust. c. 10.* — *Lib. de nupt. & concup. c. 5.*

A B C D E

De simili errore Monachorum Adrumetinorum, & à Pelagiano differentia.

CAPVT XIV.

PORRÒ quia perdifficile est huiusmodi voluntatis & actionis adiutorium cum humana voluntate conciliare, obseruatione dignum est, Monachos quosdam Adrumetinos, in eandem atq; Pelagianos opinionẽ, quã per talem gratiam humanam voluntatem ac libertatem tam absente quam præsente illo adiutorio omninò extingui crederent, incidisse. Illud tamen inter vtrosque discrimen est, quod Pelagiani ne libertas tolleretur, talem gratiam sustulere: Adrumetini vt salua maneret talis gratia, libertatem. Nempe quia illi hæretici erant inimici crucis Christi: hi Catholici qui quidlibet sibi tolli mallent quam gratiam Dei. Contra quos instantes ipse sanctus Doctor agit, ne per istud voluntatis adiutorium voluntatem suam neque in bonis per præsentiam, & influxum eius, neque in malis per eius absentiam atque defectum arbitrarentur extingui. Nam quod præsente talis gratiæ adiutorio voluntatem hominis prorsus tolli crederent, ex August. testificatione certissimum est. Sic enim in

Lib. de grat. & lib. arb. cap. 1. A ipso libri exordio Valentinum alloquitur: *Sed quoniam sunt quidam qui sic gratiam Dei defendunt, vt negent hominis liberum arbitrium: aut quando gratia defenditur negari existiment liberum arbitrium, hinc aliquid scribere ad vestram charitatem Valentine Frater, &c. compellente charitate curaui.* Quod idem ex variis istius libri locis, quibus error ille conuellitur, manifestum est: *Ibid. c. 5.* *Rogamus*, inquit, verbis Apostoli, *ne in vacuum gratiam Dei suscipiatis. Vt quid enim eos rogat, si gratiam Dei sic susceperant vt propriam perderent voluntatem?* Sic enim hoc Adrumetini haud secus atque Pelagiani intelligebant. *Ibid. c. 9.* Et rursum: *Non enim quia dixit, Deus est enim qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate, ideò liberum arbitrium abstulisse putandus est.* B Et cum cor lapideum hoc est voluntatem durissimam per tale adiutorium homini auferri à Deo docuisset, *Cap. 15.* subiicit: *Ne autem putetur nihil ibi facere ipsos homines per liberum arbitrium, ideò in Psalmo dicitur, Nolite obdurare corda vestra.* Quod verò etiam per talis adiutorij absentiam liberam hominis voluntatem eripi existimarent, non minus perspicue claret. *Epist. 1. ad Valent.* Nam cum dixisset August. Valentini *Monasterium nonnulla dissensione fuisse turbatum, eo quod quidam*, inquit, *in vobis sic gratiam prædicent vt negent hominis liberum arbitrium*; mox subiungit: *Et quod grauius est dicant quod in die iudicij non sit redditurus Deus vnicuique secundum opera eius.* Et quid fit, obsecro, C nisi quia se, si quid mali, deficiente tali gratia committerent, sine qua non possent declinare à malo, aut facere bonum, extra omnem culpam esse censerent. Quem suum errorem in libro de Correptione & gratia hanc ob causam scripto clarius patefaciunt. Cùm enim Augustinus per tale voluntatis & actionis adiutorium ita Deum *Lib. de Corr. & grat. c. 2.* operari docuisset velle atque perficere, *non vt ipsi nihil agerent*, quemadmodum arbitrati fuerant, sed vt *quod agendum est ipsi agerent*: conuicti de manente hominis libera voluntate in operibus bonis, quãdo præsens fuerit huiusmodi adiutorium, libertatem quando deest, sibi tolli conqueruntur. *Ibid. c. 3.* *Ergo*, inquiunt, *præcipiant tantummodo nobis, quid facere debeamus, qui nobis præsunt, & vt faciamus* D *orent pro nobis, non autem nos corripiant, & arguant, si non fecerimus*: Et quid ni corripiant, si non fecerint? Nempe, quia vt infra Augustinus dicit, *extra culpam se videri volunt, in hoc quod non obediunt Deo; quia vtique ipsa obedientia munus eius est.* Hoc munus, id est, ipsum obedire velle Deo, si ipse non dederit, quid homo, inquiunt, velut culpandus arguitur, cum sine illo nulla obediendi libertas habeatur, quia nec voluntatem potest ad obediendum flectere, neque quicquam ex se facere vt illud auxilium detur. Quem sensum eorum luculentissimè quæ consequuntur produnt; *Capit. 4.* *Quomodo*, inquiunt, *meo vitio non habetur, quod non accepi ab illo, à quo nisi detur non est omninò alius, vnde tale* E *ac tantum munus habeatur.* Et paulò inferius: *Rectè corriperer si eam*, bonam faciendi præcepta voluntatem, *mea culpa non haberem; hoc est si eam possem mihi dare vel sumere ipse, nec facerem, vel si dante illo accipere noluissem. Cum ergo & ipsa voluntas à Domino præparetur, cur me corripis, quia vides me eius præcepta facere nolle: & non potius ipsum rogas, vt in me* *Ibid. c. 6.* *operetur & velle?* Et rursum: *Hanc* (obediendi vel diligendi voluntatem) *non accepimus, Quid itaque corripimur, quasi nos eam nobis dare possimus, & nostro arbitrio dare nolimus?* Nonne satiatissime patet eos propter defectum talis adiutorij quo ipsa voluntas & actio obediendi iuuatur ac datur, extra culpam se videri voluisse? Quod sane nihil est aliud

A quam ista peccata citra omnem culpam gratià vitandi deficiente committi. Quæ excusatio nullo profectò alio fundamento niti potest, nisi perditæ libertatis. Nam vbi est obediendi, siue præcepta faciendi impossibilitas, ibi nulla transgrediendi, siue non obediendi videtur esse posse libertas. Quorundam quoque ex eis eadem prorsus fuit quæ Pelagianorum de natura præcepti hallucinatio; putabant enim eo ipso quo præcipitur, hoc est ab ipso homine actio & voluntas exigitur, fieri non posse, vt per adiutorium voluntatis & actionis detur à Deo. Nam Monachorum illorum cum Pelagianis communis est illa superius allegata querimonia: *Vt quid nobis prædicatur atque præci-* *Lib. de Corr. & grat. c. 2.* B *pitur, &c. si hoc nos non agimus, sed id velle & operari Deus operatur in nobis?* Et ad illos instruendos est illa Augustini expositio: *Eo ipso, quippe quo præce-* *Epist. 1. ad Valent. & Frat. &c.* *ptum & imperatum est vt intelligamus atque sapiamus, obedientiam nostram requirit, quæ nulla potest esse sine libero arbitrio, sed si posset hoc ipsum sine adiutorio Dei gratia fieri, &c.* Et in libro ad eos exarato atque transmisso: *Nunquid tam multa quæ præcipiuntur in lege Dei ne fornicationes & adulteria committantur, indicant aliud quam liberum arbitrium? Neque enim præ-* *Lib. de grat. & lib. arb. c. 4.* *ciperentur nisi homo haberet propriam voluntatem qua diuinis præceptis obediret: & tamen Dei donum est, &c.*

C

Tertia, quarta & quinta causa repudiandi talis adiutorij est coactio, necessitas, fatum.

CAPVT XV.

TERTIA causa cur illud adiutorium voluntatis & actionis abominentur, pendet à præcedentibus, nempe, quia per illud homines inuiti & coacti credunt & operantur, si quid videntur operari boni. Coactio autem omninò repugnat voluntati. Indicant hanc suam de Christiana gratia opinionem quando dicunt: *Hominem* *Lib. 1. ad Bonif. c. 18.* *opus Dei defendimus, nec ex illius potentia, vel in bo-* D *num, vel in malum inuitum aliquem cogi, sed propria voluntate aut bonum facere aut malum.* Ita ex obliquo taxant sententiam Catholicorum. Hoc enim propter illam gratiam ab eis dici qua credendi voluntas & operandi, non credentibus, imò ante nolentibus inspiratur, declarat egregiè refelliteque Augustinus. Per illam enim gratiam fit *non vt homines*, inquit, *quod fieri non potest, nolentes*, hoc est, coacti & inuiti *credant, sed vt volentes ex nolentibus fiant.* Sed alibi clarius, quid in adiutorio gratiæ ab Augustino prædicatæ sibi displiceat, confitentur. Docere namque Catholicos calumniosè dicunt; *Quia nisi Deus inuito & reluctanti homini in-* *Lib. 2. ad Bonif. c. 5.* *spirauerit boni, & ipsius imperfecti cupiditatem, nec à* E *malo declinare, nec bonum possit arripere.* Et paulò post suam promentes opinionem: *Gratiam*, asserunt, *Ibid.* *adiuuare vniuscuiusque bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere.* Quibus verbis hoc sese auersare indicant, quod inuito & reluctanti homini studium virtutis immittatur, ita scilicet vt inuitus reluctansque cupiat & sectetur bonum, sicuti inuiti subinde homines cupiunt & operantur malum. Prodit hoc prolixa illa Iuliani aduersus Augustinum disputatio. *Andi* *Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. f. 132.* *sanè, inquit, vbi vim humanæ libertatis ostendit: Ego veni, &c. atque omnibus vehementius quod dicis intentionem suam humana voluntate impeditam fuisse, quoties volui congregare, &c. & noluisti.* Post quod non sequitur, *sed te volente* (hoc est vt scilicet

Augustinum

Augustinum scatire putat, te inuito & reluctan- A te) collegi: & alibi sensum Augustini perstrin-
Ibid. f. 151. gens: *Interrogo ad quem modum liberatur* (voluntas) *vt bonum semper velle cogatur* (scilicet per gratiam) *& malum velle non possit; an vtrumque possit appetere? Hic tu si responderis, vt bonum semper velle cogatur, quam sit Iouinianus, ita etiam ipse recognoscit. Si autem dixeris, & quomodo potest esse voluntas libera, si bonum semper cogatur? Respondeo, & quomodo dicebatur ante voluntas libera*, scilicet iuxta te, *si malum tantummodo velle cogebatur*: antequam videlicet illam à Deo accepisset gratiam qua à peccato sibi dominante liberaretur. Quam Pelagianorum omnium de gratia opinionem sic tollit Augustinus:
Ibidem. *Quomodo autem dicas eum, cuius voluntatem nos dicimus à Domino præparari, ita fieri bonæ voluntatis vt bonum velle* COGATVR *(quod absit vt dicatur à nobis) viderit præclarè intelligentia tua, si enim* COGITVR, *non vult; & quid absurdius quam vt dicatur nolens velle quod bonum est. De natura etiam Dei vide quid sentias homo, qui dicis* COGI *hominem vt bonum velit, si malum velle non possit.*

Hæc ergò opinio, quam omnes Pelagiani de vi & efficacia Catholici illius adiutorij & voluntatem operantis, tenent, causa est cur passim etiam *captiuitatem ac necessitatem* tam in malis quam bonis per illud homini afferri vociferentur. Nimirum quia per illud adiutorium vni parti voluntas affigitur, & vt loqui solent, determinatur; ad malum quidem quando iusto Dei iudicio subtrahitur; ad bonum verò quando per eius misericordiam liberaliter datur. *Hic intellectus est* (liberi ar-
Ibid. f. 121. bitrij) *cui cum illis quos enumerauimus*, ait Iulianus Augustino, *vos etiam à Christo monstrat alienos.* Et caussam ex ratione libertatis afferens: *Libertas igitur arbitrij*, inquit, *possibilitas est vel admittendi, vel vitandi peccati, expers cogentis necessitatis, quæ in suopte iure*
Fol. 124. *habet, vtram suggerentiæ partem sequatur.* Et aliquanto post: *Cæterum duo ista quæ iungis, liberum & non liberum, id est, liberum & captiuum, illi quidem rei de qua agimus* (id est libero arbitrio) *conuenire non possunt. Tibi verò stultitiam singularem, impudentiam no-*
Fol. 140. *uam, impietatem veterem adesse testantur.* Et inferius disertè contra Augustini, quam putat opinionem, negat: *Adiutorio sic destrui libertatem, vt aliquando vel exclusâ, vel boni vel mali cuipiam necessitas credatur incumbere*: sed sic se habere docet, *vt arbitrio libero omne adiutorium cooperetur*, possibilitatem scilicet
Fol. 143. adiuuando, & cum ea influendo. Et sine vllo verborum fuco aut obscuritatis ambiguo: *Videamus nunc*, inquit, *quantum ab eo* (Manichæo) *recesseris. Dicis esse liberam voluntatem, sed vt malum tantummodo faciat, non autem in hoc esse liberam, vt malum desistat operari, nisi ei fuerit imposita* NECESSITAS *volendi bonum, ea ab natura quæ, vt tuis vtar sermonibus, malum non potest velle.* Et paulò inferius: *Tecum ergo*
Ibid. c. 145. *putat* (Iouinianus) *tempore baptismatis* (quando scilicet gratia hominem possidere, & ad bonum agere incipit) *imponi hominibus necessitatem boni, quod æquè falsum est, quam quod tu putas, ante baptisma inesse hominibus necessitatem faciendi mali.* Quando scilicet, vt plurimum illo gratiæ adiutorio carent: An opus pluribus? Ecce rem totam in summam col-
Fol. 453. ligit. *Quo collecto*, ait Iulianus, *conuinceris inficiari dogmata tua, vt promittas te liberum arbitrium non negare, quod ante mali, postea boni necessitate subuertis.* Vbi isti longissimæ disputationi se tantopere im-
Fol. 164. moratum dicit, *vt ostenderemus*, inquit, *certissimum esse quod dixeram, quia negarent liberum arbitrium homines, qui vestro fuissent sermone deterriti, & in verum exitium vana formidine traderentur* TEQVE ESSE PRÆCIPVVM ARBITRII LIBERI NEGATOREM.

Lib. 2. ad Bonif. c. 4. — Ibid. — Lib. 1. oper. imperf. Iul. f. 4.

Neque necessitatem tantum, sed etiam Fatum per illam gratiam libertati afferri inuidiosè clamant. *Sub nomine gratiæ*, inquiunt Episcopi octo- Lib. 2. ad Bonif. c. 5. decim Pelagiani *Fatum asserunt, vt dicant, quia nisi Deus inuito, & reluctanti homini inspirauerit boni & ipsius imperfecti cupiditatem, nec à malo declinare, nec bonum possit arripere.* Et Augustinus: *Inter quæ dicis* Lib. 4. cont. Iul. c. 8. *etiam illud vestrum contra Christi gratiam sæpè à vobis inaniter dictum, quod scilicet appellatione gratiæ, bonos fieri homines fatali necessitate dicamus.* Quam opinionem Pelagiani ex modo operandi præuenientis illius gratiæ conceperant, quæ hominem inuitum B & reluctantem facit vt velit. Ideò enim dicunt: *Ita fatum asserunt, vt dicant, quia nisi Deus inuito & reluctanti inspirauerit boni cupiditatem, &c.* Nam præterquam quod efficacissimè suum effectum operetur, hoc etiam habet vt homini neque laboranti, neque cogitanti, sæpe etiam repugnanti & aduersus ipsam gratiam bellum obstinatissimum gerenti inspiretur.

Sexta, septima & octaua causa, quia securitatem ignauam affert, laudem, meritum & præmium tollit.

C CAPVT XVI.

HINC enim nata est alia quæ sexta est istius adiutorij voluntatis & actionis accusatio ac detestatio, quod tale genus gratiæ *supinam quandam securitatem* afferat, inertemque negligentiam. Iulianus: *Nunquam quidem ei adfuit li-* Lib. 1. oper. imperf. fol. 153. *bertas, & probatur sine reatu ante peccasse* (ante acceptam scilicet gratiam) *& postea sine cura sanctitatis gloriam possidere.* Quam Pelagianorum itemque Catholicorum quorundam de ista gratia opinionem respicit Augustinus cum dicit: *Sed rursus qui* Epist. 2. ad Valent. & Monachos eius. *putant bonam vitam esse deserendam quando audiunt sic Dei gratiam prædicari, vt credatur & intelligatur, vo-* D *luntates hominum ipsas ex malis bonas facere, ipsas etiam quas fecerit custodire, & propterea dicunt, faciamus mala vt veniant bona, in sinistram declinant, &c.* Et infra: *Nec sic defendatis gratiam vt quasi de illa* SECVRI *mala opera diligatis.* Hanc autem ignauam securitatem duplici ex capite succrescere arbitrantur.

Primò, ex eo quod illud adiutorium non promiscuè omnibus commune esse statuatur, sed ita ex puro Dei pendere beneplacito, vt illud cui velit ipsa largiatur, secundum illa: *Spiritus vbi* Ioan. 3. *vult spirat. Et diuidens singulis prout vult.* Hinc enim 1. Cor. 12. sequi videtur, nihil penitus ab homine sollicitudinis esse postulandum, sed securè exspectandam E cœlitus gratiam velut *aquæ motionem.* Hac enim Ioan. 5. consideratione potissimum putabant aliquid id quod ex Epistola ad Valentinum iam iam adduximus, *bonam vitam esse deserendam*, quando audiebant illam Dei gratiam prædicari quæ facit & Epist. 2. ad Valent. custodit voluntates bonas. Nimirum *de illa quasi securi* vt veniret gratia quando Deo ita videretur mala opera diligebant. Hoc item ex capite calumniatur Iulianus Augustinum dicere: *Nihil stu-* Lib. 4. cont. Iul. cap. 8. *dij exspectari ab humana voluntate debere contra illud Euangelicum quo ait Dominus, Petite & accipietis.* Cùm enim illud adiutorium preces omnes, quas pro ipso impetrando fundimus preuenire debeat, vt det primitus fidem ex qua petamus, & *effundat* Zachar. 12. *super domum Dauid spiritum gratiæ & precum*, quibus

petamus, profectò nihil studij videtur exspectandum ab humana voluntate, sed totum Deo esse relinquendum. Hoc Augustinus vocat *in sinistram declinare*, nempe, *per nescio quam peruersam atque prauam securitatem* de ipsa gratia, *se tanquam impune dare peccatis.*

Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. cap. 35.

Secundò, ex eo suboriri videtur Pelagianis ista ignaua securitas, quod cum illud voluntatis & actionis adiutorium dare dicatur ipsam voluntatem & actionem, nihil opus esse videatur, vt nos conatibus nostris ad volendum agendumque annitamur. Hoc enim gratiæ opus est, & in illo cui precibus impetrata iam ac data fuerit, ab ipsa illa gratia fieri debet. Hanc gratiæ criminationem intuetur Augustinus dicens: *Nec ideò tamen* (quia opus iustitiæ à Deo deprecandum est) *de hac re solis votis agendum est, vt non subinferantur adnitendo etiam nostræ efficacia voluntatis: Adiutor enim noster dicitur Deus. Nec adiuuari potest, nisi qui etiam aliquid sponte conatur.* Et in fragmento cuiusdam sermonis eleganter: *Quidquid nobis iubetur, orandum est vt impleatur: Sed non sic vt dimittamus nos, & quomodo ægri, iaceamus supini, & dicamus, Pluat Deus escas super facies nostras, vt prorsus nos nihil agere velimus, & cum esca compluta fuerit super os nostrum dicamus, etiam Deus glutiat de nobis.* Hæc enim Pelagianorum sensu, dicuntur, qui quomodo tale voluntatis adiutorium cum conatu voluntatis, imò cum ipsa voluntate consisteret, non poterant intelligere. Nam ex hoc quoque fonte fluxit illa quam supra deduximus gratiæ accusatio, quod animis hominis voluntas penitus tolleretur. Quod si voluntas, ergò & meritum & præmium.

Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. cap. 5.

Fragmento 1. post. Serm. de diuersis ex Tom. 2. Eugypij. Abbatis.

Nam & isto ex capite peracerbè illud adiutorium voluntatis & actionis culpant, quod nulla homini pro operibus bonis laus, nulla merces, nulla corona, sed soli Deo, qui operatur ea per gratiam debeatur. *Quid ergò non facimus*, inquiunt, *si nihil habemus in potestate nisi Deus det omnia; ergò non nos coronabit Deus, sed se coronabit.* Pelagianos autem hæreticos esse qui hæc dicerent statim indicat: *Iam videtis quia de illa vena venit. Vena est, sed venenum habet: percussa est enim à serpente, sana non est, &c. Illum nemo dicat absolutum ab Episcopis,* in Concilio Palestino, *absoluta est, sed confessio, &c.* Porrò illam frequentissimam eorum fuisse cantilenam satis ex Diuo Hieronymo patet: vbi Celestius ex discipulo Magister factus, & per Syllogismorum spineta decurrens ita disputat: *Si nihil ago absque Dei auxilio; & per singula opera eius est omne quod gessero: ergo non ego qui laboro, sed Dei in me coronabitur auxilium.* Et in primo Dialogorum libro: *Mihi nullus auferre poterit liberi arbitrij potestatem, ne si in operibus meis Deus adiutor extiterit* (ad ipsa scilicet opera non ad solam possibilitatem operum adiuuando) *non mihi debeatur merces, sed ei qui in me operatus est.* Et in libro Dialogorum secundo: *Quid ergo iuuat atque coronat in nobis, & laudat quod ipse operatus est?*

Ibid. in eodem fragmento.

Epist. ad Ctesiph.

Lib. 1. dial. aduers. Pel. non procul ab initio.

Neque laudandum tantum & coronandum Deum pro operibus nostris bonis putant, si nos per tale voluntatis & actionis adiutorium adiuuet; sed si non adiuuet, etiam culpandum esse blasphemant. Nimirum, quia nos voluntate aut viribus faciendi, quas ipse largiri noluerit, destituamur: *Si absque Deo*, inquit Pelagianus aliquis apud Hieronymum, *& nisi per singula ille me iuuerit nihil possum agere, nec pro bonis me iustè operibus coronabit, nec affliget pro malis; sed in vtroque suum vel recipiet, vel damnabit auxilium.* Et rursum alibi: *Ergò si non fecimus quod præcepit, aut voluit nos adiuuare Deus, aut noluit. Si voluit & adiuuit, & tamen non facimus, quod voluimus, non nos, sed ille superatus est. Si autem noluit adiuuare, non est culpa eius qui voluit facere, sed illius, qui adiuuare potuit & noluit facere.* Hanc argumentationem esse Celestij Pelagianorum omnium acutissimi testatur sanctus Augustinus. Cùm enim ille in tertio libri sui capitulo docuisset gratiam Dei & adiutorium non ad singulos actus dari inter cætera attexuit: *Si per gratiam omnia facimus, quando vincimur à peccato, non nos vincimur, sed Dei gratia, quæ voluit nos adiuuare omni modo & non potuit.* Et iterum ait: *Si gratia Dei est, quando vincimus peccata, ergò ipsa est in culpa quando à peccato vincimur, quia omninò custodire nos, aut non potuit, aut noluit.*

Ibidem.

Lib. 3. dial. ante med.

Lib. de gest. Pelag. c. 14.

Quale sit illud adiutorium, quod tot criminationibus Pelagiani accusant.

CAPVT XVII.

Ex qua sanè Pelagianorum aduersus Christianum illud adiutorium accusatione, & Monachorū excusatione atque defensione, meridiana luce clarius patet nunquam inter eos & Augustinum de tali adiutorio fuisse contentionem; quod vel semper præsens nutui voluntatis assisteret, vel ab humano penderet arbitrio vt ad voluntatem, actionemque actualiter concurreret aut non concurreret. De tali namque adiutorio, quodcumque tandem illud esse intelligat, Celestius dicit: *Propterea & ipsa gratia, in mea voluntate posita est, siue dignus fierem siue indignus. Si enim per gratiam omnia facimus, non nos vincimur, &c.* Dilucidis etiam disertisque verbis Monachi Adrumetini profitentur, non esse tale illud adiutorium, vt per illud *voluntatem obediendi sibi dari possint & suo arbitrio dare nolint*: Non esse tale vt per illud *bonam* faciendi præcepta *voluntatem possint* sibi dare vel sumere ipsi, nec facerent. Tunc enim se sua culpa non habituros, & merito culpandos esse confitentur. Non est ergò adiutorium vllum quod solam possibilitatem volendi atque agendi adiuuat, vt eo pro solo nutu hominis concurrente, voluntatem obediendi sibi sumat homo ipse, vel tribuat; sed quod ipsam voluntatem atque actionem inuictissime dat & facit. Neque exspectat vt dura voluntas ad operandum cum ipso sese determinet, sed potius *ideò datur*, * iuxta Augustinum, *vt ipsa duritia cordis primitus auferatur.* Absurdum enim; ne dicam stultum est arbitrari, quod gratia illa, quæ siue in accipiendo, siue in influendo, hominis voluntati & potestati subditur, atque ab eius pendet nutu; vt cum eo velit aut nolit, obediat aut non obediat, agat aut non agat; quæque per ipsum liberum volendi & agendi exercitium ad volendum, obediendum & agendum inclinatur, ipsam volendi, obediendi, agendique [a] *libertatem destruat*: [b] *sine voluntate nostra sanctitatem perficiat*: ita [c] *velle & operari operetur in nobis, vt nos non agamus*: [d] *inuitos cogat ad bonum*: [e] *imponat necessitatem volendi bonum*: ipsamque [f] *libertatem boni necessitate subuertat*: homines [g] *fato*, [h] *fatalique necessitate bonos faciat*: [i] *sine cura Sanctitatis gloriam afferat*: efficiat denique vt [k] *nihil studij ab humana voluntate exspectetur*: ideóque [l] *bona vita deseratur*: [m] *non nos qui laborauimus, sed Deus ipse vel* [n] *Dei in nobis coronetur auxilium*: *ipsum* [o] *laudetur*, *ipsum superetur*, *ipsum culpetur*, *ipsum damnetur.* Quam enim non superaret

De Corr. & grat. cap. 6.

Ibidem. c. 4.

** Lib. de præ. SS. c. 8*

a Celest. Ep. ad Ctesiph. apud Hier.

b Pelag. lib. de grat. Christi. c. 7.

c Monach. Adrum lib. de Corr. & grat. cap. 4.

d Iul. lib. 1. oper. imperf.

e Ibidem.

f Ibidem.

g Lib. 2. ad Bonif. c. 5.

h Lib. 4. ad Bonif. ca. 8.

i Lib. 1. oper. imperf.

k Quarto cont. Iul. cap. 8.

l Epist. 2. ad Valent.

m Fragmento 1. Serm. apud Aug.

n Epist. ad Ctesiph.

o Hier. lib. 1. Dial. & lib. 3. & Aug. lib. de gest. Pel. c. 14.

superaret, non dico fatuitatem, sed vel delirantis A phrenesim, si quis per lumen quod oculis præsto est ad videndum, & voluntatis nutui ad intuendum subiacet, videndi libertatem sibi, & voluntatem eripi, se ad intuendum cogi, necessitari, fato fatalique necessitate adigi, nihil à se studij exspectari, adeoque ipsum lumen non sese qui per illud vti vult, videt aut non videt, laudari, coronari, culpari, damnarique debere quereretur? Et tamen in istam opinandi absurditatem, stultitiæque portentum Pelagianos præcipitatos volunt, qui vt suamquoque modo sententiam de adiutorio quod commenti sunt, & seipsos à Pelagianismi suspicione tueantur, eo omnia obtorto collo rapiunt, vt existimari velint, de nescio qua possibilitatis B gratia inter Augustinum & Pelagianos & Adrumetinos Monachos esse quæstionem, istamque cum tali possibilitatis adiutorio, libertatis humanæ concordantiam, quæ sapientibus & insipientibus, doctis indoctisque facillima est, & ab ipsis propter nimiam facilitatem excogitata, nec vnquam ab Augustino tot querimoniis, de destructa libertate vexato, tot criminationibus traducto, vel probata, vel tacta, vel iudicata est; sed sæpe potius improbata atque damnata vt suo loco declarabitur; istam, inquam, concordantiam neque celerrima Pelagianorum ingenia vidisse vnquam, nec Augustinus, nec Ecclesiam illius temporis, quæ per os eius loquebatur vel meminisse, vel in- C uenire potuisse quo periculosissimam sopirent contentionem; atque ita clausis oculis eos Andabatarum more pugnasse vt neutri ferirent, vel intelligerent alteros, persuadere moliuntur. Et hoc de adiutorio voluntatis & actionis, quod ad singulos actus datur, & quid Pelagiani de illo senserint, disputata sufficiant. Abundè quippe ex dictis constare arbitror, id eos tanquam fatalem libertatis ruinam, voluntatis humanæ destructionem, stragem boni ac mali operis, meriti ac præmij interitum, ignauiæ & securitatis fomitem pernegasse: quarum grauissimarum difficultatum & criminationum, nulla vel vmbra in adiutorio possibilitatis apparet. Posse quippe non velle tri- D buit, hoc est, potestatem non voluntatem: vt autem potestas illa volendi quantumcumque interius exteriusve adiuta velit aut agat, ipsa libera voluntas mouetur, iubetur, exigitur, ex quo fit vt quo maius est illud possibilitatis adiutorium, eo facilius indifferens illa libertas voluntatis percipiatur. Quo enim potestas volendi maior est, eò liberius & indifferentius est velle, vel nolle quod sequitur, cum ipsa voluntatis imbecillitas non sit exigua volendi difficultas, & nolendi facilitas. Sicut ergò in ipso creationis exortu, fatentibus tam Catholicis quàm Pelagianis, indifferens illa libertas volendi, nolendiue erat maxima, quia possibilitas ad vtrumque plenissima, ita & nunc quo magis illa infirma possibilitas siue intrinsecus, siue extrinsecus adiuuatur, & ad primum ac pristinum illum statum reducitur, eò facilius pristina eius indifferentia intelligitur. Quis enim ita dementer insaniat, vt quia possibilitas volendi de nouo adiuta vel data est, libertatem, hoc est indifferentiam volendi sibi sublatam putet, cum illa hoc ipso ex eius arbitrio suspendatur? Sed quamvis hanc adiutorij possibilitatis cum libertate concordiam Pelagianos optime intellexisse certissimum sit; non tamen ideirco existimandum est, eos quodlibet possibilitatis adiutorium esse confessos. Vnde quid de singulis illi senserint paulò diligentius disquirendum est.

De adiutorio possibilitatis interno.

CAPVT XVIII.

De adiutorio possibilitatis externo satis diximus, quando de lege, doctrina atque exemplo Christi ad singulos etiam actus suo modo, siue per eorum ad singula momenta recordationem, siue aliter concurrentibus, diximus. Nunc de interno auxilio possibilitatis pauca dicenda sunt. Illud generaliter duplex statui potest, vnum in intellectu, alterum in voluntate: B vtrumque vel actuale, vel habituale.

Adiutorium illud intellectus non est aliud nisi cognitio seu scientia quam admittere Pelagianos satis in superioribus, vbi de reuelationibus & illuminationibus à Deo homini datis disputauimus, probatum est. Vnde Augustinus generaliter dicit: *Ac per hoc diuinitus nobis dari scientiam confitentur, quâ ignorantia pellitur.* Esse autem adiutorium possibilitatis iuxta Pelagij mentem ex eiusdem Augustini testificatione certum est: *Sicut aliis in locis,* inquit, *in quibus euidentius loquitur* Pelagius, *intelligi potest, non vult aliud accipi quàm legem atque doctrinam, quâ naturalis possibilitas adiuuatur.* Legis enim ac doctrinæ omnisque omninò scientiæ ea- C dem prorsus in adiuuanda naturali possibilitate ratio est. Efficiunt enim vt *facienda nouerimus,* nullo modo vt *cognita faciamus*: per illa *nobis aperitur quidem intelligentia mandatorum, vt sciamus quid appetere aut vitare debeamus;* nequaquam vt *quod faciendum cognouimus etiam facere diligamus.* Quod adiutorio voluntatis & actionis proprium est. At per hoc suo modo ad hoc adiuuant, vt possibilitas faciendi mandata homini tribuatur, quis enim poterit facere bonum aut vitare malum quod ignorat esse faciendum aut vitandum? Vt autem illa possibilitas determinetur ad hoc vt faciat aut non faciat bonum aut malum, nullo modo facit intelligentia, sed vel ab ipso libero voluntatis ar- D bitrio, vel certè, si imbecilla voluntas seu volitio est ab alio ipsius voluntatis adiutorio, concurrente licet simul scientia, expectandum est.

Lib. de Hæresi. ad quod vult Deum Hæresi 88.

Lib. de grat. Christi c. 12.

Conc. Carth. canon 3.

Etiam in voluntate potest dari auxilium possibilitatis. De concursu generali Dei ad omnes naturas.

CAPVT XIX.

De adiutorio possibilitatis quod potestati voluntatis adiuuandæ adhibetur, maior E dubitatio esse potest: idque siue de concursu generali, siue de gratia habituali, siue de actuali sermo fiat; de quibus ordine disputandum est.

Vbi imprimis certa illa veritas fundamenti loco supponenda est, etiam in potentia voluntatis posse dari adiutorium quod solam possibilitatem adiuuet non actionem aut voluntatem, quicquid enim ipsum posse voluntatis seu posse velle, seu potestatem volendi & consequenter agendi adiuuat, ita vt velle & agere nostrum sit, hoc est, quo ita velimus & agamus vt nobis liberum & indifferens sit non habere voluntatem & actionem, hoc ex mente Pelagij adiutorium possibilitatis dicitur; tametsi istud adiutorium simul ad volendum

& agendum pro nutu hominis sese cum illo deter- A minantis aliquid conferat; sicut hoc in cognitione respectu volitionis & actionis manifestum est & supra latius demonstratum est.

Iam vero etiam generalem concursum & habitus voluntatis, & quasdam gratias actuales esse tales extra controuersiam est. Nam præter eos qui Physicas prædeterminationes omnibus motibus voluntatis adhibent, communis est Scholasticorum sententia, generalem concursum ipsius voluntatis arbitrio ita contemperari, vt non ideo actu voluntas agat, quia concursus ille datur, sed ideo detur, quia voluntati ad agendum sese cum illo determinare placet, concursu enim generali vti vel non vti prorsus in arbitrio voluntatis positum B esse conceduut. Nec minus res ista de habitibus voluntatis certa est. Nam sicut *habere*, authore D. Thoma, *dicimur id, quo libere possumus vti vel frui volumus*; ita & habitus *quo quis agit cum voluerit*. Nec enim dat voluntatem vel actionem, sed potentiam dumtaxat voluntatis roborat & promptam facit, vt velle & agere tunc sequantur, cum nutus liberi arbitrij potentiam ad volendum & agendum vna cum habitu concurrente determinauerit. Neque dubium esse potest, quin simile adiutorium actuale in voluntate poni posse, quod nutui eius ita contemperatum sit, vt eam agere volentem adiuuet, agere nolentem non incitet aut proritet ad actionem; vel certe si quo C modo incitauerit, fræno libertatis ita subiectum sit, vt non nisi eius arbitrio potestas adiuta ad volendum agendumque prosiliat.

1. Part. qu. 38. art. 1. Commentatur in lib. 3. de anima & sæpe D. Tho. 1. 2. quæst. 49. art. 3.

Vt igitur de generali concursu incipiamus, extra controuersiam statui debet, Pelagianos concursum illum generalem quo Deus omnes omnino naturas cum causis secundis efficit, & conseruat, libentissime professos esse & acerrime defendisse. Vbique Catholicæ illius doctrinæ semina per omnes pœnè libros eorum sparsa conspicias. Hoc enim agit Pelagius in Commentariis: *Qui (Dominus) vbique semper videt & custodit omne quod factum est*. Hoc post Pelagium agit instantissime Iulianus vt in Augustini libris de nuptiis ad D Valerium, ad illum Apostoli locum; *Deus dat illi corpus sicut vult, & vnicuique seminum proprium corpus*; corpus ipsum à Deo fieri docet: *Si ergo Deus humano semini quod nemo negat vel prudentium vel piorum, proprium sicut omnibus rebus corpus attribuit, vnde quemquam reum probabis*? Et in lib. operis imperf. etiam à Deo formari sentit lineamenta corporis: *An-ne per primam culpam membrorum lineamenta traxisset*? paruulis nempe. Et respondit sibi: *Sed hæc à Deo informari & per hæc bona esse concesseras*. Et ibidem de forma corporis idem tradit, hoc est informatione, & ipsa etiam anima: *Per quid hoc peccatum inuenitur in paruulo? Per formam corporis? Sed hanc Deus tribuit. Per ingressum animæ? Sed nihil debet semini corporali quæ noua à Deo conditur*. Quin & E ipsum operationis diuinæ, hoc est concursus illius generalis quo creaturas producit exponit modum: *Quatuor hic personarum causa vertitur, Dei opificis, duorum parentum de quibus materia præstatur operanti (Deo) & paruuli qui nascitur*. Et rursum: *Cumque ipsi itidem licet de seminibus à Deo institutis, tamen interueniente Dei potentia in visceribus fingantur maternis, obstipo studio affirmant, nequiuisse carnem sine ministerio viri ex carne virginis fabricare*. Et quo nihil amplius desideres omnium apertissime: *Quem conditor promisit (Isaac) conditor dedit, non concubitus, sed Dei opus est qui nascitur. Qui enim primum hominem fecit ex puluere, omnes fabricatur ex se-*

In epist. ad Colos. cap. 3. num. 40. Lib. 2. c. 13. 1. Cor. 15. Lib. 2. de nupt. c. 15. Lib. 2. fol. 234. Ibid. f. 229. Fol. 236. Ibid. f. 203. Lib. 2. de nupt. & concup. c. 3.

A *mine. Sicut ergo tunc limus, qui assumptus est, materia, non author fuit hominis; ita nunc vis illa voluptatis confectrix, commixtrixque seminum, non explet operationis vicem, sed de thesauris naturæ offert Deo, vnde ille hominem dignetur operari*. Quæ omnia August. *recta* & *vera* esse profitetur. Denique nil magis acerbum, inuidiosum & impium Catholicis & Augustino imponere & exprobrare solent, quam quod Deum nascentium hominum negarent esse conditorem. Iulianus: *Quid est aliud virginis fœcundatorem (idest Deum) & egentissimum ostendere inopia portionis suæ & eundem negare eorum qui prodeunt de nuptiis hominum conditorem*? Quam calumniam sexcenties ad singulos pæne versus repetit. Nam ad B euertendum peccatum originale fortissimus eorum erat aries, quod illud asserentes dicere viderentur *diabolum hominum nascentium conditorem*. Vnde Augustinus: *Hæretici noui, damnatores non esse nuptiarum operisque diuini, quo ex maribus & fœminis Deus homines creat, inuidiosissime clamitant*. Quod est autem illud opus diuinum, quo ex maribus & fœminis Deus homines creat, nisi concursus ille generalis quem quotidie promouendæ hominum generationi Deus impendit? Et amoliens à se ipsissimis Iuliani verbis hanc assertionis impietatem: *Nec puto*, inquit, *quod hominem Deus non fecerit, aut diabolo fecerit, aut diabolus fecerit*. Hæc enim tria Augustino imposuerat, quæ non de prima homi- C nis institutione, sed illa conditione quæ quotidie agitur intelligenda sunt. Nam Iuliani verba repetens, ait: *Quis autem Christianus ignorat, quod ille qui primum hominem fecit ex puluere, omnes fabricetur ex semine*? Et libro quinto: *Nam misericordiam & magnis & pusillis omnibus præstari ab illo, à quo salus est & hominum & pecorum, &c. quis abnuat, nisi qui Deum esse aut terrena curare non credit? Quod tu quasi inde contenderemus, per testimonium sancti Iob docere voluisti, quia dixit: Ossibus & neruis compegisti me, vitam & misericordiam tribuisti mihi*. Ecce quanto studio inculcat ex omnium Pelagianorum sententia Iulianus, Deum humano semini sicut omnibus rebus, corpus attribuere, hoc est, semen ipsum D conformare, delineare, animare, ossibus denique neruisque compingere. Quod sane neque prima hominis creatione, neque noua aliqua miraculosa productione, sed illo concursu facit, quem omnes generalem dicimus, quique omnibus substantiis producendis, conseruandis, administrandisque adhibetur. Nam ne quis forte suspicaretur de alio quodam diuinæ operationis influxu inter Augustinum atque Iulianum esse sermonem, dubitationem omnem tollit ipse Augustinus. Cum enim de Iuliano dixisset, quod *testem voluit adhibere Apostolum, quo probaret Deum, quod & nos*, inquit, *dicimus de humanis seminibus hominem* E *operari*, modum istius operationis explicando subnectit: *Ac deinde (post iactum semen) creator omnipotens incontaminabili vbique præsentia & creatrice potentia, de seminibus hominum prout vellet quod & nunc facit, operaretur in fœmina, sicut de seminibus frumentorum, prout vult, operatur in terra*. Nam eandem humanis seminis & aliorum esse rationem etiam clare Iulianus indicat, quando dicit: *Humano semini proprium sicut singulis rebus corpus attribuit*. Et hoc *neminem negare siue prudentum, siue piorum*. Nempe quia Catholicæ fidei dogma est. Vnde cum alibi asseruisset. *Filios de corporum commixtione nascentes reputari diuino operi*. Respondet & Augustinus, *quasi qui hoc negauerit possit esse Christianus*. Et plenissimum ea de re Catholicorum cum Pelagianis consensum indicans, mox subiungit:

Ibidem. Lib. 1. oper. imperf. fol. 79. Lib. 2. cont. Iul. c. 1. Lib. de nup. & concup. cap. 1. Lib. 3. cont. Iul. c. 28. Ibid. c. 18. Lib. 6. c. 6. Lib. 2. de nupt. & conc. c. 24. Lib. 2. de nupt. c. 15. Lib. 3. cont. Iul. c. 10.

Ibidem. git *Transierint* inquit *quam promptissime confitemur & libere* [illegible] *ime prædicamus, vel* [illegible] *habeat inter nos controuersiam, ea per Scripturarum testimonia conans ostendere.*

De concursu generali Dei ad operationes etiam voluntatis.

CAPVT XX.

ET hæc quidem quamuis de concursu ad substantias siue ad effectus quos creaturæ operando producunt, manifeste intelligantur, consequenter tamen etiam de concursu ad ipsas operationes creatas, quibus creaturarum effectus producuntur, intelligi debent. Neque enim Deus & creatura illos effectus distinctis producunt actionibus, sed vna prorsus eademque quæ à diuersis principiis Deo simul & creatura fluit, sicut hoc communiter à Philosophis explicari solet. Hinc est quod in aliis locis eundem Dei concursum ad ipsas quoque creaturarum operationes euidenter extendunt. Nam in primis ex professo docet Iulianus commixtionem corporum, quæ est quædam corporum operatio, à Deo fieri atque esse bonum, ideoque non posse per eam peccatum originale propagari: *Si mala commixtio*, inquit Iulianus, *deformis etiam conditio corporum, & ideo corpora quoque malo à* [illegible] *deputantur authori*; cui mox contrariam suam sententiam subiicit: *Ab ipso* (Deo) *igitur commixtio corporum à quo est origo corporum.* Cuius argumentationis energia clarius ex alio loco intelligitur, vbi ex eo quod Deus omnium rerum creator est, etiam corporis nostri membra figuram commixtionemque ab eo factam esse concludit. Duo autem priora per generalem concursum ab eo formata sunt, vt ex mente Iuliani latè demonstrauimus, ergo & postrema commixtio: *Deus*, inquit, *bonus per quem facta sunt omnia, ipse corporis nostri membra formauit. Qui autem corpora fecerat, diuisit & sexum. Diuisit in specie quod in operatione conuenirent, fecitque* [illegible] *dissimilitudo membrorum. Ab ipso igitur commixtio corporum à quo est origo corporum. Quod cum ingratis concesseris, sequitur vt rerum bonarum, corporum, sexuum, commixtionum* [illegible] *esse non posse.* Vnde adstipulando sententiæ Iulianæ Augustinus: *Sic*, inquit, *ego tibi rectissime dico*, [illegible] *tua esse fructum corporum, sexuum commixtionum, quorum bonorum author est Deus.* Si ergo Deus bonæ coniunctionis secundum Augustini mentem, per concursum generalem author esse dicendus est, non est ratio cur per eundem concursum author commixtionis ex Iuliani mente negetur. Cum nullum in omnibus Iuliani & Augustini lucubrationibus exstet dissensionis hac in re, sed summæ potius consensionis indicium. Quod euidentius ex alia Iuliani doctrina magni Augustini applausu comprobata innotescit: *Deus igitur*, inquit ille, *maris creator & feminæ commixtionis generationibus membra formauit, & gigni corpora de corporibus ordinauit.* Ecce primam hominum & corporum & sexuum & commixtionis institutionem. An igitur sic operantur, vt eorum non solum effectibus, sed & efficientiæ se Dei operatio non interponat? Pergit ergo Iulianus: *Quorum tamen* EFFICIENTIÆ, *potentia Dei operationem interuenit, omne quod est ea administrans virtute qua condidit.* Quid hic efficientia hominum, nisi actio hominum, nisi operatio: Cui operatio Dei interuenire dicitur, ex eo capite, quod *omne quod* [illegible] *administrans virtute qua condidit*: administrationis autem illius, hoc est prouidentiæ omnium rerum prima pars est concursus ille generalis Dei ad omnium rerum creatarum operationes. Cum enim & ipsæ sub latitudine OMNIS *quod est* comprehendantur necesse est, vt ad eas quoque ex Iuliani sensu Dei administratio protendatur. Vnde sine vlla distinctione, vel explicatione rectissimam illam doctrinam Augustinus approbans dicit: *Etiam hoc esse Catholicum confitemur.* Et paulo inferius: *Post hæc quæ veraciter & Catholice dicta sunt, imo in diuinis libris veraciter scripta, non autem ab isto Catholice dicta sunt, quia non intentione Catholici pectoris dicta sunt, sed propter quod ea dixit, Pelagiana & Cælestiana hæresis* (de peccato originis) *incipit introduci.* Quibus profecto indicat nullum hac in re inter Iulianum & Catholicos, sed in aliis dogmatibus discrimen esse. Neque vero legitur vnquam Iulianum aut Pelagianos in hac generali Dei prouidentia & administratione, in qua concursus ille generalis includitur, vacillasse. Sic enim loquitur alio in loco Iulianus: *Vt igitur prima fidei fundamenta cognoscas, noster Deus Ecclesiæ Catholicæ Deus, substantia nobis ignotus est, &c. Factor omnium quæ non erant, dispensator eorum quæ sunt.* Sic loquuntur tum Iuliano plures Episcopi Pelagiani: *Deum bonum nascentium esse conditorem, per quem facta sunt omnia, eiusque opus esse filios hominum.* Si per eum facta sunt omnia, etiam filij hominum, certe & actiones eorum, quæ omnium quæ creata sunt amplitudine sine dubio comprehensa sunt. Fiunt autem filij hominum aliæque creaturæ à Deo per concursum generalem, quæ creaturarum *efficientiæ interuenit*, vt certissimis Pelagianorum testimoniis supra comprobauimus. Ergo etiam omnes earum operationes simili concursu dicendæ sunt fieri. Vnde Pelagianus ille qui ex Iuliani verbis Centonem quendam Comiti Valerio inscriptum concinnauerat, isto Catholico conclusit Epiphonemate: *Vere credite quia per* IESVM *facta sunt omnia, & sine ipso factum est nihil.* Vbi cum de paruulorum loquatur productione, qui non prima creatione, sed quotidiana in lucem proferuntur à Deo, nihil aliud professus videri debet, quam concursum illum Catholicum quo omnia quæ quoquo modo fiunt, siue substantiæ, siue substantiarum operationes, adeoque volitiones ad Dei efficientem potentiam referuntur. Cum enim nihil sine ipso factum esse profitetur, & omnis volitio atque operatio creaturæ aliquid sit, sane neque volitiones à Dei operatione atque concursu subtrahit. Quod enim nusquam expressa de voluntatibus fiat mentio, non alia sane causa est, nisi quia nunquam de illo concursu ad voluntates inter Pelagianos & Catholicos fuit disputatio aut controuersia, sed solummodo de illa gratia propter quam humanæ infirmitati hominum largiendam author gratiæ in mundum veniens crucifixus & mortuus est. *Christus* autem IESVS *venit in hunc mundum*, non concursum generalem tribuere, sed *peccatores saluos facere.* Neque connaturalem integro homini cooperationem dare, sed *quærere* [illegible] *saluum facere quod perierat*, infundendo in vulnera eius oleum & vinum, hoc est, misericordissimum diuinæ gratiæ & charitatis adiutorium.

Lib. 2. de nupt. cap. 6. — Lib. 3. cont. Iul. c. 9. — Ibidem. — Lib. 2. de nupt. & concup. c. 4. — Ibidem. — Lib. 1. op. imperf. fol. 12. — Lib. 4. ad Bonif. c. 4. — Lib. 2. de nupt. c. vlt.

Soluitur obiectio ex Epistola Diui Hieronymi ad Ctesiphontem petita.

CAPVT XXI.

VNA tantùm hic occurrit soluenda difficultas, quòd isti doctrinæ aduersari videtur sanctus Hieronymus. Profert enim eiusmodi verba Pelagij vel Celestij, quibus multorum iudicio omnem omninò concursum Dei etiam generalem ab actionibus humanis tollit; *Audite quæso*, inquit sanctus Hieronymus, *audite sacrilegum. Si*, inquit, *voluero curuare digitum, mouere manum, sedere, stare, ambulare, discurrere, sputa iacere, duobus digitis narium purgamenta decutere, releuare aluum, vrinam digerere, semper mihi auxilium Dei necessarium erit?* Auxilium enim Dei quod ad huiusmodi proferendas actiones necessarium est, non nisi concursus generalis intelligi potest. Ad huius difficultatis solutionem sciendum est inter Catholicos & Pelagianos non de quibusvis actionibus siue malis, siue indifferentibus, sed de bonis dumtaxat fuisse controuersiam. Hoc enim agebatur, *vtrum homo sine Dei gratia posset viuere sine peccato & implere iustitiam:* Quod ex tota illa Epistola Diui Hieronymi & tribus Dialogorum libris & omnibus operibus Diui Augustini contra Pelagianos exaratis, ita perspicuum est, vt superuacuum sit accumulatis testimonijs id velle firmare, nimiumque imperitus, qui illud in dubium vocet. Hinc est quod frequenter Diuus Augustinus negat ad peccandum hominem iuuari à Deo quia nulla ad roborandam peccandi voluntatem gratia Christi necessaria, quantumvis generalis Dei concursus requiratur: *Ad peccandum namque*, inquit, *non adiuuamur à Deo, iusta autem agere vel iustitiæ preceptum omni ex parte implere non possumus nisi adiuuemur à Deo.* Hinc est quod & actiones illas indifferentes aut naturales afferri vetat, quando de diuinæ gratiæ auxilio disceptatur. Nam cum simili plane modo vt apud Hieronymum Celestius actionem nubendi protulisset quæ sine Dei auxilio sola hominis voluntate posset fieri, respondet Augustinus: *Videte tamen obsecro quale sit, ideo volenti & currenti misericordiam Dei non esse necessariam, qua illum etiam præueniat vt curreret, quia de quadam ait Apostolus QVOD VVLT FACIAT. Ibi arbitror, vbi sequitur & dicit, non peccat si nubat. Quasi pro magno habendum sit velle nubere vbi de adiutorio diuinæ misericordiæ operosius disputatur.*

Epist. ad Ctesiph.

Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. c. 5.

Lib. de perf. iust. cap. 19.

Itaque tribus modis obiectæ difficultati satisfieri potest. *Primò*, Pelagianos, vt magnam illam declinarent inuidiam, quam negando gratiam Dei ad singulos actus dari sibi pepererant, ab actibus bonis de quibus agebatur, ad actus illos minimos atque indifferentes esse delapsos, vt quia constaret eos sine gratia ab infidelibus ac paganis fieri, non proinde ad singulos omninò actus gratiam necessariam esse videretur. Ita simulando se nullum inter illos & alios actus discrimen intelligere, causam suam illa ineptia quoquo modo sustentare voluerunt. Et hoc est quod verbis Diuus Augustinus citatis exprobrat, significando tale genus actionum naturalium, nihil ad propositam controuersiam pertinere. Quo modo & Diuus Hieronymus eorum absurditatem verè ac solidè retundere potuisset, sed ille maluit secundum responsionis modum sequi, quem etiam Diuus Augustin. eodem loco tetigit. Nam post com-

A memorata illa verba, *Quasi pro magno habendum sit velle nubere vbi de adiutorio diuinæ misericordiæ operosius disputatur*, secundam solutionem adiiciens: *Aut verò*, inquit, *etiam ibi prodest aliquid velle, nisi Deus prouidentia qua gubernat omnia marem fœminamque coniungat.* Quibus verbis non concursum generalem commendat aut postulat, sed illam potius Dei prouidentiam qua multarum siue bonarum, siue malarum, siue indifferentium voluntatum effectus impedit, vt non possint perficere quod voluerint. Posse namque quod volueris, non humanæ voluntatis, sed diuinæ potestatis est. Nam vt rectissime notat Augustinus, non dixit Apostolus, *Non est voluntas nisi à Deo*; sed dixit, *non* B *est potestas nisi à Deo.* Hanc proficiendi potestatem cum Deus dat voluntati bonæ, non concursu illo generali, sed singulari misericordia facit, quam non omnibus tribuit: cum eam dat voluntati malæ, non itidem concursu generali, sed iudicio facit, quod non in omnibus semper exercet. Hinc Augustinus: *Vnde intelligimus malos accipere potestatem ad damnationem malæ voluntatis suæ, bonos autem ad probationem voluntatis suæ.* Sic ergò & in illo genere actionum, tametsi nihil ad rem faciat, ostendit Augustinus etsi non propriè Christi gratiam, aliquod tamen genus diuinæ misericordiæ esse necessarium, vt voluntas illa suum effectum consequatur. Hoc idem vult indicare D. Hieronymus C quando Pelagianorum obiectioni Diui Iacobi verbis respondens dicit: *Audi ingrate & illud Iacobi: Ecce nunc qui dicitis hodie aut cras proficiscemur in illam ciuitatem, & faciemus illic annum & negotiemur & lucremur qui nescitis de crastino. Quæ enim est vita vestra? &c. pro eo quod deberetis dicere: si Dominus voluerit & vixerimus faciemus hoc aut illud.* Vult enim Apostolus & ex Apostolo Hieronymus eos redarguere, qui de humanæ vitæ actionibus ita disponunt, ac si à nomine qui eas possit impedire dependerent. Qui nempe (vt Glosa) *sua potestate æstimant vbi annum finiant.* Non ergò necessitas concursus generalis, sed alterius prouidentiæ commendatur, qua fit vt proposita voluntatum D humanarum sortiantur effectum. Quomodo & alibi Augustinus probat perseuerantiam in iustitia esse donum Dei, non quia concursu generali Deus humanæ vitæ functionibus præsto est, vt pote quem nulli prorsus creaturæ, nisi miraculo, negat; *Sed quia vitæ huic quando voluerit ipse dat finem: quem si dat ante imminentem lapsum, facit hominem perseuerare vsque in finem.* Rectè igitur D. Hieronymus & Augustinus contra Pelagianos sui se prorsus arbitrij in actionibus illis naturalibus & ciuilibus esse gloriantes, docent etiam ad illas necessarium esse gratuitum quoddam auxilium Dei, quod ipse dat vel negat quibus voluerit, etiam quibus generalis ille concursus præparatus est.

Lib. de Spirit. & Lit. cap. 31.

Ibidem.

Epist. ad Ctesiph. Iacobi 4.

Gloss. in illum locum cap. 4.

Lib. de don. perseu. c. 17.

Tertiò denique respondendi modus est negasse Pelagianos, auxilium Dei, ad istas naturales actiones, vt mouere manum, sedere, stare, ambulare esse necessarium, non præcisè quo fiant, sed quo fiant vt bonæ sint; quia de bonis actionibus vt diximus vitáque hominis sine peccato peragendâ tota contentio est. Tales igitur actiones quia secundum speciem naturalem, quæ nihil vitij in se continet, manifestum est sine Dei gratia posse fieri, incredibile eis videbatur, quod ad singulas omninò actiones gratia Dei necessaria esse diceretur. Neque enim videbant aut videre volebant, naturalem actionum illarum speciem & supernaturalem bonitatem à diuersis principiis

peti,

peti, quorum vnum in homine situm est: alterum à Deo extrinsecus inseri debet. Contra hanc eorum existimationem inculcat Hieronymus nos debere *ad Deum semper animum recurrere & ex illius pendere voluntate*, dicentes: *Oculi mei semper ad Dominum quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.* Falsumque esse quod Pelagius docuit, *vnumquemque arbitrio suo regi*, dicente Hieremia: *Non est in homine via eius, & à Domino gressus hominis diriguntur.* Contra hanc inducit Apostolum prædicantem, *siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid agitis, omnia in nomine Domini agite.* Quæ omnia commendant illam Dei gratiam qua omnia opera nostra in honorem *nominis Domini aguntur* & referuntur: quâ *gressus hominis à Domino diriguntur vt viam eius velit*: qua arbitrium hominis à Deo regitur: qua *ex laqueis tentationum pedes hominis eruuntur.* Quæ sanè gratia non concursus generalis est, communis omnibus qui suo reguntur arbitrio, sed verissima propriissimaque Christi gratia ad omnes omninò bonas actiones necessaria, etiamsi naturales aut ciuiles tantummodo esse videantur. Nam omnia ista citata Scripturæ loca frequenter ad illam Dei gratiam astruendam Diuus Augustinus vsurpat: *Vides,* inquit, *quia vbique Domini virtus studiis cooperatur humanis, vt nemo possit ædificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino. Et ideò iuxta Apostolum, siue manducatis, siue bibitis, omnia in Dei gloriam facite.* Verba ex Diuo Ambrosio sumpta sunt: quibus generalissime probat nullas omninò actiones, nempe bonas, videantur licet esse naturales, posse fieri *sine gratiæ beneficio*: & ideò eandem quam Hieronymus profert Scripturam *siue manducamus, siue bibimus, omnia in Dei gloriam esse facienda.* Et libro de gestis Pelagij declarat & probat illam eius sententiam quam & Hieronymus protulit, qua *omnes suo arbitrio seu voluntate* Pelagius *regi* dixit, quasi Deus neminem regat; tanquam veræ Christi gratiæ contrariam ab Episcopis esse damnatam. Vnde & ipse Pelagius vt testis est Augustinus, *quid mali sonarent illa verba persensit, respondit que se hoc dixisse propter liberum arbitrium*, hoc est quod homo in omnibus actionibus suis haberet liberum arbitrium: & continuò subiecit ad frangendam impietatis inuidiam: *cui Deus adiutor est eligenti bona.* Ex quibus omnibus liquet, non tam auxilium concursus generalis, quam veræ gratiæ ab actionibus illis naturalibus *curuandi digitum, mouendi manum, sedendi, standi, &c.* Pelagianos remouisse: Ab illis inquam, quatenus actiones bonæ sunt & gratæ Deo. Nam si de illis vt naturalibus tantum sermo esset, tanquam quibus concursus Dei generalis non sit necessarius, neque Pelagius sane, neque Hieronymus quicquam ad rem loquitur. Nam nec ille probat hominem in vllo actu rectè viuere posse sine gratia Dei: Nec iste probat male Pelagium concursum illum generalem ab actibus naturalibus sustulisse.

1. ad Cor. 10

Lib. de grat. Christi c. 44 & ex Diuo Ambr. lib. 2 in Lucam.

Capit. 3.

Ibid. ca. 3.

De adiutorio iustitiæ seu gratiæ habitualis. Pelagianorum sententia declaratur, ex virtutibus acquisitis & remissione peccatorum.

CAPVT XXII.

HABITVS voluntatis tam malos quam bonos, adeoque iustitiam quandam habitualem, quæ humanorũ actuum exercitio paretur, Pelagianos admisisse, neque vllum libertatis præiudicium ex eo veritos esse certissimum est. Quid enim sunt aliud illæ quas asserunt bonæ & malæ consuetudines nisi virtutes & vitia? Et quid illa nisi habitus quidam boni & mali? De malis illis consuetudinibus satis superque libro quarto diximus. De bonis res perspicua est, passim obuia & ex professo tradita. Virtutes enim longo studio & consuetudine inseri posse docent atque formari. *Consuetudo est*, inquit Pelagius, *quæ aut vitia aut virtutes alit, quæque in his plurimum valet, cum quibus ab ineunte ætate simul creuerit.* Et infra: *Dum adhuc mobilis est ætas, & animus duci facilis, exercenda boni consuetudo, & iugi meditatione confirmanda est. Occupandum est optimis rebus ingenium & sanctæ conuersationis vsus altius inserendus est. Tunc verò ad perfectionis fastigium animus ascendit & longæ consuetudinis beneficio vtitur ad bene viuendi facultatem: & virtutes suas ipse etiam miratus, quodammodo in se putabit natam esse quod didicit.* Et in eadem Epistola: *Nam si illi etiam qui longo peccandi vsu bonum quodammodo obruere naturæ, instaurari per pœnitentiam possunt, & mutata voluntate viuendi, consuetudinem consuetudine extinguere, & optimi quique de pessimis fieri, &c.* Ecce quã perspicuè bonos habitus adeoque virtutes inseri, & bonis habitibus malos extingui tradit; totumque illud negotium non esse nisi vsus & consuetudinis. Vnde aliquanto inferius: *Ieiunare, abstinere, psallere, vigilare, non tam studio opus habent quam voluntate, &c. Mores verò mutare, singulasque virtutes animi formare in se, atque perficere, grandis studij est & longæ consuetudinis.* Sed quid opus pluribus? Vna Pelagianorum capitalis est sententia etiam Palestina Synodo ex discipuli scriptis obiecta Pelagio, qua dicunt: *Vnumquemque hominem omnes virtutes posse habere & gratias.* Iam verò quid virtutes nisi habitus quidam boni sunt, & quædam animi habitualis iustitia? Sed hanc, vt ex allatis testimoniis manifestum est, non infundi diuinitus, sed bene viuendi consuetudine parari volunt; Nullum igitur dubium esse potest, quin adiutoria ista habitualia, quæ siue in malum, siue in bonum accedunt voluntati per habitus vitiorum virtutumq; Pelagiani agnouerint, nec vllum ex eis præiudicium libertati veriti fuerint. Subsint enim perfectè nutui voluntatis vt cum illa in actum influant vel non influant, nonminus atque ipsa voluntatis potentia. Sunt enim adiutorium *possibilitatis* nullo modo *voluntatis aut actionis.* Tribuunt enim potentiæ voluntatis posse si velit, non autem vt velit aut agat: quia habitibus vtimur quando volumus.

Supra lib. 4

Epist. ad Demet.

Ibidem.

Ibidem.

Lib. de gestis Pelag. c. 14

Maior itaque difficultas & controuersia est, vtrum vnquam Pelagiani infusam illam iustitiam & gratiam habitu permanentem qua homo iustificatur & sanctificatur, agnouerint. Cuius quæstionis pars negatiua à plerisq; defenditur: quamuis in hanc opinionem non tam compertæ veritatis certitudine, atque securitate, quam præconceptæ sententiæ suæ tuendæ necessitate prolapsi sint. Neque enim aliter tueri se posse putant, per solam habitualem gratiam nonnulla legis mandata seruari posse & actus nonnullos bonos fieri, nisi Pelagius etiam illam negasse statuatur.

Sed si omnes doctrinæ Pelagianæ latebras excutiamus, argumenta plura eaque nõ contemnenda reperiemus, quibus persuasus, iudices, eos gratiam habitualem diuinitus infusam & agnouisse, & prædicasse.

Primum est, quia remissionem peccatorum delinquentibus esse necessariam, & à Deo impetrandam ac dandam esse concedunt, constanterque

Lib. de nat. & grat. c. 28. profitentur. *Diuinitus*, inquit Augustinus, *esse expianda peccata commissa & pro eis Dominum exorandum esse fatetur* (Pelagius) *propter veniam scilicet promerendam: quia id quod factum est, facere infectum multum ab illo laudata potentia naturæ, & voluntas hominis* Supra c. 6. *etiam ipso fatente, non potest.* Qua de re quia plura diximus, neque res ambigua est, pluribus testimoniis supersedeo. Atque peccatorum remissio quæ diuinitus impetratur, omnium iudicio gratiam habitualem includit. Illa quippe est quæ remittit peccatum; illa auersum peccatoris animum conuertit ad Deum, illa emaculat & à sordibus contractis mundum facit.

Scio dici posse & à quibusdam etiam dici, remissionem peccati quidem à Pelagianis agnitam, sed quatenus pœnæ dumtaxat, aut offensæ relaxationem dicit, non autem quatenus per eam animus interius renouatur & sanctificatur per habitualia dona, infusasque virtutes. A quibus si quæras vnde istud colligant, nullum omninò locum siue Pelagianorum, siue Augustini, siue cuiusquam veterum proferre possunt. Tantum hoc eis videtur esse verissimile, quia inuentio ista principiis suis optimè consonat; & quia nulla videtur fuisse Pelagianis ratio statuendi huiusmodi dona; cum actus omnes supernaturales sustulerint, quibus ablatis reliqua tolli necesse est.

Sed si diligenter Pelagianorum monumenta perscrutemur, inueniemus ipsos non tantum peccatorum nudam remissionem, sed etiam Spiritus sancti dona infusamque iustitiam profiteri. Sic enim loquitur Pelagius in Commentariis? *Quare* In Comm. in c. 5. Rom. num. 36. *multa peccata dimisit abundantia donationis Spiritus sancti? Quia multa sunt dona. Ipsa enim iustitia donatur per baptismum, non ex merito possidetur.* Ecce cum peccatorum dimissione, abundantiam donationis, multaque dona Spiritus sancti; ecce ipsam iustitiam in baptismate donatam confitetur. Nec minus luculentè paulò inferius ad illa verba: *Gratia* In c. 6. nu. 35. *Dei, vita æterna. Non dixit*, inquit, *similiter, stipendia iustitiæ, quia non est antequam remuneratur in nobis. Non enim nostro labore quæsita est, sed Dei munere condonata.* Qua de re vide plura dicenda statim subsequenti capite.

Duabus verò de causis ratio ipsorum nihil conficit. Quamuis enim supernaturales omnes actus repudiantur, non continuò etiam habitualia illa dona tollenda sunt, cum alius eorum vsus esse possit, & soleat, etsi nullæ ex eis actiones in hac vita sequerentur, vt in paruulis multisque adultis manifestum est. Ipsa enim animi renouatio & sanctificatio, primus & præcipuus gratiæ habitualis effectus est. Deinde verò neque habitualis illa gratia est, quæ propter actus supernaturales eliciendos, iuuandamque liberi arbitrij infirmitatem datur, vt opportuniore loco in refutatione Pelagianorum dogmatum demonstrabitur.

Itaque nos è contrario multis rationibus suadere possumus, eos internam illam animi renouationem quæ fit per habitualem gratiam in remissione peccatorum agnouisse. Nam in primis tametsi peccatorum remissione multa contineantur quæ mentis aliqua consideratione distingui possint, vt conuersio animi ad Deum, maculæ siue fœditatis abstersio, reconciliatio seu diuinæ offensæ remissio, pœnæ denique æternæ relaxatio, non tamen propterea statui existimandum est, illa etiam reipsa à se inuicem posse diuelli. Nam sicut fieri non potest, quin ille qui mortaliter peccat simul & auertatur à Deo & ista fœditate maculetur, eaque iniuria offendat Deum, & pœnæ

A siue vindictæ reus efficiatur, ita quoque vnum sine altero non aufertur, sed vnica diuinæ & habitualis gratiæ infusione anima conuertitur ad Dominum Deum suum, & fœditas ex immunditie contactu nata tollitur, & offenso reconciliatur Domino, & æterna pœna remouetur: & hæc omnia vno remissionis peccati nomine exprimuntur. Ex quo fit vt qui illam simpliciter sine vlla distinctione confitetur, omnia illa sine quibus remissio fieri nequit, consequenter confiteatur. Et sane nullum inuenitur in omnibus (quod sciam) Augustini lucubrationibus, quibus hac de re cum Pelagianis contulit, huius supra dictæ distinctionis indicium: sed vbicumque illam tanquã Christi

B gratiam proferunt, non ex eo capite reprehendit Pelagianos, quod illam diuiderent, & præcipua dignitatis prærogatiua, nempe diuinæ gratiæ infusione, mutilarent, sed idcirco dumtaxat, quod solum pro præteritis peccatis auxilium, nullum pro futuris cauendis, vincendisque, hoc est, pro meritis æternæ vitę comparandis faterentur. Hoc autem fit per adiutorium nõ habitualis remissionis, sed actuale diuinæ inspirationis, quia iuuamur ne concupiscentiâ post remissionem peccati superstite ac tumultuante superemur, propter illud Pelagiani dici sinunt, *dimitte nobis debita nostra:* propter hoc omninò dici vetant, *ne nos inducas in tentationem.* Quæ oratio in tempore tenta-

C tionis per totam Christi Ecclesiam, non propter habitualis gratiæ adiutorium impetrandum, sed propter actuale funditur. Vnde Augustinus, *Quæ* Epist. 94. (impietas) *contradicit etiam orationibus nostris, concedens quidem vt dicamus; dimitte nobis debita nostra, &c. Illud verò quod sequitur, ne nos inferas in tentationem, non sic accipiunt tanquam Deus orandus sit, quo nos ad superandas tentationes adiuuet peccatorum.* Et alibi: *Videtisne quemadmodum non dicat necessariam* Lib. de nat. & grat. c. 26. *misericordiam Dei vt non peccemus, sed quia peccauimus?* Et paulo superius cum Pelagius dixisset voluntatem hominis *non posse id quod factum est infectum facere*, subiungit sanctus Augustinus: *Quare hac necessitate restat vt oret ignosci. Vt autem adiu-*

D *uet ne peccet, nusquam dixit, non hic legi, mirum de hac* Capit. 18. *re omnino silentium: cum oratio Dominica vtrumque petendum esse commonstrat, &c. Illud vt præterita expientur, hoc vt futura vitentur, &c.* Quæ quidem perpetua est Augustini contra Pelagianos querimonia, quod illud auxiliũ pro futuris peccatis tollerent, quod Dominica oratione assiduè postulatur, hoc est actuale non habituale, Spiritus sancti inspiratione dandum, non peccati remissione jam datum. Nam in hoc remissionis adiutorio plenum fuisse Pelagianorum cum Augustino consensum ipsemet clarissimis verbis attestatur. Eandem quippe de præteritis peccatis & futuris vitandis, ex quorum victoria merita, hoc est actus boni oriuntur, doctrinam aliis verbis tradens: *Cum dicunt*

E Lib. de grat. & lib. arb. ca. 6. *Pelagiani*, inquit, *hanc esse solam non secundum merita nostra gratiam, qua homini peccata dimittuntur: Illam vero quæ datur in fine, id est vitam æternam, meritis nostris præcedentibus reddi, respondendum est eis. Si enim merita nostra sic intelligerent, vt etiam ipsa dona Dei esse cognoscerent* (nempe per gratiæ illius adiutorium quod oratione Dominicâ postulamus) *non esset reprobanda ista sententia.* Ecce non esse reprobandam istam Pelagij sententiam dicit, dummodo merita seu actus bono dona Dei esse fateatur, hoc est, dummodo non tantum statuat voluntatis potestatem etiam per remissionem peccati roboratæ, vt sola, sine alio Dei adiutorio quod precibus inuocamus, merita illa quæ

vocandis

A cauendis superandisque peccatis comparantur, posset efficere. Hoc enim est quod cum loco ex libro de natura & gratia citato dixisset: *Illud, vt præterita expientur, hoc vt futura vitentur*, mox adiunxit: *quod licet non fiat, nisi voluntas adsit, tamen vt fiat voluntas sola*, etiam mundata per remissionem & iam iustificata, *non sufficit*: idque non quia deest ei habitualis gratiæ adiutorium quod iam per remissionem peccati datum est, sed quia illud deest quod Catholici precibus dandum inuocant: *Ideo*, subiungit Augustinus, *pro hac re nec superflua, nec impudens Domino immolatur oratio. Nam quid stultius quam orare vt facias, quod in potestate habeas?* Nonne apertissimè docet non esse Pelagij de remissione

B peccati reprobandam sententiam, dummodo adiutorium actualis gratiæ ad merita comparanda fateatur, quod Catholica Ecclesia iam mundata, iam sanctificata, iam iustificata, tanquam adhuc infirma & potestate cauendi peccata, & faciendi mandata carens, sibi post remissionem dandam esse precibus profitetur? Quem suum de remissione & gratiæ infusione cum Pelagianis consensum non minus perspicuè alibi tradit; cum enim hominem semi-viuum à latronibus relictum esse docuisset, & Pelagius diceret: *Sed sufficit mihi quod in baptismo accepi remissionem omnium peccatorum*, respondet Augustinus: *Numquid quia deleta est iniquitas, finita est infirmitas? Prorsus verum est, deleta sunt cuncta peccata in Sacramento Baptismatis, cuncta prorsus, dicta, facta, cogitata, cuncta deleta sunt. Sed hoc est*

C *quod infusum est in via oleum & vinum, &c. Nam vtique errori eius indultum fuit, & tamen sanatur languor in stabulo.* Et inferius: *Adhuc post integritatem remissionis accepisti remedium orationis.* Vbi non ambiguis nec obscuris verbis asserit, hoc ipsum quod Pelagiani dicant, remissionem peccatorum dari à Deo, non esse aliud quam quod Scriptura dicit, *vulneribus infusum in via oleum & vinum*: sed præter hoc aliud adiutorium, quo in stabulo curatur esse confitendum. Quid autem est *oleum & vinum* nisi gratia spiritualis & habitualis vngens vulnera & roborans peccatorem? Nam spiritus vnctio paci-

D ficans hominem Deo, per oleum pleramque significari solet. *Oleum*, inquit Augustinus, *pacem significat, siue charitatem significat: sine charitate nulla pax est.* Et rursus exponens illud Psalmistæ, *Caro mea immutata est propter oleum: propter gratiam*, inquit, *spiritalem. Vnde & Christus appellatur à Chrismate, Chrisma autem vnctio est. Siue autem*, addit inferius, *per aquam propter ablutionem vel irrigationem, siue per oleum propter exultationem & inflammationem charitatis significetur Spiritus sanctus, non ideo est à se ipso diuersus, quia diuersa signa sunt.*

Nec vero Augustini tantum, sed etiam ipsius Pelagij verba satis manifesta sunt, si tantum fumus contentionis abscesserit. Nam qui dicit, quod

E *potentia naturæ & voluntas hominis non potest id quod factum est infectum facere*, nonne aperte profitetur quod voluntas hominis non tantum non potest reatum pœnæ, sed nec ipsam culpam, ipsam maculam, ipsam impietatis & profanitatis reatum, hoc est ipsum peccatũ animæ medullis post actum perpetratum inhærens eradere atque delere? Hoc est enim illud ipsum quod peccator fecit, & hoc faciendo etiam pœnis obstrinxit. Hoc est, inquam, quod à se *factum non potest voluntas infectum facere*, sed solus Deus per gratiæ habitualis infusionem delet penitus & *infectum facit*. Nam quod Pelagiani non tantum reatum pœnæ, sed etiam ipsam delicti impietatem seu maculam post perpetratum peccatum in anima post actum superesse pu-

A tent, ex Iuliani testificatione perspicuum est. *Si semel, inquit, aliquis idolis sacrificauerit, potest donec consequatur veniam premi impietate commissi, & manet reatus actione finita. Nullo autem pacto fieri potest, vt maneat actio, & abscedat reatus: id est, vt dæmonibus sacrificare non desinat, & tamen liber à profanitate videatur.* Impietas enim commissi & profanitas, quid aliud quam culpa & macula qua peccator premitur, dici potest?

Ostenditur eorum de gratia habituali sententia ex effectibus eius quasi priuatiuis.

B

CAPVT XXIII.

ET quamquam ea quæ de remissione peccati dicta sunt gratiam habitualem à Pelagianis agnitam fuisse satis probent, longè tamen euidentius id ostendi potest, ex effectibus quos Sacramento regenerationis assignant. Inter quos quidem peccatorum remissionem vbicunque illa reperiuntur, non tamen tanquam præcipuam aut velut semper coniunctam numerant, quia paruulis tanquam mundis & innocentibus eam nullo modo tribui arbitrantur. Sed alia dona atque effectus quos baptismo tribuunt tales ac tanti sunt,

C vt non possint sine infusione gratiæ habitualis intelligi. Nam vt inuidiam illam frangerent, qua dicebantur paruulis negare baptismum esse necessarium, quia nulla in eis fieret peccatorum remissio, magnopere in celebrandis baptismi donis atque virtutibus occupati sunt. *Nos igitur*, ait Iulianus, *in tantum gratiam baptismatis omnibus vtilem ætatibus confitemur, vt cunctos qui illam non necessariam etiam paruulis putant, æterno feriamus anathemate, sed hanc gratiam locupletem spiritualibus donis credimus, quæ multis opima muneribus ac reuerenda virtutibus, pro infirmitatum generibus & humanorum statuum diuersitatibus vna tam remediorum collatrice, quam munerum virtute medicatur. Quæ cum admonetur, non est mutanda*

D *pro causis. Iam enim ipsa dona sua, pro accedentium capacitate dispensat.* Quod ideò dicit, quia adultis aliqua, paruulis nulla, per baptismum eundem peccata remitti putat. Porrò illa *spiritualia dona* ac *munera* & *virtutes* quibus *baptismum locupletem* dicit, hoc est, illi effectus, quos produnt in baptizatis, duplices sunt, alij *priuatiui* vel quasi priuatiui, vt mundare, purgare animam si aliqua peccati sorde vel macula contaminata sit: alij *positiui*, qui rursum vel *absoluti* sunt solum subiectum respicientes, vt efficere iustum, sanctum: vel *ad aliud ordinant*, vt filium facere; hæredem & huiusmodi, sub quibus omnes omninò comprehendemus ex quibus Catholici Doctores gratiam habi-

E tualem probant. Effectus enim isti omnes vel plerique formales sunt; quibus in subiecto positis, causam formalem seu ipsam formam etiam poni necesse est.

Vt igitur ab effectibus baptismi *quasi priuatiuis* incipiamus, præter illum quem peccati remissionem dicimus, & facile ad pœnæ solius relaxationem transferri potest; Primus est, delere crimina & abstergere vbi illa repererit: atqui deletio ipsius criminis, seu impietatis, quam Iulianus actione finita manere statuit, amplius dicit, quam pœnam tolli, sed ipsam peccati maculam & sordes tolli: quæ cum aliud nihil sint, nisi nitoris priuatio, non etiam nisi per aliquid positiuum deleri possunt. De quo effectu sic Iulianus: Ego

Marginal notes: *Cap. 18.* — *Serm. 2. de verb. Apost. c. 6.* — *Cap. 7.* — *In Psalm. 127.* — *In Psalm. 108.* — *Lib. de nat. & grat. c. 18.* — *Lib. 6. cont. Iul. c. 19.* — *Lib. 1. operis imperf. fol. 54.*

Lib. 2. operis imperf. fol. 324.

A tia Christi pro efficacissima potestate medecinæ, quæ criminibus, id est, malæ voluntatis operibus admouetur, ita communiter subuenit, vt diuersas species reatuum vnius vi consecrationis abstergat. Et rursum: *Gratia infusa semel, vno virtutis suæ impetu atque compendio diuersa & plurima delet crimina.*

Fol. 422.

Quibus locis præter criminum *deletionem* & *abstersionem* penè tot argumenta quot verba sunt, quibus probes Iulianum veram positiuámque in animis gratiam confiteri. Quid enim vult aliud, *efficacissima potestas gratiæ*, & *virtus* & *impetus* & *infusio*, nisi veram positiuamque qualitatem omnia peccata consumentem baptizatis infundi? Illum enim Apostoli locum tractat; *gratia verò ex multis delictis in iustificationem*: quem etiamsi non de ipsa gratia, sed de baptismo

B à Iuliano exponi dixeris, tamen vrgentissima illa verba quibus eius energiam celebrat, non nisi veram fieri operationem in animis baptisatorum intelligi sinunt. Nam & alibi eandem baptismi efficaciam extollit: *Commendans ergo hanc gratiam Iudæis quia lex punit scelestos, nec habet illam efficientiam misericordia, quam baptisma.* Itemque, *Ostendis debere illos aduertere, quod lex, morum vulneribus criminetur: gratia verò efficaciter, celeriterque medeatur.* Et rursum: *Pronunciauit certè Apostolus efficacius operari ad collationem salutis & copiosius gratiam Saluatoris, quam peccatum Adæ.*

Lib. 1. operis imperf. fol. 84.

Lib. 2 operis imperf. fol. 389.

Porrò idem effectus abstergendi peccata, etiam nomine *purgandi* & *mundandi* & *expiandi* à Pelagia-

C nis exprimitur. Quæ sanè mutationem aliquam in ipso animo fieri denotant, ita vt ex sordido & maculato mundus fiat, sicut huiusmodi loca à Catholicis Doctoribus contra hæreticos premi solent. Iulianus: *In quo*, baptismo, *confessione breui actuum delicta purgantur.* Et ante Iulianum Pelagius: *Cùm per Christi iustitiam non omnes, sed eos tantum qui illi obedire voluerint, & baptismi ablutione purgati sunt sanctificatos esse non dubium sit.* Et in Epistola ad Demetriadem, nos *Christi sanguine* dicit *expiatos atque mundatos.* Et Pelagianorum omnium communis cõfessio à Iuliano propalata sic se habet: *Scimus* PLANAM PVRGATIONEM *per ipsa mysteria*, baptismi, *conferri.*

Ibid. f. 48.

Lib. de nat. & grat. ca. 41.

In opere Hieron. & citatur ab August. lib. de gratia Christi c. 38.

D Secundus effectus quasi priuatiuus est *saluare* seu *salutem afferre.* Salus enim seu sanitas animi, habitualis & positiuus animi status est, cuius priuatio siue defectus, est morbus & ægritudo. Sæpius expressit hunc effectum & efficaciter Iulianus: *Cùm peccata singula reos suos lethaliter vulnerassent, innumerabiliter confessos homines hac gratia singulari & semel tradita virtute saluari.* Et paulò ante eundem dicentem audiuimus, *efficacius operari ad collationem* SALVTIS *& copiosius gratiam Saluatoris, quam peccatum Adæ.*

Lib. 1. ad Bonif. c. 23.

Lib. 2. oper. imperf. fol. 423.

Tertius est *renouare* vel *innouare*, quod sanè tam apertum & apud omnes confessum est, per veram & positiuam inhærentemque qualitatem fieri, vt

E nec hæretici nostri temporis, habitualis & inhærentis iustitiæ capitales inimici, hoc audeant diffiteri: sed ne conuicti esse videantur, remissionem potius vel non imputationem peccatorum, vel imputationem iustitiæ Christi veram iustitiam hominis esse docent, cuius effectus sit ista interior renouatio. Inculcat hunc effectum baptismi creberrimè Iulianus: *Quos fecerat*, inquit, *condendo bonos, facit innouando, adoptandoque meliores.* Et Iulianus cum aliis octodecim Episcopis Pelagianis profitetur, *baptismo perfectè homines innouari.* Ad quod Apostoli adhibent testimonium, qui *per lauacrum aquæ Ecclesiam de gentibus sanctam fieri immaculatamque testatur.* Et in Commentariis suis

Vide Bellar. lib. 2. de iustif. cap. 3. & 6.

Lib. 3. cont. Iul. c. 3. & lib. 1. operis imp. fol. 59.

Lib. 4. ad Bonif. ca. 2. & 7.

A ipsemet Pelagius: *Lauacrum renouationis Spiritus sancti* baptismum ab Apostolo vocatum dicit, *quia nos Spiritus sanctus per baptismum, renouauit.* Hinc magnam inuidiam Augustino per calumniam Iulianus concitat, quasi sentiret, *quod gratia non perfectè hominem nouum faciat*: adeoque diceret: *Non innouari homines per baptismum, sed quasi innouari, non liberari, sed quasi liberari, non saluari, sed quasi saluari.* Et quamuis Augustinus dolosam istam innouationis professionem vocet, qua Iulianus de paruulis dixerat: *Ætas igitur illa secus misericordiam Christi prædicat innouata, id est, innouantis mysterij virtute prouecta*, ita, &c. Non tamen idcirco hoc dicit, quasi nullam interiorem peccatoris muta-

In c. 3. ad Tit. v. 7.

Lib. 6. cont. Iul. c. 13.

Ibid. c. 14.

Lib. 1. operis imperf. fol. 62.

B tionem Pelagiani fieri sentirent, sed quod in paruulis tanquam innocentibus nullam peccati cuiusquam siue originalis, siue alterius, vetustatem agnoscerent: *Ex qua vetustate*, inquit Augustinus, *ætas illa dicitur innouata, cum sit ortu noua? Labia dolosa sunt ista. Si vis agnoscere vetustatem, ex qua paruuli Christi gratia renouantur, audi fideliter*, &c. Vides confessam à Iuliano innouationem accipere & approbare Augustinum, sed in innouationis termino dissentire. Hinc enim ille minorem tantummodo bonitatem in paruulis, hic etiam peccati vetustatem, non secus atque in maioribus esse tradit, Nam in adultis nulla inter eos de ista renouatione dissensio.

Ibidem.

C Hinc quartus est effectus *naturam instaurare*, siquidem eo vsque protendi renouationem illam Pelagiani statuunt, vt non tantum à peccatorum vetustate per eorum remissionem renouentur homines; sed etiam ipsa natura instauretur. *Vide*, inquit Pelagius, *quid Christiani facere possunt quorum in melius per Christum instaurata natura est.* Et alio in loco: *Etiam illi qui longo peccandi vsu quodammodo obduruere, instaurari per pœnitentiam possunt.* Itemque *instaurari per Christi gratiam, & in meliorem hominem renati sumus.* Quod non ea de causa Pelagium dixisse sentio, quod animus per renouationem internam à peccatorum dumtaxat sorde

In Epist. ad Demet. & apud Aug. lib. de grat. Christi c. 37. & 38.

D mundetur, sed partim quod natura in illam pristinam natiuitatis innocentiam, in qua & Adam ipsis authoribus fuit, restituatur, de qua plura inferius; partim quod etiam per baptismi gratiam à peccandi liberetur consuetudine. Itaque.

Quintus effectus est *liberare à corpore mortis huius*, hoc est in Pelagianorum sententia *liberare peccatorem à contracta peccandi consuetudine.* Istud enim sentire Pelagianos libro tertio multis testimoniis comprobauimus. Quod fieri non posse sola peccatorum remissione, sed interna quadam per positiuam qualitatem mutatione, non est dubium. Et hæc est illa perfecta innouatio, non tantum à peccatis omnibus, sed etiam à peccatorum radicibus, seu consuetudinibus, quam per baptismum con-

Supra lib. 3. c. 6.

E ferri volunt, & propter cuius negationem grauem inuidiam Catholicis concitant. Nam idcirco in libris ad Bonifacium velut crimen eis obiiciunt quod decernerent: *Baptisma non dare omnium indulgentiam peccatorum, nec auferre crimina, sed radere, vt omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, vnde crescant iterum resecanda peccata.* Itemque quod assererent: *Baptisma non vere homines nouos facere, sed ex parte filios Dei fieri, ex parte autem filios sæculi, id est, diaboli remanere.* Quæ calumnia non alio fundamento nititur, nisi quod remissis peccatis, malas cupiditates remanere quibuscum bellum intestinum baptizati gerant, Catholici doceant: ipsi contra, *non eos habere aliquid quod mortificent*; sublata

Lib. 1. c. 13.

etiam

etiam quæ carni inerat consuetudine delinquendi. Nam si quos motus libidinis vel alterius cuiuspiam cupiditatis ante contractas consuetudines natura concitaret, illos non esse malos, sed innocentes affectiones ac dumtaxat mali occasiones esse contendunt. Quæ omnia suis locis fusius declarata sunt.

Eadem latiùs demonstratur ex effectibus gratiæ positiuis.

CAPVT XXIV.

ET quamuis ista manifestè suadeant, gratiam aliquã habitualem Pelagianos agnouisse, per quam omnes illi quos diximus defectus siue priuationes ex animo tollerentur, alia tamen positiua munera quæ per baptismum veluti causam conferri volunt, merito id euidentius attestantur atque conuincunt.

Inter illa primum meritò velut aliorum multorum causa, & fundamentum collocandum est *regeneratio* quam Apostolus Paulus cum renouatione coniunxit, *saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti.* (*Ad Tit. c. 3.*) Nec verò intelligi potest, vt contra hæreticos nostri temporis agendo, inculcat Bellarminus, (*Lib. 2. de iustif. c. 3.*) quemadmodum regeneretur aliquis, sine vlla sui mutatione ac dono inhærente per solam beneuolentiam Dei. De illa igitur sic Iulianus: (*Lib. 6. cont. Iul. c. 10.*) *Cum Deus paruulis nihil de proprio tam boni quam mali merentibus gloriam regenerationis attribuit, hoc ipsos eos ad suam curam, ad suum ius, ad suum Dominium pertinere docet, quod eorum voluntatem ineffabilis præuenit beneficij largitate.* Regenerationi addi posset *consecratio*, quam frequenter per baptismum fieri tradunt, vt cum supra audiuimus *diuersas species reatuum vnius vi consecrationis abstergi.* (*Lib. 1. operis imperf. fol. 314.*) Et alibi; *Hæc ergo gratia quæ in baptismate non solum peccata condonat, sed cum hoc indulgentiæ beneficio & promebit & adoptat & consecrat.* (*Lib. 1. operis imperf. fol. 139.*) Consecratio enim non remissione, hoc est pœnæ relaxatione; sed per ipsam gratiam in baptismate datam qua homo dedicatur Deo ex eius mente videtur fieri.

Secundum est *Illuminatio.* Baptismus enim Sacramentum illuminationis ab antiquis vocari solet. Hanc Iulianum baptismo tribuisse satis Augustinus insinuat. Cùm enim ille multa gratiæ Dei munera commemorasset, solamque negaret peccatorum veniam ad paruulos pertinere, respondet ei sanctissimus Doctor: (*Lib. 1. operis imperf. fol. 59.*) *Cur ergo cætera;* nempe quæ recensuerat, *multis negat Deus paruulis qui sine hac gratia in illa ætate moriuntur?* Et exponens quænam sint illa cætera statim adiicit: (*Ibidem.*) *Cur, inquam, non eis datur illuminatio spiritualis, &c.* Nam & istam inter cætera attulisse Iulianum inde perspicuum est, quod alia omnia gratiæ munera, quæ ibidem Augustinus attexit, certò constet, sæpe Iulianum paruulis tribuisse. Iam verò quis intelligat illuminationem fieri sine aliquo reali & positiuo dono quo anima illustretur? Hanc fidem esse, qua mens etiam paruuli illuminatur, Catholici sentiunt, nec Pelagiani dissentiunt. Constanter enim docent paruulos per baptismum fideles fieri, fide nempe Christiana. Hinc.

Tertium munus est *Fides*, à qua *fideles* dicimur, de qua Augustinus: (*Lib. 3. de pecc. merit. & remiss. cap. 2.*) *Vnde coguntur* (Pelagiani) *paruulos baptizatos in credentium numero deputare, & authoritati sanctæ vbique Ecclesiæ consentire quæ fidelium nomine eos non censet indignos, quibus institia*

A *Christi, etiam secundum istos prodesse non nisi credentibus posset.* Et in eodem libro infetius: (*Capit. 19.*) *Nam vtique quia paruulos per Sacramentum fidelium fideles faciendos esse indicatis, infideles natos ex parentibus fidelibus non negatis.* Et in libris contra Iulianum: (*Lib. 6. ca. 3.*) *Velitis, nolitis, paruulos credere confitemini in Christum per corda & ora gestantium. Ergò & ad illos pertinet Dominica illa sententia, qui non crediderit condemnabitur.* Quomodo autem per corda & ora gestãtium credant, Augustinus exponit, nempe non ore tantummodo alieno verba proferendo, sed intus gratiam ipsam quadam communicatione recipiendo, *gratia enim Christi,* inquit, *illuminationem, iustificationemque nostram etiam intrinsecus operatur,* (*Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. ca. 9.*) adeóque
B Christus *sui Spiritus occultissimam gratiam latenter infundit & paruulis.* Nec vnquam ab eodem Augustino reprehenduntur quod aliter paruulos baptismo fideles fieri, quã ipse, sentirent. Hoc enim imprimis opus fuisset tangere & refellere, si tanto interuallo in ipsa, de qua tota disputatio est, gratiæ & fidei communicatione dissentirent.

Quartum est *Iustitia & Iustificatio.* Hanc enim peccatoribus tribui qui baptismi gratiã & peccatorum remissione donarentur, nõ rarò fatetur ac docet Iulianus. *Nempe,* inquit, *cum viuentibus Apostolus loquebatur & his dicebat iustitiam per mysteria,* (*Lib. 2. operis imperf. fol. 144.*) baptismi, *fuisse collatam.* Et paulò inferius in eodem opere: *Studerentque deinceps custodire iustitiam*
C *quam compendio credulitatis* (hoc est fidei quæ ad baptismum preparat) *fuerant assecuti.* (*Fol. 439.*) Et rursum alibi: *Ideo ait* (Apostolus) *ex multis delictis in iustificationem, id est, ex multis delictis liberatos homines ad gloriam perducit iustificationis indultæ.* (*Fol. 421.*) Quam phrasim ex Apostolica locutione ductã frequenter in iisdem libris Iulianus vsurpat. (*Vide f. 308. & 309.*)

Et ne quis fortè contentiosus diceret solam peccatorum remissionem à Pelagianis iustitiam & iustificationem dici; eandem etiam extendunt ad paruulos; qui tamen secundum ipsos omni peccati labe carent. Insinuat enim Augustinus eos idcirco paruulos dixisse baptizandos, vt qui tantummodo essent innocentes; hoc est neque iusti,
D neque peccatores, per baptismum iustitiæ Christi iusti fierent: *Veruntamen,* inquit Augustinus, Pelagianorum tangens effugium, *forsitan hoc tenendum est, quod dixi propterea paruulos baptizari debere, quia sicut peccatores non sunt, ita nec iusti sunt;* (*Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. cap. 19.*) Nempe, vt ita iusti fiant. Et in libris operis imperfecti Iulianum premit, vt non minus per Adam paruulis peccatum communicari quã per Christum iustitiam fateretur. *Si non traiicit peccatum in homines generatos Adam, non donat Christus paruulis regeneratis iustitiam, quia nec generati paruuli vsi sunt propria libertate,* (*Lib. 2. operis imperf. ca. 302.*) quasi dicat, sed hoc est absurdum, ergo traiicit peccatum Adam; *Ite nunc, si vultis, & clamate; si audetis, iustitiam paruulis non dari, nec eos habituros*
E *esse iustitiam quando habitabunt in illo regno, &c.* aut *ex vestro quo inebriati estis meracissimo dogmate, delirare in illo regno iustitiam paruulos habituros quidem; sed propriæ voluntatis meritis non diuinæ gratiæ largitate* (nempe quia maioribus etiam baptismum ex meritis bonæ voluntatis dari sentiebant & consequenter ipsam peccati remissionem atque iustitiam) *quod si dicere non audetis, hic enim merita comparari, ibi autem præmia reddi fatemini, cur fateri dubitatis sine non vultis sic eos ex Adam potuisse habere peccatum sine meritis propriæ voluntatis malæ; quemadmodum à Christo percipturi sunt iustitiam sine suis meritis præcedentibus voluntatis bonæ?* Quæ argumentandi ratio perabsurda est, si non minus iustitiam per Christum paruulis tribui quàm

peccatum per Adam, negauiſſet Iulianus. Sed ſicut indubitatum eſt eum dediſſe paruulis regnum cœlorum in vita æterna per Chriſtum, ita neque mirum videri debet, ſi & iuſtitiam eis per eundem Chriſtum in hac vita dederit, ſine qua regnum cœlorum eſſe non poteſt.

Quintùm eſt *Sanctificatio in Chriſto*. Quam in ipſo etiam hæreſis iſtius exordio non tantum peccatoribus quibus peccata remittuntur, ſed etiam paruulis tribui docuerunt. Nam de Pelagiana hæreſi exoriente loquutur Auguſtin. cùm dicit: [Lib. de pecc. meritis, cap. 6.] *Vnde nobis hoc malum repente emerſerit neſcio. Nam ante paruum tempus à quibuſdam tranſitorie colloquentibus curſim mihi aures perſtrictæ ſunt, cum illic apud Carthaginem eſſemus; non ideò paruulos baptizari vt remiſſionem accipiant peccatorum, ſed vt ſanctificentur in Chriſto.* De adultis peccatoribus ſic Pelagius ipſe ſuam ſententiam promit: [Lib. de nat. & grat. cap. 41.] *Cùm per Chriſti iuſtitiam non omnes tantum qui illi obedire voluerunt, & baptiſmi eius ablatione purgari ſunt ſanctificatos eſſe non dubium ſit.* Et de adultis & paruulis promiſcuè Iulianus: [Lib 2. operis imperf. fol. 323.] *Grauiter quippe nos in fidem commiſiſſe iactabas, qui dicimus, gratiam quidem Chriſti vniformiter eſſe tradendam, nec debere verba eius & inſtituta concuti, ſed æqualiter cunctis à ſe imbutis adoptionis & ſanctificationis promotioniſque dona conferre, &c.* Et paulò poſt: [Fol. 324.] *Atque ad vnum quidem collem omnes quos ſuſceperit, ſanctificationis euehere, ſed non omnes in eadem vitiorum palude deprehendere, verum alios inuenire in ſtatu innocentium, alios in ſtudiis innoxiorum.* [C] Quo autem iſtud pacto intelligerent Pelagiani, exponit aduerſus eundem Iulianum differendo de concupiſcentia Auguſtinus: [Lib. 6. cont. Iul. cap. 17.] *Sed hoc tibi potius qui eam bonam prædicas, conuenit dicere, vt bono eius naturali, ſicut de infantibus dicitis, bonum ſanctificationis accedat, & ſit carnis concupiſcentia Sancta Dei Filia.* Nempe paruulos naturaliter innocentes, per baptiſmum Sanctos Dei Filios fieri decernebant. Hoc autem non fieri ſola quadam exiſtimatione vel Dei deputatione vel acceptatione, ſed vera ſpiritali mutatione, ex eo perſpicuè liquet, quod

Sextum baptiſmi munus afferant *ſpiritualem procreationem*, qua baptizati creantur in Chriſto. [D] De hac ita Auguſtinus: [Lib. de pecc. meritis & remiſſ. c. 18.] *Sed illi mouent, & aliquid conſideratione ac diſcuſſione dignum videntur afferre, qui dicunt paruulos recenti vita editos viſceribus matrum non propter remittendum peccatū percipere baptiſmum, ſed vt ſpiritalem procreationem non habentes creentur in Chriſto.* Quid autem poteſt eſſe ſpiritualis illa procreatio, niſi illa ſpiritualis natiuitas, qua per baptiſmatis ſacramentum in nouum quendam & ſpiritualem animæ ſtatum regeneratur, & quaſi noua creatione perducitur? Quod ſanè vt minimū nouæ cuiuſdam & poſitiuæ qualitatis productionem ſonat, qua ex naturali atque carnali in ſpiritualem migrat, & ſupernaturalem ſtatum qui ſolis Chriſtianis peculiaris ac proprius eſt.

[E] Nam ſeptimum baptiſmi munus eſt *Chriſto incorporari ſeu corpori eius baptizatum velut membrum inſerere.* Vnde Auguſtinus de Pelagianis: [Lib. 6. cont. Iul. c. 2.] *Porrò ſi eos* (paruulos) *fatemini cum in corpus Chriſti tranſeunt, de mundo eligi neceſſe eſt vt ei naſcantur, à quo eliguntur, vt renaſcantur.* Nec diffitetur hoc donum baptizatis omnibus tam paruulis quam maioribus conferri Iulianus: [Lib. 1. operis imperf. f. 61.] *Vt ambo quidem*, inquit, *in Chriſti membra tranſeant conſecrati, ſed vnus deprehenſus in mala vita alter in bona natura.* Conſonat Iuliano Pelagius: [In cap. 9. Rom. nu. 2.] *Oſtendit*, inquit, *hominem baptizatum qui per communicationem corporis & ſanguinis Chriſti in ipſo manet, & ipſe in illo quidquid vel facit vel loquitur in Chriſto eum loqui vel agere cuius eſt membrum.* Quod [A] quia magnum & valde neceſſarium Dei donum eſt, inſtat alicubi Interrogando Auguſtinum cur illud paruulis illis denegetur, quibus baptiſmus profundo Dei iudicio ſubtrahitur? *Cur ergò*, inquit, *cætera multis negat Deus paruulis qui ſine hac gratia in iſta ætate moriuntur? Cur*, inquam, *non datur illis illuminatio ſpiritalis, adoptio Filiorum Dei, municipatus Hieruſalem cœleſtis, ſanctificatio atque in Chriſti membra tranſlatio & poſſeſſio regni cœlorum?* [Ibid. f. 59. oper. imperf.] Quibus verbis illa omnia baptizatis paruulis ex Pelagianorum ſententia dari non obſcurè declarat. Ex incorporatione verò duplici titulo confici poteſt, gratiam habitualem eis qui Chriſto incorporantur dari. Primò quidem qua hoc ipſo quo [B] Chriſtus baptizatorum caput efficitur; in eos velut in membra gratiam influit, vnde D. Thomas: [In 3. p. q. 69. a. 4.] *Ad hoc baptiſmus valet vt baptizati Chriſto incorporentur vt membra eius. A capite autem Chriſto in omnia membra eius, gratiæ & virtutis plenitudo deriuatur, ſecundum illud Ioannis 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus. Vnde*, inquit, *manifeſtum eſt quod per baptiſmum aliquis conſequitur gratiam & virtutes.* Deinde ipſa incorporatio ſine peculiari Spiritus ſancti operatione & vnctione per gratiam fieri nequit. Hin̄c eſt quod Pelagiani.

Octauum baptiſmi munus dicunt eſſe *vnctionem Spiritus ſancti*. Hoc eſt enim quod Auguſtinus creberrimè docet, Pelagianos Chriſtum IESVM diuidere, [C] vt maioribus Chriſtus IESVS ſit propter peccata à quibus ſaluantur, paruulis tantum Chriſtus, propter vnctionem donorum quæ ipſis per baptiſma conferuntur. Ita libro primo contra Iulianum: [Lib. 1. c. 4.] *Diuidis ei* (Eccleſiæ) *nomen viri ſui vt ad regenerandos paruulos tantummodo Chriſtus ſit: ad maiores autem Chriſtus IESVS, quia IESVS Saluator interpretatur, quod eum paruulis eſſe non vultis, quia nihil in eos habere vnde illos ſaluos faciat, prædicatis.* Et in libro primo operis imperfecti aduerſus eundem Iulianum: [Fol. 28.] *Et præclari prædicatores, ſic prædicatis Chriſtum* (ita videtur legendum) *vt negetis paruulorum eſſe* IESVM. Hoc autem ſe dicere propter vnctionem Spiritus ſancti donorumque col- [D] lationem alio in loco ipſe teſtatur: [Lib. 1. cont. Iul. cap. 6.] *Vnde etiam matres quotidie toto orbe terrarum non ad Chriſtum tantum, id eſt, ad vnctum, ſed ad Chriſtum* IESVM, *id eſt, etiam Saluatorem cum paruulis currunt.* Nam vnctionis illius quendam effectum alibi exprimit, qui paruulis in futura vita tribuitur; ex quo colligi poſſint illi qui paruulis in hac præſenti vita conferuntur: *Vt ſcilicet vobis*, inquit Auguſtinus, *ipſa vocabula pro veſtro arbitrio diuidentibus, Chriſtus ad paruulos pertinere videatur, propter regnum Dei, quò non niſi baptizatos poſſe peruenire conceditis:* [Lib. 2. operis imperf. fol. 314.] IESVS *autem ſit ab eis prorſus alienus, quoniam non in illis operatur, vnde hoc vocatur.* Nempe quia non eos *ſaluos facit à peccato eorum.* Sanè dicendo IESVM ab eis eſſe [E] alienum, *quia non in illis operatur vnde hoc vocatur*; palam indicat ideò Chriſtum ab eis non eſſe alienum, quia operatur in illis vnde hoc vocatur. Et vnde vocatur Chriſtus, niſi, vt paulò ante indicauit Auguſtinus, ab vnctione; quia *vnxit eum Deus Spiritu ſancto & oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis.* [Act. 10. Pſal. 44.] De qua Spiritus ſancti vnctione etiam Pelagius: *Spiritum ſanctum ſola fide acce-iſtis, qui non niſi à iuſtis accipitur. Iuſtos autem ſine legis operibus eſſe vos conſtat.* [In c. 3. ad Galat. n. 9.] Et alibi: *Nos Spiritus ſanctus per baptiſmum renouauit; quem effudit in nos abundantius quam in veteri Teſtamento.* [In c. 3. ad Tit. n. 7. & 8.]

Quæ autem & qualis ſit iſta Spiritus ſancti vnctio omnium accuratiſſime, & principiis Pelagianis aptiſſime nobis expoſuit Author quæ-

ſtionum

A ſtionum veteris ac noui Teſtamenti, quæ Pelagianis dogmatibus à capite vſque ad calcem ſcatent. Ex profeſſo enim ille docet non minus Adamum olim, vti nunc paruulos, in quodam naturali ſtatu fuiſſe procreatum, neque accepiſſe Spiritum ſanctum cuius vnctione fieret Filius Dei. Hoc enim priuilegium in aduentum Chriſti credentibus in eum ac baptizatis eſſe reſeruatum. De Adamo quidem videnda quæ ſupra diximus, cum de gratia eius habituali diſſereremus. De credentibus in aduentum Chriſti ita loquitur. *Igitur quoniam putauit perfectionem Adæ inſtaurari credentibus*, ita videlicet vt in eundem omninò ſtatum reſtituantur in quo Adam fuit, *videamus ſi hæc inſtauratio nihil vltra doni habeat diuini, quam fuerat conſecutus Adam.* Et allatis nonnullis credentium in Chriſtum prærogatiuis quibus Adam caruit: *Quid tam apertum*, inquit, *quam quod Adam non habuit Spiritum ſanctum? Factus eſt enim in animam viuentem, per Chriſtum autem in Spiritum viuificantem, vt homo in aliquo ſit ſimilis creatori quem credit. Quia enim myſterium fidei, quod ad ſalutem datum eſt, trinum eſt, trinus ſit, corpore, anima, & Spiritu ſancto, per quem dicimur filij Dei, quod minime Adam probatur vocatus*, &c. Et paulò poſt; *Ecce abſolutum eſt donum Dei multo plus gratiæ conceßiſſe homini tempore Saluatoris, quam acceperat Adam, quia non ſolum eſt inſtauratus* (in eundem ſcilicet ſtatum) *ſed & melioratus: in eo inſtauratus, quia à peccatis ablutus & inſtauratus eſt* (ablato enim peccato redit homo ad naturalem illam innocentiam) *in cæteris melioratus*: nempe propter iuſtitiam & Spiritum ſanctum qui credentibus & baptizatis infunditur. Statim enim adiungit: *Hoc enim & iuſtitia & ratio exigebat, vt tunc vberior eſſet clementia Dei in dandis beneficiis, quando myſterium diuinitatis ſuæ innoteſcere voluit creaturæ, vt cognoſcentes quod incognitum fuit à ſæculis & generationibus, Dei vnius Sacramentum in trinitate conſiſtere, pro ipſa nouitatis quaſi dedicatione peccatis abluti*, Ecce inſtauratio in ſtatum Adæ; *Inſuper iuſtificentur & adoptati à Deo Spiritum ſanctum acciperent, per quem ſignum adoptionis habere viderentur.* Ecce melioratio. Et modum etiam accipiendi Spiritum ſanctum per charitatem ſiue dilectionem exponens: *qui enim* inquit, *accipit eum & manet in eius dilectione, tranſacta hac vita pergit in cœlos ad eum cuius Spiritum habet. Incongruum eſt enim vt qui hinc exit habens Spiritum ſanctum, apud inferos teneatur.* Ecce pleniſſimè expoſitum vides, credentes poſt aduentum Chriſti habere Spiritum ſanctum; vides & modum accipiendi, atque in eo permanendi per dilectionem, vides effectum, vt adoptati Patrem inuocent Deum; & apud eum in cœlos recipiantur: vides & rationem, vt ſicut in Deo eſt vera trinitas, ita & homo trinus fiat, corpore, anima & Spiritu ſancto! quæ ſanè omnia perſpicuè veram realemque Spiritus ſancti acceptionem præſentiamque declarant: Et vt nihil de cæteris capitalibus Pelagianorum dogmatibus dicam quibus totus ille liber aſperſus eſt, ex ipſa quam ponit inter Adamum & Chriſti fideles differentia, quod ille in naturali quadam integritate procreatus ſit, quæ ſola peccati abſterſione reſtauretur: ſi verò Spiritu ſancto adoptentur in filios, quæ doctrina Pelagianis omnibus ſolemnis fuit, ſatis ſuperque manifeſtum eſt, authorem eſſe omninò Pelagianum. Quod alio loco vberius erit demonſtrandum.

Lib. 1. ſupra c. 7.

Ambr. qq. vet. ac noui Teſt. q. 123.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Eadem vberius aſtruitur ex effectibus gratiæ relatiuis.

CAPVT XXV.

VENIAMVS ad effectus baptiſmi & gratiæ relatiuos, inter quos.

Primus eſt, *Reconciliare hominem Deo.* De quo ſic Iulianus: *Poſt reconciliationem, quam cum Deo habere promeruimus, per operam videlicet mediatoris, debemus percipere animo ſempiterna gaudia, & non ſolum ſalutem ſperare, ſed etiam gloriam.* Et Auguſti B nus: *De reconciliatione agebat* Apoſtolus, *quam tu quoque per mediatorem Chriſtum ex inimicitiis, quas cum Deo habuimus, factam eſſe concedes.* Et Pelagius: *Gratia vobis & pax: quia ſola fide eſtis ſaluati; & pax, quia remißis delictis omnibus reconciliati fuerant Deo.* Reconciliatio autem ex inimicitiis, hoc eſt amicitiæ & pacis redintegratio, ſine dilectione, adeoque ſine gratia habituali fieri nullo pacto poteſt. Amicitia enim dilectionem, eamque mutuam, includit.

Lib. 2. operis imperf. fol. 381.

Ibidem.

In c. 1. ad Galat. n. 6 & 7.

Secundus eſt, *Adoptare & facere hominem filium Dei.* Quem effectum baptiſmi dilucide Pelagiani crebro conſtanterque confitentur. *Baptiſma, quo nunc adoptamur*, inquit Iulianus, *nondum fuerat in*C*ſtitutum.* Et paulo ante dicentem eum audiuimus: *Hæc gratia, quæ in baptiſmate non ſolum peccata condonat, ſed cum hoc indulgentiæ beneficio & promouet & adoptat & conſecrat, hæc, inquam, gratia meritum mutat reorum, non liberum condit arbitrium.* Et alibi docere Pelagianos profitetur: *gratiam Chriſti æqualiter cunctis à ſe imbutis adoptionis & ſanctificationis promiſsionisque dona conferre.* Hinc illa ſæpe ab eodem repetita ſententia: *Quos fecerat Chriſtus condendo bonos, facit innouando adoptandoque meliores*, quam alibi ita exprimit: *innocentiam quam creat bonam, facit innouando adoptandoque meliorem.* Quod autem nō ſola externa aliqua deputatione putarent hoc fieri, ſed vera realique adoptione, ſatis decla-D rant verba Pelagij, quibus Iuliano & Catholicis conſentiens dicit: *Filium Dei indui* (per baptiſmum) *& toti membra eius effecti filij Dei fieri neceſſe eſt.* Neque paruum hoc eos æſtimaſſe bonum, ſatis Auguſtini verba ſignificant, quibus dicit: *Quare ſit neceſſarium* baptiſma *paruulis, dicite. Profecto quia eis boni aliquid confert; & idem aliquid, nec paruum, nec mediocre, ſed magnum eſt. Nam ſi eos negatis attrahere, quod in baptiſmo remittatur originale peccatum; tamen regenerationis lauacro adoptari ex filiis hominum in filios Dei, non negatis, imo etiam prædicatis.* Quod continuo vocat *excellens bonum, ſublime donum.* Quid magnum, quid ſublime, quid excellens continet illud adoptionis bonum, ſi nulla E hominis facta mutatione, ſola externa & putatitia deputatione filius haberetur; quid ante non fuit? Imo nec fieri hoc poſſe ſtatuunt, qui contra hæreticos noſtri temporis internam hominis renouationem iuſtitiamque defendunt. *Certe regeneratus diligitur vt filius*, inquit Bellarminus, *cum antea odio haberetur, vt inimicus, igitur mutatio aliqua facta eſt: Ac per hoc regeneratio aliquid in ipſo homine ponit, ob quod filius Dei nominetur; & ſit.* Nec diſſentiunt alij à quibus idem tractatur argumentum. Quæ ſane ſi recte contra nouos hæreticos ex ratione adoptionis & regenerationis in filium Dei inferuntur, recte etiam pro antiquis. Cur ergo internam gratiam, qua ex filiis hominum fierent filij Dei, à Pelagianis agnitam eſſe diffitebi-

Lib. 5. contr. Iul. c. 11.

Lib. 1 operis imperf. fol. 139.

Lib. 2. fol. 123.

Lib. 3. contr. Iul. c. 3.

In c. 3. ad Galat. n. 41.

Lib. 2. ad Bonif. c. 6.

Lib. 2. de Iuſtific. c. 3.

mur? Quandoquidem in iisdem filiis suis Deum A etiam inhabitare fateantur? Siquidem.

Tertium baptismi effectum ponunt, *Efficere hominem templum Dei.* Iulianus namque, *Incredibile* dicit *videri, quod in vtero baptizatæ, cuius corpus est templum Dei, formatur homo futurus sub diabolo, nisi Deo renascatur ex Deo*: Et Pelagius commentarios in Epistolas Pauli scribens templum istud iudicat, *siue in singulis, siue in vniuersa Ecclesia* intelligi posse, quod violatur quando corpus suum quisque peccando contaminat. Neque vero illud tanquam destitutum habitatore suo vacuum esse putes. Nam præterquam quod omnibus omnino creaturis infinitate maiestatis insit Deus, peculiarem etiam in sanctis veluti templis suis *inhabitationem* agnoscit Pelagius. B *Tribus*, inquit, *modis inesse Deum legimus, secundum infinitatem omni creaturæ, sicut ipse dicit per Prophetam; nonne cælum & terram ego impleo? Secundum sanctificationem & peculiarem inhabitationem in sanctis, iuxta illud, & inhabito in illis. Secundum plenitudinem diuinitatis in Christo, &c.* Et alibi clarius illustrans quod ante dixerat: *Iusti*, inquit, *templum Dei sunt.* Et, *cum vbique sit Deus, tamen in illis propriè habitare se dicit qui eius gratia perfruuntur, & qui mundum ei præparant sui cordis hospitium.* Quid magis ex vero & Catholico de Dei inhabitatione vel ab orthodoxo dici potuisset?

Lib. 6. cont. Iul. c. 14.

In c. 3. 1. ad Cor. nu. 22. & 23.

In c. 5. 2. ad Cor. nu. 34.

Ibid. in c. 6. n. 40. & 41.

C Quartus est, *Facere heredem Dei, coheredem autem Christi.* Filio enim debetur *hereditas*, eaque non alia nisi *regni Dei*, & *in regno Dei.* Nam apud Augustinum Pelagiani sine ambagibus dicunt ideo paruulos baptizari, *vt spiritalem procreationem non habentes, creentur in Christo, & ipsius regni cælorum participes fiant, eo modo filij & heredes Dei, coheredes autem Christi.* Et Celestius in libello fidei s[...] quam Romæ coram Zozymo Papa gestis Ecclesiasticis allegauit, palam infantes in remissionem peccatorum baptizandos esse profitetur: *Quia Dominus*, inquit, *statuit regnum cælorum non nisi baptizatis posse conferri, quod quia vires naturæ non habent conferre necesse est per gratiæ libertatem.* Vnde multas D dotes ex Pelagianorum opinione recensens August. quæ per baptismum cōferuntur infantibus, inter cæteras non tantum ponit adoptionem filiorum Dei, verum etiam *municipatum Hierusalem cælestis*, &c., *possessionem regni cælorum.* Capitale siquidem dogma inter eos fuit, *paruulos propterea baptizari vt regeneratione adoptati admittantur ad regnum Dei, de bono in melius transferri non ista renouatione ab aliquo malo obligationis veteris absolui.* Hanc autem adoptionem in regnum Dei & renouationem per gratiam in ipsis paruulis intus fieri satis insinuat Augustin. quando cum Iuliano disputans quærit: *Dic quæso quibus meritis paruulorum debeat regnum cælorum?* Et quæstioni ex Pelagianorum E sensu respondens; *Dicturus es forte*, inquit, *debere hoc eum gratiæ suæ, qua opitulante renati sunt. Propter hanc enim acceptam iam venire in eius regnum merentur.* Quam probans responsionem, & aduersarium inde subuertens, adiicit: *Sed ipsam gratiam quam regenerandis exhibet, nullis eorum omnino meritis debet.* Nonne aperte gratiam opitulantem à paruulis accipi, & eis exhiberi, & propterea eis deberi regnum Dei etiam ex Iuliani mente & allatā responsione profitetur? Nam si perspectam habuit non esse illam de accepta gratia, sed prorsus contrariam Pelagianorum sententiam, non rectè illam ad propositum suum proferre videretur. Et ne quis ipsum forte baptismum gratiam vocari diceret, occurrit alibi ipse Iulianus dicens: *Hæc*

Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. c. 18.

Lib. de pec. orig. c. 5.

Lib. 1. oper. imperf. fol. 59.

Lib. de Hæresib. Hæres. 88.

Lib. 1. oper. imperf. fol. 190.

A *gratia quæ in baptismate cum indulgentiæ beneficio prouehit & adoptat & consecrat*: Vbi baptismum & baptismi gratiam manifestā distinctione seiungit.

Lib. 1. oper. imperf. c. 134.

Expenditur locus Diui Chrysostomi, & Synopsis eorum quæ pro asserenda gratia habituali Pelagiani dicunt.

CAPVT XXVI.

EX quibus omnibus tam baptismi effectibus quos recensuimus, quam ipsā remissionis conditione, quam cōstanter Pelagiani pro-B fitentur, satis luculente constare arbitror eos gratiam habitualem & agnouisse & in suis scriptis esse confessos. Nam si in sancti alicuius Patris monumentis, cuius nobis authoritas ad eam contra hæreticos asserendam esset necessaria, tot testimonia conglobata cernerentur, nemo nisi vel imprudentissimus, vel impudentissimus de eius auderet mente sententiaque fluctuare. Quod ex vno Diui Chrysostomi loco perspicuum esse potest. Nam quia ille de baptizatis in quadam ad Neophytos Homilia dixit: *Non enim tantum sunt liberi, sed & sancti; non tantum sancti, sed & iusti: non solum iusti, sed & filij: non solum filij, sed & heredes; non solum heredes, sed & fratres Christi: non tantum* C *fratres Christi; sed & coheredes: non solum coheredes, sed & membra: non tantum membra, sed & templum: non tantum templum, sed & organa spiritus. Vides quot sint baptismatis largitates? & nonnulli deputant cælestem gratiam in peccatorum tantum remissione consistere: Nos autem honores computauimus decem.* διὰ τοῦτο καὶ τὰ παιδία βαπτίζομεν καίτοι ἁμαρτήματα οὐκ ἔχοντα. *Hac de causa etiam infantes baptizamus, quamuis peccata non habentes* (nempe propriā actione commissa) *vt eis detur vel addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hereditas, fraternitas Christi, vt eius membra sint.* Hoc, inquam, quia Diuus Chrysostomus dixit & scripsit, habitualem gratiam existimatur luculentissimi testimonij assertione comprobasse. D Vnde meritò scriptor quidam Neotericus, qui tamen Pelagianos habitualem illam gratiam nunquam agnouisse sentit, de illo loco Chrysostomi in hunc modum: *Et ita evidenter loqui solent Patres de hac gratia* (permanente seu habituale) *cum agunt de effectu baptismi, præsertim in paruulis, estque egregium testimonium D. Chrysostomi Homilia ad Neophytos.* Et mox ea citat, quæ paulò ante produximus. Et alibi de eodem loco: *In quibus specialiter notari possunt verba illa Chrysostomi Homilia ad Neophytos, vbi expressè docet gratiam baptismi non in sola remissione peccatorum consistere, sed etiam in donorum infusione, quæ numerando ait: vt eis addatur sanctitas, iustitia, adoptio. Numerando autem iustitiam evidenter docet,* E *illam sanctificationem esse etiam in iustificatione per iustitiam inhærentem tanquam per formam.* Rectè quidem & meritò. Sed *cognoscere personam in iudicio non est bonum.* Si enim Diuus Chrysostomus illis verbis donorum infusionem iustitiamque inhærentem expresse & evidenter docet; quidni etiam similibus verbis Celestius, Pelagius, & Iulianus? Nam eundem illum locum pro se suoque dogmate asserendo citat Iulianus. Vt quia Chrysostomus infantes *non habere peccata* dixerat, inde peccatum eorum originale destrueret. Quia sane illius testimonij allegatione quid aliud quam idem omnino quod Chrysostomum & D. Augustinum de Baptismi muneribus se sentire confitetur? Alioqui enim ad sese iugulandum gladium aduersario

Chrysost. Hom. ad Neophytos.

Hæc Græca reperimus apud Aug. lib. 1. cont. Iul. c. 6. cætera non citans.

Francis. Suar. lib. 6. de grat. c. 2. n. 6. lib. 7. c. 7. n. 9.

Prou. 24.

Lib. 1. cont. Iul. c. 6. initio.

aduersario suo præbuisset. Nec sanè dissimulasset sanctus Augustinus, qui tam libenter & frequenter maiorum suorum authoritate Pelagianos premit, Iuliani errorem si quem à Christiana disciplina diuersum de re tanta docuisset, tam euidenti testimonio profligare. Sed tantum abest vt quicquam ab illa Chrysostomi doctrina alienum, excepta peccati originalis remissione, Iulianus senserit, vt potius iisdem pene verbis quæ in Chrysostomo euidentissima esse iudicantur, ad opprimendas baptismi dotes vtatur. Quod enim Chrisost. dicit; hac de causa infantes baptizari: *Vt eis addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hæreditas, &c.* Hoc Iulianus dicit: *Vt bono eorum naturali bonum sanctificationis accedat; vt fiant infantes sancti, Dei Filij.* Hoc Pelagius: *Vt spiritalem procreationem non habentes creentur in Christo, & ipsius regni cælorum participes fiant, eo modo filij & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hoc de paruulis & maioribus idem ille Iulianus: *Fieri peccatorem* (vi baptismi) *ex malo perfectè bonum, innocentem autem qui nullum habet malum propriæ voluntatis ex bono fieri meliorem, id est optimum, vt ambo quidem in Christi membra transeant consecrati.* Idcirco enim peccatorem *perfectè bonum* & innocentem paruulum *optimum* fieri dicit; ne quis existimaret, quod Chrysostomus nonnullos deputare dixerat, cœlestem baptismi gratiam in sola peccatorum remissione consistere, vel in sola illa restauratione qua natura hominis in primæuum illum ac naturalem statum quam Adamo affinxêre Pelagiani expiata reuocatur, de quo aliquid supra diximus. Præter hæc enim nouum quoddam munus diuinitùs per baptismum afferri volunt, quod Augustinus idcirco dicit esse: [a] *Nec paruum, nec mediocre, sed magnum, sublime donum, excellens bonum.* Et Iulianus vocat: [b] *diuitias mysterij*, & [c] *ineffabile beneficium*, cuius *largitate* Deus *paruulorum præuenit voluntatem.* Et ne quis etiam naturalis ordinis hoc donum esse suspicetur, aptissimâ distinctione Iulianus dicit: *Deferuntur* (paruuli ad Ecclesiam baptizandi) *vt laudent Deum, quem & bonorum naturalium, & donorum spiritualium protestantur authorem.* Et Celestius profitetur hoc donum ad quod conferendum baptismus datur: *Naturæ vires non habere*, & ideo *conferri necesse est*, inquit, *per gratiæ largitatem.* Qui ista tanta verborum luce profitentur, & efficaciâ, nonne præter remissionem peccatorum donum aliquod habituale cœlitùs baptizatis infusum censendi sunt cum Chrysostomo profiteri? Neque enim facile baptismi diuinæque gratiæ munus aut beneficium in illis Diui Chrysostomi vel aliorum etiam antecedentium Sanctorum atque Conciliorum verbis inueneris, quod non fuerit à Pelagianis vel iisdem, vel æquipollentibus verbis pene expressum luculentius & splendidius decantatum. Dicunt enim per baptismi gratiam non solum remitti peccata, quòd ad habitualem gratiam asserendam vel solum sufficit, sed abstergi reatus, deleri crimina, plenam conferri purgationem: hominem per Christi sanguinem expiari, mundari, perfectè innouari, in meliorem hominem renasci, ad naturam instaurari, adeoque liberari à peccandi consuetudine, ita vt euulsis peccandi radicibus, non habeant baptizati aliquid quod mortificent. Dicunt hanc ineffabilis beneficij largitatem hominibus gloriam regenerationis & iustificationis attribuere, eos prouehere, consecrare, spiritualiter illuminare, fideles & iustos iustitiâ Christi facere, sanctificare in Christo, in Christi membra consecratos transmittere, ita vt spiritualem procreationem non habentes creentur in Christo. Dicunt homines per illam vngi, Spiritum sanctum accipere, ex inimicitiis reconciliari, hoc est amicum fieri Deo, adoptari ex filiis hominum in Filios Dei, atque ita regni cœlorum participes fieri tanquam hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi. Denique effici sanctos & iustos, templa Dei, quibus propriè & secundum sanctificationem inhabitet. Quid postulatis amplius, quid expressius, quid inculcatius? An forte ipsum habitualis gratiæ nomen expectatis? Nimiæ profectò id esset peruicaciæ ab hominibus spiritu vaticinandi vacuis vocabulum quasi per Prophetiam exigere, quod non nisi sæculis aliquot post eorum occasum alienæ arbitrio voluntatis exortum est. Veruntamen ne quid expressius ab eis desiderari conqueraris, dicunt gratiam Christi infundi ac tradi. Et ne gratiam illam ipsum baptismum esse suspiceris, dicunt quod gratia in baptismate peccata condonat, & cum hoc indulgentiæ beneficio & prouehit & adoptat & consecrat. Nec vero modum quo operatur in hominibus gratia tam sublimia beneficia siluerunt, ne forte morali quadam & inani, vt inter homines accidit, existimatione ac deputatione hoc fieri putes. Dicunt enim efficaciter celeriterque mederi gratiam Saluatoris; singularem eius esse virtutem; vno virtutis impetu atque compendio deleri crimina; efficacissimam esse Medicinæ potestatem. Denique vt omnis omnino auferatur de Pelagianorum opinione tergiuersatio, dicit Author quæstionum veteris ac noui Testamenti, quo nemo accuratius mysteria Pelagiana explicuit: *Senatorum dignitas non habet apud Deum meritum. Neque ipsa natura, hoc est, substantia consequitur beneficium: sed in sola fama & sermone dignitas vertitur. Ac per hoc currit quidem sermo per traducem carnis* (hoc est, ita vt filius Senatoris vocetur Senator non minus ac pater) *sed nihil aliud præstat quam opinionem dignitatis, sicut & hi qui Consules sunt aut statuis honestantur, gaudent in vano. Christiani autem cum fiunt, ipsi naturæ accedit dignitas, & essentia ipsa hominis æternum habet incorruptibilitatis beneficium, vt non opinio sola, sed & res sit in effectu apud Deum.* Nemo, opinor, Scholasticus, qui verborum proprietatibus & præcisis rerum expressionibus imprimis studet, posset luculentius & exactius gratiæ Christianæ veritatem, realitatem & effectum exprimere. An forte Author illarum quæstionum Catholicus non Pelagianus habendus est? ætatem habet, ipse de se loquatur: ipsum interrogate. Tu quid dicis de peccato originali, idque non alibi, sed paucis versibus ante superiorem illam professionem? Ego, inquit, sentio, quod *neque Filij Dei sunt qui nascuntur, neque filij diaboli.* Audis purum putumque Pelagianismum & omnibus illius hæreseos basim ac fundamentum? Quid de operatione iustitiæ? *Sic Deus instituit*, inquit, *genus nostrum, vt sine sensu nascamur; possibilitatem tamen habeamus* (id est naturalem potestatem) *discendi sine bona siue mala; vt ipsi nobis aut mala acquiramus, aut bona; vt lætemur in nobis, cum rectè agentes remuneramur, aut ipsi nobis imputemus, si praua sequentes condemnemur.* Audis Pelagianismi culmen vt naturali illâ *possibilitate rectè agentes lætemur in nobis?* Quod alibi passim ad nauseam vsque tradit ac repetit, & nos loco suo fusius demonstrauimus.

Lib. 6. cont. Iul. cap. 17.

Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. cap. 19.

Lib. 1. oper. imperf. fol. 61.

a Lib. 2. ad Bonif. c. 6.

b Lib. 1. operis imperf. fol. 67.

c Lib. 6. cont. Iul. cap. 10.

Lib. 1. oper. imperf. fol. 70.

Lib. de pecc. orig. cap. 5.

Author qq. veteris ac noui Test. qu. 81.

Ibid. qu. 82.

Ibidem.

Soluitur obiectio ex Epistola Diui Hieronymi ad Ctesiphontem petita.

CAPVT XXI.

VNA tantùm hic occurrit soluenda difficultas, quòd isti doctrinæ aduersari videtur sanctus Hieronymus. Profert enim eiusmodi verba Pelagij vel Celestij, quibus multorum iudicio omnem omninò concursum Dei etiam generalem ab actionibus humanis tollit: *Audire quæso*, inquit sanctus Hieronymus, *audire sacrilegum. Si*, inquit, *voluero curuare digitum, mouere manum, sedere, stare, ambulare, discurrere, sputa iacere, duobus digitis narium purgamenta decutere, releuare aluum, vrinam digerere, semper mihi auxilium Dei necessarium erit?* Auxilium enim Dei quod ad huiusmodi proferendas actiones necessarium est, non nisi concursus generalis intelligi potest. Ad huius difficultatis solutionem sciendum est inter Catholicos & Pelagianos non de quibusvis actionibus siue malis, siue indifferentibus, sed de bonis dumtaxat fuisse controuersiam. Hoc enim agebatur, *verum homo sine Dei gratia posset viuere sine peccato & implere iustitiam.* Quod ex tota illa Epistola Diui Hieronymi & tribus Dialogorum libris & omnibus operibus Diui Augustini contra Pelagianos exaratis, ita perspicuum est, vt superuacuum sit accumulatis testimoniis id velle firmare, nimiumque imperitus, qui illud in dubium vocet. Hinc est quod frequenter Diuus Augustinus negat ad peccandum hominem iuuari à Deo quia nulla ad roborandam peccandi voluntatem gratia Christi necessaria, quantumvis generalis Dei concursus requiratur: *Ad peccandum namque*, inquit, *non adiuuamur à Deo, iusta autem agere vel iustitiæ præceptum omni ex parte implere non possumus nisi adiuuemur à Deo.* Hinc est quod & actiones illas indifferentes aut naturales afferri vetat, quando de diuinæ gratiæ auxilio disceptatur. Nam cum simili plane modo vt apud Hieronymum Celestius actionem nubendi protulisset quæ sine Dei auxilio sola hominis voluntate posset fieri, respondet Augustinus: *Videte tamen obsecro quale sit, ideo volenti & currenti misericordiam Dei non esse necessariam, quæ illum etiam præuenerit vt curreret, qui de quodam ait Apostolus* QVOD VVLT FACIAT. *Ibi arbitror, vbi sequitur & dicit, non peccat si nubat. Quasi pro magno habendum sit velle nubere vbi de adiutorio diuinæ misericordiæ operosius disputatur.*

Epist. ad Ctesiph.

Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. c. 5.

Lib. de perf. iust. cap. 19.

Itaque tribus modis obiectæ difficultati satisfieri potest. *Primò*, Pelagianos, vt magnam illam declinarent inuidiam, quam negando gratiam Dei ad singulos actus dari sibi pepererant, ab actibus bonis de quibus agebatur, ad actus illos minimos atque indifferentes esse delapsos, vt quia constaret eos sine gratia ab infidelibus ac paganis fieri, non proinde ad singulos omninò actus gratiam necessariam esse videretur. Ita simulando se nullum inter illos & alios actus discrimen intelligere, causam suam illâ ineptiâ quoquo modo substentare voluerunt. Et hoc est quod verbis Diuus Augustinus citatis exprobrat, significando tale genus actionum naturalium, nihil ad propositam controuersiam pertinere. Quo modo & Diuus Hieronymus eorum absurditatem verè ac solidè retundere potuisset, sed ille maluit secundum responsionis modum sequi, quem etiam Diuus Augustin. eodem loco tetigit. Nam post com-

A memorata illa verba, *Quasi pro magno habendum sit velle nubere vbi de adiutorio diuinæ misericordiæ operosius disputatur*, secundam solutionem adiiciens: *Aut verò*, inquit, *etiam ibi prodest aliquid velle, nisi Deus prouidentia qua gubernat omnia marem fœminamque coniungat.* Quibus verbis non concursum generalem commendat aut postulat, sed illam potius Dei prouidentiam qua multarum siue bonarum, siue malarum, siue indifferentium voluntatum effectus impedit, vt non possint perficere quod voluerint. Posse namque quod volueris, non humanæ voluntatis, sed diuinæ potestatis est. Nam vt rectissime notat Augustinus, non dixit Apostolus, *Non est voluntas nisi à Deo*; sed dixit, *non*
B *est potestas nisi à Deo.* Hanc proficiendi potestatem cum Deus dat voluntati bonæ; non concursu illo generali, sed singulari misericordia facit, quam non omnibus tribuit: cum eam dat voluntati malæ, non itidem concursu generali, sed iudicio facit, quod non in omnibus semper exercet. Hinc Augustinus: *Vnde intelligimus malos accipere potestatem ad damnationem malæ voluntatis suæ, bonos autem ad probationem voluntatis suæ.* Sic ergò & in illo genere actionum, tametsi nihil ad rem faciat, ostendit Augustinus etsi non propriè Christi gratiam, aliquod tamen genus diuinæ misericordiæ esse necessarium, vt voluntas illa suum effectum consequatur. Hoc idem vult indicare D. Hieronymus
C quando Pelagianorum obiectioni Diui Iacobi verbis respondens dicit: *Audi ingrate & illud Iacobi: Ecce nunc qui dicitis hodie aut cras proficiscemur in illam ciuitatem, & faciemus illic annum vt negotiemur & lucremur qui nescitis de crastino. Quæ enim est vita vestra? &c. pro eo quod debeatis dicere: si Dominus voluerit & vixerimus faciemus hoc aut illud.* Vult enim Apostolus & ex Apostolo Hieronymus eos redarguere, qui de humanæ vitæ actionibus ita disponunt, ac si à nomine qui eas possit impedire dependerent. Qui nempe (vt Glosa) *suæ potestatis assumunt vbi annum finiant.* Non ergò necessitas concursus generalis, sed alterius prouidentiæ commendatur, qua fit vt proposita voluntatum
D humanarum sortiantur effectum. Quomodo & alibi Augustinus probat perseuerantiam in iustitia esse donum Dei, non quia concursu generali Deus humanæ vitæ functionibus præsto est, vt pote quem nulli prorsus creaturæ, nisi miraculo, negat; *Sed quia vitæ huic quando voluerit ipse dat finem: quem si dat ante imminentem lapsum, facit hominem perseuerare vsque in finem.* Rectè igitur D. Hieronymus & Augustinus contra Pelagianos sui se prorsus arbitrij in actionibus illis naturalibus & ciuilibus esse gloriantes, docent etiam ad illas necessarium esse gratuitum quoddam auxilium Dei, quod ipse dat vel negat quibus voluerit, etiam quibus generalis ille concursus præparatus est.
E

Lib. de Spir. & Litt. cap. 31.

Ibidem.

Epist. cit. ad Ctesiph. Iacobi 4.

Gloss. in illum locum cap. 4.

Lib. de dono perseu. c. 17.

Tertiùs denique respondendi modus est negasse Pelagianos, auxilium Dei, ad istas naturales actiones, vt mouere manum, sedere, stare, ambulare esse necessarium, non præcisè quo fiant, sed quo fiant vt bonæ sint; quia de bonis actionibus vt diximus vitâque hominis sine peccato peragendâ tota contentio est. Tales igitur actiones quia secundum speciem naturalem, quæ nihil vitij in se continet, manifestum est sine Dei gratia posse fieri, incredibile eis videbatur, quod ad singulas omninò actiones gratia Dei necessaria esse diceretur. Neque enim videbant aut videre volebant, naturalem actionum illarum speciem & supernaturalem bonitatem à diuersis principiis peti,

peti; quorum vnum in homine situm est: alterum à Deo extrinsecus inseri debet. Contra hanc eorum existimationem inculcat Hieronymus nos debere *ad Deum semper auctorem recurrere & ex illius pendere voluntate*, dicentes: *Oculi mei semper ad Dominum quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos*. Falsumque esse quod Pelagius docuit, *vnumquemque arbitrio suo regi*, dicente Hieremia: *Non est in homine via eius, & à Domino gressus hominis diriguntur*. Contra hanc

1. ad Cor. 10

inducit Apostolum prædicantem, *siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid agitis, omnia in nomine Domini agite*. Quæ omnia commendant illam Dei gratiam qua omnia opera nostra in honorem *nominis Domini aguntur* & referuntur: quâ *gressus hominis à Deo diriguntur vt viam eius velit*: qua arbitrium hominis à Deo regitur: qua *ex laqueis tentationum pedes hominis eruuntur*. Quæ sanè gratia non concursus generalis est, communis omnibus qui suo reguntur arbitrio, sed verissima propriissimaque Christi gratia ad omnes omninò bonas actiones necessaria, etiamsi naturales aut ciuiles tantummodo esse videantur. Nam omnia ista citata Scripturæ loca frequenter ad illam Dei gratiam

Lib. de grat. Christi c. 44 & ex Diuo Ambr. lib. 2 in Lucam.

astruendam Diuus Augustinus vsurpat: *Vides, inquit, quia vbique Domini virtus studiis cooperatur humanis, vt nemo possit ædificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino. Et ideò iuxta Apostolum: siue manducatis, siue bibitis, omnia in Dei gloriam facite*. Verba ex Diuo Ambrosio sumpta sunt: quibus generalissimè probat nullas omninò actiones, nempe bonas, videantur licet esse naturales, posse fieri *sine gratiæ beneficio*: & ideò eandem quam Hieronymus profert Scripturam *siue manducamus, siue bibimus, omnia in Dei gloriam esse facienda*. Et libro de gestis Pelagij declarat & probat illam eius sententiam quam & Hieronymus protulit, qua *omnes suo arbitrio seu voluntate*

Capit. 3.

Pelagius *regi* dixit, quasi Deus neminem regat; tanquam veræ Christi gratiæ contrariam ab Episcopis esse damnatam. Vnde & ipse Pelagius vt testis est Augustinus, *quid mali sonarent illa*

Ibid. cap. 3.

verba persensit, respondit que se hoc dixisse propter liberum arbitrium, hoc est quod homo in omnibus actionibus suis haberet liberum arbitrium: & continuò subiecit ad frangendam impietatis inuidiam: *cui Deus adiutor est eligenti bona*. Ex quibus omnibus liquet, non tam auxilium concursus generalis, quam veræ gratiæ ab actionibus illis naturalibus *commouendi digitum, mouendi manum, sedendi, standi, &* Pelagianos remouisse: Ab illis inquam, quatenus actiones bonæ sunt & gratæ Deo. Nam si de illis vt naturalibus tantum sermo est, tanquam quibus concursus Dei generalis non sit necessarius, neque Pelagius sanè, neque Hieronymus quicquam ad rem loquitur. Nam nec ille probat hominem in vllo actu rectè viuere posse sine gratia Dei: Nec ille probat male Pelagium concursum illum generalem ab actibus naturalibus sustulisse.

De adiutorio iustitiæ seu gratiæ habitualis. Pelagianorum sententia declaratur, ex virtutibus acquisitis & remissione peccatorum.

CAPVT. XXII.

HABITVS voluntatis tam malos quam bonos, adeoque iustitiam quandam habitualem, quæ humanorũ actuum exercitio paretur, Pelagianos admisisse, neque vllum libertatis præiudicium ex eo veritos esse certissimum est. Quid enim sunt aliud illæ quas afferunt bonæ & malæ consuetudines nisi virtutes & vitia? Et quid illa nisi habitus quidam boni & mali? De malis illis consuetudinibus satis superque libro quarto diximus. De bonis res perspicua est, passim ob-

Supra lib. 4

uia & ex protelso tradita. Virtutes enim longo studio & consuetudine inseri posse docent atque formari. *Consuetudo est*, inquit Pelagius, *quæ aut*

Epist. ad Demet.

vitia aut virtutes alit, quæque in his plurimum valet, cum quibus ab ineunte ætate simul creuerit. Et infra: *Dum adhuc mobilis est ætas, & animus duci facilis, exercenda boni consuetudo, & iugi meditatione confirmanda est. Occupandum est optimis rebus ingenium & sanctæ conuersationis vsus altius inserendus est. Tunc verò ad perfectionis fastigium animus ascendit & longæ consuetudinis beneficio vtetur ad benè viuendi facultatem, & virtutes suas ipse etiam miratus, quodammodo in se putabit natum esse quod didicit*. Et in eadem Epi-

Ibidem.

stola: *Nam si illi etiam qui longo peccandi vsu bonum quodammodo obruere naturæ, instaurari per pœnitentiam possunt, & mutata voluntate viuendi, consuetudinem consuetudine extinguere, & optimi quique de pessimis fieri, &c.* Ecce quã perspicuè bonos habitus adeoque virtutes inseri, & bonis habitibus malos extingui tradit; totumque illud negotium non esse nisi vsus & consuetudinis. Vnde aliquanto inferius: *Ieiunare, abstinere, psallere, vigilare, non tam stu-*

Ibidem.

dio opus habent quam voluntate, &c. Mores verò mutare, singulasque virtutes animi formare in se, atque perficere, grandis studij est & longæ consuetudinis. Sed quid opus pluribus? Vna Pelagianorum capitalis est sententia etiam Palæstina Synodo ex discipuli scriptis obiecta Pelagio, qua dicunt: *Vnumquemque hominem omnes virtutes posse habere & gratias*. Iam

Lib. de gestis Pelag. c. 14

verò quid virtutes nisi habitus quidam boni sunt, & quædam animi habitualis iustitia? Sed hanc, vt ex allatis testimoniis manifestum est, non infundi diuinitus, sed bene viuendi consuetudine parari volunt; Nullum igitur dubium esse potest, quin adiutoria ista habitualia, quæ siue in malum, siue in bonum accedunt voluntati per habitus vitiorum virtutumq; Pelagiani agnouerint, nec vllum ex eis præiudicium libertati veriti fuerint. Subsint enim perfectè nutui voluntatis vt cum illa in actum influant vel non influant, non minus atque ipsa voluntatis potentia. Sunt enim adiutorium *possibilitatis* nullo modo *voluntatis aut actionis*. Tribuunt enim potentiæ voluntatis posse si velit, non autem vt velit aut agat: quia habitibus vtimur quando volumus.

Maior itaque difficultas & controuersia est, vtrum vnquam Pelagiani infusam illam iustitiam & gratiam habitu permanentem qua homo iustificatur & sanctificatur, agnouerint. Cuius quæstionis pars negatiua à plerisq; defenditur: quamuis in hanc opinionem non tam compertæ veritatis certitudine, atque securitate, quam præconceptæ sententiæ suæ tuendæ necessitate prolapsi sint. Neque enim aliter tueri se posse putant, per solam habitualem gratiam nonnulla legis mandata seruari posse & actus nonnullos bonos fieri, nisi Pelagius etiam illam negasse statuatur.

Sed si omnes doctrinæ Pelagianæ latebras excutiamus, argumenta plura eaque nõ contemnenda reperiemus, quibus persuasus, iudices, eos gratiam habitualem diuinitus infusam & agnouisse, & prædicasse.

Primum est, quia remissionem peccatorum delinquentibus esse necessariam, & à Deo impetrandam ac dandam esse concedunt, constanterque

Lib. de nat. & grat. c. 28. profitentur. *Diuinitus*, inquit Augustinus, *esse expianda peccata commissa & pro eis Dominum exorandum esse fatetur* (Pelagius) *propter veniam scilicet promerendam: quia id quod factum est, facere infectum nullum ab illo laudata potentia naturæ, & voluntas hominis* Supra c. 6. *etiam ipso fatente, non potest*. Qua de re quia plura diximus, neque res ambigua est, pluribus testimoniis supersedeo. Atque peccatorum remissio quæ diuinitus impetratur, omnium iudicio gratiam habitualem includit. Illa quippe est quæ remittit peccatum; illa auersum peccatoris animum conuertit ad Deum, illa emaculat & à sordibus contractis mundum facit.

Scio dici posse & à quibusdam etiam dici, remissionem peccati quidem à Pelagianis agnitam, sed quatenus pœnæ dumtaxat, aut offensæ relaxationem dicit, non autem quatenus per eam animus interius renouatur & sanctificatur per habitualia dona, infusasque virtutes. A quibus si quæras vnde istud colligant, nullum omninò locum siue Pelagianorum, siue Augustini, siue cuiusquam veterum proferre possunt. Tantum hoc eis videtur esse verissimile, quia inuentio ista principiis suis optimè consonat: & quia nulla videtur fuisse Pelagianis ratio statuendi huiusmodi dona; cum actus omnes supernaturales sustulerint, quibus ablatis reliqua tolli necesse est.

Sed si diligenter Pelagianorum monumenta perscrutemur, inueniemus ipsos non tantum peccatorum nudam remissionem, sed etiam Spiritus sancti dona infusamque iustitiam profiteri. Sic enim loquitur Pelagius in Commentariis? *Quare* In Comm. in c. 5. Rom. num. 36. *multa peccata dimisit abundantia donationis Spiritus sancti? Quia multa sunt dona. Ipsa enim iustitia donatur per baptismum, non ex merito possidetur.* Ecce cum peccatorum dimissione, abundantiam donationis, multaque dona Spiritus sancti; ecce ipsam iustitiam in baptismate donatam confitetur. Nec minus luculentè paulò inferius ad illa verba: *Gratia* In c. 6. nu. 55. *Dei, vita æterna. Non dixit*, inquit, *similiter, stipendia iustitiæ, quia non est antequam remuneratur in nobis. Non enim nostro labore quæsita est, sed Dei munere condonata.* Qua de re vide plura dicenda statim subsequenti capite.

Duabus verò de causis ratio ipsorum nihil conficit. Quamuis enim supernaturales omnes actus repudiantur, non continuò etiam habitualia illa dona tollenda sunt, cum alius eorum vsus esse possit, & soleat, etsi nullæ ex eis actiones in hac vita sequerentur, vt in paruulis multisque adultis manifestum est. Ipsa enim animi renouatio & sanctificatio, primus & præcipuus gratiæ habitualis effectus est. Deinde verò neque habitualis illa gratia est, quæ propter actus supernaturales eliciendos, iuuandamque liberi arbitrij infirmitatem datur, vt opportuniore loco in refutatione Pelagianorum dogmatum demonstrabitur.

Itaque nos è contrario multis rationibus suadere possumus, eos internam illam animi renouationem quæ fit per habitualem gratiam in remissione peccatorum agnouisse. Nam in primis tametsi peccatorum remissione multa contineantur quæ mentis aliqua consideratione distingui possint, vt conuersio animi ad Deum, maculæ siue fœditatis abstersio, reconciliatio seu diuinæ offensæ remissio, pœnæ denique æternæ relaxatio, non tamen propterea statui existimandum est, illa etiam reipsa à se inuicem posse diuelli. Nam sicut fieri non potest, quin ille qui mortaliter peccat simul & auertatur à Deo & ista fœditate maculetur, eaque iniuria offendat Deum, & pœnæ

A siue vindictæ reus efficiatur, ita quoque vnum sine altero non aufertur, sed vnica diuinæ & habitualis gratiæ infusione anima conuertitur ad Dominum Deum suum, & fœditas ex immunditię contactu nata tollitur, & offenso reconciliatur Domino, & æterna pœna remouetur: & hæc omnia vno remissionis peccati nomine exprimuntur. Ex quo fit vt qui illam simpliciter sine vlla distinctione confitetur, omnia illa sine quibus remissio fieri nequit, consequenter confiteatur. Et sane nullum inuenitur in omnibus (quod sciam) Augustini lucubrationibus, quibus hac de re cum Pelagianis contulit, huius supra dictæ distinctionis inditium: sed vbicumque illam tanquã Christi

B gratiam proferunt, non ex eo capite reprehendit Pelagianos, quod illam diuiderent, & præcipua dignitatis prærogatiua, nempe diuinæ gratiæ infusione, mutilarent, sed idcirco dumtaxat, quod solum pro præteritis peccatis auxilium, nullum pro futuris cauendis, vincendisque, hoc est, pro meritis æternæ vitę comparandis faterentur. Hoc autem fit per adiutorium nõ habitualis remissionis, sed actuale diuinæ inspirationis, quia iuuamur ne concupiscentiã post remissionem peccati superstite ac tumultuante superemur, propter illud Pelagiani dici sinunt, *dimitte nobis debita nostra*: propter hoc omninò dici vetant, *ne nos inducas in tentationem*. Quæ oratio in tempore tenta-

C tionis per totam Christi Ecclesiam, non propter habitualis gratiæ adiutorium impetrandum, sed propter actuale funditur. Vnde Augustinus, *Quæ* Epist. 94. (impietas) *contradicit etiam orationibus nostris, concedens, quidem vt dicamus: dimitte nobis debita nostra, &c. Illud verò quod sequitur, ne nos inferas in tentationem, non sic accipiunt tanquam Deus orandus sit, quo nos ad superandas tentationes adiuuet peccatorum.* Et alibi: *Viderisne quemadmodum non dicat necessariam* Lib. de nat. & grat. c. 26. *misericordiam Dei vt non peccemus, sed quia peccauimus?* Et paulo superius cum Pelagius dixisset voluntatem hominis *non posse id quod factum est infectum facere*, subiungit sanctus Augustinus: *Quare hac necessitate restat vt oret ignosci. Vt autem adiu-*

D *uet ne peccet, nusquam dixit, non hic legi, mirum de hac* Capit. 18. *re omnino silentium: cum oratio Dominica vtrumque petendum esse commoneat, &c. Illud vt præterita expientur, hoc vt futura vitentur, &c.* Quæ quidem perpetua est Augustini contra Pelagianos querimonia, quod illud auxiliũ pro futuris peccatis tollerent, quod Dominica oratione assiduè postulatur, hoc est actuale non habituale, Spiritus sancti inspiratione dandum, non peccati remissione iam datum. Nam in hoc remissionis adiutorio plenum fuisse Pelagianorum cum Augustino consensum ipsemet clarissimis verbis attestatur. Eandem quippe de præteritis peccatis & futuris vitandis, ex quorum victoria merita, hoc est actus boni ori-

E untur, doctrinam aliis verbis tradens: *Cum dicunt* Lib. de grat. & lib. arb. ca. 6. *Pelagiani*, inquit, *hanc esse solam non secundum merita nostra gratiam, qua homini peccata dimittuntur: Illam verò quæ datur in fine, id est vitam æternam, meritis nostris præcedentibus reddi, respondendum est eis. Si enim merita nostra sic intelligerent, vt etiam ipsa dona Dei esse cognoscerent* (nempe per gratiæ illius adiutorium quod oratione Dominicâ postulamus) *non esse reprobanda ista sententia.* Ecce non esse reprobandam istam Pelagij sententiam dicit, dummodo merita seu actus bono dona Dei esse fateatur, hoc est, dummodò non tantum statuat voluntatis potestatem etiam per remissionem peccati roboratæ, vt sola, sine alio Dei adiutorio quod precibus inuocamus, merita illa quæ

vocandis

cauendis superandisque peccatis comparantur, A possset efficere. Hoc enim est quod cum loco ex libro de natura & gratia citato dixisset: *Illud, vt praeterita expientur, hoc vt futura vitentur*, mox adiunxit: *quod licet non fiat, nisi voluntas adsit, tamen vt fiat voluntas sola*, etiam mundata per remissionem & iam iustificata, *non sufficit*: idque non quia deest ei habitualis gratiæ adiutorium quod iam per remissionem peccati datum est, sed quia illud deest quod Catholici precibus dandum inuocant: *Ideo*, subiungit Augustinus, *pro hac re nec superflua, nec impudens Domino immolatur oratio. Nam quid stultius quam orare vt facias, quod in potestate habeas?* Nonne apertissimè docet non esse Pelagij de remissione peccati reprobandam sententiam, dummodo adiutorium actualis gratiæ ad merita comparanda B fateatur, quod Catholica Ecclesia iam mundata, iam sanctificata, iam iustificata, tanquam adhuc infirma & potestate cauendi peccata, & faciendi mandata carens, sibi post remissionem dandam esse precibus profitetur? Quem suum de remissione & gratiæ infusione cum Pelagianis consensum non minus perspicuè alibi tradit; cum enim hominem semi-viuum à latronibus relictum esse docuisset, & Pelagius diceret: *Sed sufficit mihi quod in baptismo accepi remißionem omnium peccatorum*, respondet Augustinus: *Nunquid quia deleta est iniquitas, finita est infirmitas? Prorsus verum est, deleta sunt cuncta peccata in Sacramento Baptismatis, cuncta prorsus, dicta, facta, cogitata, cuncta deleta sunt. Sed hoc est quod infusum est in via oleum & vinum, &c. Nam vtique errori eius indultum fuit, & tamen sanatur languor in stabulo.* Et inferius: *Adhuc post integritatem remißionis accepisti remedium orationis.* Vbi non ambiguis nec obscuris verbis asserit, hoc ipsum quod Pelagiani dicant, remissionem peccatorum dari à Deo, non esse aliud quam quod Scriptura dicit, *vulneribus infusum in via oleum & vinum*: sed præter hoc aliud adiutorium, quo in stabulo curatur esse confitendum. Quid autem est *oleum & vinum* nisi gratia spiritualis & habitualis vngens vulnera & roborans peccatorem? Nam spiritus vnctio pacificans hominem Deo, per oleum plerumque si- D gnificari solet. *Oleum*, inquit Augustinus, *pacem significat, siue charitatem significat: sine charitate nulla pax est.* Et rursus exponens illud Psalmistæ, *Caro mea immutata est propter oleum: propter gratiam*, inquit, *spiritalem. Vnde & Christus appellatur à Chrismate, Chrisma autem vnctio est. Siue autem*, addit inferius, *per aquam propter ablutionem vel irrigationem, siue per oleum propter exultationem & inflammationem charitatis significetur Spiritus sanctus, non ideo est à se ipso diuersus, quia diuersa signa sunt.*

Cap. 18.

Serm. 2. de verb. Apost. c. 6.

Cap. 7.

In Psalm. 127.

In Psalm. 108.

Nec vero Augustini tantum, sed etiam ipsius Pelagij verba satis manifesta sunt, si tantum fumus contentionis abscesserit. Nam qui dicit, quod *potentia naturæ & voluntas hominis non potest id quod E factum est infectum facere*, nonne aperte profitetur quod voluntas hominis non tantum non potest reatum pœnæ, sed nec ipsam culpam, ipsam maculam, ipsam impietatis & profanitatis reatum, hoc est ipsum peccatū animæ medulis post actum perpetratum inhærens eradere atque delere? Hoc est enim illud ipsum quod peccator fecit, & hoc faciendo etiam pœnis obstrinxit. Hoc est, inquam, quod à se *factum non potest voluntas infectum facere*, sed solus Deus per gratiæ habitualis infusionem delet penitus & *infectum facit*. Nam quod Pelagiani non tantum reatum pœnæ, sed etiam ipsam delicti impietatem seu maculam post perpetratum peccatum in anima post actum superesse putent, ex Iuliani testificatione perspicuum est. *Si semel, inquit, aliquis idolis sacrificauerit, potest donec confequatur veniam premi impietate commissi, & manet reatus actione finita. Nullo autem pacto fieri potest, vt maneat actio, & abscedat reatus: id est, vt dæmonibus sacrificare non desinat, & tamen liber à profanitate videatur.* Impietas enim commissi & profanitas, quid aliud quam culpa & macula qua peccator premitur, dici potest?

Lib. de nat. & grat. c. 18.

Lib. 6. cont. Iul. c. 19.

Ostenditur eorum de gratia habituali sententia ex effectibus eius quasi priuatiuis.

CAPVT XXIII.

ET quamquam ea quæ de remissione peccati dicta sunt gratiam habitualem à Pelagianis agnitam fuisse satis probent, longè tamen euidentius id ostendi potest, ex effectibus quos Sacramento regenerationis assignant. Inter quos quidem peccatorum remissionem vbicunque illa reperiuntur, non tamen tanquam præcipuam aut velut semper coniunctam numerant, quia paruulis tanquam mundis & innocentibus eam nullo modo tribui arbitrantur. Sed alia dona atque effectus quos baptismo tribuunt tales ac tanti sunt, C vt non possint sine infusione gratiæ habitualis intelligi. Nam vt inuidiam illam frangerent, qua dicebantur paruulis negare baptismum esse necessarium, quia nulla in eis fieret peccatorum remissio, magnopere in celebrandis baptismi donis atque virtutibus occupati sunt. *Nos igitur*, ait Iulianus, *in tantum gratiam baptismatis omnibus vtilem ætatibus confitemur, vt cunctos qui illam non necessariam etiam paruulis putant, æterno feriamus anathemate, sed hanc gratiam locupletem spiritualibus donis credimus; quæ multis opima muneribus ac reuerenda virtutibus, pro infirmitatum generibus & humanorum statuum diuersitatibus vna tam remediorum collatrice, quam munerum virtute medicatur. Quæ cum admouetur, non est mutanda pro causis. Iam enim ipsa dona sua, pro accedentium capacitate dispensat.* Quod ideò dicit, quia adultis aliqua, paruulis nulla, per baptismum eundem peccata remitti putat. Porrò illa *spiritualia dona* ac *munera & virtutes* quibus *baptismum locupletem* dicit, hoc est, illi effectus, quos produnt in baptizatis, duplices sunt, alij *priuatiui* vel quasi priuatiui, vt mundare, purgare animam si aliqua peccati sorde vel macula contaminata sit: alij *positiui*, qui rursum vel *absoluti* sunt solum subiectum respicientes, vt efficere iustum, sanctum: vel *ad aliud ordinant*, vt filium facere, hæredem & huiusmodi, sub quibus omnes omninò comprehendemus ex quibus Catholici Doctores gratiam habitualem probant. Effectus enim isti omnes vel plerique formales sunt; quibus in subiecto positis, causam formalem seu ipsam formam etiam poni necesse est.

Lib. 1. operis imperf. fol. 54.

Vt igitur ab effectibus baptismi *quasi priuatiuis* incipiamus, præter illum quem peccati remissionem dicimus, & facile ad pœnæ solius relaxationem transferri potest; Primus est, delere crimina & abstergere vbi illa repererit: atqui deletio ipsius criminis, seu impietatis, quam Iulianus actione finita manere statuit, amplius dicit, quam pœnam tolli, sed ipsam peccati maculam & sordes tolli: quæ cum aliud nihil sint, nisi nitoris priuatio, non etiam nisi per aliquid positiuum deleri possunt. De quo effectu sic Iulianus: *Gra-*

Lib. 2. operis imperf. fol. 314.

tea Christi pro efficacissima potestate medecinæ, quæ criminibus, id est, malæ voluntatis operibus admouetur, ita communiter subuenit, vt diuersas species reatuum vnius vi consecrationis abstergat. Et rursum:

Fol. 422.

Gratia infusa semel, vno virtutis suæ impetu atque compendio diuersa & plurima delet crimina. Quibus locis præter criminum *deletionem* & *abstersionem* penè tot argumenta quot verba sunt, quibus probes Iulianum veram positiuámque in animis gratiam confiteri. Quid enim vult aliud, *efficacissima potestas gratiæ, & virtus & impetus & infusio*, nisi veram positiuamque qualitatem omnia peccata consumentem baptizatis infundi? Illum enim Apostoli locum tractat; *gratia verò ex multis delictis in iustificationem:* quem etiamsi non de ipsa gratia, sed de baptismo à Iuliano exponi dixeris, tamen vrgentissima illa verba quibus eius energiam celebrat, non nisi veram fieri operationem in animis baptisatorum intelligi sinunt. Nam & alibi eandem baptismi efficaciam extollit:

Lib. 1. operis imperf. fol. 84.

Commendans ergo hanc gratiam Iudæis quia lex punit scelestos, nec habet illam efficientiam misericordiæ, quam baptisma. Itemque, *Ostendit debere illos aduertere, quod lex, morum vulneribus criminetur: gratia verò efficaciter, celeriterque medeatur.* Et rursum:

Lib. 2. operis imperf. fol. 289.

Pronunciauit certè Apostolus efficacius operari ad collationem salutis & copiosius gratiam Saluatoris, quam peccatum Adæ.

Porrò idem effectus abstergendi peccata, etiam nomine *purgandi & mundandi & expiandi* à Pelagianis exprimitur. Quæ sanè mutationem aliquam in ipso animo fieri denotant, ita vt ex sordido & maculato mundus fiat, sicut huiusmodi loca à Catholicis Doctoribus contra hæreticos premi solent. Iulianus:

Ibid. f. 48.

In quo, baptismo, *confessione breui actuum delicta purgantur.* Et ante Iulianum Pelagius:

Lib. de nat. & grat. ca. 41.

Cùm per Christi iustitiam non omnes, sed eos tantum qui illi obedire voluerint, & baptismi ablutione purgati sunt sanctificatos esse non dubium sit. Et in Epistola ad Demetriadem, nos *Christi sanguine* dicit *expiatos atque mundatos.* Et Pelagianorum omnium communis cõfessio à Iuliano propalata sic se habet:

In opere Hieron. & citatur ab August. lib. de gratia Christi c. 38.

Scimus PLENAM PVRGATIONEM *per ipsa mysteria*, baptismi, *conferri.*

Lib. 1. ad Bonif. c. 23.

Secundus effectus quasi priuatiuus est *saluare seu salutem afferre.* Salus enim seu sanitas animi, habitualis & positiuus animi status est, cuius priuatio siue defectus, est morbus & ægritudo. Sæpius expressit hunc effectum & efficaciter Iulianus:

Lib. 2. oper. imperf. fol. 923.

Cùm peccata singula reos suos lethaliter vulnerassent, innumerabiliter confessos homines hac gratia singulari & semel tradita virtute saluari. Et paulò ante eundem dicentem audiuimus, *efficacius operari ad collationem* SALVTIS *& copiosius gratiam Saluatoris, quam peccatum Adæ.*

Tertius est *renouare* vel *innouare*, quod sanè tam apertum & apud omnes confessum est, per veram & positiuam inhærentemque qualitatem fieri, vt nec hæretici nostri temporis, habitualis & inhærentis iustitiæ capitales inimici, hoc audeant diffiteri: sed ne conuicti esse videantur, remissionem potius vel non imputationem peccatorum, vel imputationem iustitiæ Christi veram iustitiam hominis esse docent, cuius effectus sit ista interior renouatio.

Vide Bellar. lib. 2. de iustif. cap. 3. & 6.

Inculcat hunc effectum baptismi creberrimè Iulianus:

Lib. 3. cont. Iul. c. 3. & lib. 1. operis imp. fol. 59.

Quos fecerat, inquit, *condendo bonos, facit innouando, adoptandoque meliores.* Et Iulianus cum aliis octodecim Episcopis Pelagianis profitetur, *baptismo perfectè homines innouari.* Ad quod Apostoli adhibent testimonium, qui *per lauacrum aquæ Ecclesiam de gentibus sanctam fieri immaculatamque testatur.* Et in Commentariis suis

Lib. 4. ad Bonif. ca. 2. & 7.

A ipsemet Pelagius:

Ius. 3. ad Tit. n. 7.

Lauacrum renouationis Spiritus sancti baptismum ab Apostolo vocatum dicit, *quia nos Spiritus sanctus per baptismum renouauit.* Hinc magnam inuidiam Augustino per calumniam Iulianus concitat, quasi sentiret, *quod gratia non perfectè hominem nouum faciat:* adeoque diceret:

Lib. 6. cont. Iul. c. 13. Ibid. c. 14.

Non innouari homines per baptismum, sed quasi innouari, non liberari, sed quasi liberari, non saluari, sed quasi saluari. Et quamuis Augustinus dolosam istam innouationis professionem vocet, qua Iulianus de paruulis dixerat:

Lib. 1. operis imperf. fol. 62.

Ætas igitur illa sicut misericordiam Christi prædicat innouata, id est, innouantis mysterij virtute prouecta, ita, &c. Non tamen idcirco hoc dicit, quasi nullam interiorem peccatoris mutationem Pelagiani fieri sentirent, sed quod in paruulis tanquam innocentibus nullam peccati

B cuiusquam siue originalis, siue alterius, vetustatem agnoscerent:

Ibidem.

Ex qua vetustate, inquit Augustinus, *ætas illa dicitur innouata, cum sit ortu noua? Labia dolosa sunt ista. Si vis agnoscere vetustatem, ex qua paruuli Christi gratia renouantur, audi fideliter*, &c. Vides confessam à Iuliano innouationem accipere & approbare Augustinum, sed in innouationis termino dissentire. Hinc enim ille minorem tantummodo bonitatem in paruulis, hic etiam peccati vetustatem, non secus atque in maioribus esse tradit, Nam in adultis nulla inter eos de ista renouatione dissensio.

C Hinc quartus est effectus *naturam instaurare*, siquidem eo vsque protendi renouationem illam Pelagiani statuunt, vt non tantum à peccatorum vetustate per eorum remissionem renouentur homines; sed etiam ipsa natura instauretur.

In Epist. ad Demet. & apud Aug. lib. de grat. Christi c. 37. & 38.

Vide, inquit Pelagius, *quid Christiani facere possunt quorum in melius per Christum instaurata natura est.* Et alio in loco: *Etiam illi qui longo peccandi vsu quodammodo obduruere, instaurari per pœnitentiam possunt.* Itemque *instaurari per Christi gratiam, & in meliorem hominem renati sumus.* Quod non ea de causa Pelagium dixisse sentio, quod animus per renouationem internam à peccatorum dumtaxat sorde mundetur, sed partim quod natura in illam pristinam natiuitatis innocentiam, in qua & Adam ipsis

D authoribus fuit, restituatur, de qua plura inferius; partim quod etiam per baptismi gratiam à peccandi liberetur consuetudine. Itaque.

Quintus effectus est *liberare à corpore mortis huius*, hoc est in Pelagianorum sententia *liberare peccatorem à contracta peccandi consuetudine.* Istud enim sentire Pelagianos libro tertio multis testimoniis comprobauimus.

Supra lib. 3. c. 6.

Quod fieri non posse sola peccatorum remissiooe, sed interna quadam per positiuam qualitatem mutatione, non est dubium. Et hæc est illa perfecta innouatio, non tantum à peccatis omnibus, sed etiam à peccatorum radicibus, seu consuetudinibus, quam per baptismum con-

E ferri volunt, & propter cuius negationem grauem inuidiam Catholicis concitant. Nam idcirco in libris ad Bonifacium velut crimen eis obiiciunt quod decernerent:

Lib. 1. c. 13.

Baptisma non dare omnium indulgentiam peccatorum, nec auferre crimina, sed radere, vt omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, vnde crescant iterum resecanda peccata. Itemque quod assererent: *Baptisma non vere homines nouos facere, sed ex parte filios Dei fieri, ex parte autem filios sæculi, id est, diaboli remanere.* Quæ calumnia non alio fundamento nititur, nisi quod remissis peccatis, malas cupiditates remanere quibuscum bellum intestinum baptizati gerant, Catholici doceant: ipsi contra, *non eos habere aliquid quod mortificent*; sublata

etiam

etiam quæ carni inerat consuetudine delinquendi. Nam siquos motus libidinis vel alterius cuiuspiam cupiditatis ante contractas consuetudines natura concitaret, illos non esse malos, sed innocentes affectiones ac dumtaxat mali occasiones esse contendunt. Quæ omnia suis locis fusius declarata sunt.

Eadem latiùs demonstratur ex effectibus gratiæ positiuis.

CAPVT XXIV.

ET quamuis ista manifestè suadeant, gratiam aliquã habitualem Pelagianos agnouisse, per quam omnes illi quos diximus defectus siue priuationes ex animo tollerentur, alia tamen positiua munera quæ per baptismum veluti causam conferri volunt, merito id euidentius attestantur atque conuincunt.

Inter illa primum meritò velut aliorum multorum causa, & fundamentum collocandum est *regeneratio* quam Apostolus Paulus cum renouatione coniunxit, *saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti.* Nec verò intelligi potest, vt contra hæreticos nostri temporis agendo, inculcat Bellarminus, quemadmodum regeneretur aliquis, sine vlla sui mutatione ac dono inhærente per solam beneuolentiam Dei. De illa igitur sic Iulianus: *Cum Deus paruulis nihil de proprio tam boni quam mali merentibus gloriam regenerationis attribuit, hoc ipsos eos ad suam curam, ad suum ius, ad suum Dominium pertinere docet, quod eorum voluntatem ineffabilis præuenit beneficij largitate.* Regenerationi addi posset *consecratio*, quam frequenter per baptismum fieri tradunt, vt cum supra audiuimus *diuersas species reatuum vnius vi consecrationis abstergi.* Et alibi, *Hæc ergo gratia quæ in baptismate non solum peccata condonat, sed cum hoc indulgentiæ beneficio & prouehit & adoptat & consecrat.* Consecratio enim non remissione, hoc est pœnæ relaxatione, sed per ipsam gratiam in baptismate datam qua homo dedicatur Deo ex eius mente videtur fieri.

Ad Tit. c. 3. — *Lib. 2. de iustif. c. 3.* — *Lib. 6. cont. Iul. c. 10.* — *Lib. 1. operis imperf. fol. 314.* — *Lib 1. operis imperf. fol. 339.*

Secundum est *Illuminatio*. Baptismus enim Sacramentum illuminatioois ab antiqnis vocari solet. Hanc Iulianum baptismo tribuisse satis Augustinus insinuat. Cùm enim ille multa gratiæ Dei munera commemorasset, solamque negaret peccatorum veniam ad paruulos pertinere, respondet ei sanctissimus Doctor: *Cur ergo cætera*, nempe quæ recensuerat, *multis negat Deus paruulis qui sine hac gratia in illa ætate moriuntur?* Et exponens quænam sint illa cætera statim adiicit: *Cur, immo cur non eis datur illuminatio spiritualis, &c.* Nam & istam inter cætera attulisse Iulianum inde perspicuum est, quod alia omnia gratiæ munera, quæ ibidem Augustinus attexit, certò constet, sæpe Iulianum paruulis tribuisse. Iam verò quis intelligat illuminationem fieri sine aliquo reali & positiuo dono quo anima illustretur? Hanc fidem esse, qua mens etiam paruuli illuminatur, Catholici sentiunt, nec Pelagiani dissentiunt. Constanter enim docent paruulos per baptismum fideles fieri, fide nempe Christiana. Hinc.

Lib. 1. operis imperf. fol. 59. — *Ibidem.*

Tertium munus est *Fides*, à qua *fideles* dicimur, de qua Augustinus: *Vnde coguntur* (Pelagiani) *paruulos baptizatos in credentium numero deputare, & authoritati sanctæ vbique Ecclesiæ consentire quæ fidelium nomine eos non censet indignos, quibus iustitia Christi, etiam secundum istos prodesse non nisi credentibus posset.* Et in eodem libro inferius: *Nam vtique quia paruulos per Sacramentum fidelium fideles faciendos esse indicatis, infideles natos ex parentibus fidelibus non negatis.* Et in libris contra Iulianum: *Velitis, nolitis, paruulos credere confitemini in Christum per corda & ora gestantium. Ergò & ad illos pertinet Dominica illa sententia, qui non crediderit condemnabitur.* Quomodo autem per corda & ora gestãtium credant, Augustinus exponit, oempe non ore tantummodo alieno verba proferendo, sed intus gratiam ipsam quadam communicatione recipiendo, *gratia enim Christi*, inquit, *illuminationem, iustificationemque nostram etiam intrinsecus operatur*, adeóque Christus *sui Spiritus occultissimam gratiam latenter infundit & paruulis.* Nec vnquam ab eodem Augustino reprehenduntur quod aliter paruulos baptismo fideles fieri, quã ipse, sentirent. Hoc enim imprimis opus fuisset tangere & refellere, si tanto interuallo in ipsa, de qua tota disputatio est, gratiæ & fidei communicatione dissentirent.

Lib. 3. de pecc. merit. & remiss. cap. 2. — A — *Capit. 19.* — *Lib. 6. ca. 3.* — *Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. ca. 9.* — B

Quartum est *Iustitia* & *Iustificatio*. Hanc enim peccatoribus tribui qui baptismi gratiâ & peccatorum remissione donarentur, nõ rarò fatetur ac docet Iulianus. *Nempe*, inquit, *cum viuentibus Apostolus loquebatur & his dicebat iustitiam per mysteria baptismi, fuisse collatam.* Et paulò inferius in eodem opere: *Studerentque deinceps custodire iustitiam quam compendio credulitatis* (hoc est fidei quæ ad baptismum preparat) *fuerant assecuti.* Et rursum alibi: *Ideo ait* (Apostolus) *ex multis delictis in iustificationem, id est, ex multis delictis liberatos homines ad gloriam perducit iustificationis indultæ.* Quam phrasim ex Apostolica locutione ductã frequenter in iisdem libris Iulianus vsurpat.

Lib. 2. operis imperf. fol. 444. — C — *Fol. 439.* — *Fol. 421.* — *Vide f. 308. & 309.*

Et ne quis fortè contentiosus diceret solam peccatorum remissionem à Pelagianis iustitiam & iustificationem dici; eandem etiam extendunt ad paruulos, qui tamen secundum ipsos omni peccati labe carent. Insinuat enim Augustinus eos idcirco paruulos dixisse baptizandos, vt qui tantummodo essent innocentes, hoc est neque iusti, neque peccatores, per baptismum iustitiæ Christi iusti fierent: *Veruntamen*, inquit Augustinus, Pelagianotum tangens effugium, *forsitan hoc tenendum est, quod dixi propterea paruulos baptizari debere, quia sicut peccatores non sunt, ita nec iusti sunt:* Nempe, vt ita iusti fiant. Et in libris operis imperfecti Iulianum premit, vt non minus per Adam paruulis peccatum communicari quã per Christum iustitiam fateretur. *Si non traiicit peccatum in homines generatos Adam, non donat Christus paruulis regeneratis iustitiam, quia nec generati paruuli vsi sunt propria libertate.* quasi dicat, sed hoc est absurdum, ergo traiicit peccatum Adam: *Ite nunc, si vultis, & clamate, si audetis, iustitiam paruulis non dari, nec eos habituros esse iustitiam quando habitabunt in illo regno, &c. aut ex vestro quo inebriati estis mendacissimo dogmate, delirate in illo regno iustitiam paruulos habituros quidem; sed propriæ voluntatis meritis non diuinæ gratiæ largitate* (nempe quia maioribus etiam baptismum ex meritis bonæ voluntatis dari sentiebant & consequenter ipsam peccati remissionem atque iustitiam) *quod si dicere non audetis, hic enim merita comparare, ibi autem præmia reddi fatemini, cur fateri dubitatis sine non vultis sic eos ex Adam potuisse habere peccatum sine meritis propriæ voluntatis malæ; quemadmodum à Christo percepturi sunt iustitiam sine suis meritis præcedentibus voluntatis bonæ?* Quæ argumentandi ratio perabsurda est, si non minus iustitiam per Christum paruulis tribui quàm

D — *Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. cap. 19.* — *Lib. 2. operis imperf. ca. 302.* — E

peccatum per Adam, negauisset Iulianus. Sed sicut indubitatum est eum dedisse paruulis regnum cœlorum in vita æterna per Christum, ita neque mirum videri debet, si & iustitiam eis per eundem Christum in hac vita dederit, sine qua regnum cœlorum esse non potest.

Quintum est *Sanctificatio in Christo.* Quam in ipso etiam hæresis istius exordio non tantum peccatoribus quibus peccata remittuntur, sed etiam paruulis tribui docuerunt. Nam de Pelagiana hæresi exoriente loquitur Augustin. cùm dicit: *Vnde nobis hoc malum repente emerserit nescio. Nam ante paruum tempus à quibusdam transitorie colloquentibus cursim mihi aures perstrictæ sunt, cum illic apud Carthaginem essemus; non ideò paruulos baptizari vt remissionem accipiant peccatorum, sed vt sanctificentur in Christo.* De adultis peccatoribus sic Pelagius ipse suam sententiam promit: *Cùm per Christi iustitiam non omnes tantum qui illi obedire voluerunt, & baptismi eius ablatione purgari sint sanctificatos esse non dubium sit.* Et de adultis & paruulis promiscuè Iulianus: *Grauiter quippe nos in fidem commisisse iactabas, qui dicimus, gratiam quidem Christi vniformiter esse tradendam, nec debere verba eius & instituta concuti, sed æqualiter cunctis à se imbutis adoptionis & sanctificationis promotionisque dona conferre, &c.* Et paulò post: *Atque ad vnum quidem collem omnes quos susceperit, sanctificationis euehere, sed non omnes in eadem vitiorum palude deprehendere, verum alios inuenire in statu innocentium, alios in studiis innoxiorum.* Quo autem istud pacto intelligerent Pelagiani, exponit aduersus eundem Iulianum disserendo de concupiscentia Augustinus: *Sed hoc tibi potius qui eam bonam prædicas, conuenit dicere, vt bono eius naturali, sicut de infantibus dicitis, bonum sanctificationis accedat, & fit carnis concupiscentia Sancta Dei Filia.* Nempe paruulos naturaliter innocentes, per baptismum Sanctos Dei Filios fieri decernebant. Hoc autem non fieri sola quadam existimatione vel Dei deputatione vel acceptatione, sed vera spiritali mutatione, ex eo perspicuè liquet, quod

Lib. de pecc. merit. cap. 6.
Lib. de nat. & grat. cap. 41.
Lib 2. operis imperf fol. 323.
Fol. 324.
Lib. 6. cont. Iul. cap. 17.

Sextum baptismi munus afferant *spiritualem procreationem*, qua baptizati creantur in Christo. De hac ita Augustinus: *Sed illi mouent, & aliquid considerationе ac discussione dignum videntur afferre, qui dicunt paruulos recenti vita editos visceribus matrum non propter remittendum peccatū percipere baptismum, sed vt spiritalem procreationem non habentes creentur in Christo.* Quid autem potest esse spiritualis illa procreatio, nisi illa spiritualis natiuitas, qua per baptismatis sacramentum in nouum quendam & spiritualem anima statum regeneratur, & quasi noua creatione perducitur? Quod sanè vt minimū nouæ cuiusdam & positiuæ qualitatis productionem sonat, qua ex naturali atque carnali in spiritualem migrat, & supernaturalem statum qui solis Christianis peculiaris ac proprius est.

Lib. de pecc. merit. & remiss. c. 18.

Nam septimum baptismi munus est *Christo incorporari seu corpori eius baptizatum velut membrum inserere.* Vnde Augustinus de Pelagianis: *Porrò si eos* (paruulos) *fatemini cum in corpus Christi transeunt, de mundo eligi necesse est vt ei nascantur, à quo eliguntur, vt renascantur.* Nec diffitetur hoc donum baptizatis omnibus tam paruulis quam maioribus conferri Iulianus: *Vt ambo quidem,* inquit, *in Christi membra transeant consecrati, sed vnus deprehensus in mala vita alter in bona natura.* Consonat Iuliano Pelagius: *Ostendit,* inquit, *hominem baptizatum qui per communicationem corporis & sanguinis Christi in ipso manet, & ipse in illo quidquid vel facit vel loquitur in Christo eum loqui vel agere cuius est membrum.* Quod

Lib. 6. cont. Iul. c. 2.
Lib. 1. operis imperf. f. 61.
In cap. 9. Rom. nu. 1.

A quia magnum & valde necessarium Dei donum est, instat alicubi interrogando Augustinum cur illud paruulis illis denegetur, quibus baptismus profundo Dei iudicio subtrahitur? *Cur ergò,* inquit, *cætera multis negat Deus paruulis qui sine hac gratia in ista ætate moriuntur?* *Cur,* inquam, *non datur illis illuminatio spiritalis, adoptio Filiorum Dei, municipatus Hierusalem cœlestis, sanctificatio atque in Christi membra translatio & possessio regni cœlorum?* Quibus verbis illa omnia baptizatis paruulis ex Pelagianorum sententia dari non obscurè declarat. Ex incorporatione verò duplici titulo confici potest, gratiam habitualem eis qui Christo incorporantur dari. Primò quidem qua hoc ipso quo

Ibid. f. 59. oper. imperf.

B Christus baptizatorum caput efficitur, in eos velut in membra gratiam influit, vnde D. Thomas: *Ad hoc baptismus valet vt baptizati Christo incorporentur vt membra eius. A capite autem Christo in omnia membra eius, gratiæ & virtutis plenitudo deriuatur, secundum illud Ioannis 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus. Vnde,* inquit, *manifestum est quod per baptismum aliquis consequitur gratiam & virtutes.* Deinde ipsa incorporatio sine peculiari Spiritus sancti operatione & vnctione per gratiam fieri nequit. Hinc est quod Pelagiani.

In 3. p. qu. 69. art. 4.

Octauum baptismi munus dicunt esse *vnctionem Spiritus sancti.* Hoc est enim quod Augustinus creberrimè docet, Pelagianos Christum IESVM di-

C uidere, vt maioribus Christus IESVS sit propter peccata à quibus saluantur, paruulis tantum Christus, propter vnctionem donorum quæ ipsis per baptisma conferuntur. Ita libro primo contra Iulianum: *Diuidis ei* (Ecclesiæ) *nomen viri sui vt ad regenerandos paruulos tantummodo Christus sit: ad maiores autem Christus IESVS, quia IESVS Saluator interpretatur, quod eum paruulis esse non vultis, quia nihil in eos habere vnde illos saluos faciat, prædicatis.* Et in libro primo operis imperfecti aduersus eundem Iulianum: *Et præclari prædicatores, sic prædicatis Christum* (ita videtur legendum) *vt negetis paruulorum esse IESVM.* Hoc autem se dicere propter vnctionem Spiritus sancti donorumque col-

Lib. 1. c. 4.
Fol. 28.

D lationem alio in loco ipse testatur: *Vnde etiam matres quotidie toto orbe terrarum non ad Christum tantum, id est, ad vnctum, sed ad Christum IESVM, id est, etiam Saluatorem cum paruulis currunt.* Nam vnctionis illius quendam effectum alibi exprimit, qui paruulis in futura vita tribuitur; ex quo colligi possint illi qui paruulis in hac præsenti vita conferuntur: *Vt scilicet vobis,* inquit Augustinus, *ipsa vocabula pro vestro arbitrio diuidentibus, Christus ad paruulos pertinere videatur, propter regnum Dei, quò non nisi baptizatos posse peruenire conceditis: IESVS autem sit ab eis prorsus alienus, quoniam non in illis operatur, vnde hoc vocatur.* Nempe quia non eos *saluos facit à peccato eorum.* Sanè dicendo IESVM ab eis esse

Lib. 1. cont. Iul. cap. 6.
Lib. 2. operis imperf. fol. 314.

E alienum, *quia non in illis operatur vnde hoc vocatur;* palam indicat ideò Christum ab eis non esse alienum, quia operatur in illis vnde hoc vocatur. Et vnde vocatur Christus, nisi, vt paulò ante indicauit Augustinus, ab vnctione; quia *vnxit eum Deus Spiritus sancto & oleo lætitiæ præ consortibus suis.* De qua Spiritus sancti vnctione etiam Pelagius: *Spiritum sanctum sola fide accepistis, qui non nisi à iustis accipitur. Iustos autem sine legis oneribus esse vos constat.* Et alibi: *Nos Spiritus sanctus per baptismum renouauit; quem effudit in nos abundantius quam in veteri Testamento.*

Act. 10.
Psal. 44.
In c. 3. ad Galat. n. 9.
In c. 3. ad Tit. n. 7. & 8.

Quæ autem & qualis sit ista Spiritus sancti vnctio omnium accuratissime, & principiis Pelagianis aptissime nobis exposuit Author quæstionum

stionum veteris ac noui Testamenti, quæ Pelagianis dogmatibus à capite vsque ad calcem scatent. Ex professo enim ille docet non minus Adamum olim, vti nunc paruulos, in quodam naturali statu fuisse procreatum, neque accepisse Spiritum sanctum cuius vnctione fieret Filius Dei. Hoc enim priuilegium in aduentum Christi credentibus in eum ac baptizatis esse reseruatum. De Adamo quidem videnda quæ supra diximus, cum de gratia eius habituali dissereremus. De credentibus in aduentum Christi ita loquitur. *Igitur quoniam putarit perfectionem Adæ instaurari credentibus*, ita videlicet vt in eundem omninò statum restituantur in quo Adam fuit, *videamus si hæc instauratio nihil vltra doni habeat diuini, quam fuerat consecutus Adam.* Et allatis nonnullis credentium in Christum prærogatiuis quibus Adam caruit: *Quid tam apertum*, inquit, *quam quod Adam non habuit Spiritum sanctum? Factus est enim in animam viuentem, per Christum autem in Spiritum viuificantem, vt homo in aliquo sit similis creatori quem credit. Quia enim mysterium fidei, quod ad salutem datum est, trinum est, trinus fit, corpore, anima, & Spiritu sancto, per quem dicimur filij Dei, quod minime Adam probatur vocatus, &c.* Et paulò post; *Ecce absolutum est donum Dei multo plus gratiæ concessisse homini tempore Saluatoris, quam acceperat Adam, quia non solum est instauratus* (in eundem scilicet statum) *sed & melioratus: in eo instauratus, quia à peccatis ablutus & instauratus est* (ablato enim peccato redit homo ad naturalem illam innocentiam) *in cæteris melioratus*: nempe propter iustitiam & Spiritum sanctum qui credentibus & baptizatis infunditur. Statim enim adiungit: *Hoc enim & iustitiæ & ratio exigebat, vt tunc vberior esset clementia Dei in dandis beneficiis, quando mysterium diuinitatis suæ innotescere voluit creaturæ, vt cognoscentes quod incognitum fuit à sæculis & generationibus, Dei vnius Sacramentum in trinitate consistere, pro ipsa nouitatis quasi dedicatione peccatis abluti.* Ecce instauratio in statum Adæ; *Insuper iustificentur & adoptati à Deo Spiritum sanctum acciperent, per quem signum adoptionis habere viderentur.* Ecce melioratio. Et modum etiam accipiendi Spiritum sanctum per charitatem siue dilectionem exponens: *qui enim* inquit, *accipit eum & manet in eius dilectione, transacta hac vita pergit in cælos ad eum cuius Spiritum habet. Incongruum est enim vt qui hinc exit habens Spiritum sanctum; apud inferos teneatur.* Ecce plenissimè expositum vides, credentes post aduentum Christi habere Spiritum sanctum; vides & modum accipiendi, atque in eo permanendi per dilectionem, vides effectum, vt adoptati Patrem inuocent Deum; & apud eum in cælos recipiantur: vides & rationem, vt sicut in Deo est vera trinitas, ita & homo trinus fiat, corpore, anima & Spiritu sancto! quæ sanè omnia perspicuè veram realemque Spiritus sancti acceptionem præsentiamque declarant! Et vt nihil de cæteris capitalibus Pelagianorum dogmatibus dicam quibus totus ille liber aspersus est, ex ipsa quam ponit inter Adamum & Christi fideles differentia, quod ille in naturali quadam integritate procreatus sit, quæ sola peccati abstersione restauretur: si verò Spiritu sancto adoptentur in filios, quæ doctrina Pelagianis omnibus solemnis fuit, satis superque manifestum est, authorem esse omninò Pelagianum. Quod alio loco vberius erit demonstrandum.

[Margin: Lib. 1. supra c. 7. — Author. qq. vet. ac noui Test. q. 123. — Ibidem. — Ibidem. — Ibidem. — Ibidem.]

Eadem vberius astruitur ex effectibus gratiæ relatiuis.

CAPVT XXV.

VENIAMVS ad effectus baptismi & gratiæ relatiuos, inter quos.

Primus est, *Reconciliare hominem Deo.* De quo sic Iulianus: *Post reconciliationem, quam cum Deo habere promeruimus, per operam videlicet mediatoris, debemus percipere animo sempiterna gaudia, & non solum salutem sperare, sed etiam gloriam.* Et Augustinus: *De reconciliatione agebat* Apostolus, *quam tu quoque per mediatorem Christum ex inimicitiis, quas cum Deo habuimus, factam esse concedis.* Et Pelagius: *Gratia vobis & pax: quia sola fide estis saluati; & pax, quia remissis delictis omnibus reconciliati fuerant Deo.* Reconciliatio autem ex inimicitiis, hoc est amicitiæ & pacis redintegratio, sine dilectione, adeoque sine gratia habituali fieri nullo pacto potest. Amicitia enim dilectionem, eamque mutuam, includit.

Secundus est, *Adoptare & facere hominem filium Dei.* Quem effectum baptismi dilucidè Pelagiani crebro constanterque confitentur. *Baptisma, quo nunc adoptamur*, inquit Iulianus, *nondum fuerat institutum.* Et paulò ante dicentem eum audiuimus: *Hæc gratia, quæ in baptismate non solum peccata condonat, sed cum hoc indulgentiæ beneficio & prouehit & adoptat & consecrat, hæc, inquam, gratia meritum mutat reorum, non liberum condit arbitrium.* Et alibi docere Pelagianos profitetur: *gratiam Christi æqualiter cunctis à se imbutis adoptionis & sanctificationis promotionisque dona conferre.* Hinc illa sæpe ab eodem repetita sententia: *Quos fecerat Christus condendo bonos, facit innouando adoptandoque meliores*, quam alibi ita exprimit: *innocentiam quam creat bonam, facit innouando adoptandoque meliorem.* Quod autem nō sola externa aliqua deputatione putarent hoc fieri, sed vera realique adoptione, satis declarant verba Pelagij, quibus Iuliano & Catholicis consentiens dicit: *Filium Dei induti* (per baptismum) *& toti membra eius effecti filij Dei fuis necesse est.* Neque paruum hoc eos æstimasse bonum, satis Augustini verba significant, quibus dicit: *Quare sit necessarium* baptisma *paruulis, dicite. Profectò quia eis boni aliquid confert; & idem aliquid, nec paruum, nec mediocre, sed magnum est. Nam si eos negatis attrahere, quod in baptismo remittatur originale peccatum; tamen regenerationis lauacro adoptari ex filiis hominum in filios Dei, non negatis, imo etiam prædicatis.* Quod continuo vocat *excellens bonum, sublime donum.* Quid magnum, quid sublime, quid excellens continet illud adoptionis bonum, si nulla hominis facta mutatione, sola externa & putatitia deputatione filius haberetur, quid ante non fuit? Imo nec fieri hoc posse statuunt, qui contra hæreticos nostri temporis internam hominis renouationem iustitiamque defendunt. *Certe regeneratus diligitur vt filius*, inquit Bellarminus, *cum antea odio haberetur, vt inimicus, igitur mutatio aliqua facta est: Ac per hoc regeneratio aliquid in ipso homine ponit, ob quod filius Dei nominetur, & sit.* Nec dissentiunt alij à quibus idem tractatur argumentum. Quæ sane si rectè contra nouos hæreticos ex ratione adoptionis & regenerationis in filium Dei inferuntur, rectè etiam pro antiquis. Cur ergo internam gratiam, qua ex filiis hominum fierent filij Dei, à Pelagianis agnitam esse diffitebi-

[Margin: Lib. 2. operis imperf. fol. 381. — Ibidem. — In c. 1. ad Galat. n. 6 & 7. — Lib. 5. cont. Iul. c. 12. — Lib. 1. operis imperf. fol. 139. — Lib. 2. fol. 123. — Lib. 3. cont. Iul. c. 3. — In c. 3. ad Galat. n. 41. — Lib. 2. ad Bonif. c. 6. — Lib. 2. de Iustific. c. 8.]

mur? Quandoquidem in iisdem filiis suis Deum etiam inhabitare fateantur? Siquidem.

Tertium baptismi effectum ponunt, *Efficere hominem templum Dei.* (*Lib. 6. cont. Iul. c. 14.*) Iulianus namque, *Incredibile* dicit *videri, quod in vtero baptizatæ, cuius corpus est templum Dei, formatur homo futurus sub diabolo, nisi Deo renascatur ex Deo*: Et Pelagius commentarios in Epistolas Pauli scribens templum istud iudicat, (*In c. 3. 1. ad Cor. nu. 22. & 23.*) *siue in singulis, siue in vniuersa Ecclesia* intelligi posse, quod violatur quando corpus suum quisque peccando contaminat. Neque vero illud tanquam destitutum habitatore suo vacuum esse putes. Nam præterquam quod omnibus omnino creaturis infinitate maiestatis insit Deus, peculiarem etiam in sanctis veluti templis suis *inhabitationem* agnoscit Pelagius. *Tribus*, inquit, *modis* (*In c. 5. 2. ad Cor. nu. 34.*) *inesse Deum legimus, secundum infinitatem omni creaturæ, sicut ipse dicit per Prophetam; nonne cælum & terram ego impleo? Secundum sanctificationem & peculiarem inhabitationem in sanctis, iuxta illud, & inhabitu in illis. Secundum plenitudinem diuinitatis in Christo, &c.* Et alibi clarius illustrans quod ante dixerat: *Iusti*, inquit, *templum Dei sunt*. Et, *cum vbique* (*Ibid. in c. 6. n. 40. & 41.*) *sit Deus, tamen in illis propriè habitare se dicit qui eius gratia perfruuntur, & qui mundum ei præparant sui cordis hospitium.* Quid magis ex vero & Catholico de Dei inhabitatione vel ab orthodoxo dici potuisset?

Quartus est, *Facere hæredem Dei, cohæredem autem Christi.* Filio enim debetur *hæreditas*, eaque non alia nisi *regni Dei*, & *in regno Dei.* Nam apud Augustinum Pelagiani sine ambagibus dicunt ideo paruulos baptizari, *vt spiritalem procreationem* (*Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. c. 18.*) *non habentes, creentur in Christo, & ipsius regni cælorum participes fiant, eo modo filij & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Et Celestius in libello fidei [illegible] quam Romæ coram Zozymo Papa gestis Ecclesiasticis allegauit, palam infantes in remissionem (*Lib. de pec. orig. ca. 5.*) peccatorum baptizandos esse profitetur: *Quia Dominus*, inquit, *statuit regnum cælorum non nisi baptizatis posse conferri, quod quia vires naturæ non habent conferre necesse est per gratiæ libertatem.* Vnde multas dotes ex Pelagianorum opinione recensens August. quæ per baptismum cõferuntur infantibus, inter cæteras non tantum ponit adoptionem filiorum Dei, (*Lib. 1. oper. imperf. fol. 59.*) verum etiam *municipatum Hierusalem cælestis*, &, *possessionem regni cælorum.* Capitale siquidem dogma inter eos fuit, *paruulos propterea baptizari vt regeneratione adoptati admittantur ad regnum Dei, de bono in melius translati non ista renouatione ab aliquo malo obligationis veteris absoluti.* (*Lib. de Hæresib. Hæres. 88.*) Hanc autem adoptionem in regnum Dei & renouationem per gratiam in ipsis paruulis intus fieri satis insinuat Augustin. quando cum Iuliano disputans quærit: *Dic quæso quibus meritis paruulorum debeat regnum cælorum?* Et quæstioni ex Pelagianorum (*Lib. 1. oper. imperf. fol. 190.*) sensu respondens; *Dicturus es forte*, inquit, *debere hoc cum gratia sua, qua opitulante renati sunt. Propter hanc enim acceptam iam venire in eius regnum merentur.* Quam probans responsionem, & aduersarium inde subuertens, adiicit: *Sed ipsam gratiam quam regenerandis exhibet, nullis eorum omnino meritis debet.* Nonne aperte gratiam opitulantem à paruulis accipi, & eis exhiberi, & propterea eis deberi regnum Dei etiam ex Iuliani mente & allatâ responsione profitetur? Nam si perspectam habuit non esse illam de accepta gratia, sed prorsus contrariam Pelagianorum sententiam, non recte illam ad propositum suum proferre videretur. Et ne quis ipsum forte baptismum gratiam vocari diceret, occurrit alibi ipse Iulianus dicens: *Hæc*

A *gratia quæ in baptismate cum indulgentiæ beneficio prouehit & adoptat & consecrat*: Vbi baptismum & baptismi gratiam manifestâ distinctione seiungit. (*Lib. 1. oper. imperf. c. 132.*)

Expenditur locus Diui Chrysostomi, & Synopsis eorum quæ pro asserenda gratia habituali Pelagiani dicunt.

CAPVT XXVI.

EX quibus omnibus tam baptismi effectibus quos recensuimus, quam ipsâ remissionis conditione, quam cõstanter Pelagiani pro-
B fitentur, satis luculente constare arbitror eos gratiam habitualem & agnouisse & in suis scriptis esse confessos. Nam si in sancti alicuius Patris monumentis, cuius nobis authoritas ad eam contra hæreticos asserendam esset necessaria, tot testimonia conglobata cernerentur, nemo nisi vel imprudentissimus, vel impudentissimus de eius auderet mente sententiaque fluctuare. Quod ex vno Diui Chrysostomi loco perspicuum esse potest. Nam quia ille de baptizatis in quadam ad Neophytos Homilia dixit: (*Chrysost. Hom. ad Neophytos.*) *Non enim tantum sunt liberi, sed & sancti; non tantum sancti, sed & iusti: non solum iusti, sed & filij: non solum filij, sed & hæredes; non solum hæredes, sed & fratres Christi: non tantum*
C *fratres Christi; sed & cohæredes: non solum cohæredes, sed & membra: non tantum membra, sed & templum: non tantum templum, sed & organa Spiritus. Vides quot sint baptismatis largitates? & nonnulli deputant cælestem gratiam in peccatorum tantum remissione consistere: Nos autem honores computauimus decem.* διὰ τοῦτο καὶ τὰ παιδία βαπτίζομεν καίτοι ἁμαρτήματα οὐκ ἔχοντα. *Hac de causa etiam infantes baptizamus, quamuis peccata non habentes* (nempe propriâ actione commissa) *vt eis detur vel addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Christi, vt eius membra sint.* (*Hæc Græca reperiuntur apud Aug. lib. 1. cont. Iul. c. 6. cætera non extant.*) Hoc, inquam, quia Diuus Chrysostomus dixit & scripsit, habitualem gratiam existimatur luculentissimi testimonij assertione comprobasse.
D Vnde meritò scriptor quidam Neotericus, qui tamen Pelagianos habitualem illam gratiam nunquam agnouisse sentit, de illo loco Chrysostomi in hunc modum: *Et ita euidentius loqui solent Patres de hac gratia* (permanente seu habituale) *cum agunt de effectu baptismi, præsertim in paruulos, eiusque egregium testimonium D. Chrysostomi Homilia ad Neophytos.* (*Francis. Suar. lib. 6. de grat. c. 3. n. 6. lib. 7. c. 7. n. 9.*) Et mox ea citat, quæ paulò ante produximus. Et alibi de eodem loco: *In quibus specialiter notari possunt verba illa Chrysostomi Homilia ad Neophytos, vbi expressè docet gratiam baptismi non in sola remissione peccatorum consistere, sed etiam in donorum infusione, quæ numerando ait: vt eis addatur sanctitas, iustitia, adoptio. Numerando autem iustitiam euidenter docet,*
E *illam sanctificationem esse etiam in iustificatione per iustitiam inhærentem tanquam per formam.* Rectè quidem & meritò. Sed *cognoscere personam in iudicio non est bonum.* (*Prou. 24.*) Si enim Diuus Chrysostomus illis verbis donorum infusionem iustitiamque inhærentem expresse & euidenter docet; quidni etiam similibus verbis Celestius, Pelagius, & Iulianus? Nam eundem illum locum pro se suoque dogmate asserendo citat Iulianus. Vt quia Chrysostomus infantes *non habere peccata* dixerat, inde peccatum eorum originale destrueret. (*Lib. 1. cont. Iul. c. 6. initio.*) Qua sane illius testimonij allegatione quid aliud quam idem omnino quod Chrysostomum & D. Augustinum de Baptismi muneribus se sentire confitetur? Alioqui enim ad sese iugulandum gladium ad-

aduersario suo præbuisset. Nec sanè dissimulasset sanctus Augustinus, qui tam libenter & frequenter maiorum suorum authoritate Pelagianos premit, Iuliani errorem si quem à Christiana disciplina diuersum de re tanta docuisset, tam euidenti testimonio profligare. Sed tantum abest vt quicquam ab illa Chrysostomi doctrina alienum, excepta peccati originalis remissione, Iulianus senserit, vt potius iisdem pene verbis quæ in Chrysostomo euidentissima esse iudicantur, ad opprimendas baptismi dotes vtatur. Quod enim Chrisost. dicit; hac de causa infantes baptizari: *Vt eis addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hæreditas, &c.* Hoc Iulianus dicit: *Vt bono eorum naturali bonum sanctificationis accedat; vt fiant infantes sancti, Dei Filij.* Hoc Pelagius: *Vt spiritalem procreationem non habentes creentur in Christo, & ipsius regni cælorum participes fiant, eo modo filij & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hoc de paruulis & maioribus idem ille Iulianus: *Fieri peccatorem* (vi baptismi) *ex malo perfectè bonum, innocentem autem qui nullum habet malum propriæ voluntatis ex bona fieri meliorem, id est optimum, vt ambo quidem in Christi membra transeant consecrati.* Idcirco enim peccatorem *perfectè bonum* & innocentem paruulum *optimum* fieri dicit, ne quis existimaret, quod Chrysostomus nonnullos deputare dixerat, cœlestem baptismi gratiam in sola peccatorum remissione consistere, vel in sola illa restauratione qua natura hominis in primæuum illum ac naturalem statum quam Adamo affinxêre Pelagiani expiata reuocatur, de quo aliquid supra diximus. Præter hæc enim nouum quoddam munus diuinitùs per baptismum afferri volunt, quod Augustinus idcirco dicit esse: [a] *Nec paruum, nec mediocre, sed magnum, sublime donum, excellens bonum.* Et Iulianus vocat: [b] *diuitias mysterij*, & [c] *ineffabile beneficium*, cuius *largitate* Deus *paruulorum præuenit voluntatem.* Et ne quis etiam naturalis ordinis hoc donum esse suspicetur, aptissimâ distinctione Iulianus dicit: *Deferuntur* (paruuli ad Ecclesiam baptizandi) *vt laudent Deum, quem & bonorum naturalium, & donorum spiritualium protestantur authorem.* Et Celestius profitetur hoc donum ad quod conferendum baptismus datur: *Naturæ vires non habere*, & ideo *conferri necesse est*, inquit, *per gratiæ largitatem.* Qui ista tanta verborum luce profitentur, & efficaciâ; nonne præter remissionem peccatorum donum aliquod habituale cœlitùs baptizatis infusum censendi sunt cum Chrysostomo profiteri? Neque enim facile baptismi diuinæque gratiæ munus aut beneficium in illis Diui Chrysostomi vel aliorum etiam antecedentium Sanctorum atque Conciliorum verbis inueneris, quod non fuerit à Pelagianis vel iisdem, vel æquipollentibus verbis pene expressum luculentius & splendidius decantatum. Dicunt enim per baptismi gratiam non solum remitti peccata, quòd ad habitualem gratiam asserendam vel solum sufficit, sed abstergi reatus, deleri crimina, plenam conferri purgationem: hominem per Christi sanguinem expiari, mundari, perfectè innouari, in meliorem hominem renasci, ad naturam instaurari, adeoque liberari à peccandi consuetudine, ita vt euulsis peccandi radicibus, non habeant baptizati aliquid quod mortificent. Dicunt hanc ineffabilis beneficij largitatem hominibus gloriam regenerationis & iustificationis attribuere, eos prouehere, consecrare, spiritualiter illuminare, fideles & iustos iustitiâ Christi facere, sanctificare in Christo, in Christi membra consecratos transmittere, ita vt spiritualem pro-

Lib. 6. cont. Iul. cap. 17.

Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. cap. 19.

Lib. 2. oper. imperf. fol. 61.

a Lib. 2. ad Bonif. c. 6.

b Lib. 1. operis imperf. fol. 67.

c Lib. 6. cont. Iul. cap. 10.

Lib. 2. oper. imperf. fol. 70.

Lib. de pecc. orig. cap. 5.

A creationem non habentes creentur in Christo. Dicunt homines per illam vngi, Spiritum sanctum accipere, ex inimicitiis reconciliari, hoc est amicum fieri Deo, adoptari ex filiis hominum in Filios Dei, atque ita regni cælorum participes fieri tanquam hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi. Denique effici sanctos & iustos, templa Dei, quibus propriè & secundùm sanctificationem inhabitet. Quid postulatis amplius, quid expressius, quid inculcatius? An forte ipsum habitualis gratiæ nomen expectatis? Nimiæ profectò id esset peruicaciæ ab hominibus spiritu vaticinandi vacuis vocabulum quasi per Prophetiam exigere, quod non nisi sæculis aliquot post B eorum occasum alienæ arbitrio voluntatis exortum est. Veruntamen ne quid expressius ab eis desiderari conqueraris, dicunt gratiam Christi infundi ac tradi. Et ne gratiam illam ipsum baptismum esse suspiceris, dicunt quod gratia in baptismate peccata condonat, & cum hoc indulgentiæ beneficio & prouehit & adoptat & consecrat. Nec vero modum quo operatur in hominibus gratia tam sublimia beneficia siluerunt, ne forte morali quadam & inani, vt inter homines accidit, existimatione ac deputatione hoc fieri putes. Dicunt enim efficaciter celeriterque mederi gratiam Saluatoris, singularem eius esse virtutem; vno virtutis impetu atque compendio de- C leri crimina; efficacissimam esse Medicinæ potestatem. Denique vt omnis omnino auferatur de Pelagianorum opinione tergiuersatio, dicit Author quæstionum veteris ac noui Testamenti, quo nemo accuratius mysteria Pelagiana explicuit: *Senatorum dignitas non habet apud Deum meritum. Neque ipsa natura, hoc est, substantia consequitur beneficium: sed in sola fama & sermone dignitas vertitur. Ac per hoc currit quidem sermo per traducem carnis* (hoc est, ita vt filius Senatoris vocetur Senator non minus ac pater) *sed nihil aliud præstat quam opinionem dignitatis, sicut & hi qui Consules sunt aut statuis honestantur, gaudent in vano. Christiani autem cum fiunt, ipsi naturæ accedit dignitas, & essentia ipsa hominis* D *æternum habet incorruptibilitatis beneficium, vt non opinio sola, sed & res sit in effectu apud Deum.* Nemo, opinor, Scholasticus, qui verborum proprietatibus & præcisis rerum expressionibus imprimis studet; posset luculentius & exactius gratiæ Christianæ veritatem, realitatem & effectum exprimere. An forte Author illarum quæstionum Catholicus non Pelagianus habendus est? ætatem habet, ipse de se loquatur: ipsum interrogate. Tu quid dicis de peccato originali, idque non alibi, sed paucis versibus ante superiorem illam professionem? Ego, inquit, sentio, quod *neque Filij Dei sunt qui nascuntur, neque filij diaboli.* Audis putum putumque Pelagianismum & omnibus illius hære- E seos basim ac fundamentum? Quid de operatione iustitiæ? *Sic Deus instituit*, inquit, *genus nostrum, vt sine sensu nascamur, possibilitatem tamen habeamus* (id est naturalem potestatem) *discendi siue bona siue mala; vt ipsi nobis aut mala acquiramus, aut bona; vt lætemur in nobis, cum rectè agentes remuneramur, aut ipsi nobis imputemus, si praua sequentes condemnemur.* Audis Pelagianismi culmen vt naturali illa *possibilitate rectè agentes lætemur in nobis?* Quod alibi passim ad nauseam vsque tradit ac repetit, & nos loco suo fusius demonstrauimus.

Author qq. veteris ac noui Test. qu. 81.

Ibid. qu.

Ibidem.

Soluuntur nonnullæ difficultates ex Diuo Augustino & Concilio Carthaginensi motæ.

CAPVT XXVII.

VNA superest soluenda difficultas & eximendus scrupulus qui quosdam recentiores premit. Mirantur enim, qui fieri possit vt Pelagiani gratiam babitualem agnouerint & confessi fuerint, cum omnem Christi gratiam operaque quæ ex ea profluunt naturæ vires superantia repudiauerint: *Nam*, inquit quidam ex recentioribus, *licet cognouerit Pelagius gratiam remissionis peccatorum, non tamen intellexit fieri per interioris gratiæ subministrationem, vt dixit Augustinus cum aliis Episcopis Epistola 95. & lib. de gratia Christi c. 2. ait sensisse Pelagium nos saluari adiutos non aliqua subministratione virtutis, sed viribus propriæ voluntatis. Et ideo in Concilio Mileuitano Canone 3. damnatur, quia gratiam ad solam peccatorum remissionem valere dicebat.* Addit & rationem: *Nam hæc dona habitualia propter actus supernaturales dantur, & ideo ablatis actibus reliqua tolli necesse est. Pelagius autem vel negauit vel omnino non agnouit fieri à nobis virtute diuinæ gratiæ aliquos actus liberos vere supernaturales. Et hinc in Adamo ante peccatum nullum Dei donum agnouit præter naturalia: ideo enim dixit nos nunc generari in eodem statu in quo fuit Adam conditus.* Hæc ille. Sed pace illorum Authorum dixerim, non videntur satis Hæresis Pelagianæ naturam calluisse & arcana penetrasse. Id quod potissimum eis contigit, quia dogmatum Pelagianorum sensum & intelligentiam non tam ex Hæreticorum ipsorum scriptis & eorum qui ipsis restiterunt monumentis, quam ex propriis suis principiis exsculpere voluerunt: quorum intuentes connexionem, & aliò transferentes subinde de præcipuis doctrinæ Pelagianæ dogmatibus alienissime statuunt. Cuius hallucinationis vberior declaratio suo loco reseruanda est, vbi Pelagiana dogmata ex ipsis Catholicæ doctrinæ fundamentis refellentur. Quod igitur dicunt Pelagium nullos actus vim naturæ superantes agnouisse, sed solius liberi arbitrij, rectissime reuera dicunt: sed qui sunt apud Pelagianos atque Catholicos actus supernaturales & gratiæ, qui solius liberi arbitrij, & qua ratione sic vocentur, nec suspicione cogitare potuerunt. Putant enim suæ Philosophiæ principiis inhærentes omnes illos esse actus gratiæ, non naturæ aut liberi arbitrij, in quos quæuis interior gratia voluntatis influxerit, siue babitus ille fuerit, siue actualis inspiratio, nullo etiam ipsius modi influendi habita ratione, dummodo actus ipsos simul cum potentia voluntatis influendo producat: In quo longè sine dubio ab Augustini & Pelagij sensu discrepant, totamque doctrinam de gratia Dei & natura confundunt. Quod asserendo potius, quam probando nobis tantisper hoc loco vendicantes, dicimus, non repugnare quod nullos actus supernaturales, sed solius naturæ aut liberi arbitrij agnoscant Pelagiani & tamen infusa Spiritus sancti dona & habitualem gratiam, imo & actualem, si ita placet, quæ in voluntatis etiam actus influant, fateantur. Quod si ita est, vt verissimum esse demonstrabimus, non rectè ex negatis actibus supernaturalibus colligunt: *Non agnouisse Pelagium, imo supposuisse, nulla talia dona nobis communicari.*

Franc. Suar. lib. 7. de grat. c. 6. n. 1. & Prolog. 5. n. 5.

Vide & Scaplet. lib. 4. de grat. & lib. arb. cap. 1. Prologom. 5. n. 5.

Accedit nec illud rectè sequi, vt quia dona illa ad producendos actus dantur, ablatis actibus necessario simul auferantur. Posset enim & alius esse Pelagio gratiæ habitualis vsus, tametsi nihil eam ad ipsos actus, sed solam voluntatem hominis conferre censeret. Neque enim frustra dari aut inutile esse donum illud iudicandum est, quo homo regeneratus & reconciliatus Deo, & sanctificatus & iustificatus, & interius renouatus & adoptatus in Filium Dei, cæteras sublimes illas prærogatiuas adipiscitur, de quibus ante iuxta Pelagianam doctrinam satis superque disseruimus. Nam quod in Adamo cæterisque qui ex eo gignuntur, nulla huiusmodi Spiritus sancti munera in ipsa bumanæ naturæ procreatione, vel nunc esse vel olim fuisse decernunt, nihil obstare manifestum est, quo minus illa postea per baptisma conferantur: *Fiunt enim, non nascuntur Christiani*, vt author ille sæpe citatus docet: Et vt Iulianus: *Christus auget circa imaginem suam continuâ largitate beneficia, & quos fecerat condendo bonos* (naturaliter scilicet) *facit* (per baptismi gratiam) *innouando, adoptandoque meliores.*

Author. qq. vet. ac noui Test. q. 81.

Lib. 3. oper. Iul. cap. 3.

Iam vero quod dicunt, *Pelagium non intellexisse remissionem peccatorum fieri per interioris gratiæ subministrationem*: ex iis quæ superioribus capitibus in medium adduximus, abunde constare arbitror, quantâ veritate nitatur, si per gratiæ subministrationem illa habitualis intelligatur.

Nam quod Augustinum & Concilium, vt ipsi vocant, Mileuitanum istius suæ sententiæ testem adhibent, non videntur illa testimonia, vel penetrasse, vel expendisse, quæ vel ab iis adulterantur, vel obtorto collo in suum propositum rapiuntur. In primis enim falsum est dixisse Augustinum cum aliis Episcopis Epistola 95. quod Pelagius non intellexerit fieri remissionem peccatorum per interioris gratiæ subministrationem. Verba illorum Episcoporum ista sunt: *Siue enim gratiam dixeris esse liberum arbitrium, siue gratiam esse remissionem peccatorum, siue gratiam esse legis præceptum, nihil eorum dicit, quod per subministrationem Spiritus sancti, pertinet ad concupiscentias tentationesque vincendas.* Quæ sanè longè aliud significant atque sonant quam author ille persuadere conatur. Significatur quippe remissionem peccatorum quocumque modo illa intelligatur, non esse illud adiutorium diuinæ gratiæ quod per subministrationem siue inspirationem Spiritus sancti datur ad superandas concupiscentiarum tentationes, quæ contra animum iam purgatum peccatorum remissione, consurgunt. Illud enim in ipsa iustificatione iam semel datum est; hoc quotidie ingruentibus tentationibus datur: illud præterita peccata respicit; hoc futura: pro illo impetrando dictum est ac dicitur quotidie à fidelibus: *Dimitte nobis debita nostra*; pro hoc, *& ne nos inducas in tentationem*. Itaque solam peccatorum remissionem tanquam gratiam contra futuras peccatorum tentationes afferendo, Pelagiani accendebant elationem, extinguebant orationem. Cum enim non circa præterita, sed futura peccata cauenda, vincendaque totius disputationis cardo versaretur, docebant hominem in suis viribus confitere sola remissione contentum, nec infirmitatem suam amplius oratione testari. Quo autem pacto secundum Pelagianos fieret ipsa remissio, nullam prorsus ibi mentionem facit. Sed cum nullibi legatur eorum de peccatorum dimissione reprehendisse doctrinam, quid aliud quam approbasse sentiemus? Illum esse genuinum verissimumque Augustini sensum solum locum intuenti manifestissime

Epist. 95.

Matth. 6.

patet

patet. Nam clare dicit, remissionem peccatorum non esse illud *quod pertinet ad concupiscentias tentationesque vincendas*. Clare subiicit probaturus quod dixerat: *Hanc enim oramus, vt peccatorum tentationem superare possimus, vt spiritus Dei vnde pignus accepimus adiuuet infirmitatem nostram*. Quasi diceret, iam etiam adepti remissionem peccatorum, adhuc oramus vt idem ille spiritus cuius pignus in ipsa remissione accepimus, adiuuet infirmitatem nostram, ergo remissio non est illud adiutorium gratiæ, quod per subministrationem Spiritus sancti datur ad concupiscentias tentationesque vincendas. Clarius adhuc adtexit, Pelagianas gratias refellendo: *Quis autem orat & dicit, ne nos inferas in tentationem, non vtique id orat vt homo sit, quod est natura, neque id orat vt habeat liberum arbitrium quod eam accepit cum crearetur ipsa natura; neque orat remissionem peccatorum, quia hoc superius dicitur, dimitte nobis debita nostra. Orat ergo vt non peccet, hoc est ne quid faciat mali, &c.* Nonne apertissime docet solam illam orationem, ne nos inferas in tentationem probare & omnino conuincere, neque naturam, neque liberum arbitrium, neque legem, neque remissionem peccatorum esse illam gratiam quæ per subministrationem Spiritus sancti ad superandas tentationes postulatur, id quod ex aliqua alicuius peruersa de remissione peccatorum aut gratia habituali intelligentiâ, sed ex ipsa natura iam præterita atque obtenta, remissionis, etsi rectissime & Catholicissime illa intelligatur, probat? Vnde subiungit: *Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ testificatio*, oratio, inquam, qua Paulum rogasse dicit: *Oramus ad Dominum ne quid faciatis mali*: & quæ ab omnibus fidelibus iam remissione mundatis & iustificatis funditur: *Ne nos inducas in tentationem*. Hæc enim oratio gratiam actualem à Spiritu sancto iustificatis subministrandam, non ipsam remissionem manifestissime postulat. Cuius gratiæ confessione omnes controuersias de Dei adiutorio inter Pelagium & Ecclesiam esse sopiendas disertis verbis profitentur. *Hanc ille confiteatur*, inquit, *& eum gaudebimus sine dubio, sine correctum*. Vbi quid aliud dicit, nisi si solam illam actualem Spiritus sancti administrationem fateatur, quæ ad futura peccata vitanda tentationesque vincendas Dominicâ oratione petitur, sectam esse Pelagij de diuina gratia adeoque de peccatorum remissione confessionem, quæ sanè Diui Augustini doctrina ita manifesta est, ac tot locis aliis inculcata, vt mirum sit quemquam tantillum in eius lectione versatum hallucinari potuisse, & huiusmodi de remissione loca in sensus alienissimos detorquere. Hoc est enim illud ipsum quod in Epistola 94. Pelagium docere dicit: *Necessariam nobis esse remissionem peccatorum, &c. cauendis autem futuris, vincendisque peccatis omnibusque tentationibus virtute superandis sine vllo deinceps adiutorio gratiæ naturali possibilitate, humanam sufficere voluntatem*. Adiutorium gratiæ intelligit actualis quod orationibus impetratur. Explicando namque subiicit: *Qua impietate contradicit etiam orationibus nostris, concedens quidem vt dicamus: Dimitte nobis debita nostra, sicut, &c. Illud vero quod sequitur, ne nos inferas in tentationem, non sic intelligere, vt Deus orandus sit, quod nos ad superandas tentationes adiuuet peccatorum*. Hoc est denique, ne lectorem in re aperta locorum multitudine remoremur, quod illud ipsum allegatum ab eis Concilium Mileuitanum in eodem ipso tertio Canone citatisque superius verbis districto anathemate damnationis ferit: *Placuit vt quicunque* A *dixerit gratiam Dei in qua iustificamur per IESVM Christum Dominum nostrum ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium, vt non committantur, anathema sit*. Quia non aduersus illam notissimam Pelagij doctrinam stringitur, quo decet vt ex Augustino identidem attestante audiuimus, orandum quidem vt dimittantur nobis debita nostra indultâ peccatorum præteritorum remissione, non autem adeptâ remissione pro futuris vincendis esse dicendum, *Ne nos inducas in tentationem*. Vnde cum dicit *gratiam ad solam remissionem peccatorum valere*, absurdissime trahitur ad excludendam internam animi renouationem, cum illud (solam) excludat dum- B taxat aliud genus adiutorij actualis, quod tota Ecclesia etiam à peccatis iustificata & renouata & sanctificata, & in culmine iustitiæ constituta, precibus quotidianis implorat. Atque idem prorsus aliorum verborum Augustini sensus est, quibus, Pelagium in sola remissione peccatorum gratiam Christi constituentem, sensisse dicit, non vt ipsi perperam allegant: *Nos saluari adiutos non aliquâ subministratione Spiritus sancti, sed viribus propria voluntatis*; quasi significasset Augustinus, nec in ipsa peccatorum remissione veram & internam Christi gratiam infundi, sed *Nos adiuuari vt non peccemus vlterius, non aliqua subministratione Spiritus sancti, sed viribus propriæ voluntatis, quid sibi peccato- C rum remissione præstitum fuerit per actus singulos recordantes*. Qua phrasi non illam gratiam habitualem Spiritus sancti subministratione infusam denotat, quâ peccata remittuntur, sed illam, quâ paulo post Pelagium refeliendo dicit, Deum adiuuare *dilectionem inspirando, vt id quod faciendum esse cognouerit faciat*: Qua infrà dicit, *Deum operari velle, atque operari* etiamsi ante gratiam acceptam homo nolit; pro qua Apostolum orare dicit; pro eis ad quos scribebat, *Ne quid mali faciant*, & vt, *quod bonum est faciant*. Qua denique dicit, *Dominum respexisse Petrum*, non quia Petro vel liberum arbitrium, vel loqui, vel peccatorum remissionem dedit: Sed quia *misericordia Dominus latenter subue- D nit, cor tetigit, memoriam reuocauit, interiore gratia sua visitauit Petrum, interioris hominis vsque ad exteriores lacrymas mouit & produxit affectum. Ecce*, inquit, *quemadmodum Deus adiuuando adest voluntatibus & actionibus nostris. Ecce quemadmodum velle & operari operatur in nobis*. Quæ omnia tanta manifestationis euidentia gratiam actualis subministrationis inculcant & & illius inspirationis Spiritus sancti quæ iam remissis etiam peccatis & in sanctitatis apice constitutis necessaria est, vt nihil absurdius nec à mente Augustini alienius fingi posset, quam dicere quod præter peccatorum remissionem etiam interior renouatio in iustificatione infundi designetur. Quasi vero habitua- E lis gratia sit illa gratia quæ iniustis & remissione purgatis, *Pertinet ad concupiscentias tentationesque vincendas*; qua *Dominus respexit Petrum*; qua *Deus operatur* in nolentibus *velle*, & in infirmis *perficere*: quam Paulus petiit quando dixit, *oramus ad Deum vt nihil mali faciatis*: pro qua omnes iustificati remissis peccatis & habituali gratia mundati magnis suspiriis clamant, *Deus in adiutorium meum intende*: Quam omnes fideles & Filij Dei quotidie patrem suum interpellantes postulant; *Ne nos inducas in tentationem*. Qua cor siue iusti, siue peccatoris *tangitur, memoria reuocatur*, interius animus *visitatur*, vsque *ad lacrymas affectus mouetur atque producitur*. Actualis est illa sine dubio Spiritus sancti subministratio & inspiratio, non habitua-

Margin notes: Epist. 94. — Ibidem. — Lib. de grat. Christi. c. 2. — Ibid. c. 3. — Ibid. c. 5. — Ibid. c. 5. — Luc. 22. — Eodem lib. de gratia Christi c. 45. — Aug. Epist. 95. — Luc. 22. — 2. ad Cor. 13. — Psal. 69. — Matth. 6. — Aug. lib. de grat. Christi cap. 45.

lis. Nam actualis est illa sola gratia quam Pelagius disputationibus suis sustulit, & aduersus illum tot elaboratis voluminibus Augustinus asseruit, nec enim vnquam inter eos de habituali adiutorio disceptatio fuit. Quod ita in operibus eius manifestum est, vt qui non aduerterit, merito clauem amisisse, & toto ostio aberrare videatur. In multis enim tenebris versetur & in periculosos impingat errores necesse est, dum sibi de nomine habitualis gratiæ retentæ blandiens securus naturæ viribus patrocinabitur ac Dei causam præclare se egisse iudicabit.

De adiutorio possibilitatis gratiarum actualium respectu voluntatis, vbi de motibus eius indeliberatis.

CAPVT XXVIII.

DEINCEPS aliquid de adiutorio possibilitatis gratiarum actualium respectu voluntatis dicendum est. Sub quo genere omnes illas gratias actuales comprehendimus, quæ voluntati solam afferunt, vel augent volendi possibilitatem, seu potestatem: ipsum autem velle aut nolle agere, aut non agere, hoc est, vnâ cum illo adiutorio concurrente sese ad actum determinare, pure ex voluntatis arbitrio suspendi sinunt: non vt voluntas ad actum suum victrice illa gratiæ delectatione flectatur, sed potius ipsi gratiæ quantum ad agere spectat aut non agere inuictè dominetur, vtpote quæ tali possibilitatis adiutorio capi nequeat, si dedere se ipsa noluerit. Huiusmodi genus gratiæ fere in actibus quibusdam indeliberatis voluntatis à recentioribus poni solet, per quos voluntas ad volendum incitatur & roboratur, non tamen determinatur aut inuictè flectitur, sed hoc ab ipsius liberrimo nutu exspectandum esse decernunt. Itaque duo de isto genere gratiæ voluntatem adiuuantis, quæri possunt, vnum an tale genus adiutorij Pelagiani putauerint libertati voluntatis seu indifferentiæ eius quantum ad modum adiuuandi, esse contrarium. Alterum an illud quantum ad substantiam reuera agnouerint & admiserint.

Suprà.

Prima quæstio ex iis quæ supra hoc eodem libro variis locis diximus, itemque fusius libro secundo disseruimus, facile solui ac decidi potest. Nam vtrobique sæpe declarauimus nullum adiuuandæ vel prouocandæ voluntatis modum horruisse Pelagianos, nisi qui supremam illam decernendi potestatem atque indifferentem arbitrij libertatem perimendo captiuam redderet voluntatem. Nam illam indifferentem ac dominatricem arbitrij potestatem ac nutum, semper Pelagiani pupillis oculorum suorum habuere chariorem, quæ si salua manet, imò quia semper vt credunt salua manet, nullos voluntatis vel passionum, vel indeliberatorum actuum, ad volendum nolendumve prouocantium turbines aut blandimenta formidant. Occasiones enim huiusmodi motus, non causas aut necessitates volendi aut nolendi esse arbitrantur. Certissima namque & inflexibilis Pelagianis regula est, quod *Sufficit homo ingenitis sibi moribus dare leges*. Itemque *non esse tantas libidinis vires, vt eam validæ regere ac frænare non possit*. Quod si de vehementissima omniumque molestissima cupiditate vi voluntatis solius coercenda statuunt, quid de cæteris animi motibus & passionibus siue bonis siue malis dubitari potest? Cum generalis

à capite 11. vsque ad 20. vide maximè 17. Lib. 2. c. 3. 4. & 5.

Iul. lib. 5. apud Aug. cont. Iul. c. vlt.

eorum sententia sit, dominam illa libertatem voluntatis atque vtriusque partis *possibilitatem* vt Iulianus pronunciat, *ad hoc solum excubare, ne homo vel in peccatum à quoquam impellatur, vel à peccato abstrahatur voluntate captiua: quam non posse capi* (in neutram videlicet partem) *si dedi ipsa noluerit, constatur fortiendo, cuius laceri in contemptu dolorum & per gentiles & per Christianos assiduè claruerunt.* Quæ de re si plura videre lubet, caput tertium, quartum & quintum libri secundi consulendum est. Ex quibus perspicuum tibi fiet, nullo modo Pelagianos impetus passionum & indeliberatorum motuum voluntatis libertati timuisse, vtpote quam omnibus illis putant temperandis, coercendis frænandisque superiorem.

Lib. 1. oper. imperf. cap. 101.

Quod spectat ad alteram quæstionem, an reuera Pelagiani motus illos indeliberatos bonos confessi fuerint, quibus ad amandum Deum operaque bona facienda voluntas prouocata cieretur, ex eadem libri secundi Disputatione liquet, quid sentiendum sit. Constat enim ex variis eorum testimoniis eos nullo modo dubitasse quin huiusmodi boni motus non minus ac mali frequenter in animum inciderent: sed salua illa, quam mordicus tuebantur libertate arbitrij in vtramuis partem, & indifferentia voluntatis. Hoc enim est quod dicit apud Augustinum Iulianus: *Hominem Dei opus defendimus: nec ex illius potentia vel in malum, vel in bonum inuitum aliquem cogi.* Ecce indifferentia illa voluntatis vt velit aut nolit, quam coactioni & subinde necessitati opponere solent, vt alibi ex professo declarauimus. Tollere enim volunt per huiusmodi phrases illam gratiam quam Augustinus prædicabat, quæ nempe facit vt homo qui nolebat, velit & faciat. Hinc enim quasi contrarium afferendo Iulianus dicit: *Sed propriâ voluntate aut bonum facere aut malum.* Nam vt alibi diximus, quod homo facit ab alio sibi collata faciendi voluntate, quæ antea non fuit hoc hominem inuitum, coactum, nolentem facere, imò nec facere aut velle certissimo testimonio statuebant. Hoc enim respicit in sua quam subdit responsione Augustinus: *Ad hoc respondemus*, inquit, *nec ex Deo potentia vel in malum, vel in bonum inuitum aliquem cogi*, quasi ipse non velit, cum ab alio voluntatis nolenti datur; *Sed Deo deserente pro meritis ire in malum*, nempe, *quia de peccato in peccatum suâ voluntate præcipitatur*, vt paulò ante dixerat: *Et Deo adiuuante sine meritis conuerti ad bonum*, acceptâ scilicet conuersionis voluntate quæ deerat. *Non enim est homo bonus si nolit, sed gratia Dei etiam ad hoc adiuuatur vt velit, quoniam non inaniter scriptum est: Deus est enim qui operatur in vobis & velle & operari, &c. Et præparatur voluntas à Domino.*

cap. 4. & 5. sent.

Lib. ad Bonif. cap. 18.

Ibidem.

Eodem lib. cap. 3.

Hanc ergo potentissimam gratiam negans Iulianus qua homo fieret ex nolente volens, *Deo præparante*, hoc est dante *voluntatem & operante* in hominibus *velle & operari*, vt Augustinus docet, aliud genus adiutorij profert, quo retentâ sibi *propriâ*, vti præmiserat, *voluntate aut bonum faciendi aut malum*, hoc est salua illa plenissima volendi aut nolendi indifferentia & arbitratu, homo adiuuatur incitationibus quibusdam & proritationibus seu prouocationibus in bonum aut malum; statim adiicit, asserendo hominem, *In bono opere à Dei gratia semper adiuuari, in malo verò diaboli suggestionibus incitari.* Vbi cum apertissime sentiat diabolicas suggestiones, quibus hominis voluntas quatitur & motibus quibusdam deliberationem antevertentibus prouocatur, non repugnare indifferentiæ

Ibid. lib. 1. cap. 18.

rentiæ voluntatis neque propterea *ad malum inuitum aliquem cogi*; consequenter iudicat neque Spiritus sancti suggestiones, siue vt Pelagius loquitur, *spirituale desiderium* concupiscens aduersus carnalem consuetudinem, quo homo in bono opere semper adiuuatur, eidem illi voluntatis indifferentiæ repugnare, neque propterea *in bonum inuitum aliquem cogi*. Eadem enim prorsus libertatis ad vtrosque motus coërcendos ratio est, secundum illam Iuliani regulam, *suffic t homo ingeniis sibi moribus dare leges*. An vero Iulianus in eodem loco veram aliquam agnoscat gratiam qua voluntas siue volitio iam excitata saltem iuuetur ad plenius volendum bonum, etsi non excitetur vt illud velit, paulo inferius dicturi sumus.

Lib. 1. oper. imperf. ...

In Comment. c. 5. ad Galat. c. 27.

Lib. 5. cont. Iul. c. vlt.

Vtrum nullam veram, internam & actualem voluntatis gratiam admiserint Pelagiani ante condemnationem hæreseos sub Zozymo Papa.

CAPVT XXIX.

HACTENVS vtcumque declaratū est omne genus adiutorij possibilitatis siue externum, siue internum, siue respectu intellectus, siue voluntatis Pelagianos agnouisse. Nam & leges & doctrinam & exemplum Christi & peccatorum remissionem quibus homo in singulis actibus adiuuetur; & illuminationes illustrationesq; internas Dei, & concursum generalem, & gratiam habitualem, & motus bonos seu desideria quædam bona indeliberata, saluâ tamen illâ indifferente arbitrij potestate, confessi sunt. Nunc videndum an vnquam veram aliquam internam & actualem gratiam admiserint quam Augustinus prædicauit.

Quod vt clarius ac distinctius à nobis fiat, duo tempora videntur esse consideranda, vnum quod fluxit ab initio vsque ad damnationem quæ per Zozymum Papam cooperantibus Conciliorum Africanorum litteris Hæresis Pelagiana toto orbe iugulata est. Alterum à damnatione deinceps, vsque ad obitum Diui Augustini quando in locum prostrati erroris Pelagiani, Semi-Pelagianus exortus est. Hanc autem idcirco mouemus quæstionem, quod quamuis constet Pelagianos ab initio vsque in finem in prædicanda natura, lege, remissione, exemploque Christi perstitisse, cum eo tamen bene consistere nonnulli, vt audiuimus, putent, vt simul aliquam actualem internamque gratiam admiserint, saltem qualem Adamus habuit; quæ nullo indifferentis illius libertatis præiudicio instar lucis, quæ semper cernere volentibus præsto est, eius nutui accommodata seruiret.

Et quidem ante damnationem illam sicuti nunquam leguntur, gratiā illam actualem quam iuxta sacrarum Scripturarum fidem Augustinus prædicat, vere sincereque confessi esse, sed non nisi in asserenda vel peccatorum remissione, vel lege, doctrinaque Christiana, vel exemplo Christi incubuisse: ita non raro indicant nullam veram internamque gratiam ad bene viuendum necessariam, sed solis naturæ viribus ipsique humanæ potestati & voluntati bonum opus esse tribuendum. Nam in ipso exortu aperte Pelagius profitetur, *quod non peccare nostrum sit*: quod Augustinus ita intelligit quasi dixisset, *quod non peccare nostrum tantummodo sit*, ita videlicet, vt nec illud adsit Dei adiutorium, quo etiam integra sanaque hominis natura gaudebat, quod inter omnia actualis gratiæ adiutoria minimæ efficaciæ fuit. Nam etiamsi de illa natura *loqueretur*, inquit, *nec sic recte diceret, quod non peccare nostrum tantummodo sit, quamuis peccare nostrum esset: Nam & ibi esset adiutorium Dei & tanquam lumen sanis oculis quo adiuti videant se præbere volentibus*. Quæ perspicuè clamant ne tantillam quidem Dei gratiam adiuuantem qualem Adamus habuit agnouisse, sed ita viribus nostris arrogasse quod non peccamus, vt Deo excluso, nostrum tantummodo esse videretur. Quod etsi non diceret, ex eo tamen aperte sequitur, quod non peccandi, seu bene viuendi possibilitatem sufficientem tunc temporis diceret *in naturæ necessitate consistere: Quia nulla adimere voluntas potest quod inseparabiliter insitum probatur esse naturæ*, pro vt ista Pelagij verba sanctus Augustinus refert. Quam Pelagij sententiam intuens & improbans idem August. *Gratia Dei*, inquit, *non qua instituatur, sed qua restituatur natura quæratur; quæ ab isto sola clamatur non esse necessaria cum tacetur*. Et alibi in eodem libro: *de qua gratia omnino nihil dicit, quasi sola sua voluntate se possit sanare quia eum potuit sola vitare*. Et paulo post: *de qua gratia & adiutorio & misericordia sine qua bene non possumus viuere, nescio quare iste omnino nihil dicit, imo etiam velut sibi ad iustitiam sufficientem, si voluntas sua adsit defendendo naturam gratiæ Christi quâ iustificamur*, hoc est, iuste viuimus, vt ante dixit, *apertissime contradicit*.

Lib. de nat. & grat. c. 48.

Ibid. c. 45. 50. & 51.

Ibid. c. 35.

c. 23.

Ibidem.

In progressu verò non minus aperte omnem omnino veram gratiam sustulit; quod ex eis quæ tempore Concilij Palæstini itemque mox subsecuti Carthaginensis ac Mileuitani gesta & scripta sunt, luculentissime demōstrari potest. Nam quid aliud sibi volunt verba Patrum Concilij Carthaginensis de Pelagij dogmate ad Innocentium: *Si possibilitate naturæ & arbitrio voluntatis in potestate sunt constituta, quis non ea videt à Domino inaniter peti & fallaciter orari, cum orando poscuntur quæ naturæ nostræ iam ita conditæ sufficientibus viribus obtinentur?* Si enim naturæ vires sufficiunt nulla profectò interna gratia necessaria est. Quid sibi vult aliud quod subiiciunt: *virtute corroborari si volumus inquiunt* (Pelagiani) *possumus ex possibilitate naturæ quam nunc non accipimus, sed cum crearemur accepimus?* Quid sibi vult aliud quod Carthaginensi Synodo respondet, iterat, iterandoque inculcat Innocentius: *Nam quid nos de his post hac rectum mentibus existimemus, qui sibi se putant debere quod boni sunt, nec illam considerant, cuius quotidie gratiam consequuntur? Sed item isti qui tales sunt, nullam Dei gratiam consequuntur, qui sine illo tantum se assequi posse confidunt, quantum vix illi qui ab illo postulant, & accipiunt promerentur.* Et iterum: *Et qui nos adiutorio negas indigere diuino, quasi ex nostra in totum possibilitate perfecti, quomodo vero adiutorium in nos, cum tales à nobis etiam esse possumus, prouocamus?* Itemque paulò post: *Nam quod mortiferum tam præceps videatur ad casum, tam expositum ad omnia pericula, si hoc solum nobis putantes posse sufficere quod liberum arbitrium cum nasceremur accepimus, vltra iam à Domino nihil quæramus? Id est auctoris nostri obliti, eius potentiam, vt nos ostendamus liberos, abiuremus, quasi iam amplius quod possit dare non habeat, qui te in tuo ortu liberum fecit.* Et iterum iterumque: *Vos nobis liberum arbitrium, ille Deum postulat adiutorem: quod nati sumus posse sufficere, nos dicimus ille Deum ne derelinquatur exorat.* Denique: *Quemadmodum Pelagius Celestiusque posita omni responsione Psalmorum, talique abdicata doctrina, suasuros se aliquibus esse confidunt, nos adiutorium Dei nec debere quærere nec egere, cum omnes Sancti nihil se sine hoc agere posse testentur, &c. qui si tamē aliquod in se Dei adiutoriū,*

Conc. Carth. ad Innoc. Epist. 90. apud Aug.

Ibidem.

Innocent. in Epist. ad Conc. Carth. apud Aug.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

quod huc vsque negauerunt, prouocauerint, & opus sibi eius auxilium esse cognouerint, &c. damnent quæ huc vsque senserunt. Quid sibi vult aliud quod narrant testanturque Patres Concilij Mileuitani: *Isti dicunt posse hominem in hac vita, præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iustitiæ sine adiutorio gratiæ Saluatoris per solum liberum voluntatis arbitrium peruenire, vt ei non sit iam necessarium dicere, dimitte nobis debita nostra.* Quid sibi vult aliud quod Sedem Apostolicam consulentibus Mileuitanis rescribit Innocentius: *Quid enim acerbius in Deum fingere potuerunt quam cum adiutoria diuina cessarent, causamque diuinæ, id est, quotidianæ præcationis auferrent, hoc est dicere quid mihi opus Deo?* Et infrà luculentius: *Negantes ergo auxilium Dei, inquiunt hominem sibi posse sufficere nec gratia hunc egere diuina, qua priuatus necesse est diaboli laqueis irretitus occumbat, dum ad omnia vitæ perficienda mandata, sola tantummodo libertate contendat.* Et omnia recapitulando concludens: *Quæ cum ita sint, cum in omnibus diuinis paginis voluntati liberæ non nisi adiutorium Dei legamus esse nectendum, eamque nihil posse cœlestibus auxiliis destitutam, quonam modo huic soli possibilitatem hanc pertinaciter vt asseritis defendentes, sibimet, imo quod est dignius dolore communi plurimis Pelagius Cælestiusque persuadent?*

Concil. Mileuit. ad Innocent. Epist. 92. apud August.

Ibid. Epist. 93.

A

B

Neque vero ab ista superbissimæ opinionis arrogantia vsque ad damnationem, quam eis inflixit Zozymus Papa recesserunt. Quod ne pluribus lectorem onerem vnico manifestissimo Diui Augustini clarescit testimonio, nam in Epistola ad Paulinum, quæ post Concilia illa Prouincialia Carthaginense & Mileuitanum, imo post mortem Innocentij quem initio Epistolæ *beatæ memoriæ Papam* vocat, disertis verbis dicit: *Natura humana etiamsi in illa integritate, in qua condita est permaneret, nullo modo seipsam creatore suo non adiuuante seruaret. Cum igitur sine Dei gratia salutem non posset custodire quam accepit, quomodo sine Dei gratia potest reparare quod perdidit?* Ecce etiam sine illa Dei gratia quæ naturæ integritate permanenti ad salutem custodiendam erat necessaria, palam significat eam iuxta Pelagij opinionem reparare posse quod perdidit. Quod si ne tantillam gratiam homini lapso vulneratoque dedit, quantas stanti sanoque erat necessaria, sed omnem iustitiæ operationem *solis* naturæ viribus, tamquam sufficientibus arrogauit, quid opus est de illa potentiore ac difficiliore gratia sollicitum esse, atque an illam admiserit ante damnationem operose disputare?

Epist. 106. ad Paulin. in fine.

C

D

Vtrum Pelagius ante condemnationem sub Zozymo opinionem mutauerit, de gratia respectu voluntatis.

CAPVT XXX.

SED quamvis ista perspicue ita se habere videantur, mutasse tamen Pelagium opinionem vir quidam eruditissimus putat, postquam illæ litteræ fuissent ad Paulinum datæ. Mouet eum celebris ille Pelagij locus, quem ex libris eius de libero arbitrio Augustinus allegat: *Operatur*, inquit Pelagius, *in nobis Deus velle quod bonum est, velle quod sanctum est, dum nos terrenis cupiditatibus deditos & mutorum more animalium tantummodo præsentia diligentes, futuræ gloriæ magnitudine & præmiorum pollicitatione succendit, dum reuelatione sapientiæ in desiderium Dei stupentem suscitat voluntatem, dum nobis, quod tu alibi negare non metuis, suadet omne quod bonum est.* Audis succensionem, audis stupendis voluntatis suscitationem, desiderium Dei, audis denique suasionem? Hæc autem sine voluntatis motu non videntur posse fieri vel intelligi. Mutauit ergo, inquiunt, eo tempore quo illa scripsit, opinionem illam priorem quam in litteris ad Paulinum datis Augustinus incessit, ita scilicet vt saltem motus illos indeliberatos immissos à Deo fateretur. Sed, quod pace aliter sentientium dixerim, non videntur satis vel tempora considerasse, vel ipsum inspexisse Pelagij locum. Nam quamvis liber de gratia Christi statim post Pelagij damnationem ab Augustino scriptus sit, Epistola vero ad Paulinum paulo ante, verba tamen illa citata Pelagij, quibus internam aliquam voluntatis gratiam asseri putant, ante illam Epistolam Augustini ad Paulinum qua omnem omnino ab eo negari gratiam supra significatum diximus exarata & ab Augustino lecta & intellecta sunt. Quod ex eo perspicue patet, quod multa eadem verba Pelagij ex libero eius primo de libero arbitrio petita, ex quo etiam ille citatus de motibus indeliberatis locus excerptus est, tam in illis litteris ad Paulinum quàm in libro de gratia Christi repeٍriuntur. Ex quo perspicue sequitur; libros illos Pelagij de libero arbitrio in quibus gratiam illorum motuum putatur agnouisse, non minus ante litteras illas ad Paulinum datas, quam ante librum de gratia Christi conscriptum esse. Si ergo Augustin. cùm ad Paulinum scriberet salutemq; amissam, iuxta Pelagium, sine omni omnino gratia etiam Adami reparari posse testaretur, iam illos Pelagij libros de libero arbitrio legerat, quibus putatur tam euidenter gratiam confessus esse, nequaquam profecto iudicauit, citatis illis verbis veram confessionem diuinæ gratiæ contineri.

Lib. de grat. Christi c. 10.

A

Epist. 106. vers. fin. f. 186. col. 1. lit. b. c. d. Lib. 6. de grat. Christi c. 28. & 29.

B

C

Quid quod eodem illo libro de gratia Christi, in quo Augustinus illum ipsum Pelagij locum citat, & omnes eius lucubrationes anteriores excutit, vt ad intelligentiam gratiæ Pelagianæ perueniat, testatur sæpius, nullam se veram gratiam, in omnibus eius libris aperte agnitam aut confessam inuenire potuisse, sed tantummodo naturam, remissionis legem atque doctrinam? Hoc indicat, quando dicit: *Istam quippe gratiam qua iustificamur, id est, quâ charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, &c. in Pelagij & Cælestij scriptis, quæcumque legere potui, nusquam eos inueni, quemadmodum confitenda est, confiteri.* Hoc indicat quando dicit: *Hæc ergo pro meo captu intelligere potui in Pelagij scriptis, quando nominat gratiam. Videtis autem quod qui ita sentiunt, ignorantes Dei iustitiam suam volunt constituere.* Nempe asserendo vt paulo ante præmiserat, gratiam non esse nisi legem atque doctrinam, qua naturalis illa possibilitas adiuuetur. Nam cum illis ipsis libris quos pro libero arbitrio scripserat & in quibus per illa supra citata verba gratiam confessus videbatur, sese Pelagius tueretur, *vt agnoscerent homines quam inique eum negatione gratiæ infamare gestirent*, respondet Augustinus: *Sed in his etiam quatuor libris, quæcunque pro gratia videtur dicere qua iuuamur vt declinemus à malo bonumque faciamus, ita dicit vt nullo modo à verborum ambiguitate discedat, quam discipulis sic possit exponere, vt nullum auxilium gratiæ credant, qua naturæ possibilitas adiuuetur, nisi in lege atque doctrina.* Sed vt omnis auferatur tergiuersatio, cū illa ipsa Pelagij verba citasset Augustinus, quibus Pelagius dicit *nos à Deo futuræ gloriæ magnitudine & præmiorum pollicitatione succendi, reuelatione sapientiæ in desiderium Dei stupentem suscitari voluntatem ac suaderi omne quod bonum est*: statim illam gratiæ diuinæ confessionem arguendo subtexit: *Quid manifestius,*

Lib. de grat. Christi c. 3.

D

Capit. 46.

E

Verba Pelagij ex libris de lib. arbit. apud Aug. de gratia Christi c. 41.

Ibid. c. 10.

nihil

nihil aliud eum dicere gratiam qua Deus in nobis operatur vt illud quod bonum est, quàm legem atque doctrinam. Neque causam tacet: *In lege namque*, inquit, *atque doctrina sanctarum Scripturarum futuræ gloriæ atque præmiorum promittitur magnitudo. Ad doctrinam pertinet etiam quod sapientia reuelatur, ad doctrinam pertinet cum suadetur omne quod bonum est.* [Ibidem.]

Neque vero satis pro Pelagio feceris, si responderis, non tantum ab eo pollicitationem gloriæ, sapientiæ reuelationem bonique suasionem, quæ ad doctrinam pertinent, sed etiam succensionem, stupentisque voluntatis suscitationem afferri. Hoc enim recte fortasse diceretur, si illam succensionem & suscitationem voluntatis ex quibus nonnunquam veram gratiam Augustinus colligit, ita sentiret fieri vt desiderium Deo in ipsis voluntatis visceribus operante, eamque succendente consurgeret. Neque enim video quid amplius ab eo postulare possemus. Sed non aliter sentit illam voluntatis suscitationem esse tribuendam Deo nisi quia nuda æternæ gloriæ pollicitatione, sapientiæ reuelatione atque exhortatione, siue suasione quæ vt Augustinus, *etiam doctrinæ generalitate concluditur* socordiam voluntatis excuti, eamque succendi atque in desiderium Dei suscitari putat. Hoc autem totum suasionis, reuelationis, & promissionis genus circa solum intellectum adhiberi, neque cognitionis limites egredi manifestum est, & externâ quoque hominis docentis atque suadentis operatione nonnunquam fieri. *Sed nos*, inquit Augustinus, *eam gratiam volumus iste aliquando fateatur, qua futuræ gloriæ magnitudo non solum promittitur, verum etiam creditur & speratur: nec solum reuelatur sapientia, verum etiam amatur, nec suadetur solum omne quod bonum est, verum etiam persuadetur.* [Lib. de grat. Christi c. 10] Hoc est per quam intus operante Deo non solâ cognitione, sed etiam delectatione voluntas ad amandum flectitur. Quæ gratia si doctrina dicenda est non sic dicatur, vt solâ intellectus illustratione *facienda nouerimus, sed sic vt altius & interius eam Deus incrementum* dando *cum ineffabili suauitate credatur infundere, vt cognita faciamus.* [Ibid. c. 12. & 13.] Nam quod Pelagius dicit, reuelatione sapientiæ stupentem voluntatem suscitari in desiderium Dei, non satis est ad illam interiorem gratiam confitendam, siue per desiderium illud, intelligas deliberatam desiderandi amandique Dei voluntatem, siue indeliberatos huius desiderij motus. Nam quicunque etiam exterius docendo suadendoque concionantur, vt ad temporalia quædam amplectenda vel agenda permoueant, stupentem suscitant, sed sola doctrina voluntatem, cuius deliberatum desiderium non ex docente vel suadente intus operante, sed ex hominis libertate pullulat; indeliberati vero desiderij motus, perspecta rerum propositarum bonitate & magnitudine ex naturali quadam vel acquisita affectuum cum rebus ipsis sympathia & quasi pondere impellente consequuntur. Sic ergo & Pelagius quantumuis Deum sentiret nos cœlestium præmiorum pollicitatione succendere, & reuelatione sapientiæ stupentem suscitare voluntatem, nihil aliud eum censebat operari quam cœleste obiectum doctrinæ manifestatione proponere, ad ipsum vero voluntatis desiderium putabat hominem innatis viribus seipsum promouendo ac suscitando perducere. Nam sicut ad ipsas rerum diuinarum perfectas voluntates existimabat solum hominis liberum arbitrium naturamque sufficere, ita etiam & multo magis ad earumdem sanctarũ voluntatum imperfectos atque indeliberatos motus; quorum ipsa insita naturæ bonitas non minus fœcundum esset seminarium, quam aliorum quibus res naturæ animali congruentes appetuntur. Neque enim cœlestium diuinorumque bonorum appetitus magis esse supernaturales quam terrestrium atque animalium, saltem ante condemnationem sub Zozymo Papa arbitrati sunt. Quamobrem sicut naturales isti & indeliberati motus ad nudam obiecti, hoc est terrenorum bonorum propositionem, ex naturali quadam naturæ corruptæ propensione iuxta Catholicorum, itemque Philosophorum opinionem oriri solent, eoque vehementius quo vel illa naturæ inclinatio vehementior est, vel obiecti propositio cognitioque bonitatis luculentior, ita etiam iuxta Pelagianos illa spiritualia & indeliberata rerum cœlestium desideria; quod eadem prorsus secundum eorum opinionem vtrorumque esset ratio. Qua de re plura ex Pelagianis principiis disputata, vide si lubet libro secundo. [C. 4 & maxime 5 ...]

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER SEXTVS.

Quo continetur quartus ſtatus Pelagianiſmi; cæteraque dogmata, & mores Pelagianorum.

Quartus Pelagianiſmi ſtatus poſt damnationem hæreſis Pelagianæ Semi-Chriſtianiſmus; De gratia ad perfectionem neceſſaria.

CAPVT PRIMVM.

HACTENVS veræ gratiæ confeſſionem ſecundum ſtatum quem ante generalem illam ſub Zozymo Papa condemnationem hæreſis Pelagiana obtinuit, indagauimus: Deinceps quid proſcripti ſenſerint, exquirendum eſt. Alium quippe vultum damnatæ vulpes induerunt, tantaque mutatio in dogmatum Pelagianorum profeſſione conſecuta eſt, vt meritò quartus ille Pelagianiſmi ſtatus dici queat. Nam ante proſcriptionem illam meraciſſimo Pelagianiſmo inebriati ſimpliciter, planiſſime, generaliſſimeque profeſſi B ſunt: *Humanam ſibi ad vincenda peccata & Dei mandata facienda ſufficere poſſe naturam*: vt loquitur Synodus Carthaginenſis. [Concil. Carth. in Epiſt. ad Innocent. Synodali.] Sine *non eſſe rogandum Deum vt contra peccati malum, atque ad operandam iuſtitiam ſit noſter adiutor*, vt loquitur Mileuitana. [In Epiſt. Synodali ad eundem.] Hoc eſt, vt verbo dicam, ad omnem omnino iuſtitiam ab initio conuerſionis vſque ad finem perfectionis, præceptis Dei cognitis humanę naturę ſufficere poteſtatem ita nempe, vt interpretante fideliſſime mentem eorum Auguſtino: *omnia ad fidelem piamque vitam pertinentia tribuerent libero voluntatis arbitrio*, per quod *viribus in origine creationis acceptis poſſit, nihil vlterius adiuuante illius gratia qui creauit, domare & extinguere omnes cupiditates tentationeſque ſuperare*. [Epiſt. 106. ad Vital. in fin. Epi. 95.] Ex quo fiebat C vt iuxta Synodi Carthaginenſis Patres *in ſuperbiam ſacrilegam extollendo liberum arbitrium, nullum relinquerent locum gratiæ Dei qua Chriſtiani ſumus, eamque nollent omnino cognoſcere*, quamuis *nec aperte oppugnare auderent*. [In Epiſt. ad Innoc. 90. apud Aug.]

Hinc eſt enim quod Auguſtinus omnes omnino Pelagij ante damnationem ſcriptos perſcrutans libros, vt ex eis veræ gratiæ actualis pro qua impetranda precibus ſupplicamus, confeſſionem exprimeret, etiam vltimos illos quatuor de libero arbitrio ad quos veluti ſinceriſſimos ſuæ ſententiæ teſtes prouocauerat, ita teſtatur omnia à Pelagio dici *vt nullo modo à verborum ambiguitate diſcederet, quam diſcipulis ſic poſſet exponere, vt nullum* [Lib. de grat. Chriſti c. 41.] A *auxilium gratiæ credant, qua naturæ poſſibilitas adiuuetur, niſi in lege atque doctrina: ita vt ipſas quoque orationes, vt in ſcriptis ſuis apertiſſime affirmat, ad nihil aliud adhibendas opinaretur, niſi vt nobis doctrina etiam diuina reuelatione aperiatur, non vt adiuuetur mens hominis, vt id quod faciendum eſſe didicerit, etiam dilectione & actione perficiat*. Eandem prorſus eſſe Cæleſtij ſententiam paulo ante confirmat, vnde apertiſſime patet eos omnia vt *habenda ex nobis, non à Domino poſcenda* ex libero arbitrio expendiſſe. [Ibid. c. 35.]

Poſt condemnationem verò, Catholicorum clamoribus preſſi, vel argumentis oppreſſi, aliquantulum ſiue verbo, ſiue etiam ſenſu ab illa ſuperbia receſſerunt. Docuerunt enim hominem quidem B ſine gratia inchoare poſſe virtutem & vitam bonam, ad perfectionem tamen aſſequendam Dei adiutorium eſſe neceſſarium. Quam fuiſſe ſententiam Iuliani, qui poſt hæreſis damnationem ſcripſit, teſtis eſt Auguſtinus hiſce verbis: *Cum ergo diuinitus adiuuatur homo, non tantum ad capeſſendam perfectionem adiuuatur, quod ipſe poſuiſti, vtique volens intelligi eum per ſe incipere ſine gratia, quod perficit gratia, &c. In quo enim vis hominem, ſicut loqueris, ad aliquid laudabile generoſi cordis ſtimulis incitari* (inchoando ſcilicet bonum) *in hoc eum non vis in Domino, ſed in libero arbitrio gloriari*. [Lib. 4. cont. Iul. ca. 3.] Vnde Pelagiani poſteriores per os eiuſdem Iuliani Romam ſcribentis profitentur; *hominem in bono opere à Dei gra-* C *tia ſemper adiuuari*. [Lib. 1. ad Bonif. c. 18.] Quod Auguſtinus ita dictum eſſe declarat *tanquam ſuâ voluntate nulla Dei gratia bonum opus aggreſſus, in ipſo iam opere diuinitus adiuuetur, pro meritis ſcilicet voluntatis bonæ*. [Ibid. ca. 19.] Hoc enim expreſſius decem & octo Epiſcopi Pelagiani in fidei ſuæ profeſſione patefaciunt, vbi aperte ſe confiteri dicunt; *Gratiam adiuuare vniuſcuiuſque bonum propoſitum, non tamen reluctanti ſtudium virtutis immittere*. [Lib. 2. ad Bonif. c. 5. & 6.] Quod ita intelligunt, inquit Auguſtinus, *velut homo à ſeipſo ſine adiutorio Dei habeat propoſitum bonum ſtudiumque virtutis, quo merito præcedente dignus ſit adiuuari Dei gratia ſubſequente*. [Ibid. c. 10.] Et rurſum de eiſdem alibi: *Iſti volunt in homine ab ipſo homine incipere cupiditatem boni,* [Ibid. c. 8.]

vt huius

vt bonis coepti meritum etiam perficiendi gratia consequatur. Quorum peruersam improbans & refellens opinionem: *Spiritum sanctum,* inquit, *fatendum est, etiam antiquis temporibus non solum mentes bonas adiuuisse, quod & isti volunt, sed etiam bonas eas fecisse, quod nolunt*, hoc est non solum adiuuisse fidem eorum & voluntatem bonam vt ad perfectionem bonitatis iustitiæque pertingerent, sed etiam ipsam eis fidem ac voluntatem bonam inspirasse, qua primitùs boni fierent.

Lib. 4. ad Bonif. c. 7. vid. & lib. 3. c. 4. in fine.

Ex hac Pelagiani dogmatis mutatione perspicuum est, tandem aliquando sententiâ damnationis perculsos Pelagianos illam esse confessos gratiam, quæ Dominica oratione sine fidelium precibus iustitiam sibi vel conseruari vel augeri postulantibus commendatur; in illius vero negatione perstitisse, qua cor conuertitur à malo ad bonum ipsaque fides & orationis ac iustitiæ spiritus primitus inspiratur. Atque hæc omnino ratio est, cur omnes Augustini lucubrationes, quibus ab initio hæresis Pelagianæ vsque ad damnationem eius insudauit, illam vbique spirent & astruant gratiam, quæ iam fidelibus adeoque iustificatis ad cauendas vincendasque peccatorum tentationes, & implendam iustitiam necessaria est. Nam ad ista omnia Pelagius humanam naturam sibi sufficientem statuens *eo modo*, inquit Concilium Carthaginense, *gratiæ Dei, quæ sanctorum euidentius orationibus declaratur, aduersarius inuenitur.* Neque enim sancti pro se fidem aut iustitiam primam postulant quam postulare pro se nequeunt, nisi iam fidem acceperint. Statim vero post damnationem omissa fere gratiæ conatum nostrum consequentis mentione, totus in alia illa gratia quæ credentes præuenit, & ex nolentibus volentes facit, asserenda tuendaque versatur. Illud ex Epistola 88. & 95. & libris de natura & gratia, ex secundo de peccatorum meritis, de spiritu & littera, litterisque Synodalibus Concilij Carthaginensis & Mileuitani ad Innocentium eiusdemque responsis demonstrari potest, hoc verò ex Epistola 105. ad Sixtum, ex libris ad Bonifacium & aduersus Iulianum: in illis enim ex professo illa gratia inculcatur quæ fidelibus adeoque iustis ad bene viuendum ex fide datur: in his ea quæ fidem ipsam præuenit & ex nolentibus & repugnantibus volentes facit. Hoc enim non gratiæ cœlestis munus esse statuunt posteriores Pelagiani, sed humanæ libertatis officium: cuius proprium sit velle & nolle & ista se voluntate discernere, tametsi illa voluntas imbecillis & inchoata ad adipiscendam perfectionem se postulet adiuuari. Hanc Pelagiani erroris mutationem simul & causam eius Augustinus aperit in exordio Epistolæ ad Sixtum quæ statim ab hæresis illius damnatione conscripta est. *Nolunt,* inquit, *vt sit ipsi gloria in iustificandis impiis gratuita gratia, qui eius ignorantes iustitiam, suam volunt constituere*; nempe arrogando sibi sufficientes ad iustitiam operandam vires; *vel iam conclamantium religiosorum & piorum vocibus pressi, ita se fatentur ad habendam seu faciendam iustitiam diuinitus adiuuari, vt sic præcedat aliquid meriti*; ipsum scilicet, *propositum bonum*, quod, vt audiuimus, *adiuuat gratia.*

In Epist. Synodali ad Innocent. quæ est 90. apud Aug.

Epist. 105. ad Sixtum paulo post init. um.

Porrò iste quartus erroris Pelagiani status non absurde Semi-Christianismus vocari posset. Non enim in eo integram, quemadmodum genuinum Christianum decet, sed dimidiatam gratiam profitentur. Primas enim sibi tribuunt, secundas Deo; vnde fit vt ei vtrasque præripiant & sicut Augustinus alicubi dicit *solo sint nomine Christiani.*

Ex lib. 2. ad Bonif. c. 8. & 10.

Veram & internam gratiam confitentur ad assequendam perfectionem necessariam.

CAPVT II.

QVOD vt constet accuratius, videndum superest, vtrum veram illam internamque gratiam, quam Augustin. etiam hominibus sanctissimis docet esse necessariam, saltem ad assequendam perfectionem in hoc statu fateantur. Fortassis enim per gratiam intelligunt etiam hic legem, doctrinamque Christianam: vt mens ad adipiscendam perfectionem non solum exterius humanæ vocis adiuta ministerio, sed etiam interius Spiritus sancti reuelatione nitatur. Nam in postremo opere quod Pelagius de libero arbitrio ante damnationem suam scripsit, apertissime veram gratiam, vel certe effectum veræ gratiæ confessus esse videbatur cum diceret: *Qua arbitrij libertate qui bene vtitur, &c. ponit cor suum in manu Dei vt illud quo voluerit ipse declinet.* Ad quæ verba diuus August. *Magnum profectò,* inquit, *adiutorium diuinæ gratiæ, vt cor nostrum quo voluerit ipse declinet.* Et tamen cum omnes etiam illius operis latebras perlustrasset vt ex eo veræ gratiæ confessionem exprimeret, nullum se diuinæ gratiæ adiutorium inuenisse testatur quod non discipulis suis de lege doctrinaque posset exponere.

Apud Aug. lib. de grat. Christi c. 23.

Ibid. c. 41.

Sed quamquam iste ante profligatam hæresim Pelagij sensus fuit, post latam tamen Apostolicæ sedis sententiam videntur discipuli eius non tantum legem & doctrinam, sed etiam veræ gratiæ adiutorium ad perficiendum conatuum nostrorum imbecillitatem admisisse. Pro quo egregius est apud Diuum Augustinum locus, qui vt mens eorum innotescat clarius, totus audiendus est. Sic ergo loquitur: *Sed cum fuerint conuicti non defensores sed inflatores & præcipitatores liberi arbitrij, quia neque scientia diuinæ legis, neque natura, neque sola remissio peccatorum est illa gratia quæ per* IESVM CHRISTVM *Dominum nostrum datur, sed ipsa facit vt lex impleatur, vt natura liberetur, peccatum non dominetur.* Ecce perspicuè significat eos disputando depulsos à gratia naturæ, legis atque remissionis quas tantopere prædicauerant; conuictosq; quod vera gratia facit vt lex impleatur ac natura liberetur. Quò ergò iam conuicti fugiunt vt vim veritatis euadant? Addit Augustinus: *Cùm ergò in his conuicti fuerint, ad hoc se conuertunt vt quocumque modo conentur ostendere, gratiam Dei secundum merita nostra dari.* Nempe non gratiam naturæ, non gratiam legis, sed illam quam facere dixerat vt lex impleatur, vt natura liberetur. Quod subiecta Pelagianorum verba patefaciunt: *Dicunt enim,* inquit, *etsi non datur secundum merita bonorum operum, quia per ipsam bene operamur, tamen secundum merita bonæ voluntatis datur.* Quid est aliud, per ipsam bene operamur, nisi, per ipsam legem implemus, siue quod ante dixerat ipsa facit vt lex impleatur; Neque enim nisi legem implendo bene operamur. Hæc autem est vera illa gratia, quæ per IESVM CHRISTVM Dominum nostrum datur & per Spiritum sanctum inspiratur, & fidelium precibus petitur, quod Pelagiani quoque subiiciendo indicant. *Quia bona voluntas,* inquiunt, *præcedit orantis, quam præcessit voluntas credentis, vt secundum hæc merita, gratia sequatur exaudientis Dei.* Vbi non potest vllo modo intelligi gratia legis atque doctrinæ, iam enim conuicti illam non esse gratiam

Lib. de grat. & lib. arb. cap. 14.

Ibidem.

Ibidem.

quæ per Christum datur ad aliam illam per quam Deo nobis cooperante *bene operamur*, implendo scilicet ipsam legem, corrigendo sese aliqua ex parte & ad veritatem accedendo, confugiunt. Quod non minus clarè, quam præclarè in alio loco Augustinus docet. Cum enim verum illud adiutorium Spiritus sancti, & cooperationem Dei fusius inculcasset, & explicuisset cooperationis modum, Pelagianorum accessum ad veritatem, quamuis imperfectum, laudando & corrigendo subtexit: [Serm. 13. de verb. Apost. c. 11. & 12.] *Non sicut quidam dicere cœperunt, qui coarctati sunt aliquando gratiam confiteri, & benedicimus Deum quia vel hoc aliquando dixerunt. Accedendo enim proficere potuerunt, & ad id quod vere rectum est peruenire. Iam verò dicunt adiutricem esse gratiam Dei ad facilius facienda, &c. Velo facilius, remo difficilius, tamen & remo itur. Iumento facilius, pedibus difficilius, sed tamen & pedibus peruenitur. Non est sic, &c.* Vbi quamvis id, quod dicunt de sola facilitate quam affert gratia, corrigat, veram tamen gratiam eos intellexisse significat. Illa est enim quæ instar venti animis illapsa, vela pandit & amorem inspirando magna facilitate promouet iter nostrum, & in patriæ cœlestis portum impellit. Quam venti similitudinem sensui Pelagianorum explicando & Iulianus adhibuit. [Iul. in lib. de amore apud Bedam lib. 1. in Cant. c. 2.] *Ad eam, inquit, magnitudinem atque pulchritudinem sapientis animus studiis procedit ac meritis, vt generosum eius ignem (hoc est amorem) gratia sancti Spiritus incipiat ventilare. Tunc fit illa charitas, quæ non propinquos solum aut ciues, sed ipsum genus humanum gremio suo conatur amplecti.* Vbi Beda significari dicit; Spiritus sancti aduentu non ita iuuari animum, quomodo flamma vel fax, cum accenditur, caliginosam iuuat domum, quam illustrat; sed ita potius, *Quomodo ardentem sine lucentem ventus iuuat ignem vt amplius clarescat, qui quidem & sine flatu venti accendi atque ardere ac magnam consumere syluam poterat, sed tamen vento impellente magis magisque flammescit.* Perspicue namque illam prædicat Iulianus gratiam, quæ ad augendum perficiendumque charitatis amorem instar venti inflammantis adiuuat, etsi eodem vento ignem illum primitus accendi neget. Hæc enim libero voluntatis arbitrio tribuendum putat, cuius merito ille flatus sancti Spiritus rependatur.

Quod si quis adhuc forsan alicui supersit scrupulus, ne veram agnouisse gratiam Pelagianos arbitretur, omnem fluctuationem tollat alia Diui Augustini apertissima disputatio. Nam de suauitate iugi disserens, quod ad se venientibus, hoc est credentibus Christus imponit, veram Catholicamque sententiam quæ per inspirationem diuini amoris hoc fieri docet his verbis astruit: [Serm. 12. de verb. Apost. pag. 8.] *Regit te sub iugo tuo & sub sarcina tua. Vt enim sarcina eius sit tibi leuis & iugum eius suaue, ille tibi amorem inspirauit. Amanti suaue est, Non amanti durum est. Amanti suaue est, Dominus dedit suauitatem.* Ecce verissimam, purissimam, Catholicamque diuinæ gratiæ cōfessionem. Sed accipe quatenus & quemadmodum in eam consentiant Pelagiani: *Au forte*, inquit consequenter, [Ibidem. Matth. 11.] *quia vel venisti audiens; venite ad me; hoc ipsum tibi arrogare contendis, quia venisti? Ecce, inquis, veni ad illum arbitrio meo, voluntate mea. Quia veni, reficit me: quia veni, iugum suum imponit mihi suaue, quia dat amorem, sarcinam suam leuem imponit mihi amanti & diligenti. Hæc omnia fecit in me, sed quia veni ad eum*: Hoc est vt exponit, quia credidi. Quid clarius, quid pressius vel à Catholico desideremus? Ecce fatetur sine ambagibus, Deus *reficit me*: Deus *iugum suum imponit mihi suaue*, hoc est facit vt mihi sit iugum suaue, idque non quia dat legem, quia dat doctrinam, sed *quia dat amorem*. Hoc est enim quod ipse paulò ante Catholicam gratiam profitendo dixerat, *quia amorem inspirat*, sed quomodo purissimum illud vinum aquâ Pelagianâ diluant paucis adiiciendum est.

Prima gratiæ corruptela quod eam tantum necessariam statuunt vt facilius obtineatur perfectio, & salus.

CAPVT III.

NAM quamvis ad veræ gratiæ confessionem aliquo modo accesserint, duobus tamen modis, quos iam tetigimus, eam adulterando, totum auferunt quod tribuisse videbantur. Cum enim in vera gratia à Catholicis duo præcipue requirantur, vnum quod ad omne opus bonum omnino necessaria sit, alterum quod gratis detur, iuxta Scripturas Euangelicas & Apostolicas; *Sine me nihil potestis facere*. [Ioan. 15.] Et, *Si autem gratia, iam non ex operibus, aliquin gratia iam nō est gratia*, [Rom. 11.] ipsi vtramque conditionem adimendo, & sibi arrogando, omnem gratiam funditus sustulerunt. Nam primo dicunt veram illam gratiam, tametsi ad adipiscendam perfectionem vtilis sit, non tamen absolute esse necessariam, sed tantum *vt facilius obtineatur*. Hoc est enim quod supra dicentes audiuimus, [Serm. 13. de verbis Apost. c. 11.] *velo facilius, remo difficilius, tamen & remo itur. Iumento facilius, pedibus difficilius, sed tamen & pedibus peruenitur*. Quæ quidem cuiusnam verba fuerint, non ita constat, sed sine fuco hanc sententiam Pelagius profitetur. Nam in libris de libero arbitrio idcirco nos *quotidiano muniri dicit auxilio, vt quod per liberum homines facere iubentur arbitrium facilius possint implere per gratiam*. [Apud Aug. lib. de gratia Christi c. 29. & Epist. 106. in fine & lib. 2. ad Bonif. c. 8. Lib. 6. c. 24.] Quam Pelagij doctrinam in dogma transisse quod passim scilicet ab omnibus defenderetur, testis est Augustinus contra Iulianum: *Vestrum autem dogma*, inquit, *id persuadere conatur, velut inculpatæ prædicatione naturæ, & potentiæ liberi arbitrij, & legis siue naturalis siue per Moysen datæ, vt & si opus sit, necesse tamen non sit ad Christum pro æterna salute transire: eo quod per Sacramentum mortis & resurrectionis eius, si tamen vel hoc putatis, commodior via sit, non quod alia via esse non possit.*

Ad hanc autem tantillam gratiam confitendam non amore veritatis, sed timore Christiani populi Dei gratiam sibi eripi frementis impulsi sunt. *Iam erumpite in apertum*, inquit Augustinus, *inimici crucis Christi: quid timetis magnum populum, & Christi magnum iudicium non timetis? Apertè dicite, iustificari naturâ, iustificari lege possumus, gratis Christus mortuus est. Sed formidantes multitudinem Christianam, Pelagianum verbum supponitis, & quærentibus à vobis quare mortuus sit Christus, si natura vel lex efficit iustos, respondetis, Vt hoc ipsum facilius fieret, quasi posset, quamuis difficilius fieri.* Nam in exortu hæresis apertè profitebantur iustificari naturâ, iustificari lege possumus, sed postea clamoribus contradicentium territi Pelagianum quoddam commentum protulere, quod nimia peccandi consuetudine nunc magna allata esset bene viuendi difficultas, cui tollendæ Deus gratiæ adiutorium largiatur. Ita Prosper carmine de ingratis canit.

Sic vitam æternam acquiri potuisse, vacante [cap. 11.]
Hac ope, quæ legem supereminet: vt sine lege
Ex naturali potuit virtute capessi?
Nunc autem studiis vergentibus in mala multa

Creuisse

Creuisse auxilium: Non quo cessante, salutem
Non caperet per difficile natura labores:
Sed quo conatus operum, effectusque iuuante,
Propositam citius ferret mens libera palmam.

Itaque etiam nunc corruptâ per peccandi consuetudinem natura, tametsi quotidiano gratiæ ad facilius operandum munimur auxilio tamen *forte ac firmum ad non peccandum nos habere arbitrium persuaserunt.* Ex quo rectè colligit Augustinus, *ex abundanti tantum concedi gratiam*, imo *nullum locum adiutorio gratiæ reseruari. Sine qua nos dicimus*, inquit, *ad non peccandum nihil voluntatis arbitrium valere.* Nam *Dominus*, inquit idem alibi, *vt responderet futuro Pelagio, non ait, sine me difficile potestis aliquid facere: sed ait, sine me nihil potestis facere.*

Verba Pelagij lib. de grat. Christi c. 18. Epist. 106. ad Paulin. vers. finem. Lib. 2. ad Bonif. c. 8. Ioan. 15.

Quod ergo veram gratiam non absoluta, sed hypothetica quadam necessitate, nempe ad facilius assequendam perfectionem & salutem requiri dicerent: hæc ratio fuit, cur non solum ante damnationem hæresis Pelagianæ, sed etiam post agnitam veram gratiam, constanter in asserenda gratia legis atque doctrinæ perstiterunt, per quam prima & originalis illa gratia, hoc est ipsa natura seu liberum arbitrium iuuaretur. Hinc August. totam Pelagianorum sententiã de vtraque gratia tam Pelagiana, quæ in natura, lege doctrinaque consistit, quam de Christiana, qua dilectio mandatorum inspiratur, clare distincteque explicans, de prima dicit: *Illam vero gratiam Dei sine qua nihil boni possumus facere, non esse dicunt, nisi in libero arbitrio, quod nullis suis præcedentibus meritis ab illo accepit nostra natura; ad hoc tantum existimantes illum adiuuantem per suam legem atque doctrinam, vt discamus quæ facere & quæ sperare debeamus.* De secunda verò non minus perspicue: *Denique Pelagius à fratribus increpatus quod nihil tribueret adiutorio gratiæ Dei ad eius mandata facienda correptioni eorum hactenus cessit, vt non eam libero arbitrio præponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens: ad hoc eam dari hominibus, vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium facilius possint implere per gratiam.* Quæ verba ex libro Pelagij de libero arbitrio mutuata sunt. Apertissime vero profitentur non gratiam liberi arbitrij, non gratiam legis seu mandatorum, sed gratiam illam, quâ liberum arbitrium iam semel datum, ipsa mandata iam quoque data facilius possit implere. Sed iam ad alteram huiusce gratiæ corruptelam veniamus.

Lib. de hæresibus Hæres. 88.

Ibidem.

Secunda gratiæ corruptela meritum humanum. *De quo magna contentio post proscriptos Pelagianos.*

CAPVT IV.

ITAQVE secundæ corruptela est quod nolint illam ipsam facilitatis gratiam esse gratuitam, hoc est, gratiam non esse gratiam. Quam impietatem, non illis quidem verbis profiteri solent, cum potius è contrario Pelagius dicat: *Donum non est ex nostro, sed ex donantis arbitrio pendet*: sed aliis, ex quibus velint nolint hoc sequitur: dum statuunt: *Dei gratiam secundum merita nostra dari.* Quæ sententia Pelagianorum ita peruulgata est, ac tot locis ab Augustino contestata, vt non sit opus eam testimoniis accersitis asserere. Idcirco autem illam excogitarunt, vt verbo tenus veram Dei gratiam fateri viderentur, reipsa tamen per ambages prorsus tollerent: *Hæc est quippe*, inquit Augustinus, *intentio qua gratiam destruere moliuntur, vt eam dari secundum gratiam nostrã contendant.* Humanum namque seu liberi arbitrij meritum diuinæ gratiæ tam capitaliter inimicum est, vt Apostolus dicat: *Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. Et si autem gratia, iam non ex operibus: alioquin gratia iam non est gratia.*

In Comment. c. 12. ad Rom. n. 16. Vide lib. de gestis Pelag. c. 14. lib. de Hæresi. hæresi. 88. lib. 2. ad Bonif. 1.3.4. & 19. & alibi sæpiss.

Lib. 1. ad Bonif. c. 9. Rom. ca. 4. Ibid. ca. 11.

Porrò ista sententia iam statim in initio & quidem primum omnium quantum colligere licet, à Cælestio istis ipsis verbis asserta fuit. Nam inter cætera capitula capitalia & sine dubitatione damnanda quæ Cælestius in suo capitulorũ libro posuerat, etiam illud Pelagio in Synodo Palestina obiectum fuit: *Dei gratiam secundum merita nostra dari.* Quod ipse damnari timens, *negauit se dicere, & eos qui hoc dicerent anathematizando damnauit.* Sed in vtroque iudicibus Palestinis mentiendo vel sese obtegendo fraudem fecit Nam & in Epistola ad Demetriadem iam ante conscripta dixerat: *Eiusque, Dei, faciendo voluntatem diuinam mereamur gratiam, & facilius nequam Spiritui auxilio sancti Spiritus resistamus* Vbi vtramque gratiæ adulterationem coniunctam vides. Et in libris quos postmodum scripsit, non aliud defendere inuenitur, quam quod damnasse videbatur. Nam post Concilium illud Palestinum, idem in libris de libero arbitrio asseruit: imo post damnationem Pelagij ab Africanis conciliis procuratam & à Zozymo inflictam propriè cœpit de isto dogmate feruere disputatio: tum quod antea Pelagiani fere sine omni omnino gratia suam iustitiam statuere niterentur: tum vero quod si quã gratiam in suis disputationibus meminissent, legem vellent doctrinamque Christianam intelligere. Sed postea tot clamoribus Christianorum per totum orbem consonantium & vocibus Conciliorum territi, gratiam quidem sed meritis datam magis vrgere cœperunt. Vsque adeo vt totius disputationis moles de gratiæ adiutorio in istum cardinem tandem incubuerit: *Vtrum gratia*, nempe vera, *secundum merita nostra detur.* Constat hoc ex luculenta testificatione D. August. qui in plerisque libris, quos post damnatam illam hæresim scripsit totam cum Pelagianis controuersiam ad tria capita reuocat: De peccato originali: De gratia danda sine meritis: De vita Sanctorum sine peccatis ducenda. *Tria sunt*, inquit, *vt scitis, quæ maxime aduersus eos Catholica defendit Ecclesia: quorum est vnum gratia Dei non secundum merita nostra dari quoniam Dei dona sunt, & Dei gratia etiam conferentur merita vniuersa illorum. Alterum est: In quantacumque iustitia sine qualibuscumque peccatis, in hoc corruptibili corpore neminem viuere. Tertium est, Obnoxium nasci hominem peccato primi hominis & vinculo damnationis obstrictum, &c.* Et vniuersam Pelagianæ fidei professionem, & argumentorum apparatum in summam colligens: *In his omnibus*, ait Augustin. *quicquid dicunt de laude creaturæ atque nuptiarum, ad hoc referre conantur vt non sit originale peccatum. Quicquid de laude legis & liberi arbitrij, ad hoc vt gratia non adiuuet nisi meritum, ac sic gratia non sit gratia. Quicquid de laude Sanctorum, ad hoc vt vita mortalis in sanctis videatur non habere peccatum, nec sit eis necessarium pro dimittendis debitis suis precari Deum.* Vbi vides idcirco tandem post proscriptam hæresim liberum arbitrium ac legem à Pelagianis cœpisse laudari, non vt illa gratia esse crederetur, per quam Deus adiuuat nos ad perfectam iustitiam obtinendam, sed vt saltem ad eam inchoandam sufficere videretur, cuius conatibus atque cœptis gratia rependeretur vt præmium. Quam tandem

Lib. de gestis Pelag. c. 14. Lib. 2. ad Bonif. c. 4. & 19. vide latè lib. de grat. & lib. arb. ca. 5.

Lib. de dono perseu. c. 2.

Lib. 4. ad Bonif. ca. 2.

Lib.3. ad Bonif. c.8. lib.4. c.7. lib.3. cont. Iul. c. 1. doctrinam ac Pelagianorum dogmatum partitionem etiam aliis locis videre licet, atque ex ea perspicere, proscriptis tandem damnatisque Pelagianis, non tam de gratia naturæ, liberi arbitrij, legis doctrinæque Christianæ, sed de vera gratia ex meritis videlicet liberi arbitrij tribuenda, viguisse contentionem.

Quænam sint illa merita gratiæ: nempe, prima boni cupiditas, seu conuersio, fides, oratio.

CAPVT V.

SED quænam illa liberi arbitrij merita quibus gratia rependi debet? neque enim existimandum est, tunc temporis Pelagianos quodlibet opus indifferenter viribus libertatis ascripsisse, cui gratia deberetur.

In primis itaque libero arbitrio tribuunt velle bonum, cuius bonæ voluntatis merito ipsum posse & facere tribuatur. Nam multa volumus quæ non possumus, cum primum ad iustitiam ab iniquitate conuertimur, repugnante scilicet nouæ voluntati vetustâ peccandi consuetudine: Vnde Augustinus (Lib.2. ad Bonif. c.8.): *Isti volunt in homine ab ipso homine incipere cupiditatem boni, vt huius cæpti meritum, etiam perficiendi gratia consequatur.* Quem erroris Pelagiani sensum inde colligit, quia Catholicos carpunt, quod *inuito & reluctanti homini inspirari dicant, non quantulacunque boni, sed & ipsius imperfecti cupiditatem*; vt scilicet iam non sit reluctans, non sit inuitus, sed consentiens bono & volens bonum. Vnde patet quod primam illam hominis conuersionem ad Deum, seu primam bonam voluntatem, siue bene viuendi, siue etiam credendi, Deo præripiunt, atque homini tribuunt. Magis hoc ex Diui Augustini clarescit refutatione, qua contra Pelagianos primam illam boni cupiditatem Deo vindicat, & libero hominis extorquet arbitrio. (Lib. 1. ad Bonif. c. 19.) *Dic mihi obsecro*, inquit, *quid boni Paulus adhuc Saulus volebat, ac non potius magna mala, quando spirans cædem, &c. quibus meritis bonæ voluntatis Deus illum ab his malis ad bona mirabili & repentinâ vocatione conuertit?* Et paulo post: *Vtrum iam volenti credere pro meritis bonæ voluntatis hoc datur: an potius vt credat ipsa voluntas, sicuti Sauli desuper excitatur, etiamsi tam sit auersus à fide, vt credentes etiam persequatur?* Hoc est ergo quod, vt Augustinus obseruat, Pelagiani dicunt; non *hominem* seu hominis voluntatem *in bonum opus excitari*, nempe vt ex nolente velit, sed tantummodo *in bono opere* iam scilicet (Ibidem.) volito atque inchoato, *à Dei gratia semper adiuuari.* (Ibid. c.18.) Hoc est quod inuidiosa phrasi Catholicos perstringendo negant, *ex Dei potentia in bonum inuitum aliquem cogi*, hoc est neminem ex inuito & repugnante Dei gratia & potestate volentem fieri. Hoc est quod confitentur (Lib.2. ad Bonif. c.10.): *Gratiam adiuuare vniuscuiusque bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere.* Hoc est quod Scripturam non intelligendo crepant (Prouerb. 16 iuxta 70.): *Hominis est præparare cor, & à Domino responsio linguæ.* Existimant quippe sententiam eorum in lucem proferente Augustino (Lib. 2. ad Bonif. c. 9.): *Cor præparare, hoc est, bonum inchoare sine adiutorio gratiæ Dei ad hominem pertinere.* Hoc est quod sine ambiguitatis obscuro Augustinus dicit (Lib. de grat. & lib. arb. cap. 5.): *Talia de Scripturis colligunt, quale est hoc vnum, quod paulo ante dixi; Conuertimini ad me & conuertar ad vos* (Zachar. 1.), *vt secundum meritum conuersionis nostræ ad Deum, detur gratia eius, in qua ad nos & ipse conuertitur.*

Secundo ascribunt homini seu libero arbitrio eius *fidem*, quæ tamen ipsa etiam ad illam primam conuersionis voluntatem pertinet. Nam initio fidei est etiam vt Augustinus dicit (Epist. 107. in fine.), *Initium bonæ hoc est piæ voluntatis.* De ista fide sic Pelagius in vltima omnino Epistola quam ad Innocentium scripsisse reperitur, sed eo defuncto, successori eius Zozymo, qui eum condemnauit, est tradita (Habetur citata apud Aug. lib. de grat. Christi c.31.): *Illi* (non Christiani) *ideo iudicandi atque damnandi sunt quia cum habeant liberum arbitrium per quod ad fidem venire possent, & Dei gratiam promereri, male vtuntur libertate concessa. Hi vero remunerandi sunt, qui bene libero vtentes arbitrio, promerentur Dei gratiam* (credendo scilicet) *& eius mandata custodiunt.* Ecce manifeste docet fidem esse meritum gratiæ, qua mandata custodiuntur, tametsi non satis clare dicat, quam gratiam intelligi velit. Pelagium secutus est Iulianus, qui magno conatu asserit (Lib. 2. oper. imperf. fol. 364. & 364.). *Promissionem quæ facta est ad Abraham, hoc est dilatationem seminis, fuisse stipendium fidei: Nec ita credulitatis recepisse mercedem, vt alios similiter credentes à præmij consortio putetur excludere.* Ab illa vero fide siue credendi voluntate gratiam omnino repellebat, vt ex Augustino errorem eius refellente manifestum est, *quod si noluissent* (sectari fidem Abrahæ) *euacuaretur promissio. Admoneo*, inquit, *vt intelligatis cui gratiæ sitis inimici, negando operari Deum* (Ibid. f. 365.) *voluntates in mentibus hominum, non vt nolentes credant quod absurdissime dicitur, sed vt volentes ex nolentibus fiant.*

Denique *orationem*, quæ ex fide funditur ad impetrandam gratiam etiam homini tribuunt. Nam Augustinus asserit Pelagianos dicere, *Id ipsum meritum esse, quia orando fit dignus, cui gratia diuina subueniat.* (Lib. 4. ad Bonif. c. 11.) Et vtramque simul, orationem fidemque coniungentes, *bona voluntas*, inquiunt, *præcedit orantis, quam præcessit voluntas credentis, vt secundum hæc merita, gratia sequatur exaudientis Dei.* (Lib. de grat. & lib. arb. c. 14.) Et hæc orandi pulsandique solicitudo est illud *studium virtutis* quod *reluctantibus à Deo immitti negant.* (Lib. 2. ad Bonif. c. 10.) Nam reprehendens Augustinum Iulianus (Lib.4. cont. Iul. c. 8.) calumniatur eum dicere: *Nihil studij exspectari ab humana voluntate debere, contra illud Euangelicum quo ait Dominus, petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, &c.* Cuius mentem eruens & interpretans Augustinus: *Ibi enim vos*, inquit, *vt video, ponere iam cæpistis merita gratiam præcedentia, quod est petere, quærere, pulsare, vt his meritis debita illa reddatur, ac sic gratia inaniter nuncupetur.* Cum autem dicit, *ponere iam cæpistis*, perspicue indicat in dogmatibus Pelagianis recenter factam esse mutationem. Quæ non videtur fuisse alia, nisi quod ante, totam iustitiam humanis viribus ascriberent, deinde orationem dumtaxat ex fide quæ sine præcedente bona voluntate esse non potest.

Hanc Hæresis Pelagianæ mutationem respicit Augustinus, quando carnalis hominis & inflati, hoc est, cuiuspiam Pelagiani cogitationes aut voces notat, quibus gradatim dicunt (Epist. 1. ad Val. & Monach. Adrumetinos.): *Discernit me fides mea, discernit me oratio mea, discernit me iustitia mea.* Et ordinem ipsum tangens quo dogmata sua interpolarunt in Epistola ad Sixtum, quæ statim ab hæresi damnata scripta est, se Scripturarum testimoniis probasse dicit (Ibid. in Epl. 1. ad Valen.); *Et bona opera nostra, & pias orationes, & rectam fidem, nullo modo in nobis esse potuisse nisi hæc acceperimus à Deo.* Et iterum eadem rectâ serie (Ibidem.): *Nec quisquam dicat*, inquit, *meritis operum suorum, vel meritis creationum suarum, vel meritis fidei suæ sibi traditam Dei gratiam, vt putetur verum esse quod illi hæretici dicunt, gratiam Dei secundum merita nostra dari, quod omnino falsissimum est.*

Ex iis quæ diximus maximeque postremis Pelagianorum verbis, *Discernit me fides mea, &c.* perspicuum esse puto totam cum Pelagianis descriptionem eo tandem fuisse conuersam, vt constaret vter discerneret hominem, hoc est, vter inciperet in mutanda hominis voluntate de mala in bonam, homo an Deus. Etenim si obtinere potuissent aliquid quodcunque tandem, siue orationem, siue fidem, siue ipsam etiam bonam voluntatem prius ab homine dari Deo, vt retribuatur ei, profecto vicissent Pelagiani, totaque hæresis ista etiam in vindicanda sibi perfecta iustitia triumphasset. Esset enim illa non gratiæ diuinæ munus, sed effectus hominis, quem volendo, credendo pulsandoue meruisset. Quo collimasse Pelagianos satis declarat Augustinus, cum dicit: *Quid est ergo quod secundum modum vestrum, effectum voluntatis humanæ, dona cœlestia me credideras nuncupasse, tanquam voluntas hominis sine Dei gratia moueretur ad bonum, vt ei debitus à Deo retribueretur effectus?* (Lib. 4. cont. Iul. c. 3.) Hanc ergo extremam tabulam, qua tota illa impietas iterum esse salua potuisset, vt eis extorqueret Augustinus, omnes disputandi vires vt supra diximus, in postremis suis operibus contrahit, non vt gratiam operandi iustitiam quæ iam fidelibus & iustificatis datur; sed eam quæ omnes hominis conatus, orationes & voluntates præuenit, ex Ecclesiæ precibus & Scripturis asserendo stabiliat. Tunc enim præueniens non consequens; excitans non adiuuans; operans non cooperans à Pelagianis negabatur.

Cur autem illam primam gratiam tantopere abhorruerint, tunc dicetur oportunius, cum ad Semi-Pelagianos ventum fuerit. Nam ex iis quæ proximè assuerimus facile constare potest, Pelagianos tandem in hoc quarto statu in errorem Massiliensium declinasse, vel potius Massilienses errorem suum, Catholicis quibusdam veritatibus intertextum ex illo quarto hæresis Pelagianæ statu esse mutuatos. Illud quippe inchoationis meritum, cui Deus tanquam præmium gratiæ suæ auxilium tribueret, ita Semi-Pelagianis seu Massiliensibus proprium fuit, vt tamen ex Pelagiano fonte deriuauerint. Planissime siquidem Augustinus aduersus Pelagianos instruens Valentinum dicit: *In quorum*, Pelagianorum, *errorem cadit, qui putat aliquo merito humano gratiam Dei dari.* (Epist. ad Valent.) Et Prosper Magistro succinens Pelagianam hæresim è sepulchro confitentem inducit.

(In Epitaph. Hæres. Nestor. & Pel.)

Nam si quæ Domini data munera sero fatemur
Hæc homini credis debita, noster eris.

Christum volunt ex meritis liberi arbitrij factum esse Deum. Haustus ille error ex Origene.

CAPVT VI.

NAM postquam Pelagiani gratiam Christi ad bene viuendum vtilem clamoribus Catholicorum agnoscere compulsi sunt, tanti fuerunt præcones meritorum, quibus eam tollerent ac destruerent, vt etiam ipsi Christo Domino diuinitatem ex meritis collatam esse contenderent. Testis est luculentus huius impietatis Prosper, apud quem error Pelagianus ita loquitur.

(Ibidem.)

Nam Christũ pietate operũ & mercede volentes
Esse Deum, in Capitis fœdere non stetimus.

A Testis vberrimus Cassianus, cuius eo nomine authoritas maior est quod fuligine nonnulla Pelagiana aliquando tinctus, accuratius cognati erroris arcana penetrauerit. Sic ergo Nestorium compellat: *Hoc vtique illa etiam quam ante dixi, Hæresis asserebat* (Pelagiana scilicet) *Christum non propter se colendum, videlicet, quia Deus esset, sed quia bonis ac piis actibus Deum in se habere meruisset. Ergo vides*, inquit, *Pelagianum te virus vomere, Pelagiano te spiritu sibilare.* (Cassian. lib. 5. de incar. cap. 2.) Nam Pelagianos Nestorianismum qui Deum atque hominem in Christo diuidit, tenuisse, adeoque peperisse; perspicue etiam Prosper in eodem Epitaphio vtriusque hæresis prodit. Sed accuratius ac distinctius erroris illius B ortum, progressum, & scopum, & cum Nestoriano cognationem explicat Cassianus, quem proinde, etsi paulò prolixius differentem audiamus: *Illud sanè vnum prætereundum non arbitramur, quod peculiare ac proprium supradictæ illius hæreseos quæ ex Pelagiano errore descenderat, fuit; quod dicentes quidam solitarium hominem* IESVM *Christum sine vlla peccati contagione vixisse, eo progressi sunt vt assererent, homines si velint sine peccato esse posse. Consequens enim existimabant, vt si homo solitarius* IESVS *Christus sine peccato fuisset, omnes quoque homines sine Dei adiutorio esse possent, quicquid ille homo solitarius* IESVS *Christus sine consortio Dei esse potuisset. Ac si nullam facerent inter omnem hominem ac Dominum nostrum* IESVM *Christum* C *esse distantiam; cum idem vtique homo, nisu atque industria mereri possit, quod Christus studio, ac labore meruisset. Quo factum est vt in maiorem quoque ac monstrosiorem insaniam prorumpentes dicerent, Dominum nostrum* IESVM *Christum hunc in mundum, non ad præstandam humano generi redemptionem, sed ad præstanda bonorum actuum exempla venisse. Videlicet vt disciplinam eius sequentes homines dum per eandem viam virtutis incederent, ad eadem virtutum præmia peruenirent: euacuantes quantum in ipsis fuit omne sacri aduentus donum & omnem diuinæ redemptionis gratiam, cum idem dicerent homines consequi posse viuendo quod præstitisset Deus pro humana salute moriendo.* (Cassian. lib. de incar. cap. 3.) Ecce purum & putum hactenus Pelagianismum. Quem diffuse hoc D libro prosecuti sumus. In qua narratione Cassiani obseruandum est; verum esse quod Prosper dixerat.

(In Epitaph. citat.)

Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
De capite ad corpus ducere opus volui.

Nimirum quia Christus homo solitarius hoc est tantum homo non Deus; sine peccato vixisset vt hominibus exemplum fieret, omnes homines idem quoque posse voluerunt. Sed accipe iam quâ ratione IESVS ad diuinitatem peruenerit: *Addiderunt quoque*, inquit Cassianus, *Dominum saluatoremque nostrum post baptisma factum esse Christum, post resur-* E *rectionem, Deum: alterum assignantes vnctionis mysterio, alterum merito Passionis: Vnde aduertis nouus iam non nouæ hæreseos author*, scilicet Nestorius, *qui Dominum saluatoremque nostrum solitarium hominem natum esse contendit, idem se omnino dicere, quod Pelagianistæ ante dixerunt.* (Ibid. lib. de incar. c. 3.)

Sed quamvis Pelagianistas hanc hæresim antè Nestorium docuisse tradat, non tamen ita planum est, quis eius inter Pelagianistas primus author fuerit. Nam Pelagium rectè de Christo Domino sensisse, saltem in exortu sui erroris, testari videtur Augustinus, quando de istis iam recenter emergentibus & gratiæ profunditate turbatis dicit, quod *continenter viuerent, nec falsum Christum sicut Manichæi aliique plurimi hæretici, sed eundem verum æqualem patri & coæternum veraciterque hominem fa-* (Epist. 120. c. 37. ad Hon.)

ctum & venisse crederent & venturum. Vnde & Cassianus dicit eam hæresim *ex Pelagiano errore descendisse.* Et paulo superius: *Nuper quoque, id est, in diebus nostris emersisse hæresim venenosam & maxime in Belgarum vrbe conspeximus certi erroris, incerti nominis. Quia cum recenti capite ex antiqua Ebionitarum stirpe surrexerit, dubium admodum est antiqua magis dici, an recens debeat.* Itaque verisimiliter videtur, quod Cassianus Leporium quemdam Monachum illius erroris authorem esse tradit. Nam libro septimo cum Nestorianam hæresim *Pelagianæ spinosam sobolem* dixisset, *& ostendere in germine, quid pater eius habuisset in radice* statim pro ratione subiicit: *Leporius ille enim (vt leporius discipulis suis dixit) Dominum nostrum asserebat Christum factum per baptismum.* Et libro primo: *Leporius enim tunc Monachus, modo presbyter, qui ex Pelagij vt supra diximus, institutione, vel potius prauitate descendens apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos, fuit à nobis admonitus, à Deo emendatus.* Vbi tamen quia Leporium neque primum, neque maximum illius impietatis assertorem nuncupat, sed inter primos aut maximos, satis insinuat etiam alios præcessisse. Et hoc est fortasse quod Augustinus respicit, quando in postremis operibus crebro illius arcanæ coniunctionis qua diuinitas & humanitas in Christo copulatæ sunt, mentionem faciens, semper ab meritum remouet quod Pelagianos iam videbat esse commentos. *Istam natiuitatem,* inquit, *bona opera secuta sunt, non bona opera meruerunt.* Et alibi; *Respondeatur quæso: ille homo vt à verbo Patri coæterno in vnitatem personæ assumptus filius Dei vnigenitus esset, vnde hoc meruit? Quod eius bonum qualecunque præcessit? Quid egit ante, quid credidit, quid petiuit, vt ad hanc ineffabilem excellentiam perueniret?* Quæ tanta instantia videtur esse alicuius exortæ super hac re contentionis argumentum, sed quia totus Pelagianorum conatus ad astruendam cæterorum hominum iustitiam vertebatur, hinc factum est vt de Christo & merito diuinitatis eius non ita ferueret disputatio, quamuis esset fortasse prima totius hæresis basis. Nempe quod primum est in intentione, in executione postremum est, etsi intentio sit executionis parens. Vnde apposite apud Prosperum Nestoriana hæresis canit.

Lib. 1. c. 3. citatis. Ibid. c. 1. Lib. 7. de incarn. c. 21. Lib. 1. c. 4. Lib. de corrept. & gra. c. 11. De prædest. SS. c. 15. vid. & c. 12. & lib. de dono persev. c. vlt.

Nestoriana lues successi Pelagianæ,
Quæ tamen est vtero progenerata meo.
Infœlix miseræ genitrix, & filia natæ
Prodiui ex ipso germine quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis
De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in summa armatur ab imis
Congrua bellandi tempora non habui.

In Epitaph. Hæresis Nestorianæ & Pelag.

Quanquam si rem à capite accersere lubet, nemo expressius quod sciam hæresim illam tradidit quam totus Pelagianismi fons Origenes. Nam in libris περὶ ἀρχῶν Dominicæ incarnationis arcana tractans, ex generali suo principio quo totam rationalis creaturæ dispensationem ex libero suspendit arbitrio, atque vnamquamque tantam ex verbo Dei participationem sumpsisse putat, quanto ergo illud dilectionis inhæsisset affectu, tandem ad animam Christi delabendo dicit: cum liberi arbitrij facultate varietas vnumquemque ac diuersitas habuisset animorum, vt alius ardentiore, alius tenuiore & exiliore erga authorem suum amore teneretur, illa anima de qua dixit

A IESVS, *quia nemo auferet à me animam meam* ab initio creaturæ (nempe ante corpus) & deinceps inseparabiliter ei atque indissociabiliter inhærens, vtpote sapientiæ & verbo Dei & veritati ac luci veræ, ac tota totum recipiens, atque in eius lucem splendoremque ipsa cedens, facta est cum ipsa principaliter vnus spiritus: *Vnde,* inquit, *& merito pro eo, vel quod tota esset in Filio Dei, vel tota in se caperet Filium Dei, etiam ipsa cum ea quam assumpserat carne Dei Filius & Dei virtus Christus Dei sapientia appellatur.* Ecce in paucis verbis tam Nestorij quam Pelagij dogma coniunctum vides, quo Christi animam vna cum carne quam assumpserat, pro merito indissolubilis dilectionis Dei B Filium ac Dei sapientiam appellatam esse delirat. Et ne quid obscuritatis in superioribus verbis latere putes, accipe manifestiora: *Quod autem dilectionis perfectio & meriti affectus sinceritas ei hanc inseparabilem cum Deo fecerit vnitatem, ita vt non fortuita fuerit, aut cum personæ acceptione animæ eius assumptio, sed virtutum suarum merito delata, audi ad eum Prophetam dicentem; dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis. Dilectionis ergo merito vngitur oleo lætitiæ, id est, anima Christi cum verbo Dei vnum efficitur.* An ista forte aliquo disputandi calore, & vt Augustinus loquitur, *non placito quodam fixo retenta, sed quasi vndecunque rapta, & non considerata* profuderat? Quid quod & alibi eandem C doctrinam in summam contrahit & constanter tradit? *Hæc vero anima,* inquit, *quæ fuit in IESV priusquam sciret malum, elegit bonum: & quia dilexit iustitiam & odit iniquitatem, propterea vnxit eam Deus oleo lætitiæ præ participibus suis. Oleo ergo lætitiæ vngitur, cum verbo Dei immaculata fœderatione coniuncta: & per hoc sola omnium animarum peccati incapax fuit, quia Filij Dei bene & plene capax fuit: Ideoque & vnum cum ipso est, atque eius vocabulo nuncupatur, & IESVS Christus appellatur, per quem omnia facta esse dicuntur.* Et ne quid fermenti desideres ad doctrinam Pelagij condiendam, hac de causa vult Christum omnibus credentibus EXEMPLVM esse propositum, quia D sicut ille semper & antequam sciret omnino malum, elegit bonum, & dilexit iustitiam, *Et propterea vnxit eum Deus oleo iustitiæ,* hoc est vt supra dixerat, *cum verbo Dei vnum effecit: ita & vnusquisque post lapsum vel errorem expurget se maculis exemplo proposito, & habens itineris ducem arduam viam virtutis incedat, vt sic forte per hoc in quantum fieri potest, per IMITATIONEM eius participes efficiamur diuinæ naturæ.* Nam similibus pene verbis, quibus Iulianus dixerat, quod nemo præmia virtutis meretur, *nisi qui ad ea sanctitatis Christi imitatione contenderit*; fulmen istud ei intorquet Augustinus: *Hoc est occultum virus hæresis vestræ, vt velitis gratiam Christi in exemplo eius esse, non in dono eius.* Quod donum vtrum agnoscat vti E agnosci debet Origenes, alibi forsan dabitur oportunior disputandi locus, sed de gratia secundum Pelagianos satis: nunc ad prædestinationem transeamus.

Lib. 2. Peri Archon. c. 6. Ibidem. Psalm. 44. Lib. de gestis Pelag. c. 6. Lib. 4. Peri Archon c. vlt. Ibidem. Lib. scilicet 2. cap. 6. Lib. 2. operis imperf. fol. 350.

Transitus ad Prædestinationem. Præmittitur totius hæresis Pelagianæ scopus, & generalis ordo dogmatum.

CAPVT VII.

EX iis quæ de gratiæ corruptelis & meriti prærogatiuis secundum Pelagianorum sententiam disseruimus, quid de prædestinatione senserint

senserint, facile intelligi potest. Nam etsi hac de re nihil omnino loquerentur, perspicacior tamen quisque non difficulter colligit omnem gratuitam prædestinationem eos funditus sustulisse. Nam siue cœlestem gloriam ac regnum Dei illis tribui ac deberi sentiant, qui liberi arbitrij viribus peccatorum omnium tentationes superent, omniaque Dei mandata custodiant: siue illius Dei adiutorium, ad obtinendam iustitiæ perfectionem dari velint, qui sine Dei adiutorio propria voluntate crediderint, petierint, quæsierint, pulsauerint, quicquid deinceps talibus à Deo propter istud vel inchoationis exordium, vel perfectionis culmen conferri dixeris, manifestum est eis non tam tribui quam retribui; ac per hoc neque meritum neque præmium eis gratiâ diuinâ vel electione prædestinari; sed humanæ libertatis arbitrium offerre meritum, Dei iustitiam referre mercedem. Atque ita totum prædestinationis negotium ad nudam humani meriti, siue fidei, siue etiam operum præscientiam iuxta duplicem Pelagianismi statum de inchoanda vel etiam perficienda suis viribus iustitia reuocari. Quæ quamuis in genere ex antedictis perspicua sint, nec operiosioris disputationis indigeant, ne quid tamen anfractuum Pelagianorum curiosis lectoribus desideretur, quod ad eorum mysteria sigillatim penetranda faciat, eorum sensa de singulis ad prædestinationem concurrentibus percurrenda sunt, si primum totius hæresis Pelagianæ scopum ac dogmatum connexionem subiecerimus; quo fiet vt etiam ea quæ de prædestinatione dicenda sunt plenius intelligantur.

Sciendum igitur Pelagium, omnesque discipulos eius, non tantum Cælestium & Iulianum, sed etiam Semi-Pelagianos non alium habuisse scopum in errore suo condendo, quam vt humana salus quemadmodum & interius ex humani arbitrij, quod omnibus per creationem datum est, libertate penderet: ita nimirum vt si quod forte ad illam salutem assequendam præmium per gratiam suam operaretur Deus, vltima tamen discretio vnius ab alio, operantis à cessante, credentis ab incredulo, volentis à nolente nequaquam à Deo, sed ex liberi arbitrij cardine flexuque peteretur. Cum enim certissimum & ipsis intimis rationis penetralibus tanquam solis radio inscriptum esse sentirent, neminem rectè sine propria sua voluntate, hoc est nisi ipse velit, posse viuere, neque quidquam esse magis in potestate hominis quam voluntatem. (*Quia*, vt Augustinus, *non dicimus esse in potestate, nisi quod cum volumus fit; vbi prius & maxime est ipsum velle: sine vllo quippe interuallo temporis præsto est voluntas ipsa cum volumus.*) Huic veritati consectaneum & vinculis adamantinis connexum esse putauerunt, sibi ipsis tantum tanquam suum & proprium bonum esse tribuendum, quod bene & laudabiliter viuerent. Quam præsumptionem eorum præclare expressit Prosper carmine de ingratis; vbi Pelagiani omnia Massilientium dogmata se confiteri paratos dicunt, dummodo vnicum sibi dumtaxat liberum arbitrium saluum esse patiantur, vt salutem suam possint ex volendi fonte suspendere.

Lib. 1. Retract. c. 1.

Quæque placent vobis amplectimur, edita nobis
Doctrina vestra est pietas, nihil inficiando
Discutimus, &c.
Dum nostri decus arbitrij lumenque creatum
Principio, quod sponte potest insistere rectis,
Manserit illæsum, nec viribus absit ab illis
Quas condente Deo generaliter omnis in Adam
Suscepit natura hominis, nec suppetat vlli
De non accepta arbitrij virtute querela, &c.
Sitque salus dignis saluari ex fonte volendi.

Prosp. in carm. de ingrat. c. 6.

Ex hoc principio omnia sua dogmata religata contexunt quanquam ad eundem scopum Pelagiani & Massilienses diuersis itineribus contenderunt: vtrique quidem larua quadam pristinæ integritatis vsi, sed hi gratiæ, illi naturæ. Verum de Massiliensibus infra latius.

Itaque Pelagius vt eo pertingeret, statim in ipso exordio meracissimum suum errorem protulit, nempe superbissimum illud dogma de assequenda non solum iustitiæ perfectione, sed etiam ἀπαθείᾳ, omniumque perturbationum vacuitate, ita vt instar Angelorum ac Dei, facile absque omni peccato possemus viuere per solum humanæ voluntatis arbitrium. Cuius sententiæ arrogantiam cum doctrina sana respueret, lubricus instar colubri multis voluminibus errorem implicuit & hæreticis fraudis varietatibus colorauit. Sed in quæcumque diuerticula clamoribus aduersantium territus se proriperet, siue naturæ, siue legis, atque doctrinæ, siue etiam gratiam Christi commendando, semper ad eundem suum initio propositum collimat scopum; vt siue lex & exemplum Christi quid faciendum esset instrueret, sola naturæ facultas opus ipsum & iustitiam sibi pareret: siue vera gratia nonnullam facilitatem aspiraret, nudæ tamen arbitrij vires perfacile inciperent, nudæ quoque vniuersa mandata & iustitiæ perfectionem, etsi nonnulla cum difficultate perficerent. Quod si quid gratiæ adiiceretur, hoc conatibus nostris debitum, non gratis datum esse censuere. Hoc totius hæresis Pelagianæ caput & quasi cardo est, in quo tota vertitur illius erroris impietas. Nam quicquid vlterius de laudabili naturæ integritate, de primis hominibus, paruulis & adultis, de electione Dei & prædestinatione commenti sunt, hoc necessitate potius, quam prima voluntate contigit, vt esset primi illius dogmatis vel appendix, vel fulcrum vel ornamentum. Nam quicquid de diuinâ prædestinatione & electione, de qua inferius, perperam Philosophati sunt, erroris illius capitalis tantummodo appendix est, quam ipsa series connexarum absurditatum postulat. Meritum quippe humanum est interius gratuitæ prædestinationis & electionis. Quicquid vero de gratia siue naturæ, siue legis, siue exempli Christi & remissionis cæterisque eodem spectantibus garriunt, nudum impietatis velum est, mitigandæque inuidiæ excogitatum, quo dogma nefarium imperitorum oculis poliendo, palliandoque colorarent. Nam in initio cum prima puri illius Pelaginiasmi ferueret prædicatio, nihil de toto illo variarum gratiarum appataru in mentem venerat. *Illud vero*, inquit Hieronymus, *Quod ad decipiendos quosque postea huic sententiæ coaptarunt (non absque Dei gratia) cum prima legentes fronte decipiat, introspectum & diligentissime ventilatum, decipere non potest.* Denique quicquid de mortalitate primorum hominum, de natura paruulorum labis originalis experte, de illibata procreationis eorum integritate, de libertatis viribus, de bonitate concupiscentiarum naturalium statuunt, Decumani illius erroris fulcrum & fundamentum est, quo substracto tota ruit Pelaginismi moles. Vnde Augustinus cum dogmata ista recenseret, quæ potius à Cælestio

Epist. ad Ctesiph.

A quam Pelagio tuendo primo errori de naturali iustitiæ possibilitate excogitata sunt. *In hoc*, inquit, *potius tota hæresis ista consistit*, nempe tanquam in radice & semine. Si enim natura vt primum condita est, expers peccati & inuiolata in paruulis & maioribus permanet, sine dubio nulla Christi gratia ad bene viuendum & regnum cœlorum assequendum necessaria est. Nam vbi nulla est ægrotantis infirmitas, ibi nulla fingi potest medicinæ necessitas. *Sic enim laudando sanæ naturæ creatorem, cogimur*, inquit Augustinus, *dicere, imo verè conuincimur dicere superfluum saluatorem.*

[Lib. de gest. Pelag. c. vlt.] [Lib. de nat. & grat. c. 34.]

Hinc igitur accidit, quod tanto disputationis ardore & rationis viribus omnes Pelagiani satagunt, Pelagius, Cælestius, Iulianus, vt natura sine peccato nasci & viribus libertatis prorsus illæsa esse credatur, non quod per se magna eis esset illorum dogmatum cura, sed quod perspicuè animaduerterent se sine illorum subsidio naturalem illam sine omni Mediatoris gratia, bene viuendi potestatem non posse defendere. Quod ex libris de natura & gratia & de perfectione iustitiæ, manifestissime liquet, vbi cum ex professo pansis velis, ad capitalem illum errorem & cæterorum omnium scopum tuendum tenderent, insitam & peccato inuiolatam omnisque debilitatis expertem naturæ bonitatem & libertatem in subsidium vocant, omnesque causas remouent, cur natura infirmata esse crederetur. Quo sane C perspicue ostenditur, quis dogmatum Pelagianorum iuxta mentem authorum ordo sit, quis cardo & scopus. Nec mirum, non enim perfecta quæque operatio est propter integritatem & sanitatem rei, sed rei cuiusque integritas propter operationem perfecte exercendam instituitur. Vnde Cælestius totum venenum suum in cœlum euomens & insinuans quo tota impietas Pelagiana tenderet manus, dicebat *quod ex illo quod ait Petrus, diuinæ nos esse consortes naturæ, consequens sit, vt ita possit esse anima sine peccato quemadmodum Deus.* En quo collimat superbia Pelagiana & omnis dogmatum apparatus. Vnde Prosper tum alibi, tum D in Epistola ad Demetriadem: *In Paradiso*, inquit, *Ecclesiæ constitutos, & virtutum deliciis abundantes ad confidentiam liberi incitauit arbitrij* (diabolus) *vt profectus suos in se constituerent, & ad arborem propriæ voluntatis manum præsumptionis extenderent.* Ecce primum lapidem offensionis & petram scandali, in quam fastus Pelagianus impegit. Sed iam vlterius vide in quæ dogmatum aliorum portenta & quousque illius elationis primæ tuendæ cupiditate præcipitati sunt: *Hinc illa erat*, addit Prosper, *naturæ humanæ fraudulenta laudatio & illæsæ per omnes homines originalis defensio bonitatis. Hinc Adæ peccatum exemplo posteris asserebatur nocuisse, non transitu: & quàm illi fuerat non violare mandatum, tàm liberum esse vnicuique declinare delictum. Hinc* E *euacuatio baptismatis paruulorum qui sola adoptione donari, nullo tamen reatu dicerentur absolui. Hinc postremo diuinæ gratiæ simulata & insincera confessio quæ secundum merita daretur, non ex qua merita nascerentur.* Nimirum omnia ista hinc esse nata & eo directa significat, vt illam quam dixerat, *confidentiam liberi arbitrij*, & insitam iustitiæ perficiendæ potestatem tuerentur. Ex quo fonte consequenter omnibus Pelagianis, eorumque hæredibus medullitus innatum fuit capitale odium omnis diuini propositi, quo vnus quoquo modo discerneretur ab alio; quod tanquam acceptionem personarum, coactionem, fatum, fatalemque necessitatem, semper cane peius & angue detestati sunt.

[Lib. de nat. & gratia c. 17. 19. 42. 43. & 50. &c. Lib. de perf. iust. ratio c. 9. 11. 12. 14.] [Lib. de gestis Pelag. c. 35.] [In Epist. ad Demet.]

Oeconomia diuinæ voluntatis & gratiæ erga salutem humanam. De gratuita vocatione & iustificatione: & quo sensu vocatio vocatur secundum propositum.

CAPVT VIII.

QVAPROPTER suis quæ diximus principiis innitendo, longe aliam ipsi quam Catholici, diuinæ bonitatis ac voluntatis œconomiam erga salutem humanam fabricant. Dicũt etenim quandoquidem nemo peccati reus, B vel iudicio diuino nascatur obnoxius, sed veluti tabula rasa [a] *capax vtriusque rei non plenus, & vt sine virtute, ita & sine vitio procreetur*, Deum generaliter [b] *velle omnes homines saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire*: [c] *vt qui voluerint credant*; nemo quippe, inquiunt, [d] *ex Dei potentia vel in malum vel in bonum inuitus cogitur*, hoc est, ex nolente fit volens, [e] *aut reluctanti studium virtutis immittitur, quia personarum acceptio non est apud Deum.* Hoc enim ex mera & sola hominis libertate pendet. Nam *ante hominem vita & mors, quod placuerit dabitur illi ne libertas scilicet tollatur arbitrij*: qua tanquam prima Dei creatoris gratia instructus & simul *per creaturarum contemplationem* adiutus, *duce ratione*, C *cognoscebat creatorem & quemadmodum esset viuendum, per legem naturalem scriptum gerebat in cordibus.* Sed cum propter inualescentem peccandi cõsuetudinem *non sufficeret vitiatis moribus natura iam decolor*, alia similiter generalis gratia, Lex Moysis adiecta est, *qua velut lima fulgori pristino, detritâ rubigine natura redderetur.* Sed posteaquam etiam hic *nimia peccandi consuetudo præualuit, cui sananda lex parum valet* tanquam generalis totius humani generis Medicus *Christus aduenit & tanquam desperatissimo morbo, non per discipulos, sed per seipsum medicus ipse subuenit.* Cuius medicinæ gratia in hoc sita est, primò quod Deus illum pro nobis omnibus tradidit, *pro omnibus*, inquam, *non pro aliquantis* D quos ipse peculiari putetur voluntate selegisse. Secũdò, gratia Christi magis propinqua est *remissio peccatorum*, siue baptismus hominibus legis præuaricatione reis, quã propter inualescentem peccandi consuetudinem iam amplius implere nõ poterant præparatus. Sed & illa prorsus est generalis & omnibus omnino indifferenter proposita, sed quod vni præ aliis detur, hoc est hominum voluntate contingere, quorum vnus Christo credere velit, alius nolit.

[a Pelag. lib. de pec. orig. c. 13. apud August.] [b Iul. lib. 4. apud Aug. cont. Iul. cap. 8.] [c Prosper Epist. ad Rufin.] [d Lib. 1. ad Bonif. c. 18.] [e Lib. 2. ad Bonif. c. 10.] [Pelag. in Comment. in c. 11. Rom. num. 17.] [Prof. Epist. ad Rufin.] [Pela. lib. de pecc. orig. cap. 16.] [Ibidem.] [Ibidem.] [Ibidem.] [Pelag. in c. 8. Rom. num. 34.]

Cum fine delectu, inquit Prosper, *seu lex seu gratia Christi.* [Carm. in ingrat. c. 6.]

E Baptismus seu remissio peccatorum.

Omnẽ hominẽ saluare velit: Dominique vocatis
Sic sit propositum, vt nullus non possit ad illud
Libertate suâ, proprioque vigore venire,
Sitque salus dignis saluari ex fonte volendi.

Deo namque *circa omnes homines per vniuersum mundum commune & generale esse studium, vt qui voluerint credant*, Christo scilicet saluatori, *& qui crediderint iustificationem merito fidei & bonæ voluntatis accipiant.* [Prof. Epist. ad Rufin.]

Tertiò gratia Christi consistit in *doctrina* quam Christus attulit mundo & *exemplo* virtutis eius quibus adiuti homines *studerent deinceps custodire* [Lib. 2. cont. Iul. imperf. fol. 939.]

iustitiam

iustitiam quam compendio credulitatis, hoc est fidei in baptismo, *fuerant assecuti*. Itaque totum beneficium aduentus Christi in hoc videntur constituere, quod cum totus mundus non amplius vt olim legem implendo, esset reus Deo, *Verbum caro factum sit, vt quos praeceptis*, hoc est lege, *non correxerat, beneficiis obligaret, reposcens ab imagine amoris vicem, vt vel sero redamaremus eum* qui nobis charitatem suam ostenderat. Nam cum ante, legis totius obseruatione iustitia quæri deberet ab hominibus, nunc eam quantumcunque peccatores sine omni omnino *labore* impletæ legis aut difficilis *pœnitentiæ* sola fide per baptismum accepta peccatorum remissione gratis accipiant. Illos autem iam iustificatos verbo & *exacta iustitiæ norma*, hoc est exemplo docuit, quo pacto iam esset vita instituenda, & ita *pollicetur cœleste præmium, quo vnigeniti simus cohæredes*, vt simul tam *præcedentium quam sequentium Sanctorum remunerator emicaret*.

Lib. 1. operis imperf. fol. 139. & 2. fol. 439.
In cap. 4. ad Rom. nu. 11.
Lib. 2. fol. 401.
Lib. 1. f. 139.
Lib. 2. f. 401

Cum igitur quatuor sint in quibus Dei beneuolentia, & Christi gratia eluceat, *vocatio, iustificatio, glorificatio*, & quæ in Deo est æterna prædestinatio, sic de singulis Pelagiani statuunt.

Vocationem hominum peccatorum ad prædictam baptismi gratiam per fidem accipiendam dicunt esse gratuitam: *Gratis vocauit ad salutem*, inquit Pelagius. Et, *agnitio*, veritatis, *non ex merito est, sed ex Dominica veritate*, scilicet gratis prædicata. Sed cum ab eis ratio extorquetur, cur his, non illis Christi annuncietur Euangelium, & ita quædam inter homines discretio fiat, mox totum ex humanarum voluntatum diuersitate suspendunt. *Quos præsciuit credituros*, inquit idem, *hos vocauit, aut certe discretio nõ in persona, sed in tempore est*, quod scilicet certis quidem temporibus, sed non certa & singulari, at communi vocatione homines *vocantur per prædicationem vt credant*, hoc fit ideo quia tunc eos Deus præsciuit esse credituros. Ex quo patet nullam eos agnoscere peculiarem beneuolentiam, seu vt scripturæ vocant, propositum Dei secundum quod vnum alio prætermisso vel integras etiam nationes, neglectis aliis, ad salutem aduocet: sed hanc discretionem volunt ex alicuius diuersitatis ab hominibus datæ & vnum ab aliis secernentis præuisione contingere, siue hoc opus aliquod bonum, siue etiam minora peccata esse dicantur. Nam Pelagius non veretur *eos vasa misericordiæ* appellare, *qui digni erant misericordia, quia & minora commiserant & grauiter fuerant afflicti*. Hinc est quod *vocationem secundum propositum*, cuius Apostolus meminit non illam esse volunt quæ fit secundum propositum vocantis & eligentis Dei: sed vt etiam ab Augustino obseruatum est, ita secundum propositum vocari putant quibus Deus omnia cooperetur in bonum, *vt propositum hominis intelligatur, quod propositum tanquam bonum meritum sequatur misericordia vocantis Dei*.

Pelag. in Comment. c. 8. ad Rom. num. 28.
In cap. 1. ad Tit. nu. 3.
In cap. 8. ad Rom. nu. 30.
Ibidem.
In Comment capit. 9. Rom. nu. 31.
Ad Rom. 8.
Lib. 2. ad Bonif. c. 10.

Quamquam & alio modo Dei propositum exponere solent. Nam posteaquam Deus sua vocatione homines ad salutem per fidem accipiendam inuitauerit, dicunt in cuiusque esse libera voluntate velle vel nolle credere, quem credulæ vel incredulæ voluntatis ex hominis libertate prosilientis motum sua statim retributio consequatur. Credentibus enim gratis peccata sua per baptismi gratiam indulta iustificatione remittuntur, incredulis retinentur. In hoc ergo consistere *propositum Dei*, quod cum totus mundus transgressione legis datæ deliquisset, Deus ex sua bonitate proposuerat iterũ iustos facere homines per baptismum & peccatorum remissionem, idque gratis nullis operibus legis quam præuaricati fuerant vel laboriosa pœnitentia præcedentibus, sic tamen vt in filium deberent credere accipiendæ iustificationis authorem. Nam illud Apostoli: *Quam promisit Deus ante tempora secularia*, sic exponit Pelagius: *Ante omnia tempora apud se proposuit per filium saluare credentes*. Et in illud ad Timothæum: *Non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum*: *Quo*, inquit Pelagius, *proposuit nos gratis saluare per Christum*. Et expressius ad Romanos *propositum* secundum quod *vocati sunt sancti*, dicit esse, *secundum quod proposuit sola fide saluare quos præsciuerat esse credituros*. Hanc autem saluationem intelligit fieri per iustificationem quam baptismus & remissio peccatorum tribuit. Nam sententiam suam de vocatione & iustificatione in summam conferens: *Quos*, inquit, *præsciuit credituros hos vocauit: vocatio autem volentes colligit non inuitos, ergo vocantur per prædicationem vt credant, credentes iustificentur per baptismum: glorificentur in virtutibus gratiarum*. Quod autem fides illa ex sola hominis libertate exspectari debeat, interpositis verbis significat: *Vocatio autem volentes colligit non inuitos*. Phrasis enim illa Pelagianorum est, qua fidem ita volunt ex hominis solius voluntate suspendere, vt per Dei gratiam nullo modo fiat ex inuito volens, vt supra suis locis declaratum est.

In Epist. ad Titum c. 1. num. 2.
In c. 1. 2. ad Tim. n. 9.
In c. 8. ad Rom. n. 28.
Ibid. nu. 30.

Hoc autem propositum saluandi per fidem nolunt antiquis fuisse temporibus, sed tunc solummodo mundo esse reuelatum, cum iam lex propter peccandi consuetudinem non amplius seruaretur. *Tunc*, inquit Pelagius, *manifestauit consilium suum saluandi credentes per filium, quando præsciuerat factum esse omnem scilicet mundum à iustitia diuersum*. Nam antea non erat opus illo iustificandi proposito, cum homines perfecta legis obseruatione saluarentur.

In ca. 1. ad Tit. nu. 5. & 6.

De duplici electione gratiæ & meritorum: & quomodo illæ duæ simul consistant.

CAPVT IX.

Ex hoc ergò fonte fluit etiam duplex illa inter Pelagianos electio, vna meritorum, alia gratiæ siue fidei. Electio meritorum est, quâ quis ad salutem eligitur ex meritis operum quibus lex & mandata custodiuntur. Electio gratiæ, qua quis gratis per fidem eligitur ad salutem, vt supra explicatum est. Pelagius: *Electio gratiæ fides est, sicut opera electio legis*. Et eandem oppositionem duarum electionum ad salutem siue iustitiam indicans: *Ideò*, inquit, *Israel non est consecutus iustitiam, quia eam non ex fide quærebat*, (credendo scilicet vt iustificaretur peccatorum remissione per Christum) *sed ex solis operibus legis se iustificari putabat, cum maximè legis mandata contemneret*. Hoc est, vt Iulianus magistrum explicans alicubi dicit, *Contemnebant dona Christi velut sibi non necessaria, quod veniam daret ille peccatis, quæ ipsi legis admonitione vitassent*, putantes scilicet se Christi remissione non indigere, quia totius legis præcepta compleuerant. Nam hâc superbâ persuasione delusi, cum *Christus venit*, inquit Pelagius, *saluare eos à peccatis suis non crediderunt, & ideò Israel non est consecutus iustitiam*. Quem sensum luculentissimè tradit Pelagius in caput decimum ad Romanos. Sic ergò patet electionem meritorum propriam fuisse superioris temporis, sub

In c. 11. ad Rom. n. 11.
num. 14.
Lib. 6. cont. Iul. c. 23.
In c. 11. Rom. n. 14.
Vide n. 3.

Lege Moysis; electionem gratiæ posterioris, quo A gentes ad salutem gratis accipiendam inuitati sunt. Nequaquam tamen hanc electionem gratiæ ita gratis fieri apud Pelagianos putes, vt nihil omninò meriti antecedat. Nam huiusmodi gratuitæ electioni, quæ Catholicæ Ecclesiæ propria est, ita capitaliter inimici sunt, vt nec electionem quidem esse aut cogitari posse credãt, nisi eligendi aliqua diuersitate ex se data discernantur: (In cap. 11. Rom. nu. 11.) *Cæterum quæ electio*, inquit Pelagius, *vbi nulla diuersitas meritorum?* Et exponens propositum voluntatis Dei qua operatur omnia: (In cap. 1. Ephes. n. 25.) *Omnium*, inquit, *bonorum causa voluntas Dei: quam rationabilem esse non dubium est.* Nempe quia non cæco scilicet modò discernit & eligit homines, sed rationem inue- B nit, meritum scilicet saltem fidei cur vnus alteri præferatur. Et in illud: (In cap. 11. Rom. nu. 37.) *Tu fide stas*, idem dicit: *Non enim Deus personam tuam acciperet & illos sine causa proiiceret.* Siquidem vnum alteri eligendo anteferre, nisi in ipsis qui eliguntur discretionis illius subsit ratio, personarum acceptionem esse non dubitant. Quod vsque adeò inter Pelagianos constitutum est, (Lib. 1. Operis imperf. fol. 29.) vt Iulianus nihil aliud iustitiam esse definiat, nisi *virtutem quæ fungitur diligenter officio, ad restituendum sua vnicuique, sine fraude, sine gratia.* Qua iustitiæ lance declarant alibi Deum gentibus (Fol. 184.) ac Iudæis iustum fuisse: *Reddens*, inquit, *cuique suum sine fraude, sine gratia, hoc est sine cuiusquam acceptione personæ quod exprimit nomen gratiæ in* C *definitione iustitiæ.* Ecce expressam sine ambagibus, gratiam nihil omninò supponentem in hominibus diuersitatis, & acceptionem personarũ vnum idemque esse Pelagianis. Ex quo fit vt ibidem magnis disputandi viribus asserat nihil à Deo erga Iudæos & gentes esse actum gratis, sed *vtriusque populi voluntates*, siue bonas siue malas fuisse trutinatas. Generalis quippe illorum vt supra diximus (Lib. 2. ad Bonif. c. 6.) ac definita sententia est: *Deum adiuuare vniuscuiusque bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere, quia personarum acceptio non est apud Deum.*

Quod igitur tam pertinaciter asserunt meritum omnis electionis, & tamen electionem quandam D gratiæ seu gratuitam prædicant, ita concilianda sunt: Quod gratis velint hominem eligi ad iustitiam seu peccatorum remissionem, quia peccatori nulla legis, quam præuaricatus est, vel laboriosæ pœnitentiæ opera proferenti per baptismum datur, si tamen voluerit Christo Saluatori sua voluntate credere. Hæc enim opera, non fidem, propriè merita Pelagiani esse docuerunt, (Rom. 3.) quæ distinctio ex Apostolo perperam intellecto sumpta est vbi dicit; *Ei qui non operatur, credenti autem in eum* (Ibid. ca. 11.) *qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratiæ Dei.* Et vbi electionem (Lib. de prædestin. SS. cap. 7.) gratiæ explicat: *Si gratia iam non ex operibus. Non* E *dicit*, inquit Augustinus, Pelagianam formando obiectionem, *quod non sit ex fide.* Hæc enim loca sic intelligenda credunt, vt electio ad iustificationem gratis fieri censeatur, quia sine apparatu (In cap. 4. Rom. nu. 39.) operum legis veluti meritorum fiat, quantumcunque ex fide fiat: *Iustificati gratis*, ait Pelagius, quia, (In ca. 10. ad Rom. nu. 3.) *sine vlla operum actione per baptismum, quod omnibus gratis peccata donauit*: Et alibi, *Ignorantes quod Deus ex sola fide iustificat & iustos se ex legis operibus quam non custodierunt esse putantes, voluerunt se remissioni subiicere ne peccatores fuisse viderentur.* (Supra li. 3. cap. 7.) De quo gratuitæ iustificationis intellectu alibi latius dissertum est.

Quamuis igitur isto sensu gentes gratis ad iustificationem electas velint, cum tamen illa ratio A gratiæ, & gratuitæ iustificationis ad amussim expenditur, inueniuntur alio merito tenuiore totam gratiæ electionem euertere. Nullam enim prorsus electionem ad iustitiam fieri volunt, nisi, si non opera legis, saltem ipsa præcedat hominis fides: fides inquam non quam Deus occulta sua gratia operetur, sed quæ Pelagiano sensu ex sola hominis libertate prædicationem admittentis oriatur. Nam electos Dei explicans Pelagius: (In capit. 8. Rom. nu. 56.) *Quos Deus elegit credentes*, inquit. Et *fidem electorum Dei* vocat, *qua credentes electi sunt.* (Capit. 1. ad Tit. nu. 3.)

Quam quidem electionem sicut in tempore propter fidem fieri volunt, ita in æternitate propter fidei præscientiam: (In capit. 9. Rom. nu. 14.) *Iacob & Esau* Doctore B Pelagio *fidei sunt apud Deum merito separati, vt propositum Dei de eligendis bonis & refutandis malis etiam in præsenti maneret. Ita ergò & nunc*, inquit, *quos præsciuit de gentibus credituros elegit, & ex Israel reiecit incredulos*: Item, (Num. 17.) *Præscientia Dei non præiudicat peccatores si conuerti voluerint*, nempe sua humana voluntate: quia *Deus*, vt ibidem, (Num. 20.) *non facit alios bonos, alios malos*, hoc enim humani operis esse putat. Et alio in loco: (In c. 2. 2. ad Thess. nu. 13.) *Elegit nos*, inquit, *Deus videns paratos ad credendum, sicut & alibi recumbenti viro Macedoni reuelatum est*: Et rursum; (In capit. 11. Rom. nu. 4.) *Illam plebem non repulit, quam præsciuit esse credituram.* Nullam enim misericordiam homini à Deo decerni superbissimi isti volunt, nisi ex meriti alicuius præscientia. C Nam illam Dei sententiam: (In c. 9. n. 15.) *Miserebor cuius misereor*; recto sensu sic intelligi docet; *Illius miserebor quem præsciui posse misericordiam promereri; vt iam tunc illius sim misertus.*

Quid prædestinatio Pelagianis. Omnis ex præuisione fidei vel meritorum, etiam respectu paruulorum. De vasis iræ & misericordiæ pauca.

CAPVT X.

D HINC igitur fit, vt istis principiis insistendo Pelagiani nullam omnino prædestinatione sciant, nisi quæ vel ex operibus, vel saltem ex fide fiat. Ex operibus quidem: (In cap. 8. Rom. nu. 56.) *Quos præuidit conformes futuros in vita, voluit vt fierent cõformes in gloria*, inquit Pelagius. Et apud August. Pelagiani dilucidis verbis asserũt: (Lib. de prædest. SS. ca. 18.) *Præsciebat ergo*, Deus *qui futuri essent Sancti & immaculati per liberæ voluntatis arbitrium, & ideo eos ante mundi constitutionem in ipsa sua præscientia qua tales futuros esse præsciuit, elegit. Elegit ergo antequam essent, prædestinans filios, quos futuros sanctos immaculatosque præsciuit: Vtique ipse non fecit nec se facturum, sed illos futuros esse præuidit.* Ex fide vero quam præsciuit Deus: (In cap. 1. Eph. nu. 15.) *Hos prædestinauit*, ait Pelagius, *vt haberent potestatem filij Dei fieri ho-* E *mines, qui credere voluissent.*

Imò verò præuisionem vel operum legis vel fidei tanti faciunt, vt prædestinationem nihil aliud decernant esse nisi præscientiam. Nam ad illa verba, (In cap. 8. Rom. nu. 30.) *Nam quos præsciuit & prædestinauit conformes, &c.* dogmatice Pelagius tradit: *Prædestinari idem est quod præscire.* Et prædestinationis rationem explicans, qua Paulus ad Ephesios secundum propositum nos prædestinatos dicit: (In cap. 1. Eph. nu. 23.) *Prædestinati*, inquit, *per fidem sine præcogniti.*

Ex quibus perspicuum est, ita Pelagianos intelligere prædestinationem sicut reprobatio intelligi solet. Vtramq; enim pari modo, boni vel mali alicuius ab humana libertate prosilientis præscientiam esse volunt, vel certe, si quid diuinæ volunta-

tis

tis aut propositi simul obiectum fuerit, hoc totum ipsâ præscientiâ esse posterius, & siue operum siue fidei aut infidelitatis, siue bonæ malæve voluntatis præuisione niti. Ex quo fit vt vbicunque Scriptura prædestinatos etiam præscitos vocat, non aliter hoc intelligant, nisi quia Deus eos *præsciuit, vel sanctos futuros per liberæ voluntatis arbitrium*, vel saltem, *esse credituros*: vt consequenter prædestinatus non minus quàm reprobus præscitur vocari possit ac debeat. Propositum enim diuinæ voluntatis si quod interueniat, siue in hac vita iustificandi per baptismi indulgentiam, siue in alia glorificandi, non magis afficit aut mutat hominis voluntatem, quam reprobandi atque damnandi. Nam sicut ista diuinæ voluntatis effecta iustificatio, glorificatio, damnatio humanorum operum aut voluntatum exercitium in tempore præsupponunt, ita iustificandi, glorificandi damnandique propositum, humanorum motuum præscientiam consequuntur.

Lib. de præd. SS. ca. 18. in c. 8. Rom. n. 49. & 50. & in ca. 11. num. 4.

Vsque adeo vero istius diuinæ præuisionis architecti, hac meritorum prærogatione & præscientiâ delectantur, vt neque in paruulis eam vacare putent. Vnde Augustinus, cum eos illo Apostoli loco, quo non ex operibus, sed ex vocante Iacob dilectus dicitur, Esau odio habitus, confutasset: *Mirum*, inquit Augustinus, *cum his coarctantur angustiis in quanta se abrupta præcipitent, metuentes retia veritatis.* Et quodnam illud præcipitium? *Ideò*, inquiunt, *nondum natorum alium oderat, alium diligebat, quia eorum futura opera præuidebat.* Quæ impia & Apostolico scopo aduersa responsio omnium Pelagianorum communis fuit. Nam & Pelagius per Esau & Iacob eos Prophetari docet, *qui futuri erant ex operibus boni & mali: Et ex ipsis operibus aut odium Dei habere, aut misericordiam eius consequi.* Et Iulianus ostendi putat: *Non in seminibus, sed in moribus esse distantiam: siquidem Iacob & Esau vna seminis exceptione concepti & vna vi parientis effusi diuersos nimium exitus pro meritorum diuersitate pertulerunt.* Vterque verò sub operibus etiam fidem se declarat comprehendere.

Epist. 105. ad Sixtum.

Ibidem.

In cap. 8. Rom. nu. 18.

Lib. 1. operis imp. fo. 184. apud Aug. Vide comment. Pela. in c. 8. n. 14. 16. & 17.

Cùm verò explicare cogerentur quo pacto illa merita inuenirentur in paruulis, ex quorum præscientia amor Dei aut odium nasceretur, in diuersa deliramenta præcipitati sunt. Quidam enim ex illa Iacob & Esau in visceribus lucta, & inter nascendum supplantatione persuasi sunt hæc esse opera libertatis: *Quomodo*, inquiunt, *in infantibus hæc agentibus nullum est ad bonum vel ad malum propriæ voluntatis arbitrium, vnde præmia siue supplicia meritis præcedentibus subsequantur?* Alij voluerunt *aliquid* eos *proprij peccati*, & consequenter etiam boni operis in hac vita commisisse, quod Deus præuidendo oderit vel dilexerit. Alij cùm vtrumque absurdum esse cernerent propter opera futura, quæ maiores vel facturi sunt vel facturi essent, si viuerent, Deum præsciendo dilexisse paruulos aut odisse commenti sunt. Nam *Deus*, inquiunt, *in eis quos hinc aufert, præuidet, quemadmodum victurus esset quisque si viueret: & ideo quem nequiter nouit fuisse victurum, sine baptismo facit & mori, sic in eo puniens opera mala non quæ fecit, sed quæ facturus fuit.* Itaque vides etiam Pelagianos merita tandem conditionata cõfinxisse, in quæ paruulorum quoquo modo refertur perditio aut salus, ne vel hic discretionem vnius ab alio, in diuinam gratiam, & vlterius in gratuitam electionem & prædestinationem Dei referre cogerentur.

Epist. 106. ad Paulin.

Vide ca. 17. & 36. lib. 1. de pecc. mer. & remiss.

Epist. 105. ad Sixtum. vers. finem.

Ex qua prædestinationis & electionis intelligentia, & gratię merita liberi arbitrij subsequentis prędicatione perspicuum est quam rectè diuus Prosper illum totius Pelagiani erroris conatum & scopum designauerit, videlicet vt sit.

Salus dignis saluari ex FONTE VOLENDI.

Lib. de ingrat. cap. 6.

Nam fundamentalis, radicalis atque vltima discretio cardine tandem humanæ voluntatis nititur, quæ vel operando totam iustitiam, ipsa sibi parit, vel saltem volendo, credendo, pulsando gratiæ prouocat adiutorium, pro adiuta possit vlterius, quod per se ipsa non potest. Atque ita *volentis* hominis conatus eligitur, non *miserentis* Dei prædestinatio commendatur. Nam isti prædestinantis Dei misericordiæ tam acerbi sunt inimici, vt illam apertissimam Pauli sententiam: *Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Itemque, *ergo cuius vult miseretur, & quem vult obdurat.* Quibus nihil luculentius pro Dei discernẽtis misericordia & iudicio dici potest, in suam hæresin detorquentes asserant, vt Augustinus refert; *Non ex persona Pauli hoc dictum, sed eum voce interrogantis & redarguentis vsum fuisse, cum hæc diceret, tanquam hæc dici vtique non deberet*: vel certe *Paulum assumere personam alicuius de contrario venientis ac dicentis non esse in nobis, aut rectè, aut malum agere, sed in Dei arbitrio constitutum*: quem aduersarium ex hoc loco conuincat Apostolus falsum dicere, quia scilicet dum contradicendo quæritur de voluntate Dei, ostendit se esse liberi arbitrij qui audet de Dei iudicio retractare. Vtraque Apostolici sensus adulteratio etiamnum extat in Pelagij commentariis.

Rom. 9.

Lib. de gest. Pelag. c. 16. & Pelag. in comment. c. 9. Rom. n. 23. Pelag. in cõment. c. 9. Rom. nu. 23. & 25. & apud Aug. lib. de præd. SS. c. 8. & Iul. lib. 1. operis imp. fol. 187.

Hinc est igitur quod vasa iræ atque misericordiæ de quibus consequenter Apostolus disputat nullo modo per figulum discerni & vna præ aliis in gloriam præparari velint, sed hoc totum esse humanæ libertatis opus; *Hæc vasa*, inquit Iulianus, *studiis propriis aut ad iram aut ad gloriam præparantur, Deus autem notam facit potentiam suam in vtroque, vel seueritatem in impiis exercendo, vel benedictionem fidelibus largiendo.* Et alibi: *Cum alij in honorem, alij in contumeliam fieri dicuntur, innatur sensus Catholicorum* (hoc est Pelagianorum, quos Catholicos Iulianus vocat) *quò secundum diuersitatem voluntatis humanæ, diuersus etiam vasorum exitus prædicatur.* Quod ideo dicit, quia ex officina Pelagiana profert nobis Iulianus alium Deum, qui, vt loquitur contra Apostolum; *Neminem format in contumeliam.* Sed omnes qui vel in honore formantur aut contumelia, hoc habent *de proprio stipendio voluntatis*: quemadmodum enim ira, ita & gloria datur his vasis *quæ ad hoc fuerint præparata.* A quo autem vasa huiusmodi præparentur ex Apostolo patefieri putat, qui non opus formantis Dei, sed *officium liberæ voluntatis* expressit: *Si quis*, inquit, *emundauerit se ab istis, erit vas in honorem, &c.* Nimirum ita arbitrantur Pelagiani, emundationem istam vasorum & præparationem in gloriam ab ipsis vasis propriâ libertate fieri, vt nihil ibi agat diuinum, vel auxilium, vel iudicium, nisi præcurrenti cuiusque voluntati suam rependendo mercedem.

Lib. 1. operis imp. fo. 193. & 194.

Ibidem 178.

Folio. 181.

Folio. 192.

Ibid. f. 192. & 193.

Statum puræ naturæ in Ecclesiam introduxerunt Pelagiani.

CAPVT XI.

Ex illis quæ nos hactenus præcedentibus libris, maxime secundo ac tertio deduximus, perspicue colligi potest quem statum humanæ

naturæ Pelagiani, siue in paruulis, siue in maioribus constituerint. Nam siue ipsam substantiæ conditionem spectes, siue facultatum naturalium integritatem ac vires, siue prouidentiam & concursum Dei, siue alia superaddita bona aut mala, statum illum quem *puræ naturæ* vulgo vocant, eos accuratissime condidisse reperies. Duo quippe sunt quæ isto nomine significantur *natura humana* & *puritas eius*. Quatenus naturam dicit, ea comprehendit omnia quæ ad perfectionem hominis essentialem, ac naturales facultates ei debitas pertinent, corpus, animam, sensus externos, atque internos, omnia denique ad naturales operationes hominis necessaria. Puritas vero, vt communiter explicari solet, nihil est aliud nisi negatio siue boni, siue mali, quod naturæ superaddi præter debitum cogitari potest.

Pelagianos itaque nihil eorum subtraxisse homini quæ ad naturam eius pertinere statuuntur, extra controuersiam est. Potentias etiam omnes ei dederunt integras vna cum illa naturali arbitrij indifferentia quia posset naturæ legem sibi insculptã vel obseruare, vel trãsgredi, hoc est vel iuxta præscriptum rationis sibi prælucentis moraliter bene viuere, Deumque naturæ suæ authorem venerari ac sequi, vel ab eius norma recedendo in peccatorum culpas & pœnas labi. Concursum illum generalem Dei aliamve prouidentiam, quæ creaturæ rationali debita sit, vt iuxta naturæ suæ conditionem possit operari. Quæ suis locis maxime libro secundo demonstrata sunt.

Iam vero nihil eos nascenti homini adiecisse vel mali vel boni, quod non status eius naturalis postulet, etiam ex iis quæ diximus manifestum est. Innocentes enim nasci paruulos, hoc est ab omni culpa pœnaque liberos, dogma certissimum inter Pelagianos fuit. Quidquid enim malorum in hac vita bonis malisque commune cernimus, quod vel animus ignorando, & concupiscendo, vel corpus patiendo toleret, naturalem hominis institutionem non peccati supplicium esse statuerunt. Nec vllam virtutem aut gratiam habitualem naturæ in ortu suo superadditam agnouere. Hinc illa totius hæresis Pelagianæ basis: *Omne bonum ac malum, quo vel laudabiles vel vituperabiles sumus, non nobiscum oritur, sed agitur à nobis. Capaces enim vtriusque rei non pleni nascimur, & vt sine virtute, ita & sine vitio procreamur. Atque ante actionem propriæ voluntatis id solum in homine est quod Deus condidit.* Quibus verbis nihil aliud nisi naturæ puræ status, quantum ad bonum ac malum morale exprimitur: sicut & in illis quibus Iulianus asserit: *Nec iustos nasci paruulos, nec iniustos, quod futuri sunt actibus suis, sed tantummodo infantiam innocentiæ dote locupletem.* Et illis: *Homo igitur innocentia quidem plenius, sed virtutis capax nascitur: aut laudem aut reprehensionem ex proposito accedente meriturus.* Nam mortem cæteraque corporis atque animi mala, nullius peccati merito etiam paruulos perpeti, tanquam quæ naturam hominis naturaliter consequantur nulla inter Pelagianos dubitatio.

Lib. de pecc. orig. cap. 13.

Vide lib. 2. supra latissime de singulis.

Sed puram naturam induxisse Pelagianos ex alio capite manifestissimum est. Communis enim Doctorum Scholasticorum sententia est, statum hominis qualis nunc nascitur non aliter à puræ naturæ differre statu, quàm spoliatus à nudo discrepat; nimirum vestibus hic, quas nunquam habuit caret, ille quas habuit, sed amisit. Nam si tantummodo peccatum detrahas quo integritas primæ & supernaturalis institutionis amissa est, non alterius conditionis hominem in pura natura

A nasciturum docent, quàm nunc reipsa nasci videmus. Neque enim, culpa excepta, naturam nunc esse deteriorem, siue morbos, ingruentesque corpori calamitates, siue mortem ipsam spectes, siue ignorantiam, siue concupiscentiam, carnisque rebellionem aduersus spiritum, quàm fuisset homo, si in puræ naturæ statu in suæ creationis exordio fuisset institutus, integris quippe manentibus naturalibus, solo supernaturali dono fuisse hominem peccando spoliatum, cuius beneficio illi defectus à natura prohibebantur: quæ alioquin erant confestim ex ipsis naturæ sensitiuæ & rationalis principiis, velut sublato obice profluxura.

B Iam verò Pelagiani solemniter docent, hominem eodem prorsus modo quo nunc nascitur cũ ignorantia, concupiscentia, mortalitate cæterisque defectibus fuisse primitùs sine peccato præuio institutum. Hinc enim illi articuli, *in quibus tota hæresis ista consistit*, vt inquit Augustinus, *Adam mortalem factum, qui siue peccaret, siue non peccaret moriturus esset. Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læsit, & non genus humanum.* Et in primis ille: *Quoniã infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante præuaricationem.* Si enim & mors & totus ille status quem in infantibus nunc videmus, ante omnem præuaricationem haud secus Adamo quam nobis nullo peccato eius læsis, concreatus est, profecto in ipsissimo puræ naturæ statu & nos omnes

Lib. de gestis Pelag. c. xis

Ibid. & c. 11

C condimur & ille iam olim conditus fuit. Nimis quippe manifestum est, nullum supernaturalis gratiæ donum quo natura quasi ornata eleuataque nasceretur, Pelagianos in Adamo vel Infantibus agnouisse. Hoc enim (Authoribus illis) non naturæ nascentis institutio, sed per baptismum renascentis renouatio, consecratio, prouectio, atque adoptio, vt illi loquebantur, tribuebat. *Christus enim*, inquiunt, *auget circa imaginem suam continua largitate beneficia; & quos fecerat condendo bonos, facit innouando adoptandoque meliores.* Vt latius in præcedentibus declaratum est.

Ita Iul. l. 3. apud Aug. cont. Iul. c. 3.

Supra c. 5. à c. 22. vsque ad 27.

D *Præcursores Pelagij & Cælestij, Ruffinus Presbyter, Euagrius Monachus, Palladius, Iouinianus, Priscillianus, Manichæi, Euchitæ.*

CAPVT XII.

SED explicatis hæresis Pelagianæ dogmatibus & omnibus eorum anfractibus, quantum Deus adiuuit diligenter perlustratis, exquirendum superest, vtrum primi Pelagius ac Cælestius doctrinam illam commenti sint, an vero ex aliis antecedentium fontibus hauserint. Nam quamuis eos Augustinus sæpius a *hæresiarchas* & b *istius authores* erroris nuncupet: non semel tamen

E ea de re videtur fluctuasse: c *Cuius hæresis*, inquit cum Patribus Mileuitanis, *vel authores, vel certe acerrimi notissimique suasores cum Pelagius & Cælestius extitissent.* Et in libro de peccato originali iisdem dicit: *Qui huiusmodi peruersitatis authores vel perhiberent vel etiam probantur: vel certe si authores non sunt, sed hoc ab aliis didicerunt, assertores tamen atque Doctores per quos id latius repraret & cresceret.* De peccati originalis inficiatione loquitur, totius peruersitatis Pelagianæ fundamento, cui magna illa possibilitas humanæ libertatis ad adipiscendam perfectionem innititur. Et merito quidem an primi fontes illius erroris fuerint Augustin. dubitat. Duobus enim omnino capitibus tota doctrina Pelagiana continetur, & negatione peccati originalis, & assertione

a Lib. 4. ad Bonif. c. 8. & lib. 2. op. imp. fol. 217.
b Epist. 92. quæ est Conc. Mileuit. ad Innocent.
c Epist. 157. ad Optatum
De pecc. orig. c. 22.

& assertione potestatis humanæ ad operandam iustitiam. Vnde duo errorum cardines: *Peccatum Adæ ipsum solum læsit & non genus humanum.* Et, *Potest homo sine peccato esse si velit.* Illud totius impietatis basis est, istud scopus; atque ita implexa sunt inter se, vt vtrumvis dederis, non solum alterum, sed vniuersæ Pelagianæ doctrinæ molem certa quadam concatenatione sequi necesse sit: vt nihil mirum sit ex vno in alterum, atque in tot cohærentia sententiarum portenta Pelagium consequenter esse præcipitatum. De qua dogmatum implexione, & paulo ante, & initio libri secundi plura diximus.

In præfat.

Quapropter si sursum lubet pergere, fons vtriusque dogmatis, adeoque totius hæresis facile deprehendi potest. Nam ad negandum originale peccatum: atque ita inducendam illæsam naturæ integritatem Ruffinum Aquileensem Presbyterum præceptorem babuit. Constat hoc ex actis Concilij Carthaginensis, cui Cælestius de erroribus à Paulino accusatus fidei suæ rationem reddidit. Nam de peccati traductione interrogatus: *Diuersa,* inquit, *ab eis audiui, qui vtique in Ecclesia Catholica constituti sunt Presbyteri.* Et Paulino dicenti, vt habent Acta: *Dic nobis nomina ipsorum.* Cælestius dixit: *S. Presbyter Ruffinus Romæ qui mansit cum S. Pammachio. Ego audiui illum dicentem quia tradux peccati non sit.* Et mox adiungit: *Audiui & plures dicere,* Pelagium forte cum suis intelligens. Habes ergo Ruffinum ante Pelagium & Cælestium negati peccati originalis authorem, & eorum in tradenda illa peruersitate magistrum. Sed ab eodem eos quoque alteram hæreseos partem de naturali illa iustitiæ perfectionis possibilitate suxisse, inde manifestum est, quod Hieron. testetur eum libros Euagrij Pontici, quos de impassibilitate scripserat & impeccantia in Latinum vertisse. Et librum Sixti Philosophi Pythagorei hominis gentilissimi sub nomine Sixti martyris vrbis Romanæ Episcopi edidisse: *Hunc,* inquit, *librum solita temeritate & insania anulum nominauit: qui per multas prouincias legitur, & maxime ab his qui ἀπάθειαν & impeccantiam prædicant.* Hoc enim idcirco eum fecisse existimandum est, vt illa hæresis etiam Latinis auribus in Occidente pruritum faceret, & venenum aureo martyris poculo biberetur. Qua de causa liber iste quasi Sixti martyris ad stabiliendum errorem suum etiam Pelagio carus fuit. Ne vero suspicionem illam dumtaxat de Ruffino putes, testatur idem Hieronymus: *Hæresim impassibilitatis, & impeccantiæ in discipulo Origenis Grunnio fuisse ingulatam.* Grunnij vero nomine non alius nisi Ruffinus apud Hieron. designari solet. Hinc credo fluxit quod Gennadius *obtrectatorem* Ruffini Hieron. vocet, & *æmulationis stimulo incitatum ad obloquium stylum vertisse dicat.* Nimirum Semi-Pelagiani erroris propugnator Gennadius, hæresis illius proauum carpi dolet.

Apud Aug. lib. de pecc. orig. c. 3.

Hier. Epist. ad Ctesiph.

Hier. ibid. & in c. 23. Hierem. lib. 4. comment.

Vide Aug. lib. de nat. & grat. c. 64.

Lib. 4. comment. in Hierem. in præfat. Gennad. in Catal.

Sed nec Ruffinus ἀπαθείας & ἀναμαρτησίας primus author fuit. Nam vt Hieron. *Euagrius Ponticus Hyperborita edidit librum & sententias περὶ ἀπαθείας, quam nos impassibilitatem vel imperturbationem possimus dicere quando nunquam animus vllo perturbationis vitio commouetur.* Huic autem impassibilitatis dogmati alterum de Impeccantia seu de viuendo sine peccato arctissime copulatum est, quæ duo vel sola in initio à Pelagio docebantur, & omnes (vt dictum est) eius reliquos errores pepererunt. Coniungit Euagrio & Ruffino In Hieremiam scribens etiam *Iouinianum*: Et in Epistola ad Ctesiphontem adiicit *Priscillianum, Manichæum & Gnosticos,* qui impeccantiam illam tradiderunt. Sed istorum errores videntur à Pelagio aliquantum discrepasse. Porrò Euagrius iste de quo diximus Monachus Ægypti fuit Origenis defensor & eius doctrinæ sectator non postremus. Quem illum esse puto, qui à Gennadio quædam Cœnobitis & Anachoretis scripsisse dicitur, & magnis laudibus ab eo celebratur. Adhæsit ei velut socius & amicus Palladius Galata, historiæ Lausiacæ scriptor, discipulus sancti Chrysostomi, de quo Hieronymus: *Palladius seruilis nequitiæ eandem hæresin instaurare conatus:* nempe de iustitiæ perfectione & impeccantia. His omnibus adiungit *totius* penè *Syriæ hæreticos* quos inquit sermone gentili Abin & Paanin, id est, peruersos & Massilianos Græcè Εὐχίτας vocant. Nam omnium illorum ea fuit Hieronymo teste sententia; *Posse ad perfectionem & non dicam ad similitudinem, sed æqualitatem Dei humanam virtutem & scientiam peruenire, ita vt assererent ne cogitatu quidem & ignorantia, cum ad consummationis culmen ascendissent, posse peccare.* Quod stultitiæ Pelagianæ quasi culmen & scopus fuit.

Epist. ad Ctesiph.

Supra c. 37.

Præfat. in lib. 4. comment.

Prolog. in Dial. adu. Pelag.

In eodem Prolog.

Hæresis Pelagianæ fons Origenes. Proponitur sententia eius de libero arbitrio & naturali eius possibilitate.

CAPVT XIII.

SED inter omnes qui præcesserunt Pelagium, neminem peritiorem totius Pelagianæ hæresis architectum inueni quam Origenem: qui sicut propter vbertatem ingenij veteribus Scripturarum sacrarum interpretibus & fidei defensoribus multum profuit, ita propter effrænem ratiocinandi libertatem Ecclesiasticæ doctrinæ sinceritati vehementer nocuit. Nam plerisque hæresibus quæ post obitum eius aliquot sæculis Ecclesiā infestarūt scriptis suis maxime περὶ ἀρχῶν Origenes originem dedit. Vt merito errorum diuersorum lacuna vocari posset. Sed nullum exactius non modo delineauit, sed & formauit & omnibus penè expressit lineamentis atque coloribus quam Pelagianum. Nec enim facile, vno excepto, vllum dogma reperies à Pelagio Iulianoque contra Ecclesiam propugnatum, vllamve Scripturæ interpretationem isti hæresi suffragantem, quam non Origenes eis præformauit: vsque adeo vt iisdem nonnunquam verbis ab eis in præiudicium veritatis vsurpentur. Quod quia multis videbitur Incredibile, & ad intelligenda illius erroris secreta magni momenti est, operæ pretiū est paulo fusius demonstrare. Ne vero singulis Pelagianæ & Origenianæ doctrinæ dogmatibus collidendis nimium immoremur, ad quinque capita omnia reuocabimus, *liberum arbitrium naturalem eius possibilitatem, legem naturæ ac Moysis, gratiam & meritum, & prædestinationem,* in quibus velut cardinibus hæresis Pelagiana tota vertitur.

Grauissime fuisse reprehensos ab Augustino Pelag. propter illam Inamissibilem & quasi essentialem in omni statu liberi arbitrij indifferentiam ad bonum & malum exclusamque alterius partis necessitatem, ex iis quæ libro secundo diximus, intelligi potest. Hæc est enim totius Pelagianæ structuræ basis penè præcipua. Sed illam Origenes omnibus numeris absolutam tradit. Vsque adeo namque Philosophicæ istius libertatis admirator, & indifferentiæ ad bonum & malum patronus fuit, vt illa sublata, brutis aut lapidibus

hominem accensendum esse decerneret. Quod principium ita mordicus vbique tenuit, vt inde circulos illos perpetuos cadendi atque surgendi, hoc est reparationis damnatorum, ac damnationis Beatorum in futuro sæculo fabricauerit, ne alioquin illa liberi arbitrij indifferentia læderetur. Deliramentum istud abiecit quidem Pelagius, sed principium tenere perstitit vnde necessario sequebatur. Audi ergo Origenem de ista libertate

Lib. 1. Peri Arch. c. 6.

disserentem: *Ex quo, vt opinor, hoc consequentia ipsa videtur ostendere vnamquamque rationabilem naturam posse ab vno in alterum ordinem transire* (hoc est ab ordine dæmonum in ordinem Angelorum Beatorum & contra) *& per singulos in omnes, & ab omnibus in singulos peruenire, dum accessus profectuum defectuumue varios pro motibus vel conatibus propriis vnusquisque pro liberi arbitrij facultate perpetitur.* Itemque supra:

Ibid. c. 5.

Et per hoc consequens est in nobis esse atque in nostris motibus, vt vel Beati vel Sancti simus vel per desidiam & negligentiam à beatitudine in malitiam & perditionem vergamus: in tantum vt vnus perfectæ (vt ita dixerim) malitiæ si peccatum suum neglexerit vsque ad eum statum deueniat vt ea quæ dicitur contraria virtus (id est vnus

Lib. 2. ca. 3.

de dæmonibus) *efficiatur.* Et alibi: *Possibile enim videtur vt rationabiles naturæ & quibus nunquam auferetur liberi facultas arbitrij, possint iterum aliquibus motibus subiacere, indulgente hoc ipsum Domino, ne forte si immobilem semper teneant statum, ignorent se Dei & non sua virtute in illo fine beatitudinis constitisse.* Quæ phantasia eius ex natura libertatis hausta latius

In fine lib. 5 in Epist. ad Rom.

exponitur in eius Commentariis in Epistolam ad Romanos. Nam refutatio quæ subiicitur, non tam est Origenis quam translatoris Hieronymi. Ecce quò ingenium istud abreptum est, dum illud, filium indifferentiæ ad bonum & malum tanquam ab arbitrij libertate inseparabilis, in-

Vide lib. 1. Peri-Arch. & lib. 2. c. 1

caute sequitur. Nec alia ex causa tam mordicus illam indifferentiam libertatis amplexus est, nisi quia cum Marcione & Manichæo duas putabat naturas introduci bonam ac malam, si qua natura sic à Deo firmaretur in bono vel obduraretur in malo, vt iam amplius vel rectè facere, vel peccare non posset. Quæ est ipsissima Iuliani cæterorumque Pelagianorum variis locis repetita querimonia. Nec aliis profectò Origenes atque Pelagiani ad illam indifferentiam astruendam vtitur Scri-

Isaiæ 1. Deuter. 30.

pturarum testimoniis: *Si volueritis & audieritis me, &c. Posuit ante faciem tuam, &c. Elige quod bonum &* similibus.

Iam verò quibus viribus in vtramvis partem indifferens ista libertas polleat, nemo Pelagianos nisi Origenes docuit. Nam in primis tantam etiam nunc in hac damnata mortalium vita indifferentiam statuit, vt quemadmodum Iulianus dicere

Lib. 5. cont. Iul. c. vlt. Lib. 1. operis imperf. fol. 120. & seq.

solitus erat; *Sufficere hominem ingenitis sibi motibus dare leges*, nec vlla vi esse posse *captiuum*; Ita & hic quibuscumque animi perturbationibus sese commouentibus, solo nutu voluntatis hominem

Orig. lib. 6. Comment. in Epist. ad Rom.

dominari velit aut cadere: *Hoc est ergo*, inquit, *quod in hoc loco Apostolus docet: quia vnusquisque in manu sua habet, & in arbitrij potestate, vt aut peccati seruus sit, aut iustitiæ:* Cuiusmodi sæpius in eodem libro repetit. Et alibi rursum explicatius: *Cuius*

Lib. 3. Peri-Arch. c. 1.

rationis, inquit, *indicio incidentibus extrinsecus concitamentis abutimur ad id quodcumque ipsa ratio probauerit, naturalibus motibus eius* (nempe desideriorum illecebris ac libidinibus) *vel ad bona vel ad mala gubernatis.* Et paulò post: *Consequentia ergò rationis ostendit, quod ea quidem quæ extrinsecus incidunt, in nostra potestate non sunt: bene verò vel male his vti quæ incidunt ea ratione quæ intra nos est discernente*

A

ac diiudicante quomodo his vti oporteat, nostræ est potestatis.

Et hæc quidem rectè atque Catholicè aduersus Manichæos, Marcionem & similes pestes sideribus atque fatis, vel diuersis naturis opera humanæ voluntatis ascribentes, dicerentur, si diuinæ gratiæ auxilium vt decet, libertatis operibus interponeret. Sed ita vires humanas prædicat, vt quod Pelagianis sæpius Augustinus exprobrat, solo gratiæ vocabulo frangat inuidiam: naturalem verò arbitrij *possibilitatem legem naturæ ac Moysis* velut gratiam afferre videatur. Nam de illo loco

In fine l. 10. in Epist. ad Rom.

disputans: *Gratia Domini nostri* IESV *Christi vobiscum*, gratiam naturæ velut Christi gratiam ob-

B

trudit. *Sciendum sane est*, inquit, *quod omne quod habent homines à Deo gratia est. Nihil enim ex debito habent. Quis enim prior dedit illi & retribuetur ei? Gratia est ergò quidquid habet is, qui non fuit, & est accipiens ab eo qui semper fuit.* Et rursum alibi: *Vix mi-*

Lib. 4. Comment. in Ep. ad Rom. ad illud. Et qui operatur merces, &c.

bi suadeo quod possit vllum opus esse, quod ex debito remunerationem Dei deposcat, cum etiam hoc ipsum quod agere aliquid possumus vel cogitare vel proloqui ipsius dono & largitione faciamus, quod ergò erit debitum illius, cuius gratia nos præcessit? Quæ ferè sunt ipsissima verba Pelagij ab Augustino refutata. Sed longe euidentius & ex professo alibi solam possibi-

Lib. de grat. Christi c. 4.

litatis gratiam ab Augustino reprobatam prorsus Pelagius prædicat: *A Deo datur*, inquit Ori-

C

Lib. 3. Peri. Arch. c. 2.

genes, *non vt sustineamus: alioquin nullum iam videretur esse certamen: Sed vt sustinere possimus. Ea autem virtute quæ nobis data est vt vincere possimus, secundum liberi arbitrij facultatem aut industriè vtimur & vincimus, aut segniter & superamur. Si enim totum nobis hoc detur, vt omni genere superemus & nullo modo vincamur, quæ iam superest causa certandi ei qui vinci non potest? Aut quod palmæ meritum vbi repugnandi adimitur vincendique facultas? Si verò æquè quidem omnibus nobis vincendi possibilitas præbeatur, in nostra autem positum sit potestate, quomodo hac possibilitate vti debeamus, id est, vel industriè vel segniter, iusta erit vel victi culpa, vel palma victoris.* Quæ voces magis Pelagianæ & gratiæ Christi capita-

D

lius inimicæ dici queant? Est enim ipsissima Pelagianorum inprimisque Massiliensium inculcata querimonia. De cuius sensu apud Origenem ne quis dubitet, accipe alia nulla tergiuersatione pallianda. Nam cum sibi obiectionem Catholicorum quasi hæreticorum contra liberum arbitrium obiecisset, quod *à Deo sit velle & perficere*, sic respondet: *Generaliter, ait*, (Apostolus) *quia velle & perficere à Deo est. Sicut enim à Deo habemus hoc ipsum quod homines sumus, quod spiramus, quod mouemur, ita & quod volumus à Deo habemus, &c.* Nempe ratione datæ diuinitus voluntatis. Sic enim subiicit: *Ita ergo est, quod dicit Apostolus, quia*

Lib. 3. Peri. Arch. c. 1.

virtutem quidem voluntatis accipimus, nos autem abutimur voluntate vel in bonis vel in malis desideriis. Et in

E

fine capitis iuxta istam distinctionem auxilium Dei libertatemve concilians: *Neque*, inquit, *quæ in nostro arbitrio sunt, putemus sine adiutorio Dei effici posse: neque ea quæ in manu Dei sunt putemus absque nostris actibus & studiis & proposito consummari: scilicet, quo neque nos velle aliquid, vel efficere ex nostro iam habeamus arbitrio, vt non scire debeamus hoc ipsum quod possumus velle vel efficere, à Deo nobis datum esse, secundum eam distinctionem quam supra diximus.* Non posset ipse Pelagius accuratius suam naturalis possibilitatis gratiam inculcare, quam hic Origenes facit, à quo doctrinam istam ac penè verba à Pelagianis esse mutuata, perspicuum est.

I.

Sententia

Sententia Origenis de lege naturæ & Moysis Pelagiana.

CAPVT XIV.

QVOD si verò nos ad ſententiam eius de lege naturæ ac Moyſis intelligendam vertimus, ſparſim reperiemus Pelagianis laudibus celebrari. Nam legis naturæ ſufficientiam ad rectè viuendum paſſim inculcat & prædicat: *Poteſt fieri*, ait Origenes, *vt vel ex his qui in lege ſunt, ſi quis perſuaſione quidem communitus Chriſto non credit, operetur tamen quod bonum eſt, iuſtitiam teneat, miſericordiam diligat, caſtitatem & continentiam ſeruet, modeſtiam lenitatemque cuſtodiat, atque omne bonum operetur; hic etiam ſi vitam non habet æternam* (hoc eſt regnum cœlorum) *quia credens ſoli vero Deo non credidit & filio eius* IESV *Chriſto, quem miſit; tamen gloria operum eius, & pax, & honor poterit non perire.* Et infrà cum omnia præcepta bonorum morum & cognitionem vnius Dei Creatoris, omnium per legem naturæ cordibus gentium inſcripta docuiſſet: *Hoc eſt ergò*, ſubiicit, *opus legis quod etiam gentes Apoſtolus dicit implere naturaliter poſſe. Cum enim agunt quæ legis ſunt, ſcripta videtur lex in cordibus eorum à Deo, non atramento, ſed Spiritu Dei viui.* Ecce gratiam Spiritus Dei viui per naturalis legis inſcriptionem in cordibus etiam non credentium. De quo delirio alibi plura diximus. Diſertius explicat illam naturæ poſſibilitatem ad omne bonum alio in loco: *Inuenitur quidem Deus dediſſe homini omnes affectus, omneſque motus quibus ad virtutem niti poſſit & progredi: inſuper etiam vim rationis inſeruiſſe, quo agnoſceret quid deberet agere, quid cauere. Hæc ergò inuenitur Deus communiter omnibus hominibus præſtitiſſe. Sed ſi his acceptis homo neglexerit iter virtutis incedere, cui ex Deo nihil defuit, inuenitur ipſe defuiſſe iis quæ à Deo data ſunt ſibi.* Quæ ſane omnia, aliaque plura quæ facilè afferri poterant ad amuſſim conſonant doctrinæ Iuliani, quam Auguſtinus velut Euangelicæ repugnantem & euacuantem ſcandalum crucis, expugnat.

Lib. 2. in Epiſt. ad Rom. ad illa: Gloria & honor & pax, &c.

Ibid. inferius.

Supra lib. 2. c. 3. in fine.

Lib. 3. in Epiſt. ad Rom. f. 322.

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

Sed videamus nunc vtrum ſaniora de lege Moyſis in tabulis conſcripta ſentiat? *Initium*, inquit, quodam in loco, *iuſtificari à Deo, fides eſt quæ credit in iuſtificationem* (data remiſſione peccatorum) *Et hæc fides cum iuſtificata fuerit, tanquam radix imbre ſuſcepto, hæret in animæ ſolo, vt cum per legem Dei excoli cœperit, ſurgant in ea rami, qui fructus operum ferant.* Ecce dogma Pelagij de operanda per legem iuſtitia, dummodo remiſſio peccatorum per fidem data præceſſerit. Item: *Mors*, ſcilicet peccati, *regnabat vſque ad Moyſen iuſtum quem diximus ducem, qui miſſus à Deo omnium rege, regnum eius cœpit infringere & ſub legem iuſti Principis reuocare.* Et infrà: *Per legem enim purificatio peccatorum cœpit aperiri, & ex parte aliqua tyrannidi eius obſiſti per hoſtias, per expiationes varias, per Sacramenta, per præcepta. Sed quoniam tanta eius erat dominatio quæ vires legis excederet, mittuntur in auxilium eius Prophetæ*, &c. Et tandem: *Aſſluit* IESVS *Chriſtus Filius Dei*, &c. Et ad illud: *Lex ſubintrauit vt abundaret delictum*, dicit eos, *qui hæc de Moyſis lege dicta ſuſcipiunt, ne leniter quidem Apoſtolicum ſenſum potuiſſe contingere.* Nonne hæc ipſiſſima ſunt quæ Pelagius: Iulianuſque pro lege aduerſus gratiam dimicando profudere? [a] Quod *peccatum cenſura legis infregerit & ex multa parte reſtrinxerit.* [b] Quod *regnum peccati lata legi ceciderit.* [c] Quod cum lex naturæ & Moyſis & Prophetæ non ſufficerent, *tandem Chriſtus aduenerit*: lege Moyſis non abundaſſe, ſed [a] *cecidiſſe peccata.* Quæ ſi vera ſint, mentiri Apoſtolum, & Chriſtum gratis mortuum eſſe vociteratur [b] Auguſtinus.

Lib. 4. in Epiſt. ad Rom. paulò poſt initium.

Lib. 5. in Epiſt. ad Rom. ad illud: Regnauit mors, &c.

Ibidem.

a Iul. lib. 2. oper. imperf. fol. 278.

b Iul. lib. 2. oper. Imperf. fol. 407.

c Pelag. lib. de pecc. orig. c. 26.

a Lib. 2. operis imperf. f. 407.

b Loco cit.

Et ſanè quo ſpectat illud, quod cum Origenes diuinæ gratiæ auxilium inculcare ſolet, vix aliud ei niſi *prouocationes* libertatis ac *ſuaſiones* tribuit, niſi vt vel ſciendi commendet gratiam, vel certe non niſi legis officium docentis, ſuadentis, prouocantis, ab ea præſtari velit? *Nihil aliud*, inquit, *putandum eſt accidere nobis ex ipſis quæ cordi noſtro ſuggeruntur, bonis vel malis, niſi commotionem ſolam & incitamentum prouocans nos ad bona vel mala. Poſſibile autem nobis eſt, cum maligna virtus nos cœperit ad malum incitare, abiicere à nobis prauas ſuggeſtiones & reſiſtere ſuaſionibus peſſimis, & nihil prorſus culpabile gerere. Et rurſum poſſibile nobis eſt, vt cum diuina virtus* (id eſt Angelus) *ad meliora prouocauerit, non ſequamur, liberi arbitrij poteſtate in vtraque nobis ſeruata.* En par vtrimque ad bonum ac malum ſuaſio & prouocatio, & æque ad vtraque libertatis indifferentia. Hinc & alibi: *Per gratiam miſericordiæ ſuæ omnibus prouidet, atque omnes, quicunque curari poſſunt remediis, hortatur, quia prouocat ad ſalutem.* Quæ *ſuaſionis*, *hortationis*; ac *prouocationis* vocabula ipſa illa ſunt, quæ Pelagiani ad gratiam ſuam explicandam ex ſimilibus locis Origenis tranſtulerunt.

Lib. 3. Peri Arch. c. 2.

Lib. 2. Peri Arch. c. 9.

De gratia & merito eius ipſiſſimus error Pelagij & Maſſilienſium ab Origene traditur. De iuſtitia perfectione & ...

CAPVT XV.

SED nullus error interimendæ gratiæ capitalior eſt, quam quod meritis humanis præcedentibus detur, in quem Pelagianos à gratia depulſos legis atque naturæ, tandem declinaſſe demonſtrauimus. Hunc velut proprium ſibi vindicauit Origenes, tantaque neruorum contentione paſſim docuit, vt & Pelagianos & Maſſilienſes ipſos, quibus ille lapis offenſionis fuit, ſuperaſſe videatur. Nihil enim pernicioſum eorum ſcripta præferunt, quod non Origenes luculentius præformauerit, audaciuſque protulerit. Nam in primis illud initium fidei quod Maſſilienſes viribus humanis tribuunt, & eius perfectionem Dei, ex Origenis fonte hauſtum eſt. Vt enim illa duo conciliet quod gratia gratis detur & tamen *offerenda ſit fides prius ab homine, & ita à Deo gratia promerenda*: Sic ſe expedit? *Inuenis hoc deſignari, & in Euangeliis, vbi Apoſtoli intelligentes quod ea quæ ex homine eſt fides, eſſe non poteſt perfecta niſi addita fuerit etiam ea quæ ex Deo eſt, dicunt ad Saluatorem: Auge nobis fidem.* Et mox: *Fides ipſa qua credere videmur Dei dono, in nobis gratia confirmatur.* Cuius doctrinæ memor, iterat & inculcat eam libro nono vt nihil ſupereſſet nobis ambigui, quam perperam de diuina gratia ſentiret. Sic enim loquitur: *Quod autem dixit* (Apoſtolus) *ſecundum rationem vel menſuram fidei, puto iam plene in ſuperioribus expoſitum, quæ ſit fides quæ à nobis requiritur & quæ ſit quæ à Deo per gratiam datur, ſecundum hoc quod idem Apoſtolus dicit: Alij fides in eodem ſpiritu: & item vbi ad Dominum dicunt: Auge nobis fidem. Quod fides quidem quæ ſperet & credat & abſque vlla dubitatione confidat, in nobis eſt, ratio vero fidei ipſius, & ſcientia, & perfectus eorum intellectus quæ credimus*

Lib. 4. in Epiſt. ad Rom. ad illud: Ideò ex fide.

Lucæ. 17.

Lib. 9. in Epiſt. ad Rom. ad illud: Habentes donationes,

donatur à Deo. Vnde clarissimis verbis ibidem dicit: *Vt ergo in nobis tanta fides inueniatur, quantam possit sublimior gratia promereri, nostri operis videtur & studij.* Alibi verò laborem & sollicitudinem homini tribuit, Deo verò successum operis & laboris effectum: *Cum ergo per hæc doceatur*, inquit, *quod homo quidem laborem impendat & sollicitudinem, Deus autem successum operi tribuat & effectum.* Quod latius ibidem astruit. Sed pansis velis in libris Peri-Archon humani operis merita aduersus gratiam ventilat, omniaque Dei dona ex libero suspendit arbitrio. *Cum spiritu oris sui*, inquit, *quæ digna sunt sanctificatione sanctificet.* Item: *Est & alia quoque* (præter naturam rationalem) *etiam Spiritus sancti gratia quæ dignis præstatur, ministrata quidem per Christum, imperata autem à Patre secundum meritum eorum qui capaces efficiuntur.* Et in libro tertio exponens quomodo Deus auferat ab hominibus cor lapideum, hoc fieri dicit, si ante vt discipuli se offerant & doctrinæ suæ præcepta suscipiant: *Sicut*, inquit, *in Euangeliis inuenimus ægrotantes accedere ad Saluatorem, rogantes vt percipiant sanitatem, & ita demum curari. Et est quidem, (verbi gratia) vt curentur cæci & videant, in eo quidem quod precati sunt Saluatorem, & crediderunt ei posse ab eo curari, opus ipsorum qui curati sunt; in eo verò quod eis redditur visus, opus est Saluatoris. Ita etiam in hoc diuinus sermo promittit se daturum eruditionem auferendo cor lapideum, &c.* Quam doctrinam instantissime toto primo capite inculcat, ac tandem omnia quasi in summam colligens: *Ita & Apostolum*, inquit, *dixisse intelligendum est, cum ait: non sufficit ad perficiendam salutem sola voluntas humana, nec idoneus est mortalis cursus ad consequenda cœlestia, &c. nisi hæc ipsa voluntas nostra bona, promptumque propositum, & quæcunque illa in nobis esse potest industria, diuino vel iuuetur, vel muniatur auxilio. Et ideò valde conuenienter dicit Apostolus, quia non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Et continuò, *laborem à nobis studiumque & industriam adhibendam tradit, sed laboris fructum ipsam salutem exspectandam à Deo.* Quæ quid sibi volunt aliud, quam quod Pelagiani & Massilienses iisdem verbis asserunt gratiam ad assequendam perfectionem esse necessariam? Sed quid opus est pluribus? Totus Origenis in libris Peri-Archon scopus est, vt ostendat sicut loquitur, *Prouidentiam Dei iustè omnia moderantem, & æquissimis dispensationibus pro singulorum meritis & causis regere immortales animas.* Vsque adeò quidem, vt nec præterita vita rationalium creaturarum iis meritis vacet: *Sed*, inquit, *futuri status causam præstet semper anterior meritorum status.*

Hinc igitur, nec Hieremiam in vtero sine meritis præcedentibus sanctificatum putat: *Ne forte*, inquit, *non iudicio nec pro meritis replere aliquos Deus videatur Spiritu sancto & sanctificare merito.* Et quid obsecro ex ista gratuita significatione sequeretur mali? Audi Pelagianam eius si vnquam audisti vocem: *Et quomodo*, adiicit, *effugiemus illam vocem quæ ait: Nunquid iniustitia est apud Deum? Absit.* Vel illud: *Nunquid personarum acceptio est apud Deum?* Hinc vt istam Dei iustitiam, si superis placet, & personarum acceptionem effugeret, animas ante corpora substitisse docuit, & superioris cuiusdam vitæ merita machinatus est, ex quibus inæqualis illa quam in hac vita cernimus diuinorum donorum suspenderetur dispensatio. *Iniustitia quippè & acceptio personarum consequitur*, inquit, *eam defensionem quæ animas subsistere simul cum corporibus asseueratur.* Ex quo fit vt nullo modo vas in honorem vel contumeliam ex eadem massa etiam in paruulis nisi ex meritis à Deo fingi arbitretur. *Itaque concludent* ex hoc, inquit, post longam disputationem, *quia prius gestorum vniuscuiusque causa præcedit, & pro meritis suis vnusquisque à Deo vel honoris vas efficitur, vel contumeliæ: Vnumquodque igitur vas vt vel ad honorem à creatore formetur, vel ad contumeliam, ex seipso causas & occasiones præstitit conditori.* Quam doctrinam Apostolicæ aduersam totidem penè verbis repetit & inculcat Iulianus. Sed quia non est discipulus supra magistrum, pergit splendidius delirare Origenes: *Quod si iusta hæc videtur assertio, sicut est certe iusta, & cum omni pietate concordans, vti ex præcedentibus causis vnumquodque vas vel ad honorem à Deo vel ad contumeliam præparetur: Non videtur absurdum eodem ordine atque eadem consequentia discutientes nos antiquiores causas eadem etiam de animarum ratione sentire & & hoc esse in causa quod Iacob dilectus est, etiam dum adhuc in ventre matris haberetur.* Et vniuersalem proferens de gratia & meritis definitiuamque sententiam, cui disputationum ipsius vniuersa incumbit moles: *Nunquam*, inquit, *concedendum est, vt siue in præsenti, siue in præteritis, siue etiam in futuris sæculis non ita vnumquemque dispenset diuina prouidentia, vt vniuscuiusque meritum arbitrij libertate collectam materiam præbeat dispensanti. Iustus est enim Deus, & iniustitia non est apud Deum:* quo nihil sanè magis Pelagianum diuinæque gratiæ capitalius pronunciatum excogitari potest.

Quid quod ipsam etiam corporum assumptionem siue in hominibus, siue in Sole, Luna, ac Stellis, ex meritorum velit diuersitate contigisse. Quid denique, quod totius impietatis Pelagianæ caput & cardinem luculentius expressit ac docuit, quam ipsi Pelagiani erubescentes præ superbia proferre ausi sint? Nam Christi animam non ex gratia Dei, sed ex *dilectionis merito & meriti affectus sinceritate* Deo vnitam statuit. Alioquin enim illa tam sublimis *assumptio* vel *fortuito* vel cum *personæ acceptione fieret* nisi *virtutum merito* deferretur. Quid ad istam insaniam addi potest? Ex qua sane sequitur, nec obscure indicat, alias etiam quaslibet rationales animas ad eandem dignitatem potuisse pertingere, si ardentiore dilectionis affectu vnigenito Dei Filio pro liberi arbitrij facultate cohæsisset. Iam verò quid mirũ est si non minus Origenes quam discipuli Pelagiani, ex istis principiis ad impeccantiam & ἀπάθειαν fabricandam prosilierint? Nam & illa, vt Hieronymus, Origeni propria est, & ex eius fonte à Pelagianis hausta: vt supra latius perspicuis testimoniis declarauimus.

Ibidem. | Lib. 7. in Epist. ad Rom. ad illa. Quid ergò dicemus. | Lib. 1. Peri Arch. cap. 3. | Lib. 3. Peri Arch. cap. 1. | Rom. 11. | Lib. 3. cap. 1. | Lib. 1. Peri Arch. ca. 7. | Ibidem. | Ibidem. | Idem aliis sæpissime repetiit vt lib. 7. & 9. in Epist. ad Rom. | Lib. 1. operis imperf. vers. finem. | Lib. 3. Peri Arch. cap. 1. vers. finem. | Lib. 9. Comment. in Epist. ad Rom. ad illud: Sicut enim in vno corpore. | Lib. 2. Peri Arch. c. 6. | Ibidem. | Hieron. Prolog. in dial. aduers. Pelag.

Electionem, prædestinationem & vocationem secundum propositum prorsus euertit, sicut Pelagius & Massilienses.

CAPVT XVI.

De gratuita electione atque prædestinatione quid opus est satagere, quam euersa per meritum gratiæ sinceritate, necesse est funditus subrui? Hinc illas vbique ex alicuius meriti præuisione suspendit: *Nos dicimus*, inquit, *quod neque Paulus fortuito aut naturali differentia electus est, sed electionis suæ causas in semetipso dedit ei, qui scit omnia antequam fiant.* Et rursum paulò post: *Ergò & Paulus, quod segregatus in Euangelium dicitur & segregatus à ventre matris suæ, causas in eo & merita quibus in hoc segregari debuerit, vidit ille quem non*

Lib. 1. Comment. in Epist. Pauli in initio.

laret mens. Prævidit enim quod abundantius quam cæteri omnes laboraturus esset in Euangelio. Et longe luculentius de natura vocationis secundum propositum disputans: *Videtur mihi*, ait, *esse quædam vocationis differentia quia omnes quidem vocati sunt, non tamen omnes secundum propositum bonum & bonam voluntatem quam circa Dei cultum gerunt, vocantur. Ipsi sunt qui secundum propositum vocati dicuntur, & isti sunt qui vocati, iustificati sunt. Bono enim eorum proposito deerat sola vocatio, &c. Quos ergò vocauit, id est, quos secundum propositum vocauit bonos, illos & iustificauit.* En tibi vocationem secundum propositum hominis, non Dei, quam in Pelagianis Augustinus expugnat. Nam illam ab Origene didicerunt. Ne verò nihil proposito ipsius Dei tribuisse videretur, accipe aliam, sed æquè Pelagianam de illa secundum propositum vocatione sententiam: *Quod si*, inquit, *secundum propositum, ad Deum referatur; hoc est, vt secundum Dei propositum qui sciens in eis religiosam mentem & salutis inesse desiderium, vocati dicantur, non videbitur his quæ exposuimus etiam hoc esse contrarium.* Et vt eandem salutis atque damnationis causam esse monstraret: *Hoc ergò pacto* (subiicit) *neque in præscientia Dei vel salutis vel perditionis nostræ causa consistit, neque iustificatio ex sola vocatione pendebit, neque glorificari de nostra penitus potestate sublatum est.* Nempe quia religiosæ mentis desideriis, salutis causas ex nobis ipsis offerimus. Nam illo suo solemni dogmate de offerendis Deo meritis ita inebriatus est, vt apertissimum Scripturæ locum, *posuit in corpore vnumquodque membrum, prout voluit*; quo diuinæ voluntatis efficacia ad id quod voluit quemque eligentis exprimitur, vel ad merita, vel ad humanam voluntatem deprauando detorqueat: *Prout voluit*, inquit, *voluit autem Deus secundum fidei mensuram, quæ est in nobis: vel, voluit ad id quod expedit. Nisi forte & ita aliquis hoc velit intelligere, Deus posuit in corpore vnumquodque membrum prout voluit, vt, (voluit) ad membrum magis referatur hoc est, prout voluit, prout elegit, prout operam dedit. Ne videatur de homine arbitrij potestas auferri.* Quibus vltimis verbis radicem tetigit, vnde tanta seges peruersorum dogmatum pullulauit: omnium enim deliriorum Origenis, quibus & veram gratiam, & electionem & prædestinationem sustulit, & merita finxit liberi arbitrij, in quæ refunderetur omnis diuersitas quam in rationalibus creaturis, ipsisque corporibus earum cernimus, non alia prorsus causa est, vt ex sexcentis locis perspicuum est, nisi quod alias *fortunam*, vel *fatum*, vel duas naturas, vel *acceptionem personarum & iniustitiam Dei* in huius mundi administratione vereretur. Nec aliunde sanè quam ex Origene easdem Pelagiani & Massilienses proferunt querimonias, & spectra velut formidanda proponunt.

Lib. 7. Comment. in Epist. ad Rom.

Lib. 2. ad Bonif. c. 10.

Lib. 7. in Epist. ad Rom.

Lib. 9. in Epist. ad Rom. ad illud: Sicut enim in vno corp.

Vide libros Peri-Arch. passim & inprimis lib. 2. c. 9. & lib. 3. c. 1. &c.

Omnes penè corruptelas Scripturarum de peccato originali & gratia, quibus Pelagiani abutuntur, totumque errorem Pelagianum præformauit Origenes.

CAPVT XVII.

ET quamvis Origenes de peccato originali non videatur à Catholica doctrina dissidere omnibus tamen Scripturarum deprauationibus quibus Pelagiani caliginem offudere veritati, latissimā portam ipse primus aperuit. Nam si Commentarios eius in caput quintum ad Romanos consulas, quod euidentissime originis peccatum asserit, nec aliter intelligendum esse, nisi quemadmodum Ecclesia Catholica vbique diffusa semper intellexit; hoc est, de peccato originali Synodus Tridentina docet, omnia ad peccatum actuale & ad imitationem non propagationem peccati Pelagiano more detorquentur. Nam & mundum in quem peccatum intrauit, terrenos seu carnales homines intelligit, & mortem non corporis, sed animæ: eamque non pertransisse in omnes sed multos qui scilicet actu peccauerunt. Nec in omnes regnasse mortem, sed in eos dumtaxat qui peccauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ. Hinc non omnes homines, sed multos vnius delicto peccatores constitutos: & Christum plures ad vitam reduxisse quam Adam ad mortem. Adam esse formam futuri, quia inobedientiæ formam sequentes; hoc est, exemplar imitantes constituti sunt peccatores. Quas Scripturæ non tam interpretationes quam deprauationes hausit ex Origene Pelagius, & ad amussim expressit defenditque mordicus aduersus Augustinum Iulianus. Neque verò istæ tantum, sed etiam cæterarum pene omnium Scripturarum expositiones, quibus alia sua dogmata inimici gratiæ sustentarunt, ex Origenis operibus ad tuentem hæresim fulciendam deriuatæ sunt. Quod quidem ex supradictis in multis patuit, & nisi nimiam vererer prolixitatem, de singulis facile ostendi posset. Sed truncum sufficeit præcipuosque ramos Pelagianæ hæresis ex eius monumentis expressisse. Nam si sigillatim omnia liberet prosequi, singulasque fibras erroris diducere, alio pene opus esset volumine. In solis eius Commentariis in Epistolam ad Romanos & libris περὶ ἀρχῶν errores de diuina gratia, prædestinatione & libero arbitrio cæterisque eodem spectantibus ita densè sparsi sunt, vt confusa quædam sylua videantur, ex qua postea Pelagius, Iulianus, & Massilienses ad extruenda dogmatum peruersorū munimenta trabes exciderint. Quamquam & ipsissima eorum dogmata ita pleraque dedolata politaque proferuntur, vt nihil eis opus fuerit nisi in ordinem digesta proponere. Ingenium quippe Origenis vt fœcundissimum fuit, ita liberum & quaqua versum in speculationes nouas ebulliens: quas cum non veluti dogmata fixasque sententias, sed per modum dubitationum, variorum sensuum ad ostendendam Scripturarum vbertatem effunderet, inter multas bonas fruges, infinitam quoque zizaniorum segetem protulit. Ex quo effectum est, vt quemadmodum plerisque Patribus in veritate fixis, propter eruditionem admirationi, & ad exponendas sacras litteras magno adiumento fuit, ita imbecillis ingeniis ac vacillantibus & nouitatis auidis, innumeros errores affricuerit, inter quos non infirmas partes Pelagiani & Massilienses ferunt. Nam cum plerique ipsorum religiosæ vitæ perfectionem velut Monachi sectarentur inter Origenistas Monachos in Ægypto & Palestina versati sunt, & eorum errores ex Euagrio, Palladio, Galata, & huiusmodi familiarius haustis, duces ipsi cæteris ad præcipitium facti sunt. Ex quibus omnibus vides quam rectè sanctus Hieronymus, Origenem Pelagianorum [a] Amasium & [b] ἀρχαῖον, hoc est, librorum περὶ ἀρχῶν scriptorem, eorum magistrum, & [c] *doctrinam Pelagij ramusculum* Origenis vocet.

Sess. 5. canon 4.

Toto fere. lib. 2. oper. imperf.

a In fine libri dial. adu. Pelag.
b Lib. 2. dial.
c Epist. ad Ctesiph.

Prima origo totius hæresis Pelagianæ & omnium gratiæ interpolatorum Philosophia.

CAPVT XVIII.

QVAMQVAM si Pelagianum errorem propriis momentis ponderare libet, & ad primum vnde manat fontem reducere, non aliunde quam ex Philosophorum gentilium placitis consutũ deprehendes. Neque enim aliud quicquam est totius hæresis illius apparatus, nisi pura & puta Pythagorica, Stoica & Aristotelica Philosophia: vt quod olim vniuersim de hæreticis dixit Tertullianus, de nullis verius quam de Pelagianis cum Hieronymo dici possit *hæreticorum Patriarchæ Philosophi*. Quod de singulis Pelagiani erroris cardinibus demonstrare non est difficile.

Tertull. lib. aduers. Hermog. cap. 8. Epist. ad Ctesiph.

Primùm dogma cuius prædicatione Pelagius turbare cœpit Ecclesiam tuendique necessitate in cæteros errores videtur esse præcipitatus, fuit illud, vt alibi diximus, de assequenda perfectione iustitiæ vsque ad impeccantiam & apathiam, hoc enim velut præcipuum in primis suis lucubrationibus Hieronymus & Augustinus exagitant. Sed quid illud, nisi notissimum illud superbissimumque Pythagoricæ & Stoicæ Philosophiæ delirium à Pythagora & Zenone maximè propugnatum? Aduersus quos & Peripatetici, qui de Aristotelis fonte descendunt fortissime disputant, & Academici noui, quorum sententias Tullius explicat in quæstionibus Tusculanis, vmbras eorum & vota subuertunt. Illi enim perturbationes animi asserunt mentibus euelli posse, & nullam fibram radicemque vitiorum in homine residuam esse assidua exercitatione virtutum, hi contra frangi eos posse & regi, & quasi infrænes equos lupatis quibusdam coërceri. Vnde Hieronymus de isto Pelagij dogmate loquens dicit: *Quæ* (venena) *de Philosophorum & maxime Pythagoræ & Zenonis Principis Stoicorum fonte manarunt.* Hinc ergò & illas blasphemias mutuatus est, quod homo posset fieri similis adeoque æqualis Deo, de quibus vide quæ fusius alibi dicta sunt.

Epist. ad Ctesiph. & 3. lib. dial. Aug. lib. 2. de pecc. merit. de nat. & grat. de perfec. iust. &c.

Epist. ad Ctesiph. init.

Lib. 4. c. 22.

Porrò quod solâ illâ liberi arbitrij possibilitate & indifferentia ad omnem virtutem assequendam niti volunt, à quibus impietatem istam nisi magistris Philosophis didicerunt? Eorum quippe vnanimis est sententia, cætera à Diis, virtutem à se ipso peti oportere. Expressit eorum vocem ab omnibus sine dubitatione subscribendam Tullius: *Virtutem*, inquit, *nemo vnquam Deo acceptam retulit, nimirum rectè. Propter virtutem enim iure laudamur, & in virtute rectè gloriamur, quod non contingeret, si donum à Deo, non à nobis haberemus.* Et in eadem disputatione alio rursum in loco expressius: *Num quis, quod bonus vir esset gratias Diis egit vnquam? At quod diues, quod honoratus, quod incolumis Iouem optimum maximum ob eas res appellauit, non quod nos iustos, temperantes, sapientes efficiat, sed quod saluos, incolumes opulentos, copiosos.* Luculentissime moralium Philosophorum Princeps Seneca: *Vnum bonum est, quod beatæ vitæ causa & firmamentum est, sibi fidere.* Qua voce totum Pelagianæ impietatis venenum comprehenditur. Super hac enim Philosophica basi, vniuersa moles aduersus Christi gratiam structa est. Quod animaduertens Augustinus Pelagianis obseruandum esse monet: *Ne offendant in lapidem offensionis, velut argute defendendo naturam & liberum arbitrium, quemadmodum Philosophi huius mundi, qui vehementer egerunt vt putarentur vel putarent sibi beatam vitam virtute propriæ voluntatis efficere.*

Lib. de nat. Deor. in fine

Epist. 31.

Epist. 106. ad Paulin.

A

Iam vero illa aduersus originale peccatum & eius pœnas disputatio, vnde nisi ex Ethnicorum Philosophia promanauit? Nam & illi non solum nihil de peccati ex parente in prolem traductione suspicati sunt, sed etiam ea quibus Pelagius errorem suum imponeret fundamenta præbuerunt. Cùm enim nihil vituperabile esse scirent, nisi quod esset in eius qui vituperatur potestate, nihil quoque quod inesset à natiuitate, vel culpæ vel pœnæ appellatione dignum arbitrati sunt, vt Aristoteles omnium nomine clarè in Ethicorum libris docet. Hoc Pelagius & Iulianus omnesque Pelagiani velut irrefragabile principium posuerunt, ad innocentes paruulos ab omni culpa supplicioque liberandos: *Omne*, inquit, *bonum ac malum, quo vel laudabiles vel vituperabiles sumus non nobiscum oritur, sed agitur à nobis, &c.* Ad quæ verba Augustinus: *Nempe cernitis in his Pelagij verbis quod dogma contineatur amborum. De paruulis sine vllis vitiis ab Adam contagione nascentibus.*

B

Lib. 3. Ethic. c. 5.

Lib. de pec. orig. cap. 13. & similibus Aug. lib. 3. cont. Iul. cap. 19.

Sed quid multis? Nonne totus & puræ naturæ status quem primum in Ecclesia velut acutè Pelagius & Iulianus commenti sunt, & studiosissime tuiti, Gentilium Philosophorum fœtus est? Neque enim aliud illi de natura humana suspicari potuerunt, nisi quod sine virtute & vitio, sine gratia & culpa, culpæque vitio per solum tamen liberum arbitrium vtriusque capax: cum pudore, cum ignorantia, concupiscentia, libidinibus, cum morborum omnium atque calamitatum, ipsius denique mortis necessitate, naturaliter cæterorum animalium lege nasceretur; ad extremum campis Elysiis velut quædam naturalis ordinis vita æterna collocanda. Vnde Augustinus: *Quid enim illi* (Gentiles Philosophi quos aduocabat Iulianus) *didicerant, vel quid locuti fuerant de primo homine Adam & eius coniuge, de prima eorum præuaricatione, de serpentis astutia, de nuditate corporis ante peccatum sine confusione, & confusione continuo post peccatum? Quid denique tale audierunt, quale illud est quod ait Apostolus: Per vnum hominem peccatum* (originale) *intrauit in mundum, & per peccatum mors, &c. Harum litterarum illi atque huius veritatis expertes, quid de hac re sapere potuerunt?* Et tamen in huiusmodi puræ naturæ figmento tota hæresis Pelagiana comprehenditur. Hinc etiam fluxit eorum maximeque Iuliani de voluptatis seu concupiscentiæ velut naturali bono sententia, quam à Diuomacho & Calliphonte didicerant, *qui*, vt idem ait, *coniungendam voluptatem arbitrati sunt honestati.*

C

Lib. 4. cont. Iul. cap. 15.

D

Aug. lib. 4. cont. Iul. cap. 15. & lib. 1. oper. imperf.

Neque vero dogmata Pelagiana tantum, sed & arma quibus à suis authoribus propugnata sunt, ex Philosophorum officina prodierunt. Quod vsque adeo verum est, vt si Philosophiæ garrulitatem subtrahas, vno flatu tota hæresis dissipetur. Significauit hoc Augustinus cum Iuliano exprobrans defensionis inopiam tantò ineptius, quantò doctius de Dialecticis acuminibus præsumenti: *Quæ tu*, inquit, *si non didicisses, Pelagiani dogmatis machina sine Architecto necessario remansisset.* Vnde damnati ab Ecclesia ad Philosophos fugiebant tanquam eorum iudicio à damnatione soluendi. *Ad hoc redacta est*, ait idem Augustinus, *hæresis vestra vt gemant sectatores vestri non inueniri Dialecticos iudices in Ecclesia de scholis Peripateticorum siue Stoicorum à quibus possitis absolui.*

E

Lib. 6. cont. Iul. cap. 11.

Ibid. c. 20.

Porrò sicut hæresim Pelagianam sola Philosophia

phia peperit, ita quotquot postea inter Christianos diuinæ gratiæ puritatem prædominanti libertatis humanæ mixtione adulterarunt, Philosophia lenocinante seducti sunt. Quid enim olim tot Augustini lucubrationibus diuinarum Scripturarum authoritate formatis, tot Pontificum decretis, quibus gratiæ sinceritas declarata fuerat, Massilienses obluctari fecit, & quasi nouam conciliandæ cum ea libertatis viam quærere, nisi Philosophia? Hac enim persuasi sunt ex victrice gratia liberi arbitrij interitum sequi. Quid in nostro sæculo sopitas illas tot sæculis contentiones de gratiæ auxiliis, suscitauit, nisi eadem Philosophia? Nam quidquid humanarum ratiunculatum iam olim destructum & Ecclesiæ iudicio sepultum fuerat, quasi noua suborta luce denuò ab inferis reuocatum est, & ad tuendam quasi dominam illam libertatem, Philosophia animante conuersum, ex quo tanta confusio in diuinæ gratiæ doctrinam consecuta est, vt dum relictâ certæ traditionis Ecclesiasticæ viâ vnusquisque ad rationis tramitem reuocat quicquid in Scripturis vel obscurum, vel etiam planum est, labyrintho aliarum opinionum distractus nihil incertius esse iudices, quam quod olim extra controuersiam esse putabatur. Ex vna quippe via recta *obliquos multos tramites*, vt ille de Philosophiæ similis Christianis loquitur, & *inextricabiles sciderunt*. Nam quo traditæ explicatæque semel veritatis planior erat simplicitas, eò magis inquieta subtilitas inuenit vel iniecit scrupulos, & id quod inuenerat certum, incertis miscendo etiam fecit incertum. Semper enim interpolatrix veritatis Christianæ non integratrix nimia Philosophia fuit, dum neque satis credit diuina & fixa esse quæ interpolantur, neque satis intelligit humana esse quæ verisimili nouitate blandiuntur. Cui malo medendo *parum prodest reddere rationem nisi & addatur authoritas*, vt iam olim de Massiliensibus obseruauit Hylarius, *quam transgredi indefatigabiliter contentiosa corda non possint*. Nam quæ semel Pontificum decretis constituta sunt, Patrumque doctissimorum eruditione explicata atque defensa, nullo promptiùs quam traditionis obiectu contra Philosophicas argutias muniuntur: ex cuius deinceps immobili stabilitate & fide, humanæ ratiunculæ velut parricidales pugiunculæ confringendæ sunt. Nam quod olim Augustino aduersus Aristotelicos Pelagianos dimicanti expeditissimum visum est, hoc aduersus omnes gratiæ interpolatores Philosophiâ armatos, tutissimum videri debet, vt ante omnia eorum *fragilis & quasi arguta nouitas sola Sanctorum Patrum authoritate*, hoc est traditionis compendio *conteratur*. Sed de Philosophicis Pelagianorum strophis, infra pluribus. Nunc alia quædam Pelagianorum placita, strictim attingenda sunt & mores depingendi.

Tertull. Apolog. cap. 47.

In Epist. ad August.

Lib. 2. cont. Iul. c. 9.

Alia nonnulla dogmata Pelagij, in quibus elucet indoles eius. Transitus ad mores eius.

CAPVT XIX.

SVNT & alia quædam siue dogmata, siue dicta Pelagij, quæ quamvis non ita perspicuum cum natura vel gratiâ, siue erroribus hactenus explicatis coniunctionem præ se ferant, indolem tamen Pelagianam ita redolent, vt ex eodem spiritu præsumptionis proficisci videantur. Nam simul atque repudiati diuinæ adiutorij necessitatè

A excussisset Christianæ submissionis iugum, in omnibus pene cæteris dictis atque scriptis ambulare cœpit in mirabilibus super se, & amisso pondere humilitatis, quo humana infirmitas deorsum premitur, in altissima quæque præcipitia vento vanitatis abreptus est. Nam siue cætera eius doctrinalia pronunciata ponderemus, siue moralium institutionum aculeos, quibus lectores ad amplectendam virtutem stimulat, in omnibus ea passim occurrunt, quæ singularitatem, inanitatem, & superbiam spirant. Siquidem plerumque relicta mediocritatis via, quæ ab illius pestis afflatu tutissima esse solet, extrema sectatur.

Hinc illud primum, quod in doctrina Pelagij
B Augustinus sæpe reddidit: *Non debere iurare* (seu *iurari*) *omninò*. Nimirum quia iurando sæpius in peccatum labimur, præpostero studio perfectionis ipse in alterum extremum rapitur. Cuiusmodi est & illud, quod in libro Capitulorum Pelagius posuit titulo 14. *Seruum Dei nihil amarum de ore suo, sed semper quod dulce est & suaue, debere proferre*. Quasi vero non subinde vt aduersus eum ex Apostolo obseruat Hieronymus: *Per dulces sermones & benedictiones seducant* nonnulli *corda innocentium*. Veritas enim sæpe amara est, rugosæ frontis, ac tristis, inquit, offenditque correctos. Item aliud titulo 73. *Christianum vnius debere esse patientiæ, vt siquis sua auferre voluerit, gratanter amit-*
C *tat*. Quod à Diuo Hieronymo reprehenditur, *non quod aliquid*, inquit, *sceleris in hac sententia sit, sed quod vbique mediocria ὑπερβολικῶς transeas & magna feceris*. Rem acu tetigit. Nam continuò & aliud non dissimile adiungit ab eodem Sancto pari ex causa reprehensum: *Gloriam vestium & ornamentorum Deo esse contrariam*. Quid illa duo, quæ titulo sexagesimo quarto & sexagesimo primo sui libri collocat, nonne vtriusque extremi affectatione venatricem singularitatis indolem produnt; *Inimicos* dicit *vt proximos diligendos*. Et mox: *Inimico nunquam esse credendum*. Quæ quamvis perspicuum sit, vt Hieronymus notat, inter se repugnare, maluit tamen illis locutionum excessibus suæ do-
D ctrinæ perfectionem ostentare, quam Scripturarum, quæ simpliciter inimicos diligendos prædicant, mediocritate esse contentum. Ex eadem venâ & istud fluit quod Diuus Augustinus magnopere reprehendit: *Diuitem manentem in diuitiis suis regnum Dei non posse ingredi, nisi omnia sua vendiderit; nec prodesse eidem posse, si forte ex ipsis diuitiis fecerit mandata*. Ita non sufficiebat communi Christianorum vitæ Euangelica, quæ ipsi sectari videbantur, proferre concilia, nisi vniuersos in sæculo rem familiarem administrantes vana contumacia & superbia condemnarent. Et hæc de Pelagianorum dogmatibus ac doctrina sufficiant. Nunc pauca de moribus eorum dicenda sunt.
E

Epist. 88. & 89.

Apud Hier. lib. 1. Dial. aduers. Pelag.

Apud Hier. ibidem.

Ibidem.

Apud Aug. Epist. 88. & 89.

Immanis superbia proprius Pelagij character & omnium discipulorum eius.

CAPVT XX.

NAM si mores eorum & morales institutiones consulas, omnia eodem illo vanitatis & arrogantiæ colore tincta reperies. Superbia namque propriissima Pelagianorum omnium labes est & quasi character, quo à diabolo insigniti sunt, vt à cæteris hæreticis discernantur. Nam quamvis illud Augustini generaliter verum sit, *Superbia mater omnium hæreticorum*, quia super-

Lib. cont. Epist. fund. cap. 6.

bia generaliter dissensiones parit, charitas vnionem: aliud est tamen quod singulę hęreses, quamuis non sine superbia genitæ, retecta fronte in dogmatibus atque moribus profiteri solent. Aliæ namque rebellionem & anarchiam, aliæ luxum, aliæ luxuriam, aliæ crudelitatem, aliæ blasphemiam in diuinitatem, aliæ aliud vitium aperte profitentur. Quod in omnium suorum sectatorum moribus pariunt. Superbiam sibi Pelagiana fastumque vendicauit, quem in omnibus suis dogmatibus à primo vsque ad vltimum scopum habet, quemadmodum ex omnibus illis quæ hactenus disseruimus, apertissime liquet. Vt non immerito ista hæresis à diabolo primo genita vocari possit ac debeat. Nam sicut ipse affectando quod erat Dei per superbiam lapsus est, & persuadendo quod futuri essent sicut Dij, primos homines labi fecit, ita eundem illum affectum diuinæ potestatis æmulum, vnde in creaturam rationalem omnium calamitatum series velut fonte prodiit, Iudæis inspirando, & in Pelagio propagando, vnicum lapsorum remedium diuinam gratiam interimit, qua possent ex damnationis miseriis liberari. Quid enim ægris illis desperatius, qui lethaliter ægrotantes & tantum non morti traditi, non solum se sanissimos & fortissimos putant, sed insuper medicum velut importunum cædunt? Hoc proprium est Pelagiani erroris malum. Omnes enim de paruulis dicunt: *Auferte hinc innocentes istos, non est opus sanis medicus, sed male habentibus:* Nam *sani sunt propter quos medicum quæritis*: omnes maioribus dicendum tradunt: *Si volo iustus sum, si nolo iustus non sum. In potestate habeo iustum esse & iustum non esse.* Et, *Nos ipsi nos ipsos iustificamus*, Nam adepta remissione peccatorum, *per liberum arbitrium ipse homo seipsum fabricat iustum: atque ita potest esse sine peccato quemadmodum Deus.* Qua professione quid fastuosius, quid medici gratiæ & aduentui capitalius, quid insanius & apostaticis Luciferi vocibus congruentius dici potest? Illius enim superbientis vox est: *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo*: illius prima in homines inspiratio: *Eritis sicut Dij.* Hunc ergò superbientis animi affectum, velut characterem sibi proprium Pelagiana hæresis hæreditauit, qui in omnibus eorum dictis & factis emicat. Hinc Augustinus [a] *impudentiam* Pelagianorum & *insanam superbiam* vocat, & [b] *superbissimam vanitatem.* Hinc Hieronymus: *Tu per superbiam ad astra sustolleris.* Et rursum: *Tu ipse, qui Catoniana nobis inflaris superbia & Milonis humeris intumescis.* Hinc Prosper Aquitanus istam diabolici affectus qui & primis hominibus inspiratus fuit, propagationem notans: *Vt quibus*, inquit, *non poterat diabolus persuadere vitiorum amorem, immitteret laudis cupiditatem: & inde nouissima instrueretur tentatio vnde vicerat prima deceptio.* Nimirum Pelagius haud secus ac Adam atque diabolus, *Non dignabatur diues esse nisi propriis; tanquam hoc haberet simile Deo, vt bonorum suorum ipse sibi fons, ipse sibi sit copia. Quæ superbia*, inquit, *omni peccato nocentior, omni genere est elationis insanior.*

[Margin notes: Aug. lib. 1. de pecc. merit. & remiss. c. 18. — Aug. Hom. 44. — Lib. de nat. & grat. c. 31 — Lib. 2. oper. imperf. fol. 410. — Lib. de gestis Pelag. c. 35. — Esaiæ 14. — Genes. 3. — a Lib. 3. ad Bonif. c. 7. — b Lib. 4. c. 7. — Epist. ad Ctesiph. — Lib. 1. Dial. aduers. Pelag. — Epist. ad Demetriad. fol. 861. — Ibid. f. 865. — Folio. 875.]

Hunc ergo pestilentissimum Spiritum sicut Pelagiani medullitus imbiberant, ita in omnes eorum discipulos qui quoquo modo hæredes dogmatum vel patroni sunt, plus minusve transfunditur. Omnium enim eo tendit siue prudentium, siue imprudentium sensus, vt vel tantillum sibi quod Dei est vendicando bonorum suorum ipsi sibi sint fons ipsi sibi sint copia. Atque ita in semetipsis quoquo modo *non in Domino glorientur.* Quo qui pertractus fuerit, plausibilium ratiocinationum cõsequentiis, siue sciat siue nesciat, siue soli sibi hanc gloriam rapiat, siue cum Deo partiatur, vento aliquo Pelagianæ pestis afflatus est. Hunc igitur Pelagiani discipulis suis omni conatu aspirare satagebant. Vna Epistola quam ad Demetriadem Pelagius ex Oriente scripsit instar omnium esse potest. Ibi namque suarum omnium exhortationum exordium esse profitetur, *humanæ naturæ vim, qualitatemque monstrare, & quid efficere possit ostendere.* Ibi prima spiritualis vitæ fundamenta esse tradit, *vt vires suas virgo agnoscat*: hoc est, vt in viribus suis spem omnem bene viuendi collocet non in Deo. *Spirituales enim diuitias*, inquit, *nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo iure laudanda es, in his merito cæteris præferenda quæ nisi ex te & in te esse non possunt.* Quæ verba tanquam virulenta & perniciosa grauiter Augustinus reprehendit. Ex hac ergo præclara exhortationis basi, magna istius Epistolæ pars, in celebrandis naturæ viribus & extollenda liberi arbitrij integritate decurrit.

[Margin notes: Initio Epist. — Epist. 143. ad Iulianam viduam matrem Demet.]

Nouitatis, admirationis, famæ, gloriæ aculeis ad virtutem stimulant. Eorum turpis adulatio.

CAPVT XXI.

QVo superbiæ pede vt citatius curreret *singularitatis, nouitatis, admirationis hominum, rumoris, famæ, opinionis, & exspectationis* esse *spectaculo totius mundi* aculeos subiicit. *Nouum aliquid*, inquit Pelagius, *& inusitatum requirit Demetrias præcipuum & singulare quoddam flagitat, non minus conuersationem suam, quam conuersionem cupit esse mirabilem*, Et inferius: *Multum famæ tuæ odore suspensi homines omnes mirum de te nescio quid audire desiderant. In te nunc puta cunctorum ora, oculosque conuersos, & ad spectaculum vitæ tuæ totum consedisse mundum.* Itemque: *Mirentur omnes tuam te tacente verecundiam, te loquente prudentiam.* Digni Pelagio ad virtutem stimuli: qui ex eo videntur esse nati, quod in appetitu libidinoso terrenarum voluptatum non nisi excessum, vt supra suo loco demonstrauimus, culpandum esse decernerent, ex quo fiebat, vt gloriæ, honoris, famæ, cæterarumque rerum indifferentiam, appetitum ac delectationes, cum studio pietatis doctrinæ suæ principiis securissime coniungerent. Itaque cum ista vanissima exhortationis inanitate certabat in Pelagio adulatio, quæ sicut ad placendum hominibus non sine vanitate assumitur, ita pestis est ad corrumpendam omnium virtutum integritatem & ad inflandos infirmorum animos præsentissima. Nam cum blanditiis illis infatuari sibimet ipsis placent, mox etiam laudatoribus suis displicere timent; & pietatis potius laruam quam veritatem induentes, omnium virtutum sinceritate fraudantur. Vtrumque ab illa superbiæ nascitur ægritudine. Quæ quidem adulationis turpitudo, etiam in Synodo Palestina Pelagio veluti crimen obiecta fuit: quia viduę cuidam blandiendo scripserat: *Inuenire apud te pietas, quæ nusquam inuenit locum: inueniat vbique peregrina in te sedem iustitia; veritas quam iam nemo cognoscit domestica tibi & amica fiat: & lex Dei quæ ab omnibus propè hominibus contemnitur à te sola honoretur.* Et iterum ad ipsam: *O te fœlicem & beatam, si iustitia quæ in cœlo tantum esse credenda est, apud te solam inueniatur in terris!* Perstringit hanc fœditatem grauiter

[Margin notes: Pelag. in Epist. ad Demet. — Aug. lib. de gestis Pelag. cap. 6. — Ibidem.]

Lib. 3. Dial. aduerf. Pelag. circa finem. *Ibidem.* *Apud Hier. lib. 3. Dial. uerf. finem & apud Aug. lib. de gestis Pelag. c. 6.* *Lib. 3. Dial. in fine.*

uiter Diuus Hieronymus: *Docere est hoc*, inquit, *an accidere? leuare de terra, an præcipitare de cælo? Id mulierculæ tribuere quod Angeli non audent vsurpare?* Et laudis istius cum Pelagiano dogmate contrarietatem notans: *Si autem*, inquit, *pietas, veritas, atque iustitia non inueniuntur in terris nisi in vna muliere, vbi erunt iusti tui, qui absque peccato in terris esse iactantur?* Nam ex ista superbissima puritatis præsumptione, prorupit & illa Pharisaica orandi formula, quam ad eandem viduam scribens sanctis suis pronunciandam tradit: *Tu nosti Domine quam sanctæ, quam innocentes, quam puræ sint ab omni fraude & iniuria & rapina quas ad te expando manus: quam iusta, quam immaculata labia & ab omni mendacio libera.* Et post tantum tumorem orantisque iactantiam & confidentiam sanctitatis, quasi simili sibi stultus loquens, in extremo adiicit: *Quibus*, labiis, *tibi, vt mihi miserearis preces fundo.* Erubuit Pelagius ipsemet de ista orandi adulandique turpitudine, cum erupit in publicum; vsque adeo vt Hieronymus dicat: *Quæ duo capitula orationis & laudis, soles cum tuis iactare discipulis, non esse tua.*

Alia eorum vitia ex eodem fonte, affectatio sanctitatis, iactantia, hypocrisis, venatio diuitiarum sub pallio paupertatis, pompa vestium, & sæcularis fastus.

CAPVT XXII.

a Lib. 3. de pecc. merit. cap. 3. *b De gestis Pelag. c. 22. Epist. 120. cap. 37.* *Lib. 5. cont. Iul. c. 5.* *Lib. 2. c. vlt.* *Lib. 2. cont. Iul. ca. 8.* *Hieron. lib. 2. Dial. aduerf. Pelag.*

CÆTERVM totam reliquam Pelagianorum vitam diuersis vitiis cõtaminatam sorduisse certum est, sed omnia ex eodem superbiæ fonte promanasse facilè videt, cui morbi illius symptomata vtcunque perspecta sunt. Istius autem pestilentiæ proprium est, in omnibus dictis factisque ruinosam quandam spectare celsitudinem, siue vt excellentia sua omnibus pateat, siue vt deformitas ac turpitudo lateat.

Hinc itaque summa fuit inter Pelagianos sanctitatis affectatio, vsque adeo vt & oculatissimis virtutum discretoribus imposuerint. Frequenter enim Augustinus, antequam eos pernouisset penitus, laudabilem eorum vitam prædicat, siquidem de Pelagio loquitur, quando eum haberi dixit, a *bonum ac prædicandum virum*. Et se b *Romæ constitutum Pelagij nomen cum magna eius laude cognouisse*. De Pelagianis loquitur quando dicit: *Nec tales sunt quos facile contemnas, sed continenter viuentes atque in bonis operibus laudabiles.* Tales enim semper visi sunt, quos diuinæ gratiæ quocunque tempore bellum indixisse nouimus, Pharisæos, Pelagianos, Massilienses, alios. Quâ sanctitatis & perfectionis affectatione etiam *Dei honorem* suis operibus prætexebant. Vnde Iulianus labores suorum scriptorum commendare satagens: *Vna est*, inquit, *optima causa studiorum honorum, vt honoretur Deus.* Nec honorem tantum Dei spectare contenti, etiã *maiorem apud Deum* crepabant *gloriam. Non erubescens*, inquit Augustinus Iuliano, *dicere & scribere maioris tibi esse apud Deum gloriæ, destitutam veritatem.* Sed quia superbiæ ingenium est, non solum aliorum oculis virtutem ostentare, sed etiam seipsum mirari & in suas laudes gloriabundũ erumpere, hinc eorum *iactantia* sæpe carpitur. De illis loquitur Augustinus quando dicit: *Vbi enim virtus non est; & tanta iactantia, hypocrisis est.* Cuius arrogantiæ fœdissimæque iactantiæ specimen, ex Hieronymo accipe: *Hæres*, inquit, *Ioniniani loquitur: sine omni omninò peccato sum: sordida vestimenta non habeo, proprio regor arbitrio: maior Apostolo sum. Ille facit quod non vult, & quod vult non facit; ego facio, quod volo, & quod nolo, non facio; præparata sunt mihi regna cælorum, imò ipse ea mihi meis virtutibus præparaui. In quo Adam regetur obnoxius, &c. ego solus cum mea catena non teneor. Alij clausis cellulis & fœminas non videntes, quia miseri sunt, & verba mea non audiunt, torquentur desideriis: ego, etiamsi mulierum vallor agminibus, nullam habeo concupiscentiam. De me enim dictum est, lapides sancti voluuntur super terram: & ideò non sentio, quia liberi arbitrij potestate Christi trophæum circumfero.* Quam putidissimam eorum gloriationem, etiam perstringit Augustinus disserens aduersus Iulianum: *Ita vos inuenimus elatos & alta sapientes, vt respondeatis nobis, non solum ista vos non pati* (infirmitates concupiscentiarum) *verum etiam in hominis esse potestate, ne ista patiatur, nec esse causam cur ad hæc Dei poscatur auxilium.* Sed fumum fucumque fuisse Pelagianorum iactantiam & sanctitatem, postea perspectum fuit.

Lib. 2. de Serm. Domini in monte. cap. 2. *Epist. 64.* *Lib. 2. cont. Iul. cap. 8. initio.* *Ibid. inferius.* *Cont. Collat. c. vlt. & c. 2.*

Hinc est igitur, quod August. in eorum moribus *hypocrisin* superbiæ comitem notat. *Quisquis enim se vult videri quod non est, hypocrita est*, inquit. Vnde nihil mirum, si in istam fœditatem Immanis illa Pelagianorum superbia præcipitata fuerit: *Superbia enim & humanæ laudis auiditas, hypocrisin sæpe generat.* De hac eorum hypocrisi, sic idem August. *Dolus est in ore vestro, siue peccatores vos esse dicatis & iustos credi velitis, siue profiteamini perfectionem iustitiæ quam profectò in vobis non esse sentitis.* Et expressius acriusque paulò post: *Dolus abundat in ore vestro. Vbi enim virtus non est & tanta iactantia est, hypocrisis est: Et vbi hypocrisis, vtique dolus. Prorsus quantum Sancti de misericordia Dei quæ magna est, tantum vos de vestra, quæ nulla est virtute præsumitis.* Vnde Diuus Prosper etiã Semi-Pelagianos *hypocritas* propter eandem sanctitatis simulationem vocat.

In hac porro adulationis ac simulationis turpitudine eos cadere necesse est, quoquot bonorum temporalium commoditates & æternorum honestatem, hoc est cælum ac terram, simul nituntur in hac vita coniungere. Quod maximè omnium locum habet; cum temporalibus conquirendis ipsa virtutis species instrumentum adhibetur, & inhiantibus desideriis velum religionis obtenditur. Sic enim necesse duplicari cor, & in adulationes, hypocrises, similesque nouorum religiosorum corruptelas defluere.

Epist. 89. ad Hilar. q. 4. *Ibid. Ep. 89.* *Epist. ad Ctesiph. in fine.* *Hiero. præfat. in 3. commentar. Hieremiæ.*

Profitebantur itaque, Pelagianæ hæresis architecti, tanquam Monachi religiosam paupertatem, & vt August. dicit; *A diuitibus Christianis & piis in suis necessitatibus sustentabantur.* Cuius perfectionis tantum præ se ferebant studium, vt infirmiores diuites qui ista non facerent, velut accepta iam iudiciaria cum Christo sede, damnarent. Nam tanquam Christianæ disciplinæ regulam obtrudebant: *Diuitem manentem in diuitiis suis regnum Dei non posse ingredi, nisi omnia sua vendiderit, nec ei prodesse, si forte ex ipsis diuitiis mandata fecerit.* Sed quo spectabat ista perfectionis prædicatio? nimirum vt diuitibus opes excuterent, in se velut Christi pauperes transferendas. Vnde Hieron. *Sciant qui huiusmodi hominibus opes suggerunt, hæreticorum multitudinem congregare.* Nam sub illo perfectionis & paupertatis pallio, ingens auri & opum studium latuisse atque viguisse, Sanctus ille non obscurè tradit: *Hic*, inquit, *tacet, alibi criminatur: mittit per vniuersum Orbem Epistolas Biblinas, prius auriferas, nunc maledicas.* De Pelagio sermo est: quem *auriferas*, hoc est, aurum authori suo afferentes litteras scripsisse testatur. Quæ vsque adeo flagrauit in

cis cupiditas, vt Regum instar vel mercatorum Indica commercia exercentium, opes Ophyr accerserent. De quo Hieronymus explicans magis superiorem locum [Lib. 2. Dial. aduers. Pelag.]: *Vos de crastino* scilicet *non cogitatis & instar auium, præsentibus contenti estis, quorum Epistolæ Biblinæ volitant trans Æthiopiam, vt inter Simias & Pauos houx de Ophyr Salomonis dona mittantur.* Diuitias pompa comitari solet, hinc vestium splendor in Pelagianis & sæcularis fastus enituit. Argumento est illa Pelagianorum cum sancto Germano in Britannia disceptatio, quam cum inire statuissent, *processerunt conspicui diuitiis, veste fulgenti circumdati assentatione multorum*, vt tradit Constantius vitæ sancti Germani Scriptor. [Constant. lib. 1. vita S. Germ. ca. 19. apud Surium Tom. 4.]

Tument scientiâ sæculari & argutiis Dialecticis Simiæ Aristotelis, rationem Scripturarum regulam figunt. Syllogismorum iactant acumina, ab Ecclesiasticis iudicibus prouocant ad Peripateticorum Scholam. Pruritus scribendi multa volumina, & aliorum velut indoctorum contemptus.

CAPVT XXIII.

SCIENTIARVM quoque sæcularium magna inter Pelagianos æstimatio, & quia contentionis erant filij, maximè Dialecticæ, quia quidlibet côtra veritatem à pertinacibus per argutias Philosophicas defendi solet. Vnde Prosper [In Epist. ad Demet.]: *Manifestum est hunc non Dei spiritum habere, sed mundi, & de illa sæcularis sapientia vmere doctrina.* Et Hieronymus Pelagium notans [Lib. 3. Dial. aduers. Pelag.]: *Nec Pythagorica Philosophia ructamus superbiam.* Hinc omnibus modis videri volebant Dialectici & Aristotelici, vt syllogismis nebulas imperitorum oculis offunderent. *Quæ tibi argumenta succurrent?* inquit Augustinus [Aug lib. 1. cons. Iul. c. 4], *quæ Aristotelis Cathegoriæ, quibus vt in nos velut artifex disputator in alias, videri appetis slimatus?* Et alio in loco [Lib. 3. ca. 2.]: *Vbi est acumen tuum quo tibi videris & Cathegorias Aristotelicas assecutus, & etiam Dialecticæ artis astutiam?* Et rursum [Capit. 7.], *Vides nempe quam Dialecticè nihil dixeris, &c. videris illius artis verbis ad hoc vti, vt eis inflatus attonitos facias imperitos. Volendi videri esse quod non es.* Quam vanitatem sæpissime Pelagianis exprobrat. Hinc omnia ambigua, humanis metiri ac decidi volebant rationibus, quas vbique crepabant vt Philosophi solent: *Cum igitur*, inquit Iulianus [Lib. 1. cont. Iul. cap. 7.], *liquido clareat, hanc sanam & veram esse sententiam quam primo loco ratio, deinde scripturarum muniuit authoritas.* Nempe primum locum apud Pelagianos tenet ratio, cui scripturas omnes aptandas esse contendunt, tametsi eis contrarium dicere viderentur. Iulianus [Lib. 1. operis imp. fol. 94.]: *Vbi verborum communitas ingerit quæstionem, adhibeatur regula rationis, ad cuius æqualitatem quæ putabantur deflexisse tendantur.* Et regulam Pelagianam figens [Lib. 2. f. 223]: *Quod ratio*, inquit, *arguit, non potest authoritas vindicare.* Cui quidem vsque adeo adhæret mordicus, vt Apostolum *perturbatæ mentis* futurum dicat, si quidquam contra rationes apertissimas à se prolatas loqueretur. [Ibid. f. 447.]

Hinc illa Pelagianorum de suo acumine & argumentorum firmitate iactantia: *Quomodo*, inquit Hieronymus [Lib. 3. Dial. aduer. Pela.], *iactans discipuli tui nullum argumentationi tuæ posse & problematibus respondere?* Gloriabantur enim suos, *per syllogismorum spineta disputando ac Philosophando decurrere.* Hinc illa de suorum dogmatum tâquam clarissimis certissimaque veritate præsumptio [Epist. ad Ctesiph.], qua Catholici *inuidendo sibi in quadam* A *meridie comperta veritatis, sine obumbramento ignorationis*, vt Iulianus iactitat, *insanire* videbantur. Hinc arrogantissima de doctrinæ Pelagianæ victoria, Iuliani gloriatio [Apud Aug. lib. 6. cont. Iul. cap. 1.], qua triumphum hisce vocibus canit: *Non ambigentes hoc ipsum maximam esse præmij partem, quod in eius dogmatis arce constitimus, quod cum eam multorum liuor, sed plurimorum error oppugnet, tamen ita supra casus euasit ancipites vt inuincibilis eluat possessione victoria.* [Lib. 2. operis imp. fol. 219] Hinc ille Catholicæ Ecclesiæ contemptus tanquam stolidorum hominum, & è fæce plebis, quibus nulla inesset eruditio: *Quia rerum est magna confusio*, inquit Iulianus [Lib. 2. operis imp. fol. 212], *& stolidorum maxima multitudo, eripiuntur Ecclesiæ gubernacula rationis, vt erecto cornu velificet dogma populare*: nempe B Catholicorum de peccato originali. Et alibi Catholici dogmatis & sententiæ, qua damnati Pelagiani fuerant, authoritatem eleuans [Folio. 221.]: *Pro se sursum deorsum*, inquit, *plebecularum aut ruralium aut theatralium scita commendant, quæ quo sint promulgata concilio, historia nulla commemorat.* Vnde totam Ecclesiam velut *multitudinem cæcorum* spernit, quæ ad *aliquid inueniendum* nihil profit. Hinc Augustini, quo nullum Ecclesia Doctorem profundiorem habuit [Lib. 2. cont. Iul. ca. 10.], velut hebetis & pistillo obtusioris & ad metam taciturnitatis redacti aspernatio: *Hoc dixerim*, ait Augustinus, *vt ostenderem quam sit acutus, qui me obtusiorem dicis esse pistillo.* [Lib. 2. operis imp. f. 369.] Vnde Augustino quasi victor insultat, *tanquam non inueniret quid faceret, quo confugeret si iudicium premeretur potestas, si in medio eruditorum* C *consisteret secum, si vera rationis tuba*, à se scilicet magno tubicine *inflata, si auditorum arma circumstantium & sibi fautorium concreparent.* [Lib. 2. aduers. Iul. ca. 10.] Ita suum cum Augustin. certamen, vana insanaque cordis imaginatione fingebat. Hinc pôst acceptam damnationis sententiam ab Ecclesiasticis tanquam imperitis & ignaris, ad Aristotelicos & Dialecticos iudices, tanquam *viros prudentia illustres* prouocatio [Iul. lib. 2. oper. imperf. fol. 244.], *vt non quid diceretur, sed quid consequenter diceretur*, secundum Philosophiæ scilicet regulas *appareret.* Nam inquit Iulianus [Ibid. f. 243.], *quid sit consequens, quid repugnans, quibusque concessis, quid lex inexpugnabilis & reuerenda rationis cogat inferri, nisi doctissimus* D *attentissimusque non iudicat.* Cuius arrogantiam retundens Augustinus: *Quos*, inquit, *(Clericos) vrbana exagitatos dicacitate vel potius vanitate contemnis, quia non possunt secundum Categorias Aristotelis de dogmatibus iudicare; quasi eu qui maxime quereris examen vobis & Episcopale iudicium denegari, Peripateticorum possis inuenire Concilium, vbi de subiecto & his quæ sunt in subiecto contra originale peccatum Dialectica sententia proferatur.* [Lib. 1. cont. Iul. c. vlt.] Dialecticos enim, contemptis Ecclesiasticis, quærebant iudices, & in ea *stulta* præsumptione ad finem vsque perstitere. Nam in postremo opere iam morti proximus scribit Augustinus de Iuliano: *Adhuc circuit quærendo Dialecticos & vitando Ecclesiasticos iudices.* [Lib. 2. operis imperf. fol. 243.] Nam il- E los tanquam *imperitam vulgi multitudinem non valentem de disputationibus eius iudicare, altâ*, inquit, *ceruice & proteruâ fronte contemnis.* En genuinam Pelagianæ indolis prolem. Quotquot enim siue olim, siue nunc humanæ naturæ vires extollere & sibi quodlibet, quod est gratiæ, ascribere conati sunt, *per dolos falsæ rationis armati sunt*, & omne præsidium in humanis ratiunculis & Philosophia statuerunt. [Prosper in Epi. ad Demetriad.] *Ideone*, inquit Augustinus, quia intellectu difficile est, *contra Ecclesiam matrem vestram, ratiunculis vestris quasi parricidalibus pagimculis debetis armari?* [Lib. 6. cont. Iul. c. 3.] Nam subtracto Philosophiæ subsidio, totius hæresis illius ruinam esse secuturam, iam ex Augustino supra diximus. Ex quo fit vt merito omnibus qui in

explicatione diuinæ gratiæ humanæ rationis & Philosophiæ ſecularis filum iam pertinaciter tenent, illud quod Auguſtinus adiungit inculcari debeat: *Si vis viuere, noli amare ſapientiam verbi, qua euacuatur crux Chriſti.* Ex ſapientia enim verbi, faſtus, propriæ eruditionis præſumptio, ſcribendi pruritus, magnorum voluminum multiplicatio, quæ vni exiguo libello quatuor, alteri octo Iulianus reddidit, & aliorum velut imperitorum deſpectus conſequi ſolet.

Ibidem.

Ante ſimulatè ſancti, tandem apertè flagitioſi. Fallaces in obtrudendo fictos libros, in negando ſuos, in corrumpendo alienos. Mendaciorum & reſtrictionum mentalium Architecti peritiſſimi.

CAPVT XXIV.

CÆTERVM aliud vitij genus in Pelagianorum moribus obſeruatum eſt, quod ex eadem ſuperbiæ radice pullulat. Cum enim vera non nitatur ad honorem & excellentiam via, fraudibus & impoſturis vti ſolet, vt oculis hominum vel turpitudinem ſuam tegat, vel maior quam ſit eſſe videatur, *Omnis enim ſuperbus fictus eſt*, ait Aug. Itaque, ſiue facta ſiue ſcripta, ſiue verba ſpectes, ſallaciſſimi eſſe deprehenſi ſunt.

In Pſalm. 139.

Et factis quidem ſimulatores maximos fuiſſe ſanctitatis, cum eorum hypocriſin notaremus ſatis diximus. Quæ tandem tamen in flagitioſa dedecora prorupit, æſtibus concupiſcentiæ, vanitatis obicem ſuperantibus. Vnde Hieronymus: *Decepiſtis plurimos, maximeque eos qui adhærent mulieribus, & ſciunt ſe peccare non poſſe, &c. Et audire meremini illud Propheticum: Gloriam in partubus & parturitionibus da illis Domine.* Quo reſpicit etiam illud quod paulò ante dixerat: *Priſcilliani te diſcipuli diligunt plurimum, de turpitudine verbum perfectionis & ſcientiæ ſibi temere vendicantes, ſoli cum ſolis clauduntur mulierculis, & illud eis inter coitum amplexuſque decantant;*

Epiſt. ad Cteſiph. verſ. finem.

Tum Pater omnipotens fœcundus imbribus æther
Coniugis in gremium lætæ deſcendit, &c.

Nam illa ſuarum virium confidentia in liberiores primum conuerſationes tanquam ſibi minime periculoſas, deinde in manifeſta flagitia defluere ſolet, Deo videlicet opertam ſuperbiam aperta turpitudine vindicante. Magna enim fuiſſe videtur Pelagianorum inter mulierculas conuerſatio & in tradendis perfectionis præceptis occupatio. De quo Hieronymus: *Verum tu tantæ es liberalitatis, vt fauorem tibi apud Amaſones tuas concilies, vt alio loco ſcripſeris, ſcientiam legis etiam fœminas habere debere.* Et paulò poſt progreſſum eorum notans: *nec ſufficit*, inquit, *tibi dediſſe agmini tuo ſcientiam Scripturarum niſi earum voce & canticis delectaris. Iungis enim & ponis in titulo: quod & fœminæ Deo pſallere debeant*, in Eccleſia ſcilicet. Ecce ipſa dogmata Pelagiana ad fœminas demulcendas compoſita. Hinc illa Auguſtini in Iulianum exprobratio quod *opere coniugali etiam continens nimium delectetur*: Et illa in impudentiam exclamatio: *O frontem qualiumcunque Epiſcoporum, O fidem qualiumcunque caſtorum!* Sed quid mirum, ſi tandem eo deuoluantur, qui tam in carnalis illius voluptatis libidine, quã cæterarum rerum temporalium cupiditate, nil niſi exceſſum culpandum eſſe arbitrantur: ipſam verò tanquam hominibus à Deo datam & naturaliter bonam eſſe laudandam? Hoc enim radicem eſſe Pelagianæ turpitudinis, ſatis alibi Auguſtinus indicat, quando Iuliano exprobrans dicit: *Quam tu cum bonam naturaliter dicis, aſtute illi ſemper conſentiendum eſſe decernis, ne tanquam improbo repugnetur naturali bono.* Et rurſum: *Sentiat*, inquit, *de iſta libidine iſte quid libet, prædicet vt libet, laudet quantum libet (ſicut enim multis locis ſignificat, multum libet) vt eius ſi non vſibus, ſaltem laudibus Pelagiani oblectentur, quicunque eorum propoſito continentiæ carnali coniugio non fruuntur.*

Lib. 1. Dial. aduerſ. Pelag.

Ibidem.

Lib. 5. cont. Iul. c. 12.

Lib. 4. c. 14.

Lib. 5. cont. Iul. c. 7.

Lib. 2. de nupt. & concup. c. vlt.

Iam verò ſcriptis ſiue alienis, ſiue ſuis quas fraudes adhibuerint, vnum Pelagij exemplum demonſtrando ſufficit. Ei namque ſolemne fuit ſi quid in editis à ſe libris diſpliceret aliis, atque erroris culparetur, perfricare frontem & *omnino negare eſſe ſuum, vel inemendatos dicere ſibi eſſe ſubreptos.* Quæ potiſſimum propter librum illum Pelagij dicta ſunt, in quo magna animi, ſtylique vehementia naturæ vires extulerat, & vituperatores eius reprehenderat, quam Auguſtinus alio de natura & gratia inſcripto confutauit. Hinc itaque Auguſtini illa cauta fluctuatio: *Si autem hunc eſſe ſuum librum neget, aut eadem in libro loca, non contendimus.* Nam loca libri quæ negabat eſſe ſua, *ſcriptis ſuis ab inimicis immiſſa* querebatur, vt ibidem Auguſtinus inſinuat. Quas Pelagianorum fraudes veriti vel experti, etiam Carthaginenſis Concilij Patres dicunt: *Vnde etiamſi Pelagius Celeſtiuſque correcti ſunt, vel ſe iſta nunquam ſenſiſſe dicunt, & quæcunque ſcripta contra eos prolata fuerint, ſua eſſe negabunt, nec eſt quemadmodum de mendatio conuincantur.* Vnde ille Diui Hieronymi Sarcaſmus aduerſus Pelagium: *O te fœlicem, cuius præter diſcipulos nemo conſcribit libros, vt quidquid videris diſplicere; non tuum, ſed alienum eſſe contendas.* Quo ingenio duo capitula ſuperbiſſimæ orationis & adulatoriæ laudis, *ſoles*, inquit, *cum tuis iurare diſcipulis, non eſſe tua, cum perſpicuè in eis ſtyli tui ſplendor eluceat.*

Aug. lib. de grat. Chriſti c. 2.

Epiſt. 95.

Epiſt. 96. apud Aug.

Lib. 3. Dial. aduerſ. Pelag. verſ. fin.

Ibidem.

Eâdem fide in ſcriptis alienis verſabantur, cum enim Ruffinus librum Sexti Pythagorici hominis abſque Chriſto atque Ethnici, immutato nomine, Sixti Martyris & Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi prænotaſſet, Pelagiani ex eo *plurima contra Eccleſiam vſurparunt teſtimonia*: eò quòd hominem iuxta Pythagoricos exæquans Deo multa de perfectione diſſereret. Quod quidem illa dexteritate ab illis factum eſt, vt etiam Diuo Auguſtino impoſuerint: qui teſtimonium quod Pelagius ex eo de Dei ſimilitudine per liberum arbitrium aſſequenda protulerat, tanquam Romani Pontificis venerans, in bonum ſenſum interpretatus eſt. Nec niſi multo poſt à Diuo Hieronymo, vt videtur monitus, fraudem agnouit.

Hieron. Ep. ad Cteſiph.

Li. de na. & grat. c. 64.

Lib. 2. Retract. c. 42.

Nec minus induſtrius in interpolandis & corrumpendis alienis verbis Iulianus fuit. *Tu autem vir honeſtus & verax*, inquit Auguſtinus, *abſtuliſti verba quæ dixi & dixiſti quod ipſe finxiſti. Redde verba mea, & vaneſcet calumnia tua.* Et inferius: *Quis non exſpectet ſapientiam differentis, qui fidem cognouerit mentientis?* Mentientis, inquam.

Lib. 4. cont. Iul. c. 8.

Ibidem.

Nam in comminiſcendis verborum ſtrophis palliandiſque mendaciis, ingenioſiſſimi fuerunt Pelagiani. Præbuit induſtriæ ſuæ ſpecimen in Synodo Paleſtina Pelagius, vbi ea vſus eſt calliditate & ſucceſſu, vt hoc etiam æuo tanquam periti ſſimus mentalium reſtrictionum architectus, ab huius artis candidatis & profeſſoribus coli mereatur. Nam cum ei varia dogmata, tanquam Catholicæ fidei contraria fuiſſent obiecta, tanta

versutia elusit accusantium & iudicantium diligentiam, siue declinando, siue restringendo, siue aperte mentiendo, vt in errorum omnium defensione permanserit, & accusantes calumniatores, se verò Catholicum esse persuaserit. Notauit olim calliditatem istam Pontifex Innocentius: *Cum sint aliqua*, inquit, *in ipsis posita gestis, quæ obiecta partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo tota obscuritate confudit; aliqua magis falsâ quam verâ ratione, vt ad tempus poterat videri, purganit negando alia, alia falsa interpretatione vertendo.* Et mendaciorum quidem specimina in illa Synodo edita manifesta sunt, quorum vnum exprobrat Iuliano Augustinus: *Sed nunquid infantes*, inquit; *etiamsi non baptizentur habere vitam æternam vlla calliditate in aliquid detorquere vel vllis foliis ficulneis operire potuistis? Eos enim qui hoc dicunt non potuit apud Catholicos iudices nisi damnare Pelagius, &c.* Sed addit Augustinus, *quod negauit ore, corde seruauit.* Nam postea scriptis libris damnatam sententiam propugnauit.

Innocent. Epist. ad quinque Episcopos quæ est 96. apud Aug.

Lib. 1. cont. Iul. c. 5.

Sed vt Augustinus etiam hic insinuat, in eo potissimum vulpina fallacia illius impostoris illuxit quod vsitatis apertissimisque verbis hæreticæ prauitatis dogmata coram iudicibus damnando reprobaret, sed æquiuocationibus, amphiboliis, cæterisque restrictionum versutiis in alienissimos sensus detorquendo, sub iisdem verbis hæreses tegeret. Damnauit etenim: *quod peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum*: vt peccatum originale traductum in posteros agnouisse videretur: sed mente subintellexit, læsisse *exemplo* non *propagine*. Damnauit etiam: *Infantes esse in eo statu in quo Adam ante præuaricationem fuit*, vt præuaricationis contagium putaretur esse confessus. Sed exposuit quod ille præcepti capax fuerit, isti adhuc non sint. His nebulis illud iudicium se putabat illusisse Pelagius, discipuli verò ad hoc nefas toto capite annuentes, tot ab illo Episcopos irrisos esse ridebant. De qua non tam expositione quam compositione Augustinus: *Nunquid hæc dicendo verba propter aliud obiecta, aliter exponendo, id agit, vt se iudices non fefellisse demonstret? Prorsus non id efficit. Tanto enim iudices fefellit occultius quanto exponit ista versutius.* Quam restringendi calliditatem & aperta verba propter aliud obiecta in sensus peregrinos detorquendi versutiam, etiam alibi detestatur: *Quid enim vobis prodest, quod nescio quas ansas atque vncos arte nescio cuius perplexitatis inseritis, ne simplicia pateant, & clara luceant? Quis enim non videat, quomodo ista illi iudices accipere potuerunt: scilicet secundum Catholicam fidem, &c. non sicut exponuntur, vel potius componuntur à vobis?* Alibi tanquam mendaciorum officinam reprobat.

Lib. de pecc. orig. c. 16.

Lib. 1. cont. Iul. c. 5.

Lib. de pecc. orig. c. 15. in fine.

Ambiguis verbis dogmata exprimunt. Sub aliena persona disputant tanquam de quæstionibus præter fidem. Romanæ Ecclesiæ reuerentiam & in omnibus submissionem simulant.

CAPVT XXV.

EODEM pertinet & illa fraudulentia, qua solebant sententias suas à Catholica fide remotissimas ambiguis verbis exprimere, & ita ambidextra subtilitate temperare, vt vtrumlibet sensum admittendo, etiam oculatissimi fallerentur, cuiusmodi dexteritatem sæpius Augustin. in Pelagio expertus est: *Videte*, inquit, *latebras am-* A *biguitatis falsitati præparare refugia, offundendo caliginem veritati, ita vt etiam nos, cum primum ea legimus recta vel correcta propemodum gauderemus.* Et alio in loco: *Et ista eius verba Romam pro magna eius purgatione transmissa, tam sunt ambigua, vt possint eorum dogmati præbere latibula, vnde ad insidiandum prosiliat hæriticus sensus, &c.* Itemque in Iuliano: *Ita sententiam temperasti, vt & vestra & nostra posset voce defendi, &c. sed qui scimus quod sentiatis; nescire non possumus quomodo ista dicatis.* Et hâc quidem perplexitatis arte tantopere Pelagius & omnes posteri eius valuere, vt nihil tam speciosum à Catholicis de gratia prædicari posset, quin iisdem phrasibus atque elogiis etiam ipsi vterentur, vt B ex libris Fausti Regiensis, atque aliis facile animaduerti potest. Ex quo nata est illa summa difficultas detegendi errores, quibus siue nunc, siue tunc diuinæ gratiæ sinceritas adulterata est. Neque hoc ipsum Diuum Augustinum latuit, qui in Pelagio aduersariorum diuinæ gratiæ principe versutiam illam detegendo posteros monuit, ne propterea statim Catholicam gratiæ confessionem esse crederent, quia verbis Catholicum sensum præferentibus ederetur. *Potest*, inquit, *Pelagius ita se latebris obscuritatis huius inuoluere, vt etiam iis quæ à sancto Ambrosio conscripta posuimus consentire se dicat, & ea se quoque sentire proclamet, semperque sensisse: atque ita singula conetur exponere, vt etiam eius* C *sententia conuenire credantur.*

Ibid. c. 11.

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

Lib. de grat. Christi c. 47.

Eandem indolem vulpinam redolet & ista subtilitas Pelagio familiaris, quâ vt securius hæresim propinaret, sub aliena persona disputandas proferebat difficultates. Nimirum sic à persona sua remouendo nouitatis inuidiam, sine periculo poterat limax in cochleam caput subducere, si qua duriore censura protereretur. Obseruauit quidem istud artificium eius Augustinus, sed quo spectaret, nondum animaduerterat. Vnde tam peruersa & Christianæ repugnantia veritati *virum illum tam egregie* scilicet *Christianum omnino non sentire*, sed tantum disputanda proposuisse credebat, vt adductis hinc inde rationibus, quid contra dici D posset, eluceret.

Lib. 3. de pecc. meritis. c. 3.

Qua disputandi libertate, vt vel ipsos Christianæ religionis cardines sibi conuellere liceret, eas de quibus ipsi differerent quæstiones non fixas atque determinatas, sed præter fidei periculum esse dictitabant, *vt videlicet, si in eis fuissent exorbitatibus conuicti, non criminaliter, sed quasi ciuiliter errasse viderentur.* Sic enim Cælestius Carthagine accusatus: *De traduce*, inquit, *peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audiui destruere, necnon & alios astruere: licet quæstionis res sit ista, non hæresis.* Et in libello quem Pontifici Romano exhibuit: *Si quæ vero præter fidem quæstiones natæ sunt, de quibus esset inter plerosque contentio, non ego quasi author alicuius dog-* E *matis definita hoc authoritate statui.* Nempe perspicuum est, id eum egisse ista præfatione, vt si quid in ipso appareret erroris non in fide, sed in difficili quæstione errasse putaretur, vt ita astutè inuidiam hæresis declinaret. Quo prætextu à recentioribus quoque postmodum non pauca quæ vel Diui Augustini disputationibus vel Conciliorum sanctionibus de gratia & prædestinatione definita sunt, tanquam essent non fidei dogmata, *Sed profundiores difficilioresque partes incurrentium quæstionum*, vt Cælestius Papa nonnullas nominauerat, in dubium reuocata sunt.

Aug. lib. de pecc. orig. c. 23.

Ibidem.

Epist. ad Episc. Gal. c. 11.

Vt vero tutiùs venenum suum proderent & ab ignaris serpentinæ fraudis hominibus securius biberetur, magnam Sedis Apostolicæ præferebant reuerentiam,

Ibid. 1. 18.

reuerentiam, omniaque Romani Pontificis iudicio se submittere simulabant. Sic enim Cælestius in libello seu fidei confessione quam Romæ Zozymo Papæ dedit: *Ea*, inquit, *quæ de Prophetarum & Apostolorum fonte suscepi vestri Apostolatus offerimus probanda esse iudicio: vt si forte vt hominibus quispiam ignorantiæ error obrepserit, vestrâ sententiâ corrigatur.* (*Lib. de prec. Orig. c. 23.*) Et cum ab eodem Zozymo hoc ageretur, vt Sedis Apostolicæ litteris quæ à suo prædecessore Innocentio scriptę fuerant, præberet assensum: *Omnia*, inquit Augustinus, *quæ sedes illa damnaret, se damnaturum esse promisit.* (*Ibid. c. 7.*) Ita tunc quidem ad tempus Pontifici fucum fecit: sed cum postea eius præsentia posceretur, vt dilucidis responsionibus, vel astutia hominis, vel correctio dilucesceret, se subtraxit examini: damnatusque in errore consenuit.

Et ex istis quidem quæ huc vsque dicta dissertaque sunt, abundè percipi potest quænam fuerit hæresis Pelagianæ facies in exortu & progressu, & cum iam sæpius mutato vultu consenesceret, quis dogmatum vniuersorum scopus fuerit: nempe patet, superbiam aduersus Deum, & gloriam in oculis aliorum hominum ac suis, fuisse propriissimum eorum spiritum, ac notam, quâ (tam ipsa olim, quàm quotquot postea Dei dona ad humanum arbitrium quoquo modo reuocando, læserunt gratiam Dei) à cæteris dignoscuntur. Nam hoc ipso, quo animus sibi ipse placere incipit, bonosque mores directè aut per ambages à suæ voluntatis nutu suspendere, necesse est, vt inde series illa vitiorum superbiam comitantium secũdum diuersitatem occasionum pullulet. Hinc enim nouitatis, admirationis, famæ, gloriæque captatio, quibus animus iam sibi magnus, etiam magnus appareat. Hinc affectatio sanctitatis, iactantia hypocrisis. Quæ si non ita ex voto succedant, vt magnus habeatur, qualem se tacitè esse sentit, erumpit in crassioris superbiæ effectus & signa, vestium, diuitiarumque pompas, aliaque sæcularis fastus probra. Hinc illa scientiæ gentilibus propria consectatio, Philosophiæ & signorum, quæ amplius inflare solet, eloquentiæ, & multiloquentiæ. Hinc scriptitandi pruritus ingens, contemptusque cæterorum, quos tam euidenti mole librorum superat. Hinc tota illa fallaciarum, restrictionum & mendaciorum scena, quibus inanitatis suæ conscius, affectat etiam videri quod non est. Hinc tandem Deo superbiam persequente, vel si propitius est, etiam sanante, aperta flagitiorum turpitudo, quibus fastus ille deprimatur, & resipiscendo à præsumptione redeant humiliores, atque doctiores.

Cùm verò damnatio erroris manifesti plurimos à tanta naturæ & liberi arbitrij laude reuocasset, temperamentum quoddam naturæ & gratiæ, à quibusdam Presbyteris Massiliensibus inuentum est, quo se putabant vtriusque partis incommoda declinare; ita vt neque cum Augustino cuncta ex Dei gratia, neque cum Pelagio ex libero arbitrio religarent. Commentum istud à subtilibus ingeniis magna dexteritate concinnatum fuit multósque non minus nunc, quam olim imprudentes delusit.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER SEPTIMVS.

Qui de Semi-Pelagianis primus est.

De Prædestinatione parcè scripsit Augustinus ante motas ab Adrumetinis Monachis & Massiliensibus, difficultates, & quare. Ortus Semi-Pelagianorum, & ratio nominis.

CAPVT PRIMVM.

DVO sunt in Christiano Doctore magnopere commendanda, scientia atque prudentia: quarum illa in percipienda, hæc in dispensanda veritatis cognitione versatur. Magna quippe circumspectione opus esse in tradenda rerum obscurarum magnarumque doctrina, quarum etiam liquidissima nobis manifestatio, Deo reuelante facta est, satis ille generis humani Magister insinuauit, quando Discipulis dixit: *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo.* (*Ioan. 16.*) Ex quo fit, vt si pondus veritatis vires dicentis excedat nonnunquam suspendendum sit vt extendat, crescentes, non imponendum vt obterat paruulos: nonnunquam verò etiam omninò occultandum sit; ne vel non intellectum aliquid, vel contra opinionem & consuetudinem veteris erroris ipsa nouitate offendat & perturbet audientes, atque ita peiores faciamus eos qui non intelligunt, dum volumus eos qui intelligunt, facere doctiores. Nam quemadmodum, non

est vna vel audientium conditio, vel legentium, A vel spiritus spirantis vbi vult auxilium; ita quidam suppressa, quidam expressa veritatis abstrusæ cognitione perturbantur: propter quam ægritudinem imbecillibus auditoribus nimium periculosam (nisi Doctoris in loquendo tacendoque caueat circumspectio, & laborantibus charitas eius congruam adhibeat medicinam) in scandala & errores doctrinæ quantumuis vere importunitate præcipitantur. Quod si diuinas illas dotes, quæ in cœlestis huius magistri doctrinâ lucent intueri liberet & admirari, nulla fortassis sese offerret inter innumeras luculentior & in tantorum voluminum scriptore rarior, quam illa prudentia singularis, quâ non modo rerum omnium B dicendarum atque tacendarum, sed etiam verborum momenta librauit. Hinc illa in asserenda comperta veritate constantia, in obscuris quæstionibus disputandis temeritatis fuga. Hinc illa solidissimarum rationum suppressio cum auditoris infirmitas non est capax, vel ex doctrinæ nouitate plus periculi quam fructus caperet curiositas. Hinc illa accurata singulorum penè apicum & attenta ponderatio, quam fœcundissimam illam scribendi venam singulis dictionibus adhibuisse nemo posset vel credere vel suspicari, nisi insultantium & carpentium petulantia, vel minus intelligentium incapacitas, ad eas subinde explicandas tuendasque coegisset. Hinc denique ma- C gnum illud in operibus eius etiam aduersus Pelagianos gratiæ perduelles exaratis silentium de secretissimo prædestinationis mysterio, & electorum vocatione secundum propositum: quorum arcana per viginti circiter annos quibus cum Pelagianis pro diuinæ gratiæ sinceritate certatum est, potius breuiter Scripturę verbis perstringenda, & ex gratuitæ gratiæ assertione colligenda, quam diductis aulæis patefacienda iudicauit. Nempe præuiderat vir profundè sapiens quam paucorum intelligentia illam diuini propositi altitudinem possit attingere, vel humilitas ferre; vt ruptis omnibus catenæ illius ansulis, quibus ad se natura gratiam inuitare fingitur, fractis- D que gradibus vniuersis per quos ex vna in aliam superbia humana nititur, totius salutis & initium & medium & finis; ipseque discretionis cardo qua vnus ab alio siue in ista siue in alia vita discrepat, sine ambagibus, dilucidis verbis, purissimo, liberrimo, misericordissimo, secretissimoque diuinæ voluntatis beneplacito suspenderetur. Quod cum tamen ex iis quæ pro gratuitæ, hoc est veræ gratiæ defensione conscripserat haud obscurè sequeretur; multorum imbecillitas quasi fatum aliquod suspicata, perperam cœpit in Africa doctrinam eius intelligere: in Gallia etiam non intellectum carpere. Neque verò vel hi vel illi hostiles gerebant aduersus Ec- E clesiæ doctrinam animos, sed plerique Religiosi erant, *& clari & egregij in omni virtutum studio viri.* (Prosp. in Epist. ad Aug.) Vnde factum est vt vtrique Catholici permanentes hostes Pelagij, & Patroni gratiæ, in contrarios errores præcipitati sint; dum illi diuinæ prædestinationi, hi naturæ nimium tribuerunt. Hic tandem cœlestis ille Magister, vt offensionibus ex intelligentiæ potius imbecillitate quam animi prauitate suborientibus mederetur, librum illum de Correptione & Gratia plenum diuinæ authoritatis immisit: in quo totius doctrinæ, quam hactenus de diuinâ gratiâ contra Pelagianos tradiderat, cardines & fundamenta ex altissima secretissimâque Dei prædestinantis

voluntate petita reuelauit, vt sinceritas cœlestis gratiæ contra omnes eius aduersarios inexpugnabili posset munitione defendi. Et in Africa quidem, qui à veritatis tramite discesserant, continuo in viam rectam suborta tanta luce redierunt. In Gallia vero qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, auersiones quas hauerant reiecerunt: *Oculis enim ægris odiosa lux, quæ puris amabilis est.* (Lib. 7. confess.) Durissima quippe doctrina videbatur, quæ hominem extinctis quodammodo omnibus conatibus humanis, obscuris incertisque Dei decretis committeret & veluti nauem remis velisque destitutam pelago diuinę voluntatis exponeret. Hanc absurditatem carnalibus animis intolerabilem, quæque oculis nonnullâ superbiæ fuligine caligantibus nimis profecto euidenter patet, omni modo sine Catholicæ fidei læsione sibi vitandam esse censuerunt. Itaque scalas quasdam magno artificio moliti sunt per quas à naturâ ad gratiam facile scanderetur. Nam ne quis illa quasi è cœlo suspensas sibi subtractas esse causaretur; vnicum tantum, eumque quantum vel cogitatione fingi potest postremum atque infimum gradum in hominis potestate collocarunt, vt si progredi vellet aut nollet salus eius aut perditio non ex fatalibus penderet tabulis, sed ex initio fidei hoc est ex fonte volendi peteretur. Nihil enim ante credendi voluntatem (vbi & ipsum fidei initium est) prius ad inchoandum salutis assensum cogitari potest. Quod quidem initium cum à Pelagianis haustum esse videretur, inde factum est vt eius authores Semi-Pelagiani nuncupati sint.

Non enim eo nomine vocatos esse Gallicanos illos Presbyteros arbitrandum est, quasi error ipsorum non esset vere Pelagianus; sed quadam dumtaxat similitudinis vicinitate propinquaret. Certissimis enim Diui Augustini & Prosperi testimoniis constat doctrinam eorum qua ab Ecclesia dissidebant, nō alio nomine fuisse repudiatam, quam quod Pelagianam hæresin restaurarent. Inter cæteros enim error Pelagij capitalis fuit in Palestina primum Synodo, deinde Arausicana damnatus: *Gratiam Dei secundum merita nostra dari.* (Lib. de gest. Pelag. c. 14.) Hunc autem sibi velut proprium Massilienses vindicarunt, existimantes per fidei initium quod viribus sibi suis pepererant, ad gratiam Dei quoquo modo se posse pertingere. Hinc Prosper de illo Massiliensium errore loquens: *Quam partem,* inquit *superbæ prædicationis* (Pelagianæ) *quidam sibi, cum cætera abnuerent, seruauerunt.* (Epist. ad Demet.) Et Augustinus: *In quorum* (Pelagianorum) *errorem cadit, qui putat aliquo merito humano gratiam Dei dari.* (Epist. 2. ad Valent.) Et omnium apertissime cum Vitalis Carthaginensis diceret, posse hominem Dei suasione præcedente, consequente consensione, libertate naturali credere (in quo totus error Semi-Pelagianus cōprehenditur) respondet August. *Hæc est illa Pelagianorum mala, male diffamata, meritoque reprobata, & ab ipso etiam Pelagio timente damnari in Orientalium Episcoporum iudicio, damnata sententia.* (Epist. 107.) Sed quia cęteras Pelagij hæreses de peccato originali, de liberi arbitrij integritate, & in primis de salute & iustitiæ perfectione suis viribus assequenda damnarent, ipsumque illum errorem suum longe à Pelagiano discrepare crederent, hinc quasi à partita Pelagij hæreditate Semi-Pelagiani appellati sunt.

Semi-Pelagiani in plures Sectas diuisi etiam statim in initio. Sententia Fausti de viribus naturæ & gratiæ prorsus Pelagiana.

CAPVT II.

VBi tamen obseruatum volumus quod quia illa partitio Pelagianorum dogmatum multifariã potest contingere, plura etiam genera Semi-Pelagianorum possint recenseri. Omnibus quippe commune fuit post proscriptos ab Ecclesia Pelagianos, originis labem & nonnullam naturæ corruptionem adeoque liberi arbitrij infirmitatem peccato partam agnoscere: sed non omnes æqualiter in ea infirmitate consitenda progressi sunt, quidam enim solo primo tenuissimoque auspicandæ vitæ initio sibi reseruato, nihil prorsus ad salutem progredi hominem posse, sine vera Dei gratia constanter, libenterque fatebantur; alij per naturam gratuitò in creatione datam ad bonum ac malum prorsus indifferentem esse, & accedente prædicationis ac doctrinæ adiutorio perfectam iustitiam assequi posse cum Pelagio delirabant. Quæ differentia Massiliensium, etiam in ipso videtur ortu contigisse & à Prospero in Epistola ad Augustinum obseruata: in qua cum quorumdam Semi-Pelagianorum sententiam retulisset, qui omnium minime exorbitauerant, alios deteriores notans, sic dicit: *Quidam vero horum in tantum à Pelagianis semitis non declinant vt cum ad confitendam eam Christi gratiam quæ omnia præueniant merita humana cogantur, &c. ad conditionem hanc velint vniuscuiusque hominis pertinere.* Et infrà: *Et quantum quisque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum parique momento animum se vel ad vitia vel ad virtutes mouere.* Quo sanè deterius nihil vnquam Pelagius dixit, neque maiores homini ad iustitiam vires dedit, vt ex verbis Pelagij libro de gratia Christi consignatis, & ex Epistola ad Paulinum ab Augustino scripta clarum est. Acriter enim hæresiarcham illum reprehendit quod simili modo *paribus momentis potestatem voluntatis æqua perpenderet*, atque ita *nullum locum adiutorio gratiæ reseruaret*. Nam quamvis isti vitium originale faterentur, tantam tamen libertatis integritatem, tantasque ad bene viuendum vires istis verbis remansisse significant, quantam vix Pelagius hominibus sine vlla peccati labe nascentibus tribuebat. Vnde prorsus verisimile est, genus istud Massiliensium nihil penitus gratiæ præter legem doctrinamque Christianam perinde atque Pelagium cum tanto naturæ vigore copulasse. Qui sanè Semi-Pelagianæ hæresis gradus longe luculentius post obitum Diui Prosperi à Fausto eius in Episcopatum successore patefactus atque defensus est. Hic enim in duobus illis libris quos de gratia & libero arbitrio scripsit, & peccatum originis, & mortem peccati supplicium, & inflictam arbitrij infirmitatem planissime confitetur: Baptismi diuinæque gratiæ necessitatem ad operandam iustitiam toto opere plenis buccis prædicat, damnatumque cum Ecclesia damnat Pelagium, sed cum ad rem ventum est vt sine fuco explicet quæ sint illæ naturæ vires, quæve illa gratia quam arbitrium peccato attenuatum postulat, ad progressum in iustitia faciendum, quam sola credendi voluntate inchoatum cum cæteris Semi-Pelagianis constituerat, tota hæresis Pelagiana detractâ laruâ prodit in

(In margin: In Epist. ad Aug. ante medium. — Lib. de grat. Christi c. 4. apud Aug. Epist. 106. — Lib. 1. cap. 1. & 2.)

A medium. Nam vt nihil de potestate credendi dicam quam cum Semi Pelagianis cæteris sexcenties naturæ tribuit, tantas ad ipsam iustitiæ perfectionem assequendam vires remansisse statuit, vt in ipso Pelagio nihil magis sacrilegum condemnatum sit. Audi de patrum antiquorum iustitia disserentem: *Sed & Abel*, inquit, *diuinis placere conspectibus, per insitum à Deo generaliter bonum, id est, per propriæ meruit voluntatis affectum. Hic ergo, cui cognomen iusti immaculatæ vitæ perfectio dedit, quo erudiente iustitiæ sectator existeret, nisi eum lex visceribus inscripta docuisset?* Ecce per legem naturæ perfecta iustitia. Sed audi de Enoch cætera paulò post: *Vnde Enoch cum Deo ambulare, vel Deo*

B *placere potuisset, nisi eum lex visceribus infusa secreto magisterio illuminasset, in tantum vt nihil terrenum sapiens mirabiliter à terra Deo assumente raperetur?* Audi de Noë: *Qualem, quamtamque homo à Deo legem* (naturæ) *prima conditione susceperit perfecta etiam Noë iustitia declarauit, quia generalia fidei dona specia li in se studio virtutum sectator excoluit.* Quæ sanè non aliunde quàm ex Pelagio Demetriadem virginem instituente deriuauit. Et ne quis tam perfectam iustitiam sine Dei gratia eos assequi potuisse suspicetur, accipe decantatam illam Pelagianorum gratiam à Fausto iterum Christianis obtrusam: *Vides bonum credulitatis non nouellum esse priuilegium, sed vetustũ & inter ipsa mundi coalescentis exordia men-*

C *tem hominis sicut intellectu atque ratione, ita etiam fide à Deo summo authore dotatam? Itaque iam tunc dedit animæ notitiam suam, quando ei committere dignatus est imaginem suam.* Et inferius: *Qui* (Enoch) *dum fidei merito in prima sæculi illius ætate cæteros antecellit, fidem ipsam cum lege naturæ sibi traditam fuisse perducit.* Quam doctrinam ne respectu fidei tantummodo intelligendam putes, eodem loco & cultum Dei, & salutem ipsam naturali legi acceptam ferri oportere tradit: *Inesse homini intellectum Dei pariter & cultum ideo Propheta memorauit, quia legem naturæ indiscretè intra omnis hominis sensum vigere cognouit.* Et Niniuitarum gratiam celebrans: *Ostendit itaque gens illa*, inquit, *ea quæ saluti hominis*

D *competunt ipsa ordinatione facturæ, Deum intra hominem collocasse, & ante munera Redemptoris* (hoc est gratiam Christi) *circa rationabilem creaturam semper authoris dona viguisse.* Vnde legem naturæ *primam Dei gratiam* aliquoties vocat. Et vt genuinam Pelagij agnoscas prolem de lege Moysi subiicit: *Ideoque hæc lex Moysi quæ prima creditur iam secunda est.* Nempe non tantum secunda lex, sed & secunda gratia.

Iam vero de tertia illa gratia quam aduentu suo Christus attulit, & sæpius Faustus magnificis elogiis prædicat necessariam, audi quam belle Pelagio præceptori suo discipulus concinat. Exponens enim celebrem illum Psalmistæ locum,

E nisi Dominus ædificauerit domum, vbi diuinæ gratiæ necessitas quam maxime inculcatur: *Nunquid aliter*, inquit, *ædificat & cognoscit Ecclesiam, quam per labores & officia Sacerdotum, per ministeria & exempla Sanctorum, per Apostolorum virtutes & Martyrum mortes?* En cum tali gratia *vsquè ad omnium malorum tolerantiam* vt ipse loquitur, *vitæque iacturam* laborandum esse decernit. Ne verò minus quam par sit religiose sensisse culparetur, palliando impietatem subiicit: *Ad Dominum tamen semper est referendus laboris effectus*, nimirum quia talis gratiæ adiutorium præbet. Et nequid scrupuli nobis de illa Fausti sententia superesset, luculentissimum illum tractans locum, quo Christus neminem ad se venire posse testatur, *nisi Pater*

(In margin: Faust. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 6. — Ibid. c. 7. — Initio Epist. ad Demet. — Lib. 1. c. 6. — Lib. 2. c. vlt. — Lib. 2. c. 7. — Lib. 1. c. 12. — Ibidem.)

Rom. 8.

traxerit eum: Quid est autem attrahere, inquit Faustus, *nisi prædicare, nisi Scripturarum consolationibus excitare, increpationibus deterrere, desideranda proponere, intentare metuenda, iudicium comminari, præmium polliceri?* Nonne apertissime tractum Dei nihil aliud esse sentit, nisi externam legem atque doctrinam, cuius latitudo omnia illa, quæ commemorat officia comprehendit? Ex quibus omnibus aliisque pluribus quæ afferri possent, manifestum est, quamvis originalis peccati labem à parentibus in prolem traiici Faustus contra Pelagium fateatur: de perficienda tamen tota iustitia, non aliter Deo, quam per inscriptam visceribus naturalem legem vel per externum prædicationis, exempli doctrinæque ministerium adiuuante, cum nihil diuersum à Pelagiano errore sentire.

Lib. 1. de gra. & lib. arb. c. 17.

Non ex Fausto solo & Cassiano iudicandum de statu erroris Semi-Pelagianorum, sed ex scriptis Prosperi & Hilarij.

CAPVT III.

QVÆ quamvis ita sint, grauiter tamen eos hallucinari fidenter dixerim, qui Prospero & Hilario ex parte persuasum esse putant, quod Semi-Pelagiani non aliter de gratia quam Pelagiani senserint, & quod vna esset vtrorumque sententia. Non enim ex doctrina solius Fausti qui facile quadraginta annos post Epistolas Prosperi & Hilarij ad Augustinum scriptas vtroq; iam defuncto, libros suos edidit, vel etiam ex scriptis solius Cassiani de tota Semi-Pelagianorum omnium opinione iudicandum est. Nam & ipse Cassianus Collatione duodecima, nouam planè & inusitatam cæteris Massiliensibus viam aperuit vt gratiam cum libertate conciliaret. Duo quippe statuit hominum genera quorum vnum per gratiam fidem accipit, alterum per naturam: Illud inuitum à Deo ad salutem trahitur, hoc voluntaria deuotione spontè currit: & eorum nunc his, nunc illis alternantes Scripturarum voces applicat, quibus vel libertas hominis commendatur, vel Dei gratia prædicatur. Quam nouam sententiam neque Cassianus fortasse semper tenuit, vt ex aliis libris vtcumque sublucet. Nam vacillasse Massilienses, & subinde mutasse suas opiniones quod nihil inuenirent in quo errabundus animus conquiesceret, nonnullis locis Prosper & Hilarius profitentur: *Cumque vt ipsi ea exponunt* (Apostoli loca inquit Prosper) *secundum quorum velint sensa deposcimus, nihil se profitentur inuenisse quod placeat, & de his taceri exigunt, quorum altitudinem nullus attigerit.* Et luculentissime Hilarius: *Nec mireris quod aliter vel aliqua in hac Epistola addidi quantum puto, quæ in superiore non dixeram: talis est enim nunc eorum definitio.* Apertè significans iam tum in ipso exortu aliam eorum fuisse definitionem siue sententiam, vt nihil mirum videri debeat, si vel sub Sixto Cassianus, quando aduersus eum Prosper scripsit, vel post Prosperi & Hilarij obitum Faustus raucidas opiniones interpolauerint. Et sanè doctissimis illis solertissimisque viris, qui quotidie cum eis disputando luctabantur, & insurgentium importunitate coacti sunt tandem solum vertere, falsis persuasionibus fuisse impositum, vt eorum sententiam non intellexerint, nimis ineptum est suspicari. Eo quippe spectat ista existimatio vt & Augustinus & Cælestinus Pontifex non dissimili ratione delusi, tanquam A cum vmbris luctati aërem verberauerint: & siquid sententiarum huius æui nimia forsan Massiliensium vicinitate suspectum sit, à Semi-Pelagiani erroris nota facilius vindicetur. Nos igitur accuratissimas illas Prosperi & Hilarij relationes, tanquam ex ore Massiliensium exceptas, & veritati ab ipsis magna sollicitudine indagatæ examinatæque congruas acceptantes, quibus & Augustini & Cælestini Pontificis nititur confutatio, Semi-Pelagiani erroris ortum & statum ex illis potissimum indagabimus; idque quanto fieri poterit veritatis & indifferentiæ studio, ne cuiquam recentiorum de suspecta doctrina temerè creemus inuidiam. Quod siquid subinde ex Cassiano, Fausto B vel similibus accersamus, ad ea tantummodo declaranda seruiet, in quibus isti ab illis non discreparunt, cætera namque quæ Pelagianum dogma redolent, satis ex illius erroris discretione quam fusè tradidimus percipi poterunt.

Prosper. Epist. ad August.

Epist. ad August. in fine.

Sententiam Semi-Pelagianorum tenuit ante Massilienses Vitalis, & ipse Augustinus.

CAPVT IV.

ET meritò quidem dubitari potest, vtrum nemo ante Massilienses errorem Semi-Pe- C lagianum seorsim ab aliis Pelagij erroribus docuerit. Nam Pelagianos ipsos in eundem quidem errorem, sed aliis multis hæresibus inuolutum post damnationem declinasse iam supra diximus. Præcipuam dubitationis ansam præbet Vitalis ille Carthaginensis, ad quem corrigendum centesimam septimam Epistolam scripsit Augustinus. Nam quantum ex illa colligi potest, nihil aliud ille tenuit nisi *vt rectè credamus in Deum, & Euangelio consentiamus, non esse donum Dei, sed hoc nobis esse à nobis, id est, ex propria voluntate*, siue vt in fine illius Epistolæ apertè loquitur, *Initium fidei non esse donum Dei, cætera autem religiosæ vitæ bona, Deum per gratiam suam iam ex fide petentibus elargiri*: quæ D est ipsissima Semi-Pelagianorum sententia. Nam quod aliqui dicunt Augustinum in illa Epistola non referre vti de Massiliensibus refert, quod à Pelagio Vitalis iste discesserit, sine dubio parum Augustini dicta considerarunt. Quid enim illo expressius? *De orationibus autem fidelium, quas & pro se & pro aliis fidelibus faciunt* (pro gratia scilicet post credulitatem obtinenda) *confligendum esse tecum non puto. Contra Pelagianos est iste conflictus, tibi nobisque communis.* Quid item illo luculentius? *Ego enim hæreticum quidem Pelagianum te esse non credo: sed ita esse volo, vt nihil illius ad te transeat, vel in te relinquatur erroris.* Denique qui tantopere pro sanando Vitale satagit, vt etiam præcisionem com- E minetur, nisi ab illo errore discedat, quid facturum fuisse arbitremur si trabales illas sententias de originali & illæsa naturæ ac libertatis integritate tenuisset? Scriptam vero esse Epistolam illam ante Massiliensium exortum ac librum de prædestinatione Sanctorum valde verisimile est. Neque enim ad eius instructionem opus tam oportunum atque elaboratum allegare destitisset. Quo tempore tamen Vitalis in illum errorem inciderit, certo argumento asserere non est facile.

Ita August. Epist. 107. initio.

Suarez Proleg. 5. cap. 5. num. 5.

Epist. 107. in fine.

Ibid. paulò ante.

Sed vt est Augustinum ipsum Massiliensium errorem ante Episcopatum tenuisse & ad amussim expressisse, tum Presbyteri Massilienses agnouerunt, tum Augustinus ipse ingenue confitetur.

Nam

Lib. de prædest. SS. c. 3.

Nam contra ipsum ex Diuo Cypriano disputans: *Quo præcipuè testimonio*, inquit, *& ipse conuictus sum, cum similiter errarem, putans fidem qua in Deum credimus, non esse donum Dei, sed à nobis esse in nobis, & per illam nos impetrare Dei dona.* Et paulò inferius: *Quem meum errorem nonnulla opuscula mea satis indicant, ante Episcopatum meum scripta.* Et adductis verbis suis quibus error iste, expressus fuerat;

Ibid. c. 4.

In qua sententia, adiicit, *istos fratres nostros esse nunc video: Quia non sicut legere libros meos, ita etiam in eis curauerunt proficere mecum.* Vnde Massilienses ex Augustini scriptis in Epistolam ad Romanos, sententiam suam accuratè confirmabant, & ea quæ ibi de fide nostris viribus præstanda, & à Deo eligenda disseruerat, *se acceptare*, vt Hilarius refert, *& probare testabantur tanquam conuenientia Euangelicæ veritati.* Ex quo perspicuum est, ex illis Diui Augustini operibus, quæ ante Episcopatum condidit, non parum lucis posse peti, vt ad accuratam Semi-Pelagianæ opinionis intelligentiam perducamur. Simul autem & salubriter illo exemplo admonemur, quam procliue sit corruptæ naturæ (quæ velut mortem ipsam horret, omnia fiducia suæ libertatis funditus exui) in sententiam Semi-Pelagianam labi, tenuissimasque fibras illius erroris retinere. Si enim tantus ab ipso conuersionis exordio diuinæ gratiæ propugnator, ad quam agnoscendam & profitendam mirabili illa ad fidem veram & pœnitentiam reuocatione

De prædest. SS. c. 4.

eruditus fuerat, non potuit inde nisi *Deo reuelante*, vt ipse loquitur, extricari, quid mirum si præcedentibus nonnullis Patribus, maximè Græcis, qui studiosissime Origenis Pelagianorum antesignani lucubrationes triuerant, aliquid ex puluere subtilissimi illius erroris adhæsisset; Neque enim pauca passim in scriptis eorum occurrunt loca quæ Massiliensium sententiam in exteriori cortice præ se ferunt. Ex quo profectum est vt eus Diui Augustini doctrina velut noua non parum offenderet, quod & præcedentium Patrum

Prosp. in Epist. ad Aug.

authoritas & sensus Ecclesiasticus repugnare viderentur. Proinde non abs re fuerit paulò diligentius indagare, quinam antiquorum ante Massilienses & Augustinum in opinionem illam lapsi sint.

Occurrit hic fortè primos Diuus Hieronymus qui sententiam illam ita clare diserteque profite-

Lib. 3. Dial. aduers. Pelag. initio Coll. 380.

tur, vt non videam quo pacto excusari possit. *Iustitia*, inquit, *labore & industria ac diligentia & semper super omnia Dei clementia custoditur: vt nostrum sit rogare, illius tribuere quod rogatur, nostrum incipere, illius perficere, nostrum offerre quod possumus, illius implere quod non possumus.* Quid manifestius ex Massiliensium opinione dici potest quam *nostrum esse incipere, illius perficere?* Hoc est enim ipsissimum illud quod profiteri solent. Vnde cum Augusti-

Lib. 1. retract. c. 23.

nus simili locutione dixisset. *Quod ergo credimus nostrum est; quod autem bonum operamur illius est qui, &c.* retractando sententiam illam subiicit: *Quod profectò non dicerem, si iam scirem etiam ipsam fidem inter Dei munera reperiri.* Illa quippe antithesis *nostrum & illius* non ita permittit vtrumque diuinæ

Ibid. Coll. 886.

gratiæ vendicare. Quem sensum vt idem sanctus Hieronymus luculentius suis lectoribus patefaceret, alio loco in eodem libro dicit: *Vbi misericordia & gratia est liberum ex parte cessat arbitrium, quod in eo tantum est, vt velimus atque cupiamus & placitis tribuamus assensum. Iam in Domini potestate est, vt id quod cupimus, quod laboramus ac nitimur, illius ope & auxilio implere valeamus.* Ita D. Hieronymus etiam aduersus Pelagianos dimicans nihil diuinæ gratiæ derogari putat, si sibi primas partes liberum arbitrium vendicaret. Sed ante Hieronymum Tyconius Donatista, qui septem illas regulas à sancto Augustino laudatas tradidit, eundem errorem imprudens docuit, quamvis de gratia Dei commendanda satageret. De hac Tyconij hallucinatione sic Augustinus: *Laborauit in ea* (quæstione de gratia & mandato) *dissoluenda*

Lib. 3. de doctrina Christiana c. 33.

Tyconius bene, sed non plene. Disputans enim de fide & operibus, opera nobis dixit à Deo dari merito fidei; ipsam vero fidem sic esse à nobis, vt nobis non sit à Deo.

Apertissimè eodem circiter tempore docuit illam sententiam vel multò deteriorem Ambrosiaster, siue Author illius Commentarij in Epistolas Pauli, qui in operibus Diui Ambrosij circonfertur. Nam in primis, fidem constantissime docet per naturam ab homine comparari: *Vobis dico gentibus*, inquit, *qui incircumcisi neque neomenias, neque sabbathum, neque escarum legem seruant, & duce natura credunt in Christum.* Quod mox explicando subnectit; *ipsa ergo natura proprio iudicio creatorem suum agnoscit, non per legem, sed per rationem naturæ.*

In cap. 3. ad Rom. ad illud: cum enim gentes, &c.

Quod sæpius ibidem repetit. Et iterum aliquanto post: *Credens gentilis, duce natura in Christum, condemnat Iudæum, cui lex promiserat Christum & aduenienti ei credere noluit. Quanto ergò gentilis maiori dignus est gloria, qui per solam naturam intellexit authorem, &c. tanto magis Iudæus puniendus qui neque per naturam neque per legem Christum agnouit authorem.*

In illud: Si igitur præputium.

Et rursum alio in loco: *Per naturam enim inducti sumus ad fidem non per legem, in qua forma doctrinæ, Dei imperio facti sumus qui finxit naturam. In natura enim habemus vt cognoscamus à quo & per quem & in quo sumus creati. Forma ergò doctrinæ est, in qua tradidit nos creator naturaliter: hoc est, quod supra dixit: Ipsi sibi sunt lex, dum vident naturæ suæ esse quod credunt.* Et paulò post: *Obediuimus ex corde credentes in Christum vt seruiremus Deo, non per legem Moysis, sed per legem naturæ.*

In c. 6 Rom. circa finem.

Neque fidem solum in naturali potestate constituit, sed etiam vt Massilienses ipsam boni complacentiam; hoc est, vt illi loqui solent, velle bonum, etsi illud implere præ infirmitate non possint: *Tam bona*, inquit, *asserit quæ iubet lex, vt naturaliter sibi placere dicat & velit facere: perficere autem bonum non inuenio. Et placet ergò quod lege iubetur, & voluntas est faciendi, sed vt impleatur, potestas & virtus deest.* Hinc est, quod consequenter nobis bonos conatus tribuit, Deo conatuum adiutorium: *Deum*, inquit, *bonos conatus adiuuare testatur. Omnem enim gratiam semper reportat ad Deum, vt nostrum sit velle, perficere vero Dei.* Quæ prorsus consonant iis quæ à Ioanne Cassiano collatione decimatertia disputantur.

In c. 8. Rom. ad illud: Velle adiacet.

In Epist. ad Philip. c. 2.

Hinc est vlterius quod nullam gratiam homini dari putet, nisi interueniente iustitia, quo nihil hostilius aduersus gratuitam gratiam dici potest: *Ex hoc vtique dantis Dei & non dantis iudicium sequendum est: quia non iniuste iudicat qui omnes saluos vult manente iustitia.* Et inferius exponens illud Apostoli: *Igitur cuius vult miseretur*, Commentarium Pelagij à sancto Augustino sæpius reprobatum adhibet: *Ex persona*, inquit, *contradicentis loquitur, qui quasi putat Deum neglectâ iustitiâ alicui gratiosum; vt vnum è duobus paribus accipiat, alterum respuat.* Et adhuc manifestius paulò post: *Alij miseretur & alterum despicit, non sine iustitia. In figulo enim sola voluntas est. In Deo autem voluntas cum iustitia. Scit enim cui debeat misereri, sicut supra memoraui.* Quam verborum illorum expositionem adeòque verba cum protulisset hæreticus Iulianus, sic ei reponit Augustinus;

In c. 9. Rom. Igitur non volentis.

Vide lib. de Præd. SS. cap. 8. lib. de gest. Pelag. cap. 16.

Quomodo libet dicas Deum facere quod debet, gratiam nemini debes; & impietatem illā latius persequens, *humana merita* illis verbis Pelagianis *alea cernice ventilata* esse testatur.

Lib. 1. oper. imperf. aduers. Iul. fol. 183.

Ex hac ergò venâ fluit illa eiusdem authoris sexcenties repetita sententia, qua omnem electionem & prædestinationem Dei ex præscientia siue ex præuisa hominis fide ac dignitate suspendit; vsque adeo vt etiam discretionem Esau & Iacob, quam ex professo ad commendandam gratuitam gratiam Apostolus profert, ex præuisione alicuius dignitatis ex parte vtriusque se tenentis factam esse delirет. *Præscientiam*, inquit, *Dei flagitas in his causis, quia non aliud potest euenire, quam quod nouit Deus futurum, sciendo enim quid vnusquisque illorum futurus esset, dixit, hic erit dignus, qui erit minor, & qui maior erit indignus. Vnum elegit præscientia & alterum spreuit, &c. hoc quasi præscius, non personarum acceptor, nam neminem damnat antequam peccet, & nullum coronat antequam vincat.* Quam sententiam de illis paruulis à Iuliano quoque propugnatam, sæpius Augustinus tanquam Pelagianam expugnat.

Vide lib. 1. oper. imperf. fol. 184. & seqq.

Prosp. & Hilar. in Epist. ad August.

Tantopere verò illam præscientiam siue fidei, siue alterius cuiuspiam bonæ voluntatis passim prædicat, vt etiam ipsam vocationem ad fidem, perinde vt Massilienses, secundum eandem præscientiam dispensari putet; *Ita & Apostolum Paulum*, inquit, *sciens quid esset futurus præuenit eum, vt antequam conuerteretur vocaret eum, quia erat necessarius.* Et clarius alibi sententiam suam prodens: *Prohibitum se dicit vsque ad tempus datæ Epistolæ, à Deo vtique, qui sciens adhuc imparatos illos ad alias vrbes direxerit Apostolum, quæ iam ad recipiendam veritatem essent capaces.* Et inferius: *Volentes aliquando in Bithyniam ire, prohibiti sunt à Spiritu sancto Paulus & Silas. Cur? nisi sciret adhuc affectum deesse.* Ecce Euangelicam prædicationem siue vocationem iuxta *præparationem affectumque* singulorum Dei præuisione cognitum dari aut subtrahi putat. Firmissime quippe cum Semi-Pelagianis author iste tenet, nullum donum Dei hominibus dari nisi præeunte cuiusque bona voluntate: quod ad illa Pauli verba, *vnusquisque proprium donum habet ex Deo*, quibus vera gratuitaque Dei gratia commendatur euidenter expressit: *Hoc est*, inquit, *vnusquisque iuxta votum suum donum Dei habet, vt si velit ipsius nutu, Dei possibilitatem*, hoc est, à Deo possibilitatem *consequatur*. Et paulò post: *Ostendit in qua re melius est esse propensiorem, quia in eo adiuuatur quis quod videtur auiditate mentis appetere, &c. Illum enim Deus iuuat quem videt tota virtute contendere.* Quasi verò non & ipsa bona voluntas, & votum & auiditas mentis & totius virtutis contentio inter maxima Dei dona collocanda sint vel ad habenda ista nullo gratiæ adiutorio mens hominis adiuuetur. Quemadmodum aduersus Pelagianos post condemnationem similiter delitantes inuicte Diuus Augustinus ostendit.

In c. 1. ad Galat.

In c. 1. ad Rom.

Ex istis, aliisque multis quæ ad illos errores huius authoris conuincendos proferri poterant, facile iam intelligitur, quid illi Commentario tantopere à recentioribus nonnullis prædicato tribui debeat, quo Deum velle dicit omnes homines saluos fieri, *si & ipsi velint*. Sic enim loquitur: *Cum non impletur eius voluntas? sed in omni locutione sensus est, conditio latet. Vult enim Deus omnes homines saluos fieri, sed si accedant ad eum, non enim sic vult vt nolentes saluentur, sed vult ipsos saluari si & ipsi velint. Nam vtique qui legem omnibus dedit nullum excepit à salute.* Nam ex illo explorato errore Semi-Pelagiano disputat, quo supra sæpius fidem assignauit naturæ, fidem quippe Massilienses & salutis seu sanitatis per medicum assequendæ desiderium in homine præcedere volunt, cuius intuitu Deus volenti sanitatem tribuat, nolenti neget: vt postea propriis eorum verbis demonstrabimus. Quam Semi-Pelagianorum sententiam nemo accuratius illo authore in eodem illo ipso loco tradidit: *Nunquid medicus*, inquit, *non idcirco se proponit in publico, vt omnes se ostendat velle saluare si tamen ab ægris requiratur? non est vera salus, si nolenti tribuatur, nec gaudere potest in percepta salute, quò inuitus, si tamen potest, accipit medicinam: Vt non dicam, quia medicina effectum habere non potest, nisi ad eum æger animum commodauerit; quia hæc medicina non est corporalis sed spiritualis, quæ neque dubiis proficit neque inuitis. Fides est enim quæ dat salutem: quam nisi mens tota susceperit voluntate, non solum nihil proderit sed & oberit.* Quæ omnia nihil aliud spirant, quam id quod omnes Massilienses de credendo & inquirendo medico, vt declarabimus infra, vno ore tradiderunt. Quam procul igitur sunt à vera intelligentia diuinæ gratiæ, qui in tam perspicuis hærentem erroribus *grauem & Catholicum authorem censeri* volunt; videant ij qui tantum subsidij pro sua quam docent gratia possibilitatis, & voluntate salutis omnium quam Deus habeat, *si tamen homines velint*, in huius & similium authorum verbis situm esse putant, ne imprudentes Semi-Pelagianam sententiam tenere, tradere ac defendere conuincantur. Neque enim mirum cuiquam videri debet si eorum placita ipsis placeant, qui de eorum præsidio & antiquitate sibi tantopere gratulantur. Longe enim subtilior & latentior ista pestis est, quam quisquam penè recentiorum putet: à qua neque Corypheus omnium Doctorum Ecclesiæ & gratiæ patronus & penetrator profundissimus nisi *Deo reuelante* liberari potuit. Neque enim satis est de inani quodam gratiæ nomine & effigie sibi blandiri, quod simul cum voluntate si tamen homo voluerit operetur. Profundius est vulnus, quam vt curatrix eius medicina suum effectum à libertate voluntatis exspectet. Sed de his alibi opportunius.

Lib. 2. ad Bonif. c. 1. 6. 10. & lib. 1. c. 19.

In c. 2. 1. ad Tim.

Vide infra c. 30. & 33.

Suarez lib. de grat. c. 18. n. 16.

Nec tamen Ambrosiaster, primus opinionem illam Semi-Pelagianam excogitauit aut docuit. Præiuit istis omnibus Origenes & ita viam strauit, vt non opus esset adiicere quicquam noui. Nam totum illum errorem ita perpoliuit, vt pene quotquot post eius ætatem eandem amplexi sunt, Doctoris illius authoritate & doctrinæ veri similitudine & eloquentiæ splendore, seducti esse, & quæcunque palliando instruendoque dixerunt, ex eius monumentis hausisse videantur, hoc tantum discrimen est, quod ille, quemadmodum hæc omnia supra fusius ostensa sunt, longius ad pleraque Pelagianismi dogmata, nimia ingenij libertate progressus sit, in quo & ante Pelagium nonnullos imitatores habuit: alij gratiæ liberatricis magis memores, se intra Semi-Pelagianæ opinionis limites tenuerunt. Ex quo facile videas quam verè cecinerit Diuus Prosper,

Supra lib. 2. in fine.

Nam si argumenti primordia non onerasset (Pelagius)
His, quæ discipuli dempserunt callidiores (Semi-Pelagiani)
Innumeras dubio cepisset plasmate mentes.
Qui dum multa vident informia limine in ipso,
Horrida terrifica declinant atria mortis.

Lib. de ingrat. c. 38.

Tota

Tota causa erroris Semi-Pelagiani fuit illud propositum diuinæ vocationis & prædestinationis, quo saluandi à perituris discernuntur secundum Augustinum.

CAPVT V.

VT error Massiliensium radicitus intelligatur, operæ precium est indagare quid illud tam insolens fuerit in doctrina Diui Augustini, vt illius declinandi studio, Catholici & *egregij in omni virtutum studio viri*, per noui erroris commentum tantas tragœdias excitauerint. Aliud enim alij Massiliensibus displicuisse putant. Ex quo fit vt nostro sæculo, quotquot inter se de gratia & prædestinatione disceptant, quem quisque animo rerum illarum notionem cœperit vt veritati consentaneam, hanc Massiliensibus capitaliter inimicam esse persuadere moliatur. Nimirum vt ab illorum errore quam longissime discessisse videatur. Vt igitur breuiter id quod res est dicam, nihil aliud eos in scriptis Augustini offendit, quam illud propositum voluntatis Dei, quo certus numerus saluandorũ, reliquis percuntibus à perditionis massa discernitur. Ex quo proinde iuxta doctrinam eius fit, vt quotquot ita diuinæ gratiæ largitate discreti & secundum propositum illud vocati sunt, infallibilis gubernationis lege *procuretur eis audiendum Euangelium & cum audiunt credant, & in fide, quæ per dilectionem operatur vsque in finem perseuerent, & si quando exorbitant, correpti emendentur; & nonnulli accepta gratia in qualibet ætate periculis huius vitæ, mortis celeritate subtrahantur.* Quotquot non ita discreti atque vocati sunt, certissime pereant: Tota denique saluandorum à perituris differentia, quam vel in hoc, vel in futuro sæculo cernimus vel non cernimus, in *constitutionem* Dei *præuenientem* voluntates hominum; hoc est, in vnicum diuinæ voluntatis cardinem refundatur: ex isto enim peculiari durissimoque vt ipsis videbatur discretionis siue prædestinationis, siue electionis, siue vocationis proposito, quæ omnia in Diui Augustini doctrina eadem reputantur, innumerabilia absurda, nullaque ratione toleranda videbantur sequi. Vnde ad illud propositum cum suis consectaneis absurditatibus funditus euertendum, tota series illius erroris à capite vsque ac calcem aptata atque digesta est.

Prosp. in Epist. ad August.

Aug. lib. de corrept. & grat. c. 7.

Ita loquuntur Massil. In Epist. Prosp. ad August.

Hunc vnicum fuisse lapidem offensionis ex omnibus Semi-Pelagianis, ex litteris Prosperi & Hilarij, atque adeo propriis eorum scriptis ad oculum demonstrare non est difficile. Nam in primis quod ad Prosperum spectat, tota eius ad Augustinum Epistola non aliud clamat. In ipso quippe exordio, totam causæ controuersiam breuiter ob oculos ponens: *Multi*, inquit, *seruorum Christi qui in Massiliensi vrbe consistunt in sanctitatis tuæ scriptis, quæ aduersus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni & Ecclesiastico sensui quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti.* Et ne quis ignoraret quid sibi vellet in August. scriptis illud propositum, quousque sese protenderet, quibus de causis tantopere Massiliensibus displiceret; apertissimis verbis rem totam diducendo subiungit: *Hoc autem* PROPOSITVM VOCATIONIS *Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis humani eligendorum & reiiciendorum dicitur facta* DISCRETIO *vt se-*

Epist. Prosperi ad August.

A *cundum quod* PLACVIT CREATORI, *alij vasa honoris, alij vasa contumeliæ sint creati, & lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem temporis adferre.* Et qui sic obsecro? An ex vi gratiæ; an ex immobilitate illius duritiæque propositi? *Eo quod* (pergit Prosper) *vtraque parte superfluus labor sit, si neque* EIECTVS *vlla industria possit intrare, neque* ELECTVS *vlla negligentia possit excidere.* Dic apertius, explicatius, inculcatius, cur tanto illius propositi, definitionis, prædestinationis, electionis horrore trepidetur? *Quoquo enim modo se egerint, non posse aliud erga eos quam* DEVS DEFINIVIT *accidere; & sub incerta spe* (scilicet pertingendi ad optatum terminum iam ante definitum) *cursum non posse* B *esse constantem.* Quare hoc? *Cum si aliud habeat* PRÆDESTINANTIS ELECTIO, *cassa sit annitentis intentio.* Denique capitalis odij causam aduersus Augustinianam doctrinam quasi in summa complexus: *Remoueri itaque omnem industriam*, inquit, *tollique virtutes, si* DEI CONSTITVTIO HVMANAS PRÆVENIAT VOLVNTATES, & sub hoc PRÆDESTINATIONIS *nomine* fatalem *quandam induci necessitatem.* Ecce vno verbo expressum quod in ista cum Augustino contentione displiceat, nempe AVGVSTINIANA ILLA PRÆDESTINATIO. Quam vt longissime fugerent velut omnium absurditatum absurdissimam, fœcundissimamq; scaturiginem, negata præueniente & prædestinationis executrice C gratia, fabulas illas omnes de vniuersali Dei gratia, de merito, de voluntatum præuisione, hoc est prædestinatione secundum præscientiam texuerunt. Audi hac de re disserentem Prosperum disertisque verbis causam interpolatæ Christi gratię in detestationem illius propositi detorquentem: *In istam vero talis gratiæ prædicationem, si quorum contradictione offendimur, cum prius meliora sentirent, ideo sed vel maxime contulerunt, quia si profiterentur ab ea omnia bona merita præueniri, & ab ipsa vt possint esse donari; necessitate concederent. Deum secundum propositum & concilium voluntatis suæ occulto iudicio & opere manifesto, aliud vas condere in honorem, aliud in contumeliam; &c.* De quo velut omnium absurdorum extremo, D continuo subiicit: *Sed refugiunt illud fateri, diuinoque ascribere operi Sanctorum merita reformidant*, nempe quasi ex illo peculiari Dei certum electorum numerum prædestinantis proposito damnarent. De hoc enim continuo supra commemoratam iterat Massiliensium querimoniam: *Nec acquiescunt prædestinatum electorum numerum, nec augeri posse nec minui*, nempe per illam diuinæ CONSTITVTIONIS immobilitatem, quæ, vt supra dixerat, *humanas præuenit voluntates.* Neque causam tacet; ne scilicet, *superflua sit industriæ ac laboris indictio, cuius studium*, CESSANTE ELECTIONE *frustrandum sit.* Sed audi & aliud eiusdem Prosperi ex alia Epistola luculentissimum testimonium, quam ad Ruf- E finum scripsit: *Ab hac autem*, inquit, *confessione gratiæ* DEI, IDEO *quidam resiliunt, ne cum eam talem confessi fuerunt, qualis diuino eloquio prædicatur & qualis opere suæ potestatis agnoscitur*, ETIAM *hoc necesse habeant confiteri, quod ex omni numero hominum per sæcula cuncta natorum, certus apud Deum* DEFINITVSQVE *sit numerus* PRÆDESTINATI *in vitam æternam populi &* SECVNDVM PROPOSITVM DEI VOCANTIS ELECTI, *Quod quidem tam impium est negare quam ipsi gratiæ contra ire.* Ecce quomodo gratiam fugiunt, ne in illud prædestinantis propositum incidant: non vero propositum vitat, ne gratiam fateantur. Ex quibus omnibus solius Prosperi disertissimis testimoniis luce meridiana clarius factum puto, solum illud discretiuum hominum diuinæ volun-

Epist. cit. ad August.

Prosp. Epist. ad Ruff. de lib. arb.

tatis propositum Massilienses exhorruisse: quod cum ex illa gratiæ & vocationis efficacia, quam prædicabat Augustinus, necessario viderent sequi, consequenter gratiam illam & vocationem propositi executricem, aliâ indifferente substitutâ adulterare compulsi sunt.

Idem vberius ostenditur ex Epistola Hilarij.

CAPVT VI.

SED iam vberius ostendamus ex Epistola Hilarij, non alia de causa Massilienses in illud errorem suum de gratia & merito fidei incidisse, quam quod nō ferrent illud quasi fatale propositum Dei ex quo iuxta Diui Augustini sententiam vnus præ alio credendi & perseuerandi voluntatem accipit, vt hic non ille à perditionis massa discernatur. Ecce in ipso item exordio lapidem offensionis dilucidis verbis expositum: *Hæc sunt quæ Massiliæ, vel aliis etiam locis in Gallia ventilantur. Nouum & inutile esse prædicationi, quod quidam* SECVNDVM PROPOSITVM ELIGENDI *dicantur, vt id nec arripere val. ant nec tenere* (perseuerando scilicet) *nisi credendi voluntate donati.* Et iterum paulo inferius, quid potissimum fugerent & horrerent indicat; *Nec ad* INCERTVM VOLVNTATES DEI *deduci se patiuntur, vbi eis, quantum putant, ad obtinendum vel amittendum euidens est qualecunque initium voluntatis*: propter quod videlicet (vt paucis interiectis explicant) ad exhortationem corripientis exhortum, tanquam *propter causam, vel reiiciatur alius, vel alius assumatur.* Hoc enim qualecunque initium humanæ voluntatis idcirco à Massiliensibus excogitatum fuit, vt per illud ratio daretur aliqua ex parte hominis, electorum & reiectorum à Deo: atque ita horrorem illum tollerent quo genus humanum illo occulto prædestinationis iudicio, quasi in duas partes electorum & reiectorum diuisum esse videbatur, nullo casu in æternum sibi inuicem permiscendas. Hoc est enim quod subnectendo dicunt, *Atque ita non opus esse* PARTES CONSTITVI, *quibus nec adiiciendum sit aliquid nec detrahendum.* Et manifestius in initio Epistolæ: *Si autem, aiunt, dicatur vel talem voluntatem omnibus remansisse, qua vel contemnere quis valeat vel obedire, de compendio putant rationem reddi electorum vel reiectorum, in eo quod vnicuique meritum propriæ voluntatis adiungitur.* Ecce non alia de causa excogitatum est, meritum fidei nisi vt austeritatem illius propositi fugiant, quo vt Prosper exprimit *eligendorum & reiiciendorum dicitur facta discretio.* Hinc & illa Massiliensium verba aduersus istam immutabilem certorum hominum discretionem obluctantium: *Nam si sic prædestinati sunt, inquiunt, ad vtramque partem, vt de aliis ad alios nullus possit accedere, quo pertinet tanta extrinsecus correptionis instantia?* Cum videlicet vt eorum sententiam Prosper clarius exprimit, *quoquo modo se egerint*, siue non consenserint correptioni, siue consenserint, *non possit aliud erga eos, quam Deus* DEFINIVIT *accidere.* Hinc & ista solemnis contra definitum diuinitus prædestinatorum numerum obtrectatio, quam & Hilarius ibidem refert: *Inde est, inquit, quod & illud pariter non accipiant, quod eligendorum reiiciendorumque esse definitum numerum velint.* Quem electorum seu eligendorum definitum numerum cum Augustinus frequenter docuisset eos omnes esse ac solos quos Deus vellet saluos fieri, ipsi ex aduerso vt illam erga certos tantum conferendæ salutis voluntatem euerterent peruicacissime contenderunt, falsam esse Augustini sententiam, eo quod Deus *non nisi omnes homines saluos fieri velit, & non eos tantum qui ad sanctorum numerum pertinebant; sed omnes omnino, vt nullus habeatur exceptus.* Sed nullo fortassis iudicio elucet manifestius, quantopere illam hominum discretionem ad occultum illud diuinæ constitutionis propositum reuocare trepidauerint, quam ex illa absurditate, in quam cæcâ prædestinationis fugâ præcipitati sunt, dum causam salutis atque discretionis paruulorum in illa ætate morientium, inuenire moliuntur. Cum enim illud propositum Dei per qualemcunque bonæ voluntatis motum ab homine prosilientem, in adultis facile euerterent, maluerunt etiam in paruulis qualiacunque merita, sub conditione futura *quæ*, vt Prosper ait, *non sint futura confingere, vt nouo absurditatis genere & non agenda essent præscita, & præscita non acta*; quam Dei discernentis propositum atque vnum pro suo beneplacito assumentis, alterum relinquentis admittere. *Paruulorum autem causam*, ait Hilarius, *ad exemplum maiorum non patiuntur adferri.* Quod vero in exemplo paruulorum nihil nisi illud occultum Dei iudicium horruerint, tradit Prosper clarius: *Cumque inter hæc innumerabilium illius multitudo obiicitur paruulorum qui, &c. non sine* DEI IVDICIO *secernuntur.* Nimirum Augustinus discretionis atque electionis causam statuebat iudicium Dei, illi vt illud fugerent, *quibuscunque commentitiis meritis* ELECTIONEM DEI *subiiciebant.* Quæ sententia cum ita esset absurda, vt eam omnis sensus humanus, inquit Augustinus, *quantulacunque ratione subnixus, maximeque Christianus exhorreret.* Faustus Episcopus Regiensis Semi-Pelagianorum, & prædestinationis hostium non postremus, fuco quodam eloquentiæ, maluit quæstionis obscuritatem exaggerare, quam in paruulorum discretione vllum Dei propositum confiteri. Nam cum sibi quæstionem Catholicorum obiecisset: *Si non est prædestinatio; cur in paruulis alij baptizantur, alij sine baptismi sanctificatione rapiuntur?* Vide quam præclare sese à persequentium laqueo, expediat: *Serpentinæ, inquit, fraudis est, ad tenebrosas cauernas relicta luce transfugere.* Item: *Quid rationis est, vt interrogare velis occulta, cum sollicitudini tuæ plenissime videas respondere manifesta. Quid vtilitatis est certa omittere & incerta consulere, de quibus nihil inuenis Catholica lectione conscriptum? Non intelligas quod in veritatis iniuriam perscruteris, quidquid veritas scire te noluit.* Nempe inimicus diuini propositi, cui veritas orthodoxa discretionem illam tribuit, satius putauit ignorantiam, & nescio quas quæstionis tenebras fingere, quam cum Catholicis rei apertissime certissimæque subscribere.

Idem ostenditur ex scriptis Fausti.

CAPVT VII.

ET quia in huius Fausti mentionem incidimus, omnium quos quidem sciam Semi-Pelagianorum strenuissimi callidissimiq; operæ pretium est ex eius opere, quod de gratia & libero arbitrio scripsit, eundem prorsus fuisse scopum eius & scopulum demonstrare. Nam quamuis tota illa lucubratio eò tendere videatur, ne sola gratia, sed simul humanus labor atque deuotio salutem hominum credatur operari, hoc ipsum

tamen

Marginal notes: Hilar. in Epist. ad August. — Prosp. in Epist. ad August. — In eadem Epist. ad August. — Hilar. ibid. — In Epist. ad August. — Prosp. ibid. — Lib. de dono perseu. c. 8. — Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 14.

tamen non alia de causa demonstratum voluit, nisi vt Catholicum dogma de prædestinatione ex qua gratia illa fluit, & de reprobatione subuerteret. Sic enim totum illud discretionis mysteriũ quod Catholica Ecclesia veneratur, non ab occulta Dei discernentis, prædestinantis & eligentis volũtate atque proposito, qui per gratiam suam discretos facit, sed ab humana fide, deuotione ac labore suspenditur. Illum esse ipsissimum Fausti scopum sexcentis ex locis perspicue patet. Et ne procul probatio petatur, ecce locus quem produximus, hoc euidenter probat. Nam cum fusè ostendisset, ne de sola gratia otiose speraremus, & ne quem lateret, cui dogmati subruendo illam adhibuisset machinam, sic aduersantis quasi hæretici reuera tamen Catholici obiectionem sibi opponit: *Sed dicis: Si prædestinatio non est, cur in paruulis alij baptizantur, alij sine baptismi sanctificatione moriuntur?* Quid aliud indicat nisi illam se prædestinationem, cui ista paruulorum discretio ab Augustino & Ecclesia tribui solet, præcedenti disputatione quassasse? Neque enim de mala aliqua peruersaque prædestinationis intelligentia quæritur, sed quanto potest disputandi conatu, hoc agit vt prædestinationem nullam penitus esse ex Deo, sed totam discretionem ex humana pendere voluntate persuadeat. Vis aliud euidentius? In operis illius exordio postquam verbotenus Pelagij dogmatibus renunciasset, statim illud aggreditur quod quidam ad vitam præordinati sunt aliis ad mortem deputatis: *Qui vnum*, inquit, *in origine perditum, alterum in prædestinatione affirmat electum, vide quo improbâ persuasione declinet.* Quasi vero non esset illud certissimum Augustinianæ & Apostolicæ doctrinæ caput. Quod vt eradat penitus, generalem gratiam naturæ atque doctrinæ omnibus communem toto libro statuit, vt videlicet sicut passim loquitur, *Gentilitatis malum & absconditum decretum fatale* deleatur. Vnde paulo post cum pluribus, (quasi hoc esset controuersum) libertatem arbitrij non periisse docuisset, ad scopum quò per astructam illam libertatem collimabat rediens: *Vides*, inquit, *quod neminem sic premit fati vel impositæ perditionis necessitas, vbi comperis eligendi potestas?* Et vt intelligas quid sit illud fatum quo Catholicam doctrinam passim vt Pelagius infamare solet; *Nequit enim*, adiicit, *in vnam partem trahi prædestinatio, vbi vtriusque partis defertur electio.* Nimirum, vt hæreticus delirat, vbi est libertatis actio, nullum locum potest habere prædestinatio. Hoc est enim quod & inferius ex astructa standi cadendique libertate consectaneum esse, & aperte ostendi dicit: *Statum hominis in diuersa, non pro constitutione Dei, sed pro arbitrij libertate versari.* Itemque rursum: *Si quando ergo homo ex bono malus, vel ex malo bonus effici arbitrio mentis admittitur, voluntas quæ libera est à Deo data corrigitur, non vi prædestinationis operatur.* Quid quod illos qui sententiam illam Apostolicam, *Miserebor cuius voluero, &c.* quâ miserendi prædestinandique libertas apertissimè diuinæ voluntati ascribitur, *ad prædestinationem Dei vel præfinitionem* trahunt, *hæreticos* esse definit? Ipse verò præclarissimus & Catholicus scilicet defensor libertatis, eodem modo vt magistri eius Pelagius atque Iulianus ita locutionem illam intelligendam docet: *Miserebor cui voluero, id est*, inquit, *quem iustum esse cognouero, cuius promptam voluntatem videro, quem præceptis meis obedire perspexero, quem meam facere probauero voluntatem.* Quid item illud quod ab eisdem hæreticis, & illum euidentissimum locum:

Lib.1.cit. cap. 14.

Lib.1 ca. 4.

Ibidem.

Ibid. cap. 9.

Capit. 12.

Ibid. superius.

Lib.1.ca.13.

Iul. lib.2. operis imp. num.131. & 132.

A *Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat, &c.* perperam ad *prædestinationem Dei*, hoc est prædestinationem trahi putat? Et vt agnoscas quid destruere moliatur, commentarium illum Pelagij ab Augustino pluribus reiectum ac destructum locis, ab inferis quasi verum reuocat, nempe *sub interrogantis vel obiicientis persona, contrarium sensum Apostolum, intromittere, quem ex aduerso propositum sequenti increpatione castiget dicens: O homo tu quis es qui respondeas Deo.* Quem sensum vt omnibus coloribus Pelagianis instrueret, Iuliani fucos ab Augustino quoque detersos & improbatos, iterum affricare non erubescit. Sed quid opus pluribus perspicuis verbis in secũdo libro asserit, *Præscien-* B *tiam & prædestinationem Dei male intelligi* ab astruentibus *quod inde humanorum actuum causa nascatur.* Ad quod expugnandũ cum omnes ingenij neruos toto primo libro adhibuisset, totamq; humanorum actuum diuersitatem, à solo liberi arbitrij diuerso nutu pendere docuisset, Dei voluntate atque proposito nequaquam voluntatem hominis per gratiam in salutis viam reuocante atque flectente, tandem ipse egregius Doctor, omnem omnino prædestinationem quasi fatalem necessitatem ab humanis actibus remouet, sola relicta cum Pelagio rerum gerendarum præscientia. *Aliud est*, inquit, *præscire, aliud prædestinare. Præscientia itaque gerenda prænoscit, postmodum prædestinatio retribuen-* C *da describit. Illa præuidet merita* (in hac vita) *hæc præordinat præmia* (in altera) *Præscientia de alieno subsistit actu, prædestinatio autem de iudicio suo, &c. ac sic nisi præscientia explorauerit, prædestinatio nihil decernit.* Iam vides arbitror quàm prædestinationem toties velut fatum ac gentilitium decretum auersatus sit: nempe illam quæ non solius *præscientiæ* vice respectu humanorum actuum, sed etiam *præparationis* fungitur, quæ scilicet secundum Catholicam Augustini doctrinam liberi arbitrij actiones parat ac tribuit. Tali quippe prædestinatione tota meritorum humanorũ qualiumcunque machina à Pelagianis & Semi-Pelagianis omnibus instructa subuertitur. Hunc ergo vnicum D fuisse sibi in elaborandis istis libris propositum scopum, in ipsa librorum præfatione, quam ad Leontiũ scripsit apertissime profitetur. Sic enim libros suos inscribit: *Professio fidei, contra eos qui dum per solam Dei voluntatem alios dicunt ad vitam attrahi, alios in mortem detrahi, hinc fatum cum Gentilibus asserunt, inde liberum arbitrium cum Manichæis negant.* Quasi vero non esset vnum inter dogmata Christiana præcipuum, quod per solam Dei voluntatem homo ad vitam attrahatur, etsi nemo sine sua voluntate sequatur & veniat. Nam quod etiam Catholicos dicere innuat per solam Dei voluntatem alios in mortem deprimi; ex maleuolentia profecta est mala intelligentia vel potius Catho- E licæ locutionis inuidiosa peruersio: quam alibi Catholicis & Euangelicis vocibus exprimit: *Quomodo*, inquit, *dicis quod assumatur vnus, & alius relinquatur.* Et nihilo tamen minus omnem hominum discretionem, quæ diuino iudicio aut *speciali*, vt loquitur, *decreto* fit, eodem in loco totis viribus velut impietatem *fatalis* cuiusdam *constitutionis* oppugnat.

Pelag. in Comment. c.11. ad Rom.

Lib. de præd. SS. c.8. de gestis Pelag. cap.16.

Lib.1. operis imp. aduers. Iul. ver. fine n.131.132. & 133.

Lib.2. ca. 2.

Lib.2. ca.3.

Lib.1. de grat. & lib. arb. cap. 7. in fine.

Matth. 24.

Lib.1. c.8. cit.

Prima ratio abhorrendi propositum prædestinationis, quia est Gentilium fatum. Illud duplex, Astrologorum & Stoicorum.

CAPVT VIII.

SATIS ſuperq; vidimus quanto horrore Maſſilienſes adeoque infauſtus ille Fauſtus deteſtati ſint illud diſcretiuũ propoſitum Dei: ſiue vt ipſi vocant, illud *propoſitum vocationis*, hoc eſt vocandi, *quo eligendorum & reiiciendorum ante mundi initium dicitur facta diſcretio*, illam a *prædeſtinantis electionem*, illam b *Dei conſtitutionem quæ humanas præuenit voluntates*; illud c *propoſitum & conſilium voluntatis Dei*; illud d *Dei iudicium quo* homines *ſecernuntur*, illum e *prædeſtinatum ac* f *definitum electorum numerum*: illud g *incertum voluntatis Dei*; & vt Fauſtus ſine fuco loquitur, illam h *prædeſtinationem ac* i *prædefinitionem*; illud k *decretum ſpeciale*: ex quo videlicet fluit peculiaris illa & alta electorum vocatio quam l Auguſtinus & ex illo m Maſſilienſes, ita *ſecundum propoſitum* Dei fieri dicunt, vt n *ipſa credendi voluntas* donetur à Deo: nimirum quia o *ipsâ vocatione* ex non credente fit credens, ex non diligente p *diligens, & in eo quod diligit Deum, permanet vſque in finem*: quia ſcilicet illa vocatione ſecundum propoſitum *id prorſus agitur & peragitur* ad quod datur. Nunc videndum ſupereſt quibus ex cauſis tantum horrorem hauſerint, vt immutata facie Chriſtianæ gratiæ *inde ad aliam gratiæ prædicationem, ſe vel maxime*, Proſpero teſtante, *contulerint*.

Prosp. in Epiſt. ad Auguſt. a Ibidem. b Ibidem. c Ibidem. d Ibidem. e Ibidem. f In Epiſt. Hilar. ad Auguſt. g Ibidem. h Fauſtus lib. 1. c. 13. & 14. i Ibid. c. 13. k Lib. 2. c. 7. l Lib. de prædeſt. SS. cap. 1. m Initio Ep. Proſ. cit. n Initio Ep. Hilar. cit. o Lib. de prædeſt. SS. ca. 16. p Lib. de corrept. & grat. ca. 9. Lib. de prædeſt. SS. c. 19. In Epiſt. ad Aug.

Graues admodum & magno numero ſunt querimoniæ quibus illud propoſitum prædeſtinationis & electionis certorum hominum relictis aliis ſicut ab Auguſtino traditur, Maſſilienſes & omnes omnino Pelagiani vellicant, & accuſando traducunt. Nos præcipuas quantum Deus dederit ad certa capita reuocando recenſebimus, vt intellectis querelarum radicibus accuratius eorum ſententia de initio fidei & gratiæ adiutorio poſſit intelligi.

Prima igitur eaque capitalis illius propoſiti accuſatio eſt, quod nihil aliud quam *fatum* illud gentilium ab Eccleſia exploſum eſſe videatur. Quam querimoniam ſexcenties inculcat Fauſtus duobus illis libris, quos de gratia & libero arbitrio inſcriptos, ad remouendam omnem prædeſtinationem actuum humanorum exarauit. Hinc & Proſper: *Ea autem quæ de fato, &c. iactitant, neque ipſum quidem onerant*, Auguſtinum, *in cuius libris copioſiſſimè huiuſmodi deſtruuntur errores*. Dupliciter porro à gentilibus fatum aſſertum fuit. Alij namque *vim poſitionis ſiderum, qualis eſt quando quis naſcitur ſiue concipitur*, fatum vocauerunt; cuiuſmodi fatum, vt Auguſtinus, homines, quando audiunt illud nomen, vſitata loquendi conſuetudine intelligere ſolent. Finxerunt illud Chaldæi ſiderum inſpectione & obſeruatione celeberrimi, & Aſtrologi, quos Genethliacos vocant, magnopere coluerunt; à quo, vt Auguſtinus: *Non ſolum actus & euenta, verum etiam ipſas noſtras voluntates pendere contendunt*. Hoc & hæretici nonnulli, vt Bardeſanes & Priſcillianus, in Eccleſiam conati ſunt introducere. Alij *omnium connexionum ſeriem ſeriemque cauſarum* dixerunt fatum. Hi ſunt Stoici, quorum nomine Chryſippus apud A. Gellium fatum eſſe dicit, *naturalem compoſitionem vniuerſorum ab æterno, mutuo ſe conſequentium, immutabili & inuiolabili hac complicatione*. Hæc ſeries cauſarum immutabilis ex quorundam ſaltem Stoicorum ſententia ſecum trahebat *neceſſitatem*; de qua Triſmegiſtus: *Omnia natura & fato ſunt, nec eſt locus vacuus à prouidentia. Eſt autem prouidentia in ſe perfecta ratio cæleſtis Dei. Cui duæ ſunt cognatæ facultates, neceſſitas & fatum.* Nec Deum ipſum ab illa neceſſitate ſubtrahebant. *Eadem neceſſitas*, inquit Seneca, *& Deos alligat. Irreuocabilis diuina pariter atque humana curſus vehit. Ille ipſe omnium conditor ac rector ſcripſit quidem fata, ſed ſequitur, ſemper paret, ſemel iuſſit.* Semi-Pelagiani igitur inuidioſiſſimis vocibus contra prædeſtinationem illam à Diuo Auguſtino prædicatam velut aduerſum fatum Gentilitium conclamabant: Non quod reuera vel ſiderum conſtitutionem, vel ipſam cauſarum connexionem, velut cauſam ſalutis aut perditionis hominum ab Auguſtino aſſeri crederent, ſed quod decretum illud Dei conditiones quaſdam fati participare videretur, vnde ſicut Pelagiani qui eandem iiſdem de cauſis calumniam Auguſtino impegerant, dicere ſolebant *hanc ipſam Dei beneuolentiam fatum eſſe dicendum*, ita Semi-Pelagiani illud beneuolum decretum Dei, fati nomine infamabant, vocantes illud *fatale decretum, fatalem legem, præfixam legem originis. Sub pietatis fronte*, inquit Fauſtus, *gentilitatis fatum & inter gratiæ vocabulum abſconditum erit fatale decretum.*

Vid. lib. 1. c. 4. & lib. 2. ca. 6. Epiſt. ad Ruff. in fine. Lib. 5. de ciuit. Dei c. 1. Lib. 2. ad Bonif. ca. 6. Aug. lib. de Hæreſibus. Hæreſ. 35. & 70. Lib. 7. c. 2. Ad Ammon. De prouidentia c. 5. Lib. 2. ad Bonif. c. 6. Fauſt. lib. 1. cap. 6. Lib. 2. c. 4.

Cauſa triplex, antegreſſio propoſiti ante omnem hominis voluntatem immutabilitas, & efficacia.

CAPVT IX.

TRIBVS autem de cauſis videntur iſtud Dei decretum horruiſſe, primò quod ſicut fatum gentiliũ hominis originem & omnem voluntatis humanæ conſiderationem præceſſiſſe diceretur. Tangunt iſtam cauſam Pelagiani primi, vt diximus ſuis locis, calumniæ iſtius authores: hanc ipſam, inquiunt apud Auguſtinum: *Dei beneuolentiam, quæ non merita ſequitur, ſed bona indebita gratuita bonitate largitur, fatum potius eſſe dicendum.* Et paulò ante, idcirco Pelagianos fatum nobis aſcripſiſſe dicit quòd gratiam Dei non ſecundum aliqua voluntatis merita, ſed *ſecundum ipſius miſericordiſſimam voluntatem* quod nihil aliud eſt niſi *ſecundum Dei propoſitum* tribui diceremus. Tangunt & illam apud Proſperum Maſſilienſes: *Si profiterentur ab ea* (gratia quæ ex propoſito manat) *omnia bona merita præueniri neceſſitate, concederent Deum ſecundum propoſitum, conſilium voluntatis ſuæ, occulto iudicio & opere manifeſto facere aliud vas in honorem, &c.* Et paulò ante, *Tolli virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præueniat voluntates.* Vnde Fauſtus illam Dei conſtitutionem vocat *præfixam legem originis, naturalem nexum*, & ſimilia; tacitè indicans atque carpens, quod ſicut Genethliaci actus hominum conſtellationibus tempore natiuitatis obſeruatis velut fato tribuunt, ita Catholici vitam hominis ex decreto Dei, quod ortui vniuſcuinſque quaſi præformatum eſt, non diſſimili impietate ſuſpenderent. Atque illud eſt quod notanter apud Proſperum, *propoſitum vocationis* reprehendunt, *quo vel ante mundi initium, vel in ipſa conditione generis humani eligendorum & reiiciendorum dicitur facta diſcretio.* Neque enim noua decreta Deus in hominum conditione formauit; ſed alluſione ad Conſtellationes Genethliacas,

Lib. 2. ad Bonif. c. 6. Ibid. cap. 5. Epiſt. ad Auguſt. Lib. 2. ca. 8.

quæ

quæ in cuiusque natiuitate respici solent diuinæ prædestinationis proposito inuidiam creant. Vnde & Faustus: *Recedat hinc originalis definitio vel fatalis.* (Lib.1.c.12.) Quod telum vt intelligeremus contra veram prædestinationem esse vibratum, statim adiicit: *Voluntas quæ libera est à Deo data, corrigitur, non vis prædestinationis operatur.* (Ibidem.)

Altera causa est, absoluta propositi illius immutabilitas talis ac tanta instar cuiusdam fati, vt nullo conditionis alicuius ex parte hominis inuolutæ defectu frustrari, nulla hominis industria in alteram partem posset inflecti. Talis quippe absoluta constantia & quasi durities omninò intolerabilis esse videbatur. Ipsi enim omnes omnino præfinitiones, siue decreta Dei ita volebant ab humana pendere voluntate, vt pro eius possent diuersitate mutari: *Oratio*, inquit Faustus, *intercedit oraculo, resoluit deprecatio definitionem.* (Lib.2.c.2.) Et paulò post: *Elige vtrum velis, aut necessitatem* (nempe prædestinationis atque propositi Dei) *confitere mutatam, aut veritatem conuince mentitam.* Et alibi, quid in Catholicâ prædestinatione quã oppugnandam proposuerat sibi displiceret, & cur tanquam *gentilitatis malum & fatale decretum* abiiciendam putaret, luculente exprimit: *Nam etsi ad quam partem fuerit depressus ignoret, vtramque tamen partem defixam esse & immutabilem non ignorat.* (Lib.1.c.4.) Quæ sane immutabilitas pessime quoque Massilienses habuit. Hinc est enim quod tam ægrè tulerint: *Prædestinatum sine definitum electorum numerum, nec augeri posse, nec minui:* (Prosp. in Ep. ad Aug. & Hilar.) Hinc quod detestati fuerint; *non posse aliud erga homines quoquo modo se egerint quam Deus definiuit accidere.* (Ibidem.) Hinc quod omnis correptionis excidium appellauerint, quod *sic prædestinari* dicerentur, *ad vtramque partem, vt de aliis ad alios nullus posset accedere.* (Hilar. in Epist. ad August.) Ex quibus patet non tulisse Semi-Pelagianos nexum illum, quo intra cancellos alieni cuiusdam decreti, omnem voluntatis considerationem præcurrentis, nulla voluntatis operatione vel variatione mutabilis ita libertas arbitrij quasi conclusa stringebatur, vt nullis precibus ab eo se posset vel conatibus expedire, vel impedire diuinæ constitutionis effectum, quin ab ipsa ad præstitutum terminum, siue volens, siue inuita raperetur.

Hinc tertia potissimaque detestandi illius quasi fatalis propositi causa fuit, eius EFFICACIA in voluntatem quæ præcedentibus adiecta causis, necessitatem quandam fatalem afferre videbatur. Vnde Massilienses conqueruntur: *Sub hoc prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem.* (Prosp. in Ep. ad August.) Et Faustus frequenter aduersus illã necessitatem stomachatur, de qua supra dicentem audiuimus: *Aut præfixam necessitatem confitere mutatam, aut veritatem conuince mentitam.* (Lib.1. c.2.) Sed hæc necessitas melius ex alio accusationis capite elucebit.

Secunda ratio abhorrendi illud propositum Dei, quia discretionem afferendo interimit liberum arbitrium, tam ad bonum, quam ad malum.

CAPVT X.

SECVNDA igitur accusatio propositi siue prædestinationis fuit, quod liberum extinguat arbitrium. Vnde apud Prosperum hanc esse Diui Augustini doctrinam Galli asserunt: *Quod liberum arbitrium in homine nihil sit, sed siue ad bonum siue ad malum, prædestinatio Dei in hominibus operetur.* (Capit. 6. Gall.) Quod intelligunt fieri, non ratione propositi nude considerati, vt in Deo latet, sed propter effectus quos per gratiam efficacissimam, quam Augustinus prædicabat, homines discernendo operatur; siue gratiam illam electis tribuendo, vt quod prædestinatum est, perruptis impedimentis omnibus, possit impleri; siue gratiam illam negando; qua negata reprobi sibi dimissi deserant Deum, & in exitium nullo retinente præcipites ruant. Itaque duo hic displicebant. Primum, quod vni gratia illa daretur, alteri negaretur: atque ita quos per propositum suum ab æterno à perditionis massa discreuerat, à cæteris in tempore, ipsa gratiæ collatione, discerneret. Alterum, quod siue daretur siue negaretur, liberum subuerteretur arbitrium.

Quod ad primum attinet, male admodum Semi-Pelagianos omnes habet, quod illa discretio credentium & non credentium orantium & non orantium, quam videmus in hominibus eandem prædicationem audientibus fieri, per ipsam gratiam fieri diceretur; ita scilicet, vt per eam vni credendi & orandi voluntas donaretur, alteri subtractâ gratiâ negaretur. Aduersus quam gratiæ & cõsequenter effectuum eius distributionem, multis in locis Faustus vehementer insurgit: *Nam specialem*, inquit, *esse circa credentes Dei munificentiam docet, quando & eos quos incredulitas arguit credere potuisse demonstrat.* (Faust. lib.1. de grat. & lib. arb. c.15) Et non multo post obiecto sibi loco, *nemo venit ad me nisi Pater qui misit me traxerit eum*, (Ioan. 6.) sic respondet: *Quis tam immemor salutis suæ sit, qui attrahentis misericordiam negare præsumat; sed ille vere impius est, qui eam non omnibus ingeri, non omnibus testatur impendi.* (Ibid. c.17.) Et vt sciremus quantopere distributionis illius inæqualitate, & ea quam per illam Deus facit hominũ discretione torquerentur, post proscriptos Pelagij errores istud Catholicæ doctrinæ caput, primum inuadit: *Nunc*, inquit, *veniendum est ad illos qui dum gratiam aliis dari, aliis negari asserunt, gratiæ munus cum Pelagio perdiderunt.* (Lib.1. c.3.) Nec vero minus moleste eandem doctrinam istam August. Massilienses ferunt. Nam apertissima illa Scripturæ loca & creberrime ab Augustino vsurpata: *Sicut vnicuique partitus est mensuram fidei*, & similia, (Rom. 12.) (quibus inæqualis gratiæ dispensatio, & hominum ex donata credendi voluntate discretio significatur) nolunt Hilario teste, ad hoc valere, vt vni *etiam daretur vt velut, reiectis ab hoc dono aliis pariter reis, & qui possent similiter liberari, si ea quæ pariter indignis præstatur credendi voluntas etiam ipsis similiter præstaretur.* (In Epist. ad August.) Ex quo consequenter fit, vt & ipsam prædicationis inæqualitatem, qua *Euangelium aliis vel alicubi vel nunc prædicatur vel non prædicatur*, nolint iuxta doctrinam Apostolicam, ex diuina voluntate discretionem hominum afferente contingere. Sed *id dicunt præscientiæ esse diuinæ, vt eo tempore & ibi & illis veritas annuncietur, quando & vbi præuidebatur esse credenda.* (Hilar. ibid.) Iam vero ex tali hominum per gratiam discretione, altera non minor absurditas, ipsa scilicet euersio libertatis, ipsorum iudicio videtur sequi. Nam si daretur à Deo diuinæ constitutionis executrix gratia, iam violentè videbatur voluntatem in alteram partem cogendo rapere, adeoque sola quidquid prædestinatum est operari. Audi Prosperum: *Scripta eius* (Augustini) *quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant: dicentes, eum liberum arbitrium penitus submouere; & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem.* (Epist. ad Ruff.) Et quod hoc intelligerent, idcirco fieri, quod vel necessitate raperetur, vel sola gratia effectum inferente nihil faceret, ex alio loco cla-

Ibid. vers. finem. rius liquet: *Nimium verò inepte nimiumque inconsiderate ab aduersantibus dicitur quod per hanc Dei gratiam libero* NIHIL *relinquatur arbitrio.* Nam quod coactionem & violentiam per gratiam afferri putarent *Faust. lib. 2. cap. 6. Rom. 9.* homini, sæpissime indicat Faustus: *Cum ergo audis*, inquit, *ex vocante dictum est, inuitantem intellige, non cogentem:* De Iacob & Esau discretione loquitur. Sed apertius in eodem loco: *Si ma-* *Ibid. Faust.* *gister gentium de genesi hominum tractare cœpisset, & diceret homini totius vitæ cursum origine præfinitum, & magis necessitati subditum, quam libero arbitrio fuisse commissum, eo quod Dominus omnium pro potestatis nutu, violento pro decreto alios relinqueret ad perditionem, alios eligeret ad salutem; tunc forsitan velut per lineas decurrentes colorem huic iniqua persuasio posset asserere.*

Lib. 1. c. 17. Contra quam gratiæ & prædestinationis violentiam sæpe disserit: *Volentes*, *redimit*, inquit, *voluntatum remunerator. Iustus enim arbiter Deus voluntarium cupit redire quem non inuitum meminit corruisse.* Vnde paulò ante: *Fatalis persuasio quæ vim præscientiæ cogentis inducit omnino respuenda est.* Imò quod peius est, solam gratiã putat effectum ope- *Lib. 1. ca. 11.* rari. Nam obiecto Scripturæ loco, *nisi Dominus ædificauerit domum, &c.* respondet: *Nunquid Dominus per se tantum velut solitaria procuratione salutem* *Lib. 1. ca. 8.* *humani generis administrat? Non vtique.* Sed totam Semi-Pelagianorum intelligentiam de Catholica gratia & stomachum profundit capite octauo libri primi: *huius improbæ persuasionis assertor hominem, &c. brutis animantibus & iumentis insipientibus æstimat comparandum, vt ad vitam rectam nullo suo* *Ibidem.* *ductu, sed violento tantum authoris imperio pertrahatur.* Et infra: *Ita ex homine* (vt ex clementis) *ab omni exercitio virtutis otioso, iustitiæ fructus, ac bonarum rerum appetitus, atque profectus, & quasi in nullo vel sentiat vel consentiat, ita cum appetierit, gesseritve; in nullo ad conatum eius ac studium pertinere iudicentur. Et sicut mare magnum, quod huc atque illuc ventis agitantibus volitatur, ita ad quodcunque bonum vel facinus sine vllo affectu suo, solo diuinæ potestatis impulsu mens humana versetur. Ecce hæreticus sub pretextu gratiæ qualem vult hominem esse post gratiam:* Ecce qualem Faustus de gratiæ operatione sensum habet, ob quam causam omnem omninò Dei gratiam, etiam perfectionis assequendæ causa iuuantem & roborantem voluntatis inchoatæ vires contra Massiliensium opinionem eam admittentium abiecit. Quod vero hic liberi arbitrij interitus vltimo tandem in illud quasi fatale decretum refunde- *Lib. 1. c. 12.* retur, ex qua gratia ista fluit, audi non obscurè significantem: *Aperte*, inquit, *ostendit* (Paulus) *statum hominis in diuersa, non pro constitutione Dei, sed prò arbitrij libertate posse versari.* Et paulo superius: *Voluntas quæ libera est à Deo data corrigitur, non vis prædestinationis operatur.* Quasi libertas, & mutans voluntatem prædestinatio repugnarent. Hinc orta est ergo illa Prosperi secunda quæstio ad Au- *In Epist. ad August.* gustinum: *Quomodo per istam operantem & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium:* vt Massiliensibus hac de re maximam commouentibus difficultatem satisfaceret.

Quod si verò eadem illa gratia subtrahi statuatur iis, quos ex eadem massa formatos alio decreto Deus abiecerit, & vasa in contumeliam factos æternæ perditioni destinauerit, etiam sic eos ineuitabili necessitati subditos esse, destructãque libertate, peccare querebantur. Cùm enim in Augustini sententia vires omnes ad credendum, sperandum, ac diligendum Deum per peccatum originale ita periisse doceantur, vt nemo vel credere possit aut in fide data perseuerare, nisi cui

A Deus per illam gratiã credendi perseuerãdique voluntatem dederit, & consequenter dare proposuerit, quid ille faciet cui Deus gratiam illam ex isto reprobationis proposito denegauerit, nisi vt ineuitabili necessitate iustitiam nolit? Nam & hoc decretum abiectionis, omnem hominis voluntatem præuenit, nec ex sorte prædicationis ad alteram partem accedere eadem immutabilitas decreti finit. Hoc est ergo quod Faustus ingerit: *Quid iam vltra speret quem iam gratia suum fecit?* *Faust. lib. 1. cap. 4.* *In quo è contrario non desperet quem præfinitio violenta damnauit? In hoc culpa, in illo gratia locum non habet.* Et alibi: *Cum autem Apostolus dicat: Peccan-* *Ibid. c. 11.* *tem coram omnibus argue, nulla ratio est qua vel arguen-* B *dus sit, vel condemnandus, qui delinquit inuitus.* Quod latius in eodem capite paulò antè exequitur: *Dum liberi interemptor arbitrij & alterutram partem omnia ex prædestinatione statuta & definita esse pronunciat, etiam suprema remedia pœnitentiæ, sensu abrupto pietatis euacuat. Et quomodo prædicat gratiam, qui misericordiam negat? Quomodo videtur asserere Dei donum, cuius tollit auxilium, &c. Quomodo mihi dicitur declina à malo & fac bonum, si iam malum declinare non possum?* Eandem querimoniam afferunt Massilienses in Epistola Hilarij ad Augustinum, vbi ægerrime ferunt talem post lapsum hominis infirmitatem asseri: *Vt ei nolle iustitiam ineuitabili necessitate* *Epist. Hil. ad Aug.* C *coniunctum sit, præter illos qui sic concreati sunt his qui cum vniuersa massa damnati sunt, vt exciperentur per gratiam liberandi*, hoc est, præter eos quos Deus per gratiam liberare proposuerit. Et ibidem clarius dicunt, omnia peccata esse tantum in causa culpabilia, propter distinctum scilicet libertatis arbitrium cui gratia denegatur: *Nam si non potest*, inquiunt, *timere quis* (id) *vnde terretur, nisi ea voluntate quæ sumitur*, scilicet à Deo dante voluntatem istam prædestinatis suis & negante reprobis NON EX EO CVLPANDVS, *quod nunc non vult, sed in eo & cum eo qui sic aliquando noluit, vt eam damnationem cum suis posteris mereretur incurrere, vt nunquam recta, semper autem praua vellet appetere.* Sed omnium luculentissimè radix istius querelæ intelli- D gitur, ex illis obiectionibus quas libro de correptione & gratia retundit Augustinus, vbi *extra* *Lib. de corrept. & grat. c. 6. vide & cap. 4.* *culpam se videri volunt qui non obediunt Deo*, quia non sunt *discreti*, hoc est prædestinati à Deo, nec obediendi gratiam ab illo acceperunt. Nam omnes easdem illo libro refutatas querimonias à Massiliensibus fuisse frequentatas testatur in Episto- *Prosp. Epist. ad August.* la sua Prosper: *Atque vt breuius*, inquit, *ac plenius quod opinantur exponam, quidquid in libro hoc* (de correptione & gratia) *ex contradicentium sensu Sanctitas sibi opposuit, quidquid etiam in libris contra Iulianum ab ipso sub hac quæstione obiectum potentissime debellasti, hoc totum ab istis Sanctis intentiosissime con-* E *clamatur.* Ex quo etiam patet non minus illas querelas de fato, destructoque libero arbitrio, cæterisque de quibus dicturi sumus, quam ipsum errorem de initio fidei, à Pelagianis Massilienses didicisse & esse mutatos: Vnde fit, vt eodem quoque modo Catholicis Manichæi hæresim, propter liberi arbitrij destructionẽ impegerint. *Dum Pelagij impietatem*, inquit Faustus, *nescis refu-* *Faust. lib. 1. cap. 6.* *gere, ad Manichæorum dogma pestiferum, qui liberum arbitrium toti denegant te intellige declinare.* Et vtramque quam huc vsque retulimus complexus calumniam, sic libros suos inscribit: *Professio fidei aduersus eos qui dum per solam voluntatem Dei alios dicunt ad vitam attrahi, alios in mortem deprimi; hinc fatum cum gentilibus asserunt: vnde liberum arbitrium cum Manichæis negant.* Nihil enim taxat aliud refutandumq;

suscipit

suscipit totis illis libris nisi sententiam Augustini: quamuis calumniosis locutionibus eã sæpissime inuidiam & odium apud imperitos creet, quasi vi prædestinationis vel reprobationis homo in mortem peccatumve premeretur. Nimirum vt aliquid aliud oppugnasse videretur, quam Catholicam de prædestinatione & reprobatione sententiam. Videri possunt ea quæ de Pelagianorum querelis contra præuenientem gratiam Augustini fuse diximus. Nam vt error iste Massiliensium, quo fidei & orationis initium sibi tribuunt, à Pelagianis iam declinantibus mutuò sumptus est, ita & querelæ aduersus assertam ab Augustino veritatem.

Supra l. 4. c. 12. 13. 14. & 15.

Tertia ratio horroris, quia desperationem affert & ignauiam. Causa desperationis triplex; Ignauia duplex. Pauca de modo, quo sentiebant solam gratiam operari.

CAPVT XI.

ET istæ quidẽ duæ iam tactæ rationes auersandi illius propositi capitales sunt, ac veluti fontes vnde omnes reliquæ querelæ manant. Itaq; duplex aliud malum ex eo conquæruntur sequi: *Desperationem* in peccatoribus, *otium & ignauiam* in Sanctis. Vtrimque ratio est, quod necesse sit vtrumque accidere id quod diuinitus præueniendo voluntatem humanam, absoluto proposito constitutum est: Frustra itaque laborari aduersus id quod nullo conatu, siue bene, siue male agendo mutari potest. Luculentissime vtrũque malum & eius causæ deducuntur in Epistola Prosperi ad Augustinum, vbi dicunt: *Hoc propositum vocationis & lapsis curam resurgendi adimere & sanctis occasionem teporis afferre.* Causam addunt: *eo quod vtraque parte superfluus labor sit, si neque reiectus vlla industria possit intrare, neque electus nullâ negligentia possit excidere. Quoquò enim modo se egerint, non posse aliud erga eos quam Deus definiuit accidere, & sub incerta spe cursum non posse esse constantem, cum si aliud habeat prædestinantis electio, cassa sit annitentis intentio.* Et hoc inculcantes adiungunt: *Remoueri itaque industriam tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præueniat voluntates.*

Porrò quod ad primum illud desperationis malum spectat, aliam eamque non minimam causam in illa diuinæ voluntatis seu propositi INCERTITVDINE collocant. Neque enim videtur eis fortiter constanterq; posse quempiam spem concipere & laborare, si dubium & incertũ est, vtrum habeat causa sperandi & laborandi, dum ignorat quid de te Deus immutabiliter constituerit. Vnde in eadem Epistola dicit Prosper, eos ideircò non acquiescere quod prædestinatus electorũ numerus nec augeri posset, nec minui: NE SVPERFLVA *sit industriæ ac laboris indictio cuius studium,* CESSANTE ELECTIONE *frustrandum sit.* Hoc est, ne frustra laboret si forte extra sortem electorum fuerit. Sed clarius inter refutandum exponit causam illam Augustinus: *Hæc dicentes,* inquit, *nolunt hominibus prædicari dona Dei esse, vt veniatur ad fidem & permaneatur in fide, ne plus* DESPERATIO *quam exhortatio videatur afferri, dum cogitant qui audiunt,* INCERTVM *esse humanæ ignorantiæ, cui largiatur Deus, cui non largiatur hæc dona.* Et inferius in eodem libro: *Cur ergò corripiuntur impudentes & contentiosos, &c. nec timemus ne permoti diuinæ voluntatis* INCERTO, *plus in hac prædicatione desperationis quam exhortationis inueniant.* Et in libro de prædestinatione Sanctorum, propria Massiliensium verba premens: *Miror,* inquit, *homines infirmitati suæ se malle committere quam firmitati* PROMISSIONIS *Dei,* hoc est diuini propositi ac voluntatis. *Sed* INCERTA *est mihi, inquis, de me ipso* VOLVNTAS (hoc est propositum illud) DEI. *Quid ergo? Tuane tibi voluntas de te ipso certa est?* Hoc est ergò quod de illis Hilarius dicit: *Nec ad incertam voluntatis Dei deduci se volunt,* ne videlicet desperatio, illa incertitudine conciteiur. Vt quod efficaciter superius adductis verbis Prosper exprimit: *Et sub* INCERTA SPE *cursum non posse esse constantem.*

Lib. de dono perseu. c. 17.

Cap. 17. & c.

Cap. 11.

In Epist. ad August.

Sed & tertiam videntur causam desperationis attulisse: quod videlicet post lapsum Adæ, tanta hominis infirmitas esse diceretur, vt non posset velle iustitiam, nisi eadem illi voluntas ista donaretur à Deo. Nulla enim vel conandi videbatur eis superesse spes, si nullum ex se homo proferre posse voluntatis motum. Hanc Hilarius videtur in Epistola tetigisse, cum dicit: *His Sanctitatis tuæ verbis ita mouentur vt dicant, quandam* DESPERATIONEM *hominibus exhiberi.* Causam desperationis videtur illis verbis comprehendere: *Si enim sic quidam deseruntur, vt aut nec accedant, aut si accesserint & recedant, ad illam voluntatem pertinuisse dicunt exhortationis vel commonitionis vtilitatem, quæ & persistendi & desistendi obtinebat liberam voluntatem, non ad hanc cui nolle iustitiam ineuitabili necessitate cõiunctum sit.* Quasi talis voluntas loco exhortationis, desperationem deberet ex virium suarum imbecillitate concipere, quia videlicet nescit vtrum sibi Deus daturus sit perseuerantem iustitiæ diligendæ voluntatem, quam ex se proferre non potest. Et sic ista tertia causa, ex duabus præcedentibus, diuinæ scilicet voluntatis seu propositi incertitudine & immutabilitate, dependet.

Iam verò quod electis & Sanctis hæc propositi diuini prædicatio afferret ignauiam, sæpissime stomachatur Faustus & quæritur: duas autem illius absurditatis causas indicare videtur, vnam quod electus securè possit effectum illius propositi, gratiam scilicet quâ bene viuendi voluntas datur, cœlitus expectare: alteram quod illa gratia quæ facit hominem facere, iam ex proposito illo collata, sola totum effectum, non concurrente liberæ voluntatis deuotione perficeret. Primam insinuat, quando virtutum quarumdam operibus in medium adductis, Faustus dicit: *Quis hæc sine labore cordis, sine afflictione carnis, sine magno hominis vtriusque luctamine, dormienti sibi per solam gratiam æstimet conferenda?* Et Massilienses apud Augustinum eodem sensu & intentione in eius sententia prædestinatis dici posse contendunt: *Si qui estis necdum vocati, quos gratia sua prædestinauerit eligendos, accipietis eandem gratiam qua velitis & sitis electi.* Nimirum volunt prædestinatos, de ventura gratia quæ quamuis incredulis, tandem ipsam credendi voluntatem dabit, viuere posse securos.

Lib. 1. c. 2.

Lib. de dono perseu. c. 15.

Alteram verò causam quæ ex ipsa executione prædestinationis per gratiam oritur, multis item locis, quasi Catholicorum sententiam confutando, Faustus exaggerat. *Nunquid Dominus,* inquit, *per se tantum velut solitaria procuratione salutem humani generis administrat?* Et rursum: *Audi & alio loco Apostolum non tua otia prædicantem.* Nempe quia Apostolus laborandum pugnandumque præcipit, quasi gratia afferret otium, & sola totum opera-

Lib. 1. c. 11.

Cap. 12.

retur. Vnde ex eorum quos refellit sententia procurationem salutis OTIOSVM NEGOTIVM vocat [Capit. 11.]; illustresque viros dicit *per* QVIETEM & DESIDIAM *coronari*. Aduersus quam quasi orthodoxorum opinionem opera bona à sua voluntate remouentium, dum ea gratiæ & prædestinationi tribuunt, verba Saluatoris opponit qui vnicuique secundum OPERA SVA reddendum prædicat; *Aduerte*, inquit, *quia dum dicit, Opera sua salutem hominis non in prædestinatione factoris, sed in operatione famulantis largitor gratiæ collocauit.* Et quasi à gratię defensoribus putarentur actus boni in homine sine voluntate per solam gratiam poni: [Lib. 1. c. 10.] *Si ergo*, inquit, *actus hominis non est etiam voluntatis, quomodo dicit, si volueritis?* Hæc ergo est causa desidiæ, quam ex prædicatione gratię illius Augustinianæ (quæ scilicet prædestinatos etiamsi antea nolint, & velle facit & facere) exoriri putat: [Lib. 1. c. 3.] nempe quod dicerent vt alibi exprimit: *Solam per se gratiam effectum humanæ salutis operari.* Et *totum solius esse gratiæ.* Videtur enim ad Diui Cypriani verba ab Augustino identidem inculcata respicere, quibus dicit gratiam commendando: [Cyprian. in explicatione Orat. Dom.] *Vt dum datur totum Deo, &c.* Itemque *Quoniam nostrum nihil est.* [Lib. 3. ad Quirin. c. 4.] Et ad illa ipsiusmet Augustini: *Tutiores igitur viuimus si* TOTVM *Deo datur: non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committimus.* [Lib. de dono persev. c. 6.] Hæc enim & similia verba Faustus & Semi-Pelagiani passim ita vel intelligebant, vel ab aliis volebant intelligi, vt homine in segnitiem verso omnis per gratiam extingueretur humanus motus, quasi homo ad fidem & opera bona inuitus & repugnante voluntate cogeretur; atque ita cõsequenter omnis omninò suffocaretur vigilantia & labor, siue in omnibus operibus gratiæ, vt Faustus & alij nonnulli cum Pelagianis persuasum volunt, siue in sola illa prima credendi voluntate, vt illi Massiliensium, quorum sententiam Augustinus ex Prosperi & Hilarij relatione confutat. Longè quippe difficilius intelligitur, quod spiritu vbi & quando vult spirante, gratia hominem ex inuito, nolente, & acerbissime repugnante ita volentem facit vt sine illa velle non possit; quam quod hominis iam volentis atque credentis voluntatem roborat, currentem incitat, desiderantem inflammat magis ac magis: illud enim præ se ferre videtur, nescio cuius coactionis & violentiæ speciem, quæ ex diametro repugnat voluntario; hoc verò dumtaxat cooperationem operanti iam voluntati datam, & infirmitatis cuiusdam sonat adiutorium: nemo enim proprie adiuuatur, *nisi qui etiam* vt Augustinus loquitur, *aliquid sponte conatur.* [Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. cap. 5.] Vnde contigit, vt propter eandem illam intelligendi difficultatem, in fine Pelagiani sua damnatione perculsi, posterioris generis adiutorium quod iam volenti atque operanti voluntati ad cooperandum & adiuuandum datur, admiserint, priore illo, quod ipsam voluntatem tribuit, penitus repudiato. *Fatendum est*, inquit Augustinus, *Spiritum sanctum mentes bonas non solum adiuuisse quod & isti volunt, sed etiam bonas fecisse*, bonam scilicet voluntatem primitus dando *quod nolunt*. [Lib. 4. ad Bonif. c. 7.] Et in vltima aduersus Iulianum lucubratione: *Si non præuenit* (gratia voluntatem) *vt operetur eam, sed prius existenti voluntatis cooperatur*, (vt dixerat Iulianus) *quomodo verum est Deus in nobis operatur & velle?* &c. [Lib. 1. operis imperf. adv. Iul. fol. 140.] Ecce facile intelligunt etiam ipsi Pelagiani quomodo gratia voluntatem, id est volitionem iam existentem & operantem cooperando adiuuat; quomodo verò non existentem cooperando faciat, nunquam capere potuerunt. Vnde illæ ca-

A lumniosæ Pelagianorum aduersus primam illam præuenientem & efficacissimam gratiam phrases, quod gratia *homini inuito & reluctanti studium virtutis immittat*, quod *hominem cogat*, & similia quæ in Massilienses vna cum illo errore transfusa sunt: De quo latius ea consule quæ de Pelagianis diximus. [Supra lib. 5. cap. 15.] Eadem enim omninò Massiliensium istorum est, de prima gratia voluntatem omnem præueniente & operante sententia. Nam de illa quæ voluntati hominis adiuuando cooperatur, nulla cum ipsis difficultas, iuxta Prosperum, Hilarium & Augustinum fuit. Vnde quod omnem omninò gratiam quæ etiã post habitam voluntatem opus bonum operari facit ac tribuit, Faustus & subinde **B** Cassianus sibi non constans videntur carpere, tanquam bonæ operationis merito & laudi hominis libertatique contrarium, non istum Massiliensium errorem de quo tractamus, sed purum putumque Pelagianismum sapit: Quem hac in re Faustum tenuisse & Cassianum vacillasse iam supra meminimus [Supra c. 2. & 3.]: nonnullaque ex Fausto testimonia, tum isto capite, tum plura decimo attulimus. Nam omnem gratiæ tractum quem Catholici ex verbis Christi asserebant, *duris nexibus & violento potestatis nutu* ille putabat fieri. [Lib. 1. de grat. & lib. arb. ca. 17. & lib. 2. c. 6.]

C *Quarta abhorrendi ratio, eaque quintuplex, quia præceptum, exhortationem & correptionem interimit.*

CAPVT XII.

SED quarta & omnium inuidiosissime iactata diuini propositi accusatio est, quod ædificationi audientium, hoc est prædicationi, exhortationi, correptioni huiusmodi decretum diuinæ prædestinationis esse aduersum, quæ Massiliensibus tam enormis & aperta videbatur absurditas, vt isto veluti clypeo omnium argumen- **D** torum tela in se coniecta repellerent. Hinc Hilarius sic relationem suam exorditur. [Hilar. in Epist. ad August.] Hæc sunt quæ Massiliæ vel aliis etiam locis in Gallia ventilantur. *Nouum &* INVTILE ESSE PRÆDICATIONI, *quod quidam secundum propositum eligendi dicantur, vt id nec arripere valeant, nec tenere, nisi credendi voluntate donata.* Et Prosper, [Prosp. in Epist. ad August.] *Nec acquiescunt, prædestinatum electorum numerum nec augeri posse nec minui, ne locum apud infideles ac negligentes cohortantium incitamenta non habeant.* Quam verò vel sola ista larua Massiliensibus terribilis esse videretur, ex eiusdem Prosperi verbis collige, quibus dicit: *Eò postremo pernicacia tota descendit vt fidem nostram* (de illa quam dixerat Dei constitutione **E** quæ humanas præuenit voluntates) *ædificationi audientium contrariam esse definiant, ac sic, etiamsi vera sit, non promendam: quia & perniciose non recipienda tradantur, vt & nullo periculo, quæ intelligi nequeant reticeantur.* Nimirum duas causas exprimit, cur doctrina etiam vera de isto electionis proposito supprimenda esset, quod scilicet nec proposita esset intelligi, nec intellecta recipi; nimis enim obscura difficilisque videbatur propositi illius cum exhortatione conciliatio, nimis aduersa infirmitatibus hominum eius prædicatio.

Porrò quinque videntur fuisse in illo proposito cum exhortatione & correptione conciliando difficultates. Prima est quod homo nihil penitus ad salutem suam vel inchoandam vel promouendam

uendam posse diceretur, nisi per gratiam ex illo proposito dimanantem daretur à Deo vsque ad ipsam etiam credendi primam voluntatem. Nam illud prædestinationis, electionis, discretionis, & liberationis propositum, non alio ex capite ab Augustino asseritur, nisi quod tota generis humani massa in iustissimam damnationem per peccatum originale collapsa vires omnes amiserit resurgendi. Ex quo fit, vt nemo ab alio discerni possit, nemo resurgere, nemo liberari, nisi cui Deus per gratiam prorsus gratis bonam credendi, sperandi, diligendique voluntatem inspirare & conseruare voluerit. Hinc igitur primæ difficultatis nodus, nam si nihil in homine superesse credimus per quod ad accipiendam prædicationis fidem se posset extendere, nisi ipsa voluntas Dei propositum siue voluntatem detur, cui bono tanta exhortationis instantia? Nodum istum rodunt Massilienses apud Hilarium: *Excludi putant*, inquit, *omnem prædicationis vigorem, si nihil quod per* EVM EXCITETVR, *remansisse dicatur*. Et inferius; *Asserunt inutilem exhortandi consuetudinem, si nihil in homine remansisse dicatur, quod correptio valeat excitare*. Et rursum accuratius: *Ad illam voluntatem pertinuisse dicunt, exhortationis vel communationis vtilitatem, quæ & persistendi, & desistendi, obtinebat liberam potestatem* (scilicet ad voluntatem Adami pollentis viribus per quas exhortationibus obediret) *non ad hanc cui nulla iustitiam ineuitabili necessitate coniunctum est.*

Hilar. Epist. ad August.

Secunda difficultas quæ in cardine præcedentis vertitur, hæc est: Quod absurdum videatur Deum id ab hominibus infirmis per præceptum & exhortationes petere quod ipse daturus est: & hominem propter bonæ voluntatis defectum culpare, corripere, redarguere, quam ipse, qui dona sua distribuit singulis prout vult donare non voluit. Multum inculcatur ista difficultas ab Adrumetinis Monachis quorum querelas omnes, vt supra, Prospero attestante diximus, Massilienses fecerunt suas. Sed eas quia præcedenti libro recensuimus non opus est hic repetere.

Tertia difficultas est, quia hoc ipsum quod bona voluntas homini infideli danda, vel peccatori restituenda prædicatur ex proposito voluntatis Dei, omnem conatum hominis reprimit quo ad eliciendos illos bonæ voluntatis motus anniti posset. Quid enim conabitur, inquiebant, ille qui voluntatem ipsam sibi audit non nisi ex diuino proposito largiendam? Hoc illis verbis exprimunt in Epistola Hilarij quæ non extat, sed fragmentum eius aliquod suis libris Augustinus inseruit: *Neminem*, inquiunt, *posse correptionis stimulis excitari, si dicatur in conuentu Ecclesiæ audientibus multis: ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei, vt, &c. Cæteri vero qui in peccatorum delectationem remeramini, ideo nondum surrexistis, quia necdum vos adiutorium gratiæ miseratis erexit, &c.* Et ad illa verba alludens alibi de Massiliensibus dicit, *quod nisi aliquid sibi assignent, quod priores dent vt retribuatur eis, ab omni studio pietatis se reprimi putant*, quia scilicet, qui ab alio sibi dandum audit ipsum studium pietatis, eo ipso videtur à proprio conatu reprimi, & ab alio totum exspectando in segnitiem verti. Nam illum istius querimoniæ esse sensum ex alio Augustini loco patet, vbi post illa citata de prædestinatione verba notat, si similia dicantur de præscientia, *tales eritis quales vos Deus esse præciuit*, fieri posset vt *hoc audito nonnulli in torporem segnitiemque vertantur, & à labore procliues ad libidinem post concupiscentias suas eant*: nec

Lib. de dono perseu. c. 15.

Lib. de prædest. SS. cap. 12.

Lib. de dono perseu. c. 15. citato.

A tamen propterea de præscientia Dei falsum putari debere, quod dictum est.

Quarta difficultas oritur ex illa quam supra diximus *incertitudine* propositi ac voluntatis Dei. Nemo enim, audita exhortatione, qua ad credendum & bene viuendum incitatur, videtur posse serio & sedulo ad conandum assurgere, quia vtrum Deus sibi ab æterno fidem & vitam bonam ad quam impellitur, dare proposuerit, prorsus ignorat. Ista consideratione motos fuisse Massilienses, indicat Augustinus, dum eorum verba, quibus dixerant, quod *hac prædestinationis definitione audita, nemo possit correptionis stimulis excitari*, ita quasi commentando explicat: *Hæc dicentes nolunt* B *hominibus prædicari dona Dei esse vt veniatur ad fidem & permaneatur in fide, ne plus desperatio quam exhortatio videatur afferri, dum cogitant qui audiunt, incertum esse humanæ ignorantiæ cui largiatur Deus, cui non largiatur hæc dona.* Ex quarum quatuor difficultatum explicatione perspicue liquet, in hoc scopulo Massilienses præcipue passos esse naufragium, quod nullo modo ista duo vel conciliare vel capere poterant, posse nos totis viribus iubere, monere, hortari, blandiri, corripere, increpare, minari. Et illum quem tanto verborum strepitu ad faciendum impellimus, non posse pro suo arbitratu illas operationes proferre, quæ ab illo flagitantur: sed poscendas esse à Deo, & ex liberò diuinæ C prædestinationis proposito exspectandas & largiendas. Quæ sane apparens absurditatis & repugnantiæ species, etiam Adrumetinos Monachos torserat, vt ex libro de correptione & gratia declarauimus. Præuiderat eam & ad eosdem scribens breuiter neruoseque Augustinus expresserat: *Quomodo*, inquit, *quod dicit, facite vobis, hoc dicit, dabo vobis? Quare iubet si ipse daturus est? Quare dat si homo facturus est?*

Ibid. c. 13.

Lib. superiori c. 14.

Lib. de grat. & lib. arb. ad Monach. Adrumet. cap. 15.

Quinta difficultas quæ inutilem exhortationem facit, est illa diuini propositi *immutabilitas*, quam & supra tetigimus. Quid enim conabitur ille quem exhortamur, cum sciat immutabile esse quidquid diuinitus constitutum est, nec in aliam D sortem se suo nisu posse transferri. Hilarius illam his verbis tetigit: *Nam si sic prædestinati sunt*, inquiunt, *ad vtramque partem, vt de aliis ad alios nullus possit accedere, quo pertinet tanta extrinsecus correptionis instantia?* Hinc igitur merito inter cæteras illam proponit Augustino Prosper quæstionem: *Quemadmodum per hanc prædicationem* PROPOSITI DEI, *quo fideles fiunt qui præordinati sunt, ad vitam æternam, nemo eorum qui* COHORTANDI *sunt*, IMPEDIATVR, *nec occasionem negligentiæ habeant, si se prædestinatos esse desperent.* Ex qua quæstione perspicuum est non esse sic distinctas de gratia & proposito seu prædestinatione difficultates, etsi voluntas & fides per gratiam immediatius quam per E propositum fiat. Nam cum gratia sit infallibilis & efficacissimus illius propositi effectus, tota difficultas ex gratiæ operatione fluens, in propositum Dei actionem illam prædestinantis & per gratiam dantis tanquam in originem suam & cardinem retorquetur. Patet & illud grauem admodum fuisse Massiliensibus visam illam de exhortatione difficultatem; vsque adeo vt cum Augustinus exemplum de Saule ac Dauid adduxisset, quos Deus ad regnum terrenum perducturus, quorum voluerat voluntates potentissime ad fauendum inclinauerat, respondendum iudicarunt, illa exempla *non pertinere ad quæstionem, quæ de exhortatione versatur.* Quasi tota difficultatis moles in conciliandá cum Dei proposito exhortatione versa-

In Epist. ad August.

Lib. 1. de corrept. & grat. c. 14.

Hilar. in Epist. ad August.

retur. Vnde creberrime Prosper & maxime Hilarius in suis Epistolis illam difficultatem refricant.

Quinta ratio, quia extinguit orationem.

CAPVT XIII.

QVINTO auersatur illud Dei prædestinantis propositum, quia videtur omnem orandi necessitatem extinguere, siue enim diuinæ voluntatis proposito homines à perditionis massa discreti sint, siue non discreti, pariter nihil opus est oratione. Quidquid enim in electis vt fiat, Dei voluntate prædestinatum est, etiam nemine orante complebitur; quicquid in reprobis prædestinatum est, vt non fiat, nullius oratione impetrabitur, quia rigor illius propositi flecti nequit. Hæc prima est, ideoque penè præcipua Fausti Regiensis querimonia. *In alterutram,* inquit, *partem subsidia orationis excludunt. Quid enim vltra speret, quem iam gratia suum fecit? In quo è contrario non desperet, quem præfinitio violenta damnauit?* Vt verò aduersus illam ex originis damnatæ massa discretionem quam libero suæ voluntatis decreto Deus facit, se disputare declaret, sensum suum haud multo post his verbis luculentius prodit: *Qui vnum ex origine perditum, alterum in prædestinatione affirmat electum, vide quo improba persuasione declinet. Quid enim aliud dicit nisi quod adiutorio orationis neuter indigeat. Nam iam præordinatis ad vitam necessaria non erit; deputatis ad mortem prodesse non poterit. In isto superuacua, in illo infirma iudicabitur. Beneficia supplicationis qui in acquisitione prædestinationis est, non requirit: qui vero in perditionis parte, non recipit. Quod si curam impendendam æstimat orationi, indubitanter intelligat ea quæ imminent posse mutari.* Hæc ille. Quibus vltimis verbis clarius indicat, illa potissimum diuini propositi immutabilitate supplicandi & orandi subsidia suffocari.

Faust. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 4. — *Ibidem.*

Sexta & septima ratio, quia introducuntur duæ partes humani generis, duæ naturæ, duæ massæ cum Manichæis.

CAPVT XIV.

CVM verò verbis citatis *perditionis partem* nominat, sextam abhorrendi propositi causam insinuat, quæ apertius à Massiliensibus tangitur. Molestissimè siquidem ferunt, illo prædestinationis decreto totum genus humanum in *duas partes* diuidi, quarum vna vitæ, morti altera destinata sit, tantumque chaos inter illas firmatum, vt neque in hac neque in altera vita, vna ad alteram transire non possit. Hinc in Epistola Hilarij dicunt: *Nam si sic prædestinati sunt ad* VTRAMQVE PARTEM, *vt de aliis ad alios nullus possit accedere, quo pertinet tanta extrinsecus correptionis instantia.* Cui vt illis videbatur absurditati, cum remedium adhibuissent discretionem vnius ab alio, totamque diuinorum decretorum diuersitatem ab humani arbitrij motibus suspendendo, commenti istius magnum quasi fructum inferentes, *atque ita*, inquiunt, *non opus esse partes constitui, quibus nec adiiciendum sit aliquid, nec detrahendum.* De iisdem partibus & Faustus clarè loquitur, vbi superfluam ex illo capite esse orationem inculcare satagit: *Sed quid orare*, inquit, *homini proderit in vna* HARVM PARTIVM *constituto? Nam etsi ad quam partem fuerit deputatus ignorat, vtramque tamen definitam esse & immutabilem non ignorat.*

Hilar. in Epist. ad August. — *Ibidem.* — *Ibid. c. 4.*

Affinis isti querelæ est & alia, quæ septima esse potest; quod sub illo diuini propositi, siue prædestinationis pallio cum Manichæis, *duæ naturæ duæque massæ* fingerentur, quarum vna sit bona, vtpote quæ nullo arbitrij motu salute excidere potest, altera mala, quia nullo studio possit à perditione liberari. Hoc est vno verbo, quod vnaquæque suæ qualitatis tenax sit, vt aliud quam facta est, esse non possit: de qua querela Prosper ad Ruffinum scribit: *Adiiciunt etiam* (accusatores Augustini) *duas illum humani generis massas & duas credi velle naturas, vt scilicet tanta pietatis viro Paganorum & Manichæorum adscribatur impietas.* Et in Epistola ad Augustinum Massilienses dicunt: *Sub hoc prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem, aut* DIVERSARVM NATVRARVM *dici Dominum conditorem,* SI NEMO ALIVD POSSIT ESSE QVAM FACTVS EST. Hinc & Faustus cum Apostoli ad Romanos de figulo & vna massa differentis citasset locum: *Quicunque*, inquit, DVAS *humani generis* MASSAS *esse arbitrabaris, vnam sacrâ ex lectione cognosce. Duas autem facit prauitas studiorum & diuersitas voluntatum.* Qua voluntatum humanarum commendatione, Semi-Pelagianorum solemni consuetudine omnem ab humanis actibus vult submouere prædestinationem.

In Epist. ad Ruff. — *Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 13.*

Octaua propositi diuini aduersandi ratio, quia Deus non haberet seriam voluntatem vt omnes credant & salui fiant.

CAPVT XV.

OCTAVO propositum illud quo ante mundi initium eligendorum & reiiciendorum dicitur facta discretio, idcirco etiam vel maxime exhorrent, quia ex eo sequitur *Deum non omnes homines velle saluos fieri*; sed solum certos illos quos sibi ad vitam æternam eligendo prædestinauerit, hoc autem tanquam Apostolicæ doctrinæ sine vlla dubitatione contrarium vehementissime detestantur. Hinc Galli inter damnabilia, ex Augustini libris decerpta capitula & istud ponunt: *Quod non omnes homines velit Deus saluos fieri, sed certum numerum prædestinatorum.* Quod vt magis inuidiosum sit, in obiectionibus Vincentianis additur: *Quod Deus nolit omnes saluare, etiamsi omnes saluari velint*, quasi haberi possit ab homine voluntas se saluandi sine volente & inspirante Deo. Eadem difficultas & in Epistolis Prosperi & Hilarij ad Augustinum tangitur.

Cap. 8. Gal. — *Obiect. 2. Vincent.*

Huic absurditati & illam similem esse volunt, quæ in Gallorum capitulis nona est: *Quod non pro totius mundi redemptione Saluator sit crucifixus.* Et illam: *Quod non omnes vocentur ad gratiam.* Item, *quod qui vocati sunt, non omnes æqualiter sint vocati, sed alij vt credant, alij vt non credant.* Nam Saluatorem etiam pro illis esse reuera crucifixum, eos velle seriò saluos fieri, illos ad fidem & gratiam suam sincere & citra simulationem vocare, quos illo electionis proposito ab æterno noluerit perditionis massâ discernere, tanquam certissimum statuunt, & tamen nullo pacto in Catholicorum sensu intelligi posse arbitrantur. Easdem difficultates crebrò inuidiosissimeque Faustus expli-

Cap. 9. Gall. & Obiect. 9. Vincent. — *Cap. 4. & 5. Gall.*

cat. Vnde cum quodam loco *pro vniuersis Christum venisse* docuisset, tandem aduersus illud propositum Dei ab Augustino traditum & inuidiosis vocibus expressum dicit: *Quod si quemadmodum absque blasphemia impietas, alij ad mortem praeordinati, alij praedestinati videntur ad vitam; nullam Christus veniendi causam, nullam moriendi (quam pietas eius inuenit) habuit necessitatem. Nonnum ergo remedium nihil agere potuit, si ante saecula res humanas definitio vetusta praefixit.* Cernis, arbitror, quam difficile omnes existimauerint sinceram erga salutem hominum voluntatem Dei quam cum habere supponunt, cum illo diuino proposito conciliare, quo certum duntaxat numerum ad salutem eligi Augustinus praedicabat.

Fauft. lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 16.

Nona ratio auersionis, quod in huiusmodi propositi assertione omnia reiectorum peccata ascribantur Deo.

CAPVT XVI.

SED quia definitus ille praedestinatusque electorum & saluandorum numerus, qui nec augeri potest nec minui, reliquos omnes, quotquot non pertinent ad istum certissimum & foelicissimum numerum, abiectos & ad interitum destinatos esse supponit. Hinc alia difficultas oritur, quod Deus non tantum eos non velit saluos fieri, vt capite praecedenti dictum est, sed etiam in ipsa peccata praecipitare videatur, vt scilicet ad perditionem iam sibi praeordinatam infallibili gubernatione perueniant. Cuius quidem difficultatis in Epistolis Prosperi & Hilarij ad Augustinum scriptis nulla mentio est, quia probabili colore caret, sed post mortem sancti Doctoris inuidiosissimis importunissimisque vocibus ventilata, & sectatoribus eius ad infamandam doctrinam eius obiecta est. Quidquid enim in reprobatis illis accidit, ab ipsa eorum creatione, vsque ad condemnationem, diuinae voluntatis constitutioni tribuebant. Hinc inter obiectiones Vincentianas, illa de creatione ad malum fluunt: *Quod Deus maiorem partem generis humani ad hoc creet, vt illam perdat in aeternum.* Item: *quod maior pars generis humani ad hoc creetur à Deo, vt non Dei, sed diaboli faciat voluntatem.* Cui simile est etiam decimum tertium Gallorum Capitulum. Vt vero etiam Deum constitutionem istam fusio per se exequi crederetur adiungunt alia: *Quod peccatorum nostrorum auctor sit Deus, eo quod malam faciat voluntatem hominum, & plasmet substantiam quae naturali motu non possit nisi peccare.* Et rursum: *Quod Deus tale in hominibus plasmet arbitrium, quale est daemonum, quod proprio motu nihil aliud possit vel velit nisi peccare.* Omnium denique scelerum quae ab infidelibus perpetrantur, Dei praedestinationem causam esse vociferantur. Vsque adeo, vt hoc ipsum quod non credant, secundum hanc doctrinam ex Dei dicant voluntate contingere: *Quod qui vocati sunt*, inquiunt Galli, apud Prosperum, *non aequaliter sint vocati: sed alij vt crederent, alij vt non crederent.* Et clarius: *Quod qui Euangelicae praedicationi non credunt ex Dei praedestinatione non credunt, & quod Deus ita definierit, vt quicunque non credunt, ex ipsius constitutione non credant.* Nec infidelium tantum, sed omnia quoque Christianorum flagitia & facinora, quibus à suscepta fide & charitate desciscentes, sibi viam ad perditionem struunt, Deo decernenti perpetrari volunt. Subtrahi namque perseuerandi vires, vt cadant, atque in diuersis peccatorum generibus voluntati finem sibi diuinitus destinatum adaequantur. Hinc Massilienses apud Augustinum hoc modo iuxta doctrinam eius populis praedicandum asserunt: *Si qui obeditis, si praedestinati estis reiiciendi, subtrahentur obediendi vires, vt obedire cessetis.* Quod totidem pene verbis duodecima Gallorum obiectione repetitur: Nec multum dissonat obiectio septima, octaua, nona Vincentiana quibus dicitur: *Quod haec sit voluntas Dei vt magna pars Christianorum salua esse nec velit nec possit, à sanctitatis proposito ruat, & apostatet a Catholica fide.* Quod pluribus verbis magis explicant Obiectione duodecima Vincentiana, decima tertia, decima quarta & decima sexta, ita nempe vt & in ipsa oratione Dominica, dum dicitur: *Fiat voluntas tua*, nihil aliud à reiectis quam contra se petere dicant, id est, *vt cadant & ruant, quia voluntas Dei haec est, vt aeterna morte pereant.* Hinc vlterius: *Et sacrarum Virginum corruptelas, Parentum incestus, dominorum à seruis perpetratas caedes*; ipsamque lapsorum impoenitentiam accidere putant ex dispensatione Dei, sic eos gubernantis, *Vt*, inquiunt, *nec possint vel velint per poenitentiam liberari.* Haec verò & similia sunt illa forsitan *interminabiliter plura*, quae Hilarius litteris suis se non expressisse, sed per se ad Augustin. deferre maluisse testatur: Et postea à Prospero duobus libellis comprehensa sunt. Ex quibus admodum sane perspicuum est, quomodo contra illud quod diximus propositum praedestinationis omnia Massiliensium tela torqueantur. Nam omnes pene aduersus Augustini doctrinam obiectiones quas hoc capite, vel aperte citauimus, vel perstringendo tetigimus, praedestinationis aut propositi aut voluntatis Dei faciunt mentionem.

Obiect. 4.
Obiect. 5.
Obiect. 6.
Cap. 5. Gall.
Capit. 14.
Lib. de dono perseu. c. 15.
Capit. 12. Gall.
Obiect. Vincent. c. 7. 8. 9.
Obiect. Vincent. 12. 13. 14.
Obiect. Vincent. 16.
Obiect. Vincent. 10.
Obiect. 11. Vincent. 15.
In Epist. ad August.

Decima horroris ratio, quia sententia noua est, & opinioni Patrum contraria.

CAPVT XVII.

DECIMA denique ratio cur tantopere illam diuinae praedestinationis *constitutionem* quae humanas praeuenit voluntates abhorruerint, ex antiquorum Patrum doctrina & Ecclesiae sensu petitur. Quotquot enim Augustini aetatem antegressi sunt, videntur praedestinationem hominum, non secundum illud bene placitum voluntatis Dei, sed secundum praescientiam alicuius operis aut voluntatis ex parte hominis antecedentis vnanimi pene consensione docuisse. Quod quidem multipliciter Massilienses vterque in Epistolis Prosperi & Hilarij conquerunturr, vt facile pateat, tanto iustiorem istam eis visam fuisse querimoniam, quanto in huiusmodi rebus ad fidem pertinentibus humanae rationi authoritas antecedit: *Contrarium putant*, inquit Prosper, *Patrum opinioni & Ecclesiastico sensui quicquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputatis.* Ecce primum quod Massilienses in Augustini doctrina perturbauit, nouitas fuit, & ab antiquorum sensu dissonantia: quam primo quoque verbo suae relationis Hilarius notat: *Nouum*, inquit, *& inutile esse praedicationi, quod quibusdam secundum PROPOSITVM eligendi dicantur.* Nec semel eis hunc scopulum detexisse sufficit, nisi identidem eandem tangerent & Augustino inculcarent; hoc est enim quod iterum Prosper repetit: *Obstinationem suam vetustate defendunt, & ea quae*

In Epist. Prosp.
Initio Epist. ad August.
Hilar. in Epist. ad August.
In Epist. ad August.

de Epistola Apostoli Pauli Romanis scribentis ad manifestationem diuinæ gratiæ præuenientis electorum merita proferantur, à nullo vnquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, vt nunc sentiuntur affirmant. Hoc est item quod Augustino dicit Hilarius: *Hoc enim & illis locis tuorum opusculorum, & aliorum quæ prosequi longum est se demonstrare testantur.* Hoc iterum, quod paulò post: *Hoc etiam de aliorum libris, quorum est in Ecclesia authoritas, faciunt; quod perspicit Sanctitas tua non parum posse iuuare contradictores nisi maiora, aut certe paria proferantur à nobis.* Quid, quod non modò Massilienses quorum in hac re potest esse suspecta fides istam exaggerant querimoniam, sed etiam in se Prosper idem sensisse videatur? Sic enim in fine litterarum suarum Augustino ex propria sententia videtur loqui; *Illud etiam qualiter diluatur, quæsumus patienter insipientiam nostram ferendo demonstres, quod retractatis priorum de hac re opinionibus* PENE OMNIUM PAR INVENITUR ET UNA SENTENTIA, *qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt*; quod quid sit explicando subnectit: *Vt ob hoc Deus alios vasa honoris, alios vasa contumeliæ fecerit, quia finem vniuscuiusque præuiderit & sub ipso gratiæ adiutorio in qua futurus esset voluntate & actione præscierit.* Quæ quidem Prosperi verba totaque Massiliensium de nouitate querimonia, quanta veritate nitantur, ex iis vtcunque æstimari potest quæ de Origenis in Epistolam ad Romanos commentariis adeoque ipsius Augustini sententia ante susceptum Episcopatum supra suis locis diximus. Vtraque quippe quantum ad hunc articulum perfectè Semi-Pelagiana fuit, vt non mirum sit alios inferioris notæ & perspicaciæ Scriptores inter vtriusque ætatem interiectos in eundem scopulum impegisse. Nam vt Augustini doctrinam inter Latinos in Occidente, ita inter Græcos in Oriente, Origenem plerique in Scripturarum explicatione secuti sunt. Etenim quia incredibile conceptuum vbertate, & commentandi scribendique facilitate inter primos glaciem fregerat & aditum ad Scripturarum secreta penetranda reserauerat, hinc maxima ipsius fuit in Scripturis interpretandis apud posteros eius Græcos æstimatio: qua fieri plerunque solet, vt error non ita perspectu facilis nullo Ecclesiæ adhuc damnatus anathemate, corruptæ naturæ conceptibus valde consentaneus, scripturis instructus, multisque veritatibus intertextus, ab auidis incautisque lectoribus hauriatur.

Hilar. in Epist. ad August.

Ibidem.

Prosp.

Inferuntur tria corollaria, quibus natura illius propositi & gratiæ quam Massilienses horrent, aliqua ex parte declaratur.

CAPVT XVIII.

PORRO ex iis quæ hactenus de illo diuinæ voluntatis proposito iuxta Massiliensiũ intelligentiam & querelas locuti sumus, tria euidenter inferri posse & consequi sentio: quorum vnum decreti illius originem respicit, alterum eius latitudinem, tertium executionem.

Primum igitur infero, toto illos ostio aberrare, ne quicquam in Augustini doctrina capiant qui propositum istud tam constanter ab eo prædicatum vt à diuina voluntate possit formari, præuisionem aliquam humani motus, siue voluntatis, siue determinationis, siue absolutam, siue

A hypotheticam includere vel supponere credunt, & persuadere moliuntur. Massilienses enim ipsi perspicuis expressisque verbis subinde contrarium apud Prosperum dicunt: *Remoueri omnem industriam tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præueniat voluntates*: Ecce propositum, *quo*, vt ibidem aiunt, *ante mundi initium vel in ipsa conditione generis humani eligendorum* ab Augustino *dicitur facta discretio, secundum quod placuit creatori*, humanas præuenit voluntates. Nam si ante diuinæ voluntatis propositum humanæ cuiuspiam determinationis nutus, siue cum gratia, siue sine gratia in Dei præuisione præcedat, profecto iam propositum eligendi humanam voluntatem non præueniet,

B sed sequetur: sicut in eadem Epistola Prosper dicit Massilienses *Electionem Dei* siue propositum eligendi paruulos *quibuscumque Commentitiis meritis subiicere*, hoc est posteriorem facere, tametsi non nisi sub conditione si viuerent illa merita præscirentur. Et quid est aliud discretionem hominum fieri *secundum quod placuit creatori*, nisi pro liberrimo diuinæ voluntatis beneplacito ac proposito, quod nihil penitus ex parte hominum datum præuisumque respiciat, per quod vnus ab alio siue sine omni gratia, siue cum gratia quoquo modo iam distare aut discretus esse ante conceptum conclusumque Dei propositum cogitetur? Hoc enim si vel in præuisione supponatur,

C iam palam discretionem habes *secundum præscientiam*, non *secundum quod placuit creatori*. Ante propositum enim absolutum atque completum iam præscietur discretio, non per ipsum Dei propositum fiet.

Sed hoc propositum Dei omnem præuisum humanæ voluntatis nutum siue absolute siue sub conditione præcedere, tota Massiliensium oppugnatio longe luculentius omnibus verbis indicat & quodammodo clamat. Nam si propositum istud vt à Deo possit concipi ab aliqua præuisa humanæ libertatis inclinatione suspenditur, quænam obsecro ab homine non fatuo vel tenuissima formidari potest vmbra fati? quænam stabilitatis

D eius immutabilis, quæ efficaciæ timendæ ratio? Nonne tota si qua vel fingi posset fatalitas, immutabilitas, efficacia, à propria ipsorum voluntate penderet? Nonne præuisus voluntatis nutus suum potius vnicuique fatum conderet & fatum ipsum regeret, quàm huc illuc pro alterius beneplacito fatali aliqua constitutione regeretur, aut raperetur? Quis vero hic esse potest interimendæ libertatis metus: vbi studiosissime Deus cauet & vigilat, ne quasi fatali aliqua sanctione lædatur? Vbi nihil proponitur aut decernitur, nisi libertas voluntatis iam ante à Deo extra periculum omne posita & incolumis esse videatur? Iam vero quam non ineptiam sapit superfluum esse labo-

E rem voluntatis propter decreti illius constantiam conqueri, quod non nisi præuiso voluntatis labore sancitum est? Vereri diuinæ voluntatis incertitudinem quam à propriæ voluntatis flexu suspendi sciunt? Sub illo incerto desperabundum gemere, quod vnicuique fieri potest propria voluntate certissimum? Et quis non rideat acutissimos homines, de duabus massis duabusque naturis conquerentes eo quod *duas massas* non nisi *prauitate studiorum, & diuersitate voluntatum fieri* velint. Vbi audiunt voluntatum suarum præuisam diuersitatem ac studium ipsas massas facere? Partesque ipsas duas quibus nihil adiici posse stomachantur, propriæ libertatis in vtram libuerit suo nutu vergentis præcognita inclinatione constitui?

Faust. lib. 1. de grat. & lib. arbit. c. 13. Vide supra.

Sed

Sed omnem delirantium excedit absurditatem quod correptionum & exhortationum interitum per illud propositum afferri quererentur, si voluntatis consensus aut dissensus quibus excitandis aut auertendis exhortatio & correptio adhiberi solent ante ipsum Dei propositum præuisus esse ab Augustino doceretur. Nam humanorum nutuum præscientiam, atque independentes constitutiones Dei non modo non abhorrebant, sed veluti libertati maximè consentaneas libentissimè prædicabant. Nec mirum sanè: sic enim, dum omnis diuini decreti vis in cardine voluntatis humanæ vertitur, totus ille rigor & horror tollitur, quo indifferens flexibilitas intra cancellos immutabiles alienæ constitutionis independenter à se conceptæ & *humanas præuenientes voluntates* coërcetur & clauditur, quos egredi nulla lucta, nullo conatu potest. Hoc est enim quod conquerentes dicunt: *Vt neque reiectus vlla industria possit intrare, neque electus vlla negligentia possit excidere.*

Ita loquuntur Massil. in Epist. Prosp. ad Aug. — *Ibidem.*

Alterum ex Massiliensium querelis consectaneum est propositum istud quod omnes humanas voluntates præuenit, non modo ad primas credendi, sperandi, diligendique voluntates, quæ ex illo proposito conferuntur, sed ad ipsam quoque perseuerantiam bonæ voluntatis extendi: vsque adeò vt etiam gloriam electis discretisve sola Dei benignitate largiendam sua latitudine velut causa complectatur. Nam imprimis passim istud propositum cum electione, discretione à massa perditionis, & prædestinatione confundunt, quibus perseuerantiam includi nemo dubitat. Hinc *prædestinatos ad vtramque partem, prædestinatum electorum numerum nec augeri posse nec minui, prædestinantis electione* humanas præuenire voluntates carpunt. Hinc dicunt propositum istud *Sanctis*, hoc est iam credentibus, adeoque fide, spe, charitate sanctificatis *occasionem teporis afferre*, nempe quia à fine ad quem electi sunt non possunt cadere. Hæc est enim quod velut causa subnectitur: *si neque reiectus*, à gloria scilicet, *vlla industria possit intrare, neque electus vlla negligentia possit excidere.* Hinc enim & *spei & cursus*, quibus ad brauium in stadio tenditur, mentionem faciunt: *Sub incerta spe cursum non esse constantem*: videlicet, *cum si aliud habeat prædestinantis electio*, ad gloriam scilicet seu ad illud, ad quod Sancti sperando currendoque contendunt *cassa sit annitentis intentio*. Hinc est quod Prosper sibi exponi flagitat quomodo per *illud propositum quo præordinati siue electi ad vitam æternam fideles fiunt*, non oriatur negligentia *si se prædestinatos esse desperent*. Hinc est quod statim oppositam Massiliensium opinionem explicans tanquam Patribus antiquioribus consectaneam: *Propositum*, inquit, *& prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt.* Quo proposito ne gloriam æternam respici ac dari dubites: *Vt ob hoc*, inquit, *Deus alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia* FINEM *vniuscuiusque præuiderit & sub ipso gratiæ adiutorio, in qua futurus esset voluntate præuiderit*, scilicet vel bona vel mala, cui gloria fidem consequens deberetur aut negaretur. Et verò quid aliud clamat Fausti de sublata orationum necessitate querimonia, nisi quòd perseuerantia ipseque finis; hoc est, gloria, iam illa proposito immutabili stabilitate decreta sunt? Nam pro perseuerantia & gloria preces omnes quibus pro se sancti Deo supplicant sine vlla dubitatione funduntur. Et hoc ex totius capitis quarti serie manifestius patet quam vt vberioris probationis indigeat. Vnde perspicuis verbis

In Epist. Hilar. — *In Epist. Prosp.* — *Faust. lib. 1. de grat. & lib. arbit. cap. 4.*

A dicit Faustus: *Iam præordinatis ad vitam necessaria non erit* (oratio) *deputatis ad mortem prodesse non poterit.* Vides *præordinatis ad vitam æternam* (nam Euangelistæ verbis vtitur) orationem fore superfluam, ex quo Semi-Pelagiana ratiocinatione statim conficit EA QVÆ IMMINENT *posse mutari.* Et apertius: *Si vnus ad vitam, alter ad perditionem deputatus est, non* IVDICANDI *nascimur, sed* IVDICATIO. Quod autem hæc ad vitam æternam præordinatio seu propositum glorificandi Sanctos suos pari modo nullam humanæ voluntatis præscientiam præsupponat, eadem omnes querelæ probant, quas paulò ante ex Massiliensibus recensuimus.

Luc. act. 13. vers. 48.

Tertium quod ex superiori deductione conse-
B ctaneum est ad propositi diuini executionem pertinet, nimirum *vocationem illam electorum secundum Dei propositum*, quam tot querelis Massilienses impetunt, nullo modo esse posse talem, vt positis omnibus externis internisque gratiis ad consentiendum necessariis, vltimus ad discernendum nutus ab illa indifferentiæ libertate, in vtramvis libeat partem sese inclinante petatur. Absurdum quippe si non stultum, hominibus non stultis videri debet, illam gratiam à Massiliensibus fuisse tot clamoribus impugnatam quasi liberum auferret arbitrium, quæ postquam data est instar habitus ad volendum, instar luminis ad videndum, instar scipionis ad ambulandum, prorsus ad nutum subdita
C est voluntati. Quid quod ipsi Massilienses vltrò huiusmodi indifferentis gratiæ genus admiserint, prædicauerint, inculcauerint, quod alio loco indubitatis argumentis vberius astruendum est. Nunc siquis de Massiliensium sensu quo gratiam ab Augustino prædicatam acceperunt plura desideret, ea consulat, quæ in re prorsus simili de Monachorum Adrumetensium & Pelagianorum sensu disseruimus. Nam vt ex Prospero supra dictum est: *Quidquid in libro* de correptione & gratia *ex contradicentium sensu sibi Augustinus opposuit, quidquid etiam in libris contra Iulianum ab ipso sub hac quæstione obiectum debellauerat, hoc totum ab istis Sanctis contentiosissime conclamabatur*; quo significat, iisdem
D difficultatibus Massilienses in intelligenda gratiæ operatione laborasse, quibus illi Monachi & Iulianus laborauerant.

Vide supra lib. 4. de dogmat. Pelag. toto cap. 17. — *Epist. ad August.*

Vnum hic tantum ab omni non peruicaci suæ sententiæ defensore pro tribus illis corollariis etiam atque etiam consideratum velim, quam sit absurdum, & à dignitate Augustini tanti Doctoris alienum, quod cum videret se tot obloquiis & obtrectationibus ab errantibus & male doctrinam suam accipientibus appeti, tot calumniis assertam à se veritatem traduci, tantum salutis periculum infirmis dari, tot scandala aduersus fidem Ecclesiæ suscitari, nunquam tamen in omnibus libris, quos aduersus illos condidit, vel verbulo di-
E ctum aut insinuatum esse voluerit, male Massilienses doctrinam suam de illo proposito & gratia intelligere: nihil esse de voluntatibus hominum, multo minus de gloria conferenda prædestinatum sine proposito, nisi præuiso sub ipso gratiæ adiutorio voluntatis assensu. Itaque nihil esse in illo proposito fatale vel formidabile quia nihil à Deo inconsulta voluntate decernitur: saluum esse sub gratia liberum arbitrium, & maxime saluum, quia ab eius liberrimo nutu, etsi non sine gratia, credere & non credere, velle & nolle suspenditur, haud secus ac si nulla gratia inueniretur. Ita quippe facillimo, expeditissimo, breuissimoque explicandi modo, hominibus gratiæ non infestis, sed vmbris difficultatum territis; omnes conten-

tionum fibras radicitus amputasset. Cur ergò tam periculosas scandalosasque difficultates viris grauibus & amicis, flagitantibus tot Presbyteris de salute periclitantibus, non vnius saltem sententiolæ declaratione sopiuit? Si forte non potuit, certè ignarissimus & stupidissimus fuit; si autem noluit impiissimus. Illud ab eius diuina profundissimaque sapientia remotissimum, hoc ab eius pietate alienissimum. Quid quod illud propositi & gratiæ genus, quo cunctos Massiliensium scrupulos facillimè dissipatum iri diximus, & agnouit Augustinus & docuit, & cum res ista postularet luculentius explicauit quam vllus Philosophus aut Scholasticus indifferentis libertatis Patronus, eam immunem à vinculis fati & necessitatis asseruit? Cur ergo tantas suæ doctrinæ criminationes surdis auribus præteriuit? Nimirum vidit veritatis Doctor profundissimus & religionis Antistes sacratissimus, isto propositi & gratiæ explicandæ modo Massiliensibus quidem abunde fieri satis, sed Catholicæ fidei forsan veritatem prodi, Christianæ religionis iugulum peti. At hoc ex propriis fundamentis hic ostendere, & operosum & importunum est, sed vberius præstabitur suo loco. Nunc ad aperienda Massiliensium sensa, quibus tot difficultates in Augustini doctrina sibi occurrentes conati sunt fugere ac fugare, pergamus.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER OCTAVVS.

De Semi-Pelagianis secundus.

Alius Pelagianorum, alius Massiliensium scopus: Et generatim in quibus articulis cum Catholicis conuenirent.

CAPVT PRIMVM.

Ex iis quæ hactenùs disseruimus facilè intelligere quilibet potest, longè aliam fuisse Massiliensibus quam Pelagio & Iuliano cæterisque Pelagianis intentionem; siquidem nihil aliud ex professo Pelagiani studuerunt, quam sublatâ funditus Christi Saluatoris fide, puram putamque Philosophiam in Ecclesiam cum gentibus introducere, vt cum Philosophis huius mundi natura hominis illæsa putaretur, *beatamque vitam virtute propriæ voluntatis efficere.* Massilienses contra tanquam Catholicæ fidei Sectatores Christum naturæ perditæ Saluatorem omnibus modis sibi retinendum esse duxerunt tuendamque gratiam eius, *Vt*, quemadmodum Augustinus dicit, *nobiscum pro Catholica fide perniciem Pelagiani erroris impugnarent.* Sed cum istud prædestinationis & electionis propositum, quo quidam pro solo Dei beneplacito nulla prorsus habita consideratione voluntatis, à perditionis massa quam peccatum fecerat, aliis in eadem causa prætermissis discerni debere dicebantur, & consequenter omnes voluntatis actus quibus ex illa massa perditionis eripiuntur, à prima credendi voluntate, vsque ad ipsam gloriæ coronam accipere durissimum ipsis esse ac desperationis causa videretur, adeoque Catholicæ veritati & antiquiori Patrum sensui repugnare, aliam viam salua Dei gratia & prædestinatione, sibi aperiendam esse duxerunt, qua mitigata illâ diuini propositi fatalitate, vnusquisque si vellet, per gratiam ab illa perditione posset liberari. Itaque scalas quasdam sibi machinati sunt, quibus à naturæ bonitate, quæ non prorsus peccato deleta fuerat, tanquam prima & initiali quadam Dei gratia, ad saluatricem Christi gratiam, quisquis vellet sine vllo Pelagij errore vel gratuitæ gratiæ lesione conscenderet.

Aug. Epist. 106. ad Paulin.

Lib. de prædest. SS. cap. 14.

Primùm igitur omnium vt Pelagium quam longissime fugiant, peccatum originale quod aduentus Christi liberatricis gratiæ Pelagianis inuisæ, totiusque prædestinationis & propositi, quod Augustinus asserebat radix est, integre quemadmodum religio postulat Christiana profitentur: *Hæc enim ipsorum definitio ac professio est*, inquit Prosper: *Omnem quidem hominem Adam peccante peccasse.* Et expressius: *Sub quo* (peccato originali) *omnes homines similiter in primi hominis damnatione nascuntur.* Qua de re nulla prorsus cum ipsis quæstio est. Siquidem ista Massiliensium à Pelagianis deuiatio proprie *Semi-Pelagianorum* ipsis nomenclaturam dedit.

In Epist. ad August.

Ibidem.

Secundò per istud peccatum fatentur naturam humanam in ægritudinem incidisse qua vires surgendi ex illa perditione recteque viuendi potestas periit. Vnde Hilarius: *Nec inde quamquam proprio arbitrio liberari posse consentiunt, sed id conuenient asserunt*

In Epist. ad August.

asseramus veritati, vel congruum prædicationi vt cum prostratis, & nunquam suis viribus surrecturis annuncietur, &c. Et infra: primi hominis posteros *amissis & perditis viribus* iuuandos esse volunt.

Hinc tertiò, sola Christi gratia & baptismo sentiunt hominem à perditione posse liberari: *In Epist. ad August.* Vnde apud Prosperum profitentur palam: *Neminem per opera sua, sed per Dei gratiam regeneratione saluari.*

Quartò fatentur hanc Dei gratiam non solum propter peccati remissionem quæ in baptismo datur esse necessariam, sed in primis vt ad incipiendum vel perficiendum quodcunque opus bonum hominis lapsi infirmitas adiuuetur: *Cæterum*, ait *Ad August.* Hilarius, *ad nullum opus vel incipiendum nedum perficiendum quemquam sibi sufficere posse consentiunt.* Et multò inferius: *abominari se & damnare testantur, si quis quicquam virium in aliquo remansisse, quo ad sanitatem progredi possit existimet.* Progressus enim ille ad sanitatem per bonorum operũ frequentationem fieri solet, quibus homo acceptâ peccatorum remissione, magis magisque iustificatur. Vnde in Epistola Prosperi dicunt: *Neminem nisi per gratiam iustificari.*

Et istam quidem eorum confessionem ita intelligere videtur Augustinus vt etiam voluntatem hominis gratia *præueniri debere fateantur*: Quod verbum vtrum ex illis Hilarij litteris, quæ perie- *Lib. de prædest. SS. c. 1.* runt, ab Augustino sumptum sit, nihil non satis constat: *Peruenerunt etiam*, inquit, libro de prædestinatione Sanctorum, *vt præueniri voluntatis humanum Dei gratia fateantur, atque vt ad nullum opus bonum vel incipiendum vel perficiendum sibi quemquam suf- Lib. de dono persen. c. 26. ficere posse consentiant*: Et rursum alibi, *A Pelagianorum porrò hæretica peruersitate tantum isti remoti sunt, vt fateantur quod eorum præueniat voluntatem quibus datur hæc gratia.* Hæc est generalis Massiliensium de peccato originali, de naturæ lapsæ corruptione, de gratiæ necessitate confessio: cuius integritatem, si firmiter intelligenterque tenuissent, nulla cum eis de istis articulis reliqua esset contro- *Loco citato.* uersia. Nam in ea tota Augustini doctrina de gratia & prædestinatione, velut in radice cõprehenditur, quemadmodum hoc Augustinus ipse subinde ratiocinando demonstrat. Sed iam quomodo his fundamentis Catholicis nixi nouam doctrinam ad auferendam hominibus desperationem struxerint, proferamus.

Incipit declarari quibus modis difficultates dissipauerint. Ac primo vnum propositum Dei in duo diuidunt: quorum altero generali Deus vult omnes homines saluos fieri, altero non omnes. Illud conditionatum, hoc absolutum.

CAPVT II.

Capit. 9. 10. & initio 11. lib. praced. EX iis quæ superiùs diximus, duos esse patet cardines querelarũ quę contra propositum prædestinationis ab Augustino prędicatum suscitatæ sunt. *Naturam* illius decreti, & *effectum seu efficaciam* eius. In quibus omnes reliquæ de desperatione, ignauia, exhortationum & orationum excidio, cæterisque malis quæ fusius à nobis commemorata sunt, vertuntur. In natura propositi, displicet eis quod illa Dei constitutio *humanas præueniendo voluntates* vnum ab alio & præ alio im- *Vide cap. 9. supra fusè lib. praced.* mutabiliter ante mundi cõstitutionem discerneret, vt secundum quod placuit creatori alter fie- A ret vas in honorem, alter in contumeliam. In effectu, displicet iisdem quod vnum ab altero gratia in hac vita discerneret: & efficacissime id quod diuinitùs constitutum fuerat, exequendo perficeret. Vtrique nodo suum, vt putant, cuneum sine Pelagiani erroris periculo aut nota, sine gratiæ aut propositi diuini læsione commenti sunt. Talem quippe prædestinationis ordinem & gratiæ dispensationem ac vim, tantillum ab asserta per Augustinum veritate deflectendo moliti sunt, vt tota illa numerosa series trabalium absurdarumque difficultatum penitùs euanesceret.

Primum itaque, quia omne Dei propositum erga salutem hominum perditorum, quod eorum B præcurrat voluntatem, negare nefas esse vident, ipsi vnicum illud, quod absolutum & particulare certorum duntaxat hominum præueniens voluntates, Augustinus tradidit, in duo partiuntur; quorum alterum sit vniuersale quidem omnesque præcedat creatæ voluntatis motus, alterum particulare, sed voluntatis arbitrium consequatur. Illud quasi cõditionatum, hoc absolutum statuunt. De particulari inferiùs, hic de vniuersali pauca dicenda sunt. Itaque vniuersale istud propositum nihil est aliud nisi generalis quædã voluntas Dei, qua, quantum in se est, vult omnibus omninò hominibus, excluso nemine, vitam æternam. Hoc propositum solent Apostolicis verbis exprimere, C quod *Deus vult omnes homines saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire*: *1. ad Tim. 2.* Et in alio sensu quam ea Augustinus explicat firmissimam totius erroris sui basim constituere: *Inde est quod illius sententiæ expositionem*, inquiunt Massilienses apud Hilarium, *In Epist. ad August.* *non eam quæ à te est deprompta suscipiant, id est vt non nisi omnes homines saluos fieri velit & non eos tantum, qui ad Sanctorum numerum pertinebunt, sed omnes omnino vt nullus habeatur exceptus.* Et apud Prosperum timentes ne istud fundamentum eriperetur sibi, propterea quod non omnibus Euangelium prædicetur: *Nec vacillare illud*, inquiunt, *quod Deus omnis homines velit saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire.* *Prosper ad August.* Et aliquanto superius generalis vocatio- D nis omnium radicem tangunt: *Vt bonitas in eo appareat SI NEMINEM repellat à vita, sed INDIFFERENTER VNIVERSOS velit fieri saluos & ad agnitionem veritatis venire.* *Ibidem.* Hoc & Faustus & Cassianus adeoque Pelagiani omnes & quotquot quoquo modo salutem hominis ex humana volunt voluntate religare studiosissimè inculcare solent, vt passim ex eorum scriptis ipsoque Augustino manifestissimè liquet. Vnde Prosper: *Et vbi est illud quod nobis quasi contrarium à non intelligentibus semper opponatur quod Deus omnes homines velit saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire.* *Vide Aug. lib. 4. cont. In. c. 8. & In Epist. ad Ruf.*

Sed quia non omnes reipsa saluos fieri certum E est, hinc illud propositum generale non absolutum, sed inefficax & quasi conditionatum statuunt videlicet *si homines ipsi velint atque consentiant.* Dilucidis verbis eorum sensum Prosper ad Augustinum promit: *Itaque quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam; quantum autem ad arbitrij libertatem, ab his eam apprehendi qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Et Hilarius, *Nec hoc timendum, quod* (id *Ad August.* est ne) *quidem eo inuito perire dicantur, sed quomodo, aiunt, non vult à quoquam peccari vel deseri iustitiam, & tamen iugiter illa deseritur contra eius voluntatem committunturque peccata; ita eum saluare velle omnes homines; nec tamen omnes homines velle saluari?* *Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 26.* Et Faustus: *quod dixit* (Apost.) *qui est saluator*

omnium hominum, ad propositum diuinæ bonitatis aspexit: quod autem dixit, maxime fidelium, illos hoc loco pronuntiauit atque distinxit qui per fidem, per obedientiam, per subditam voluntatem redemptoris munera susceperunt. Ex quo perspicuum est illud generale propositum Dei nihil esse aliud, nisi voluntatem illam quæ etiam aliquot sæculis post, velut causa gratiæ sufficientis omnium recepta fuit. Nam si ex ista generali Dei voluntate cum respectu ad humanam posita, media quoque sufficientia salutis omnibus fluant, omnis desperationis vmbra prorsus tollitur, & quicquid aliquis formidabile ex diuinæ cōstitutionis fatalitate ex duabus massis aut partibus de extincta oratione & similibus sibi comminisci queat: per hoc enim decretū nulli cuiquam præficiuntur termini, nullis cancellis immutabilibus libertas clauditur, nulla diuisio vel partes hominum electorum aut reiectorum fiunt; sed Rex Iupiter omnibus æquus & idem introducitur cum parato omnibus auxilio ad manum: neque quicquam determinatè vel absolutè de cuiusquam sorte statuit, nisi postquam præscientia sua perlustrauerit, quo quisque modo medicinā oblatam admissurus aut repulsurus paratoque omnibus sit vsurus auxilio. Et tunc tandem illud alterum particulare & absolutum decretum ex mente Massiliensium de vniuscuiusque salute aut perditione sancit de quo postea dicturi sumus.

Beneficia quoque ex illo proposito generali statuunt generalia; & gratiam sufficientem omnibus hominibus communem.

CAPVT III.

CVM ergò ista diuini propositi generalitate facilè adhibuissent remedium fato, reliquas quoque omnes conquerendi occasiones per gratiam illi proposito congruentem radicitus succiderunt: Duo quippè esse diximus, quæ in prædicatissima illa Diui Augustini gratia Massiliensibus displicent, quod ex parte Dei nimia discretione atque delectu detur: Et quod ex parte hominum ipsam vnius ab alio discretionem temporalem afferens, nimis efficaciter operetur. Primam difficultatem, largiori quadam gratiæ diffusione dissipant; secundam, suauiori gratiæ & libertatis contemperatione.

Cum igitur duplices gratiæ sint, hoc est duplicia diuinæ largitatis beneficia, remota & proxima, quibus homo ad propositi diuini scopum salutem æternam prouehatur, neutra ipsi cuiquam ex iudicio diuino subtrahi volunt, sed omnibus esse promiscuè præparata. Remota voco quę gratia quadam propinquiore & actuali indigent vt ad salutem homini prosint; vt incarnatio, in cruce redemptio, baptismus, & huiusmodi. Proxima, ipsas gratias siue internas siue externas quas dicimus actuales quæ in ipsum voluntatis modum influunt.

De primis illis Dei beneficiis, hæc eorum dilucida est & sæpissimè inculcata sententia: *Vniuersis hominibus* (Prosperi verba sunt) *propitiationem quæ est in Sacramento sanguinis Christi, sine exceptione esse propositam, vt quicunque ad fidem & ad baptismum accedere voluerint salui esse possint.* [In Epist. ad August. de Massiliens.] Et rursum: *Pro vniuerso autem*, inquiunt Massilienses, *humano genere mortuum esse Dominum nostrum* IESVM *Christum & neminem prorsus à redemptione sanguinis eius exceptum,*

A *etiamsi omnem hanc vitam alienissima ab eo mente pertranseat; quia ad omnes homines pertineat diuinæ misericordiæ Sacramentum, &c.* (baptismus videlicet) *Itaque quantum ad Deum pertinet omnibus paratam vitam æternam, &c.* vt supra. Et Faustus instanter eandem doctrinam tradit: *Dominum nostrum*, inquit, *Iesum Christum aiunt humanam carnem non pro omnium salute sumpsisse, nec pro omnibus mortuum esse. Hoc omnimodis Catholica detestatur Ecclesia. Nam si ita esset, quomodo Apostolus diceret: Si in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes viuificabuntur. Hic dici non potest pro parte totum, &c.* [Lib. 1. de grat. & lib. arb. ca. 16.] Ecce generalissimè acceptum cupit: *In Christo omnes viuificabuntur.* Et infra: *Pro vniuersis autem venisse Christum idem Apostolus declarat, &c.* [Ibidem.]

B Vnde idem ex generali omnium resurrectione concludens: *Et ideò*, inquit, *sicut omnes resurgimus, licet non omnes immutabimur, ita Dominum Redemptorem cum generalis misericordiæ beneficio venisse testamur etsi illud infidelitas, quia noluit non recepit.* [Ibidem.] Quam doctrinam idcirco tanta sollicitudine inculcare satagunt, vt ex ea velut inuiolabili fundamento alteram illam generalem gratiam, & sufficientem assequendæ salutis potestatem, omnibus indifferenter concessam esse persuadeant.

Itaque consequenter dicunt, Deum non modo illa remotiora beneficia, sed etiam illa propinqua quibus actu & efficienter redemptionis pretium semel oblatum per fidem atque baptismum singu-
C lis applicatur omnibus omninò sine exceptione largiri. Hoc est omnibus omninò sufficientem actualem gratiam dare, qua excitati atque adiuti si voluerint credant, & baptismo salutis æternæ Sacramento potiantur. Hanc eorum sententiam luculentè sine ambagibus expressit Prosper, carmine de ingratis.

Gratis, qua Christi populus sumus, hoc cohibetur
Limite vobiscum, & formam hanc ascribitis illi
Vt cunctos vocet illa quidē inuitetq;, nec vllum [Capit. iii.]
Præteriens, studeat communem afferre salutem
Omnibus, & totum peccato absoluere mundum.

Et paulò post.

D *Dic vnde probes quod gratia Christi* [Capit. iii.]
Nullum omninò hominem de cunctis qui generantur
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit.

Et Faustus: *Quis tam immemor salutis suæ sit, qui attrahentis misericordiam negare præsumat? Sed ille vere impius est, qui eam non omnibus ingeri, non omnibus testatur impendi.* [Faust. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 17] Et Catholicam Diui Augustini doctrinam vellicans, qua *totum gratiæ* tribuere solet; *Cum responderimus*, inquit, *totum plane gratiæ est, sed omnibus eam offert atque ingerit ad salutem omnium con-*
E *ditor atque redemptor: ad hæc illi longe à pietatis tramite recedentes, respondere præsumunt; non tam saluator omnibus dedit, quia nec pro omnibus mortuus est.* Ecce quod supra diximus; omnibus gratiam dari volunt, eo quod pro omnibus Christus mortuus sit: cuius contrarium Faustus omnesque Semi-Palagiani Augustino & Catholicis inuidiosè tribuerunt. Et rursum alibi: *Illud melius à nobis poterit dici* (totum scilicet esse solius gratiæ) *qui non in partem, sed in totum genus humanum gratiæ beneficia fatemur extendi.* [Lib. 2. c. 3.] Et Massilienses apud Prosperum: *Ideoque omnem hominem ad credendum & ad operandum diuinis institutionibus admoneri, vt de apprehendenda vita æterna nemo desperet, cum voluntariæ deuotioni remuneratio sit parata.* [In Epist. ad August.] Ex quibus manifestum

manifestum est omnibus omnino Semi-Pelagianis duo ista communia fuisse dogmata & veluti cardines totius erroris, quod Deus generali quodam proposito, quantum in se est, vellet omnes omnino homines saluos fieri, & quod consequenter in omnes omnino gratiam suam indifferenti quadam bonitate profunderet, qua possent si vellent ad salutem salutisque remedia omnibus proposita peruenire.

Prima gratia generalis Massiliensium est doctrina & Euangelij prædicatio & cur quibusdam subtrahatur à Deo.

CAPVT IV.

SED quænam sint illæ gratiæ generales, quas omnibus dari statuunt, non perinde apud omnes extra controuersiam est.

In primis igitur indubitatum esse debet, eos admisisse gratiam institutionis diuinæ seu doctrinæ, qua fidem suam & salutem homines Deus docet ac suadet. Hoc est enim quod Massilienses paulò ante apud Prosperũ dicentes audiuimus: *Omnem hominem ad credendum & operandum diuinis institutionibus admoneri.* Sub hac gratiæ omnem doctrinam & suasionem adeoque legem ipsam & in primis prædicationem Euangelicam complectuntur, per quas Deus homines ad salutem gratis vocat. *In Epist. ad August.* Hinc eos teste Prospero, *In regnum prædestinatos* asserunt, *quos gratis vocatos dignos futuros electione præuiderit.* Et apud Hilarium multa scripturæ testimonia ab *Ad August.* Augustino prolata ad id referunt, vt ex his eam gratiam accipiant commendari, *qua vnusquisque post voluntatem iuuatur, vel ad ipsam vocationem quæ præstatur indignis.* Et Augustinus de se testatur eandem se gratiam gratuitæ vocationis siue prædicationis similiter admisisse, *cum similiter* vt Massilienses *erraret: Neque enim fidem*, inquit, *putabam Dei gratia præueniri vt per illam nobis daretur quod posceremus vtiliter, nisi quia credere non possumus, si non præcederet præconium veritatis.* *Lib. de prædest. SS. c. 3.* Ecce cum Semi-Pelagianis errans tam necessariam gratiam prædicationis esse putat, vt sine illa *credere non possemus.* Nec mirum quia vt alibi tradit: *Anima rationalis non potest credere quidlibet libero arbitrio, si nulla sit suasio vel vocatio cui credat.* *Lib. de Spirit. & litt. cap. 34.* Hoc est, cui tanquam obiecto sibi ad credendum proposito fidem adhibeat. Quod eodem modo in Massiliensium errore constitutus dixit, *neque velle possumus nisi vocemur.* *Lib. expositi. in Epist. ad Rom. & lib. de prædest. SS. cap. 5.* Quam vocationem vt ex gratia adhiberi se sentire, atque etiam tum sensisse declaret: *Rectissime itaque alio in loco*, inquit, *in eodem libro dixi quoniam si non ex operibus, sed misericordia Dei & vocamur vt credamus, & credentibus præstatur, vt bene operemur, non est gentibus ista inuidenda misericordia.* *Lib. 1. retra. c. 23. & de prædest. SS. cap. 3.* Sed quia tunc, perinde vt postea Massilienses, illum vocationis modum non intelligebat, quam gratia intus in cordibus operatur, hinc est quod ibidem testatur se *minus ibi diligenter de illa quæ per Dei propositum fit vocatione tractasse.*

Porrò sub hoc gratiæ & vocationis modo Massilienses etiam generaliter legem esse complexos aliis non minus euidentibus testimoniis liquet: *Propositum autem vocantis gratiæ* (sunt verba Prosperi) *in hoc omninò definiunt quod Deus constituerit nullum in regnum suum, nisi per Sacramentum regenerationis assumere, & ad hoc salutis donum omnes homines vniuersaliter, siue per naturalem, siue per scriptam legem, siue per Euangelicam prædicationem vocari.* *In Epist. ad August.* In quibus verbis animaduertere licet, vocationem secundum propositum longe aliam à Massiliensibus fuisse constitutam, quam Augustinus afferre soleat: nimirum non illam, quæ ex Dei vocantis proposito fluens, conuersionem hominis ac salutem immutando voluntatem hominis operatur, sed quæ fit per generalem quandam prædicationis gratiam ex illo Dei proposito profluentem, quo neminem constituit ad regnum suum nisi per Sacramentum baptismi seu regenerationis Sacramentum assumere; hoc est, quo vult quidem quantum in se est, omnes saluos fieri, sed per illud tamen remedium quod in Sacramento regenerationis instituit: quod vt liberâ voluntate amplectatur, omnes diuinis institutionibus tanquam generali gratiâ prouocantur. Et simili modo Faustus crebro generalem illam doctrinæ gratiam prædicat: *Absit vt proponit hic damnatio originalis æstimetur* (in Esau) *vbi* VOCANTIS *benignitas & obtemperantis humilitas prædicatur: & vbi fidei diuitias* DOCTRINA *generalis inculcat ac lumen credulitatis insinuat.* *Lib. 2. c. 4.* Vbi doctrinam generalem distinguit à *gratiis specialibus* vt ipse nominat, quæ post credendi voluntatem *ex accedentis largitate* tribuuntur. *Lib. 2. c. 8.* Et sicut in vno loco *benignitatem vocantis* agnoscit, ita in altero *Abram de Dei bonitate vocatum esse* profitetur. *Capit. 6.* Sed hæc *diuinæ admonitionis, prædicationis, vocationis* & vt à Vitale vocabatur SVASIONIS gratia, notior in Semi-Pelagianorum scriptis est quam vt pluribus res indigeat. *Capit. 8. Epist. 107. August. ante medium.*

Verum quia ista gratiæ generalitas excogitata est ad euitandam hominum discretionem, quæ diuino iudicio, iuxta Augustini sententiam, videtur fieri, quando Deus illam vni tribuit, alteri negat; hinc alia ex parte in magnas coarctantur angustias, ne eodem laqueo in sua sententia constringantur. Vident enim nec illam ipsam suam gratiam ita esse, vel vnquam fuisse generalem, quin multis hominibus omnis ætatis atque ordinis subtracta defuerit, cuius defectu in æternum exitium corruerunt. Nam & paruuli qui ante discretionem boni ac mali ex hac vita rapiuntur, alij per regenerationem inter cœlestis regni assumuntur hæredes, alij sine baptismo inter mortis perpetuæ transeunt debitores, & adulti plurimi ita permittuntur ingredi vias suas, vt eis nulla vnquam legis aut Euangelij prædicatio coruscauerit. Huiusmodi autem discretionem diuinæ voluntati secretisque iudiciis eius non ascribere (cum fortuna nulla sit, atque omnes pariter in originali massa damnati sint) non immerito videtur nefas. Quod si verum est, iam iterum necessario reditur ad illud propositum Dei, quo humanas præuenit voluntates, &, vt visum fuerit, de vniuscuiusque liberatione & salute decernit.

Vtrique difficultati Massilienses per scientiæ conditionatæ subsidium satisfaciunt, nam quod ad paruulos attinet: *Tales aiunt perdi*, inquit Prosper, *talesque saluari quales futuros illos in annis maioribus si ad actiuam seruarentur ætatem scientia diuina præuiderit.* *In Epist. ad August.* Ad illam vero diuinæ dispensationis diuersitatem, quam Euangelium adultis aliis vel alicubi prædicatur vel non prædicatur; vel nunc palam annunciatur, quod olim per tot sæcula penè omnibus sicut & nunc nonnullis subtractum fuit: *Dicunt* (apud Hilarium) *id præscientiæ esse diuinæ, vt eo tempore & ibi & illis veritas annunciaretur, vel annuntietur quando & vbi prænoscebatur esse credenda.* *Ibidem.* Et Prosper: *Præuisos*, inquiunt, *à Domino credituros & ad vnamquamque gentem ita dispensata tempora ac ministeria magistrorum vt exortura erat bonarum credulitas voluntatum.* Quam suam sententiam ost-

solum *aliorum*, inquit Hilarius, *Catholicorum testimoniis*, sed etiam Augustini disputatione confirmant. Nam simile quid alio licet sensu cõtra Porphyrium disputando docuerat: *Tunc* videlicet, *voluisse hominibus apparere Christum & apud eos prædicari doctrinam suam quando sciebat & vbi sciebat esse qui in eum fuerant credituri*. Sed quidnam illi scriptores Catholici, quibus testibus se sententiæ illius nouitatem probare testantur? Non alium esse puto quam Origenem, qui huiusmodi dispensationia Euangelij in libris περὶ ἀρχῶν non obscura fundamenta iacit: totum enim errorem Semi-Pelagianorum vt supra de Pelagianis disputantes magna ex parte declarauimus, Origenes accuratissime tradidit.

Epist. 49.

Vide lib. 2. ca. 1. f. 454. col. 2. & fol. 455. col. 1.

Secunda gratia generalis, reliquia quædam primæ integritatis seu naturalis possibilitas boni.

CAPVT V.

EX ista igitur prædicationis Euãgelicæ dispensatione quam præscientia fidei exorituræ moderaretur, perspicuè patet, nihil peculiare in hac diuersitate Massilienses diuinæ misericordiæ vel iudicio tribuere, sed illius gratiæ subtractionem ab humana quoque voluntate suspendere. Nam cum ab illis petitur, quomodo in hominibus sine Euãgelij prædicatione pereuntibus, non vacillet illud: *Quod Deus omnes homines velit saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire*. Quod veluti basim totius erroris collocauerant, respondere solent, non solum id quod iam tetigimus, idcirco *esse inexcusabiles quod Euangelium ideò non audiuerint quia nec fuerint recepturi*, & quod *ideò plurimi non renouentur diuinæ misericordiæ, sine baptismi Sacramento, quia quod nec renouari velle habeant prænoscantur*: Sed in primis illud, quod sine vlla Euangelij vel doctrinę per homines vel Angelos traditæ prædicatione, *ad vnius veri Dei cultum*, inquit Prosper, *potuerunt instrui intelligentia naturali*. Hoc est ergo alterũ & quidem superiore principalius gratiæ genus, quod Massilienses lapsis hominibus adesse volunt, *quædam* videlicet *primæ integritatis reliquiæ*, quas homines in natura rationali, siue in *intelligentia naturali* gerunt, quantumvis in originalis peccati corruptione nascantur. Quæ quidem integritas quandoquidem in Adamo Deũ authorem habuit illius reliquiæ quoque ad conditoris & largitoris gratiã referendæ sunt. Hanc sententiam disertis verbis apud Hilarium tradunt: *Nec de hac fide posse dici, quid habes quod non accepisti cum in eadem natura remanserit licet vitiata, quæ prius sana ac perfecta donata sit*. Fidem in natura remansisse volunt, non quod aliquid fidei reipsa, &, vt aiunt, formaliter in natura fuerit, sed quia potestas quędam credendi in naturali arbitrij rationalis libertate remanserit: Quod apertius in eadem Epistola superius dicitur; *Excludi putant*, in Augustini sententia, *omnem prædicandi vigorem si nihil quod per eum excitetur in hominibus remansisse dicatur*. Videlicet quia iuxta illam homo nõ potest audita exhortatione ad credendum sua se libertate flectere & fidem *arripere vel tenere, nisi credendi voluntate donata*, vt ibidem dicunt. Et non multo post: *Vnde consequens putant exhibendam ab eo fidem, cuius naturæ id voluntate conditoris concessum est, & nullam ita deprauatam & extinctam putant, vt non debeat vel possit se*

1. Tim. 2.

Prosp. in Epist. ad August.

Epist. ad August.

A *velle sanari*. Sed accuratissimè sententiam istam apud Prosperum nonnulli Massiliensium tradunt: Qui tamen quatenus maiores quã ad credendum vires homini ex lapsu reliquas esse sentiunt aut sentire videntur, magis ad Pelagianos, eodem Prospero authore, referendi sunt. Sic ergo illorũ opinionem exprimit: *Quidam verò horum in tantum à Pelagianis semitis non declinant, vt cum ad confitendam eam Christi gratiam quæ omnia præueniat merita humana cogantur, ne si meritis redditur frustra gratia nominetur, ad conditionem hanc velint vniuscuiusque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec existentem liberi arbitrij & rationalem gratia creatoris instituat vt per discretionem boni & mali, & ad co-* B *gnitionem Dei & ad obedientiam mandatorum eius possit suam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam qua in Christo renascimur peruenire; per naturalem scilicet, facultatem petendo, quærendo, pulsando, &c.* vbi si per illa verba (*ad obedientiam mandatorum suam dirigere voluntatem*) quorumlibet mandatorũ obedientiam per illam gratiam naturæ exhiberi posse putant, non erit ista Massiliensium illorum sententia, de quibus hic nobis est disputatio, sed potius vt supra diximus Fausti & similium, qui omnium virtutum perfectionem cum Pelagio naturæ viribus tribuebant. Sin verò illam dumtaxat obedientiam intelligunt qua quis obedire volens credit iubenti Deo, & suæ infirmitatis cõscius vires petit, qui- C bus illa mandata possit implere, erit ipsissima illa sententia de qua disserimus, quod ita esse, fit inde vtcunque verisimile, quia nullorum operum perfectiorum, sed petendi tantum, quærendi atque pulsandi mentionem faciunt.

In Epist. ad August.

Hæc ergo gratia naturæ, veluti tabula quædam ex Adami naufragio reliqua, qui ad omnem omninò iustitiæ operationem integerrimus, liberrimus, & fortissimus conditus fuerat, nihil est aliud nisi pars illius possibilitatis naturalis, quam Cælestinus per peccatum penitus amissam docet; seu illius libertatis naturalis, quam primi hominis liberum arbitrium *ita liberum erat*, inquit Augustinus, *vt bene velle posset & male*, nec erat necesse vt D ei Deus per gratiam, sicut nunc necesse est, ipsum velle vel agere largiretur, sed propter præstantiam indultæ libertatis & facultatis ex se poterat velle & agere, tametsi nõ sine gratia simul influente, quemadmodum hoc suo loco latè & solidè, Deo iuuante, tradituri sumus. Hanc naturalem hominis libertatem per peccatum violatam & infirmatam eatenus Massilienses putant, vt quamuis per eam nullo modo possit, sicut Adam olim potuit, omnia diuina mandata perficere & in iustitia perseuerare si vellet, non tamen ita esse extinctam aut deprauatam, vt saltem, id quod omnium infimum, tenuissimum, abiectissimumque iustitiæ exordium est, per eam inchoare non possit. Hoc E est enim quod supra dicentes audiuimus: *Nullam ita deprauatam, vel extinctam putant, vt non debeat vel possit se* velle *sanari*: quippe velle sanari prima omnino est, adeoque infima iustitiæ ratio. Hoc est quod paulo post: *Si autem*, aiunt, *dicatur vel talem* (supple voluntatem) *omnibus remansisse, qua vel contemnere quis valeat vel obedire* (credendo) *de compendio putant rationem reddi electorum vel reiectorum, &c.* Nempe tantillum de naturali illa primi hominis libertate superesse volũt, vt saltem possit velle vel credere, etsi non possit amplius progredi. Hoc est quod *saltem qualemcumque dolorem ad exhortationem corripientis* oriri posse ex illa superstite libertate arbitrantur, quo saltẽ doleat quod mandatis obedire non possit. Hoc denique quod disertis verbis

In Epist. ad Gall.

De corrept. & grat. cap. 11.

Epist. Hilar.

Ibidem.

asserunt

[In Epist. Hilar.] asseruñt: *Proprium arbitrium ad hoc tantum esse* LIBERVM *vt velit vel nolit admittere medicinam.* Hoc enim in Adamo, teste Augustino, ita liberum fuit, vt vniuersam iustitiam posset implere si vellet. Nunc autem secundum Catholicam & Apostolicam eiusdem Augustini sententiam, ita infirmatum est, vt non solum per libertatem suam iuste agere vel seipsum sanare non possit, quod Massilienses etiam libentissime confitentur, sed ne quidem possit credere aut velle admittere medicinam, siue vt vno totum verbo Augustini complectar *nec accedere possit ad Deum, nec manere cum Deo.* [Lib. de dono perseu. ca. 7.] Hoc est enim quod solidissimè constantissimeque docet Augustinus, quando Massilienses corrigens, dicit: *Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrij quales nunc sunt, fuit in homine antequam caderet.* [Ibidem.]

Tertia gratia generalis Massiliensium est actualis, interna, & sufficiens ad credendum, non ad operandum. Late ex principiis Augustini & Massiliensium astruitur, aliqua de natura eius.

CAPVT VI.

MAGNA vero statim hic suboritur dubitatio, quomodo recte istam credendi potestatem, seu libertatem ex primæ conditionis integritate reliquam esse Massilienses arbitrari possint, quandoquidem habitualem Adami gratiam siue iustitiam ex qua libertas illa magna surgebat, in ipso & posteris prorsus amissam esse fateantur? Deinde quidquid poterat Adam siue credere siue operari, non sine interno gratiæ adiumento poterat; quod cum ipsi omnino repudient, & solâ naturali libertate credi posse statuant, sane non tam posteros Adami, peccato eius vulneratos videntur asserere, quam lapsos esse homine stante fortiores; vtpote qui sine gratiæ interioris auxilio credere posse dicantur, quod homini primo non nisi qualiscunque gratia conferebat.

Sed vnde magna illa primi hominis potestas & libertas orietur, non est hic fusius disserendi locus. Hoc tantum hic dico, magnopere illos hallucinari qui ex habituali gratia eam pullulasse arbitrantur. Neque enim vllo modo restitutâ habituali istâ iustitiâ quam Adamus habuit, adeoque maiori & auctiori, magna illa libertas restituitur. Quod argumento est euidenti illam ex aliâ radice proficisci: quód quando de iustitia primi hominis disputandum erit, ex professo ex Augustini principiis declarabitur. Hanc ergo qualemcunque radicem libertatis & potestatis catenus integram post lapsum remansisse posteritati Adæ Massilienses putant, vt saltem velle sanari possit & credere; quamvis per eam non possit bonum operari.

Vtrum autem præterea internam aliquam gratiam isti superstiti libertati ad credendum necessariam esse sentiant, perplexior difficultas est. Nam plerique recentiorum extra controuersiam esse debere putant, quod omne actualis internæque gratiæ auxilium penitus pernegauerint. Ex quo fit vt in multis doctrinæ capitibus quam ipsi nunc de naturæ viribus de gratia & prædestinatione lapsorum hominum tradunt, se extra teli iactum & omne periculum erroris esse non dubitent. Vnde operæ pretium est diligentius omnia Massiliensium principia, ne quâ fortè in re tanti momenti obscuritate fallantur, inspicere.

Et primo quidem quod supra monui, hic iterum obseruatum velim; non omnes vnum idemque sensisse Semi-Pelagianos: vnde nec omnium sensum nobis indagandum esse propositum, sed illorum dumtaxat, quorum opinionem ac dogmata Prosper & Hilarius Augustino censenda & refutanda prodiderunt. Errantium quippe opiniones nosse, non ita multum prodest, nisi simul quid de singulis iudicandum sit, quid fugiendum, quid tenendum, quid tolerandum, certa probataque alicuius Doctoris interposita authoritate, noscatur. Hanc Augustinus Massiliensium opinionibus sibi perscriptis interposuit, & eam Ecclesia iudicio suo tam luculente comprobauit, vt quid de cæteris Pelagiani erroris reliquiis, siue Cassiano, siue Fausto, siue aliis post eius obitum huc vsque pullulantibus iudicandum sit, ex eius potissimum scriptis, tanquam ex totius Ecclesiæ promptuario, vnde & canones Conciliorum hausti sunt, & indubitata sentiendi regula, qua omnis in posterum ingeniorum regatur libertas, aut frænetur petulantia, debeat peti.

Itaque Massiliensium opinionibus, & Augustini doctrina quam diligentissimè ponderata certum esse, & indubitatum esse debere sentio, quod Massilienses præter prædicationem atque naturam, veram etiam & internam & actualem gratiam ac ipsam etiam fidem, quam humanæ libertatis & voluntatis ascribunt viribus, necessariam esse fateantur. Quód vt ostendam, vnum dumtaxat, cuius non est hic vberius astruendi locus, tanquam Catholicum & immobile fundamentum supponendum est, primum hominem haud secus atque angelos bonos, vera & actuali gratia ad perseuerandum in iustitia, siue ad vitam æternam per opera bona consequendam iuxta certissimam sæpiusque repetitam Diui Augustini doctrinam eguisse; quod ex eius operibus suo loco latiùs comprobabimus. Nunc vnicus locus ex Arausicano Concilio desumptus sufficit, quo ista Diui Augustini sententia, tanquam Catholicæ fidei doctrina expresso Canone sancitur: *Natura humana,* [Canon. 19. Arausicani Concilij 2.] inquit Concilium, *etiamsi in illa integritate in qua est condita, permaneret, nullo modo seipsam creatore suo non adiuuante seruaret. Vnde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare quod perdidit?* Verba Canonis istius omnia ex Epistola Diui Augustini ad Paulinum sumpta sunt: quibus negat Concilium, potuisse naturam humanam salutem acceptam, hoc est, iustitiam habitualem, in qua condita fuerat, sine illa gratia cõseruare, sine qua iam lapsa se reparare non potest. Hanc autem esse gratiam internam & actualem tum nemo Christianus negauerit, tum locus vnde Canon ille petitus est, manifestissime clamat. Nam verbo tenus ex Epistola [Epist. 106. vers. finem] Augustini excerptus est: in qua totis viribus aduersus Pelagianos recentissime damnatos disputat, qui vt homines crederent credendoque corrigerentur ac rectè viuerent nullo modo actualis gratiæ cor cõuertentis auxilium necessarium esse statuebant, sed, vt Augustinus ait: *Hoc consistere* [Ibidem.] volebant *in solis viribus voluntatis.* Quos vt potentius debellaret, cauendum eos esse monet, *ne argute defendendo naturam*, quemadmodum Philosophi huius mundi qui vehementer egerunt vt putarentur vel putarent sibi beatam vitam virtute propriæ voluntatis efficere, *offendant in lapidem offensionis, & per sapientiam verbi euacuent crucem Christi*: dum scilicet ad hoc actuali gratiâ Saluatoris opus esse non putant. Illam enim Philosophi,

Iudæi atque Pelagiani, quos omnes ibidem opinionibus consociatos esse tradit vnanimi consensione repulerunt, putantes sibi vel naturam solam, vel certe cum lege doctrinaque sufficere. Hos igitur omnes vt efficacius manifestiusque deceptos esse persuadeat, verbis illis supra citatis tradit, ne quidem naturam hominis, cum esset integra, tam potentem fuisse, vt sine auxiliante gratia Dei stare posset in accepta iustitia, quanto minus nunc tantarum virium esse credendam, vt possit sine eadem gratia tot peccati vulneribus sauciata, tot libidinum vinculis captiua consurgere. Nam gratiæ actualis auxilium Pelagianos ad surgendum necessarium negauisse lippis & tonsoribus notum est. Hinc alibi cum Pelagius *non peccare nostrum esse* dixisset, hoc est sine gratiæ auxilio nos peccata solis naturæ viribus posse vitare, subiicit hæc lucidissima verba pro asserenda primi hominis actuali gratia Augustinus: (Lib. de cor. & grat. cap. 48.) *Si de integra & sana hominis natura loqueretur, quam modo non habemus, nec sic recte diceret quod non peccare nostrum tantummodo sit, quamvis peccare nostrum esset: Nam & ibi esset adiutorium & tanquam lumen sanis oculis, quo adiuti videant se præbere volentibus*, id est, si vellent se ad videndum præbere. Ecce vt lumen oculis, non solum affectis, sed etiam sanissimis velut adiutorium actuale ab oculorum sanitate distinctum ad videndum penitus necessarium est, ita naturæ quantumvis sanæ, quantumvis integræ ad non peccandum, hoc est ad bene viuendum simili gratiæ adiutorio etiam sanissimis naturæ viribus superaddito fuisse necessarium constanter docet. Nam sanæ naturæ opus esse internâ sanitate vt in sanitate permanere queat, delirium est velle probare, stultum adducta luminis quod oculis externum est, similitudine persuadere.

Hæc autem integræ naturæ gratia quantum ad operandi modum talis fuit, vt eius vsus in sua cuique voluntate relinqueretur: Hoc est vt ea vti velle aut nolle, cum ea credere vel non credere, operari vel non operari, perseuerare vel non perseuerare vniuscuiusque relinqueretur arbitrio. Non enim illa gratia dabat homini velle vel agere; sed erat talis *sine qua non* posset quicquam velle vel agere. Nunc autem perdita illa fœlicissima integritate naturæ, homini variis libidinibus captiuo & sui ipsius aliarumque creaturarum amoribus excæcato talis gratia datur, quæ paulatim ipsius arbitrium sanando liberet ipsum velle & agere, & perseuerare largiendo. Est enim gratia non tantum *sine qua non* potest actio fieri, sed *qua* potentissime fiat; quæ nisi detur, nunquam poterit quicquam boni salutaris velle vel agere: quia rerum creatarum libidinosis delectationibus prægrauatus, non potest vllo modo captiuam voluntatem in sincerissimam increatæ lucis puritatem attollere, etiamsi primi hominis gratia non tantum affulgens ac parata semper assisteret, sed etiam longe cumulatius auctiusque conferretur. Est enim ista gratia illius naturæ vt homini libero non captiuo seruiat, sano non ægro opituletur, integro non læso vulneratoque conueniat. Ex quo fit, vt neque captiuum liberet, neque ægrotum sanet, neque membra fracta consolidet, sed eius vsus integritatem, sanitatem, libertatemque supponat. Est enim instar baculi, instar cibi, instar lucis quæ nihil prorsus adiuuant, vt vel vinculis cōpeditus ambulet, vel fastidiosus & ægrotus comedat, vel cæcus aut oculis læsus videat, nisi ante compedes frangantur, fastidium detergatur,

A pupilla sanetur. Hoc autem non est aut scipionis, aut alimenti aut lucis, sed collyrij ac medicinæ, cuius ope paulatim integritas, sanitas, libertasque restituitur, quibus redditis iam illis adiutoriis vtitur si voluerit; quia vti vel non vti, in arbitrio sanati hominis constitutum est. Non enim ita adiuuant vt vsum ipsum voluntati inferant, sed impulsum potius voluntatis exspectent.

Hæc est verissima, sanctissima, constantissimaque Diui Augustini & Catholicæ Ecclesiæ de primi secundique hominis gratia, & vtriusque diuersitate doctrina: quam hic suis argumentis asserere, non minus esset facile, quam huic loco importunum. Tam multipliciter enim, tantaque B testimoniorum euidentiâ, docendique constantiâ illam August. tradidit & Ecclesia amplexa est, vt negari nullo modo possit, nisi pertinacia pugnaces neruos aduersus perspicuam lucem veritatis intendat. Vno loco ex libro de correptione & gratia deprompto contentus ero, quo breuiter quicquid diximus de illa auxilij diuersitate clarescet: *Nec ipsum* (Adamum) *ergo Deus*, inquit, *esse voluit sine sua gratia quam reliquit in eius libero arbitrio, &c.* (Capit. 11.) *tale quippe erat adiutorium quod desereret cum vellet, & in quo permaneret si vellet, non quo fieret vt vellet. Hæc prima est gratia, quæ data est primo Adam, sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima est enim, qua fit vt habeat homo iustitiam si velit; secunda ergo plus potest, qua* C *etiam fit vt velit, &c.* Vnde inferius illam vocat adiutorium *sine quo aliquid non fit*, hoc vero, *quo aliquid fit*, (Capit. 12.) quibus verbis breuiter omnia quæ diximus, comprehensa sunt, sed hæc vberius alibi ex suis principiis demōstranda sunt. Hoc loco doctrinam istam Augustini suppositam volemus, vt genuinam sententiam Massiliensium assequamur. Quod quidem, vt ad eos iam accedamus, eo iustius videri debet à nobis fieri quod Massilienses ipsi, quorum causa agitur, eo prorsus modo Augustini doctrinam ceperint, & moleste tulerint. Sic enim Hilarius eorum offensiones refert: *Deinde*, inquit, *moleste ferunt ita diuidi gratiam, quæ vel tunc primo homini data est, vel nunc omnibus datur, vt ille acceperit perseue-* (Hilar. Epist. ad August.) D *rantiam*, NON QVA FIERET (verba sunt Augustini ex libro de correptione & gratia) VT PERSEVERARET, (Capit. 12.) SED SINE QVA PER LIBERVM ARBITRIVM PERSEVERARE NON POSSIT: Nunc vero sanctis in Regnum per Gratiam Prædestinatis, non tale adiutorium perseuerantiæ detur, sed tale, vt eis perseuerantia ipsa donetur: non solum vt sine isto dono perseuerantes esse non possint, verum etiam vt per hoc donum, non nisi perseuerantes sint. Audis reprehendi distinctionem illam quam supra diximus, duplicis adiutorij, SINE QVO NON FIT aliquid, & PER QVOD FIT: quorum illud E electionem relinquit libero arbitrio, vt quamuis sine illo non fiat opus, tamen fiat SI VELIT; per hoc vero etiam fiat VT VELIT. Nunc vide causam stomachi; & cur istud postremum adiutorij genus, quod lapsis hominibus August. tribuit detestantes abiecerint: *His verbis*, pergit Hilarius, (Hilar. Ibid.) *sanctitatis tuæ ita mouentur, vt dicant quandam desperationem hominibus exhiberi, si enim, aiunt, ita Adam adiutus est, vt & stare posset in iustitia & à iustitia declinare: & ita nunc Sancti iuuantur vt declinare non possint (si quidem eam acceperunt volendi perseuerantiam, vt aliud velle non possint*, quia scilicet ipsa gratia facit eos perseueranter velle) *vel sic quidam deseruntur, vt aut nec accedant*, dum illa gratia non eos facit velle, *aut si accesserint, & recedant*, quia nō facit eos perseueranter velle: *ad illam*

hominis

hominis scilicet primi, *voluntatem pertinuisse dicunt exhortationis vel comminationis vtilitatem, quæ & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem* (vtrumvis videlicet cum illo Adami adiutorio faciendo si vellet:) *Non ad hanc*, hominis scilicet lapsi, *cui nolle iustitiam, ineuitabili necessitate coniunctum est*, nempe quia velle aut perseueranter velle non potest, nisi per gratiam ipsum velle tribuatur: *Præter illos qui hic concreati sunt his qui cum vniuersa massa damnati sunt, vt exciperentur per gratiam liberandi.* Hoc est præter electos siue prædestinatos; quibus etsi simul cum reprobis in massa damnationis concreati sunt, tamen iuxta sententiam Augustini datur hæc liberationis gratia qua fiat vt velint, & vt perseueranter volendo liberentur. Ecce optime intelligunt & tanquam libertati, exhortationi, & comminationi consentaneam illam gratiam probant, qua quis ita iuuatur, *Vt*, sicut aiunt, *stare possit in iustitia & à iustitia declinare*: vt voluntas *persistendi & desistendi obtineat liberam potestatem.* Aliam verò *qua ipsum accedere & non recedere*, hoc est ipsum velle & perseueranter velle voluntatibus à Deo per istam gratiam tribuendum est tanquam desperationis causam auersantur. Et ne quis eos male forsassis Augustinum intellexisse suspicetur, Ecce ipsa eorum verba *accedendi & discedendi*, seu *desistendi* repetens Augustinus & constanter traditam à se veritatem sustinens: *Non est hoc*, inquit, *omnino in viribus liberi arbitrij, quales nunc sunt; fuerat in homine antequam caderet, &c. Post casum autem hominis, non nisi ad gratiam suam Deus voluit pertinere vt homo* ACCEDAT *ad eum: neque nisi ad gratiam voluit pertinere, vt homo* NON RECEDAT *ab eo.* Quia scilicet ipsa gratia nunc dat velle & perseueranter velle, quod olim ipsum arbitrium, quamvis non sine gratia dabat. Hoc est enim quod continuo sanctos Angelos *suæ voluntatis libertate* præstitisse declarat.

Lib. de dono perseu. c. 7.

Ibidem.

Cum ergo ista Diui Augustini doctrina de duplici gratiæ adiutorio ex vna parte placeret Massiliensibus; quia prima illa gratia libertatem saluam esse sineret, desperationem tolleret, exhortationis & comminationis vtilitatem relinqueret; ex altera vero parte illa lapsorum gratia, propter incommoda quæ iam diximus, & fusius ante recensuimus, grauissime displiceret, sic è contrario suam ipsi sententiam, disertis verbis consequenter tradunt: *Vnde in hoc solo volunt à primo homine omnium distare naturam; vt illum integris viribus voluntatis iuuaret gratia volentem, sine qua perseuerare non poterat: hos autem amissis & perditis viribus credentes tantum, non solum erigat prostratos, verum etiam suffulciat ambulantes.* Ecce totum discrimen gratiæ stantis & lapsi hominis paucis verbis expressum. Nimirum primam distinctionis traditæ partem, vt rectam, vt veram, vt sanam probant: talem videlicet conditum fuisse primum hominem, vt esset integris viribus voluntatis, nulla concupiscentiæ resistentis, ac deprimentis rixa tentatus, atque turbatus, gratiâ sine qua perseuerare non poterat, ita iuuaretur, vt cum ea posset perseuerare, SI VELLET. Hoc est enim quod dicunt, *iuuaret gratia volentem*, hoc est, iuuaret enim gratia si vellet perseuerare. Nam & sanctus Prosper eadem phrasi, eodem isto sensu in explicanda sententia Semi-Pelagianorum vsus est; quando eos gratiam talem probare tradit:

Hilar. in Epist. ad August.

Quæ se non subtrahat vlli,
Sed cupidos recti iuuet, illustretque volentes:

Carm. de ingrat. ca. 16.

A Hoc est quæ iuuet homines illustretque si velint. Quod sanè non est aliud, quam id quod Augustinus dixerat, sic illam gratiam primum hominem adiuuisse, vt in eius libero relinqueretur arbitrio: Nec enim aliud ab eius voluntate, nisi velle petebatur. Alteram vero partem de gratia secundi hominis, quâ ita hominem lapsum Augustinus iuuari dixerat, *Vt parum esset non posse sine illa, vel apprehendere bonum, vel permanere in bono si vellet, nisi etiam efficeretur vt vellet*, partim retinent, partim destruunt. Destruunt enim, quatenus primas illas integræ naturæ vires non ita prorsus amissas & perditas volunt, quin adhuc per easdem vires, vt olim Adam *credere posset si vel-*
B *let*, ita scilicet vt per secundi hominis gratiam effici non deberet, *vt vellet*, sed hoc etiam nunc cum illa prima gratia adhuc in eius libero relinqueretur arbitrio. Hoc enim est quod supra sæpius dicentes audiuimus *fidem in natura licet vitiata remansisse quæ prius sana & perfecta damnata sit.* Item *nullam naturam ita depravatam & extinctam, vt non debeat vel possit se velle sanari.* Item, *proprium arbitrium ad hoc tantum esse liberum, vt velit vel nolit admittere medicinam*, hoc enim fit per credendi voluntatem qua quisque, vt aiunt, *voluerit & crediderit à suo morbo se posse sanari.* Voluerit, inquam, & crediderit ex illa superstite propriæ & integræ voluntatis libertate, quam *talem omnibus re-*

Omnia in Epist. Hilar.

C *mansisse* dicunt; *qua sicut Adam, vel contemnere quis valeat fidem vel obedire: Nouum enim & inutile prædicationi* esse censebant sic voluntatem peccato læsam existimare, vt fidem *nec arripere valeat, nec tenere, nisi credendi voluntate donata*, per illam scilicet gratiam qua sanctus Augustinus lapsum hominem adiuuandum esse prædicabat. Hactenus ergo alteram, vt dixi, distinctionis Augustinianæ partem, de gratia lapsorum hominum destruunt, sed postquam homo per illam superstitem primævæ libertatis scintillam gratia primi hominis adiutus voluerit & crediderit, iam vero etiam secundi hominis gratiam, per quam operationem bonam & ipsam operandi perseue-
D rantiam dari Augustinus tradidit, sine tergiuersatione necessariam confitentur. Nam hoc est illud quod postquam homines *tautum crediderint*, illius gratiæ officinam esse statuunt, vt *non solum erigat prostratos, sed etiam suffulciat ambulantes.* Quibus verbis breuissimis omnis gratiæ Christianæ vis & operatio comprehenditur. Nam quod *prostratos* post fidem *erigi* per gratiam dicunt, voluntatis prostratæ liberationem à peccati & concupiscentiæ seruitute designant: qua fit vt non solum depulsa per iustificationem dominatione transferatur in regnum Filij Dei, sed etiam subactis inferioris partis libidinibus ac passionibus, quibus substrata premebatur, id quod antea in-
E choatæ voluntatis infirmitate implere non poterat, iam erecta ac tot vinculis vtcunque liberata cum delectatione operetur. Quod vero per eandem gratiam *ambulantes suffulciri* dicunt, operationis iustæ (quam ambulatio per iustitiæ semitas denotat) perseuerantiam gratiæ secundi hominis tribuunt. Neutrum etenim per illum quem superstitem esse putant, primæ libertatis vigorem quantumvis Adami gratia adiutum atque munitum lapso homini conferri posse recte & Catholice sentiunt. Nec enim illa gratia quamvis intensissima, cumulatissimaque vllo modo prostratos erigere, vel ambulantes ne iterum cadant suffulcire potest. Vtrumque siquidem vim quandam agendi in voluntatem & immutandi eius actum

denotat, dum scilicet voluntas vel pondere quodam oppressa, liberatur & sursùm trahitur; vel eodem pondere adhuc grauata & ad lapsum prona, ne cadat iterum firmiter retinetur. Hoc autem gratia illa primi hominis nequaquam facit; Nam, vt *ægris oculis odiosa lux est, quæ puris amabilis est*; nec vllo modo vel intensissima conferre potest, vt videant, quia non ægritudinis instar collyrij, sed sanitatis adiutorium est, quo iam sanatus, si voluerit vti potest; ita ægrotæ libidinibus variis voluntati prima illa gratia prorsus inepta est, nec eam prostratam erigere, vel lapsantem vllo modo fulcire potest. Perfectarum quippe virium adminiculum est, non infirmæ medicina voluntatis. Vtitur eo sanitas si voluerit, non infirmitas vegetatur, vt velit. In hoc ergò propriè Massiliensium error situs est, quod aliquid primævæ libertatis reliquum putant, quo sicut Adam, si voluisset, poterat perseueranter operari bonum, ita lapsus homo saltem credere posset si vellet: neutter tamen absque interioris gratiæ adiutorio, cuius vsus vel abusus relictus esset in vniuscuiusque arbitrio & potestate. Non enim exclusisse Massilienses ab illa credendi voluntate gratiam, quæ interius adiuuaret, vel inde solum, etsi nihil ipsi expressius dicerent, perspicuum esse potest, quod frequenter non minus Prosper quam Augustinus eorum sententiam, quâ hominem suâ naturali possibilitate, seu libertate, seu naturâ credere, & velle posse censebant, in Angelis & Adamo, non autem in lapsis hominibus veram esse fateantur. Audi istud Prosperum luculentis versibus canentem.

Lib. de ing. cap. 42.

Nam si nunc etiam illæsis vigor ille maneret;
In quo insons natura fuit; sua quemque voluntas
Conciliare Deo, pœnaque absoluere posset, &c.

Neque causam ex integritate naturæ petitam tacet:

Quoniam sapientia sana,
Sana fides, sanum arbitrium, mens libera morbo
Vitam agerent dignam summorum participatu.

Ad cap. 8. Gall.

Audi & oratione soluta Semi-Pelagianis idem confitentem: *Neque hæc dona* (cogitare, dicere, agere bonum,) *ita ex Deo opinemur, vt quia ipse naturæ nostræ author est per conditionem iam hæc contulisse videatur.* Conferendo scilicet potestatem naturalem ea faciendi. *Quia dedit quidem ab initio hanc homini facultatem, sed omnes eam in illo amisimus in quo omnes peccauimus.* Audi denique Augustinum qui disertis verbis præit Prospero, & eiusdem sententiæ veritatem, velut magister docet: *Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrij quales nunc sunt: Fuerat in homine antequam caderet.* Nempe potestas permanendi cum Deo, hoc est, constanter rectè agendi suâ libertate si vellet. Cuius exemplum (Adam enim ceciderat illâ libertate) statim adiiciens; *Quæ tamen*, inquit, *libertas voluntatis in prima illius conditionis præstantia quantum valuerit, apparuit in Angelis: Qui diabolo cum suis cadente in veritate steterunt, post casum autem hominis, non nisi ad suam gratiam Deus voluit pertinere, vt homo accedat ad eum, nec nisi ad gratiam suam voluit pertinere, vt homo non recedat ab eo.* Et iterum alio in loco: *Quis nescit eum* (hominem) *sanum & inculpabilem factum, & libero arbitrio atque ad iustè viuendum potestate liberâ constitutum? Sed nunc de illo agitur, quem semi-viuum latrones reliquerunt*, Hoc est, non potest nunc suâ liberâ potestate quod ante potuit. Ecce quantâ

Lib. de dono perseu. c. 7.

Lib. de nat. & grat. cap. 43.

luce veritatis & constantiâ doctrinæ duo præstantissimi gratiæ patroni asserunt naturam integram, naturali sua potestate credere potuisse si vellet, atque vltro totum quod Massilienses dicerent in illa fœlici integritate verum esse concedunt. Quod tamen non sine gratia illa de qua disputamus simul concurrente potuisse constanter identidem profitentur. Neque enim ista duo pugnant secum, sed potius vnum inuoluit alterum quod Adam suâ libertate credere posset si vellet, & tamen ad hoc ipsum gratiæ adiutorium fuerit necessarium, quemadmodum sanus oculus in perpetua luce constitutus, si homo velit cernere potest, quod tamen sine luce simul influente non potest. Ex quo fit, vt cum Pelagius qui omne omnino gratiæ adiutorium perimebat, similes locutiones, vt Massilienses vsurpare voluisset; quod scilicet nostrum esset; hoc est, nostræ potestatis, non peccare seu rectè viuere, statim eum reprehendat, & falsitatis arguat Augustinus, etiamsi illa sua verba de natura sana protulisset: *Si de integra*, inquit, *& sana hominis natura loqueretur quam modo non habemus, nec si rectè diceret, quod non peccare nostrum tantummodo esset. Non & ibi esset adiutorium Dei & tanquam lumen sanis oculis quo adiuti videant, &c.* Ex quo relinquitur, quandocunque Massilienses naturalem illam libertatem & possibilitatem ex Adami integritate reliquam prædicant, & ei saltem fidem tribuunt, nunquam eos illam Adami gratiam excludere, sed ita locutiones illas accipere, quemadmodum Prosper & Augustinus eas probant, & ipsi in Epistola Hilarij satis aperte interpretantur, videlicet, vt quemadmodum *voluntas Adæ persistendi & desistendi habebat liberam potestatem*, & nihilominus *illum integris viribus iuuaret* GRATIA VOLENTEM, siue, si vellet: ita voluntas lapsorum hominum credendi habeat liberam potestatem, sic tamen, vt eos eadem gratia *iuuet credentes tantum.*

Lib. de nat. & grat. cap. 48.

Nec vero arbitrandum est Adamo sine omni gratia saltem illud *velle* suppetere potuisse, vt propterea eodem modo etiam sibi Massilienses illud sine omni gratia arrogare voluisse videantur. Nam in eodem loco vbi Augustinus de duplicis gratiæ distinctione satagit, & Adami gratiam *in eius libero relictam arbitrio* tradit, continuo ne quis illud arbitrium, saltem ad volendum bonum, sine gratia sibi sufficere posse arbitraretur: *Liberum*, inquit, *arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil est, nisi* ADIVVETVR *ab omnipotenti bono: quod adiutorium, si homo ille per liberum non deseruisset arbitrium semper esset bonus.* Ecce NIHIL potest liberum arbitrium etiam primi hominis ad bonum, sine illo adiutorio, quod ipse deseruit: ergo nec velle poterat, cum velle bonum non sit exiguum bonum. Et vt omnis tergiuersatio præcidatur, etiam ipsum *confidere de adiutorio Dei*, hoc est, velle iuuari à Deo, negat Adamum habere potuisse sine auxilio Dei: *Meritum habens bonum*, inquit, de primo homine disserens, *in adiuta diuinitùs voluntate recta, malum vero in deserente voluntate peruersa: quia & ipsum confidere de adiutorio Dei, non posset sine adiutorio Dei.* Neque vero hanc ipsam gratiæ necessitatem ad ipsum velle Massilienses diffitentur. Quid enim aliud significare eos voluisse indicabimus, quando dicunt quod *gratia iuuaret volentem*, nisi quod conformiter ad Augustini doctrinam quam ibi se probare profitentur, nec ipse Adam (cum dicitur perseuerare cum gratia potuisse si voluisset) absque illo eodem gratiæ adiutorio velle potuerit? Cum ergò *in hoc solo* Massilienses

Lib. de correp. & grat. cap. 11.

Lib. 14. de ciuit. c. 27.

lienses naturam omniom lapsorum à primo homine distare volunt, quod illum gratia, sine qua perseuerare non poterat iuuaret volentem, vt scilicet per eam posset si vellet, in tota accepta perseuerare iustitia, nos aotem credere tantum possimus si velimus; profectò nec velle, nec credere sine illa gratia primi hominis, lapsis hominibus tribuunt: alioquin non *amissas & perditas* hominis lapsi vires, sed contra propriam confessionem longè fortiores eas quam illæsæ fuerant esse sentirent: quia ipsum credere quod Adamus integer & sanus non sine gratia poterat, hoc sine omni gratia fractam ægramque voluntatem posse statuerent: Et cum agnoscant sine ambagibus quod *gratia iuuaret* etiam *volentem Adam*: lapsos homines etiam *credentes*, oulla omninò gratia adiuuandos esse delirarent.

Eadem internæ inspirationis gratia asseritur ex Gennadio & Cassiano. Volunt esse tantum occasionem voluntati ad fidem & conuersionem.

CAPVT VII.

ET quamvis ista Massiliensium confessio manifesta sit, Gennadius tamen Massiliensis item Presbyter de Semi-Pelagianorum factione non minimus, accuratius nobis explicuit quo pacto Dei adiutorium ad ipsam fidem ac bonam voluntatem admitterent, & illam tamen libero arbitrio arrogarent. Porrò fuisse Semi-Pelagianum nemini dubium esse potest qui obtrectationes eius aduersus omnes diuinæ gratiæ defensores & encomia quibus aduersarios eius cumulat, ponderauerit. Nam in primis libros Fausti (qui Semi-Pelagianorum erroribus à capite vsque ad calcem scatent, & à diuo Fulgentio septem libris confutati sunt, à a Petro Diacono aliisque Orientalibus anathematizati, b ab Africanorum Episcoporum in Sardinia exulantium Synodo proscripti) tanquam c *opus egregium de gratia Dei* probat d Opuscula Cassiani contra censuram Gelasij *ab Ecclesia Dei probari salutaria* &. à Prospero *infamari*, vt *nocina* mentitur. Pelagij librum Eulogiarum siue Capitulorum, quem e Hieronymus & f Augustinus Hæresibus plenos asserunt, ipse aote hæresin scriptum, nec erroribus fauere insinuat. Hieronymo Ruffinum primum Pelagianæ hæresis Architectum præfert. Denique quod vnum est instar omnium Augustinum ex *multiloquio peccatum non effugisse* criminatur; ac dum errorem *illius sermone multo contractum, luctâ hostium exaggeratum, necdum heresis dedisse quæstionem* asserit, periculo hæresis Augustinum non carere manifestè significat. Vbi sine dubio Massiliensium criminationes respicit, qui multa doctrinæ ipsius de gratia & prædestinatione capita velut erronea diffamarunt.

a In Lib. de Incarnat. & grat. cap. 8. apud Fulgent.
b In Epist. Syn. de grat Dei & lib. arb.
c Lib. de viris illust.
d Eodem li.
e In Dial. aduers. Pel.
f Lib. de gestis Pelag.

Hic ergò Gennadius in libro de dogmatibos Ecclesiasticis quem & Platina & D. Thomas sæpius, & Magister Sententiarum, & omnibus longe antiqnior Walafridus Strabo illi tanquam authori tribuunt, sic de gratia & libertate lapsi hominis loqnitur: *Postquam seductione serpentis per Euam cecidit* (homo) *natura bonum perdidit pariter & vigorem arbitrij*, amissum vult esse illius primæ vigorem libertatis, qua poterat, si tantummodo voluisset, in accepta iustitia præceptique custodia permanere. Nam tametsi iuxta supra traditam Augustini doctrinam oon permansisset *sine gratia*, non tamen opus fuit, vt ei permanendi voluntas per gratiam donaretur. Et rectè hactenus: Iam verò de viribus quæ manserunt reliquæ ex primæva illa libertate subtexit: *Non tamen* ELECTIONEM (perdidit) *ne non esset suum quod euitaret, seu emendaret, nec merito indulgeretur quod non arbitrio diluisset.* Ecce claris verbis vult illud saltem homini mansisse reliquum, vt postquam, vocante Deo, cor eius per inspirationem gratiæ tactum est, vt credendo pœniteat, electio pœnitendi vel non pœnitendi non per gratiam libertati seu voluntati detur, vt Augustinus & Catholica fides docet, sed ipsa libertas voluntatis pœnitentiam, quamvis non sine ista gratia, vt visum fuerit, eligat aut non eligat. Hoc est enim quod æquipollentibus prorsus verbis Massilienses apud Hilarium dicunt, non ita inoalidum esse liberum arbitrium, vt fidem *nec arripere valeat nec tenere, nisi credendi voluntate donata*, seu, vt *etiam donetur, vt velit*: Sed illud *ad hoc tantum esse liberum, vt* VELIT VEL NOLIT ADMITTERE MEDICINAM. Nam tantum ad hoc liberum esse, vt velit vel nolit admittere medicinam, non est aliud quam quod Gennadius dicit, *Electionem non perdidisse.*

Plat. in Symmacho. D. Thomas quod lib. 12. ar. 11. in conten. in c. 1. Matt. Magister Sent. lib. 2. dist. 8. in Edit. Louā. Strab. de reb. Eccl. c. 30. Gennad. lib. de Eccl. dogm. cap. 19.

In Epist. Hilar. ad August. initio Paulò inferius. Circa medium.

Ne qua verò relinqueretur de Semi-Pelagiano verborum illorum sensu dubitatio, rationem subiunctam attende, *ne non esset suum quod emendaret.* Hæc enim illa decantatissima Pelagianorum omnium & Massiliensium querimonia, propter quam illi omnem Christi gratiam sustulerunt, si saltem electionem reliquerunt, vt *nostrum* esset, quod humana voluntate fieri diceretur. Nunquam enim ista duo conciliare potuerunt qood gratia, siue Deus operaretur in nobis velle dando ipsam plerumque etiam reluctantibus voluntatem, & tamen *nostrum* esset; quod volumus. Hinc & ipse Augustinus in eodem errore constitutus, vt illam primam credendi voluntatem à Dei gratia quæ donat velle remoueret, ista cum omnibus Pelagianis vti solebat phrasi: *Quod ergo credimus nostrum est*, Item: *Nostrum est credere & velle* sicut ipse de se testatur, & Massilienses sibi gratulantes & libentissime acceptantes obseruauerant. Neque tantum trepidabant Semi-Pelagiani, ne velle non esset *suum*, si Deus & ipsum velle donaret, sed nullius etiam æstimationis aut pretij fore censebant, nisi quaquâ vel tenuissimâ consideratione ad se, hoc est, ad illam electionis indifferentiam reuocarent, vt ex multis Cassiani & Fausti locis patet. Et hoc est illud quod statim adiicit: *Nec merito indulgeretur quod non arbitrio diluisset*; hoc est, ne irrationabilis esset indulgentia; nullam habens ex parte hominis occasionem, si non ipse sua libertate pœnitentiam elegisset, sed ab alio esset ei pœnitendi voluntas data.

In lib. Expos. in Epist. ad Rom. & lib. 1. retract. c. 23. In Epist. Hilar. ad August.

Sed arbitraberis forsan Gennadium omnem omnino gratiam ab illa electione libertatis excludere, vt ita nuda natura solo externo præconio veritatis admonita salutem inchoet. Audi consequenter ipsum Gennadium fidelissimum Semi-Pelagianæ mentis interpretem: *Manet itaque ad quærendam salutem, arbitrij libertas, id est, rationalis voluntas, sed admonente prius Deo & inuitante ad salutem, vt vel eligat, vel sequatur, vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione.* Vides hic non admonitionem tantum, non inuitationem, quibus duabus vocibus, sæpe & Augustinus externam vocationem exprimit, sed etiam *inspirationem*, quâ voce nullam Catholici Doctores & Concilia prægnantiorem veræ internæque gratiæ significationem

protulerunt. Hanc enim Africani Episcopi vsurparunt tanquam indubitatam gratiæ indicem, quando Zozymum Papam, qui in litteris suis *Dei instinctum* nominauerat, veram internamque gratiam agnouisse probauerunt; *Ideo vtique*, inquiunt, *quia præparatur voluntas à Domino, & vt boni aliquid agant paternis* INSPIRATIONIBVS, *suorum ipse tangit corda fidelium*. Hanc Synodus Arausicana contra Semi-Pelagianos sæpius, hanc Tridentinum ad internum Dei tactum exprimendum adhibuit; vt nullo pacto ambiguum esse queat quin veram gratiam nomine *inspirationis* expresserit. Quid enim est *Inspiratio* nisi occulta illa diuinæ operationis infusio qua Patres illi Africani *cor ipsum fidelium* tangi dicunt? *Paternis*, inquiunt, *inspirationibus, suorum ipse tangit corda fidelium*; quod ad externam aliquam inuitationem, vel admonitionem, vel alium alienum à vera gratia sensum, nulla potest subtilitate, vel petulantia detorqueri.

In Epist. Cælest. Pontif. ad Gall. cap. 7.
Arausi. can. 6. 7. 25.
Trid. sess. 6. cap. 5.

Cùm ergò tam euidenter Gennadius internam illam inspirationis diuinæ gratiam fatetur, *quæstionem tamen saluti*, hoc est, vt *eligat* id quod inspiratio suadet, vt *sequatur* quo inspiratio trahit, vt *agat* opus ad quod inspiratio prouocat, quod nihil est aliud nisi, vt inspirationi consentiendo credat, non Deo, non gratiæ, non inspirationi diuinæ, sed *arbitrij libertati*, hoc est, *rationali voluntati*, quamvis non sine inspirationis gratia præcedente tribuendum esse decernit. Hoc est enim, *manet ad quærendam salutem*, siue ad petendum ex fide, quærendum, pulsandum pro salute obtinenda, *arbitrij libertas*, id est rationalis voluntas; quia illa scilicet pro naturali indifferentia suę libertatis si vult, eligit inspirationem sequi; si non vult, reiicit; ita vt nullo modo inspiratio voluntatem ipsam, hoc est electionem donet. Horrebat enim, vt sæpe diximus tantæ infirmitatis esse naturam, vt fidem *nec arripere valeat, nec tenere nisi credendi voluntate donata*. Post credendi vero, petendi pulsandique voluntatem iam reliquum libenter diuinæ gratiæ tribuebant, vt scilicet quemadmodum loquuntur, *adiuuetur qui cœperit velle, non vt etiam donetur, vt velit reiectis ab hoc dono aliis pariter reis*. Quam eorum sententiam ad amussim consequenter Gennadius exprimit, vt nemini benignioris iudicij dubium esse possit, quin, ex professo Semi-Pelagianorum sententiam doceat. Nam postquam primas partes libertati tribuisset, continuo id quod post electionem salutis homini iam quærenti & pulsanti datur Deo confidenter ascribit: *vt autem*, inquit, *consequatur, quod eligit vel quod sequitur, vel quod occasione agit* DEI *esse libere confitemur*. Nempe solemnes istæ Semi-Pelagianorum omnium phrases sunt: Nostrũ esse quod eligimus, quod volumus, quod Deum vocantem sequimur; Dei esse, quod consequimur, quod quò tendimus peruenimus, vt infra latius dicturi sumus, & hoc ipso loco manifestissime Gennadius explicat. Nam nequis aliquid obscuritatis in superioribus eius verbis vel fuci in interpretatione mea subiuncta latere suspicetur, ecce tanta euidentia recapitulando, verborum suorum sensum exponit, vt nihil aliud timuisse videatur, quam nequis dicta sua in orthodoxam sententiam præpostera benignitate torqueret. Audi summam sensuum eius: *Initium ergò salutis nostræ Deo miserante habemus*, nempe Deo prius (vt præcesserat) admonente, inuitante, inspirante, hoc est, vt Massilienses, Deo indignos vocante: *vt acquiescamus saluriferæ inspirationi, nostræ potestatis est: vt adipiscamur quod acquiescendo admonitioni cupimus, diuini est*

Ita Hilar. In Epist. ad Augustin. Massiliens.
Ita. ibid.

A *muneris*. Ecce totum Semi-Pelagianorum mysterium euidenter expressum, non est, vbi lector hæreat, vel vbi sententiæ impietas possit abscondi, acquiescere salutiferę inspirationi nostræ vult esse potestatis, nostræ voluntatis, nostræ libertatis: Nempe quia non Deus, non gratia, non inspiratio ad acquiescendum emollit potestatem, flectit libertatem, inclinat ac tribuit voluntatem, sed nostra potestas, nostra libertas, nostra voluntas nos inspirationi ipsi & gratiæ acquiescere facit. Quamvis enim hoc non sine gratia & inspiratione fiat, ipsa tamen libertas & voluntas, Gennadio authore, primas sibi partes vendicat. Postquam autem inspirationi primæ qua cor ad eligendam B viam salutis & credendum trahitur, acquieuerit, iam in reliquis primas partes permittit Deo, tunc enim solus Deus, iam volentem ad cursum incitat infirmam voluntatem roborat, languentem exardescere facit, quidquid denique bonorũ operum facere cupiebat, quod infirmitate non poterat, hoc ipse solus, perficiendo primum istud velle largitur. Nam vt Gennadius cum Massiliensibus ait, *vt adipiscamur quod acquiescendo admonitioni cupimus, diuini est muneris*. Quamvis enim non sine voluntate fiat, quia ipsa voluntas accenditur, vt fortius velit, Deus tamen per gratiam, non voluntas sua libertate robustius illud velle facit; sicut antea quamvis non sine gratia vellet, cum inspirationi C diuinæ primum acquiesceret, ipsa tamen libertas voluntatis ad acquiescendum, non Deus aut gratia, aut inspiratio pertrahebat.

Excipiet forsan aliquis aduersus ea quæ dicta sunt, immerito illi libro de Ecclesiasticis dogmatibus detrahi, quod nullus Theologorum suspicionem aut vestigium, vt quidam ait, talis erroris in eo opere inuenerit, deinde quod à capite vigesimo primo expresse damnentur omnes errores Pelagij iisdem penè verbis quibus illam Pontifices damnauerunt.

Suarez lib. 3. de auxil. c. 9. nu. 6.

Sed facilè respondetur, iam olim etiam ante subortas illas de gratia controuersias, librũ istum propter hanc ipsam causam in suspicionem & crimen D vocatum esse. Nam Theologi Louanienses viri doctissimi qui antequam in Belgium vlla de gratia contentio penetrasset, vtilissime in expurgandis diiudicandisque Augustini operibus laborarunt, hunc eius errorem annotant. Et ante ipsos Ioannes Hesselius Vir Eximius & Sacræ Theologiæ Doctor ac professor Regius idem obseruauerat, vt ex præfatione Prosperi operibus præmissa patet. Nec sanè exiguum indicium est indolis Pelagianæ qua liber ille scriptus est, quod cum nulla penè sit hæresis ad Gennadij vsque tempora, cuius authorem nõ suo designet nomine, nulla tamen in toto libro fiat mentio Pelagij aut Semi-Pelagianorum, aut Catholici dogmatis aduersus eum pro- E nunciati; cum tamen illæ contentiones recentissime viguissent.

In censi. illi li. præmissa Tom. 3. August.

Nec vero refert, quod à capite vigesimo primo vsque ad quinquagesimum secũdum confessio de diuina gratia luculenta sit. Illa quippe non sunt verba Gennadij, sed ab aliquo Catholico tanquam antidotum præcedentis erroris adiuncta sunt. Cuius rei manifestissima indicia sunt. Primum quod ista omnia in manuscriptis codicibus desiderantur, sicut hoc testantur iidem illi Theologi Louanienses qui plus quam ducentis exemplaribus in emendandis Augustini lucubrationibus vsi sunt, cuius nomini & stilo & istud opus assignatum fuerat. Nec tantum in manuscriptis illa desunt, sed etiam in nonnullis impressis, vt in præ-

fatione

fatione apud Prosperum videre licet. Deinde quod cum Gennadius in reliquis libri partibus suis verbis eisque succinctissimus, innumera Catholicæ fidei dogmata velut breuiario quodam complectatur, hic contrario modo prolixissimè Epistola Cælestini Pontificis, Canones Concilij Mileuitani & penè totum Concilium Arausicanum, nullâ factâ immutatione cõtexitur, quo sane nihil difformius ac magis dissonum à reliquo operis contextu & scopo fieri potest. Nam illa sola facilè dimidium totius libri complectuntur. Accedit quod pleraq; ex Epistola Cælestini & Conciliis Mileuitano & Arausicano assuta capita repugnent ex diametro illi sententiæ quæ præcesserat: quemadmodum cum ad eruendam Augustini sententiam ventum erit demonstrabimus. Vt nihil verius sit atque manifestius, quam id quod Louanienses Correctores dicunt, ab erudito quodam & recentiore Scriptore, propter errores aliquot præcedentium capitum ea fuisse interiecta.

Nec verò solus Gennadius, sed & Cassianus subinde internam illam gratiam ad primos fidei & conuersionis actus agnoscit, sed sic vt similiter nostræ potestatis & libertatis sit, non gratiâ idipsum iuxta Catholicam doctrinam operante, acquiescere. (Collat. 3. c. 4. & 12.) Docet enim Collatione tertia ex qua integrum locum mox citabimus, *Inspirationes diuinas in cor immitti, quibus* tamen tanquam *occasionibus nostrum sit enixius vel remissius famulari.* (Collat. 13.) Et alibi ex libro Pastoris probat, *adiacere homini in quamlibet partem arbitrij libertatem*, vt inter duos Angelos sibi adhærentes constitutus, diuersis suasionibus vtrimque pulsetur: *In hominis verò optione consistere, vt eligat quem sequatur. Et idcirco*, inquit, *manet in homine liberum arbitrium quod gratiam Dei possit negligere vel amare.* Et quam quæso gratiam? An tantum admonitionem externam & legem, de qua sæpe in illa collatione mentionem facit? Nimirũ illam, qua homo inter contrarias boni malique Angeli suasiones collocatus, non solum signis, sed etiam internis motibus non minus bonis ac malis se sentit quati: quâ homini diuina *inspiratio in cor* IMMITTITVR (Ita Coll. 3.) quæ *dormientes ad desideriũ salutis exsuscitat, quæ Deum sequi compunctione saluberrima cohortatur.* Neque enim vsque adeò impius Cassianus fuit, vt qui *sanctos Angelos* qui externis auxiliis iuuari nequeunt, *diuino auxilio ad perseuerantiam puritatis eguisse* confirmat, (Lib. 12. Instit. c. 4.) non tantillum saltem præsidij lapsum hominem à Deo sentiret habere, quantum & periculi per veros internos concupiscentiæ motus à diabolo concitatur. Nam hoc ipsum illis verbis fuisse à Cassiano significatum satis Prosper insinuat, quando Cassianum dicit asserere: *Inter boni & mali contrarias suasiones naturali iudicio & propriæ discretioni hominem esse commissum, vt*, inquit, *ei non plus à Deo præsidij, quàm à diabolo sit periculi. Non plus*, dicendo, saltem tantum præsidij à Deo habere manifestè significat: neque enim Prosper illum impietatis excessum siluisset, si ne tantillum quidem præsidij à Deo præstolandum esse censuisset.

Sed iam considera quam vehementer illum gratiæ modum & libertatis æqualitatem à Cassiano assertam Prosper improbet: (Contra Collat. cap. 30.) *Itane libera est*, inquit, *ista libertas, vt quantum ex se habeat fastidij vt negligat gratiam Dei, tantum ex se habeat delectationis vt diligat?* Quin etiam inde consectaneum esse probat, quod homo Deum posset sola voluntate & arbitrij libertate diligere; quamtumvis eum Cassianus illa indifferenti gratia præuentũ esse docuisset. Nam postquam Deum per gratiam suam cor Lydiæ pur-

A purariæ *vt crederet*, non ipsam scilicet Lydiam, aperuisse dixisset, de contraria Cassiani mente, qua *gratiam Dei libero arbitrio hominis vel negligi vel amari posse* docuerat, ita subiicit: (Ibidem.) *Et tanta est secundum istum liberi arbitrij vel incolumitas vel facultas, vt charitatem quæ in omnium arce virtutum est, non ex Dei munere, sed ex sola habeat voluntate.* Sola nempe voluntas est, non gratia iuxta Cassianum, quæ vtriusque & gratiæ & concupiscentiæ suasionibus agitata, ex non credente credere, ex non diligente diligere facit. Etenim gratia Cassiani dat homini posse, si velit, vt de Adami gratia Massiliensibus probata diximus, non velle quod potest; quod Christi gratiæ proprium esse atque essentiale tan-

B quam certissimum Concilia & Augustinus docent.

Ex ista igitur vena fluit quod Massilienses & omnes erroris Semi-Pelagiani vindices, vt illam indifferentiam gratiæ & inspirationis insinuent, illam plerumque nomine OCCASIONIS exprimere solent. Quod sanè diligenter ad erroris illius intelligentiam, obseruandum est. Neque enim facile vocabulum inuenies, quo aptiùs inefficacia gratiæ & efficaciùs indifferens ille tractus inspirationis, qui suum influxum in opus à libertate voluntatis expectet, significari queat. Hoc voluit Cassianus, quandò Abraham cum Dominica voce de natali solo vocaretur, itemque sanctum Antonium *occasionem suæ conuersionis à sola diuinitate per-* (Collat. 3. c. 4.)

C *cepisse significat.* Et ne forte de modo quodam externæ vocationis intelligeres qua vocati sint, sic illam explicat: *Ex Deo quidem*, inquit, *est* (primus ille vocationis modus) (Ibidem.) *quoties inspiratio quædam immissa in cor nostrum nonnunquam etiam dormientes nos ad desiderium æternæ vitæ ac salutis exsuscitat. Dumque sequi & eius inhærere præceptis compunctione saluberrima cohortatur, vt in Scripturis sanctis Abraham*, &c. Hoc voluit quando illam nostræ libertatis *electionem* & *acquiescentiam* cum Gennadio paulò infra prædicat: (Capit. 12.) *Itaque sicut occasionem salutis diuersis modis Deum cognoscimus operari, ita nostrum est occasionibus à diuinitate concessis, vel enixiùs, vel remissiùs famulari. Nam sicut Dei fuit vocantis oblatio, Exi de terra tua; Ita*

D *Abrahæ fuit exeuntis obedientia.* Audis inspirationem in cor immissam salutis esse dumtaxat *occasionem*, & vocantis *oblationem*: *Nostrum* verò esse, non inspirationem, non Dei hoc facientis; *occasionem*, pro nostra libertate *enixiùs vel remissiùs famulari*; *nostrum* esse non inspirationis *oblationi vocantis obedire.* Nonne est ipsissimum illud quod Prosper explodit; *manere* scilicet *in homine liberum arbitrium quod gratiam Dei posit negligere vel amare?* Hoc similiter voluit & Gennadius, quandò *libertatis arbitrij* seu *nostræ potestatis esse* dicit, *vt eligat* homo, *vel sequatur, vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione Dei*. Hoc voluerunt & Massilienses, quando Hilario teste, *credendi voluntatem* à Deo *donari* negant, sed

E cum *prostratis annunciatur obtinendæ salutis* OCCASIO *velle hominem & credere* posse contendunt.

Cernis arbitror, Semi-Pelagianos omnes de gratia quę ad credendum & conuertendum datur, eodem spiritu & ore loqui: efficaciam eius in voluntatem vocabulo *occasionis* quantum fieri potest restringere, vt ita sublata desperatione, aliquid, *quod per prædicandi vigorem excitaretur in hominibus remansisse* crederetur: (Ita Hilar. de Massil. initio.) & exhortationis atque correptionis vtilitas erga voluntatem suum habeat locum. Nam quemadmodum internus concupiscentiæ titillantis motus, iisdem ipsis authoribus non est aliud nisi *occasio* voluntati, cuius consensum exspectare debet; (Cass. lib. 7. instit. c. 4. & initio 53. & Iul.) ita gratia inspirationis quam profitentur, non minus quam externa præ-

Pelagianus lib. 1. operis imperf.

dicatio tantummodo *occasio* est, cuius vsus non ab ipsa gratia homini inspiretur vt velit, sed ab indifferenti illa voluntatis libertate exspectetur & pendeat, vt ei vel nullo modo, prout visum fuerit, vel enixius, vel segnius, vel remissius famuletur. Ab hac etenim contemptibili depressione & iniuria Concilium Arausicanum gratiam vindicare voluit, quando quartum illum Canonem Semi-Pelagianis intorsit: *Si quis vt à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum exspectare contendit, non autem vt etiam purgari velimus, per Spiritus sancti infusionem & operationem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui sancto, per Salomonem dicenti, Præparatur voluntas à Domino: & Apostolo salubriter prædicanti, Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.*

Eadem asseritur ex Diui Augustini errore, quem ante Episcopatum cum Massiliensibus tenuit.

CAPVT VIII.

SED quod internam illam gratiam sine qua creatura rationalis nihil prorsus boni potest Massilienses etiam ad credendum, petendum, & quærendum admiserint, ex ipso Augustino quoque non difficilè demonstrari potest. Nam fatetur aliquoties, se ante susceptum Episcopatum in eodem prorsus errore quo Massilienses esse versatum, existimando fidem & orationem *non esse donum Dei* donatum scilicet per gratiam Dei nisi quia præcederet præconium veritatis: *Vt autem prædicato nobis Euangelio consentiremus, nostrum esse proprium & nobis ex nobis esse sentiebat.* Ex quo errore, cum ad Episcopum Simplicianum initio scilicet Episcopatus suscepti scriberet, sese, Deo reuelante, reuocatum & Scripturæ testimonio conuictum esse testatur. Proinde cum istam suam opinionem *nonnullis opusculis ante Episcopatum suum scriptis satis indicari* fateatur, scripta profectò ante Episcopatum nobis consulenda sunt, vt liquida, si fieri potest, ipsius testificatione sciamus vtrum tunc omnem internam Dei gratiam non solum qua credere & orare homini datur à Deo, sed etiam qua ita dumtaxat Deus adiuuat vt homo credere possit & orare si velit, à fide & oratione secluserit.

Lib. de prædest. SS. c. 3. & 4. & lib. 2. retra. c. 23

Ibid. c. 4.

Ibid. cap. 3.

Et primò quidem occurrit liber quæstionum octoginta trium, quem à primo tempore suæ conuersionis se dictasse, & cum Episcopus esset in vnum volumen colligi iussisse testatur. In huius libri à sexagesima octaua quæstione eodem modo de fide disserit, vt in expositione quarundam propositionum Epist. ad Romanos, quam quia perperam in eade fide & oratione locutus fuerat, ipsemet accurata oratione retractat. Nam quod in hoc libro ex illo errore dixerat *nostrum est credere & velle*: item, *vocantem sequi* (hoc est credere) esse iam in libero arbitrio gratiam Dei ad solam gratuitam vocationem reuocando, *quia velle non possumus nisi vocemur*: quemadmodum & Massilienses loqui solent, hoc in illa citata quæstione dicit: *Illos qui venerunt venire non posse, nisi vocarentur.* Et *vt vocati venirent*, hoc est crederent, *esse in libera voluntate.* Et tamen in eadem ipsa quæstione agnoscit, Deum non solum extrinsecus admonendo, sed etiam intrinsecùs vocando ipsum velle operari: *Quoniam*, inquit, *nec velle quisquam potest, nisi admonitus & vocatus, siue INTRINSECVS VBI NVLLVS HOMINVM VIDET, siue extrinsecus per sermonem sonantem aut per aliqua signa visibilia efficitur vt etiam ipsum velle Deus operetur in nobis.* Ecce nec internam vocationem à fide Augustinus in illo errore constitutus excludit, vt ita Deus, per internam gratiam in ipso corde vbi nullus hominum videt, ipsum velle operetur in nobis: Non quidem ita vt nolentibus ipsum velle tribuat, hoc enim Christianæ gratiæ proprium est, sed ita vt si homo cor suum ad volendum & sequendum inclinauerit, non sine Deo vires voluntatis adiuuante, velit & credendo sequatur.

Lib. 1. Retract. c. 26.

Lib. 1. Retract. c. 23.

Propos. 60. & 62.

Ibidem.

Nec minus perspicuè istud adiutorium Dei asserit in libro de quantitate animæ, qui Romæ statim à baptismo scriptus est: *Hac autem*, inquit, *actione* (qua reformamur ad imaginem Dei) *nihil mihi videtur operosius & nihil est cessationi similius, neque tamen eum suscipere aut implere animus potest, nisi eo ipso adiuuante cui redditur.* Ecce nec suscipere reformationem animi quisquam potest, quod prima credendi voluntate constat fieri, nisi adiuuante Deo, non propter ignorantiam quæ scientiæ illustratione pellitur, sed propter difficultatem quæ conatibus animi pertinacissimè reluctatur. Ignorantia quippe & difficultas semper Augustino sunt duo distincta naturæ impedimenta, quorum illud ad intellectum, hoc ad voluntatem pertinet, illud Deo illuminante, istud gratiam infundente remouetur. Vt ex libris de libero arbitrio ante Episcopatum scriptis & aliis nonnullis locis patet. Quamquam istam difficultatem non tantam esse Massilienses cum Augustino voluerint, vt non possit homo saltem seu velle credere, petere, quærere, pulsare, Deo non quidem dante voluntatem, sed tantummodo adiuuante. Quid enim aliud significat id quod etiam constanter ante baptismum sensit ac docuit, quando in libro de vita beata dixit? *Admonitio autem quædam quæ nobiscum agit, vt Deum recordemur, vt eum quæramus, vt eum pulso omni fastidio sitiamus de ipso ad nos fonte veritatis emanat. Hoc interioribus luminibus nostris iubar Sol ille secretus infundit.* Nonne perspicuè docet & ipsum *recordari* adeoque *quærere Deum*, quod nostrum esse ante Episcopatum credidit, fonte veritatis simul intùs infundente, & vt supra loquitur, *iam Deo adiuuante* produci? Neque quisquam scrupulum moueat quod de luminibus iubare ac solē mentionem facit, quasi cum intellectu solo negotium istud ageretur. Frequentissimum enim adeoque familiare Augustino est charitatem ipsam appellare *luminosam* ac *lumen* animi. Neque enim aliunde sapientia quæ verum est lumen animi quam ex illa luminosa charitate consurgit. Vnde de Lucifero Calaritano: *In tenebras cecidit schismatis, amisso lumine charitatis.* Quod sexcentis exemplis facile declarari potest. Et reuera nihil anima peccatrice tenebrosius. Vnde & Apostolus de iustificatis per charitatem: *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Quid item illa, quæ recentissimo illo adiutorio prouocatus quod in sua conuersione senserat, ex intimis visceribus inclamat Deo: *Deus qui nos conuertis.* Item: *si fide te inueniunt qui ad te refugiunt, fidem da; si virtute, virtutem; si scientia, scientiam.* Item: *Omnia rectè quæsiuit quem tu rectè quærere fecisti.* Nonne, vt minimum hoc significant ipsum conuerti, credere, & quærere Deum non sine ipsius adiutorio fieri? Neque ita tantum, vt aures tantum exteriori admonitione pulsentur, sed ita, vt sine huiusmodi adiutorio non sit in hominis potestate credere. Hoc enim in eodem opere expressè profitetur: *Credamus sanè Deum affuturum. Credamus sane, si vel hoc in potestate nostra est. Potestas nostra ipse est.* Quid manifestius?

Li. de quāt. animæ c. 28.

Ex libris de lib. arb. lib. 2. c. 20. Lib. de dono persev. c. 11. & 12. & lib. 6. cont. Iul. cap. 16.

In fine lib.

Epist. 50.

Lib. 1. Soliloq. c. 1.

Ibidem.

ipsum

ipsum credere ita in hominis potestate ponit, hoc est ita *nostram* esse testatur, vt tamen non à nobis, nisi Deo simul potestatem nostram adiuuante proferatur. Cuius diuini adiutorij necessitatem si ab Augustino non modo ante susceptas Infulas, sed etiam catechumeno quæreres, confidenter tibi rationem illam redderet quam coram Deo orando profudit: *Deus Pater noster qui vt oremus hortaris, qui & hoc quod rogaris præstas*: hoc est, qui & ipsum rogare seu orare in nobis efficis. *Siquidem cùm te rogamus melius viuimus meliores que sumus.* Nonne prorsus idipsum est quod de gratia etiam primo homini ad perseuerandum necessaria, de cuiusmodi gratia tota nostra quæstio est, iam senex dixit? *Hoc ipsum ergò Deus esse voluit sine sua gratia quam re liquit in eius libero arbitrio, quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit; ad bonum autem nihil est, nisi adiuuetur ab omnipotenti bono.* Quid enim est aliud Deum præstare debere, quod rogetur, quia *cum rogamus melius viuimus & meliores sumus*, nisi hoc ipsum, *quia liberum arbitrium ad bonum nihil est nisi adiuuetur ab omnipotenti bono.* Cuius sententiæ immobili veritate cum necessitatem actualis internique adiutorij, quo primus homo liberrimus & integerrimus esset adiuuandus astruxerit, eadem profectò multo magis idem auxilium homini peccatis debilitato, etiam ad rogandū Deum asseruisse credendus est. Idque eo fidentius de Augustino æstimari conuenit, quod non solum in isto libro de correptione & gratia Catholicam illam regulam fixerit, quod *ad bonum nihil simus nisi adiuuemur ab omnipotenti bono*, sed quod nunquam in ista doctrina fluctuauerit, sed etiam, vbi occasio postulat per suos libros, passim sparserit. Vnus nobis qui instar omnium esse potest, sufficiet locus: *Ad peccandum*, inquit, *non adiuuamur à Deo, iusta autem agere, vel iustitiæ præceptum omni ex parte implere non possumus, nisi adiuuemur à Deo.* Et ne solum lapsis hominibus hoc adiutorium necessarium crederes, audi cætera: *Sicut enim corporis oculus non adiuuatur à luce, vt ab eadem luce clausus auersusque discedat, vt autem videat, adiuuatur ab ea, neque hoc omninò nisi illa adiuuerit potest: Ita Deus qui lux est hominis interioris adiuuat nostræ mentis obtutum, vt non secundum nostram, sed secundum eius iustitiam boni aliquid operemur.* Et mox, vt in primis etiam conuersionis actibus hoc intelligas fieri: *Conuersos ergo*, inquit, *Deo adiuuat, auersos deserit: sed etiam vt conuertantur ipse adiuuat, quod certè oculis corporis lux ipsa non præstat.* Luce quippe sanos oculos adiuuante videmus, si volumus, non ipsa efficit, vt videre velimus, vel re ipsa videamus.

Ibid. ca. 6.

Lib. 1. de pec. merit. & remiss. cap. 5.

Ex quibus sanè detegitur prima infirmitatis illius radix, ex qua nihil prorsus ad bonum sine auxilio gratiæ liberum arbitrium potest quantacunque tandem virium integritate gaudeat & sanitate vegetetur, non enim in vlla vel ignorantia, vel concupiscentia, vel alio quorumcunque peccatorum vulnere, sed in naturali creaturæ rationalis conditione fundatur. Ex qua fit, vt quemadmodum oculus quantumcunque sanus, nihil penitus ad cernendum valet, si subtrahatur lucis auxilium, ita mens rationalis, quantumcunque integra & sana, ad nullum omninò vel minimum opus bonum se prorendere potest, nisi diuina gratia roboretur. Hæc etenim causa est, cur toties illam lucis cōparationem adhibeat, sine qua neque sanissimos oculos quicquam ad cernendum valere confirmat. Hæc causa, cur neque primos homines nullo peccati vulnere debilitatos, neque ipsos Angelos *bonam voluntatem*, hoc est ipsum bene velle,

Lib. de corrupt. & grat. c. 10. & 11.

A quod ad bene viuendum primum exordium est, *nisi operante adiutorio creatoris, vel habere, vel seruare potuisse* testetur. Quod vt sciremus ex naturali creaturæ rationalis infirmitate proficisci, rationem reddit omnibus prorsus creaturis etiam integerrimis generalem, quia *non poterunt Angeli seipsos facere meliores quā eos ille fecerat, quo nemo melius quicquam facit*. Ex quo necessarium esse concludit vt bona voluntas Angelorum, quia scilicet non ad se, sed ad Deum ipsum conuerterentur in ipsius Dei adiutorio operante producta sit, quia constat Angelum si sine bona voluntate creatus sit, fieri ipsa bona voluntate meliorem. Nonne ipsissimum illud est, quod, vt retulimus, catechumenus coram

Ibid lib. 12. de ciuit. c. 9. & alibi.

Ibid c. 9.

B Deo professus fuerat, *& hoc quod rogaris præstas. Siquidem cum te rogamus melius viuimus melioresque sumus*, quam scilicet simus quando necdum rogamus te: Quæ sanè ratio ad omnem petitionem, orationem, pulsationem, ad omnem actum fidei bonæque voluntatis diuinæ gratiæ adiutorio vindicandam, easdem prorsus vires habet, quippe cum petimus, oramus, pulsamus, *melius viuimus meliores que sumus, ad bonum autem voluntas nihil est, nisi adiuuetur ab omnipotenti bono.*

Ex qua sanè principiorū Augustini ac doctrinæ consonantia perspicuum esse puto, semper eum & bonæ voluntatis nutum, & in bona voluntate perseuerantiam, adiutorio diuinæ gratiæ tribuisse,

C non modo quando senex cum Pelagiana peste conflixit, sed etiam quando Presbyter & Catechumenus in eodem quo Massilienses errore versabatur. Absit enim vt vnquam tantus Doctor lapsum hominem tot tantisque infirmitatibus circumdatum, tot vulneribus mortuum, stante homine ipsisque Angelis integerrima sanitate fruentibus, fortiorem esse delirauerit, vt quod istos sine diuino adiutorio nullo modo efficere potuisse profitetur, hoc suis solius viribus illum præstare posse iudicauerit. Omnino semper ad omnem omninò bonam voluntatem qua Deo creditur, Deus rogatur, sanitas petitur, gratiam Dei & adiutorium fassus est, non modo Adamo & Angelis, sed

D maximè infirmis hominibus esse necessariam. Sed vt supra diximus & sæpius repetendum est, aliud sanorum aliud ægrorum adiutorium est, Illud *sine quo non* creditur, aut rogatur Deus, hoc est *quo* creditur & rogatur Deus, quia ipsam credendi rogandique voluntatem inspirat ac donat. In hoc ergo propriè Massiliensium & Augustini error situs fuit, quod, Angelorum sanctorum & stantis hominis adiutoriō, in quo intelligendō & admittendo nulla penitus ipsis difficultas fuit, etiam lapsis hominibus hactenus sufficere voluerint, vt quia non penitus esset *deprauata vel extincta natura*, cum illo eodem auxilio perdurante, quo antea in Adamo cuncta poterant, possent etiam nunc lapsi,

Ita Massil. in Epist. Hilarij.

E fracti & ægri saltem credere & à sua infirmitate velle sanari: Nec opus esse, vt per illam aliam gratiam ægrotis propriam quam Christus attulit ipsa *credendi voluntas donaretur*, seu vt etiam dicunt, *donaretur vt velit*, reiectis ab illo dono aliis pariter reis. Talem enim gratiam volunt non ad initium bonæ voluntatis seu ad credendum, sed tantum ad operandum esse necessariam, quia aliquid integritatis in natura remanserit, propter quam cum illo Adami & Angelorum adiutorio si vellet crederet, non autem, si vellet, posset operari.

Ibidem.
Ibidem.

Massilienses non fuisse ex professo hostes gratiæ, neque causam vllam habuisse; cur talem gratiam reiicerent: Quod per eam omnes eorum difficultates facillimè soluerentur. Expenditur arrogans vox cuiusdam recentioris.

CAPVT IX.

DENSQVE si suis momentis res ista tota ponderetur, nulla idonea causa proferri poterit, cur istud indifferentis gratiæ genus Massiliensibus displicere potuisset. Non enim hostiles gerebant animos aduersus gratiam quando primum Augustino, & eius defensoribus Hilario & Prospero reluctati sunt, sed solis difficultatibus territi, tot monstra ex Augustini opinione pullulantia salua gratia & Ecclesiæ pace suffocare voluerunt. Idem quippe Massiliensibus, quod sancto Hieronymo aliisque antiquioribus & ipsi Augustino contigit, qui, quamvis Dei gratiam velut vitâ suâ cariorem aduersus hostes gratiæ magno ardore defenderent, vt in Hieronymo perspicuè patet, in eundem tamen errorem fallente rei obscuritate prolapsi sunt. Nam & ipsum Hilarium iisdem difficultatibus aliquãdo turbatum fuisse satis Prosper indicat quando de illo dicit: *Nam vnum eorum*, qui scilicet caligine istius opinionis obscurabantur, *præcipuæ authoritatis, & spiritualium studiorum Virum sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum sciat beatitudo tua admiratorem sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ: & de hoc quod in querelam tradit, iam pridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per litteras velle conferre.* Quamvis re postea attentius considerata in suis litteris August. se consentire fateatur. Hinc est quod idem Prosper sententiam illam Massiliensium non nisi a *caliginem opinionis* & b *persuasionis obscurum* vocat. Et sola vberiori gratiæ declaratione credit & sperat eos *defæcatissimum lumen gratiæ recepturos.* Hinc est, quod eos *claros & egregios in omni virtutum studio viros* nuncupat. Hinc est quod eos Augustinus deputat non vt alienos sed c *nostros*; non vt Hæreticos, sed d *Fratres*, & e *Pelagianum nobiscum demolientes errorem*; eosque non vt eiusdem inimicos gratiæ, sed vt f *caligantes* tantummodo *in Sanctorum prædestinatione* putat esse tractãdos. Hinc est, quod quamvis aduersus Augustini doctinam luctarentur, eamque præcedentibus Patribus & Ecclesiastico sensui contrariam esse sentirent, sola tamen Pontificis Cælestini declaratione compressi sint. Hinc est, quod postmodum illos Augustini libros non receperint quos non cum cæteris ab Apostolica Sede probatos esse credebant. Hinc est, quod quamvis Prosper *vulnus ad sectionem peruenturum* minaretur, si *habuerit perseuerantem tumorem*, Massilienses tamen per nullam Ecclesiæ sanctionem à fraterna societate diuisi fuerint, cum etiam teste Prospero adhuc sub Sixto Papa in Ecclesiastica communione persisterent. Hinc est quod eorum plerique, vt Seuerus atque Cassianus quos perperam olim sensisse certum est post Cælestini declarationem emendati sunt; & ille ipse Massiliensium antesignanus ad hostes Eccles. retundendos, quorum erroribus consanguineis ante propinquasse videbatur, Leonis authoritate adhibitus, cum magna Pelagianorum detestatione strenuè laborauit & paulò post, vt multi volunt, non sine sanctitatis opinione defunctus est. Quæ sanè omnia manifesto argumento sũt, non eos ex professo, quamvis errarent, indixisse bellum vel gratiæ vel Ecclesiæ; sed salua omnibus modis vtriusque pace, ingentes illas difficultates dissipare voluisse, quæ ex gratia Augustini primam credendi voluntatem dante & homines ab inuicem discernente proficisci videbantur.

In fine Ep. ad August.

a In fine Epist. b Initio.

c Lib. de dono perseu. cap. 24. d Lib. de prædest. SS. ca. 1. & 5. & alibi. e Lib. de dono perseu. cap. 17. f Lib. de prædest. c. 1.

In fin. Epist ad August.

In fine Lib. cont. Coll.

Cass. aduers. Nestor. scripsit 7. libros

Enimvero, si res ista non ab *ingeniosis*, hominibus vt sæpius Massilienses Augustinus vocat, sed vel à tardissimo quoque consideretur, omnes illæ laruæ per istam Adami gratiam, tantâ euidentiâ & facilitate difflantur, vt ad hoc ipsum de industria ab eis excogitata esse videatur. Quod sane non ab ipsis tantum Massiliensibus optime animaduersum fuit, sed ab omnibus quotquot eos in hunc vsque diem imitati sunt, & ad auferendam hominibus desperationem illam discernentis prædestinationis, & efficacis gratiæ duritiem emollire, & quasi scalas quasdam fabricare voluerunt, quibus vnusquisque à natura in gratiam, à terra in cœlum, si per naturam faceret quod in se est (hoc est si vellet) ascendere posset. Omnes enim illam integræ naturæ gratiam magno verborum fuco palliatam, & philosophicâ subtilitate munitam, tanquam congruentissimam humanæ libertati prædicant, & ab omni erroris suspicione se tutissimos arbitrantes omnibus fati, desperationis necessitatis, aliisque supra commemoratis terriculis, tanquam præsentissimam adhibent medicinam. Et vero talem istam Adami gratiam reuera esse, vel tardissimis rusticanisque ingeniis ita manifestum est, vt mirum sit, si quisquam Massiliensium qui Christianæ Religionis Theologiam vel à limine salutauerit, vel ita hebes fuerit, vt ex ea fati vel desperationis, vel necessitatis, vel subuersæ correptionis & exhortationis vmbras potuerit expauescere; vel ita perfrictæ frontis, vt eam tam absurdis ineptisque calumniis ausus fuerit onerare.

Nam vt ab illo prædestinationis proposito incipiamus quod eos tanto horrore auersatos esse diximus; per illam vniuersalem & sufficientem gratiam, quâ sine personarum discrimine omnis, qui voluerit, potest credere, & ex fide ad salutem æternam pergere, omne propositum discretiuum tollitur, neque vlla *constitutio Dei* remanet humanas præueniens voluntates, nisi illa voluntas benignissima, qua vult omnes homines saluos fieri, & suam habere gratiam semper præsentem, qua re ipsa suam salutem, si tamen cooperari voluerint, assequantur. Nonne esset stultitiæ singularis ex tali proposito & gratia horrorem aliquem simulare vel fingere? Et quid aliud ab ipsa natura sua exspectare queant? Imo vero quid Massiliensibus ipsis accommodatius ad particulare & absolutum illud propositum euadendum dixeris, quam generale auxilium, quo generalis illa beneuolentia, qua Deus omnium salutem cupit suum effectum, si velint homines, sortiatur? Nonne idipsum est, quod semper crepant: *Deus velle omnes homines saluos fieri*: Et, *quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam*? Nonne hoc ipsum cum illo dogmate maxime esset consentaneum, quo vnanimi consensione vniuersalitatem sufficientis gratiæ summis conatibus inculcarunt?

Apud Prosper. & Hil. in Epist.

Apud Prosper. in Ep. ad August.

Vt cunctos, inquit Prosper, *vocet illa quidem, inuitetque nec vllum*
Præteriens, studeat communem afferre salutem
Omnibus, & totum peccato absoluere mundum.
Sed proprio quemque arbitrio parere vocanti,

Lib. de ingrat. ca. 10.

Iudicioque

Iudicioque suo mota se extendere mente
Ad lucem oblatam, qua se non subtrahit vlli
Sed cupidos recti iuuet, illustretque volentes.

Iam vero quis nisi fatuus ex hac generali gratia fatum timeat? Nihil enim hic præcedit voluntatem hominis quo ad alterutram partem immutabili aliquâ constitutione flectatur, vel quasi cancellis quibusdam quos egredi nequeat, concludatur. Sola voluntas dandi gratiam, voluntatem hominis antegreditur, sed illa talis est, vt in omnem se partem non solum sinat, sed etiam velit hominem se posse flectere; agere quippe & non agere, vti, non vti tali gratiâ: obedire, contemnere, eodem modo vt natura generalis, vt vocatio doctrinaque generalis, vniuscuiusque permittit arbitrio: quo nihil sane potest esse capitalius contrarium fato. Nonne id ipsum est, quod ipsimet exterminantes fatum libentissimè, vt vidimus, profitentur?

Apud Prosper. supra. *Proprio quemque arbitrio parere vocanti, &c.*

Quid vero de læsa in vtramvis partem libertate dicam? Quid de terribili illa discretione quam per gratiam in hominibus fieri querebantur? Nihil profectò ineptius vel à delirantibus aduersus illam gratiam fingi potest: imo nihil ad illas vmbras fugandas illa ipsa gratia expeditius. Cum enim omnibus semper præsto sit, & magis quam ipsa generalis quam afferebant Euangelij prædicatio, nec vlli haud secus ac liberum arbitrium atque natura, desit: qua quisque qui voluerit, vt voluerit, cum voluerit vti, vel non vti potest: quid sanè insanius vel phreneticius delirare queat quam ex ea discretionem hominum vel libertatis interitum formidare? Nonne idipsum eis liberalissimè datur, quod tantis querimoniis petunt, nimirum, vt *vni non donetur vt velit, reiectis ab hoc dono* (*Apud. Hilar. in Epist.*) *aliis pariter reis, & qui possent similiter liberari, si ea quæ pariter indignis præstatur credendi voluntas, etiam ipsis similiter præstetur.* Item, vt *non sit specialis erga credentes munificentia*: vt omnes *etiam increduli credere possint*: vt *gratia omnibus ingeratur*: vt non, *aliis detur, aliis non detur*: vt *auferatur liberum arbitrium, non cogatur*: vt *non afferatur ei fatalis necessitas*: vt *per præoperantem & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium*? Et quæcunque supra de læsa libertate diximus. (*Capit. 10.*)

Porrò desperationi & ignauiæ nullū efficacius ea gratia medicamentum iuxta Massiliensium sententiam excogitari potest: quis enim esse potest desperationi locus, vbi nihil in alterutram partem pro sua voluntate vel constitutione Deus faciat, sed omnia ad vitam æternam assequendam necessaria, in hominis potestate & arbitrio collocantur? Quis potest sanctis esse teporis & ignauiæ fomes, vbi nihil à Deo per gratiam fiet nisi homo sua voluntate cōsentiat diligenterque cooperetur? Vbi non rumpitur obstinatæ porta voluntatis à gratia, sed ab homine per gratiá admonito & inuitato aperitur, & aperienti remuneratio præparatur: Nonne apertissimè datur eis quicquid in remedium desperationis & ignauiæ confingere potuerunt? Nempe *ita posse vnumquemque ad correctionem aut ad profectum vocari, si se sciat sua diligentia bonum esse posse*: rectéque *omnem hominem* (*Prosp. in Epist. ad August.*) posita illa gratia *ad credendum & operandum diuinis institutionibus admoneri, vt de apprehendenda vita æterna, nemo desperet, cum voluntariæ deuotioni remuneratio sit parata.* (*Ibidem.*) Quomodo vero non dico timeri, sed fingi vel hic potest, ne quemadmodum cōquerun-tur, *vtraque parte superfluus labor sit*: cum nihil per hanc gratiam fieri posse statuatur nisi labor accesserit? *Ne reiectus vlla industria possit intrare*; cum ab ea nemo reiiciatur, & cum ea intret qui voluerit? *Ne electus vlla negligentia possit excidere*, cum per solam negligentiam tota talis gratia quantumvis magna in vacuum recipiatur? Et quid hic obsecro ad desperandum facit illa decantata incertitudo voluntatis Dei, dum cogitant qui audiunt incertum esse humanæ ignorantiæ, cui Deus hæc dona largiatur, vt veniatur ad fidem & permanetur in fide, cùm concessâ illâ generali gratiâ Deus omnibus quantum in se est, fidem & perseuerantiam largiatur, & ab illis donis nemo prorsus exclusus sit, nisi qui illa, gratiæ dissentiendo, acceptare noluerit?

Sed nihil absurdius fingi potest, quam per istiusmodi gratiam exhortationes, correptiones, & omnia rectè faciendi præcepta subuerti. Imo nihil magis appositum excogitari potest, quam vt homines omni instantiâ præceptis, exhortationibus & correptionibus excitentur. Nihil enim deesse statuitur nisi solus hominis iussi, admoniti correptique consensus, qui rectissimè huiusmodi stimulis, posita illa gratia prouocatur. Nonne id ipsum est quod dilucidis verbis ipsimet profitentur, quando Augustino gratiam illam internam Adami prædicante, qua vti posset si vellet, gratulantes, nullamque vltra difficultatem in exhortationibus timentes, dicunt: *Ad illam voluntatem* (Adami habentis talem gratiam cum qua stare posset si vellet) *pertinuisse exhortationis vel comminationis vtilitatem, quæ & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem: non ad hanc cui nolle iustitiam ineuitabili necessitate coniunctum sit?* (*In Epist. Hilar. ad August.*) Ecce facillimè intelligunt internum Adami adiutorium, & illud cum exhortatione conciliant, dummodo tale sit, *vt voluntas persistendi & desistendi obtineat liberam potestatem.* Dummodo, vt Augustinus de Adamo dixerat, *ita adiuuetur, vt homo stare possit in iustitia, & à iustitia declinare.* De cæteris querelis eorum, extinctæ scilicet orationis duarum partium & missarum, & reliquis quas adduximus, nihil opus est dicere: tum quod nulla verisimilitudine contra gratiam istam torqueri possunt, tum quod magis ad istud Dei propositum quam ad gratiam pertinent, de quibus infra pluribus dicturi sumus.

Ex his quæ diximus perspicuè, vt arbitror, patet, nullam Massilienses causam habere potuisse, cur talem gratiá abiicerent, cum omnibus eorum querelis accuratissimè satisfaceret, & hoc ipsum se satis intelligere faterentur: multoque minus, cur ex ea homines ingeniosi & gratiæ defensores tam immanes difficultates cum aliquo colore vererentur: gratiam enim integri hominis cum qua scilicet homo indifferens ad vtrumque permanens si velit operetur, non autem ipsa ex nolente volentem faceret, rectissimè capiunt, intelligunt, laudant, probant, & ex ea nullam libertati vel exhortationibus præiudicium fieri gratulantur. Vt meritò non aliud nisi merum commentum videri debeat ad proprias opiniones colorandas excogitatum, quo Massiliensibus nonnulli illam impingunt absurditatem & hebetudinem, vt contra propriam scientiam & conscientiam immania illa portenta ex illo adiutorio *sine quo non*, omnibus præparato, sequi formidauerint, & tantis clamoribus questi fuerint, vt contra scientiam vel conscientiam hanc prauam eorum intelligentiam sanctissimus Ecclesiæ Doctor

vno verbulo emendare noluerit, vel eruditissimus Doctorum omnium corypheus non potuerit. Et eo tamen exorbitationis recentior quidam qui se gratiæ sic explicatæ, vel inuentorem, vel præcipuũ patronum videri cupit, erumpere coactus fuit. Cum enim tantam libertatis cum illa gratia conciliandæ facilitatem cerneret, omnesque scrupulos Massiliensium, fatum scilicet, desperationem, necessitatem, exhortationum inutilitatem, torporem, &c. tanta promptitudine posse difflari, & cum illis pacem fieri, hanc iniuriosam tanto Doctori, totique Ecclesiæ antiquæ non satis honorificam aut tolerabilem emisit vocem: *Quæ si data explanatáque semper fuissent, forte neque Pelagiana hæresis fuisset exorta, neque Lutherani tam impudenter arbitrij nostri libertatem fuissent ausi negare, obtendentes cum diuina gratia, præscientia & prædestinatione cohærere non posse: neque ex Augustini opinione, concertationibusque cum Pelagianis, tot fideles fuissent turbati ad Pelagianosque defecissent, facileque reliquiæ illæ Pelagianorum in Gallia, quarum in Epistolis Prosperi & Hilarij fit mentio, fuissent extinctæ, vt patet ex iis, in quibus homines illos cum Catholicis conuenisse & ab eis dissensisse, eædem Epistolæ testantur: concertationes denique inter Catholicos facile fuissent sopitæ.* Hæc ille. Vbi quid aliud facit quam quod Augustino, Romanis Pontificibus, totique Ecclesiæ antiquæ illius temporis infamis ignorantiæ vel malitiæ inurit notam? & exortæ hæresis Pelagianæ & Lutheranæ inuidiam creat & culpam affricat? Nonne Augustini, hoc est, Catholicæ Ecclesiæ opinionem, quæ per Concilium Numidiæ Romanosque Pontifices ei suas scribendi aduersus Pelagianos vices dedit, & magnis encomiis eius scripta laudauit apostasiæ multorum fidelium, & Pelagianæ hæresis propagatæ tantarumque turbarum inter Catholicos & Massilienses, & non oppressi in ipso exortu Semi-Pelagiani erroris caussam facit? O nimis præcipitem arrogantiæ vocem! & cur quæso tantum de Augustini opinione suspicatur nefas? Nimirum quia vidit, & rectissimè vidit, facillimè Massilienses ipsosque adeò Pelagianos cum Catholicis potuisse coalescere, cunctarumque difficultatum vmbras dissipari, si Augustinus talem explicandæ gratiæ modum cum qua indifferens maneret homini & in propria potestate positum, credere vel non credere eius aduersariis tradere voluisset. Quasi verò fuisset vel ita imperitus Augustinus, vel ita ignara illius ætatis Ecclesia, vt non potuerit talem concordiam, rem omnibus in promptu positam, inuenire vel penetrare: & post mille ducentos annos à Philosophis huius temporis eius explicationem exspectare debuerit. Vidit vbique, protulit, docuit, explicuit, inculcauit: idque tanta verborum euidentia & pondere sententiarum, vt penè nihil amplius possit ipsa cæcitas, absit modo pertinacia, postulare. Cur ergo non ingessit eam aduersariis? Cur non vna gratiæ illius confessione oblatrantium ora compescuit? Nempe, non erat istic locus, veram Christi gratiam docere voluit, non prodere: Massiliensibus mederi, non adulari: vulnera tollere, non tegere. Sed hoc vberius alibi declarandum est.

Molina in Concor. q. 23 art. 4. & 5. disput. 1. memb. vlt.

Testatur Aug. Epist. 110. Bonif. & Cælest. Pontif.

Redditur causa quadruplex, cur non sæpius mentionem illius gratiæ internæ faciant Semi-Pelagiani posteriores.

CAPVT X.

HIc dubitet forsan aliquis, cur ista interna & actualis gratia non etiam sæpius à cæteris quoque Semi-Pelagianis cómendetur, si nihil eorum scopo nocet. Facile respondeo, non modo Massilienses apud Hilarium, de quibus nobis in hoc tractatu præcipuè sermo est, quidquid alij & ipsi aliàs tandem senserint, sed etiam Cassianum atque Gennadium, vt ante demõstratum est, satis perspicuam eius fecisse mentionem. Quamquam si scripta eorum nunquam illius gratiæ meminissent, ne tum quidem ab eis fuisse repudiatam existimari debet: Quid enim interest quod nihil obsit eorum scopo, si nihil item prosit? Causæ quippe idoneæ esse possunt, & vero sunt, cur de illa commendanda iudicent se non debere esse sollicitos. Quas quidem indagare ac digito tangere, non est difficile.

Prima est, quod de illa gratia sibi cum Augustino quæstionem esse sentirent, quæ lapsis hominibus aduersus peccati corruptionem datur. Nam vt Augustinus sexcenties contra Pelagianos refricat, illa gratia fidelibus confitenda est quæ Christianæ Religioni propria est, hoc est, propter quam lapsis hominibus largiendam *Christus* IESVS *venit in mundum*, quemadmodum ait Apostolus, *peccatores saluos facere.* Quam gratiam Patres Concilij Carthaginensis aliquoties vocant & inculcant, *gratiam qua Christiani sumus*: & Augustinus, *qua Christiani & filij Dei sumus*, itemque *gratiam quæ per incarnationem vnigeniti reuelata atque donata est*: & sæpissimè vno vocabulo totum complectente, *gratiam Christi.* Videbant autem gratiam illam *sine qua non*, hoc est, sine qua quidem non creditur, sed tamen ipsa non facit credere, nullo modo esse gratiam lapsæ naturæ congruentem. Non enim ipsa, vt supra latius dictum est, pulsa concupiscentiæ infirmitate, robustum facit, sed robustum & à concupiscentia liberatum esse supponit, sicut lux, quantumvis magna, non sanat oculum, sed sanatum postulat, vt eius aliquis possit esse vsus, nam sine luce quidem non cernitur, non tamen ipsa facit cernere si quis noluerit intueri. Hanc ergo duplicis gratiæ distinctionem cum viri ingeniosi luculentissimè ab Augustino demonstratam animaduerterent, superfluum esse, adeoque nihil ad rem pertinere iudicarunt de illa priori gratia quam sana natura postulabat, multum satagere. Hæc itaque causa est cur statim post fidem, veram illam Christi gratiam, *qua fit actio*, hoc est, qua liberum arbitrium ex non faciente facit facere, sanando voluntatem, roborando, fulciendoque sanatam, quam Augustinus & Ecclesia postulabant, sæpius in Epistolis Prosperi & Hilarij libenter clareque faterentur; ad fidei vero initium qua primitus creditur, propter difficultates illi primo libertatis flexui peculiares, illam alteram Adæ gratiam retinuerint quidem, sed tamen cùm illam non esse Christi gratiam cernerent, neque fideles ab infidelibus illius operatione discerni, ad alias gratiæ notiones quærendas lapsi sint, quæ vel magis aduentui Saluatoris Christi deberentur, vel voluntatem in actum inclinando discernerent. Hinc ergo toties ab eis inculcatur gratuita

1. Tim. 1.

Epist. 90. apud Aug.

Epist. 95. Ibidem.

Lib. de corrept. & grat.

gratuita Euangelij prædicatio siue vocatio: quia manifestum est, Euangelicæ veritatis annunciatio em incarnationi Christi, passioni & resurrectioni ipsius esse tribuendam.

Sed neque in ista vocationis siue prædicationis gratia quæ Semi Pelagianis omnibus familiarissima esse solet, potuerunt omni ex parte acquiescere. Viderunt enim illum, vel solum, vel præcipuum esse totius disputationis cardinem, quęnam sit illa gratia Dei cui ipsa fides tribuenda sit; de

1. Corint. 4.

qua & Apostolus loquitur quando dicit: *Quis enim te discernit? Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Hoc est quæ sit illa gratia, quæ *discernendo*, seu faciendo credere cùm ante non crederet, affert primam

B

differentiam credentium à non credentibus, cum ante fidem omnibus esset vna damnationis massa communis. Neque enim tam impij erant, vt hanc discretionem omnis boni initium, & causam omni Dei gratiæ subtrahendam esse censerent. Quod ille solus Apostoli locus tam euidenter docet, vt

Lib. 3. ad Quirin. c. 4. Lib. de prædest. SS. c. 3. & 4.

sicut sanctus Cyprianus eo permotus fuerat, vt *in nullo gloriandum* diceret, *quando nostrum nihil est*; ita & Augustinus eodem testimonio se cōuictum, & ab errore Semi-Pelagiano reuocatum esse testetur. Hanc ergo *discretiuam gratiam* cum liquidissimè cernerent esse debere talem, vt non tantum tribuat *credere posse* si velis, sed etiam ipsum velle credere, hoc est, vt ipsam inclinationem & flexum

C

voluntatis operetur, qua ex non credente fit credens: & hoc nullo pacto vocationi seu Euangelicæ prædicationi competere, quam multi audiunt qui non credunt: multoque minus illi gratiæ Adami *sine qua non* creditur, quia discretio credentis à non credente, non fit ab illa gratia, sed à propria libertate, non enim esset amplius gratia primi membri, *sine qua non fit actio*, sed secundi, *qua fit actio*: cum hæc, inquam, tanquam rem certam atque perspicuam liquidissimè cernerent, aliam Dei gratiam *discretiuam* hominum sibi asserendam esse crediderunt. Hanc ergo dixerūt esse *quasdam integræ naturæ reliquias*, quæ à Deo in pri-

D

mo parente sana & perfecta donata est. Hæc est enim iuxta Massilienses gratia, quæ quando multi eandem vocationem seu Euangelicam prædicationem audiunt, & eâdem internâ gratiâ muniti sunt, quâ credere possint si velint, aliis non credentibus: illos libera voluntate credere facit, & credendo suâ se libertate discernere. Hoc totum tamen volunt esse tribuendum Deo, quia ista naturæ possibilitas qua sese ad credendum volendumque flectit & inclinat, ex illa prima naturæ quam Adæ perfectam gratis dederat, integritate remansit. Ecce alteram causam, cur libentius naturæ sese flectentis, quam gratiæ illius sine qua non potest sese ad credendum flectere Massilien-

E

In Epist. Hilar. ad August.

ses meminisse solent. Hoc est enim quod dicunt: *Nec de hac fide posse dici; quid habes quod non accepisti cum in eadem natura remanserit licet vitiata, quæ prima sana ac perfecta donata sit.* Hoc quod alibi: *Consequens putant, exhibendam ab eo fidem cuius natura id voluntate conditoris concessum est.* Hoc quod ægerrimè ferunt, *nihil quod prædicatione excitetur in hominibus remansisse*: hoc denique quod Augustinum docere stomachantur, *ita Adam gratia adiutum esse, vt & stare posset, & à iustitia declinare*, si vellet: lapsis autem hominibus non adesse illam saltem credendi libertatem, sed eis *nolle iustitiam ineuitabili necessitate esse coniunctum*, hoc est, non habere illam flexibilitatem vt cum eodem Adæ adiutorio posset saltem credendo velle iustitiam, sed ita in vnam par-

A

tem esse depressam, vt auditâ prædicatione ne quidem *possit timere quis vnde terretur, nisi ea voluntate quæ fugitur* hoc est, quę aliunde quam ex libertate vt olim danda & inferenda accipitur, eo quod non solum posteri, sed etiam ipse Adam *illam damnationem incurreret, vt nunquam recta, semper autem praua vellet appetere.* Quibus & similibus locutionibus nihil aliud significatum volunt, nisi hominem, si non recte viuere propter inflictam concupiscentię reluctantis infirmitatem, saltem velle & credere posse suâ libertate, etsi non sine interno gratiæ simul concurrentis auxilio, sicut omnia ad iustè viuendum pertinentia primus homo viribus à concupiscentia illæsis potuit, vt supra fusiùs

B

Capit. 4.

declarauimus. Itaque quia de gratia discretiua credentis à non credente tota vertebatur controuersia, quam constabat non esse illam Adami & Angelorum gratiam, quia aliis cum ea sua libertate stantibus, alij non minore præditi, eâdem illâ libertate ceciderunt, hinc est, quod superstitis illius primæuæ libertatis reliquias tanquam veram gratiam primitùs à Deo datam commendare satagunt, relictâ illâ interiore, quæ libertatis potius flexum exspectat & sequitur, quam ipsum voluntatis flexum facit.

Hoc verò spectasse in assignanda illa gratia naturæ seu superstitis illius libertatis Massilienses, vel inde manifestum est, quod cum in hoc ipso

C

eos deceptos esse Augustinus ostendit, hoc summo conatu probare nititur, nec ipsam naturam, siue integram, siue integræ quáscunque reliquias, esse illam gratiam quæ credentem à non credente discernit: cum enim eadem sit natura omnium, siue credant, siue non credant profectò non potest esse natura vt natura, quam Deus æqualiter omnibus dedit qua inter se homines discernantur.

Lib. de præd. SS. c. 5.

Audi ipsum identidem hoc inculcantem: *In hac Apostoli euidentissima intentione qua contra humanam superbiam loquitur, ne quisquam in homine sed in Domino glorietur, dona Dei naturalia suspicari, siue ipsam totam perfectamque naturam, qualis in prima conditione donata est, siue vitiatæ naturæ qualescunque reliquias*

D

nimis quantum existimo absurdum est. Nunquid enim per hæc dona quæ omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus? Et iterum, *Nihil autem huic sensui tam contrarium est, quam de suis meritis quemquam gloriari, tanquam ipse sibi ea fecerit, non gratia Dei, sed gratia quæ bonos* DISCERNIT *à malis, non quæ communis est bonis & malis.* Et adhuc vberius: *Vt enim sit naturæ posse habere fidem nunquid & habere? Non enim omnium est fides, cum fidem posse habere sit omnium. Non autem ait Apostolus, quid autem potes habere, quod non accepisti vt posses habere? Sed ait, Quid autem habes quod non accepisti?* Et totam disputationem luculentissimè sententiæ veritate concludens: *Illa itaque natura in qua nobis data est possi-*

E

bilitas habendi fidem, non discernit ab homine hominem, ipsa vero fides (hoc est ipsum credere) *discernit ab infideli fidelem.* Vides primo quanta contentione de gratia *discernente* cum Massiliensibus disputet: quam ipsi quia naturam putabant (quia illa videbatur esse quæ vnum ab alio credendo discerneret) hinc illam vt veram Dei gratiam commendabant, in cuius possibilitate fides quoque ipsa donata censeretur. Sed rectè ostendit Augustinus, non naturam quæ communis est omnibus, sed ipsam credendi voluntatem esse quæ discernat homines: quam si non alter Deus facit, nisi quia communem naturam dedit, non in Deo erit, sed in ipso homine volente gloriandum. Vides secundo causam arbitror

cur interior illa gratia sine qua non creditur, multo minus Massiliensibus curanda & ad se tuendum proferenda videretur. Ipsa quippe cum omnibus eandem prædicationem audientibus cõmunis esse & à libertate suam ad agendum inclinationem atque determinationem expectare statuatur, multo minus quàm natura etiam integerrima, vel libertas eius, poterat credentem à non credente discernere. Neque iuuat quicquam, quod cum voluntate consentiente dicatur influere: nam & natura, & libertas, & voluntas ipsa multo magis, & prius & intimius influit, nec tamen idcirco iuxta discursum Augustini dici potest, naturam esse quæ credentes discernat à non credentibus. Hoc enim vnicum, verissimũ, certissimum, stabilissimumque, Augustini principium vt pupilla oculi retinendum est, & iterum iterumque consideratione repetendum, aliam esse gratiam quà fit actio vel volitio, aliam sine qua non fit. Illa discernit agentem à non agente, hæc nequaquam. Vnde fieri nullà ratione potest, vt interior illa gratia prædicationis comes, quâ homo dicitur credere posse si velit, sit illa gratia discretiua, quam Augustinus à Massiliensibus postulat. Quod quia subtiliter ab ingeniosis hominibus animaduersum est hinc est quod in illa commendanda immorari superfluum esse, & nihil ad soluendam propositam controuersiam pertinere iudicarunt.

Ex his quæ diximus etiam tertia causa à secunda pendens colligi potest, cur gratiam illam *discretiuam* ad naturæ seu libertatis potius reliquias, quam ad illam interiorem gratiam, *sine qua non* creditur, reuocauerint. Cum enim cane peius & angue odissent discretionem hominum sola voluntate Dei per gratiam fieri, vt supra diximus; duritiem illam sic mitigandam esse censuerunt, vt discretionem ex natura quam Deus gratis dederat religando, eam per ambages illas totam (etiamsi gratia illa interna cum libertate concurreret & influeret simul) ex propria voluntate suspenderent; quia scilicet omnibus positis, velle & credere ex semetipsis oriretur, quia velle & nolle credere, & non credere esset in propria potestate. Notat hoc Prosper cum dicit: *Aut ideo eam (fidem) se iactitat ad Deum referre, quia ab ipso sit creata natura, cui rationabilem inseruit libertatem, per quam vnusquisque & credere & non credere in sua habeat potestate.*

Ad excerpta Genuens.

Et carmine de ingratis:

Quos vrit gratia, cuius
Omne opus arbitrio vultis subsistere vestro.
Et quod non cuncti mortales atria vitæ
Ingrediuntur, ita ex ipsis pendere putatis
Vt tam ex iudicio constet cuiusque quod intrat
Quam quod non intrat: seu par in vtrumque facultas
(velle.
Suppetat, vt tam sit proprium bona quam mala

Carm. de ingrat.

Nimirum nihil aliud vnicè contendebant, nisi vt illa discretio hominum quam palam cernimus, quando ex mul[illegible]ocationis & prædicationis gratia præuentis vnus vult, alter non vult, vnus credit, alter non credit, vnus intrat, alter remanet foris, ex arbitrio seu iudicio cuiusque, seu naturali illa libertate contingeret, qua credere vel non credere, velle vel nolle in propria esset positum optione & potestate. Nam existimare quod illa impietas per aliquam internam gratiam *sine qua non* euitari queat, absurditas manifesta est. Nunquid enim perinde cum lumen præsto est, in vniuscuiusque qui sanis oculis est optione situm est, cernere, vel non cernere siue concurrat, siue non concurrat influxus lucis? Nonne Adam atque Angeli cum illa gratia sibi præsente fruerentur, cum qua iuxta Diuum Augustinum possent stare si vellent, perinde per liberum arbitrium, vt ipse loquitur, stetere vel cecidere ac si idipsum sola libertate præstitissent: Cuius rei vel sexcenta exempla proferri possent, nisi vel tardioribus ista sufficerent, & vnicuique sua sagacitate plura suggererentur. Hinc orta est illa toties ingeminata sanctorum Patrum querimonia, non quod actus illi boni Massiliensium, defectu gratiæ simul cum arbitrio influentis non essent vel *vitæ æternæ digni*, vel *meritorij*, vel *supernaturales*, vt nunc aliqui comminisci solent, sed quod obscuritatem diuinorum iudiciorum super salute & perditione hominum per illam gratiam *naturalis libertatis* hoc est *per velle & nolle* vniuscuiusque reserarent. Nonne Petrus Diaconus cum Orientalibus istud stomachatur quando dicit: *Hæc ficta sunt, vt Hæretici iactitant, comprehensa sunt ab ipsis inscrutabilia & incomprehensibilia Dei iudicia. Si enim vt ipsi volunt, nolentes damnat, saluat autem volentes, nihil [illegible] quod quæratur vlterius. Et, quantum ad ipsos [illegible] scriptura diuina quæ incomprehensibilia Dei restant iudicia.* Nonne & Prosper cum dicit? *Qui dispensationes Dei ex liberi arbitrij vult mutabilitate variari, profitetur sibi scrutabilia iudicia Dei & vestigabiles vias eius. Et quod Doctor gentium Paulus non audebat attingere, hic se existimat reseratum posse vulgare.* Et rursum alibi: *[illegible] profunditatem inscrutabilis gratiæ per liberum arbitrium [illegible] aperire.* Et omnium apertissime cum causam [d]iscretionis hominum Apostoli verbis, *quis enim te discernit?* quæsiisset? *Igitur profunditas*, inquit, *illius quæstionis quam secundum admirationem Apostoli impenetrabilem confitemur, per liberi arbitrij velle & nolle non soluitur.* Quid hic vel Massilienses vel quoslibet alios iuuerit, si responderint, se gratiam interiorem agnoscere, sine qua velle non possint, si perinde velle & nolle cum illa gratia à propria sua libertate suspendant: vel vt Prosper de Semi-Pelagianis loquitur:

Lib. de Incarnat. & grat. ad Ful. ca. 5.

Ad cap. 8. Gall.

Lib. 1. de Vocat. gen. cap. 22.

Sitque salus dignis saluari ex FONTE VOLENDI

Carm. de ingrat. c. 6.

Nonne prorsus eodem modo inscrutabilitas illa cur vnus intret, non alius; hic credat, ille non credat, posità illà gratià quæ nemini deest, per velle dissoluitur? Hoc quia Massiliensibus notissimum fuit, & neminem cui pertinacia non claudat oculos latere potest, hæc eis iustissima causa fuit, cur vbi de discretionis gratia quæstio vertebatur, non ita fuerint de illa interiori gratia inculcanda solliciti.

Cuius tamen & quarta causa eaque verissima reddi potest, quod illa gratia plerumque sub integra natura comprehendi solet: cuius integritatis reliquias cũ ipsi superesse post lapsum traderent, etiam gratiam ei debitam sub eadem superstite integritate complexi sunt. Hoc enim non modo Massiliensibus, sed etiam Prospero & August. familiare fuisse ex eis locis perspicuè constat, quæ supra hoc libro non pauca dedimus, cum Angelos & Adamum sua naturali possibilitate rectè viuere potuisse demonstrauimus. Sub naturali quippe possibilitate siue natura, semper & gratiam intelligebant. Quæ si cui forte adhuc non videantur facere satis, Ecce alia quibus omnes scrupulos cessuros esse spero.

Capit. 6.

Nam cum Pela[illegible] easdem, quas Augustinus vsurpar[illegible] phrases, quod homo suà possibilitate

tate posset non peccare si vellet, statim ab Augustino reprehenditur, etiamsi de homine integro loqueretur: Nempe quia ipse ab illa possibilitate omnem actualem gratiam excludebat, quæ, vt ait, naturæ etiam sanæ ad rectè viuendum fuerat necessaria, sicut lumen sanis oculis ad cernendum. Locum ex capite quadragesimo octauo de natura & gratia decerptum supra protulimus. Hinc est quod aliquoties in eodem libro phrases illas Pelagij temperat: *De homine*, inquit, *sanis pedibus tolerabiliter dici potest, velit nolit habet ambulandi possibilitatem; confractis vero, si velit, non habet. Vitiata est natura de qua loquitur, quid superbit terra & cinis?* Et inferius: *Si iste qui hunc librum scripsit de illa hominis natura loqueretur, quæ primò inculpata & salua condita est, vtcunque acceptaretur hoc dictum*, scilicet, quod possibilitas non peccandi in natura consisteret. Vbi quod ait, TOLERABILITER & VTCVMQVE illa posse dici, Pelagium respicit, qui ab illa possibilitate naturali omnem internam gratiam submouebat. In quo sensu nullo pacto locutiones istæ poterant esse veræ, nec sine particula diminuente concedi. Sed quando sub illis gratia comprehenditur, frequenter ab ipso Augustino cæterisque illius ... Patribus & Synodis pro natura integra vsurpantur. Hinc illa creberrima Augustini doctrina quam alibi latiùs tradituri sumus, quod Adam atque Angeli *per liberum arbitrium*, suæque *libertate* voluntatis stare poterant, quod nunc homo non potest. Hoc enim nihil est aliud quam quod illud natura potuere. Nimirum illa primi status gratia sub natura comprehenditur. Quod ne quem forte minus attentum falleret, cum illud aliquoties repetisset, suspicionibus occurrens obiicit sibi: *Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? Imò verò*, respondet, *habuit magnam, sed disparem.* Hinc illud Cælestini Pontificis: *In præuaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem perdidisse.* Hinc illud Arausicanæ Synodi: *Quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, vt nullus postea, aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum possit, &c.* Cum dicunt nunc amissam possibilitatem naturalem, & nullum post peccatum primi hominis posse credere per liberum arbitrium, apertè indicant, ante nos habuisse, ante potuisse: quia scilicet sub illa naturæ integritate continebatur gratiæ adiutorium, ex quo simul & naturæ possibilitas illa surgebat. Itaque quia Massilienses iuxta vsum constantem Diui Augustini, & Prosperi, & Patrum illius æui, quibuscum erat eis controuersia loquebantur, & veritas quoque rectè intellecta nos ita loqui sinit, hinc est quod rarius de illo interno gratiæ adiutorio meminerint. Cum enim aliquid primæuæ possibilitatis & integritatis reliquum esse dicerent, quod posset homo naturaliter, quemadmodum Adam credere, non aliter se de illa naturali possibilitate intelligi putabant, quam ipsimet, quibuscum disceptabant, propria sua verba intellecta cupiebant. Ex quo etiam vera ratio intelligitur, cur quandò Prosper & Augustinus Massilienses expugnant, nunquam dicant, idcirco non posse nunc naturali libertate credi, quia gratia amissa est; sed frequentissimè quia amissa est illa primæua possibilitas, ille naturæ vigor, illa libertas primi status. Itemque cur nunquam vrgeant reddi debere gratiam, quâ subtractâ homo iustè non possit viuere, sed instantissime repetant, vulneratam esse naturæ possibilitatem & libertatem, vt ea sanata, natura iterum rectè viuere queat. Nimirum sciunt illam nostram

Capit. 6.

Lib. de nat. & grat. cap. 49.

Capit. 51.

Lib. de correp. & grat. cap. 11.

In Epist. ad Gall. c. 3.

Canon vlt.

A rectè viuendi infirmitatem, non ex aliqua gratiæ actualis subtractione contingere, sed ex inuenta ipsius naturæ seu libertatis læsione: Quæ talis ac tanta est, vt etsi gratia illius generis qualem Adam habuit, centuplo, imo millecuplo lapsis hominibus daretur maior, nunquam hominem vulneratum vel ad solum vnius bonæ voluntatis actum posset adducere: quemadmodum lux ipsa solis intensissima vulneratis seu extinctis oculis ad cernendum nihil opitulatur, sed grauius nocet: Sanis autem etiam perparua sufficit. Hanc ergo gratiam sanationis aduersus Massilienses inculcant, quam suâ incarnatione & passione Christus attulit; alio status innocentiæ adiutorio penitùs prætermisso: B quia istud naturæ, siue integræ, siue restitutæ atque sanatæ semper adhæret, & tanquam connaturale semper sequitur. Quæ sanè ipsissima causa est cur etiam sub natura integra vel sanata penè semper intelligatur.

Neque vero quicquam istud mirum videri debet. Si enim Scholasticis huius temporis licuit post humanæ naturæ damnationem, quam primi hominis ruina fecit, sufficientem gratiam ad peccatum euitandum nobis perpetuo cohærentem, & naturæ quasi debitam fingere; ne alioquin, vt ipsi loquuntur, merito iniustus esse censeretur Deus; quanto iustius naturæ innocenti talis gratiæ adiutorium perpetuò astitisse credendum est. C Neque enim istud auxilium propter vllam peccati infirmitatem subleuandam necessarium integræ naturæ fuit, sed propter innatam ipsisque creatæ cuiuslibet rationalis naturæ visceribus intimam & quasi essentialem infirmitatem; ex qua fit, vt quemadmodum Augustinus dicit: *Liberum arbitrium ad malum sufficiat, ad bonum autem nihil sit nisi adiuuetur ab omnipotenti bono.* Vnde merito naturæ ad Deum amandum videndumque eleuatæ connaturale, semperque animo, vt lux oculis, necessarium, sub ipsa natura comprehensum & intelligendum fuit. Et quamquam nobis non sit propositum de alia vel aliorum, quam illa prima quam initio diximus Massiliensium sententia Prosperi D & Hilarij literis expressa disputare; fortassis tamen ex hisquæ diximus vera genuinaque radix detegitur, cur Prosperi multis annis post exortos Massilienses cum Semi-Pelagianis disputans, subinde dicat eos nullam gratiam, nisi legem & prædicationem foris pulsantem agnoscere. Sciebat enim primo, illam interiorem Adami gratiam *sine qua non*, sub naturæ vigore, quem aliqua ex parte illæsum superesse volunt ab eis esse comprehensam. Hinc cum carmine de ingratis cecinisset:

Dumque aliud non est vobiscum gratia, quam lex Capit. 12.
E *Quamque Propheta monens, & quam doctrina ministri,*

Statim adiungit quasi rationem

Scilicet vt tale arbitrium generaliter insit
Semine damnato genitis in corpore mortis
Quale habuit nondum peccati lege subactus
Primus homo, &c.

Vbi manifestè significat ens velle quòd idcirco non indigeamus gratia nisi legis atque doctrinæ seu prædicationis Christi, quia arbitrium nostrum quantum ad credendum, ita constitutum est sicut hominis primi, qui hoc naturali sua possibilitate nondum vitiatâ poterat. Nimirum quia natura illa seu possibilitas gratiam *sine qua non*, non

modo non excludebat, sed potius habebat infallibili lege coniunctam. Neque enim vnquam redarguti sunt Semi-Pelagiani illi, quod amplius ad credendum lapsorum arbitrium posse quam stantium arbitrati sint, sed tantummodo quod tantundem valere contenderent. Hoc igitur est quod etiam isti videntur voluisse, vt quemadmodum ex libero arbitrio mali motus iræ aut odij, aut amoris rerum terrenarum, sponte sua, nemine adiuuante prodeunt, ita & boni ex illo, naturali possibilitate & vigore, Deo per auxilium illi primævæ integritati consentaneum adiuuante, sponte prosilirent: Quos deinde posset si vellet, abiicere, vel eadem sic adiuta libertate sequi. Totum quippe, siue motiuum ad illorum bonorum productionem spectes, siue iudicium, siue consensum atque dissensum, isti naturæ vigori (vt Arausicanum loquitur) seu isti naturali possibilitati videntur tribuisse: per quam omnia, vt in Adamo sponte fierent, illo Dei adiutorio *quod* (vt Augustinus exprimit) *desereret homo cum vellet & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret vt vellet* nunquam cum aliquid boni agere vellet, deserente. Quod præclarè expressit Prosper vbi dixit Deum fores carnis pulsare per prædicationem, vt per sensus externos,

Lib. de corrept. & grat. cap. 11.

Carm. de ingrat. ca. 15.

Sumpta foris animus diiudicet intus,
Seque ferat, quoquo librata examina pondus
Presserit arbitrij;

Hoc est, quocunque homo se sua naturali potestate commouere & flectere voluerit. Vnde fusius hoc declarando subnectit:

Ibidem.

Veluti cum voce loquentis
Aut rerum actarum species quas vidimus, aut quæ
Legimus, exoritur secreta cordis in aula
Nunc amor aut odium, nunc spes, metus, ira, dolorque.
Nec tamen hos motus scriptor, narrator, & author
Inseuere animo (quamuis fortè hoc quoque vellent)
Sed de præceptis mens iudex sponte mouetur,
Et pro more suo quantum se exercuit istis,
Transit in affectum, quem confirmauerit ex se,
Illa volendo sequens, istis nolendo resistens.

Manifestissimè vides, non horruisse ne quidem illos cum quibus ibi disputat, istas affectuum internorum proritationes, & motus bonos, sed ita illos admisisse, vt sponte ex reliqua, naturæ integritate prodirent, quibus deinde sponte illa libertas tanquam domina, vt vellet vteretur: non desistente scilicet illo auxilio Dei, sine quo illa non poterant etiam ex primæva Adami libertate fieri.

Longè verò diuersum esse modum illum quo nunc illa omnia per diuinæ gratiæ auxilium efficacissimum potentissimumque peraguntur statim explicat:

Ibidem.

At verò omnipotens hominem cum gratia saluat.

Per auxilium scilicet saluationis, seu *sanationis*, seu *liberationis* à malo, seu à concupiscentia resistente in qua per peccatum lapsi sumus,

Ipsa suum consumat opus, cui tempus agendi
Semper adest quæ gesta velit: non moribus illi
Fit mora, non causis anceps suspenditur vllis
Nec quod sola potest, cura officioque ministri
Exequitur, &c.

Et modum diuinæ executionis longè diuersum tangens ab eo, quo solam *possibilitatem* ita adiuuat, vt motus & consensus bonos sponte proferat si voluerit:

Ille, inquit, *obscuritas dat cordibus intellectum;*
Ille ex iniustis iustos facit, indit amorem,
Quo redametur amans & amor quem conferit, ipse est.
Hunc itaque affectũ, quo sumunt mortua vitam,
Quo tenebræ fiunt lumen, quo immunda nitescũt
Quo stulti sapere incipiunt, ægrique valescunt:
Nemo alij dat, nemo sibi, non littera legis
Nec naturalis sapientia (hoc est libertas & possibilitas) *quæ semel acta*
In præceps labi nouit, consurgere nequit.

Vbi iterum vides quod sexcentis Augustinus & Prosper inculcare solent, totam illius negotij difficultatem & tantæ gratiæ saluatricis necessitatem, ex corruptione illius naturalis sapientiæ, seu possibilitatis vigorisque naturalis peti; quæ si non esset, nihil opus esse isto magno perditæ possibilitatis adiutorio, sed natura sibi ad omnia ista cum illo sæpius dicto primævæ integritatis auxilio sufficeret.

Hæc est ergò vera ratio cur tanta ac toties iterata concertatio Prospero cum Semi-Pelagianis fuerit; An arbitrium hominis peccato læsum sit, an medicina indigeat, hoc est gratia Christi, an amissa sit possibilitas, & similia, de quibus ante diximus, quasi controuersia ex huiusmodi tota penderet. Sciebant enim Semi-Pelagiani, non à se peti illam integræ naturæ gratiam: eo quod istam agnoscere, prorsus perinde sit, ac si nullam pœnitus faterentur. Nam quemadmodum quando de læsis oculis vel homine ægrotante disputatur, vtrum sine auxilio possint cernere & conualescere, nemo tam absurdus est, vt hoc existimet sine luce, vel cibo posse fieri, sine quibus, nec sani quicquam poterant, neque quisquam tam ineptè delirus est, vt se quicquam ad rem propositam dicere poter, si necessitatem lucis & cibi ad recuperandam sanitatem exaggeret, cum tota disputatio vertatur de collyrio, & medicinis, supposita tanquam indubitata & naturali sanis ægrisque ciborum & luminis necessitate: Itaque & Semi-Pelagiani satis intelligebant, vbi de sanandis naturis agebatur, non illud gratiæ auxilium à se peti, sine quo etiam sanissimi hominis liberum arbitrium nihil est, vt Augustinus de Adamo dicit, nisi adiuuetur ab omnipotenti bono: sed illud quo læsum, infirmatum, attenuatumque arbitrium velut Christi Medici adiutorio ac medicina sanandum est, vt iterum sicut olim sua possit libertate velle seu credere, quod sibi per ægritudinem concupiscentiæ tumultuantis ac resistentis ademptum est. Hic sollicitè auxilium naturæ sanæ velle commendare & absurdissimum esse sentiebant & nihil ad rem, & hoc ipso quo aliquid sanitatis reliquum esse dicebatur satis expressum. Hinc est quod alia Christi auxilia quasi medicinalia exaggerant, doctrinam eius, gratuitam vocationem, & Euangelicam prædicationem. Qua in re profectò longè subtilius & liberalius à Semi-Pelagianis actum fuit, quam à nonnullis recentioribus: Subtilius quidem, quia cum de gratia medicinali Saluatoris propter quam IESVS dictus est, disceptatur, hi non intelligentes duorum statuum, duarumque gratiarum differentiam quasi rem

Lib. de corrept. & grat. cap. 11.

magnam

magnam inculcant illud adiutorium SINE QVO NON, quod primæ conditionis & integerrimæ sanitatis esse & nihil ad rhombum spectare noluerant, & nos iam sæpe monstrauimus. Liberalius verò: quia quod illi omnibus volentibus sufficienter præstò esse statuebant, hi recentiores plerumque non nisi per interualla concedunt. Quando igitur vel his, vel illis dicitur: quare sine adiutorio gratiæ Dei dicitis hominem velle bonum, vel credere, vel esse sine peccato? *Non tunc*, vt rectissimè notauit Augustinus, *de illa gratia quæstio est, qua est homo conditus, sed de ista qua fit saluus per IESVM Christum Dominum nostrum.* Quod ne de sola natura, sed etiam de illa gratia quæ omni naturæ rationali adhæret, velut adiutorium essentialiter necessarium intelligeres, vide quid consequenter adiungit: *Fideles enim orantes dicunt, ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo. Si adest possibilitas, vt quid orant?* Ecce ne quidem orationem pro obtinenda gratia vult esse necessariam si adesset illa naturæ possibilitas. Nempè quia talis gratia sub naturæ integritate comprehensa censetur; nec enim illa gratia vel facit credere, vel facit facere vel quemquam à malo liberat, qualis aduersus concupiscentiam necessaria est, sed vnumquemque relinquit suæ possibilitati & libertati, vt suopte arbitrio (quamvis non sine illa) si velit credat, si velit faciat, si velit liberet semetipsum à tentationis malo: qui quantum ad credendi primumque se discernendi voluntatem, erat vnicus Massiliensium scopus. Atque hæc de gratia illorum satis sunt. Nunc ad quos actus illas integræ libertatis reliquias valere dixerint, vlterius indagandum est.

Lib. de nat. & grat. cap. 53.

Massilienses per illam naturalem possibilitatem principium salutis ad se reuocant & initium discretionis à se proficisci volunt.

CAPVT XI.

MASSILIENSES non fuisse hostes gratiæ, sed illorum grauium dumtaxat incommodorum, quæ ex illa absoluta hominum prædestinatione & reprobatione, & quæ cohæret illis efficacissima discretione per gratiam, sequi viderentur, supra latius demonstrauimus. Ex quo profectum est, vt Pelagianos velut pestes Christianæ Religionis horrerent; atque omnia quæ sub latis illis difficultatibus in humana natura quam per peccatum prorsus perditam esse fatebantur, reparanda, sananda que, quoquo modo videbantur tribui posse Deo, libenter ad eius gratiam reuocarent. Itaque à fastigio reparatæ domus incipientes, non modo secundum Apostolicam doctrinam, gratiam Dei, vitam æternam esse dixerunt, sed etiam virtutes omnes ipsamque in virtutibus omnibus perseuerantiam, atque adeò primam etiam peccatorum remissionem quam baptisma tribuit diuinæ largitatis dona esse confessi sunt. Sed cùm ad extremas fibras ventum est, vnde incipit primo germinare salus, hic substiterunt, & velut mortem certissimamque desperationis ansam horruerunt eas ab incerto diuini beneplaciti, & secretissimâ eius voluntate cui vult, quando vult, & vbi vult sua munera largiente, suspendere. Isto quippe constituto, omnes omninò quas tetigimus difficultatum larvæ superbulas animas acerrimè premunt, & propter liberta-

A tis iacturam, quasi imminentem timidas, velut spectra exagitant. Vt igitur se ab illis quasi fatalibus expedirent nexibus, extremam illius cœlestis catenæ ansulam, vnde primum, imperfectissimumque humanæ salutis exordium est, à sua libertate religarunt, videlicet, vt sic, non quos Deus certa determinataque voluntate ex toto numero seligens velit, sed qui propria libertate voluerint salutem inchoet, & ad baptismum iustitiamque gradatim procedendo salui fiant. Vnde totius controuersiæ cum Massiliensibus disputatæ cardo fuit, vter salutem inchoet homo, an Deus. Notauit hoc exactè Prosper qui sensa Massiliensium in summam colligens: *Ac sic*, inquit,
B *cum in his qui tempus acceperunt liberæ voluntatis, duo sint, quæ humanam operantur salutem, Dei scilicet gratia, & hominis obedientia, priorem volunt obedientiam esse quam gratiam, vt initium salutis ex eo qui saluatur, non ex eo credendum sit stare qui saluat. Et voluntas hominis diuinæ gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subiiciat voluntatem.* Et paulò post in eo latere dicit virulentiam illius erroris, quod *principium salutis in homine collocatur, quod diuinæ voluntati voluntas humana præfertur.* Neque verò sic ista intelligas, quasi nullam omninò gratiam præcedere vellent ante humanæ obedientiam voluntatis. Certum est enim eos omnem omninò gratiam quasi *potentialem*; hoc est, qua libertati humanæ
C datur credere *posse* si velit, tanquam scopo suo minimè contrariam sine difficultate confessos dummodo libertas illa sibi seruaretur qua in vtramvis partem se possent eligendo flectere, & cum quacunque gratia seipsos volendo ab alio nolente discernere. Sic enim omnes illæ perplexitates velut vmbræ, exorto Sole, diffugiunt. Hinc est quod ante hominis voluntatem, gratuitam vocationem, & Euangelicam prædicationem libenter admittunt. Hinc est quod reliquias libertatis pristinæ tanquam gratiam à Deo datam postulant: Hinc est quod gratiam viribus Adami integris datam, fractis, tantummodo ad credendum sufficere, reliquis verò actibus multo potentiorem, necessa-
D riam esse statuant. Quæ omnia manifesta sunt indicia, non eos vllam gratiam Dei, nisi quæ flexum voluntatis efficaciter secum trahit, nec eum exspectat ab hominis voluntate, timuisse, hoc est, vt acutissimè Prosper notat & efficaciter exprimit *quæ humanam sibi subiiciat voluntatem.* Toto enim ostio inueniendæ veritatis aberrant, qui putant gratiam quamcumque potentialem, hoc est qua tantum sufficienter potens arbitrium redditur, humanam subiicere voluntatem: hoc enim de quacumque actuali gratia non minus quam de habitibus ipsis falsum est, omnibus enim vtimur, si voluntas velit, omnes ipsa sibi voluntas volendo, hoc est, ad actum determinando subiicit,
E quamtumvis ea volente simul operentur. Hoc ergo volunt Massilienses primum actum voluntatis esse suum, eo quod positâ quacunque tali gratia, actum illum ipsi sibi tribuant, non actus à gratiâ secum rapiente voluntatem, ac discernente hominem, tribuatur. Quod iterum optimè à Prospero obseruatum est, quando dicit, quod in eorum sententia, *diuinæ voluntati impiè humana præfertur*, quod *non ideò quia adiuuatur homo velit*, quod *receptionem boni à semetipso inchoare creditur*: Quod *aliunde Deo placetur nisi ex eo quod ipse donauerit.* Et ab Hilario quando Massilienses molestè ferre docet quod non aliter homo possit arripere fidem *nisi credendi voluntate donata*: Item eos nolle, *quod homini donetur, vt velit, reiectis ab hoc dono aliter paritur*

In Epist. ad August.

dicatio tantummodo *occasio* est, cuius vsus non ab ipsa gratia homini inspiretur vt velit, sed ab indifferenti illa voluntatis libertate exspectetur & pendeat, vt ei vel nullo modo, prout visum fuerit, vel enixius, vel segnius, vel remissius famuletur. Ab hac etenim contemptibili depressione & iniuria Concilium Arausicanum gratiam vindicare voluit, quando quartum illum Canonem Semi-Pelagianis intorsit: *Si quis vt à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum exspectare contendit, non autem vt etiam purgari velimus, per Spiritus sancti infusionem & operationem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui sancto, per Salomonem dicenti, Præparatur voluntas à Domino: & Apostolo salubriter prædicanti, Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.*

Pelagianus lib. 1. operis imperf.

Eadem asseritur ex Diui Augustini errore, quem ante Episcopatum cum Massiliensibus tenuit.

CAPVT VIII.

SED quod internam illam gratiam sine qua creatura rationalis nihil prorsus boni potest Massilienses etiam ad credendum, petendum, & quærendum admiserint, ex ipso Augustino quoque non difficilè demonstrari potest. Nam fatetur aliquoties, se ante susceptum Episcopatum in eodem prorsus errore quo Massilienses esse versatum, existimando fidem & orationem *non esse donum Dei* donatum scilicet per gratiam Dei nisi quia præcederet præconium veritatis: *Vt autem prædicato nobis Euangelio consentiremus, nostrum esse proprium & nobis ex nobis esse sentiebat.* Ex quo errore, cum ad Episcopum Simplicianum initio scilicet Episcopatus suscepti scriberet, sese, Deo reuelante, reuocatum & Scripturæ testimonio conuictum esse testatur. Proinde cum istam suam opinionem *nonnullis opusculis ante Episcopatum suum scriptis satis indicari* fateatur, scripta profectò ante Episcopatum nobis consulenda sunt, vt liquida, si fieri potest, ipsius testificatione sciamus vtrum tunc omnem internam Dei gratiam non solum quâ credere & orare homini datur à Deo, sed etiam qua ita dumtaxat Deus adiuuat vt homo credere possit & orare si velit, à fide & oratione secluserit.

Lib. de prædest. SS. c. 3. & 4. & lib. 2. retra. c. 23. — Ibid. c. 4. — Ibid. cap. 3.

Et primò quidem occurrit liber quæstionum octoginta trium, quem à primo tempore suæ conuersionis se dictasse, & cum Episcopus esset in vnum volumen colligi iussisse testatur. In huius libri à sexagesima octaua quæstione eodem modo de fide disserit, vt in expositione quarundam propositionum Epist. ad Romanos, quam quia perperam in eadē fide & oratione locutus fuerat, ipsemet accurata oratione retractat. Nam quod in hoc libro ex illo errore dixerat *nostrum est credere & velle*: item, *vocantem sequi* (hoc est credere) esse iam in libero arbitrio gratiam Dei ad solam gratuitam vocationem reuocando, *quia velle non possumus nisi vocemur*: quemadmodum & Massilienses loqui solent, hoc in illa citata quæstione dicit: *Illos qui venerunt venire non posse, nisi vocarentur.* Et *vt vocati venirent*, hoc est crederent, *esse in libera voluntate.* Et tamen in eadem ipsa quæstione agnoscit, Deum non solum extrinsecus admonendo, sed etiam intrinsecùs vocando ipsum velle operari: *Quoniam*, inquit, *nec velle quisquam potest, nisi admonitus & vocatus, siue* INTRINSECVS VBI NVLLVS HOMINVM VIDET, *siue extrinsecus per sermonem sonantem aut per aliqua signa visibilia efficitur vt etiam ipsum velle Deus operetur in nobis.* Ecce nec internam vocationem à fide Augustinus in illo errore constitutus excludit, vt ita Deus, per internam gratiam in ipso corde vbi nullus hominum videt, ipsum velle operetur in nobis: Non quidem ita vt nolentibus ipsum velle tribuat, hoc enim Christianæ gratiæ proprium est, sed ita vt si homo cor suum ad volendum & sequendum inclinauerit, non sine Deo vires voluntatis adiuuante, velit & credendo sequatur.

Lib. 1. Retract. c. 26. — Lib. 1. Retract. c. 23. — Propos. 60. & 62. — Ibidem.

Nec minus perspicuè istud adiutorium Dei asserit in libro de quantitate animæ, qui Romæ statim à baptismo scriptus est: *Hac autem*, inquit, *actione* (qua reformamur ad imaginem Dei) *nihil mihi videtur operosius & nihil est cessationi similius, neque tamen eum suscipere aut implere animus potest, nisi eo ipso adiuuante cui redditur.* Ecce nec suscipere reformationem animi quisquam potest, quod prima credendi voluntate constat fieri, nisi adiuuante Deo, non propter ignorantiam quæ scientiæ illustratione pellitur, sed propter difficultatem quæ conatibus animi pertinacissimè reluctatur. Ignorantia quippe & difficultas semper Augustino sunt duo distincta naturæ impedimenta, quorum illud ad intellectum, hoc ad voluntatem pertinet, illud Deo illuminante, istud gratiam infundente remouetur. Vt ex libris de libero arbitrio ante Episcopatum scriptis & aliis nonnullis locis patet. Quamquam istam difficultatem non tantam esse Massilienses cum Augustino voluerint, vt non possit homo saltem seu velle credere, petere, quærere, pulsare, Deo non quidem dante voluntatem, sed tantummodo adiuuante. Quid enim aliud significat id quod etiam constanter ante baptismum sensit ac docuit, quando in libro de vita beata dixit? *Admonitio autem quædam quæ nobiscum agit, vt Deum recordemur, vt eum quæramus, vt eum pulso omni fastidio sitiamus: de ipso ad nos fonte veritatis emanat. Hoc interioribus luminibus nostris iubar Sol ille secretus infundit.* Nonne perspicuè docet & ipsum *recordari* adeoque *quærere Deum*, quod nostrum esse ante Episcopatum credidit, fonte veritatis simul intùs infundente, & vt supra loquitur, *iam Deo adiuuante* produci? Neque quisquam scrupulum moueat quod de luminibus iubare ac solē mentionem facit, quasi cum intellectu solo negotium istud ageretur. Frequentissimum enim adeoque familiare Augustino est charitatem ipsam appellare *luminosam* ac *lumen* animi. Neque enim aliunde sapientia quæ verum est lumen animi quam ex illa luminosa charitate consurgit. Vnde de Lucifero Calaritano: *In tenebras cecidit schismatis, amisso lumine charitatis.* Quod sexcentis exemplis facile declarari potest. Et reuera nihil anima peccatrice tenebrosius. Vnde & Apostolus de iustificatis per charitatem: *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Quid item illa, quæ recentissimo illo adiutorio prouocatus quod in sua conuersione senserat, ex intimis visceribus inclamat Deo: *Deus qui nos conuertis.* Item: *si fide te inueniunt qui ad te refugiunt, fidem da; si virtute, virtutem; si scientia, scientiam.* Item: *Omnia rectè quæsiuit quem tu rectè quærere fecisti.* Nonne, vt minimum hoc significant ipsum conuerti, credere, & quærere Deum non sine ipsius adiutorio fieri? Neque ita tantum, vt aures tantum exteriori admonitione pulsentur, sed ita, vt sine huiusmodi adiutorio non sit in hominis potestate credere. Hoc enim in eodem opere expressè profitetur: *Credamus sanè Deum affuturum. Credamus sane, si vel hoc in potestate nostra est. Potestas nostra ipse est.* Quid manifestius? ipsum

Li. de quāt. animæ c. 28. — Ex libris de lib. arb. lib. 2. c. 20. Lib. de dono persev. c. 11. & 12. & lib. 6. cont. Iul. cap. 16. — In fine lib. — Epist. 50. — Lib. 1. Soliloq. c. 1. — Ibidem.

ipsum credere ita in hominis potestate ponit, hoc est ita *nostrum* esse testatur, vt tamen non à nobis, nisi Deo simul potestatem nostram adiuuante proferatur. Cuius diuini adiutorij necessitatem si ab Augustino non modo ante susceptas Infulas, sed etiam catechumeno quæreres, confidenter tibi rationem illam redderet quam coram Deo orando profudit: *Deus Pater noster qui vt oremus hortaris, qui & hoc quod rogaris præstas*: hoc est, qui & ipsum rogare seu orare in nobis efficis. *Siquidem cùm te rogamus melius viuimus melioresque sumus.* Nonne prorsus idipsum est quod de gratia etiam primo homini ad perseuerandum necessaria, de cuiusmodi gratia tota nostra quæstio est, iam senex dixit? *Nec ipsum ergò Deus esse voluit sine sua gratia quam reliquit in eius libero arbitrio, quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit; ad bonum autem nihil est, nisi adiuuetur ab omnipotenti bono.* Quid enim est aliud Deum præstare debere, quod rogetur, quia *cum rogamus melius viuimus & meliores sumus*, nisi hoc ipsum, *quia liberum arbitrium ad bonum nihil est nisi adiuuetur ab omnipotenti bono.* Cuius sententiæ immobili veritate cum necessitatem actualis internique adiutorij, quo primus homo liberrimus & integerrimus esset adiuuandus astruxerit, eadem profecto multo magis idem auxilium homini peccatis debilitato, etiam ad rogandū Deum asseruisse credendus est. Idque eo fidentius de Augustino æstimari conuenit, quod non solum in isto libro de correptione & gratia Catholicam illam regulam fixerit, quod *ad bonum nihil sumus nisi adiuuemur ab omnipotenti bono*, sed quod nunquam in ista doctrina fluctuauerit, sed etiam, vbi occasio postulat per suos libros, passim sparserit. Vnus nobis qui instar omnium esse potest, sufficiet locus: *Ad peccandum*, inquit, *non adiuuamur à Deo, iusta autem agere, vel iustitiæ præceptum omni ex parte implere non possumus, nisi adiuuemur à Deo.* Et ne solum lapsis hominibus hoc adiutorium necessarium crederes, audi cætera: *Sicut enim corporis oculus non adiuuatur à luce, vt ab eadem luce clausus auersusque discedat, vt autem videat, adiuuatur ab ea, neque hoc omninò nisi illa adiuuerit potest: Ita Deus qui lux est hominis interioris adiuuat nostræ mentis obtutum, vt non secundum nostram, sed secundum eius iustitiam boni aliquid operemur.* Et mox, vt in primis etiam conuersionis actibus hoc intelligas fieri: *Conuersos ergo*, inquit, *Deus adiuuat, auersos deserit: sed etiam vt conuertamur ipse adiuuat, quod certè oculis corporis lux ipsa non præstat.* Luce quippe sanos oculos adiuuante videmus, si volumus, non ipsa efficit, vt videre velimus, vel reipsa videamus.

Ibid. ca. 6.

Lib. 2. de pec. merit. & remiss. cap. 5.

Ex quibus sanè detegitur prima infirmitatis illius radix, ex qua nihil prorsus ad bonum sine auxilio gratiæ liberum arbitrium potest quantacunque tandem virium integritate gaudeat & sanitate vegetetur, non enim in vlla vel ignorantia, vel concupiscentia, vel alio quorumcunque peccatorum vulnere, sed in naturali creaturæ rationalis conditione fundatur. Ex qua fit, vt quemadmodum oculus quantumcunque sanus, nihil penitus ad cernendum valet, si subtrahatur lucis auxilium, ita mens rationalis, quantumcunque integra & sana, ad nullum omninò vel minimum opus bonum se protendere potest, nisi diuina gratia roboretur. Hæc etenim causa est, cur toties illam lucis cōparationem adhibeat, sine qua neque sanissimos oculos quicquam ad cernendum valere confirmat. Hæc causa, cur neque primos homines nullo peccati vulnere debilitatos, neque ipsos Angelos *bonam voluntatem*, hoc est ipsum bene velle, quod ad bene viuendum primum exordium est, *nisi operante adiutorio creatoris, vel habere, vel seruare potuisse* testetur. Quod vt sciremus ex naturali creaturæ rationalis infirmitate proficisci, rationem reddit omnibus prorsus creaturis etiam integerrimis generalem, quia *non potuerint Angeli seipsos facere meliores quā eos ille fecerat, quo nemo melius quicquam facit.* Ex quo necessarium esse concludit vt bona voluntas Angelorum, quia scilicet non ad se, sed ad Deum ipsum cōuerterentur in ipsius Dei adiutorio operante producta sit, quia constat Angelum si sine bona voluntate creatus sit, fieri ipsa bona volūtate meliorem. Nonne ipsissimum illud est, quod, vt retulimus, catechumenus coram Deo professus fuerat, *& hoc quod rogaris præstas: siquidem cùm te rogamus melius viuimus melioresque sumus*, quam scilicet sumus quando necdum rogamus te? Quæ sanè ratio ad omnem petitionem, orationem, pulsationem, ad omnem actum fidei bonæque voluntatis diuinæ gratię adiutorio vindicandam, easdem prorsus vires habet, quippe cum petimus, oramus, pulsamus; *melius viuimus melioresque sumus, ad bonum autem voluntas nihil est, nisi adiuuetur ab omnipotenti bono.*

Lib. de correp. & grat. c. 10. & 12.

Ia è lib. 12. de ciuit. c. 9. & alibi.

Ibid c. 9.

Ex qua sanè principiorū Augustini ac doctrinæ consonantia perspicuum esse puto, semper eum & bonæ voluntatis nutum, & in bona voluntate perseuerantiam, adiutorio diuinæ gratiæ tribuisse, non modo quando senex cum Pelagiana peste conflixit, sed etiam quando Presbyter & Catechumenus in eodem quo Massilienses errore versabatur. Absit enim vt vnquam tantus Doctor lapsum hominem tot tantisque infirmitatibus circumdatum, tot vulneribus mortuum, stante homine ipsisque Angelis integerrima sanitate fruentibus, fortiorem esse delirauerit, vt quod istos sine diuino adiutorio nullo modo efficere potuisse profitetur, hoc suis solius viribus illum præstare posse iudicauerit. Omnino semper ad omnem omninò bonam voluntatem qua Deo creditur, Deus rogatur, sanitas petitur, gratiam Dei & adiutorium fassus est, non modo Adamo & Angelis, sed maximè infirmis hominibus esse necessariam. Sed vt supra diximus & sæpius repetendum est, aliud sanorum aliud ægrorum adiutorium est, Illud *sine quo non* creditur, aut rogatur Deus; hoc est *quo* creditur & rogatur Deus, quia ipsam credendi rogandique voluntatem inspirat ac donat. In hoc ergo propriè Massiliensium & Augustini error situs fuit, quod Angelorum sanctorum & stantis hominis adiutoriū, in quo intelligendo & admittendo nulla penitus ipsis difficultas fuit, etiam lapsis hominibus hactenus sufficere voluerint, vt quia non penitus esset *deprauata vel extincta natura*, cum illo eodem auxilio perdurante, quo antea in Adamo cuncta poterant, possent etiam nunc lapsi, fracti & ægri saltem credere & à sua infirmitate velle sanari: Nec opus esse, vt per illam aliam gratiam ægrotis propriam quam Christus attulit ipsa *credendi voluntas donaretur*, seu vt etiam dicunt, *donaretur vt velit*, reiectis ab illo dono aliis pariter reis. Talem enim gratiam volunt non ad initium bonę voluntatis seu ad credendum, sed tantum ad operandum esse necessariam, quia aliquid integritatis in natura remanserit, propter quam cum illo Adami & Angelorum adiutorio si vellet crederet; non autem, si vellet, posset operari.

Ita Massil. in Epist. Hilarij.

Ibidem.

Ibidem.

Massilienses non fuisse ex professo hostes gratiæ, neque causam ullam habuisse, cur talem gratiam reiicerent: Quod per eam omnes eorum difficultates facillimè soluerentur. Expenditur arrogans vox cuiusdam recentioris.

CAPVT IX.

DENIQVE si suis momentis res ista tota ponderetur, nulla idonea causa proferri poterit, cur istud indifferentis gratiæ genus Massiliensibus displicere potuisset. Non enim hostiles gerebant animos aduersus gratiam quando primum Augustino, & eius defensoribus Hilario & Prospero reluctati sunt, sed solis difficultatibus territi, tot monstra ex Augustini opinione pullulantia salua gratia & Ecclesiæ pace suffocare voluerunt. Idem quippe Massiliensibus, quod sancto Hieronymo aliisque antiquioribus & ipsi Augustino contigit, qui, quamvis Dei gratiam velut vitâ suâ cariorem aduersus hostes gratiæ magno ardore defenderent, vt in Hieronymo perspicuè patet, in eundem tamen errorem fallente rei obscuritate prolapsi sunt. Nam & ipsum Hilarium iisdem difficultatibus aliquãdo turbatum fuisse satis Prosper indicat quando de illo dicit: *Nam vnum eorum*, qui scilicet caligine istius opinionis obscurabantur, *præcipuæ authoritatis, & spiritualium studiorum Virum sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum sciat beatitudo tua admiratorem sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ: & de hoc quod in querelam tradit, iam pridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per litteras velle conferre.* (In fine Ep. ad August.) Quamvis re postea attentius considerata in suis litteris August. se consentire fateatur. Hinc est quod idem Prosper sententiam illam Massiliensium non nisi a *caliginem opinionis* & b *persuasionis obscurum* vocat. (a In fine Epist. b Initio.) Et sola vberiori gratiæ declaratione credit & sperat eos *defæcatissimum lumen gratiæ recepturos*. Hinc est, quod eos *claros & egregios in omni virtutum studio viros* nuncupat. Hinc est quod eos Augustinus deputat non vt alienos sed c *nostros*; non vt Hæreticos, sed d *Fratres*, & e *Pelagianum nobiscum demolientes errorem*; eosque non vt eiusdem inimicos gratiæ, sed vt f *caligantes* tantummodo *in Sanctorum prædestinatione* putat esse tractãdos. (c Lib. de dono persev. cap. 24. d Lib. de prædest. SS. ca.1. & 5. & alibi. e Lib. de dono persev. cap. 17. f Lib. de prædest. c.1.) Hinc est, quod quamvis aduersus Augustini doctrinam luctarentur, eamque præcedentibus Patribus & Ecclesiastico sensui contrariam esse sentirent, sola tamen Pontificis Cælestini declaratione compressi sint. Hinc est, quod postmodum illos Augustini libros non receperint quos non cum cæteris ab Apostolica Sede probatos esse credebant. Hinc est, quod quamvis Prosper *vulnus ad sectionem peruenturum* minaretur, si *habuerit perseuerantem tumorem*, (In fin. Epist. ad August.) Massilienses tamen per nullam Ecclesiæ sanctionem à fraterna societate diuisi fuerint, cum etiam teste Prospero adhuc sub Sixto Papa in Ecclesiastica communione persisterent. (In fine lib. cont. Coll.) Hinc est quod eorum plerique, vt Seuerus atque Cassianus quos perperam olim sensisse certum est post Cælestini declarationem emendati sunt; & ille ipse Massiliensium antesignanus ad hostes Eccles. retundendos, quorum erroribus consanguineis ante propinquasse videbatur, Leonis authoritate adhibitus, cum magna Pelagianorum detestatione strenuè laborauit & paulò post, vt multi volunt, non sine sanctitatis opinione defunctus est. (Cass. aduers. Nestor. scripsit 7. libros) Quæ sanè omnia ma-

A nifesto argumento sũt, non eos ex professo, quamvis errarent, indixisse bellum vel gratiæ vel Ecclesiæ; sed salua omnibus modis vtriusque pace, ingentes illas difficultates dissipare voluisse, quæ ex gratia Augustini primam credendi voluntatem dante & homines ab inuicem discernente proficisci videbantur.

Enimvero, si res ista non ab *ingeniosis*, hominibus vt sæpius Massilienses Augustinus vocat, sed vel à tardissimo quoque consideretur, omnes istæ laruæ per istam Adami gratiam, tantâ euidentiâ & facilitate difflantur, vt ad hoc ipsum de industria ab eis excogitata esse videatur. Quod sane non ab ipsis tantum Massiliensibus optime anim-
B aduersum fuit, sed ab omnibus quotquot eos in hunc vsque diem imitati sunt, & ad auferendam hominibus desperationem illam discernentis prædestinationis, & efficacis gratiæ duritiem emollire, & quasi scalas quasdam fabricare voluerunt, quibus vnusquisque à natura in gratiam, à terra in cœlum, si per naturam faceret quod in se est (hoc est si vellet) ascendere posset. Omnes enim illam integræ naturæ gratiam magno verborum fuco palliatam, & phisophicâ subtilitate munitam, tanquam congruentissimam humanæ libertati prædicant, & ab omni erroris suspicione se tutissimos arbitrantes omnibus fati, desperationis necessitatis, aliisque supra commemoratis terri-
C culis, tanquam præsentissimam adhibent medicinam. Et vero talem istam Adami gratiam reuera esse, vel tardissimis rusticanisque ingeniis ita manifestum est, vt mirum sit, si quisquam Massiliensium qui Christianæ Religiónis Theologiam vel à limine salutauerit, vel ita hebes fuerit, vt ex ea fati vel desperationis, vel necessitatis, vel subuersæ correptionis & exhortationis vmbras potuerit expauescere; vel ita perfrictæ frontis, vt eam tam absurdis ineptisque calumniis ausus fuerit onerare.

Nam vt ab illo prædestinationis proposito incipiamus quod eos tanto horrore auersatos esse diximus; per illam vniuersalem & sufficientem
D gratiam, quâ sine personarum discrimine omnis, qui voluerit, potest credere, & ex fide ad salutem æternam pergere, omne propositum discretiuum tollitur, neque vlla *constitutio Dei* remanet humanas præueniens voluntates, nisi illa voluntas benignissima, qua vult omnes homines saluos fieri, & suam habere gratiam semper præsentem, qua re ipsa suam salutem, si tamen cooperari voluerint, assequantur. Nonne esset stultitiæ singularis ex tali proposito & gratia horrorem aliquem simulare vel fingere? Et quid aliud ab ipsa natura sua exspectare queant? Imo vero quid Massiliensibus ipsis accommodatius ad particulare & absolutum illud propositum euadendum dixeris, quam
E generale auxilium, quo generalis illa beneuolentia, qua Deus omnium salutem cupit suum effectum, si velint homines, sortiatur? Nonne idipsum est, quod semper crepant: *Deus velle omnes homines saluos fieri*: Et, *quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam*? (Apud Prosper. & Hil. in Epist.) Nonne hoc ipsum cum illo dogmate maxime esset consentaneum, quo vnanimi consensione vniuersalitatem sufficientis gratiæ summis conatibus inculcarunt? (Apud Prosper. in Ep. ad August.)

Vt cunctos, inquit Prosper, *vocet illa quidem, inuitetque nec vllum* (Lib. de ingrat. ca.10.)
Præteriens, studeat communem afferre salutem
Omnibus, & totum peccato absoluere mundum.
Sed proprio quemque arbitrio parere vocanti,
Iudicioque

Iudicioque suo mota se extendere mente
Ad lucem oblatam, qua se non subtrahit vlli
Sed cupidos recti iuuet, illustretque volentes.

Iam vero quis nisi fatuus ex hac generali gratia fatum timeat? Nihil enim hic præcedit voluntatem hominis quo ad alterutram partem immutabili aliquâ constitutione flectatur, vel quasi cancellis quibusdam quos egredi nequeat, concludatur. Sola voluntas dandi gratiam, voluntatem hominis antegreditur, sed illa talis est, vt in omnem se partem non solum sinat, sed etiam velit hominem se posse flectere; agere quippe & non agere, vti, non vti tali gratiâ: obedire, contemnere, eodem modo vt natura generalis, vt vocatio doctri- B naque generalis, vniuscuiusque permittit arbitrio: quo nihil sane potest esse capitalius contrarium fato. Nonne id ipsum est, quod ipsimet exterminantes fatum libentissimè, vt vidimus, profitentur?

Apud Prosper. supra. *Proprio quemque arbitrio parere vocanti, &c.*

Quid vero de læsa in vtramvis partem libertate dicam: Quid de terribili illa discretione quam per gratiam in hominibus fieri querebantur? Nihil profecto ineptius vel à delirantibus aduersus illam gratiam fingi potest: imo nihil ad illas vmbras fugandas illa ipsa gratia expeditius. Cum enim omnibus semper præsto sit, & magis quam C ipsa generalis quam afferebant Euangelij prædicatio, nec vlli haud secus ac liberum arbitrium atque natura, desit: qua quisque qui voluerit, vt voluerit, cum voluerit vti, vel non vti potest: quid sane insanius vel phreneticius delirare queat quam ex ea discretionem hominum vel libertatis interitum formidare? Nonne idipsum eis liberalissimè datur, quod tantis querimoniis petunt, nimirum, vt *vni non donetur ne velit, reiectis ab hoc dono aliis pariter reis, & qui possent similiter liberari, si ea quæ pariter indignis præstatur credendi voluntas, etiam ipsis similiter præstetur.* Item, vt *non sit specialis erga credentes munificentia*: vt *omnes etiam increduli credere possint*: vt *gratia omnibus ingeratur*: vt non, *aliis D detur, aliis non detur*: vt *auferatur liberum arbitrium, non cogatur, vt non afferatur ei fatalis necessitas*: vt *per præoperantem & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium*? Et quæcunque supra de læsa libertate diximus.

Apud. Hilar. in Epist.

Capit. 10.

Porro desperationi & ignauiæ nullū efficacius ea gratia medicamentum iuxta Massiliensium sententiam excogitari potest: quis enim esse potest desperationi locus, vbi nihil in alterutram partem pro sua voluntate vel constitutione Deus facit, sed omnia ad vitam æternam assequendam necessaria, in hominis potestate & arbitrio collocantur? Quis potest sanctis esse teporis & igna- E uiæ fomes, vbi nihil à Deo per gratiam fiet nisi homo sua voluntate cōsentiat diligenterque cooperetur: Vbi non rumpitur obstinatæ porta voluntatis à gratia, sed ab homine per gratiā admonito & inuitato aperitur, & aperienti remuneratio præparatur: Nonne apertissimè datur eis quicquid in remedium desperationis & ignauiæ confingere potuerunt? Nempe *ita posse vnumquemque ad correctionem aut ad profectum vocari, si se sciat sua diligentia bonum esse posse*: rectéque *omnem hominem* posita illa gratia *ad credendum & operandum diuinis institutionibus admoneri, vt de apprehendenda vita æterna, nemo desperet, cum voluntariæ deuotioni remuneratio sit parata.* Quomodo vero non dico timeri, sed fingi vel hic potest, *ne quemadmodum cōqueruntur, vtraque parte superfluus labor sit*: cum nihil per hanc gratiam fieri posse statuatur nisi labor accesserit. *Ne reiectus vlla industria possit intrare*; cum ab ea nemo reiiciatur, & cum ea intret qui voluerit? *Ne electus vlla negligentia possit excidere*, cum per solam negligentiam tota talis gratia quantumvis magna in vacuum recipiatur? Et quid hic obsecro ad desperandum facit illa decantata incertitudo voluntatis Dei, dum cogitant qui audiunt Incertum esse humanæ ignorantiæ, cui Deus hæc dona largiatur, vt veniatur ad fidem & permaneatur in fide, cùm concessâ illâ generali gratiâ Deus omnibus quantum in se est, fidem & perseuerantiam largiatur, & ab illis donis nemo prorsus exclusus sit, nisi qui illa, gratiæ dissentiendo, acceptare noluerit?

Prosp. in Epist. ad August.

Ibidem.

Sed nihil absurdius fingi potest, quam per istiusmodi gratiam exhortationes, correptiones, & omnia rectè faciendi præcepta subuerti, Imo nihil magis appositum excogitari potest, quam vt homines omni instantiâ præceptis, exhortationibus & correptionibus excitentur. Nihil enim deesse statuitur nisi solus hominis iussi, admoniti correptique consensus, qui rectissimè huiusmodi stimulis, posita illa gratia prouocatur. Nonne id ipsum est quod dilucidis verbis ipsimet profitentur, quandò Augustino gratiam illam internam Adami prædicante, qua vti posset si vellet, gratulantes, nullamque vltra difficultatem in exhortationibus timentes dicunt: *Ad illam voluntatem* (Adami habentis talem gratiam cum qua stare posset si vellet) *permansisse exhortationis vel comminationis vtilitatem, quæ & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem: non ad hanc cui nolle iustitiam ineuitabili necessitate coniunctum sit?* Ecce facillimè intelligunt internum Adami adiutorium, & illud cum exhortatione conciliant, dummodo tale sit, *vt voluntas persistendi & desistendi obtineat liberam potestatem.* Dummodo, vt Augustinus de Adamo dixerat, *ita adiuuetur, vt homo stare possit in iustitia, & à iustitia declinare.* De cæteris querelis eorum, extinctæ scilicet orationis duarum partium & massarum, D & reliquis quas adduximus, nihil opus est dicere: tum quod nulla verisimilitudine contra gratiam istam torqueri possint, tum, quod magis ad istud Dei propositum quam ad gratiam pertinent, de quibus infra pluribus dicturi sumus.

In Epist. Hilar. ad August.

Ex his quæ diximus perspicuè, vt arbitror, patet, nullam Massilienses causam habere potuisse, cur talem gratiā abiicerent, cum omnibus eorum querelis accuratissimè satisfaceret, & hoc ipsum se satis intelligere faterentur: multoque minus, cur ex ea homines ingeniosi & gratiæ defensores tam immanes difficultates cum aliquo colore vererentur: gratiam enim integri hominis cum qua E scilicet homo indifferens ad vtrumque permanens si velit operetur, non autem ipsa ex nolente volentem faceret, rectissimè capiunt, intelligunt, laudant, probant, & ex ea nullam libertati vel exhortationibus præiudicium fieri gratulantur. Vt meritò non aliud nisi merum commentum videri debeat ad proprias opiniones colorandas excogitatum, quo Massiliensibus nonnulli illam impingunt absurditatem & hebetudinem, vt contra propriam scientiam & conscientiam immania illa portenta ex illo adiutorio *sine quo non*, omnibus præparato, sequi formidauerint, & tantis clamoribus questi fuerint, vt contra scientiam vel conscientiam hanc prauam eorum intelligentiam sanctissimus Ecclesiæ Doctor

vno verbulo emendare noluerit, vel eruditissimus Doctorum omnium corypheus non potuerit. Et eo tamen exorbitationis recentior quidam qui se gratiæ sic explicatæ, vel inuentorem, vel præcipuũ patronum videri cupit, erumpere coactus fuit. Cum enim tantam libertatis cum ista gratia conciliandæ facilitatem cerneret, omnesque scrupulos Massiliensium, fatum scilicet, desperationem, necessitatem, exhortationum inutilitatem, torporem, &c. tanta promptitudine posse difflari, & cum illis pacem fieri, hanc iniuriosam tanto Doctori, totique Ecclesiæ antiquæ non satis honorificam aut tolerabilem emisit vocem: *Quæ si data explanatraque semper fuissent, forte neque Pelagiana hæresis fuisset exorta, neque Lutherani tam impudenter arbitrij nostri libertatem fuissent ausi negare, obtendentes cum diuina gratia, præscientia & prædestinatione cohærere non posse: neque ex Augustini opinione, concertationibusque cum Pelagianis, tot fideles fuissent turbati ad Pelagianosque defecissent, facileque reliquiæ illæ Pelagianorum in Gallia, quarum in Epistolis Prosperi & Hilarij fit mentio, fuissent extinctæ, vt patet ex iis, in quibus homines illos cum Catholicis conuenisse & ab eis dissensisse, eædem Epistolæ testantur: concertationes denique inter Catholicos facile fuissent sopitæ.* Hæc ille. Vbi quid aliud facit quam quod Augustino, Romanis Pontificibus, totique Ecclesiæ antiquæ illius temporis infamis ignorantiæ vel malitiæ inurit notam? & exortæ hæresis Pelagianæ & Lutheranæ inuidiam creat & culpam affricat? Nonne Augustini, hoc est, Catholicæ Ecclesiæ opinionem, quæ per Concilium Numidiæ Romanosque Pontifices ei suas scribendi aduersus Pelagianos vices dedit, & magnis encomiis eius scripta laudauit apostasiæ multorum fidelium, & Pelagianæ hæresis propagatæ tantarumque turbarum inter Catholicos & Massilienses, & non oppressi in ipso exortu Semi-Pelagiani erroris causam facit? O nimis præcipitem arrogantiæ vocem! & cur quæso tantum de Augustini opinione suspicatur nefas? Nimirum quia vidit, & rectissime vidit, facillime Massilienses ipsosque adeo Pelagianos cum Catholicis potuisse coalescere, cunctarumque difficultatum vmbras dissipari, si Augustinus talem explicandæ gratiæ modum cum qua indifferens maneret homini & in propria potestate positum, credere vel non credere eius aduersariis tradere voluisset. Quasi verò fuisset vel ita imperitus Augustinus, vel ita ignara illius ætatis Ecclesia, vt non potuerit talem concordiam, rem omnibus in promptu positam, inuenire vel penetrare: & post mille ducentos annos à Philosophis huius temporis eius explicationem exspectare debuerit. Vidit vbique, protulit, docuit, explicuit, inculcauit: idque tanta verborum euidentia & pondere sententiarum, vt penè nihil amplius possit ipsa cæcitas, absit modo pertinacia, postulare. Cur ergo non ingessit eam aduersariis? Cur non vna gratiæ illius confessione oblatrantium ora compescuit? Nempe, non erat istic locus, veram Christi gratiam docere voluit, non prodere: Massiliensibus mederi, non adulari: vulnera tollere, non tegere. Sed hoc vberius alibi declarandum est.

Molina in Concor. q. 23 art. 4. & 5. disput. 1. memb. vlt.

Testatur Aug. Epist. 110. Bonif. & Cælest. Pontif.

Redditur causa quadruplex, cur non sæpius mentionem illius gratiæ internæ faciant Semi-Pelagiani posteriores.

CAPVT X.

Hic dubitet forsan aliquis, cur ista interna & actualis gratia non etiam sæpius à cæteris quoque Semi-Pelagianis commendetur, si nihil eorum scopo nocet. Facile respondeo, non modo Massilienses apud Hilarium, de quibus nobis in hoc tractatu præcipuè sermo est, quidquid alij & ipsi aliàs tandem senserint, sed etiam Cassianum atque Gennadium, vt ante demonstratum est, satis perspicuam eius fecisse mentionem. Quamquam si scripta eorum nunquam illius gratiæ meminissent, ne tum quidem ab eis fuisse repudiatam existimari debet: Quid enim interest quod nihil obsit eorum scopo, si nihil item prosit? Causæ quippe idoneæ esse possunt, & vero sunt, cur de illa commendanda iudicent se non debere esse sollicitos. Quas quidem indagare ac digito tangere, non est difficile.

Prima est, quod de illa gratia sibi cum Augustino quæstionem esse sentirent, quæ lapsis hominibus aduersus peccati corruptionem datur. Nam vt Augustinus sexcenties contra Pelagianos refricat, illa gratia fidelibus confitenda est quæ Christianæ Religioni propria est, hoc est, propter quam lapsis hominibus largiendam *Christus* IESVS *venit in mundum*, quemadmodum ait Apostolus, *peccatores saluos facere*. Quam gratiam Patres Concilij Carthaginensis aliquoties vocant & inculcant, *gratiam qua Christiani sumus*: & Augustinus, *qua Christiani & filij Dei sumus*, itemque *gratiam quæ per incarnationem vnigeniti reuelata atque donata est*: & sæpissimè vno vocabulo totum complectente, *gratiam Christi*. Videbant autem gratiam illam *sine qua non*, hoc est, sine qua quidem non creditur, sed tamen ipsa non facit credere, nullo modo esse gratiam lapsæ naturæ congruentem. Non enim ipsa, vt supra latius dictum est, pulsa concupiscentiæ infirmitate, robustum facit, sed robustum & à concupiscentia liberatum esse supponit, sicut lux, quantumvis magna, non sanat oculum, sed sanatum postulat, vt eius aliquis possit esse vsus, nam sine luce quidem non cernitur, non tamen ipsa facit cernere si quis noluerit intueri. Hanc ergo duplicis gratiæ distinctionem cum viri ingeniosi luculentissimè ab Augustino demonstratam animaduerterent, superfluum esse, adeoque nihil ad rem pertinere iudicarunt de illa priori gratia quam sana natura postulabat, multum satagere. Hæc itaque causa est cur statim post fidem, veram illam Christi gratiam, *qua fit actio*, hoc est, qua liberum arbitrium ex non faciente facit facere, sanando voluntatem, roborando, fulciendoque sanatam, quam Augustinus & Ecclesia postulabant, sæpius in Epistolis Prosperi & Hilarij libenter clareque faterentur; ad fidei vero initium qua primitus creditur, propter difficultates illi primo libertatis flexui peculiares, illam alteram Adæ gratiam retinuerint quidem, sed tamen cùm illam non esse Christi gratiam cernerent, neque fideles, ab infidelibus illius operatione discerni, ad alias gratiæ notiones quærendas lapsi sint, quæ vel magis aduentui Salvatoris Christi deberentur, vel voluntatem in actum inclinando discernerent. Hinc ergo toties ab eis inculcatur

gratuita

1. Tim. 1.

Epist. 90. apud Aug.

Epist. 95. Ibidem.

Lib. de corrept. & grat. fusè.

gratuita Euangelij prædicatio siue vocatio: quia manifestum est, Euangelicæ veritatis annunciationem incarnationi Christi, passioni & resurrectioni ipsius esse tribuendam.

Sed neque in ista vocationis siue prædicationis gratia quæ Semi-Pelagianis omnibus familiarissima esse solet, potuerunt omni ex parte acquiescere. Viderunt enim illum, vel solum, vel præcipuum esse totius disputationis cardinem, quenam sit illa gratia Dei cui ipsa fides tribuenda sit; de qua & Apostolus loquitur quando dicit: *Quis enim te discernit? Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Hoc est quæ sit illa gratia, quæ *discernendo*, seu faciendo credere cum ante non crederet, affert primam differentiam credentium à non credentibus; cum ante fidem omnibus esset vna damnationis massa communis. Neque enim tam impij erant, vt hanc discretionem omnis boni initium, & causam omni Dei gratiæ subtrahendam esse censerent. Quod ille solus Apostoli locus tam euidenter docet, vt sicut sanctus Cyprianus eo permotus fuerat, vt *in nullo gloriandum* diceret, *quando nostrum nihil est*; ita & Augustinus eodem testimonio se cō: ictum, & ab errore Semi-Pelagiano reuocatum esse testetur. Hanc ergo *discretiuam gratiam* cum liquidissimè cernerent esse debere talem, vt non tantum tribuat *credere posse si velis*, sed etiam ipsum velle credere, hoc est, vt ipsam inclinationem & flexum voluntatis operetur, qua ex non credente fit credens: & hoc nullo pacto vocationi seu Euangelicæ prædicationi competere, quam multi audiunt qui non credunt: multoque minus illi gratiæ Adami *sine qua non* creditur, quia discretio credentis à non credente, non fit ab illa gratia, sed à propria libertate, non enim esset amplius gratia primi membri, *sine qua non fit actio*, sed secundi, *qua fit actio*: cum hæc, inquam, tanquam rem certam atque perspicuam liquidissimè cernerent, aliam Dei gratiam *discretiuam* hominum sibi asserendam esse crediderunt. Hanc ergo dixerūt esse *quasdam integræ naturæ reliquias*, quæ à Deo in primo parente sana & perfecta donata est. Hæc est enim iuxta Massilienses gratia, quæ quando multi eandem vocationem seu Euangelicam prædicationem audiunt, & eadem internâ gratiâ muniti sunt, quia credere possint si velint, aliis non credentibus: alios libera voluntate credere facit, & credendo suâ se libertate discernere. Hoc totum tamen volunt esse tribuendum Deo, quia ista naturæ possibilitas qua sese ad credendum volendumque flectit & inclinat, ex illa prima naturæ quam Adæ perfectam gratis dederat, integritate remansit. Ecce alteram causam, cur libentius naturæ sese flectentis, quam gratiæ illius sine qua non potest sese ad credendum flectere Massilienses meminisse solent. Hoc est enim quod dicunt: *Nec de hac fide posse dici; quid habes quod non accepisti cum in eadem natura remanserit licet vitiata, quæ prius sana ac perfecta donata sit.* Hoc quod alibi: *Consequens putant, exhibendam ab eo fidem cuius naturæ id voluntate conditoris concessum est.* Hoc quod ægerrimè ferunt, *nihil quod prædicatione excitetur in hominibus remansisse*: hoc denique quod Augustinum docere stomachantur, *Ita Adam gratia adiutum esse, vt & stare posset, & à iustitia declinare*, si vellet: lapsis autem hominibus non adesse illam saltem credendi libertatem, sed eis *nolle iustitiam inenitabili necessitate esse coniunctum*, hoc est, non habere illam flexibilitatem vt cum eodem Adæ adiutorio posset saltem credendo velle iustitiam, sed ita in vnam partem esse depressam, vt audita prædicatione ne quidem *possit timere quis vnde taceretur, nisi ex voluntate quæ sumitur* hoc est, quę aliunde quam ex libertate vt olim danda & inserenda accipitur, eo quod non solum posteri, sed etiam ipse Adam *illam damnationem incurreret, vt nunquam recta, semper autem praua vellet appetere.* Quibus & similibus locutionibus nihil aliud significatum volunt, nisi hominem, si non recte viuere propter inflictam concupiscentię reluctantis infirmitatem, saltem velle & credere posse suâ libertate, etsi non sine interno gratiæ simul concurrentis auxilio, sicut omnia ad iustè viuendum pertinentia primus homo viribus à concupiscentia illæsis potuit, vt supra fusiùs declarauimus. Itaque quia de gratia discretiua credentis à non credente tota vertebatur controuersia, quam constabat non esse illam Adami & Angelorum gratiam, quia aliis cum ea sua libertate stantibus, alij non minore præditi, eâdem illâ libertate ceciderunt, hinc est, quod superstitis illius primæuæ libertatis reliquias tanquam veram gratiam primitùs à Deo datam commendare satagunt, relictâ illâ interiore, quæ libertatis potius flexum exspectat & sequitur, quam ipsum voluntatis flexum facit.

Hoc verò spectasse in assignanda illa gratia naturæ seu superstitis illius libertatis Massilienses, vel inde manifestum est, quod cum in hoc ipso eos deceptos esse Augustinus ostendit, hoc summo conatu probare nititur, nec ipsam naturam, siue integram, siue integræ quascunque reliquias, esse illam gratiam quæ credentem à non credente discernit: cum enim eadem sit natura omnium, siue credant, siue non credant profecto non potest esse natura vt natura, quam Deus æqualiter omnibus dedit qua inter se homines discernantur. Audi ipsum identidem hoc inculcantem: *In hac Apostoli evidentissima intentione qua contra humanam superbiam loquitur, ne quisquam in homine sed in Domino glorietur, dona Dei naturalia suspicari, siue ipsam totam perfectamque naturam, qualis in prima conditione donata est, siue vitiatæ naturæ qualescunque reliquias nimis quantum existimo absurdum est. Nunquid enim per hæc dona quæ omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus?* Et iterum, *Nihil autem huic sensui tam contrarium est, quam de suis meritis quemquam gloriari, tanquam ipse sibi ea fecerit, non gratia Dei, sed gratia quæ bonos* DISCERNIT *à malis, non quæ communis est bonis & malis.* Et adhuc vberiùs: *Vt enim sit naturæ posse habere fidem nunquid & habere? Non enim omnium est fides, cum fidem posse habere sit omnium. Non autem ait Apostolus, quid autem potes habere, quod non accepisti vt posses habere? Sed ait, Quid autem habes quod non accepisti?* Et totam disputationem luculentissimè sententiæ veritate concludens: *Illa itaque natura in qua nobis data est possibilitas habendi fidem, non discernit ab homine hominem, ipsa vero fides* (hoc est ipsum credere) *discernit ab infideli fidelem.* Vides primo quanta contentione de gratia *discernente* cum Massiliensibus disputet: quam ipsi quia naturam putabant (quia illa videbatur esse quæ vnum ab alio credendo discerneret) hinc illam vt veram Dei gratiam commendabant, in cuius possibilitate fides quoque ipsa donata censeretur. Sed rectè ostendit Augustinus, non naturam quæ communis est omnibus, sed ipsam credendi voluntatem esse quæ discernat homines: quam si non alter Deus facit, nisi quia communem naturam dedit, non in Deo erit, sed in ipso homine volente gloriandum. Vides secundò causam arbitror

Margin notes: 1. Corint. 4. — Lib. 3. ad Quirin. c. 4. — Lib. de præd. SS. c. 3. & 4. — In Epist. Hilar. ad August. — Capit. 4. — Lib. de præd. SS. c. 5.

cur interior illa gratia sine qua non creditur, multo minus Massiliensibus curanda & ad se tuendum proferenda videretur. Ipsa quippe cum omnibus eandem prędicationem audientibus cōmunis esse & à libertate suam ad agendum inclinationem atque determinationem expectare statuatur, multo minus quàm natura etiam integerrima, vel libertas eius, poterat credentem à non credente discernere. Neque iuuat quicquam, quod cum voluntate consentiente dicatur influere: nam & natura, & libertas, & voluntas ipsa multo magis, & prius & intimius influit, nec tamen idcirco iuxta discursum Augustini dici potest, naturam esse quæ credentes discernat à non credentibus. Hinc enim vnicum, verissimū, certissimum, stabilissimumque, Augustini principium vt pupilla oculi retinendum est, & iterum iterumque consideratione repetendum, aliam esse gratiam qua fit actio vel volitio, aliam sine qua non fit. Illa discernit agentem à non agente, hæc nequaquam. Vnde fieri nullâ ratione potest, vt interior illa gratia prædicationis comes, quâ homo dicitur credere posse si velit, sit illa gratia discretiua, quam Augustinus à Massiliensibus postulat. Quod quia subtiliter ab ingeniosis hominibus animaduersum est hinc est quod in illa commendanda immorari superfluum esse, & nihil ad soluendam propositam controuersiam pertinere iudicarunt.

Ex his quæ diximus etiam tertia causa à secunda pendens colligi potest, cur gratiam illam *discretiuam* ad naturæ seu libertatis potius reliquias, quam ad illam interiorem gratiam *sine qua non* creditur, reuocauerint. Cum enim cane peius & angue odissent discretionem hominum sola voluntate Dei per gratiam fieri, vt supra diximus; duritiem illam sic mitigandam esse censuerunt, vt discretionem ex natura quam Deus gratis dederat religando, eam per ambages illas totam (etiamsi gratia illa interna cum libertate concurreret & influeret simul) ex propria voluntate suspenderent; quia scilicet omnibus positis, velle & credere ex semetipsis oriretur, quia velle & nolle credere, & non credere esset in propria potestate. Notat hoc Prosper cum dicit: *Aut ideo eam* (fidem) *se iactitat ad Deum referre, quia ab ipso sit creata natura, cui rationabilem inseruit libertatem, per quam vnusquisque & credere & non credere in sua habeat potestate.* Et carmine de ingratis:

Ad excerpta Genuens.

Quos vrit gratia, cuius
Omne opus arbitrio vultis subsistere vestro.
Et quod non cuncti mortales atria vitæ
Ingrediuntur, ita ex ipsis pendere putatis
Vt tam ex iudicio constet cuiusque quod intrat
Quam quod non intrat: seu par in vtrumque facultas (velle.
Suppetat, vt tam sit proprium bona quam mala

Carm. de ingrat.

Nimirum nihil aliud vnicè contendebant, nisi vt illa discretio hominum quam palam cernimus, quando ex multis vocationis & prædicationis gratia præuentis vnus vult, alter non vult, vnus credit, alter non credit, vnus intrat, alter remanet foris, ex arbitrio seu iudicio cuiusque, seu naturali illa libertate contingeret, qua credere vel non credere, velle vel nolle in propria esset positum optione & potestate. Nam existimare quod illa impietas per aliquam internam gratiam *sine qua non* euitari queat, absurditas manifesta est. Nunquid enim perinde cum lumen præsto est, in

A vniuscuiusque qui sanis oculis est optione situm est, cernere, vel non cernere siue concurrat, siue non concurrat influxus lucis. Nonne Adam atque Angeli cum illa gratia sibi præsente fruerentur, cum qua iuxta Diuum Augustinum possent stare si vellent, perinde per liberum arbitrium, vt ipse loquitur, stetere vel cecidere ac si idipsum sola libertate præstitissent? Cuius rei vel sexcenta exempla proferri possent, nisi vel tardioribus ista sufficerent, & vnicuique sua sagacitate plura suggerentur. Hinc orta est illa toties ingeminata sanctorum Patrum querimonia, non quod actus illi boni Massiliensium, defectu gratiæ simul cum arbitrio influentis non essent vel *vitæ æternæ digni*,

B vel *meritorij*, vel *supernaturales*, vt nunc aliqui comminisci solent, sed quod obscuritatem diuinorum iudiciorum super salute & perditione hominum per illam gratiam *naturalis libertatis* hoc est *per velle & nolle* vniuscuiusque reserarent. Nonne Petrus Diaconus cum Orientalibus istud stomachatur quando dicit: *Hæc si ita sunt, vt Hæretici iactitant, comprehensa sunt ab ipsis inscrutabilia & incomprehensibilia Dei iudicia. Si enim vt ipsi volunt, nolentes damnat, saluat autem volentes, nihil est omninò quod quæratur vlterius. Et, quantum ad ipsos, [illegible] scriptura, diuina quæ incomprehensibilia Dei testatur iudicia.* Nonne & Prosper cum dicit? *Qui dispensationes Dei ex liberi arbitrij vult mutabilitate variari, profitetur sibi*

Lib. de Incarnat. & grat. ad Ful. ca. 7.

Ad cap. 8. Gall.

C *scrutabilia iudicia Dei & vestigabiles vias eius. Et quod Doctor gentium Paulus non audebat attingere, hic se existimat reseratum posse vulgare.* Et rursum alibi: *Eratiòd profunditatem inscrutabilis gratiæ per liberum arbitrium conantur aperire.* Et omnium apertissime cum causam discretionis hominum Apostoli verbis, *quis enim te discernit?* quæsiisset? *Igitur profunditas*, inquit, *illius quasi [illegible] quam secundum admirationem Apostoli impenetrabilem confitemur, per liberi arbitrij velle & nolle non [illegible]itur.* Quid hic vel Massilienses vel quoslibet alios iuuerit, si responderint, se gratiam interiorem agnoscere, sine qua velle non possint, si perinde velle & nolle cum illa gratia à propria sua libertate suspendant? vel vt

Lib. 1. de Vocat. gen. cap. 22.

D Prosper de Semi-Pelagianis loquitur:

Sitque salus dignis saluari ex PONTE VOLENDI

Carm. de ingrat. c. 6.

Nonne prorsus eodem modo inscrutabilitas illa cur vnus intret, non alius; hic credat, ille non credat, posita illâ gratiâ quæ nemini deest, per velle dissoluitur? Hoc quia Massiliensibus notissimum fuit, & neminem cui pertinacia non claudat oculos latere potest, hæc eis iustissima causa fuit, cur vbi de discretionis gratia quęstio vertebatur, non ita fuerint de illa interiori gratia inculcanda solliciti.

Cuius tamen & quarta causa eaque verissima reddi potest, quod illa gratia plerumque sub inte-

E gra natura comprehendi solet: cuius integritatis reliquias cū ipsi superesse post lapsum traderent, etiam gratiam ei debitam sub eadem superstite integritate complexi sunt. Hoc enim non modo Massiliensibus, sed etiam Prospero & August. familiare fuisse ex eis locis perspicuè constat, quæ supra hoc libro non pauca dedimus, cum Angelos & Adamum sua naturali possibilitate rectè viuere potuisse demonstrauimus. Sub naturali quippe possibilitate siue natura, semper & gratiam intelligebant. Quæ si cui forte adhuc non videantur facere satis, Ecce alia quibus omnes scrupulos cessuros esse spero.

Capit. 6.

Nam cum Pelagi[illegible] easdem, quas Augustinus vsurpare [illegible] phrases, quod homo sua possibilitate

tate posset non peccare si vellet, statim ab Augustino reprehenditur, etiamsi de homine integro loqueretur: Nempe quia ipse ab illa possibilitate omnem actualem gratiam excludebat, quæ, vt ait, naturæ etiam sanæ ad rectè viuendum fuerat necessaria, sicut lumen sanis oculis ad cernendum. Locum ex capite quadragesimo octauo de natura & gratia decerptum supra protulimus. Hinc est quod aliquoties in eodem libro phrases illas Pelagij temperat: *De homine*, inquit, *sanis pedibus tolerabiliter dici potest, velit nolit habet ambulandi possibilitatem; confractis vero, si velit, non habet. Vitiata est natura de qua loquitur, quid superbit terra & cinis?* Et inferius: *Si iste qui hunc librum scripsit de illa hominis natura loqueretur, quæ primò inculpata & salua condita est, vtcumque acceptaretur hoc dictum*, scilicet, quod possibilitas non peccandi in natura consisteret. Vbi quod ait, TOLERABILITER & VTCVMQVE illa posse dici, Pelagium respicit, qui ab illa possibilitate naturali omnem internam gratiam submouebat. In quo sensu nullo pacto locutiones istæ poterant esse veræ, nec sine particula diminuente concedi. Sed quando sub illis gratia comprehenditur, frequenter ab ipso Augustino cæterisque illius æui Patribus & Synodis pro natura integra vsurpantur. Hinc illa creberrima Augustini doctrina quam alibi latiùs tradituri sumus, quod Adam atque Angeli *per liberum arbitrium*, suæque *libertate* voluntatis stare poterant, quod nunc homo non potest. Hoc enim nihil est aliud quam quod illud natura potuere. Nimirum illa primi status gratia sub natura comprehenditur. Quod ne quem forte minus attentum falleret, cum illud aliquoties repetisset, suspicionibus occurrens obiicit sibi: *Quid ergò? Adam non habuit Dei gratiam? Imò verò*, respondet, *habuit magnam, sed disparem*. Hinc illud Cælestini Pontificis: *In præuaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem perdidisse*. Hinc illud Arausicanæ Synodi: *Quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, vt nullus postea, aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum possit, &c.* Cum dicunt nunc amissam possibilitatem naturalem, & nullum post peccatum primi hominis posse credere per liberum arbitrium, apertè indicant, ante nos habuisse, ante potuisse: quia scilicet sub illa naturæ integritate continebatur gratiæ adiutorium, ex quo simul & naturæ possibilitas illa surgebat. Itaque quia Massilienses iuxta vsum constantem Diui Augustini, & Prosperi, & Patrum illius æui, quibuscum erat eis controuersia loquebantur, & veritas quoque rectè intellecta nos ita loqui sinit, hinc est quod rarius de illo interno gratiæ adiutorio meminerint. Cum enim aliquid primæuæ possibilitatis & integritatis reliquum esse dicerent, quod posset homo naturaliter, quemadmodum Adam credere, non aliter se de illa naturali possibilitate intelligi putabant, quam ipsimet, quibuscum disceptabant; propria sua verba intellecta cupiebant. Ex quo etiam vera ratio intelligitur, cur quando Prosper & Augustinus Massilienses expugnant, nunquam dicant, idcirco non posse nunc naturali libertate credi, qui gratia amissa est; sed frequentissimè quia amissa est illa primæua possibilitas, ille naturæ vigor, illa libertas primi status. Itemque cur nunquam vrgeant reddi debere gratiam, quâ subtractâ homo iustè non possit viuere, sed instantissime repetant, vulneratam esse naturæ possibilitatem & libertatem, vt ea sanata, natura iterum rectè viuere queat. Nimirum sciunt illam nostram

Capit. 6.

Lib. de nat. & grat. cap. 49.

Capit. 51.

Lib. de corrept. & grat. cap. 11.

In Epist. ad Gall. c. 3.

Canon vlt.

A rectè viuendi infirmitatem, non ex aliqua gratiæ actualis subtractione contingere, sed ex interna ipsius naturæ seu libertatis læsione: Quæ talis ac tanta est, vt etsi gratia illius generis qualem Adam habuit, centuplo, imo millecuplo lapsis hominibus daretur maior, nunquam hominem vulneratum vel ad solum vnius bonæ voluntatis actum posset adducere: quemadmodum lux ipsa solis intensissima vulneratis seu extinctis oculis ad cernendum nihil opitulatur, sed grauius nocet: Sanis autem etiam perparua sufficit. Hanc ergo gratiam sanationis aduersus Massilienses inculcant, quam suâ incarnatione & passione Christus attulit; alio status innocentiæ adiutorio pœnitùs prætermisso: quia illud naturæ, siue integræ, siue restitutæ B atque sanatæ semper adhæret, & tanquam connaturale semper sequitur. Quæ sanè ipsissima causa est cur etiam sub natura integra vel sanata penè semper intelligatur.

Neque vero quicquam istud mirum videri debet. Si enim Scholasticis huius temporis licuit post humanæ naturæ damnationem, quam primi hominis ruina fecit, sufficientem gratiam ad peccatum euitandum nobis perpetuo cohærentem, & naturæ quasi debitam fingere; ne alioquin, vt ipsi loquuntur, merito iniustus esse censeretur Deus; quanto iustius naturæ innocenti talis gratiæ adiutorium perpetuò astitisse credendum est. C Neque enim istud auxilium propter vllam peccati infirmitatem subleuandam necessarium integræ naturæ fuit, sed propter innatam, ipsisque creatæ cuiuslibet rationalis naturæ visceribus intimam & quasi essentialem infirmitatem; ex qua fit, vt quemadmodum Augustinus dicit: *Liberum arbitrium ad malum sufficiat, ad bonum autem nihil sit nisi adiuuetur ab omnipotenti bono.* Vnde merito naturæ ad Deum amandum videndumque eleuatæ connaturale, semperque animo, vt lux oculis, necessarium, sub ipsa natura comprehensum & intelligendum fuit. Et quamquam nobis non sit propositum de alia vel aliorum, quam illa prima quam initio diximus Massiliensium sententia Prosperi D & Hilarij litteris expressa disputare; fortassis tamen ex his quæ diximus vera genuinaque radix detegitur, cur Prosperi multis annis post exortos Massilienses cum Semi-Pelagianis disputans, subinde dicat eos nullam gratiam, nisi legem & prædicationem foris pulsantem agnoscere. Sciebat enim primo, illam interiorem Adami gratiam *sine qua non*, sub naturæ vigore, quem aliqua ex parte illæsum superesse volunt ab eis esse comprehensam. Hinc cum carmine de ingratis cecinisset:

Dumque alud non est vobiscum gratia, quam lex Capit. 12.
Quamque Propheta monens, & quam doctrina ministri,
E

Statim adiungit quasi rationem

Scilicet vt tale arbitrium generaliter insit
Semine damnato genitis in corpore mortis
Quale habuit nondum peccati lege subactus
Primus homo, &c.

Vbi manifestè significat eos velle quod idcirco non indigeamus gratia nisi legis atque doctrinæ, seu prædicationis Christi, quia arbitrium nostrum quantum ad credendum, ita constitutum est sicut hominis primi, qui hoc naturali sua possibilitate nondum vitiatâ poterat. Nimirum quia natura illa seu possibilitas gratiam *sine qua non*, non

modo non excludebat, sed potius habebat infallibili lege coniunctam. Neque enim vnquam redarguti sunt Semi-Pelagiani illi, quod amplius ad credendum lapsorum arbitrium posse quam stantium arbitrati sint, sed tantummodo quod tantumdem valere contenderent. Hoc igitur est quod etiam isti videntur voluisse, vt quemadmodum ex libero arbitrio mali motus iræ aut odij, aut amoris rerum terrenarum, sponte sua, nemine adiuuante prodeunt, ita & boni ex illo, naturali possibilitate & vigore, Deo per auxilium illi primævæ integritati consentaneum adiuuante, sponte prosilirent: Quos deinde posset si vellet, abiicere, vel eadem sic adiuta libertate sequi. Totum quippe, siue motiuum ad istorum bonorum productionem spectes, siue iudicium, siue consensum atque dissensum, isti naturæ vigori (vt Arausicanum loquitur) seu isti naturali possibilitati videntur tribuisse: per quam omnia, vt in Adamo sponte fierent, illo Dei adiutorio *quod* (vt Augustinus exprimit) *desereret homo cum vellet & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret vt vellet* nunquam cum aliquid boni agere vellet, deserente. Quod præclarè expressit Prosper vbi dixit Deum fores carnis pulsare per prædicationem, vt per sensus externos,

Lib. de corrept. & grat. cap. 11.

Carm. de ingrat. ca. 15.

Sumpta foris animus diiudicet intus,
Seque ferat, quoquo librata examina pondus
Presserit arbitrij;

Hoc est, quocunque homo se sua naturali potestate commouere & flectere voluerit. Vnde fusius hoc declarando subnectit:

Ibidem.

Veluti cum voce loquentis
Aut rerum actarum species quas vidimus, aut quæ
Legimus, exoritur secreta cordis in aula
Nunc amor aut odium, nunc spes, metus, ira, dolorque.
Nec tamen hos motus scriptor, narrator, & author
Inseuere animo (quamvis fortè hoc quoq; vellent)
Sed de præceptis mens iudex sponte mouetur,
Et pro more suo quantum se exercuit istis,
Transit in affectum, quem confirmauerit ex se,
Illa volendo sequens, istis nolendo resistens.

Manifestissimè vides, non horruisse ne quidem illos cum quibus ibi disputat, istas affectuum internorum proritationes, & motus bonos, sed ita illos admisisse, vt sponte ex reliqua, naturæ integritate prodirent, quibus deinde sponte illa libertas tanquam domina, vt vellet vteretur: non desisteote scilicet illo auxilio Dei, sine quo illa non poterant etiam ex primæua Adami libertate fieri.

Longè verò diuersum esse modum illum quo hunc illa omnia per diuinæ gratiæ auxilium efficacissimum potentissimumque peraguntur statim explicat:

Ibidem.

At verò omnipotens hominem cum gratia saluat.

Per auxilium scilicet salutationis, seu *sanationis*, seu *liberationis* à malo, seu à concupiscentia resistente in qua per peccatum lapsi sumus,

Ipsa suum consumat opus, cui tempus agendi
Semper adest quæ gesta velis: non moribus illi
Fit mora, non causis anceps suspenditur vllis
Nec quod sola potest, cura officioque ministri
Exequitur, &c.

A Et modum diuinæ executionis longè diuersum tangens ab eo, quo solam *possibilitatem* ita adiuuat, vt motus & consensus bonos sponte proferat si voluerit:

Ille, inquit, *obscuritas dat cordibus intellectum;*
Ille ex iniustis iustos facit, indit amorem,
Quo redametur amans & amor quem conserit, ipse est.
Hunc itaque affectũ, quo sumunt mortua vitam,
Quo tenebræ fiunt lumen, quo immunda nitescũt
Quo stulti sapere incipiunt, ægrique valescunt:
Nemo alij dat, nemo sibi, non littera legis
B *Nec naturalis sapientia* (hoc est libertas & possibilitas) *quæ semel acta*
In præceps labi nouit, consurgere nequit.

Vbi iterum vides quod sexcentis Augustinus & Prosper inculcare solent, totam illius negotij difficultatem & tantæ gratiæ saluatricis necessitatem, ex corruptione illius naturalis sapientiæ, seu possibilitatis vigorisque oatoralis peti; quæ si non esset, nihil opus esse isto magno perditæ possibilitatis adiutorio, sed natura sibi ad omnia ista cum illo sæpius dicto primævæ integritatis auxilio sufficeret.

Hæc est ergò vera ratio cur tanta ac toties iterata
C concertatio Prospero cum Semi-Pelagianis fuerit; An arbitrium hominis peccato læsum sit, an medicina indigeat, hoc est gratia Christi, an amissa sit possibilitas, & similia, de quibus ante diximus, quasi controuersia ex huiusmodi tota penderet. Sciebant enim Semi-Pelagiani, non à se peti illam integræ naturæ gratiam: eo quod istam agnoscere, prorsus perinde sit, ac si nullam pœnitùs faterentur. Nam quemadmodum quando de læsis oculis vel homine ægrotante disputatur, vtrum sine auxilio possint cernere & conualescere, nemo tam absurdus est, vt hoc existimet sine luce, vel cibo posse fieri, sine quibus, nec sani quicquam poterant, neque quisquam tam ine-
D ptè delirus est, vt se quicquam ad rem propositam dicere putet, si necessitatem lucis & cibi ad recuperandam sanitatem exaggeret, cum tota disputatio vertatur de collyrio, & medicinis, supposita tanquam indubitata & naturali sanis ægrisque ciborum & luminis necessitate: Itaque & Semi-Pelagiani satis intelligebant, vbi de sanandis naturis agebatur, non illud gratiæ auxilium à se peti, sine quo etiam sanissimi hominis liberum arbitrium nihil est, vt Augustinus de Adamo dicit, nisi adiuuetur ab omnipotenti bono: sed illud quo læsum, infirmatum, attenuatumque arbitrium velut Christi Medici adiutorio ac medicina sanandum est, vt iterum sicut olim sua possit libertate
E velle seu credere, quod sibi per ægritudinem concupiscentiæ tumultuantis ac resistentis ademptum est. Hic sollicite auxilium naturæ sanæ velle commendare & absurdissimum esse sentiebant & nihil ad rem, & hoc ipso quo aliquid sanitatis reliquum esse dicebatur satis expressum. Hinc est quod alia Christi auxilia quasi medicinalia exaggerant, doctrinam eius, gratuitam vocationem, & Euangelicam prædicationem. Quæ in re profectò longè subtilius & liberalius à Semi-Pelagianis actum fuit, quam à nonnullis recentioribus: Subtilius quidem, quia cum de gratia medicinali Saluatoris propter quam IESVS dictus est, disceptatur, hi non intelligentes duorum statuum, duarumque gratiarum differentiam quasi rem

Lib. de correp. & grat. cap. 11.

magnam

magnam inculcant illud adiutorium SINE QVO NON, quod primæ conditionis & integerrimæ sanitatis esse & nihil ad rhombum spectare noluerant, & nos iam sæpe monstrauimus. Liberalius verò: quia quod illi omnibus volentibus sufficienter præstò esse statuebant, hi recentiores plerumque non nisi per interualla concedunt. Quando igitur vel his, vel illis dicitur: quare sine adiutorio gratiæ Dei dicitis hominem velle bonum, vel credere, vel esse sine peccato? *Non tunc*, vt rectissimè notauit Augustinus, *de illa gratia quæstio est, qua est homo conditus, sed de ista qua fit saluus per* IESVM *Christum Dominum nostrum.* Quod ne de sola natura, sed etiam de illa gratia quæ omni naturæ rationali adhæret, velut adiutorium essentialiter necessarium intelligeres, vide quid consequenter adiungit: *Fideles enim orantes dicunt, ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo. Si adest possibilitas, vt quid orant?* Ecce ne quidem orationem pro obtinenda gratia vult esse necessariam si adesset illa naturæ possibilitas. Nempè quia talis gratia sub naturæ integritate comprehensa censetur; nec enim illa gratia vel facit credere, vel facit facere, vel quemquam à malo liberat, qualis aduersus concupiscentiam necessaria est, sed vnumquemque relinquit suæ possibilitati & libertati, vt suopte arbitrio (quamvis non sine illa) si velit credat, si velit faciat, si velit liberet semetipsum à tentationis malo: qui quantum ad credendi primumque se discernendi voluntatem, erat vnicus Massiliensium scopus. Atque hæc de gratia illorum satis sunt. Nunc ad quos actus illas integræ libertatis reliquias valere dixerint, vlterius indagandum est.

Lib. de nat. & grat. cap. 53.

Massilienses per illam naturalem possibilitatem principium salutis ad se reuocant & initium discretionis à se proficisci volunt.

CAPVT XI.

MASSILIENSES non fuisse hostes gratiæ, sed illorum grauium dumtaxat incommodorum, quæ ex illa absoluta hominum prædestinatione & reprobatione, & quæ cohæret illis efficacissima discretione per gratiam, sequi viderentur, supra latius demonstrauimus. Ex quo profectum est, vt Pelagianos velut pestes Christianæ Religionis horrerent; atque omnia quæ sub latis illis difficultatibus in humana natura quam per peccatum prorsus perditam esse fatebantur, reparanda, sanandaque, quoquo modo videbantur tribui posse Deo, libenter ad eius gratiam reuocarent. Itaque à fastigio reparatæ domus incipientes, non modo secundum Apostolicam doctrinam, gratiam Dei, vitam æternam esse dixerunt, sed etiam virtutes omnes ipsamque in virtutibus omnibus perseuerantiam, atque adeò primam etiam peccatorum remissionem quam baptisma tribuit diuinæ largitatis dona esse confessi sunt. Sed cùm ad extremas fibras ventum est, vnde incipit primo germinare salus, hic substiterunt, & velut mortem certissimamque desperationis ansam horruerunt eas ab incerto diuini beneplaciti, & secretissimâ eius voluntate cui vult, quando vult, & vbi vult sua munera largiente, suspendere. Isto quippe constituto, omnes omninò quas tetigimus difficultatum larvæ superbulas animas acerrimè premunt, & propter libertatis iacturam, quasi imminentem timidas, velut spectra exagitant. Vt igitur se ab illis quasi fatalibus expedirent nexibus, extremam illius cœlestis catenæ ansulam, vnde primum, imperfectissimumque humanæ salutis exordium est, à sua libertate religarunt, videlicet, vt sic, non quos Deus certa determinataque voluntate ex toto numero seligens velit, sed qui propria libertate voluerint salutem inchoet, & ad baptismum iustitiamque gradatim procedendo salui fiant. Vnde totius controuersiæ cum Massiliensibus disputatæ cardo fuit, vter salutem inchoet homo, an Deus. Notauit hoc exactè Prosper qui sensa Massiliensium in summam colligens: *Ac sic*, inquit, *cum in his qui tempus acceperunt liberæ voluntatis, duo sint, quæ humanam operantur salutem, Dei scilicet gratia, & hominis obedientia, priorem volunt obedientiam esse quam gratiam, vt initium salutis ex eo qui saluatur, non ex eo credendum sit stare qui saluat. Et voluntas hominis diuinæ gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subiiciat voluntatem.* Et paulò post in eo latere dicit virulentiam illius erroris, quod *principium salutis in homine collocatur, quod diuinæ voluntati voluntas humana præfertur.* Neque verò sic ista intelligas, quasi nullam omninò gratiam præcedere vellent ante humanæ obedientiam voluntatis. Certum est enim eos omnem omninò gratiam quasi *potentialem*; hoc est, qua libertati humanæ datur credere *posse* si velit, tanquam scopo suo minimè contrariam sine difficultate confessos dummodo libertas illa sibi seruaretur qua in vtramvis partem se possent eligendo flectere, & cum quacunque gratia seipsos volendo ab alio nolente discernere. Sic enim omnes illæ perplexitates velut vmbræ, exorto Sole, diffugiunt. Hinc est quod ante hominis voluntatem, gratuitam vocationem, & Euangelicam prædicationem libenter admittunt. Hinc est quod reliquias libertatis pristinæ tanquam gratiam à Deo datam postulant: Hinc est quod gratiam viribus Adami integris datam, fractis, tantummodo ad credendum sufficere, reliquis verò actibus multo potentiorem, necessariam esse statuant. Quæ omnia manifesta sunt indicia, non eos vllam gratiam Dei, nisi quæ flexum voluntatis efficaciter secum trahit, nec eum exspectat ab hominis voluntate, timuisse, hoc est, vt acutissimè Prosper notat & efficaciter exprimit *quæ humanam sibi subiiciat voluntatem.* Toto enim ostio inueniendæ veritatis aberrant, qui putant gratiam quamcumque potentialem, hoc est qua tantum sufficienter potens arbitrium redditur, humanam subiicere voluntatem: hoc enim de quacumque actuali gratia non minus quam de habitibus ipsis falsum est, omnibus enim vtimur, si voluntas velit, omnes ipsa sibi voluntas volendo, hoc est, ad actum determinando subiicit; quamtumvis ea volente simul operentur. Hoc ergo volunt Massilienses primum actum voluntatis esse suum, eo quod positâ quacunque tali gratia, actum illum ipsi sibi tribuant, non actus à gratiâ secum rapiente voluntatem, ac discernente hominem, tribuatur. Quod iterum optimè à Prospero obseruatum est, quando dicit, quod in eorum sententia, *diuinæ voluntati impiè humana præfertur*, quod *non ideò quia adiuuatur homo velit*, quod *receptionem boni à semetipso inchoare creditur*: Quod *aliunde Deo placetur nisi ex eo quod ipse donauerit.* Et ab Hilario quando Massilienses molestè ferre docet quod non aliter homo possit arripere fidem *nisi credendi voluntate donata*: Item eos nolle, *quod homini donetur, vt velit, reiectis ab hoc dono aliter pariter*

In Epist. ad August.

reis: Nam homo tali potentiali gratiâ, siue sufficiens, siue efficax, siue alio quocunque nomine vocetur, præuentus ponitur, ac talis gratiæ proritatione delinitus, quasi in biuio collocatur, & in quamcunque se velit partem vel cum, vel sine gratia, ea pro libitu eius, siue cooperante, siue cessante inclinet & flectat, verissimum, certissimumque est, quod diuinæ voluntati impie humana præfertur, quod ideo quia adiuuatur homo vult; quod receptionem boni à semetipso inchoet, quod Deus oon donat illam voluntatem, nec illa voluntas donetur, vt velit reiectis aliis. Longe quippe diuersa sunt date sufficientissimam volendi potestatem & ipsam donare voluntatem. Nam, vt vigilantissimè obseruauit August. gratiam possibilitatis à gratia voluntatis distinguens; *Non est consequens, vt qui potest venire*, ad Christum, audita vocatione, *etiam veniat, nisi id voluerit atque fecerit.* Quod nisi fiat gratia illa potentialis, sine effectu vllo & volitione remanebit. Et rursum: *Non enim*, inquit, *Apostolus: quid autem potes habere quod non accepisti, vt posses habere, sed ait, quid habes quod non accepisti.* Quæ quidem cuiuslibet potentialis gratiæ ab actu separatio, ita in Adamo manifesta est, ita quotidianis exemplis omnium intelligentiæ exposita, vt mirum sit haoc ob causam tragœdias excitari potuisse. Quis enim non quotidie videt & humanis actibus testibus comprobat, multos in rebus ciuilibus habere volendi potestatem etiam per ardentissimorum affectuum concitationem, (ad volendum multo efficacius ipsâ gratiâ proritantium) qui tamen oon idcirco habent; sed vel resistendo, vel tandem vltro cedendo illam sibi-metipsis sua libertate tribuunt? Quis non videt innumeros habere præsentissimam oculis suis lucem, siue cernendi potestatem, qui à semetipsis sumunt ipsam cernendi vel non cernendi voluntatem? Quis denique non videt in hac ipsâ causâ quam tractamus, & iuxta recentiorum sententiam cum quibus agimus, ex multis bonorum affectum irritatione prouocatis, alios sua voluntate cedere, alios eâdem voluntate resistere, atque ita resistendi cedendique voluntatem non aliunde quam à sua libertate, huc illuc se flectente, etsi non sine gratia, prosilire? Ac talem voluntatem sua libertate gratiæ prouocanti adiungere, oonne hoc ipsum est *receptionem boni à semetipso inchoare*? Nonne hoc est *aliunde Deo placere, nisi ex eo quod ipse donauerit?* Donauit enim ipsam quidem habendæ voluntatis potestatem, sed ex ipsa non placetur Deo, cum eam habeant multi qui non placent Deo, sed suam non adiungendo voluntatem displicent Deo. Nec per illam inchoatur receptio boni, sed per ipsam consentiendi voluntatem; bonum enim quod in hominis restauratione recipitur, non est aliud quam magna voluntas bene viuendi: cuius non talis gratia, sed ipsa prima voluntas est inchoatio. Quæ voluntas per nullam omninò gratiam potentialem, per nullam omnino gratiam, quæ non subiiciat voluntatem, per nullam omninò gratiam quæ communis sit bonis & malis, vt sæpius Augustinus docet, donatur à Deo; sed siquidem talis voluntas, gratiâ etiam simul influente & cooperante sequitur, ea naturalis illius possibilitatis etsi aliquanto nobilior fœtus est, nullo modo peculiare ipsius Dei vel ipsius gratiæ donum. Sed hac de re alibi ex professo disputandum est. Nunc ista duo hic scire sufficit: Primum in eo puncto totam cum Gallicanis illis Presbyteris constitisse controuersiam, vter primùm discerneret hominem ab homine, qui ex simili massa procreatus, in simili damnationis causa constitutus est, an homo volendo, an Deus ipsam voluntatem, hoc est, volitionis actum largiendo: Alteram, hoc primum salutis initium idcirco Massilienses ex sua libertate religasse, vt fatales illas tabulas, & necessitates atque inde nascentes desperationes sua voluntate frangerent. Quod apertissimè solum & vnicum illum voluntatis internâ gratiâ pulsatæ flexum outumque sibi seruando, tanta facilitate consequuntur, ac si nudâ illâ naturali possibilitate & libertate vterentur.

Lib. de grat. Christi c. 14.

Lib. de prædest. SS. c. 5.

Tres actus comprehendit illud principium salutis; fidem, desiderium sanitatis, & orationem.

CAPVT XII.

CÆTERVM istud salutis initium suam nonnullam habet latitudinem. Quod, vt melius ex mente Massiliensium intelligatur obseruari debet, esse duo in hominis sanatione distinguenda. Ipsa curationis opera, quibus reipsa ægritudo pellitur, & ea quæ curationem quadam necessitate præcedunt. Curationis opera sunt, exercitium, diæta, medicinarum oppositio, & huiusmodi quibus morbus paulatim cedit & sanitas procuratur. Præcedunt in ægroto, Medici desiderium, aduocatione, & recta de ipsius arte credulitas; quamvis ad ipsam sanitatem inducendam nihil per se ipsa laboranti conferant. Neque enim propterea quisquam sanus hoc ipso redditur; quia sanitatis incensus desiderio Medicum vocat, cuius peritiæ plurimum fidit.

Sic ergò in spirituali hominis sanatione statuendum est, aliud esse ipsa curationis opera aliud præambula ad inchoandam curationem. Curationis opera sunt quibus reipsa in animo procreatur salus, vt sunt baptismatis aliorumque Sacramentorum applicatio, & in primis exercitium ac diæta spiritalis, per quæ singulorum vitiorum ægritudines pedetentim fugantur animo, & sanitas conualescit. Nam singularum virtutum opera, quibus exercendi sunt qui sanitatem assequi cupiunt, ita sunt iam obtentæ alicuius sanitatis officia, vt simul sint restantis ægritudinis remedia. Præcedunt verò animorum curationem, Medicum quærere, Medico fidere & à Medico velle sanari.

Hac obseruata distinctione Massilienses ingenuè confitentur tantam ex peccato primi hominis consecutam esse animorum ægritudinem, & virium humanarum stragem, vt non solum sanitatem suam nullo opere consummare non possint, sed nec incipere nec promouere. Nam hoc est illud quod eos ante, capite primo præsentis libri ex testimoniis Prosperi & Hilarij dixisse demonstrauimus, propter nimiam ægritudinem & labefactatas peccato vires *ad nullum opus* bonum *incipiendum, nedum perficiendum quemquam sibi posse sufficere.* Hoc enim inchoatæ saltem sanitatis effectum vel aliquam ipsius curationis partem esse volunt: atque eorum vtrumvis per solam Dei gratiam esse tribuendum. Quemadmodum qui fractis cruribus omnibusque progressionis ac motus organis dissolutis iacet, nullum omninò ambulationis motum, vel incipere, vel perficere potest nisi aliquod saltem robur ope medicinalis curationis accesserit.

In Epist. Hilar.

Sed

A Sed quemadmodum iste tantopere debilitatus, atque adeò omni omninò ambulandi potestate priuatus, potest tamen auditâ Medici præstantiâ & benignitate desiderare sanitatem, & parati Medici opem poscere, cùm illud nullius sit potestatis indicium, neque vlla vel sanitatis, vel curationis pars. Ita congruum esse putant, vt quando hominibus salus animæ: hoc est, benè viuendi potestas à Christo Medico & Saluatore restauranda prædicatur, saltem possent audita eius vocatione per illam naturalem libertatem *credere quæ de Medico prædicantur, desiderare sanitatem, & eius auxilium flagitare:* Cass. coll. 13. *Nam hæc* non sunt vlla sanitatis portio, sed præambula. Nec *enim*, vt quidam eorum dicit, *cùm voluerit quis sanitate perfruitur; aut de ægritudinis morbo pro arbitrij sui desiderio liberatur.*

B Ex illis igitur tribus, quæ à Massiliensibus superstiti illi libertati tribuuntur, & quæ alia nonnulla sub se continent.

Primùm est *credere Medico*, hoc est, fides in Christum, de qua sic Hilarius: *Consequens putant exhibendam ab eo fidem, cuius naturæ id voluntate conditoris concessum est.* Et Prosper: *Vniuersis hominibus propitiationem quæ est in Sacramento sanguinis Christi sine exceptione esse propositam vt quicumque ad fidem & ad Baptismum accedere voluerint salui esse possint.* Et rursum: *Ab his eam (vitam æternam) apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.*

C Et hoc est quod, vt Hilarius refert, nolunt *credendi voluntatem donari*. Itemque quod dicunt *talem omnibus remansisse voluntatem*, siue volendi potestatem, *quæ vel contemnere quis valeat vel obedire.* Intelligunt enim illam primam voluntatem, qua fit vt illi primo mandato, quo credere iubemur, vel obeditur vel resistitur. Illa quippe phrasis ex Apostolo deriuata est, qui ipsum credere vocat, *obedire fidei & Euangelio.* Ad Rom. 1. & 10. Istam credendi potestatem sæpissimè Semi-Pelagiani omnes prædicant, vt non opus sit immorari in re manifesta pluribus.

D Neque verò hic illam solam fidem intelligunt, qua quis communes articulos Christianæ Religionis veros esse consentit; sed potissimum illam, qua quis secundum Apostolum credit in eum qui iustificat impium, hoc est in Christum IESVM generis humani Medicum & Saluatorem. Hoc enim magis ex professo sanationem ægroti hominis respicit. Vnde illi fidei coniungere solent *desiderium sanitatis.* Vtrumque breuiter exprimit Hilarius, cum eos sentire dicit: Initio Epist. ad August. *Congruum esse prædicationi, vt cum prostratis & nunquam suis viribus surrecturis annunciatur obtinendæ salutis occasio; eo merito quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & totius sanitatis consequantur effectum.* Vides requiri fidem qua illi qui habent *velle sanari*, credant etiam se à Christo Medico *posse sanari.*

E De qua sanitatis assequendæ voluntate paulò inferiùs idem dicit: *Nullam ita deprauatam vel extinctam*, naturam, *putant*, *vt non debeat, vel possit se velle sanari.* Quo sensu in eadem Epistola profitentur *arbitrium lapsi hominis ad hoc tantum esse liberum, vt velit vel nolit admittere medicinam*, hoc est, vt velit vel nolit per Saluatoris medicamenta & Sacramenta sanari. In Epist. ad August. Et in Epistola Prosperi, *Vt quicunque ad fidem & ad Baptismum, accedere voluerint, salui esse possint.* Siquidem velle baptizari non est aliud quam tali regenerationis remedio omnibus proposito sine quo ex Medici præscripto non potest esse salus velle sanari. Ipsi quippe constantissimè tueri solent, *Neminem* vt Ibidem. Prosper eorum sensum exprimit, *per opera sua, sed per Dei gratiam regeneratione saluari; nullumque in regnum suum constituisse Deum nisi per Sacramentum regenerationis assumere.* Vnde eadem sunt, velle baptizari & tali Christi medicamine velle sanari. Quod sanitatis desiderium nullam sanitatis partem esse volunt, ideoque facile per illas libertatis reliquias posse præstari: *Neque enim*, vt ait Hilarius, Epist. ad August. *alicui operi curationis eorum, annumerandum putant exterrita & supplici voluntate vnumquemque ægrotum velle sanari.* Nam velle sanari, est nondum habitam *accipere velle* sanitatem. Vnde Augustinus in illo errore constitutus, vocabat hoc *accipiendi voluntatem*, *nisi*, inquit, *quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit Spiritum sanctum ad operandum gratiam* scilicet ad operandum necessariam. In expos. quarumdam proposit. Ep. ad Rom. & cit. à Massil.

B Porrò hanc sanitatis voluntatem non intelligunt Massilienses esse nudum sanitatis desiderium sed simul *precibus & gemitibus expositum* vt Deus ægrotantibus sanitatem impertiri velit. Hoc vno breui & efficaci verbo Hilarius notat, cum illam voluntatem *supplicem* vocat: *supplici voluntate velle sanari.* Volunt igitur hominem posse ac debere Deo pro obtinenda sanitate supplicare. Sic intellexit eorum sententiam Augustinus: *Attendant* Lib. de dono perseu. c. 23. *ergò*, inquit, *quomodo falluntur, qui putant esse à nobis, non dari nobis, vt petamus, quæramus, pulsemus.* Et paucis interiectis: *Nec volunt intelligere etiam hoc diuini muneris esse, vt ORFMVS, hoc est petamus, quæramus atque pulsemus.* Et hoc eodem sensu

C ipsemet olim Semi-Pelagianam opinionem tradiderat. Putabat enim, si ipsi testanti credimus *fidem non esse donum Dei, sed à nobis esse in nobis & per illam nos impetrare Dei dona.* Lib. de prædest. SS. c. 3. Impetrare namque proprium orationis est. Vnde paulò inferius: *Neque enim putabam fidem Dei gratia præueniri vt per illam nobis daretur, quod posceremus vtiliter, &c.* Epist. ad August. Et hoc est, quod Prosper Massilienses sentire dicit, *posse hominem ad hanc gratiam qua in Christo* (per baptisma) *renascimur peruenire, per naturalem scilicet facultatem petendo, pulsando, &c.*

Hæc sunt illa tria quibus præstandis Massilienses reliquias pristinæ libertatis sufficere posse voluerunt. Quæ sæpe sola fidei expressione indican-

D tur. Fides enim in primis propter Impetrandas vires & robur animi necessaria est. Vnde illud toties ab Augustino inculcatum: *Fides impetrat quod lex imperat.* Impetrat enim petendo, quærendo, pulsando, quicquid ad ægritudinem pellendam obtinendamque sanitatem opus fuerit. Atque illa causa est cur fere non nisi fidei reminisci solent, quia sub fide, orationem eius comitem, quæ pro pellenda ægritudine, & impetrandâ quam desiderant sanitate ex fide funditur, complectuntur. Vnde de Massiliensibus Augustinus: *Sed hæc*, inquiunt, *vt à Deo dentur nobis fides impetrat, quæ incipit à nobis.* Lib. de dono perseu. c. 17. Ecce fides impetrare dicitur: quod oratio ex fide fusa impetrat.

E

Alij quadruplices actus ad quos hominem sufficere volunt, Timor, dolor, diligentia, voluntas bene viuendi. *De sententia Cassiani; & quid ei semina virtutum inserta naturaliter.*

CAPVT XIII.

CÆTERVM tametsi ista tria præcipua sint, quibus ab homine salutem inchoari posse Massilienses tradunt, sub illis tamen & alia nonnulla videntur velle comprehendere. Nam

quod apud Hilarium dicant *exteriria* voluntate A ægrotum velle ſanari, myſterio nequaquam caret. Volunt enim & alia nonnullorum actuum genera inter initium fidei & orationem plerumque interpoſita eadem ſuperſtite libertate poſſe proſilire, inter illos primi ſuot *timor mortis* atque *ſuppliciorum* poſt mortem impendentium quo peccatoribus comminatur Deus. Nam apud Hilarium dicunt poſſe ſaltem *periculum demonſtratæ mortis horrori.* Periculum vocant propter imminentes à morte pœnas. Et paulò poſt: *Nam ſi non poteſt timere quis, vnde terretur niſi ea voluntate quæ ſumitur*, ab aliò ſcilicet dante, non ex *eo culpandus eſt, quod nunc non vult.*

Secundi generis actus ſunt *dolor*, ſi non pœni- B tentiæ, ſaltem de tanta ſua infirmitate qua rectè viuere & pœnitere non poteſt. *Quò pertinet*, inquiunt, *tanta extrinſecus correptionis inſtantia, ſi non ab homine etſi non fides integra, ſaltem vel dolor compunctæ infirmitatis exoritur?* Et iterum: *Si autem eſt vel qualiſcumque dolor qui ad exhortationem corripientis oriatur, hancipſam dicunt cauſam, &c.*

Tertij generis eſt aliqua voluntatis *diligentia* ſeu ſollicitudo ſeu deuotio, nempe ad aſſequenda Dei dona quibus procuratur ſanitas: *Ita demum*, inquit de illis Proſper, *poſſe vnumquemque ad correctionem aut ad profectum vocari, ſi ſe ſciat* SVA DILIGANTIA *bonum eſſe poſſe*, mediate ſcilicet, quia diligentia Dei impetrat adiutorium. Et ſuperiùs: C *Et de vita æterna nemo deſperet, cum voluntariæ deuotioni remuneratio ſit parata.* Quam deuotionem ſæpiſſimè Fauſtus & Caſſianus inculcant, nihil eſt autem eis aliud quam quædam ſollicitæ voluntatis in credendo petendiſque remediis promptitudo. Vnde ſub actibus præcedentibus ferè comprehenditur.

In Epiſt. ad Auguſt.

Quarti generis actus æquè imperfecti ſunt vt præcedentes *nolle peccare*, ſeu *velle rectè viuere*, non illa plena voluntate quam efficacem vocaot, illa ſiquidem prouectæ ſanitatis fructus eſt, ſed inefficaci qoadam velleitate, quæ propter infirmitatem nullum effectum niſi fortè ſupplices preces parit. Hanc videtur Auguſtinus in errore Maſſi- D lienſiom conſtitutus, expreſſiſſe cùm dixit: *Noſtrum eſt credere & velle, illius autem dare credentibus & volentibus facultatem bene operandi* Vbi illud *velle* quod poſt fidem ponitur nihil aliud videtur eſſe niſi voluntas operandi ſeu bene viuendi, ſed infirma: quod & antitheſis ſubiuncta poſtulat: *illius eſt volentibus dare facultatem bene operandi*, quam ſcilicet etſi iam volentes, oon habebant; ſed apertiſſimè ſententiam illam ſuam in eodem libro exprimit: *Liberum*, inquit, *arbitrium perfectè fuit in primo homine: in nobis autem ante gratiam non eſt liberum arbitrium vt non peccemus, ſed tantum vt peccare nolimus.* Ecce in Maſſilienſium errore conſtitutus (quem in iſto libro ſe profeſſum eſſe confitetur) apertiſ- E ſimè reliquiis priſtinæ libertatis tribuit *nolle peccare*, etſi præ voluntatis illius infirmitate adhuc à peccatis abſtinere non poſſit, ſed per gratiam conferri debeat. Vnde ſeſe explicando ſubiungit: *Gratia verò efficit vt non tantum velimus rectè facere, ſed etiam poßimus, non viribus noſtris, ſed liberatoris auxilio.*

In Expoſ. quarundam propoſit. ad Epiſt. ad Rom. prop. 61. quod retract. lib. 1. retract. c. 3. & lib. de prædeſt. SS. cap. 3.

Lib. Expoſ. quarundam prop. Epiſt. ad Rom. propoſ. 18. Lib. de prædeſt. SS. c. 3.

Eadem propoſ. 18. citata.

Porrò ſub iſto genere oon ſolum illud generale votum benè viuendi comprehenditur, ſed etiam omnium virtutum ſimiles inefficaces actus ac deſideria; vt quibus deſiderat aliquis eſſe caſtus, continens, iuſtus, temperans, patiens, humilis, cæterarumque virtutum actus exercere, ſed oppreſſus vitiis præ virium infirmitate noo poteſt. Huiuſmodi quippe imperfectæ voluntatis actus, ipſa oratio quam ab homine fundi poſſe volunt pro impetranda ſanitate ſeu operandi facilitate complectitur. Nam ſicut oemo Medicum pro reſtituenda ſibi videndi vel ambulandi facultate rogare poteſt, niſi haberet videndi ambulandique voluntatem, ita nemo videtur poſſe pro caſtitatis, temperantiæ, iuſtitiæ, cæterarumque virtutum ſanitate preces fundere, niſi habeat imperfectum ſaltem caſtè, temperanter, iuſteque viuendi deſiderium. Quam ſententiam videtur expreſſius docuiſſe Caſſianus qoando decima tertia Collatione dicit: *Vt autem euidentius clare & etiam per naturæ bonum quod beneficio creatoris indultum eſt, nonnunquam bonarum voluntatum prodire principia, quæ tamen niſi à Deo dirigantur ad conſummationem virtutum peruenire non poſſunt Apoſtolus teſtatur dicens: Velle enim adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio.* Apoſtolus enim de cuiuſvis vitij repugnantia loquitur; per quam voluntas boni quam in ſe eſſe ſentiebat noo poterat pertingere ad perfectionem boni. Vnde iſta bonarum voluntatum principia Proſper ſæpius *principia virtutum*, vocat, & intelligit, ipſeque contextus Caſſiani poſtulat, eum promiſcue de quacunque virtute locutum eſſe.

Caſſ. Coll. 13.

Vide Proſ. cont. Collat. c. 27. 28. & ſeq.

Sed duo ſunt in quibus præcipue à Preſbyteris Maſſilienſibus diſcrepat Caſſianus. Primùm, quod iſte oon niſi in qoibuſdam illa boaarum voluntatum principia proſilire putat? ſiquidem aliis ea vult à Deo per gratiam inſpirari ac dari, quod Maſſilienſes generaliter ſummopere ſunt deteſtati, ne illis quas ſupra diximus difficultatibus ſtringerentur. Alterum quod quamuis initio ſola bonarum voluntatum principia nos à nobis habere ſtatuiſſet, tandem tamen eo vſque prouehitur, vt etiam illam *admirabilem*, ſicut Synodus Arauſicana loquitur, Zachæi, Centurioois, & *Latronis fidem*, perfectiſſimamque patientiam Iob naturæ viribus obtinere poſſe deliret. Idque noo ſolus aduerſus conſtantem doctrinam Maſſilienſium quam ſupra vidimus, ſed etiam ſuam, qua ſicuti refert Proſper, & eius cootradictionem notat, antea deſiuerat, *bonorum deſideriorum voluntarios motus, ſine auxilio Dei nec prouehi poſſe nec perfici.*

Cap. 33. & 34. aduerſ. Collatorem.

Ex his perſpicuè intelligitur, quid ſint *illa virtutum ſemina* quæ Caſſianus docet omni animæ ineſſe oaturaliter, beneficio Creatoris inſerta. Nõ ſunt enim aliud, quam illa ſæpius dicta naturalis poſſibilitas, ſiue libertas voluntatis, quatenus poſt primi hominis præuaricationem tantillum priſtinæ integritatis illæſum retinet, vt in ſua poteſtate habeat credere, orare, & ſingularium virtutum inefficacia deſideria ſeu voluntarios motus germioare, cum Adam eâdem illâ illæsâ libertate poſſet cuncta per ſe opera facere ſi vellet. Vnde Proſper vocat *Naturalem affectum*, & Caſſianus, *Poßibilitatem* & *ſcientiam boni*: quam oegat *genus humanum*, vel ipſum Adam poſt, *præuaricationem amiſiſſe*, *cauendumque* docet ne *ita ad Dominum omnia Sanctorum merita referamus, vt nihil niſi id quod malum atque peruerſum eſt, humanæ aſcribamus naturæ.* Sed vt iam ante monui, Caſſianos in fine Collationis putat non tantum, illa quæ dixerat virtutum ſemina, ſed ipſas etiam virtutes perfectiſſimas iu eadem illa naturali libertate manſiſſe. Ex quo fit, vt illum exceſſum reprehendendo Proſper dicat: *Iam non ſolum voluntatem boni* (ſicut ante iuxta Maſſilienſium opinionem fecerat) *ſed etiam poßibilitatem libero aſcribit arbitrio.* in infert ſæpius: *tam incolumes ab eo dici eſſe omnium hominum animas naturaliter, quam fuit primi hominis ante peccatum.* Quam Caſſiani opi-

Cap. 39. cont. Collat.

Eadem Coll. 13.

Cont. Coll. 13.

Ibid. c. 31. in fine. Vide idem c. 39.

& maximè c.40. initio & in fine. nionem etiam Faustus docet: nam quamvis etiam sæpissimè tantum fidem & orationem & quosdam bonæ voluntatis affectus naturali libertati tribuit, aliquando tamen etiam integras virtutes, perfectamque iustitiam à naturali arbitrio proficisci posse decernit. De quo vide quæ latiùs alibi diximus. Sup.cap.2.

Maßilienses non totam fidem, sed eius solum initium & perseuerantiam in hominis potestate constituunt: Et quid sit fidei initium. Nonnulla de perseuerantia.

CAPVT XIV.

CÆTERVM de fide quam præcipuè viribus humanis Massilienses assignare diximus, duo consideratione digna sunt. Primum est, quod non quamlibet fidem, sed solum initium eius homini tribuant. Nam *fidei augmentum*, sicut & omnium virtutum *sanitatem*, quæ postmodum à Deo impetrata conceditur, diuinæ gratiæ munus esse confitentur. Designat hoc Diuus Prosper illis verbis: *Qui autem credituri sint, quive in ea fide quæ deinceps per Dei gratiam sit iuuanda mansuri sint, præsciisse ante mundi constitutionem Deum.* Fidem enim iam existentem per gratiam iuuari, nihil est aliud, quam eius augmentum gratiæ reputari. Quod expressiùs Hilarius tradit: *Conuenienes asserunt veritati, vt & eo merito quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum.* Vnde loca Scripturæ quibus fides ascribitur Deo, *ad id*, inquit, *volunt valere vt adiuuetur qui cœperit velle, non vt etiam donetur vt velit reiectis aliis*, & cætera.

Epist. ad August.

Ibidem.

Ibidem.

Ex quo colligitur Massilienses, non nisi primam fidei inchoationem, quâ videlicet, vt Augustinus exponit, *in Christum credere cœpimus*, seu *primitùs creditur*, reseruare sibi: omne vero augmentum seu *incrementum*, seu *supplementum* eius, vt Augustinus nominat, quo scilicet voluntas illa credendi crescendo roboratur, tribuere Deo. Neque enim solliciti erant de magnitudine virium libertatis, quas peccatum superstites reliquisset, sed hoc vnum dumtaxat, vt primum illud volendi nolendique momentum & simplicissimus ille voluntatis flexus esset suus, non ab illa potenti ac discernente gratia tribuendus. Omnium enim postremis & imperfectissimis volendi actibus contenti erant, vt quoquo modo constitutiones illas alienas & quasi fatales de sua propria voluntate, gratiæque vim potentissimam discernentis euaderent. Vnde clarè apud Hilarium dicunt se *talem præcedere*, velle *voluntatem, quæ tantum medicum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat*, imo nonnullis interpositis, *qualecunque initium voluntatis vocant*. Molestissimè quippe ferunt id quod Catholici dicunt: *Nihil in hominibus remansisse*, scilicet ex pristina integritate, *quod prædicationis vigor vel correptio valet excitare*. Item talem damnationem Adamum cum suis posteris incurrere meruisse, *vt nunquam recta, semper autem praua vellet appetere*: nostræque voluntati *nolle iustitiam ineuitabili necessitate esse coniunctum*. Minimum quippe quod excogitari potest à nostra dependens voluntate, quo illud absolutum decretum Dei de nostra discretione frangatur, Massiliensium scopo abundè sufficit:

Aug. lib. de prædest. SS. sæpius. Vide ca. 2. & 4. & 21. Ibidem.

In Epist. cit.

In Epist. Hilar. init. & circa med. Ibid. inf. Ibidem.

A quantumvis ad hoc ipsum quælibet gratia potentialis siue vocatio, siue prædicatio, siue accidens, siue substantia, siue libertas, siue natura, siue internum, siue externum adiutorium quod à voluntatis libertate pendeat requiratur.

Et quamvis nonnulli dubitare videantur, an illud initium fidei sit totius credendi actus, quatenus ex affectu voluntatis & intellectus assensione constituitur, an vero solus affectus voluntatis, qui assensum rationis imperat, certissimum tamen est, eos integrum credendi actum ex vtriusque facultatis concursu completum intelligere. Hoc enim ex tota Augustini confutatione manifestissimum est. Nam non solum scripturæ testimonia, B quibus fidei initium extorquet homini, & asserit Deo, de vera plenaque fidei assensione loquuntur, sed etiam statim in ingressu *ipsum credere nihil aliud esse* definit, *quam cum assensione cogitare*. Quamquam profecto Massilienses ipsi quando illam credendi voluntatem *supplicem* vocant, & petere, quærere, pulsare, pro impetranda sanitate tradunt, plenum credentis assensum, & non solummodo sterilem affectum se intelligere, manifesto significent. Nam illud Apostoli, *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt*, veram non modo voluntatis credulitatem & promptitudinem, sed etiam intellectus persuasionem de inuocati prouidentia & potestate probat esse necessaC riam. Lib. de prædest.SS.c.2. Rom. 10.

Alterum quod hic obseruatum volumus est, Massilienses etiam fidei perseuerantiam in nostra potestate constituere; hoc est ita nos posse in illa inchoata credendi voluntate permanere, vt quandocunque volumus credendi actum eliciamus, sicut primitus auditâ vocatione credidimus. Nec tamen per hoc, incrementum fidei ad suas vires trahunt; sed solum volunt, vt libertas illa naturalis possit voluntatem ad actum credendi pro suo nutu flectere, non solum quando primum prædicatione præuenitur, sed etiam quando per Dei gratiam iam impetratam auctior, ardentior, & robustior facta est. Hoc enim si per se potest, in D fide iam semel inchoata per se perseuerare posse perspicuum est.

Hoc vero Massilienses velle, Prosperi verba satis manifestè declarant: *Qui autem credituri sunt*, inquit, *quive in ea fide quæ deinceps per Dei gratiam sit iuuanda mansuri sunt, præsciisse ante mundi constitutionem Deum & eos prædestinasse, &c.* Ecce similiter fidem & permansionē in eadem fide ad præscientiam, non prædestinationem reuocant, videlicet quia Deus nos libertate voluntatis nostræ perseueranter credituros esse præuiderit solum, non etiam perseuerandi voluntatem nobis dandam prædestinauerit. Hoc enim apud Massilienses phrasis ista significat; & ita intelligendam esse E sæpissimè Augustinus insinuat, & nonnunquam apertè docet, vt quando dicit: *Neque isti ad sola illa exhortantur dona quæ non à Deo dari, sed à nobis esse contendunt, sicut sunt initium fidei, & in ea vsque in finem perseuerantia.* Et iterum, *Sed ij qui solum initium fidei, & vsque in finem perseuerantiam sic in nostra constituunt potestate, vt Dei dona esse non putent, neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates.* Et rursum nonnullis interiectis: *Sed hæc*, (inquiunt Massilienses) *vt à Deo dentur nobis fides impetrat quæ incipit à nobis. Quam fidem & incipere habere, & in ea vsque in finem permanere, tanquam id non à Domino accipiamus nostrum esse contendunt.* Et mox, *Hæc dicentes nolunt hominibus prædicari dona Dei*

Epist. ad August.

Lib. de dono perseu.c.17. Ibidem. Ibidem.

esse vt veniatur ad fidem & permaneatur in fide. Quam doctrinam in vnius illius capitis contextu octies aut decies repetit, vnde in præcedentibus grauiter ferunt istam Catholicorum prædicationem: *Ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei, vt alij ex vobis de infidelitate, accepta obediendi voluntate veneritis ad fidem, vel accepta perseuerantia maneatis in fide.*

Capit. 5.

Ex quibus liquidò patet Massilienses solam fidem, & in ea perseuerantiam humanæ potestati arrogasse, cætera omnia quibus rectè viuitur, vt continentiam, iustitiam, sapientiam & huiusmodi ac in iisdem virtutibus perseuerantiam, Dei dona esse confessos, atque idcirco à Deo precibus esse postulanda. Vnde cum eos dixisset fidem & perseuerantiam in fide subtrahere Deo: *Cætera vero*, inquit, *ipsum dare concedunt, cum ab illo impetrantur credentis fide.* Et hoc est quod Massilienses dicunt: *Perseuerantiam suppliciter emereri, vel amitti contumaciter posse.* Nimirum perseuerantiam in cæteris Dei donis intelligunt, pro qua tanquam pro peculari Dei munere preces immolandas esse concedunt. Quo sensu intelligendum illud Hilarij Massiliensium opinionem exponentis: *Quod autem dicit Sanctitas tua neminem perseuerare, nisi perseuerandi virtute percepta, hactenus accipiunt, vt quibus datur, incerti licet, præcedenti tamen proprio arbitrio tribuatur*, videlicet oranti pro virtute perseuerandi. Nulla quippe ratione patiuntur, vt perseuerantia in virtutibus aut bonis operibus *ad incertum voluntatis Dei deducatur*: atque inde factum est, vt illam scripturam apertissimam: *Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, tanquam non canonicam omittendam esse definirent.* Totam eorum sententiam perspicuè & efficaciter expressit Augustin. cum adhuc in eodem quo Massilienses errore versaretur: *Non quidem*, inquit, *Deus elegit opera quæ ipse largitur cum dat Spiritum sanctum, vt per charitatem bona operemur; sed tamen elegit fidem: quia nisi quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit donum Dei, id est, Spiritum sanctum, per quem infusa charitate bonum possit operari.* Quæ Augustini verba, quia clarè Massiliensium opinionem exprimunt; *Acceptare se*, inquit Hilarius, *& probare testabantur tanquam conuenientia Euangelicæ veritati.* Vnum hic tamen obseruandum est, non rectè Massilienses perseuerantiam illam intelligere quā Dei donum esse concedunt, putant enim esse donum aliquod permanens, quod semel acceptū accipientis voluntate possit amitti. *Nec quicquam*, inquiunt apud Hilarium, *talem dari perseuerantiam, à qua non permittatur præuaricari, sed à qua possit suā voluntate deficere & infirmari.* Et ad illam perseuerantiam respicit id quod infra dicunt: *Cæterum quicquid libet donatum sit prædestinatis, id posse & amittere & retinere propriā voluntate contendunt.* Addunt enim, *quod tunc falsum esset, si verum putarent eam quosdam perseuerantiam percepisse, vt nisi perseuerantes esse non possint.* Quæ perseuerantiæ intelligentia à Diuo Augustino reprehenditur.

Lib. de dono perseu. c. 17.

Hilar. in Epist. ad August.

In expos. quorumd. prop. Epist. ad Rom. prop. 60.

Ibidem.

De dono perseu. ca. 6.

Inferuntur quatuor corollaria, & declaratur, quomodo non sine gratia Dei, perseuerantiam in fide & iustitia ad se reuocarent. De loco Apostoli, quod Deus vult omnes homines saluos fieri.

CAPVT XV.

CÆTERVM ex allegatis istis testimoniis tria manifesta fiunt. Primum, sub illa perseuerantia in fide, quam sibi Massilienses tribuunt, etiam perseuerantiam in oratione cæterisque actibus, quos tanquam præambulos ad sanitatem recensuimus, intelligere. Hoc est enim quod Augustinus dicit, *in accipiendi voluntate*, hoc est, in sanationis accipiendæ desiderio & precibus *esse permanendum*: hoc quod ipsimet Massilienses, *perseuerantiam* scilicet in bonis operibus *suppliciter emereri posse.* Ille quippe supplex emerendi modus non est aliud, quam pro impetranda perseuerantia continua supplicatio siue oratio. Sic enim volunt Dei dona ab initio vsque in finem, vt supra Augustinus dixit, *impetrari credentis fide.* Quod enim lex imperat, fides impetrat quidem, sed orando. Fides est enim quæ orat & inuocat Deum.

Patefit secundo Massilienses etiam perseuerantiam in Dei donis, hoc est, in virtutibus & earum operibus bonis, per ambages ad suam traxisse potestatem, & in sua libera potestate collocasse: quatenus videlicet sua libertate in fide & oratione seu accipiendi voluntate perseuerando, quodlibet Dei donū eiusque perseuerantiam sibi impetrare poterant, & *suppliciter emereri.* Immediate igitur omnium virtutum opera & in iisdem perseuerantiam, Dei dona esse concedunt, neque enim alioquin oratione peterentur à Deo. Nam, vt Augustinus rectissimè docet: *Impetrando oratio quidquid impetrat, euidenter donum Dei esse ostendit, ne homo existimet à seipso sibi esse, quod, si in potestate haberetur, non vtique posceretur.* Sed mediatè, quatenus hominem ex fide orare sua libertate posse, & ita orando quidlibet impetrare contendunt, ad se ipsos per ambages non solumopera bona, sed & ipsam perseuerantiam, totamque consequenter salutem reuocant. Quo sensu apud Hilarium dicunt: *Cæterum quicquid libet donatum sit prædestinatis, id posse & amittere & retinere propriā voluntate*; nempe mediate; hoc est, *suppliciter* illam donorum *retentionem* seu perseuerantiam *emerendo.*

Epist. 105. ad Sixtum.

Epist. ad August.

Patefit hinc tertio causa, cur perseuerantiam in fide & oratione sicut ipsum initium fidei & orationis, ad suam potestatem & libertatis arbitrium Massilienses reuocent: nempe ne in easdem omnes difficultates quas volunt fugere relabantur. Quid enim ad euadendum fatum salutisque desperationem iuuet sua libertate posse credere, si eadem illā libertate perseuerare non potest? Non enim omnis qui crediderit, & iustitiam cæteraq; Dei dona impetrauerit, sed *qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Nam si constituas omnes homines, non solum sua potestate posse credere, & preces pro salute fundere, sed etiam omnes, nemine excepto, non modo credendi voluntatem, sed etiam ipsam iustitiam & opera bona à Deo accipere: si tamen, non dico totam in iustitia perseuerantiā, sed vel extremum

momentum

momentum perseuerantiæ ex diuina voluntate suspendas, vt *constitutione sua humanas præueniens voluntates*, illudque cui voluerit suo beneplacito largiatur, omnes prorsus eædemque difficultates ingruent, quas Massilienses initium fidei & orationis sibi arrogando declinare voluerunt. Non enim ab accepta iustitia, siue per naturam, siue per gratiam, sed à retenta vsque ad finem pendet salus; de qua tota Massiliensium solicitudo est, ne si non à suo, sed ab alieno arbitrio prout visum fuerit decernente pendere crederetur, torpor hominibus, necessitas, desperatio, ex illa quasi fatali & immutabili prædestinatæ salutis constitutione nascerentur. Quod cum ingeniosi viri cernerent, ipsam postremam salutis consecutionem perinde, vt inchoationem sic à suæ libertatis nutu suspendendam esse iudicarunt, vt Deo siue diuinæ gratiæ quicquid ad salutis adipiscendæ potestatem pertinet, libenter ascriberent. Neque enim vnquam quæstio cum Massiliensibus fuit, vtrum *posse credere, posse perseuerare, posse saluari* à nuda illa interna arbitrij potestate, nullo Dei auxilio munita penderet, sed vtrum ipsa credendi voluntas, hoc est, ipsum velle credere & perseuerare vsque in finem non ita esset in hominis potestate, vt positis quibuscunque siue naturalibus, siue gratuitis Dei donis ad actus illos necessariis pro sua naturali flexibilitate ac nutu posset credere, nec ab alieno beneplacito exspectare, vt etiam, sicut loquuntur, ipsa *credendi voluntas donaretur*, hoc est, prout clarius explicant, *donetur vt velit: rejectis aliis ab hoc dono pariter reis, qui possent similiter liberari, si ea quæ pariter indignis præstatur credendi voluntas, etiam ipsis similiter præstaretur.*

Initio Epist. Hilar.

Quid enim ad torpescendum, desperandum, exhortationes abiiciendas & fatū imaginandum facit, si potestas quidem perseuerandi à Deo, siue per naturam, siue per vocationem, siue per internam gratiam, quæ nemini volenti desit, & in influendo actualiter ab eius voluntate pendeat, donanda esse prædicetur, sed tamen quemadmodum Adamo contigit *perseuerare vel non perseuerare, in eius relinquatur arbitrio*, quantumvis *sine Dei adiutorio per liberum arbitrium perseuerare non possit*? Nonne insaniæ simile esse videretur talis gratiæ adiutorium veluti nocturnum spectrum expauescere? quanta igitur absurditas eorum, vel sententiæ tuendæ peruicacia censeri debet, qui cum sciant tale adiutorium fuisse operosissime ab Augustino explicatum, & à Massiliensibus intellectum & probatum: cum legant illos apertè confitentes, *quod gratia iuuaret illum* primum hominem volentem, *sine qua perseuerare non poterat*: cum videant illos agnoscentes & protestantes, quod *ad illam voluntatem*, Adami scilicet, tali gratia adiutam *pertineret exhortationis & comminationis vtilitas*, & consequenter nullum ibi torporem, nullam desperationem, nullam necessitatem, nullum fatum esse metuendum, adhuc hominibus tenebras offundendo persuadere volunt, Massilienses hoc genus gratiæ ad perseuerandum necessariæ quod sibi & ipsis tantopere placet horruisse, tantisque calumniis onerasse? Quid quod Massilienses suam opinionem *vetustate defenderent*, & sæpissimè, teste Prospero & Hilario inculcarent, eam à præcedentibus Patribus fuisse defensam? An eos omnes ita impios fuisse dicturi sumus, vt quod Plato naturæ lumine conuictus sine gratia Dei fieri non posse sensit ac docuit, hoc Patres illos solâ nudâque hominis voluntate fieri voluisse credamus? Vere namque Massiliensium opinio-

Lib. de corr. & grat. ca. [illegible]

Lib. de corr. & grat. ca. 10. 11. 12.

Epist. Hil. in medio.

Aug. lib. 11. de Ciuit. c. 25. Cui Platoni, neque natura rum omnium author nisi Deus vitiosus est, neque intelligentię dator neque amoris, quo beateque viuatur, inspirator.

A nem ab antiquioribus Origene, Hieronymo, Tichonio, Ambrosiastro, ipso Augustino fuisse defensam supra ostendimus, & ipse Prosper satis aperte confitetur, sed non minus manifestè protestatur eos nō sine gratiæ adiutorio perseuerantiam voluntatis viribus vendicasse: *Retractatis*, inquit, *priorum de hac re opinionibus pene omnium par inuenitur & vna sententia, qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt*, scilicet alicuius voluntatis humanæ, vt Massilienses volunt, sed an nudæ omnique gratia destitutæ? Audi, *vt ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finem vniuscuiusque præuiderit, & sub ipso gratiæ adiutorio in qua futurus esset, voluntate præuiderit*. Et iterum, B *Qui autem credituri sunt, quiue in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam sit iuuanda, mansuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem Deum.* Ecce quam perspicuè ipsam perseuerandi voluntatem, non tantum in operibus iustitiæ, sed etiam in fide, *non sine gratiæ adiutorio* ab homine proferri, à Deo præsciri, ideoque prædestinationis propositum absolutum concipi profitentur. Voluntatem enim credendi iam semel habitam augeri per gratiam Massilienses volunt, non tamen per eandem gratiam perseuerandi voluntatem dari, sed hominem in ea persistere si voluerit, Dei gratia non donante ipsum velle, sed magis ac magis inflammante, si velit. Quemadmodum C cum tenui luce cernit homo, si velit: sed si affulgeat luculentior, clarior quidem sequetur ex illa clariori luce visio, non tamen etiam nisi velit. Quæ cum ita sint, quomodo dici possunt Massilienses gratiam illam *sine qua* voluntas non habet velle, seu quæ iuuat non quæ donat, ipsum velle, non agnouisse, vel ex illa desperationis carnificinas, fati necessitates aliaque tot portenta formidasse?

In Epist. ad Aug. in fine.

Hinc denique *quartò* perspicuè patet vera causa, cur tantopere illam generalem voluntatem Dei vrserint, qua velit omnes homines saluos fieri. Nimirum quia ex illa debent necessario media illa fluere, quæ non solum ad operandum, sed D etiam ad credendum & in fide permanendum infirmitas naturæ concreata postulat, prædicatio, vocatio, gratia, baptismus, aliaque sine quibus apertè negant *quemquam posse proprio arbitrio liberari*. Cur ergo non omnibus ex illa generali Dei voluntate respectu salutis omnium, obtingat salus, nempe quia deest ex parte hominum postulata conditio, videlicet, vt etiam *homines velint*, siue suadenti consentire; siue vocantem sequi. Hinc ergo fit, quod omnes illi qui quoquo modo, quouis tempore discretionem hominum, siue per gratiam, siue sine gratia ad seipsos reuocare, & fatum, desperationem, cæterasque difficultates illa dominatrice arbitrij libertate fugere voluerunt E vnanimiter Massiliensium interpretationem auidè arripuerint; vt nempe *Deus velit omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, si tamen homines velint. In qua expositione tradenda Pelagium ipsum & omnes qui isti errori siue prudenter, siue imprudenter fauent patronos habent. Pelagius enim in Commentario: *Vult*, inquit, *omnes ad agnitionem veritatis venire, si ipsi tamen vocanti Deo consentire voluerint*. Quem Iulianus postea, Massilienses, omnesque recentiores similis gratiæ defensores & eandem ob causam, vt desperationem fatumque fugerent, imitati sunt. Quem sensum è contrario Augustinus, simul atque Deus eum ab illo errore reuocasset sæpius constanterque detestatus est, vt ex hoc solo satis pru-

Hilar. in Epist. ad Aug. initio.

In capit. 2. 1. Timot.

Lib. 4. cont. Iul. cap. 8.

dentibus patere possit, longè ab Augustini doctrina recessisse, qui sensum ab omnibus gratiæ & prædestinationis inimicis, animosissimè defensum & ab vnico gratiæ defensore sæpè reiectum ac reprobatum, adhuc sibi tantis conatibus præferendum, tuendumque; varias verò Augustini interpretationes, quibus ad efficacissimam Dei, particularemque voluntatem semper salutem reuocat, vix audiendas esse arbitrantur.

Molina, in Concord. q. 23. art. 4. & 5. disp. 1. memb. 6. Lessius de præd. Sec. 6. Suarez l. 4. de præd c. 1. A Lapide in illum locum. 1. Ti. 2 Bellarminus lib. 2. de lib. arb. cap. 5.

Sed vnus est apud Augustinum in libro de Spiritu & littera locus, quo se egregiè tutos à suspicione Semi-Pelagianæ illius interpretationis recentiores putant, & præcipui defensores illius gratiæ, quæ vt simul in opus influat non humanam sibi subiicit voluntatem, sed nutum voluntatis exspectat, gloriari solent, quasi tandem Augustinus illam interpretationem sequens suo calculo comprobasset.

Sed profectò non poterant euidentiùs illi recentiores ostendere, se repudiatam ab Augustino sententiam sequi, quam dum illum ex illo loco in suas partes trahunt. Nam inprimis non animaduertunt librum illum de Spiritu & littera, sub initium hæresis Pelagianæ conscriptum esse: post quem, cùm in aliis omnibus aduersus hostes gratiæ lucubrationibus oppositam sententiam amplexus fuerit, & constantissimè defenderit, nonne tacitè priorem illam negligendo reprobauit? Deinde quod magis ad rem præsentem facit non animaduertunt illi recentiores, non ibi tradere Augustinum suam de Apostoli loco sententiam, multo minus illam calculo suo probare vel sequi, sed esse ipsissimam Semi-Pelagianam opinionem, quam ante suum Episcopatum docuerat, & ibi disputandam, refellendamque proponit. Cum enim causam voluntatis credendi velle quærere quam putabat antea sicut Massilienses postea, ex illa naturali arbitrij libertate procedere: *De hac*, inquit, *quæritur vnde sit nobis. Si natura, quare non omnibus, cum sit idem Deus creator omnium? Si dono Dei etiam hoc quare non omnibus, cum omnes homines velit saluos fieri?* Audisti quæstionem: audi iam non resolutionem, sed disputationem eius: *Prius igitur*, inquit, *illud dicamus, & videamus vtrum huic satisfaciat quod liberum arbitrium naturaliter attributum à creatore animæ rationali illa media vis est, quæ vel intendi ad fidem, vel inclinari ad infidelitatem potest: & ideò nec istam voluntatem qua credit Deo, dici potest homo habere quam non acceperit: quandoquidem vocante Deo surgit de libero arbitrio, quod naturaliter cum crearetur accepit.* Perspicis, credo, cum dicit, *videamus vtrum huic satisfaciat quæstioni*, nihil hic resolutum statui, sed resolutionem veritatis inquiri. Cernis etiam, ipsissimam afferri Semi-Pelagianam sententiam, qua fidem idcirco tam Augustinus, quam postea Massilienses Deo tribuebant, quia talis naturæ esset conditor, quæ audita eius vocatione, vt & visum fuerit, sua libertate consentiat vel dissentiat. Quam Semi-Pelagianam opinionem prosequens, & ex ea motam soluens difficultatem de salute omnium statim subiicit: *Vult autem Deus omnes homines saluos fieri & in agnitionem veritatis venire: Non sic tamen vt eis adimat liberum arbitrium quo vel bene vel male vtentes iustissimè iudicentur*, nempe secundum ea quæ periodo superiore dixerat. In quam sententiam cum prolixius multa disputasset, vt illius opinionis inuidiam à sese remoueret, tandem ad resolutionem accedens: *Hæc disputatio*, inquit, *si quæstioni illi soluendæ sufficit, sufficiat.* Vides totius illius capitis deductionem, ipso Augustino teste, non esse, nisi *disputationem.* Aduersus quam cum difficultatem obiecisset illis verbis: *Si autem respondetur*, scilicet ad præcedentem disputationem, *cauendum esse, &c.* mox veram resolutionem tradit, non esse scilicet à naturali libertate credendi voluntatem exspectandam, sed eam à Deo per gratiam non solum suadente, sed etiam cui voluerit persuadente donari. *Attendat*, inquit, *& videat non ideò tantum istam voluntatem diuino muneri tribuendam, quia ex libero arbitrio est, &c.* sicut hoc capite trigesimo tertio proposuerat, & illa libertate salua, Deum salutem omnium velle subiecerat. Ex quibus meridianæ luce clarius liquet ex Augustini mente erroneam esse, & ab ipso Augustino repudiatam refutatamque sententiam ac sensum, quem tanquam illi scripturæ Apostolicæ congruentissimum recentiores tantopere sibi placere testantur. Vt ex eo solo consequenter satis eluceat, quam doctrinam tanquam fati, desperationis, necessitatis, cæterarumq; difficultatum medicinam sibi tuendam sumpserint. Nam quod eandem interpretationem Prospero in libris de vocatione gentium & ad obiectiones Vincentianas tribuunt, quasi perinde, vt sibi putant, sic Deus omnium salutem velit vt sufficientem omnibus gratiam largiatur, qua plene possint credere si velint, falsissimum esse manifestum est. Nam ad obiectionem secundum Vincentianam expressè dicit, *Sincerissimè credendum Deum velle, vt omnes homines salui fiant, remota discretione quam diuina scientia iuxta secretum iustitiæ suæ continet*, hoc est, excepta illa prædestinationis discretione, qua propter *aliquas causas* vt ibidem nominat, Deus non vult nonnullos saluos fieri. Et in libro secundo de vocatione gentium docet quidem Deum omnes homines velle saluos fieri, non tamen ita quasi tantà omnibus internam gratiam impertiretur, vt solus ille libertatis propriæ nutus desit quo minus salui fiant: sed quia beneficia quædam & eruditionem generalem omnibus tribuit, sic tamen vt propter acerbitatem vulneris quo natura sauciata est, *neminem ad cognitionem Dei*, vt ipsemet sese expressè explicat, *contemplatio spontanea PLENE VALEAT erudire, nisi obumbrationem cordis vera lux discusserit.* Hanc autem lucis infusionem qua plene valeant erudiri ad cognoscendum Deum, vt impenetrabili Dei iudicio dispensari intelligeres, statim subiicit: *Quem inscrutabili iudicio Deus iustus & bonus non ita præteritis sæculis, quemadmodum in nouissimis diebus effudit.* Verissimè igitur secundum Diuum Prosperum dici potest Deum omnes homines velle saluos fieri, si homines velint, sed ita vt illud velle secretissima gratiæ infusione largiendum sit, quod quibus voluerit inscrutabilis iudicij altitudine ipse largiatur. Qui modus volendi omnes homines saluos fieri longe alius est, atque ille quem recentiores explicant & Augustini doctrinæ maxime consentaneus. Superest vt quod de merito istorū actuum senserint Massilienses inquiramus.

Lib. de Spir. & litt. cap. 33.

Ibidem.

Ibidem. c. 34.

Lib. 2. c. 17.

An Massilienses velint fidem, orationem, & cæteros actus esse merita gratiæ.

CAPVT XVI.

NONNVLLI recentiores Massiliensium opinionem non satis intelligentes confidenter docent, posse hominem naturaliter diuina mysteria sibi prædicata perpendere & fide credere,

Lessius de auxilijs c. 10. nu. 4.

Molin. in Concord. q. 14. art. 13. disp. 7. Suar. lib. 2. de grat. ca. 10. & seqq.

credere, beatitudinem illam cœlestem in clara Dei visione constitutam optare, ingens tanti boni desiderium concipere, & petere à Deo perduci ad illud, sed actibus non supernaturalibus, quales ad meritum requiruntur, sed imperfectis & omnino insufficientibus, in quibus nullũ gratiæ meritum collocari possit. Neque in hoc vllum Semi-Pelagiani erroris esse discrimen, eo quod Semi-Pelagiani tales actus homini tribuerent, qui ad ordinem supernaturalem pertinerent, essent tales *vt operter* quibus possent gratiam promereri. Itaque quis hac in re fuerit Massiliensium sensus accuratius indagandum est.

In primis itaque certum statui debet Massilienses aliquam rationem meriti in actibus illis fidei & orationis agnouisse, vt per eos ad gratiam obtinendam possent pertingere. Hilarius enim id conueniens eos asserere veritati dicit: vt cum prostratis *annunciatur obtinendæ salutis occasio* EO MERITO *quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum.* Et infra, rationem electorum & reiectorum à Massiliensibus in eo dari *quod vnicuique meritum propriæ voluntatis adiungitur.* Et Prosper eorum sensum fuisse testatur: *Omnem hominem ad credendum diuinitus admoneri, vt de vita æterna nemo desperet cum voluntariæ deuotioni* REMVNERATIO *sit parata.* Remuneratio quippe meritum respicit. Itemque *ab his vitam æternam apprehendi qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Rursum sic hominem esse institutum, vt per naturalem facultatem possit petere, quærere, pulsare: *vt ideo*, inquiunt, *accipiat, ideo intrent, quia bono naturali bene vsus, ad istam saluantem gratiam,* (baptismi) *initialis gratiæ ope* MERVERIT PERVENIRE. Quibus consentanea multis in locis Cassianus docet.

Hilar. in epist. ad August.

Ibidem.

Et ista quidem confessio quamvis valde manifesta esse videatur, vt tamen illius erroris radices clarius pateant inquirendum superest, quæ ratio Massiliensibus confessionem illam meriti expresserit, vtrum illa quod cernentes meritum gratiæ scopo suo esse necessarium ex proposito illud in prædictis actibus constituerint, quamvis satis animaduerterent in eis meritum esse nõ posse; eo quod naturę viribus essent facti, & nequaquam ad gratiam promerendam idonei. An verò è contrario illa sit ratio quod istos actus tales esse cernerent, vt in eis necessario agnoscendum esset meritum, quamvis hoc ipsi forsan quam maximè nollent ac fugerent. Nam quamvis error vtrobique interueniat, multum tamen interest vtrum actibus illis fidei & orationis nimium arrogando, an nimium derogando fallaris. Si enim prior illa meriti confitendi radix est, errant meritum gratię illis actibus asserendo, in quibus nullum gratiæ potest esse meritum, etsi forsan eos humanæ potestati tribuendo non errent. Sin autem ista posterior, errant dupliciter & actus illos naturæ viribus arrogando, & meritum gratiæ fugiendo, vbi verum est meritum.

In primis itaque mihi certum videtur debere statui, Massilienses, quamvis meritũ gratiæ agnoscerent, nullam vim in ratione aut nomine meriti posuisse, quasi hoc eorum peculiare dogma fuerit quod gratiam promereri possimus, sed potius è contrario totis viribus declinasse, ne gratia secundum humana merita putaretur dari. Audi Diuum Augustin. hoc satis apertè significantem: *A Pelagianorum porro hæretica peruersitate tantum isti remoti sunt, propter quos hæc agimus, vt &c. iam tamen*

1 lib. de dono perseu. ca. 16.

fateantur quod eorum præueniat voluntatem quibus datur hæc gratia. Ideo vtique ne non gratis dari credatur gratia, sicut veritas loquitur: sed potius secundum præcedentis merita voluntatis, sicut contra veritatem Pelagianus error obloquitur. Ecce quam clarè dicit, fugere illos ne gratia meritis dicatur & non gratis dari; atque idcirco ipsam etiã voluntatem gratia præueniri, non tamen sic vt voluntas ipsa credendi à Deo donanda prædestinetur. Idem significat Hilarius quando eorum sensum esse dicit: *Non negari gratiam si præcedere dicatur talis voluntas quæ tantum Med cum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat.* Deinde sæpius Augustinus & Prosper aduersus illos disputantes, nituntur illos ex illo solo, quod fidem ante gratiam nostris viribus emicare dicerent, ad illam absurditatem cogere, vt gratiam secundum merita dari, ex eorum sententia sequi fateantur: Quæ arguendi ratio perabsurda est, nisi Massilienses illam impietatem studiosè fugerent. Quid enim aliquem fateri cogas quod ex professo docet ac profitetur? Augustinus igitur, cum eorum sententiam de initio fidei ex nobis emergente protulisset: *Quis autem dicat*, inquit, *eum qui iam cœpit credere, ab illo in quem credidit, nihil mereri? Vnde fit vt iam merenti cætera dicantur addi, retributione diuina, ac per hoc gratiam Dei secundum merita dari.* Et iterum, *Videre si aliud agitur isto modo, nisi vt gratia Dei secundum merita nostra detur, &c.* Nempe per solam præcessionem fidei ante gratiam: *debetur enim credenti, vt à Domino ipsa fides augeatur: & sit merces fidei cœpta fides aucta.* Quod vt non ex professo Massilienses voluisse significet; *Nec attenditur*, addit, *cum hoc dicitur non secundum gratiam, sed secundum debitum istam mercedem credentibus imputari.*

In Epist. ad August.

Lib. de prædest. SS. c. 2.

Similiter Diuus Prosper cum vellet eos refellere qui fidem non à Deo dari dicerent, infert ex illa opinione sequi quod fides sit gratię meritum, *Nam si aliquid*, inquit, *conferri homini per gratiam confitentur & id non accipit nisi fides quæ accepta non est, in ipsa est meritum cui non donum datur, sed debitum redditur.* Et apertius contra Collatorem qui nos credere quidem posse statuebat, sed non ideirco meritis dari gratiam: *Quoquouersum ergo te conferas, à temetipso & vincisis & vinceris, si enim gratiam merita non præcedunt, & fides non potest esse sine meritis, fides gratiam non præcedit, & omni modo ex gratia habetur, quicquid illud est ex quo meritum nascitur.* Et apertissimè: *Quomodo autem non aduertis te in illud damnatum incidere, quod veles nolis conuinceris dicere gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequuntur affirmas?* Et mox reddit rationem nõ ex proposito Cassiani vrgentis meritum, sed ex hoc ipso quod ante gratiam vellet fidem illam qualemcunque petentem pulsantemque præcedere: *Non enim nullius*, inquit, *meriti haberi potest petenti fides, quærentis pietas, pulsantis instantia, præcipuè cum omnes eiusmodi & accipere, & venire, & intrare dicantur.* Nec minus manifestè aliquanto post cum hoc dumtaxat dixisset Cassianus, quod *cum videret nos Deus ad bonum velle deflectere occurreret, dirigeret, atque confortaret*, ex hoc solo quod ista voluntas præcederet operantem Deum infert Prosper: *Quis non videat quod hæc doctrina meritum libero assignet arbitrio quo præueniatur gratia quæ & famuletur reddens debitum, non conferens donum.* Vides, arbitror, quam sæpe, quam instanter ex illis actibus quos Massilienses nos habere posse per naturam dicerent Sanctissimi illi Doctores inferant, non posse ab eis diuelli meriti rationem &

In resp. ad 8. dub. Genuens.

Capit. 37.

Cont. Coll. cap. 3.

modo non excludebat, sed potius habebat infallibili lege coniunctam. Neque enim vnquam redarguti sunt Semi-Pelagiani illi, quod amplius ad credendum lapsorum arbitrium posse quam stantium arbitrati sint, sed tantummodo quod tantundem valere contenderent. Hoc igitur est quod etiam isti videntur voluisse, vt quemadmodum ex libero arbitrio mali motus iræ aut odij, aut amoris rerum terrenarum, sponte sua, nemine adiuuante prodeunt, ita & boni ex illo, naturali possibilitate & vigore, Deo per auxilium illi primævæ integritati consentaneum adiuuante, sponte prosilirent: Quos deinde posset si vellet, abiicere, vel eadem sic adiuta libertate sequi. Totum quippe, siue motiuum ad istorum bonorum productionem spectes, siue iudicium, siue consensum atque dissensum, isti naturæ vigori (vt Arausicanum loquitur) seu isti naturali possibilitati videntur tribuisse: per quam omnia, vt in Adamo sponte fierent, illo Dei adiutorio *quod* (vt Augustinus exprimit) *desereret homo cum vellet & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret vt vellet* nunquam cum aliquid boni agere vellet, deserente. Quod præclarè expressit Prosper vbi dixit Deum fores carnis pulsare per prædicationem, vt per sensus externos,

Lib. de corrept. & grat. cap. 11.

Carm. de ingrat. ca. 15.

Sumpta foris animus diiudicet intus,
Seque ferat, quoquo librata examina pondus
Presserit arbitrij;

Hoc est, quocunque homo se sua naturali potestate commouere & flectere voluerit. Vnde fusius hoc declarando subnectit:

Ibidem.

Veluti cum voce loquentis
Aut rerum actarum species quas vidimus, aut quæ
Legimus, exoritur secreta cordis in aula
Nunc amor aut odium, nunc spes, metus, ira, dolorque:
Nec tamen hos motus scriptor, narrator, & author
Inseuere animo (quāuis fortè hoc quoq; vellent)
Sed de præceptis mens iudex sponte mouetur,
Et pro more suo quantum se exercuit istis,
Transit in affectum, quem confirmauerit ex se,
Illa volendo sequens, istis nolendo resistens.

Manifestissimè vides, non horruisse ne quidem illos cum quibus ibi disputat, istas affectuum internorum proritationes, & motus bonos, sed ita illos admisisse, vt sponte ex reliqua, naturæ integritate prodirent, quibus deinde sponte illa libertas tanquam domina, vt vellet vteretur: non desistente scilicet illo auxilio Dei, sine quo illa non poterant etiam ex primæua Adami libertate fieri.

Longè verò diuersum esse modum illum quo hunc illa omnia per diuinæ gratiæ auxilium efficacissimum potentissimumque peraguntur statim explicat:

Ibidem.

At verò omnipotens hominem cum gratia saluat.

Per auxilium scilicet saluationis, seu *sanationis*, seu *liberationis* à malo, seu à concupiscentia resistente in qua per peccatum lapsi sumus,

Ipsa suum consumat opus, cui tempus agendi
Semper adest quæ gesta velit: non moribus illi
Fit mora, non causis anceps suspenditur vllis
Nec quod sola potest, cura officioque ministri
Exequitur, &c.

A Et modum diuinæ executionis longè diuersum tangens ab eo, quo solam *possibilitatem* ita adiuuat, vt motus & consensus bonos sponte proferat si voluerit:

Ille, inquit, obscuritas dat cordibus intellectum;
Ille ex iniustis iustos facit, indit amorem,
Quo redametur amans & amor quem conferit, ipse est.
Hunc itaque affectū, quo sumunt mortua vitam,
Quo tenebræ fiunt lumen, quo immunda nitescūt
Quo stulti sapere incipiunt, ægrique valescunt:
Nemo alij dat, nemo sibi, non littera legis
B *Nec naturalis sapientia* (hoc est libertas & possibilitas) *quæ semel acta*
In præceps labi nouit, consurgere nequit.

Vbi iterum vides quod sexcentis Augustinus & Prosper inculcare solent, totam illius negotij difficultatem & tantæ gratiæ saluatricis necessitatem, ex corruptione illius naturalis sapientiæ, seu possibilitatis vigorisque naturalis peti; quæ si non esset, nihil opus esse isto magno perditæ possibilitatis adiutorio, sed natura sibi ad omnia ista cum illo sæpius dicto primævæ integritatis auxilio sufficeret.

Hæc est ergò vera ratio cur tanta ac toties iterata
C concertatio Prospero cum Semi-Pelagianis fuerit; An arbitrium hominis peccato læsum sit, an medicina indigeat, hoc est gratia Christi, an amissa sit possibilitas, & similia, de quibus ante diximus, quasi controuersia ex huiusmodi tota penderet. Sciebant enim Semi-Pelagiani, non à se peti illam integræ naturæ gratiam: eo quod istam agnoscere, prorsus perinde sit, ac si nullam pœnitùs faterentur. Nam quemadmodum quando de læsis oculis vel homine ægrotante disputatur, vtrum sine auxilio possint cernere & conualescere, nemo tam absurdus est, vt hoc existimet sine luce, vel cibo posse fieri, sine quibus, nec sani quicquam poterant, neque quisquam tam ine-
D ptè delirus est, vt se quicquam ad rem propositam dicere putet, si necessitatem lucis & cibi ad recuperandam sanitatem exaggeret, cum tota disputatio vertatur de collyrio, & medicinis, supposita tanquam indubitata & naturali sanis ægrisque ciborum & luminis necessitate: Itaque & Semi-Pelagiani satis intelligebant, vbi de sanandis naturis agebatur, non illud gratiæ auxilium à se peti, sine quo etiam sanissimi hominis liberum arbitrium nihil est, vt Augustinus de Adamo dicit, nisi adiuuetur ab omnipotenti bono: sed illud quo læsum, infirmatum, attenuatumque arbitrium velut Christi Medici adiutorio ac medicina sanandum est, vt iterum sicut olim sua possit libertate
E velle seu credere, quod sibi per ægritudinem concupiscentiæ tumultuantis ac resistentis ademptum est. Hic sollicite auxilium naturæ sanæ velle commendare & absurdissimum esse sentiebant & nihil ad rem, & hoc ipso quo aliquid sanitatis reliquum esse dicebatur satis expressum. Hinc est quod alia Christi auxilia quasi medicinalia exaggerant, doctrinam eius, gratuitam vocationem, & Euangelicam prædicationem. Qua in re profectò longè subtilius & liberalius à Semi-Pelagianis actum fuit, quam à nonnullis recentioribus: Subtilius quidem, quia cum de gratia medicinali Saluatoris propter quam IESVS dictus est, disceptatur, hi non intelligentes duorum statuum, duarumque gratiarum differentiam quasi rem

Lib. de corrept. & grat. cap. 11.

magnam

magnam inculcant illud adiutorium SINE QVO NON, quod primæ conditionis & integerrimæ sanitatis esse & nihil ad rhombum spectare noluerant, & nos iam sæpe monstrauimus. Liberalius verò: quia quod illi omnibus volentibus sufficienter præstò esse statuebant, hi recentiores plerumque non nisi per interualla concedunt. Quando igitur vel his, vel illis dicitur: quare sine adiutorio gratiæ Dei dicitis hominem velle bonum, vel credere, vel esse sine peccato? *Non tunc*, vt rectissimè notauit Augustinus, *de illa gratia quæstio est, qua est homo conditus, sed de ista qua fit saluus per* IESVM *Christum Dominum nostrum*. Quod ne de sola natura, sed etiam de illa gratia quæ omni naturæ rationali adhæret, velut adiutorium essentialiter necessarium intelligeres, vide quid consequenter adiungit: *Fideles enim orantes dicunt, ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo. Si adest possibilitas, vt quid orant?* Ecce ne quidem orationem pro obtinenda gratia vult esse necessariam si adesset illa naturæ possibilitas. Nempè quia talis gratia sub naturæ integritate comprehensa censetur; nec enim illa gratia vel facit credere, vel facit facere, vel quemquam à malo liberat, qualis aduersus concupiscentiam necessaria est, sed vnumquemque relinquit suæ possibilitati & libertati, vt suopte arbitrio (quamvis non sine illa) si velit credat, si velit faciat, si velit liberet semetipsum à tentationis malo: qui quantum ad credendi primumque se discernendi voluntatem, erat vnicus Massiliensium scopus. Atque hæc de gratia illorum satis sunt. Nunc ad quos actus illas integræ libertatis reliquias valere dixerint, vlterius indagandum est.

Lib. de nat. & grat. cap. 53.

A

B

C

Massilienses per illam naturalem possibilitatem principium salutis ad se reuocant & initium discretionis à se proficisci volunt.

CAPVT XI.

D

MASSILIENSES non fuisse hostes gratiæ, sed illorum grauium dumtaxat incommodorum, quæ ex illa absoluta hominum prædestinatione & reprobatione, & quæ cohæret illis efficacissima discretione per gratiam, sequi viderentur, supra latius demonstrauimus. Ex quo profectum est, vt Pelagianos velut pestes Christianæ Religionis horrerent; atque omnia quæ sub latis illis difficultatibus in humana natura quam per peccatum prorsus perditam esse fatebantur, reparanda, sananda que, quoquo modo videbantur tribui posse Deo, libenter ad eius gratiam reuocarent. Itaque à fastigio reparatæ domus incipientes, non modo secundum Apostolicam doctrinam, gratiam Dei, vitam æternam esse dixerunt, sed etiam virtutes omnes ipsamque in virtutibus omnibus perseuerantiam, atque adeò primam etiam peccatorum remissionem quam baptisma tribuit diuinæ largitatis dona esse confessi sunt. Sed cùm ad extremas fibras ventum est, vnde incipit primo germinare salus, hic substiterunt, & velut mortem certissimamque desperationis ansam horruerunt eas ab incerto diuini beneplaciti, & secretissima eius voluntate cui vult, quando vult, & vbi vult sua munera largiente, suspendere. Isto quippe constituto, omnes omninò quas tetigimus difficultatum larvæ superbulas animas acerrimè premunt, & propter libertatis iacturam, quasi imminentem timidas, velut spectra exagitant. Vt igitur se ab illis quasi fatalibus expedirent nexibus, extremam illius cœlestis catenæ ansulam, vnde primum, imperfectissimumque humanæ salutis exordium est, à sua libertate religarunt, videlicet, vt sic, non quos Deus certa determinataque voluntate ex toto numero seligens velit, sed qui propria libertate voluerint salutem inchoet, & ad baptismum iustitiamque gradatim procedendo salui fiant. Vnde totius controuersiæ cum Massiliensibus disputatæ cardo fuit, vter salutem inchoet homo, an Deus. Notauit hoc exactè Prosper qui sensa Massiliensium in summam colligens: *Ac sic*, inquit, *cum in his qui tempus acceperunt liberæ voluntatis, duo sint, quæ humanam operantur salutem, Dei scilicet gratia, & hominis obedientia, priorem volunt obedientiam esse quam gratiam, vt initium salutis ex eo qui saluatur, non ex eo credendum sit stare qui saluat. Et voluntas hominis diuinæ gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subiiciat voluntatem.* Et paulò post in eo latere dicit virulentiam illius erroris, quod *principium salutis in homine collocatur, quod diuinæ voluntati voluntas humana præfertur.* Neque verò sic ista intelligas, quasi nullam omninò gratiam præcedere vellent ante humanæ obedientiam voluntatis. Certum est enim eos omnem omninò gratiam quasi *potentialem*; hoc est, qua libertati humanæ datur credere *posse* si velit, tanquam scopo suo minimè contrariam sine difficultate confessos dummodo libertas illa sibi seruaretur qua in vtramvis partem se possent eligendo flectere, & cum quacunque gratia seipsos volendo ab alio nolente discernere. Sic enim omnes illæ perplexitates velut vmbræ, exorto Sole, diffugiunt. Hinc est quod ante hominis voluntatem, gratuitam vocationem, & Euangelicam prædicationem libenter admittunt. Hinc est quod reliquias libertatis pristinæ tanquam gratiam à Deo datam postulant: Hinc est quod gratiam viribus Adami integris datam, fractis, tantummodo ad credendum sufficere, reliquis verò actibus multo potentiorem, necessariam esse statuant. Quæ omnia manifesta sunt indicia, non eos vllam gratiam Dei, nisi quæ flexum voluntatis efficaciter secum trahit, nec eum exspectat ab hominis voluntate, timuisse, hoc est, vt acutissimè Prosper notat & efficaciter exprimit *quæ humanam sibi subiiciat voluntatem*. Toto enim ostio inueniendæ veritatis aberrant, qui putant gratiam quamcumque potentialem, hoc est qua tantum sufficienter potens arbitrium redditur, humanam subiicere voluntatem: hoc enim de quacumque actuali gratia non minus quam de habitibus ipsis falsum est, omnibus enim vtimur, si voluntas velit, omnes ipsa sibi voluntas volendo, hoc est, ad actum determinando subiicit, quantumvis ea volente simul operentur. Hoc ergo volunt Massilienses primum actum voluntatis esse suum, eo quod posita quacunque tali gratia, actum illum ipsi sibi tribuant, non actus à gratiâ secum rapiente voluntatem, ac discernente hominem, tribuatur. Quod iterum optimè à Prospero obseruatum est, quando dicit, quod in eorum sententia, *diuinæ voluntati impiè humana præfertur*, quod *non ideò quia adiuuatur homo velit*, quod *receptionem boni à semetipso inchoare creditur: Quod alicunde Deo placeatur nisi ex eo quod ipse donauerit.* Et ab Hilario quando Massilienses molestè ferre docet quod non aliter homo possit arripere fidem *nisi credendi voluntate donata*: Item eos nolle, *quod homini donetur, vt velit, reiectis ab hoc dono aliter pariter*

In litt. ad August.

E

reis. Nam homo tali potentiali gratiâ, siue suffi-ciens, siue efficax, siue alio quocunque nomine vocetur, præuentus ponitur, ac talis gratiæ proritatione delinitus, quasi in biuio collocatur, & in quamcunque se velit partem vel cum, vel sine gratia, ea pro libitu eius, siue coöperante, siue cessante inclinet & flectat, verissimum, certissimumque est, quod diuinæ voluntati impie humana præfertur, quod ideo quia adiuuatur homo vult; quod receptionem boni à semetipso inchoet, quod Deus non donat illam voluntatem, nec illa voluntas donetur, vt velit reiectis aliis. Longe quippe diuersa sunt dare sufficientissimam volendi potestatem & ipsam donare voluntatem. Nam, vt vigilantissimè obseruauit August. gratiam possibilitatis à gratia voluntatis distinguens; *Non est consequens, vt qui potest venire*, ad Christum, audita vocatione, *etiam veniat, nisi id voluerit atque fecerit*. Quod nisi fiat gratia illa potentialis, sine effectu vllo & volitione remanebit. Et rursum: *Non ait*, inquit, *Apostolus: quid autem potes habere quod non accepisti, vt posses habere, sed ait, quid habes quod non accepisti*. Quæ quidem cuiuslibet potentialis gratiæ ab actu separatio, ita in Adamo manifesta est, ita quotidianis exemplis omnium intelligentiæ exposita, vt mirum sit hanc ob causam tragœdias excitari potuisse. Quis enim non quotidie videt & humanis actibus testibus comprobat, multos in rebus ciuilibus habere volendi potestatem etiam per ardentissimorum affectuum concitationem, (ad volendum multo efficacius ipsâ gratiâ proritantium) qui tamen non idcirco habent; sed vel resistendo, vel tandem vltro cedendo illam sibi-metipsis sua libertate tribuunt? Quis non videt innumeros habere præsentem lumam oculis suis lucem, siue cernendi potestatem, qui à semetipsis sumunt ipsam cernendi vel non cernendi voluntatem? Quis denique non videt in hac ipsâ causâ quam tractamus, & iuxta recentiorum sententiam cum quibus agimus, ex multis bonorum affectuum irritatione prouocatis, alios sua voluntate cedere, alios eâdem voluntate resistere, atque ita resistendi cedendique voluntatem non aliunde quam à sua libertate, huc illuc se flectente, etsi non sine gratia, prosilire? Ac talem voluntatem sua libertate gratiæ prouocanti adiungere, nonne hoc ipsum est *receptionem boni à semetipso inchoare*? Nonne hoc est *aliunde Deo placere, nisi ex eo quod ipse donauerit*? Donauit enim ipsam quidem habendæ voluntatis potestatem, sed ex ipsa non placetur Deo, cum eam habeant multi qui non placent Deo, sed suam non adiungendo voluntatem displicent Deo. Nec per illam inchoatur receptio boni, sed per ipsam consentiendi voluntatem; bonum enim quod in hominis restauratione recipitur, non est aliud quam magna voluntas bene viuendi: cuius non talis gratia, sed ipsa prima voluntas est inchoatio. Quæ voluntas per nullam omninò gratiam potentialem, per nullam omnino gratiam, quæ non subiiciat voluntatem, per nullam omninò gratiam quæ communis sit bonis & malis, vt sæpius Augustinus docet, donatur à Deo; sed siquidem talis voluntas, gratiâ etiam simul influente & cooperante sequitur, ea naturalis illius possibilitatis etsi aliquanto nobilior fœtus est, nullo modo peculiare ipsius Dei vel ipsius gratiæ donum. Sed hac de re alibi ex professo disputandum est. Nunc ista duo hic scire sufficit: Primum in eo puncto totam cum Gallicanis illis Presbyteris constitisse controuersiam, vter primùm discerneret hominem ab homine, qui ex simili massa procreatus, in simili damnationis causa constitutus est, an homo volendo, an Deus ipsam voluntatem, hoc est, volitionis actum largiendo: Alteram, hoc primum salutis initium idcirco Massilienses ex sua libertate religasse, vt fatales illas tabulas, & necessitates atque inde nascentes desperationes sua voluntate frangerent. Quod apertissimè solum & vnicum illum voluntatis internâ gratiâ pulsatæ flexum nutumque sibi seruando, tanta facilitate consequuntur, ac si nudâ illâ naturali possibilitate & libertate vterentur.

Lib. de grat. Christi c. 14.

Lib. de præ-dest. SS. c. 5.

Tres actus comprehendit illud principium salutis, fidem, desiderium sanitatis, & orationem.

CAPVT XII.

CÆTERVM istud salutis initium suam nonnullam habet latitudinem. Quod, vt melius ex mente Massiliensium intelligatur obseruari debet, esse duo in hominis sanatione distinguenda. Ipsa curationis opera, quibus reipsa ægritudo pellitur, & ea quæ curationem quadam necessitate præcedunt. Curationis opera sunt, exercitium, diæta, medicinarum oppositio, & huiusmodi quibus morbus paulatim cedit & sanitas procuratur. Præcedunt in ægroto, Medici desiderium, aduocatione, & recta de ipsius arte credulitas: quamvis ad ipsam sanitatem inducendam nihil per se ipsa laboranti conferant. Neque enim propterea quisquam sanus hoc ipso redditur, quia sanitatis incensus desiderio Medicum vocat, cuius peritiæ plurimum fidit.

Sic ergò in spirituali hominis sanatione statuendum est, aliud esse ipsa curationis opera aliud præambula ad inchoandam curationem. Curationis opera sunt quibus reipsa in animo procreatur salus, vt sunt baptismatis aliorumque Sacramentorum applicatio, & in primis exercitium ac diæta spiritalis, per quæ singulorum vitiorum ægritudines pedetentim fugantur animo, & sanitas conualescit. Nam singularum virtutum opera, quibus exercendi sunt qui sanitatem assequi cupiunt, ita sunt iam obtentæ alicuius sanitatis officia, vt simul sint restantis ægritudinis remedia. Præcedunt verò animorum curationem, Medicum quærere, Medico fidere & à Medico velle sanari.

Hac obseruata distinctione Massilienses ingenuè confitentur tantam ex peccato primi hominis consecutam esse animorum ægritudinem, & virium humanarum stragem, vt non solum sanitatem suam nullo opere consummare non possint, sed nec incipere nec promouere. Nam hoc est illud quod eos ante, capite primo præsentis libri ex testimoniis Prosperi & Hilarij dixisse demonstrauimus, propter nimiam ægritudinem & labefactatas peccato vires *ad nullum opus* bonum *incipiendum, nedum perficiendum quemquam sibi posse sufficere*. Hoc enim inchoatæ saltem sanitatis effectum vel aliquam ipsius curationis partem esse volunt: atque eorum vtrumvis per solam Dei gratiam esse tribuendum. Quemadmodum qui fractis cruribus omnibusque progressionis ac motus organis dissolutis iacet, nullum omninò ambulationis motum, vel incipere, vel perficere potest nisi aliquod saltem robur ope medicinalis curationis accesserit.

In Epist. Hilar.

Sed

Sed quemadmodum iste tantopere debilitatus, atque adeò omni omninò ambulandi potestate priuatus, potest tamen auditâ Medici præstantiâ & benignitate desiderare sanitatem, & parati Medici opem poscere, cùm istud nullius sit potestatis indicium, neque vlla vel sanitatis, vel curationis pars. Ita congruum esse putant, vt quando hominibus salus animæ: hoc est, benè viuendi potestas à Christo Medico & Saluatore restauranda prædicatur, saltem possent audita eius vocatione per illam naturalem libertatem *credere quæ de Medico prædicantur, desiderare sanitatem, & eius auxilium flagitare: Nam hæc* non sunt vlla sanitatis portio, sed præambula. Nec *enim*, vt quidam eorum dicit, *cùm voluerit quis sanitate perfruitur; aut de ægritudinis morbo pro arbitrij sui desiderio liberatur.* Ex illis igitur tribus, quæ à Massiliensibus superstiti illi libertati tribuuntur, & quæ alia nonnulla sub se continent.

Cass. coll. 13.

Primùm est *credere Medico*, hoc est, fides in Christum, de qua sic Hilarius: *Consequens putant exhibendam ab eo fidem, cuius naturæ id voluntate conditoris concessum est.* Et Prosper: *Vniuersis hominibus propitiationem quæ est in Sacramento sanguinis Christi sine exceptione esse propositam vt quicumque ad fidem & ad Baptismum accedere voluerint salui esse possint.* Et rursum: *Ab his eam* (vitam æternam) *apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Et hoc est quod, vt Hilarius refert, nolunt *credendi voluntatem donari.* Itemque quod dicunt *talem omnibus remansisse voluntatem*, sine volendi potestatem, *quæ vel contemnere quis valeat vel obedire.* Intelligunt enim illam primam voluntatem, qua fit vt illi primo mandato, quo credere iubemur, vel obeditur vel resistitur. Illa quippe phrasis ex Apostolo deriuata est, qui ipsum credere vocat, *obedire fidei & Euangelio.* Istam credendi potestatem sæpissimè Semi-Pelagiani omnes prædicant, vt non opus sit immorari in re manifesta pluribus.

Ad Rom. 1. & 10.

Neque verò hic illam solam fidem intelligunt, qua quis communes articulos Christianæ Religionis veros esse consentit; sed potissimum illam, qua quis secundum Apostolum credit in eum qui iustificat impium, hoc est in Christum IESVM generis humani Medicum & Saluatorem. Hoc enim magis ex professo sanationem ægroti hominis respicit. Vnde illi fidei coniungere solent *desiderium sanitatis.* Vtrumque breuiter exprimit Hilarius, cum eos sentire dicit: *Congruum esse prædicationi, vt cum prostratis & nunquam suis viribus surrecturis annunciatur obtinendæ salutis occasio; eo merito quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & totius sanitatis consequantur effectum.* Vides requiri fidem qua illi qui habent *velle sanari*, credant etiam se à Christo Medico *posse sanari.* De qua sanitatis assequendæ voluntate paulò inferiùs idem dicit: *Nullam ita depravatam vel extinctam*, naturam, *putant, vt non debeat, vel possit se velle sanari.* Quo sensu in eadem Epistola profitentur *arbitrium lapsi hominis ad hoc tantum esse liberum, vt velit vel nolit admittere medicinam*, hoc est, vt velit vel nolit per Saluatoris medicamenta & Sacramenta sanari. Et in Epistola Prosperi, *Vt quicunque ad fidem & ad Baptismum, accedere voluerint, salui esse possint.* Siquidem velle baptizari non est aliud quam tali regenerationis remedio omnibus proposito sine quo ex Medici præscripto non potest esse salus, velle sanari. Ipsi quippe constantissimè tueri solent, *Neminem* vt Prosper eorum sensum exprimit, *per opera sua, sed per Dei gratiam regeneratione saluari; nullumque in regnum suum constituisse Deum nisi per Sacramentum regenerationis assumere.* Vnde eadem sunt, velle baptizari & tali Christi medicamine velle sanari. Quod sanitatis desiderium nullam sanitatis partem esse volunt, ideoque facile per illas libertatis reliquias posse præstari: *Neque enim*, vt ait Hilarius, *alieni operi curationis eorum, annumerandum putant exterrita & supplici voluntate vnumquemque ægrotum velle sanari.* Nam velle sanari, est nondum habitam *accipere velle* sanitatem. Vnde Augustinus in illo errore constitutus, vocabat hoc *accipiendi voluntatem, nisi*, inquit, *quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit Spiritum sanctum ad operandum gratiam* scilicet ad operandum necessariam.

Initio Epist. ad August.

In Epist. ad August.

Ibidem.

Epist. ad August.

In expos. quarundam proposit. Ep. ad Rom. & cit. à Massil.

Porrò hanc sanitatis voluntatem non intelligunt Massilienses esse nudum sanitatis desiderium sed simul *precibus & gemitibus expositum* vt Deus ægrotantibus sanitatem impertiri velit. Hoc vno breui & efficaci verbo Hilarius notat, cum illam voluntatem *supplicem* vocat: *supplici voluntate velle sanari.* Volunt igitur hominem posse ac debere Deo pro obtinenda sanitate supplicare. Sic intellexit eorum sententiam Augustinus: *Attendant ergò*, inquit, *quomodo falluntur, qui putant esse à nobis, non dari nobis, vt petamus, quæramus, pulsemus.* Et paucis interiectis: *Nec volunt intelligere etiam hoc diuini muneris esse, vt* OREMVS, *hoc est petamus, quæramus atque pulsemus.* Et hoc eodem sensu ipsemet olim Semi-Pelagianam opinionem tradiderat. Putabat enim, si ipsi testanti credimus *fidem non esse donum Dei, sed à nobis esse in nobis & per illam nos impetrare Dei dona.* Impetrare namque proprium orationis est. Vnde paulò inferius: *Neque enim putabam fidem Dei gratia præueniri vt per illam nobis daretur, quod posceremus vtiliter, &c.* Et hoc est, quod Prosper Massilienses sentire dicit, *posse hominem ad hanc gratiam quâ in Christo* (per baptisma) *renascimur peruenire, per naturalem scilicet facultatem petendo, pulsando, &c.*

Lib. de dono persev. c. 23.

Lib. de prædest. SS. c. 3.

Epist. ad August.

Hæc sunt illa tria quibus præstandis Massilienses reliquias pristinæ libertatis sufficere posse voluerunt. Quæ sæpe sola fidei expressione indicantur. Fides enim in primis propter impetrandas vires & robur animi necessaria est. Vnde illud toties ab Augustino inculcatum: *Fides impetrat quod lex imperat.* Impetrat enim petendo, quærendo, pulsando, quicquid ad ægritudinem pellendam obtinendamque sanitatem opus fuerit. Atque ista causa est cur fere non nisi fidei reminisci solent; quia sub fide, orationem eius comitem, quæ pro pellenda ægritudine, & impetrandâ quam desiderant sanitate ex fide funditur, complectuntur. Vnde de Massiliensibus Augustinus: *Sed hæc*, inquiunt, *vt à Deo dentur nobis fides impetrat, quæ incipit à nobis.* Ecce fides impetrare dicitur: quod oratio ex fide fusa impetrat.

Lib. de dono persev. c. 17.

Alij quadruplices actus ad quos hominem sufficere volunt, Timor, dolor, diligentia, voluntas bene viuendi. *De sententia Cassiani; & quid ei semina virtutum inserta naturaliter.*

CAPVT XIII.

CÆTERVM tametsi ista tria præcipua sint, quibus ab homine salutem inchoari posse Massilienses tradunt, sub illis tamen & alia nonnulla videntur velle comprehendere. Nam

quod apud Hilarium dicant *exterrita* voluntate ægrotum velle ſanari, myſterio nequaquam caret. Volunt enim & alia nonnullorum actuum genera inter initium fidei & orationem plerumque interpoſita eadem ſuperſtite libertate poſſe proſilire, inter illos primi ſunt *timor mortis* atque *ſuppliciorum* poſt mortem impendentium quo peccatoribus comminatur Deus. Nam apud Hilarium dicunt poſſe ſaltem *periculum demonſtratæ mortis horreri*. Periculum vocant propter imminentes à morte pœnas. Et paulò poſt: *Nam ſi non poteſt timere quis, vnde terretur niſi ea voluntate quæ ſumitur*, ab aliò ſcilicet dante, non ex *eo culpandus eſt, quod nunc non vult*.

Secundi generis actus ſunt *dolor*, ſi non pœnitentiæ, ſaltem de tanta ſua infirmitate qua rectè viuere & pœnitere non poteſt. *Quò pertinet*, inquiunt, *tanta extrinſecus correptionis inſtantia, ſi non ab homine etſi non fides integra, ſaltem vel dolor compunctæ infirmitatis exoritur?* Et iterum: *Si autem eſt vel qualiſcumque dolor qui ad exhortationem corripientis oriatur, hancipſam dicunt cauſam, &c.*

Tertij generis eſt aliqua voluntatis *diligentia* ſeu ſollicitudo ſeu deuotio, nempe ad aſſequenda Dei dona quibus procuratur ſanitas: *Ita demum*, inquit de illis Proſper, *poſſe vnumquemque ad correctionem atit ad profectum vocari, ſi ſe ſciat* SVA DILIGENTIA *bonum eſſe poſſe*, mediate ſcilicet, quia diligentia Dei impetrat adiutorium. Et ſuperiùs: *Et de vita æterna nemo deſperet, cum voluntariæ deuotioni remuneratio ſit parata.* Quam deuotionem ſæpiſſimè Fauſtus & Caſſianus inculcant, nihil eſt autem eis aliud quam quædam ſollicitæ voluntatis in credendo petendiſque remediis promptitudo. Vnde ſub actibus præcedentibus ferè comprehenditur.

In Epiſt. ad Auguſt.

Quarti generis actus æquè imperfecti ſunt vt præcedentes *nolle peccare*, ſeu *velle rectè viuere*, non illa plena voluntate quam efficacem vocant, illa ſiquidem prouectæ ſanitatis fructus eſt, ſed inefficaci quadam velleitate, quæ propter infirmitatem nullum effectum niſi fortè ſupplices preces parit. Hanc videtur Auguſtinus in errore Maſſilienſium conſtitutus, expreſſiſſe cùm dixit: *Noſtrum eſt credere & velle, illius autem dare credentibus & volentibus facultatem bene operandi* Vbi illud *velle* quod poſt fidem ponitur nihil aliud videtur eſſe niſi voluntas operandi ſeu bene viuendi, ſed infirma: quod & antitheſis ſubiuncta poſtulat: *illius eſt volentibus dare facultatem bene operandi*, quam ſcilicet etſi iam volentes, non habebant; ſed apertiſſimè ſententiam illam ſuam in eodem libro exprimit: *Liberum*, inquit, *arbitrium perfectè fuit in primo homine: in nobis autem ante gratiam non eſt liberum arbitrium vt non peccemus, ſed tantum vt peccare nolimus.* Ecce in Maſſilienſium errore conſtitutus (quem in iſto libro ſe profeſſum eſſe confitetur) apertiſſimè reliquiis priſtinæ libertatis tribuit *nolle peccare*, etſi præ voluntatis illius infirmitate adhuc à peccatis abſtinere non poſſit, ſed per gratiam conferri debeat. Vnde ſeſe explicando ſubiungit: *Gratia verò efficit vt non tantum velimus rectè facere, ſed etiam poſſimus, non viribus noſtris, ſed liberatoris auxilio.*

In Expoſ. quarundam propoſit. ad Epiſt. ad Rom. prop. 61. quod retract. lib. 1. retract. c. 3. & lib. de prædeſt. SS. cap. 3.

Lib. Expoſ. quarundam prop. Epiſt. ad Rom. propoſ. 18. Lib. de prædeſt. SS. c. 3.

Eadem propoſ. 18. citata.

Porrò ſub iſto genere non ſolum illud generale votum benè viuendi comprehenditur, ſed etiam omnium virtutum ſimiles inefficaces actus ac deſideria; vt quibus deſiderat aliquis eſſe caſtus, continens, iuſtus, temperans, patiens, humilis, cæterarumque virtutum actus exercere, ſed oppreſſus vitiis præ virium infirmitate non poteſt. Huiuſmodi quippe imperfectæ voluntatis actus, ipſa oratio quam ab homine fundi poſſe volunt pro impetranda ſanitate ſeu operandi facilitate complectitur. Nam ſicut nemo Medicum pro reſtituenda ſibi videndi vel ambulandi facultate rogare poteſt, niſi haberet videndi ambulandique voluntatem, ita nemo videtur poſſe pro caſtitatis, temperantiæ, iuſtitiæ, cæterarumque virtutum ſanitate preces fundere, niſi habeat imperfectum ſaltem caſtè, temperanter, iuſteque viuendi deſiderium. Quam ſententiam videtur expreſſius docuiſſe Caſſianus quando decima tertia Collatione dicit: *Vt autem euidentius clare & etiam per naturæ bonum quod beneficio creatoris indultum eſt, nonnunquam bonarum voluntatum prodire principia, quæ tamen niſi à Deo dirigantur ad conſummationem virtutum peruenire non poſſunt Apoſtolus teſtatur dicens: Velle enim adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio.* Apoſtolus enim de cuiuſvis vitij repugnantia loquitur; per quam voluntas boni quam in ſe eſſe ſentiebat non poterat pertingere ad perfectionem boni. Vnde iſta bonarum voluntatum principia Proſper ſæpius *principia virtutum*, vocat, & intelligit, ipſeque contextus Caſſiani poſtulat, eum promiſcue de quacunque virtute locutum eſſe.

Caſſ. Coll. 13.

Vide Proſp. cont. Collat. c. 27. 28. & ſeq.

Sed duo ſunt in quibus præcipue à Presbyteris Maſſilienſibus diſcrepat Caſſianus. Primùm, quod iſte non niſi in quibuſdam illa bonarum voluntatum principia proſilire putat? ſiquidem aliis ea vult à Deo per gratiam inſpirari ac dari, quod Maſſilienſes generaliter ſummopere ſunt deteſtati, ne illis quas ſupra diximus difficultatibus ſtringerentur. Alterum quod quamuis initio ſola bonarum voluntatum principia nos à nobis habere ſtatuiſſet, tandem tamen eo vſque prouehitur, vt etiam illam *admirabilem*, ſicut Synodus Arauſicana loquitur, Zachæi, Centurionis, & *Latronis fidem*, perfectiſſimamque patientiam Iob naturæ viribus obtinere poſſe deliret. Idque non ſolus aduerſus conſtantem doctrinam Maſſilienſium quam ſupra vidimus, ſed etiam ſuam, qua ſicuti refert Proſper, & eius contradictionem notat, antea definierat, *bonorum deſideriorum voluntarios motus, ſine auxilio Dei nec prouehi poſſe nec perfici.*

Cap. 33. & 34. aduerſ. Collatorem.

Ex his perſpicuè intelligitur, quid ſint *illa virtutum ſemina* quæ Caſſianus docet omni animæ ineſſe naturaliter, beneficio Creatoris inſerta. Nõ ſunt enim aliud, quam illa ſæpius dicta naturalis poſſibilitas, ſiue libertas voluntatis, quatenus poſt primi hominis præuaricationem tantillum priſtinæ integritatis illæſum retinet, vt in ſua poteſtate habeat credere, orare, & ſingularium virtutum inefficacia deſideria ſeu voluntarios motus germinare, cum Adam eâdem illâ illæſâ libertate poſſet cuncta per ſe opera facere ſi vellet. Vnde Proſper vocat *Naturalem affectum*, & Caſſianus, *Poſſibilitatem & ſcientiam boni*: quam negat *genus humanum*, vel ipſum Adam poſt, *præuaricationem amiſiſſe, cauendumque* docet ne *ita ad Dominum omnia Sanctorum merita referamus, vt nihil niſi id quod malum atque peruerſum eſt, humanæ aſcribamus naturæ.* Sed vt iam ante monui, Caſſianus in fine Collationis putat non tantum, illa quæ dixerat virtutum ſemina, ſed ipſas etiam virtutes perfectiſſimas in eadem illa naturali libertate manſiſſe. Ex quo fit, vt illum exceſſum reprehendendo Proſper dicat: *Iam non ſolum voluntatem boni* (ſicut ante iuxta Maſſilienſium opinionem fecerat) *ſed etiam poſſibilitatem libero aſcribit arbitrio.* in infert ſæpius: *tam incolumes ab eo dici eſſe omnium hominum animas naturaliter, quam fuit primi hominis ante peccatum.* Quam Caſſiani opi-

Cap. 39. cont. Collat. Eadem Coll. 13.

Cont. Coll. 13.

Ibid. c. 31. in fine. Vide idem c. 39.

& maxime c.40. initio & in fine. nionem etiam Faustus docet: nam quamvis etiam sæpissimè tantum fidem & orationem & quosdam bonæ voluntatis affectus naturali libertati tribuit, aliquando tamen etiam integras virtutes, perfectamque iustitiam à naturali arbitrio proficisci posse decernit. De quo vide quæ latiùs alibi diximus. *Sup.cap.2.*

Massilienses non totam fidem, sed eius solum initium & perseuerantiam in hominis potestate constituunt: Et quid sit fidei initium. Nonnulla de perseuerantia.

CAPVT XIV.

CÆTERVM de fide quam præcipuè viribus humanis Massilienses assignare diximus, duo consideratione digna sunt. Primum est, quod non quamlibet fidem, sed solum initium eius homini tribuant. Nam *fidei augmentum*, sicut & omnium virtutum *sanitatem*, quæ postmodum à Deo impetrata conceditur, diuinæ gratiæ munus esse confitentur. Designat hoc Diuus Prosper illis verbis: *Qui autem credituri sunt, quive in ea fide quæ deinceps per Dei gratiam sit iuuanda mansuri sint, præscisse ante mundi constitutionem Deum.* Fidem enim iam existentem per gratiam iuuari, nihil est aliud, quam eius augmentum gratiæ reputari. Quod expressiùs Hilarius tradit: *Conuenient asserunt veritati, vt & eo merito quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum.* Vnde loca Scripturæ quibus fides ascribitur Deo, *ad id*, inquit, *volunt valere vt adiuuetur qui cœperit velle, non vt etiam donetur vt velit reiectis aliis*, & cætera. *Epist. ad August.* *Ibidem.* *Ibidem.*

Ex quo colligitur Massilienses, non nisi primam fidei inchoationem, quâ videlicet, vt Augustinus exponit, *in Christum credere cœpimus*, seu *primitùs creditur*, reseruare sibi: omne vero augmentum seu *incrementum*, seu *supplementum* eius, vt Augustinus nominat, quo scilicet voluntas illa credendi crescendo roboratur, tribuere Deo. Neque enim solliciti erant de magnitudine virium libertatis, quas peccatum superstites reliquisset, sed hoc vnum dumtaxat, vt primum illud volendi nolendique momentum & simplicissimus ille voluntatis flexus esset suus, non ab illa potenti ac discernente gratia tribuendus. Omnium enim postremis & imperfectissimis volendi actibus contenti erant, vt quoquo modo constitutiones illas alienas & quasi fatales de sua propria voluntate, gratiæque vim potentissimam discernentis euaderent. Vnde clarè apud Hilarium dicunt se *talem præcedere*, velle *voluntatem, quæ tantum medicum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat*, imo nonnullis interpositis, *qualecunque initium voluntatis vocant.* Molestissimè quippe ferunt id quod Catholici dicunt: *Nihil in hominibus remansisse*, scilicet ex pristina integritate, *quod prædicationis vigor vel correptio valet excitare.* Item talem damnationem Adamum cum suis posteris incurrere meruisse, *vt nunquam recta, semper autem praua vellet appetere*: nostræque voluntati *nolle iustitiam ineuitabili necessitate esse coniunctum.* Minimum quippe quod excogitari potest à nostra dependens voluntate, quo illud absolutum decretum Dei de nostra discretione frangatur, Massiliensium scopo abundè sufficit: *Aug. lib. de prædest. SS. sæpius. Vide c. 2. & 4. & 21.* *Ibidem.* *In Epist. cit.* *In Epist. Hilar. init. & circa med.* *Ibid. inf.* *Ibidem.*

A quantumvis ad hoc ipsum quælibet gratia potentialis siue vocatio, siue prædicatio, siue accidens, siue substantia, siue libertas, siue natura, siue internum, siue externum adiutorium quod à voluntatis libertate pendeat requiratur.

Et quamvis nonnulli dubitare videantur, an illud initium fidei sit totius credendi actus, quatenus ex affectu voluntatis & intellectus assensione constituitur, an vero solus affectus voluntatis, qui assensum rationis imperat, certissimum tamen est, eos integrum credendi actum ex vtriusque facultatis concursu completum intelligere. Hoc enim ex tota Augustini confutatione manifestissimum est. Nam non solum scripturæ testimonia,
B quibus fidei initium extorquet homini, & asserit Deo, de vera plenaque fidei assensione loquuntur, sed etiam statim in ingressu *ipsum credere nihil aliud esse* definit, *quam cum assensione cogitare.* Quamquam profecto Massilienses ipsi quando illam credendi voluntatem *supplicem* vocant, & petere, quærere, pulsare, pro impetranda sanitate tradunt, plenum credentis assensum, & non solummodo sterilem affectum se intelligere, manifesto significent. Nam illud Apostoli, *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt*, veram non modo voluntatis credulitatem & promptitudinem, sed etiam intellectus persuasionem de inuocati prouidentia & potestate probat esse necessa-
C riam. *Lib. de prædest. SS. c. 2.* *Rom. 10.*

Alterum quod hic obseruatum volumus est, Massilienses etiam fidei perseuerantiam in nostra potestate constituere; hoc est ita nos posse in illa inchoata credendi voluntate permanere, vt quandocumque volumus credendi actum eliciamus, sicut primitus auditâ vocatione credidimus. Nec tamen per hoc, incrementum fidei ad suas vires trahunt; sed solum volunt, vt libertas illa naturalis possit voluntatem ad actum credendi pro suo nutu flectere, non solum quando primum prædicatione præuenitur, sed etiam quando per Dei gratiam iam impetratam auctior, ardentior, & robustior facta est. Hoc enim si per se potest, in
D fide iam semel inchoata per se perseuerare posse perspicuum est.

Hoc vero Massilienses velle, Prosperi verba satis manifestè declarant: *Qui autem credituri sunt, inquit, quive in ea fide quæ deinceps per Dei gratiam sit iuuanda mansuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem Deum & eos prædestinasse, &c.* Ecce similiter fidem & permansionē in eadem fide ad præscientiam, non prædestinationem reuocant, videlicet quia Deus nos libertate voluntatis nostræ perseueranter credituros esse præuiderit solum, non etiam perseuerandi voluntatem nobis dandam prædestinauerit. Hoc enim apud Massilienses phrasis ista significat; & ita intelligendam esse
E sæpissimè Augustinus insinuat, & nonnunquam apertè docet, vt quando dicit: *Neque isti ad sola illa exhortantur dona quæ non à Deo dari, sed à nobis esse contendunt, sicut sunt initium fidei, & in ea vsque in finem perseuerantia.* Et iterum, *Sed ij qui solum initium fidei, & vsque in finem perseuerantiam sic in nostra constituunt potestate, vt Dei dona esse non putent, neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates.* Et rursum nonnullis interiectis: *Sed hæc, (inquiunt Massilienses) vt à Deo dentur nobis fides impetrat quæ incipit à nobis. Quam fidem & incipere habere, & in ea vsque in finem permanere, tanquam id non à Domino accipiamus nostrum esse contendunt.* Et mox: *Hæc dicentes nolunt hominibus prædicari dona Dei* *Epist. ad August.* *Lib. de dono perseu. c. 17.* *Ibidem.* *Ibidem.*

esse vt veniatur ad fidem & permaneatur in fide. Quam doctrinam in vnius illius capitis contextu octies aut decies repetit, vnde in præcedentibus grauiter ferunt istam Catholicorum prædicationem: *Ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei, vt alij ex vobis de infidelitate, accepta obediendi voluntate veneritis ad fidem, vel accepta perseuerantia maneatis in fide.*

Capit. 5.

Ex quibus liquidò patet Massilienses solam fidem, & in ea perseuerantiam humanæ potestati arrogasse, cætera omnia quibus rectè viuitur, vt continentiam, iustitiam, sapientiam & huiusmodi ac in iisdem virtutibus perseuerantiam, Dei dona esse confessos, atque idcirco à Deo precibus esse postulanda. Vnde cum eos dixisset fidem & perseuerantiam in fide subtrahere Deo: *Cætera vero*, inquit, *ipsum dare concedunt, cum ab illo impetrantur credentis fide.* Et hoc est quod Massilienses dicunt: *Perseuerantiam suppliciter emereri, vel amitti contumaciter posse.* Nimirum perseuerantiam in cæteris Dei donis intelligunt, pro qua tanquam pro peculari Dei munere preces immolandas esse concedunt. Quo sensu intelligendum illud Hilarij Massiliensium opinionem exponentis: *Quod autem dicit Sanctitas tua neminem perseuerare, nisi perseuerandi virtute percepta, hactenus accipiunt, vt quibus datur, inerti licet, præcedenti tamen proprio arbitrio tribuatur*, videlicet oranti pro virtute perseuerandi. Nulla quippe ratione patiuntur, vt perseuerantia in virtutibus aut bonis operibus *ad incertum voluntatis Dei deducatur*: atque inde factum est, vt illam scripturam apertissimam: *Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius*, tanquam *non canonicam omittendam esse definirent.* Totam eorum sententiam perspicuè & efficaciter expressit Augustin. cum adhuc in eodem quo Massilienses errore versaretur: *Non quidem*, inquit, *Deus elegit opera quæ ipse largitur cum dat Spiritum sanctum, vt per charitatem bona operemur; sed tamen elegit fidem: quia nisi quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit donum Dei, id est, Spiritum sanctum, per quem infusa charitate bonum possit operari.* Quæ Augustini verba, quia clarè Massiliensium opinionem exprimunt; *Acceptare se*, inquit Hilarius, *& probare testabantur tanquam conuenientia Euangelicæ veritati.* Vnum hîc tamen obseruandum est, non rectè Massilienses perseuerantiam illam intelligere quā Dei donum esse concedunt, putant enim esse donum aliquod permanens, quod semel acceptū accipientis voluntate possit amitti. *Nec quicquam*, inquiunt apud Hilarium, *talem dari perseuerantiam, à qua non permittatur præuaricari, sed à qua possit suā voluntate deficere & infirmari.* Et ad illam perseuerantiam respicit id quod infra dicunt: *Cæterum quicquid libet donatum sit prædestinatis, id posse & amittere & retinere propriā voluntate contendunt.* Addunt enim, *quod tunc falsum esset, si verum putarent eam quosdam perseuerantiam percepisse, vt nisi perseuerantes esse non possint.* Quæ perseuerantiæ intelligentia à Diuo Augustino reprehenditur.

Lib. de dono perseu. c. 17.

Hilar. in Epist. ad August.

In expos. quarund. prop. Epist. ad Rom. prop. 60.

Ibidem.

De dono perseu. ca. 6.

A

Inferuntur quatuor corellaria, & declarantur, quomodo non sine gratia Dei, perseuerantiam in fide & iustitia ad se reuocarent. De loco Apostoli, quod Deus vult omnes homines saluos fieri.

CAPVT XV.

CÆTERVM ex allegatis istis testimoniis tria manifesta fiunt. Primum, sub illa perseuerantia in fide, quam sibi Massilienses tribuunt, etiam perseuerantiam in oratione cæterisque actibus, quos tanquam præambulos ad sanitatem recensuimus, intelligere. Hoc est enim quod Augustinus dicit, *in accipiendi voluntate*, hoc est, in sanationis accipiendæ desiderio & precibus *esse permanendum*: hoc quod ipsimet Massilienses, *perseuerantiam* scilicet in bonis operibus *suppliciter emereri posse.* Ille quippe supplex emerendi modus non est aliud, quam pro impetranda perseuerantia continua supplicatio siue oratio. Sic enim volunt Dei dona ab initio vsque in finem, vt supra Augustinus dixit, *Impetrari credentis fide.* Quod enim lex imperat, fides impetrat quidem, sed orando. Fides est enim quæ orat & inuocat Deum.

B

C

Patefit secundo Massilienses etiam perseuerantiam in Dei donis, hoc est, in virtutibus & earum operibus bonis, per ambages ad suam traxisse potestatem, & in sua libera potestate collocasse: quatenus videlicet sua libertate in fide & oratione seu accipiendi voluntate perseuerando, quodlibet Dei donū eiusque perseuerantiam sibi impetrare poterant, & *suppliciter emereri.* Immediate igitur omnium virtutum opera & in iisdem perseuerantiam, Dei dona esse concedunt, neque enim alioquin oratione peterentur à Deo. Nam, vt Augustinus rectissimè docet: *Impetrando oratio quidquid impetrat, euidenter donum Dei esse ostendit, ne homo existimet à seipso sibi esse, quod, si in potestate haberetur, non vtique posceretur.* Sed mediatè, quatenus hominem ex fide orare sua libertate posse, & ita orando quidlibet impetrare contendunt, ad se ipsos per ambages non solum opera bona, sed & ipsam perseuerantiam, totamque consequenter salutem reuocant. Quo sensu apud Hilarium dicunt: *Cæterum quicquid libet donatum sit prædestinatis, id posse & amittere & retinere propriā voluntate*, nempe mediate; hoc est, *suppliciter* illam donorum *retentionem* seu perseuerantiam *emerendo.*

Epist. 106. ad Sixtum.

D

Epist. ad August.

Patefit hinc tertio causa, cur perseuerantiam in fide & oratione sicut ipsum initium fidei & orationis, ad suam potestatem & libertatis arbitrium Massilienses reuocent: nempe ne in easdem omnes difficultates quas volunt fugere relabantur. Quid enim ad euadendum fatum salutisque desperationem iuuet sua libertate posse credere, si eadem illā libertate perseuerare non potest? Non enim omnis qui crediderit, & iustitiam cæteraq; Dei dona impetrauerit, sed *qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Nam si constituas omnes homines, non solum sua potestate posse credere, & preces pro salute fundere, sed etiam omnes, nemine excepto, non modo credendi voluntatem, sed etiam ipsam iustitiam & opera bona à Deo accipere: si tamen, non dico totam in iustitia perseuerantiā, sed vel extremum momentum

E

momentum perseuerantiæ ex diuina voluntate suspendas, vt *constitutione sua humanas praueniens voluntates*, illudque cui voluerit suo beneplacito largiatur, omnes prorsus eædemque difficultates ingruent, quas Massilienses initium fidei & orationis sibi arrogando declinare voluerunt. Non enim ab accepta iustitia, siue per naturam, siue per gratiam, sed à retenta vsque ad finem pendet salus; de qua tota Massiliensium solicitudo est, ne si non à suo, sed ab alieno arbitrio prout visum fuerit decernente pendere crederetur, torpor hominibus, necessitas, desperatio, ex illa quasi fatali & immutabili prædestinatæ salutis constitutione nascerentur. Quod cum ingeniosi viri cernerent, ipsam postremam salutis consecutionem perinde, vt inchoationem sic à suæ libertatis nutu suspendendam esse iudicarunt, vt Deo siue diuinæ gratiæ quicquid ad salutis adipiscendæ potestatem pertinet, libenter ascriberent. Neque enim vnquam quæstio cum Massiliensibus fuit, vtrum *posse credere, posse perseuerare, posse saluari* à nuda illa interna arbitrij potestate, nullo Dei auxilio munita penderet, sed vtrum ipsa credendi voluntas, hoc est, ipsum velle credere & perseuerare vsque in finem non ita esset in hominis potestate, vt positis quibuscunque siue naturalibus, siue gratuitis Dei donis ad actus illos necessariis pro sua naturali flexibilitate ac nutu posset credere, nec ab alieno beneplacito eas pectare, vt etiam, sicut loquuntur, ipsa *credendi voluntas donaretur*, hoc est, prout clariùs explicant, *donetur vt velit: rejectis aliis ab hoc dono pariter reis, qui possent similiter liberari, si ea quæ pariter indignis præstatur credendi voluntas, etiam ipsis similiter præstaretur.*

Initio Epist. Hilar.

Quid enim ad torpescendum, desperandum, exhortationes abiiciendas & fati imaginandum facit, si potestas quidem perseuerandi à Deo, siue per naturam, siue per vocationem, siue per internam gratiam, quæ nemini volenti desit, & in influendo actualiter ab eius voluntate pendeat, donanda esse prædicetur, sed tamen quemadmodum Adamo contigit *perseuerare vel non perseuerare, in eius relinquatur arbitrio*, quantumvis *sine Dei adiutorio per liberum arbitrium perseuerare non possit*? Nonne insaniæ simile esse videretur talis gratiæ adiutorium veluti nocturnum spectrum expauescere? quanta igitur absurditas eorum, vel sententiæ tuendæ peruicacia censeri debet, qui cum sciant tale adiutorium fuisse operosissime ab Augustino explicatum, & à Massiliensibus intellectum & probatum: cum legant illos apertè confitentes, *quod gratia iuuaret illum* primum hominem volentem, *sine qua perseuerare non poterat*: cum videant illos agnoscentes & protestantes, quod *ad illam voluntatem*, Adami scilicet, tali gratia adiutam *pertineret exhortationis & comminationis vtilitas*, & consequenter nullum ibi torporem, nullam desperationem, nullam necessitatem, nullum fatum esse metuendum, adhuc hominibus tenebras offundendo persuadere volunt, Massilienses hoc genus gratiæ ad perseuerandum necessariæ quod sibi & ipsis tantopere placet horruisse, tantisque calumniis onerasse? Quid quod Massilienses suam opinionem *vetustate defenderent*, & sæpissimè, teste Prospero & Hilario inculcarent, eam à præcedentibus Patribus fuisse defensam? An eos omnes ita impios fuisse dicturi sumus, vt quod Plato naturæ lumine conuictus sine gratia Dei fieri non posse sensit ac docuit, hoc Patres illos solâ nudâque hominis voluntate fieri voluisse credamus? Vere namque Massiliensium opinio-

Lib. de corr. & grat. ca. 11.

Lib. de corr. & grat. ca. 10. 11. 12. Epist. Hil. in medio.

Aug. lib. 11. de Ciuit. c. 25.

A nem ab antiquioribus Origene, Hieronymo, Tichonio, Ambrosiastro, ipso Augustino fuisse defensam supra ostendimus, & ipse Prosper satis aperte confitetur, sed non minus manifestè protestatur eos nō sine gratiæ adiutorio perseuerantiam voluntatis viribus vendicasse: *Retractatis*, inquit, *priorum de hac re opinionibus pene omnium par inuenitur & vna sententia, qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt*, scilicet alicuius voluntatis humanæ, vt Massilienses volunt, sed an nudæ omnique gratia destitutæ? Audi, *vt ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finem vniuscuiusque præuiderit, & sub ipso gratiæ adiutorio in qua futurus esset, voluntate*
B *præuiderit*. Et iterum, *Qui autem credituri sunt, quiue in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam sit iuuanda, mansuri sunt, præsciisse ante mundi constitutionem Deum.* Ecce quam perspicuè ipsam perseuerandi voluntatem, non tantum in operibus iustitiæ, sed etiam in fide, *non sine gratiæ adiutorio* ab homine proferri, à Deo præsciri, ideoque prædestinationis propositum absolutum concipi profitentur. Voluntatem enim credendi iam semel habitam augeri per gratiam Massilianses volunt, non tamen per eandem gratiam perseuerandi voluntatem dari, sed hominem in ea persistere si voluerit, Dei gratia non donante ipsum velle, sed magis ac magis inflammante, si velit. Quemadmodum
C cum tenui luce cernit homo, si velit: sed si affulgeat luculentior, clarior quidem sequitur ex illa clariori luce visio, non tamen etiam nisi velit. Quæ cum ita sint, quomodo dici possunt Massilienses gratiam illam *sine qua* voluntas non habet velle, seu quæ iuuat non quæ donat, ipsum velle, non agnouisse, vel ex illa desperationis carnificinas, fati necessitates aliaque tot portenta formidasse?

naturarum omnium author nisi Deus vitiosus est, neque intelligentiæ dator neque amoris, quo beneque viuatur, inspirator.

In Epist. ad Aug. in fine.

Hinc denique *quartò* perspicuè patet vera causa, cur tantopere illam generalem voluntatem Dei vrserint, qua velit omnes homines saluos fieri. Nimirum quia ex illa debent necessario media illa fluere, quæ non solum ad operandum, sed
D etiam ad credendum & in fide permanendum infirmitas naturæ concreata postulat, prædicatio, vocatio, gratia, baptismus, aliaque sine quibus apertè negant *quemquam posse proprio arbitrio liberari*. Cur ergo non omnibus ex illa generali Dei voluntate respectu salutis omnium, obtingat salus, nempe quia deest ex parte hominum postulata conditio, videlicet, vt etiam *homines velint*, siuè suadenti consentire; siue vocantem sequi. Hinc ergo fit, quod omnes illi qui quoquo modo, quouis tempore discretionem hominum, siuè per gratiam, siue sine gratia ad seipsos reuocare, & fatum, desperationem, cæterasque difficultates illâ dominatrice arbitrij libertate fugere voluerunt
E vnanimiter Massiliensium interpretationem auidè arripuerint, vt nempe *Deus velit omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, si tamen homines velint. In qua expositione tradanda Pelagium ipsum & omnes qui isti errori siue prudenter, siue imprudenter fauent patronos habent. Pelagius enim in Commentario: *Vult*, inquit, *omnes ad agnitionem veritatis venire, si ipsi tamen vocanti Deo consentire voluerint*. Quem Iulianus postea, Massilienses, omnesque recentiores similis gratiæ defensores & eandem ob causam, vt desperationem fatumque fugerent, imitati sunt. Quem sensum è contrario Augustinus, simul atque Deus eum ab illo errore reuocasset sæpius constanterque detestatus est; vt ex hoc solo satis pri-

Hilar. in Epist. ad Aug. initio.

In capit. 2. 1. Timot.

Lib. 4. cont. Iul. cap. 8.

Molin. in Concord. q. 14. art. 13. disp. 7. Suar. lib. 2. de grat. ca. 10. & seqq.

credere, beatitudinem illam cælestem in clara Dei visione constitutam optare, ingens tanti boni desiderium concipere, & petere à Deo perduci ad illud, sed actibus non supernaturalibus, quales ad meritum requiruntur, sed imperfectis & omnino insufficientibus, in quibus nullũ gratiæ meritum collocari possit. Neque in hoc vllum Semi-Pelagiani erroris esse discrimen, eo quod Semi-Pelagiani tales actus homini tribuerent, qui ad ordinem supernaturalem pertinerent, essent tales *vt oportet* quibus possent gratiam promereri. Itaque quis hac in re fuerit Massiliensium sensus accuratius indagandum est.

In primis itaque certum statui debet Massilienses aliquam rationem meriti in actibus illis fidei B & orationis agnouisse, vt per eos ad gratiam obtinendam possent pertingere. Hilarius enim id conueniens eos asserere veritati dicit: vt cum prostratis *annunciatur obtinendæ salutis occasio* EO MERITO *quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum.* Et infra, rationem electorum & reiectorum à Massiliensibus in eo dari *quod vnicuique meritum propriæ voluntatis adiungitur.* Et Prosper eorum sensum fuisse testatur: *Omnem hominem ad credendum diuinitùs admoneri, vt de vita æterna nemo desperet cum voluntariæ deuotioni* REMVNERATIO *sit parata.* Remuneratio quippe meritum respicit. C Itemque *ab his vitam æternam apprehendi qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Rursum sic hominem esse institutum, vt per naturalem facultatem possit petere, quærere, pulsare: *vt ideo,* inquiunt, *accipiat, ideo introeat, quia bono naturali bene vsus, ad istam saluantem gratiam,* (baptismi) *initialis gratiæ ope* MERVERIT PERVENIRE. Quibus consentanea multis in locis Cassianus docet.

Hilar. in epist. ad August.

Ibidem.

Et ista quidem confessio quamvis valde manifesta esse videatur, vt tamen illius erroris radices clarius pateant inquirendum superest, quæ ratio Massiliensibus confessionem illam meriti expresserit, vtrum illa quod cernentes meritum gratiæ scopo suo esse necessarium ex proposito illud in D prædictis actibus constituerint, quamvis satis animaduerterent in eis meritum esse nõ posse; eo quod naturę viribus essent facti, & nequaquam ad gratiam promerendam idonei. An verò è contrario illa sit ratio quod istos actus tales esse cernerent, vt in eis necessario agnoscendum esset meritum, quamvis hoc ipsi forsan quam maximè nollent ac fugerent. Nam quamvis error vtrobique interueniat, multum tamen interest vtrum actibus illis fidei & orationis nimium arrogando, an nimium derogando fallaris. Si enim prior illa meriti confitendi radix est, errant meritum gratię illis actibus asserendo, in quibus nullum gratiæ potest E esse meritum, etsi forsan eos humanæ potestati tribuendo non errent. Sin autem ista posterior, errant dupliciter & actus illos naturæ viribus arrogando, & meritum gratiæ fugiendo, vbi verum est meritum.

In primis itaque mihi certum videtur deberè statui, Massilienses, quamvis meritũ gratiæ agnoscerent, nullam vim in ratione aut nomine meriti posuisse, quasi hoc eorum peculiare dogma fuerit quod gratiam promereri possumus, sed potius è contrario totis viribus declinasse, ne gratia secundum humana merita putaretur dari. Audi Diuum Augustin. hoc satis apertè significantem: *A Pelagianorum porro hæretica peruersitate tantum isti remoti sunt, propter quos hæc agimus, vt &c. iam tamen*

Lib. de dono perseu. ca. 6.

A *fateantur quod eorum præueniat voluntatem quibus datur hæc gratia. Ideo vtique ne non gratis dari credatur gratia, sicut veritas loquitur: sed potius secundum præcedentis merita voluntatis, sicut contra veritatem Pelagianus error obloquitur.* Ecce quam clarè dicit, fugere illos ne gratia meritis dicatur & non gratis dari; atque idcirco ipsam etiã voluntatem gratia præueniri, non tamen sic vt voluntas ipsa credendi à Deo donanda prædestinetur. Idem significat Hilarius quando eorum sensum esse dicit: *Non negari gratiam si præcedere dicatur talis voluntas quæ tantum Med cum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat.* Deinde sæpius Augustinus & Prosper aduersus illos disputantes, nituntur illos ex illo so- B lo, quod fidem ante gratiam nostris viribus emicare dicerent, ad illam absurditatem cogere, vt gratiam secundum merita dari, ex eorum sententia sequi fateantur: Quæ arguendi ratio perabsurda est, nisi Massilienses illam impietatem studiosè fugerent. Quid enim aliquem fateri cogas quod ex professo docet ac profitetur? Augustinus igitur, cum eorum sententiam de initio fidei ex nobis emergente protulisset: *Quis autem dicat,* inquit, *eum qui iam cœpit credere, ab illo in quem credidit, nihil mereri? Vnde fit vt iam merenti cætera dicantur addi, retributione diuina, ac per hoc gratiam Dei secundum merita dari.* Et iterum, *Videte si aliud agitur isto modo, nisi vt gratia Dei secundum merita nostra detur, &c.* C Nempe per solam præcessionem fidei ante gratiam: *debetur enim credenti, vt à Domino ipsa fides augeatur: & sit merces fidei cœpta fides aucta.* Quod vt non ex professo Massilienses voluisse significet; *Nec attenditur,* addit, *cum hoc dicitur non secundum gratiam, sed secundum debitum istam mercedem credentibus imputari.*

In Epist. ad August.

Lib. de prædest. SS. c. 2.

Similiter Diuus Prosper cum vellet eos refellere qui fidem non à Deo dari dicerent, infert ex illa opinione sequi quod fides sit gratię meritum, *Nam si aliquid,* inquit, *conferri homini per gratiam confitentur & id non accipit nisi fides quæ accepta non est, in ipsa est meritum cui non donum datur, sed debitum redditur.* Et apertius contra Collatorem qui nos credere quidem posse statuebat, sed non idcirco D meritis dari gratiam: *Quoquouersum ergo te conferas, à temetipso & vinceris & vinceris, si enim gratiam merita non præcedunt, & fides non potest esse sine meritis, fides gratiam non præcedit, & omni modo ex gratia habetur, quicquid illud est ex quo meritum nascitur.* Et apertissimè: *Quomodo autem non aduertis te in illud damnatum incidere, quod velis nolis conuinceris dicere gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur affirmas?* Et mox reddit rationem nõ ex proposito Cassiani vrgentis meritum, sed ex hoc ipso quod ante gratiam vellet fidem illam qualemcunque petentem pulsantemque præ- E cedere: *Non enim nullius,* inquit, *meriti haberi potest petenti fides, quærentis pietas, pulsantis instantia, præcipuè cum omnes eiusmodi & accipere, & venire, & intrare dicantur.* Nec minus manifestè aliquanto post cum hoc duntaxat dixisset Cassianus, quod *cum videret nos Deus ad bonum velle deflectere occurreret, dirigeret, atque confortaret,* ex hoc solo quod ista voluntas præcederet operantem Deum infert Prosper: *Quis non videat quod hæc doctrina meritum libero assignet arbitrio quo præueniatur gratia quæ & famuletur reddens debitum, non conferens donum.* Vides, arbitror, quam sæpe, quam instanter ex illis actibus quos Massilienses nos habere posse per naturam dicerent Sanctissimi illi Doctores inferant, non posse ab eis diuelli meriti rationem &

In resp. ad 8. dub. Genuens.

Capit. 37.

Cont. Coll. cap. 3.

tergiuersantes aduersarios in illam voraginem argumentando præcipitent; quod certissimum indicium est, eos declinasse omnibus modis meritum gratiæ, nec nisi ex ipsa ratione actuum gratiam præcedentium compulsos subinde meriti meminisse. Et ne coniecturis dumtaxat agere videamur, accipe clarissima verba profitentis Cassiani: *Nemo autem existimet hæc à nobis ob hoc fuisse prolata, vt nitamur astruere humanam salutem in nostræ fidei ditione consistere, secundum quorumdam profanam opinionem, qui totum libero arbitrio deputantes, gratiam Dei dispensari, secundum meritum vniuscuiusque definiunt.* Ad quæ verba Prosper inanem esse hanc meritorum fugam notans, quod velit nolit meritum gratiæ ex eius doctrina sequeretur: *Considerandum sane est,* inquit, *in hac sententia tua, quantum adiuues eos qui dicunt gratiam Dei secundum merita nostra dari: quos vt Catholicæ fidei defenderetis vmbraculo, profanæ opinionis esse profiteris.* Et aliquanto post, *Frustra ergo vt inuidiam damnati erroris euadas, humanam salutem negas in fidei nostræ conditione consistere.*

Collat. 13. cap. 16.

Quod si verò Massilienses ipsos eorumque scopum in asserendi fidei & orationis actibus intuemur, nulla ratio inueniri potest cur vel ipsi ex proposito meritum gratiæ comminisci & vrgere velint, vel nos illud eis affingere debeamus. Catholicos enim eos fuisse supra latiùs declarauimus, inimicos erroris Pelagiani, vsque adeò vt etiam *voluntatem hominum præueniri dicerent: Ideo vtique,* vt testatur Augustinus, *ne non gratis dari credatur gratia, sed potius secundum indulta voluntatis, sicut contra veritatem Pelagianus error obloquitur.* Cur ergo ex proposito meritum gratiæ in nostris actibus fingerent, si sine merito & fidei Catholicæ læsione suum assequi possent scopum? Hoc est, si fatum, necessitatem, desperationem, cæterasq; difficultates remouere possent, & omnem *constitutionem Dei* de salute hominum, *quæ humanas præuenit voluntates* ita tollere vt bene vtendo naturalibus bonis vnusquisque sine merito gratiæ ad gratiam pertingere posset & saluus esse si vellet? hoc autem facile posse fieri, vel ex sola Recentiorum doctrina videtur esse manifestum, quia gradus tam concinnos quibus à natura ad gratiam scanditur machinati sunt, vt per vires naturæ quod in se est faciendo quisquis voluerit, paulatim gratiam sine merito assequi posset, & ita vlterius per gratiam ad salutem, sublatis fatalibus illis decretis Dei, necessitate ac desperatione, peruenire. Ita quippe, vt putant, & Pelagium fugiunt & Catholici permanent, & quicquid Massilienses terruit, vno flatu dissipant, & sine vllo merito gratiæ salutem in vniuscuiusque potestate constituunt. Quod si Massiliensibus concesserimus, nescio equidem quid amplius ipsi postulare potuissent, vel cur meriti rationem vrgere & Augustino extorquere voluissent. Vnde Recentioribus magnopere verendum est, ne quorum scopus, & rationes, & argumenta omnia à primo vsque ad vltimum (vt suo loco fortasse demonstrabimus) ipsis tantopere placent, eorum quoque doctrinam Philosophicâ palliatam subtilitate tueantur.

Lib. de præd. SS. cap. 16.

Nam in primis, vt iam superius dicere cœperamus, non de merito gratiæ feruebat inter Massilienses & Augustinum disputatio, sed vter præcederet, homo naturaliter aliquid boni suis viribus operando, an Deus illud ipsum per gratiam largiendo. Vtrumvis enim constiterit tota finita est controuersia. Nam si Deus quamcunque bonam donando voluntatem debet præcedere, omne meritum gratiæ funditus ruit: sin homo vel solam

A credendi voluntatem ex suis viribus proferre potest, impossibile est iuxta constantissimam eiusdem Augustini & Prosperi & Fulgentij doctrinam, *vt nullum sit meritum fidei; vt is qui iam cœpit credere, ab illo in quem credidit nihil mereatur: vt non debeatur credenti, vt à Domino fides ipsa augeatur.* Hinc est quod Massilienses solliciti sunt, vt solummodo aliquid sui operis vel tenuissimum possit præcedere gratiam Dei: *Hactenus,* inquit Prosper, *accipiunt neminem perseuerare nisi perseuerandi virtute perceptâ, scilicet à Deo, vt quibus datur inerti licet, præcedenti tamen proprio arbitrio tribuatur.* Et paucis post: *Nec ad incertum voluntatis Dei deduci se volunt, vbi eis quantum putant ad obtinendum vel amittendum euidens* B *est qualecumque initium voluntatis.* Et clarissimè in eadem Epistola: *Nec negari gratia si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat.* Hinc est, quod toties inculcat Augustinus illud Apostolicum, *quis prior dedit ei & retribuetur ei*, vt hoc tantum extorqueat neminem posse priorem aliquid dare Deo. Ex hoc ipso enim necesse est, vt ei à iusto Deo fiat retributio. Quam doctrinam ita constanter tradit non solum aduersus Massilienses, sed etiã Pelagianos initium fidei quoque naturæ viribus vendicantes, vt in hoc firmissimum tuendæ gratiæ fundamentum collocasse videatur. Sic enim expugnat in libris ad Bonifacium illam primam cupiditatem C boni, qua nos per naturam incipere Pelagiani tandem statuebant: *Si sine gratia Dei,* inquit, *per nos incipit cupiditas boni, ipsum cœptum erit meritum cui tanquam ex debito gratiæ veniat adiutorium: ac sic gratia Dei non gratis donabitur, sed secundum meritum nostrum dabitur.* Et iterum in eodem libro: *Si autem gratia iam non ex operibus, &c. gratia vtique vt per illam fiant bona opera, ne si præcesserint bona opera, tanquam operibus reddatur gratia ac sic gratia iam non sit gratia.* Et aduersus Iulianum, qui hominem sterilia quædam solius naturæ opera inchoare posse iudicabat: *In quo vis hominem sicut loqueris ad aliquid laudabile generosi cordis stimulis incitari, in hoc eum non vis in Domino, sed in libero arbitrio gloriari, ac sic priorem* D *dare, vt retribuatur ei, eoque modo gratia iam non sit gratia, quia non est gratuita.* Et continuò post: *Quia imago Dei est* (natura hominum) *meretur hanc gratiam, non tamen vt eius bona voluntas possit præcedere præter gratiam, ne vel ipsam prior det, vt retribuatur illi, ac sic gratia iam non sit gratia.* Et in libris retractationum: *Et hoc diuinum beneficium quo liberatur* (voluntas ad bene volendum) *nisi eam præueniret; iam meritis eius daretur & non esset gratia quæ vtique gratis datur.* Vides quanta asseuerantia Augustinus vrgeat ne vllus quantumvis naturalis siue fidei siue bonæ voluntatis motus gratiam putetur præcedere: nam hoc ipso nulla ratione gratiam defendi posse putat quin meritis tribuatur: *Nisi vo-* E *luntatem præueniret*, inquit, *iam meritis datur.* Quæ doctrina tantopere Concilio Arausicano placuit; vt eam expresso Canone contra Semi-Pelagianos definierit: *Debetur*, inquit, *merces bonis operibus si fiant, sed gratia quæ non debetur præcedit vt fiant.* Ecce si præcedit vllum bonum opus, siue fidei siue rationis, siue voluntatis, hoc ipso ei merces debita est & omnis gratia funditùs tollitur. Hoc quia certissimum videbant esse Massilienses, & in Catholica doctrina constantissimum, ideò sæpius claris verbis se meritum gratiæ ponere confitentur, etsi hoc quam maximè fugerent. An verò ad istam perspicuam Augustini doctrinam respondebitur, Massilienses atq; Pelagianos opera supernaturalia posuisse, quibus ipsi cõcludant necessario mercedem

Aug. Epist. 105. ad Sixtum.

Lib. 2. ad Bonif. ca. 8.

Capit. 7.

Lib. 4. cont. Iul. ca. 3.

Ibidem.

Lib. 1. Retr. cap. 9.

A cedem gratiæ esse tribuendam? Nihil sanè ineptius atque absurdius dici potest. Quomodo enim supernaturalia posuerunt, cum naturæ viribus eá fieri posse censuerint & acerrimè confirmauerint? Quid quod Iulianus lucidissimis verbis diceret, talia esse opera humanæ potestatis quæ fierent sine gratia, vt bona quidem essent & laude digna, sed apud Deum *sterilia* nec *vitam æternam* posse promereri? Quorum tamen operum vel solam voluntatem bonam negat Augustinus posse præcedere ante gratiam, ne vel sic gratiam Deus meritis tribuere conuincatur.

Ex professo sic Iul. docet lib. 4. aduer. Iul. cap. 3.

B *Massilienses multùm diminuunt illud meritum gratiæ: nec aliud volunt nisi bonum vsum liberi arbitrij præcedere gratiam occasione cuius Deus liberaliter & misericorditer gratiam daret.*

CAPVT XVII.

CVM igitur vtrique, non minus Massilienses quam Augustinus, veluti certo atque indubitato principio niterentur, quemcumque bonum voluntatis humanæ motum non posse non esse meritum gratiæ si præcederet gratiam: vt illum Catholicæ fidei (cuius cultores erant) scopulum fugerent, omnibus modis meritum fidei & orationis, cæterorumque actuum gratiam Christi præcedentium extenuando eleuandoque depresserunt: vt in hoc quoque recentioribus quibusdam qui facienti quod in se est per naturæ vires gratiam largiendam esse contendunt, exemplum præbuisse videantur. Neque enim facilè reperiri poterit inter istos phrasis, quæ ita meriti rationem eleuet, & actibus illis naturalibus detrahat, vt eam non similibus loquendi modis Massilienses æquauerint. Nam plerique recentiorum qui sententiam illam tradunt sine vllis ambagibus dicunt, hominem naturæ viribus proximè ad gratiam se posse disponere. Alij remotè & indirectè posse; alij, actus illos omni carere proportione ad aliquendam gratiam volunt, eamque Deum sua liberalitate cócedere; alij, qui minimum eis tribuunt, non esse actus illos salutis initium, sed tantummodo *occasionem*; quod proprium fuit Massiliensium & cæterorum errantium verbum, vt vim illorum actuum deprimerent excogitatum. Omnes tamen vnanimiter illum scopum in ista doctrina tradenda sibi propositum habent, *Vt*, sicut vnus eorum asserit, *dum essemus in via, semper in manu liberi arbitrij nostri posita esset salus nostra.* Qui cum ipsissimus ille sit, in quem Massilienses totius doctrinæ suæ mole collimant; sicut recentiores, vt cum saluâ fide Catholicâ assequantur, meritum quam fieri potest longissimè fugiunt; ita & Massilienses, quantum fieri poterat tergiuersando declinarunt.

Lessius de auxiliis cap. 16. num. 2. fol. 95.

Molina in Concord. q. 14 art. 13. disp. 10.

Nam in primis apertè profitentur, fidem illam quam ipsi statuunt, & assequendæ salutis desiderium, nullo modo esse salutis partem: *Neque enim*, inquiunt apud Hilarium, *alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterrita & supplici voluntate vnumquemque ægrotum velle sanari.* Cum enim totam salutem per peccati ægritudinem perditá esse faterentur, eo ipso quo fidem salutisque desiderium inter curationis opera numerandum negant, nullam etiam esse salutis partem, ne quidem initium videntur apertè profiteri. Vnde volunt vt homo per fidem; *totius sanitatis suæ consequatur effectum.* Si totius, ergò fides ipsa nulla Massiliensibus est salutis pars. Itemque: *Abominari se & damnare testantur, si quis quicquam virium in aliquo remansisse, quo ad sanitatem progredi possit, existimet.* Iam verò vide & attende diligentius quomodo, nonobstantibus illis actibus, gratis & omninò misericorditer gratiam tribui velint. *Petitionem*, inquit Cassianus, *& inquisitionem, & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id quod petimus dederit, vel aperuerit quod pulsamus, vel illud quod quærimus fecerit inueniri.* Et paulò ante clarius: *Pronuntiamus laborantibus tantum ac desudantibus misericordiam Dei gratiamque conferri.* Et vt meriti vim in illis exiguis acti-

In Epist. ad August.

Ibidem.

Cass. lib. 12. instit. c. 14.

B bus naturalibus constitutam eneruet penitus, sæpè non nisi occasionem adipiscendæ gratiæ esse tradit. *Præsto est namque (Deus) occasione sibi tantummodo à nobis bonæ voluntatis oblata ad hæc omnia conferenda.* Ecce quá exiguam vim ad extorquendam gratiam illos actus hominis habere volunt, nam esse duntaxat, *occasionem* Deo, vt gratiam dare possit, multo profecto minus est quam esse dispositionem siue propinquam, siue remotam. Neque quicquam aliud eum sentire indicat, quam gratiam omninò manere gratuitam eo quod Deus talibus actibus inuentis, vt modestissimi loquuntur Recentiores, vel ob Christi merita, vel ob infinitam clementiam se velit inserere & *eos iuuare qui viribus naturæ recte*

C *vti conantur*: Eo quod *maximè illum deceat misericordiam suam in eos in primis effundere, qui ei impedimenta non obiiciunt. Cum in his non solum non inueniat repugnantiam, sed etiam quandam ad gratiam subordinationem etsi non dispositionem.* Hæc & similia illi vt ab illis actibus meritum tollant. Sed audi eadem omninò contendentes & accuratiùs explicantes Massilienses. Nam Cassianus rationem reddens cur Deus ab homine conatus quosdam bonæ voluntatis exigeret & expectaret: *Ne*, inquit, *penitus dormienti aut inerti otio dissoluto sua dona conferre videatur.* Vis adhuc amplius? *Occasiones quodammodo quærens, quibus humanæ segnitiei torpore discusso, non irrationabilis munificentiæ suæ largitas videatur.* Adhuc vis clarius meri-

Lessius lib. de auxiliis gratiæ c. 10. num. 3.

Ibid. num. 3. & 4.

Cass. Collat. 13. c. 13.

D tum deprimi? *Dum eam sub colore cuiusdam desiderij ac laboris impertit.* Qui ista dicit, ac tanta sollicitudine inculcat scribens, videturne gratiam gratuitam negare vel vim atque rationem meriti, quasi dogmatis sui cardinem premere voluisse? Vnde ne quid forsan ambiguum scrupuloso lectori superesset, clare subiicit: *Et nihilominus gratia Dei semper gratuita perseueret, dum exiguis quibusdam paruisque conatibus tantam immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inæstimabili tribuit largitate.* Et apud Hilarium in Epistola ad Augustinum: *Nec negari gratiam si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum Medicum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat.* Nam, *non negari gratiam*, nihil aliud apud illos si-

E gnificat, quam tales actus, non tollere rationem gratuitæ gratiæ, quòd nempe non tam gratiæ accipiendæ meritum, quam gratiæ liberaliter dandæ *occasio* esse viderentur, propter quam *infallibili lege*, (vt etiam Recentiores volunt) cœlestis gratia donaretur. Et certè quid est maius naturales actus esse *occasionem* tantum dandæ gratiæ & *colorem*, an verò quod illi dicunt, *decere* vt Deus det gratiam? Quid enim est hoc *decere Deum*, nisi hoc *congruere* misericordiæ Dei? Et quid est aliud congruere vt illis actibus detur à Deo gratia, quam esse *meritum de congruo*, quod Recentiores illi tantoperè horrere se simulant. Quasi verò hic de verbis & non de rebus ageretur, vel quicquam intersit vtrum meritum *de congruo* an *de decenti* dixeris: cum

Lessius F. p.

è contrario decentia magis ad donandum vrgeat quam congruitas, quia magis respicit honestatem. Si istis viris occurrissent illa nomina remotæ vel proximæ dispositionis, quæ postea ex Philosophia Aristotelis ad Theologiam translata sunt, multò magis ea ab illis naturalibus operibus abstulissent. Nam conatus nostros Deo tantummodo esse dandæ gratiæ *occasionem*, esse *colorem*, ne scilicet munificentia, hoc est gratia videatur alicui *irrationabilis*, multo minus sunt, quam non esse *dispositionem*; si enim Recentiores illis verbis Cassiani vterentur, rationem gratuitæ gratiæ se optime saluasse iudicarent, quandoquidem nullam gratiæ iniuriam fieri putent, quando naturales actus *quandam ad gratiam subordinationem* imò multi, *dispositionem remotam*, adeóque *propinquam congruitatem* vel *decentiam* accipiendæ misericordiæ vocant.

Ex hac ergò Massiliensium vena fluit, quod quemadmodum recentiores per ista bonorum actuum initia nihil aliud sibi volunt, nisi vt *semper in manu liberi arbitrij posita sit salus nostra*, nullam curantes meriti rationem, dummodo ille bonus naturæ vsus sit aliqua ratio propter quam ei gratia, diuina largitate donetur; ita & Massilienses nihil aliud voluerint, nisi vt *de vita æterna nemo desperet, nec aliqua Dei constitutione*, vt aiunt, *quæ humanas præueniat voluntates cura resurgendi lapsis auferatur, nec sanctis occasio teporis afferatur*: sed *quicumque credere voluerint salui esse possint*. Nihil prorsus de meriti ratione solliciti, dummodo idcirco consequerentur *saluantem illam* Christi gratiam, quia quocumque modo ipsi aliquid boni naturalis ante voluissent. Quam boni operis naturalis & gratiæ connexionem ex quocumque capite illa proueniat sæpè simplicissimis verbis exprimunt, quæ nullam omninò meriti necessitatem inuoluunt: *Libertatem*, inquiunt, *ab hoc Dei auxilio inuandam, si quod Deus mandat, elegerit*. Item, *ideò quis adiuuetur quia voluit, non ideo quia adiuuatur velit*. Item hominem *posse velle sanari, propter quod vel sanetur quis, vel si noluerit cum suâ ægritudine puniatur*. Nihil enim volunt aliud quam suam voluntatem præcedere; gratiam quocunque modo sequi, ita scilicet *vt non ideò*, sicut Prosper loquitur, *quia adiuuatur velit*, sed sicut ipsimet loquuntur, *gratia post voluntatem* inuenitur: putant enim, non *negari gratiam, si præcedat talis voluntas, &c.* Vnde Prosper eis & Augustinus istud exprobrauit quod

Audeat amens
Impietas tumido arbitrio subnectere causas
Diuinorum operum,

Hoc est posteriores facere. Cùm Catholicæ fidei fundamentum sit, Deum, vt ibidem ait,

Authorem cunctorum nosce bonorum,
Quo sine nil rectum mens inchoat.

Nihil rectum, inquit, videlicet, neque fidem, neque salutis desiderium, neque petitionem, neque pulsationem, neque, vt ipsi loquebantur *qualemcumque dolorem*, neque *qualecumque initium voluntatis* bonæ.

Cum igitur ex hoc ipso, quod Massilienses quemcunque tandem bonæ voluntatis motum ante gratiam ex natura prosilire statuebant, omnes antiqui gratiæ defensores inuictè concludant, eos asserere meritum gratiæ; quia fieri nullo modo posset, vt nullum sit meritum fidei: *Quis enim dicat*, inquit Augustinus, *eum qui iam cœpit credere, ab eo* A *in quem credidit nihil mereri?* Alterutrum profectò si non vtrumque forsan, necessarium est, vt vel nullus actus verè bonus ab homine prodire possit quin gratiam mereatur; vel certe id quod supra fusè commonstratum est, esse verissimum, nimirum ita Massilienses fidem, sanitatis desiderium, cæterosque recensitos actus humanæ tribuisse potestati, vt tamen veram illam Adami gratiam non excluderent. Sic enim, siue Augustini, siue Prosperi, siue Massiliensium ipsorum sensa considères, omnia à capite ad calcem vsque aptissimè cohærebunt. Nam & actus illi Massiliensium erunt verè boni & ideo gratiæ meritorij, nec tamen per gratiam dati, sed per naturam, libero arbitrio B cum illa gratia operante si velit. Et verum erit hoc vidisse Massilienses & rei euidentia sensum feriente, sæpe meritum in illis actibus esse confessos, quemadmodum reuera confitendum fuit: & hoc fundamento nixos Augustinum & Prosperum ex sola præcessione actuum per *initialem illam gratiam* factorum, siue vt etiam loqui solent, *ex bono naturæ vsu* inuicta conclusione *saluantis gratiæ meritum* intulisse.

Ita Molin. suprà. — In Epist. Prosp. ad August. — In Epist. Prosp. & Hilar. — Ibidem. — In Epist. Hilar. — Lib. de ingrat. c. 36. — In Epist. Hilar. — Ita vocant Massil.

An agnouerint meritum de condigno an de congruo.

C
CAPVT XVIII.

Ex præcedentibus facilè est intelligere cuiusmodi meritum in fide & oratione cæterisque motibus bonis agnouerint. Nempe illud quod minimè omniū repugnat gratiæ, quam omni modo saluam esse cupiebant, dummodo salus hominis non ab aliqua constitutione Dei præueniente voluntates, sed ab ipsa hominis manu & voluntate pendere crederetur. Hoc probant ea quæ duobus capitibus superioribus diximus: quātum enim fieri poterat, extenuabant meritum, hoc solummodo contendentes ne prorsus natura, ita extincta putaretur, vt ne quidem: *qualiscunque do-* D *lor* saltem, *compunctæ infirmitatis* exoriri possit, vel *velle ac nolle admittere medicinam*; vnde possit ratio reddi electorum vel reiectorum, siue cur vnus præ alio assumatur, Deo videlicet sic habente aliquam, *occasionem*, siue *colorem* cur non *irrationabiliter*, vt Cassianus loquitur, siue cæco quasi modo, irrefragabili aliqua constitutione, inconsulta hominis voluntate, gratiam saluantem vni præ aliis largiretur. Quæ sanè manifestè clamant non illam rigorosam condignitatem in actibus illis gratiam præcedentibus Massilienses posuisse, talis enim tollit prorsus gratiam: cum contra illi dicerent, *non negari gratiam si præcedere dicatur talis voluntas*, seu tam exigua & infirma *quæ tantum medicum quærat, non* E *autem quicquam ipsa iam valeat.*

Neque verò hic postulandum est, vt istis nominibus *congrui* vel *condigni* illud meritum vocent. Illa quippe distinctio sub istis nominibus multis post sæculis à Scholasticis Doctoribus excogitata est, neque inter Augustinum & Massilienses controuersa, cum ipse omne omninò meritum ante gratiam prorsus extinguendum esse contenderet. Itaque res ipsa, non ista nomina consideranda sunt.

Potissimum igitur meritum quod in illis actibus Massiliensium inueniri potest, in illa oratione qua ex fide petitur, & pulsatur, situm est. Iste quippe est actus omnium quos ante gratiam ad obtinendam gratiam posuerunt perfectissimus, & aptissimus. Quo proinde dicunt hominem *ad hanc gratiam* *qua*

Collat. 13. cit. — Epist. Hilar.

quæ in Christo renascimur peruenire posse, per naturalem A *scilicet facultatem petendo, quærendo, pulsando, vt ideò accipiat, ideò inueniat, ideò introeat, quia bono naturæ bene vsus ad istam saluantem gratiam initialis gratiæ opere meruerit peruenire.* Item hominem posse *exterritæ & supplici voluntate velle sanari*, supplex enim illa voluntas nihil est aliud, quam voluntas ex fide pro sanitate supplicans Deo. Atqui oratio ante iustificationem fusa tametsi sine aliquo merito esse non possit, nullo tamen modo condignum est meritum quod enim potest meritum peccatoris condignum esse nisi supplicij? Nam, vt Augustinus: *Meritis impij non gratia, sed pœna debetur. Quid enim habere boni meriti peccatores?* Et si quid ipsa fides eorum petendo mereatur, impetrationis potius, quam meriti rationem habet. B Vnde cum in errore Massiliensium hæreret Augustinus, frequenter meriti rationem quã in fide & oratione collocabat, per impetrationem exponit: *Putans*, inquit, *fidem non esse donum Dei, sed à nobis esse in nobis & per illam nos impetrare Dei dona.* Item: *Vt per illam nobis daretur quod posceremus vtiliter.* Nam fides propter orationem qua gratia diligendi & operandi, tentationesque superandi impetratur, potissimum necessaria est: iuxta illud perpetuum verissimumque documentum Augustini *fides impetrat quod lex imperat*. Ex quo consequitur meritum quoddam impetrationis ante iustificationem, non condignum aut rigorosum perfectæ iustitiæ Massilienses in fide & ora- C tione collocasse. Cuiusmodi meritum August. cum eodẽ errore teneretur, in simili fide collocauerat. Nam quamvis vtriq; in hoc errauerint quod fidem & orationem non per gratiam Christi infundi senserint, nusquam tamen vllum vestigium reperiri potest, quod maius meritum in eis constituerint, quam si per gratiã hominibus conferrentur. Quid enim hoc ad scopum vel Massiliensium, vel Augustini similiter hallucinantis & eadem ex causa salutem ad suã potestatem reuocare molientis conferre potuisset? Vnde qui talem errorem vel Massiliensibus, vel Augustino idem omninò ante Episcopatum sentienti tribuunt, id potius videntur spectare, quod præceptis opinionibus suis tuendis D congruat, quam quod indagata ponderataque veritas postulat, vt Massiliensium & Augustini errores exaggerando ab illis quoquo modo differre & longius distare videantur.

Epist. 105. ad Sixtum.

Lib. de prædest. SS. c. 3.

Quod si ipsa quoque nomina velimus ponderare nihil Cassiano familiarius est, quam bonorum motuum voluntatis *condignitatem* eleuare respectu præmij gratuiti quod eis datur; hoc est, respectu virtutum, siue sanitatis perfectæ, quam illis desiderils & conatibus humanis tribui sentit. *Ad capescenda*, inquit, *tam magnifica tamque præcelsa puritatis & integritatis præmia, quantuslibet ieiuniorum, vigiliarum, lectionis & solitudinis ac remotionis labor fuerit impensus, condignus esse non poterit, qui hæc industria sua merito vel laboris obtineat. Nunquam enim diuinum munus, labor proprius, humanave compensabit industria, nisi desideranti diuina fuerit miseratione concessum.* Ecce nec tanti labores iuxta Cassianum *condigni* sunt puritatis præmio, hoc est, vt ibidem exponit, vt quis *carnalibus vitiis emundetur*: quod nihil est aliud, quam id quod Massilienses apud Hilarium dicunt, *vt à suo morbo sanetur, & totius sanitatis consequatur effectum.* Quam doctrinam iterum iterumque in eodem libro Cassianus repetens, nec in Dauide vult *laboris æquiparasse merita ad indulgentiam tanti criminis obtinendam*: neque eos *æquiparare nostræ voluntatis industria tam arduum integritatis* (hoc est castitatis) *culmen subiugata carne conscendere*:

Lib. 12. Inst. c. 13.

Epist. ad August. initio.

Lib. 12. Inst. c. 11.

A Nec *vllam cordis contritionem ad capessendam castitatem esse condignam.* Item rursum: *Petitionem & inquisitionem & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id quod petimus dederit.* Vides quanto studio condignitatem Cassianus orationibus nostris & meritis auferat. Nempe quod nimis infirmæ sint vires hominis ad animæ sanitatem, siue virtutes sibi comparandas, & conatus nimis exigui ad ista tã alta præmia ex *condignitate* promerenda. Vnde restat, vt, sicut ipse loqui solet per Dei gratiam, clementiam, misericordiamque tribuantur. Quod si vero forsan alicubi etiam eiusmodi phrasis occurreret, qua homo Dei gratia dignus fieri diceretur, non aliter id accipiendum foret, quam B si gratiam nos mereri posse dixissent. Neque enim apud antiquos Scriptores dignitas illam rigorosam Scolasticorum condignitatem semper denotat. Nam Cælestius dignitatem & meritum pro iisdem accipit, cum dicit, *Gratiam secundum merita nostra dari*, quod statim exponit, *vt ea fiamus digni vel indigni.* Et Augustinus videtur insinuare quod dignum esse gratia minus aliquid sit, vel certe non maius, quam meritum gratiæ: *An*, inquit, *aliud est dignum esse accipere, aliud secundum meritum accipere? Et potest aliqua subtilitate disputationis ostendere dignum esse aliquem, sed non mereri?* Et infra: *quantum ad me attinet ab hoc verbo* (dignus accipere gratiam) *facile transirem, &c.* Quod sane non fecisset Augustinus si C Pelagius meriti gratiæ fecisset mentionem. Ita satis indicat minorem, vel certe, vt dixi non maiorem esse faciendam difficultatem, si quis dignus accipere gratiam, quam si quis eam mereri diceretur. Sed vsus vocabulorum istorum rigorosus & scholis proprius, nunc est alius secundum quem absurdum est antiquorum locutiones velle metiri.

Capit. 14.

Lib. de gest. Pelag. c. 14.

Capit. 17.

Veram esse gratiam quam post fidem dari volunt ex Cassiano, & præsertim ex Prospero, Hilario & Augustino latè demonstratur.

CAPVT XIX.

D POSTQVAM de actibus meritoriis, quos Massilienses in humana potestate posuerunt, satis disputatum est, nunc de præmio pauca dicenda sunt, hoc est de illa gratia, quam suis operibus à Deo retribui docuerunt. Videntur enim nonnulli dubitare an veram illam Christi gratiam intellexerint, quam passim aduersus Pelagianos Augustinus inculcat. Putabat enim Cassianus nullius esse meriti & laudis opus, quod Deus in homine per gratiam operatur: *Nullius enim*, inquit, *laudis esset ac meriti si id in eo Christus quod ipse donauerat prætulisset.* De Centurione loquitur de quo Christus dixerat: *Non inueni tantam fidem in Israël.* E Et similiter de Abraham in eodem loco dicit: *Non illam fidem, quam ei Dominus inspirabat, sed illam quam vocatus semel atque illuminatus à Domino per arbitrij libertatem poterat exhibere, experiri voluit diuina iustitia.* Vnde, inquiunt nonnulli, videtur omnibus commune fuisse erroris principium, scilicet, quod si vera gratia interna qua voluntas interius roboratur, & quam Diuus Augustinus cum aliis Catholicis asserebat, ad opera meritoria esset necessaria, euerteret libertatem.

Cassian. Coll. 13. c. 14.

Matth. 8.

Conincx. disp. 4. de act. [illegible] 5. nu. 92.

Et illud quidem sensisse Faustum nullum est dubium, vt fusè supra ex propriis eius verbis ostendimus. Non sensisse vero Cassianũ satis perspicuum est. Nam in eadem illa Collatione in qua fidei quam Deus dederit omnem laudem tollit, ac meri-

Sup. c. 20. Lib. 6. de Hæres. Pelag.

tum asseueranter tradit, ac sæpius repetit nonnullis etsi non omnibus, bonæ voluntatis principia inspirari: *Quibus*, inquit, *manifestè colligitur non solum actuum, verum etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium, qui nobis & initia sanctæ voluntatis inspirat & virtutem atque opportunitatem, eorumque rectè cupimus, tribuit peragendi.* Quam Cassiani *definitionem Catholicißimam* Prosper vocat: quamvis postea quod generaliter asseruerat, non in omnibus omnino, sed in quibusdam tantum, verum esse velit. Nam sæpè in ista Collatione docet, nonnunquam Deum bonas voluntates *de dura cordis nostri silice excutere*: in corde *plantare*: *desideria inspirare*, nonnunquam vero *nostro conatu emergere*, *scintillamque bonæ voluntatis emicare*. Sed illa ipsa exceptio manifestissimè probat, Cassianum veram gratiam donatricem, plantatricem, inspiratricem bonæ voluntatis agnouisse, & facile cum libertate conciliasse. Sic accepit Cassiani doctrinam Diuus Prosper & liberi arbitrij gratiæque concordiam eum expressisse sine vlla ambiguitate testatur. Cum enim illa superius citata verba protulisset, ita statim subiicit: *Hic ne quis putaret nihil superesse, quod per liberum ageretur arbitrium non irrationabiliter adiecit, quo probaret, non auferri illud his donis, sed potius volvari, nisi reuolutum ad iniquitates suas ab auxilio Dei se malit auertere.* Et continuo Cassiani verba subnectit: *Nostrum est, vt quotidie attrahentem nos gratiam Dei humiliter subsequamur, ne dura ceruice & incircumcisis auribus resistentes, &c.* vt sane nesciam quid hominibus in mentem veniat, qui in tanta verborum luce contra clarissimam Prosperi authoritatem qui quotidie cum eis luctabatur, adhuc negare audent Cassianum nullam veram gratiam in operibus bonis agnouisse, & profundius ipso, se Semi-Pelagianorum secreta penetrasse præsumunt. Sed hæc eo spectant, vt Semi-Pelagianos quam maxime denigrando, opiniones propriæ ab eorum placitis longissime discrepare videantur.

Cassian. Collat. 13. — *Lib. cont. Collat.* — *Collat. 13. c. 7. & 8. &c.* — *Ibidem.*

Quod ergo nullius laudis ac meriti putat esse Cassianus fidem quam Deus inspirauerit, non libertatis interitum iuxta sensum eius à vera Christi gratia afferri probat, sed hoc tantum propter huiusmodi fidem bonamque voluntatem, non hominem, qui nihil de suo contulerit, sed Deum qui & ipsam credendi voluntatem & conatum dederit esse laudandum. Putat enim laudis ac meriti fontem esse conatum hominis, non quem ei inspirat gratia, sed quem homo pro sua se libertate flectendo addit aut subtrahit. Hoc & Prosper videtur obseruasse quando Cassiani sensum coniectans, dicit: *An dicendum est omnes quidem virtutes inter Dei dona numerandas, sed in illis hominem quas de proprio habuerit esse laudabilem? & ibi esse merita vbi Dei dona non fuerint?* Nam per illam quorundam laudem Cassianus probare nititur alteram illam suæ doctrinę partem qua docet, multos sponte credere, proprioque conatu bonas voluntates è corde prosilire. Vnde ibidem Prosper: *Sic autem putasti de testimonio laudatæ fidei præiudicium donis gratiæ posse generari: quasi fides vbi ostenderetur laudata, non doceretur esse donata.* Non ergo per huiusmodi donatam & inspiratam fidem liberum arbitrium tolli putat Cassianus; sed laudem dumtaxat hominis, qui fide donata non proprio conatu expressa credit: eo quod non videatur in hominis commendationem posse redundare quod alius eum faciat credere. Quod existimasse Cassianum nihil mirum videri debet, cum in hodiernum vsque diem illi qui discretionem credentis à non credente ad cardinem libertatis reuocant, quæ gratiâ possibilitatis vtatur aut non vtatur, eandem querimoniam refricare non desinant.

Con. Collat. c. 36. — *Ibidem.*

A

Sed quidquid sit de opinione quam Cassianus in illa decima tertia Collatione tradidit, Massilienses istos, de quibus Prosper & Hilarius in Epistolis ad Augustinum, veram gratiam post initium fidei agnouisse dubitari nequit, si quicquam Prospero & Hilario cum illis quotidie disputantibus tribuendum est. Quod multis profecto modis probari potest.

Nam in primis dilucida Prosperi verba sunt, quibus testatur eos dixisse, quod *fides deinceps per Dei gratiam sit iuuanda*: quod *bona appetentem gratia Dei foneat*: Quod *ab his vita æterna apprehenditur, qui auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint*, quod *libertas sua ob hoc Dei auxilio iuuanda sit*, *sit quod Deus mandat, elegerit*: quod *prior sit obedientia quam gratia*; quod *voluntas hominis diuinæ gratiæ sibi pariat opem, non gratia subiiciat voluntatem*: quod *ideo quis adiunatur quia voluit*. Nec minus perspicuè Hilarius eos docuisse tradidit: *Non negari gratiam, si præcedere dicatur voluntas; adiuuari qui cœperit velle, non donari, vt velit*: & ita quidem adiuuari, vt *gratia non solum erigat prostratos; verum etiam suffulciat ambulantes*: In Scripturis sacris *eam commendari gratiam qua vnusquisque post voluntatem iuuatur*. Quæ omnia tam manifestè veram gratiam eos post fidem esse confessos conuincunt, quam illam eandem ante fidem negauerunt. Eadem quippe gratia est, quam voluntati præponi nolunt, & quam voluntati postponi volunt: siue, vt Prosp. verbis loquar, de qua dicunt, quod *voluntas hominis diuinæ gratiæ sibi pariat opem, non* autem *gratia sibi humanam subiiciat voluntatem*. Hæc autem non est gratia, siue legis, siue doctrinæ, siue prædicationis, siue liberi arbitrij, siue etiam gratia illi interna possibilitatis, sine qua non, quam Adam habuit. Omnes enim istas gratias etiam ante credendi voluntatem tribui statuunt, & libenter docent. Sed est illa quæ sola superest, gratia qua fit actio, seu gratia qua Deus operatur velle atque perficere: gratia per quam, vt ipsi dicunt, *ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequuntur effectum*: per quam denique *accipitur perseuerandi virtus*.

Prosp. in Epist. ad August. — B — C — *In Epist. ad August.* — *In Epist. Hilar.* — D

Deinde non solum Augustinus Massiliensium errorem se tenuisse testatur, sed etiam ipsi Massilienses doctrinam illam quam in illa opinione constitutus tradidit, etiam suam esse, &, vt Hilarius dicit, *se acceptare & probare testantur.* Tunc autem certissimũ est eandem prorsus gratiam asseruisse Augustinum quam postea tota vita tradidit, sed hoc discrimine, vt eam Deus non nisi præcedenti voluntati credendi daret: Vnde Augustinus; *Videris certe, quid tunc de fide atque operibus sentiebam, quamvis de commendanda Dei gratia laborabam in qua sententia istos fratres nostros esse nunc video.* Et, vt omnis tergiuersandi auferatur occasio ipsimet Massilienses sententiam suam: *Sanctitatis tuæ*, inquit Hilarius, *disputatione antiquiore se probare testantur. Vbi eandem gratiam non minore veritatis perspicuitate docueris.* In illa vero antiquiore disputatione, quam Hilarius ad verbum citat, & Massilienses probant, & Augustinus eorum sententiam contineri testatur apertissimè dicitur: Quod *Deus fidei præstat, vt bene operentur*: quod *Spiritus sanctus non datur nisi credentibus*: quod Deus, *non eligit opera quæ ipse largitur cum dat Spiritum sanctum, vt per charitatem bona operentur.* Sed quod *eligit fidem*, quia videlicet, *nisi quis credat & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit donum Dei, id est Spiritum sanctum per quem infusà charitate bonum possit operari.*

Lib. de prædest. SS. c. 4. — E — *Lib. de prædest. SS. c. 3. & 4.* — *In Epist. Hilar. ad August. & lib. expos. quarumd. prop. Epist. ad Rom.*

Quod Deus *opera donaturus est*. Quod, *quem crediturum esse præsciuit, ipsum elegerit cui Spiritum sanctum daret, vt bona operando etiam vitam æternam consequeretur*. Denique *nostrum esse quod credimus, Dei quod operamur*. Quibus tam perspicuè vera gratia operationis, charitatis, infusionis Spiritus sancti, qua secundum perpetuam Augustini doctrinam, & sæpius, tum hic, tum postea contra Pelagianos repetitam, *Deus largitur opera*, dando videlicet ipsa *infusione Spiritus sancti suauitatem in consentiendo*, sicut Concilium Arausicanum loquitur, vt sine impudentia negari non posse videatur. Hinc est quod de Massiliensibus consequenter Augustinus hanc eorum sententiam esse, adeoque verba referat; *Nos dicimus nostram Deum non præsciisse nisi fidem qua credere incipimus, & ideo nos elegisse ante mundi constitutionem ac prædestinasse, vt etiam sancti & immaculati gratiâ atque opere eius essemus*. Et quis est ille modus gratiæ & operis Dei quo immaculati fiunt? Nempe vt fide suppositâ, Deus bene operandi gratiam daret, per quam animus paulatim magis magisque sanctus fit, & virtutum infusione immaculatus. Hoc enim de operibus ita profitentur apud Augustinum: *Fides est à nobis, cætera à Domino ad opera iustitiæ pertinentia*. De virtutum vero infusione alibi: *Hæc dona (virtutum) vt à Deo dentur nobis, fides impetrat, quæ incipit à nobis*. Quibus attestatur Augustinus: *Hæc Dei dona sunt*, inquit, *id est, vt de aliis taceam, sapientia & continentia. Acquiescunt & isti, neque enim Pelagiani sunt, vt aduersus istam perspicuam veritatem dura & Hæretica peruersitate contendant*. Quamvis per istarum virtutum donationem, nihil aliud, nec Augustinus, nec Massilienses velint, nisi gratiam operandi virtutum istarum opera, Deo donante concedi, sic enim virtutes illas à Deo dari asserunt, sicut fidem haberi à nobis: nempe quia voluntas operis inspiratur à Deo, sicut voluntas credendi à nostra libertate proficiscitur. Vnde Augustinus cum Massiliensibus dixisset, quod *initium fidei & vsque in finem perseuerantiam* (in fide) *sic in nostra constituunt potestate, vt Dei dona esse non putent*: modum explicando subiicit, *neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates: cætera vero*, inquit, *ipsum dare concedunt, cum impetrantur credentis fide*. Nempe operando nostras cogitationes & voluntates quibus rectè secundum virtutem quamque operamur, sicut nos ipsos cogitationes voluntatésque credendi proferre arbitrantur.

Can. 7.

Lib. de præd. SS. c. 19.

Ibid. c. 7.

Lib. de dono perseu. c. 17.

Ibidem.

Ibidem.

Non repugnat libertati talis gratia iuxta Massilienses: & quare Recentiores cardinem difficultatum non videntes, multum in multis hallucinantur.

CAPVT XX.

Et ista quidem quamvis manifesta, & extra omnem ambiguitatem posita sint, tá operosa probatione confirmanda duxi, vt nebulæ dispellantur, quas quidam perspicuæ veritati offundere conantur, vt Massilienses nullam veram & internam gratiá post fidem agnouisse persuadeant doctrinamque suam ab eorum placitis latissimo limite esse separatam. Ita vel falsissima de aliis credi malunt, & Prosperum, Hilarium, & Augustinum, vel mendaces esse, vel falsos, quam suas præoccupatas opiniones, vel in minimo suspectas esse, vel corrigendas. Nam ex Fausto omnium vetustissimo atque deterrimo, & magis adhuc ex Cassiano qui singularem prorsus opinionem tenuit, non rectè de cæteris Massiliensibus statui potest, præsertim cum indubitatas Prosperi, Hilarij & Augustini depositiones habeamus. Nam sicut singularis Cassiani opinio Fausto nihil detrahit, nec Fausti doctrina Cassiano, ita nec vtriusque sententiæ primis Massiliensium placitis magnâ sollicitudine doctissimorum virorum authoritate digestis vllum afferunt præiudicium.

Coninck. de act. supern. disput. 4. dub. 5. n. 92. & 101.

Ex quibus etiam intelligi potest quam longè dissideat à veritate id quod quidam existimant, omnem gratiam ex opinione Massiliensium repugnasse libertati: nec eos intelligere potuisse *eundem actum esse posse à voluntate libera, & à gratia adiutorio necessario ad illum efficiendum*. Quæ quidem persuasio eo absurdior est, quod ipsi recentiores de illa loquantur gratia, cum qua operari potest homo si velit, quam agnouisse laudasseque Massilienses etiam in ipso initio fidei supra demonstrauimus: sed non illam tantum, verum etiam veram illam gratiam ab Augustino prædicatam, quam Christus ad roborandam sanandamque peccatoris infirmitatem suâ passione promeruit, eos post fidei initium agnouisse clarissimis testimoniis comprobauimus. Nec vlla inter Massilienses istos de libertatis euersione querimonia est, cum è contrario expressè dicant, *libertatem suam ab hoc Dei auxilio iuuandam, si quod Deus mandat elegerit*, hoc est, si tantum electio suæ voluntatis antecesserit. Quis enim dixerit iuuari libertatem gratiâ, si gratia opprimit & extinguit libertatem?

Suar. Proleg. 5. c. 6. dub. 3. n. 21.

B

Prosp. in Epist. ad Aug.

C

Sed in hoc delusi sunt isti recentiores, quod verum cardinem difficultatum omnium quibus Massilienses in errorem abrepti sunt, minus quam par esset, attenderint vel penetrauerint. Nihil enim, vt supra fusius diximus, ita Massilienses in Augustini doctrina horruerunt, quam quod sua constitutione Deus humanas præueniret voluntates, vt quæ ipse vellet vas in honorem conderet, neq; quisquam omnino posset auditâ prædicatione vel credere, vel de tanta infirmitate dolere, nisi cui à Deo *etiam daretur, vt velit reiectis ab hoc dono aliis pariter reis, qui possent similiter liberari, si ea quæ pariter indignis præstatur credendi voluntas, etiam ipsis similiter præstaretur*. Hoc enim certissimam extinctionem libertatis ac desperationis ansam præsentissimam esse credebant. Quod si vero ponatur, hominem auditâ vocatione saltem posse pro sua libertate credere, & bonam inchoare voluntatem, statim omnium illarum difficultatum spectra diffugiunt, nam & durities diuinæ sanctionis frangitur, nec alieno amplius arbitrio libertas rapitur, nec desperationis causa superest; cũ iam tota salus in propria sit posita potestate. Nam quod iuuanda dicitur voluntatis infirmitas, longè aliud est, quam si voluntas ipsa donanda diceretur. Hoc enim videtur ipsam libertatẽ seu indifferentiam volendi nolendique tollere, & inuitum hominem aliena voluntate rapere: istud vero iam volentem, hoc est, vtentem propria libertate roborare, vt fortius velit, id quod volendum esse iudicauerit. Nam idcirco omnium virtutum inchoatas quasdam voluntates homini tribuunt, vt nulla voluntas seu volitio noua per gratiam donari debeat, sed tantum ea quæ propria libertate orta fuerit, adiuuari. Et hoc est, quod de Massiliensibus istis Augustinus dicit, quod ad *ipsa cætera* (præter initium & perseuerantiam fidei) *exhortationem eorum cæterorumque prædicationem definitione prædestinationis non metuunt impediri*. Et quod *ipsi hortantur quoque ad castitatem*,

D

E

Lib. de dono perseu. c. 17.

charitatem, pietatem, & cætera quæ Dei dona esse confitentur, nec dicunt exhortationes suas impediri prædicatione prædestinationis Dei. Nam vbicunque Massilienses exhortationem locum habere putant, ibi libertatem arbitrij suas partes agere & saluam esse non dubitant. Quod clarissimis verbis ipsimet profitentur: *Ad illam voluntatem*, inquit Hilarius, *pertinuisse dicunt Exhortationis vel Comminationis vtilitatem, quæ & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem.* Quid accuratiùs, quid manifestiùs dici potest? Cum ergo ad singularum virtutum opera gratiam dandam esse fateantur, & tamen exhortationes & correptiones adhibendas esse decernant, profectò libertatem arbitrij nullo modo per gratiam illam lædi aut interimi profitentur. Nimirum quia virtutum illarum opera non ita donari volunt; quasi homini prius volenti voluntas ipsa quæ non aderat donaretur, sed vt illa quæ per modum cuiusdam infirmæ velleitatis emicuerat iuuaretur. Idcirco enim apud Hilarium illam gratiam in Scripturis commendari volunt, *Qua vnusquisque post voluntatem iuuatur.* Idcirco *præcedere talem voluntatem* volunt, *quæ tantum medicum quærat, non autem quicquã ipsa iam valeat*, hoc est, quæ id quod vult, præ infirmitate non possit efficere. Idcirco ante curationem volunt, *excitata & supplici voluntate vnumquemque ægrorum velle sanari.* Idcirco denique Scripturas gratiam prædicantes, *ad id valere volunt, vt adiuuetur qui cœperit velle, non vt etiam donetur, vt velit.* Nempe facillimè intelligunt voluntatem sanitatis, quæ in vnoquoque virtutum genere præcesserit ex infirma robustam fieri, & per gratiam adiuuari: non autem intelligunt voluntatem ipsam operante gratiâ, ita suscitari, vt ex inuito volens fiat. Hoc enim putabant non esse gratiæ, vel diuini operis, sed propriæ libertatis. Hanc Massiliensium difficultatem qui, vel aduertere, vel penetrare non possunt, non est mirũ si in reliquis eorum placitis toto cœlo fallantur, & vera falsis permiscendo, non videant quid in Massiliensibus fugere debeant vel tenere. Non est mirum, si nescio quam sufficientem gratiam doctis indoctisque intellectu facillimam quam ipsi velut profundum mysterium agnoscunt & prædicant, Massilienses tanquam irreconciliabilem libertatis inimicam horruisse persuadent, quãtumvis eos apertè profiteri videamus, se rectè intelligere quod *gratia iuuet voluntatem, sine qua perseuerare non potest*: talemque voluntatem illã scilicet adiutam gratiâ qualis Adami fuit, *persistendi & desistendi obtinere liberam potestatem.* Nam nec ipsi Pelagiani vllos in ipsa libertus voluntate bonos, vel malos timuerunt motus, dummodo *in suopte iure haberet vtram partem sequeretur, nec à peccato abstraheretur voluntate captiua.* Quod alibi latiùs demonstratum est.

In Epist. ad August.

Ibidem.

Ita Iul. lib. 1. oper. imp. Vide sup. lib. 2. cap. 3. & 4.

Denique ex his quæ diximus non difficulter intelligitur superfluas esse quæstiones, quas de illa gratia, per & post fidei initium impetrata nonnulli recentiores instituunt, vt, an illa gratia fiat à solo Deo in homine, sine noua cooperatione eiusdem hominis vitali: An verò sit aliquis actus perfectior quam fuerit prior qui à nobis fit: an actus ille sit liber nouâ libertate. An illud adiutorium sit efficax, an sufficiens? An sit remissio peccatorum & similia, quæ sine fine multiplicari possunt. Talis quippe est illa gratia, qualem Augustinus in eodem errore constitutus asseruit, & postea secundum Scripturas sacras semper docuit. Neque enim vnquam in illius gratiæ intelligentia nutauit, vel quicquam, siue in seipso, siue in Massiliensibus emendandum esse iudicauit, præter ea quæ supra de fide cæterisque imperfectis voluntatis actibus iuxta Massiliensium sententiam disputata sunt. Vnde qui doctrinam sancti Augustini, *quam se acceptare*, vt ait Hilarius, *& probare testantur*, penetrauerit, nihil pœnitùs de similibus quæstionibus laborabit.

Qualis Massiliensium electio & prædestinatio ad vitam æternam.

CAPVT XXI.

De scopo gratiæ & meritis Massiliensium satis diximus, nunc pauca de prædestinatione subiungenda sunt. Vbi in primis memoria repetendum est quod supra declarauimus, Massilienses vnicum illud diuinæ prædestinationis propositum, quod Augustinus prædicat, in duo esse partitos, vnum quo vult omnes homines saluos fieri, si tamen ipsi velint, alterum quo hunc vel illum absolute eligit aut prædestinat ad salutem.

Hoc ergo secundum prædestinationis, siue electionis propositum quod absolute prædestinationem aut electionem vocant, omnes vnanimiter ex præuisione alicuius quod se tenet ex parte hominis concipi statuunt: vt scilicet illos Deus elegerit aut prædestinauerit, quos præuiderit, vt ante explicuimus suâ libertate credituros. Hilarius: *Cæterum præscientiam & prædestinationem vel propositum ad id valere contendunt, vt eos præscierit, vel prædestinauerit, vel proposuerit eligere qui fuerant credituri.* Et D. Prosper: *In hac sententia positi consequenter sapiunt eos esse prædestinatos in vitam æternam, quos per liberæ voluntatis arbitrium fideles futuros præscierit Deus.* Porrò non sic ista intelligenda sunt, quasi illos omnes Deus elegerit ad salutem quos quoquo modo præsciuerit esse credituros: sed illos tantum quos perseueranter vsque in finem credituros, & in orandi accipiendique voluntate sub ipso gratiæ adiutorio permansuros esse præuiderit. Nam si quis acceptam semel fidem suâ voluntate desereret, non est dubium quin eum decernerent in impietate periturum. Sic sententiam illam explicat suis verbis August. cum similiter erraret: *Non ergo*, inquit, *elegit Deus opera cuiusquam in præscientia, quæ ipse daturus est, sed fidem elegit in præscientia, vt quem crediturum esse præsciuit ipsum elegerit cui Spiritum sanctum daret, vt bona operando etiam vitam æternam consequeretur.* Et paulò ante fidem illam explicans dixerat: *quia nisi quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat*, hoc est in fide & oratione perseueret, *non accipit donum Dei.* Quæ omnia Massilienses ibidem *se acceptare testatur.* Ex quibus Augustini verbis elucet manifestè quod neminem ad vitam æternam eligi vel prædestinari vellent, nisi qui non solum in fide, sed etiam sub ipsa Spiritus sancti gratia, quam eis ad bene operandum Deus dederat, in finem vitæ vsque persisterent. Quod citra vllam obscuritatis vel ambiguitatis nebulam, Prosper exprimit: *Qui autem credituri sunt, quive in ea fide quæ deinceps per Dei gratiam sit iuuanda mansuri sunt præscisse ante mundi constitutionem Deum: & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione & de hac vita bono fine excessuros esse præuiderit.* Ecce requirunt ad prædestinationem, vt *in fide per gratiam iuuanda* mansuri sint, & ex hac vita *bono fine*, hoc est, in bona voluntate & bonis operibus per Spiritum sanctum scilicet proferendis, excessuri. Sic enim gratiam illam paulo ante ex Augustino expressam

In Epist. ad August.

In resp. ad 8. dub. Genuens.

In Epist. Hilar. et lib. Exposit. quarum. propos. Ep. ad Rom.

In Epist. ad August.

expressam vidimus. Vnde rursum Prosper aduersus Massiliensium opinionem, & argumentum ex authoritate petitum instrui cupiens, hoc sibi dilui postulat: *Quod pene omnium par inuenitur & vna sententia, qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt.* Nempe sicut hoc Massilienses asserebant, *vt ob hoc*, inquit, *Deus alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finem vniuscuiusque præuiderit, & sub ipso gratiæ adiutorio in qua futurus esset voluntate & actione præsciuerit.* Vides manifestissimè nō aliter velle Massilienses prædestinationis propositum decerni à Deo nisi præuiderit hominem nō solum esse crediturum, sed etiam *in fide* & *sub ipso gratiæ adiutorio*, quod, vt supra late diximus, ad bene operandum & perseuerandum prorsus necessarium statuunt, permansurum. Neque enim in eo inueniuntur errorem aliquem tenuisse Massilienses, quod sine perseuerantia in accepta gratia & iustitia quemquam saluari posse contenderent. Ex quo fit necessario, vt in illorum opinione nemo ad salutem æternæ vitæ prædestinari posset, nisi quem Deus in fine vitæ *sub ipso gratiæ adiutorio in bona voluntate & actione futurum esse præsciret.*

Ibidem.

Ex his itaque primò intelligitur, quo sensu accipienda sit illa vsitatissima Semi-Pelagianorum & Augustini cum eis errantis phrasis, quod Deus *eligat fidem.* Nempe quod eligat, hominem *propter fidem.* Significatur enim ipsa ratio electionis, quam homo offert eligenti Deo. Et sic eodem sensu negant *opera eligi*, quia videlicet, vt Augustinus explicat, opera non ab humana libertate sicut fides proficiscitur, sed Deus ea *per Spiritum sanctum ipse largitur.* Vnde supponunt iam fidem propter quam vnus præ alio ad accipiendum Spiritum sanctum eligitur, præcessisse. Nam vt in eodem errore constitutus docuit, *æquales sunt omnes ante meritum*, fidei scilicet, *nec potest in rebus omnino æqualibus electio nominari: quoniam Spiritus sanctus non datur nisi credentibus.* Hæc ergo electio hominis ad accipiendam Spiritus sancti gratiam propter fidem, est quædam tantum electionis pars quæ non sortitur completam & absolutam prædestinationis rationem, nisi postquam in illa fide & gratia & bonis operibus per gratiam faciendis ad finem vitæ vsque permansurus, & vita æterna dignus futurus esse præscitur.

In Epist. Hilar.

Ibidem.

Intelligitur secundò prædestinationem istam habere quandam rationem retributionis atque mercedis, si nō in executione, saltem in præscientia Dei, de nemine quippe propositum prædestinationis absoluitur, nisi fides eius & perseuerantia in eadem fide & gratia, ex libera hominis voluntate futura videatur. Vnde Prosper explicatâ Genuensibus huiusmodi prædestinatione, subiungit: *Vt ipsa electorum prædestinatio non sit nisi retributio.* Et res ipsa per se manifesta est. Nam sicut ipsa vita æterna non nisi merito fidei & perseuerantiæ in bona voluntate per gratiam adiuta retribuitur, ita & voluntas dandi vitam æternam ad idem meritum reuocāda est, si non nisi præeunte talis perseuerantiæ præuisione concipitur. Electio quippe siue prædestinatio ad vitam æternam quæ Massiliensibus eadem sunt, in huiusmodi volūtate præcipuè constituta est. Quidquid enim præcedit huiusmodi voluntatem Dei, siue tota perfectaq; natura, qualis per Dei gratiam in prima conditione donata est; siue vitiatæ naturæ qualescunque reliquiæ; siue gratia illa interna *sine qua non potest* vel integerrima Adami natura credere: siue fides ipsa; siue gratia Christi sanās hominem; siue denique

In resp. ad 8. dub. Genuens.

A adiutorium Dei, sine quo in illa fide bonaque voluntate & actione perseuerari non potest, electis & reprobis possunt esse communia: nec vllo modo voluntas profundendi in homines tanta beneficia, prædestinationis ad vitam æternam vel electionis rationem habere potest: cum in multis tandem illo vltimo, quo tendunt omnia, vitæ æternæ fine frustrentur. Ex quo relinquitur vt iuxta Massilienses nihil *prædestinationis ad regnum*, siue *electionis ad vitam æternam* rationem habere queat, nisi illud vltimum propositum Dei quo illos prædestinauit ad regnum suum quos in fide, bona voluntate & actione & gratiæ adiutoriis in finem vsque suâ liberâ voluntate permansuros esse præsciuerit: siue vt ipsi loquuntur: *Quos in fide quæ deinceps per gratiam sit iuuanda permansuri sunt*: Vel, *quos de hac vita bono fine excessuros esse præuiderit*: vel, *cuius finem præuiderit, & sub ipso gratiæ adiutorio in qua futurus esset voluntate & actione præsciuerit*: vel vt Augustinus similiter errans loquebatur, *qui in Spiritu sancto per quem bona posset operari, libero arbitrio permansurus est.*

B

In Epist. Prosp. ad August.

In expos. quarundam propos. Epist. ad Rom. propos. 60. & in Epist. Hilar. ad Aug. citantur similia à Massilien.

Ex his denique manifestum est Semi-Pelagianos non minus atque Pelagianos *propositum & prædestinationem Dei*, vt Prosper loquitur, *secundum præscientiam recepisse*, prædestinationem, inquam, qua, vt idem loquitur, & Massilienses semper intelligunt, aliquem *prædestinat in regnum suum*, siue C *in vitam æternam.* Sed hoc inter eos discrimen est, quod Pelagiana nihil gratiæ non solum ad credendum, sed ne quidem ad operandum necessarium agnoscentes, illos prædestinari & eligi vellent à Deo, quos non modo credituros, sed etiam sanctos futuros immaculatosque præsciret, hoc est, quos eadem illâ naturali libertate bene operaturos sicut & credituros esse præcognosceret, ita videlicet, vt non opus esset vllâ prædestinatione Dei ad hoc vt aliquis sanctus & immaculatus operatione Dei fieret. Semi-Pelagiani è contrario, credere quidem non posse sine Deo fidem nobis prædestinante atque donante censebant, non tamen posse vel vnum opus bonum facere, nisi Deus illud cre- D dentibus dandum prædestinaret atque donaret, atque ita sanctos & immaculatos faceret. Quæ quidem prædestinatio & electio respectu illius particularis effectus, nempe sanctitatis & bonorū operum plena atque perfecta est, non tamen eiusmodi vt ab ea sola possit aliquis simpliciter electus aut prædestinatus esse vel dici. Hoc enim nemini competit nisi, postquam non solum sanctus esse & bene viuere & operari per gratiam Dei, sed etiam *sub ipso gratiæ adiutorio*, vt Prosper pro Massiliensibus loquitur, in eadem sanctitate & bonâ actione permansurus esse præscitur. Hoc quia Deum non per gratiæ adiutorium facere, sed humanâ libertate (etsi non sine illo gratiæ adiuto- E rio) putant fieri, hinc est, quod etiam ipsorum tota prædestinatio & electio non alia sit nisi secundum præscientiam. Nam siue totam sanctitatem atque iustitiam, siue solam fidem, vel denique solam in sanctitate & bonâ operatione perseuerantiam sub ipso gratiæ adiutorio humanæ libertati tribuas, omnis gratuita veraque prædestinatio & electio funditus tollitur, & vt Prosper dixit; *Ipsa electorum prædestinatio non est nisi retributio.* Et hoc est quod in Epistola ad Augustinum iuxta Massiliensium opinionem dicit Deum *eos prædestinasse in regnum suum quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono fine excessuros esse præuiderit.* Nam electione dignum esse nihil est aliud nisi electionem alicui pro illa dignitate retribui.

In Epist. cit. ad August.

Ibidem.

In Epist. ad August.

In resp. ad 8. dub. Genuens.

Quomodo nolint definitum esse electorum numerum.

CAPVT XXII.

Ibidem. Ita Prosp. in Epist. ad August. In Epist. ad August.

EX doctrina superiore intelligi potest quo sensu Massilienses vno animo & vno ore negent, *prædestinatorum electorum numerum, nec augeri posse, nec minui*, seu vt Hilarius dicit, *quod & illud pariter non accipiant, vt eligendorum reiiciendorumque esse definitum numerum velint.* Cum enim crebro & apertissimè fateantur, vt ex allegatis ante testimoniis manifestum est, *Deum præscisse ante mundi constitutionem eos qui credituri sunt, quive in ea fide quæ deinceps per gratiam sit adiuuanda mansuri sunt, & eos prædestinasse in regnum suum*; fieri non potest quin simul etiam [illegible] ntur, iam ante mundi constitutionem eadem præscientia certum esse Deo filiorum numerum quos [illegible] præscientia fidei perseuerantis posita prædestinauerit & elegerit: & rursum quos præ[illegible] esse casuros abiecerit; quod enim præscit esse futurum, sine vlla dubitatione certum est Deo, neque vlla potestate fieri potest, vt vel mutetur illa præscientia, vel ea posita non eueniat, aut non faciat Deus quod euenturum, & se facturum esse præsciuit. In cuius præscientiæ diuinæ confessione & certitudine

Ita Prosp. ibidem.

C Massilienses ita integri & fi[illegible]i sunt, vt eam ad conditionatas quasque propositiones rerum etiam nunquam futurarum extendant. Nam & *præscitantiæ diuinæ esse volunt, vt eo tempore & ibi & illis veritas annuncietur, quando & vbi præcognoscitur esse credenda*; & paruulos in teneri ætate sine Baptismo morientes, *tales*, aiunt, *perdi talesque saluari, quales futuros illos in annis maioribus, si ad actiuam seruarentur ætatem scientia diuina præuiderit.* Ecce quam perspicuè assignant Deo certitudinem, etiam eorum, quos per præscientiam tantum conditionatam virtutis aut vitij, vitæ bonæ vel malæ, si ad actiuam seruarentur ætatem, elegerit aut abiecerit.

Prosp. ibid.

D Quæ præscientia cum ab æterno, siue vt ipsi loquuntur *ante mundi constitutionem* Deo affuerit, ac tandem de fine hominis, seu de extremo vitæ statu, post quacunque voluntatis humanæ præuisas mutationes fixa, stabilis & immutabilis maneat, fieri nulla ratione potest, vt non in e[illegible]i um in eorum sententia *eligendorum & reiiciendorum definitus numerus*, vel vt *electorum numerus augeatur aut minuatur.*

Locis supra cit. ex Prosp. Epist.

Quid igitur sibi vult illa peruicax eorum obtrectatio & reluctatio aduersus definitum electorum & prædestinatorum numerum: Nimirum illud Massilienses volunt, etsi numerus ille præscitus sit, quia præscita est omnis humanæ voluntatis mutatio: non tamen esse cum aliena volun-E tate, decreto, & constitutione (inconsulta scilicet humana voluntate) *definitum*, vt videlicet quocumque sese homo verterit, tandem illud alienæ voluntatis consi[illegible]um compleatur. Hoc est enim quod *virtutes tolli* dicunt, *si Dei constitutio humanas præueniat voluntates.* Hinc est quod *superfluum laborem* iactitant, *si neque reiectus à tali definito numero vlla industria possit intrare, neque electus vlla negligentia possit excidere.* Hoc est quod acerrimè ferunt *quod qu[illegible]quo modo se egerint non possit aliud, erga eos quos Deus definierit accidere.* Hoc est quod *partes [illegible] num* nolunt, *quibus nec adiiciendum sit aliquid, nec [illegible]dum: vel, vt de aliis ad alios nullus possit ac[illegible]e.* Tantummodo enim fixos illos alienæ vo-

In Epist. Prosp. ad August.

In Epist. Hilar.

A luntatis cancellos, velut laqueum inextricabilem timent, quos nulla propriæ voluntatis mutabilitate, industria aut labore possint egredi: sic enim omninò putant omnem extingui conatum hominis, omnem exhortationem intercipi, omne studium suffocari. Nihil denique sic definito prædestinatorum numero nisi segnitiem reproborum, nisi desperationem superesse, sicut latius in superioribus omnia ista declarata sunt. Vnde causam afferentes cur nolint esse definitum electorum numerum; Ne, inquiunt, *locum apud infideles & negligentes cohortantium incitamenta non habeant, ac superflua sit industriæ ac laboris indictio, cuius studium cessante electione frustrandum sit.* Nam cum proposito electionis

In Epist. Prosp. ad August.

B ex fidei, vel bonæ voluntatis, vel alicuius alterius præuisione concepto, cohortationes, correptiones, laboris indictionem, studium ac diligentiam rectè consistere Massilienses ex professo docent. Proprijssimè igitur & libratissima consideratione loquuntur, quando *definiri* vel *prædestinari electorum numerum*, vel *constitui* partes negant. Istæ enim phrases significant numerum illum vtriusque partis, non aliunde quam ex aliena voluntate & constitutione consurgere. Sed quando illa numeri certitudo ex præuiso finaliter humanarum voluntatũ statu oritur, non tam definitur aut prædefinitur aut constituitur ille numerus aliena voluntate, quam ex ipsius humani arbitrij flexibili-

C tate [illegible] n sine gratia tamen) nesciturus esse præscitur. Ex quo fit, vt illa indifferens flexibilitas in omne sese partem liberrimè possit, siue gratiæ cooperando, siue non cooperando vertere, vtpote nulla definitione vel constitutione voluntatem suam præueniente ad alteram partem religata. Hanc Massilienses libertatem omnibus suis conatibus, contradictionibus, tumultuosisque disputationibus affectarunt: & huius iacturam, velut certissimum fati & desperationis laqueum formidarunt. Hanc primo homini in statu innocentiæ affuisse gratulati sunt, vtpote qui *ita adiutus est*, inquiunt, *vt & stare possit in iustitia & à iustitia declinare.* Cùm hac Adami libertate, quan-

D tumvis, vt ipsi loquuntur, *gratia iuuaretur, sine qua perseuerare non poterat* optimè intelligunt laboris indictiones, prædicationes, exhortationes, correptionesque consistere: *Ad illam enim voluntatem* (Adami) *pertinuisse dicunt exhortationis vel commonitionis vtilitatem, quæ & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem.* Nimis enim ridiculum & ineptum est arbitrari non dico ingeniosis hominibus, sed vel rusticanis ingeniis quod cum illa gratia, sine qua quis vel agere vel perseuerare non potest & cuius vsus vel non vsus ab ipsa libertate pendeat, indifferens illa libertas voluntatis intereat. Sed audeo dicere magis adhuc absurdum esse, quod ingeniosis hominibus libertatem illam

Ibidem.

Ibidem.

E cum tali gratia saluam esse tam apertè cernentibus, tam ingenuè profitentibus nihilominus adhuc ista intelligentiæ tarditas & sententiæ falsitas imponatur. Sed non alia de causa ista fiunt, nisi vt Massiliensibus quasi enormis erroris authoribus abiectis ac detestatis, ipsi aliquid rectiùs sapere & proferre videantur. Sed hæc de Massiliensibus sufficiant, nunc pauca de contraria prædestinatorum hallucinatione dicamus.

De

De Prædestinatianis, & eorum hæresi. Non esse hæresin, sed calumniam, qua Maßilienses S. Augustini doctrinam infamarunt.

CAPVT XXIII.

a Genebr. in Chronico sub Zozymo. b Baron. ad an. 490. c Suar. To. de grat. proleg. 5. c. 5. n. 1. d Alph. A Castro Hæres. l. prædestinat. Sigebert. ad an. Christi. 415.

PLERIQVE Recentiores, vt [a] Genebrardus, [b] Baronius, [c] Suarez, [d] A Castro & alij passim, aliud genus errantium Pelagianis oppositum asserunt, quos hæreticos *Prædestinatos* vel *Prædestinatianos* vocant. *Hi dicebant, quod nec piè viuentibus prosit bonorum operum labor, si à Deo ad mortem prædestinati fuerint*: *Nec impiis obsit quod improbè viuant, si à Deo prædestinati fuerint ad vitam. Quæ assertio & bonos à bonis auocabat & malos ad mala prouocabat. Hæc hæresis ex libris Augustini malè intellectis initium sumpsisse dicitur.* Quibus verbis istius hæresis sententiam & originem expressit Sigebertus in Chronico, quem ferè recentiores primum citant qui mentionem eius fecerit, atque eius memoriam posteris commendauerit. Verumtamen inuenio *hæresim Prædestinatianam* & *hæreticos prædestinatianos* commemoratos ab Hincmaro Archiepiscopo Rhemensi apud Flodoardum in Epistola ad Nicolaum Papam; vbi quemdam Gothescalcum Prædestinatiana hæresi contaminatum, eamque ob causam damnatũ fuisse testatur. Articulos autem istius hæresis alios numerat quam Sigebertus, videlicet, primo quod *sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinauerit ad mortem æternam.* Secundò: *Quoniam non vult Deus omnes homines saluos fieri, sed tantum eos qui saluantur.* Tertiò; *Quod non pro totius mundi redemptione, id est, pro omnium hominum salute & redemptione Dominus & Saluator noster IESVS Christus sit crucifixus & mortuus, sed tantum pro his qui saluantur.* Quartò: Quod exponendo locum sancti Petri, *eum qui emit eos Dominum negantes*, hoc intelligant quod *baptismi Sacramento eos emerit, non tamen pro eis crucem subierit, neque mortem pertulerit, neque sanguinem fuderit.* Hæc ille de ista hæresi quam Sigebertus anno 415. exortam tradit, à quo non multum abest Hincmarus, dum dicit eam *primum in Africa, postea in Galliis, quando & hæresis Nestoriana nascebatur exortam, atque Cælestini Pontificis authoritate & Prosperi instantia reuictam esse.* Nam Cælestinus anno circiter 432. paulò post peractum Concilium Ephesinum extremum diem clausit.

Apud. Flodoard. lib. 3. Hist. Rhem. c. 14.

Apud Flodoard. ibid.

Cùm igitur vterque tempore sancti Augustini illam hæresim exortam esse tradat, vehementer mirum est, cur nec Augustinus, nec Prosper vllam istius hæresis mentionem in omnibus suis scriptis fecerint; nedum illam reuicerint aut refutauerint: mirum itidem cur nemo Catholicorum scriptorum ante Sigebertum & Hincmarum certum aliquid de Prædestinatianis posteritatis memoriæ commendauerit.

Quamobrem, vt suspicionem meam liberè dicam & lectoribus diiudicandam offeram, existimo equidem nunquam in rerum natura fuisse hæresin Prædestinatianam vel hęreticos Prædestinatianos: sed è contrario, doctrinam Catholicam, quam sanctus Augustinus & Prosper docuerunt, sub nomine istius hæresis calumniosè à Massiliensibus traductam esse. Itaque heretici illi Prædestinatiani non fuerunt alij quam S. Augustinus, Prosper, Hilar. & quotquot eorum doctrinam sequebantur, quos eo nomine indigetarunt Semi-Pelagiani, atq; inter hæreticos, nominibus eorum non

A expressis, collocarunt, quibus credula posteritas, quosdam tanquam hæreticos Prædestinatos auersata est. Argumenta existimationis istius non contemnenda sese offerunt. Primum, quod iam dixi, quia nullum hæreseos istius indicium extat apud August. cum tamen mox sub initium hæreseos Pelagianæ, anno videlicet 415. vt Sigebertus ait, quo necdum hæresis Pelagiana proscripta fuerat, exorta memoretur. Deinde quia Hincmarus ait, eam *primùm in Africa, postea in Galliis per idem tempus, quando & Nestoriana hæresis nascebatur*, exortam esse, hoc est, in Africa viuente Augustino, in Galliis sub mortem eius, vtpote qui Ephesum ad condemnationem hæresis Nestorianæ vocatus, iam B obierat. Tunc autem cœperunt contentiones aduersus Augustini libros de correptione & gratia, & de natura & libero arbitrio feruere. Tunc etiã prædestinatio gratiæ vehementissimè oppugnari cœpit, quemadmodum ex libro de dono perseuerantiæ perspicuum est. Tertiò quia Hincmarus addit *eam tempore Cælestini Papæ ipsius authoritate & instantia sancti Prosperi reuictam esse.* Est autem certum, acerrimè Prosperum aduersus calumniatores doctrinę sancti Augustini de prædestinatione depugnasse, quemadmodũ ex duobus eius libris, Responsione videlicet ad Capitula Gallorum & ad obiectiones Vincentianas liquet. Nam vterque liber in eo tota neruorum contentione versatur, C vt ostendat falsa esse, vel non intellecta, vel in peruersum sensum rapta, quę de prædestinatione, & non omnium redemptione & similibus capitibus sibi & Augustino imponebantur. Nam in præfatione responsionis ad Capitula Gallorum sic ait: *Doctrinam quam sanctæ memoriæ Augustinus Episcopus contra Pelagianos, inimicos gratiæ Christi, & liberi arbitrij decemptores per multos annos Apostolicè asseruit litterisque mandauit, quibusdam visum est, aut intelligendo, aut intelligi eam nolendo reprehendere: Et hoc quasi compendium cognitionis his, qui iudicio eorum ducebantur, afferre: vt quæ in libris prædicti viri damnabilia reperisse iactabant, breuium capitulorum indiculis prædicarent, talique commento & detestationem eius quem* D *impeterent, obtinerent; & ab his, quæ infamassent, curam exteriti lectoris auerterent.* Nec dissimiliter præfatione in responsionem ad obiectiones Vincentianas: *Contexunt & qualibus possunt sententiis comprehendunt ineptißimarum quarumdam blasphemiarum prodigiosa mendacia, eaque ostendenda & ingerenda multis publicè priuatimque circumferunt, asserentes talia in nostro esse sensu qualia diabolico continentur indiculo.* Aduersus istos igitur pugnauit quidem acriter sanctus Prosper, eosque compressit authoritate sua Cælestinus, non tamen tanquam qui essent heretici Prædestinatiani, sed è contrario, tanquam qui tales errores de predestinatione, ab Augustino & Prospero doceri asserebant. Nam id- E circo Prosper, vt hoc indicaret, vtrobique subtexit: *Ne ergò hanc persuasionem temerè quis recipiat & talem putet sensum scriptis Catholici inesse Doctoris Augustini, qualem eum qui frustra calumniantur, ostentant, singulis capitulis, breui & absoluta profeßione respondeo, in nullo recedens à tramite earum definitionum quæ in sancti viri disputationibus continentur.* Et ad obiectiones Vincentianas dicit, se sensum suum & verba singulis obiectis capitulis subiecturum, vt *lectores euidenter agnoscant, impiarum profanarumque opinionum nullum cordibus nostris inhærere vestigium: & blasphemias quas perspexerint nostra profeßione damnari, in earum repertoribus.* qui videlicet ea tanquam à Prospero docta commenti fuerant, *censeant debere puniri.* Cælestinus etiam annitente Prospero &

Præfat. in Resp. ad ca. Gall.

Præfat. in Resp. ad obiect. Vincent.

Ad ca. Gal.

Præfat. ad obiect. Vincent.

Hilario non Prædestinatianos hæreticos compressit, sed illos Presbyteros *qui nitebantur etiam quiescentium fratrum*, hoc est Augustini, *memoriam dissipare*, quique Augustino *tanquam necessarium modum excessisset* de prædestinatione *obloquebantur*. Ex quibus clarè ostenditur, non Prosperum aut Cælestinum hæreticos Prædestinatianos instantia aut authoritate sua reiicisse, vt Hincmarus ait, sed Massilienses Presbyteros qui prima dogmata de prædestinatione, ex Augustini & Prosperi scriptis inferebant & tanquam ab eis tradita fuissent acriter incusabant.

Epist. ad Gall.

Quarto, quia primus omnium qui dogmata Prædestinatianorum recensuit, fuit Gennadius Massiliensis Presbyter, non mediocriter de Semi-Pelagiana hæresi suspectus vel infectus, & Augustino ac Prospero gratiæ patronis integerrimis periniquus, quorum vnum tanquam ex *multiloquio peccantem*, & *errantem* taxat, alterum tanquam qui Cassiani *salutaria opuscula* hoc est errores de gratia *vt nociua infamauerit*. Argumento est quod in libello quodam de Hæresibus qui sancto Hieronymo attribuitur, cum catalogus hæreticorum ad Photinum & Eunomiū vsque perductus esset, qui circa ætatem S. Hieronymi vixerunt, sic de Gennadio subiungitur: *Hæc vsque sanctus Hieronymus. Hæc verò quæ sequuntur à sancto Gennadio Massiliensi Presbytero sunt posita.* Prima verò hæresis quam Gennadius ibi ponit, est *Prædestinatianorum*. Nam de Pelagianis & Semi-Pelagianis nulla mentio. Gennadium verò de Hæresibus scripsisse, testatur ipsemet non vno loco in libro de viris Illustribus, vt in Vigilantio: *Alia locutus est friuola, quæ in Catalogo Hæreticorum necessariò exponentur*. Et in Nestorio: *in quo quid asseueranerit in Catalogo Hæreticorum monstrabitur.* Huius igitur scriptoris Gennadij, aliorumque quorundã Massiliensium authoritatem qui nunquam leguntur ab Ecclesiastica communione separati, secuti videtur qui Prædestinatianos in Catalogum hæreticorum retulerunt. Ex quo factum est, vt qui cautiùs inter antiquos de Prædestinatianis loqui voluerunt, non asserant illam hæresim ex Augustini libris male intellectis ortam esse, sed dici. Nam Sigebertus ait: *Hæc hæresis ex libris Augustini male intellectis initium sumpsisse dicitur.* Et Prosper ille qui Tyro dicitur, quamvis erroribus pudendis scateat, meritoque propterea à grauiori authoritate submouendus sit, ad annum vigesimum tertium Honorij, iisdem verbis, quæ Sigebertus videtur imitatus: *Prædestinatorum hæresisque ab Augustini libris male intellectis accepisse dicitur initium, serpere exorsa.*

Gennad. in lib. de viris Illust. in August. & Prosp.
Editus est à C. v. Menardo Andium prope præsene & Subiunctus duobus lib. op. imperf. Aug. cont. Iul.
Lib. de viris Illust.
Sigebert. ad an. 415.
Prosp. Tyro.

Quinto, quia omnia quæ Sigebertus & Hincmarus maximeque Gennadius Prędestinatianis asscribunt, sunt ipsissima illa dogmata quę Semi-Pelagiani tanquam ab Augustino tradita atque in eius libris expressa carpebant, quod vsque adeo verum est vt Gennadius plerumque iisdem vtatur verbis alio detortis, quibus Augustinus vsus est, vel quæ sancto viro ab eius obtrectatoribus obiecta sunt. Nam primus articulus Prædestinatianorum apud Gennadium est: *Quod Deus non omnes homines ad hoc crearit vt omnes saluentur, sed vt multitudine hominum ornetur mundus* qui iisdem pene verbis à Massiliensibus obiectus est Augustino: *Quod quidam homines non ad hoc à Deo creati sunt, vt vitam adipiscerentur æternam, sed vt habitum tantummodò sæculi præsentis ornarent.* Et inde obiectio suum ortum habet, quod Augustin. non semel doceat, multitudinem reproborū esse sæculi præsentis ornatum.

Apud Prosper c. 13. Gall.
Vide lib. 9. de Gen. c. 9. & aliis loc.

Secundus articulus Prædestinatianorum apud Gennadium est; *Quod etsi generali prædicatione dicat; venite ad me omnes qui laboratis, &c. non tamen omnes ea voluntate vocet, vt omnes sequantur vocantem.* Qui aliis verbis eodem sensu impingitur à Massiliensibus Augustino apud Prosperum: *Quod qui vocati sunt non æqualiter sint vocati, sed alij vt crederent, alij vt non crederent.* Sequi enim vocationem & credere vocationi reipsa prorsus idem sunt.

Cap. 5. Gall.

Tertius articulus Prædestinatianorum apud Gennadium est: *Sed nec omnes qui ipso inspirante obediunt vocationi dicuntur accipere exequendi in bono opere perseuerantiam: sed post multos labores & iustitiæ fructus, si non sint de saluandorum numero, subtrahendas eis vires agendi ne perdurent in bono.* Articulus iste quantum ad primam eius partem, Catholica doctrina est; quam Augustinus ex professo tradidit, nec à quoquam negari potest, nisi qui perseuerantiam donum Dei esse nolit vel eam omnibus iustis dari velit, quorum vtrumque Catholica fides detestatur. Primum verò à Massiliensibus ex professo docebatur: Vnde etiam apud Prosperum obiiciebant Augustino: *Quod Deus quibusdam filiis suis, quos regenerauerit in Christo, quibus fidem, spem, dilectionem dedit, ob hoc non det perseuerantiam, quia non sunt à massa perditionis præscientia Dei & prædestinatione discreti.* Quod non aliter ab articulo Gennadij discrepat, nisi quod causam addat, cur quibusdam perseuerantia denegetur, quam Gennadius tacet, sed illam tacitè subintelligi cupit hoc ipso quod istam doctrinam ex Dei prædestinatione, propter quam Prædestinatiani dicti sunt profectam esse sentiebat. Altera verò pars articuli, quæ dicit, *si non sint de saluandorum numero, subtrahendis eis vires agendi, &c.* Eodem plane sensu obiicitur Augustino apud Prosperum: *Quod quibusdam vocatis & piè iustèque viuentibus, obedientia subtrahatur vt obedire desistant.* Sed Gennadius tanquam genuinus Massiliensium querimoniarum hæres, eodem verbo vsus est quo eadem calumnia sancto Antistiti adhuc viuenti impacta fuit. Nam in libro de dono perseuerantiæ sic exprimitur: *Si prædestinati estis reiiciendi, subtrahentur obediendi vires vt obedire cesseris.*

Art. 7. Gallor.
Art. 12. Gall.
Lib. de dono persev. c. 15. & 22.

Quartum articulum Prædestinatianorum Gennadius illum esse dicit. *Illos qui prædestinati sunt ad vitam æternam, etiamsi in perfidia vel in omni genere peccati longo tempore voluntentur, accepturos occasionem qua & credant in Deum, & secundum Dei præceptum viuant, vt possideant societatem iustorum.* Hic autem eodem plane sensu aliis verbis obiectus fuit à Massiliensibus Augustino, tanquam ex eius doctrina consectaneus: *Veruntamen si qui estis nec dum vocati, quos gratia sua prædestinauerit eligendos, accipietis eandem gratiam qua velitis & sitis electi.* In eo discrimen est, quod apud Augustinum dicant, *accipietis eandem gratiam*: apud Gennadium *accepturos occasionem*. Nam Semi-Pelagiani peculiari phrasi sua gratiam Dei vocabant *Occasionem*, vt paulò superius demonstrauimus. Interim qua fide Gennadius Prædestinatianos tractet, facilè ex hoc postremo articulo aduertit lector. Quem enim tanquam Prædestinatianorum hæresim traducit, non est aliud nisi Catholicæ fidei dogma quæ constanter docet, frementibus licet Semi-Pelagianis, id quod hic Prædestinatianis imponitur; eos videlicet qui prædestinati sunt ad vitam ęternam, etiamsi in perfidia vel in omni genere peccati longo tempore, imò ad finem vitę vsque voluntentur accepturos gratiam, adeoque occasionem, quâ & credant in Deum & secundū Dei præceptum viuant, vt possideant societatem iustorum. Vt sanè ex his luce meridiana manifestius sit

Apud Aug. in lib. de dono persev. c. 15.

Prædesti-

Prædestinatianorum hæresim non esse aliud nisi doctrinam Augustini & Prosperi de prædestinatione inuidiosè propositam, vt videlicet, quemadmodum Prosper dixit: *tali commento & detestatione eius quem impeterent obtinerent; & ab his quæ infamassent, curam exterriti lectoris auerterent.* Nam nequis lector quantumvis tardus ac supinus dubitaret, huiusmodi de Prædestinatianis commenta Semi-Pelagianam calumniam redolere, subiungit Gennadius: *Tali definitione id docere student quod Deus personas hominum accipiat.* Hæc est enim illa trita querela omnium inimicorum gratiæ Dei, quod prædestinatio vnius præ alio ex qua fieret, vt gratia daretur vni non alteri esset acceptio personarum. Subiicit verò & alterum incommodum tanquam a Prædestinatianis tali definitione traditum, quod videlicet Deus *alios etiam inuitos, post multa mala opera attrahat ad salutem; alios post bona reiiciat.* Nam & istud non est aliud nisi antiqua calumnia Pelagianorum aduersus operationem gratiæ renouata, qua fieri iactabant vt homo *inuitus* crederet, virtutemque sequeretur: itemq; aduersus doctrinam sanam de prædestinatione Dei, quam hoc nomine inuidiosè traducebant, quod alij post multa mala opera attraherentur ad salutem, sicut non dubitat Catholica fides, alij post multa bona reiicerentur: quod itidem verum est, quando ab ipsis bona opera deseruntur. Denique addit Gennadius quod homines Deus tali definitione *compellat in malum quo pereant in æternum.* Hoc enim inuidiosissimè iactabant Massilienses aduersus prædestinationem ac reprobationem, prout ab Augustino docebantur. Nam clariùs hoc ipsum dicunt apud Prosperum: *Quod ex prædestinatione Dei, velut fatali necessitate homines ad peccata compulsi cogantur in mortem.* Item ibidem; *Quod per potentiam, Deus homines ad peccata compellat.* Obiectiones verò pleræque Vincentianæ nihil aliud spirant, nisi quod causa peccatorum sit diuina prædestinatio. Hæc ergò ad oculum, nisi fallor, ostendunt totam hæresim Prædestinatianorum sic esse concinnatam à Gennadio, vt nonnullos perspicuos articulos Catholicæ fidei de prædestinatione, tanquam errores infamet; alios verò ita malitiosè inuidioseque proponat, vt Catholica doctrina, quam Augustin. & Prosper docuerunt imperitis erronea esse videretur: vtpote qui in tam arcanis abstrusisque doctrinæ Ecclesiasticæ capitulis discernendis, tanta verborum vicinitate & similitudine expressis, facile hallucinari & falli solent.

[Præfat. in Resp. ad Capit. Gall.] [Vide lib. 2. ad Bonif. cap. 8.] [Cap. 1. Gall.] [Capit. 11. Gall.] [Vide obiect. Vincent. 10. 11. 12. 13. 14. 15.]

Iam facilè prudens quisque intelligit, quid de cæteris antiquioribus Sigeberto & Hincmaro existimandum sit, qui de Prædestinatianis aliquid locuti sunt. Cùm enim nihil de dogmatibus eorum noscere potuerint, nisi ex illis qui præcesserant, quid mirū si Gennadium secuti, Prædestinatianos in hæreticorum Catalogo collocauerint. Quod Sigeberto tanquam Historico facilè fuit, cum Historici absque profunda rerum talium indagatione plerumq; litteris mandare soleant, quod bona fide apud alios scriptum inueniunt. Itaque Sigebertus compendio summam articulorū, quos Gennadius recensuerat, vel certè præcipuos ponit: *Quod nec piè viuentibus prosit bonorum operum labor, si à Deo ad mortem prædestinati fuerint: Nec impiis obsit, quod improbè viuant si à Deo prædestinati fuerint ad vitam.* Re-ipsa quippe articulus iste idem ferè continet quod tertius & quartus apud Gennadium, & quamvis falsus sit, satis tamen apparet ad insimulandam calumniandamque doctrinam Augustini esse formatum.

A Verum est enim quod ipse, imò quod fides nostra docet, quod si quis à Deo ad mortem æternæ damnationis propter peccata prædestinatus fuerit, nihil ei prosit bonorum operum labor, ad damnationem totam reipsa euadendam; & è contrario si quis ad vitam prædestinatus fuerit, nulla peccata præcedentia poterunt irritare prædestinationem Dei, quominus effectum eius assequatur, sed non omne verum quodlibet modo apud imperitos efferendum est. Nam cum similis omninò propositio August. tanquam ab eo tradita obiiceretur, opposuit illam similem veram quidem, nullo modo tamen imperitis prædicandam: *Si qui obeditis, si præsciti estis reiiciendi, obedire cessabitis:* De qua dicit; *nempe hoc verissimum est, ita sane, sed improbissimum, importunissimum, incongruentissimum, non falso eloquio, sed non salubriter valetudini humanæ infirmitatis apposito.* Nam vt paulò ante præmiserat aduersus quorumdam imprudentiam, qui dum vera prædicent, se excusatos putant: *Dolosi vel imperiti medici est, etiam vtile medicamentum sic alligare, vt aut non prosit, aut obsit.*

[Lib. de dono persen. c. 22.]

B

Iam verò dogmata quæ Hincmarus Prædestinatianis imponit, sunt ipsissimæ calumniæ quas Augustino & Prospero Massilienses impegerunt. Primum est: *Quoniam sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinauit ad mortem:* Vbi tota vis in eo sita est, quod aliqui ad mortem prædestinati esse dicantur. Hoc Massilienses inuolutè proponebant, vt vel peccatum quod mors est animæ, vel ipsa damnatio intelligi possit. Vnde in obiectione 13. 15. & 16. Vincentiana dicuntur aliqui *fideles & Sancti ad æternam mortem prædestinati;* in 14. verò *ad ruinam & perditionem* prædestinati: vt plausibiliùs Catholicæ doctrinæ sancti Augustini quæ quosdam à Deo non ad ruinam vel peccata, sed ad æternam damnationem, propter peccata destinatos, ideoque Prædestinatos tradit, inuidiam concitarent.

[Apud Flodoard. lib. 3. c. 14. in Epi. ad Nicol.]

C

Secundum Prædestinatianorum dogma apud Hincmarum est: *Quoniam non vult Deus omnes homines saluos fieri, sed tantum eos qui saluantur.* Quod eodem planè sensu Massilienses obiecerunt Augustino, his verbis: *Quod non omnes homines velit Deus saluos fieri, sed certum numerum Prædestinatorum.* Et quis est certus numerus Prædestinatorum *nisi tantum ij qui saluantur,* vt Hincmarus dicit? Neque enim quisquis extra Prædestinatorum numerum, saluandus est.

D [Cap. 8. Gall.]

Tertium est apud Hincmarum: *Quod non pro totius mundi redemptione, id est, pro omnium hominum salute & redemptione Dominus & Saluator noster* Iesvs *Christus sit crucifixus & mortuus, sed tantum pro iis qui saluantur.* Quod ipsissimis verbis etiam Augustino à Massiliensibus exprobratum est; *Quod non pro totius mundi redemptione Saluator sit crucifixus,* nam quod additur apud Hincmarum: *Sed tantum pro iis qui saluantur,* non est nisi partis præcedentis explicatio, quam subintelligi volebant Massilienses.

E

Nihil, arbitror, euidentiùs postulari potest, vt intelligat lector etiam ex articulis Hincmari demonstrari, quod non aliud sit Prædestinatianorum heresis, quam calumniæ Massiliensium aduersus Augustinum ac doctrinam Ecclesiæ, quam nomine hæresis traducebant. Quod & ipsum Hincmarum tacitè confessum satis ex eo intelligitur, quod illam hæresim *primum in Africa exortam* esse profitetur; nam initium obtrectandi à Monachis Adrumetinis cœpit: *& postea in Galliis per idem tempus quando & hæresis Nestoriana,* hoc est sub finem vitæ sancti Augustini; ac denique *tempore Cælestini Papæ ipsius authoritate & instantia sancti Prosperi re-*

uiētam: quod non de Prædestinatianæ hæresis, sed de calumniarum istarum reuictione atque compressione ad amussim verum esse iam supra diximus. Qua de causa S. Isidorus Hispalensis Episcopus Hincmaro antiquior atque doctior cum librum istum Gennadij vidisset atque inde plures hæreses iisdem omninò verbis descripsisset, Pelagianos à Gennadio prætermissos addidit & Prædestinatianos à Gennadio positos prætermisit. Quamvis igitur Hincmarus aliquo modo excusari possit, quod præcedentium quorumdam authoritate motus Prædestinatianos, hoc est Catholicos inuidioso nomine traductos, inter hæreticos numerauerit, in eo tamen non videtur excusari posse, quod nonnullos articulos supra positos hæresibus accensuerit, iisque Godscalcum quamvis aliis ex capitibus culpabilem, onerauerit. Nam Godscalcus primum articulum quo quosdam *ad æternam mortem prædestinatos* asserebat, de morte damnationis intelligebat, quemadmodum apertissimè liquet ex doctissimis illis libris quos Remigius Archiepiscopus Lugdunensis & eius Ecclesia ea de re cæterisque Godscalci articulis supra commemoratis exarauit. Sic autem intellecta eius assertio non est hæresis, sed doctrina sancti Augustini ac Fulgentij, imo Ecclesiæ Catholicæ fides, quæ quemadmodum quosdam gratis ad vitā æternam prædestinari, ita quosdam ex præuisis peccatis ad mortem æternam prædestinari, seu ordinari tradit. Qua de re alibi disserendum erit. Rursum secundus articulus *quod non omnes homines Deus velit saluos fieri, sed tantum certum numerum Prædestinatorum* ab Augustino, Prospero, Fulgentio, non vno loco traditur. Quapropter Ecclesia Lugdunensis in illis eruditis libris quos paulò ante memoraui clarissimè tradit, fidem Catholicam ab Episcopis nonnullis Gallicanis in illo Monachô Godscalco damnando esse damnatam, quantum ad illum articulum primum: quantum ad secundum verò doctrinam antiquorum Patrum. Nam de primo articulo dicit: *Videtur*, inquit, *nobis sine dubio quod illa quæ de diuina prædestinatione dixit, iuxta regulam Catholicæ fidei vera sint, & à veridicis Patribus manifestissimè confirmatum, nec ab vllo penitus nostrum qui Catholicus haberi vult, respuenda sine damnanda. Et ideo de hac re dolemus, non hunc miserabilem* (Monachum Godscalcum) *sed Ecclesiasticam veritatem esse damnatam.* De secundo verò ita loquitur: *In illa autem Apostoli sententia quæ de Deo ait, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, putamus eum sensum beatissimi Patris Augustini, ab omni semper Ecclesia venerabiliter recepti, & vsque in finem sæculi recipiendi secutum fuisse, &c. Quem omninò veridicum sensum non oportuit sub persona alienius hominis, à Catholicis Dei Sacerdotibus condemnari, ne iam non iste qui errare putatur, sed ille potius, cuius authoritatem sequitur, hæreticus esse iudicetur.* Quamvis igitur & alius istius loci possit esse sensus, sicut ibidem Ecclesia Lugdunensis tradit, non tamen idcirco sensus Augustini tanquam error improbari debuit; fortassis enim & iste verior est, de quo erit alibi oportunior dicendi locus.

S. Isidor. in Catalogo Hæreticorum lib. 8. Orig. cap. 5.

Habentur in auctuario Biblioth. SS. Patrum. Tom. 2.

Vide Prosp. in Epist. ad Ruffin. & resp. ad c. 8. Gall.

Ecclesia Lugdun. lib. de 5. Epist.

Ibidem.

Hæc igitur cum accuratiùs ponderasset Valentina Synodus, quæ tempore Hincmari & contra Hincmarum cæterosque illorū articulorum damnatores celebrata fuit, tanquam Catholicam fidem tradit id quod Hincmarus in Godscalco tanquam Prædestinatianam hæresim condemnauerat. Nam tertio capite, perspicuis verbis dicit: *Fidenter fatemur prædestinationem electorum ad vitam, & prædesti-*

Concil. Valent. cap. 3.

A *nationem impiorum ad mortem*, & plura in hanc sententiam. Capite verò quarto *nimium errorem* vocat quod à quibusdam scriberetur *etiam pro illis impiis qui à mundi exordio vsque ad passionem Domini in sua impietate mortui & æterna damnatione puniti sunt, sanguinem Christi effusum esse.* In quo errore Hincmarus versabatur. Nam ista aduersus Hincmarum esse definita fatetur ipsemet in Epistolis ad Carolum quæ habentur apud Flodoardum. Nam *Capitula illa Synodalia venerabilium consacerdotum trium scilicet prouinciarum*, hoc est Lugdunensis, Viennensis, & Arelatensis, *in quibus se, licet nomen eisset tacitum, designatione tamen effectûs, velut non Catholicus esset reprehensus*, non sunt alia, nisi Capitula Synodi
B Valentinæ; & quæcunque in eadem Epistola commemorat, in eadem Synodo ad amussim continentur. Nam *Capitula* quæ ibidem ipse dolet *velut inutilia, imò noxia repulsa esse*, reiiciuntur iisdem verbis Capituli quarti Synodi Valentinæ: Nec erant alia, nisi Capitula ab Hincmaro concinnata, quæ videntur recenseri in libro Ecclesiæ Lugdunensis de tenenda Scripturæ veritate. Et quod conqueritur, se velut contrarium *Africanæ & Arausicanæ Synodo* perstrictum, habetur Capitulo sexto Synodi Valentinæ. Et quod dicit de *ludificatione, quæ in sacris mysteriis esse possit*, habetur Capitulo quinto Synodi Valent. Et quod *sexdecim Capitula* vel potius vt dicit in Epistola secunda *nouemdecim sibi im-*
C *putata esse* queritur, illorum fit mentio Capitulo quarto Synodi Valentinæ, vt nihil profectò manifestiùs esse possit, quam Synodum Valentinam contra Hincmarum & eiusdem sententiæ socios esse celebratam. Vnde etiam exsertis verbis in eadem Epistola prima ad Carolum dicit: *Hæc in sigillationem nostram & contra excerpta à nobis Capitula confecta noscuntur*: nempe contra illa quatuor Capitula quorum facit mentionem Synodus Valentina capite quarto. Et quod in eiusdem huius Epistolæ exordio dicit: *Capitula Synodalia sibi à Carolo esse data* vt ad ea responderet, profitetur apertissimè in secunda Epistola, fuisse capitula Synodi Valentinæ hisce verbis: *Hæc eadem namque capitula, sicut facile*
D *reminisci potestis, ante triennium nobis in vlla Rhotomagensis Episcopi quæ Melpsa dicitur, quando in excubiis contra Nortmannorum infestationem degebamus, sub titulo quasi in Valentina Synodo conscripta fuerint, anno Incarnationis Dominicæ octingentesimo quinquagesimo quinto, sub Lothario Imperatore dedistis, vt ad illa quæ nobis viderentur Catholice ex Orthodoxorum Magisterio responderemus.* Ille est autem ipsissimus annus Synodi Valentinæ, idque sub eodem Lothario vt in exordio Synodi annotatur, celebratæ; quam etiam verbis istis satis fatetur Hincmarus sibi repugnare, vtpote cui respondere meditatur.

Apud Flodoard. lib. 3. c. 15. & 16.

Verba Hincmari in Ep. 1. ad Carol. loco cit.

In auctuario Biblioth. SS. Patrum Tom. 2.

Epist. 2. ad Carol. apud Flodoard. lib. 3. Hist. Rhem. c. 16.

Quæ quidem eo consilio adduximus, vt animaduertat lector, nihil sibi mirandum esse, si Hinc-
E marus Massiliensium obiectiones & anathemata pro hæresi Prædestinatorum acceperit, cùm eo vsque fraude ista aliena vel propriâ incuriâ abreptus fuerit, vt articulos ab Augustino, Prospero, Fulgentioque traditos, qui vel fidem Catholicam, vel doctrinam nō improbandam continebāt, quia à Godscalco in aliis nonnullis errante probabantur, improbauerit; atque vtinam non Hincmarus tantum aliiq; plures veteres Scholastici, sed etiam Recentiores nostri se cautiores in legendis Semi-Pelagianorum libris ac discernendis dogmatibus præbuissent, quæ tanquam sanam doctrinam venditari audiebant; libenter equidem isti laboriosæ molestiæ supersedissem, quam charitas Christiana

me

me ſubire compulit, vt rudera eruerem quibus A puteі obſtructi ſunt, quos foderunt Patres noſtri, atque ita fontes Auguſtinianæ doctrinæ, plus quam dici poteſt, perturbati, limpidius fluerent. Qua in re vtrum aliquid proficiam, aliorum iudicium erit. Interim ex omnibus quæ de Prædeſtinatianis diximus ſatis perſpicuum eſſe credo iis qui rem ipſam ſine præiudicio præoccupatæ opinionis ponderauerint, Prædeſtinatianos nullos fuiſſe niſi Catholicos & Auguſtinianæ doctrinæ ſectatores: hæreſimque Prædeſtinatianorum eſſe commentū Semi-Pelagianorum, & μορμολύκειον quo imperitos terrere voluerunt, ne Catholicæ doctrinæ attenderent, quam dogmatum quorumdam vicinitate, & blaſphemiarum quaſi inde conſequentium turpitudine diffamabant. Et hæc de geſtis, moribus, dogmatibus Pelagianorum & Maſſilienſium dicenda habuimus. Nunc ad enodandam ſancti Auguſtini doctrinam quam de gratia & libero arbitrio & prædeſtinatione & cognatis quibuſdam dogmatibus, ſine quibus gratia & prædeſtinatio ſatis intelligi nequeunt, aduerſus Pelagianos atque Maſſilienſes tradidit, tranſeundum eſt.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM
TOMI PRIMI.

Scribit

Faciens

F

FACIENS.

G

GENETHLIACI.

Gratia.

H

HABITVS.

Heraclytus.

Hæresis.

Heros.

Hieronymus.

Hilarius.

Hincmarus.

Hypocrisis.

Baptismum

Sapientem

FINIS.